718 Ruysch (Hen.) Theatrum Animalium, 2 vols., *plates*
Amstel., 1718

JONSTON, J.

CELEBERRIMO VIRO
D. HERMANNO BOERHAVEN

Medicinæ & Botanices in Academia Lugdunenſi Profeſſori.
S. P. D.

HENRICUS RUYSCH.

SApientia ſummi Creatoris ex omnibus quidem rebus elucet, præſertim tamen e creaturis, quas ſapientiſſimus opifex in hoc terrarum orbe poſuit. Scilicet earum non tantum genera ſunt adeo multiplicia, ut ingenium humanum vix eorum numerum capere poſſit; ſed ſingulorum ſpecies ſunt tam variæ & tam multæ, ut plane ſit impoſſibile ſingulas comprehendere memoria. Adde, quòd diverſæ regiones diverſa etiam omnino animalia producant, quæ aut in aliis prorſus ignota ſunt aut ſaltem rariſſime videntur. Hinc excitata cupiditas ac diligentia eorum, quibus gratum eſt Divinæ Sapientiæ opes ſpeculari, ad indagandum quidquid ubique eſt animalium. Dices id etiam non infeliciter tentatum jam à veteribus fuiſſe; fateor ſua illis laus debetur, ſed poſterorum diligentia adeo non cedit eorum ſedulitati, ut eam etiam longiſſimè ſuperet. Si ſpectes, tam in regno vegetabili quam animali, quid debeatur veteribus, quid poſteriorum laboribus, non dubito, Vir Cl. quin faſſurus ſis nihil æque hoc noſtro tempore excultum fuiſſe ac ſtudium rerum Naturalium. Illud tamen dolendum eſt, gloriam iſtam exteris præcipuè deberi, licet nos nulli in toto terrarum orbe cedamus genti, ſi ſtudium adeundi longinquas & diſſitas regiones reſpicias, unde cumprimis ſingularia in hanc terram poſſint adduci. Verum plerique omnes in exteris regionibus degentes totos ſeſe tradunt mercaturæ, nec alia cupiditate ducuntur. Non dico illud mercaturæ ſtudium aut illaudabile aut improbum, ſed dum illud excolitur, alia, unde magna etiam utilitas redundat, non debebant negligi. Quod ſi jam unus aut alter, quales fere ſunt Eccleſiarum in India miniſtri, aliquod tempus tribuant iſtarum rerum indagationi, id fere non fit, ut viris cordatioribus iſto modo ſatis fiat. Nempe teſtimonio erit hæc, quam Tibi conſecro, Collectio. Videbis ibi piſces orientales plures quam trecentos, qui delineati ſunt in Inſula Amboina ab homine nec improbo quidem nec aliarum rerum imperito, ſed forſan non ſatis docto in arte pingendi. Is enim cum ibidem conciones ad populum haberet, & ceteras res, quæ pertinent ad religionem, per aliquot annos curaret, otium ſibi reliquum poſuit in piſcibus iſtius tractûs delineandis. Quod ſi ille aliquanto peritior pingendi fuiſſet, quæ hominis erat cupiditas bene merendi de literis, forſan per eum haberemus abſolutum ſyſtema piſcium Orientalium, ſed bene cupienti defuit facultas ad finem perducendi ea, quæ bene deſtinaverat.

Icones ita depictæ cum incidiſſent in manus Wetſteniorum, ii rati ſunt non eſſe committendum, ut prorſus perirent, quoniam multa in iis eſſent bona, multa forſan poſteriorum indagine detegerentur, quæ nunc veritati minus

videntur conſentanea, quia nobis experientia earum rerum deeſt. Ego vero bonas aliquot horas in iis deſcribendis poſui, & ex proprio Muſeo, ac ſcriniis Lamotii quondam verbi divini Miniſtri vigilantiſſimi in Eccleſia Mauritiana quædam addidi, quæ ut animo facili accipias rogo, quæſoque. Parva ſunt, non diffiteor, quæ nomini tuo tanto inſcribere audeo, ſed magis facio id, ut publicè profitear me plura tibi debere, quam ut ita velim ſignificare me quod debebam perſolviſſe. Scilicet poſtea, ut ſpero, ſi Deus otium concedet, dabitur opus aliquod, omnibus partibus abſolutum. Hoc tantùm pro tempore ſic editur, donec per otium in ſingula quæ jam in manus meas inciderunt, ac poſtea reperientur, inquiſivero. Non dubito tamen, quin hæc mea amicitiæ teſtificatio ſit Tibi futura gratiſſima. Et cui, quæſo, alii hæc forent gratiora, quam Tibi per quem Rei Medicæ & Botanices ſtudio ſua conſtat laus & ſuus honos? Id teſtantur tum Opera tua præclara, tum vox unanimis exterorum undique ad Te audiendum concurrentium, qui domum reverſi libenter agnoſcunt ſe Tibi debere quidquid in Medicina præclarum ſciunt ac eximium. Accipies igitur, Vir celeberrime, hoc quantulumcunque, quod in hoc Theatro meum eſt. Vale, Vir exime, & perge bene mereri de Medicina, id eſt de toto genere humano. Amſtelod. Nonis Maii. MDCCXIIX.

PRÆ-

PRÆFATIO

AD

LECTOREM.

Ihil æque præstantiam hominum supra bruta animantia commonstrat quam discendi cupiditas ac amor scientiarum. Hic & illa faciunt eum ceterorum omnium, quæ Divina potentia produxit, regem. Licet enim non diffitendum sit, nos multò esse celeritate & viribus inferiores quam quædam animantia, quæ a natura ficta sunt ad terram prona; illud tamen constat homines tantum sapientia reliquis animalibus præstare, ut mera stultitia sit comparationem inter hæc & illos velle instituere. Sint cervi veloces, valeant leones, ursi, aliæque feræ, viribus; humanum ingenum veloces cervos capere, leones & ursos feroces domare novit. Nec sane quidquam laudis accedit ad feras e notissima fabula de leone cum homine iter faciente. Is enim cum homo ei ostendisset virum pictum aut fictum, qui leonem occidisset, respondisse fertur, quòd, si leones novissent pingere, ubique talia monumenta reperirentur. Neque etiam quidquam officit laudi humano ingenio debitæ, quod Boilavius, egregiis inter Gallos poëta, salse eos ridet, qui regem vocant hominem ceterorum animantium, quum tamen in desertis ursi non timeant hominem, regem scilicet suum, sed homines ursos. Recte quidem illud: quis enim negabit à ferocitate earum ferarum timendum esse? Verum nullo modo efficere poterunt feræ, quin succumbant hominibus in eorum capturam armatis. Si hominibus libet aliquam regionem habitatam antea à feris incolere, protinus illis est cedendum, atque aliæ sedes quærendæ, ni omnes ad unam velint occidi. His possis plura alia addere, quibus omnis vis atque robur omne detrahitur argumentis & Fabulatoris veteris & Boilavii. Ingenium ergo solum est laude dignum. Reliqua illi serviunt. Attende mihi animum ad singulas disciplinas & artes; quæ quasi totidem indicia sunt præstantiæ humanæ, nihil illis opponere possit par aut simile universum genus animantium. Didicimus quædam ab Hippopotamo, ab Ibide, atque aliis animantibus. Num ideo eorum solertia in censum venire debet? Quod illi faciunt instinctu naturæ, nos ratione facimus. Eos quidem nos imitati sumus, sed ratio nostra atque mens facit, ut nobis liceat ab illis exemplum capere. Si quidquam in illis esset vicissim rationis, illi etiam à nobis quamplurima didicissent. Quod quum hactenus à nemine sit observatum, constare mihi videtur etiam in hac re nullam animantibus ceteris deberi laudem solertiæ, quæ solis hominibus propria ac perpetua est.

Illud tamen e contrario est observandum, hominem quamplurima debere benignitati Divinæ, quæ eum imposuit regem quasi universo Terrarum orbi. Contemplare quidquid ubique est; illud aut tuum est aut hominum tibi similium. Omnia, quæ e terra nascuntur, aut ex ea cibum capiunt, prorsus subsunt hominum potestati, qui nondum omnes suas divitias novit, quatenus multas res ignorat, quæ ipsi aliquam adferrent utilitatem, si illis recte uti novisset. Quam parum notæ sunt omnes arborum, fruticum, & plantarum species! Quam non cognita sunt universa animalia, quæ in singulis regionibus reperiuntur! Quis omne piscium genus novit? quis in censum retulit? Nemo sane; nec est illud unius hominis aut ætatis. Veteres quidem jam ante Aristotelem & ipse Aristoteles, vir egregius, multum temporis posuerunt in describendis animalibus & eorum proprietatibus, qua in re etiam singularis est Æliani laus, verum tantum abest, ut illi satisfecerint huic argumento, ut etiam post illorum tempora plures exstiterint præclari viri, qui non vulgarem sibi laudem quæsiverunt & corrigendo, quæ perperam erant ab iis posita, aut addendo, quæ illi omiserant. Quid, ut alios mittam, Rondeletius, Gesnerus, Aldrovandus, Bellonius, Raius, Jonstonus, Willoughbeius, Pettiverus, atque alii quamplurimi, non in hac parte præstiterunt? Ii detexerunt errores veterum multos, sed præcipua eorum diligentia elucet tamen in exhibendis magna multitudine cujusvis generis animantibus, quæ fuerunt veteribus ignota. Scilicet illi non solum iconibus fecerunt, ut omnia quasi subjicerentur curiosorum oculis, sed ipsis iconibus veluti vitam dedere accuratissimis descriptionibus, quæ Lectorem docent quid cuique animanti sit proprium ac singulare, quid cum aliis commune. Ergo res eo deducta est ab illis scriptoribus, ut eo-

 rum

rum ſcripta ſint habenda univerſæ Naturæ compendii inſtar, in quo exiguo ſumptu homines ſtudioſi poſſunt contemplari ſingula animalia, & eorum naturam diſcere ac ſpecies.

Verùm licet in iſtis operibus permulta ac præclara exhibeantur ſolertiæ humanæ teſtimonia, non cogitandum eſt tamen jam iſtud argumentum eſſe exhauſtum, ac nihil ulteriori aliorum diligentiæ aut inquiſitioni relictum. Tanta eſt poteſtas Divina ac ejus opera tam latè patent, ut non credam ea unquam omnia expoſitum iri oculis aut menti humanæ. Scilicet, quo plura repereris antè non cognita, eò plura comperies incognita ſupereſſe, quæ novum laborem merentur ac indagationem. Ea res viſa fuit mihi ſemper præclarum ac ſummum infinitæ Sapientiæ ac Potentiæ Divinæ teſtimonium. Nam cum nos homines ſciamus nos eſſe multo præſtantiores quam reliqua animantia, noſtrâ ſorte tamen contenti vix ſumus, ſed diſcendi noſtra cupiditas, quæ multa nobis commoda affert, id habet incommodum, quod perverſa quadam curioſitate vult inquirere in naturam ac potentiam Divinam, ut poſſit inter ſe & illam comparationem inſtituere. Illud tamen ne fieret diligenter cavit ſummus ille rerum Opifex, ſed e contrario fecit, ut prudens ingenium ſemper reperiret materiam celebrandi ejus immenſam Potentiam ac Sapientiam. Scilicet, ſi homo poſſet comprehendere quidquid Deus creavit ac fecit, ſciret ſaltem ab ea parte quantus eſſet Deus, atque ita quodammodo ſuo ingenio complecteretur Divinitatem, quanta quanta eſſet. Inde in quibuſdam naſceretur contemptus Divinitatis ſummæ, quæ non eſſet major, quam ut cadere poſſit ſub ſenſum. Nunc autem quaſi in mare aliquod profundum immergimur, ſi Divina opera contemplamur, neque uſquam exitum reperimus, ſed omnis noſtra diligentia in admirationem vertitur, & quo longius procedimus, eo major & magnificentior Potentiæ Divinæ in nobis naſcitur imago, licet multum illi deſit ad perfectionem.

Omnis ergo inquiſitio in naturam rerum creatarum, genera & ſpecies animalium, & in res hujuſcemodi alias, in gloriam Divinæ Potentiæ vertitur. Neque cogitandum eſt unquam nobis materiam admirationis aut diligentiæ defuturam. Laudanda eſt eorum cura, qui ad diſcendum undique congerunt opes Naturæ ſemper parturientis aliquid admirabile, atque dicendum eſt eos tantum mereri de ſua ætate non ſolum, ſed etiam de poſteris, quantum quiſquam aliquo modo mereri poſſit. Per eos enim licet nobis oculos & animum paſcere jucundiſſimo ſpectaculo & utiliſſimo. Contemplare mihi hoc Theatrum, vere Theatrum dices. Aërea, terreſtria, atque aquatica animantia in illud ſunt collata ac ſuis locis, generibus, & ſpeciebus, quantum potuit fieri, digeſta. Jonſtoni in eo eſt laus præcipua, ut qui primus eſt auſus opus tale ſyſtematicum ſuſcipere, verum nec meæ diligentiæ, ut ſpero, defutura eſt adprobatio eruditorum hominum. Nempe quum tam e quadrupedibus quam aliis animalibus, ac eorum partibus, medicina poſſit parari, meum eſſe duxi Lectori exhibere notitiam, tam morborum quibus remedia ex animalibus petuntur, quam animalium, quæ talia remedia præbent. Talem igitur indicem ſingulis præpoſui hujus Theatri partibus, e quo ſtudioſus Lector ſtatim atque uno intuitu poteſt diſcere remedia, quæ paſſim in ſingulis Theatri partibus indicantur.

Peculiare tamen eſt ac palmarium Additamentum Collectio Piſcium Amboinenſium & vicinarum Inſularum Orientis, quarum icones ante menſes non ita multos ex iſtis locis allatæ in manus Wetſteniorum, ut in Dedicatione dictum eſt, devenerant. Ego autem eas feci publici juris, adieci brevem deſcriptionem, atque icones præterea aliquot piſcium aut alibi à parente meo editorum, aut nunc demum e Muſeo meo prolatorum, addidi. Longe plura potuiſſem addere, quum a longo ſatis tempore non indiligenter verſatus fuerim in Naturæ iſtiuſmodi divitiis conquirendis, nec fuerim infelix in reperiendis; verum rationem non unam habeo, quæ me perpulit ad differendum iſtum laborem in aliud tempus. Si patuerit hunc non ingratum fuiſſe laborem eruditis lectoribus, deinde Mantiſſam aliquam huic adjiciam, & tum, ſpero, ſi hoc contigerit, videbit Lector, quam ſim religioſus in depingendo animalia aut piſces, aut in iiſdem deſcribendo. Utere igitur hoc labore ac conatibus meis fave.

Tab. I.
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19

COLLECTIO NOVA PISCIUM AMBOINENSIUM

partim

IBI AD VIVUM DELINEATORUM,

partim

EX MUSEO HENRICI RUYSCH M.D.

XX. *Tabulis comprehensa.*

TABULA PRIMA.

1. De Tafelvisch, ita dictus ob singularem, quam Amboinensibus præstat utilitatem, quum fere in lautioribus epulis adhibeatur, tanquam eximium aliquod ferculum. Sapore dicitur non absimilis esse passeribus nostris, magnitudine etiam major. Maculis variis est insignis, corpore striato, quod in superiori parte satis magnam habet pinnam, aculeos habet novem, sex in summo corpore, tres ante dictam pinnam, & totidem post eandem, quibus tres aliæ sub ventre respondent.

2. De Moorsche Afgodt, sive *Idolum Maurum.* Huic pisci nomen istud dedere nostrates, quia Mauri quadam religione prohibentur eo pisce vesci, quin potius, ubi in eorum retia incidit, eum dimittunt liberum. Eorum tamen superstitio non prohibet Christianos, quo minus commedant hunc piscem, sed assum, nam coctus non valet, neque saporem habet satis gratum. Superiore quidem est multo minor corpore, nec aculeos habet, sed dentes, & tamen ejusdem videtur speciei, quum & figura satis conveniat, & pinnam similem habeat in summo corpore, at rostro porcino præditus est.

3. De Vaandrager, sive *Signifer*, ita dictus, quod se quasi ducem præbeat aliis minutis piscibus, qui eum magno numero quasi ducem sequuntur. Figura cum duobus superioribus fere est eadem, licet corpusculum sit multo minus, ac squammis obsitum. Ex figura tamen patet eum esse ejusdem cum istis speciei. Esui est ineptus, nec ob aliam rem capitur, quam quod elegantissimis coloribus sit pictus, & ideo etiam in liquore à talium rerum æstimatoribus servatur. Tam mansuetus est, ut adnatet cibum porrigentibus hominibus, atque ideo facilis captu. Ceterum non omnes ejusdem nominis pisces undiquaque cum hac icone conveniunt, sed exigua differentia est, quæ fecit, ut ex tribus aut quatuor speciebus unam tantum curaverim exhibendam.

4. Het Wafelyzer, sive *Atropta.* Ita dicitur à nostratibus in India degentibus, quia oris extremitas fere desinit in figuram instumenti istius, quo crustularii utuntur ad excoquendas crustulas. Saltem similitudo rostri, aliquo modo ad figuram istius instrumenti accedens, suffecit ad nomen huic pisci reperiendum. Toto corpore est fuscus, excepto quod maculis quibusdam cœruleis inficiatur, quod plerumque indicium est pisces iis insignitos venenatos esse. Ideo neque Mauri neque Christiani audent hoc pisce vesci.

5. Ican Swangi, sive *Speervisch.* Nomen est generale, quo indicantur omnes pisces, qui aculeos habent sive pinnas productiores. Eo nomine saltem vir iste, qui mihi delineationes istas tradidit, adseverabat omnes istiusmodi pisces vocari, qui habent tales aculeos; nam piscem, qui alioqui proprie *Ican Swangi* vocatur, exhibuit parens meus in Thes. Animal. I. Tab. II. ubi depictus ad objectum & descriptus extat, ac inde in hasce Tabulas translatus. Vid. Tab. V. N°. 19. Hic vero piscis, quem nobis hoc loco delineatio repræsentat, videtur esse Scorpæna Rondeletii, Gesneri, & aliorum. Exhibetur certe à Rondel. p. 201. & à Gesn. p. 846.

6. Ican Swangi. Eodem, ut vides, nomine vocatur, quo superior, sed tamen multum differt, si figuram respicias. Verum satis est, quod aculeos habet in dorso venenatos. Pinnæ laterales sunt satis latæ & magnæ. Os magnum est, cir-

ris duobus propendentibus ex inferiori mandibula. Efui eft prorfus ineptus, quod & venenatus eft & præterea exiguus admodum.

7. ICAN SWANGI. Exigua differentia eft inter hunc & fuperiorem pifcem, quum pro duobus cirris in inferiori mandibula tantum duos alios habeat ventrem verfus, & pinnæ tenui pelliculo fint junctæ; fecus ac in fuperiori vidimus.

8. ICAN SWANGI. Corpore eft hic pifcis ftriato & maculofo, in ipfo capite quinque aculeos habet in caudam reflexos. Pinnæ in dorfo funt aculeis venenatis præditæ. Ab inferiori mandibula duo cirri dependent. In latere, five fub branchiis, adeo latas habet pinnas, ut fere videatur accedere ad volatilium pifcium genus.

9. ICAN SWANGI. Idem fere dicendum eft de hoc pifce, quum & ille fit ftriato & maculofo corpore, ac habeat aculeos in capite & dorfo, verum ifti fere ad caput vergunt, quod longe aliter fe habet in præcedenti pifce.

10. ICAN SWANGI. Colorem fi excipias, nulla differentia eft inter hunc pifcem & proxime antecedentem. Eft autem utriufque color partim fubcœruleus, partim flavefcens, verum eodem corporis loco qui color in uno flavet, in altero cœruleus eft. Hinc omnis differentia.

11. ICAN SWANGI. Cauda huic pifci eft tricufpis, color nefcio quid viriditatis præfert. Dentes habet fatis acutos, fquammas & caudam rubefcentes. Supra oculum unam pinnam, alteram infra oculum oftendit, atque ita differt ab aliis cognominibus, quos hactenus exhibuimus.

12. ICAN SWANGI. Et hic pifcis quam proxime accedit ad iftum, quem numero octavo defcripfi, præterquam quòd cauda & pinnis magis fit fimilis proxime præcedenti pifci, quod intuentibus facile patebit.

13 ICAN SWANGI. Si compares hunc pifcem cum altero ifto cognomine, qui numero decimo exhibetur, non magnam reperies differentiam, adeo fimiles funt inter fe. Licet hic fatis magnus fit, non audent tamen Amboinenfes eo pifce vefci, quod ductus quidam cœruleus, quafi vena, reperiatur intra illum pifcem; quæ res cum veneni, ut jam dixi, indicium præbeat, haud libenter quifquam periculum faciet de fapore hujus pifcis, metu veneni.

14. ICAN SWANGI. Tres fatis magnos aculeos in dorfo oftendit, quartum etiam in ventre non procul à pinnis, quæ caudæ funt proximæ. Ceterum eft colore fimpliciter nigricante, fine ullis maculis, nifi quod in capite & cauda quædam reperiantur, nec vividi coloris nec valde magnæ, & ideo vix memoratu dignæ.

15. ICAN SWANGI. Similem huic pifcem exhibet Tabula tertia loco primo, fed majorem. Vide tamen, quæ ibi dixi.

16. ICAN SWANGI. Dentatus eft hic pifciculus, & cauda fingulari modo trifida. E capite duo aculei, pro magnitudine pifciculi ingentes, prominent, & à ventre duo alii non diffimiles dependent. Præterea longiufcule productas pinnas habet, tam in infimo ventre, quam in lateribus. Cum aliis ejufdem nominis hoc habet commune, quod corpufculum fit lineis variegatum.

17. ICAN SWANGI. Quod attinet ad aculeos prominentes, hic pifcis non eft diffimilis à fuperiori, fed magna confpicitur differentia in ipfo corpore, quum hic, ut fuperior, lineis five ftriis non fit variegatus, fed maculis rubris infignitus. Venenatus etiam non eft, fed in cibum adfumitur ab Amboinenfibus. Octo fere pollicum eft magnitudo.

18. ICAN SWANGI, cui etiam apud noftrates nomen eft de *Paarfche Speervifch.* Scilicet quum colore fit nonnihil in violaceum vergente, ftatim inde fumpta eft occafio nominis. Videtur autem caprifci fpecies, qualem exhibet Rondeletius Lib. V. c. 27. Galli & Siculi, ex Gefneri obfervatione, porcum appellant, quo nomine etiam alibi apud Strabonem occurrit, forfan ideo quod fit ore porcino. Idque fit mihi tanto verifimilius, quia pictor autoptes referebat caput hujus pifcis tantum effe, ut fere reliquam corporis partem æquaret. Carne eft non infipida fed grata & pingui, quapropter libenter eâ vefcuntur incolæ.

19. ICAN SWANGI. Ventre eft hic pifcis prominenti, è quo duo cirri maculofi dependent, dentes habet acutos, aculeum ad caudam projectum in dorfo, ac alium in imo ventre, qui uterque junguntur pinnis ad caudam vergentibus. Alioqui videtur quodammodo accedere ad formam pifcium cognominum, qui exhibentur loco primo & fecundo hujus Tabulæ. Nam quod hic maculas duas, Lunularum fibi invicem obverfarum fimilitudine, in corpore habet, id forfan huic pifci fuit peculiare.

TA-

TABULA SECUNDA.

1. De Grote Speervisch. Ita dictus est ab aculeo è dorso prominente. Non dubium est, quin hic piscis sit etiam caprisci species. Id satis ostendit aculeus, quem in summo dorso ostendit. Jonstonus Tab. XXXVIII. N°. 3. exhibet etiam piscem huic non dissimilem ex Marcg. Hist. Brasil. quem *Acaramucu* vocat, ac ita describit, ut ejus descriptio satis cum icone istius piscis, quem hic exhibeo, conveniat. Capitur prope Amboinam, non ubique, sed tantum circa istum locum, cui à tribus fratribus nomen est. Pellis huic pisci est crassa ac dura. Hanc illi detrahunt incolæ, ac postea elixum mensis inferunt. Sapore est proximè ad carnem vitulinam accedente.

2. De Speervisch. Non multum hic differt à superiori, nisi quod minori corpore sit, aliis maculis insignitus & dentatus; nam si aculeum respicias aut pinnas, satis inter se conveniunt, atque ideo habendi pro duobus ejusdem non generis tantum sed etiam speciei piscibus.

3. De Speervisch. Nomen huic simile est, quod duobus superioribus, ac eadem nominis ratio. Figura tamen aliquantisper ab istis recedit. Aculeus, quem in dorso habet, spiculis brevioribus est armatus. Præterea tam in dorso quam sub ventre minores aliquot aculeos habet, qui tenui membrana in superiori parte sunt juncti. *Lupi marini* nomine ab aliis vocatur, licet multum differat ab eo pisce, qui eodem nomine apud Ichtyographos occurrit. In cibum adsumitur hujus piscis caro, sed quum ingrati sit saporis & admodum sicca, fere solet sale conditus in usus domesticos adservari, ac tum satis bona est.

4. De Speervisch. Adhuc voluit noster pictor hunc piscem iis annumerari, quibus aculeus in dorso nomen dedit, sed, ut verum fatear, non incommode in Tabulam primam retulisset, ubi alii exhibentur, qui non multum ab hoc differunt. *Guaperva* speciem possis dicere, quo nomine similem piscem exhibent Jonstonus & Willougbæus. Vide infra Tab. XIX. N°. 1.

5. De Speervisch. Nihil fere huic pisci singulare est, quod non etiam observatur in superiori, si excipias, quòd superior præter longissimum aculeum sex alios habeat ab utraque corporis parte; hic vero, præter istum in dorso aculeum, non habet nisi unicum in imo ventre reflexum ad caudam.

6. De Grote Bedrieger, quasi dicas *Magnus Impostor*, quod nomen illi adhæsit è singulari oris forma ac consuetudine. Scilicet quum asellum nostrum minorem magnitudine æquet, & accedat fere ad carpionis figuram, ex ore tamen, cum opus est, emittit quasi quoddam prostoma, quod latissime patet, ac illi inservit ad pisces minutos capiendos, quos decem aut duodecim unica vice deglutit; postea vero retracto prostomate clauso ore natat, eo modo, quo caput exhibui N°. 7. Editur ab incolis, quibus gratissima fercula ex hujus piscis carne conficiuntur.

8. Ican Rady, sive *Piscis retiarius*, quòd squammæ in retis ferè modum sese ostentent. Difficile est singulos pisces ad suas species revocare, verum hic quam proxime convenit cum *Peixe Porco* Lusitanorum, quem sub nomine Guapervæ exhibuit Piso. Possis etiam referre ad Gobionis sive Paganelli speciem, qui exhibetur apud Rondel. Lib. VI. c. 16. Præter aculeum, qui pinnis adhæret in summo corpore, sub ventre alium habet aculeum, sed non adhærentem pinnis, quæ ab ano initium capiunt, & ad caudam usque continuantur. Cauda est bifida acuminata. Illud cum aliis hac Tabula propositis piscibus habet commune, quòd cute sit dura, quâ detractâ in cibum adsumitur. Reperitur ad eam Amboinæ partem, quam nostrates De Pas vocant, sed rarissime capitur.

9. De Strepeling, quem commode *Piscem striatum* Latine possis dicere, quia nomen illi est inditum à variis & versicoloribus lineis, quibus passim insignitus est. Pinnarum figura est admodum singularis, quibus etiam adhærent minutiores adhuc pinnulæ. In dorso novem aculeos habet, verum in aliis ejusdem speciei piscibus non semper idem numerus observatur. Aliquando plures habent, aliquando pauciores.

10. De Strepeling. Lineæ per corporis longitudinem ductæ magis huic & sequentibus aliquot piscibus nomen invenere, quam figuræ externæ aliqua similitudo cum proxime præcedenti pisce. Aculeos in dorso habet sex, qui tenui membrana sunt juncti, atque pinnis adhærent, quæ inde ad caudam usque continuantur. Sub medio ventre alium aculeum habet, sed unicum tantum.

11. De Alphoreeshe Strepeling. A loco, ubi capitur, eo cognomine indicatur. Aut parum aut nihil à superiori differt, excepto colore corporis & linearum, quæ in hoc rubent, in illo cœlum æmulantur. Et hoc & priori

vescuntur incolæ, præsertim assis; nam alioqui minus gratum saporem palato præbet.

12. De Strepeling. Ut in duobus prioribus tres lineæ conspiciuntur, ita in hoc quatuor vides, sed non omnes ad caudam vergentes, quum duæ superiores abeant ad dorsum. Colore est subviolaceo, pinnæ sunt fuscæ, nec præterea quidquam singulare reperitur in hoc pisce.

13. De Strepeling. Hic est ejusdem speciei, & nulla est differentia nisi in pinnis & in colore. Nam nullos aculeos habet, sed tantum pinnas sine aculeis. Color est subflavus, pinnæ nonnihil virides, unde gratissimo adspectu oculos intuentium in se fixos tenet. Ad eam Amboinæ partem capitur, quæ ab incolis Honimo vocatur.

14. De Strepeling. Si unum sub ventre aculeum, & quinque in dorso excipias, nihil differt à proxime præcedenti, atque adeo singula, quæ isti conveniunt, etiam de hoc possint dici. Incolæ libenter hoc pisce vescuntur, sed cocto & in aqua calida apposito, ut apud nos percæ mensis inferuntur.

15. De Strepeling. Satis ille etiam convenit cum aliis cognominibus piscibus. Sub ventre duos aculeos habet, & ii conficiunt omnem differentiam inter hunc & proxime præcedentem.

16. De Strepeling. Medium corpus hujus piscis à capite ad caudam notatatur linea flavescente, quæ ad utrumque latus mutatur in dilutè cœruleum. Ajunt hunc piscem harengi magnitudine esse, & gratissimi saporis. Mihi quidem & hic & plerique omnes pisces cognomines videntur esse è genere Cyprino lato.

17. De Strepeling. Sex omnino lineas in corpore habet hic piscis. Armatus est dentibus acutissimis & aculeis novem in dorso, duobus in ventre, quorum postremus adhæret pinnis ad caudam decurrentibus. In ea Amboinæ vicina insula capitur, quam incolæ Hilam vocant. Ad cibum utilis est & bonus, sed præsertim sumptus cum jusculo acetario.

18. De Strepeling. Nisi satis sit, quod pisces unam aut alteram lineam in corpore versicolorem habeant, ad locum illis inter *Striatos pisces* inveniendum, hic vix suum locum videtur posse tueri. Sed quia noster autoptes voluit eum hoc nomine indicare, mihi non sumo tantum auctoritatis in alienum laborem, ut eum hinc removeam. Est igitur corpore, ut vides, oblongo, in dorso pinnas habet exiguo interstitio inter se distantes; verum in imo ventre prioribus dorsualibus nullæ respondent, quum ibi sit cavitas ventris, quæ in hoc genere pinnis non solet ornari. Ab ano usque ad caudam aliæ reperiuntur in ventre pinnæ. Capitur eo loco, quem nostrates De Pas indigitant.

19. De Strepeling. Et hæc est species ejusdem generis, sed armata spinis tam dorsualibus quam ventralibus. In dorso enim sex aculeos habet, tenui membranula junctos, ac tandem pinnis adhærentes, quæ usque ad caudam decurrunt. In imo ventre, post anum, etiam sex aculeos habet, sed disjunctos, nec membranula inter se ligatos, aut pinnis caudam versus ahærentes.

20. De Strepeling. Est hic ut ultimus in hac Tabula, ita etiam extremus istius speciei. Totidem lineas habet, quot proxime præcedens, quinque scilicet, & corporis figura etiam satis inter se convenit, sed hic tantum duos habet aculeos in dorso, statim post caput, qui primum inter se junguntur membranula, ac deinde pinnis adhærent. Eæ, neque in dorso, neque in imo ventre ad caudam usque perveniunt, sed parvum discrimen relinquunt vacuum. Cauda ipsa est bifida, quod etiam in duobus præcedentibus observari meretur.

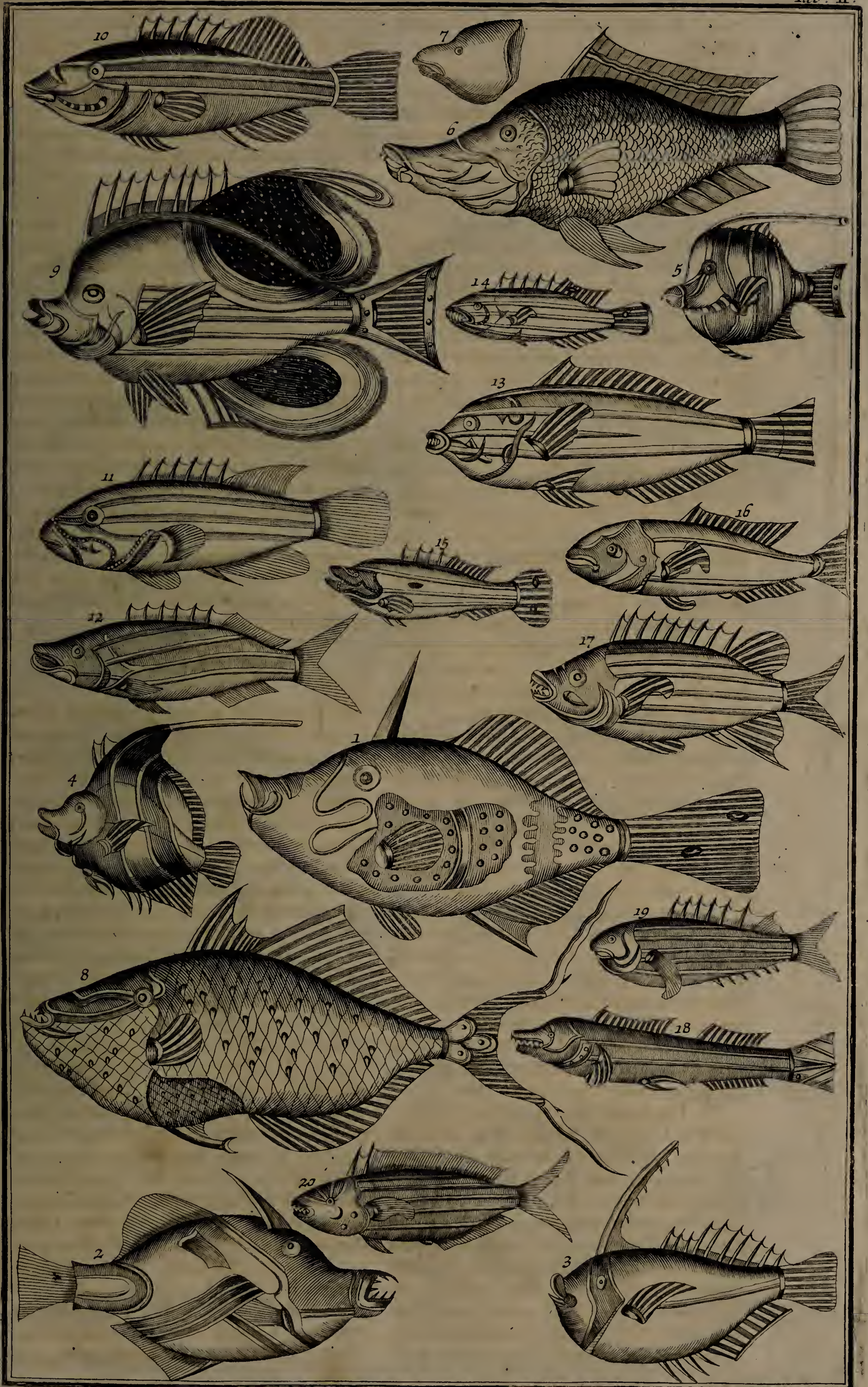
TABULA TERTIA.

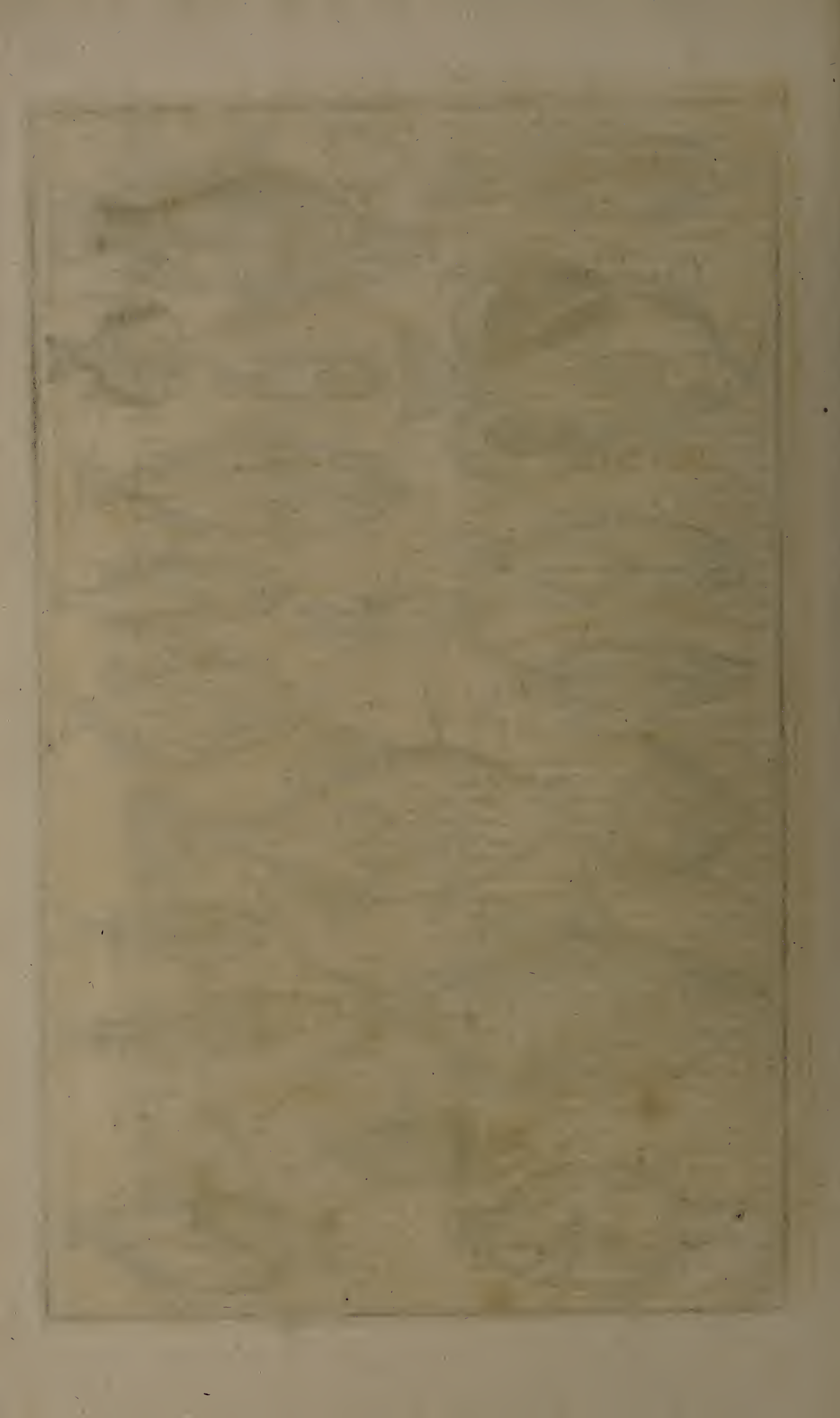
1. Ican Swangi. Ex genere armatorum piscium, quibus aculei nomen invenere est etiam hic piscis, quem cum nullo alio rectius possis comparare, quam cum perca Amboinensi parentis mei & Willougbæi; sed tamen an idem sit piscis dubito. Cauda est acuminata utrinque. In ipso rostro nescio quos parvulos aculeos ostentat, quos duo alii circa oculos, & dein iterum alii magna multitudine in summo corpore sequuntur. Ad pinnas laterales quod attinet, eas non undiquaque bene expressit pictor, omissâ membranulâ tenui, qua inter se cohærent. Inde credibile est hunc piscem proprie pertinere ad volatilium genus.

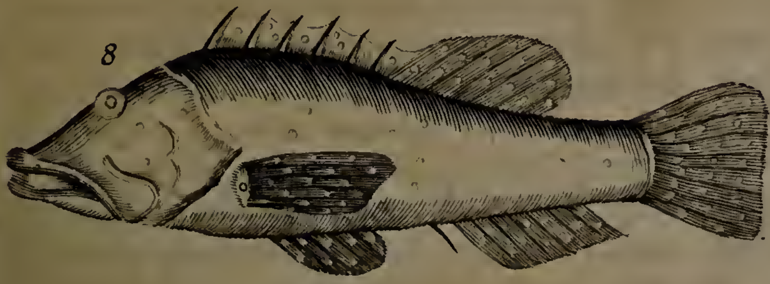
2. Ican Honimo, alio nomine vocatur *Piscis Siamensis*. Obstipo capite & ore dentato est. Multiplices tam in dorso quam in ventre spinas habet inter pinnas, sed præterea non procul a cauda est nescio quid, aculei instar, quod ultimo loco inter spinas ponitur. Apud Chinenses hic piscis est in magno honore, habeturque inter delicias; verum fere semper utuntur isto pisce asso, rarissime elixo.

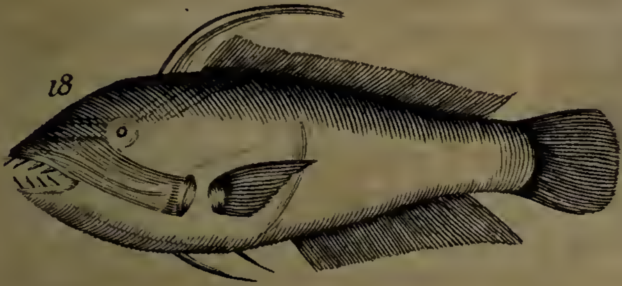
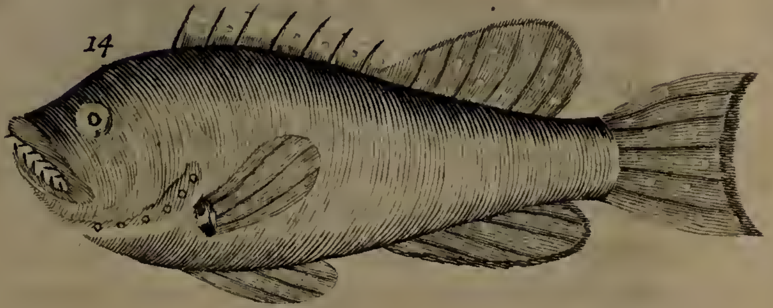
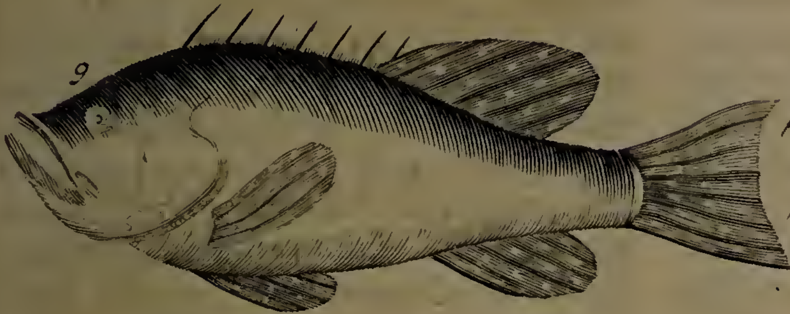
3. De Leervisch. Hoc nomine eum vocari libuit nostratibus ibi degentibus, nulla satis idonea caussa, nam quod in

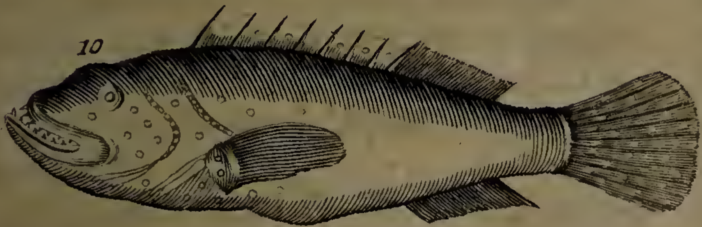
Tab. II.

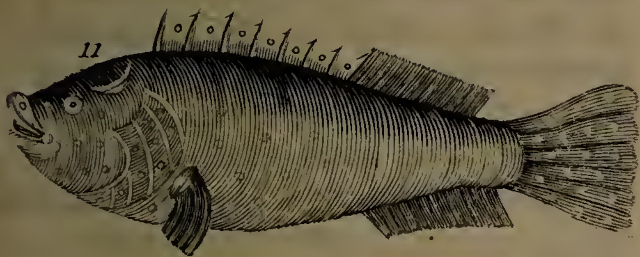
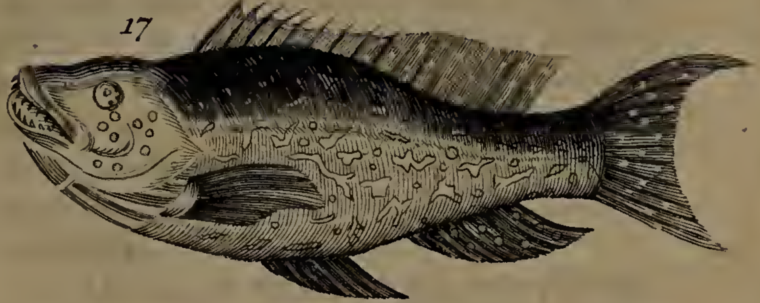

8

13

18

14

9

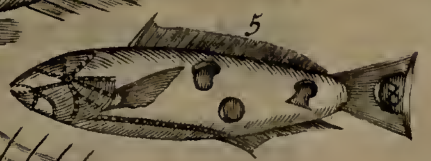
15

10

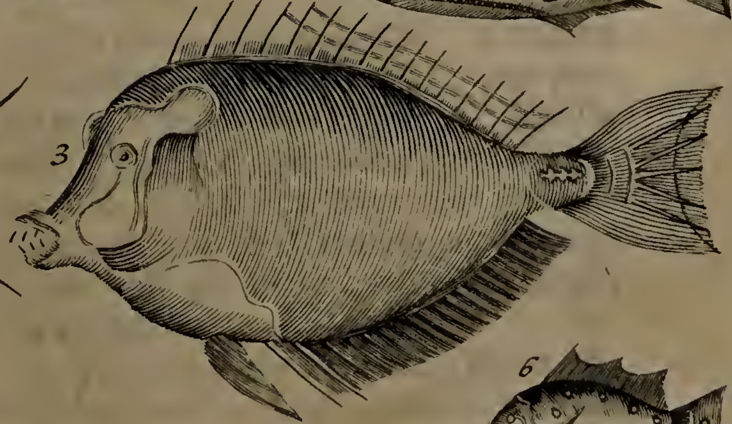
16

11

17

12

2

1

4

5

7

3

6

in dorſo & ventre, ſive potius in utroque latere, aculeos habet, qui quodammodo ſcalarum ligna transverſa exhibent, an ideo ſtatim arripienda fuit occaſio ita hunc piſcem nominandi. Forſan melius feciſſent, ſi illum à corio rigido ita denominaſſent, nam ejus pellis corii inſtar riget ac dura eſt. Corpore eſt fuſco, & quatuor aut quinque maculis inſigni. Ceterum, habet dentes & pinnas verſicolores, ut etiam caudam, quæ præterea videtur non deſtituta eſſe aculeis. Dicuntur tales piſces interdum tres pedes aut tres pedes & dimidiatum longi & lati eſſe. Carne eſt gratiſſima, & ideo cupidè emitur tam ab Amboinenſibus quam noſtratibus ibi terrarum degentibus.

4. De Kalkoenvisch. Videtur ſpecies Ican Swangi Tab. I. N°. 16. Minutulus eſt hic piſcis, nec tres aut ſummum quatuor pollices excedit. In capite habet duos aculeos longiſſime prominentes. Pinnæ laterales pertingunt longitudine ad caudam uſque. Ore eſt magno & dentato. A cauda ad caput variis lineis eſt diſtinctus. Cauda etiam eſt tricuſpis, ſed ita ut extremitates longius procurrant. Mauri libentiſſimè iſto piſciculo veſcuntur, & dicunt eum ſaporis non ingrati eſſe.

5. Makreel ſive *Scomber*, genus piſcis ſatis notum, & qui ubique apud Ichtyographos eſt diſcriptus. In hoc nihil prorſus ſingulare eſt, præterquam quod vividis coloribus ſit diſtinctus, & tam maculis quam linea circa ventrem ornetur. In capite quoque ab oculis aliquot lineæ deducuntur.

6. Passer Fluviatilis, noſtris paſſeribus tam magnitudine quam forma ſimilis. Nec præter maculas albicantes quidquam habet ſingulare aut eximium.

7. Ican Peixe, eſt numerandus inter acus, ſed non ſemper accuratè unius eſt formæ. Os habet prælongum & oſſeum. Color eſt in latere cinereus, ſub ventre dilute griſeus. Lineæ transverſales, quæ à tergo ad latus ducuntur, rubent, ac tandem miſcentur cum viridi ſive citrino colore, qui in latere à capite ad caudam procurrit. Ab ore uſque ad caudam novaculæ inſtar acutus eſt, quo fit ut alios piſces inter natandum lædat & ſcindat.

8. Jacob Evertzen. Apud Willougbæum, Jonſtonum ac alios ſcriptores fit mentio hujus piſcis, ſed forſan non ſatis accurata, quum variæ ſint ejus ſpecies, quæ hic omnes ordine exhibentur. Dicunt inde nomen eſſe repertum huic piſci, quod navales ſocii navis cujuſdam, cui quidam Jacob Evertzen præerat, eum ceperint primi circa Inſulas Flandricas. Scilicet erat iſte navarcha facie valde maculoſa, & piſcis variis in corpore maculis eſt inſignis; ideo ſocii navales per jocum navarchæ nomen huic piſci dederunt, quod adeò pertinaciter illi inhæſit, ut jam nullo nomine ſit notior. A Luſitanis vocatur Meros, à Braſilienſibus Gugupu guacu. Videndus præter alios diligentiſſimus Rajus in Synopſi Meth. Piſcium pag. 127. Ceterum dicunt hunc piſcem quodam tempore eſſe aptiſſimum eſui & gratiſſimi ſaporis, alio vero non tantum inſipidum, ſed prorſus ineptum. Nempe ſi ejus carnem igni admoveas, interdum corrugatur & in unum contrahitur corii inſtar, nec dentibus quidem hominum dilacerari poteſt; alio autem tempore caro eſt pinguis, nec ad ignem contrahitur. Tunc bona eſt, & in cibum adſumitur, non tantum in inſula Amboina, ſed aliis quoque locis in India maritimis. Alii piſces, qui hac in Tabula ſequuntur, omnes ſunt ejuſdem ſpeciei & cognomines, ſed unica differentia in colore & aculeorum multitudine notatur. Ideo indicabo tantum differentiam. Ad hunc autem Jacob Evertzen quod attinet, is fuſco colore inficitur toto corpore. Aculeos in dorſo ſex habet, qui tandem cum pinnis conjunguntur. Maculæ ſunt albicantes, quæ etiam in pinnis & in cauda conſpiciuntur, licet auctores negent caudam aut pinnas eſſe maculoſas. Willougbæus tamen in icone hujus piſcis, quam exhibet Tab. T. tam caudam quam pinnas dorſuales exhibet maculoſas.

9. Jacob Evertzen. Hunc piſcem homo meus dicebat eſſe femellam ſuperioris, quod quidem verum eſſe poteſt, ſed color utrique non eſt idem. Cetera ad amuſſim conveniunt.

10. Jacob Evertzen. Octo habet hic piſces aculeos in dorſo, quorum ultimus conjungitur cum ſpinis. Colore eſt vergente in nigrum, maculæ candidæ. Sub branchiis nullas habet pinnas, ſecus ac videre eſt in ſuperioribus hujus generis.

11. Jacob Evertzen. Totidem etiam aculeos habet hic piſces, quot proxime præcedens, ſed colore & maculis convenit cum eo, qui deſcriptus eſt numero octavo. Circa branchias lineolæ aliquot cernuntur flaveſcentes, quod huic piſci eſt peculiare, nec facile in aliis ita obſervatur.

12. Jacob Evertzen. Dilute cœrulei coloris eſt, quem hic exhibeo piſcis. Aculeis, pinnis, maculis, & cauda reliquis ſimilis.

13. Jacob Evertzen. Nec in hoc pisce quidquam singulare, quod non in aliis itidem occurrit. Proxime tamen convenit cum pisce ultimo loco descripto, qui cum masculus sit, hunc aiunt esse femellam, quod vero dissimile non est.

14. Jacob Evertzen. Color huic pisci est violaceus, maculæ sunt albicantes, pinnæ tam in dorso quam in ventre sunt quodammodo rotundæ. Distinguitur autem hæc species ab aliis capite, quod pro corporis ratione multo majus est quam in aliis piscibus, unde etiam illi Capitonis nomen, Belgice *Groot-hooft*, est inditum, quo signo, quasi characteristico, distinguitur ab aliis piscibus cognominibus.

15. Jacob Evertzen. Vix meretur hic piscis eo nomine insigniri, siquidem omnes fere maculosi pisces, quorum nomen ignorabatur, ita vocantur, verum huic nullæ sunt maculæ, si excipias tres aut quatuor, quæ sub ventre conspiciuntur. Aliud quoque nomen ab acuto rostro à nostratibus est ei inditum, qui illum solent *Spitsbek* vocare, nomine sane magis conveniente.

16. Jacob Evertsen. Majori jure hic piscis suum nomen tuetur, quum totus sit maculosus, ac in reliquis conveniat cum præcedentibus piscibus, quibus idem nomen est.

17. Jacob Evertzen. Et hic piscis, si maculas spectes, eo nomine dignus est, verum videtur pertinere ad Turdos, quales exhibentur à Jonstono Tab. XIII. Hic autem licet mihi fidem nostri pictoris confirmare, quum mihi aliunde sit transmissa hujus piscis Icon, sub nomine *Ican Sousalath*, quæ accurate cum hac, quam exhibeo, pictura convenit. Corpore est rubicundo, maculæ sunt flavæ, qui est etiam color squammarum & imæ partis branchiarum.

18. Jacob Evertzen. Caput huic pisci est magnum, os dentibus acutissimis armatum. Idem est ubique color, tam corporis quam pinnarum, fuscus scilicet. Maculæ, ut in aliis, sunt albicantes. In dorso spinam habet supra caput longiorem, sed reflexam ad caudam. Ab imo ventre, ubi caput definit, duo cirri dependent, qua propter mihi quidem videretur commodius ad aliud genus posse referri quam ad hoc maculosum, verum nolui in ordine quidquam mutare, ne judicarer nimis acutè in laboribus alienis cernere.

TABULA QUARTA,

1. Klipvisch. Minutum genus piscium est, quod hac Tabula comprehenditur, in quorum descriptione est notandum, quod nostrates fere omnes pisces minores, quibus nomen deest, solent piscium saxatilium, sive *Klipvisch*, nomine comprehendre. Nempe passim ad littora inter scopulos magna multitudo talium anonymorum piscium reperitur, qui nullum nomen habent, & tamen quodammodo ad unum & idem genus pertinent. Plerumque ob colorum varietatem à curiosis naturalium rerum indagatoribus in liquore adservantur. Sunt qui non tantum vividis sese commendant coloribus, sed qui maculis etiam aut striis aureis ac argenteis splendescunt. Qui hic loco primo ponitur sex in dorso aculeos habet, quinque circa ipsum ventrem, eâ tamen differentiâ, quòd superiores sunt ligati membranula tenui, quæ in inferioribus non cernitur. Cauda est variegata miris modis, quæ res tamen etiam in aliis piscibus observatur, nec quidquam auctoris fidei detrahit.

2. Klipvisch. Totum corpusculum hujus pisciculi, qui quatuor pollices magnitudine non solet excedere, est fere nigrum, nisi quod linea candidissima sese ostentet in latere statim post branchias. Notum est apud Ichtyographos plures pisces reperiri, qui ita sunt corpore varie colorato, quod non injucundum est adspectu. Immo ipse aliquot in liquore adservo, in quibus aliquot lineæ candidæ corpusculum, quod alioqui nigricat, distinguunt.

3. Klipvisch. Hujus pisciculi caput definit in acutum rostrum, unde facile, si tanti esset, aliud huic nomen possis reperire. Ventre est laxiore & maculis notato. Pinnæ branchiales longiuscule pro corporis ratione producuntur caudam versus, quæ est bifurcata. Paulo ante caudam observabis lineas duas aut tres versicolores.

4. Klipvisch. Ejusmodi lineæ sive striæ versicolores, quæ in proxime præcedenti pisce conspiciuntur, etiam in hoc pisce sunt notandæ circa caudam. Caput est contractum & obtusum, unde etiam non difficile esset illi nomen invenire. Ceterum branchiales pinnæ fere sunt rotundæ. In ventre, præter pinnas post alvum, habet duas dependentes paulo infra caput.

5. Klipvisch. Huic pisciculo fere os est simile rostro aviculæ alicujus, quod singulare tantum in illo, nam quod

atti-

attinet ad colorem, is violaceus eſt & hic illic maculis notatus; id commune habet cum multis aliis.

6. Klipvisch. Orbis diceres ſpeciem eſſe hunc piſciculum adeo tumido ventre ac magno capite videtur, cauda in ductum tenuem deſinente. Capite & dorſo eſt criſtatus, quum novem aculei inde promineant, qui ſibi invicem adhærent per membranulam tenuiſſimam. Alias pinnas in dorſo non habet ſed in ventre, ubi corpus incipit gracileſcere, quo loco etiam videbis tres aculeos, ſed, ut in aliis ventralibus etiam vidimus, nullo ligamine junctos.

7. Klipvisch. Hic piſciculus eſt proxime ſuperioris femella, nec inter utrumque alia eſt differentia, quam quod hic armatus non ſit, ut ſuperior. In reliquis prorſus conveniunt, tam quod attinet ad formam & colorem, quam quod maculas ſpectat & lineas, quibus uterque eſt notatus. Color autem vergit ad flavedinem, cetera nonnihil viridatis oſtentant.

8. Klipvisch. Paululum forma hujus piſciculi abit à ſuperioribus, ſed tamen non omnino eſt diverſa. Variis maculis & lineis notatur præſertim circa caudam.

9. Klipvisch. Rarum & ignotum fere piſciculi genus. Tuto tamen referas ad genus Caprinum, quum aculeum erectum habeat in ſummo capite. Vide infra, hac Tabula numero 20.

10. Klipvisch. Neque hoc genus ſatis notum eſt. Exiguum corpus & raritas hactenus videntur non meruiſſe nomen. Colore eſt gilvo, lineis fuſcis, quæ à dorſo ad ventrem deducuntur. Tam in ſummo corpore quam imo pinnæ ſunt, quales etiam non tantum ad latus branchiales reperiuntur, ſed etiam infra branchias binæ.

11. Klipvisch. Paulo aliis frequentior invenitur hoc piſciculi genus. Colore eſt fuſco, ſed corpus miris modis variegatum eſt, quaſi marmor aliquod venis diſtinctum. Capite eſt breviore ac valde obtuſo, quodque ſupra os neſcio quam cœruleam maculam præfert, unde peculiare huic piſci nomen eſt inditum *de Blaauneus*.

12. Klipvisch. Inter piſciculos parvos hic fere eſt minimus, & ideo nulli rei idoneus, excepto quod animi gratia ob raritatem & colorem in liquore cuſtoditur à talium rerum æſtimatoribus. Si lagenæ aquà plenæ talem indes piſcem, diutiſſimè poſſis vivum adſervare abſque ullo alimento. Unde autem veniat, quòd quidam piſces ita adſervati diu vivant, alii autem brevi tempore moriantur, licet non indignum ſit ſcitu, hoc tamen loco id indagare nunc non eſt animus.

13. Klipvisch. Mandibula inferior hujus piſciculi eſt aliquanto productior ſuperiore, venter quoque prominet. In dorſo ſex aculeos habet prò exigui corporis modulo ſatis magnos. Sub ventre ab ano ad caudam pinnas habet, ut & in dorſo ab ultimo aculeo ad caudam uſque.

14. Klipvisch. Mirum videtur, quod in hoc piſce quaſi foliola quædam ex ipſis aculeis effloreſcant, idque alternis. Corporis color vergit ad violaceum, ſed maculæ quatuor, quas in corpore cernis, ſunt albicantes. E ventre duæ pinnæ propendent non longè infra caput. Caudæ additur quaſi præſegmen, alterius coloris quam caudæ, quæ ſubviridis quidem eſt, ſed extrema iſta pars flaveſcit.

15. Klipvisch. Paulo reliquis piſcibus hactenus in hac tabula propoſitis eſt major & craſſior. Ideo à popello capitur & in cibum adſumitur. Corpus eſt colore nigricante ab ore uſque ad caudam. Præter unum aut alterum aculeum in ſummo tergo, tertium habet longiuſculum, ſed reflexum ad caudam. Maculæ, quæ in lateribus obſervantur, ſunt exiguæ, ſed dilutè cœruleæ.

16. Klipvisch. Multa hic piſcis, quod ad formam attinet, communia habet cum iſto piſciculo, qui numero quinto hujus Tabulæ eſt deſcriptus, nec ulla fere differentia eſt, præterquam coloris, qui quodammodo cœruleus eſt. Præterea circa anum dependet pinna. Venter eſt prominulus, atque aliquot maculis notatus.

17. Klipvisch. Idem fere in hoc piſce color eſt, qui in ſuperiore, ſed formâ aliquantum inter ſe differunt. Capitur in ea inſula, quæ à noſtratibus Hila vocatur, verum rariſſime, & ideo vix notus eſt apud pleroſque etiam ibi degentes. Pinnæ branchiales ſunt rotundæ. Sub ventre pinnam habet tricuſpidem. Cauda eſt bifurcata. Maculæ, quas cernis in corpore, non multum differunt à reliquo colore, ſed conſtant tantum è circulis nigricantibus.

18. Klipvisch. Hic multo eſt notior quam præcedens, atque ideo *Baſiliſſæ* cognomine à quibuſdam ornatus eſt. Præter aculeos in dorſo pinnam habet, non uniformem, ſed lineis rubicundis duabus variegatum. Pinnæ branchiales ventrem verſus ſunt reflexæ. Præterea duæ maculæ à dorſo progrediuntur verſus latera, ubi linea cernitur producta à capite

ad caudam. Eodem capitur loco, quo dixi superiorem inveniri.

19. Klipvisch. In hoc pisce singulare est, quòd aculeum habet exstantem in medio dorso, inter pinnas priores & posteriores. Ceterum, maculosus est & ore acuto. In corpore exiguas aliquot maculas habet, nec præterea quidquam observatu dignum.

20. Klipvisch. Si aculeum, veluti cornu aliquod, supra oculos prominentem adspicias, non dubium est, quin sit hic piscis species Caprisci, qualis exhibetur apud Jonstonum Tab. XXIII. & alios; verumtamen non undiquaque convenit cum pisce ibi descripto, quod etiam necesse non est, quoniam non dico eundem plane esse utrobique piscem, sed ejusdem generis. Colore est violaceo nullis maculis interrupto, sed circa ventrem flavescit, & aliquot maculas cum aculeo habet, eodem modo, qui observatur in figura hujus Tabulæ nona.

21. Klipvisch. Est his piscis non alius coloris, quam qui in proxime antecedente cernitur, sed valde differt corporis forma. Multos equidem aculeos habet in dorso, multos in ventre, verum eadem, quam jam supra observavimus differentia, hic quoque obtinet, quod scilicet inferiores aculei nullo ligamine cohæreant, ut isti, qui in dorso reperiuntur.

22. Klipvisch. Majoris paulo hic est corporis quam alii pisces cognomines, atque ideo à Mauris in cibum adsumitur. Corpus dilutè flavum est, cum versicoloribus maculis in dorso, quæ à capite ad caudam procedunt, sed tanto plerumque minores sunt, quanto eæ propius ad caudam accedunt.

23. Klipvisch. Figuram hujus piscis si respicias, non dubium est, quin dicendus sit *Scolopax* rostro porcino, qualis exstat apud alios descriptus. Habet enim, ut vides, rostrum plane simile porcino, & præterea aculeum ad caudam reflexum. Capitur non procul ab insula Borneo, atque non illibenter eo vescuntur socii navales, quod ille sit carne firma, sed tamen pingui.

24. Klipvisch, sed non anonymus, quoniam nostrates ei dederunt nomen *het Princesje*, quasi parvam feminam principem dicas. Capite est oblongo, corpore striato, in quo linea una corpus percurrit à capite ad caudam, dum tres aliæ transversæ, quasi totidem ligamina, ventrem pisciculi ambiunt. In dorso aliquot aculeos habet, qui terminantur à pinnis ad caudam procurrentibus.

25. Klipvisch. A striis, sive lineis, quas in corpore hujus piscis depictas vides, nomen illi est inditum de *Gebandeerde Princesse*, quasi dicas principem feminam latioribus lineis striatam. Neque hoc neque proximè præcedenti pisce utuntur incolæ ad cibum, sed tamen propter eximios colores, qui non semper in eadem specie iidem sunt, capiuntur, ac in liquore ab amatoribus hujuscemodi rerum adservantur.

26. Klipvisch. Nullum nomen peculiare est huic pisciculo, qui tamen videtur esse ex genere triangularium. In dorso tres aculeos ostentat. Pinnas habet tam in dorso quam in ventre; præterea aliquot lineis est notatus a dorso ad ventrem vergentibus, sed earum numerus est incertus, nec color semper idem.

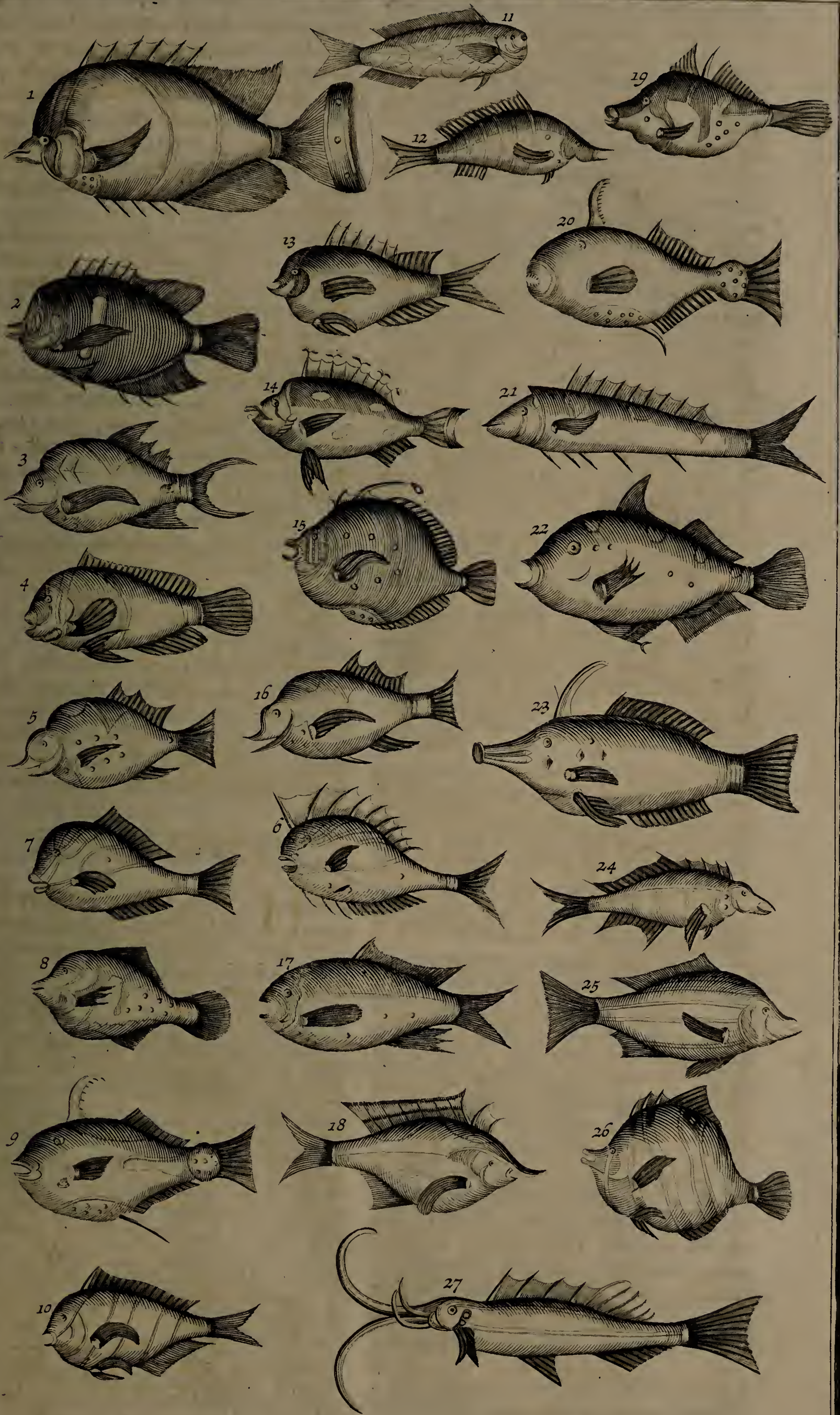
27. De Bootshaak, sive *Harpago*, quod nomen illi impositum est a filamentis, quæ ex ore illius videntur procurrere. Quatuor aculeos habet in dorso, & in lateribus notatus est lineola, a branchiis ducta ad caudam. Referebat meus homo incolas Amboinæ istius modi pisces conditos sale diu adservare, ac cum libet iis vesci, quemadmodum apud nos acipenseres solent, à quo tamen multum distat, si longitudinem spectes. Non est enim vulgo major quam aselli minores, quos vulgo *Schelvisch* vocamus. Mihi autem, ut dicam quod verius videtur, est species Bagræ, ut Markgravius vocat, & ex eo describit Jonstonus, quem vide Tab. XXXVIII.

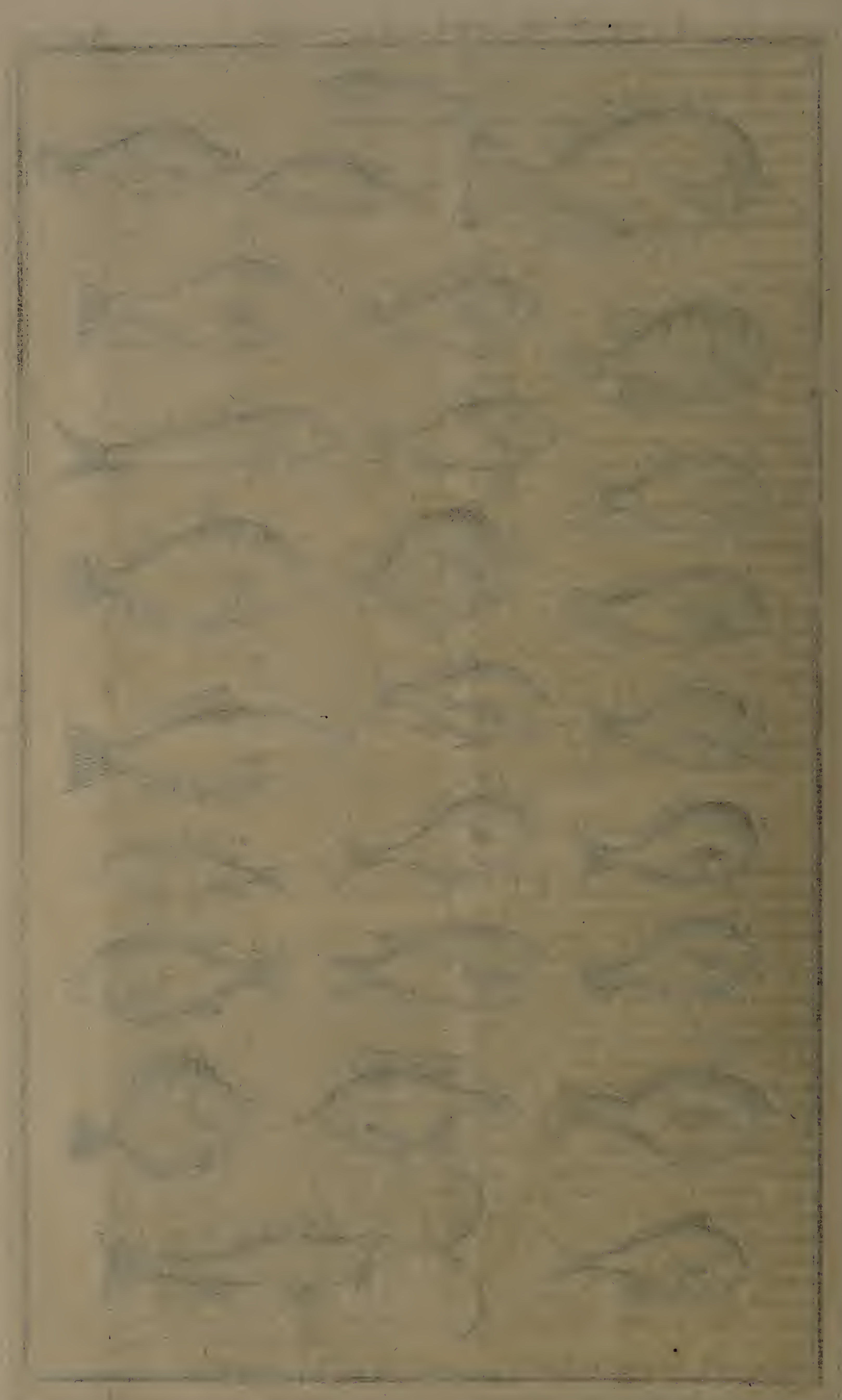
TABULA QUINTA.

1. Hic piscis à nemine hactenus est descriptus, nec facile poterit ad aliquam cognitorum piscium speciem referri, quum magis monstrum marinum sit quam piscis. Captus fuit prope Bagewalam circa Amboinam anno MDCCVII. Tres pedes cum dimidiato pede erat longus, pelle dura, & aculeatus tam in posteriori corporis parte quam in cauda ipsa. Color ipsi erat dilute cœruleus, sed singulare & mirabile prorsus fuit, quod circa dorsum in priori corporis parte notaretur figura solis satis accurate expressa & flavescente. Ejusdem coloris erant duæ maculæ non procul à cauda. In cauda autem ipsa cernebantur tres maculæ nigricantes. Ceterum aculeis armabatur tam in summo capite quam infra branchias. A ventre duo cirri ad caudam reflexi dependebant. Ut verbo dicam, nihil non monstrosum in hoc pisce erat, qui ideo in dicta insula memoriæ caussâ adservatur.

2. De Bootshaak. Hic, ut vides ejus-

Tab. IV.

ejusdem nominis est cum pisce, quem ultimo loco superioris Tabulæ descriptum dedi. Si tamen icones inter se conferantur, satis magna differentia reperietur inter utrumque, nec videtur ad eandem speciem Bagræ pertinere, sed undiquaque convenit cum Brasiliensium Tamoata, quem Jonstonus, Willougbæus, & alii dederunt descriptum.

3. De Grote Byter, quem forsan haud incommode *Pandaceten* nominaveris. Corpore est magno & crasso, colore fusco, nisi quod linea lata & maculis insignis ducatur per medium latus a capite ad caudam. Dentes habet longos & acutissimos, quibus tam alios pisces obvios, quam quæcunque aliæ, solet appetere. Tres in dorso aculeos habet, quorum ultimus pinnis adhæret, sicut priores inter sibi invicem tenui membranula. Sub branchiis, præter solitas pinnas laterales, duas alias habet. Similem huic piscem reperies N°. 1. Tab. XII. sed notandum hic est, quod multum ii inter se colore differant.

4. De Eenhoornvisch, sive *Monoceros*, ita dictu à cornu satis magno, quod è capite prominet. Totum illud est durissimum ac plane osseum, & intus candidissimum. Aculeos habet in dorso, interdum plures, interdum pauciores; circa caudam tres maculas habet, quæ tamen non multum colore differunt à reliquo corpore, quod ad cœruleum vergit. Mira hujus piscis figura non obstat, quo minus incolæ illo utantur ad cibum, ac fateantur carnem esse non ingrati saporis.

5. De Koffervisch, quod ei nostrates nomen dedere, vertentes in suam linguam nomen Amboinense *Ican Tomtombo*, aliis etiam *het Strykyser*, piscis triangularis dorso, capite & lateribus spinosis. Vivit sugendo, quod illi commune est cum aliis piscibus cognominibus. Namque illi, quum sint ore parvo, aliis piscibus, aut quibusvis rebus obviis adnatant, ac sugendo succum quemcunque adtrahunt, unde vitam tolerant. Tam pertinaciter autem adhærent, si manui imponas ad periculum faciendum, ut inde difficillime queas divellere. Pelle est tam dura, ut testudinem marinam fere æquet, atque ideo magna vi est findendus, ut possis inde jecur extrahere, quod ajunt oculis mederi simpliciter illitum. Ceterum hic piscis tam in ventre quam in dorso est aculeatus. Toto corpore maculas habet æqualiter magnas, & hexagonas, quod non injucundum est adspectu. In ventre, non procul à cauda pinnas crassiores habet dependentes, quod signum est hunc piscem fuisse femellam, quoniam mares etiam supra caudam, è regione inferiorum pinnarum, tales pinnas crassiores habent. Quod semel dictum sufficiat.

6. Koffervisch. Hanc speciem reperies descriptam apud auctores sub nomine piscis quadrangularis ab utraque parte cornuti. Corpus tegitur maculis versicoloribus æqualibus & adspectu gratissimis. In dorso, non procul a cauda, pinnas habet crassiores & rotundas, quibus è regione in utraque ventris parte respondent duo aculei in caudam reflexi. Sunt, qui hunc vocent piscem flabellarium, propterea quod ejus cauda quodammodo referat flabellum, quod visum fuit sufficere ad aliquam quamcunque nominis rationem reddendam.

7. Koffervisch. Forsan rectius hunc piscem dicas esse speciem caprisci quam orbis, sed tamen nescio quid videtur commune habere cum orbibus. Magnus venter, caput brevius, nullæ pinnæ præter binas crassiores circa caudam, quæ singula orbibus conveniunt, verum aculeus, qui solus in capite extat, facit ut libentius eum ablegem ad capriscos. Colore non valde differt à duobus superioribus piscibus.

8. Koffervisch. Inter hunc & superiorem non magna est differentia, quæ fere consistit in pinnarum & oris forma, quam vereor ut pictor recte expresserit. Atque id tanto majori ratione, quia singula, quæ de superiori pisce dicuntur, etiam de hoc narrentur. Quibus adde, quod Mauri hoc pisce vescantur, sed Christiani omnes ab eo abstinent.

9. Koffervisch. Si conferas hunc piscem cum eo, quem loco quinto hujus Tabulæ descriptum vides, cujus est minor species, exiguam reperies differentiam, quæ omnis consistit in pinnis dorsualibus, quarum priores aculeum præfixum habent, posteriores satis accurate respondent crassioribus istis pinnis, quæ à ventre dependent.

10, & 11. Koffervischen. Sunt & illi *Ican Tomtombo*, sed quos recte annumerabis orbibus fere quadrangularibus. Omnis inter utrumque differentia in eo est, quod prior pluribus maculis sit insignitus, posterior paucioribus, quæ fere latus occupant circa branchias; præterea prior est fusco colore, posterior subcœruleo. Reliqua in utroque sunt paria.

12. Koffervisch. Quod jam de aliis piscibus dixi, nempe alias atque alias videri rationes, quare adscribas huic vel illi generi piscium, idem etiam de hoc

C pisce

pisce dicendum venit. Verum de ea re nunc litem non movebimus. Pinna in dorso non est aculeata, cauda miris modis variegata, unde à quibusdam etiam vocatur piscis flabellarius. Sit quodcunque voluerit noster autoptes, postea forsan occasio erit ulterius disquirendi de hoc atque aliis piscibus, de quibus nunc paucis tantum loquor, ad designandum singularia quædam cuique pisci propria.

13, & 14. Koffervischen. Egregie etiam illi inter se conveniunt, excepto tantum colore & duobus aculeis, quos posterior ostendit in dorso. Prioris color flavus est, posterioris magna parte cœruleus, excepto quod maxima capitis & laterum pars etiam flavescit.

15. Koffervisch. Quum plerique omnes pisces sint pelle, uti dictum est, durissima, hic è contrario habet eam mollem, sed tam in dorso quam in ventre præfert nescio quæ serta, quasi florum corollas. Ea sunt durissima, ac cultro auferenda, si quis eo pisce velit vesci, quod soli Mauri faciunt, Christianis nolentibus pisciculis tam minutis, est enim 5. aut 6. pollicum, vesci. Nihil præterea singulare in hoc pisce occurrit, præterquam quod linea ab ipsius ore ad oculos ducta rubeat, quum alioqui totum corpus sit subcœruleum.

16. Koffervisch. Hic circa Amboinam tantum capitur. Capite est maculoso, præsertim inter oculos, ubi versicoloribus maculis videtur insignitus. Aculeos tres in dorso habet, unum in ventre, nec est, quod diutius immorari velim huic pisci ulterius describendo.

17. Koffervisch. Cum superiori undiquaque convenit, tam ad colorem quam figuram corporis quod attinet. In eo tantum differunt, quod hic habeat plures maculas, in capite non tantum, sed etiam in corpore, & vicissim sit destitutus aculeis, quos in superiore notavimus. Dentes etiam ostentat acutissimos, qui licet in superiore non conspiciantur, adfirmare tamen pene ausim, id esse factum pictoris incuria.

18. Koffervisch. De hoc pisce nihil est quod dicam, nisi illum cum prioribus convenire, nec ullam observari differentiam præterquam in colore. Totus enim est dilute cœruleis, cum maculis ejusdem, sed paulo intensioris, coloris.

19. Perca Amboinensis. Hunc piscem in museo servo, & in Thes. I. à Parente meo est descriptus Forma quidem est non admodum diversa à nostris percis, sed colore multum differt. Squammæ in superiori corporis parte obscure virides sunt, circa ventrem rubent, quo colore etiam orbes oculorum & pinnæ tam branchiales quam dorsuales sunt notatæ. In cauda bifurcata duas maculas nigricantes habet.

20. Pisciulus est Ceilanicus, quem ex Thesauro I. Parentis mei hic effingendum curavi. Quod ratus est, nec major est quam aleæ lusoriæ vulgo sunt. Præterea reticulatus est ac maculatus, verum maculæ sunt non majores quam granum seminis sinapi.

TABULA SEXTA.

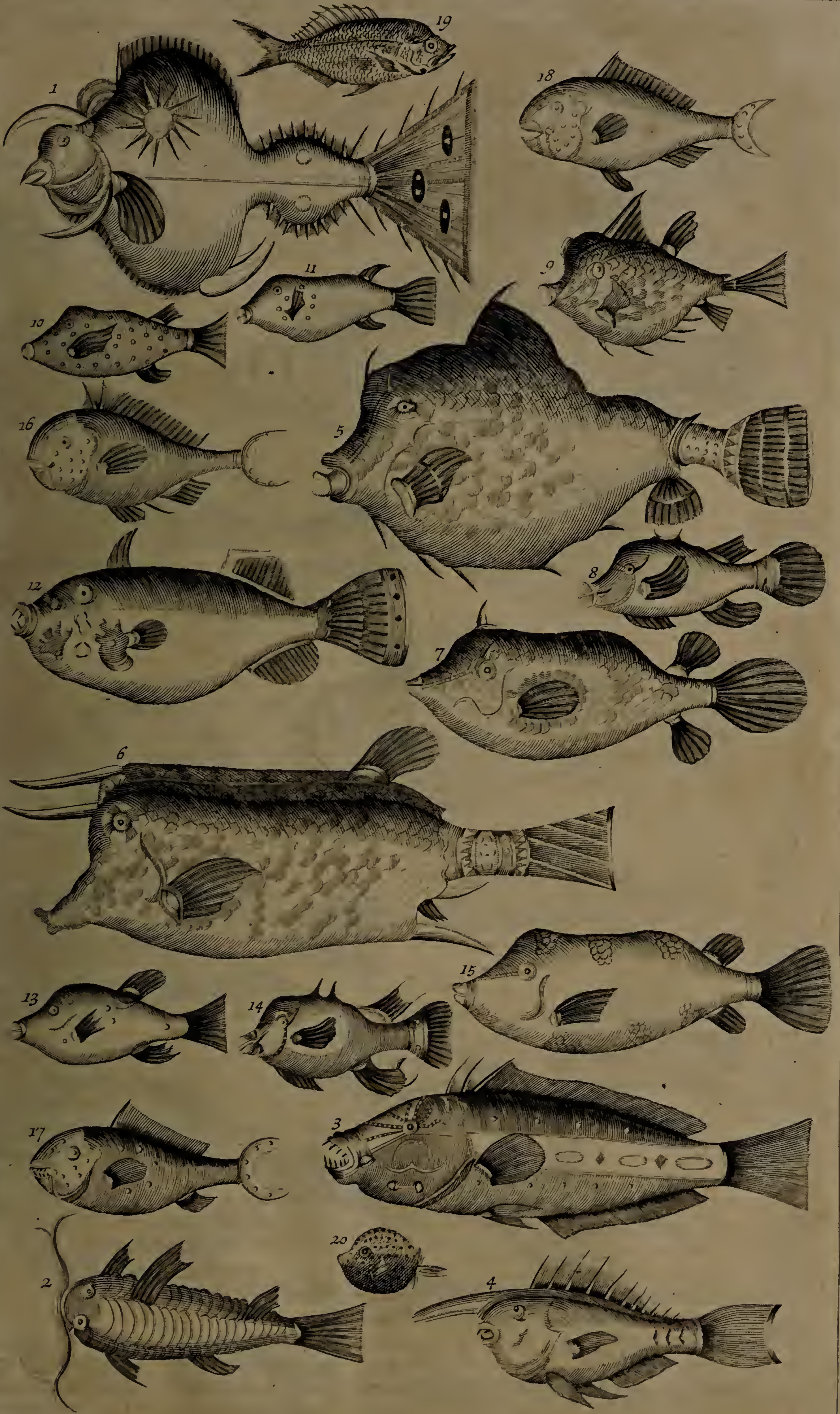
1. De Koning der Kakatoes. Id est *Rex Psittacorum majorum*, ita dictus, credo, à variis & vividis coloribus, quibus hic piscis est notatus, ut solent majores isti Psittaci, à quorum similitudine nomen nactus est. Possis eum, & aliquot sequentes Callychtides nuncupare, nomine nec inconveniente, nec ignoto apud alios.

2. Kakatoevisch Ejusdem est cum superiore generis, sed specie non parum differunt. Nam cum ille sit lineis sive striis latioribus à tergo ad ventrem procurrentibus, hic ejusdem fere coloris lineis est insignitis, sed à capite ductis ad caudam. Præterea ille tantum in dorso habet aculeos, hic vero etiam in imo ventre, quibus tam in dorso quam in ventre pinnæ rotundiores adjunguntur, quod etiam in aliis fieri piscibus exoticis solet.

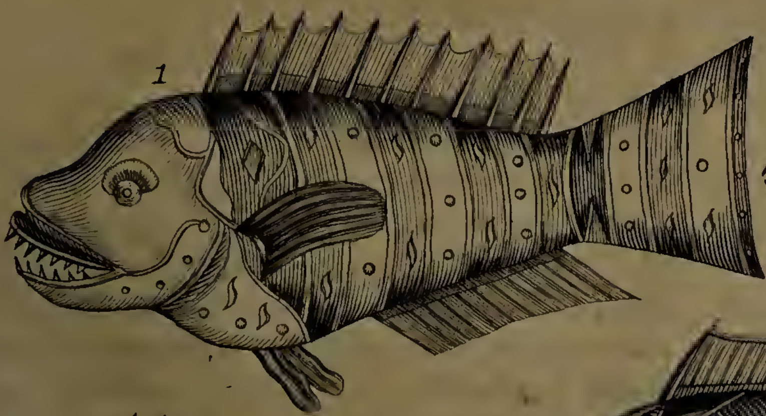
3. Kakatoevisch Alforensis. Diu ignotus fuit, & ante annos sex aut septem cœpit primum innotescere. Tum nemo audebat ejus carne vesci, sed postea Mauri periculum fecere; timebatur enim nonnihil à cœruleis venis, quarum venenum exhorrescebant Christiani, verum postea, quum res Mauris bene successerat, cœpere & illi hujus carne vesci. Porro, ut ex icone satis patet, lineæ ex dorso aliis è ventre ductis circa medium latus obviam fiunt, ac ibi angulum acutum constituunt. In capite etiam maculosus est, sed reliquum corpus est fuscum.

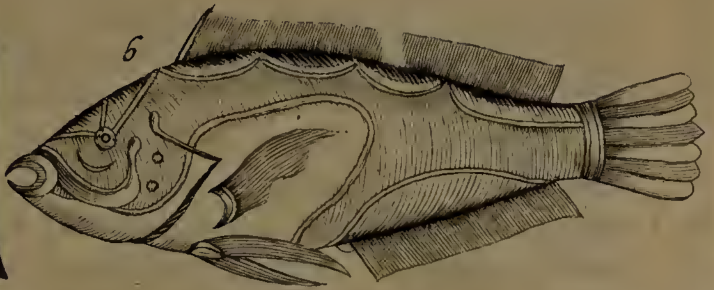
4. De Bruine Kakatoevisch, ita dictus est à præcipuo colore, qui in capite & toto corpore regnat. Verum per medium latus linea sive fascia satis lata à capite ad caudam procurrit. Ea tota est candida, qualis etiam observatur in aliis piscibus peregrinis, qui apud me in liquore adservantur, licet eorum corpusculum etiam sit quodammodo nigrum. In dorso septem aut octo habet aculeos tenui membrana junctos, ac pinnas adhærentes, quæ in hoc pisce rubent. In tergo aliquot reperiuntur maculæ nigricantes.

Tab. V.

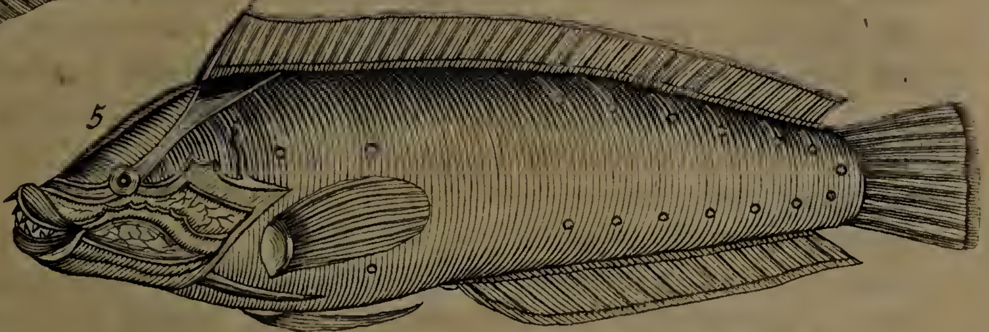

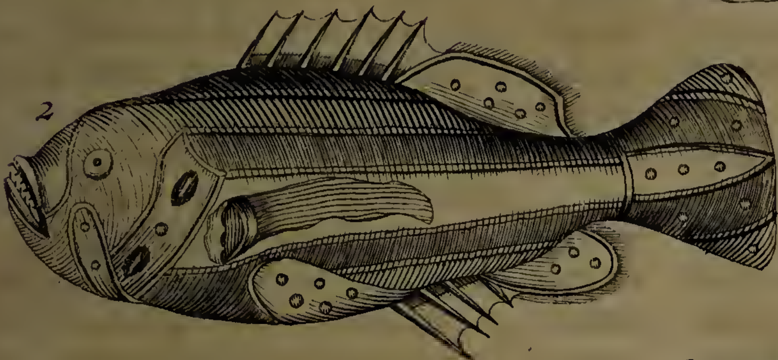

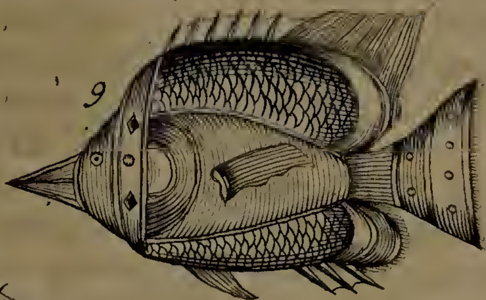

1

6

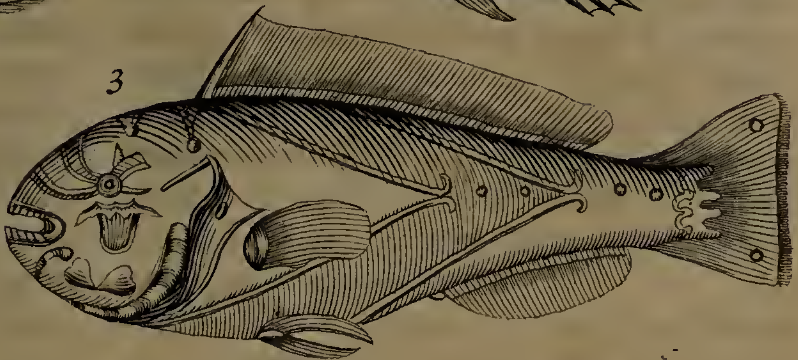

10

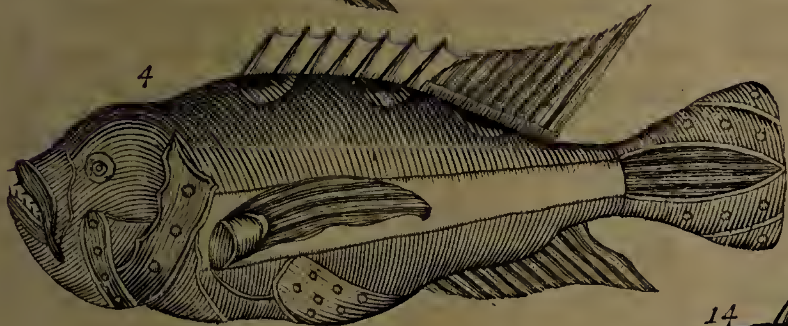

5

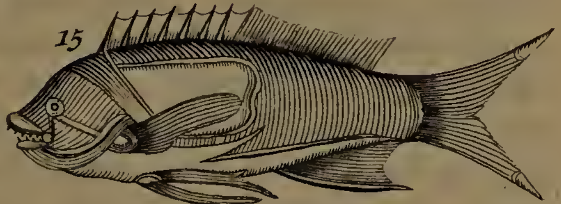

2

9

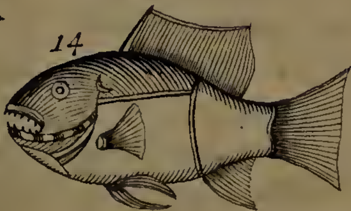

8

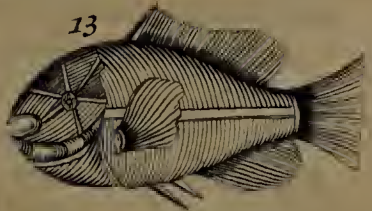

3

4

15

7

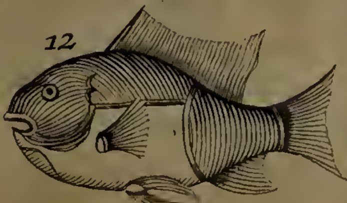

14

13

16

17

11

12

18

cantes. Squammas nullas habet, sed pellem æqualem & duram, quæ detrahitur, antequam in cibum adsumitur. Solent enim incolæ hoc pisce assato vesci, nam elixus non valet.

5. De Rode Kakatoevisch, nomen suum etiam à colore, qui ruber est, videtur accepisse. Circa branchias tamen nescio quid viridatis habet, corpore subinde candentibus maculis distincto. In deliciis habetur apud Amboinenses, qui adfirmant eum nihil cedere carpionibus, si saporem spectes. Magnitudine etiam interdum est major, sed raro conspicitur.

6. De Spitsneusde Kakatoevisch. Si excipias, quod hic piscis aliquot habet in dorso maculas, plane convenit cum præcedente. In ventre etiam maculosus est & circa branchias. Corporis color violaceus est. Ejus carne vescuntur incolæ Laricenses, nam ibi capitur, ac ea rubet cum cocta est, plane ut videmus in nostris salmonibus.

7. De Citroenvisch. A colore nomen Citrii mali huic pisci est datum. Corpus totum est distinctum lineis variis à capite ad caudam usque, sed intervallum, quod inter singulas lineas interest, obsidetur aculeis multiplicibus, qui totum corpus ambiunt. Sapore (nam editur assatus) non multum differt ab alosa nostrate, verum multo minus sunt in istis regionibus obvii, quam alosæ hîc sunt.

8. De Citroenvisch. Qui numero octavo sequitur ejusdem generis est, ac speciei non multum à præcedente diversæ. Verum nullos circa latera ostendit aculeos, quos tantum habet in dorso & in ventre. Ibi reperiuntur, quæ pinnis ad caudam decurrentibus adhærent. Præterea lineæ sive striæ corporis sunt versicolores, & ad caudam reflexæ.

9. Poepoetje. Figuram satis mirabilem hic pisciculus præfert. Nam in medio latere, quum sit pelle dura & sine squammis; in lateribus tamen videtur admodum squammosus esse. Rostrum, aviculæ more, est acutum. In dorso primum aculeos habet ac deinde caudam versus pinnas, in ventre autem è contrario infra branchias ostentat pinnas & magis ad caudam aculeos.

10. Poepoevischje. Ut figurâ ita sapore hic piscis æmulatur percam nostram, colore nonnihil differt, ut & cirris ab imis branchiis dependentibus, & aculeo circa anum. Color purpurascit, sed dilutè, nisi quod circa caudam abeat in flavedinem.

11. Poepoevischje. Qui hic exhibetur pisciculis, est fere ignotus apud ipsos incolas. Reperitur tamen, quanquam rarò. Ventre est latiore, & maculis in extremo corpore insignis. Circum os ducitur linea versicolor, qualis etiam conspicitur, ubi branchiæ desinunt. In mediam quasi caudam corpus procurrit.

12. Poepoevischje. Superiori est persimilis, sed magis notus, & aliquanto major corpore, quod sex aut septem pollices dicitur æquare. Utuntur etiam illo Amboinenses ad cibum, licet manum abstineant à superiore, quod an fiat ob raritatem, an vero quòd credatur venenatus esse, haud facile dixerim.

13. & 14. Poepoevischjes. Licet & hos addas prioribus proxime præcedentibus, quum nihil prorsus differant à pisce, quem postremo loco descripsi, præterquam colore, & linea varia, quæ ab ore procedit, & continuatur usque ad extremitatem branchiarum. Ceteros hujus generis pisces pictor retulit in Tabulam XIX. ubi de iis plura.

15. Kapiteinsvisch. Nisi aliud esset nomen, diceres & hunc pertinere ad illorum genus, qui proxime sunt descripti. Octo in summo corpore aculeos habet, in ventre nullos. Præter spinas branchiales satis longas, duas adhuc longiores habet sub ipsis branchis in ventre. Dentes etiam habet acutissimos, quod illi commune est cum aliis piscibus, quos paulo ante dedimus.

16. De Kapitein van de Kaffers, quasi Afrorum ducem voces. Rostro est acutissimo, aculeoque longissimo in dorso præditus. Corpusculum quoque per mediam caudam procurrit ad finem usque. Lineis latioribus à dorso ad ventrem, quasi fasciis, distinguitur. Ad branchias ipsas habet pinnas binas, quarum altera est longior, altera contractior. Reliqua huic cum aliis communia sunt.

17. De Ledenvisch, quem piscem articularem vocare possis, quum quasi articulis tenui tendine cohærentibus totus constet. Videtur esse species acus, aut tæniæ. Id vero huic pisci dicitur esse peculiare, quod eum possis extendere, & quasi duplo majorem facere, omnibus articulis inter se disjunctis, nec ipso pisce cohærente nisi tendine tenui. Quod si ita extensum in aquam projicias, corpus denuo contrahit & illæsus evadit celeri natatu. Pro cauda habet tenuem & satis longam spinam, quæ crassior non est quam filum lineum.

18. De Fluiter. Nullus dubito, quin hic piscis sit aliorum *Petim buaba*, sive *Tabakpypvisch*. Longo est corpore sed ita tenui, ut vix digiti minoris crassitiem excedat. Vocalis quoque est adeo, ut

ut nocte poſſis eum ſatis longo intervallo quaſi ſibilantem audire ; qua ratione ad Tibicinum genus videretur referendus. Vide quæ notata ſunt ad num. 16. Tab. XVII. Indigenæ Amboinenſes ſolent eo piſce veſci , quum alii non ſuppetunt , nam quum adeo tenuis ſit , ut dixi , & cartaliginoſus , facile poſſis conjicere eum multâ carne non abundare.

TABULA SEPTIMA.

1. DE ZAAGVISCH, nomen invenit à proboſcide ſerrata, quæ eboris inſtar eſt dura & intus nitida. Pinnas branchiales habet prælongas, quibus ad volandum utitur, ſed cum corpore ſit majore , quam vulgo ſolent piſces volatiles, non diu relicta aqua ſeſe in aëre poteſt ſuſtinere , verum ſtatim decidit in aquam, nec ſe denuo tollere poteſt in aërem, niſi ſatis longo tempore poſt. In dorſo habet aliquot aculeos. A branchiis duo cirri dependent. Non procul à cauda, tam in dorſo quam ventre, etiam pinnas habet, quarum, quæ in ventre ſunt, multo ſunt longiores quam dorſuales.

2. DE ZEEDRAAK, ſive *Draco marinus* , roſtro oſſeo etiam eſt præditus, ſed non ſerrato. Cum ſuperiore commune habet, quod utatur pinnis branchialibus pro alis. Notabile eſt, quod eæ quidem quum totæ ſint dilute virides, in extremitate tamen rubeant, quod gratiſſimum præbet intuentibus ſpectaculum. Ceterum ab utraque corporis parte aculeos nullos habet , præter duos prope caudam, ſed pinnas utrinque binas habet molles & flexibiles admodum. Soli pauperes hoc piſce veſcuntur, quoniam & caro inſipida & pauca in eo ſit. Eſt enim fere totus cartaliginoſus, & ſi cutem detrahas , non multum eſt quod reſtat carnis.

5. 'T KLEINE DRAAKJE. Piſciculus eſt itidem Amboinenſis volans , qui fere in omnibus convenit cum eo, quem modo deſcripſi. In cauda eſt quidem aliqua varietas, ſed non magna , neque quæ ſufficit ad aliam ſpeciem conſtituendam. Si forte in colore quædam ſit differentia, credibile eſt eam pro loci & magnitudinis piſcium ratione interdum variare, neque ideo alius eſſe piſcis putandus eſt. Deſcriptus in Th. Animalium 1. Parentis, ubi etiam illius icon occurrit.

4. ICAN LOMPO. Peculiariter notandum de hoc piſce, quod fuſco colore eſt , & corpore ſtriato & maculoſo , quæ ſtriæ & maculæ non ingratum adſpectu faciunt hunc piſcem. Præterea eſt gratiſſimi ſaporis. Non in mari ſed in fluminibus reperitur. Ideo delicatioris palati homines, qui è noſtratibus mercaturæ cauſa fere in oris maritimis degunt, non refugiunt, quo minus ſumptus faciant ſatis magnos, mittendo hominos certos, qui decem aut duodecim milliaribus à mari remotas aquas adeant ac captos ejuſmodi piſces prono fluvio ſecum avehant ad oram maritimam.

5. BLIEMA. Aloſæ fere ſimilis eſt, quod attinet ad ſaporem , ſed corpore aliquanto minor, capite magno, pinnis etiam magnis & rotundis , qua corpus in caudam vergit. Sub branchiis nullas pinnas habet , ſed in lateribus tantum. Caput, præſertim inter oculos, eſt notatum variis maculis. In dorſo cernuntur quinque aculei , quos dicunt eſſe acutiſſimos. Color corporis nonnihil purpuraſcit, ventre candente ac lateribus , verum ſub imo ventre dilute cœruleus eſt.

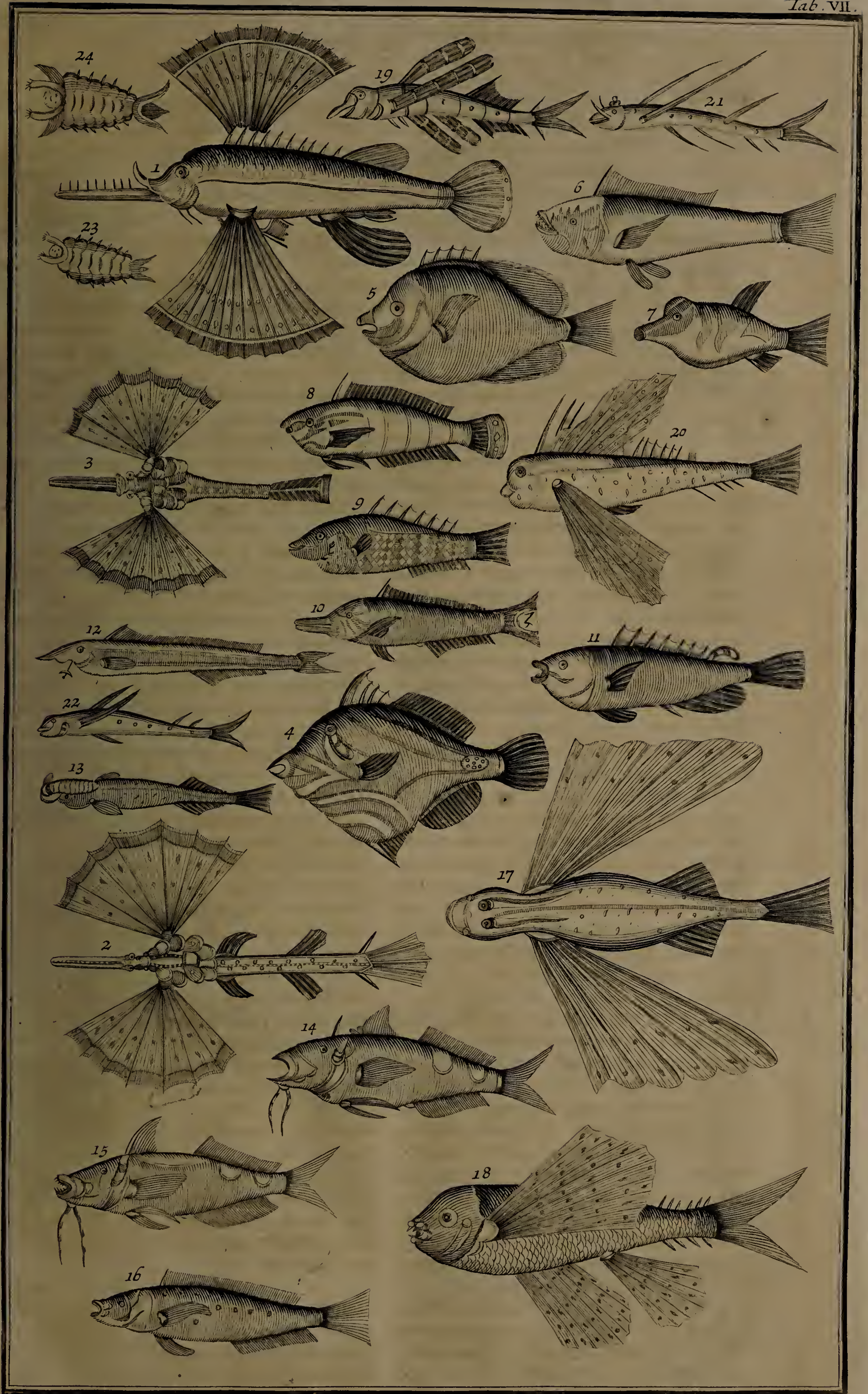
6. DE KAMVISCH. Ita nomen huic piſci fecere , eo quod in ſummo capite candidam habeat maculam radiatam, quæ aliquid commune cum pectinis radiis videtur habere, atque adeo cauſſa fuit nominis huic piſci reperiendi. Alaudæ criſtatæ ſpeciebus poſſis eum annumerare, quum figura & reliqua ſatis bene conveniant cum alaudis.

7. ICAN BARO. Sigularis formæ & varii coloris piſciculus. Roſtrum eſt plane porcinum , & oblongum. Macularum in corpore color aureus eſt, reliqui corporis dilutè purpureus. Ab utraque parte ſingulas habet pinnas, caudam pro corporis magnitudine ſatis amplam. Mauri ſolent eo veſci, præſertim ſiccato, aut fumo indurato, nam alioqui non eſt ſaporis laudabilis.

8. DE GRAAF. Licet in hoc piſce lineæ ſive ſtriæ appareant, illæ tamen non alterius coloris ſunt, quam qui eſt reliqui corporis, verum maculæ capitis alios atque alios colores , qui interdum variant, exhibent. Unicum in dorſo aculeum præfert, poſt quem pinnæ continuantur ad caudam uſque. Præter branchiales pinnas ſatis magnas, duas habet ſub ipſis branchiis, quæ longius propendent, ſed ad caudam reflexæ ſunt. Ipſius caudæ extremitati quaſi limbus quidam adſuitur, alio atque alio colore ſubinde notabile.

9. 'T DAMBORT. Squammæ variis coloribus notatæ ac quadratæ huic piſci peperere nomen. Videas illic rubras , fuſcas, & flavas ſquammas, quarum diverſitas gratiſſimum præbet adſpectum.

Sub

24
19
21
1
6
23
5
7
8
3
20
9
10
12
11
22
4
13
17
2
14
15
18
16

Sub branchiis venter maculoſus prominet. In dorſo ſeptem aculei reperiuntur, qui tenui membrana inter ſe cohærent. Venter anterior nullas oſtendit pinnas, ſed ab ano ad caudam uſque cernuntur pinnæ uno ordine ad finem continuatæ. Rariſſime capitur, verum è genere Turdorum eſt.

10. De Langbek. Nec minus raro conſpicitur hic piſcis quam præcedens. Roſtri longitudo nomen illi quæſivit. Os eſt magnum & rictus pro corpore amplus. Non alio quam violaceo colore, ſed obſcuriore, conſpicitur. Verum adeo pauci ejuſmodi piſces reperiuntur, ut fere à peritiſſimis Amboinenſibus ignoretur.

11. Linguala. Chinenſibus in deliciis eſt, & merito, quum ejus caro ſit eximii ſaporis. Caput illi flavum eſt, corpus ejuſdem coloris, quem in ſuperiori piſce notavi. Obſtipum eſt caput, ore altiuſcule ſublato. Aculeos dorſuales ſex aut ſeptem habet, & præterea pinnam craſſam & reflexam circa caudam. In imo ventre aculeum habet inter binas pinnas, quarum priores è regione reſpondent pinnis branchialibus.

12. De Gestreepte Saubilang. Piſcis eſt fere anguilliformis, & ejuſdem ſaporis, qui in anguillis obſervatur. Pedem plerumque longitudine excedit. Sed reperiuntur etiam, qui ad duos pedes longitudine pertingunt. Saubilang quid ſit fateor me non ſatis ſcire, verum prior denominationis pars eſt orta à lineis latioribus, quæ latera diſcriminant.

13. Coupangvisch, ſive *Ican Coupan.* Vulgus nauticum iſto nomine ſolet indigitare hunc piſcem, quod fingat eum in capite præferre quaſi numiſma aureum, cui in India nomen eſt Coupangii, verum mihi quidem nullo modo dubitandum videtur, quin ſit remora, notiſſimus piſcis, atque ab omnibus auctoribus, poſt fabulam decantatiſſimam, quæ de eo narratur, deſcriptus. Quapropter huic diutius immorandum non cenſeo.

14. De Knevelbaart. Nomen huic datum à cirris duobus longiſſimis ab imo ore propendentibus, qui neſcio ob quam cauſam magis proprii viſi ſunt ad nomen reperiendum quam aculei duo cornei, qui in utraque capitis parte ſupra oculos cernuntur. Color corporis eſt fuſcus, maculis rubentibus. Præter pinnas dorſuales & ventrales duas alias habet infra branchias.

15. De Knevelvisch. Eadem in hoc piſce eſt nominis ratio, quæ in ſuperiore, & genus itidem unum, ſed cum ille præferat duos aculeos craſſiores, hic oſtentat unum tantum, ſed majuſculum, in ſummo dorſo, paullo ſupra caput. Cirri etiam ab imo ore dependentes ſunt aliquanto longiores, quam qui videntur in piſce cognomine.

16. De Poepoesche Sardyn, id eſt, *Encraſicolus Paponenſis.* Vix quidquam in hoc piſce notabile, quod non item reperitur in noſtris Sardis. Viſus fuit tamen dignus, qui exhiberetur, quia capite eſt maculoſo, corpore exiguis admodum maculis, ceu punctis candidis, notato, & pinnis rubris.

17. De St. Antonie-visch. Piſcis Amboinenſis volans, quem ajunt aſſum bene ſapere, ſed elixus aut coctus nulli rei eſt idoneus. Nullus mihi videtur eſſe dubitandi locus, quin hic Piſcis Divi Antonii, ut meus autoptes eum vocabat, ſit hirundo, quo nomine eum exhibet Pettiverus Gazophyl. Nat. & Artis Tab. XXX. n. 2.

18. De Vliegende Hilavisch, ita dictus partim à facultate volandi, partim à loco, ubi capitur. Adeo parum differt à ſuperiere, ut facile videre poſſis ejuſdem eſſe ſpeciei & hunc & illum. Licet tamen per me ut harengum volantem voces, ac conferas cum ejuſdem nominis piſciculis, qui proſtant apud Jonſtonum Tab. XVII. & XXII. & apud alios auctores.

19. 't Vliegend vischje. Nullo peculiari nomine eſt piſciculus hic inſignitus, quod exiguo ſit corpore, & forſan effugiat aliorum diligentiam. Pinnæ branchiales, ut in aliis etiam fit, illi præſtant alarum uſum, quibus tanto facilius ſeſe extra aquas tollere poteſt, quod gracili corpore ſit, & pinnæ è contrario, pro corporis modulo, ſatis longæ. In ventre etiam pinnas prægrandes habet, præter alias, quæ ad caudam vergunt, & reſpondent iis, quæ in dorſo reperiuntur.

20. De Sagueerdrinker. Arbores quædam in Inſula Amboina ſunt, quæ vocantur *Sagueerbomen*, ſeu Palmæ Indicæ Vinariæ, *Sagueri* Rumphio dictæ. Eæ peperere nomen huic piſci, qui ex genere milvino eſt, nec multum abludit à milvo Salviani; forſan idem piſcis. Namque ſubinde aquis relictis evolat in iſtas arbores, earumque fructus liquore plenos appetit. Deinde, cum ſatur eſt, relicta arbore, viciſſim aquas petit, ſed diſpari ſucceſſu. Sive enim quod alæ exſiccatæ piſcem non ferunt, ſive quod vertigine quadam corripiatur, fere in terram ſolet decidere, ubi non magno labore capitur, poſt aliquod tempus tamen evaſurus in aquam. In ſummo dorſo aliquot aculeos habet prælongos, a-

lios magis ad caudam remotos, ac tandem iterum alios in imo ventre versus caudam.

21. 'T GEHORENT VLIEGEND VISCHJE. Tenuissimo corpore est pisciculus, quem hic exhibeo, tenuioribus alis, sed longis. Cornutus dicitus à duobus aculeis, sive cornulis, quæ ab utraque capitis parte prominent. In ipso capite cristulam gerere videtur.

22. 'T VLIEGEND VISCHJE. Et hic tandem pisciculus minutus volantibus annumerandus venit. In exiguo corpore non magnæ sunt vires, neque magnitudine pinnarum branchialium sive alarum, compensatur, quod viribus deest. Ergo nihil aliud quam tollit se paullulum extra aquam dependente fere cauda in eam, ac ipso pisciculo singulis fere momentis decidente.

23, 24. PEDICULI MARINI, Insecti genus infestissimum piscibus, ut è Ronteletio observat Gesnerus, & post eum alii magno numero annotarunt. E limo generantur, ac adeo pertinaciter adhærent dorso mugilum & piscium saxatilium, ut eos omnino aridos reddant. Nec minor in sugendo est vis & pertinacia quam hirundinum.

TABULA OCTAVA.

1. DE GEBANDEERDE CITSVISCH. Lineæ vestes Indicæ à nostratibus, si eæ sint pictæ, vocantur *Cits*. Inde factum est, ut huic pisci quæsitum sit nomen, quo appellatur; nam tam pinnæ quam corpus egregie sunt variegata vividis coloribus. Pinna dorsualis, aculeo cohærens, quæ in principio tenuis at percæ instar ad caudam sese expandit, nigri coloris est, maculis albicantibus interspersis lineis transversalibus continuis è corpore; post duos aculeos in imo ventre circuitus pinnæ niger est cum maculis albis. In summo dorso conspicuus est aculeus, qui facit, ut hunc piscem tuto annumerare possis Capriscis, aut Ican Svangi, qui sunt propositi Tab. I. Idque eo magis, quod in imo ventre duos alios habeat aculeos, & tertium non procul ab ore sub squammis.

2. DE BANDERA. Piscis est latus, & mensæ inter fercula delicatiora inponitur. Color in toto corpore est unus, præterquam quod in ipso capite notetur fascia lata candidi coloris. Pinnæ ab utraque parte tenues sunt, & absque ullis aculeis ad caudam usque continuatæ, sed eæ sumunt tantum initium à medio pisce, cujus pars anterior omnino pinnis caret.

3. DE BANDERA, cui & *Capitonis*, à magno capite, est nomen. Vix convenit in aliqua re cum pisce cognomine, unde patet quam interdum nullas rationes habuerunt nostri ad imponendum nomen aliquod piscibus ignotis. Capite est magno, dorso aculeato, ventre prominente, corpore rotundo & versicolore. Quid, quæso, eorum est in priori pisce? Et tamen cognomines sunt; quod probe notandum, ne quis in simili differentia piscium decipiatur nominis similitudine.

4. DE BANDERA, cui à rostro acuto *Nasonis* cognomen adhæsit, corpore est cœrulei coloris, à capite ad caudam, sed corpus quasi intersecatur fascia latâ flavescente, quæ à dorso ad ventrem procedit. Similis color quibusdam hujus speciei etiam in capite, quà in os desinit. In dorso horret hæc species crebris aculeis, nec in ventre iis est destitutus.

5. DE BANDERA. Etiam hic est lineis latioribus, quasi fasciis vinctus, & ideo nomen & locum inter pisces cognomines invenit. Ore est acuto, dorso ad medium fere nudo, ubi aculeis quinque aut sex armatus est. Ab istis aculeis ad caudam usque pinnæ uno ordine procedunt, tam in ventre quam in dorso.

6. DE BANDERA. Percæ majoris magnitudine est, sed paulo latior. Totus à capite versus caudam striis, sive lineis latioribus notatur, partim cœruleis, partim flavescentibus, partim dilute violaceis. Nihil fere aliud in hoc pisce notatu dignum; nam quod incolæ libenter hac piscium specie vescantur, id is commune habet cum aliis quoque hujus speciei piscibus.

7. DE BANDERA. Major paullo est isto pisce, qui numero quarto hujus Tabulæ est descriptus; figura corporis etiam non prorsus eadem, sed tamen non valde diversa, nam utrique idem est color, eædem fasciæ, in ventre iidem aculei. In capite major est differentia, quum hic sit obstipo capite, ille rostro acuto; hic ore lato, ille contractiore & angustiore. Reliqua, ut dictum est, satis inter se conveniunt.

8. DE BLAZER. Vim, quæ ab hoc pisce adhibetur, ad aquam è fistulis, quas in summo capite habet, projiciendam, ajunt nomen huic reperisse. Namque interdum ex ore magnam aquæ vim projicit. Corpus illi est contractum, venter amplus, & aquæ capax. Ut verbo dicam, orbis est species, quarum esse plures quam quatuor, ut quidam voluerunt, non est quod quisquam dubitet, quum vel in hac Tabula plures prostent. Si vero

ro ob exiguam differentiam omnes iſtos piſces ad unam & eandem ſpeciem revoces, vereor, ut minus provide facturus ſis.

9. De Blazer. Color convenit cum præcedenti, qui ſubcœruleus eſt, ut & forma corporis, verum hic habet tres aculeos in dorſo, quibus alter ille caret. In lateribus à pinnis uſque ad caudam caudidâ lineâ eſt notatus, verum iſtæ pinnæ branchiis non ſunt adjunctæ. Venter fere totum piſcem occupat, atque adeo magnam capitis partem. Reſpirandi aliam viam non reperies in hujuſcemodi piſcibus quam per foramina, quæ in ſuperiori capite ſunt, aut per os ipſum. Unde fit, ut ſubinde aquam intus acceptam cum magna vi foras projiciant.

10. De Kleine Blazer. Recte, credo, orbem hunc minorem adſcribes iis, qui à maculis ſtellati dicuntur, nam, ut vides, maculæ aliquot in corpore notatæ ſunt, ſed non radiatæ, quod forſan eſt adſcribendum negligentiæ pictoris. Cetera ſatis bene conveniunt cum orbibus ſtellatis. Corium utrique durum, ut omnium omnino iſtius generis piſcium, nullas ſquammas habet neque hic neque ille, ſed tantum ſex aculeos in dorſo, quorum tres priores nullo ligamine inter ſe cohærent, ſed poſteriores tres membrana tenui ſunt juncti, primo inter ſe invicem, & deinde cum pinnis dorſualibus, quæ caudam verſus decurrunt. Sub ventre neque aculei ſunt neque pinnæ, niſi ubi corpus jam tenue eſt prope caudam.

11. De gele Streepkop. Ratio nominis ſatis patebit iconem intuentibus. Nam noſtrates eo nomine deſignant piſcem, qui in capite lineas ſive faſcias verſicolores oſtentat, quales hic cernuntur in icone hujus piſcis. Color eſt ei fuſcus, ſed lineæ in capite ſunt fuſcæ. Septem in dorſo habet aculeos, & pinnas rotundas poſt eoſdem. Venter ad anum uſque eſt glaber. Poſt anum duos aculeos habet & pinnas reſpondentes dorſualibus. Notandum eſt de hoc piſce, quòd raro reperiatur, & ob præſtantem ſaporem tantii pretii eſſe judicetur, ut magnates etiam ſolant, ſi forte talis ab eorum ſervis piſcatoribus ſit captus, eum aliis dono mittere pro præſtanti ac ſingulari munere.

12. De Braassem van Laryke, quaſi dicas Cyprinus Larycenſis (nomen illud eſt inſulæ diſtantis non procul ab Amboina) non aliam ob cauſſam magis meruit hic depingi, quam ob prægrandes pinnas, quas ab utraque corporis parte oſtentat, atque ob colores longe alios, quam quos videmus in noſtris Cyprinis. Eſt enim ille colore helvo, qui ſub ventre abit in albedinem. Per utrumque latus medium à capite ad caudam linea candida ducitur, quæ gratam in illo piſce varietatem colorum præbet, præſertim quum iſta linea aliquoties, priuſquam ad caudam pervenit, interrumpatur maculis ſubcœruleis.

13. De Braassem van Ambon, id eſt *Cyprinus Amboinenſis*, aliquanto latiori corpore eſt quam proxime præcedens, & ni ejuſdem eſſet cum illo ſaporis, diceres eum pertinere ad piſces iſtos, quos ſupra Striatos vocatos vidimus. Verum nihil obſtat, quo minis, quod attinet ad formam exteriorem, ad illos referatur, & tamen Cyprinus ſit, ſed latus, cum & illi apud Amboinenſes repeſriantur variis coloribus mirabiliter picti, & ita poſſint numerari inter piſces ſtriatos, cum tamen proprie Cyprini ſint. Huic autem piſci pellis eſt variata quaſi faſciis deductis recto ordine à dorſo ad ventrem. Præterea aculeos præfert ab utraque corporis parte, aliquando plures, aliquando vero minores, ut neceſſe non ſit hic eorum numerum deſignare.

14. De Braassem van Ambon. Quemadmodum eodem gaudet hic piſcis nomine, quo ſuperior, ita capite eſt eidem ſimillimus. Uterque enim ibi ſingulari modo oſtentat faſciam unam aut alteram. Sed in corpore eſt ſatis magna differentia, tam ſi aculeos illius conferas cum hujus pinnis, quam ſi corporis maculas intuearis. Namque hic pro lineis latioribus aliquot tantum maculas habet, & colore perſimilis eſt iſti Cyprino, qui exhibitus eſt N°. 12.

15. De Braassem van Ambon. Hic eſt adhuc aliquanto latior quam præcedentes piſces cognomines, verumtamen ad idem genus pertinet. Vocatur etiam *Diklip*, quaſi *Labeonem* dicas, propterea quod inferior mandibula multo eſt craſſior quam ſuperior. In reliquis ſic ſatis convenit cum aliis iſtius nominis piſcibus, excepto quod caput ſit gilvi coloris ac diviſum quaſi duobus lineis dilute cœruleis. In ventre etiam aliquot maculas habet ad utrumque latus eodem ordine poſitas.

16. De Braassem van Ternate. Nactus eſt hic Cyprinus cognomen ab inſula Ternate, prope quam capitur. Si Hepatus, quem Jonſtonus Tab. XIV. aliique alibi exhibent, in latere haberet iſtiuſmodi lineam latam ſive ſtriam, qualis in hoc piſce notatur, prorſus Hepatum hunc diceres. Eſt ergo & ille quidem Hepatus, ſed hoc peculiare habet,

quod notatus sit istiusmodi linea coloris ravidi, quum dorsum & venter plane sit istius coloris, quem nos videmus in Cyprinis nostris.

17. De Braassem van Ternate. Idem fere dicendum venit de hoc pisce, qui ab eodem loco idem cognomen est sortitus. Verum in hoc singulare est, quòd branchiales pinnæ versus superiorem corporis partem ordine fere recto adsurgant, & quòd utraque caudæ pars muniatur quasi crassiori quodam & osseo acumine.

18. De Braassem van Bantam. A loco, ubi frequenter capitur, etiam huic nomen est inditum. Totus horret aculeis in tergo, nec alias pinnas habet quam aculeatas, etiam in ventre. Cauda non tantum est bifida, sed utrique parti adhæret præterea aculeus dentatus, quod magis mirum videretur, si non simile aliquid, aut saltem eo tendens, jam in superiori pisce vidissemus.

19. De Braassem van Borneo. Tam prope ad nostrorum Cyprinorum formam accedit hic piscis, cui cognomen est impositum ab insula notissima Borneo, ut non dubium sit, quin suo loco sit positus. Nam quod pertinet ad colores, ii speciem piscis non variant, multo minus genus. Illud quoque non indignum observatu videtur, quod hic piscis totus est fusci, seu potius nigricantis coloris, qui etiam in maculis non alius est, nisi quod maculæ paulo obscuriores videantur quam reliquum corpus. Adde, quòd & hic & plerique alii, qui eodem gaudent nomine, soleant quidem inferri mensis, sed assi; nam alioqui eorum caro nimis est humida & quasi diffluit, quæ res mihi videtur adscribenda calidiorum regionum naturæ, in quibus pisces raro tam pingues inveniuntur quam in regionibus frigidis.

TABULA NONA.

1. De grote Moorvisch. Egregius sane est piscis, & singularis utilitatis, quum satis magno sit corpore & carne non minus bona. Color fere niger est, unde illi nomen Mauri adhæsit, sed nigredo ista est variegata tenuissimis & confusis lineis, quales fere notantur in lapide porphyretico. Caput candens fascia ambit, quam ad utrumque latus, ubi branchiæ desinunt, excipit fascia sive linea latior ejusdem coloris. Simili colore quoque maculæ dorsuales gaudent. Pinnas in cauda fere nullas habet, licet binas pinnas dorsum præferat, ac in ventre, non procul à cauda aliæ non parvæ conspiciantur.

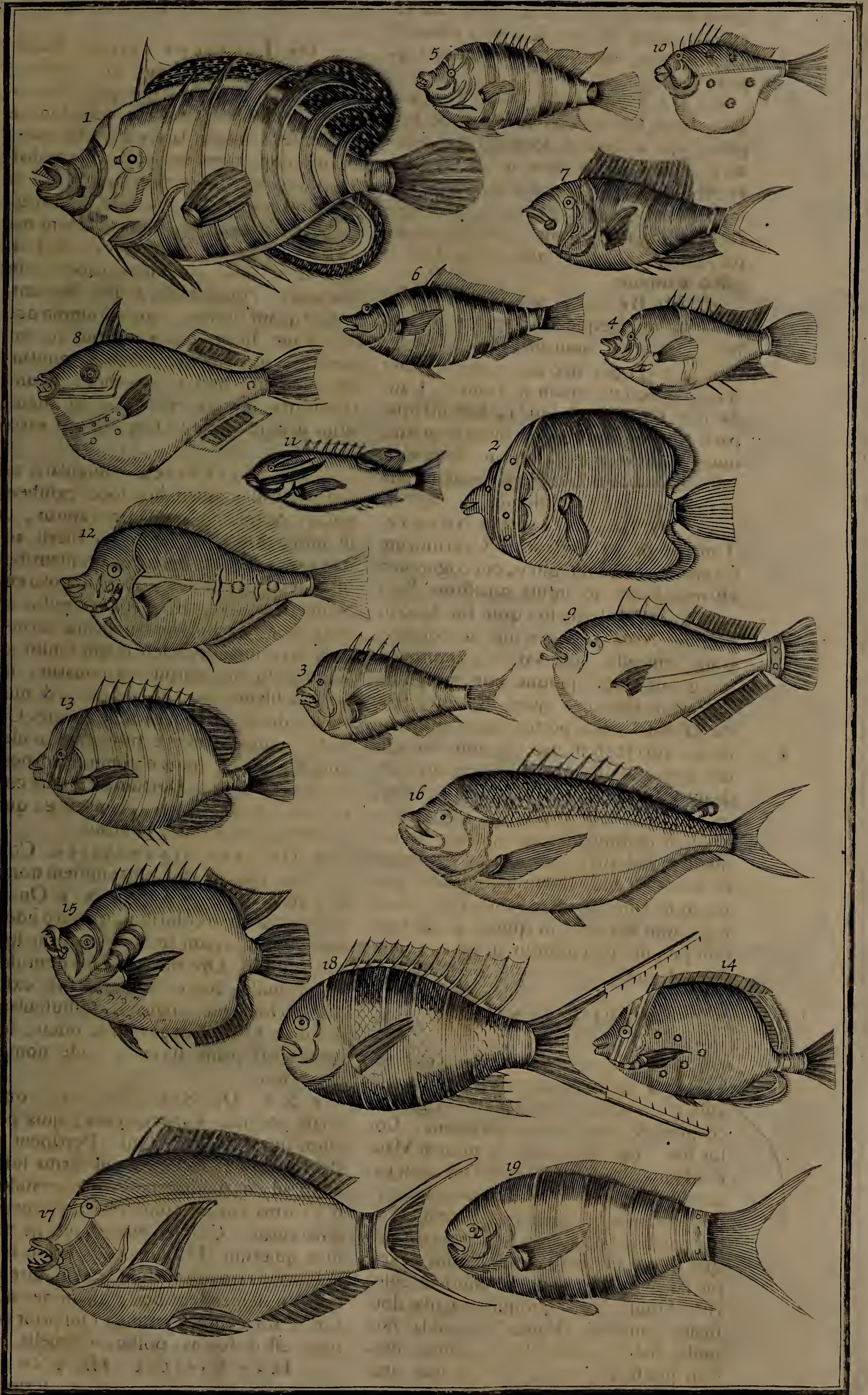
2. De Turksche visch. Rationem nominis meus homo non addidit, verum patet id nomen huic pisci impositum esse propter tres candidas lunulas crescentes, quas in latere depictas vides. Verum illud meus autoptes adseverabat, quod nulli piscium generi, quod quidem apud nos notum est, hic piscis possit annumerari, quoniam duplo quidem major sit Carpione, quem refert, sed tamen nihil aliud commune habeat cum isto pisce. Pinnæ nullis aculeis horrent, præterquam duobus, qui in summo dorso exstant. In maculis majoribus aut minoribus, quæ in hoc pisce cernuntur, describendis, non immorabor, quum, tribus istis lunulis exceptis, in singulis istius generis piscibus fere soleant variare.

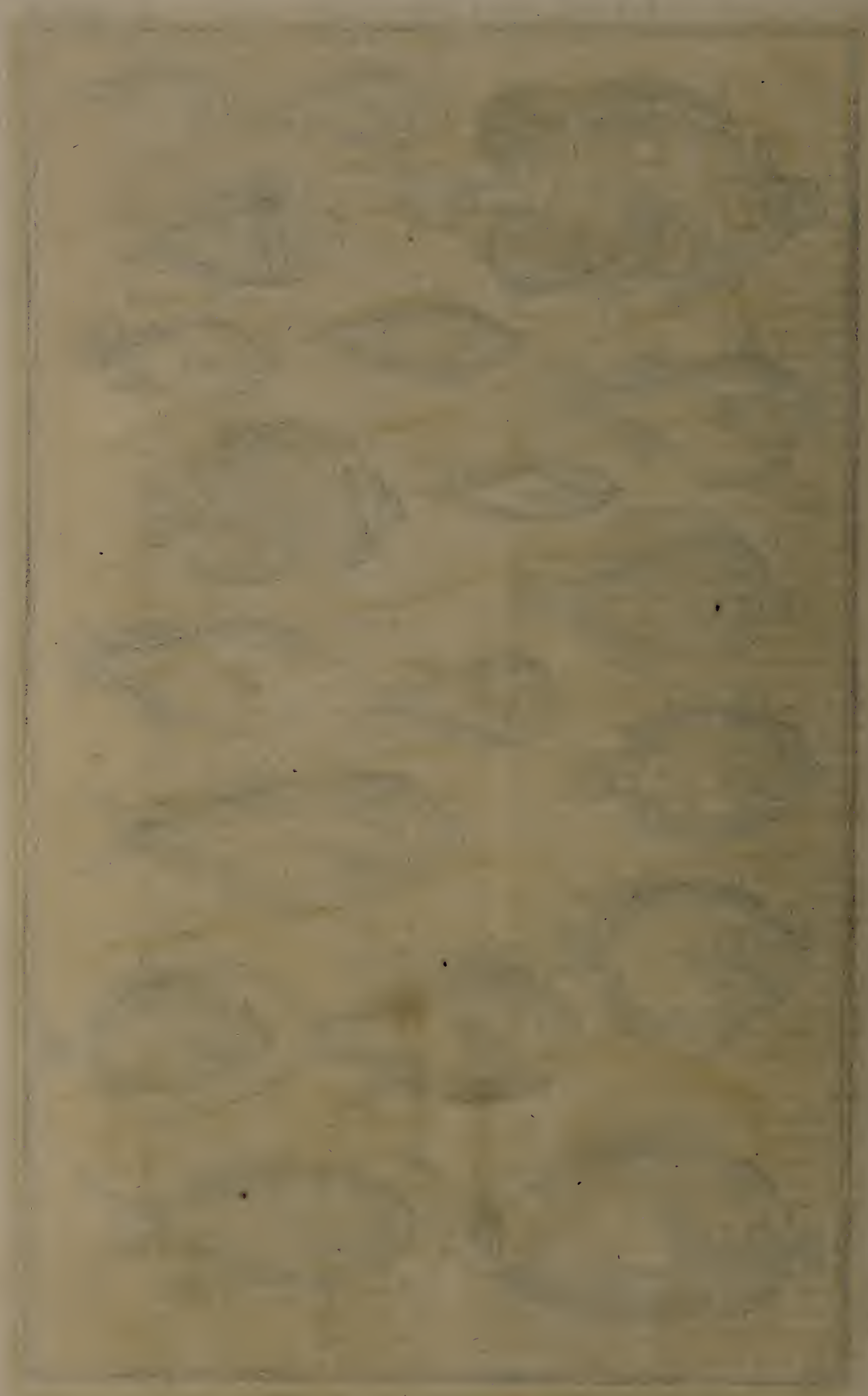
3. De Maanvisch. Singularis raritatis est hic, quem hoc loco exhibeo, piscis, & quidem tam raro capitur, ut in insula Amboinæ unus diu fuerit adservatus, ad eum peregrè advenientibus ostendendum tanquam rem singularem. Scilicet cum luna est plena, crassus est piscis & fere rotundus ac firmæ carnis; cum vero luna decrescit etiam sensim atque sensim ejus corpus extenuatur, ita ut luna silente totus flaccescat, & nulli rei sit idoneus. Videtur esse species Caprisci, quod patet è prælongo aculeo uno & altero, quos è summo corpore vides pominentes. Dorsum est dilute cœruleum, venter flavet, & maculæ, quæ in ventre cernuntur, albicant.

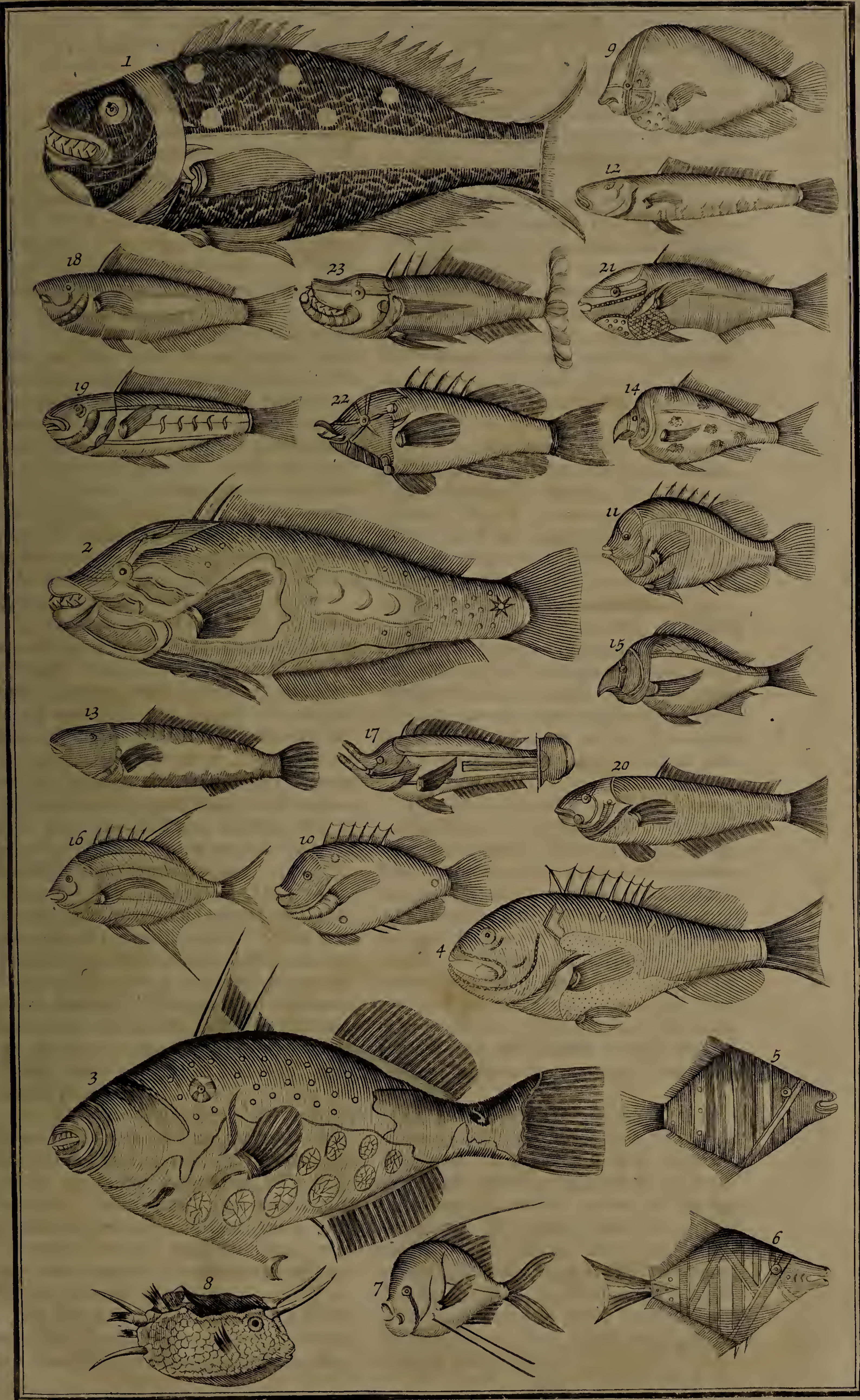
4. De gele Siaansvisch. Confer hunc piscem cum alio ejusdem nominis, qui conspicitur Tab. III. N°. 2. Omnis differentia est in coloribus, qui raro iidem reperiuntur, etiam in ejusdem plane speciei piscibus. Ore hic videtur edentulo, saltem nullos dentes in hiante ore exhibuit pictor, sed linguam crassiusculam. In dorso subcœruleus est hic piscis, sed venter est plane flavus, unde nomen quæsitum.

5. & 6. De Serbanders, quos etiam vocant, *Kussenvisschen*, quia pelvium instar quadrati sunt. Pertinent ad Platychtuas, & facile eorum forma sufficeret ad eos alicui generi annumerandos, si è forma eorum hujuscemodi pisces ordinarentur. Colores plerumque iis nomen quærunt. Hi vero quasi fasciis versicoloribus involuti sunt, tam directe à dorso descendentibus, quam decussatim se invicem secantibus. Qui prior ponitur est masculus, posterior femella.

7. Ican Kapelle. Hic piscis descriptus

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19

1
9
12
18
23
21
19
22
14
11
2
15
13
17
20
16
10
4
3
5
8
7
6

fcriptus extat apud varios, alio atque alio nomine. Jonftonus exhibuit Tab. XXXVII. & defcripfit p. 141. fub nomine *Abacatuaia*, quo nomine haud cum hoc convenientem pifcem defcripfit Rayus in Synop. p. 99. qui negat pifci ita dicto aculeatas pinnas effe. Hic vero, ut vides, habet aculeos aliquot grandiores & pinnas, quos Jonftonus dicit effe quinque. Squammas nullas hic pifcis habet, fed cutis illi eft glabra, argentei coloris, & fplendens. Cauda pro corporis magnitudine fatis longa & bifurcata, nam pifcis ipfe quatuor aut quinque pollicibus non eft major.

8. 'T ZEEKATJE. Exiguus eft pifciculus ac fatis notus, qua propter ulteriori ejus defcriptione fuperfedebo. Pifcis quadratus eft ab utraque parte cornutus minor, ac quatuor aculeos habet, quorum duo è capite prominent, duo fub ventre non procul à cauda enafcuntur & caudam verfus reflexi funt. Diceres fere ex icone fquammofum effe hunc pifciculum, fed non eft; verum tota cutis dura eft ac exiguis maculis diftincta, non aliter ac videre eft in aliis pifcibus Orientalibus.

9. DE NONNEVISCH, quem *Monialem* vocare licet. Ratio nominis non apparet. Nomen ipfum tamen fatis notum. Capitur prope Hilam. Color eft ei dilute cœruleus. A tergo fummo usque ad mandibulam inferiorem decurrit linea lata, five fafcia, quæ rubet. Venter varie maculofus eft. Ab utraque corporis parte pinnas habet non aculeatas. Efui quidem non ineptus eft, fi prius aperiatur & ad folem ficcetur, aut falitus in ufum confervetur.

10. DE NONNEVISCH. Ut nomen, ita pleraque communia habet cum pifce præcedente; verum, qui illi defunt aculei, huic funt octo, fex in dorfo, ac duo in ventre. Præterea color flavedinem aliquam præfert. Tres maculæ candentes funt in eo confpicuæ, quibus totidem aliæ ab altera corporis parte refpondent. Habet etiam pinnas fub branchiis, quæ defunt priori.

11. DE NONNEVISCH. Si conferas hujus pifcis iconem cum proxime præcedenti nullam differentiam reperies. In colore eft tamen permagna. Ille enim flavus eft, hic fufcus, fed nefcio quid cœruleum pellucet. Caput etiam quodammodo rubet, excepta linea, quæ per caput ducitur, & aliis atque aliis coloribus ornatur.

12. DE MUURVISCH, id eft *Pifcis muralis*. In ventre aliquot maculæ apparent in acumen definentes alternis, alternis vero in fuperiori parte rectæ, unde videtur aliquam fpeciem pinnarum muralium præferre, ac inde illi nomen. Corpore eft longo fed compreffo, non lato. In dorfo medio pinnas habent aliquamdiu continuatas, fed tamen non ad caudam perductas. In imo ventre nullæ cernuntur pinnæ, præter eas quæ à branchis dependent.

13. DE DUBBELDE MUURVISCH, five *Muralis duplex*. Hic non tantum in ventre maculas fuperiori fimiles habet, verum etiam in dorfo ventralibus ad amuffim refpondentes. Nominis igitur ratio patet ex eo quod modo diximus. Reliqua omnia huic pifci funt communia cum præcedenti, excepto quod hic una pinna ditior fit, in ventre fcilicet.

14. DE CAFFERVISCH, tantundem eft, puto, ac fi diceres pifcem Africanum. Ore eft incurvo nec lato, corpus fatis latum eft, verum non valde craffum. Color dicitur fufcus effe, aut in tergo etiam nigricans. Sub ventre duo exftant pinnæ, una in tergo; verum neque in illis ulli notantur aculei. Maculæ non funt valde vividæ, quia non multum colore differunt à reliquo corporis colore.

15. DE CAFFERVISCH. Nil aliud differt à fuperiore, quam quod is maculofus fit, hic vero omnino maculis careat; nempe in corpore, nam capiti ejus etiam fuæ funt maculæ: præfertim latior linea, quæ per oculos caput ambit, & ita illud videri poffit dividere in os & caput proprie dictum.

16. DE GESTREEPTE CAFFER. Cognomen, ut alii permulti, nactus eft Afer hic à lineis, quæ corpus ejus ornant. Scilicet color corporis eft quodammodo violaceus, verum quatuor aut quinque lineæ à capite ad caudam ductæ multo funt vividioris coloris, quod gratum præbet adfpectum. In dorfo fex aculeos habet, in ventre nullos, at pinnæ tam dorfules quam ventrales accurate inter fe conveniunt. Ubi incipiunt funt longiores, fed ftatim poft decrefcunt, ac tandem omnino definunt paulo ante caudam.

17. DE NYPTANGVISCH, five *Forcipinus*, à roftro productiore, duro, & reflexo ita videtur dictus. Eft enim oris extremitas prædura huic pifci, ac morfus vehemens, quafi quem forcipe apprehendat. Pifciculus tamen non ubique reperitur, fed tantum prope infulam minorem, cui noftrates à Leonibus nomen dedere, & quæ non procul diftat ab Amboina. Caudam non habet è pinnis conftantem fed è carne, quod fingulare ac dignum obfervatu.

18, & 19. Onbekende Vischen, id est *Pisces Anonymi;* verum licet quidam Anonymi etiam apud editos Ichtyographos occurant, nihil tamen iis est commune cum alterutro horum duorum piscium, quos exhibemus. Ceterum vel imperito oculo intuenti apparet istos pisces esse ejusdem generis ac prope ejusdem speciei. Prope, inquam, nam in maculis quædam est varietas, quæ possit videri sat magna esse ad constituendam aliam ejusdem generis speciem.

20. De onbekende Visch. Hic æque est Anonymus, neque licet mihi ob defectum descriptionis hoc loco illi dare nomen, quia facilis esset in conjiciendo lapsus. Verum forma hujus piscis ostendit utcunque illum esse ex non ignoto genere piscium, etiamsi pictor noster adseverabat se nomen hujus nescire, non aliam ob causam, quam quia piscis iste carebat revera nomine. In colore vix quidquam peregrinum, sed singula ubique obvia.

21. De onbekende Visch. Majori utique jure hunc piscem Anonymum dictum reor, & ipse autoptes confirmabat conjecturam meam, quum ille advehatur interdum ex ora Seramensi. Omnis illi ornatus in capite, quod supra lineis est variegatum, infra vero maculis quamplurimis minutis signatur Rarissime p ures istius speciei pisces unà reperies, nec si reperias capere velis, quoniam nulli rei sunt utiles, sed solum adservantur capitis caussa.

22. De onbekende Visch. Quidquid in hoc pisce est dignum observatu, id totum pertinet ad caput; namque ab oculo quaquaversum lineæ coloris subcœrulei ducuntur, quæ ab utraque parte in medio capitis conveniunt, atque ibi angulos varios constituunt. Præter aculeos ac pinnas dorsuales habet aculeum paulo post branchias supra pinnas branchiales.

23. De onbekende Visch. Rarus est admodum hic piscis, qui nusquam reperitur præterquam in ea Amboinæ parte, quæ *de Kaimans Hoek* vocatur. Caudam gestat latissimam, aculeos aliquot in corpore summo ostentat. Ipsum corpus tenue, caput magnum est. Lyræ videtur species.

TABULA DECIMA.

1. De Stompneus, quasi *Simum* dicas. Magno est corpore & lato. Dorsum aliquot aculeos præfert inter se junctos, sed circa caudam pinnis non adhærentes. Pinnæ ab utraque corporis parte sunt rotundæ in extremitate, atque iis quasi tenuiores adhuc pinnæ prætexuntur. Ad solem solent incolæ hujus piscis carnes exsiccare, ac deinde in usum adservare; nam recens captus hic piscis nihil valet.

2. De Stompneus. Satis convenit cum pisce proxime præcedente, sed multo minor est, quapropter Amboinenses eum aliquo tempore ad fumum exponunt, ac deinde assatum commedunt, quemadmodum nos haleces infumatas solemus. Ratio nominis satis patet intuenti iconem, quum rostro sit obstipo, quod nomine vernaculo significatur.

3. De Stompneus. Minutus est hic pisciculus, cui capitis figura idem nomen imposuit cum superioribus. Caput subviolaceum est, corpus flavescit, verum isti flavedini admixtum est nescio quid venarum rubescentium, quæ quasi oberrant per totum corpusculum. Venter dilute cœruleus est.

4. De Stompkop. Caput huic pisci est prope rotundum & valde crassum, ore ad inferiorem partem recedente. In dorso, ut vides, eminet aculeus unicus, qualis, sed aliquanto minor, etiam sub ventre conspicitur. Color ei est viridis citrino mixtus, non certis maculis, verum confusis & inter sese confluentibus. Si forte sub summa aqua natantem conspicias hunc piscem, totus fere videtur obsitus laminis aureis & argenteis, unde jucundissimum spectaculum præbet. Idem apud alios observatur de Dorado.

5. De Stompkop. Eadem figura capitis eandem nominis rationem peperit, licet hic piscis reliquo corpore satis differat à priori. Longior enim huic est pinnarum series, aculeus aut exiguus aut nullus. Latus est maculosum variis lineis distinctum, verus corporis color est fuscus sive gilvus, qui circa ventrem ad albedinem vergit.

6. De Hertvisch. Si quis dicat hunc sibi piscem videri non recte delineatum, næ ille me sibi adsentientem habebit. Nihil certum igitur possum de eo affirmare. Si vera est icon in pinnis supra caudam reperies semper figuram cordis humani, à quo illi nomen inditum.

7. 't Zeebotje, & nomen & piscis figura convenit cum eo, quem nobis eodem nomine dedit Willougbæus, quem vide. Natatu hic piscis est celerrimus, quod videtur adscribendum pinnis non solum longioribus sed etiam validioribus, quam vulgo solent in piscibus latis reperiri. Pinnæ duæ priores, quæ dependent à ventre, sunt adeo duræ, ut

rectè eas possis dicere osseas. His dexterrime utitur in natatu dirigendo, cursum sistendo, aut etiam nocendo aliis piscibus. Nam potest eas antrorsum, retrorsum, & ad latera, cum libet, flectere, & ita natatum suum dirigere aut sistere.

8.&9. De HarteVischen. Duo, qui hoc loco exhibentur pisces, nomen habent à cervis, quia, ut ajunt, eorum corpus est conspersum ramulis duris, qui cornua cervina æmulantur. Esui non sunt quidem inepti, verum pellis illis ante omnia est detrahenda, ac ossea ista durities, quæ in cute reperitur, rejicienda. Color utrique est gilvus, & quidem totius corporis. Aculeos uterque in dorso non habet, alter duos in ventre alter tres. Reliqua undiquaque conveniunt.

10. De Ternatensche Baars. Hic piscis & aliquot sequentes, licet percarum nomina gerant, non tamen satis plerique conveniunt cum genere percarum, quod apud nos est notum. Verum ita est statuendum: in aliis piscibus corporis similitudo occasionem dedit denominationi, in aliis saporis. Recte igitur hic piscis annumeratur percis, utpote cujus caro plane convenit cum aliis percis. Corpus in medio cingitur linea latiore sive fascia. In dorso sunt aliquot aculei, in ventre unicus. Ab utraque parte versus caudam pinnæ longiores eminent.

11. De grote rode Baars. Hoc illi nomen inhæsit à colore & magnitudine; nam quamvis diversæ magnitudinis soleant percæ cumprimis esse, hæc species tamen plerumque reperitur major, quam aliæ quæcunque. Corpus rubet, ac flavescentibus paululum lineis latioribus à tergo ad ventrem distinguitur. Pinnæ sunt flavæ, atque aculeis distinctæ. Plane similem in Museo meo habeo piscem, quem hic effingendum curavi, N°. 24. ut diligens rerum hujusmodi studiosus videat sibi à nostro pictore non imponi. Nomen autem isti meo pisci datum fuit *Ican Sosor*, quod quam bene conveniat cum aliis piscium nominibus Belgicis, fateor me nescire.

12. De rode Baars. A colore rubro nomen percæ rubræ huic pisci est inditum. Namque toto corpore rubet, præterquam capite, quod colore propius ad flavedinem accedit, ut & pinnæ. Ejusdem coloris est linea, quæ corpus in utroque latere dividit, & à branchiis procedit ad caudam usque. Capitur tantum prope Amboinam, & quidem circa castellum Nassclaviæ, quod in ora insulæ extima jacet. Talia castella XXI. reperiuntur in tota insula.

13. De Ambonesche Baars. Neque forma corporis, neque color multum abludunt à præcedentibus piscibus eodem nomine dictis. In ore tantum quædam conspicitur differentia, & in branchiis, quæ hic illic notantur lineis subcœruleis, qualis etiam conspicitur sub ventre. Linea, quæ in latere procedit à branchiis ad caudam albicat.

14. De Ambonesche Baars. Forma totius corporis in hoc pisce quidem satis respondet aliis cognominibus, sed colore & lineis lateralibus aliquantum differt. In dorso octo aculeos habet, uno ordine positos ac junctos membranula inter se, ac tandem cum pinnis. Sub ventre totidem præfert aculeos, quatuor versus caudam ac totidem in medio ventre, sed nullo ligamine junctos. Lineæ laterales sunt, dilutè cœruleæ, verum corpus flavescit.

15. De Ambonesche Blei. Trutta est Amboinensis, quæ in corpore aliquantum est cœrulea, at maculas habet subnigras. Pinnarum color est dilute violaceus, ut apud nos etiam in quibusdam piscibus videre est. In capite ab oculis versus mandibulam inferiorem linea ducitur, cui aculei aliquot exigui sunt impositi, quod videtur non indignum observatu.

16. De Zeebaarsch. Forma & color satis convenit cum piscibus aliis, qui idem nomen sunt nacti, sed in colore capitis quædam est differentia, quum passim caput sit distinctum maculis flavescentibus & lineis cœruleis. In dorso multis aculeis gaudet, in ventre unico circa anum. Maculæ nigricantes reperiuntur in pinnis.

17. De Rivier Baarsch. Ut superior species percæ denominatur à mari, in quo capitur, ita etiam hæc perca nomen est sortita à fluminibus, in quibus solet capi. Corpore est viridi, sed pinnis rubris. Caput quodammodo flavum est, verum non absque rubedine. Aculei in dorso primum inter se deinde cum pinnis junguntur.

18. De Klipbaars. Minutulus est hic piscis, & ex eorum genere, qui inter rupes & scopulos natantes inde sibi nomen peperere, ut jam supra vidimus. Corpus huic pisciculo est varie maculosum, neque semper eodem colore. Hic, quem exhibeo pisciculus, erat colore helvo, maculis fuscis, quod in aliis aliter sese habet. Sub ventre sex aculei prostant; sed dorsum iis quasi oppletum est à capite ad caudam.

19. De Stekelbaars. Aliquanto latiore est corpore, quam videmus aut in nostris percis aut in piscibus cogno-

gnominibus, qui in hac Tabula exhibentur. Verum, ut jam supra observavi, habuerunt forsan Amboinenses alias rationes, quibus adducti sunt, ad nomen istud huic pisciculo dandum. Ad quam rem aculei, tam è ventre quam tergo prostantes, potuerunt dedisse causam.

20, 21, 22, & 23. AMBONESCHE BLEIEN, id est *Alburni Amboinenses.* Hos omnes junctim damus, quum iidem sint pisces, & eorum omnis differentia versetur in colore, striis, maculis, aculeis, & pinnis. Primus enim est russi coloris cum maculis argenteis, secundus cœrulei (obscuri quidem in tergo, at lætioris in lateribus) tertius ejusdem coloris, sed interstinctus est maculis colore flavescente conspicuis, ultimus autem est plane violaceo colore, sed argenteis maculis, ac præterea in capite præfert lineam latam & versicolorem, quæ per oculos transit ac caput totum cingit.

24. Vide quæ notavi ad hujus Tab. N^um^. 11.

TABULA UNDECIMA.

1. DE SNIPVISCH. Si totum hujus piscis corpus adspicias, quod eximie est viride, diceres formam ejusmodi esse, ut postularet etiam caput crassum, & obtusum; interim ex ipsa icone vides rostrum ei esse prælongum, ac dentatum, sed tamen non usque ad finem, quà capiti jungitur, apertum, unde rictus non valde magnus esse potest. Sex aut septem aculeos habet in dorso, in ventre nullos. Pinnæ sunt citrini coloris, ut & cauda, cui tamen adhuc limbus quasi accedit alterius coloris, plerumque cœrulei.

2. DE SALMONETVISCH. In hoc pisce describendo nulla prorsus est difficultas, quum ab aliis jam diu descriptus exstet. Salmoneta Lusitanorum est, qui ab aliis confunditur cum Alpheste & Cinædo. Color variat, ut Bellonius inquit, sed tamen plerumque est rutuli, aut fulvi coloris, qualis etiam exhibetur in delineatione, è qua hæc icon est transsumpta. Vide Gesnerum in Corollario de Alpheste, Rondel. Lib. VI. c. 4. & alios Ichtyographos passim.

3. DE SALMONETVISCH. Licet hic piscis paulum differat forma à superiore, ejusdem tamen nominis est, & sic satis convenit cum descriptione, quæ apud alios, ut modo dixi, reperitur. Dentes habet acutissimos, caninis similes, ac os prælargum, ut fere majorum canum. Color est etiam rufus, sed paulo intensior, quam in præcedenti pisce. In lateribus notatur linea candida procedens à branchiis ad caudam usque. In dorso vides quinque aculeos membranula tenui inter se connexos, post quos sequuntur pinnæ ad caudam usque continuatæ, quibus aliæ in ima parte à cauda ad anum usque respondent. Anterior corporis pars pinnis caret.

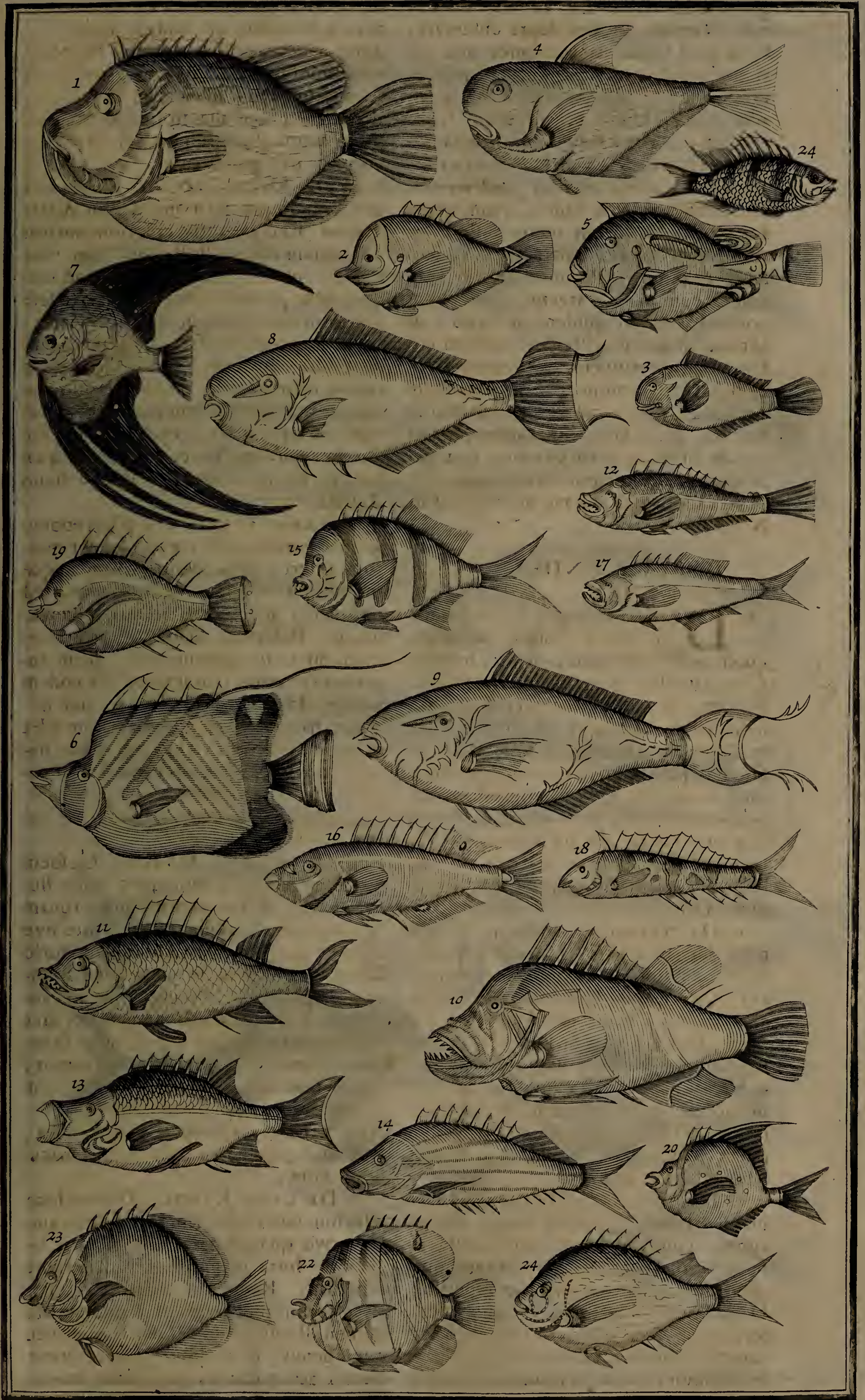
4. DE KONING VAN DE KABOSSEN, patrio Indorum sermone dicitur *Kabos Lauwd.* Egregie variis coloribus notatus est, quum corpus sit flavum, hinc inde maculis rubris à dorso & ventre ad medum latus procedentibus, sed tamen sese non contingentibus in medio. Caput, quod satis crassum est, armatum vides dentibus acutissimis. In eo præsertim regnat idem color, quem dixi esse macularum in corpore conspicuarum, verum præterea dilite cœruleus color hic illic in capite conspicitur. Reliqua, quæ huc pertinent, vide N°. ultimo hujus Tabulæ.

5. KABOS VISCH. Hic piscis eodem gaudet nomine, sed corporis color multum differt à præcedenti. Nam neque maculis est insignis, neque flavus, sed cœruleus, ac in tergo quodammodo nigricat. Referebat meus homo hujuscemodi pisces frequentius capi, quam superiores, verum non semper esse eodem colore. Hic, quem exhibeo, illud singulare habebat, quod caput passim esset notatum coloribus vividis, cœruleo, flavo, rubro, ac maculis candidis. Propterea dignus fuit visus, qui delinearetur, quum illud raro in hac specie soleat accidere.

6. DE RIVIER CABOS. Ejusdem est & hic generis, nisi quod piscis fluviatilis est, & non capitur, præterquam in aqua dulci, quum præcedentes fere in salsa reperiantur. Quatuor in dorso habet aculeos inter se membranulà junctos; quibus succedunt pinnæ ad caudam fere usque. Pinnæ branchiales sunt satis magnæ. In imo ventre infra branchias etiam pinnæ longæ conspiciuntur, ac denique ab ano caudam versus aliæ pinnæ decurrunt. Earum color est viridis, corporis cœruleus; verum linea, quæ latus percurrit, candentibus maculis est notata.

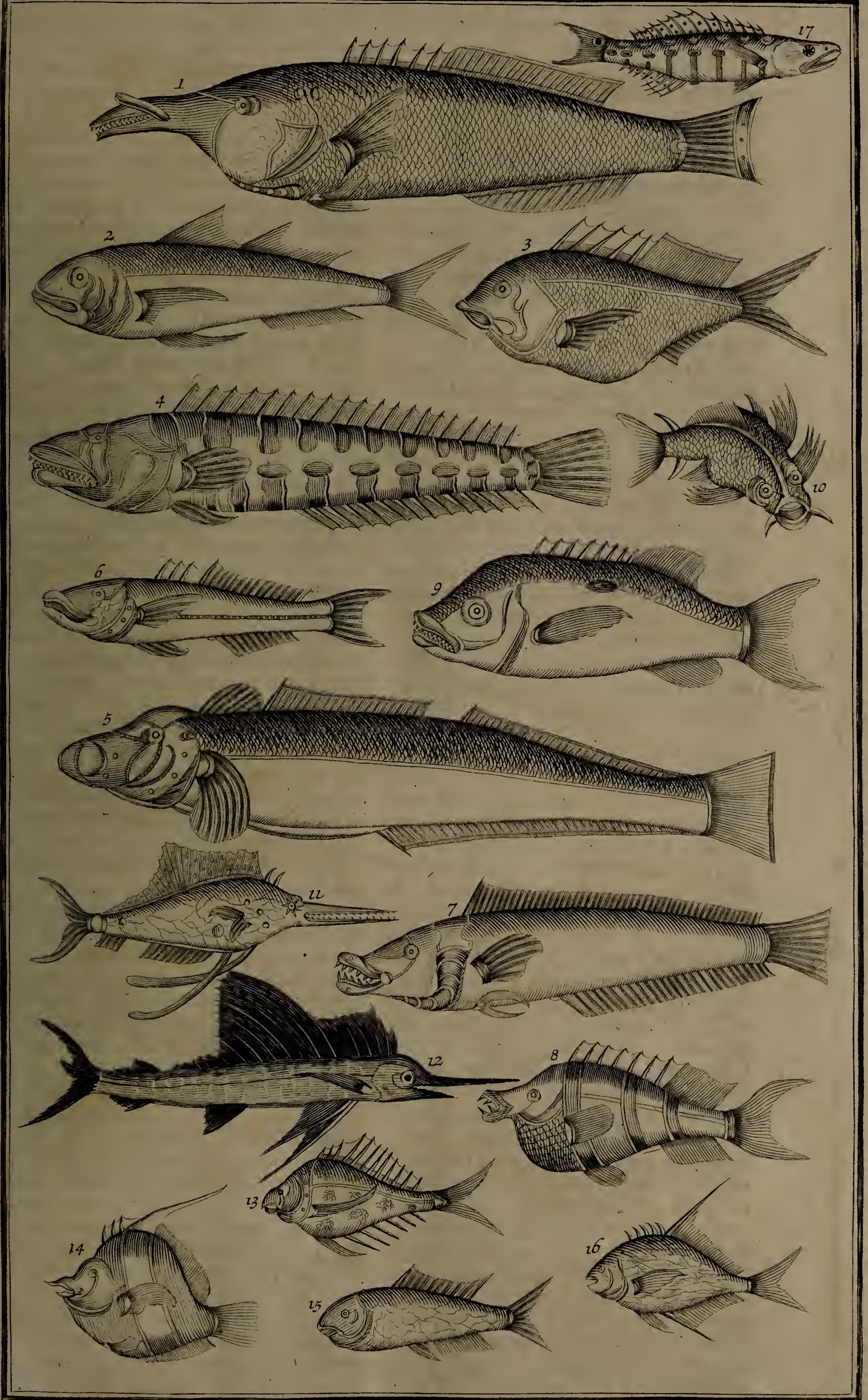
7. DE GELE KABOS. Dentes huic pisci sunt tam acuti quam Luciorum, quibus obvia quæque facile frangunt ac lacerant. Intra oculos fere macula rubra reperitur. Reliquum caput helvi coloris, corpus subflavum est, unde etiam nomen isti est inditum. Rarum est hoc piscis genus, & magni propterea pretii. Nam à delicatioribus hominibus magno

Tab. X.

Tab. XI.

ſtudio quæritur propter ſingularem ſaporem. Æque valet coctus ac aſſus, neque cuiquam Orientalium piſcium cedit, ſi ſpectes raritatem & præſtantiam.

8. De Chineesche Kabos. Longius abit hic piſcis à forma aliorum cognominum, namque ventre eſt largo ac prominente, quod in aliis non ita ſe habet. Corpore eſt etiam contractiore ac latiore. Corporis ſolum color eſt idem, qui in præcedente, ſed præterea tribus quaſi latioribus faſciis eſt vinctus, quæ à tergo ad ventrem procedunt atque coloris cœrulei ſunt. Dorſum horret ſex aut ſeptem aculeis, quos pinnæ excipiunt, quales etiam reperiuntur in imo ventre, ac ſub branchiis. Chinenſes hunc piſcem in deliciis habent, ac ſolent magno eos mercari, ſi quando in forum piſcatorium inferantur.

9. De Borrowesche Karper, ſive *Carpio Borrowenſis*, in quo nihil fere ſingulare aut notatu dignum occurrit, niſi forte quod dorſum ſit colore cœruleo, venter gilvus. Nec opus eſt, ut addam hunc illud cum piſcibus ejuſdem nominis commune habere, quod egregii ſit ſaporis ac carne firma, namque affinitas earum rerum cum aliis carpionibus fecit, ut illud huic nomen imponeretur, licet figura nonnihil differat.

10. De Rivier of Bergkarper. Nihil etiam in hoc piſce ſingulare aut eximium. Omnia habet communia cum noſtris carpionibus, ac proinde facile ulteriori deſcriptione ſuperſedere mihi licet, quum vel apud plebem hoc piſcium genus ſit notiſſimum.

11. Ican Layer, quem noſtrates de *Zeilviſch* vocant, Braſilienſes *Guebucu*, ut obſervat Markg. Hiſt. Braſ. Lib. I. c. 15. cujus deſcriptio optime convenit cum hac noſtra icone. Dicit enim Markgravius piſcem iſtum eſſe oblongo & ferme tereti corpore, capite porcino, roſtro longo, acuto, oſſeo, duro, quod quam bene conveniat cum noſtra icone, potes facile cernere, ſimulac oculos in eam conjeceris.

12. Ican Layer. Quem hîc exhibitum vides piſcem, ego addendum curavi è Muſeo meo, ut juſtus rerum æſtimator videat, quæ ſit differentia inter hunc meum & alterum iſtum à meo homine deſcriptum. Namque, licet non negem fieri poſſe, ut præcedens piſcis ſit quidem ejuſdem generis ſed non plane ejuſdem ſpeciei, notabilis differentia cernitur inter utramque iconem. De hac autem pro certo adfirmare poſſum piſcem prorſus ita ſe habere, ut hic exhibetur. Corpus eſt longiuſculum & ſubnigrum; nec pinnarum aut macularum lateralium alius eſt color, niſi quod maculæ ſint aliquanto nigriores, quam reliquum corpus, pinnæ autem nigerrimæ. Roſtrum eſt prædurum, acutum, ejuſque ſuperior pars dimidio longior eſt quam inferior. Pinnæ in dorſo ſunt maximæ, in ventre non quidem tantæ, ſed tamen ſatis magnæ, præſertim quæ infra caput à ventre dependent. Natatu eſt celerrimus, naturâ pugnaciſſimus. In eo deſcribendo ſingularem curam dicit ſe adhibuiſſe Guil. Piſo, quem vide Lib. III. p. 56. & adde Willougb. Tab. I. 27. & Apend. 5.

13. De Bonte Caffer. Hoc nomine aliquot piſces vidimus Tab. IX. quibus & hunc poſſis addere, ob eximiam colorum varietatem. Scilicet corpus ipſum eſt ſubviride, excepto quòd linea candida à branchiis procedat, atque ad caudam uſque procurrat. Caput notatum eſt coloribus variis, qui interdum in hac ſpecie alii atque alii ſunt. Dorſum totum horret aculeis longioribus ac membranula inter ſe junctis. In ventre ſex ſimiles reperiuntur. Nullæ præterea pinnæ, ſi branchiales excipias, & illas quæ ab imo ventre prope caput dependent. Adde quòd in corpore quidem reperiantur maculæ quædam, verum eæ ſunt non alterius coloris quam corporis, id eſt viridis, ſed paulo intenſioris.

14. 'T Sergeantje. Ita dicitur, quia nunquam fere ſolus capitur, ſed cum aliquot piſcibus, qui eum ſequuntur, ac quibus ſeſe veluti ducem præbet viæ. Corpore eſt fere rotundo ac ſtriato, ejuſque color eſt plerumque flavus in medio, verum ad caput & caudam vergit ad cœruleum. In tergo, præter tres aculeos oſtentat cuſpidem longiorem ac projectam ad caudam. Ceterum à ventre non habet aculeos, ſed pinnas, quales etiam cernuntur in tergo poſt cuſpidem longius prominentem. In ſuperioribus Tabulis jam aliquot piſciculi ſunt poſiti, qui quodammodo cum hoc conveniunt.

15. De Gowelvisch. Singularem Orientalium inſularum incolis utilitatem præſtat piſciculus hic, quem exhibeo. Namque carne eſt ſatis bona, & fere ubique prope littora reperitur in magna multitudine. Harengum fere ajunt æquare magnitudine. Cutis ei eſt dura, quæ tempeſtive, id eſt cum piſcis adhuc vivit, detrahitur. Deinde in cibum adſumitur. Exterior corporis color flavet, ſed venæ, quales in marmore cernuntur, totum corpus pererrant. Eæ ſunt rufi coloris, quo etiam caput eſt notatum. Aculei huic nulli ſunt, ſed pinnæ ab utraque corporis parte longiuſculæ.

16. 'T VISCHJE PAMPUS. Et hunc pisciculum magni faciunt Amboinenses non solum, sed fere omnes qui Orientalem Indiam habitant, ob singularem, quam præbet, usum. Nempe facile ad solem expositus exsiccatur, ac tum diutissime incorruptus perdurare potest. Si uti eo velis aquâ tantum est macerandus, & tum satis bonus est. Eam ob causam naves, in longe dissitas regiones abituræ etiam magnam multitudinem talium piscium siccatorum secum avehunt, tanquam certissimum contra penuriam cibi remedium. Navales socii in jentaculo aut merenda plerunque eo utuntur crudo, quemadmodum alibi vulgus aliis piscibus. Corpus huic pisciculo est latum ac subviride, sed colore variegato, nec semper certo. In dorso quinque aculei ad caput obversi cernuntur, post quos vides cuspidem unam longiorem, tam in ventre quam in tergo, quibus adhærent pinnæ, ad caudam usque continuatæ ac uniformes.

17. CABOS LAUWD. Eximius hic piscis, ad illustrationem piscis superius exhibiti, præter alios è Musco meo huc accessit, & dignissimus est, qui describatur, tam ob præstantes colores, qui passim in eo cernuntur, quam quod certus sim delineatum eum esse accuratissime. A summo ore nigricat, ut & superiori corporis parte; verum subinde dorsum est distinctum aut consperſum maculis candidis, quas fere argenteas possis dicere. Ab imo ventre ad latus medium lineæ ducuntur latiores & fuscæ, quæ in maculas rotundas desinunt, nec tamen pertingunt ad superiores sive dorsuales maculas. Ambitus oculorum aliquantum rubet, licet reliquum caput aliquam viriditatis speciem præbeat. Pinnæ branchiales gilvi sunt coloris. Aculei, tam dorsuales quam ventrales, juncti sunt tenui membranula candente, ac exiguis maculis nigris notata. Cauda tandem est etiam quodammodo nigricans, sed in superiori parte, quâ adhæret corpusculo, est macula nigerima, in qua cernitur quasi lunula candidissima. Quæ omnia sane adspectu sunt jucundissima.

TABULA DUODECIMA.

1. DE GROTE BYTER. Jam Tab. V. similem noster exhibuerat piscem & nomine & corpore, atque poterat hunc omisisse, nisi illi dignus visus fuisset, qui exhiberetur, quia hic nullis neque maculis neque lineis notatus est. Reliqua, quæ de eo dicendo erant, jam dixi Tabulâ indicata N°. 3. Addiderat & tertium, sed ego tantum N°. 2. caput exhibendum curavi, propterea quod corpus omnino cum hoc conveniebat, atque ipsius capitis exigua quædam esset differentia.

3. DE BYTER. Dubium non est, quin & huic sit illud nomen inditum à mordacitate. Ore est prælargo, ac dentibus magnis & acutissimis. Corpus nullis maculis neque lineis est variegatum, sed uno eodemque colore, qui dilute cœruleus est, æquabiliter ubique insignitum. In dorso aliquot aculeos, ac postea pinnas habet, quibus in ventre ad anum usque caret, verum ab ano usque ad caudam pinnæ cernuntur. Haud difficile esset hunc piscem revocare ad genus aliquod è piscibus apud nos cognitis. Ab asello molli non multum figurâ distat, quem etiam æquat magnitudine. Indi haud illibenter eo pisce vescuntur, at nostrates eum, ut viliorem, rejiciunt.

4. DE BYTER. Et in hoc pisce eadem est nominis ratio atque causa. Figurâ corporis non multum abit à piscibus cognominibus, sed longissime colore. Namque licet potior pars corporis sit cœrulea, maculæ tamen rubentes & flavescentes, & quidem grandiusculæ, in capite, lateribus & versus caudam reperiuntur. Reperitur nusquam frequentius, quam prope Amboinam, ubi incolæ isto pisce non illibenter vescuntur, præsertim cocto, & cum jusculo acetario apposito.

5. DE GROENE BEER. A voracitate, credo, ac rapacitate illud nomen huic pisci est repertum; qui ideo cognomine, *de Groene* vocatur, quia corpus quodammodo viride est. Capitis pars anterior rubet. Aculei in dorso sunt longiusculi & satis magno numero. Nec quidquam præterea in isto dignum est observatu.

6. DE GROTE BEER. Quid causæ fuerit, quare hoc nomen huic pisci sit impositum, ne conjectura quidem assequi possum. Illud scio, Guapervæ esse speciem, quam maximam vocat Willougbæjus, atque exhibet Tab. I, 23. Vide etiam quæ dicat idem Auctor Lib. III. c. 3. ubi reperies quædam, ad colorem quod attinet, huc pertinentia, quum color in hoc pisce, quem exhibeo, sit fuscus & alicubi nigricans. Ceterum, in ipso capite non tantum habet aculeum sive cuspidem longiorem & rigentem, sed etiam plures istiusmodi intra oculos & superiorem oris partem, sed multo minores. A ventre quoque similis aculeus, durus & osseus plane, propendet. Capitur circa insulam Borneo. Cutis est prædura ac detra-

trahenda. Caro reperitur firma ac bona, ſapore nonnihil ad carnem vitulinam accedente.

7. De Beerin. Niſi ratio autopten noſtrum fugit, hic piſcis eſt femella ſuperioris. Ut dicam, quod res eſt, illud mihi non valde ſimile vero videtur. Nec tamen nunc libet diutius immorari in deſcribendo piſce hoc ignoto, aut in inquirendo ad quod potiſſimum genus piſcium ſit referendus.

8. & 9. De Tygervischen. Horum piſcium corpora lineis æqualibus à capite ad caudam procedentibus notata fecere, ut iis à Tigride nomen quæreretur. Nulla notabilis inter utrumque differentia eſt, niſi in colore & pinnis ventralibus. Prior eſt colore gilvo, lineis nigricantibus. Poſterioris corpus ſubcœruleum eſt, verum lineæ itidem nigricant. Cauda utrique eſt viridis, qui color conſpicitur etiam in pinnis. Verum tam cauda quam pinnæ ſunt notatæ magna multitudine macularum fulvarum, quod certe jucundiſſimum eſt adſpectu. Dicitur eſſe ſpecies aſelli, quem quodammodo etiam ſapore refert.

10. De Zuiger. Vides huic piſci eſſe os admodum exiguum, quale fere eſt iis, qui ſugendo, unde nomen illis impoſitum, cibum quærunt. Color eſt fuſcus aut ſubniger, nullis maculis interruptus, niſi quod prope caudam ſit macula cœrulea. Ab utraque parte corporis reperiuntur pinnæ ſatis latæ ac denſæ, quod etiam de cauda eſt obſervandum.

11. De Zuiger. Aliud plane piſciculi genus eſt quam præcedens, atque omnino ab illo diverſus, licet in hoc quoque nominis ratio conſtet. Ore enim caret, ſed pro eo habet proboſcidem, qualem fere videmus eſſe muſcis & aliis id genus inſectis, quæ ſugendo quærunt victum. Eâ iſte piſcis quoque utitur ſimili modo. Adnatat obviis quibuſcunque, atque è ſingulis attrahit, quod in iis eſt ſucci. Dum ita omnia ſcrutatur prope fundum natat, ut res ibi deliteſcentes facilius poſſit appetere. Nihil tamen attrahit, quod ei poſſit nocere, aut hominibus, qui eo ſolent veſci. Propterea in deliciis habetur, atque ab Amboinenſibus magni fit.

12, & 13. De Zaalvischen, ſive *Ephippiati*, ita dicti, quod eorum dorſum in ephippium adſurgat, veluti præbiturus commodum ſeſſoribus locum. Roſtrum habent Pſittacinum. In iſtis porro illud admodum ſingulare eſt, quod ſint cataphracti poſt anum atque corio duriſſimo armati. Id ſub ventre deſinit in tenuiſſima lamina, ac eis eſt pro aculeis & pinnis. Eâ obvios piſces lacerant, quum non ſolum ſit valde tenuis, ſed etiam adeo dura ac acuta, ut aliorum piſcium pellem poſſit facile diſcindere, veluti ſi cultri eſſent acutiſſimi. Porro figurâ prorſus inter ſe ſimiles, colore non item, in quo aliqua obſervatur differentia, etiamſi ea non ſit magna.

14. De Hanglip. Inferior hujus piſcis mandibula ita propendet, ut fere nullum uſum præbeat illi, unde nomen eſt huic inditum. Corpus eſt coloris dilutè cœrulei, qui ſub ventre albeſcit, verum infra caput ab inferiori mandibula uſque ad pinnas ventrales eſt notatus macula rubicunda ac lata, qualis etiam cernitur in ſummo dorſo. Ex eo ibidem prorumpunt quatuor aculei ad os reflexi, ac ſatis magni, ſed nullo ligamine juncti. Capitur prope inſulas in mari Orientali, cui noſtrates Trium Fratrum nomen à ſimilitudine impoſuere.

15. De Knevelbaart. Bagræ hæc eſt ſpecies, atque à Belgis nomen accepit, quod veluti ſuperioris barbæ partes ex utraque oris parte progrediantur. A mandibula inferiori dependent duo cirri ſatis longi, quod in hoc piſcium genere fere ſolitum eſt. Colore eſt inter cœruleum & candidum, ſed ubique conſperſus rubris quaſi venis, quales cernuntur in marmore verſicolore. Cauda eſt bifurcata. Pinnæ duplices proſtant in dorſo, ac totidem in ventre, præter pinnas branchiales, quæ pro corporis modulo magnæ ſunt. Id, quod ab autopte noſtro vocatur *Knevels*, eſt oſſeum, durum ac nigricantis coloris. Alium hoc nomine piſcem, ſed diverſum, exhibui Tab. VII. N°. 14.

16. 't Zee-zwaluwtje. Nihil hic piſciculus habet commune cum aliis, quibus ab auctoribus Ichtyographis idem nomen tribuitur. Piſcis eſt exiguus atque ſaxatilis. Dubites merito roſtrumne an cauda, an vero utrumque, illi meruerit hirundinis nomen, quum roſtro ſit acuto & cauda longa ac bifida, quod etiam obſervatur in avicula, quæ ei nominis cauſa fuit. Nihil præterea de hoc pro certo adfirmare poſſum, qnum meus homo diceret hujus ſpeciei ſingulos piſces fere ſemper à ſe invicem differe.

17. De Peervisch, ſive *Piſcis piriformis*. Ratio nominis ex ipſa icone ſatis ſuperque elucet, quoniam piſciculus hic ſit plane forma non tantum piri, ſed etiam habeat quorundam pirorum colorem, nempe flaveſcentem. Per caput, ad imum ventrem uſque, procurrit linea latior cœrulea. Nulla eſt differentia inter

pinnas dorfuales ac ventrales, quoniam utræque aculeum præfixum habent, atque fint colore ruffo, qui & caudæ eft.

18. De Horenvisch. Nova eft caprifci fpecies, quæ duo cornua præfert, ac os habet porcinum. Singulare eft, fateor, pifcem talem alibi reperiri, fed tamen non ideo pro ficto habendus. Forfan erit tempus, quo rerum naturalium indagatoribus erit notiffimus. Nunc autem, quantum ego fcio, plane ignoratur, ac ideo fidei noftri pictoris relinquendus.

19. Kapella Kitsjul, id eft *Pifcis parvo capite*, ita dictus, quia caput exiguum eft pro ratione corporis fatis craffi. Hujus etiam caput, ut paulo ante in pifce piriformi vidimus, linea feu fafcia cingitur, quæ etiam corporis partem non minimam complectitur. Efui non ineptus eft, fed grati faporis, licet parvus fit admodum, & à folis Mauris vefcendi caufa capiatur.

20. 't Zee-kemphaantje. Etiam hic faxatilibus pifcibus adfcribendus eft. Corpufculum totum confitum eft in dorfo aculeis non inter fe junctis, fed tamen fatis firmis, quales etiam aliquot in utroque latere cernuntur. Oris rictus eft fatis magnus, pinnæ branchiales longæ, ut etiam illæ, quæ ab imo ventre dependent. Earum color eft helvus. In corpore non alius obtinet color quam dilute cœruleus, qui circa ventrem magis ac magis albefcit.

21. De Zee-posch, five *Porculus marinus*, fingularis eft atque eximiæ raritatis pifciculus ob colores, qui in ejus corpore confpiciuntur. Color eft fubviolaceus, verum à cauda ufque ad caput cernuntur lineæ candentes. In tergo habet aculeos aliquot, quorum numerus non femper eft idem. Infra branchias duo dependent cirri, & præterea pinnæ, poft quas fequuntur aculei, ac dein iterum pinnæ ad caudam ufque.

22. De Wayervisch. Huic pifci natura tribuit pinnas in dorfo longiores, quæque ad caput vergunt, ac conftituunt quodammodo flabelli figuram; inde illi nomen *de Wayervifch* adhæfit, quoniam nos ita flabellum vocamus. Ceterum, duo cornicula fupra caput eminent, fed exigui in hoc pifce ufûs. In dorfo ac in ventre aculeos habet quamplurimos, inter fe membranula junctos. Maculas quoque in dorfo tres habet quadratas ac rubicundas, quum reliquum corpus fit coloris dilute cœrulei. Indi utuntur hoc pifce ad cibum, fed infumato; nam alioqui minus valet.

23. Het Goutvischje, five *Pifcis auratus*, datur etiam pifcis argenteus iftius magnitudinis ac formâ non differens. Hoc illi nomen jure meritiffimo eft datum à colore, qui aurum æmulatur, tam colore quam fulgore. Parvulus eft & nulli rei idoneus, quare non capitur à quoquam nifi ab amatoribus hujusmodi naturæ opum. Corpufculum in dorfo eft pinnis obfitum à capite ad caudam, in ventre, ab ano ad caudam etiam ufque, reperiuntur quoque pinnæ. Infra caput cirri dependent.

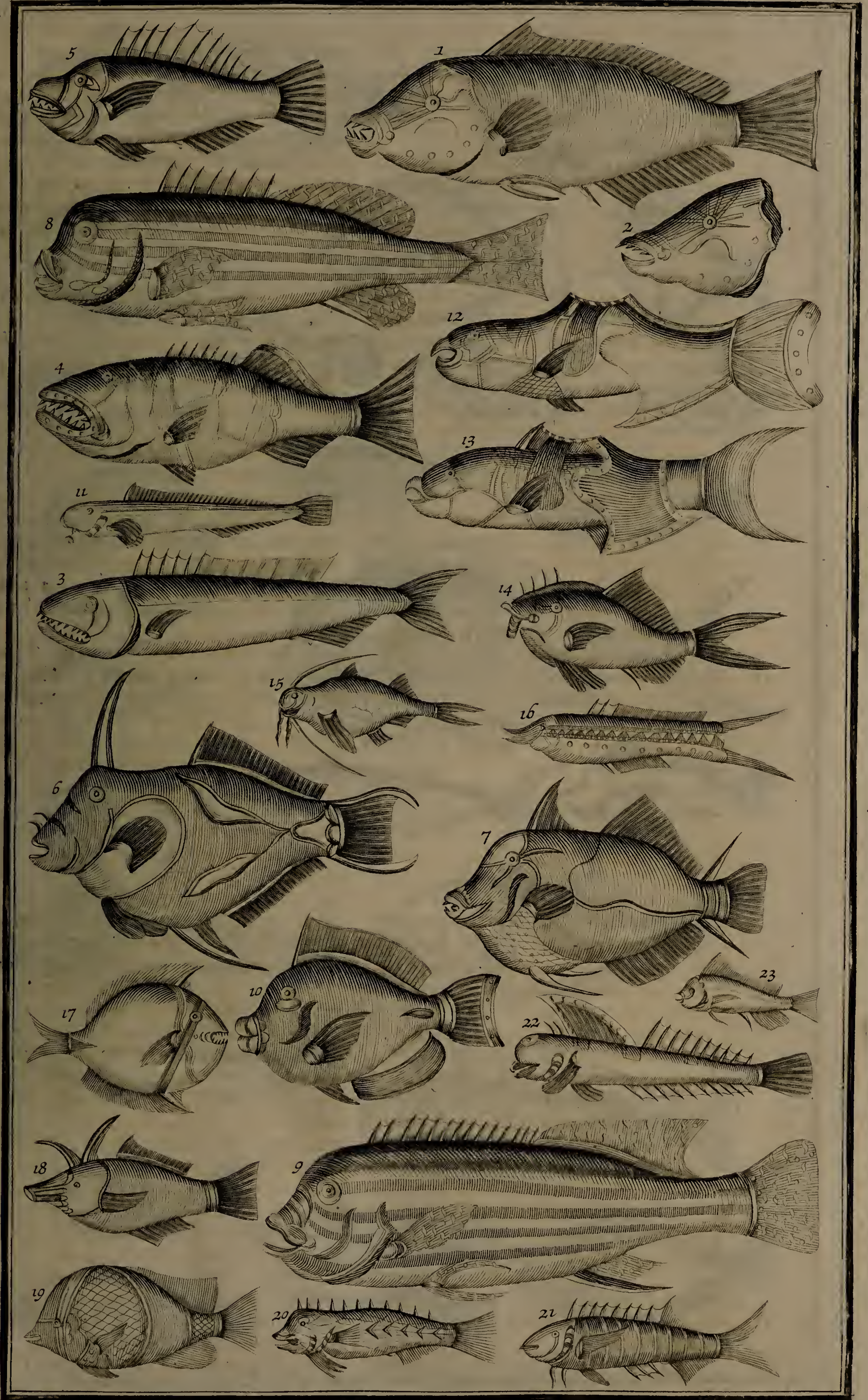
TABULA DECIMATERTIA.

1. De grote Eilander. In medio latere hujus pifcis magna cernitur macula flavefcens, quæ interdum quidem variatur, fed nunquam tamen deletur aut in plures dividitur. Ifta macula vifa fuit nonnihil effe fimilis infulæ alicui, atque ideo nomen ab infulæ fignificatione petitum huic pifci eft impofitum. Corpus quoque viride ac undulatum eft, præterquam in ventre, ubi magis albefcit. Aculeos cernes in hoc pifce nullos, fed pinnas, quarum iftæ, quæ adhærent branchiis, funt fatis magnæ.

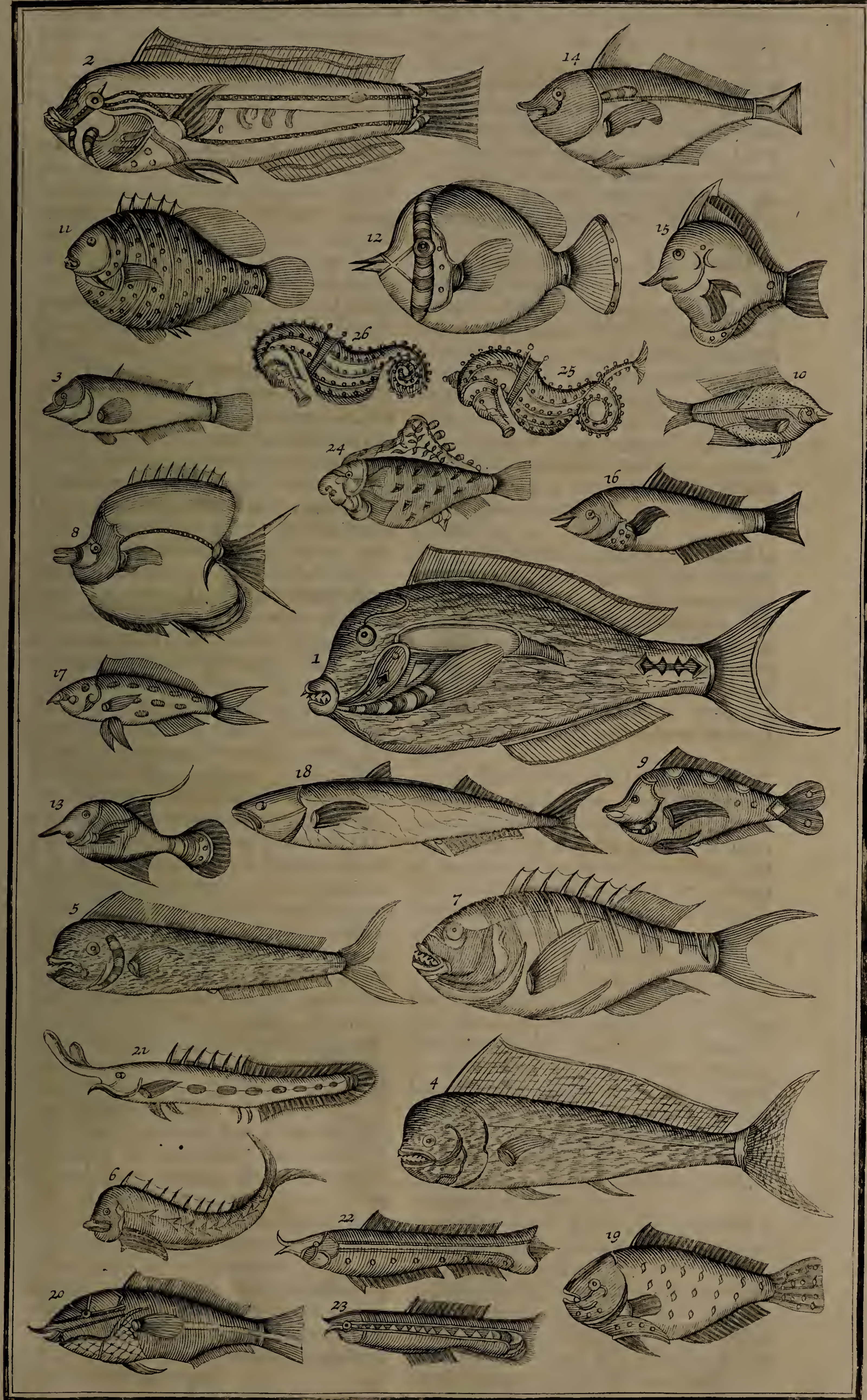
2. De Perroquitvisch. Cutis huic pifci eft admodum dura, fed non ingrata adfpectu, quum elegantiffimis coloribus fit variegata, plane ut pfittaci minores, quos Peroquettos vocant, folent. Inde nomen pifci inditum. Nulli non colores, qui oculos feriunt, in illo inveniuntur. Viridis, flavus, cœruleus, ac purpureus fuas habent in illo vices, fed non femper eodem loco reperiuntur.

3. De Perroquitvisch. Licet nomen in hoc pifce fit idem, quod in fuperiori, non eft tamen eadem nomiminis ratio, verum magis nomen videtur impofitum à roftri forma, quæ quodammodo procurrit atque incurvatur, ut videre eft in pfittacis. Nihil præterea in hoc fingulare eft aut notatu dignum. Nam quod parvulus eft, & à folis Indis in cibum convertitur, id cum aliis quoque pifcibus illi eft commune.

4, & 5. Dorado, quem etiam *Delphinem* vocant, eft quorundam judicio utiliffimus atque omnium optimus pifcis. Sive enim colorem refpicias, five formam corporis, five faporem carnis, omnia funt ita conftituta, ut nulli cedant alii pifci. Qui hic exhibentur funt plane ejufdem fpeciei, fed non capti prope locum eundem; atque ita factum eft, ut utriufque icon apponeretur. Color in utroque eft omnino idem, verum difficile

5
1
8
2
12
4
13
11
3
14
15
16
6
7
23
17
10
22
18
9
19
20
21

2
14
11
12
15
26
25
3
10
24
16
8
1
17
18
9
13
5
7
21
4
6
22
19
20
23

cile eſt dicere quo nomine illum velis indicare, quum videatur mixtus ex aureo, argenteo, purpureo, viridi, ac cœruleo, è quibus omnibus ſemper iſte color prævalet, qui maxime expoſitus eſt radiis ſolaribus reſpectu intuentium. Igitur prout movetur hic piſcis, ita variatur colore, qui tamen ſemper in ſuo genere eſt intenſus ac pulcerrimus. Prior horum captus fuit prope Hilam, poſterior prope Bandam, ſed tamen huic plane ſimiles etiam reperiuntur prope Ternaten. Multa de his paſſim apud Ichtyographos, quare non opus eſt, ut plura hic addantur. Præter alios vid. Willougb. Tab. V. 10.

6. Het rode Dolphyntje. Eſt quidem hic piſcis è Delphinum genere, ſed ſingularis prorſus ſpecies, quum aſellos molles non ſoleat magnitudine excedere. Forma tamen ſatis convenit cum delphinibus apud alios deſcriptis. Hic, quem exhibeo, fuit captus prope Hilam. Corpuſculum eſt rotundum fere, cutis violaceum colorem oſtentat, qui tamen circa ventrem magis albeſcit.

7. De gele Juffer. Quaſi dicas *Dominam flavam.* Ita à colore dicitur, qui flavus eſt in ventre ac lateribus, verum tamen è dorſo ad utrumque latus progrediuntur maculæ ſive faſciæ rubicundæ, quæ lineis cœruleis ad utrumque latus ſunt diſtinctæ. Octo oculeos habet in dorſo, quorum longiſſimus eſt, qui conſpicitur loco ultimo, qua adhærent pinnis. Sub branchiis in imo ventre cernuntur etiam pinnæ longiores, non dependentes, ſed ad latus reflexæ.

8. Het Juffertje van Ambona, id eſt *Domicella Amboinenſis*, cujus nominis cauſa aut ratio evidens eſt nulla, niſi forte quod colores in hoc piſce ſint admodum vividi, qualibus fere puellæ gaudent in veſtitu. Corpus non eſt longius quam latum eſt. Ab utraque parte aculeos habet ac pinnas exiguas, verum è cauda duo aculei longiores ac oſſei prominent. Color utcunque flavus eſt, caput rubet, roſtro excepto, quod eſt cœruleum ac oſſeum.

9. Het Juffertje van Ambona. Satis magna differentia eſt inter hunc & & ſuperiorem piſcem, & tamen, ut vides, idem nomen, quæ res facit, ut tanto magis credam vividos colores cauſam fuiſſe nominis imponendi. Scilicet & huic piſci color eſt vividus, violaceus nempe, ſed maculis flaveſcentibus & cœruleis diſtinctus. Caput totum eſt flavum. Nulli ſunt aculei, ſed pinnæ, tam in dorſo ac ventre, quam ſub branchiis, quæ longiuſculæ ſunt.

10. Het rode Juffertje. Piſciculus eſt ſaxatilis, atque minimæ magnitudinis, ſed variis coloribus, ut aliæ cognomines notatus. Quæ colorum varietas etiam notatur in pinnis è dorſo prominentibus. Præſertim autem etiam fulvus & rufus color in eo eſt conſpicuus. Prior in ventre ac dorſo, uſque ad corporis medium, ubi rufus initium ſumit, qui etiam in latere eſt ac priori ventris parte conſpicuus.

11. De rode Juffer. Raro hujus formæ piſces capiuntur, atque ideo vix noti ſunt. Apud diligentes talium rerum indagatores tamen reperiuntur. A capite ad caudam uſque quaſi cinctus eſt faſciis cœruleis, inter quas quamplurimæ, ſed exiguæ, maculæ reperiuntur. Eæ albicant, verum earum ambitus eſt ſubniger. Caput eſt non magnum. Quinque aculei ſunt in dorſo, quibus ſuccedunt pinnæ latiores ac rotundæ. Sub ventre binas pinnas habet, ac duos aculeos intermedios.

12. De Spitsbek. Roſtrum, quod in hoc piſce fere accedit ad alicujus aviculæ roſtrum acutum, fuit cauſa nominis ei reperiendi. Rictus eſt exiguus pro modulo ac magnitudine corporis. Color in eo eſt cœruleus, ſed per medium caput faſcia procurrit, quæ variis coloribus eſt inſignis. Sapore Alburnum refert, à quo etiam corporis figura non multum diſtat.

13. De Spitsbek. Minutus eſt hic piſciculus, & ſaxatilis. Ideo non referri poteſt ad certum aliquod genus, quum ſaxatilium tanta ſit multitudo ac varietas, ut Natura ludibunda videatur in parvulis hiſce etiam voluiſſe exercere curioſorum hominum ſtudium. Præter colores admodum varios, & aculeum longiorem, nihil fere in illo obſervatu dignum.

14. De Langneus. *Naſonem* à naſi, ſive mandibulæ ſuperioris longitudine, recte hunc piſcem vocaveris. Crediderim eum eſſe Capriſci ſpeciem, quod videtur indicare proſtans in dorſo aculeus. Caput ſubcœruleum eſt, corpus à dorſo ad latus fuſcum; atque à latere ad ventrem, qui quodammodo tumidus eſt, ac rotundus, flavum. Præter pinnas branchiales, duæ, ſed breves, propendent à ventre infra caput.

15. De Spitsneus. In dorſo ſupra caput adſurgunt pinnæ latiores, quæ videntur ab aculeo uno aut altero ſumere initium. Idem non eſt color univerſarum pinnarum, ſed quum flavæ ſint ea parte, quæ corpori adhæret, extrema tamen earum pars eſt viridis, ut & cauda. Corpus ipſum eſt violaceum, ve-

rum una aut altera macula subviridi distinctum.

16. De Spitsneus. Hujus piscis forma à superioribus plane est diversa, sed os quodammodo simile, atque ideo annumerandus piscibus, quibus acutum os nomen reperit. Corpus flavo colore est insigne, caput rubet. Sub ventre nonnihil cœruleum, sed albicans reperitur. Capitur præsertim circa insulam Hilam.

17. De Spitsneus. Hic magis formâ superiori similis est quam quisquam præcedentium & cognominum piscium. Rostro acuto est etiam præditus. Corpusculum dilute cœruleum est, ac maculis albicantibus notatum. Nil aliud observatu in illo dignum reperitur; neque enim ob corporis parvitatem in ullo fere numero habetur. Quatuor aut quinque pollices longitudine nunquam excedit. Nusquam capitur, nisi prope Laricam.

18. De Mareelpriem. Non dubito, quin hic piscis in plerisque conveniat cum Marena Schonfeldii, adeo singula in eo, ac pisce, quem sub Marenæ nomine ille describit, conveniunt. Harengo etiam non est dissimilis, tam quod ad formam corporis, quam quod ad argenteum circa ventrem colorem ac squammas facile deciduas attinet. Amboinenses frequenter eo utuntur in cibo, sed præsertim fumo indurato, alioqui enim saporis est minus grati.

19. Lingua. Corpore est lato & maculoso. Macularum color est fere albus, reliqui corporis flavus. A branchiis dependent pinnæ longiores. In ceteris, tam si saporem quam corporis formam spectes, convenit cum Buglosso.

20. Lingua. Etiam hic est species à priori nonnihil differens, præsertim in colore, qui in eo est cœruleus. Præterea per medium latus procurrit linea candida, quæ etiam per caudam mediam transit. Capitis etiam color nonnihil variat, ut & pinnarum, quæ à capite propendent.

21. De Paradysvisch. Mustelæ marinæ species videtur, sed non in omnibus conveniens cum reliquis hujus generis piscibus, qui hactenus descripti sunt apud Ichtyographos. E priori ac superiori capitis parte prominent duæ cuspides curvæ ac duræ. Aculeos aliquot habet in corpore summo, unde initium sumunt pinnæ, quæ per caudam ad medium ventrem usque continuantur. Nam caudam proprie non habet, sed ejus locum obtinent pinnæ, ut dixi, continuatæ, quæ illi pro cauda sunt.

22, & 23. Paradysvischjes. Fere conveniunt cum isto pisciculo, quem præcedenti Tabula N°. 16. sub nomine hirundinis marinæ exhibui. Quid causæ fuerit nunc eos exhibendi sub alio nomine, plane ignoro, nisi dicendum sit illos quoquo modo esse similes apodi Indicæ, quam nostrates avem Paradisicam solent nuncupare.

24. 't Bergvischje. Id nominis meruit hic pisciculus à dorso in altitudinem producto, sive gibboso. Describitur passim apud Auctores, quos vide. Præsertim Jonstonum Tab. XIII. & ejus descriptionem apud eund. p. 24. Illud in hoc nostro est singulare, quod ex ipso gibbo, quà incipit ad caudam descendere, aliquot promineant tuberculi, quales etiam in lateribus reperiuntur.

25, & 26. Zeepaardtjes, sive duo *Hippocampi*. Pisciculi sunt satis noti, & quorum effigies passim reperiuntur, non tantum apud Ichtyographos, sed etiam apud Itinerarios. In Italia satis frequens est, atque inde fit, ut exhibeatur in quibusdam Itinerariis Italicis, ut apud Missonum Tom. I. pag. 295. ubi dicit Italis hunc pisciculum venire nomine *Cavaletto*, eum esse crinitum, sed crines decidere, simulac cœperit siccari, ac singularia quædam alia de hoc pisciculo adfert, quæ non sunt indigna scitu. Crinitos exhibet etiam Willougb. Tab. I. 25. quem etiam operæ pretium est videre Lib. IV. c. 9. ut jam de aliis nihil dicam, apud quos depicti ac descripti exstant.

TABULA DECIMAQUARTA.

1. De Chineesche Bilang, quem non dubito vocare *Congrum Coronatum.* Habet enim in capite aliquot sive aculeos sive pinnulas prostantes, quibus adsimilatur corona. Dicitur hic piscis esse carne pingui, sed spinosa. Eam ob causam nostri homines raro isto vescuntur, idque tanto magis, quia Chinenses eum magno mercantur, si quando in foro reperiatur. Ex eo ferculum conficiunt, cum allio & *Capsico*, sive, ut nos vocamus, *Pipere Brasiliano.* Atque eo modo mensis illatum ajunt eum esse gratissimi saporis.

2. De Alphoresche Geep. Et hic piscis ex Acorum, (ita enim malo cum Martiale scribere quam cum aliis Acuum) genere est, & quidem maximus, ut eum videtur vocare Willougb. Tab. P. 8. Non habetur à ditioribus in magno honore, sed fere relinquitur militibus & aliis vilioris sortis hominibus, qui eum vili pretio mercantur. Mordax est admodum, atque ejus morsus est adeo venenatus,

natus, ut quidam ex eo ſint mortui. Corpus eſt ſquammoſum ac cœruleum. In dorſo bis adſurgunt pinnæ ac toties deficiunt. Primum circa medium corpus, ac deinde non procul à cauda. In ventre autem unica tantum pinnarum ſeries reperitur ab ano ad caudam.

3. De Alphoresche Geep. Idem eſt plane piſcis cum præcedenti, atque ideo ſingula, quæ de illo dixi, etiam de hoc ſunt dicenda. Pinnas in dorſo non habet, niſi circa caudam. In reliquis ſimilis eſt alteri iſti, excepto quod aliquanto minor ſit corpore.

4. De grote Halfbek. Vocatur acus Indica mandibula inferiore in ſpiculum producta à Willougb. & etiam icon habetur in Itinerario Nieuhoffii. Etiam hic acus eſt, ſed cujus mandibula inferior longiuſcule eſt producta, quales etiam apud alios ſcriptores reperiuntur. Capitur prope Ambonam. Color ſquammarum, quas habet denſiſſimas, eſt argenteus. Maculæ tamen in lateribus nigricant. Ajunt eum magnitudine non cedere Luciis mediocribus, neque etiam ſapore, unde fit, ut à quibuſdam habeatur in deliciis.

5. 't Halfbekje. Acus minor eſt, nec excedit magnitudine harengum vulgarem. Corpus eſt dilute cœruleum ac undulatum. Reliqua optime conveniunt cum iis, quæ apud Ichtyographos de hoc piſcium genere dicuntur. Minor ſpecies eſt præcedentis.

6. De Jager, quaſi *Venatorem* dicas. Piſcis eſt admodum rapax, ac natatu celerrimus. Inde fit, ut facile alios piſces conſequatur. Tota piſcis figura ſatis oſtendit eum valere natatu, ac rapacem eſſe. Os enim illi eſt prælargum; dentes canini atque acutiſſimi. Pinnæ priores, quæ in dorſo conſpiciuntur, ſunt longiſſimæ; aliæ breviores, quales etiam ventrales. Color corporis eſt argenteus, ſed maculæ quædam rubicundæ, nullo certo ordine, in eo conſpiciuntur. Eo ad cibum non utuntur Amboinenſes, niſi forte infumato.

7. De Jager. Forma ac nomen hujus piſcis ſunt eadem, quæ vidimus in ſuperiore. Neque ulla differentia eſt inter utrumque, quam quòd hic præter pinnas dorſuales nullas alias habeat. Nam quod in ore aperto nulli cernuntur dentes, id reor eſſe adſcribendum pictoris incuriæ.

8. De grote Jager. A corporis, præ ceteris hujus generis piſcibus, nomen *Magni Venatoris* meruit, qui hoc loco exhibetur piſcis. Forma corporis cum duobus præcedentibus undiquaque convenit, verum in pinnis quædam reperitur varietas. Namque præter tres in dorſo aculeos, qui aliis deſunt, pinnas habet non tantum longiores, ſed etiam maculoſas. Earum color eſt citrinus, verum maculæ partim rubent, partim albicant. Similes etiam obſervantur in pinnis branchialibus & cauda. Color piſci eſt quodammodo viridis, ſed undulatus, atque cum movetur, diceres totum eſſe argenteum. Per medium latus quoque candida, ſplendens, ſive argentea, linea tranſit, quæ ab ipſo capite uno tramite ad caudam uſque continuatur.

9. De Kikvorschvisch. Eundem locum cum ranis hic piſcis incolit, lacus nempe & paludes, ac ex earum captura ſibi victum quærit, unde illi nomen. Natatu ſatis celeri gaudet & dentibus acutiſſimis, quibus ranas & alia id genus aquatica ſolet appetere. In capite præfert aliquot aculeos ſive cuſpides, nullo ligamine junctas, quas aliæ ſequuntur longiores in dorſo ſed inter ſeſe cohærentes. Prope caudam pinnæ ſunt in utraque corporis parte. In colore nihil eſt dignum notatu; verum valde mirabile eſt, quod huic piſci producuntur branchiæ, non in pinnas ſed pedes, quibus, cum opus eſt, in aquis prope fundum utitur. Ceterum nihil minus quam ignotus eſt hic piſcis, quum proſtet apud Ichtyographos pleroſque, qui eum exhibent ſub nomine Guaperuæ Braſilienſis, quo primum à Markgravio eſt dictus, ac deinde deſcriptus à Willougb. Lib. III. c. 3. ac jam ante à Jonſtono, quem vide ſis Tab. XXXVI. & alios, quos non exſcribo.

10. 't Zeevarkentje. Non eſt hic æque notus ac ſuperior, ſed tamen quum piſcis iſte habeat duos pedes, ac ſatis notus ſit, minus mirum videbitur, ſi quis fidem habeat auctori meo talem piſcem, quatuor pedibus, cum opus eſt, progredientem, prope Amboinam reperiri. Progreditur is aliquando in terram, & incedit ſatis celeriter, ſed gradu infirmo, & laſſus facile labitur. In aquis multo celerius progreditur in fundo, ſed raro, quum plerumque natet, & ex aliorum piſcium captura victum ſibi quærat. Totum dorſum ac caput ſunt cataphracta, ſive tecta pelle tam duro, ut vix poſſit perrumpi, plane teſtudinum more. Sub ventre eſt tamen cutis mollis atque ſubflava. Dorſum totum horret aculeis fortibus & acutiſſimis. Pinnæ dorſuales ab iis ad caudam vergunt, atque præterea ſub cauda reperiuntur pinnæ rotundæ. Ceteris pinnis caret.

11. De Varkensbek, cui roſtrum porcinum ſuum nomen peperit, eſt piſcis

fcis latus, & fquammofus, in quo nihil fingulare, aut notatu dignum, præter roftrum reperies. Namque color eft illi, qui fere eft naturalis omnibus apud nos pifcibus, nempe dilute cœruleus. In aculeis aut pinnis etiam nihil eft, quod abit à vulgatioribus pifcibus.

12. De Varkensbek. E figura utriufque pifcis fatis patet utrumque ejufdem effe generis, ac fpecie non multum inter fe diverfos; verum hic pofterior dignus fuit vifus, qui adponeretur, quoniam colores in eo funt longe alii ac in præcedente, atque aculeos aliquot in ventre habeat, quibus alius ifte caret. Nempe dorfi color ac potior capitis pars nigrefcit, inferiore capitis parte rubefcente. Quin etiam venter ipfe eft fubniger, fed maculis candentibus diftinctus. Lateris color fufcus eft, quem variant venæ rubefcentes, quod non ingratum eft adfpectu. Præterea linea candidiffima, quæ argentum æmulatur, deducitur per medium corpus à capite ad caudam.

13. De Oostindischvaarder. Quum noftri homines in Indiis viventes, immo etiam cum inde redeunt, præfertim gaudeant veftibus verficoloribus, non dubium, quin huic pifci inde fit nomen impofitum. Eft enim ille coloribus tam variis in toto corpore ac lateribus notatus, ut nihil magis varium poffis videre. Scilicet corpus eft flavum, fed ubique notatum lineis rutulis, cœruleis, aut candentibus. Amboinenfes frequenter illo utuntur in ferculis, verum pellis ei detrahitur, antequam apparetur, quum illa fit duriffima, ac nulli rei apta, è genere Caprifci verficoloris ftriati eft.

14. De grote Oostindischvaarder. Magnum hunc vocant, quia aliquanto major eft præcedente, fed non poteft magnus vocari ratione aliorum pifcium, quum revera magnus non fit. Corpore eft vario, verum maculofo, non ftriato, ut in fuperiori dictum eft. Os habet admodum parvum ac rotundum, etiam è genere Caprifcorum uti præcedens. Sugendo victum quærit, quod aliis quoque pifcibus peculiare effe fupra vidimus.

15. De Gorravisch. Quæ fit hujus nominis ratio ac caufa fateor me juxta cum aliis ignorare, quod adeo mirum non eft, cum nomen fit plane Indicum, nec meus homo ipfe ejus fignificationem fciret. Digniffimus eft tamen pifcis, qui hic etiam locum inveniat. Scilicet, fecus ac in aliis hactenus defcriptis vidimus, dorfum majoribus aculeis vacat, pro quibus ab inferiori mandibula, quæ major eft fuperiori, longiffimus atque plane offeus aculeus dependet, non fine parvis eminentiis, quemadmodum videre eft in quibufdam ex genere cetaceo. Ceterum color eft, ut in proxime antecedentibus, admodum variis. Quippe totius corporis color eft flavus cum maculis albefcentibus, & fuis vicibus fuccedunt lineæ five fafciæ rubefcentes, quibus etiam in medio non defunt minores lineæ, fed cœruleæ. Circa oculos etiam in capite rubefcente ducuntur lineæ quodammodo cœruleæ, quæ fingula jucundiffimum fpectaculum intuentibus præbent.

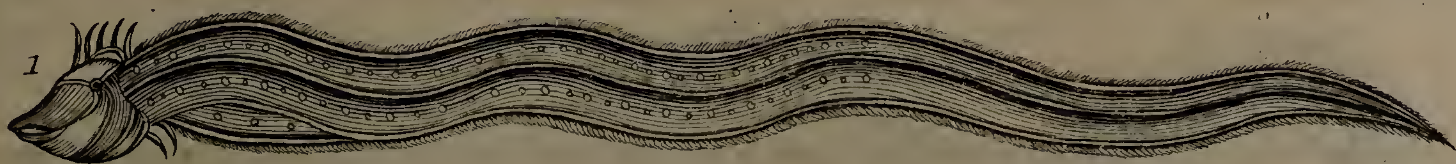
16. Het Princesje. Jam fupra, Tab. IV. non unum pifcem hoc nomine pofitum poffis invenire, verum inter illos & hunc atque fequentem non exigua differentia reperitur. Caput eft huic magnum, & rubicundum, excepto quod circa oculos oftendat aliquot lineas varii coloris, quæ non femper in hac fpecie eædem funt, nec numero nec colore. Idem eft ventris color, qui capitis, nifi quod venter fit maculofus. Reliquum corpus eft cœruleum, utrimque aculeis armatum, atque pinnis ad natandi ufum inftructum. Non alio loco capitur quam prope Hilam, infulam non procul ab Amboina diftantem.

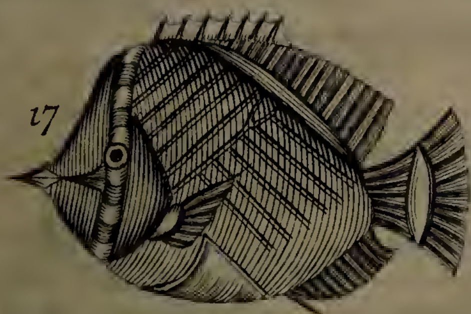
17. Het Princesje. Cognominem hunc pifcem fuperiori vides, à quo & forma corporis non longe abit, longius capitis, & color. Quippe caput eft parvum, fed acuto roftro, quafi aviculæ, præditum. Corpus eft violacei coloris, vergentis tamen potiffimum ad cœruleum, inque eo apparent lineæ ejufdem, fed paulo intenfioris coloris. Quin etiam in cauda, quod fingulare eft, maculam habet flavam, qui eft quoque ventris color. Medium caput dividitur quafi fafcià verficolore ac lata. Adde, quod pifcis hic & fuperior fint faxatiles.

TABULA DECIMAQUINTA.

1. De Zeepaling. Eft Conger marinus fatis magno corpore & colorum varietate confpicuus. Caput partim eft viride, partim rubrum, duobus cirris cœruleis dependentibus. Color corporis eft fufcus, linea, quæ per medium latus decurrit, eft cœrulea, quo colore & maculæ funt fpectabiles, & extremum illud, quod caudæ loco eft. Sub ventre fufcus tergi color in flavedinem abit.

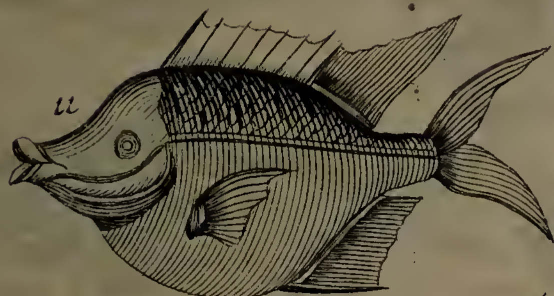
2. De getekende Kabelaaw. Proxime hujus pifcis figura accedit ad afellum majorem, cujus etiam nomen habet, licet aliqua differentia notetur inter hunc pifcem, & afellum noftrum, quod attinet ad formam, de qua ut fingula

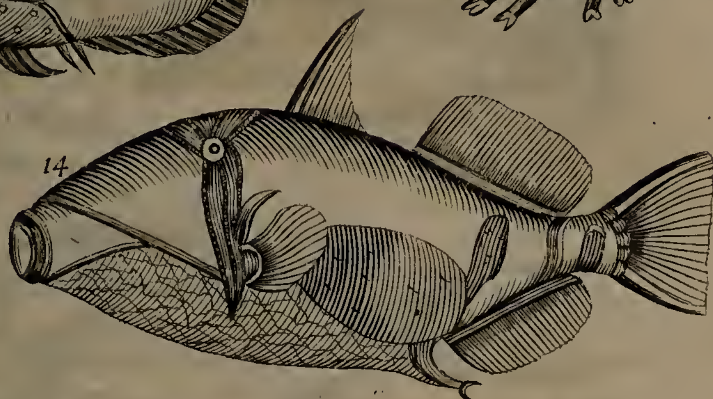

1

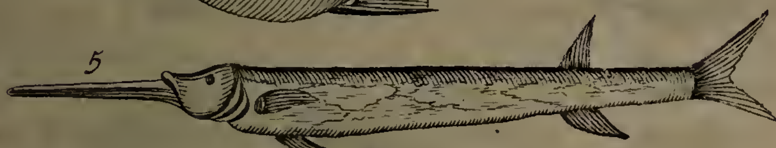

17

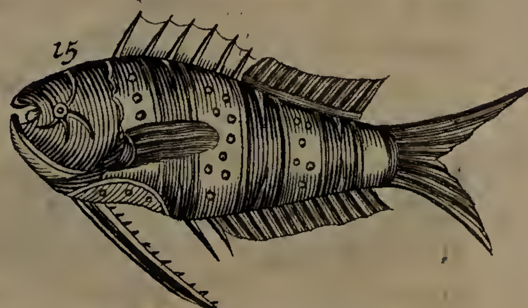

16

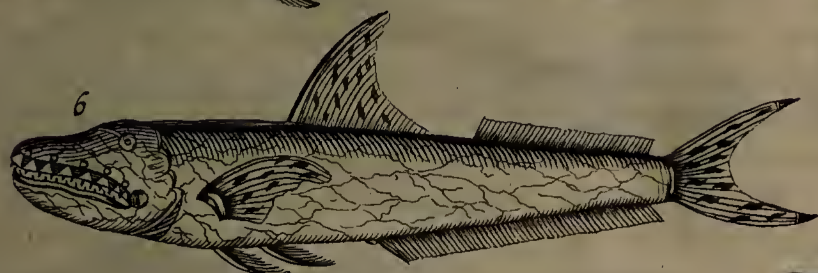

10

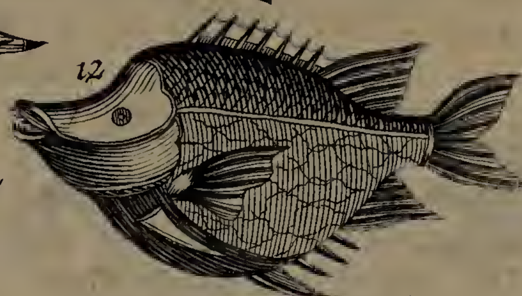

11

14

5

15

6

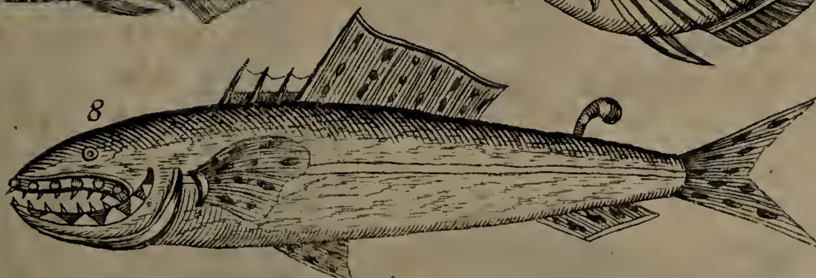

12

7

4

13

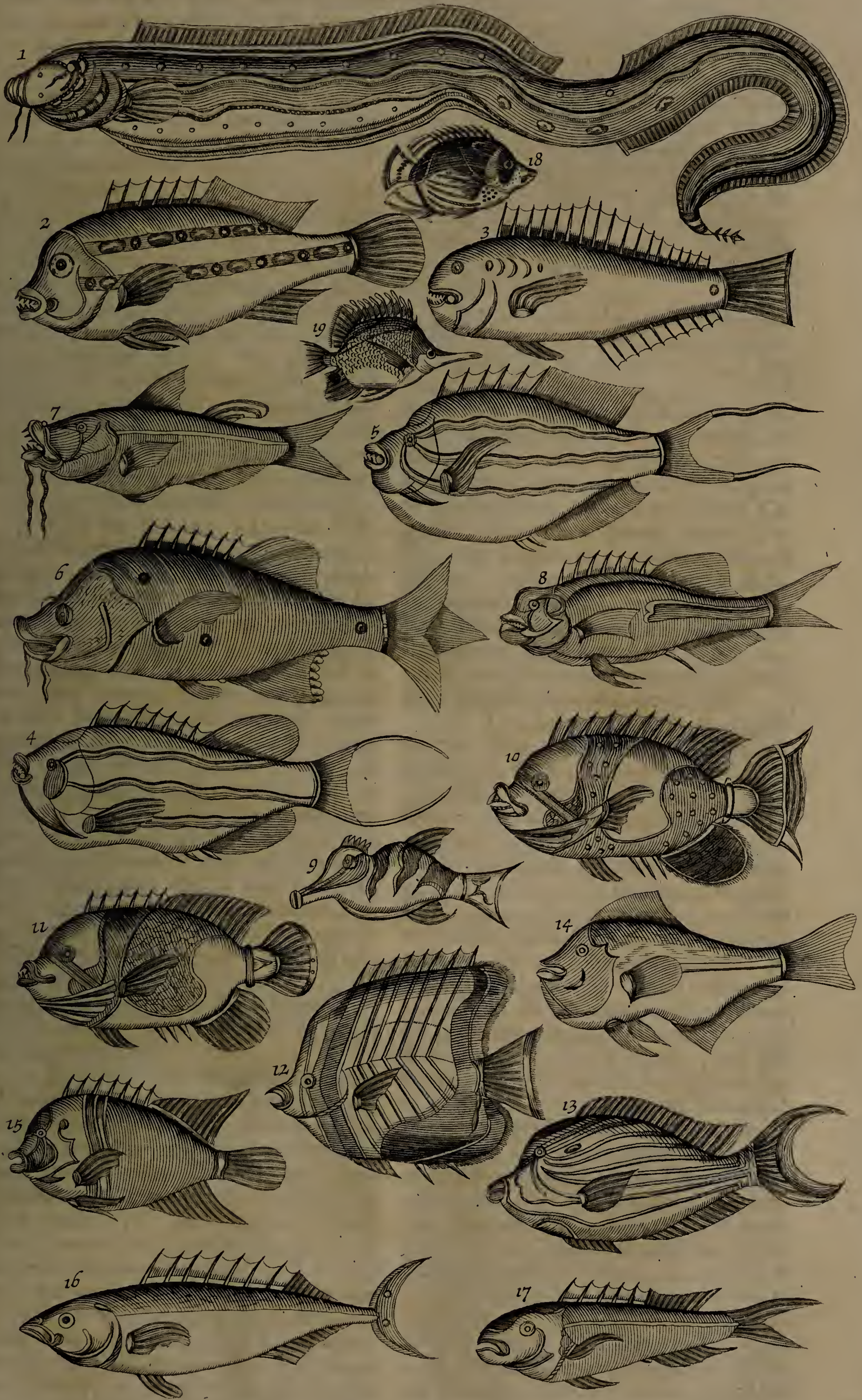

9

8

3

2

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19

gula indicem non est opus. Duas in corpore lineas notatas vides, unam dorsum versus, alteram in medio latere, utramque notatam colore fulvo, maculis rubescentibus. Atque inde dignus fuit visus, qui hic exhiberetur. Adhibetur quidem ab Amboinensibus in cibum, sed tamen plerumque sale conditus in usum hyberni temporis solet reservari.

3. De Bandasche Kabbelaaw. Recedit quidem hic piscis quodammodo à superiore & à nostris asellis majoribus, sed tamen quia circa Bandam non reperiuntur pisces propius ad asellum accedentes, ideo illud nomen ei impositum videtur. Totum dorsum & bona pars ventris aculeis sunt obsita. Nec quidquam aliud in eo notabile, nisi forsan, quod in latere, quà corpus cum capite cohæret, reperiantur tres lunulæ, ac maculæ duæ. Lunularum color non alius est quam reliqui corporis, maculæ vero rubent, qui color etiam notatur in piscis oculis.

4. & 5. De Kwikstaarten. Nullum fere genus piscium notorum exstat, ad quod possis hos referre, qui a cauda mobili dicti sunt *Motacillæ*. Forte tamen tuto possis dicere eos ad Bramas pertinere, sed in re non certa nihil adfirmare audeo. Alter eorum est masculus, alter femella. Neque quidquam fere inter utrumque differentiæ est, præterquam quod masculus in ipso capite post oculos habeat maculam fuscam, & præterea aliam in summo capite, sed ea etiam in femella conspicitur. Color utrique est dilute cœruleus, sed lineæ tres medium latus percurrunt, quæ ejusdem fere coloris sunt, qui in maculis cernitur. Capiuntur prope Amboinam, & quidem in sinu, qui vocatur Lusitanicus. Illud singulare ac observatu dignum est, quod si femella capiatur, masculus, qui eam semper comitatur, sua sponte insiliat in rete, ac ita piscatoribus una cum femella præda fiat.

6. De Diklip. Singularia quædam de hoc pisce notanda sunt, non tam quod attinet ad corpus, quam quidem ad pinnas & caudam. In superiori corpore aculei aliquot & pinnæ illos sequentes conspiciuntur; verum hoc ei commune est cum multis aliis. Illud singulare, quod pinnis ventralibus, quæ virides sunt, accedant quasi aliquot globuli satis rotundi, qui flavi coloris sunt. Eodem modo è media cauda prominet veluti alia cauda in acumen desinens, unde etiam quandoque de *Pylstaart* vocatur. Illud etiam est flavum, ut observavi de globulis, qui è pinnis ventralibus procedunt. Totius piscis color fuscus est, præter maculas duas aut tres per latus sparsas, quæ partim cœrulei sunt, partim albent.

7. De Diklip. Ejusdem generis est sequens hic piscis, sed alterius speciei. Nam hic est illo multo brevior, neque ea varietas in pinnis & cauda observatur, quæ forsan soli speciei superiori est peculiaris. Color est idem, sed nullæ maculæ, quarum loco habet lineam in latere candentem, quæ à capite ad caudam procurrit. Ab inferiori mandibula duo cirri longissimi propendent, qui in altera ista specie etiam quidem adsunt, sed multo breviores.

8. De bonte Haan, quasi dicas *Gallus varius*, aut *versicolor*, quod nomen quare ille sit impositum nulla satis firma videtur ratio atque causa, nam si à colorum varietate piscibus Orientalibus nomen sit imponendum, omnes fere dicendi essent cognomine varii aut versicolores, adeo vividis coloribus, quod in illis eximium, notati reperiuntur. Caput obtusum est, ac viridi, flavo, & rubro colore notatum. Corpus totum est fuscum, verum à cauda ad medium latus procedit linea lata, sive fascia aliquantum rubens. Sub branchuis propendent duæ pinnæ longiusculæ, ut etiam eæ, quæ branchiis adhærent, pro corporis modulo dicendæ sunt satis longæ esse.

9. 'T Zeehaantje. A forma capitis videtur illud nomen adeptus. Nempe cristam in summo capite gerit, quemadmodum videmus in Gallis gallinaceis. Os sive rostrum, nam rostro porcino simile est, longius procurrit, & quodammodo etiam galli rostrum refert. Exiguus est pisciculus ac saxatilus, & apertura, quæ conspicitur in rostro, nulli alii rei inservit quam sugendo, quoniam huic pisciculo vita est toleranda sugendo, atque ita attrahendo succum ex obviis quibuscunque. Nullos aculeos habet, pinnas binas, unam nempe ab utraque corporis parte, quod colore fulvo est, qui sub vente diluitur, ac abit in flavedinem. Lineæ latiores, quæ tanquam flammæ à tergo versus latus procedunt, rubent.

10. De Gravin, quam nomine apto magis & apposito quam Latino *Comitissam* recte dixeris, è genere Cyprinorum latorum est, atque meretur suum locum in hac Collectione obtinere ob singularem corporis formam, & colores in eo conspicuos. In dorso vides crebros aculeos, & post illos pinnas, quæ decurrunt ad caudam. Ex ipsa cauda prominent duæ extremitates aliquanto duriores ac magis osseæ. Caudam sequuntur non quidem pinnæ proprie dictæ, sed carnosa quædam substantia, quæ quibus-

dam piscibus, Orientalibus præsertim, pro pinnis est. Ea est rotunda & subnigra, verum illi accedunt aliæ pinnæ minutæ. Deinde sequuntur tres aculei nullo ligamine inter se cohærentes, ac tandem pinnæ, quæ sub branchiis propendent. Totum corpus quodammodo violaceum est, sed maculis distinctum, nisi quod è medio ac summo corpore procedat macula flava ac magna, quæ fere medium corpus occupat.

11. De Gravin. Idem est genus huic pisci, quod superiori, eadem fere species, excepto colore, qui variatur. Quippe corpus est flavum & macula, quæ à dorso procedit, variis, nec certis coloribus est notata. In inferiori capitis parte cernitur etiam quædam differentia, quum in hoc pisce ibi ductæ sint aliquot lineæ; partim flavæ partim rubentes, quod paulo aliter sese habebat in superiore; verum quod fasciâ quasi colligatur caput, id utrique est commune.

12. De Gravin. Superiores duos dixi è genere Cyprinorum esse, quod de hoc pisce adfirmare non ausim, ut qui videtur pertinere ad aliud plane genus, planorum scilicet piscium. Corpus mire varium est, de quo vix quidquam pro certo adfirmare licet. Quidquid sit, illud certum est, hunc piscem in cibum adhiberi, sed cute prius detracta. Nec tamen valet assus aut coctus, sed elixus.

13. Ican Boulang. Inermis est piscis, neque habet, quo se tueatur contra aliorum insultus, si forte excipias cutem durissimam, quam alii pisces non facile dentibus perrumpere possunt. Lineis mirum in modum toto corpore quasi conspersus est. Corpus est quodammodo flavum, lineæ cœruleæ, sed non valde. Sub ventre color est fuscus, quod rarum, quoniam plerumque color ventris soleat aliquanto magis in albedinem vergere, quam corporis. Hic autem, è contrario, magis intenditur. Cauda lunæ crescentis in modum cavata est, & quà desinit aliquantum rubet.

14. De Kropvisch. Singulare atque notandum est in hoc pisce, quod quasi duplicem habeat ventrem, in quorum priorem primum cibum ingerit, quem deinde in posteriori concoquit, ut ita dicam. Ore est satis magno, quod amplus satis venter statim sequitur, aptus continendis pisciculis minutis, quos inter natandum devorare, seu potius deglutire, solet. Præter istam singularem corporis formam nihil in eo dignum observatu.

15. De Moddervisch. Quod illi nomen datum est à consuetudine. Quippe non solum versatur in limosis ac palustribus aquis, sed, ut parvus est corpore, solet, sese totum abdere in cœno, ubi illud reperire potest. Ceterum minutus est, atque ablegatur à potentiorum mensis ad popellum, qui tales pisces vili pretio mercatur, atque adhibet in cibum.

16. Limoenvisch. Harengo in multis est similis, sed aliquanto minor. In corpore nihil est singulare, quod à nostris piscibus discedit. Color enim dilute cœruleus est, qualis fere etiam aliorum piscium esse solet apud nos. Illud tamen silentio non est prætereundum, quòd aculei dorsuales inter se sint ligati membranula rubente in imo, qua corpori adhæret, sed in superiori parte flavescente, & quod cauda latissime, pro talium piscium naturâ, expanditur.

17. De Volger, quasi dicas *Secutor*, non valde discedit à superiore, excepto capite, quod paulo est obtusius, ac præterea flavet. Nomen autem Secutoris inde est illi inditum, quia solet in mari sequi ac comitari naves, unde haud difficulter & absque magno labore capitur. Vix tamen captu dignus est, quoniam carne est flaccescente & macrâ, ita ut nec mesonautæ iis velint uti, nisi cum penuria ciborum eos incipit urgere.

18. Douwing Zhaar. Hunc & sequentem piscem adjeci è Museo meo, atque propterea certo certius adseverare audeo eos ita vivos reperiri, quemadmodum hic reperiuntur. Caput huic est acutum ac in priori parte candens, verum circa oculos macula nigra oritur, quam deinde interrumpit alia macula cœrulea, sed inde nigredo ista continuatur per dorsum ac medium latus, ad caudam usque, ita tamen ut passim notetur lineis rubentibus. Venter est candidus, nisi quod lineæ latiores per eam deducantur ad caudam. In dorso aliquot aculeos vides, ad caudam reflexos, quos pinnæ excipiunt, quæ partim candidæ, partim rubræ sunt. Sub ventre quoque duos aculeos habet, unum sub ipsis branchiis, & unum statim post anum.

19. Douwing Songo. Figuram corporis si respicias, pene est eadem, sed rostrum & colores corporis variant. Rostrum est longissimum, sed non valde fissum, ita ut piscis non possit os latius aperire. In ipso capite supra oculos omnia sunt nigra in hoc pisce. Corpus ipsum est candidum, præterquam quod squammæ rubeant sed non totæ. Venter albicat. In dorso ac ventre pinnæ reperiuntur rufi ac subviridis coloris. Reliqua satis ex ipsa figura cognoscentur.

TA-

TABULA DECIMASEXTA.

1. De grote Blazer aut Hangbuik. Oportet quem esse valde imperitum in distinguendis piscium generibus, qui non videt hunc esse orbem. Nomen quoque illud satis indicat. Vide quæ ad Tab. VIII. N°. 8. dixi. Hic est longe omnium maximus in eo genere. Dentes habet plane caninos, & oris rictu satis magno aliis piscibus minatur. Cauda est tricuspis, ante quam ex utraque corporis parte, ubi incipit gracilescere, pinnæ longiores prostant. Corporis color est flavus, macularum, quæ in latere conspiciuntur, niger, verum eæ sunt passim punctulis candentibus distinctæ. Non multum hic differt ab orbe Lagocephalo, quem exhibet Willougb. Tab. I. 2.

2, & 3. Ican Dourion. Vocantur illi ita à fructu Indico aspero, Durione dicto, nomine, quod possis histricem interpretari. Illis non dissimiles pisces apud alios prostant, sub nomine orbium muricatorum, apud alios autem sub nomine histricum. Toti horrent pinnis sive cuspidibus acutissimis & durissimis. Immo ipsorum pellis adeo dura est, ut nullus ensis eam possit perrumpere, cum siccata est. Ideo Amboinenses ex istis pellibus, cum ituri sunt in pugnam, pileos faciunt, quibus tuto licet eis caput confidere, quoniam non tantum tunc non cedunt gladiis, sed ne minoribus sclopetis quidem. Ad icones quod attinet, nullum verbum addo, quoniam pisces ipsi satis sunt noti, ac apud alios descripti exstant.

4. De Ambonsche Zeelt. E nomine satis constat de genere piscis, qui Luciscus possit dici. Colore est fusco ad nigrum vergente, excepto quod circa branchias, qua caput à reliquo corpore dividitur, grandis macula flava sit. Oris rictus est permagnus, in quo sese ostentant acutissimi dentes. Nihil aliud in eo notatu dignum occurrit.

5. De Geelvisch. A superiore non multum differt, si corporis colorem respicias, qui est etiam fuscus ad nigredinem vergens, verum caput omnino flavum est, ac inde nomen pisci est repertum. Venter est cœruleus, & quidem intensè, quod observatu non indignum mihi videtur, quum, ut jam plus semel dixi, fere soleat color sub ventre minui.

6. Poela. Egregia carne hic piscis commendabilis est, atque ideo magni fit, non solum apud Laricenses, apud quos capitur, sed etiam apud vicinos insulares. Ex eorum piscium genere est, qui è raptu vivunt, quales apud nos Lucii, quos hic sapore etiam refert. Caput est russum. Corpus à branchiis ad medium usque, caudam versus, est flavum ac quasi reticulatum. Quod restat dilute cœruleum est. In dorso nullos aculeos habet, neque etiam in ventre, sed in pinnis illud videtur tamen singulare, quod sint rubræ prope corpus, ac dein subvirides.

7. De Festonvisch. Supra Tab. X. N°. 8. & 9. exhibui duos pisces, quorum in superiori cute hærent quasi cervina cornua; hic autem, quem hoc loco exhibeo, similiter ornatus cernitur quasi florum corollis sive sertis, quæ adeo dura sunt, tanquam ex durissimo ebore essent confecta. Ergo si quis hoc pisce velit vesci, quod frequenter accidit, quum caro ejus sit bona, ac in nulla re cedat vitulinæ, prius istæ corollæ, sive osseæ sive eburneæ, sunt detrahendæ una cum cute, quæ etiam valde est dura. Ceterum, corporis color est flavus, corollarum sive sertorum floralium est rufus flavo mixtus, quod non ingratum est adspectu. Caput perquam maculosum est, verumtamen vix aliis coloribus quam flavo & rubente est insignitum. Sub branchiis duæ pinnæ dependent. In dorso unica serie continuantur, usque caudam fere, absque ullis aculeis.

9. Kaio, qui frequenter siccatus ad solem adservatur ad usus domesticos, atque ideo nomen aselli arefacti, sive *Stokvisch* apud nostrates, meruit, pedes tres longitudine excedit, formâ non valde dissimilis asello nostro majori. Colores in eo varii sunt, sed præsertim flavus, qui universi corporis color est. Reliqui colores constituunt maculas, quæ potissimum cœrulei sunt, si excipias lineam, quæ à cauda procedit, ac pertingit ad medium usque latus ea enim, præter cœruleum colorem, etiam præfert rufum.

10. De rode Zilvervisch. Hoc illi nomen est inditum partim à colore rubicundo, partim à maculis argenteis, quæ in latere, flammularum instar, cernuntur. Illud mirum non est; simulac enim maculæ piscium splendide candentes sunt, statim argenteæ videntur. Nihil præterea in illo dignum est observatu, quoniam forma corporis nihil singulare præfert, nisi forte quod oculos habeat magnos nigricantes, quorum ambitus notatus est circulo flavo.

11. De Salmonetvisch. Jam in superioribus hic piscis descriptus, & alioqui satis notus est. Adeo ut opus non

fit hic pluribus immorari ejus descriptioni. In colore tamen sunt quædam, quæ forsan videbuntur aliis aliquam attentionem mereri. Subnigri coloris est totum corpus. Verum in illo cernuntur, caudam versus, lineæ aliquot cœruleæ à dorso aut à ventre procedentes, quæ etiam quasi clavis sunt notatæ concoloribus. Reliqua nihil singulare præferunt.

12, & 13. Ican Lema. Ejusdem generis, ac penè speciei, sunt duo isti pisces, quos exhibui duobus hisce locis. Ne color quidem variat, & omnis in eo est differentia, quod alter habeat pinnas ab aculeis in tergo continuatas, alius iis careat; alter tres in ventre habeat aculeos, alius tantum duos. Prioris oculi sunt virides & quodammodo in medio albescentes, posterioris flavent. Adde quod prior sit notatus macula fusca, sive linea sub branchiis producta, quæ in alio nusquam notatur.

14. De bonte Springer. Huic pisci sua consuetudo dedit nomen. Nempe, quod etiam videmus in quibusdam nostrorum piscium, inter natandum ex aqua prosilit, veluti ludibundus atque lasciviens. Illo temporis momento, cum supra aquas est, si eum intuearis, admirationem, tibi pariet ob singularem colorum varietatem, quæ gratissima est intuentibus. Scilicet corpus illi est fuscum ac fere nigrum, sed lineæ bicolores illud passim dividunt. Qua ad caput obversæ sunt, flavescunt, verum ea pars, quæ ad caudam spectat cœrulea est. In capitis maculis, quæ multæ sunt, omnes isti colores, qui in toto corpore conspicui sunt, reperiuntur.

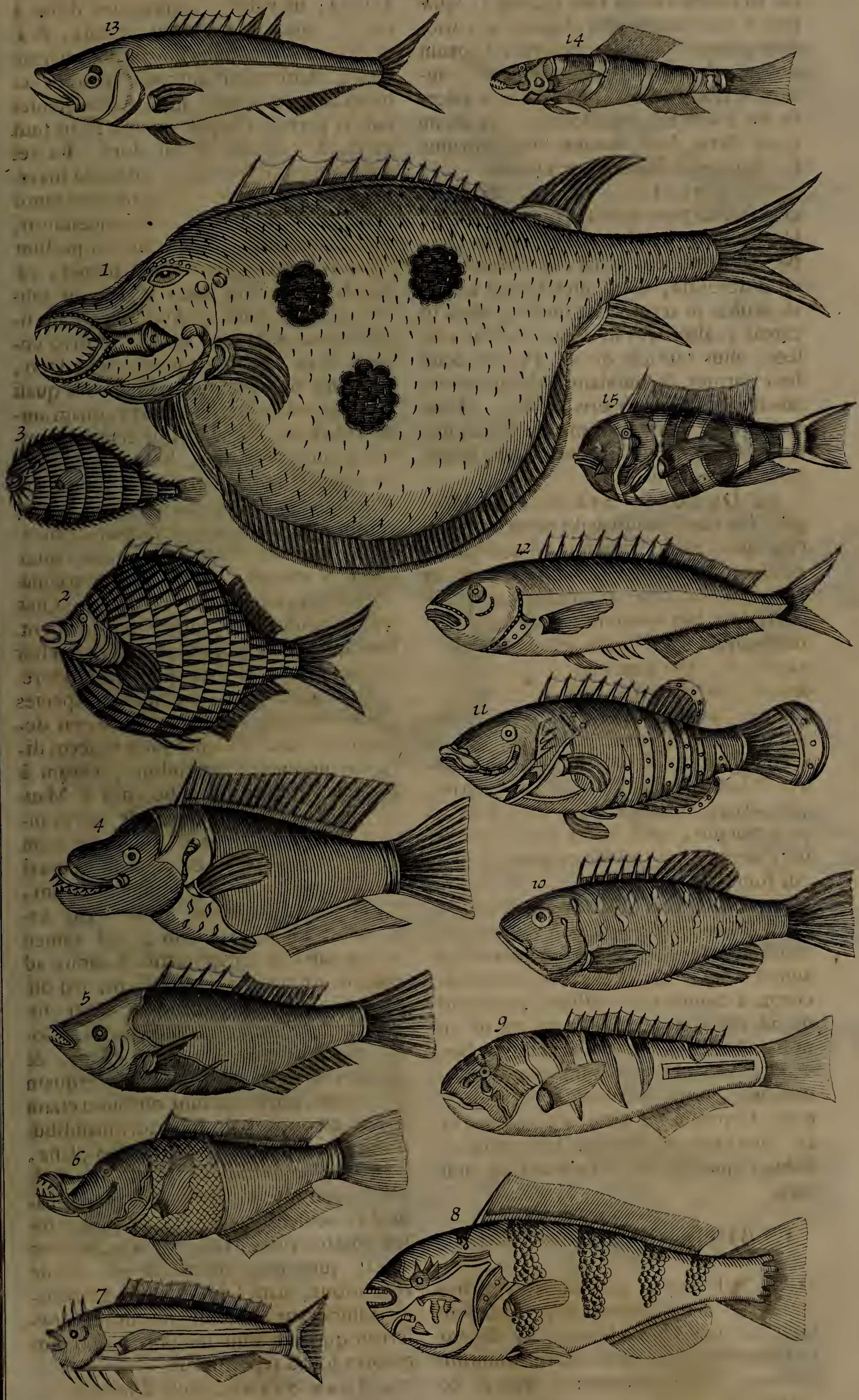
15. De Persiaansche Visch, id est *Piscis Persicus*, quod nomen quare illi inhæserit pro certo adfirmare non audeo. Caput illi est breve & obstipum, corpus à capite valde crassum, quod deinde ad caudam decurrens multo fit tenuius. Unicum omnino aculeum habet, in dorso nempe præfixum pinnis grandiusculis, quæ dorsum medium occupant. Ceterum colores corporis sunt varii, nec certi in omnibus hujusmodi piscibus; quare non opus est eos hic indicare.

TABULA DECIMASEPTIMA.

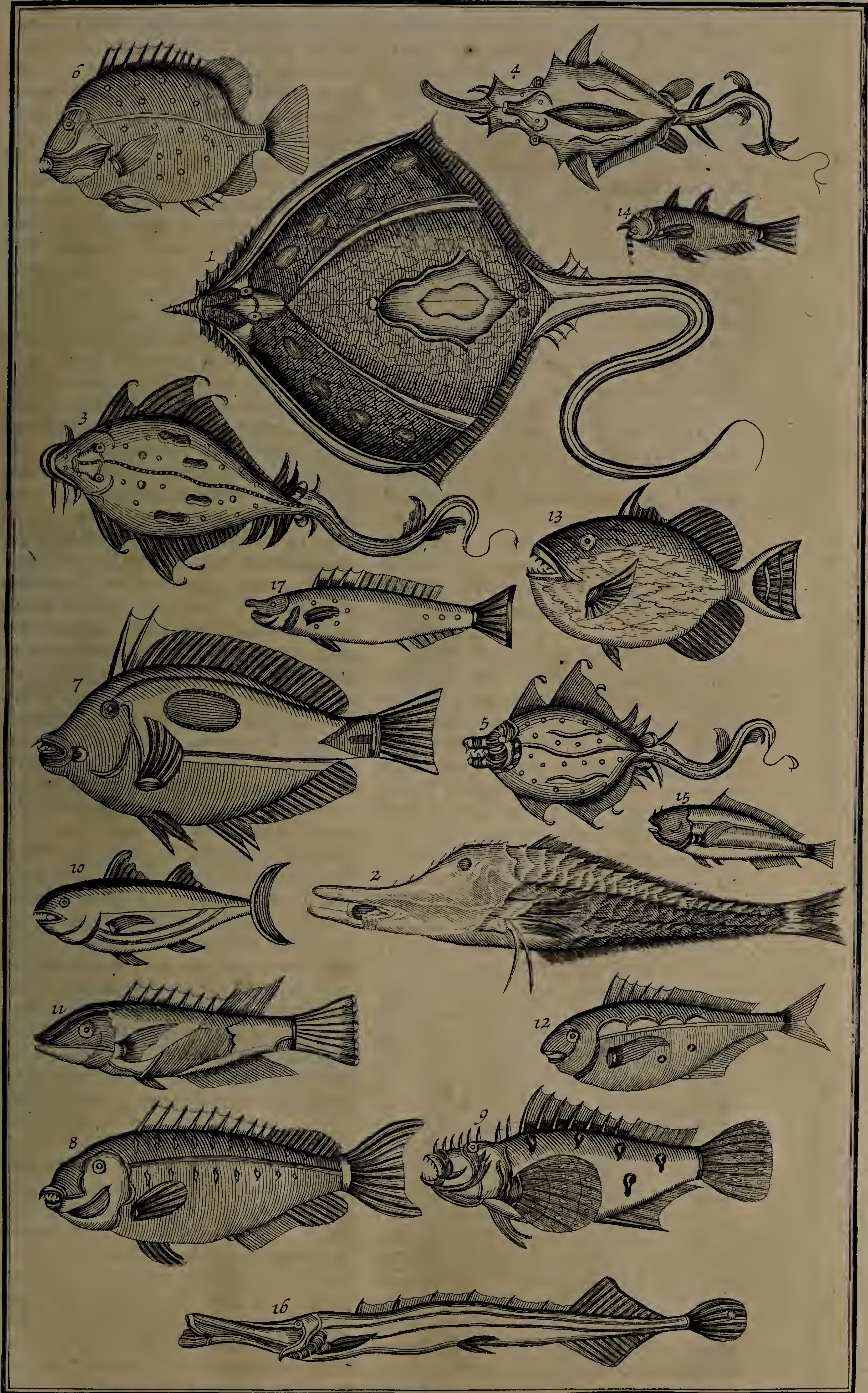
1. De Seramsche Rog, sive *Raia Seramensis*, in deliciis habetur apud Amboinenses, & dicitur etiam nostris rajis sapore carnis multum præstare. Ossa cartilaginea, quæ in eo reperiuntur, sunt multo molliora, quam quæ in nostris rajis sunt, quo fit ut facile hanc raiam possis totam comedere. Forma, ut vides, aliquantum distat à nostris rajis, immo caput, cauda, & alia prorsus recedunt à nostrarum raiarum figura. Adfirmabat autoptes meus pelles hujus raiæ in magno apud Amboinenses haberi pretio. Quippe colores in iis sunt varii, & pellis per se est dura. Ea res fecit, ut mulieres nuptæ pudenda sua talibus soleant tegere, ad quam rem tanto major ab iis sumptus in pelles impenditur, quanto vividioribus coloribus eæ possunt reperiri. Ad virgines quod attinet, eæ incedunt omnino nudæ, adeo ut talis raiæ pellis in muliere Amboinensi sit signum eam maritum habere. Porro colores in ea, quam exhibeo primo loco, raia sunt notatu digni. In medio quasi insula quædam cernitur flava, quam ambit rubescens circulus, qui denuo est inclusus limbo cœruleo. Inde procedit color fuscus (qui in nigredinem tendit, ac venis subcœruleis percurritur) ad latera, verum antequam eo perveniat, interrumpitur semicirculo flavescente, inter quem & extrema latera visuntur maculæ aliquot cœruleæ atque rotundæ. Quæ omnia singularem adspectum præbent. De capite, cauda, & aculeis, præstat tacere, quam incerta quædam prodere.

2. Ican Paring, qui est species *Lyræ cornutæ*, ab auctore meo erat delineatus; isque addebat tales reperiri diversæ omnino magnitudinis, verum à nemine adhiberi in cibo nisi à Mauris. Ego autem, quum ipse talem piscem habeam in liquore, diligenter eum contuli cum hoc meo, atque curavi hanc iconem effingi ad piscem istum, quem vitro inclusum servo. Est ergo piscis longus quidem, sed tamen octangularis & cataphractus à capite ad caudam usque, non squammis sed durioribus ac osseis plane ac cuti firmiter adhærentibus quasi clypeolis. Color est, saltem in liquore, gilvus, & quidem in toto corpore, præterquam oculorum, qui plane sunt purpurei etiam in hoc meo pisce. In superiori mandibula cornua duo recta & ossea, sed plana, prostant, quod singulare est, ut & illud, quod piscis cataphractus pinnas habeat & aculeos, quales tamen in hoc pisce notatos vides. Dixi Mauros solos eo vesci, quod non capiendum est, nisi de recentibus, nam saliti etiam à Christianis adhibentur ac mensis inferuntur, præsertim quodam anni tempore, quo pinguiores solito reperiuntur.

3. Ican Satan, id est *Diabolus marinus*, maximus est piscis è rajarum genere, pinnis latioribus ac cauda longissima.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15

Tab. XVII.

ſima. Exſtat paſſim deſcriptus, nec eſt quod aliorum ſedulitati poſſim addere. Nomen non aliam ob rem eſt nactus, quam quia magno impetu natans interdum progrediatur ad aquæ ſuperficiem, ubi pinnas vehementer quaſſans magnum in aqua motum excitat. Ac inde illi adhæſit nomen Diaboli marini, quod timorem non exiguum incutiat navigantibus, ac intuentibus motum tam vehementem aquarum, cujus cauſam vix vident. Nam non cernitur totus piſcis, ſed aut cauda tantum, aut pinnæ, aut caput. Color ei eſt dilute cœruleus, quo colore etiam maculæ in corpore ſunt notatæ.

4. Ican Satan. Aliquanto eſt minor corpore hic diabolus marinus, ſed multo monſtroſior. Figura corporis eſt non uniformis, & ubi in latera ventum eſt, quaſi aliquantum coarctatur. Inde utrinque pinnæ prominent longiores, quas aliæ minores ſequuntur ad caudam uſque, accedentibus ante eam aliis pinnis longioribus. Quin etiam cauda, quæ longiſſima eſt, ac deſinit in ductum acutiſſimum, non caret ſuis pinnis. Ea, ut totum corpus, flava eſt. In medio tamen corpore reperitur macula rubicunda in colorem violaceum vergens. Magis verſus caput lineæ ductæ ſunt rubicundæ, quæ verſus oculos flectuntur, & adſpectum magis tetrum efficiunt. Ex ipſo ore cornu quaſi planum & longum prominet, ſed aliquantum reflectitur, nec eo hic piſcis poteſt uti ad nocendum aliis piſcibus.

5. Ican Satan. Ejuſdem eſt hic fere ſpeciei, cujus eſt proxime præcedens piſcis. Genere ſaltem nihil differunt. Corpus eſt planum atque rotundum. Undique pinnas longiſſimas, pro modulo corporis, præfert, quæ caudam verſus minores fiunt; aut ſaltem modo contrahuntur, modo producuntur. Maxima inter hunc & ſuperiorem differentia reperitur in capite, quod ore hiulco ac dentibus caninis minatur cædem obviis piſcibus. In corpore aliquot lineæ plures maculæ conſpiciuntur, quæ omnes ſunt cœruleæ, ſed in albedinem vergunt.

6. Ican Fay, quem etiam quidam nomine immundo *De Strontviſch* vocant, atque ſub eo nomine deſcribunt. Mihi nunc non vacat videre, quid alii de hoc piſce dicant, quum ſatis ab hac, quam exhibeo icone, eorum figuræ recedunt. Hoc eſt adſcribendum eorum piſcium magnæ multitudini & varietati. Ajunt eum illud nomen eſſe nactum, propterea quod ſemper ſequatur naves, & quidem diligenter inhiet excrementis circa iſtum locum, in quem ſolent nautæ ad alvum exonerandam ſecedere. Corpus eſt non magnum, color fuſcus toto corpore, excepto quod maculæ cœruleæ, aut ſubnigræ, toto corpore ſint ſparſæ. Licet è victu tam immundo vivat, non refugiunt tamen nautæ, quo minus ejus carnibus veſcantur. Eæ autem ſunt non admodum bonæ, nec ſapore ſuo facile aliquem ad ſe poſſent pertrahere, ſi aliarum rerum eſſet abundantia.

7. De bonte Visch. Non diu dubius hærebis in cauſa nominis in hoc piſce indaganda, ſi colores in eo admodum varios reſpexeris. Namque latus medium illi dividitur linea candente, ac id quod ſuperius eſt, notatur macula ingenti cœrulea, in cujus medio iterum alia minor ac rubra invenitur. Reliquum corpus eſt cœruleum, ventre albicante. Duo aculei ſatis magni in dorſo proſtantes ſatis oſtendunt eum eſſe Capriſcis adſcribendum. In vente itidem duo reperiuntur, ſed multo minores, circa anum, unde pinnæ ad caudam procurrunt, ut etiam in tergo ab iſtis aculeis, quos ibi gerit. Pinnæ branchiales plerumque verſus tergum reflexæ ſunt. Infra branchias duæ aliæ dependent ſatis longæ.

8. De Salamandervisch. Quæ nam huic piſci fuerit cauſa nominis ignorare me juxta cum aliis fateor, niſi forte tuberculoſæ maculæ, quæ ab utraque lineæ ventralis parte cernuntur, quales etiam ajunt eſſe in ſalamandro quadrupede, illi nomen pepererint. Decem in dorſo habet aculeos flava ac tenui membranula junctos, primum inter ſe, ac deinde pinnis, quæ ad caudam procurrunt. Corpus totum eo colore, qui vulgo piſcium cenſetur, eſt, nempe dilutè cœruleo, ventre albicante, ſub quo priores pinnæ ſunt rutilæ, poſteriores ſubvirides. In capite quoque permagna macula flava cernitur, quæ tanta eſt, ut non tantum totam mandibulam inferiorem occupet, ſed etiam oculum includat ab utraque parte.

9. Ican Swangi. Hujus generis aliquot piſces jam vidimus aliis locis, præſertim Tab. II. quibus hic meretur apponi, quum totum corpus, atque adeo caput, horreat aculeis craſſioribus. Pinnæ branchiales ſunt permagnæ, & fere accedunt ad formam piſcium volatilium. Totum corpus eſt ſubflavum, excepto quod maculæ quædam in eo reperiantur, quæ in medio ſunt coloris candidi, ſed verſus extremitatem nigricant. Caput miris modis variatur lineis cœruleis. Nihil aliud in eo eſt obſervatu dignum, quod non itidem poſſis videre in aliis piſcibus cognominibus, quos forſan operæ pretium eſt cum hoc conferre.

10. 'T SPRINGERTJE. In superiori Tab. N°. 14. exhibui piscem cognominem, sed aliquanto majori corpore, aliis coloribus, & forma. Hic totus est cœruleus, ventre candente, in quo duæ lineæ leviter reflexæ procurrunt à branchiis ad medium corpusculum, quod tenui linea est notatum. Caput est obtusum, lingua crassiuscula ac rubens. Cauda panditur in latissimum spatium, si cum totius corporis magnitudine conferas. Caro est fere omnium piscium Orientalium præstantissima, quæ res hujus piscis pretium auget, quoniam ditiores sibi minutal ex ejus carne pro gratissimo ferculo habent, veluti apud nos è Luciorum carne minutal magni fit, quando religio illos prohibet vesci carne quadrupedum.

11. DE SCHOUT BY NACHT, possis interpretari *Prætor nocturnus*, si ad primitivam vocum significationem attendas, verum quum nostrates ita soleant vocare Legatum, qui in classe Archithalasso subest, dubium non videtur, quin inde sit nomen illi quæsitum, quemadmodum supra vidimus alios pisces nomina Reginarum, Comitum, Signiferorum, &c. gerere. Illud tamen non videtur prætereundum, quod noctu soleat capi accensis lucernis, ad quas procul visas adnatat. Percam mediocrem magnitudine non excedit. Colore est gilvo, maculis passim rubris passim subcœruleis. Oculi huic sunt virides, in quorum medio pupilla candidissima conspicitur.

12. 'T SLECHTHOOFD. Piscis hic videtur ideo ita dictus, quòd in capite neque maculas habeat neque lineas versicolores, quod alioqui frequens esse in piscibus Orientalibus, jam credo satis notum est. Alburni est species, quo tamen non utuntur Amboinenses nisi fumo indurato. In dorso habet aliquot aculeos membrana tenui junctos, atque pinnis adhærentes. In ipso corpore nihil est notabile, præterquam quod statim post caput sequantur maculæ quatuor flavæ sibi invicem succedentes, quarum posterior semper priore minor est, donec tandem deficiant.

13. DE CORTISAAN. Solent nostrates eo nomine non tam aulicum, qui proprie tamen eo designatur, significare, quam quidem Morionem, qui operam navat medico circumforaneo. Quæ igitur fuerit ratio nominis imponendi mihi non videtur patere. Ad genus piscis quod attinet, Caprisci species est, ut vel è forma corporis ac crassiori ac longiori aculeo in corpore summo prostante satis patet. Corpus est contractum, respectu crassitudinis, atque coloris incerti. Undulatum enim est, ac exhibet varios colores, viridem, cœruleum, flavum, prout aliter atque aliter intuearis.

14. DE BAARDMAN, ita dicitur à cirris longioribus, qui dependent ab inferiori mandibula. In dorso prostant pinnæ, non continuatæ, sed tribus locis divisæ ac distinctæ. Corpusculum est violaceum, maculisque partim albentibus partim cœruleis insigne. Caput autem potissimum est cœruleum, intercurrentibus aliquot lineis flavis.

15. DE VOREN VAN LARYKE, id est *Trutta Laricensis*, egregius est piscis, ac magni fit propter eximium saporem, quo vulgares nostras superat troctas. Magnitudine est plerumque quatuor aut quinque pollicum. In capite prope os duos aculeos, sed non magnos ostentat. Alios in toto corpore habet nullos. Corpus est flavum, sed linea lata, quæ latus occupat, est cœrulea. Caput quodammodo violaceum est, excepta lunula parva, quæ in mediis branchiis conspicitur, atque aurei coloris videtur.

16. DE TROMPETTER, quasi *Æneatorem* dicas, verum lònge alia est facie, quam iste piscis, qui apud alios sub eodem nomine prostat, quem dicunt magno ventre esse. Hic autem est acus, Aristotelis qui dicitur, & quidem major, ut recte vocatur à Willougb. Tab. I. 25. Dicebat quoque meus homo sonorum admodum hunc piscem esse, unde nomen illi fuit datum. Namque, noctu præsertim atque mari tranquillo existente tantum subinde sonum edit, ut possis eum ad dimidium milliare ab eo loco, ubi natat, audire. Colore est flavo, sed variegato lineis candentibus, quæ colorem suum quodammodo cum corpore communicat. Pinnæ in priori corpore nullæ, si aculeos in dorso exstantes iis non adnumeres. Prope caudam tamen utrinque enascuntur pinnæ latiores ac fere quadratæ. Ad rostrum vero quod attinet, illud est prælongum ac osseum, atque cum hic piscis sibilum vult edere, extremam partem tantum non claudit, atque ita rostro supra aquam prolato aërem attrahit, unde sonus oritur.

17. DE DIKMUIL, quasi dicas *Bucculentum*, vocatur ita à superiori mandibula, quæ est crasissima. Pauca in eo observatu digna. Color est flavus, maculæ candidissimæ, atque argentum imitantes. Non magnus est, at adsumitur tamen in cibum, quoniam ejus caro satis grata est. Namque quinque aut sex pollicibus transversis nunquam reperitur major.

TA-

TABULA DUODEVIGESIMA.

1. DE BARBAAR, ita fuit dictus, quia primum captus fuit prope regiones in Asia ad Mare Indicum subditis Turcarum Imperatori, quas regiones homines nostri uno nomine Barbaricas vocant. Mahumedani præsertim plurimi faciunt hunc piscem. Sapore non multum differt, ut nec corporis forma, ab asello nostro majore, nisi quod aliquanto sit pinguior. In capite etiam delicatiores homines venantur ac quærunt quod gratissimum est, quemadmodum apud nos quidam salmonum capita in magno honore habent. In corporis forma aut colore notandis, nihil dignum observatu fuit. Ubique idem est color, subcœruleus scilicet, nisi quod in medio dorso ducatur linea à pinnis ad ipsum os. Corpus quasi caudam intrat, & distinctum maculis tenuatur versus illam, verum non alius est earum color, quam qui in toto corpore cernitur.

2. BOTSKOP. Capite hic passerem refert, atque adeo ipsi inde nomen est impositum. Nam quantum capite accedit ad illum, tantum differt corpore, quod non planum sed rotundum est. Mandibula inferior est notata lineis rubescentibus ac cœruleis. Circa pinnas ventrales posteriores etiam macula rubra cernitur. Reliquum corpus subcœruleum est. Oculos ambit circulus flavus, ipsique oculi sunt coloris violacei. Infra eos lunula viridiuscula notatur.

3. DE SPITSBEK, ita dicitur ab acuto rostro, quod imitatur quarundam avicularum rostra. Multa in eo sunt, quæ nescias quo sint referenda, quum nihil fere habeat cum aliis piscibus commune. Ab utroque latere in medio corporis nonnihil contrahitur, ac deinde recedit, quasi priorem formam continuans. In dorso habet aliquot aculeos, in ventre nullos, sed circa caudam ab utraque parte longissimi aculei procedunt. Cauda est bifurcata, ac coloris flavi, quo colore etiam sunt pinnæ dorsuales. De colore corporis nihil certi adfirmare audeo, quum interdum is varietur, non tantum in aliis atque aliis hujus generis piscibus, sed etiam in uno atque eodem pisce pro ratione ætatis. Ceterum, tam raro capitur, ut plerisque etiam Amboinensibus nunquam sit visus.

4. DE GELE KAMEELVISCH, id est *Camelus flavus*, ita est dictus à colore ac forma corporis. Est enim color flavus, corpus tuberculatum. Caro ejus est tam pinguis, ut inter edendum nimia pinguedo nauseam moveat. Capitur in ora Seramensi, atque incolæ istius regiones solent telorum suorum, quibus in bello utuntur, cuspides ex aculeis hujus piscis facere, qui brevi tempore tam duri fiunt, ut nullum cum iis ebur, ac ne vix quidem ferrum cum iis possit comparari. Corpus, ut dixi, flavescit, maculis interdum albicantibus, interdum vero rubentibus. Per medium latus linea cœrulea decurrit à capite ad caudam. In capite præter flavum colorem notantur maculæ rubræ.

5. DE JONKER VAN AMBON, quem possis dicere *Domicellum Amboinensem*, qua ratione ita sit dictus, aut quid illi hoc nomen meruerit, ignoro. Quod etiam dictum velim de duobus sequentibus, qui etiam Domicelli sunt dicti absque evidenti causa. Color ei est quodammodo violaceus in maxima corporis partæ, in reliqua flavus. Nullos aculeos habet, sed pinnas in dorso continuatas. Sub branchiis in ventre pinnas habet crassiusculas, si modo ita possis dicere quod natura illi ibi dedit pro pinnis, ac reflexas versus utrumque latus.

6. DE JONKER VAN HILA, sapore percas nostras quodammodo æmulatur, quas etiam utcunque refert forma. In dorso multos habet aculeos inter se cohærentes tenui membranula viridi. Sub ventre vides etiam duos, sed nullo ligamine inter se junctos. Ceterum, alternis quasi fasciis vinctum est corpus, quæ modo flavent, modo subcœruleæ sunt, atque ita se invicem excipiunt à capite ad caudam, quæ bifurcata est ac viridis.

7. DE BONTE JONKER. Et hunc libuit nostro pictori vocare eodem nomine, quia apud nostrates in Amboinensi insulâ degentes ita vocatur, ratione non magis evidenti quam in duobus superioribus. Pisciculus est saxatilis, atque proinde exiguus. Præter longissimam cuspidem, quæ in dorso prominet ad caudam reflexa, tres habet aculeos satis magnos in anteriori corpore. In ventre nullos habet, sed pinnas binas; primum scilicet sub branchiis, ac deinde ab ano ad caudam. Corpusculum est flavum lineisque cœruleis ac maculis ejusdem coloris distinctum. Nihil præterea in illo observatu dignum. Hoc, ut aliis quibusdam saxatilibus, soli Indi vescuntur, nostratibus eum, tanquam nimis parvum, rejicientibus.

8. DE DROMEDARIS, cameli nullo tubere in dorso notabilis nomen, quare huic pisci sit datum alii videant. Magna horum piscium multitudo reperitur pro-

prope Amboinam, ac solent iis interdum incolæ vesci, verum ejus caro est admodum sicca. Si colores spectes, in corpore prorsus nihil memorabile occurrit, sed in capite observandum est, quod illud totum sit flavum, venis rubris per illud decurrentibus. Oculi sunt quoque magni ac rubicundi, nisi quod eorum pupillæ dilute viridem colorem præferant.

9. De Haring van Banda, quem si *Encrasicholi* speciem dixeris, non dubito, quin rectè sis facturus. Videtur de hoc pisce etiam loqui Nieuhoffius in Legat. Part. Ult. p. 115. quam possis consulere. Multa cum nostro harengo habet communia, forma etiam corporis non multum differt, verum hic aliquanto longior est pro ratione crassitiei. Eodem modo, quo nostri harengi solent, sale contra corruptionem custoditur, atque ita servatur in usus domesticos.

10. De Ambonsche Haring, sive *Harengus Amboinensis*, aliquanto minor est nostris harengis, & etiam mollior carne, quæ si sale adspergatur parvo tempore omnem saporem amittit, & plane insipida fit præ salsedine. In dorso vides aliquot aculeos, qui plerumque octo sunt, adhærentes pinnis, quæ versus caudam decurrunt. Ea est satis lata & tenuis. Squammas quoque habet hic piscis, verum non densas ac facile deciduas, quod illi est commune cum plerisque piscibus, quibus carnes sunt molliores.

11. De Buitelaar, id est *Piscis Cernuus*, quo nomine vocatur, quia inter natandum cursu celerrime mutato quasi exsultat ac cernuus volvitur. Nil fere aliud de eo observandum, quoniam neque color, neque forma, neque caput, neque pinnæ quidquam habent singulare. Omnia enim in illo sunt vulgaria, atque undiquaque cum nostris piscibus conveniunt.

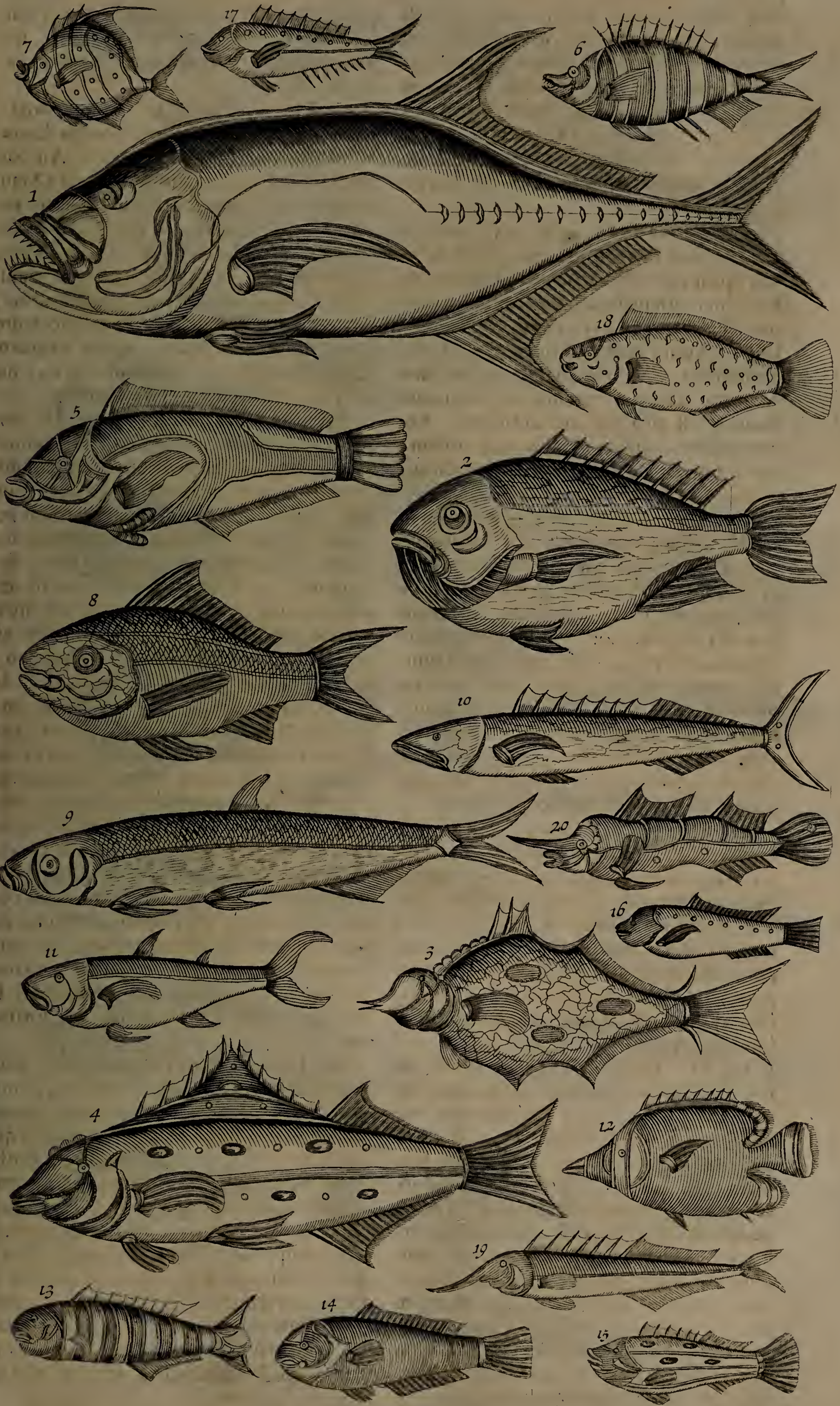
12. De Kroesvisch, ita dictus fuit, quia ejus cauda quodammodo poculum aliquod refert, quo nomine nos solemus *een kroes* indigitare. Piscis est porro saxatilis, quique nulli rei est idoneus, sed à curiosis adservatur in liquore, tam ob corporis singularem formam, quam ob colorum in eo varietatem conspicuam. Rostrum habet acutum atque osseum, quod flavo colore est insignitum. Ad oculos usque caput est violaceum; atque ibi, ut in aliis jam ante factum vidimus, vincitur fascia viridi. Corpus ipsum etiam est violaceum à branchiis ad extremitatem caudæ usque. Pinnæ dorsuales non cernuntur in eo, nisi ubi corpus jam incipit in caudam flecti. Verum aculeos aliquot in summo dorso prostantes vides, quales nulli in imo ventre reperiuntur, præter unicum, qui prope pinnas ventrales non procul à cauda videtur.

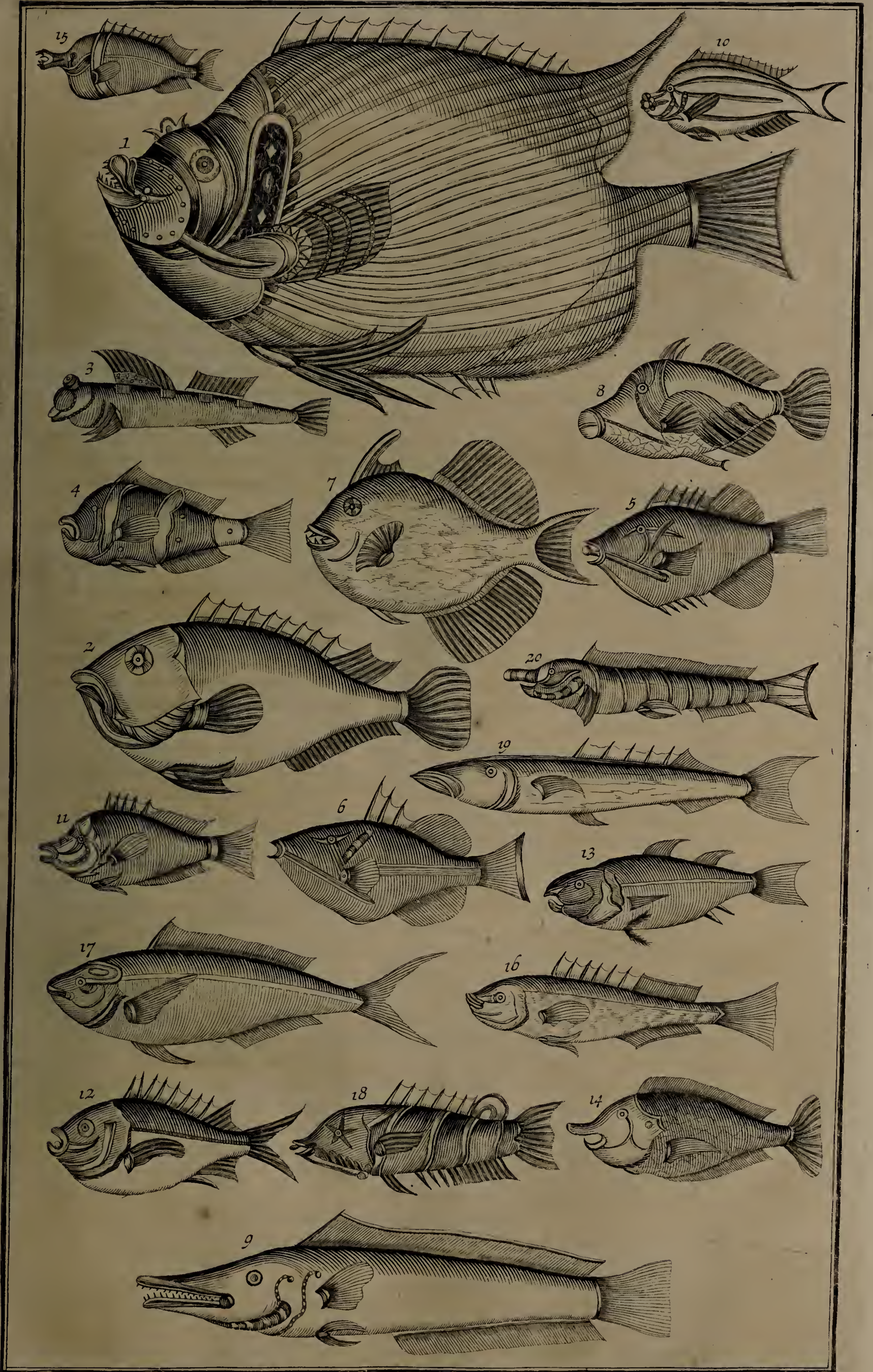
13. De gebandeerde Grundel, quem Latine vocare licet *Gobium fluviatilem striatum*, capitur prope Amboinam, ac in cibum adsumitur tam à Mauris quam à Christianis ibi degentibus, verum non aliter quam in jusculo, sive embammate ex aceto, apponitur. Corpus, quod quatuor aut quique pollices transversos nunquam excedit magnitudine, fuscis sive nigricantibus lineis notatum est à capite ad caudam, quam exiguam admodum habet, occupante gracillima corporis parte locum etiam caudæ.

14, 15, 16, 17. Grundels. Hi omnes Gobii fluviatiles sunt, quos omnes unà comprehendere placuit, quia ejusdem sunt generis, ac specie etiam non valde differant, si colores in censum recipere nolueris. Primus eorum est fuscus, capite maculose flavo ac violaceo; secundus, qui designatus est numero decimo quinto, est flavus, verum lineis subcœruleis ac maculis nigricantibus est conspicuus. Caput est subviolaceum, quod tamen non caret maculis flavis. In dorso pinnas habet, atque aculeos ante illas erectos; reliqua sunt ei cum aliis Gobiis communia. Hunc sequitur etiam Gobius flavus capite violaceo, in quo nihil etiam notabile est, nisi quod in dorso, quà incipit ad ventrem flecti, recto ordine aliquot prostent maculæ candidæ, reliquo corpore existente flavo. Tales etiam maculæ reperiuntur in eo, qui ultimo loco est positus, verum ejus corpusculum est subcœruleum, & non tantum in dorso præfert aculeos erectos, sed etiam in ventre, qui tamen inter se non sunt ligati membranula, ut dorsuales.

18. Linguebas, quod nomen quid significet non mihi meus homo explicuit, neque alibi explicatum reperire potui. Quod si Auratæ dicerentur pisces, qui quasi aureo colore sunt insigniti; possis eum Auratam vocare, à quorum forma etiam haud longe abit. Color illi à rostro ad caudam est flavus, seu potius aureus, quasi adspicias massam auri puri. Plurimæ tamen maculæ exiguæ colorem istum aureum interstinguunt, quæ quasi argentum per totum corpus sunt dispersæ. Pinnarum atque caudæ color est ruber, qualis conspicitur fere in nostris percis.

19. De Snavelaar. Non est quidem hic piscis esui ineptus, verum non magni

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20

15
10
1
3
8
4
7
5
2
20
19
11
6
13
17
16
12
18
14
9

magni fit, quoniam caro ejus eſt mollis & non boni ſaporis. Nomen nactus eſt à longius producta mandibula ſuperiore, quæ facit, ut eum inter acos annumerare poſſis. In dorſo vides aliquot aculeos ſatis longos, quibus in ventre nulli reſpondent aculei, neque ullæ pinnæ. Ab iſtis aculeis dorſualibus ad caudam uſque progrediuntur pinnæ, ut & in ventre ab ano.

20. De Moorsche Snavelaar. Eadem eſt nominis ratio, ſed non idem genus piſcium, quoniam hic non videtur pertinere ad acos, ſed ad cataphractos & tuberculoſos. Neque recte id, quod è capite prominet, poſſis dicere mandibulam eſſe ſuperiorem, quum potius cornu ſit, infra quod totum os piſcis latet. Ceterum, habet hic dorſum durum atque coloris cœrulei, quod diſtinguitur lineis flaveſcentibus. Latera rubent, ventre ad albedinem vergente, in quo etiam conſpicitur una aut altera macula candida.

TABULA UNDEVIGESIMA.

1. De Japansche Keizer, id eſt *Imperator Japonenſis*, ita dicitur ob multas rationes. Si enim reſpicias præſtantiam carnis ſupra ceteros piſces Orientales, facile illud nomen ei conceſſeris. Eſt enim caro tam grati ſaporis, ut aliorum piſcium carnes ne comparari quidem cum ea mereantur. Si colores attendas, non minori jure dices ei competere Imperatoris nomen, quum ii ſint ſimul vividi ac ſimul gratiſſimi. Si à magnitudine nomen eſt ſumendum, præſtat hic etiam omnibus piſcibus Orientalibus, iis nempe, quibus Indi ſolent veſci. Si denique intuearis coronam, quam in capite gerit intra oculos, non negabis ei competere nomen Imperatoris. Ceterum adeo pinguis eſt caro, ut ſalmonum noſtrorum capita ab ea parte æquet, ſi non ſuperet. Ad colorem exteriorem quod attinet, is eſt fuſcus, ſed lætus atque ſplendeſcens, perque totum corpus tenues lineæ cœruleæ percurrunt. Pinnæ multis quaſi plicis convolutæ atque ita veluti colligatæ ſunt, quod etiam non ingratum adſpectum præbet. Capitis color eſt intenſe rubens, ſed non uno loco per cœruleum variegatur. Cetera ex ipſa icone ſatis patent intuentibus.

2. De Grootoog, qui ita à magnis oculis eſt denominatus, prope inſulam Manipenſem, nec uſquam alibi, capitur. Eo ſalito utuntur Indi. Vix quidquam in eo eſt peculiare, quod non item in aliis piſcibus notabile eſt, oculis exceptis, qui non tantum in illo ſunt magni, verum etiam linea quadam rubente cinguntur. Inferior branchiarum pars etiam variis coloribus eſt notata, lineis nempe cœruleis & flavis.

3. De Eenoog, ſive *Monophthalmus*, illud habet prorſus ſingulare, quod unicum tantum habeat oculum in medio capite prominentem, nec præterea alium. Capitis quoque forma eſt inuſitata, ac fere talis, qualis in inſectis quibuſdam eſſe ſolet. Corpus eſt tenue, color ſubcœruleus. In ſupremo dorſo videbis pinnas longiores ad caput reflexas, & poſt eas aliæ ſequuntur, tam in dorſo quam in ventre. Neque indignum notatu videtur, quod ſub branchiis quæ dependent pinnæ, etiam ſint reflexæ verſus anteriorem partem.

4. De Poepoesche visch. Vide quæ de hoc piſcium genere jam dixi ad Tab. VI. quæ ut hic denuo repetam, non opus eſt. Color eſt illi fuſcus in nigredinem vergens, qui etiam pinnarum videtur. Lineæ ſive faſciæ, quæ in eo notantur, ſunt non unius coloris, ſed præcipue tamen aliquam flavedinem ſemper præferunt.

5, & 6. Poepoevischen. Formam corporis horum piſcium, ſi intuearis, Capriſcorum ſpecies dices, & recte; nam corpore ſunt brevi ac rotundo, & dorſo aculeato. Prior tamen, licet aliquot aculeos magnos habeat, non præfert tamen cuſpidem primo loco longiorem, quod quodammodo omnium Capriſcorum proprium eſt. Color ei eſt inter fuſcum & violaceum, maculæ, quas in capite vides, ſunt cœruleæ. De poſteriori minus dubitandum eſt, quia is plane Capriſcorum more longiorem aculeum præfert. Præter lineas fere ſimiles priori, poſt caput, ſupra pinnas branchiales, adſurgunt maculæ inſignes variis coloribus vividiſſimis Reliquus corporis color paulo magis ad violaceum accedit, quam in piſce priore.

7. De Poepoevisch. Hic jam plane Capriſcus eſt, nec poſſis merito de illo dubitare, quum non tantum cuſpidem è ſummo dorſo proſtantem videas, ſed eam quidem imprimis duram ac craſſam pro corporis modulo. Tam in dorſo quam in ventre videbis quoque pinnas longiſſimas, quod etiam huic piſcium generi convenit, ut te docebunt fere omnes auctores Ichtyographi. Color corporis eſt viridis ac undulatus, id eſt incertis maculis, quæ, undarum inſtar, nullo ordine firmo conſtant, variegatus.

8. De Bandaasvaarder. Parvulus eſt piſcis ac ſaxatilis, qui prope Bandam, nec uſquam albi, capitur. Eſt etiam de genere capriſcorum. Habet in roſtro aperturam exiguam, quæ illi inſervit ad victum ſugendo quærendum: poſt illam aperturam reperiuntur dentes quoque, ut in aliis

etiam fieri potes meminiſſe. Præcipuus corporis color eſt flavus, qualem etiam Nieuhoffius in Ultima Parte Legat. agnovit in hujuſcemodi piſcibus, verum mirè aliis coloribus, ſtriis, ac maculis variegatus.

9. De Goudspiering, id eſt *Apua Cobitis aurata*, ita à colore dicitur, qui totus eſt flavus ſplendeſcens, atque adeo aureus. Corporis forma, neque os cum noſtris iſtius ſpeciei Apuis ſatis convenit. Nolo tamen illum hinc removere, quum placuerit homini meo illum hoc loco ponere ob nomen, quod etiam aliquot ſequentibus, at magis noſtrarum Apuarum ſimilibus, adhæſit. Os eſt prælargum, longum, ac caninis dentibus armatum. Si corpus eſſet aliquanto tenuior, dicerem hunc piſcem eſſe aci ſpeciem, nunc anceps hæreo.

10. De Riviervoren, quem Latini *Troctam* ſive *Truttam fluviatilem* vocant, propius accedit formâ ad noſtras Troctas. Verum color ejus multum ab iſtis diſcedit. Eſt enim toto corpore ita flavus, ut quodammodo in albedinem vergat. Lineæ, quæ per dorſum, latus, ac ventrem ſunt diſpoſitæ, fuſci coloris ſunt. Præterea in capite aliquot maculas habet rubentes, ac ſubinde cœruleo colore notatas.

11. De Voren van Ambon. Hic jam plane eſt Trocta, ſi formam reſpicias, neque aliam ob cauſam hic locum meruit, quam quia ſingulari modo ni capite eſt coloratus. Inferiorem enim mandibulam percurrit linea verſicolor, qualis etiam notatur, ubi caput corpori adhæret. In dorſo pinnæ ſunt æque ac in ventre. Præterea ibi etiam cernuntur aculei quinque, qui inter ſe membranulà cohærent, ac deinde pinnis dorſualibus junguntur.

12. De Ruischvoren. Species eſt etiam Troctæ latæ, quam quidam Salarem vocant, licet illud nomen proprie detur junioribus Salmonibus. Eſui non eſt quidem ineptus, ſed fere nullo alio modo apparatur quam toſtus in ſartagine, ac tum ſatis boni eſt ſaporis. Pauca ſunt, quæ de hoc poſcis dicere, quæ non jam in aliis quibuſdam piſcibus vidimus, atque adeo non diutius huic immorabor, poſtquam dixero colorem capitis eſſe rufum, corporis dilutè cœruleum, qui verſus ventrem abit in albedinem.

13. De Seramsche Voren. Eſt ille quodammodo præcedenti ſimilis, excepto quòd nullos aculeos habeat in dorſo, ſed viciſſim in ventre poſt anum duo aculei proſtant, nec ullæ ſint præterea ibi pinnæ. Sub branchiis quidem dependent exiguæ quædam pinnæ, verum ſi formam adſpicias, dubitabis, an eæ proprie pinnæ ſint dicendæ. In capite eſt color idem, quem in ſuperioris capite notavi, verum præterea idem color in dorſo ac latus continuatur ſupra lineam lateralem, infra quam cernitur color cœruleus, qui circa ventrem penè in candidum mutatur.

14. De Langneus van Ambon. Mandibula ſuperior in hoc piſce producta ei peperit nomen *Naſonis*, quod jam ſupra vidimus Tab. XIII. alii quoque piſci fuiſſe datum. Caput eſt flavum, in quo linea bifida infra oculum cernitur. Egregie variegatus eſt color corporis, qui dilute cœruleus eſt, ſed variis, ſive venis ſive incertis linearum ductibus, variegatus, plane ut videre eſt in lapide porphyretico.

15. De Flessenvisch. Ut ſupra vidimus alii piſci nomen eſſe repertum à poculo, ita hic nomen invenit à lagena, quam aliquo modo refert, ſi roſtrum capias pro lagenæ colle. Parvulus eſt piſciculus & ſaxatilis, quique nulli rei eſt utilis. Color ei eſt cœruleus, uſque ad faſciam, qua quaſi vincitur, verum poſt eam totus rubet, pinnis exceptis, quæ virides ſunt.

16. 't Lootsmannetje. Eſt hic piſcis ſatis notus, propterea quod in medio mari ſemper Galeum ſequentem prænatat, quæ res jam vulgatiſſima eſt ac decantatiſſima. Color ei plane eſt idem atque ſupra vidimus in Dorado, quare non opus eſt, ut hic denuo repetam, quæ ibi dicta ſunt. Vid. Tab. XIII.

17. De Sabrovisch. Ita vocatur à loco, in quo frequenter capitur. E forma diceres aſelli minoris eſſe ſpeciem, quod etiam mihi vero non diſſimile videtur, quum dicatur etiam ejus caro accedere ad ſaporem aſelli iſtiusmodi. Ceteroquin nihil peregrini præ ſe fert, atque ideo me non morabitur, quo minus transeam ad alios piſces.

18. De Staroogvisch. Ab oculis hujus piſcis quaſi radii procedunt, quos ibi efformant maculæ obſcure rufæ, atque inde nomen illi eſt datum. Aculeos multos in dorſo oſtentat ac pinnas rotundas, licet ea forma non oſtendatur in imi ventris pinnis. Color eſt cœruleus, exceptis lineis latioribus, quæ rubent. Quidam incolæ Amboinenſes eo veſcuntur, ſed plerique tamen eum, ut inutilem ac inſipidum, nihili faciunt ac rejiciunt.

19. De Zee Snoek, ſive *Lucius marinus*, quam proxime accedit ad noſtrorum Luciorum naturam. Neque propterea quidquam occurrit de eo dicendum. Niſi forte quod hic, quem nobis autoptes depinxit, fuerit longus ſex pedes & pollices octo. Omnis differentia in his & noſtris Luciis in eo verſatur, quod hi non habeant tot ſpinulas minutas per carnem

ſpar-

ſparſas, quæ edenti interdum haud exiguam moleſtiam creare ſolent.

20. Columbo, eſt piſcis Seramenſis, ſed ad nullam rem aptus, quum carne ſit prorſus inſipida, atque adeo moli, ut ſtatim diffluat, ſi piſcis aliquamdiu jacuerit ſoli expoſitus, ubi aliorum carnes ſolent ſiccari atque dureſcere. Maculæ aliquot in eo ſunt inſignes & nigræ, verum proprius piſcis color eſt helvus. Superior mandibula eſt quidem ſatis craſſa, ſed tamen paulo ultra inferiorem producta, quod non indignum videtur obſervatu.

TABULA VIGESIMA.

1. De vyfvinger visch. Vides in latere hujus piſcis quinque maculas rotundas, atque eæ fuerunt cauſa nominis huic piſci. Nempe Amboinenſes eum in ſua lingua deſignant peculiari nomine, quod ſignificatione convenit cum appellatione noſtra Belgica. Poſſis eum *Dactyliophorum* vocare nomine ſatis ad rem appoſito. Ceterum, notandum eſt, quòd tanta multitudo talium piſcium, menſibus præſertim Junii & Julii, prope Amboinam reperiatur, ut etiam vulgus eos vili pretio mercetur. Aloſæ fere ſimilis eſt ſapore, ſed corpore paulo rotundiore. Igitur nihil æque obſtat horum piſcium bonitati quam immenſa eorum multitudo, & quod facile parabiles ſint.

2. De Alphoresche Bot. Craſſa ac prædura huic eſt pellis, de qua, reſpectu mulierum, idem eſt dicendum, quod ſupra de Raia dixi, quæ exhibetur Tab. XVII. N°. 1. Quod reſtat de eo dicendum non multum eſt, namque cum noſtris piſcibus cognominibus ad amuſſim convenit, ſi ſpectes formam aut carnis ſaporem. Colore tamen multum differt à noſtratibus. Eſt enim ille obſcuri quidem coloris, ſed ubique lineolis ſive ſtriis variati. Maculæ in eo cernuntur præterea cœruleæ & ad oras ſubnigræ.

3. Ican Tatabula, quod nomen à noſtris vertitur de *Speelviſch*, quaſi dicas *Luſorium.* Scilicet natura dedit illi in ſummo dorſo maculas aliquot quadratas, oſſeas, ac punctulis notatas. Eas imperitum vulgus fabulatur eſſe aleas luſorias, & non veretur mendacio quadam fabula fidem quærere. Scilicet ajunt nautas quoſdam eo ludendi ardore proceſſiſſe, ut neque dies neque noctes à ludo abſtinuerint. Deinde factum, ut aliquis eorum, quaſi reſipiſcens, aleas extra navem projecerit addito jurejurando, quo ſibi ipſe omnia mala imprecaretur, ſi poſtea denuo ad ludum accederet. Iſtum hominem cum ſatis tenax non eſſet jurisjurandi, poſtea denuo libido ludendi inceſſit, atque etiam cœpit ludere animo magis ludo intento quam unquam antea. Fit interea, dum is cum ſuis in poſteriori parte navis ſtrenue calfacit forum aleatorium, ſtrepitus magnus in navi ſociorum concurrentium ad piſcem aleis in tergo notatis, ac hamo captum à ſociis navalibus. Accedit & nauta, videt miraculum, & inde in memoriam jurisjurandi rediens ſancte promittit ſe porro melius victurum. Videri poſſit cuiquam hæc fabula eſſe ficta poſtquam tales piſces cœperunt innoteſcere, atque repetiſſe fidem apud vulgus, quod ubique miracula venetur; is ſciat ſe habere me ſibi conſentientem. Porro, quin talis piſcis exſtet nullus quidem dubito, quum ſupra aliquid ſimile in cornibus cervinis & florum ſertis vidimus, ſed maculas iſtas accurate aleas referre vix ego crediderim. Aliis liberum relinquo, quid de hac re tam inſolita velint ſtatuere. Ceterum, vix quidquam aliud in hoc piſce notabile, niſi forte, quod aculei quidam promineant è pinnis ventralibus.

4. De Besaanvisch, ita dicitur à longiſſima cuſpide, quæ mali inſtar proſtat in ſummo dorſo, paulum reflexa verſus caudam. Rariſſime hic piſcis capitur, & ideo fere ignotus eſt. Videtur tamen ſpecies Signiferi, qualem Tab. I. N°. 3. exhibui, adeo ſingula in utroque conveniunt; præter colorem. Poſt cuſpidem maximam in tergo proſtant aliquot aculei, qui pinnis adhærent. Sub branchiis duæ longiſſimè prominent pinnæ, quibus hic piſcis in natando dexterrime utitur. In medio corpore faſcia lata ſubviolacea ambit piſcem, qui alioqui eſt flavi coloris.

5. De Zee Os, quem ſi *Bovem marinum* dixeris, rectè facies. Piſcis eſt cornutus in capite, è quo tria proſtant cornua duriſſima ac plane oſſea. In ſuperiore parte lateris videntur ſquammæ, ſed non ſunt, verum cutis duriſſima, & lamellis quaſi diſtincta. Præterea cuſpidem in tergo prominentem oſtentat, reflexam ad caudam. Sub ventre aculei ſunt tres nullo ligamine juncti, verum ſatis magni. Cetera in hoc piſce obſervatu digna patebunt vel ex icone.

6. De Zee Koe. Si fides ſit habenda teſti oculato, hic piſcis ejuſdem non tantum generis, ſed etiam ſpeciei eſt, quippe habetur pro femella ſuperioris, eſtque omnis differentia in cornibus & cuſpide dorſuali, quibus hic caret. Durities pellis, forma, color, & reliqua conveniunt tam accuratè, ut non magna ſit cauſa dubitationis in hac re.

7. De Borduurvisch. E Cyprinorum, ut forma corporis ſatis indicat, genere

eſt hic piſcis, in quo præter maculas nihil dignum obſervatu reperitur. Eæ non ſemper ſunt ejuſdem coloris, ſed pro ratione temporis ac loci, ubi piſces capiuntur, variant. Præſertim tamen rubent.

8. Ican Banda. Corpus huic piſci totum eſt oblitum maculis fere quadrangularibus, quæ ſquammarum inſtar ſe invicem excipiunt. Oculos in capite habet prægrandes & fulgentiſſimos; quibus accedit, quod ab eorum extremitate lineæ ducantur, tanquam radii ſtellares. Ceterum, capite eſt obſtipo, & ore non magno, fere poſito in medio capite. Aculeatus non eſt, ſed pinnas longiores habet in tergo continuatas à capite ad caudam, quales etiam fere cernuntur ſub ventre ab ano ad candam. Accedit ad genus *Pectinis Salviani.*

9. Ican Bruno. A fuſco ſive nigricante colore nomen videtur huic piſci quæſitum. Eſt enim ille coloris præſertim fuſci in nigrum vergentis. Cutis ei eſt dura ac detrahenda, priuſquam piſcis apparetur in cibum. Deinde caro eſt ſatis bona. Rapax eſt genus piſcis, qui præſertim vivit è captura piſcium minorum, quos avide devorare integros ſolet.

10. Ican Brunello. Minor eſt hic piſcis, ſi reſpicias corpus, verum non minoris apud Amboinenſes utilitatis, quibus eſt, ut ita dicam pro perca, nam quemadmodum apud nos percæ habentur piſces gratiſſimi ac delicatiſſimi, ſi in aqua calida ritè apponantur, ita eodem modo hi ibi menſis inferuntur, ac in æque magno pretio habentur. A colore, credo, etiam nomen illis inditum, quoniam eorum color undiquaque convenit cum proxime præcedente.

11. Ican Binco, piſcis eſt curvo corpore, unde illi nomen eſt datum. Capitis color eſt violaceus, qui etiam eſt in lineis ſive faſciis, quæ ambiunt corpus, atque itidem in pinnis, verum aliquanto dilutior. Reliquum corpus eſt cœruleum, ac notatum exiguis maculis, quales etiam conſpiciuntur in faſciis violaceis.

12. Ican Porcos, id eſt *Piſcis porcinus*, qua appellatione ab aliis congeneribus diſtinguitur. Quippe tanta pinguedine eſt, ut caro ejus proprie lardum ſit dicenda, & nulla re magis obſit edentibus quam quod nimis ſit pinguis. Caro ejus eſt igitur magis grata quam ad valetudinem conducens, namque ex nimio hujuſmodi piſcium uſu provenit diarrhœa, quæ in iſtis regionibus difficillime curatur.

13. De Zeekap. Ex eodem genere eſt hic piſcis, cujus eſt ſuperior, verum magnitudine & carnis natura differt. Scilicet neque tantus eſt, ſi corpus reſpicias, neque ejus caro eſt adeo pinguis. Ergo neque idem incommodum oritur ex eſu hujus piſcis, quod dixi ex illius eſu ſolere oriri. Color eſt ſubcœruleus, atque nullis maculis in toto corpore interruptus. Superior capitis pars eſt candida, atque adeo argenti inſtar ſplendida, excepto quod aliquantum viret, quà corpori conjungitur.

14. De Angelvisch. In hoc prorſus eſt ſingulare, quod ex ore ejus quaſi hamus bifurcatus procedat, uti in anguibus ac ſerpentibus, quæ res etiam fecit, ut inde huic piſci quæreretur nomen. Si corporis figuram reſpicias Capriſcum diceres, cui ſententiæ etiam videntur favere aculei in dorſo conſpicui.

15. Ican Boe. Eſt ſpecies Cyprini lati, quem in magno honore habent Amboinenſes & vicinarum inſularum incolæ. A cauda ad corpus medium cœrulei eſt coloris, ac nihil in eo dignum obſervatu occurrit; verum in medio corpore quaſi faſciâ latâ ac rubrâ vincitur. Quod reſtat, uſque ad caput, eſt fuſcum ac penè nigricans.

16. De Zandkruiper. Notus eſt ſatis hic piſciculus, atque ab aliis jam deſcriptus. Icon noſtra ſatis etiam convenit cum illa, quam dedere alii auctores in hoc piſciculo deſcribendo. Eſt autem è genere torpedinum, at ſtatim ſe in arena abdit, ſimul ac aliquem accedentem audit, unde apud Ichtyographos ei nomen *Ammoditæ Indici* adhæſit. Vid. Willougb. Tab. G. 10. No. 2. ad Raium in Synopſi p. 154.

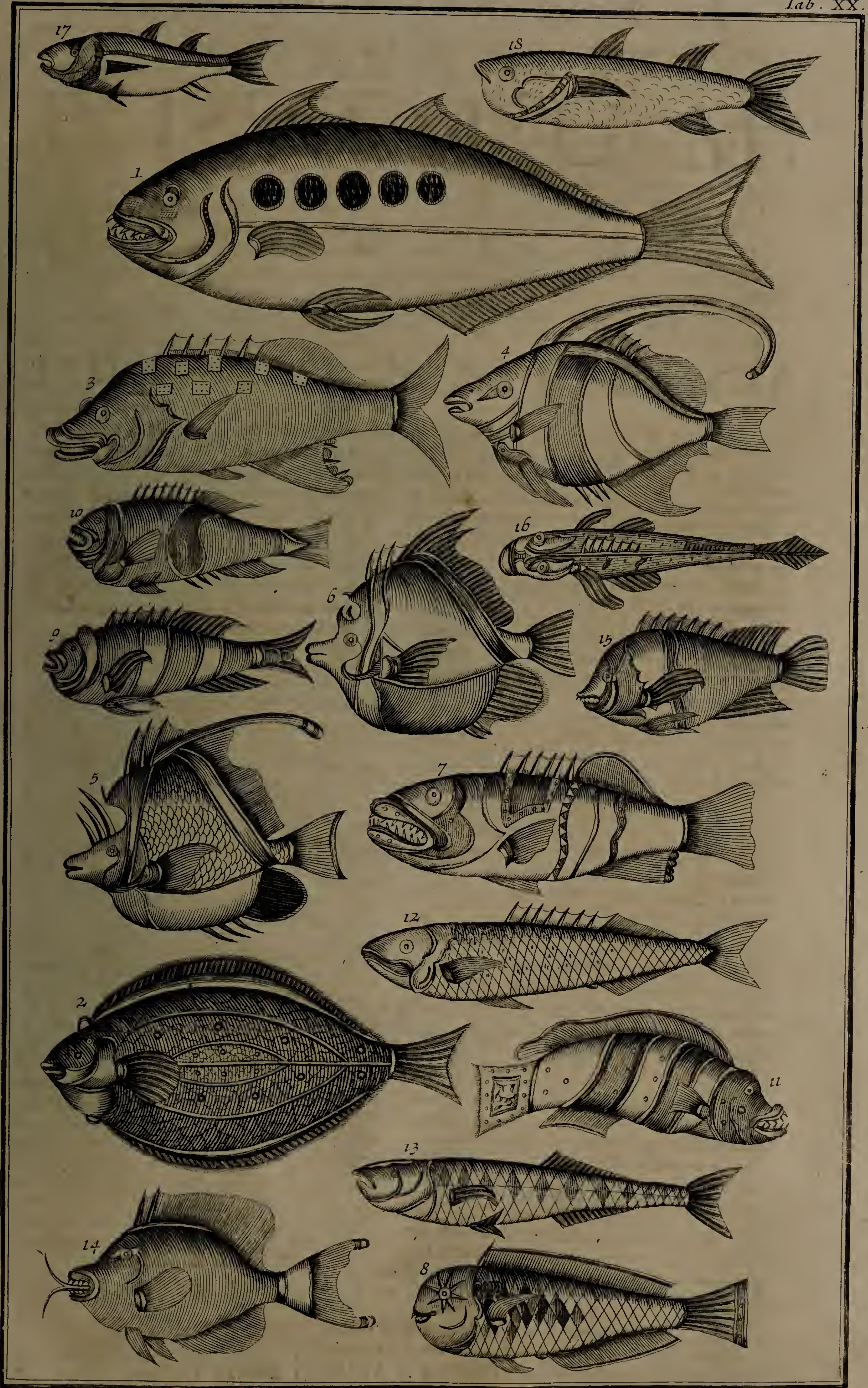
14. De Monivisch. Ignotus mihi piſciculus, quem tamen non difficile eſſet revocare ad aliquam ſpeciem cognitorum jam piſcium, ſi videretur res tanti eſſe. Nihil in illo adnotatu eſt dignum, quod ſe non prodat intuentibus iconem ipſam. Quare ad eam mittendus eſt lector.

18. De Harder, id eſt *Mugil*, ſic enim nos interpretamur, quum vox proprie ſignificet paſtorem, ſive bubulcum. Satis etiam hic eſt notus, nec dignus eſſet, qui exhiberetur, niſi os ejus eſſet longe alio modo poſitum quam aliorum piſcium ſolent ora poni. Scilicet non in inferiori capitis parte cernitur, ſed in ſuperiori, quoniam caput non curvarur prope os, ſed recto tramite à dorſo procurrit. Illud igitur tantum notandum eſt, atque ideo hic piſcis adſcribendus aliis mugilum ſpeciebus, quæ apud nos ſunt notæ. Atque hæc dicta ſufficiant de piſcibus Amboinenſibus & vicinarum inſularum, è quibus quoſdam vidimus ſatis accuratè delineatos, alii autem an omnes ita, ut exhibentur, ad amuſſim ſeſe habeant, adhuc dubius hæreo. Verum ſpes eſt huic Naturalis Hiſtoriæ Parti deinde ulteriori indagatione haud exiguam lucem acceſſuram.

F I N I S.

Admonitio, *quibus paginis Tabulæ piſcium ſint adjungendæ.*

Tab. I. pag. 1. T. II, 4. T. III, 5. T. IV, 8. T. V, 10. T. VI, 11. T. VII, 13. T. VIII, 16. T. IX, 17. T. X, 20. T. XI, 21. T. XII, 24. T. XIII, 25. T. XIV, 28. T. XV, 29. T. XVI, 32. T. XVII, 33. T. XVIII, 36. T. XIX, 37. T. XX, 40.

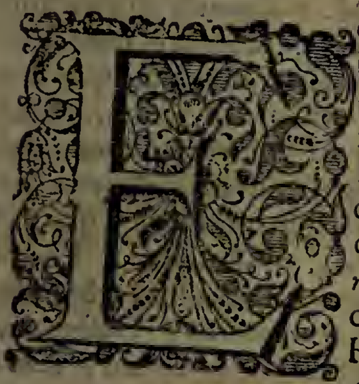

Tab. XX.
17
18
1
4
3
10
16
6
9
15
5
7
12
2
11
13
14
8

HISTORIA NATURALIS PISCIUM,

CURA

H. RUYSCH.

PRÆFATIO JOH. JONSTONI.

Ecce Tibi Historiæ naturalis specimen, studiose Lector. In piscibus id exhi-
bere voluit Typographus: ego non multum interesse arbitrabar, in quibus
daretur; modò & reliqua, quod Deo volente fiet, prodirent. Suscepti labo-
ris tuum mihi commodum causa; cui fortè per diffusa volumina hactenus
incumbere molestum erat. Taceo jucunditatem, quâ melioribus ingeniis,
dum inexhaustam specierum naturalium varietatem, & stupendum eorun-
dem genium exhibet, illabitur: *Deum*, *eruditionem*, *conversationem*, *& natu-
ræ imitationem*, si respexeris, summè eam necessariam comperies. *Deum* di-
co. Cultor quotidianus infinitæ Dei Potentiæ & bonitatis esse teneris.
Hic Naturæ liber tibi ejus post sacrum codicem admiranda aperit. Ma-
chinam hic tantæ vastitiei invenies; tantæ & ejus partes molis, ut difficile
sit judicare, quid magis in stuporem nos agat, infinita partium à se invicem distantia, an tanta ea-
rundem inter se magnitudo. Videbis aspectu vilia, & tantæ subtilitatis corpuscula, ut nulla planè esse
appareant; sed quarum virtutes maximis illis controversiam faciant. Sol centies sexagies, vel ut
alii, centies quadragies major est Historico naturali terrâ: tantæ velocitatis idem, ut unâ hora de-
cies mille milliarium conficiat. *Proximum* etsi *terris Sydus*, Luna; ab iisdem tamen, dum minimum
distat, LII. terræ semidiametris; hoc est, milliarium Astronomicorum 178698. removetur: quæ si
in nostra milliaria per 52. reduci deberent, quanta quæso distantia non exsurget? Terra & aqua in
unum globum redacta; etsi gravia corpora, ita tamen in medio aëre suspensa librantur, & ad polos
mundi disponuntur, ut ne latum quidem unguem, vel ab oriente in occidentem dimoveri; aut à
septentrione in Austrum, vel vice versâ, propelli possint. Pisciculus est Echineis, quem Remoram
dicimus. At idem, gubernaculo navis affixus, immobilem eam reddere creditur. Ferruginea gleba
Magnes: at quæ non miracula ejus beneficio patramus? Imbellis populus formicæ: tamen iis
Reip. ratio, memoria, cura: *Semina erosa condunt, ne rursus in fruges exeant è terra. Madefacta imbre
proferunt & siccant. Et quoniam ex diverso convehunt, alterâ alterius ignarâ, certi dies ad recognitionem
mutuam, velut nundinis, dantur.* Exiguum insectum Apis, nec ullius, si solo aspectu æstimari debet,
pretii. At si earum naturam, Remp. opera excusseris, exclamabis; *rerum naturam nusquam magis
quàm in minimis totam esse.* Infinitæ hæc potentiæ argumenta, quæ Historicus naturalis suggerit.
Bonitatem si attendas, grande illius documentum, quod nulla re natura ad conservationem sui de-
stituatur; quod omnes hujus universi partes, singulari nexu inter se colligentur, & sibi mutuum
ad conservationem totius præstent subsidium: quòd superiora, etsi mole, loco & qualitatibus
nobiliora videantur, inferioribus quasi inserviant; & denique, quòd cuncta homini tanquam re-
gulo suo famulentur. Rem se ita habere, per universam corporum naturalium seriem, in Histo-
ria deducitur. Bona *eruditionis* nostræ pars naturalium peritia. In eo desudat intellectus noster, ut
quænam sit sublimium, elementorum, subterraneorum, plantarum, animalium, hominis deni-
que ipsius conditio, penitius cognoscat. Spinosæ illæ de materia primâ, infinito, loco, tempo-
re, motu, generatione, &c. quæstiones huic desiderio non sufficiunt: historia, si exactè instrui
velis, consulenda est. Generalia sunt quæ præcipiuntur, & isagoges primò vicem tenent: in
adyta per singularia inducimur. Ab his illa abstrahi, per eadem restringi, confirmari, refutari,
nemini ignotum. Nullæ nobis metallorum, lapidum, terrarum, succorum, florum, planta-
rum, &c. differentiæ essent, nisi à singularibus eorundemque inter se comparatione peterentur.
Non poterat Aristoteles & ex eo Plinius scribere, *Capita piscibus proportione corporis maxima: Nul-
li animali, cui cornua, exertos dentes, sed omnibus concavos, piscium omnibus serratos præter scaro: volucri-
bus nullos præter vespertilionem; Quibus longa crura, iis & longa colla: Cornigera una parte dentata, &
quæ in pedibus talos habent, sevo pinguescere, bisulca, scissisve in digitos pedibus, adipe*; &c. nisi Hi-
storiam consuluisset. Inde ergo tibi & in hoc puncto necessaria; quod fortè accuratissimè explica-
tum, ut omnia solet Excellentissimus D. Sperlingius Amicus noster singularis in specialioribus
Physicæ, quas adhuc premit, partibus dabit. De *Conversatione* res clara est. Eo sæpius de natura-
libus miraculis inter familiares sermones agitur, quo magis ingenia oblectant. Quantum olim
apud veteres in conviviis in usu, Plutarchi Symposiaca, & Athenæi Deipnosophistæ docebunt. *Na-
turæ imitatio* summus sapientiæ nostræ apex est. Hæc indigentiæ humanæ subvenit, opes auxit,

ingenium ſupra ſortem mortalem extulit. Deo quaſi ſimiles reddimur, dum ipſius naturæ machinamentis uſi, eandem, generando, corrumpendo, transformando, provehendo, impediendo, divertendo, reſolvendo, reducendo, &c. nobis quaſi ſubjici & famulari cogimus. Auſum eſt hactenus ingenium humanum, cœlum perpetuo & uniformi motu æmulari; ignes perpetuos, deducta quaſi aſtris face, accendere; ventis, pluviis, iridibus, fulguribus, tonitrubus, minari; aërem in unum coactum librare; aquas in declive ire ſolitas, in ſublime propellere; monſtra & novas ſpecies formare; lapides pretioſos fundere; corpora in ſua principia, plumbum in hydrargirum, ferrum in liquorem rubiginoſum reſolvere; arbores argenteas & aluminoſas ſubitò producere; plantarum incrementa retardare vel accelerare; eaſdem in ſeipſas transmutare; ex cineribus reſuſcitare; facultate purgativa, & venenata imbuere; ex ſtupidis lignis, & mineralibus, Deos, cœlites, heroas, Aquilas, columbas, muſcas, mundum adeoque ipſum efformare, iiſque animam inſpirare; oculum ſyderibus inferre; exilibus ſtupendam molem adaptare; Muſica affectus varios excitare & ſopire; Dæmonum denique apparitiones, ſpectra, & neſcio quas πολυμορφίας ad inſtar Morganæ Reginæ in freto Mamertino, de qua ingenioſiſſimus Kircherus, Artis Magnæ Lucis & umbræ l. 10. c. 1. agit, mentiri. An hæc abſque naturalium cognitione peracta? Falleris. Non poteſt agricola ſuum agrum bene proſcindere, effringere, tertiare, occare, runcare, ſarrire: non hortulanus ſuum hortum plantare; opilio ovibus proſpicere; pecuarius pecori ſubvenire; venator feras ſectari; piſcator ſquamigero gregi inſidiari; auceps aviculas allicere; &c. abſque hujus ſubſidiis ſi fuerit. Hujus beneficio convenientia animantibus Adamus nomina impoſuit: & Caini poſteritas artes fabriles invenit. Non eſt ergo mirum, & Salomonem tantum huic ſtudio impendiſſe, ut de plantis & animalibus libros, quos nos periiſſe dolemus, Urreta in Biblotheca Preteganis habere nugatur, ſcripſerit; tantum per Alexandrum M. indagandi Animalium per Ariſtotelem natura ſtudio inſumptum, ut ſumma ad plura talenta excreverit: tantum & præterito ſeculo Franciſcum I. Gallorum Regem, ut *Gyllium* & *Bellonium*, viros eruditiſſimos, & quorum quædam in hac materia ſcripta extant, in remotas Europæ partes, quin Aſiam & Africam miſerit. Hujus etiam ſine dubio admiratione factum, quòd præter Reges & Principes, præcipui Philoſophi in eam inquiſiverint, & poſteritati commendarint. Habemus præter eos, quos in Bibliothecis, Alexandrina, Conſtantinopolitana, Pergamenſi, & aliis periiſſe dolemus; quique fortè adhuc cum blattis & tineis confligantur, inter veteres Geographos, Ariſtotelem, Theophraſtum, Dioſcoridem, Ælianum, Oppianum, Columellam, Varronem, Palladium, &c. & qui omnium inſtar eſt Plinium, cujus Solinus ſimia appellatur; inter recentiores, Geſnerum Germaniæ Plinium, Aldrovandum, Wottonum, Turnerum, Mouffetum, Agricolam, Boërium, Baccium, Ruveum, Schonfeldium, Freygium, Mathiolum, Tabernomontanum, Bauhinum Ximenem, Buſtamantium, Rondeletium, Bellonium, Cæſium, Thevetum, Marggravium, Piſonem, ab Horto, &c. & qui utriuſque Indiæ Navigationes ſcripſere. Hinc fit, ut ſæpe mirari ſoleam, quòd nullam huic Hiſtoriæ in Academiis, Bononienſem ſi excipias (in Wittebergenſi quoquè eam cœpit urgere Cl. Sperlingius) Profeſſionem aſſignatam videam: & malimus ſæpè inter quæſtiones de generalibus motis conſeneſcere, nulli vitæ generi prompti; quàm naturæ abdita ſcrutari, quæ omni inſerviunt. Et tantum de Hiſtoria naturali. De *Labore* meo hæc paucis habe. Totam me naturalem hiſtoriam prætexere conſtituiſſe, ſi mihi ad tantas curas Deus vitam producere voluerit, eamque ex vaſtis illis tam recentium quàm antiquorum, Plinii imprimis, Ariſtotelis, Oppiani, Geſneri & Aldrovandi, voluminibus excerptam, & brevioribus gyris incluſam, ut te quaſi in illa ſcripta introducerem: illa præcipuè quæ ad naturalium cognitionem ſpectant omiſſis aliis attingere, ne te diſtraham: ordinem qui mihi videtur commodiſſimus ſequi, ut memoria tua juvetur: Paralipomena ex recentioribus illis inprimis, qui Indica nobis dedere, addidiſſe, ne quid omiſſum eſſe conquereris: in deſcriptionibus authorum ipſorum plærumque verbis uti, ſæpe & breviora capita inſerere, ne quid ſecus acceptum ocurrat! Authorum loca etiam ab iſtis neglecta adjeciſſe, ne te ab his abduci per compendia, imagineris: Figuras, & quidem elegantes, ut Chalcographus adjiceret perſuaſi, ut deſcriptiones facilius conciperes, & impreſſam memoriæ imaginem, ſpecie ipſe viſâ depromere poſſes. In hoc de Piſcibus volumine adjectos quoſdam ex Schonfeldio habebis: Liber verò quartus ex Marggravii , in cujus immatura morte, ingentem Reſp. literaria jacturam fecit, Hiſtoria Braſiliæ naturali totidem verbis depromptus eſt: Cur ad ſuas claſſes reduci non potuerint, dixi. His interim fruere, ſtudioſe Lector, & ad ſequentes nundinas, Avium, Quadrupedum, & Aquaticorum, Exanguium, quæ jam parata, Hiſtoriam expecta. Bene vale, & ſtudiis noſtris fave. Dabam Leſznæ Polonorum ex Muſæo, in curcotide Nativitatis Salvatoris noſtri, Anno M. DC. LI.

ENU-

ENUMERATIO MORBORUM
quibus petuntur Remedia
ex PISCIBUS.

A.

Adustæ partes. Pag. 88.b.
Alvus. 28.b.
Alvi profluvio. 24.a.
Alvum reddens. 56.b.
Anguillam purgationis causa deglutire. 83.
Angina. 55.a.
Ani vitia. 41.b
Arquatus morbus. 64.b.
Arquatus oculorum morbus. 115.b.
Asthma equorum. 83.b.
Articulorum dolores demulcens. 16.b.
Artuum dolores. 115.b.
Auditus gravis. 88.
Aurium dolores. 83.a.

C.

Calculus. 32.b. 111.a. 159.
Caligo oculorum. 49.b.
Canum rabidorum morsus. 35.b.
Capillos restituens. 83.b.
Capitis dolorem amovens. 11.b. 70.b. 115.b.
Carnes oculorum supervacuæ. 63.a.
Cephalalgia. 34.b.
Cicatrices. 63.a.
Colica. 33.b. 104.b.
Comitiales morbi. 157.b.
Cutem denigrans. 101.a.

D.

Dentibus & gingivis infantium conferentia. 155.b.
Dentium dolor. 19.b. 61.b.
Dentitionem puerorum promovens. 14.a.
Dothienæ. 34.b.
Dysenteria. 41.b. 55.a.

E.

Epinyctides. 101.a.
Exanthema. 34.b.

F.

Febris. 112.b. 115.b.
Febris quartana. 155.b.
Fœtura. 119.b.

G.

Genitalem humorem augens. 118.a.

H.

Hepati conferentia. 24.a.
Hemorroides. 41.b. 83.b.

I.

Ictericus morbus. 26.a. 115.b.

L.

Lactis mulieribus copiam facere. 4.a. 56.a.
Lethargia. 101.a.

M.

Mammæ. 24.a.
Mulierum morbi. 157.b.
Mulieres ne concipiant. 41.b.

N.

Nephritis. 73.b.
Nephriticis adversantia. 157.b.
Nervorum dolores. 83.b.

O.

Oculorum maculæ. 104.b.
nubeculæ. ibid.
suffusiones. 43.a. 104.b.

P.

Panni. 33.b.
Partus mulierum continens. 8.b.
promovens. ibid.
Pavores repentinos tollentia. 55.b.
Pavores arcens. 14.a.
Pituita. 32.b. 42.b.
Plueris. 111.a.
Podagra. 16.b. 157.b.
Prurigo. 20.b.
Pterygia oculorum. 88.
Pustulæ. 30.a.

R.

Renum lapides. 108.b.

S.

Sanguis è naribus fluens. 112.b.
Sanguinem stringens. 147.a.
Scabies. 24.a.
Scrofulæ. 34.b.
Secundinæ à partu hærentes. 104.a.
Somnifera. 157.b.
Strangulatus mulierum. 64.b.
Stranguria. 49.b.
Stillicidium urinæ. 37.a.
Strumæ efficacia. 70.b.
Suffusiones. 23.b.
Surditas. 20.b.

T.

Tabes. 24.a.
Tenesmus. 35.b.
Torpedines amovens. 115.b.
Tumor gingivarum. 54.a.

V.

Venenis obstans. 61.b.
Verendorum pustula. 56.a.
Veneris vim augens. 112.b.
Ventris tormina ex dysenteria sopiens. 83.b.
Ventriculi vires reficit. 73.a.
Verrucæ. 49.b. 55.a. 56.a.
Vesicæ vitia. 50.a.
Vini tædium pariens. 83.b.
Vomitum compescens. 73.b.
Vulnera. 83.b.
Vulva. 30.a. 55.a.
Ulcera exsiccans. 111.a.
Ungues. 88.b.
Unguium scabrities. 49.b.
Urina. 28.b.
Urinæ difficultas. 111.a.

NOTITIA PISCIUM
ex quibus Remedia præstantissima capiuntur.

A.

Acus. Pag. 37.a.
Albula parva. 119.b.
Anguilla. 83.a.
Anthis. 34.b.
Ἀνθρωπόμορφος. 147.a.

B.

Blennus. 50.a.
Boopis. 56.a.

C.

Carcharea. 14.a.
Centrina. 16.b.
Coracinus. 32.b.
Cuculus marinus. 42.b.
Cyprinus. 112.b.

D.

Delphin. 155.b.
Draco. 61.b.

E.

Erythrinum. 44.b.

G.

Glaucus. 4.a.
Gobii. 35.b.

H.

Hepatus. 30.b.

I.

Ichthyocolla. 101.a.
Julis, aliis Jurella. 28.b.

L.

Lucius vel Lupus 111.a.
Lupus. 70.b.

M.

Mæna 55.a.
Manatis. 157.b.
Milvus seu Milvago. 43.a.
Mugil. 73.a.
Mullus. 41.b.
Murena. 11.b.
Mustella fluviatilis. 104.a.b.

P.

Pastinaca marina. 19.b.
Perca marina. 30.a.
Perca fluviatilis. 108.b.
Phoca. 159.b.

R.

Raja. 20.b.
Rana marina. 23.b.
Remora. 8.b.

S.

Sardus. 54.a.
Scarus. 26.a.
Scombrus. 64.b.
Scorpio. 49.b.
Squatina. 24.a.

T.

Tinca. 115.b.
Thynnus. 6.
Thymallus. 88.a.
Torpedo. 18.b.

U.

Umbra. 33.b.
Uranoscopus. 63.a.

INDEX

in Hiſtoriam de Piſcibus & Cetis, juxta ſeriem alphabeticam diſpoſitus, in quo litera P. paginam deſcriptionis, T. tabulam denotat.

A.	P.	T.
Abacatuaja.	141.	37
Acacana.	166.	
Acara.	126. 133.	34
Acaraaja.	133.	34
Acaramucu.	141.	37
Acarnan.	44.	18
Acara pinima.	126.	32
Acara pitamba.	127.	33
Acarapucu.	124.	
Acarauna.	123.	32
Acipenſer Zelandicus.		23
Acipenſer 1	75.	23
2		23
3		23
Aculeatus marinus major.		47
Acus major Oppiani	37.	15
minor Bellonii.	37.	15
alia ſpecies.	36.	15
Acus Ariſtotelis.	36.	15
alia ſpecies.	36.	15
Adonis exocœtusBellonii.	32.	15
Agonis Italicus.	121.	30
Germanicus.	93.	26
Ajereba.	144.	38
Alauda criſtata.	38.	17
non criſtata.	38.	18
Albula cœrulea.	119. 120.	30
Albula lavaretus.	118.	30
Albula lacuſtris, Bezola dicta.	119.	30
Albula minima.	119.	30
Albula nobilis.		46
Albula parva Geſneri.	119.	30
Albula.		46
Alburnus albus Salviani.	120.	30
Alburnus Auſonii.	109.	29
Aloſa.	70.	27
Aloſa ſeu Clupea.	70.	27
Alpheſtes.	31.	15
Ambiza.	148.	
Amia.	6.	3
Amilot.	148.	
Ammocatus, vide Exocœtus.		
Amore Guacu.	132.	34
Amore Pixuma.	135.	35
Amore Tinga.	135.	
Anguilla.	81.	24
alia.		24
Anthias Rondeletii.	33.	16
Anthias aſellis conformis Rondelet.		16
Anthias primus.		16
ſecundus.		16
tertius.		16
quartus.		16
Anthias congener.		16
Antacæus Rondel.	100.	25
Alatus.	100.	28
Anthropomorphos.	146.	40
Aper.	3.	1
Aphya Cobites.	51.	19
Aphya Membras.	51.	19
Aphya Phalerica.	51.	19
Apua.	50.	19
Apua vera.	51.	19
Aquila.	19.	9
Amaraca.	137.	36
Araneus major, ſive draco marinus major.	60.	21
minor.	60.	21
Aſellus.	1.	1
Aſellus minor ſeuCallarias.	1.	1. 2
Niger.	1.	2
Aſellus alter ſ. Merluccius.	1.	1
Aſellus mollis.	1.	2

	P.	T.
Aſellus alius.		2
Aſellus vireſcens.		46
Aſellus varius.		46
Aſper piſciculus	96.	26
Danubianus.	96.	26
Attagenus lepras.	27.	13
alius.		13
Atherina.	52. 17.	19
Attilus Padi.	99.	28
Aurata.	46.	19
Axotototi.	147.	
B.		
Bagre.	143.	38
ſpecies alia.		38
alia.		38
alia.		38
alia.		38
Balænæ genera.	151.	41
Balænæ vulgi.	152.	41
Balænæ 60 pedem longitudine & altitudine.		41 42
Ballerus.	114.	26
Barbo.	88.	26
Barbota Gallorum.	102.	27
Barbus Salviani.		31
Bezola.	118.	30
Blennus.	49.	19
Blennus Bellonii.		19
Blica ſeu Ballerus.	114.	27
Boops.	56.	20
Boops peregrinus.		26
Boops Rondeletii.	66.	22
Bubulca Bellonii.	98.	
C.		
Comaripaguacu.	137. 40.	35
Camuri.	130.	
Canadella.	30.	14
Canicula ſeuGaleus canis.	14.	8
Canis Carcharias.	13. 14.	6
alia ſpecies.		6
Ariſtotelis.	159.	
Carcharias alius.		6
Canis Carchariæ dentium ſeries.		7
Canis marinus.		8
Cantharus.	47.	19
Caper ſive Capriſcus.	74.	23
Capeuna.	127.	33
Capito Anadromus.	73.	23
Capito Auſonii ſ. Squalus veterum.	98.	26
Capito fluviatilis ſ. Squalus minor.	90.	26
fluviatilis rapax Geſneri.	91.	26
Carapo.	134.	34
Carana.	125.	32
Carpio.	118.	29
Carpio Benaci.		30
Catan.	115.	
Cataphractus.	77.	24
alius.		46
Idem ſupinus.		46
Catulus major.	14.	8
Catulus ſ. Canicula Ariſtotelis.	13. 14.	8
Chalcis altera Rondel.		30
Channe hiatula.	30.	14
Channe.		14
Chromis.	45.	17
Ceixupira.	129.	33
Centrine.	16.	7
Copola.	49.	16

	P.	T.
Cete.	150.	
Cete admirabilis formæ.		45
Channe.	30.	
Citharus.	59.	20
Cithavus flavus ſ. aſper.	59.	30
Clavatus Cyprinus.	120.	26
Cobites aculeata.	97.	26
Barbatula.	97.	26
Cobites fluviatilis Rondel.	97.	26
Cobitus.		26
Colia ſive lacertus.	64.	
Conger.	9.	4
Coracinus.	31.	15
minor.	32.	15
niger.	32.	15
Carax Rondel.	65.	22
Corocoro.	135.	35
Corvulus.	31.	2
alius.		2
Corvus Niloticus.	94.	26
Cottus Geſneri.	95.	29
Cuculus.	42.	17
Cucupuguacu.	134.	34
Cucuri.		39
Curema.	137.	
Curimata.	128.	33
Cururuca.	125.	
Curvata Pinima.	140.	36
Cynædus Alphæſtus.	31.	15
Cyprinus.	111.	27
latus Rondel.	113.	29
alius.	114.	29
monſtroſus.	112.	27
Salviani.		31
D.		
Delphinus prior.	154.	43
alter.		43
Denter ſive Synodon.	45.	18
Doncella ſeu Julia Salviani.		19
Draco marinus major.	60.	21
minor.	11. 60.	21
Dracunculus.	61.	21
E.		
Encraſicolus.	51.	19
Epelanus fluviatilis.	109.	28
Eperlanus.	78.	24
Erythrinus.	43.	18
Exos ſive Ichthyocolla.	100.	16
Exocœtus.	32.	15
F.		
Faber.	57.	17
marinus.		17
Fario ſeu Trutta.	85.	16
altera.	86.	16
Farra.	120.	30
alius generis.		30
Fiatola.	48.	
Frater Hugo.		40
Fratola ſeu Fiatola.	28. 48.	19
Fuga ſeu Phycis.	28.	14
Fundulus.	95.	29
G.		
Galei genus.		45
Galerita.		40
Galeus Acanthias, ſ. Muſtelus ſpinax.	16.	8

Aſterias

HISTORIÆ NATURALIS DE PISCIBUS.

LIBER PRIMUS.

De Piſcibus Marinis.

TITULUS I.
De Pelagiis.

CAPUT I.
De Piſcibus Squammoſis.

ARTICULUS I.
De Aſellis.

Tab. I. 1. Tab. II. 1.

PIſces, qui Latinis *Aſelli* dicuntur, Græci ὄνος & ὀνίσκος, ſeu ab aſinino colore, quod Varroni placet, ſeu à torpore, ut *Oppiano*, *vocant*. Genera eorum duo Plinius, & Dorion, faciunt, *Callariam* & *Bacchum* ſeu ὄνον quem *Gadon* alii dicunt, & Calleridam, ὀνίσκος, & μύξινος; tria Oppian. niſi Oniſcum pro parvo ſumpſerit: Nos eis *Aſellum nigrum*, *Molvam*, *Morhuam*, Gobergum, hiſque *Muſtelam*, & *Tincam*, adjicimus.

Varro. l. 4. de LL. Oppian. l. 3. Halieut. Plin. H. N. l. 9. c. 7. item. l. 32. c. 11. Athen. Dipnoſ. l. 7.

Onos, nonnullis ὀνίσκος, Aſellus, Plinio, ſeu quod Libero Patri ſacer, ſeu ob tumidũ ventrem *Bacchus*, Dorioni Gadus, Holl. juvenculus *Bolck*, adultus *Cabelliau*, dicitur, magnitudine eſt inſigni, tres enim cubitos ſæpe excedit; colore in tergore, nigricante, ad latera & in ventre albicante, capite amplo, ore, ante quod cirrum habet, (radiolum & virgulam quidam vocant) grandiſſimo. ἀνήῤῥογον ὁμοίως ταῖς γαλεαῖς, Ariſt. dicit, ventre non variegato (malè Epichar. apud Athen. ποικιλογάστορες vocat) ſed tumido, ut πελιογάστορες legendum ſit, jecore maximo. *Degit* in alto mari, in aliquo latibulo; ſub Sirii maximè exortum latitat, cum alii per frigus ſe abdant, ſæpè ſe arenâ obruit, unde forte *Sandi* apud Boruſſos nomen.

Ariſt. H. A. l. 9. Plin. H. N. l. 9 c. 17. Ariſt. H. A. Ælian. H. A.

Uſus ejus in cibis apud Rom. poſt Accipenſerem, hodie apud Septentr. frequentiſſimus. Carne eſt alba & friabili. quod ſi mari puro & alimento probo utatur, carnis bonitate cum ſaxatilibus contendit. Difficilem eſſe concoctu, viroſumq; aliquid habere Diphil. apud Athen. prodit. Exſiccatus oſſeam duritiem contrahit, nec niſi fuſtibus verberatus coquitur; unde piſcis fuſtuarii, & Germ. Stockfiſch nomen. Sale inveteratus, & ſalſugine abluta ex nova aqua elixus, *Laberdanus*; (Laberdan) in Germaniam devectus, Rheinfiſch / Rheni piſcis, vocatur.

Galen. de Alim. facult. l. 3. c. 30.

Callarias ſ. *Clarias*, *galaria*, *galerida*, *galaxia*, Holl. Schelfiſch / Murmelio *Piſcis capitoſus*, Gallis *Merlucius*, longitudine plerumq; eſt cubitali, teres, ventricoſus, ſquammas habet minutas, in lateribus & dorſo ad cineritium colorem vergentes. *Caput* majuſculum, & in eo lapillos duos oblongos, latum, preſſum. *Oris* rictum maximum. *Oculos* maximos, *branchias* utrinq; quaternas, duplices; in interiore oris parte poſt linguam oſſa patre inferna, ſuperna, aſpera, & in gula, regione cordis duo alia reliquis longiora, quæ obſtant ne piſces dum devorat, in gulæ anguſtias compulſi, aculeorum aſperitate cor vulnerent. *Ventriculus* eſt magnus, craſſus, ſuperiore parte latus, inferiore acutus, albus. in interna capacitate tenuiſſima ac nigerrima membrana obducitur. Pinnis natat. 4. quar. quæ in ſupina parte, ori ſunt propiores, quam quæ ad branchias. Unicam habere ſpinam ex diſſecto Salvian. didicit. *Interiora* ſi ſpectes, *cor*, quod inter branchias ſitum eſt, pericardio involutum, figuram oſſis dactylorum exprimit. *Iecur*, cui fel committitur, album, *inteſtina* rubent, *uterus* bifidus nec, longus ex vertebrarum extremitatibus, quæ retuſa ſunt, craſſa utrinque membrana, ſcapulæ formam diſſecta ad amuſſim repræſentans, ſuboritur; quæ capacitatem intus vacuam, extuberantemq; efficit ita. ut piſcis ventrioſus reddatur. *Degit* plærumq; circa cœnoſa ac herboſa littora. Gobionibus, atherinis, & marinis rejectamentis veſcitur. Carne eſt candida & friabili. Huic ſimilis eſt, quem Veneti *Piſcem mollem*, Rom. *Ficum*, Galli *Merlangium*. Albus argentei coloris, mollis, ſquamis parvis tectus, oculis magnis, argenteis; ore mediocri, dentibus in maxillis, parvis, albis, acutis, ordinatis. In capite calculos oblongos habet. *Pinnas* ei tres in tergore, duas ab ano ad caudam, in lateribus ad branchias utrinque unam, Bellon. tribuit. Spina tergoris 60. vertebris. linea à branchiis ad caudam ſinuoſa ducitur. *Ventriculum* habet magnum cum multis appendicibus. *Epar* ex candido rubeſcens, vulvam bifariam juxta Rondel quadrifariam juxta Bellon. diviſam. Aſcendit ſæpè ex alto ad littora, & Aphyis Caridibus, Gobionibuſque, quos integros devorat, paſcitur. In Gallia maximè frequens eſt. Aſellus NIGER Anglis ideo Colfiſch / à carbonibus dictus; ſquamis eſt latioribus, tergore nigricante, ventre candidiore. Linea à capite ad caudam atra, & ad latera aliquantulum inflexa producitur. pinnæ reliquis ſui generis piſcibus durio-

Tab. I. 2. 3. Tab. II. 2. 3.

Aldrov. l. 3. de Piſcib. c. 3.

A'drov. Geſner. Tab. II. 3.

res

res & robuſtiores ſunt. Parvus carnem habet planè inſipidam, profectus habetur in pretio.

Aſellum virefc. v. Tab. 46.

ARTICULUS II.

De Molva, Morhua, Muſtela, & Tinca marina.

Tab. II. 6. Tab. xxxxvj. MOlva, Rondeletio *Aſinus varius*, & *Molva major*, dorſum habet cinereum multis maculis nigris conſperſum, *ventrem* candidum falcatum, *pinnas* in dorſo tres, à podice unicam, duas ad branchias, duas in ventre. *Dentes* in maxillis, internas partes Aſino ſimiles.

Aldrov. de Piſcib. l. 3. cap. 6. Morhua ſeu *Molva altera*, Anglis Morchuel, plærumque eſt ſeſquicubitalis longitudinis, pedis unius. *Os* ipſi magnum, *dentes* in maxillis, *oculi* magni. Ex inferioris maxillæ extremo *appendix* carnoſa ceu pilus è barba propendet. *Pinnæ* ad branchias & in ventre binæ, parte prona tres, à podice duæ conſpiciuntur. *Dorſum* cinereis fulviſque maculis notatur. *Venter* eſt falcatus. Caro coctione propter humoris tenuis conſumptionem, glutinoſior, ut farina aqua diluta, & ſaccharum *diſſolutum* evadit, butyro immerſa adeò digitis adhæreſcit, ut vix inde avelli poſſit. *Inteſtina* & folliculi ichtyocollæ conficiendæ inſerviunt.

Gobergus duorum cubitorum magnitudinem ſuperat. *Colore* eſt cinero, ventre falcato, *ore* ſine dentibus mediocri partibus internis Merlucio ſimilis. *Carne* duriore quàm Aſinus.

Tab. I. 4. Quem Muſtelam Genuenſes vocant. Illyrici *Pegorellam* dicunt. Bellonius Ariſtotelis & Galeni *Callariam*, Rondeletius *Aſellum*, veterum eſſe opinatur. Trium interdum palmorum eſt longitudinis, cruris humani craſſitiei, colore ex livido in opacum abeunte. Duas in tergo *pinnas* gerit, minimo capiti vicina eſt, præter has alia ad caudam uſque protenditur, ad latera utrinque una rotunda, ut & cauda viſitur, ſub quibus poſtremis craſſiores ac carnoſi quidam cirri bifidi conſpiciuntur. Maxillæ ipſi mobiles. *Dentes* confuſi; in ſuperiore labro, *maculam*, cordis figura, denticulis circumfultam, linguam albicantem & in cuſpidem efformatam oſtendit. *Branchias* diſtendit utrinque quatuor. *Interiora* ſi ſpectes, ſub branchiis *cor* deliteſcit triquetrum, burſâ ſuâ involutum. *Hepar* pallidum ac ferè lacteum in tres lobos diviſum, diaphragmati appenſum. Siniſtra ejus pars, cæteris major, veſiculam feliis oblongam admittit. *Lien* prægrandis ſanguineus, gracilis, oblongus, paſtorum inſtrumentum, cui cornutæ Muſæ nomen referens, à ventriculo dependet. In *pyloro*, triginta & aliquot apophyſes numerantur. *Inteſtina* tribus revolutionibus circumflectuntur, priuſquam rectum attingat. *Veſicula* quædam cæteris Aſellis communis, gemino veluti folliculo tergori conjuncta, commodum nationis uſum exhibere creditur.

Tinca marina, propter corporis cum paluſtri ſimilitudinem ſic dicta, *Peſce fico* Italis quòd paſſi ficus inſtar mollis ſit, vocatur. Salvianus *Aſellum Callarium* eſſe ſed falsò, contendit. Vix pedalem menſuram excedit. *Corpore* eſt toto oblongo, latiuſculo, ſquammis minutis contecto, coloris cinericii. *Capite*, in quo duos lapillos gerit, lato & preſſo. *Ore* magno, & valdè denticulato. *Oculis* aureis. Ex in feriore maxilla appendix cum barba propendet. *Branchias* habet utrinque quaternas, & ad eas binas latiuſculas pinnis, unam ſcilicet utrinque. Ex anteriore ventris parte pinnarum vice bini longi admodum atque rotundi circi propendent. In primo dorſo pinna parva erigitur; poſt eam alia una enaſcitur, per dorſum totum ad caudam uſque extenditur. Inferiori ventri ſingularis pinna ab ano orta, ad caudam etiam uſque producta, ſubnectitur. Cauda in unicam rotundam deſinit. *Hepar* magnum & ſubalbidum viſitur. Tab. I. 5.

Caro concoctu eſt facilis, ſed excrementitia.

ARTICULUS III.

De Harengo, & Lipari.

PIſcis, quem Germani *Harengum* fortè à Græcorum τάριχος, quod ſalſamentum ſonat, alii Halecem vocant, qui apud antiquos ſit & vocetur, ignoratur. *Chalcidi* marinæ ſeu Sardinæ quidam congenerem faciunt. *Thriſſis* ſive Aloſis nonnulli. Aldrovand. l. 3. cap. 10.

Dorſo eſt quodammodo cæruleo, *ventre* albo falcato, *ſquammis* acutis pertinaciterque hærentibus. *Branchiarum* ſciſſuram, quia pro corporis ratione magnam habet, citiſſimè aqua extractus emoritur. Jejuno duntaxat inteſtino inſtructum Albertus author eſt. Tab. I. 6.

In Oceano Germanico circa Britanniam, Hiberniam, Scotiam, Norvegiam, Daniam inveniuntur, in Mediterraneo quoque capi, & Romæ, Maſſiliæ, Venetiis proſtare falsò Bellonius prodidit, formæ ſimilitudine, quam cum Triſſis habeat deceptus. Puro aquæ elemento *Nutriri* voluerunt quidam, quod in aërem protracti in momento exſpirent. Magnis ſimul agminibus natant, & tanta ipſorum copia, ut ad CCM. coronatorum in ſingulos annos capturæ precium aſcendere Cardanus prodiderit: In terra ſancta Oceanici maris Inſula IIM. hominum vitam harengis ſuſtentabant. Cùm per petulantiam unam ex captis virgis cecidiſſent, adeò eor. numerus eſt imminutus, ut poſt illa vix centum ex eo quæſtu vixerint. Lucent in aqua, ventribus verſus ſummum æquor, obverſis, imò tantum de ſe ſplendorem, ſquammis maximè quæ circa oculos, emittunt, ut mare fulgurare videatur. Lucem emoriente mori, credi-

credidere quidam, per aliquot post mortem supereſſe dies, quidam experti ſunt. Semel anno teſte Alberto pariunt.

Mira de eorum natatu prodita ſunt. Proavorum tempore ad Norvegiam ſua quaſi ſtativa habuerunt noſtro tempore Brittanniam totam immenſis exercitibus circumnatant. Circa ſolſtitium æſtivum ex alto Scotiæ littora petunt: inde anglica littora adeunt, & ab Auguſto medio ad Novembrem à caſtro Scarboroug ad Thameſin capiuntur. Poſtea aliqua vehementiore procella in Britannicum mare deferuntur, & in eo ad Chriſti natalitia piſcantibus ſe offerunt. hinc Hiberniam utrinque pernatantes, in Septentrionalem Oceanum, circumnavigata quaſi Britanniâ, ſe transferunt. & ibi ad Junium occultantur. Poſtquam fretificavere, redeunt.

Caradenus in Brigantibus. Lanſius de Principatu Europæ.

Uſus ipſorum in cibis, apud Septentrionales frequens. Recentes muriâ conditi, & exſiccati; menſis inferuntur. Solent & ſaliti aqua macerari: ſalſugine depoſita, in craticula aſſi eduntur. Conſpecta in novo orbe volantium nubes. *Miſera horum*, inquit Thuanus, *conditio, quibus nec in mari natantibus, nec in aëre volantibus, tutus unquam receptus, naturamque in utroque elemento novercam experti, cum ut ſe à pernicie cognatorum piſcium aſſerant, in altum evehunt, mox ab avibus circumvolantibus rapiuntur; quarum ſi roſtrum fugiendo evaſerint, arefactis alis deficientes, rurſus ſe in aquas præcipitant, & volando feſſi, à piſcibus infeſtis glutiuntur. Itaque mediam ſortem eligentes plerunque in obvias naves involant, & præda hominum fiunt.*

Thuan. Hiſtor. l. 117.

Liparis piſcis à Plinio memoratus, à pinguedine, quaſi λιπαρὸς nomen invenit. *Capite* terreſtrem curriculum refert. *Os* ei parvum, ſine dentibus, maxillis aſperis. virga à capite ad caudam ſatis lata. *Squammæ* parvæ. *pinnæ* ad branchias & in ventre binæ. alia à podice ad caudam, alia à cervicis loco ad eandem continua ſine aculeis.

Plin. H. N. l. 32. c. 12. Tab. I. 7.

Cauda in duas deſinit. Adeò *pinguis* eſt, ut ſub cute pinguedinem loco carnis habeat; aſſervatus, totus in oleum abiverit.

ARTICULUS IV.

De Apro Scolopace & Monocerote.

Aper Rondeletii, quem ille cum Apro veterum eundem, ſed falsò ut Aldrovandus oſtendit, ponit, piſcis eſt ſquammoſus, ferè rotundus, compreſſus corpore præ duro; & aſpera veluti ac villoſa *cute* prædito, *roſtro* ſuis inſtar, oblongo & obtuſo, ſine dentibus. *aculeis* præacutis, duris, longis, rectis. ſetas inæquales eſſe diceres, qui mox à capite ſecundum dorſi longitudinem decurrunt. *Pinnas* habet ad branchias duas, in ventre duas alias, multis firmiſque aculeis & à ſe disjunctis conſtantes. à podice tres aculeos breves & acutos. Cauda in unâ pinnam deſinit.

Tab. I. 8. Aldrov. l. 3. c. 12. de Piſcibus.

Iconem porci ſupini Salviani tradit Tab. XXXI. 1.

Qui Rondeletio Scolopax, ſeu Aſcolopax eſt, hunc alii *Elepæantem*, ſed perperam. roſtrum enim rigidum eſt; Geſnerus *Serrâ* Plinii quod radium caudam verſus ſerratum habeat, nominat. Semper ferè parvum eſſe. exinde conjicit Rondeletius quod tres ejuſdem magnitudinis ovis diſtentos viderit.

Tab. I. 9. Rondel. ut Hiſt. Piſc. Geſnerus de Aquatil.

Corpore eſt rotundo, Erythrini modo rubeſcente. *roſtro* prælongo, rigido. In dorſo habet *aculeum* longum durum, præacutum, alterâ tantum parte ſerratum. denticulis ſerram referentibus, utpote contiguis baſibus quæ latiuſculæ ſunt. *Caudam* habet tenuem.

Caro ei ſubſtantia Pagro ſimilis. boni ſucci & facilis concoctionis. Cum rarus ſit, exſiccatus potius ſervatur quam editur.

Monoceros Cluſii, ob conſimilem potius cum Sclopace formam, quam ut quod inter ſquammoſos cenſeri debeat; aſpero enim corio eſt; priori ſubjungitur. Ex orientali India alatum Cluſius ita deſcripſit. Ab extimo ore uſque ad caudæ pinnas, paulo longior erat tribus unciis, medio corpore paulo plus uncia latus, &c.

Tab. I. 10. Cluſius l. 6. Exot. c. 27.

ARTICULUS V.

De Glauco veterum & Hippuro.

Glaucus piſcis à colore cæruleo ſeu Cyaneo ita dictus, ὑπέλευκος interdum à Græcis, teſte Euſtachio, dicitur, & benè à *Glauciſco*, cum ille æſtate lateat, ſi Ariſtoteli & Ovidio credimus; hunc æſtate & hyeme Damoxenus Comicus in cibis laudet, diſtinguitur. Mneſitheus apud Athenæum inter τεμαχῶν Volaterranus ſerratorum & carnivororum genera, eum ponit; Ariſtoteles ſquammoſum facit, & paucas appendices ſupernè circa ventriculum exeuntes habere adjicit. Plinius auſtero & iraſcenti mari ſimili colore, eſſe prodit.

Tab. I. 11. Plin. l. 32. c. ult.

Apud Rondeletium *tres* ipſius habemus *ſpecies*. *Prior* provincialibus *Cabrolle* dictus, tricubitalis quandoque, corpore eſt longo, ventre compreſſo, *dorſo* falcato, cæruleo, *cute* nitida, *ſquammis* vix apparentibus, ni cutis exſiccetur. *ventre* candidiſſimo, *maxillis* aſperis potius quàm dentibus munitis. Statim à capite *aculeos* habet; quorum duo qui juxta anum ſunt, velut in vagina conduntur. Aculeos *pinna* ſequitur, ad caudam uſque continua, initio magna, maculâ nigrâ notata, inde brevis & tenuis, tenuibus quaſi villis conſtans Ad branchias pinnæ aurei ſunt coloris, pro *podice* rimam potius quàm formam ſortitus eſt. *Ventriculum* habet magnum cum uno appendice. *Veſica* fellis inteſtino adhæret. *Splen* parvus, caro candida & pinguis viſitur. Salvianus *Amiam* veterum eſſe credit, Jovius centrinam quibuſdam videre dicit.

Plin. H. N. l. 9. c. 36.

Alter minor, unde γλαυκίδιον apud Athenæum

næum eſſe conjicit, ſeptem aculeos in dorſo, ad caudam ſpectantes habet; à ſuperiore branchiarum parte ad medium corpus linea tortuoſa admodum dimittitur, hinc rectà ad caudam protenditur.

Tertio quem *ſinuoſum* vocat, quod linea à branchiis ducta, ſerpentum corporis flexibus gradientium inſtar tortuoſa ſit, dentes ſunt acuti, dorſum ex cæruleo nigreſcit.

Oppian. l. 3. Halieutic. Athenæus. Dipnoſ. l. 7.

Locum in petris etiam & arenis paſci Oppianus ſcripſit. Numenius apud Athæneum κατὰ μνία σιγαλόεντα, id eſt, *per algas molles*, fluctibus minimè agitatas & muſcum verſari, tradit. Ariſtoteles, & Athenæus pelagium fecit. *Cibus* quidem ipſi, carnes. Sed nec algam vel muſcum contemnit. Vnde Tarentinus eſcam ad Glaucos capiendos præſcribens, partem ex muſco & farina, partem ex piſcium carne componit. Fœtum ſuum ore, ubi metuit recipere, iterum emittere, tradidere quidam; quia ſpinoſus eſt, de Glauco Galeo ſumendum id videtur: ſanè

Æl. H. A. l. 1. c. 16. Ariſt. H. A. l. 6. c. 16.

ſolum ex Galeis Acanthiam fœtus ſuos propter ſpinam non recipere, author eſt Ariſtoteles. Æſtate circa LX. dies non conſpicitur. Plinius alibi dictor. immemor, nunquam apparere ſcripſit.

Plin. H. N. l. 32. cap. ult.

Uſus ipſius expetitus in cibis, ſive uterum gerat, ſive non. Caput tamen potiſſimum, apud Anaxandridem, Sotadem Comicum, inprimis ſi in Olyutho, & Megaris captus eſſet, commendabatur. Euſtathius palmam oculis tradit. ut ut ſit, difficulter, ſi Tralliano & Mneſitheo credimus, concoquitur. Concoctus permultum alimenti præbet. Ex jure ſumtum ſeu Glaucum ſeu Glauciſcum, copiam lactis mulieribus facere, Plinius Author eſt.

ARTICULUS VI.

De Hippuro & Reverſo Indico.

Plin. H. N. l. 32. cap. 9. Tab. I. 12.

HIppurus ſeu à ſimilitudine equinæ caudæ, ſeu διὰ τὸ ἵππου δίκην ἢ ὀρούειν ἐξάλλεσθαι quod equi more feratur & ſaliat, ita dictus, aliis ἀρνευτὴς ab agnis ſaltus urinantibus ſimiles exercentibus, Dorioni & Epeneto

Rondelet. in Hiſtor. Piſcium.

κορυφαίνη, à pinna quæ à vertice incipit, in eoque veluti criſta erigitur, Hiceſio *Hippurea*, Hiſpanis *Lampugo*, Gazæ *Equilis* vocatur. Glauco colore interniſque partibus ſimilis eſt, & facilè inter cæteros piſces ex *pinna* quæ à capite incipiens in prona parte ipſi unica eſt, & caudæ equinæ ſimillima, villis multis conſtat, cujuſmodi in nullis aliis piſcibus reperitur. Venter in medio corpore ſitus eſt.

Ariſt. H. A. l. 9. cap. 10.

Degit in pelago, mari Mediterraneo ignotus. Caryſtius ab Archeſtrato maximè celebratur, quod mirum, cum cæteri ibi piſces viles ſint. Delectatur carnibus, & naſſis incluſus tantopere creſcit, ut inde incrementum cepiſſe videatur. Vere *parit*. hyeme latet in natatu celer eſt, & nunquam niſi certis diebus capitur.

Tab. III. 1. Cluſius. Exot. l. 6. c. 18.

Reverſus Indicus duplex eſt, Anguilliformis alter; de quo inferius dicemus: alter, de quo hic, ſquammoſus. Nomen inde, quod retractus venetur, accepit. Magnitudine eſt palmi. Squammis contegitur rugoſis, ſpinis in dorſo, & ab umbilico ad caudam maximè acutiſſimis. Docilis eſt, & facilè cicuratur.

Nieremb. Nát. Exot. l. 11. c. 18.

Magnam Indis in venandis piſcibus præſtat operam. Tenui ſed valido funiculo alligatus ad mare defertur, blandis animatus verbis in piſcem conſpectum, etiam magnum, emittitur, ejuſdemque lateri ſeu ventri ſeſe affigit. ſic extrahitur. Præda blandè avellitur, ne, quia valide adhæret, diſcerpta intereat.

REVERSUM *Indicum anguilliformem vide* Tab. II.

CAPUT II.

De Pelagiis Levibus.

ARTICULUS I.

De Thunno.

THunnus, ſeu à Græcorum θύειν quod eſt magno impetu moveri, ſeu ab Ebræorum Thannia, quo Cetaceum piſcem intel-

Aldrov. l. 3. 18. Tab. III. 2. 3. 4.

ligunt, ſic dictus, multa apud Authores pro diverſitate ætatum ſortitur nomina. Thynnis ſeu Thynna ſimpliciter ſive mas eſt ſive fœmina, Pelamyde major, Thunno propriè

Plin. H. N. l. 9. c. 15.

dicto minor. *Cordyla* appellatur partus, quot fœtas redeuntes in mare autumno comitatur, Byzantii αὐξίδας, διὰ τὸ ἐν ὀλίγαις ἡμέραις αὐξάνεσθαι ut teſtatur Ariſtoteles, ſeu quod pau-

Ariſt. H. A. l. 6. cap. 16.

cis diebus augeſcant (Gaza *Auxum* vocat) dicunt. Redux in Pontum ex magno mari Cordyla, *Pelamydis* nomen, ſeu παρὰ τὸ ἐν τῷ πηλῷ μύειν, id eſt *quod in limo ſe abdat*, ſeu διὰ τὸ πίλειν ἅμα *quòd gregatim degat*, ut Plu-

Plutarch. de ſolert. Animal.

tarcho placet, (*Limoſam*, *Limatriam*, & *Lutariam* alii vocant) ſortitur. Pelamydes cum annuum exceſſere tempus, *Thunni* vocantur.

Aldrov. l. 3. c. 11.

hiſce paulò majores *Tritones*, *Orcynus*, *Apolectus*, *Sarda*, *Synodontis*, *Cybia ſeu Cybios*, *Cete*, *Melandrys*, *Triton*, *Chelidonas*, *Xanthias*, propriis ſuarum appellationem rationibus non carent. ſed & variis eorum ſale aſſervatis partibus, ſingularia nomina indita, apud Authores invenies.

Rondelet. in Hiſt. Piſc.

Lubricos eos Plinius facit. Rondeletius ſuum Orcynum, ut & eum quem Pelamydis veræ ſeu Thunni Ariſtotelis nomine exhibet, ſquammis magnis ita ad amuſſim compactis, ut iis carere videatur, tegi, coctione eaſdem dehiſcere, tuncque perſpicuè apparere tenui membrana contectas, ſcribit. Pelamydem verò Sardam cute levi eſſe, & ſine ſquammis, ea parte, quæ à pinnis ad branchias ſitis, incipit excepta, adjicit. Sed nec vel de ſexuum notis; vel de Pelamydum, & Thunnorum differentiis inter Autho-

Aristot. H. A. l. 5. c. 9. Plin. H. N. l. 9. c. 15. Athen. Dipnos. l. Authores convenire videtur. Aristoteli Plinio & Athenæo mas à fœmina eo distinguitur, quod hæc sub ventre pinnulam habeat ἀφαρδὺς dictam, quâ mas caret. Rondeletius in utroque semper pinnam sub ventre deprehendi ait, indivisam in mare, divisam in fœmina, ut podicis foramen dilatari, fœtusque commodius in lucem edi possit. Ligures & Massilienses piscatores nunquam ex Pelamydibus Thunnos fieri apertè ostendisse, author est Scaliger: à Pelamyde hoc unum distare Thunnum, quod hic sit lividus lateribus, illa undantibus maculis transversis atque obliquis eidem destinato gerat, asseret Bellonius. Captus Anno M. DC. LXV. circa Gaditanum fretum, pedem xxxij. longitudine, latitudine xvj. in cujus pelle integra classis delineata conspecta est.

Scaliger in Exercitat. Bellon. cit. Aldrov.

Locus Thunnorum varius pro ætate esse videtur. Oppianus, qui eos piscibus pelagiis annumerat, ex Occeano in mare Mediterraneum, cum vere ad sobolis propagationem instigatur, venire, ideoque tum plurimos in Tyrrheno & Iberico capi, author est; mense Majo Xiphiis cogentibus irrumpere, Jovius adjicit. Pelamydes æquora fluvio aut paludi vicina incolere, ideò in Pontum ad dulciora pabula gregatim intrare, ex Plinio habemus, ibidem, ut & in Mœoticis paludibus nasci, Strabo retulit. tepore gaudere ideò per summa maris natare, aliquando flumina subire, ex Aristotele discimus; Visos qui Agathopoli ad pontem usque, qui aliquot millibus passuum à mari distabat, conscenderent, Rondeletius prodidit. sed & in Rheno, Nilo, Pado, Platina scripsit. in algosis quibusdam locis. Gaditanis extra Herculis columnas subsolano vento cò delatis, ingenti numero, magnitudine & crassitie incredibili, occurrisse, Admiranda Aristot. venditant. Vix credendum Thynnorum multitudinem in Indico mari tantum, ut Magni Alexandri classis haud alio modo, quàm hostium acie obvia contrarium agmen adversa fronte direxerit quòd apud Plinium legimus. Græci scriptores enim Cete & Physiteres fuisse innuunt. De eorum circa Byzantium & captura & mora ita Strabo &c.

Oppian. Halieut. l. 3. c. 620. Plin. H. N. l. 9. c. 15. Strabo. Georg. l. 7. Aristot. H. A. l. 8. c. 19. Rondelet. Aristot. in admirand. Plin. H. N. l. 9. c. 3. Strabo Georg. l. 7.

Cibus eis aliquando alga; sæpè, circa Hispaniam inprimis, (ex anteriore ad columnas delati pelago, esca deficiente macerantur) glandes, ex quercubus ad mare nascentibus delapsæ quibus vehementer pinguescunt: & ex harum ubertate, ubertas Thynnor. colligitur: ut plurimum caro. Tepore fœturæ quicquid attigerint, liguriunt. quin & partu soluto, ne propriis quidem parcunt natis, sed læti tempore veris *Ova vorant subitò, & lacerant sub dentibus atris.* aliquando præ pinguedine rumpi Aristoteles author est.

Aristot. in Admirand. Strabo l. 3. Athen. l. 7. Dipn. Polybius Histor. l. 34. Aristot. H. A. l. 6. c. 17. Oppian. Halieut. l. 4. Aristot. H. A. l. 6. c. 17.

Vitam ad biennium duntaxat producere, quod Plinio ex Aristotele placuit, vix verisimile videtur. Ad tantam enim excrescunt magnitudinem, ut xv. talenta pendeant, caudaque duo cubita, seu ut apud Aristotelem extat, quinque palmum latitudine, expleat, & visi capi, quos corporis magnitudine, squammarum crassitie & corporum duritie biennio multo provectiores fuisse fateri oportuerit.

Plin. H. N. l. 9. c. 15. Aristot. H. A. l. 8. c. ult.

De *Generatione* habemus, Thunnos coire mense Februario post idus Junii initio parere semel, & quidem, in Ponto Thunnos, bis credi, quia partim tempestivus partim cordus ejus fœtus est. prior soboles mense Decembri ante brumam exit, posterior vere. *Ova* edunt quasi in utriculo. Ex his fiunt, quas Scordulas vocant, Byzantii Auxiadas quod paucis diebus augescant.

Aristot. H. A. l. 5. c. 11. edit. Scalig. Plin. H. N. l. 9. c. 115. Oppian. Halieut. l. 4. v. 505.

Exeunt Autumno cum Thunnis simul, verno autem tempore repetunt, jam factæ Pelamydes. Quantum ad *animales functiones*, concessit & istis singularia quædam Natura. Dromades esse, seu ut Gaza reddit cursores, ex superioribus cognosci potuit. Non vagantur tamen bruma; ubicunque deprehensi usque ad æquinoctium, ibi hybernant. Ex Ponto exituri lævam tenent, & Aquilonem operiuntur, ut secundo fluxu exeant. ingressuri eundem, ad dextram flectuntur, quia dextro oculo plus cernunt, utraque natura hebete. Eadem debilitas in causa, quod ad saxum illud miri candoris, à vado ad summa perlucens, quod in Euripo Thracii Bosphori, quo Propontis Euxino jungitur, in ipsis Europam Asiamque separantis freti angustiis, juxta Chalcedonem in Asiæ littore visitur, exhorrescant, & sic repetente territi, adversum Byzantii promontorium, ex ea causa appellatum Auri cornu, præcipiti petunt agmine. Noctu proficisci & vetustissimum Amphylici vatis apud Herodotum oraculum, & nummus à Bellonio visus, in quo altera parte spica, altera Thunnus conspiciebatur, & supra hunc Luna cum inscriptione PHILIPPENZE, innuit, nec de nihilo est, quod Plinius, postquam dixisset, capturam illorum à vergiliarum exortu ad arcturi occasum durare, reliquo tempore hyberno latere in gurgitibus imis, nisi tepore aliquo evocatos, aut pleniluniis, adjiciat. In natando figuram cubicam, si gregatim vagantur, servant, atque sex lateribus comprehensi, soliditatem ex semetipsis constituunt. Ad promontorium Bubonicum, maximi, suum instar, soli vagantur. alii more luporum bini proficiscuntur. nonnulli more caprarum, gregatim pascuntur. Exoriente canicula, in Euxinum natare contendunt; & marinis fluctibus, & fervidè radiato sole calescentibus, inter se velut contexti, confertis turmis sese invicem opacant. *Dormire* infimis gurgitibus, sub saxo aut littore abditos,

Vide Oppian. & Scalig. p. 234. Plin. H. N. l. 9. c. 11. Plin. H. N. l. c. Herodot. l. 2. Histor. Aldrov. l. 3. de piscib. c. 18. Plin. H. N. l. c. Plutarch. de solert. Animal. Ælian. H. A. l. 15 c. 3. Aristot. H. A. l. 4. c. 10.

[Oppian. Halieut. l. 2. c. 5.] ditos, Ariſtoteles prodidit; & quidem tam profunde, ut ne jactâ quidem fuſcinâ, moveantur. Sub Caniculæ exortum œſtro exagitantur. Heret ille ubi cutis tenuior, ſub pinna, & ita miſeros divexat, ut ſæpè in terram ἀσπαίροντες ſaliant, ſæpè in naves ſe conjiciant.

De *Sympathia* & *Antipathia* non eſt quod multa dicam. Dicuntur Cephos habere comites, qui carunculas piſciculorum, à Thunnis diſcerptorum, aquis innatantes, depaſcuntur. Cum gregatim præter Italiam acti elabuntur, à Sicilia prohibiti, in majores incurrunt belluas. Majo Menſe à Xiphiis ex Atlantico Oceano in mare mediterraneum pelluntur. Non aliter ab iis gregratim in fugam agi, quàm ovium greges à lupis Mathiolus author eſt. De captura Thunnorum agere alterius loci eſt.

[Plin. H. N. lib. 9. c. 15.] *Uſum* repercre in *Cibis*. Olim membratim cæſi cervice & abdomine (τὰς ἠτριαίας Athenæus vocat) commedabantur, atque clidio (clidia Thyum Feſtus, Petimen ex Nævio Petimen piſcinum, quod eſt inter duos armos ad pectus, claviculas Medici vocant) ſalitis, Omotarichi nomen impoſitum eſt) recenti duntaxat, & tum quoque gravi ructu; cætera parte plenis pulpamentis aſſervabantur. Melandria vocabantur, cæſis quercus aſſulis, ſimillima. Viliſſima ex his, quæ caudæ proxima ἀωρῖα dicebantur, quia pingui carenti hinc ἀπιονων nomen, probatiſſima, quæ faucibus, Pelamides in apolectos, particulatimque confecti, in genera Cybiorum (ſic dicuntur ſeu ſalſamenti fruſta quæcunque in formam κυβοειδῆ diſſecta; vel quæ ex dorſi partibus cervici clidioque proximis) diſpertiebantur. Alexis caput, commendabat, caudam Antiphanes. Falconius Hetruſcus eruditioris gulæ ganeo, novum & ſapidiſſimum obſonii genus ex iis commentus eſt. Athenæus ἐν μυτλωτῷ (intritum hoc, ex aliis & aliis condimentis) aliis piſcibus prætulit. Alii ſalſamenta, quæ θυνναῖα ſeu θύννια potius, quàm recentis piſcis quamlibet partem præferunt. Sunt quippe Xenocrati apud Oribaſium ſtomacho inepti, mali ſucci, flatulenti, ad excernendum difficiles. Galeno, durâ carne præditi, & inſuaves. Archeſtratus tamen nobilem Thunnum circa Byzantium, Caryſtum & Siciliam; præſtantiorem circa Cephalem & Tyndaridem oram; præſtantiſſimum circa Hipponium Italiæ, naſci, circa Samum ingentem, & deorum conviviis dignum capi, prodidit.

[Plin. H. N. l. 32. c. 10. Ælian. H. A. l. 13. c. 27. Dioſcor. l. 2. c. 30.] Præbent & in *Medicina uſum*. Sanguis fel, & jecur, ſive recentia ſive ſervata, vim pſilothri obtinent. Non pubeſciturum, qui in pueritia iis illitus eſt, Ælianus affirmat, Omotarichus largius ſumptus, Preſteris ſerpentis venenum retundit. Cybiorum cinis, cum melle ad Condylomata confert.

ARTICULUS II.

De Pompilo & Amia.

POMPILUS ſeu παρά τῆς πομπῆς à transvehendo, (fabulantur enim Pompilum hominem πορθμέα portitorem, vel ut Athenæo placet θαλασσουργὸν, ab Apolline quod Ocyrhoën puellam trajeciſſet, in ſui nominis piſcem tranſmutatum) ſeu quod navigantes in alto mari ad continentem uſque comitetur; aliis ſacer piſcis, aliis πέμφιλος dicitur, & à Plinio inter Thunnos reputatur. Athenæus Pelamydi ſimilem & varium eſſe inquit. Rondeletius pro eodem, piſcem ſquamis carentem, in dorſo varium & maculoſum, in quo à branchiis ad caudam linea magna curva, à qua ad ventrem lineæ multæ tranſverſæ interpunctæ deſcendunt, ducitur. pars quæ ſupra & inter oculos eſt, flaveſcit, aurique colorem imitatur. Cauda in unicam non diviſam, neque creſcentis Lunæ figura, Thynnorum & Pelamydum more, deſinit. [Tab. III. 5. Ælian. H. A. l. 15. c. 23. Athen. Dipn. l. 6. Apollon. Rhodius in Argon. Plin. H. N. l. 9. c. 29. Athen. l. c. Rondelet. in Hiſt. Piſcium.]

Locus ipſis ima maris ſedes eſt. Sæpe navigia velis euntia comitantes, mira aliqua dulcedine per aliquot horarum ſpacia, & paſcuum millia à gubernaculis non ſeparantur, ne tridente quidem ſæpius in eos jacto territi. ubi terram perſenſere, recedunt, nec longè abeſſe nautis colligitur. Inimicos experiuntur Delphinos ſed magno horum exitio. Deguſtatis enim illis, continuò convelluntur, ſororeque incenſi, pelluntur, ad littora, eſca marinis avibus futuri. [Plin. H. N. l. 9. c. 15. Oppian. Halieut. l. 1. Ælian. H. A. l. 2. c. 15. Athen. l. 7.]

Amiam ſex παρὰ τὸ ἅμα ἰέναι ταῖς παρα πλησίαις, quod una cum ſui generis piſcibus erat; ſive quod ὀ κατὰ μίαν φέρεται, ἀλλὰ ἀγεληδὸν, quod non ſolitaria ſit, ſed gregatim vivat, ita dictam Ælianus *Troctam*, Hiſpani *Bizam* quaſi Bizantiam, alii *Bonitam*, vocant. Jovius & Salvianus pro ea Lechiam, alii Sphyrænam, quidam illum piſcem qui Hiſpanis Lambugo dicitur, perperam ſubſtituunt. Piſcis eſt Pelamydi, vel Thunno vel Scombro corporis ſpecie, pinnis caudæ ſimilis cute lævi, ea parte quæ circa branchias eſt dempta, *roſtro* acuto, *oculis* parvis auri æmulis. *dentibus* ſerratis, acutiſſimis, in os recurvis *branchiis* opertis, *ventre* craſſo, argenteo, rugoſo, longo, ad podicem uſque demiſſo, cujus appendices ſunt innumeræ ſcombrorum appendicibus tenuiores. *dorſo* cæruleo, & dum vivit ſplendente; à quo ad ventrem lineæ ductæ ſunt obliquæ, nigrantis, certis jntervallis à ſe diſtantes. *Caudâ* habet tenuem, in figuram lunæ in cornua curvatæ, *inteſtina* gracilia, *epar* rubeſcens, *ſplenem* nigrantem, *fel* toti inteſtino attextum, vel ad illud porrectum pari cum eo longitudine, ſæpe etiam replicatum. [Athen. cap. Plutarch. utra animal. Ælian. H. A. l. 1. c. 6. Tab. III. 6. Rondelet. de Piſcib. Ariſtot. de part. Animal. l. 4. c. 2. Ariſt. H. A. l. 2. c. 18. ex Scalig. ſect. Ariſt. H. A. l. 8 c. 13.]

Degere in mari, ſtagnis & fluviis affirmat Ariſtoteles, & cum eo Scaliger. vicinum fluviis & ſtagnis ob dulcem aquam & limum amare, Oppianus Pontum ſubire, atque [Scalig. ad l. 2 H. A. c. 18. Oppian. Halieut. l. 1.]

atque ibi cum suis ducibus æstatem traducere, tum quod ibi belluæ magnæ pauciores, tum quod ob dulcium aquar. permistionem, pastus gratior; unde eorum incrementum singulis diebus intelligitur, certum. Circa Provinciam in maris angustiis quas insulæ frequentes efficiunt, capi, Rondeletius author est.

Arist. H. A. l. 8. c. 13.

Arist. H. A. l. 6. c. 13.

Vescuntur aliquando algâ, ut plurimum carne. Audaces & celeres sunt. quin Troctam saltu valere Ælianus loco supra citato scripsit.

Arist. l. 8. Hist. c. 2.

Pugnam cum delphinis apud Oppianum eleganter descriptam invenies. idem de Troctis apud Ælianum legitur. Capræ prosiliunt, & arrosâ liniâ aufugiunt. Appetuntur à quibusdam piscibus in escam, Glauco inprimis, si Tarentino fides est.

Oppian. Halieutic. l. 2. Ælian. H. A. l. 12. c. 53.

Adhibentur in *cibis* tanquam boni succi ad excernendum medii, sed parcè nutrientes. Archestratus autumni tempore post Vergiliarum occasum, Byzantiasque inprimis commendat. procul à mari Hellespontiaco deteriores scribit. si vicinum Ægei maris tractum pertransieris, pristinam gloriam maculare invenies.

Aristot. H. A. l. 4. c. 8.

ARTICULUS III.

De Xiphia seu Gladio.

Tab. IV. 1. 2. Ælian. H. A. l. 13. c. 4.

PIscem qui à figura rostri *Xiphias* communiter, σκιφίας Epicharmo, ξίφιος Menandro, Gladius Latinis dicitur, Homerus κῆτα Hesychius & Varinus θρανίας alii *Thranin*, Hermolaus *Tomum Thurinum*, ità enim apud Plinium legit. forte à Thuriis Italiæ oppido. Albertus *Militem* appellat, *Galeum* à Plinio vocari; Salvianus & Massurius perperam oppinantur.

Homer. Odys. m.

Plin. H. N. l. 32. c. 11.

Magnitudine interdum est insigni. Ad decem nonnunquam cubitos accedere, tradit Rondeletius. Delphini magnitudinem excedere, Plinius; naviculas æquare, Strabo. *Corpus* habet teres, à capite statim valde crassum, deinde ad caudam usque tenuius, in extremo ante caudæ exortum eminentia quædam extuberat. *Corium* caudam versus, ducta manu læve est, os versus asperum. *Squammæ* sub cute latent plurimæ, *adeps* in dorso suis more residet. Utraque *maxilla* rostrata est, superior magis ossea, durior, aliquando bicubitalis, (Athenæus totius corporis magnitudini æqualem esse, scribit) inferior brevior & triangularis, plærumque illa habet se ad totam magnitudinem ut tria ad decem, ista ut unum. *Gladius* est ferro acutior, sed extincto pisce corrumpitur. Gellius ejus mucrone dura excavavit saxa. *Dentes* ipsi falso Ælianus tribuit, non admodum curvos, nec admodum inanes. Nullos enim habet, eorum loco ossa oblonga & aspera in palato resident, absumtâ in tantum gladium materiâ, quæ dentibus cedere debuerat. *Oculi* ipsi orbiculati prominentes, & ante eos foramina. *Branchiæ* octonæ & duplices, *tergus* ex cinereo nigricans, & serici instar splendens. *Pellis* tenuissima, *venter* argento micans. *Fellis* vesicula intestino committitur.

Rondel. in Hist. Plin. H. N. l. c. Strabo.

Athen. Dipnos. l. 7.

Oppian. Halieut. l. 2.

Ælian. H. A. l. 14. c. 23.

Arist. H. A. l. 2. c. 13.

Degunt in mari, & rarò adeunt littora. Copiosius verò juxta Scillæum promontorium apud Siculos & Zophyrium quod Italiæ extremum est, hodieque Spartiventum à nautis nuncupatur, capiuntur. Tribuuntur tamen ab Æliano & Danubio, sed & in Dania in lacu Suerinensi notissimi dicuntur.

Plin. H. N. l. 32. c. 11.

Ælian. H. A. l. 14. c. 23.

Victitant piscibus, quos rostri incursu interficiunt, nec prius comedunt, quam spiculo transfixerint.

Ælian. l. c.

Exortu Caniculæ divexantur ab œstro seu asilo (Animal est parvum, scorpionis effigie aranei magnitudine) tantoque infestantur dolore, ut in naves sæpenumero exiliant. Balænam exhorrescunt, eamque conspicati, gladium suum in terram, aut obvium quemcumque vadi locum impingunt, sic infixo capite sese continent. Nec tamen sua ignorare arma credendum. Utitur rostro tanquam gladio. Sæpe in mari Indico validissimas Lusitanorum naves, ad sesquipalmum aliquando perforant. Visus in mediterranea juxta navim natantem, medium rostro discidisse. Græcanicum sermonem ab Italico distinguere, illum minimè reformidare, ad hunc diffugere, Joannes Marius Cætaneus, qui Locrensi in littore Xiphianum piscationi interfuit, prodidit, & Brutii testantur.

Oppian. Halieut. l. 2. v. 509. Plin. H. N. l.

Opian. l. 2. v. 509.

Ælian. H. A. l. 9. c. 40.

Usus in cibo rarus. Carne enim est arida, & difficulter concoquitur. Archestratus Byzantinum commendat.

ARTICULUS IV.

De Remora & Cetorum Duce.

Tab. IV. 3.

DE Remora, quæ *Echeneis*, *Remiligo*, & *Naucrates*, dicitur, vix quicquam certi scribere possum, adeò Authores in diversa scinduntur, tria tamen occurrunt, descriptio, facultatis naves retinendi, & causa. Variè à veteribus describitur. Quibusdam est parvus piscis, assuetus petris. Quidam eum pedes ex Aristotele habere opinantur, ita positâ pinnarum multitudine. Mutianus muricem esse, latiorem purpurâ, neque aspero, neque rotundo ore, neque in angulos prodeunte rostro, sed simplice concha, utroque latere sese colligente, quibus inhærentibus, plenam ventis stetisse navem, portantem nuncium à Periandro, ut castrarentur nobiles pueri, conchasque quæ id præstiterint, apud Guidiorum Venerem coli, prodidit. Trebius Niger pedalem esse, & crassitudine quinque digitorum credit. Tres eo nomine celebrari, haud perperam inde colligas. Nec inter recentiores de eodem convenit.

Plin. H. N. l. 9. c. 25.

venit. *Rondeletius* inter ignotos reponit. *Gillius* nunquam ſe piſcem, vel piſcatorem qui ipſum vidiſſet vidiſſe profitetur. *Bellonio* eſt totus exoſſis, mollis, lubricus, coloris herbacei, inferiore parte planus, dorſo repandus, in gibbo convexus, limacis rubri teſta carentis effigiem referens. Eidem ad ſpitamæ longitudinem & manubrii ligonis craſſitiem plerunque excreſcit, circa ſaxa in mari, ſed lentè ſerpit, & iter cornibus prætendit, mucaginemque ut limax ſerpendo relinquit. In Corcyra frequentiſſimè è ver-riculis extrahi dicitur. Quam in *Imperati Neapolitani* Exoticotamiejo Neapoli vidimus, ſic deſcribitur. Capite ſupino acetabula habet ſimilitudine cirrorum ſive acetabulorum Polypi, quibus naves magnoſque ac cetaceos piſces apprehendens pertinaciter hæret. Curſumque eorum remoratur, & pro arbitratu ſuo retinet. Ad magnitudinem corporis Icon expreſſa eſt.

Remoræ Aldrovandi color toto ferè corpore ad violaceum inclinat. *Latera* candicant. medium corpus ſubviridis linea interſecat. *Cauda*, quæ unicam pinnam degenerat ad cæruleum vergit. *Roſtrum* canino ſimile, niſi inferior maxilla ſuperiorem longitudine ſuperaret. *Pinnæ* toto corpore ſex. Simillimus Embdæ in Friſia piſciculus repertus eſt, referente Geſnero. quatuor digitorum longitudine. Cuticula ſine ſquammis. tenuiſſima. capite pro corporis magnitudine maximo. Oculis parvis, reliquo corpore turbinato. ſub mento quiddam habebat figura acetabuli. Cavitas cum digito premeretur, ita adhærebat ut circumferri poſſet. Par *facultatis navigia retinendi* ratio. Ruant venti licet, & ſæviant procellæ cogit ſtare navigia ſecundum Plinium (verba ejus ſunt. Ventum eſt ad ſumma natare &c.) Plinio Oppianus adſtipulatur. Cheremenianus Trallianus apud Plutarchrum impedimentum & moram navigationi inferre, & ut tardius navigia ferantur facere aſſerit ille puppi, hic lateri navis, Oppianus carina adhærere ſcribit. Petrus Melara Cardinalis Turonenſis triremem cum è Gallia Italiam mari peteret, ab eodem (niſi forte de Lampetra id accipiendum ſit) in medio curſu retentum fuiſſe. Kircherus pro fabuloſis omnia iſta habet. Nunquam talem à Plinio ad tempora noſtra effectum notatum, etſi totus orbis navigationibus luſtratus ſit. Non poſſe potentia majus à minore vinci. Nullum magnetis fruſtum, quamvis efficaciſſimum, exactiſſimeque libratum aliud majus & gravius allicere. Frequenter in freto Siculo ob contrarios æſtus, unam onerariam extenſis velis, ſecundo vento in mediis fluctibus hærere, vicinis curſum tenentibus.

Geſner. in Hiſt. Piſcium.

Plin. H. N. l. 32. c. 1.

Plutarch. l. 2. Sympoſ. probl. 7.

Kircher. l. 3. Artis Magnet.

Oppian. Halieut. l. 1. c. 221.

Rondel. de piſc. marin. l. 15. c. 18.

Ariſt. in Maechnici quæſt. 6.

De cauſis haud certiora occurrunt. Rondeletius Ariſtotelis reſponſo, quo cur clavus cum ſit parvus, & in extrema navi, tantum poſſit, ut ab exiguo temone & hominis unius viribus, magnæ navium moles moveantur, exponit, innixus, minus potius ad contactum Remoræ moveri, quam ſiſti oſtendit. Idem de Plutarcho dicendum, dum navim multo muſco & alga obductam, aquam obtuſius ſecare, & tardius moveri, hiſce Echeneidem adhærere, ſi tarditatis non cauſam, ſed cauſæ accidens eſſe, prodit. Fracaſtorio latentis ſcopuli Echeneidem indicium eſſe, navi ita ut avelli nequeat propter metum vacui, adhæreſcere, placet. Scaliger Plinium ſecutus, ad occultas qualitates confugit. Movendi quibusdam eſſe poteſtatem, contrariam aliis. Nemini comperta in igne caloris principia. hunc Lonicerus ſequitur. Suarezius influentias cœleſtes addit. nec Baſilius & Ambroſius renuunt. Peculiaris Keckermanni opinio. Viſcoſum & frigidiſſimum humorem de ſe fundere putat Echeneidem. hoc aquam circa gubernaculum congelari, ipſum quaſi immobile reddi. Vix quicquam veriſimile.

Plutarch. Symp. l. 2. probl. 7.

Fracaſtor. de Sympath. c. 8.

Scalig. Exer.

Lonicer. de Aquatic. Suarez. Diſput Metap. 18. Baſilius 8. Hexam. homil. 7. Ambroſ. Hexam. l. 5. c. 10. Keckerm. in probl. nauticis.

Quantum ad *uſum* alii è Græcis lubricos partus atque procidentias contineri ad maturitatem alligato eo prodiderunt: alii ſale adſervatum adalligatumque, gravidis partus ſolvere, ob id alio nomine Odynolyontem appellari. A matoriis veneficiis infamem eſſe, indiciorum & litium moram, inter falſa repono.

Plin. H. N. l. 22. c. 1. Tab. IV. 4.

Cetos ducem habere, tum quod mole corporis oppreſſi tardè moveantur, & facilè in cœnum, brevia & anguſtias impingant: tum quod parum acutè cernant, Oppianus Ælianus & alii authores ſunt. deſtituras, ad terram delabi & perire, Plutarchus & Claudianus prodidere. ἡγητὴρ is ἡγεμὼν ὁδηγὸς; Plinio, neſcio quare Muſculus, quo nomine Balenæ partem Oppiano & Ariſtoteli dici falsò opinatur Bellonius, Hermolao *Iulus*, aliis, *Myſticetus* dicitur. Longus eſt, colore albo, capite longo, anguſta cauda, ſi Æliano credimus. Aldrovandus dodrantalem, roſtro acuto, capite prælongo & plano, cauda anguſta & tenui, toto corpore aſpero, ſquammis experte, ſed oſſeo corio tecto, proponit.

Oppian. Halieut. l. 3. Ælian. H. A. l. 10. c. 6.

Aldrov. de Piſcib. l. 3. c. 23.

Fabuloſumne id, quod Rondeletius arbitratur, an ambiguum, quod Scaliger, natura talem dederit, an amicitiæ adſcribendum ſit, non diſputo. *Amicitiæ exempla ſunt Balæna, muſculus, quando prægravi ſuperciliorum pondere obrutis, ejus oculis, infeſtantia magna vada, prænatans demonſtrat, oculorumque vice fungitur*, apud Plinium legimus. Agnitum, ore velut anchoram à Balænis recipi, in faucibus dormire; hoc quieſcente, illas non moveri, hoc gubernatore, deſtitutas, ad terram delabi & perire, Plutarchus & Claudianus prodidere.

Scaliger ad H. A. Ariſt. l. 2. c. 16.

Plin. H. N. l. 7. c. 62.

Plutarch. l. utra animal. Claudian. in Eutrop.

A R-

ARTICULUS V.

De Serpente Marino.

Tab. IV. 5. 6. Tab. V. I. Plin. H. N. l. 32. c. I. Ælian. H. A. l. 18. c. 28. Arist. H. A. l. 2. c. 15. Arist. H. A. l. 8. c. ult.

SErpens marinus, Plinio *Draca Marinus*, Æliano μύρος & *Hydrus*, Aristoteli ὄφις θαλάσσιος dicitur.

Notabilis ipsorum quibusdam locis magnitudo. Ejus sunt in Africa, ut boves insectentur, & triremes apprehensas evertant. Circa Norvegiam ducentorum pedum longi visi, tantas aliquando supra mare spinas, erigentes, ut navis per unam transire possit, si Olao Magno credimus. Conspicitur in sinu Codano quidam flavi coloris XL. pedum, innoxius, nisi irritaveris. Apud insulas quasdam ante Persidem, vicenum cubitorum, terruere classem. Tales in Carmaniæ promontorium & Arabiam circa tres insulas è mari egrediuntur. Baraces sinus navigantibus perniciosus, quod ad eum è pelago tendentibus prægrandes & nigri serpentes occurrant. Maximi cujusdam descriptionem & in Virgilio invenies. Is de quo hoc loco, terrestri similis est, capite & corpore congri ἀμαυρότερος duntaxat, ore acutiore, si Aristotelem sequimur. Si Salvianum, habet dorsum subrubrum; latera subflava, ventrem sub albidum. Rondeletius eum trium cibitorum facit, corpore fulvo, quàm Anguilla rotundiore, colore quem & sceleton apud Aldrovandum exhibebat, capite congri, oculis flavescentibus, ventre & rostro cinereis, maxilla superiore longiore. Dentes murænæ modo, sed rariores habere, addit: pinnulas ad branchias veluti Anguillæ duas A. Castelleto ad Aldrovandum missus, colore erat congri, sed ad cæruleum inclinante. Ore intra rubido, dentibus acutissimis instructo, sub mento apophysis barbæ modo propendebat, altera ad ani orificium.

Plin. H. N. l. 6. c. 23. Solinus in Polyhist. Arrian. in Periplo maris rubri. Virgil. l. 2. Æneid. Arist. H. A. l. 2. c. 14 & l. 9. c. 37. Aldrov. de Piscib. l. 3. c. 24.

Maris est incola: nec tamen ἐν ταῖς σφόδρα βαθέσιν seu profundissimis, gurgutibus nascitur. Qui in aquis fluviatilibus reperiuntur, Hydri sunt & toto cœlo ab istis differunt. Degit tamen aliquando & in terra, ut terrestris quædam species. toto ferè die in mari vivit, somni causa in terram egreditur. vehementior est congro, si ποσειδωνίων ita placet vertere. Captus atque immissus in arenam, cavernam sibi rostro mira celeritate excavat.

Aristot. H. A. l. 2. c. 14. ex Scal. edit. 17. Bellon. in observat. Plin. H. N. l. 9. c. 37.

Pugnavere aliquando in Turcia tempore Bajazetis à solis ortu ad occasum cum terrestribus; Occisorum utrinque octo millia numerata sunt. Aquatici concessere victoriam.

Comedi quidem potest: sed propter similem cum terrestri formam rejicitur.

ARTICULUS VI.

De Congro & Ophidio Plinii.

COngri, qui Græcis à γρῶ, quod est voro; ἀπεσθίουσι γὰρ τῶν πελυποδῶν τὰς πλεκτάνας κόγγρος & γόγγρος aliis *Grillus*, quibusdam à corporis & coloris similitudine, *Anguilla marina*, dicitur, duo genera; *Unum* Album & pelagium, *alterum* Nigricans, quod haud rectè vel littorale vel pelagium dixeris. Ambigit enim ut scribit Aristoteles: recentiores unum duntaxat, in quo omnes notæ congro à veteribus attributæ, reperiuntur.

Tab. IV. 7. Ritters husi. ad l. I. Halieut. Oppian. Athen. Dipnos. l. 7. Aristot. H. A. l. 8. c. 13.

Longus est & lubricus seu lævis. sæpè in quatuor aut quinque cubitorum longitudinem excrescit. Visus à Scaligero quem utraque manu nequisses amplecti, ut non mirum multos in Sycyone quos homo vix ferat, aliquos plaustri magnitudine capi, Eudoxus; circa Cartejam in exterioribus locis augeri supra minarum octoginta, Strabo prodiderit. Toto dorso rubet, *ventre* & lateribus pallet. Binis natat pinnis. Linea nigra in exteriore parte membranaceæ pinnæ per dorsum extensa conspicitur. *Oculi* sunt Anguillis longè majores. In extremo *rostro* duo brevia cutacea cornicula gerit. *Dentes* habet parvos pectinatim coeuntes, *branchias* utrinque binas, *pinnæ* harum rubent, quæ verò corpus ambit fusca est, & ad cæruleum inclinat. *Interiora* si spectes; *Gula* ipsi exigua, qua alii pisces carent. *Fellis* vesica ab epate pendens.

Scaliger ad Arist. H. A. l. 2. c. 16. Eudox. l. 6. de terræmotu apud Athen. Strabo Geogr. l. 3. Aristot. H. A. l. 2. c. 13.

In nullo non *degunt* mari, fluminibus inprimis vicinum si sit. nam & hos juvenes subire solent: ne de paludibus dicam, quarum illustris alumnus à Matrone Parodo vocatur. In terram egredi non absonum, cùm idem & de serpente marino superius dixerimus, & de Anguillis ex Aristotele colligatur. *Vescuntur* pisciculis. Ideò vehementiore spirante vento, quo tempore numerosiores pisciculi mare intrant, pinguescunt.

Oppian. Halieut. lib. I. v. 113. Athen. l. 4.

Coitus eorum Anguillar. coitui comparatur, non quod ex simili spumæ sanie in arena obruta nascantur; sed quod circumplexu mutuo supinæ partium coitum peragant, quod ἀντίδοις & μύξοις τῶν ζώων solenne est: *Ova* longa serie inter se protensa, pinguedine ita obducuntur, ut vix appareant. Si in ignem conjeceris, abit in vaporem pingue; ova exiliunt, & elisa crepitant.

Oppian. Halieut. lib. I. v. 516. Aristot. H. A. l. 5. c. 4. Aristot. H. A. l. 6. c. 17.

Latant hyeme, nec, eadem, præterquam statis diebus paucis, & iisdem semper, capiuntur. *Gregales* ne sint, an solitarii ambigitur. Causam Mnesitheus præbuit. Modò gregarios esse posse dicit, modò nec inter hos nec inter illos recenset.

Aristot. H. A. l. 8. c. 13. Plin. H. N. l. 9. c. 16. Athen. l. 8.

Inimicitias cum Polypo, Locusta, & murænæ exercet. Polypum devorat. Neque enim ob lævitatem ab eodem apprehendi potest. A Locusta laceratur, licet valido

Aristot. H. A. l. 8. c. 2.

ſit corpore. Ipſe & Muræna caudas inter ſe prærodunt.

Plin. H. N. l. 9. c. 62. *Uſus* ipſius apud Græcos in *cibis* laudatus. inprimis ſi è Sicyone adferebatur, Italum tantum cæteris præcellere putabant, quantum pinguis Thynnus viliſſimis coracinis. Tanti denique æſtimatus, ut Nereus quidem Chius Diis eum elixaſſe legatur: Dorion verè opſophagus, cum puer optimor piſcium nomina dicere juſſus, Congrum inter cæteros recenſuiſſet, piſcium ſe, non Deorum nomina dicere juſſiſſe, repoſuerit; Nunc in vili admodum ſunt, apud omnes, *Hiſpanis exceptis*, precio. Angli puſillos cum aceto & ſinapi comedunt. *Congener* congris eſt, qui in mari circa Canibales inſulas capitur. Cute intensè viridi & elegantiſſimè variegata; rictu patenti, & dentibus acutiſſimis. Caro detractâ cute candidiſſima eſt; ſed qualitatis adeò virulentæ, ut ſæpe in mortem guſtantes conjiciat.

De Laet. Ind. O-vid. l. 1. c. 18.

Tab. V.

Ophidion Plinii, quem Salvianus & Bellonius cum ſerpente marino confundunt, quemque Tragum Oppiani quidam eſſe opinantur, duorum eſt apud Rondeletium generum. *Unum* eſt barbatum, quod gemina barba à maxilla inferiore propendente inſtructum ſit; *Alterum* imberbe & flavum, de cætero ſuperiori ſimile. Bellonius palmum non excedere, pelle lubrica eſſe, pinnas carnoſas habere, integram in gyrum caudam ambire, & multa nigredine perfundi, teſtatur. *Linguam* habet parvam, acutam. *Cor* trigonum ruberrimum, *hepar* ad ſiniſtrum latus exporrectum, *ſtomachum*, oblongum, *pylorum* permultis apophyſibus circumdatum, à quo tres inteſtinorum revolutiones ad anum pertingunt, *lienem* rubrum, & oblongum. Cætera ad ipſos Aſellos accedit.

ARTICULUS VII.

De Muræna.

Tab. V. 3. 4. Muræna, quibuſdam *Draco marinus*, quod corporis ſpecie ſerpentes æmuletur, Græcis μύραινα, σμύραινα & ζμύραινα (multæ n. dictiones quæ ab σμ incipiunt, olim per ζμ ſcribebantur) παρὰ τὸ μύρειν vel μύρεσθαι, quod præ pinguedine in ſumma aqua fluitent, & à ſole terrefactæ, qua curvare ſe nequeant, mergi non poſſunt; quod tamen de optimis quæ Latini *Flutæ*, Græcis πλωταὶ, quaſi navigabiles, vocantur, potiſſimum ſumi debet, quamvis & *rhyades* piſces Flutas Gaza vertat, dicitur.

Euſtach. in Home. Macrob. Saturnal.

Externa ſi attendas, ad duorum cubitorum longitudinem accedunt; circa Cartejam locis exterioribus minarum ſupra octoginta reperiri, Strabo, ad decem libras augeri neque majorem ſe vidiſſe, Salvianus, prodidit. Longus eſt, lubricus ſeu lævis, & ſerpentis ſpeciem referens. Cutis quæ tenuiſſima diverſi coloris, qui nec in omnibus ſibi reſpondet, ſeu quod alius vivis ſit, alius in mortuis (ſanè Plinius, in Gallia ſeptentrionali, Murænis omnibus, in dextra maxilla ſeptenas maculas ad formam ſeptentrionis aureo colore fulgere, duntaxat viventibus, pariterque cum anima extingui teſtatur) appareat. *Mas* paucioribus maculis diſtinguitur, & quibuſdam veluti ſtellis conſpergitur, *fœmina* pluribus veluti aureis guttis, quas Ovidius auratas notas dixit, variatur; Bellonio; eidemque ut plurimum fulveſcunt. Rondeletius colore fuſco, ideò κιλλαίνην ab Oppiano dici; Maſſurius maculis luteis & nigris; Gillius alium colore ſubnigro, luteis alium, albo nigris quasdam colore diſtinctas, prodidere. Aldrov. fœmina varia eſt, blattariæ floribus ſimillimis, hinc ardens Ovidio dicitur. *Caput* habet rotundum, tenue, & acuminatum, rictum *oris* latiſſimum. *Dentes* acutiſſimos, ſerratos, ſolidos, non in maxillis ſolum, ſed & in ima quoque faucium parte diſpoſitos. Carnoſum *palatum*, quod linguæ loco obtinuit. *Maxillam* ſuperiorem aquilinam in cujus extremo duæ ſunt breves apophyſes ſeu verrucæ *Oculos* magnos. *Dorſum* cultellatum, ut Pytheas ait, hoc eſt, ſpino acuto, & pinnulam ferè conſtituente. *Pinnas* & branchias, adimit ipſis Plinius, ſed malè. Quaternas enim has habent. Sed parvas; utpote ex quaternis minutis oſculis, ſive foraminibus paulum modo ſe exſerentes; ſeu ut Ariſtoteles dicit, non διηρθρωμένας. id eſt explicatas, ſed præter. alior. piſcium morem confuſas. Illas non ad latus ſitas, neque tales ut natare poſſint.

Strabo. Geogra. l. 3. Ariſt. H. A. l. 2. c. 13. l. 4. de partib. c. 13. Plin. H. N. l. 9. c. 11. Plin. H. N. l. 9. c. 23.

Bellon. Hiſt. l. 5. c. 10.

Aldrov. de Piſcib. l. 3. c. 27.

Plin. H. N. l. 9. c. 20. Athen. Dipnoſ. l. 7. ex Theophr. Ariſt. H. A. l. 2. c. 13.

Quantum ad *Interiora*, carnem habet candidiſſimam, ſub cute obliquis & tranſverſis ductibus diſpoſitam; variis muſculis hinc & inde abeuntibus munitam, multis ſpinulis brevibus & recurvis conſperſam. *hepar* ſubfulvum, oblongum, ſtomacho incumbens, longiuſculum; *fel* Cyaneum, magnitudine avellanæ, quod Bellonius jecori; Ariſtoteles inteſtinis inhærere, à jecore meatibus quibusdam dependere, ſcribit. Habet & lienem oblongum nigricantem, ſtomacho annexum. *Ventriculum* longum, à cujus medio inteſtinum ſine ſpiris ad anum protenſius, juxtaque eum cellulæ, inſtar inteſtini coli, habentur. *Vertebris* quæ minus frequentes, ſed oblongiores quam Anguillæ, proceſſus inſunt tranſverſi ac ſurſum ſpectantes præter aliorum piſcium morem Ariſtas Scaliger vocat, quæ ſi coriam inverſum detrahutur, cum eo ſimul omnes educuntur. In Oeſophagi qui latus, & à rictu incipit, orificio, hamuli leviter uncinati, ad gulam citra fauces ſpectantes, linguæ vicem ſupplent, ac ſtatim à branchiis folliculus

Ariſt. l. 2. Hiſtor. c. 15.

Scalig. ad A. H. l. 2. c. 16. v. 108.

culus teres, ſpinæ incumbit, flatu turgidus, commodioris natationis uſum præbens.

Syneſ. Epiſt. Clem. Alex. in pæda-gog. Varro de R.R.l.2. Ariſt. H. A.l. 5. c. 10.

Vivunt quidem in mari, circa petroſa loca; videntur tamen & fluviorum oſtia petere. In Oceano rariſſimæ ſunt. Tarteſiæ & è Siculo freto, unde ad piſcinas Romam accerſebantur, antiquis in pretio fuere. minus ex Tarſenſi & Carpathio mari probabantur. Exeunt & in terram frequenter, in eademque capiuntur. & diu, quòd parvas branchias habeant, parum aquæ admittant, nec multum refrigerii deſiderent, vivunt.

Plin. H. N.l. 9.c. 23. Tertullian. de pallio. Seneca l. 1. de Clem. Macrob. Saturnal. l.2.c. 11.

Cibus ipſis caro, ideò in petris quæ Channis, & Patellis plenæ domicilium. Nec ab humana abſtinent. Cujus rei gnarus Vedius Pollio, Eques Romanus, & ex amicis Augusti, invenit in hoc animali documenta ſævitiæ, vivariis earum immergens damnata ſervitia, non tanquam ad hoc feris terrarum non ſufficientibus, ſed quia in alio genere totum pariter hominem diſtrahi ſpectare non poterat. Cùm rabie agitantur, ſæviſſimè perſequuntur ſquammoſos; ita verò morſu valent, ut partem niſi tota amputetur, ab ea liberari poſſe neget, Rondeletius. In Sicilia in ſumma aqua præ pinguedine flutantur. Unde manu capi murænas flutas Papirius apud Varronem prodidit.

Plin. H. N.l. 9.c. 23.& l. 32.c.2. Nicand. in Theriac. Ælian. H. A.l. 1.c. 5.l. 9.c. 6. Athen. l. 7. Oppian. l. 1. de Venat. & l. 1. Halieut. Orus Appol. l. 2. c. 111. Iſidor. l. 12.Orig. c. 6. Andreas de falsò creditis.

De Murænæ cum vipera congreſſu à multis ſparſa opinio. Muræna inquiunt, libidinis impetu plena, latibulum viperæ intrat. Vipera mas ſtimulis concitata ad mare accedit, & ſibilo edito amatam evocat: ſic ambo invicem colligantur. Falſitatem ſi diſcrepantia (alii marem cum vipera fœmina congredi, alii fœminam cum vipera mare produnt) non oſtendit, at certè illud, quod Nicander famæ, Plinius & Ælianus vulgo eam tribuant. Andreas apud Athenæum, quod vipera nemor, ſecreta amet. nec à quoquam id obſervatum eſſe, vel piſcatore vel littorum ubi frequentes murænæ, accola, neget, oſtendere poteſt. Coëunt autem more ſerpentum, & *ova* parva, ψαθυρὰ eaque ſeu arenacea, numeroſa & quocunque tandem tempore pariunt. Murænulæ recens prognatæ, celeri adoleſcunt incremento.

Ariſt. H. A.l. 5.c. 10. Ariſt. H. A.l. 5.c. 4.

Latitant hyberno tempore, quo, paucos dies ſi excipias, non capiuntur. Quia pinnis carent, flexuoſo corporis impulſu *moventur.*

Idem. l. 3. c. 10. Plin. H. N.l. 8.c. 15. Ariſt. de inceſſu animal. Nicand. in Thor. Plin. H. N. l. 32. c. 2.

Ad *Ingenium* & *Mores* pertinet, quod, è vivariis egreſſæ piſcatores adoriri, & è navibus in mare pronos dejicere; reti circumdatæ maculas appetere ipſas, conſciæ teretis ac lubrici tergi, cum multiplici flexu laxari donec evadant; ut hæſere in hanc amplius devorare quàm hamum, admovereque dentibus lineas, atque ita erodere; infixas hamo, quod ſint cultellato dorſo, ſeſe invertere; cauda ictas, celerrimè exanimari, capite ictas difficulter unde animam in cauda habere certum Plinio concentu & tintinnabulis, quod ex fabula de viperæ ſibilo natum eſſe credo, à piſcatoribus evocari, dicuntur.

Plin. H. N. l. 32. c. 2. Ælian. H. A.l. 8.c. 4. Macrob. Satur.l. 2.c. 1. Tzetz Chil 8.c. 173. Plutarch.l. utra animal.

Docilitatis argumentum, L. Craſſi, qui cum Cn. Domitio Cenſor fuit, Muræna Inauribus & gemmis diſtincto monili ornata, tanquam eximiæ pulchritudinis puella, vocem Craſſi cognoſcebat, ad eum adnatabat, & porrecta cum gaudio accipiebat. in piſcina mortuam, atratus tanquam filiam luxit. Idem de Antonii Druſi in villa apud Baulos, in parte Bajana, Muræna, dicitur.

Porphyr. l. 8 de abſtin. ab anim. Ælian. H. A.l. 1. c. 32. Oppian. Halieut. l. 3. v. 190. Plin. H. N.l. 9 c. 30 Plin. H. N.l. 9.c. 23. Ælian. H. A.l. 1.c.37.

Antipathiam ipſarum cum Locuſta, Polypo, Ozena, Congro, Aceto, & Ferula notarunt authores. *Vincuntur* à locuſtis. Ad carnes Polyporum Ozænarum inprimis præproperæ feruntur. Pugnas Ælianus deſcripſit; addidit Kiranides incredibile, evaneſcere Murænam, ſi cum Locuſta coquatur. Cum Congro ſæpiſſimè congreſſam Puteolis, ſpectavit Perottus, Aceti guſtu præcipuè in rabiem aguntur. Licinius Macer pingueſcere jactatu, (alias lactatu) fuſte non interimi, eaſdem ferulâ protinus, prodidit. Mirum quod ex Æliano habemus, cum plagam unam acceperit torpeſcentem perſiſtere; ſin plures inferas, funditus ita accendi.

Varro de R. R. l. 3. c. 17. Plin. N. N.l. 9.c. 55. Macrob. Saturn. l.2.c. 11. Plin. H. N. l. 35. c. 12. Lamprid. in Heliogab. Macrob. Saturn. l. 2. c. 11. Horat. l. 2. ſerm. Saty. 8. Galen. l. de cibus boni & mal. ſucci.l. 3.de Aliment.

Summis olim apud Romanos fuere in deliciis, ſeu ut gulæ irritamenta, ſeu quod diutiſſimè & magna copia in variis ſervari poſſent. vel unus C. Hirrius duodena millia ſeſtertia, ipſis alendis inſumebat, & uno tempore Cæſari VIM Murænarum mutuo dediſſe in pondus dicitur. nam permutare pretio vel aliâ merce noluit. Hujus villam intra quam modicam quadragies piſcinæ venierant. Tripatinus ſumma cœnarum lautitia, ex Feneſtella appellatur; unaque fuit Murænarum, altera Luporum, tertia Myxonis piſcis. Heliogabalus earundem lactibus in locis mediterraneis ruſticos paviſſe creditur, ut totum Romanum imperium perderet. Piſcis æſtimium Liciniis Murænarum nomen impoſuit, ut Sergio Oratæ. Commendatas maximè prægnantes ex Horatio poteſt colligi. ſed & à iactibus ſummam obtinuiſſe carnem. Nam ſive molles illarum. carnes ſtatuas, ſive duras, opprobrium vitare non poterunt. Illæ inflationes, hæ cruditates difficiles concoctu pariunt. Galenus tamen mediocres poſuit, ſi in puro mari verſentur.

Reperere & in Medicina uſum. Nam Marcellus pellium cinerem ex aceto fronti illitum, prodeſſe adverſus capitis dolorem prodidit.

ARTICULUS VIII.

De Myro, Reverso Indico Anguilli formi & Tænia.

Tab.V.5. MYRUS, seu μυρὸς, παρὰ τὸ μύρειν sive μύρεσθαι, fluere, quod præ nimia pinguedine mari supernatet, dicitur. Volaterranus, falso Plinio & Gazæ Oculatam, Plauto Ophtalmiam vocari scripsit. Alicubi Myrinus, sed perperam, μύξινος enim legi debet, vocatur. Sitne Murænarum mas, quod Plinius, Hesychius & aliis prodidere, ex descriptione colligetur. Aristoteles concolorem, muræna robustiorem, colore piceo, dentibus intus & extra instructum prodidit. Athenœo λεόχρως seu colore leonis & ἴυγγος seu torquillæ, esse creditur. (Plin. H. N. l. 9. c. 23.)

Duo ejus apud Dorionem genera. *Nigrum*, quod Galli piscatores serpentem vocant, & *Ruffum*, quod deterius. *Ille* serpenti magis similis est quam Murænæ, corpore nigricante, rotundo, sine maculis, sine squammis. Carne tenerrima, sine ullis spinis. *Pinnulas* habet valde exiguas cutis substantia, unam à cervicis loco ad anum usque, & alteram ab ano ad eandem, quarum ora nigra est: unicum utrinque branchiarum imperfectarum foramen, *puncta* in utroque latere aliquot aurea, quæ magis in viventibus quam mortuis apparent. *gulam* ventriculo præpositam, *intestina* longa, recta ad podicem porrecta. *jecur* longum, rubescens, sine felle. *splenem* longum, tenuem. (Athen. Dipnos. l. 7.) (Athen. Dipnos. l. 7.)

Alter serpens rubescens Rondeletio (Dorionis Myrum ὑποπυρίζοντα non absurde dixeris) piscis est rarissimus, corporibus speciе serpentibus terrenis similis, colore rubro vel phœniceo, lineis obliquis & sinuosis à dorso ad ventrem ductis, eam lineam quæ à capite ad caudam protensa est, secantibus; scissura oris non admodum magna. *Dentes* habet acutos, serratos, *branchias* squammosorum piscium instar opertas. in *dorso* à capite ferè ad caudam capillamenta tenuia à sese disjuncta, in ventre similia. *Cauda* in pinnam unam desinit.

Tab. II. 5. REVERSUS INDICUS Anguilliformis, inter Pelagios non squammosos ab Aldrovando refertur. inter Galeorum genera ab Hernando. Instar Anguillæ Columbus facit, nisi grandiusculum caput haberet. Capite autem pelliculam quandam crumenæ similem gestare scribit. Si Hernandum sequimur, tres spithamas est longus, Corio nigro, figura mirabili: vix possis divinare an natet supinus vel pronus, imo judices, cum supinus est pronum jacere, & cum pronus supinum. Rostrum habet acutum, labrum inferius superiori longius, latius, & ad superiora contortum. Caput compressum, ac rostello spinifero octo uncias longo, tres lato insigne, quo tuberoni & aliis piscibus adhærere solet, pinnas circa branchias quaternas, singulas, juxta ventrem & dorsum, caudam nonnihil lunatam. Vivit in Oceano Septentrionali, & piscibus vescitur. Usus ejus in piscibus capiendis, Viso fulgore aëris statim prædam deserit. Modus piscationis à Martyre descriptus est. (Nieremberg. Exot. Nat. l. xi. c. 18 ex Hernando.) (Martyr. l. 3. Decat. Oce. Ta. vi. 1. 2. 3.)

TÆNIARUM, quæ à similitudine fasciæ & vittæ ita dicuntur, Gaza vittas reddidit, tres apud scriptores *descriptiones* sese offerunt. *Una* est corpore longo, tenui, stricto, flexili; tenuiatis tantæ, ut ossa vertebrarum spinæque quibus firmatur, carne non recta, appareant. Caput ei depressum, ossibus multis constans. Oculi magni, rotundi. pupilla exigula ad branchias pinna utrinque unica ad notandum data. in prona parte villos habet ad caudam usque, in quos & cauda terminatur. Flammæ modo cum natat movetur; inde nomen Flambo à Gallis accepit. *Altera* corpore est priori similis, eoque argenteo, ad tres interdum cubitos excrescit. branchiæ ei, præter quæ ad pinnas, sub maxilla inferiore duæ ruffæ ejus coloris dorsi villi & cauda, maculæ in parte prona purpureæ, rotundæ, certo spacio à se distantes. Ventriculus magnus & longus. *Intestina* sine ullis gyris. Cor *compressum*, hepar ex albo ruffescens. *Lien*, & *fel* adeo parva, ut fermè visum effugiant.

Tertia Falce nuncupatur, quod falcem messoream referat. Est ulnam longa, palmum lata, tota ingyrum quibusdam veluti crenis serrata, Capite deformi, ut simiam dicas oculis magnis. In lateribus linea visitur aspera. pinna in tergore unica, continua, subrubra, duæ sub branchiis totidemque sub sterno. Polypi modo mollis est. & perfrixus vel assus in quoddam veluti gluten resolvitur. Huc pertinet Piscis, quem *Iridem marinam* non absonè dixeris. Solis quodammodo aristis & cute constat, & rubro amethistino, cæruleo & aureo colore variat. quin rectius quam præcedens *Tenia falcata* dicitur.

CAPUT III.

De Pelagiis Cartilagineis.

ARTICULUS I.

De Cartilagineis in genere.

CArtilaginei pisces dicuntur, qui pro dorsi spinea Cartilaginem habent: Græci χονδράκανθα olim dixere; Aristoteles σελάχη & σελάχια primus, à splendore cutis, ut testatur Galenus, qua noctu lucent, vocavit. *Duo* a. talium sunt *genera*, *planum* unum, in quo alii aspera, alii lævi cute sunt prædit; alii spinis carent, quidam iis armantur; *Alterum* (Plin. N. N. l. 9. c. 24.)

rum longum & rotundum, qui Galeno γαλεοὶ & γαλεώνυμοι, Ariſtoteli γαλεοὶ γαλεοειδεῖς aliquando & γαλεώδη, ἀπὸ τῆς γαλῆς, id eſt, muſtela terreſtri, ſeu quod corporis ſimilitudine eam referant, ſeu quòd quædam communia habeant, inter quæ *Iecur* adipoſum, in oleum reſolubile, dicuntur. Tribuitur hoc nomen & Canicularum generi, quod Ælianus ſecundum & varium, Oppianus tertium ponit, utrumque in cæno volutari, addit. Magnitudo etiam minorum inter mares ultra cubitum. Spinam Cartilagineam branchias detectas, quod cartilagine tegumenta earum conſtent, pinnas duplices & utrinque quinas habere, nullo diſcreto adipe carni ventrive adhereſcente pingueſcere, ova ea ſpecie, qua aves habere, commune omnibus. *Locus* illorum variat. Plana parte inferiore ſupinaque habent; oblongis in lateribus adhærent, & tegumenti loco quinque habent foramina. Cor pentagonum, jecoris, & ejus gemini ſubſtantia adipea, fel in jecore ſitum, appendices ſupra ventriculum exeuntes, Galeis propria ſunt. Vulvæ, quas qui ova pariunt, in binos ſinus partitas, & ſub præcordiorum ſepto conſtitutas habent, ad avium naturam vergunt. ad eaſdem in gravidis veluti mammæ albidæ viſuntur. Os ſupina parte eſſe, non omnibus convenit, in extremo quædam roſtro habent. quibus ita ſitum eſt, cibum corripere, niſi converſi reſupinentur, nequeunt. ſic & piſcium quos inſectantur ſaluti, & ipſorum commodo conſuluit Natura. Immodica ſatietate iſti interirent. illi, dum moram ſeſe convertendo nectunt, effugiunt. Sexus duplici dignoſcitur nota. Maribus bina quædam circa excrementi oſtium propendent; minores iidem. Fœminæ majores, illis deſtituuntur. *Locus* cartilagineis mare eſt. ſed alii in pelago, alii in profundo cœno morantur. Cum pariendi tempus inſtat, vada & littora petunt.

Ælian. H. A. l. 1. c. 55. Oppian. Halieut. l. 1. v. 378. Ariſt. H. A. l. 1. c. 5. & 2. c. 13. Ariſt. H. A. l. 5. c. 5.

Cibus ipſis piſces, hos reſupinati, ut diximus, capiunt. Quantum ad *Generationem*, ore parere perperam ſibi Ægyptii perſuadebant. Coitus diverſus, viſa ex cartilagineis nonnulla, quæ averſa canum tereſtrium more cohærebant. Plani qui caudam habent, non ſolum admotis ſupinis, ſed etiam terga fœminarum, marium ſupinis ſuperpoſitis, modo caudæ craſſities nihil impediat, coëunt. Quia ſemine non abundant, nec fœminæ ſuos conceptus, nec marres ſuum ſemen ſpargere, quod generis non vivipari piſces facere ſolent, viſuntur. *Ova* eodem tempore & ſuperiore parte ad præcordiorum ſeptum omnibus, cum majora tum minora multa, & inferiore jam excluſi fœtus; diverſitas inferius patebit. quod non omnia ſimul, ſed ſæpe numero ac diu edunt; interim quæ in ima matrice ſunt, concoquuntur, eodem menſe ſæpe & parere & coire crediti ſunt. Superfœtare, & ſenis complurium uterum ferre menſibus, author eſt Ariſtoteles. Ex alto terram repetunt, ubi pariant. Sic tēporem captant, & proli provident. Pariunt autem vere animal. hinc partus viperino ſimilis: ſi quid in quibuſdam differentiæ occurrit, in ſequentibus dicetur. diſcrimen ſanè ipſi piſces inter ſe oſtendunt. ſenos vel octenos, undecim interdum, ſi Rondeletio credendum, fœtus ſuis partibus abſolutos pedali longitudine diverſis temporibus parere ſcribit Bellonius. perſæpè vivo emergente fœtu, ovis adhuc crudis, ſcatere uterum, ſuperiorem ejus partem, quæ ad ſeptum eſt occupantibus, eorumque alia dextro, alia ſiniſtro matricis cornu concludi, adjicit. quod Galei metu inſidiarum catulos devorent, his evaneſcentibus revocent, prodidere antiqui, & ad *Ingenium* referri poteſt. *Antipathiam*: cum Paſtinaca, qua nihil venenatius ex mari, exercere, apud Plinium invenies. Tanta eſt aviditas ipſius veneni.

Plin. H. N. l. 9. c. 24. Ariſt. H. A. l. 5. c. 5. Ariſt. H. A. l. 3. c. 1. Ariſt. H. A. l. 3. c. 1. Plutarch. libro utra animal. Tzetzes Cheliad. l. 3. c. 126. Plin. H. N. l. 32. c. 2.

Uſus Cartilagineorum in *cibis* rarus. Caro eſt concoctu difficilis, diuturno uſu, viſum hebetare, proditum à Diphilo. Exenteratos quoſdam abſque ſale inſolari ex Ephippo colliges. τεμαχίτης ipſi eſt.

ARTICULUS II.

De Cartilagineis Longis.

PUNCTUM I.

De Cane Ariſtotelis, ſeu Carcharia.

PRimum inter Cartilagineos longos locum Galei ſeu Muſteli inter hos Κύων ſeu Canis, vel quia hoc in genere *maximus*; ſibi vendicat. *Galeus* hic ſimpliciter Ariſtoteli; *Galeus Canis*, Oppiano; *Canicula*, Plinio; *Carcharias*, quia dentibus plurimum valet Theophraſto: aliis *Scylla*. Perperam Rondeletio, ex Nicandri authoritate, *Lamia*. Nam & inter planos Cartilagineos à Plinio refertur, & incredibile, eſt tantæ magnitudinis piſcem, qui loricatos etiam homines de voret, planis ab eo accenſeri poſſe. Potuit Nicander Carchariam Lamiam propter aliquam naturæ ſimilitudinem vocare, & Siculis Rana marina Lamia dicitur. Cete non eſſe, vel exinde colligas, quod & branchias habeat, & ova concipiat.

Magnitudine Galeos omnes excedit. Viſus mille librarum pondere mediocris. Captus, qui ad quatuor librarum millia accederet. Inventus in quodam loricatus homo eſt. alter, currui impoſitus, vix à duobus equis trahi potuit. Cute aſpera integitur. *Os* ipſi non in roſtro, quod in mucronem exporrectum, ſed ſupina parte eſt.

Caput ampliſſimum. *Dentes* trianguli forma, duriſſimi, acutiſſimi, utrinque ſerrati, ſeno

Tab. VI. 4. 5. 6. Ariſt. H. A. l. 5. c. 11. Oppian. Halieut. l. 1. v. 374. Plin. H. N. l. 13. c. 15. Theophr. Hiſt. Plant. l. 4. c. 8. Plin. H. N. l. 9. c. 24. Tab. VII. 1. 2.

ſeno ordine diſpoſiti. Prioris ordinis extra prominent, & in anteriorem partem vergunt. ſecundi rari ſunt. tertii, quarti, quinti, & ſexti, in os maxima ex parte recurvi, in utraque maxilla carne molli conteguntur. quælibet maxilla duos & ſeptuaginta comprehendit.

Oculos habet maximos rotundos; in quibus tunica cornea parte anteriore, poſterioreque dura eſt. quæ humorem cryſtallinum involvit, telas arenarum tenuitate ſuperat. *nervi optici* ex ſubſtantia cartilaginea & dura conſtant. muſculi qui eos quodammodo intra trahunt, & fixos tenent, non radicem nervorum opticorum ambiunt. ſed à ſuperiore oſſis regionis oculorum parte orti, in longum extenduntur; quem ſitum in humanis quoque videmus. Laterum & tergoris *pinnæ* longè quàm in ſui generis majores ſunt. binæ earum haud procul à cauda, binæ aliæ ad branchias & podicem, aliæ in medio ferè dorſo. *Cauda* duabus conſtans pinnis cubitalem longitudinem æquat, & ejus pars ſuperior, quæ vetebris communita, altius attollitur quàm inferior. hæc creſcentis lunæ figuram exprimit; quarum inter capedinem dimidia linea explere poteſt. *Hepar* adipatum, in duos maximos lobos dividitur. *Degit* in alto. ſed ad littora refugit. Amnes nonnunquam adire, fortè dum prædam inſequitur, Wottenus author eſt: *Veſcitur* carne, & piſces adoritur ex inſidiis. benè ἁρπακτῆρα Oppianus vocavit: quia Archeſtrato ἀνθρωποφάγος, carne humana delectari, facilè crediderim. Pugnam cum Urinantibus apud Plinium legimus.
Plin. H. N. l. 9. c. 46. Cum caniculis, inquit, atrox dimicatio. Inguina & calces omnemque candorem Thunnos inprimis perſequitur, & ex eorum venatione cum gregatim præter Italiam acti elabuntur, Siciliamque attingere prohibentur, pingueſcit. Vidit Bellonius undecim fœtus uno *partu* edidiſſe, non tunicis involutos, ſed umbilicali tantum in ea cum utero matris conjunctos. Caput ut in aliis animalibus primo prodibat. In *Cibis* non adeò expetuntur.
Athen. Dipnoſ. l. 4. Divinum quidem Archeſtratus cibum vocat; & Mneſitheus iis qui facilè concoquuntur annumerat;
Gal. l. 3. de Aliment. Galenus tamen, excrementitiæ carnis eſſe, aſſerit. Facilè in apparatu peccatur. Dentes argento incluſi, ſub nomine dentium ſerpentis, dentitionem juvare, & puerorum pavores arcere, vulgo creduntur. Dentifricia optima ex iis parari Rondeletius tradit.

PUNCTUM II.

De Galio Ariſtotelis, & Catulis.

Tab. VIII. 4. QUem Oppianus γαλεὸν κύνα ſeu Muſtelum ſeu Galeum. Canem vocat, is Ariſtoteii ſimpliter γαλεὸς eſt. Quia apud Latinos nomen non habet, poterit vel ſimpliciter Muſtelus, aut Galeus, Muſteluſve Canis vocari. Fortè eſt Græcorum σκυλλόφαρος. *Corpore* eſt oblongo & rotundo, cinereo, à podice ad extremam uſque caudam gracileſcit. Centenas aliquando libras excedit, nec ſquammis, ſed corio tegitur. *Oculos* habet oblongos; retrò eos bina foramina auditui inſervientia, ex parte inferiore tunica enaſcitur, quæ, palpebræ avium modo, totum oculum operit. Os ipſi in ſupina parte denticulatum, ante ipſum duo alia foramina olfactui dicata. Branchiæ utrinque quinæ detectæ, juxta quas duæ pinnæ, aliæque rurſus duæ ſupina parte enaſcuntur, præter has maribus duæ appendices, ex podice pendent. *Hepati* bifido & pallido, veſicula fellis ſubnectitur. *Splen* ſubrubeſcit. In cœnoſis maris locis *habitat*. *Ova* vitellis ovorum Gallinæ ſimilia, ex quibus fœtus, donec foras prodeant, nutriuntur, parit. Quia Carne *veſcitur* gregalem ne credas. Natantes homines adoritur. In cibis plebi inſervit.

CATULI Ariſtoteli τὰ σκύλλια, Athenæo & Oppiano σκύμνοι, aliis νεβρίαι γαλεοί, Hinnulos vertunt nonnulli, quibuſdam Caniculæ dicuntur, Bellonius Niſſolas Maſſilienſium eſſe, quod albas maculas per dorſum diſperſas habeant, putat. Galli duos pro iis, Rouſſettes dictos, ponunt. *Major* ad cubitalem magnitudinem excreſcere ſolet, interdum binos ſuperat; *Cute* eſt adeo aſperâ & durâ, ut eâ ebur perpoliri poſſit. *Dorſum* & latera ſubnigricant, nigerrimiſque & latiſſimis maculis inſigniuntur. In petris & alto mari frequentius degit, hinc Saxatilis Canicula Rondeletio dicitur. Ariſt. H. A. l. 6. c. 10. Tab. VIII. 1. 2. 3.

Minori cubiti aliquando magnitudo, dorſum & latera ſubrubent, notiſque liventibus, & multò quàm in majore minoribus, conſperguntur. Cutis, ſi à cauda ſurſum ad caput macrum ducas, aſpera; ſi à capite ad caudam, minimè. Oculis, ore, branchiis, pinna, caudaque ſimilis, ab aliis parum differunt. *Generationem* ſi attendas, *ova* ipſis in Ariſt. H. A. l. 5. c. 10. medio matricis circa ſpinam hærent, aucta circumducuntur. In binos enim partita ſinus matrix cum ſit, atque ſub præcordiorum ſepto conſtituta, in circumſſantem utramque partem abſcedunt. Gerunt teſtacea quædam, in quibus ovi ſpecie, humor ineſt; quem colore & perſpicuitate cornu, figurâ pulvinaribus quæ capiti dormituri ſupponimus, ſimilem, facit Rondeletius: Ova nulla conteguntur ſecundina: à venoſa umbilici parte ipſis nutrimentum eſt. teſtæ facies ſimilis tibiarum ligulis, atque in ea ſunt meatus, capillamentorum tenuitate. Teſta intus rupta dilapſaque fœtus exit; & ex ovo vivum protruditur animal. Caro Majoris ferinum edit odorem. Uterque etiam à plebe rejicitur.

PUN-

PUNCTUM III.

De Mustelo Lævi & Asteria.

Tab. VIII. 6. MUstelus seu Galeus LÆVIS, non à cutis Lævore, sed ut ab Acathia cui perquam similis est, distinguatur, ita dicitur. Romæ *Pesce Columbo* vocatur. Vix ad viginti libras pervenit. Colore est albicante, *Corio* lævi, *ore* edentulo, dentium vicem asperæ maxillæ obtinent, foramina pro naribus habet; quibus minora sunt alia post oculos, rostro, branchiis, pinnis, caudâ, intereanisque cum Cane Galeo convenit. *Victitat* piscibus, etsi inter gregales habeatur. De *Generatione* sic Aristoteles. Ova in medio matricum continent, ubi circumstetere in utrumq; matricis sinum descendunt, & evadunt annexa per umbilicum ad matricem animalia, ita ut absumptis ovis, non alio modo quam quadrupedes fœtus habere videantur. Annexus est longus umbilicus ad matricis partem inferiorem, unusquisque tanquam appensus acceptabulo. Et ad fœtus medium qua jecur habet, quem si feces, intus alimentum quasi ex ovo deprehendas: etiam cum amplius ovum non est. Tamen secundæ membranæque sua cuique fœtui, more quadrupedum. Fœtus per initia caput in superiore parte habet; adultus autem atque perfectus devexum. In læva mares generantur, in dextra fœminæ; quin eâdem in parte simul tum fœmina, tum mas. Dissecto fœtu, quot habet viscera, puta jecur, ea interius magna, & sanguine constantia, sicut in quadrupedibus Propter duram insuavemque carnem plebi relinquitur.

Arist. H. A. l. 6. c. 10.

Tab. VIII. 8. 9. GALEUS ASTERIAS, Oppiano ποικίλος, Æliano simpliciter γαλεὸς, nisi Galeos omnes maculatos vocet, Bellonio *Mustelus stellaris*, qui etiam Oppiano *Pardalim* dici credit. Lævi mustelo internis & externis partibus est similis, cute tamen læviore. Dorsi maculæ aliæ stellarum speciem referunt, aliæ sunt rotundæ. Locum, victum, partum, Ingenium, & Mores, communia cum cæteris habet. Itcesius Galeorum optimos & tenerrimos esse opinatur.

PUNCTUM IV.

De Glauco Æliani & Maltha.

Tab. VIII. 7. GLaucus Æliani vel ideo inter Galeos refertur, quod sit Cartilagineus, tota corporis figura cæteros Galeos referat, & parvulos periculo instante, ore hiante excipiat, præterito, revomat. Piscis est quatuor aut quinque cubitorum magnitudine. Cute lævi. Dorso cæruleo exsaturato, ventre candido. Rostro acuto. *Ore* in supina parte posito. Oculis magnis, ex quorum inferiore parte enascitur membrana candida, quæ ad oculum sursum attollitur, eisque veluti nubecaliginem offundit. Dentium acutorum, latorum, quodammodo serratorum, ad latera spectantium ordines sunt duo, in palato substantia fungosa & mollis, quæ supernam inferamque oris partem replet. *Lingua* crassa & aspera. Branchiæ detectæ; propè has *pinnæ* duæ magnæ, ad podicem totidem minores. duæ in tergore. *Cauda* ex duabus constat. superior multò longior est quàm inferior, sursumq; spectat. *Interna* si attendas, videbis *ventriculum* amplissimum & longissimum; *splenem*, qui ventriculo annectitur, longum, ex multis particulis carnosis rotundisquè racemi instar compactum. *Hepar* adiposum, in duos lobos dissectum, quor. alteri vesicula fellis adhæret. *Fel* viride. parte ventris infima in maribus seminis vasa in duas partes divisa, in fœminis *vulvam*, in maribus substantiam carnosam, digitali magnitudine, penis specie. *Intestina* primo sunt gracilia, dein lata, sine ullis spiris. Ex venis meseraicis rami duo oriuntur; quorum alter ad hepar, alter ad ventriculum tendit, & in multos ramos diducitur. *Cor* quoque angulatum est. Carnis humanæ avidissimus, & ad littora deambulantibus inhians. Exemplum militis cujusdam præbuit, à quo cum calces apprehendere frustra tentasset, occisus est.

Rondeletius Hist. Pisc. Aldrov. H. Piscib. l. 2. c. 37.

MALTHAM inter belluas marinas numerat Oppianus. Suidas cum Presti aliquando eandem facit. aliquando ab eodem distinguit, δυσανθαγάνιστον belluam appellans, Rondeletius Cetaceum esse piscem, & ex Galeorum numero colligit, quod caro ipsi sit laxa, mollisque. Pinnis, cauda, internis partibus, à Cane Galeo non differt, nisi quod alba oculorum macula destituatur. Rostro est brevi, dentibus latis & acutis. *Os* habet in supina parte, non multum infra rostrum. *dentium* multos ordines.

Oppian. Halieut. l. 1. v. 371.

PUNCTUM V.

De Vulpecula marina, & Galeo Acanthea.

Tab. VII. 3. PIscis, qui Græcis ἀλώπηξ, Oppiano ἀλωπηίας γαλεὸς, Bellonio *Simia marina*, Latinis *vulpecula marina*, vel à caudæ longitudine, vel insuavi ingratoque gustu, vel ab astu ingenioque, nomen sortitus esse videatur. Distinguatur ne ab Archestrati vulpecula, quam circa Rhodam sapidissimam, & alio nomine κύνα πίονα; id est canem pinguem appellari scribit; an cum eo sit eadem, ignoro. Piscis est aliquando ad centenas libras excrescens. Cum Cane Galeo, oculis, foraminibus auditui, & olfactui inservientibus, & branchiis conveniens. Crassior & brevior. Cute tectus. Dorsum habet cineraceum, ventrem candidum, *caudam* falcatam, & quodammodo ensiformem, quæ magnitudine reliquum corpus superat, & in cujus exortu pinna conspicitur. Rondeletius ita eam exprimit, ac si ex binis pinnis constaret,

Rondelet. Hist. Pisc. Bellon. l. 1. de Aquat. c. 7. Diphilus apud Athen. l. 8. Arist. H. A. l. 9. c. 37. ex Scaliger dist. Æl. Hist. Var. l. 1. c. 5. Athen. l. c. Oppian. Halieut. l. 1. v. 381.

ret, quarum illa, quæ ſurſum abit, toto corpore longior eſt, altera decuplo minor. Pinnas ad branchias & anum quam in dorſo longiores. Ventriculum amplum. inteſtina lata, jecur pallidum & in duas fibras diviſum. Iconem apud Aldrovandum vide; nos hic alterius cujuſdam ſubjicimus. *Locis*, in mari gaudet cœnoſis à littoribus magis remotis. Piſces etiam grandiores pro *cibo*. In *Conceptu* & partu ſpinacem imitatur. Sobolem metu periculi intro recipere, præter lapſo emittere, Rondeletius oculatus teſtis eſt. Cauda, longitudo ob mollitiem quæ in tenellis facilimè flectitur, impedit. Hamo devorato glutiunt amplius ad infima lineæ, quæ facilè prærodunt. Caro virus reſipit.

Plin. H. N. l. 9. c. 43. Oppian. Halieut. l. 3. v. 144. Tab. VIII. 5.

Galeus Acanthias Gazæ *Muſtelus Spinax*; Scaligero *Muſtelus Spinus* eſt, Æliano *Centrines* nomine venit. Nunquam viginti libras implet. Corpus ſenſim gracileſcit. Dorſum cinereum apparet, venter albicat. Rondeletius in mari argenteo *colore* eſſe, cum exſpiravit ex cinereo rubeſcere, author eſt. *Roſtrum* ipſi primò latum, mox in acutum deſinens. Retro oculos, qui mediocres, bina foramina auditui dicantur. Ante os, quod in ſupina parte, & dentibus validiſſimis armatur, bina alia olfactui inſerviunt. Branchiæ à lateribus utrinque quinæ & detectæ, *Pinnæ* duæ natatui deſtinatæ branchias ſequuntur; in parte ſupina nullæ ſunt, præterquam ex podicis utraque parte, quæ in fœmina minores, in mare majores ſunt. hac nota, quia in cæteris omnibus Galeis inter podicem & caudam, imò ventri ſingularis commiſſa conſpicitur, ab aliis, ut mas appendicibus parvis, quas illic obtinet, à fœmina, diſtinguitur. Utraque in dorſo pinna, aculeum longum, triangularem magis, quàm rotundum annexum habet. *Cauda* eſt gemina, ſuperiore parte longior inferiore brevior, *Splen* in duos lobos dividitur. Cæteris partibus cum aliis convenit. *Locus* ipſi cœnoſa maris receptacula, flumina nunquam ſubit: nec in Euripo Pyrrhæo reperitur. in ſepto præcordiorum ſupra mammas *ova* continere; ubi ovum deſcendit atque abſolutum fuerit, in eo catulum fieri, author eſt Ariſtoteles. Sex in ventre fœtus perfectos obſervatos, multis aliis ovis non excluſis, pendentes, qui ex ovis per venam umbilicalem excludantur. Ova nullo vinculo alligata eſſe, obſervavit Rondeletius. Ex ovis alimentum trahere, donec perfecti foras emittantur, haud malè colligi poteſt. *Gregalem* eſſe, quod multi ſimul capiantur, certum eſt. Quod fœtus ſuos nec recipere, nec emittere poſſit, ſpinæ faciunt. Carne eſt dura & inſipida; minus tamen quàm vulpecula virus reſipit.

Ariſt. H. A. l. 6. c. 8. 1. Scalig.

Ariſt. H. A. l. 6. c. 10.

PUNCTUM VI.

De Centrine.

Tab. VII. 4. 5. Ælian. l. 2. H. A. c. ult. Ariſt. H. A. l. 5. cit. Athen. Dipnoſ. l. 7.

NOmine Centrines, Ælianus Muſtelos aculeis præditos intelligit, cum duo Canum genera, in Galeos & Centrinas diſpeſcit: nos eum intelligimus, quem Ariſtoteles τιναγμικὸν νωτίδανον, eſſe, Athenæus ab Epæneto ἐπινωτίδια vocari, docet. Romæ & tota Italia *Peſce porco* dicitur. Plinius nuſquam ejus meminit, nec apud Ariſtotelem quicquam invenias, quamvis ſcripſiſſe Athenæus prodiderit. Quantum *ad deſcriptionem* brevis eſt, craſſus & ſpiſſus, à capite ad podicem *trianguli* figura. *Cute* integitur aſperrimâ, brevibus crebriſque aculeis horrida. qui in capite & dorſo robuſtiores ſunt, colore ex cinereo nigricante *Caput* habet exiguum & depreſſum. *Oculos* ſplendentes, poſt eos duo foramina auditui deſtinata, duo ſupina roſtri parte pro naribus conſpiciuntur. *Caput* ſupina parte, rotundum, magnum, ſemper ferè hians. *Dentes* latos, acutos, quorum in ſuperiori maxilla triplex, in inferiori ſimplex ordo eſt. Branchias utrinque in lateribus quinque, eaſdemque detectas. *Pinna* prior à capite ſtatim enaſcens, aculeo longo & ad caput ſeſe inclinante armata, criſtæ inſtar multum ſurrigitur, quæ è podicis regione minor, minore & ad caudam vergente aculeo inſtructa eſt. In caudam & podicis pinnas, imò ventri nulla alia pinnula ſubnectitur, quod ei cum Acanthia commune. Cauda in pinnam inferiore parte latam, ſuperiore parte in acutum angulum deſinentem degenerat. In *partibus internis*, ventriculus eſt oblongus craſſus. *Inteſtina* haud multis gyris reflexa. *Hepar* præpingue, magnum, in duos lobos ad infimam ferè uſque ventris ſedem extenſos diviſum, albicat. *Locus* ipſi in cœnoſis pelagi domiciliis potius quam littore; ideò varius capitur. *Ova* primum in ſe gignit numeroſiſſima, vitellis gallinaceorum ovorum ſimilia. animal reliquorum cartilagineorum more excludit. Venenum fundere ex Oppiano diſcimus. quos ille κέντροισιν ἐπωνύμους vocat, hoc κεντρίνας vocari, vetus ſcoliaſtes adſcripſit. Vix aliquis ejus *in cibis uſus*. nerveâ potius quam carneâ ſubſtantia conſtat. In *Medicina* oleum ex hepate frixo collectum, ad duritiem humani hepatis emolliendam conferre; & articulorum dolores lenire ex Rondeletio habeo. Cinis urinas vehementer movet.

Oppian. Halieut. l. 2. v. 640.

PUNCTUM VII.

De Simia marina, & Zygæna.

Tab. VII. 6. Ælian. H. A. l. 12. c. 27.

SImiarum Marinarum duas habemus deſcriptiones. Æliano eſt bellua in mari rubro, cartilaginea, terreſtri tum colore, tum facie ſimilis; in hoc differt, quod variè diſtinguatur, cervicemque & branchias

chias ruffas habeat. Tegmen corporis testudinis involucrum est. Cum natat, volare videtur. Gesnerus piscem sibi ex Dania allatum scribit, coloris corpore toto viridis, dorso magis fusci, ad latera pallidi. *Os* sinum habebat. *pinnas* tanquam volans extendebat, & inter duas in dorso pinnas aculeum retrò tendebat. branchiarum foramina quina apparebant, obliquo inter os & oculos descensu. Testudineum involucrum si accessisset, Æliani simiam fecisset.

Gesner. de Piscib.

Tab. VII. 8 9. ZYGÆNA piscis monstrosus, à capitis figura, qua τὸ ζυγὸν imitatur, quo transversum librile, ex quo lances dependent significatur, nomen obtinuit.

GAZA Libellam vertit. Massilienses piscem Judæum à similitudine tegumenti capitis, quo olim Judæi in provincia utebantur, dicunt. Galenus, Ælianus, Oppianus eosque secutus Suidas, cetis annumerant. Galeis, quia multa cum illis communia habet, haud malè subnectitur. Corio tegitur. Ventre est albo, dorso cinereo, pro spinis cartilagines obtinet. *Cervicem* & *gulam* habere scripsit Rondeletius. *Os* ipsi non rotundum, non rostratum, nec in latera compressum; sed in ea extensum, atque transversum habet. Pars frontis anterior, quæ utroque oculo, magno, & deorsum potius quàm sursum vel ad latera vergente, clauditur, in semicirculum ferè extuberat, & sic in aciem acuitur, ut obvios pisces secare posse credatur. *Os* subtus, inferiore parte, permagnum, dentibus validis sinus planis, in latus serræ modò vergentibus, triplici vel quadruplici ordine digestis armatum, latet. *Lingua* lata, humanæ haud absimilis. *branchiæ* utrinque quinæ & detectæ. Pinnas icon ostendit. in dorso nullam esse tradit Rondeletius. *Cauda* duabus inæqualibus pinnis constat, quarum superior vertebris fulcitur, ac multo longior est; inferior vertebris caret, & brevior extat. *Versatur* in profundo. Pisces obvios, & homines natantes frontis suæ acie subvertit, & Leoni quod ad vires, ab Oppiano opponitur. Occursus ejus olim, navigantibus infaustus habebatur.

Oppian. Halieut. l. 1. v. 6.

Ælian. H. A. l. 10. Oppian. l. 1. v. 367. Oppian. l. 5. v. 37. Ælian. l. c.

Ab ista ZYGÆNA plerimum ille differt, qui ventre candicante, ore miniacei coloris, cætera niger esse, scribitur.

PUNCTUM VIII.

De Mola Salviani, seu Orthragorisco Rondeletii.

Tab. IX. 1. 2. MOnstroso pisci monstrosiorem subjicimus, sed & istum toto corpore cartilagineum. *Mola* quibusdam, seu quod informem molam referat, seu quod rotunditate corporis molæ molendinariæ similis sit, ut Rondeletio placet, dicitur. Apud Massilienses, *Luna*, vel quod extrema corporis parte, quæ pinnis subest, crescentis figuram referat, vel quo demptis pinnis toto corpore plenæ instar sit, vel quod corporis extremum in cornua curvatæ respondeat, vel denique quod noctu splendeat, vocatur. sed cave pro Æliani sumas. Porcum, quem Lacedæmonii *Orthragoriscum* vocant, quemque Appion maximum piscium esse, & cum capitur grunnire, credit Rondeletius, nec abludit comparatio. Nec longus, nec planus est, sed in latera comprimitur. brevis adeò, ut solum caput potius quàm piscem repræsentare videatur. Centenas sæpè superat. *Cute* tegitur asperâ non secus ac Squatina, argentei coloris, ventre est subalbido, dorso cineraceo. Os habet exiguum. *dentes* tantum geminos, utramque universam oris partem munientes, quorum inferior retusior, superior magis acutus ac secans est, latos continuosque Rondeletius facit. Oculos parvos ac orbiculares. *De branchiis ita Salvianus.* Branchiarum internum orificium utrinque, unum est parvum & semicirculare, prope quod etiam utrinque pinna una parva & rotunda sita est, quæ alia prorsus ratione quam aliorum piscium laterales pinnæ, moventur. Cum enim illæ in piscibus à cauda ad caput, in hoc nostro à dorso in imum ventrem deducuntur. In extremo præterea dorso propè caudum alia multò major pinna, non rotunda sed sublonga erigitur: è cujus regione altera ejusdem magnitudinis & figuræ imo ventri statim ab ano subest, quæ alio etiam modo quàm dorsi & ventris aliarum piscium pinnæ mobiles sunt. Non enim ut illæ à cauda ad caput eriguntur, & à capite ad caudam inclinantur, sed in utrumque latus moventur.

Ælian. H. A. l. 15. c. 4. Plin. H. N. l. 32. c. Aldrov. de Piscib. l. 3. c. 44.

In *caudam* carneam non degenerat: nam postrema ejus æquè ac latera lata sunt: pinnata tamen cauda, non oblonga sed lata, atque omnem postremam piscis partem amplexante, in latereque mobili munitur. Crescentis lunæ figuram referre; superiore parte articulatam esse, ut tam in dextrum, quam in sinistrum moveatur, Rondeletius addidit.

Quantum ad *Interna*, quæ ob corporis rotunditatem conglobata sunt. Carne est candidissima, nerveam potius, quàm carneam substantiam præseferente. Cocta gluten ex tergoribus boum confectum refert. *Adipe* ut in porco, multo carni corium firmissimè adhæret, & difficillimè avellitur. *Iecur* habet pallidum, magnum, & tenerrimum, dum coquitur in densam pinguedinem facessit. Noctu ex internis partibus cæruleus è longinquo splendor, imò ignis splendidissimus enitet. Grunnire dum capitur, dicitur. Pinguedo ejus est multa & candidissima; linquefacta, lucernis inservit, solo pisculento odore

 molesta.

molesta. *Speciem aliam Gallus quidam Venetiis descripsit.* Iconem exhibeo. Forma, inquit, in orbem vergebat. Corio sine squammis, &c.

An huc Piscis Cadamusti suem referens dolium crassitudine, duo longitudine superans, formæ obrotundæ, suilla cute, Oculis parvis, edentulus, loripes, branchiis brachii mensuram excedentibus, cauda longa, & lata spectet, aliis judicandum relinquo.

ARTICULUS III.

De Cartilagineis planis.

PUNCTUM I.

De Torpedine.

Tab. IX. 3.4.5.6.

ABsolutis Cartilagineis longis, ad Planos progredimur, primus occurrit *Torpedo*, quæ veteribus Græcis νάρκη & νάρκα, ad differentiam affectus, θαλάσσια; modernis τυρπαίνα & Margotir, Alberto *Stupefactor*; mixto barbaris, *Torpigo*, *Terpigo*, *Stupor*, *stupefaciens & stupescor*, dicitur. Ex Cartilagineis planis esse, ex Aristotele & Plinio habemus. Lævem, apud Athenæum legitur. Corruptus Aristotelis locus ex quo colligitur spinosa. nec vacat errore Cardanus. Duo olim ipsius genera, *Nigrum* quod ad capitis dolorem commendatur, & subrussum, seu ad rubricæ colorem accedens. In *Maculosas*, & *Non maculosas* optimè dispescuntur. Tria illarum genera. *Maculæ* in quibusdam diversarum figurarum & albicantes, huc & illuc sparguntur, in quibusdam quinæ rotundæ, nigricantes, pentagoni figurâ locatæ, oculos tam egregiè repræsentant, ut Oculatam Plinius dixerit; benè dictum Bellonius defenderit. Omnium corpus si caudam exceperis orbiculare est, senas libras vix excedunt, molli & lubrica cute teguntur. Venter est subalbidus, *dorsum* subflavum, & ad rubricæ fabrilis colorem accedens, partes quæ ad caudam mediis corpulentiores apparent. hæ *cartilaginem* quandam tabidam in seipsis habere videntur. *Ore* sunt in supina parte parvo, ante quod foramina duo odores deferunt, dentibus minutis & serratis. Oculis in superiore parte anterius exiguis, quos retrò foramina duo, ipsis grandiora, patula, & in palatum pervia. Cerebro non carent. *Linguâ* destituuntur: *Branchiæ* in medio sunt corpore (ob ipsius tenuitatem ad latera locari non poterant) utrinque quinæ & detectæ, quarum orificia parva & semicircularia, tenui quadam cuticula conteguntur: *pinnæ* juxta caudam duæ; pro reliquis latitudine utuntur, & utroque sui corporis semicirculo quasi pinnis natant, podex in caudæ exortu, ipsa brevis & latiuscula. *Intus* Carnosum habent ventriculum: *intestinum* breve & amplum. *hepar* pallidum, & in duos lobos divisum.

Arist. H. A. l. 5. c. 5. Plin. H. N. l. 9. c. 24. Athen. Dipnos. l. 7. Arist. H. A. l. 4. de partib. cap. 3. Cardan. l. 7. de rer. varietat. cap. 37.

Fellis vesica illaque magna hepati committitur & dextro annexa lobo, in sinistrum quoque venulas quasdam immittit. *Lien* est parvus & subrubens. Uterus oblongus & bifidus. *Habitant* in mari, locis cœnosis. reperiuntur & in Nilo. ut haud male in Marinas etiam & Fluviatiles, distinxeris. Piscibus *vescuntur*, quos astu, ut post dicam, capiunt. *Pariunt* circa æquinoctium, & quidem ova intra sepræmollia, quæ in alium locum uteri transferunt, & excludunt. Sic animal pariunt, pua concipunt. Octogenos fœtus habens, inventa est. Hyeme propter frigus in terra. *latent*. Latitudine sua quasi geminis pinnis *feruntur*, natant sed ægrè, nam νωτὴς βραδυτῆτι βαρύνονται, *pigra tarditate gravantur*. ideò βȣλὼ κερδαλέω, ϗ πολυμύχανον Natura concessit. Singularis ipsis torporem vel tremorem inferendi, unde nomen habent, facultas. Mersæ in limo se occultant & pisces, qui securi supernatantes obtorpuere, corripiunt. Iidem procul & è longinquo, vel si hasta virgave attingantur, quamvis prævalidos lacertos, torpidos, & quamlibet ad cursum veloces pedes, alligatos reddunt. Et illi, qui rete, in quo una ex iis capta fuerit, attigerint, torporem patiuntur, quod Æliani fide dictum sit: & si inter mortuos pisces vivens torpedo sese moveat, qui tacti fuerint, interno quodam motu cientur, ut videantur vivere, quod Godignus de rebus Abyssinis prodidit. In totone corpore, quod Salviano placet, an parte, quod Diphilus, Oppianus & Cardanus prodidere, incertum. Exiguam plerarumque, quæque quavis corporis excitatione refellatur; nec totum corpus infestantem, Gillii & Kircheri exprientiâ docemur, ut vel inde Albertum, qui hoc veneno hominem interfici prodidit, refellere liceat. Causam in cæcam facultatem, quod mortua eâdem destituitur, conjecere alii; in narceticam & insensibilem qualitatem, nervis & masculis contrariam alii.

Oppian. l. c. H.-lieut. 104. Athen. Dipn. l. 7. Plin. H. N. l. 9. c. 51. Arist. H. A. l. 5. c. 12. Oppian. Hal. l. 2. v. 58. Plin. H. N. l. 9. c. 42. Oppian. Halieut. l. 2. v. 55. Arist. H. A. l. 9. c. 37. Plin. H. N. l. 32. cap. 1. Ælian. H. A. l. 9. c. 14. Athen. Dipn. l. 7 Opian. Hal. l. 22. v. 55. Kicherus l. 3. Magnet. artis p. 6. l. 4.

Usus Torpedinis in *cibis* commendatus à Galeno & aliis, quod carnem mollem, jucundam, & mediocriter per ventrem subeuntem habeat; à Diphilo & aliis rejectus est. Partes duntaxat quæ circa caput laudantur. Venetiis ne in foro piscario vendatur, præfecti sanitatis authoritate cautum est. Genuæ, Massiliæ, & alibi à tenuiore fortuna experitur. In *Medicina* diuturnis capitum doloribus admovetur: & sedem prociduam coërcet. idem apud Marcellum Empiricum invenies. fortè & arthriticos demulcet; eodemque modo Anteroëa Cæsaris libertum supra fidem podagram curasse, Scribonius Largus testatur. & Diaturpænos ceratum apud Æginetam ad podagram habemus. Mirum, si verum, quod de ea Plinius, si capiatur cum Luna in libra fuerit, triduoque asservetur sub dio, facilis partus facere postea, quoties inferatur. fortè quod velut induciis dolorum

Gal. l. 3. de Alim. Dioscorid. l. 2. mater. medi. c. 17. Plin. H. N. l. 32. c. 10.

rum

rum datis, natura ad excludendum fœtum firmatur. Corium nuper decorticatæ, si parti matricis prolapsæ involvatur, ipsam reducere, Aëtius ex aliis habuit.

PUNCTUM II.

De Pastinaca marina.

Tab.IX. 7. QUem Græci τρυγὼν, seu ut D. Ambrosius vertit, *Turturem*, ab alarum expansarum similitudine vocant, is Latinis *Pastinaca marina*, seu à colore, seu quod radio ceu pastino instrumento fossorio fodiat & pungat: Gallis Raja, ob similitudinem quam cum Rajis habet, dicitur. Duas ejus *species* Bellonius & Rondeletius agnovere. hic capite tantum & rostro differre ait: ille in *lævem*, cujus cutis perpolita, dorsum livet in corticis platani modum, venter albicat, plurimis veluti striis, per carnem hinc inde deductis; & *Asperam*, quæ tota aculeis horret, atque ad caudam præsertim permultis uncinis in gyrum dispositis scatet, dispescit. Magnitudine vix denas libras superant. Corpore sunt quadrilatero, ventre albicant, dorso livent. Superiore parte aliquod *capitis* vestigium anterius cernitur; capiti palustris ranæ non absimile: in eo nonnisi *oculi* oblongi & grandiusculi, à quibus foramina bina, oculis majora, semper patula, in palatum deducuntur, pars oculis anterior in rostrum carnosum acuitur. *Os* habet parvum & edentulum, (mendum in Dioscoride, si dentes habere innuit) solaque maxillæ asperitate illorum vice utitur. *Pinnis* carent circa caudæ exortum unum orbicularem si excipias, ideò latitu- Arist. H. A. l. 1. c. 5. dine sua natant. *Branchias* in medio ferè Galen. l. 3. Aliment. ventre quinæ, in partibus flaccidis & carne vacuis, (partes circa caudam mediis partibus carnosiores habere, cartalagineis planis commune est,) sitæ sint. *Caudam* habent longissimam, spinosam, muris caudæ persimilem. Crassa primum, paulatim in magnam tenuitatem stringitur. super eam, in medio ferè aculeus, osseus, longus, acutissimus, & serratus, quincunciali magnitudine, Dioscoridi κέντρον, Horo Apollini ἄκανθα, Plinio radius eminet.

Quantum ad *interiora*, Ventriculum habet parvum, angustum, cui, quia satis ab ore dissitus est, *stomachus* præponitur: idem in ecphysin à qua breve & gracile intestinum dependet, quod aliud initio angustius, mox sensim latius, dein priusquam maximè dilatetur, angustum postremum in tectum intestinum desinens, & unde excrementa porracei coloris rejiciuntur, definit. *Iecur* amplum, ex albo flavescens, in duos lobos, quorum dexter latior & major, sinister brevior & minor, divisum. *Fel* hepati annexum, ex viridi flavescens. Uterum oblongum, quo ova continentur.

Degunt in cœnosis maris locis. Carnibus vescuntur & latrocinantur ex occulto, transeuntes radio (quod telum est eis) figentes; nec quenquam attingunt, nisi telo suo vulneratum. Plin. H. N. l. 9. c. 42. Ovid. in Halieut. l. 2. v. 472.

Ex insidiis venari, quod Mugilem velocissimum piscem assequantur, argumento esse potest. *Coëunt* ut Rajæ, admotis invicem non solum partibus supinis, sed etiam tergo fœminarum supinis marium, superpositis. Aristot. H. A. l. 5. c. 3. Fœtus aliorum cartilagineorum more non recipiunt. Id enim acuties caudæ prohibet. *Volatum* quoque exercere, falsò apud Ælianum dicitur: sed radii sui veneno se tueri, tam certum, quam Musicæ dicteriis & saltationibus delectari, ambiguum videtur. Arist. H. A. l. 6. c. 10. Ælian. H. A. l. 8. c. 26. De ejusdem *radii* venenositate non est quod dubitemus. Nullum usquam execrabilius, arbores, infixus radici, necat, arma, ut telum perforat, vi ferri & veneni malo, non tamen, ut nulli remedio, quod Ælianus prodidit, succumbat; & necesse fuerit Leonidam, Byzantium ictum occumbere. Ælian. H. A. l. 9. c. 40. Idem. l. 1. c. 30. l. 17. c. 18. Ælian. l. 1. c. 56. Bene radii cinis cum aceto vulneri admovetur, feliciter fur-fures in eodem cocti auxiliantur. Ælian. l. 2. c. 50. Lauri decoctum, Theriaca Andromachi, Galeus, cum quo inimicitias gerit, haud frustra adhibita. Caudâ, quæ idem intulit, in arborem, quercum inprimis, infixa, aut de eadem suspensa, emarcidam eandem evadere, sanari ægrum, Aëtius prodidit. De *Usu* in *cibo*, ne falsò Galenus mollem & jucundam carnem ejus faciat, vehementer metuo, gustus insuavem & ferinum quid resipientem, testatur. Galen. l. 3. Alim. In *Medicina* mitigat dentium dolores radius, quos frangit & extrahit. Torreri eum, mox conteri resinaque excipi, debere, apud Celsum legimus. Dioscorid. Mat. Med. l. 2. c. 22.

PUNCTUM III.

De Aquila.

QUid per Aquilam piscem, seu ἀετὸν veteres voluerint, difficulter sciri potest, planum duntaxat, & cartilagineum, animalque parere, ab omnibus proditum est; an radium aliquem in cauda habuerit, nec ne, reticuere. Tab.IX. 8. 9. Plin. H. N. l. 9. c. 24. Non mirum itaque in diversa recentiores trahi, & unam à Salviano, quam Rondeletius alteram Pastinacæ speciem facit, duas ab Aldrovando, monstrosam à Bellonio & Paræo describit; *Salviana* magnitudine trecentas libras non superat. Lævi & molli cute tegitur, inferiore parte alba, superiore livida. *Caput* habet exertum, capiti bufonis simillimum: oculos magnos, rotundos & prominentes, post quos bina, magna, & patula foramina insculpta sunt. *Os* supina parte mediocre & denticulatum. *Latera*, quæ acuta, expansas volantis Aquilæ alas æmulantur. In caudæ exortu utrinque una

parte

parte & rotunda pinna exoritur, in *maribus* ex utroque podicis latere, una appendix pendet. Cauda pastinacæ tenuior & longior; in dorso paulo post principium pinnatam unam erigit, atque hac deinceps *aculeus* osseus, longus, acutissimus atque serratus, eminet. *Intra*, Jecur est subflavum, lien subater. Aldrovandi *prior* videtur ἀκέφαλος, latissimis alis, qua corpori hærent cæruleis, in extremitate rubris. *Altera* supra oculos & in fronte aculeata est, in cauda binos gerit radios. Cœnosa hi pisces in mari loca incolunt, resupinati piscibus aliis vescuntur, quos ex occulto figunt. Vivos fœtus cartilagineorum more pariunt. Radio lædunt, ideo publicè cum eo non divenduntur. Caro quia tetrum & gravem spirat odorem, à mensis exulat. Tab. XII. 2. Quæ de lapide in capite ejus à Kiranide scribuntur, fabulosa sunt. Bellonii verè monstrosus est. descripsit eum Gesnerus: Piscis hic rarus (inquit) & ignotus omnibus. & Paræus volantem facit, rostro viridi.

PUNCTUM VI.

De Rajis in genere.

Tab. X. 12. RAjarum nomen fortè à radendo Latini sumsere. Græci à quadam cum rubo similitudine, sunt dorso asperæ, ut recurvas supina parte rubus, spinas gerit; βάτην marem, fœminam βατίδα dixere. Plin. H. N. l. 23. c. 11. Plinius Græco vocabulo utitur. Ex cartilagineis & planis esse nullum dubium. Arist. H. A. l. 2. c. 13. Albertus in pectinum genere posuit. Tria vero illarum apud antiquos *genera*: Plin. H. N. l. 9. c. 24. βάτον unum simpliciter, λειόβατον Alterum Aristoteles & Galenus vocavere, *stellatum* Athenæus addidit. Rondeletius postquam in *læves* & *asperas* easdem divisisset, mox stellulis notatas, iisque carentes addidit, & ex *asperis* alias modicè tactum vellicante lanugine, alias robustis sed raris aculeis; quasdam robustissimis & densissimis asperari dixit. Magnitudine inter se differunt, bicubitales aliquando Salvianus vidit, Ælian. H. A. l. 13. c. 4. haud minores Ægolico clypeo in India nasci, Ælianus prodidit. Cuticulari teguntur operimento, omnibus membranula, quam nebulam vocant, *oculus* obtenditur. juxta oculos foramina sunt magna ampla, ad oris usque intima patentia, quibus operculum interiore parte à natura additum est. Ore aperto dilatantur, clauso magna ex parte occluduntur. *Cauda* omnibus procera atque aspera, in ejus dorso duæ pinnulæ, totidemque, sed exiguæ & orbiculares ad ejusdem exortum. Quod cartilaginei generis plana, pinnis destitui scripsit Aristoteles, illas quibus natando corpus impellunt, intellexit, quæ ad caudam, dirigendi itineris grata data sunt. Si quid in contrarium apud eum occurrit, mendum in causa βάτραχος pro βάτος legendum est. *Interiora* si lustremus, *fellis* omnibus in hepate vesica. *Splen* in ventriculi plexu; intestina crassa; in ecphysi & recti intestini extremo angusta, genitale vitulæ marinæ simile. Circulatores ex exsiccatis Draconum & Basiliscorum figuras effecerunt, sic plebeculæ imponunt. Tab. XII. 1.

Commoda Rajis in cœnosis maris locis, non procul à littore *habitatio*. Hyeme latent, & quia numerosæ capiuntur, gregales haud malè colligas.

Coëunt non tantum admotis invicem partibus supinis, sed etiam tergo fœminarum supinis marium superpositis, nec inter suum duntaxat genus consistunt. Cum Squatina quoque *coire* scripsit Aristoteles. Gerunt utero testacea quædam, testa tibiarum ligulis similis est. Pariunt animal, cum primum ova intra se pepererint. *Ova* quæ flava, sine testa primum in superiore vulvæ conspiciuntur, Tab. XII. 4. quædam magnitudinem ovorum gallinæ æquant, alia his minora, nonnulla ciceris magnitudinem non excedunt, plura centenis in singulis aliquando numerantur. Quæ à perfectione propius absunt, in inferiorem matricis partem dimissa, resta, & in qua albumen & ovum continentur, operiuntur, quadratiformia hæc, demptis angulorum, quæ variæ sunt appendicibus. Unius lateris appendices longiores, sunt foliis gladioli herbæ similes: alterius, breviores, latiores, replicatæ, quibus undique summotis, laterum anguli, tibiarum repræsentant ligulas. Unum aut ad summum duo pariunt, quod maximus earum in mari proventus, infinita ovorum in superiore vulvæ parte series facit, ex quibus tempore perfectis, iterati fœtus excluduntur. Abditas, pinnas exertas movere specie vermiculorum, allapsos ad eas pisciculos capere, sic tarditatem motus astu compensare Plinius author est. Aristoteles radiolos vocat. Plin. H. N. l. 9. c. 42. Mendum tamen hisce locis subesse, suspicio est, cum nec pinnas nec radiolos habeant, vel pinnas Plinius impropriè vocavit, & radiolis ab Aristotele tributum, quod rostri acumini competere videtur. Olaus quondam depingit; quæ homini in septentrionali Oceano circumvento suppetias tulerit. *Usus* etiam in *Cibis*. Copiosioris nutrimenti & concoctu difficiles Galenus facit. Galen. de victu attenuante. Rondeletius de Rajæ bonitate quæsitus; perinde ac si quis pallium elixum comedat, respondit. Archestratus scapulas & hyeme laudat. Laterum extremas partes à divitibus comedi, reliquas plebi relinqui, ex Gesnero habemus. Apud Hollandos potissimum elixantur, butyrum, acetum, & sinapi condimenti loco sunt. Caseo & Silphio veteres condiebant. In *Medicina* auribus fel est utilissimum, hepate ad pruritum feliciter Rondeletius usus est.

PUN-

PUNCTUM V.

De Rajis Lævibus, & in specie de Lævi Raja, Undulata, & Oculata.

Tab.X.1. 2.3.4.5.6. RAjæ in Læves & asperas optimè distinguuntur: Inter illas; quarum aliæ acuto, aliæ obtuso rostro sunt, prima est quæ λεῖβατος simpliciter Græcis, LÆVIRAJA Latinis, *Mucosa*, & à lata fascia qua mucus seu potius coryza in laborantibus excipi solet, *Bavosa* Romanis dicitur. Omnium est sui generis piscium post bovem maxima.

Corpore quidem tenui, sed in amplissimas *alas* expanso. Cute ab aculeis nuda. Uterque oculus, media dorsi linea, & cauda tenuioribus & raris *aculeis* muniuntur, sed & in supina parte quidam in os, quod latum est, cibi sine dubio retinendi causâ, recurrescunt. *Rostrum* tenui & pellucida cartilagine, constat. Alæ utrinque expansæ tenues sunt, & prono parte nigricant. *Cauda*, quæ tribus aculeorum ordinibus, instruitur, tota supina parte alba est. Rima quæ podici, pudendum muliebre refert: Quam Aldrovandus describit, maculis supina parte nigris undique variabat. Rostri pars in obtusum angulum, figura depressa, & quasi quadrangula tendebat. Branchias quinque detectas, habebat. Inter cutem & peritonæum albida caro mucosa, panniculi carnosi vicem obtinebat. *Intra*, *hepar* erat in latitudine ventris, ex albo ruffescens, tribus lobis, linguarum figuram referentibus, quorum medius brevissimus, distinctum. Sub hepate figuræ planæ ventriculus, pars convexa ad sinistrum vergebat latus, concava in spinam. *Mesenterium* ad connexionem ventriculi & intestini medio hepatis lobo colligabatur, sub ventriculo caro cernebatur rubicunda, lienis fortè vice fungens. *Cor* thoracis sinu exiguo triangulari, exiguum, trunco unico veluti pediculo appensum continebatur.

RAJA UNDULATA à maculis flexuosis ita dicta, à colore *Cinerea* dicitur. Corpus ovi potius est, quàm Rhombi formâ, pronâ parte multis sinuosis lineis describitur. *Aculei* in linea dorsi pauci, parvi, & rari; circa oculos nonnulli; in cauda majores & densiores triplici ordine disponuntur.

RAJA OCULATA & lævis, Asterias quibusdam, sed perperam dicitur. Nam & *Galeus* à maculis, Asterias à maculis stellatim dispositis ab Aristotele nominatus est; quales in ista minimè deprehenduntur; & Asterias veterum tenerior est bonique succi; quod de hac dici non potest; & Galli hoc genus Miralet à speculorum parvorum similitudine vocare solent.

PUNCTUM VI.

De Oxyrincho majore & Raja stellari.

DUo OXYRINCHORUM genera (à rostri acumine ita dicuntur) Rondeletius facit. *Majorem* unum, *Minorum* alterum. Bos ille Bellonii est; non quod quadrupedem repræsentat; sed quod Rajarum generis maximus, ad Bovis magnitudinem excrescat. Ligures *vaccam* vocant, in quibusdam Galliæ locis *Eleno*, quasi subulam, quod piscis rostrum tale sit, dicitur. Ex planis cartilagineis Bovem esse dubitari non debet. Ad duodecim ulnas latitudinis excrescere, Oppiani authoritate affirmo. In descriptione non conveniunt Authores. Dorso, facie, lateribus admodum niger est. Supinæ partes albicant, si Æliano credendum. Bellonius toto corpore lividum facit. Eidem dentes habet truces, hami in modum inflexos, triplici ordine in maxilla dispositos, eosque mobiles. Oppiano sunt obscuri & exigui. Æliano adeò inclusi, ut in conspectum non veniant. Rondeletio Major Oxyrinchus minori similis est, alis amplis & extusis, ipso corpore strictiore, acutioreque Dorso longiore. *Aculeorum* in sola cauda unicum habet ordinem. Pelagii sunt Ovidio boves; in cœnosis locis degunt Oppiano; Æliano in lutosis gignuntur. Piscibus *vescuntur*, sed humum maximè appetunt. *Pariunt* statim animal. Corpore etsi sint magno, ideo quibusdam inter Cetaceos, imbelli tamen, mollitie conscii, sola corporis mole feruntur, sic & piscantes pondere suo opprimunt, & capti, renituntur. Carne sunt quam cæteræ molliore, & sale fumoque cænditi exsiccantur, exsiccati diu incorrupti remanent.

(Margin: Tab.X 8. — Arist. H. A. l. 5. cap. 5. — Plin. H. N. l. 9. c. 24. — Oppian. Halieut. l. 2. v. 143. — Ælian. H. A. l. 1. c. 19. — Oppian. l. c. v. 145. — Ovid. in Halieut. — Arist. H A. l. 6. c. 12.)

OXYRINCHUS *Minor* corpore est maximo, & maculis multis lentis specie, notatur. *Dentes* habet in os vergentes. Ad oculos quatuor aculeos; in cauda tres eorum ordines, diversos & inæquales; primus medii ordinis major est secundo, tertius primo, quartus secundo respondet. Utrinque per transversum recti sunt, ad latera conversi, qui per hos sequuntur in cauda extremi, in caput recurvantur. In supina parte rostri, alii sunt ad capiendos pisces recurvi, alii acutiores. Cæteris partibus cum reliquis conveniunt. Ad Oxyrinchos referri debet ille, quem Gesnerus Venetiis accepit, corpore cinereo, maculis distinguentibus fuscis, ambitu corporis subruffo, Normannis Hal, Lusitanis Huga dictus. Tab.X.9. Tab. XII. 7.

Iconem hic vide.

RAJA STELLARIS lævis, Græcis Asterias, quam Gellius Rajam oculatam esse vult, capite, dorso, & cauda ab aliis distinguitur. Dorsi pars prona alæque expansæ, Tab.X.7.

fæ, ftellulis eleganter depictæ confpiciuntur. Aculei in eodem mox à capite incipientes, in priorem caudæ pinnulam definunt. *Caput*, quia craffius & latius, Paftinacæ quàm aliis Rajis fimilius eft. Cauda tenuis, & quàm reliquis brevior.

PUNCTUM VII.

De Rajis Afperis: & in fpecie de Raja afpera Stellari, Oculata, & Clavata.

Tab. X 4. 5. 6. 7. Tab. XI. 2. 3. 4. 5. RAja afpera STELLARIS tota aculeis horret. In oculorum intervallo multi funt, breves, frequentes, peracuti: in medii dorfi linea alii magni, in cauda tres magnorum ordines, alii plurimis & minoribus diftincti, infiniti alii fine ordine per totum corpus refperguntur, pro *dentibus* offa dura & afpera gerit. Duæ hujus *generis* effe videntur. *Una* quæ ftellulas habet in medio albas, fed quas ambit circulus ex nigris punctis conftans, totumque corpus aculeis horridum eft. *Altera*, ftellulas prorfus candidas, cum multo paucioribus aculeis obtinet.

OCULATA lævi maculis fimilis eft. *Aculeos* in alis extenfisè regione macularum utrimque habet, alios in lateribus capitis utrinque, alios in dorfo, in cauda, majores, frequentiores, & validiores vifuntur.

Raja CLAVATA duplex eft. *Una* quam Maffilienfes Clavade, Galli alii Raje bouclier vocant. Corporis fpecie reliquis eft fimilis, fed multo breviore minufque acuto, &c. Colore nigricante, alis valde expanfis. *Hepar* habet flavefcens in duas partes diffectum, in quo vefica, *fel* aqueum & tenue continens. Pingue eft illud, & inter cibos delicatiffimos, in oleum refolutum, hepatis duritiem refolvit. Carne eft durum. Poffet Aquilæ conferri.

Altera à fuperiore differt (Verba funt Rondeletii, cui multas Rajarum fpecies debemus,) &c. Congener hifce eft & illa, Cujus icon Venetiis ad Gefnerum miffa eft. Maculis diftinguitur fufcis, reliquum corpus obfcure fubluteum eft, reliqua apparent.

PUNCTUM VIII.

De Raja fpinofa, Afpera Fullonica, & Afperrima.

Tab. XI. 5. Aldrov. de Pifcib. l. 3. c. 59. RAja SPINOSA Gallis *Cardaire*, quafi *Lanifica*, à fpinis feu aculeis quorum multi infixi funt inftrumentis quibus lana carminatur, figura corporis lævi rajæ fimilis eft, fi longas cutis fpinas excipias. *Spinas* non in alis folum habet, ut clavata altera, fed etiam in lateribus circa caput, duo oculis præfixi funt, & in media dorfi linea, & ad priorem ufque caudæ pinnulam continuus eft aculeorum ordo unicus. Carnis fubftantia & fucco ab aliis non variat.

ASPERA, illa à Rondeletio cognominatur, quæ à cæteris eo differt, quod *aculeis* parvis latera confperfa habet, corporis verò truncum nullis. *Roftro* eft acutiore. In cauda tres funt longorum & firmiffimorum aculeorum, ad extremum ufque caudæ ordines. Tab. X. 7. Aldrov. libro cit. cap. 60.

Rajæ FULLONICÆ ab eo nomine inditum eft, quod ubique in alis, corpore, capite, cauda, tota frequentiffimis aculeis confperfa fit, inftrumenti illius, quo fullones pannos poliunt inftar, quòd totum aculeis ferreis confertum eft. *Roftro* eft fatis longo & acuto. Caudæ aculei incurvi funt, triplici ordine difpofiti. Rara eft, & pugnaciffima effe creditur. Tab. XI. Aldrov. lib. cit. 61.

Raja ASPERRIMA, à præcedente eo tantum differt, quòd non folum prona, fed etiam fupina tota aculeis peracutis ita horret, ut manu tolli non poffet, nifi pinnulis cauda apprehenfis, ideo fupina in icone exhibetur; pro dentibus maxillas habet afperas & offeas. Tab. X 6. Idem. c. 62.

PUNCTUM IX.

De Rana marina.

RAna marina. Græcis βάτραχος θαλάττιος, Plutarcho βάτραχος ἁλιεύς nomen ranæ ex eo forte meruit, quòd gyrinas five ranulas recens editas, & imperfectas, oculis quidem & cauda notabiles, fed quibus poftea demum acceffuri fint pedes, & caudæ fiffura, referat. A venandi olertia *Pifcatrix*, quod & à Plutarcho factum; ob fœdam corporis monftrofitatem *Diabolus marinus* Dalmatis; ob oris hiantis amplitudinem, *Lamia* Siculis; ob carnis mollitiem *Maltha* Bellonio, fed perperam, dicitur. Magnitudine eft ubique ferè pedali & cubitali, alicubi tricubitalem inveniri, Salvianus author eft. Cute capitis, *aculeis* exceptis, lubrica & molli, infernâ parte fubalbida, fuperna verò ex nigra flavefcente tegitur. Unde molles, Ovidio, tergore Ranæ. *Caput* habet toto corpore longè grandius, ut nihil in eo præter caput & caudam confpicias aculearum, afperum, orbiculatum atque depreffum. *Os* in promptu, feu anteriori parte, fecus ac aliis cartilagineis, vaftum, pro corporis proportione grandiffimum, ac quàm maximè hians. *Dentes* permultos magnos, acutiffimos, in os recurvos, utrique maxillæ, duobus palati offibus, & linguæ radici infixos. Bellonius mobiles, albos, & confufis ordinibus difpofitos facit. *Maxillæ* ipfi retufi, femicirculares, quarum fuperior brevior eft, inferior longior & prominens. *Lin-*

Tab. X. 8. Voffius de Idol. l. 4. c. 28.

Arift. l. 3. de generat. c. 3. Ælian. l. 13. c. 2.

Lingua maxilla superiore longior. Membrana quædam gingivarum interiore parte enata, & in os complicata, quæ à maxilla separari non videtur. *Oculi* ampli in capitis vertice potius quam in temporibus siti, *aculeis* sepiuntur: Ante eos duæ propendent appendices, tenues, albæ, tetri odoris, si Oppiano credimus. In medio nasi *pinna* oblonga prædura, & versatilis, visitur: à cujus extremo musculus quidam ceu cirrus instar fili subtilissimi deducitur, per ejus cavum humorem certum in fundum usque cirri derivant, ubi coacervatus ad vivi vermiculi similitudinem tumet. Omnia hamum piscatoris exactè exprimunt. Parvæ ex rostro albicantes carunculæ, eminentia sub oculis cornicula Plinio, fili capilli speciem referentia, postremis quibusdam præpilatis, Aristoteli; gracilia quædam cornua Bellonio; pilli Gilio; geminæ regidæ albæque setæ Salviano, dicuntur. *Branchias* neque detectas, neque supina parte cæterorum planorum cartilagineorum more, sed in lateribus, non spineo operimento, sed cuticulari intectas habent. *Pinnas*, contra cartilagineorum planorum morem, in medio corpore, ubi cauda capiti jungitur, membranaceas & crassiusculas duas, propter amplitudinem partis superioris: in superiore caudæ parte una non admodum lata, sed longiuscula conspicitur. A capite illicò *cauda* sequitur, rotunda, brevis, carnosa in pinnam, rotundam, crassiusculam & latam desinens. Ex hujus & capitis lateribus, appendiculæ cornosæ, certis intervallis à se distantes, dependent, quæ, natante ranâ, supernatant. *Intra*, si spectes, *peritonæum* vidibus nigrum; *ventrem* magnum, carnosum, appendice utrinque unica & brevi instructum; *intestina* gracilia, multis gyris circumvolata; *jecur* parvum, rubescens, in quinque lobos, ut Bellonius scribit, divisum. (Rondeletius sectum negat) eorum utrinque bini ad latera protrahuntur. *Fellis* vesica longo meatu ex hepate propendens, intestinis annectitur. *Vulva* est bifida, anfractuosa, duas ulnas longa, tribuit & vesicam, sed nescio quam verè Bellonius, & addit, totidem in Rana numerari cartilagines, quot in quovis sceleto, ossium animalium terrestrium formas referentes, quæ prorsus medullâ, præter vertebras careant; totidem item nervorum conjugamenta in ejus cerebro, multò tamen liquido, numerari, quot in reliquis animalibus numerantur. *Ventriculus* & interanea, si per os eximantur, corpusque quod ejus fieri potest, distendatur, totum perlucidum, & instar carbunculi fulgens evadit, immissoque lumine, laterna horrendo aspectu apparet. *Locus* ipsi herbosæ maris partes & littus. *Cibus* carnes humanæ etiam. Natantem aliquando virili membro apprehensum in profundum detraxisse, Gesnerus se audivisse refert. Contra cæterorum cartilagineorum morem, *ova*, non animal pariunt. Caput corpore grandius & aculeatum in causa, quod ut aditui, sic exitui, ineptum est. Ovum unum solidum, durumque ut foris servetur, cum cæterorum cute molli tegantur, Aristoteles prodidit. Universa simul juxta terram edunt; ortus cum iis, quæ extra perficiuntur, & iis, quæ intus idem. Numerosius quidem fœtificant: sed quia de facili pereunt, pauciores reperiuntur. Aliquandiu extra aquam vivere, Rondeletius testatur. Visa duos in littore dies inter herbas vixisse, vulpeculæque terrenæ noctu victum quæritantis pedem, dentibus arripuisse, & ad auroram detinuisse. *Solitarias* esse ex eo, quod plures una capi non soleant, colligitur. Plana quamvis, non sola tamen latitudine natat, sed pinnulis etiam, quas in lateribus habere dictum est. Singulari in venando astu utuntur. Inter saxa conditæ, aperto immani rictu, mentitum vermiculum musculo annexum, per pinnam in faucium rictum conjiciunt, eo viso pisciculi ceu ad escam accurrunt, rictum, cavitatem alicujus saxi reputantes subintrant, piscatores retracto, qui vellicatur hamo, orisque rictu clauso, totum pisciculorum gregem devorant. Macilentiores, quæ præpilatis villorum capitibus destituuntur. *Usus* earum in cibo fere nullus. Insula, mucosa & ferina saporis carne præditæ sunt. Anaxandrides tamen eas in Cotyis Thracum Regis conviviis reponit. Ventrem inter lautissimos cibos Anthiphanis recenset. In *Medicina* fel adversus suffusiones utile est. Quod strumas utiliter pungi, piscis ejus qui Rana in mari appellatur, ossiculo de cauda, ita ut non vulnerentur; idque fiat quotidie donec percurentur, apud Plinium occurrit; Rajarum potius aculeis convenit. Nullum enim ossiculum Rana habet. Diversa est ab istis tum illa castanei coloris, ventre candicante; tum Rana Μικρὰ dicitur. Tota tam supinè quàm pronè asperâ cute tegitur, supinè aculeata est, & albicat, pronè colore est cinereo. *Os* habet exile & planè edentulum: *Caput* erectum & velut cornu in extremo procerum, sub eo cuteus nervus, quem velut ex vagina exerere; rursusque contrahere videtur. *Oculi* ad latera ubi angustum valdè caput, velut in fovea quadam latant. Foramina olfactu distincta, supra os coëunte extremitate hærent, auditui inservientia oculis sunt contigua. Pinnas ex icone cognosces.

Kircher. l. 3. Art. Magnet. p. 6. f. 5.
Oppian. Halieut. l. 2 v 90. Aristot. H. A. l. 9. c. 37.
Aristot. H. A. l. 2. c. 13.
Ovidio in Halieut. Martial. l. 10. c. 37. Gesnerus de
Aquatil. lib in. Ran.
Aristot. H. A. l. 2. c. 13.
Aristot. l. 3. de gener. c. 3.
Aristot. H. A. l. 6. c. 17.
Ælian. H. N. l. 9. c. 24. Plutarch. l. inter. animalia. Aristot. H. A. l. 9. c. 73. Oppian. Hal. l. 2. v. 90.
Plin. H. l. 37. c. 8.

PUNCTUM X.

De Squatina.

SQuatina pisces, ῥίνη Græcis, *Squatus*, quod sit squammis acutis, Isidoro, *Lima Vallæ*, Celtes in veteri lexico, dicitur. Media inter Mustelos & Planos à Rondeletio ponitur. Magnitudine ad centum sexaginta sæpe

Tab. XI. 7. Tab. XII. 6.

ſæpè libras excreſcit. Coloris eſt pronè cinerei ad fuſcum vergentis, aſperrima: ut cute lignum & ebore poliantur, ſupinè alba & lævis. Partem corporis anteriorem habet latam, circularem, retuſam, ut *roſtro* prorſus careat. *Os* prima parte obvium, brevibus ſed acutiſſimis, iiſque aliter quàm in aliis piſcibus diſpoſitis *dentibus* munitum. Maxillarum oſſa in angulum obtuſum deſinentia, in lingua extrema carneum tuberculum. Ex ſuperioris maxillæ extremo, quod cute non integitur, apophyſes duæ in alias diviſæ demittuntur. Poſt oculos, qui in ſuperioris capitis parte, ad latera parvi, foramina ad os uſque patentia viſuntur. *Pinnæ* utrinque binæ ſunt. & utræque in lateribus. *Cauda* longiuſcula in aliam lunatam pinnam deſinit. *Mares* à fæminis appendicibus cartilagineis, quæ circa anum, diſtinguuntur. Intra nihil à cæteris cartilagineis differt. *Hepar* habet in duos lobos diviſum, in quo *fellis* veſica felle viridi plena latet. *Lienem* mediocrem ex rubro nigricantem. *Cor* angulatum, compreſſum, & unico ſinu inſtructum. De dentium ſitu ita Rondeletius, ſunt eorum ordines, &c.

Plin. H. N. l. 9. c. 12.

Ariſt. H. A. l. 2. c. 25.

Cœnoſa incolere *loca* Oppianus prodidit, in alto verſari apud Rondeletium legitur. *Coit* etiam cum Raja. ῥινόβατος naſcitur, inter ſe mutuò partim ſupinarum attritu. Bis *parit* autumno occaſu vergiliarum, qui partus ſecundus eſt; primus enim verno fit tempore, ſed ſecundus felicior. Singulis fœturis ſepteni aut octoni prodeunt. Singularis & his in venando aſtus eſt. Obruunt ſe arena, ſic latentes verberant oris vi radios (pinnas exerere vermiculorum ſpecie apud Plinium extat) his piſciculi viſis, quaſi ad algam adnatant, ſic capiuntur. Colorem mutare & piſcium quidem ſolas, prodidit Ariſtoteles; quod nec corpore ſint pellucidæ, nec cute ita tenui, ut humorum ſpirituumque perturbatione varii earum colores perluceant, negavit Rondeletius. Concedi in metu poteſt. Nam & tum in hiatum pinnis ſubjectum recipiuntur fœtus, ut apud Oppianum legimus, in ventrem recipi Aldrovandus credidit. Rejiciuntur à *menſis*, quod flatuum craſſorum humorum proventum, quod cartilagineis omnibus commune, proferant. Unde oculorum acies obtunditur. Olim Smyrnæ ſecundum Dorionem, Mileti ſecundum Archeſtratum ortæ, cæteris preferebantur. In *Medicina* invenere in tertio tabis genere locum. Oleum ex hepate ad hepatis duritiem confert. Ova exſiccata ſiſtendo alvi profluvio. Ex cute optimum fit in pſora & ſcabie ſmegma. Illitæ mammas creſcere non patiuntur, ſi Plinio fides eſt; duriuſculas reddi, utrumque experientiam comprobaſſe, Rondeletius author.

Oppian. Hal. l. 1. v. 380. Ariſt. H. A. l. 6. c. 11. Plin. H. N. l. 9. c. 51. Ariſt. H. A. l. 6. c. 11. Ariſt. H. A. l. 5. c. 9. Ariſt. H. A. l. 9. c. 37. Oppian. Halieut. l. 1. v. 742. Aldrov. de Piſcib. l. 3. c. 66. Plin. H. N. l. 27. c. 10.

PUNCTUM XI.

De Squatino raja & Lamia.

PIſcis qui SQUATINORAJA dicitur Latinis, Græcis ῥινόβατος ex Squatina & Raja procreatus creditur, Parte priore Rajæ ſimilem facit Ariſtoteles, poſteriore Squatinæ. Abſurdum id Rondeletio, quod & Philoſophus dubius pronunciet, & ex Galeno fieri ſecundum naturam non poſſe, ut tantopere diſſidentia corpora commiſceantur didicerimus. Stant tamen ab Ariſtotele plærique, Bellonius, Gellius, Jovius, Aldrovandus, Columna præcipui. Caſtelletus nudum ejus ſceleton miſit & paucis ita deſcripſit. Neapoli frequens eſt, quod miror, &c.

Tab. XI. 12. Ariſtot. H. A. l. 6. c. 10. Galen. 3. de uſu parti.

LAMIAM, quæ παρὰ τοῦ λαιμοῦ à gula quibuſdam dicitur. Nicander *Carchariam* & *Scyllam* vocari ſcribit, Rondeletius eandem cum Cane Carcharia facit. Plinius inter Cartilagineos planos enumerat. Deſcriptionem ejus nemo veterum ſuppeditat. Maximam evadere, cute integi ſcabra os in anteriore capitis parte habere, *dentibus* plus minus ducentis in utraque maxilla per quaternos verſus diſpoſitis, ad radicem latis, in acutem & pyramidem deſinentibus, ad latera crematis, refertum Bellonius prodit. Verè an falſo, non dixerim. Generis Galeorum certè, qui longi piſces ſunt, eandem pronunciat.

Athen. l. 7.

PUNCTUM XII.

De Lumpo Anglorum & Piſce gibboſo.

PIſcem qui Anglis Lumpus, quaſi maſſa informis dicitur, ſic deſcribitur à Turnero. Piſcis edulis eſt Lumpus noſter, &c. Dorſum rubicundum, ventrem album habere, & in magnis deliciis reputari Maſſarias addidit. Nos eum molli & in ore diffluente carne, eſſe experti ſumus, cum Andreapoli in Scotia ſtudiis operam daremus.

Tab. XIII 1.

Piſcem GIBBOSUM Græci κυφὸν vocant, reperitur in mari Balthæo corii portiuncula, quam Fabricius Geſnero miſit. Craſſiuſcula & tenax eſt, punctis multis ſeu tuberculis exaſperatur. Eminent etiam Spinæ quædam ceu rubi, ſed mucrone recto, pyramides formâ, aliæ magnæ, aliæ parvæ ex fuſco albicantes. De ſua pictura ſic Geſnerus, &c.

Tab. XIII. 2.

T I-

TITULUS II.

De Piscibus Marinis Saxatilibus.

CAPUT I.

De Saxatilibus Squammosis.

ARTICULUS I.

De Scaro.

Tab. XIII. 3. 4. ABsoluta Pelagiorum natura, Saxatiles sequuntur, inter hos primos *Scarus*, qui seu ἀπὸ τοῦ σκαίρειν id est, tripudiando, seu (Athen. l. 7.) quod Athenæo placet, quòd inclusis nassis, crebris caudæ ictibus, qui σκαρθμοὶ seu σκάρισμοι vocantur, aversus, fores laxat, atque ita retrorsum erumpat; seu quod algam, aliasque herbas depascatur; σκαίρειν enim interdum est μυκᾶσθαι, ita dictus; *Meyrix* quoque, seu *Ruminax*, ut Scaliger vertit, (Aristot. H. A. l. 9. c. 50.) ab Aristotele quod latis utriusque maxillæ dentibus solus ruminet, *Cerebrum Iovis* Ennio vacatur. Serò olim Romanis & toti Italiæ visus; ideò nec latinum piscis nomen habetur. Duo illius sunt *genera*, *unum* quod ὀνίας, benè ab Onisio distinguendus, quod asino concolor sit, dicitur. *Alterum*, qui αἰόλος, ex Nicandro Thiatyreno nomen impofuit (Athen. l. 7. Oppian. Hal. l. 4.) Athenæus. Oppianus modò σίλλον, modò βάλιον cognominat. *Onias* squammis est magnis tenuibus, colore ex cæruleo nigrescente, ventre candido; Sargo, corporis forma ad rotundam accedente, aculeorum pinnarumque situ, & numero similis, maculâ duntaxat nigrâ, in cauda, & quod lineis nigris in dorso ad ventrem careat, distinguitur. *Oculos* habet magnos, supercilia coloris Indici.

Dentes hominis modo planos imo solùs latos, superioribus dentibus carere, quod Michael Ephesius prodidit, falsum, si Meryx est, & habere compertum. *Branchiæ* ipsi binæ, simplices alteræ, alteræ duplices, plura & majora in maxillis ossea tubercula.

Cauda lata in duas pinnas non divisa. *Cor* angulatum, *hepar* album in tres labos divisum, à quo *fellis* vesicula intestinis alligata pendet. *Fel* coloris nigri. *Splen* ater, *ventriculus* cum quatuor appendicibus parvus. Αἰόλος seu *Varius* oculis, ventris inferiore parte, in qua podex, purpurei est coloris, cauda coloris Indici, reliquo corpore partim ex viridi, partim ex nigro cæruleo. Squammis veluti notis obscurioribus asperfis. Ore mediocri, *dentibus* latis in superiore maxilla densis, in inferiore raris & acutis. *Ventre* in medio duabus purpureis notis insigni. A dorso & cauda ferè *aculei* tenui membrana connexi, æquis intervallis dispositi, conspiciuntur. In singulorum summa parte membranula pendet vexilli instar. *pinnæ* ad branchias sitæ latæ sunt, & veluti ovi ea figura. Intus habet *ventriculum* latis capacem; *hepar* subalbum, intestina lata & multa, fellis multum, *splenem* magnum. *Quem Bellonius in Creta observavit*, corpore erat ex livido rubescente, squammis latis & translucidis. Capite utrinque compresso, *dentibus* obtusis, quorum incisorii nostris erant persimiles. gula non valdè magna. Ad caudæ latera appendices transversas atque eminentes, quales in nullo se observasse pisce ait, utrinque habebat Gigantes Scarus, dentes habebat utrinque quatuor. Latos in inferiore maxilla, in superiore serratos. *Locum* si attendas, Asiæ Græciæque littoribus Sicilia tenus frequentissimus exit, nunquam in (Columella R. R. l. 8. c. 17.) Ligusticum, nec per Gallias enatavit, in Ibericion mare, In mari Carpathio est semper obvius, & quod miramur promontorium Troadis Lecton nunquam sponte transiit. nullibi tamen quàm in mari rubro frequentior. Bellonius in Propontide, Ponto & Hellesponto, Galliæ littoribus, & in Oceano inficiatur capi, in Euripo Aristoteles, Archestratus tamen maximum circa Byzantium evadere prodidit. In Creta circa eum ubi ladanum colligitur locum, tam frequens, ut nullus crebrius capiatur. *A Carpathio advectos, Claudio Tiberio Principe*, (Octavium Macrobius vocat) *è libertis ejus præfectus classis, inter Ostiensem & Campaniæ oram, sparsos disseminavit. Quinquennio ferè est cura adhibita, ut capti redderentur mari. Postea frequentes invenìebantur Italiæ in littore, non ante ibi capti, admovitque sibi gula sapores piscibus satis, & novum incolam mari dedit, ne quis peregrinas aves Romæ parere miretur.* (Plin. H. N. l. 9. c. 17. — Aristot. H. A. l. 9. c. 17. — Plin. H. N. l. 9. c. 17.) Saxatilem esse vix dubitandum. Si Oppianus dum inter littorales recenset, contrarium innuere videtur, vitium est, & benè σπάρος pro Scaris legitur. In dulcibus quoque nutritum aquis innuere Columella videtur, nisi pro Scaro Squalum legi debere velis. Sanè haud perperam ex Varrone id conjicere licebit. *Victitat* herbis, & algæ pisis, phaseolisque plurimum inhiat Mercuriali adeo, ut ea capiatur. Pythagoras Τρωγοφάγον facit, si Gyraldo fides est. Diphilus tamen carnivorum esse & lepores marinos captare scribit, nisi error committitur. potius namque Mullo ista quàm Scaro conveniunt. quod solus inter pisces ruminet, superius dictum est. *Gregales* esse vel exinde quod sodales è nassis liberare conentur, colligas. Caudam capitis mordendam porrigunt. apprehensa educunt. Quod noctu non capiuntur, vigilantiæ ipsorum debetur. malè Galenius ideò solùm inter pisces dormire scripsit. Melius dices, solere (Oppian. Halieut. l. I. v. 109. — Columella l. 8 c. 16. Varro de R. R. l. 3. cap. 3. Aristot. H. A. l. 8. c. 2. Plin. H. N. l. 9. c. 17. Oppian. Hal. l. 2. v. 109. Ælian. H. A. l. 1. cap. 2. Athen. l. 8. Ælian. H. A. l. 2. c. 54. Plutar. de solert. animal.)

——— τε ὕπνον
Ἐννύχιον κοίλῃσιν ὑπαὶ κευθμῶσιν ἰαύειν,

alicubi somnum nocturnum sublatebris capere, sic insidias vitare. Salacissimum esse Ælianus prodidit, ideò fœminæ capiuntur. (Ælian. H. A. l. 1. c. 2.)

Aristot. H. A. l. 4. c. 9. *Parere* bis in anno fatendum: hoc Saxatilibus commune. *Vocalem* esse, quod apud Athænæum Oppianum Tzetzem proditur, dubium, cum pulmones non habeat; nisi ore aquam impellendo sonum edere dicamus. *Usum* si attendamus, in delicatissimis olim apud Romanos cibis erat; & jecinora eorum in Vitellii Principis patina inter lautiores primitias enumeratur. Primas inter Saxatiles tenere, & mollis ac friabilis carnis esse, Celsus. nullum videtur dubium: quamvis Celsus & Philotimus aliter credidisse putentur. Insipidos esse nisi cùm suis fæcibus edantur, creditum apud Græcos. Jecur in cibo sumptum Ælian. H. A. l. 14. c. 2. ictericis prodesse, apud Ælianum legimus.

ARTICULUS II.

De Turdo.

Tab. XIII. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. Athen. l. 7. TUrdus Græcis κίχλη à macularum similitudine sic dictus, πολυώνυμος olim teste Nicandro & Pancrate apud Athenæum fuit. Duo ipsorum *Genera* constituit Salvianus, *Majorem* & oblongum, qui vel viridis vel ruber est. Rondeletius duodecim species pinxit. Veteribus, apud Athenæum μελανόστικτος, seu nigris oculis varius. Eratostheni πέρκας seu nigro distinctus, Pancrati οἰνώδης quasi vini colorem referens, Numenio αἰματώδης, id est purpureus dicitur. Phavorinus ποικιλόστικτον vocavit. Mutare tamen Aristot. H. A. l. 8. c. ult. colorem dicuntur. Circa ver magis exsaturatos, dilutos magis æstate videas. Branchias ipsis quaternas Aristoteles tribuit om- Aristot. H. A. l. 2. c. 13. nes duplici ordine excepto novissima. Quinque sunt ab Aldrovando observati, duodecim à Rondeletio. *Primus*, qui magna ex parte aureus, amethistino, cæruleoque ac rubro variat, os intus habet ruberrimum, dentibus carens. Oculos maximos, quorum auream pupillam circulus ambit niger, nigrum rursus aureus, aureum cæruleus, hunc iterum aureus, ac tandem niger, alias omnes ambit. Habet & duas è mento dependentes apophyses cutaceas, subflavi coloris. tres præ cæteris lineas sanguineas, & denticulatas. Pinnas ad branchias omninò aureas, in pectore totas cæruleas, nervos earum aureos. Cujus coloris sunt & illæ, quæ ab ano, in dorso & cauda, qua uropygio junguntur, maculis duntaxat parvis sanguineis resperfas, cæteras cæruleas conspicias. *Secundus* ad latera nonnihil albicat. in capite vermicularibus, alibi rotundis, ubique cæruleis maculis insignitur. Tergoris pinna ex aureo rubet, sicuti & cauda, quæ in extremo cærulea est. Utrinque dentatus est. *Tertio* Corpus subviret, venter albicat. Squammarum extremitates cæruleæ sunt. *Caput* pro corporis proportione parvum, totum cærulei sed dilutioris coloris, præter branchiarum opercula, quæ candicant, maculisque oblongis & semicircularibus aureis conspergantur. Ejusdem coloris lineæ decussatim & transversaliter per corpus ducuntur. Dentes habet maximos, acutissimos, ingentemque oris rictum. *Quartus* toto corpore sanguineo, aureoque distinguitur. dorsum & corporis maculæ ex cæruleo nigricant. *Quintus* πολύγραμμος, totus ruber saturatos. Maculæ in extremo tergore conspicuæ, orrificis non absimiles, sunt nigræ, in capite longæ, & serpentis in morem ferè contortæ, cæruleæ. Lineæ à capite ad caudam recta ductæ, rubræ sunt.

Turdus *Rondeletii*. *Primus* admodum varius est. Vnde αἰόλος dictus. ad auratæ figuram accedens, pinnarum situ numeroque cæteris saxatilibus similis, dorso fusco, ventre ex albo livescente. Dentes habet recurvos, labra crassa, & rugosa. Oculos sub quibus pars variis coloribus est illustris, magnos & rotundos. Pinnas ad branchias aureas, ad podicem & in tergo flavas, nigris cærueisque maculis asperfas. *Alter* colore est ex viridi cæruleo, & quia colorem colli Paræus in pinnis & in cauda refert, Pavo dicitur. *Tertius* qui Pulcher dicitur; & à quibusdam *ferculum regium*, multas colorum differentias habet. Viridis est magna ex parte, sed punctis purpureis, cæruleis, Indicis, & aliis confusis coloribus consperfus. pinnis ad branchias flavis seu ruffis, aliis omnibus partim cæruleis, partim viridibus, partim ruffis. Branchiarum operculis punctis & lineis ruffis; sinuosis, certis spaciis dissitis. Cauda ruffa punctis cæruleis, notata. Romæ & in Levino Insula frequentissimus est. *Quartus* circa Monspelium Psittacus, ab eadem colorum varietate dicitur. Dorso est nigrescente, pinna ejus virescente. Ventre & lateribus flavescentibus. A branchiis ad caudam lineæ virides ducuntur. Pinnarum in ventre infimæ cæruleæ sunt. *Quintus* Gobionem flavum refert, hoc solo, quòd lineam albam ab oculis ad caudam ductam habeat, & maculis nigris, quibus Gobius aspersus est, careat, distinctus. *Sextus* quinto est similis, nisi quòd huic rostrum sit longius & aquilinum, & linea ab oculis ad caudam ducta cærulea. *Septimus* coloribus variis est insignis, dorso aureo, viridibus maculis consperso, ventre candicante, lineis ruffis & tortuosis, nullo ordine dispositis notato, labris viridibus. Cauda & pinnis magna ex parte cæruleis. Branchiarum opercula purpureum quiddam habent. forte Scirrhis Wottoni, *Octavus* solis lineis in ventre sese intersecantibus ab isto distinguitur. *Nono* color est viridescens & flavus, linea ab oculis ad caudam alba, cum multis aliis aurei coloris confunditur & obliquatur. *Decimus* colore est viridi. Extrema operculi bran-

branchiarum & pinnarum ventris purpura sunt. Oculi sunt rufi; os parvum, venter ex albo flavescit. A Monspeliensibus Menestrior, hoc est Tibicen vocatur. *Undecimus* inter Turdos maximus, ad Lupi magnitudinem accedit. Colore est rubricæ, qua pro terra Armenia utuntur. multis nigris & magnis maculis respergitur. Ventre plumbei coloris. *Duodecimo* caput est cæruleum, dorsum virescens. Linea viridis & tenuis, à branchiis ad caudam porrigitur, in extremitate macula rotunda insignis. Quem Gesnerus observavit, ita ab eodem describitur: Dorsum & laterum dimidia pars superior, fusci sunt coloris, maculis crebris, subnigris, variantibus. Lineæ: Inter Saxatiles esse Galenus & Diocles nos docuere. Non quælibet tamen Saxa amat, sed quæ prope littora sita, musco & alga obducantur. nec longè ab hoc domicilio recedit. In Ponto cum Merula desideratur. Non solis herbis vel alga *vivere*; sed interdum pisciculis, loliginibus, & aliis crustaceis pasci, Salvianus author est. Hyeme aliorum saxatilium more latere ajunt. quo tempore etiam fœtificant. A Merula specie non differre, hunc marem, illam fœminam esse, inter Oppiani errores poni potest. Singulare idem en eis conjugalis amoris exemplum, notat. Mortuo marito progressæ de thalamis fœminæ, errant, communemque cum iisdem mortem oppetunt. Carnem habent mollem, teneram ac friabilem, ut Galenus prodidit. Trallianus cibum fastidientibus eum commendat, & Ptisannam marinam vocat. Platina quovis modo coqui, sed assum sinapum requirere scribit.

Plin. H. N. l. 9. c. 15.

Oppian. Hal. l. 4. v. 240.

ARTICULUS III.

De Pavone Salviani, & Leprade.

Tab. XIII 12. Ambrof. Hexam. Philostratus l. 3. de vita Apoll.

PAvo piscis, quem Salviano debemus, cujus & Ambrosius & Isidorus Hispalensis meminere, diversus est à Pavone Philostrati, qui in Phaside Indiæ flumine reperitur, & cæruleas quasdam cristas, squammas versicolores, caudamque auream in quacunque voluerit partem versatilem, habet. Romæ *Papagalo*, à Lusitanis *Budia* vocatur. Bilibris sæpè est, ad cubiti mensuram perrarò ascendit. figura corporis, lacust. Tincæ absimilis non est. Squammis latis tegitur, & variis coloribus depictus est. Corpus enim ferè totum, inæquali varietate viret. Ventris pars posterior viret ex albo, anterior ex albo livet. dorsum & cauda, ex viridi nigricant. latera ex viridi partim flavescunt, partim livent. *Caput* quod crassum est ex cæruleo viret, maculis que quam plurimis rubentibus, nonnullisque cæruleis piscem totum nulla habita ordinis ratione pingentibus. *Rostrum* extensum, sed non acutum. *Labia* crassissima, quorum superius duplex apparet. *Oculos* magnos & aureos. *Branchias* utrinque quaternas, & juxta eas *pinnas* latas & rotundas, duasque alias minus latas in ventre. In dorso una satis longa erigitur, cujus anterior pars stricta & aculeis munita est: posterior latior & aculeorum expers. A podice, qui in medio ferè ventre una quoque, duobus aut tribus innixa aculeis, per imum ventrem ad caudam explicatur. *Cauda* in unam pindam latam ac ferè rotundam violaceam & maculis atque lineolis plurimis cæruleis insignitam definit. *Interiora* si spectemus, *ventriculum* habet magnum, appendices multas, *intestina* ampla, *hepar* subalbidum, cui fellis vesicula hæret. *Lienem* subatrum. *Victus* ipsi præter algam, & alia marina excrementa, pisciculi. Solitarius est, & sæpe singuli capiuntur. Verno inprimis & autumnali tempore, fortè quod æstate ob caloris, hyeme ob frigoris impatientiam lateant. Ignobilis inter cibos censetur.

LEPRAS seu *Psorus* quod iisdem præditus sit suggillationibus quibus qui lepra & psora laborant, sicut nonnullis, sed metuò ne perperam videtur dictus, *Lelepris* Latinis, si vera prodit Rondeletius dicitur. Ex Turdorum est genere: Vix ad dodrantem in mari Adriatico excrescere solet, cum pedem & amplius in Oceano excedat. Totum corpus habet maculis nunc cancellatis, nunc rectis, nunc in obliquum sparsis variegatum. *Squammas* ad oram rubore suffusas, latas. *Caput* non ita multis coloribus cancellatum, quod lineas hinc inde ductas, ex cæruleo, viridi, ac rubro mistas, ostendit. *Oculos* parvos, rotundos: iridem oculorum aëri similem, quam si quando in gyrum contorqueat, cyaneum, deinde aureum, tandem argenteum circulum in crystallini coloris fulgorem referre conspicias. *Os* ipsi parvum, *dentes* albi, acuti. *Maxilla* superior tubi in modum cranio infarcitur, ut penè duo labia carnosa esse credas: *lingua* alba & penè soluta. Continuam tergoris *pinnam* gerit, sedecim aculeis munitam, atque aliam sub ventre ano vicinam. Omnes pinnæ transparentes sunt, molles, leves, rubro, cæruleo, viridi, & aliis coloribus maculatæ. Linea quæ piscibus utrinque latera dividit, nequaquam in hoc pisce recta procedit, sed à superiori branchiæ angulo arcuata secundum tergus deducta est: mox ubi tergoris pinna desinit, illuc quidem linea reflectitur & arcuatur, deinde rectà per mediam caudam defertur. Quantum ad *internas partes* peritoneum habet album, *hepar* ex pallido lacteum, ad sinistram magis protensum, tribus,

Tab. XII. 13. Aldrov. de Piscib. l. 1. c. 5.

lobis, uno tantum longo duobus brevibus, constans. *Lienem* planum, oblongum, minoris digiti magnitudine, rubrum. *Intestina* ejusdem capacitatis, ut propriè stomachus in eo videri non possit, semel à stomacho ad anum revoluta, multisque omentis obducta. *Lactes* copiosas, & vulvam bicornem. Hanc ex Bellonio, qui eundem cum *Marzapani* dici credit, fortè quod æquè in deliciis ob carnis suavitatem appetatur, ac panis Martius vulgò dictus. Est tamen alius Marzapanis piscis, qui *Rosa* dicitur, & totus maximè in dorso rubet, minus in ventre.

Tab. XIV. 1.

ARTICULUS IV.

De Merula.

Tab. XIV. 2.

MErula, Oppiani interpreti & Apicio *Merulus*, Plinio medico prodente Bellonio *Piscis Aspratilis*, Venetis *Tinca marina*, Græcis κόσσυφος & κόττυφος dicitur. De illius colore dissentiunt authores, Numenius apud Athenæum *Nigram* cognominat. Oppianus αἰθῶνα. Varinus μελανόστικτον, vocant. Salviano & Rondeletio ex colore Indico & cæruleo nigricant. Hic & sexu distinguit; in mare, colorem ad violaceum magis accedere, fœminæ ex vario nigrescere, scribens. idem colorem Indicum aut purpureum exsaturatum nigrum ab antiquis vocari, quod purpuram nigram. Circæam flore nigro, qui tamen purpureus est, aut Indicus, prodidit. Invenitur & quoddam genus dorso nigro, ventre Indico, quibusdam partibus cæruleis. Aldrovandus totum viridem exhibet. Virentem & Ovidius reliquit: Colorem mutare apud Ælianum legimus. Omnes in eo conveniunt. Tincas figura corporis referre, & squammas latiores quam Turdum, vertebras dorsi valdè erectas habere. Hoc unum in ejus Anatomia dignum occurrit, quod cum *hepar* habeat album, in duoslobos grandes divisum: fel tamen exerat tenui vasculo inclusum, & revolutionibus duplicatum, cujus longitudo est sesquipedalis. Quam Aldrovandus describit, magis in cauda, obscurius in dorso virescit. Pinnarum extremitates cæruleas, branchiarum opercula in fine rubentia habet. Oculorum pupillam circulus ruber, rubrum cæruleus ambit. Inter Saxatiles in quæ Petris stabulantes ab Aristotele & Plinio referri certum est, quibus & alii accedunt. Pontum tamen non intrant. *Vescuntur* iisdem quibus Turdi. Comestum vero primo tentant & premunt, mox jacere sinunt. ubi non palpitare viderint, devorant. *Generationem* quod spectat, marium quisque cum multis congreditur fœminis. Medicam aut Persicam vitam agere diceres. Zelotypia semper vehementer laborant mares, cum partus tempora instant maximè. Fœminis domi quiescentibus, incubant quasi illi foribus, ne insidiæ tendantur. sub crepusculum vespertinum (nocte fieri scribit Oppianus) intermissa custodia, cibum exquirunt. solæ conjugum quæ sunt intus, algas in cavernis & circum petras ad victum reperiunt. Mortuo mare, foras egrediuntur, quæ semper antea domi manebant, fœminæ. Impetuntur à Squilla. ideo piscatores, cum eos fœminas observare vident, Squillam vivam hamo affixam demittunt. Merulus, dum se de illo ulturum sperat, arripit, sic capitur, & exigui animi voluptas fit ultio.

Athen. l. 7.

Aldrov. l. 1. de Piscib. c. 6. Ælian. H. A. l. 12. c. 28.

Aristot. H. A. l. 8. c. 15. Plin. H. N. l. 9. c. 15. Columel. de R. R. l. 8. c. 16. Ælian. H. A. l. 1. c. 14. Plin. H. N. l. 9. c. 15.

Ælian. H. A. l. 1. c. 15. Ælian. H. A. l. 1. c. 14. Oppian. Halieut. l. 4. v. 190.

ARTICULUS V.

De Iulide.

IΟυλίς, piscis Synesio ἴουλος, Hermippo Smyrnæo *Hicca*, quo nomine Hermolaus Sturiorem intelligi arbitrabatur, aliis *Iurella*, & *Iura*, dicitur. Quia non una ipsorum species, ideo in descriptione variari, non mirum. Rondeletio digiti non excedit magnitudinem. Varius est, dorso violaceo. Squammis tegitur parvis pinnarum numero, situ, labiis dentibus recurvis, cauda, aliis saxatilibus est similis. A capite ad caudam subauream lineam cuctam habet, hinc inde rostri modo dentatem, cui pars quæ subest colore est cæruleo, ventre candido flavescente. Bellonius addit, corpore esse gracili & oblongo; tanto in tergore *colorum* varietate, ut in eo iridem utrimque depictam videas. Squammis tenuissimis, multorum colorum, super quibus ductæ lineæ rectæ, cæruleæ, virides, melinæ, rubræ ac fuscæ apparent, contegi. Caudam rotundam habere. Salviani descriptio ista est. Julis rostro est acuto, &c. Saxatilibus accenseri ex Oppiano coligimus. Antipoli & in toto Ligustico sinu frequentissimum esse, nec Adriatico mari infrequentem Rondeletius prodidit *Vescuntur* minoribus pisciculis, & eorum inopia, alga. Voraces Numenius testatur. Singulares in saxis vivere prodidit cum Salviano Bellonius, gregales facit Aristoteles. Cavent sibi ab hamo, haud tamen escam sæpè præripiunt. Os veneno refertum habere, & in piscatu urinatores & piscatores pertinacissimè persequi, eorumque sanguinem appetere, clarè ab Oppiano & Æliano affirmatur. Lævia, quæ in adversum Aldrovandus protulit. Ægris in albo jure elixari, sanis in sartagine frigi & assari prodidit Salvianus, fortè si caput amputatum. Jus alvum emollire apud Dioscoridem; urinas apud Plinium reperio.

Tab. XIV. 3.

Oppian. Hal. l. 1. v. 124.

Aristot. H. A. l. 9.

Oppian. Halieut. l. 2. v. 434. Ælian. H. A. l. 2. c. 44. Dioscor. in facile parabil.

ARTICULUS VI.

De Phycide.

Tab. XIV. 4.

PHycis, qui forte à Phycene solo sexu differt, *Fuca* Theodoro, dicitur. Nostri temporis Græci *Phycida*, ut Gellius ait, *Pho-*

Phocida, ut Rondeletius, *Phyceam* ut Massarias, *Pephycatismenam* ut Hermolaus, *Lampianam* ut Bellonius, appellant. Nomen, quod in musco marino (φυκος βρύον ἐρυθρὸν θαλάσσιον Neophyro & aliis) nidificet, invenisse creditur. Idem est cum Tinca marina & pisce Ficu, Romæ vocato. (nomen huic quod passi ficus instar, carnis sit mollissimæ & succiplena) Rondeletio refragatur Salvianus, & illum ipsum esse, qui ob magnam cum Perca marina similitudinem Percia dicitur, contendit: nec abludit Aldrovandus. Sane æque repando est uterque tergore, color idem est. Rostro acuto & extento, pinnarum situ, numero, & figura conveniunt. Non credendum tamen eosdem prorsus esse. Caput crassius Phycidi os majus, majoribusque dentibus in superiore maxilla munitum. Venter non ita prominet. Pinnæ parvis & ruffis maculis non insigniuntur. Lineis transversis nigricantibus, quibus Percæ latera notantur, caret. In capite & branchiarum oper-
Arist. H. culis, lineolæ & puncta quædam cærulea,
A. l. 6. c. conspiciuntur. Marem nigriorem & squam-
13. mis amplioribus dixit Aristoteles, sed nec idem perpetuo color. Verno tempore satur, reliquis dilutior videtur. Quod ἀκανθοστερῆ apud Athenæum dicit, de aculeis quibus dorsi vel imi ventris spinæ horrent intellexisse, dicendum est. quia nunquam palmi magnitudinem excedunt, ideo φυκίδια ab Aristotele dicuntur. Bellonius non unum genus esse ostendit. Vidisse enim se fuscos, rubentes, virides, πολυχρόας testatur. Addit, omnes pinnam tergoris continuam, duodecim aculeis munitam, rursus ad branchiarum latera utrinque unam, & sub ventre duas, quarum singulæ squammis tegantur latis, firmis, sæpe uliginosis, gerere; dentes insuperiori maxilla utrinque ad latus unum vel duos videri; in inferiore plures; retro in maxillis molares multos. Omnibus lacteum est *jecur*, ad sinistrum magis extensum, fel lateri dextro, oblongo folliculo inclusum, colore subluteum, incumbit. Inter saxatiles Aristoteles, Plinius & Diocles posuere. λιμενίτην Suidas vocat. & Ovidius inter littorales recenset. Luto, alga, & musco, quod κανίον
Arist. H. vocatur, *vescuntur*; & quanquam cætera ab-
A. l. 8. c. stineant carne: squillas tamen sæpissime ap-
2.
Arist. H. petunt: Pariturae, *Nidum* ex alga sibi con-
A. l. 8. c struunt, in eoque pariunt. Sic fœtus contra
ult.
Plutar. tempestates tuentur. Bis anno parere Aristo-
de solert. teles author est, Eunuchos apud Oppianum
animal.
Arist. H. dici falsum. Cynædum enim piscem illis ver-
A. l. 6. c. bis verecundo circumscribit. Laudantur à
13. Xenocrate in *cibis*, Diphilo etiam ἁπαλόσαρκα ἰχθύδια & εὐφθαρθα, *teneræ carnis pisculi, ac faciles*
Hippoc. *concoctu*, dicuntur. Sed & Hippocrates
2. de vict. inter raram & levem carnem habentes re-
ratione. censet, eumque viri mulierosi, seu ἀνδρὸς θηλύφρονος, ἐπωνυμίαν & cognomentum à piscatoribus ferre, innuit. Recensentur & in Cotyis Thracum Reges convivio, hodie procerum patinas raro implent.

ARTICULUS VII.

De Perca marina.

PHycidi PERCAM, quæ Græcis πέρκη, Tab.
Dioscoridi & Paulo Æginetæ περκὶς, li- XIV. 5.
cet Plinius in piscium catalogo pro diversis 6. &c.
habuisse videatur, dicitur, & nomen à co- Aldrov.
lore, quem Græci περκὸν dicunt, sortita est, de Piscib.
propter similitudinem de qua superius sub- l. 1. c. 9.
jungemus. Nota ipsi cum paucissimis piscibus communis, quod transversis per tergus lineis conspergatur. Propter istam varietatem Aristoteli est γραμμοποίκιλος, ut apud Athenæum invenies, quod eadem vivida, ἀνθίστιχας Matroni Parodo dicitur. Duo vero ipsius sunt *genera*, *Fluviatile* nempe, de quo postea, & *Marinum*. *Marina* nunquam ad eam ad quam fluviatilis, magnitudinem excrescit. Ex colore veluti sanguineo nigricat, & unam duntaxat eandemque continuam pinnam in tergore habet. Squammis tegitur parvis. Venter livet, latera purpurant. tergus ex flavo nigricat. Aldrovandus tres proponit. *Primæ* caput, pennæ, cauda ex rubro flavescunt, seu potius aureo perfunduntur. Supremum dorsum ferrugineum est, deinceps flavescit, mox per latera & ventrem albicat quidem, cæterum maculæ amethistinæ albedinem operiunt, Pinnarum tergoris nervi argenteo colore, reliquarum & caudæ aureo perfunduntur. Lineæ transversales quæ à dorso per latera descendunt, ad instar labentis ex alto aquæ, argento emicant. *Os* habet intus album, labra rubicunda. *Altera*, quæ Majoris nomine venit, rostro intus & extra rubet, in ambitu flavescit. Tergus ruffescit. latera & venter albicant. Squammarum extremitates rubent. dorsi pinna tota, & toto fere in extremo crocea qua Uropygio hæret, dorso concolor est. Branchiarum opercula flava, latis vermiculatisque lineis cineritiis conspersis suggillantur. *Tertia* insigniter dentata est. Tergus & caput ex cinereo flavescunt. Pennæ & cauda nigricant. Latera cærulea. Venter ad amethistinum inclinat. Lineæ laterales obscure rubescunt, quæ vero à branchiis ad caudam feruntur, in dorso rufæ sunt, reliquæ virides.
Degit circa moscosa & algosa saxa. Ad lit- Oppian.
tora Oceani Germanici dum reperiri Alber- Hal. l. 1.
tus scribit, de petrosis duntaxat & asperis id v. 121.
intellexisse credendus est. Saxatilem esse ex
Galeno, Plinio, Oppiano, & Diocle clarum Oppian.
est. Carnibus *vescitur*. Tam mas quam fœ- Hal. l. 1.
mina saxatilium more hyeme *conditur*, quo v. 121.
tempore quoque *fœtificat*, Marsilius Ficinus Arist. H.
celerrimi cursus esse prodidit. In *cibis* salu- A. l. 8 c.
britatis laude resplendet, hinc proverbium 15.
vetus ἀντὶ πέρκης σκορπίον, cum optima post- Zenob.
habentur: sed saporis insulsi gratia rejicitur. Diogenian. & Suida.

D 3 Pli-

Plinius in *Medicina* inveniſſe uſum teſtatur. Nam cinerem è capite ſalſæ, addito melle, verendorum puſtulas diſcutere. eundem admixto ſale, cunila & oleo vulvæ mederi, & ſuffitione ſecundas extrahere prodidit.

ARTICULUS VIII.

De Channe, & Canadella.

Tab. XIV. 10. 11. 12. Aldrov. de Piſcib. l. 1. c. 9.

CHANNE Græcis χάννη ſi fœmina, χάννος ſi mas, dicitur: (χάννος & χάννη corruptum eſſe videtur) quibuſdam *Hiatula* ab hiando nomen inditum habet, non quod moriens tantum hiet, ut Bellonius credidit, ſed quod mandibulas ita conſtitutas habeat, & perpetuo hiare videatur. hinc Epicharmus μεγαλοχάμμονας vocavit. A Speuſippo Percæ & Phycidi ob colorum varietatem confertur. Unde Ariſtoteles citante Athenæo, ποικιλέρυθρον μέλαιναν, & ποικιλόγραμμ appellavit. De figura nihil apud veteres occurrit. Tantam ei cum Perca ſimilitudinem tribuit Bellonius, ut piſces pene eoſdem eſſe credas, & pro iiſdem vendantur. Salvianus roſtri acumine, pinnarum ſitu, numero, & figura, oculis, branchiis, cauda, atque pictorato corpore, Percæ & Phycidi ſimilem Channen prodidit mediocritate oris, parvitate dentium, tenuitate capitis, exiguitate Squammarum ovata totius corporis figura, Percæ. Colorum varietate, inferiore maxilla, & branchiarum aculeis, manifeſtè ab utroque diſtinguitur. Tergus Channæ ex rubro minus quam illarum nigricat. *Venter* & latera violacea quodam albedine notata ſunt. Pinna dorſi flavet, quæ vero in imo ventre eſt, & cauda, rufis maculis inſignitur. Ab ore per branchiarum opercula & latera, rubræ quædam lineæ, neque æqualis latitudinis, neque æquis diſtinctæ intervallis uſque fere ad caudam deducuntur. Maxilla inferior non ſolum rubet, ſed ſuperiore etiam prominentior eſt. ideo purpetuo hiare videtur. In poſteriore branchiarum operculi parte duo ſunt *aculei* albi & acutiſſimi, non magni tamen, quibus Phycides & Percæ deſtituuntur. Ventriculum & inteſtina ampla habet, *hepar* ſubalbidum. *lienem* ſubrubrum.

Ariſt. H. A. l. 8. c. 13. Oppian. Halicut. l. 1. v. 124. Galen. de Natur. facult. l. 3. Ariſt. H. A. l. 8. c. 2. Ariſt. H. A. l. 6. c. 13. & l. 4. c. 11. Plin. H. N. l. 9. c. 16.

Calculos in capite gerit, quod ex Bellonio habemus. *Locum* ipſi in pelago Ariſtoteles aſſignavit; ſed Oppianus in ſaxoſis degere docuit. nec piſcatorum experientia abludit. Sola carne *veſcitur* carcinis inprimis, & dum per impetum piſces inſectatur, ſæpe in os ventriculus procidit. *Sexus* diſcrimen ambiguum in eis. Omnes enim vulvas habere traduntur. & omnes ovis capiuntur gravidæ. Rem ſe ita habere, ex plurimarum ſectione Rondeletius didicit, inuſitatumque hunc conceptum plurimæ horum piſcium fœcunditati adſcribendum retur. Mare ova perficit, & vice maris fungitur. De CANADELLA, ſic Martegue ſtagni accolis vocatur) ſic Bellonius: Liguſtico mari cognitiſſima Canadella elegantem ac varium habet colorem, &c.

ARTICULUS IX.

Ee Hepato.

Tab. XIV. 13. 14.

PIſcem qui Græcis à colore & magnitudine hepatis Hepatus, à colore rutilo & ſubobſcuro λεβίας vocatur, Hermolaus *jecur marinum*, Gaza *jecorinum*, Galeni interpres *jecorinum* nominat. Diverſum ab Hepato Æliani, piſce brevi & oculis conniventibus, cujus pupillæ ad cyanæum colorem accedunt, ſequentia oſtendunt, An ille, qui ἐν τοῖς μύχοις τῆς θαλάττης, habitat, quia ad natandum, quamvis magnus, ſegnis, circa latibula ſua duntaxat volutatur, idem ſit, affirmari vix poteſt. Deſcriptionem ſi ſpectes, Phagrum Erythrinum & Hepatum pro ſimilibus poſuere veteres; ſed illum roſtro breviorem, ſerratis dentibus, colore nigro, oculis habita totius ratione majoribus, cauda macula nigra inſigni, corde trigono, eodemque quod de ſuprema forte parte, quam αὐλὸν φλεβονδωδέα vocat Ariſtoteles, ſumendum eſt, niſi de hepate potius id dici debeat, albo, felle nullo, additum: nec omiſſum calculos in capite gerere, ſolitarium eſſe, & paucas ventriculi appendices habere. Hæ notæ an Belloniano, qui Geſnero deſcribente, Piſcis eſt undequaque fermè rubicundus, circa ventrem albicat. in dorſo dimidia ſui poſteriore parte tribus maculis atris notatur, ultima caudam attingente addente Bellonio. Squammis integitur aſperis. Dentes habet quam Phycidis obtuſiores, qui pectinatim coeant. Calculos in capite gerit, penes lectorem ſit judicium. Aldrovandus hunc cujus icon apponitur, ponit, & Rondeletii Hepatum, qui modernis Græcis σάπυρος verum Hepatum eſſe opinatur. Et ſanè piſcis eſt Pagro ſimilis, oculis majoribus, quam pro ratione corporis ut Melanurus; colore obſcuro ſeu ex cæruleo nigreſcente, pinnarum numero, ſitu aculeiſque Pagro ſimilis, latiore majoreque cauda, in qua maculam Melanuri inſtar nigram habet. Dentes ipſi non lati ſed rotundi & ſerrati, Branchiæ utrique quaternæ, ventriculus cum appendicibus quatuor magnus. Inteſtina tenuia, *hepar* album ſine felle, *cor* angulatum, in cerebro lapides duo. Verbo, optime cum illo quem ex veteribus deſcripſimus congruit. *Moribus* videtur eſſe inſulſis, & parum ad vindictam pronus, quod apud Athenæum facete Eubulus innuit. Carnis in medio duræ & mollis eſſe, apud Galenum legimus. Frixi & pauco ſale aſperſi in cibo ſunt ſuaviſſimi. Hepar tritum & emplaſtri modo impoſtum, omnem tumorem & podagram ſanare mentitur Kiranides.

Ælian. H. A. l. 15. c. 17. Ælian. H. A. l. 9. c. 38. Athen l. 3. & l. 7. Ariſt. H. A. l. 2. c. 17. Galen. l. 3. de Alim. facult.

ARTI-

ARTICULUS X.

De Melanuro, & Alphefte.

Tab. XIV. 1. 5. 16. MELANURUS à nigredine caudæ quasi Nigricaudam voces, ita dicitur. falso *oculatum* Gazæ appellavit, quia tanquam diversi pisces à Plinio ponuntur. An Plauti Ophtamiam recte dixeris, quod Rondeletius fecit, judicio Tuo relinquo. μελανόγραμμον & πολύγραμμον Athenæus dixit, quod nigræ lineæ latera ejus pingant. (Athen. l. 7.) Hicesius Sargo similem seu corporis figuram, seu nigram caudæ notam spectes, fecit: sed hæc & in sparo, qui σφονδύλινος, invenitur. Palmi magnitudinem aliquando superat, nec amplius quam unam vel sesquilibram pendit. *Squammis* tegitur, latis, nec facile decidius. Os habet parvum, dentibus parvis minutum. *Oculos* secundum corporis proportionem maximos ex cæruleo nigrescentes, pinnarum numero, situ, & figura, branchiis, & cauda cum Aurata convenit, hæc latam ac nigerrimam notam habet, latera lineis nigricantibus à branchiis ad caudam deductis pinguntur. Ventre est subalbido: dorso ex cæruleo nigricante. Quantum ad *interranea Hepar* habet magnum, ex quo fellis folliculus pendet. Ventriculum medium. Cor angulatum, in ventre *vesicam* aëre plenam, crassam, & densam. Quem Aldrovandus depinxit, & cujus hic Iconem damus, totus ex cæruleo amethistinoque nigricat, præter squammarum extremitates & extimum oculorum circulum, caudæque initium, quæ auro resplendent, pinnæ nigricant. Uropygium supinum candicat, pronum intense violaceum, & velut nigram maculam constituit. *Vescitur*, prope littora in arenosis locis algæ. (Columella R. l. 16.) Ideo vix vere saxatilis dicitur. Ælianus varias incolere sedes tradit. (Ælian. H. A. l. 2. c. 17.) Bellonius in Oceano Gallico perrarum, in Mediterraneo frequentissimum; Jovius Romæ raro videri, sæpe Neapoli prodidere. Tempestate fervente cibis quos è saxis eruunt vivunt, & abjectissima quoque, quæ alii pisces nisi urgente fame non attingerent, sectantur; (Ælian. H. A. l. 1. c. 41.) fereno mari in solo sabulo pabulum inquirunt, imo quia vagabundi pisces sunt, non uno solo pabulo contentos esse verisimile est. Sane in Stabiana Campaniæ ad Herculis petram Melanuri in mare panem abjectum rapiunt. (Plin. H. N. l. 32. c. 2.) Timidissimos esse piscatores testantur, hinc σφάνεις Oppiano. (Ælian. H. A. l. 1. c. 41. Oppian. Hal. l. 1. v. 98.) Neque nassa capiuntur, nec ad eum accedunt. Mari quieto, in ima ejus sede ad petras & algas quiescunt, quocunque tandem tegumento protecti, fluctuante, cæteris ob impetum descendentibus, ad petras adnatant, & spumam ad sui tutelam tum suifficere, ac si natura edocuisset, nec tentari iratum à piscatoribus mare, arbitrantur. Hepate tamen caprillo, & massa expane & caseo facta capi, Tarentino & Oppiano debemus. (Oppian. Hal. l. 3. v. 459.)

Laudatur in cibo à Xenocrate, cui Hicesius accedit: à Matrone Parodo rejicitur, illi forte si alga viscatur, huic si cœno & sordidis maris excrementis. (Athen. l. 7. Dipn.)

ALPHESTES piscis ab inveniendo, nescio quare dictus, *Cynædus* quoque quasi præposteræ libidinis studiosus (fama est semper binos capi, & alterum alteri ad caudam comitem videri) vocatur. (Tab. XV. 1. 2. 3. Athen. l. 7.)

In *Descriptione* variatur ab authoribus si calorem secteris. Veteres omnino cerei coloris, purpurascentes tamen, quibusdam in partibus faciunt. *Plinius* solos piscium luteos esse testatur. (Plin. H. N. l. 32. c. 11.) Apud *Rondeletium* & *Bellonium corpore* est Pagro strictiore, *figura* Mœnis similis, pedali magnitudine, *dentibus* serratis caninis similibus, *dorso* purpureo, cæteris partibus luteis, squammis in gyrum crenatis, multa scabritie horrentibus. A cervice ad caudam spinas tenui membrana connexas, unde μονάκανθος, habet.

Aldrovandus Cinædum totum fere Pagri modo rubentem, & aureis, argenteisque maculis exiguis, rotundis respersum, quam Illyrici Sebenicenses Cagnizam quasi Catullientem vocant, profert: dat tamen & *alium* tergore amethistino, lateribus ferè cæruleis, ventre candicante punctis cæruleis notato, pinnis tergoris & retro anum viridentibus, illa etiam maculis rotundis viridibus insignita. Cæteræ pinnæ & cauda ex aureo rubescunt.

Rondeletii Cinædo similis est ille qui Venetis *Brasavola*, Lusitanis *Salmoneta* vocatur. Rufus est toto corpore, cauda lutea maculis fuscis distincta, extremitate æquali non arcuata. *Maculæ* nigræ ad pinnarum, quæ luteæ sunt, juxta branchias initia habentur. *Linea* ruffa à branchiis ad caudam tendit, punctis intercepta nigris. De natura Alphestis nihil planè occurrit, Rondeletius carne & substantia eadem cum saxatilibus esse dicit, tenera nimirum molli, & minime glutinosa.

ARTICULUS XI.

De Coracino.

CORACINUS, Gazæ, *Corvulus* & *Graccu-lus*, Salviano *Corvinus*, Ausonio *Corvus*, Tarentino forte κορακῖνος, seu à colore nigro, ut Oppiano placet, qui apud Vitruvium Coracinus, seu quod τὰς κόρας κινεῖ, quod pupillas moveat, ut Athenæo visum est, nomen sortitus videtur, nisi forte illud amnico, hoc marino magis conveniat. (Tab. XV. 6. 4. Auson. Epist. 4. Oppian. Hal. l. 1. v. 139. Athen. 7. Dipn.) An idem σαπέρδης, πλατίστακος, Nili accollis πίλτη, Alexandrinis ἠμίνεος, quod Rondeletius voluit, dictus sit; an vero, quod Aldrovando probatur, Saperdæ nomen Coracino amnico Platistaci eidem profectæ ætatis, Peltæ & Hemineri, Nilotico duntaxat sit proprium, in dubio

Oppian. d. l. Arist. H. A. l. 5. c. 9. Plin. H. N. l. 32. c. 5. Athen. l. 8. Strabo Geogr. l. 17.

dubio relinquo. Μύλλον, non esse Dorionis apud Athenæum verba ostendunt.

In eo ponitur à Rondeletio censu, qui mare simul & flumina frequentant: quod & apud Plinium, Athenæum, & Strabonem inveniri credit, sed quia saxatilem esse ab Oppiano & Aristotele proditum; & excitatis authoribus Coracinum duntaxat in Nilo esse; quin quod apud Plinium legitur, Nilo peculiares, colligitur; nec ullum piscem ex mari in Nilum ascendere propter Crocodilorum metum, præter Mugilem, Alosam, & Delphinum Strabo affirmat, duo potius Coracini ut Percæ genera dari credendum est, quam easdem anni & mari communes. Et sane multo in Mæotide palude degere & Dorione: plurimos in lacu non procul Oceano è monte inferioris Mauritaniæ originem trahente stagnante, quam Nilidem vocant, ac Nili ortum credunt, ex Plinio discimus.

Quis *veterum* genuinus Coracinus sit, haud tuto affirmari potest. Speusippus Melanuro similem, dixit. Aristophanes ob alarum nigredinem μελανπτέρυγον, Numenius ob varietatem linearum αἰόλον vocavit, *Arecentioribus* quoque diversimode describitur. Bellonius pro eo piscem mari & fluminibus communem ex Glaucorum genere, *Pesce Scarpa* Commensibus nominatum, obtrusit. Rondeletius suum ita describit. Coracinus piscis est marinus &c. Salvianus duplicem dedit. *Prior* qui Romæ simpliciter Corvo & Corvetto dicitur, rostrum habet breve & retusum. Os, &c. *Alter*, qui Corvo de Fortiera Romæ, Niger, jure merito, ut prior albus, quia multo minus nigricat, censendus est. *Rostro*, *ore*, *Capite*, *oculis*, *pinnis*, *cauda*, totius corporis figura, & interaneis omnibus cum priore convenit; in eo discrepat, quod totus fere nigricet, aculeum, cui pinna inhæret, majorem & validiorem habet. Pedalem magnitudinem nunquam superat, & saporis suavitate, carnisque teneritudine inferior est. *Gesnerus* Corvulum colore rubro depinxit.

Arist. H. A. l. 9. c. 2. Aristot. H. A. l. 8. c. 15. Arist. H. A. l. 8. c. 10. Arist. H. A. l. 8. c. 19. Pallad. R. R. l. 4. Tit. 10. Arist. H. A. l. 8. c. ult. Rhodigin. Antiq. Lect. l. 12. Athen. l. 7. Dipnos.

Inter gregales ponuntur Coracini: hyeme *latent*, nec nisi statis diebus, iisque semper capiuntur, quod & Rondeletius affirmat. Nunquam messe Tritici *pariunt*, sed autumno fœtificant inter algas; longo temporis spacio uterum ferunt, & inter minora genera piscium celerrimo incremento perficiuntur. Anno squallente melius valere, quia per siccitatem tepor accidit, ab Aristot. proditum est.

An adversus arborum formicas polleant, quod ex *Palladio Cælius Rhodiginus*, qui pro Coracina pice, Coracinum piscem legi debere ait, affirmat, ignoro. Rondeletium certe experimentum fefellit, sed & huic, vero veterum Coracino fidem non tentasse, objicitur. Meliores sunt cum uterum gerunt. Nilotici marinis, elixis assi, præferuntur. Hicesius, parum alere, facile excerni, succi esse mediocriter boni, dixit.

Usum in Medicina quod spectat, lapides in capite repertos calculos comminuere, vel pituitam ex qua calculi gignantur exsiccando vel pondere seu pellendo, idque sibi experientia cognitum, reliquit Rondeletius.

N. Corvuli iconem refert. Tab. 2.

ARTICULUS XII.

De Exocæto seu Adonide.

Tab. XV. 7. 8. Athen. Dipnos. l. 8.

EXOCÆTUM, qui *Adonis* & *Cirrhis*, forte & κίῤῥα & κίῤῥυλος aliis, inter saxatiles esse Athenæus testatur. Sqammosis sit an lævis dubium. Nomen ab eo invenit, quod in littore seu sicco dormiat. Subrussum esse, corpore tereti, littoralis & pusilli Cestrei magnitudine, cui digitorum octo longitudo maxima est, pisciculo Hirco, (Mœnam marem, quo tempore dat operam soboli hunc putat Casaubonus) præter nigram sub alvo maculam quam Hirci barbam vocant, simillimum facit Athenæus, inque eodem à branchiis in utraque corporis parte lineam albam uno continuo tractu ad caudam usque duci addit. Rondeletius sequentem Iconem pro Adonide posuit. Piscis vero est semipedali magnitudine, forma tereti ὑποπύῤῥος secundum Athenæum, secundum Oppianum ξανθός, seu colore aureo, partibus quibusdam virescente, magis rubescente aliis. *Corpore* Mœnis jam fœtis aut Gobionibos similis *Branchias* habet parvas, à branchiis ad caudam lineam candidam continuam.

Athen. Depn. l. 1.

Miratur eum Arcadia, tamen & in littore Monspelium stertentem, sæpissime vidit Rondeletius. Quod vero Exocœtum circa Clitorium vocalem & sine branchiis tradit Plinius, impossibile videtur, & habere ostendimus. Nec quicquam de istis Pausanius de vocalibus in Arcadia creditis duntaxat agit, & diversus ab Exocæto marino fluvialis ποίκιλος. Diutinæ in sicco *vitæ*; quod magna aëris copia aqua suffocari possit, ob rimæ branchiarum angustiam non trahatur, causa, Rondeletio. Propter eandem & Anguillas diutissimè etiam sub terra vivere; credit: sed, quia in aqua, quæ frigidius elementum, assueti vivere pisces; & anguillæ sine ea senis diebus Aquilone spirante, qui frigidior ventus est; Austro paucioribus; reliqui diutius verno quam æstivo tempore vivunt; difficulter, nimia aëris frigidi attractione extra aquas lædi posse pisces, persuadere poterit. *Vide Scaligerum.*

Plin. H. N. l. 9. c. 19. Pausan. in Arcad. Rondelet. l. 4. de piscibus marinis c. 9. Plin. H. N. l. 9. c. 19. Scalig. Ex. 273.

ARTICULUS XIII.

De Sciæna sive Umbra, & Glauco Bellonii.

Tab. XV. 9.

PIscis qui Græcis vulgò σκιαίνα, Xenocrati σκίας, σκιαδεῖς & σκιαδία. Græcis moder-

nis

nis σκίος, nonnullis μηλοπόποιος, is alicubi *Ovis marina*, communiter Latinis *Umbrina* & *Umbra*, ſeu à colore nigreſcente, quam umbroſum Iſidorus, luteum Ovidius vocat; ſeu à lineis quibuſdam obliquis à dorſo deſcendentibus aureis & obſcuris, quæ aliarum apparent umbræ; ſeu quod dum movetur adumbrantem quendam oculis colorem iridis in morem rutilet; ſeu à proverbiali joco, quo σκίαι dicebantur, qui non vocati ad convivium veniebant, quaſi multi convivas ſecuti eſſent, cum de hoc piſce edendum erat, dicitur.

Aldrov. de Piſcib. l. 1. c. 17.

Piſcis eſt cetaceus, LX. plærumque librarum, quatuor plus minus cubitos longus. *Squammæ* ejus veluti obliquæ apparent, in Oceano nigriores & quaſi opacæ, in Mediterraneo argentei, aurei, atque interdum ab his varii coloris, iridem dum piſcis agitur imitantur, quod Bellonius prodidit. Rondeletius ei lineas obliquas quaſdam aureas, manifeſtas, alias aliarum veluti umbras atribuit. Aldrovando fere unicolor eſt, tota videlicet ferruginea, in dorſo, ſupremo capite, pinnis, & cauda obſcurioris coloris; in ventre, lateribus, & branchiarum oſſibus dilutioris, quia ad amethiſtinum inclinat. Salviano, dum parva eſt argentea ferè tota apparet: major facta, ventre argenteo, dorſo verò & lateribus ſubliventibus ac veluti opacis conſpicitur. *Caput* ex deſcriptione Salviani habet magnum: in dorſo duas *pinnas*, quarum prior octonis aculeis, nullis altera munitur, ad branchias, quas quaternas utrinque habet, una utrinque enaſcitur; duæque aliæ in ventre conſpiciuntur, imo ab ano una alia hæret. Coracino tam ſimilis eſt, ut ichtyopolæ unum pro alio ſubſtituant, magnitudine differunt. Sed & pro Glauco ſupponitur, in eo diverſus, quod *dentes* in oris ambitu raros, firmos, acutos, prominentes, terretes, caninis longiores, & graciliores, quæ habeat; (negant habere Aldrovandus & Rondeletius) quorum ſuperiores inferioribus majores, ſic maxillæ inhærent, ut ipſius pars eſſe videantur. De *Verruca* ſub mento controverſum: affirmant quidam habere, negant alii. *Caudam* in angulos veluti deſinentem gerit, ut Scari & Iulides. *Calculos* in capite habet prægrandes, quorum Ariſtoteles & Plinius meminere; *ventriculum* magnum & carnoſum; *inteſtina* mediocria & pinguia; *jecur* pallidum, ex quo fellis veſica pendet. Lienem ſubatrum.

Ariſt. H. A. l. 8. c. 19. Plin. H. N l. 9. c. 16.

Marinum piſcem omnes fatentur, ſed de *loco* non conveniunt. Arenoſos gurgites melius eas paſcere, Columella prodidit. Oppianus petræam cognominat, & ſaxa herboſa incolere aſſerit, hiſce & Galenus accedit.

Columel. R. R. l. 8 c. 16.

Quia perraro plures capiuntur, *ſolivaga* potius quam gregalis eſſe creditur *Carnivora* & agilis, & propter lapides in capite frigoris impatiens. Dum caput recondidere, latere ſe totas Struthionum & Phaſianorum inſtar, putant. Oppiani id fide aſſeritur. Cibos quod ſpectat. Inter nobiles ab Ennio, Epicharmo, & Numenio piſces numeratur. Romæ inter ſapidiſſimos, canicularum inprimis tempore cenſetur, & pari tum cum Sluris precio venundari ſolet. Capita Triumviris rei Romanæ conſervatoribus dono dantur, de quo faceta eſt apud Iovium de Tanuſio hiſtoria. Apud Pictones ex aceto & cæpis minutim conciſis editur. Salvianus cum læucophago comeſtam, caryophillis transfixam, ac verrubus aſſatam laudat. Archeſtratus gulæ ſuo tempore procerum princeps, nobilem capitis condituram multis carminibus expreſſit. De *Carnis* ſalubritate non conveniunt Authores. Galenus Philotimum quod eas mollis carnis piſcibus adnumerarit, reprehendit. Xenocrates bonum ex eo nec admodum copioſum ſuccum generari, & ſaporis eſſe jucundi ſcribit.

Oppian. Hal. l. 4.

Galen. l. 3. de Alim.

Invenit & in *Medicina* uſum. *Interanea & ſquammæ* combuſtæ, pannos teſte Plinio diſcutiunt. *Lapides* argento incluſi tanquam colicæ amuletum geſtantur. Non emptos, ſed dono datos geſtari debere, nugacis vulgi delirium eſt.

Plin. H. N. l. 32. c. 11.

G l a u c u s Bellonii pelagius eſt piſcis, ex eorum qui plures patinas implent numero, Lutetiæ inviſus, Genuenſibus frequens, apud quas *Fegarus*, ut apud Venetos Corbetus, quaſi Corvulus dicitur. Maſſilienſibus & Romanis nullo alio quam *Umbrina* nomine venit. Ita de eo Bellonius.

Tab. XV. 10.

ARTICULUS XIV.

De Anthiis.

Anthiarum nomen omnibus piſcibus latis impoſuit Bellonius, ſed malè: nec idoneum teſtem habet; nec omnes lati tam pulchri, ut vel Anthiæ, vel Callichtydes, vel Callionymi dici poſſint. Ex ſquammoſarum eſſe genere, dubium; à corporis floriditate nomen apud Græcos accepiſſe, certum. Αὐλωπίαν eundem ipſe Ariſtoteles facit. Athenæo κύλλιχθυς & καλλυώνυμος dicitur, ἔλλοπα vocavere quidam; quo nomine & ille cui ſquammæ contra aliorum piſcium morem ad os verſus tribuuntur, inſignitur: *ſacrum* alii ſeu quod magnus ſit, ut morbum comitialem, qui magnus eſt ſacrum dicimus: ſeu quod quo loco Anthias eſt, ibi nullam beſtiam eſſe confeſſum ſit, vocant. Hiceſius λύκον dici tradit, quod malè in λεῦκον Rondeletius vertit. Heſychius enim ἰχθῦν ποιὸν λύκον appellari aſſerit. Quatuor ipſorum genera ab Oppiano ponuntur.

Tab. XV. 1. 2. 4. 5. 6. 7.

Ξανθοὶ ἀργυφοί τε, τὸ δὲ τρίτον αἷμα κελαινοί.
Ἄλλος δὲ δύοπούς τε, ἢ αὐλωποὺς καλέουσιν.

Oppian. Halieut. l. 1. v. 254.

Sunt flavæ & niveæ, ſunt atro ſanguine fuſcæ
Euops atque Auceps alios hoc nomine dicunt.

Totidem & Rondeletius posuit; quorum vix aliquis, cum omnes dentati sunt, Anthiæ verò Oppiano edentuli, probatur. *Prior* totus corpore & pinnis rubens, Pagri aut Cinædi modo, ad imberbes Mullos referri potest. *Alter* Aselli species est: quod neque salitus, neque vento siccatus, servari potest, vel calidiori in Gallia cœlo, vel obscultæ qualitati adscribendum est. *Tertium* ad Turdos pertinere stellulæ, quas in pinna ad anum gerit, & corporis forma testantur. Oculos habet magnos, rotundos, purpureos, & rubros. Podicem magnum è quo *intestinum* rubro viridique distinctum excidit. Pro *quarto* (hujus generis Oppianus εὐώπας ἢ αὐλωπὸς vocat, id est εὐοφθάλμους & ἐπιμήκεις κατὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς,
Ælian. H. A. l. 13. c. 17. ut Scoliastes meus exponit, Ælianus cetacei generis & ore robusto facit,) squammosus & latus piscis, quem ex eo, quod supercilia oculos ambiant, Aulopiam esse colligas, ponitur. *Aldrovandus* quatuor quoque Anthiarum nomine è diversis locis sibi
Aldrov. de Piscib. l. 1. c. 19. missos ponit, sed pro iis non obtrudit. *Primi* venter totus argenteis squammis resplendet: lateribus aureæ intermiscentur. In dorso, quod fuliginosum, unica tantum pinna duodecim armata aculeis visitur, ventris pinnæ ad castaneum vergunt. Branchiarum opercula ex aureo & violaceo variant. Labrum inferius tum intus, tum foris ex flavo virescit, quod peculiaris notæ loco esse potest. *Alter* toto dorso pinnis duabus dorsi & quæ retro anum est, viret. Vertice capitis aterrimo, cervice & labro inferiore interna parte purpurascentibus. Ossibus branchiarum auro resplendentibus, ventre toto argenteo purpura permixto. *Tertius* tam amplis violaceis toto corpore variegatur, ut violaceus quasi totus videatur. Pinnarum numero cum superioribus convenit, quæ ad branchias, vergunt ad violaceum, & in extremo roseæ sunt. Iris oculorum & mentum roseo sanguineoque colore, specificam & ob quam solam dignosci potest notam, in eo constituunt. *Quarto* inusitata est oculorum ac præsertim pupillæ magnitudo & pulchritudo: iridem ex aureo roseoque permixtam habet. In capite retro oculos, cervice, & ad branchias, amethistino, aureo, argenteo, cæruleoque variat. Labrum superius habet viride, inferius cæruleum: *linguam* maximam candicantem. Ventrem primum viridem, dein argento & auro ad podicem usque splendentem, ad caudam usque roseum & sanguineum. *Locus* Anthiis in saxis, quæ tamen aliquando, cum ἀδηφάγος
Ælian. Hist. Animal. l. 8. c. 28. οἶστρος ἐλαύνῃ, deferunt. Ἀνάγκη δήπου τὴν χῶραν ἄθηρον εἶναι locum absque bellicis esse ubi habitant: quod fortè inter φύσεως ἀπόῤῥητα reputandum est. Unde sacri, ut superius dictum di-
Plin. H. N. l. 9. c. 59. cuntur. *Cum unum hamo teneri vident, lineam secare asperitate dorsi fortè, traduntur, eo qui tenetur extendente, ut secari possit.*

Capti οἴκτιστον εἰσι θεαμάτων, ἢ ἀποθνήσκοντες ἑαυτοὺς ἐοίκασιν θρηνεῖν ἢ τροπὴν τινὰ ἱκετεύειν. *miserabile præbent spectaculum & mortem suam lugere, & quodammodo supplicare videntur.* Ælian. H. A. l. 12. c. 47.

De ipsorum capiendi modo ita Plinius: *De Anthia pisce sileri convenit, quæ plerosque adverto credidisse. Chelidonias insulas diximus Asiæ scopuli maris ante promontorium sitas, ibi frequens hic piscis & celeriter, &c.* Censentur ab Eustathio inter eos pisces, qui ἀνθρωποφάγοι, quod ob magnitudinem sumptuum, ganeorum opes exhauriant: sed & θεοὶ Dii, quod preciosissimi sint, vocantur. Carnis est solidiusculæ. Unde χονδρώδης apud Athenæum (malè χυδώδης) dicitur.

Fel cum melle inunctum, exanthemata, tubera, scrophulas, & dothienas sanat. Lapides capitis ad collum ligati, *Cephalalgiam* domant.

ARTICULUS XV.

De Gobiis squammosis saxatilibus.

Gobiorum historiam loci & tegumenti differentia intricatam facit. Nobis de squammosis saxatilibus hic res est, eisdemque littorales adjiciemus, ne de iis pluribus in locis agere cogamur. Græcis dicitur κωβιὸς, Numenio apud Athenæum κῶθος, Phavorinus explicat; Latinis *Gobius*, *Gobio*, *Govius*, ut apud Ovidium, & *Cobio* ut apud Plinium legitur. Parvi sunt tam illi, qui in mari, quam qui in aquis. Tzetzes tricubitales fama accepit, quod fortè de illis, qui in rubro mari, prout ab Æliano proditum, sumendum est. Bellonius ex saxatilibus *album* quendam facit, quem Græci χλωρὸν & καυλίνην, Rondeletius flavescentem seu pallidum vocat. Est is palmi longitudine, toto corpore rotundo, non composito & spisso, *squamis* rotundis tecto, colore vario. Nigris maculis conspergitur, oculis sursum potius quam deorsum spectantibus. Ad branchias *pinnas* duas habet, in ventre non duas cæterorum more, sed unicam non divisam, quâ natâ Gobii maximè à reliquis piscibus internoscuntur; à podice aliam, in dorso non unicam velut alii saxatiles, sed duas, prior minor est, altera ad caudam usque extenditur. Dentes ei parvi, os magnum, ventriculus, cum multis appendicibus capax. Aristoteles complures supernè circa eum exire scribit. Hepar ipsi album non sine errore tribuit Hicesius. Qui Aldrovando Venetiis missus est, pinnas habebat in tergore binas conjunctas, quarum prior aculeis vigebat, altera levis erat, binas item in pectore, totidemque ab ano omnes nigras. Caudam & superiorem partem corporis nigra. Ventrem candicantem.

Tab. XV. 11. 12. — Athenæus Dipnos. l. 7. — Tzetzes Varior. — Ælian. H. A. l. 17. c. 6. — Arist. H. A. l. 2. c. ult.

Ex *littoralibus* duplices apud Authores invenio. *Albos & nigros.*

Illos

Illos Rondeletius ita vocat, non quod tam candidi sint, ut cum aliorum piscium candore contendere possint, sed quod candore cæteros Gobios superent.

Nigros ita Bellonius describit. Eminentes ac turgentes supra caput *oculos* gerunt. Cornea tunica alba, & ut serpentibus dura obductos, adversus aquarum impetum, & ut sursum facilius ut Uranoscopus cernant. Vix excedunt duorum pollicum crassitiem aut palmi longitudinem. Rarò enim pedales & branchiales evadunt. Etsi autem lubrici sunt, tamen *squammis* integuntur hirtis, *pinnamque* habent unam in tergore continuam mollem & sine aculeis. Pinnas utrinque quatuor latas atque obtusas, ac præter has sub ventre etiam duas; sed ea, quæ caudam constituit, rotunda est. *Dentes* exerunt parvos, tenues, & subrubros. *Corpus* teres est, paucis spinis refertum, *Color* varius. Etenim qui Gobiones circa algam versantur ad viridem inclinant, alii ad cinereum accedunt, nonnulli albicant, alii ex fulvo in nigrum degenerant. Omnes grandiore sunt capite & lata cervice. At quod ad internas ejus piscis partes attinet: peritonæum Gobionibus foris album est, intus nigerrimum. *Hepar* dextro lateri magis incumbit, pallidum, de quo *fel* pendet veluti janthinum. *Intestina* multis circumvolutionibus inflectuntur. *Stomachus* est oblongus, pylorus multis apophysibus præditus vulva undecunque ovis referta.

Facit & Rondeletius Nigri mentionem, quia Venetis Go, à Gallis Boulerot nuncupatur. Digiti is est magnitudine & crassitie, corpore rotundo ferè, non compresso, loco binarum pinnarum, quæ cæteris sunt in ventre, unicam habet nigram, barbam inquit diceres; & exinde Athenæi τράγον seu hircum, cui Exocætum confert, esse judicat. Vivit in littoribus & stagnis marinis.

Athen. Dipn. l. 8.

De *Loco* propio ambigitur. Ovidio littorales sunt, Diocli saxatiles, cui Synesius accedit, dum circa Africæ quoddam littus, loco petroso capi scribit. Aristot. in fluviis quoque pinguescere ait. A Theophrasto proditur in Ponto regione apprehendi in glacie Piscium maximè Gobiones, non nisi patinarum calore vitalem motum fatentes; quod fortè de lacustribus vel fluviatilibus sumendum erit. Oppiano ψαμάθοισι ϗ πέτρῃσι gaudet. Pariunt juxta littora, suaque ova latiuscula & arenida, ut Aristoteles prodidit, lapidum amplexibus mandant.

Arist. H. A. l. 8. c. 19. Theophr. l. de pisc. in sicco. Oppian. l. 2. Halieut. v. 457.

Ab Æliano inter illos ponitur, qui ὑπονύξαντες ἰὸν ἀφιᾶσι. *Venenum pungendo immittunt*, annumerantur; Oppianus quoque κέντρα πολυκήεντα, *aculeos lethales* ipsis tribuit, quod nec cum Ovidio, cui, *spina nocivis non gobius ulla*; nec cum Martiale, *cui in terris Venetis, principium mensæ gobius esse solet*, congruit. Et sanè invenit, & in cibis usum, etsi Iuvenali vilissimus videatur. Alexandrides in Cotyis Thracum Regis convivio eos nominat. Anthiphanes laudat, Phalericos inprimis. Archephonti parasito, qui in Ægyptum ex Attica, à Ptolomæo Rege ad cœnam invitatus, navigavit, Gobiorum frusta tria non sine stupore convivis omnibus visa apposita sunt. Jovius enim persuavem, & pingui teneritudine delicatum facit. Galenus ad voluptatem, digestionem, & probum succum gignendum præstantissimum, ait. Mnesitheo εὔογκοι sunt & τρόφιμοι, Hicesio facile excernuntur, & non multum nutriunt, flavescentium substantia rarior & magis putredinis expers. Apud Hippocratem parem in alimonia cum Dracone, Callionimo & Cuculo vim obtinet. Assus & sine sale mansus, nimia egerendi desideria sedat, si Kiranidi credendum, illitum, canum rabidorum, serpentiumque morsibus prodesse Dioscorides prodidit. Dorycinii vim, crudum, tostum, elixum infringere, apud Nicandri scholiasten legimus.

Martialis in Xeniis. Athen. l. 7. Galen. l. 2. de Aliment. Hippoc. l. de inter. affect.

ARTICULUS XVI.

De Sphyræna sive Sudi.

Tab. XVIII. I. Athen. Dipn. l. 7.

SPHYRÆNA, cujus præter Ovidium nullum alium meminisse, perperam scribit Plinius; nam inter Græcos Aristoteles, ex Latinis M. Varro meminere; Atticis κέστρα ut Athenæus affirmat, (significat hoc, ut & σφῦρα stimulum aut stylum; item teli genus bello Persico inventum) Latinis *Sudis*, ut apud Plinium videmus, Gazæ *Malleolus*, sed malè, Romanis *Lucius marinus* vocatur, sunt qui pro Oxyrincho, quia acumenato est rostro, sumunt.

Plin. H. N. l. 9. c. 2.

Duas ipsarum posuit *species* Rondeletius ex Oppiano, sed tam dissimiles, ut an ex eodem sint genere dubitari possit. *Prior* enim squammosam à capite ad caudam lineam habet, *altera* squamis omninò destituitur. Totidem & Bellonius innuit, quarum *una* Trachurum colore refert, atque eodem modo sub ventre albicat. *Altera* senescens Mormyri laterales picturas colore assequitur. Quaternæ vix libram pendent, ut optime Plinius magnitudine inter amplissimos rarum scripserit: visi tamen aliquando bilibres. Colore Asellum æmulatur. *Rostro* est foris cœruleo, in extremo cuneato, nigro. *Ore* valdè reciso. *Maxilla* superior quæ obtusa & brevior, cum inferiore, quæ acuta & longior ita coit, ut vix oris rostrive scissuram ullam diceres. *Dentes* utrinque habet, in superiore majores, in inferiore minores. In ipso oris hiatu unus est, cæterorum longissimus & acutissimus, qui ore clauso in foramen anterioris ac membranaceæ partes ita suscipitur, ut extrinsecus etiam paululum emineat.

Plin. H. N. l. 32. c. 11.

Lingua ſcabra eſt, denticuliſque aſpera. *Linea*, quæ à branchiis ad caudam uſque per latus deducitur, & initio flaveſcit cum dorſo, ſquammis parvulis & duriuſculis, mira arte contecta eſt. De numero *pinnarum* Authores non conveniunt.

Aldrovandi Sphyræna per dorſum nigricat, cætera ad amethiſtinum vergunt, & ejuſdem coloris maculis interſtinguuntur. *Linea* flaveſcit, ruberrimis infra ſupraque punctis exiguis notata. *Caput* cæruleum. Oculi & pinnæ palleſcunt. *Cor* oblongum eſt, ſub quadam veſicula alba incluſum. *Pylorus* à ſtomacho conſurgit tam multiplici *apophyſium* ſeu cœcorum cæſarie intertextus, ut penitus ſtomachum contegant, nec à quoquam numerari poſſint. *Fel* ab hepatis loco, dextro latere in folle oblongo dependet. *Follem* ei natura vento plenum oblongum, anteriore parte bifidum, utrinque in acutum exeuntem donavit, ne ad imum ſideret. Spina dorſi raris vertebris coagmentatur.

Aldrov. de Piſcib. l. 1. c. 21.

De *loco* non eſt quod multa dicamus. Ælianus dum pelagias dicit, Smyrænas potius innuere videtur. Expreſſè enim ex quo ille de piſcibus ferè omnia ἐν πέτρῃσι καὶ ἐν ψαμάθοισιν νέμονται. Gregatim degere & Ariſtoteles teſtatur, & piſcatores comprobant. Captis an ὀλισθηροῖσι μελέεσσι διεξεπίπτειν *lubricis excidere membris*, quod ex Oppiano Ælianus prodidit, an competat, ex ſuperioribus colligi poteſt. Non falletur, qui pro Sphyranas Smyrænas legerit.

Oppian. Hal. l. 1. v. 168. Ariſt. H. A. l. 9. c. 2. Oppian. Halieut. l. 3. v. 120. Ælian. H. A. l. 1. c. 31.

Quantum ad *uſum* Romæ ceu plebejus negligitur, nec peculiarem habet conditurae modum. Hiceſius apud Athenæum προφιμοτέρας congris eſſe, ἀπειθεῖς δὲ τὴν γεῦσιν καὶ ἀστόμους, εὐχυλία δὲ μέσους guſtui ingratos, ori inſuaves, ſuccum mediocriter laudabilem generare dicit: ſed cum congri ex cartilagineorum ſint genere, Philotimoque δυσκατεργαστότεροι dicantur, & Rondeletius carne eſſe candida ſuavi, quodammodo friabili, & Aſelli carnem referente, cui ſimul cum Lupo præcipuam authoritatem fuiſſe Cornelius Nepos, & Laberius Poëta tradiderint, quin Ceſtræ lumbi cum aliis lautiſſimis obſoniis ab Antiphane nominentur, vel librarios, vel Athenæum attactum ſuperius errorem commiſiſſe, veriſimile eſt.

Athen. l. 7.

ARTICULUS XVII.

De Acu.

PUNCTUM I.

De Acu Ariſtotelis.

Tab. XIV. 13.

PIſcis quem Latini Acum vocant, Græcis longitudine & tenuitate Βελόνη, Ῥαφὶς, Athenæo Ἀβλεννὴς, quaſi ſine muco, dicitur, ſuunt qui βλενδὸν ut Varinus citat, & βελλὸν nuncupant.

Unam ejus duntaxat *ſpeciem* Salvianus agnoſcit. Bellonius cum Rondeletio *duas*. Nos de Acu Ariſtotelis, Oppiani, & Bellonii agemus. Hinc autem Rondeletius illum piſcem eſſe credit, quem Bellonius *Typhlinen & Cæciliam marinam* ob corporis figuram, Plinii *Spondylem*, Græcorum vulgo *Herophidiam*; Maſſilienſes *Gagnolam*, quod quoties piſcantur, ſi alios piſces præcedere viderint, lucrum portendi crepant, vocant. Piſcis eſt longus, cubiti longitudine, digiti craſſitudine, totus ſubflavus. *Corpus* utriuſque ſexus anguloſum, oblongum, à capite ad meatum excrementorum ſemper craſſeſcens, ſexangulum, ſed deinceps, ut tenuius efficitur, pro ſexangula quadrangulam formam induit. *Caput* habet exiguum, *Roſtrum* oblongum, durum, nec acuminatum. Extrema pars latiuſcula exſtat, rictus in altitudinem dehiſcit, figura tubam æmulatur, in extremo tubæ veluti *foramen* conſpicitur, tam puſillum, ut tum propter ipſius parvitatem, tum propter roſtri magnitudinem anguſtiamque, ne minimus quidem piſciculus ingeri poſſit, eo veluti per fiſtulam, ex humore alimentum attrahit. *Oculi* ſunt tam exigui, ut vix milii magnitudinem æquent. *Branchiæ* utrinque quaternæ, podex in medio ferè corpore. De *pinnis* diſputatur. Salvianus cum Aldrovando unam parvam & tenuiſſimam in medio dorſo ponit. Bellonius cum Rondeletio duas in lateribus juxta branchias, eam quæ in tergo tam tenuem & exiguam, iſte addit, ut vix niſi cum vivit, aut in aquis movetur, conſpiciatur. *Interna* ſi ſpectes, habet *gulam*, qua plurimi piſces carent, ventriculum parvum, oblongum. *Hepar* pallidum, ſub quo dextra parte *fel* cæſium hordei magnitudine continetur. *Cor* vix milio majus. *Vulvam* cæterorum piſcium more bicornem, ovis ſeſami magnitudine, rotundis, rubris, tranſparentibus plenam. De *inteſtinis* inter Bellonium & Rondeletium non convenit. Iſte gracilia, recta, in ſpiras non contorta prodit, hic unum tantum album, recta exporrectum, multa pinguedine circumfeſſum ſcribit.

Quantum ad *Generationem*; ova ſe in diſſectarum, rima, ſeu ὑπὸ τὴν γαστέρα διαφύσει, de qua ſuperius, multa inveniſſe, & multos fœtus jam profectos, quorum majores partes omnes perfectas habebant, & movebantur; Alii tam tenues & exigui erant, ut oculi duntaxat & roſtrum cernerentur, teſtatur Rondeletius. Emittit illa eo, & quaſi in altero ſinu fovet donec excluſerit, dilatat natura rimam, donec pepererit: à partu vel ita coit ut coaluiſſe videatur, vel revera coaleſcit, quod & in cæciliis ſerpentibus traditur, huicque omninò tribuendum eſt, quod dehiſcenti propter multitudinem ovorum utero, adſcripſit Plinius; ex Ariſtot. malè de eodem vertit Gaza, nec

Ariſt. H. A. l. 6. c. 13.

Plin. H. N. l.

Ælian. H. A. l. 11. c. 13. Scaliger ad l. 6. c. 16. nec melius Ælianus deprompsit. Αἱ πολλαὶ αὐτῶν πρὸ τοῦ τίκτειν διαῤῥήγνυνται ὑπὸ τῶν ᾠῶν id est, ut Scaliger vertit. *Multæ earum parturientes disrumpuntur ab ovis.* Quid sibi sequentia verba velint, καὶ ὥσπερ τὰ φαλάγγια περιέχονται, καὶ περὶ τὴν βελόνην. ἐντίκτει γὰρ πρὸς αὐτὴν καὶ τὶς θίγῃ φεύγουσιν. Athen. Dipnos. l. 7. *Fœtus circa parentem quasi phalangia circumfusi sunt. Ita enim parit, ut ei adhæreant, sed si tetigeris, fugiunt*, difficile est dicere. *De usu in cibo & Medicina* dixisse sufficiat, Carnis esse duræ ac siccæ eoque difficulter concoqui. Unde Hicesio ἄχυλος boni succi, & combusti cinerem in potu ad stillicidium urinæ à Galeno commendari.

PUNCTUM II.

De Acu Oppiano.

Tab. XIV. 14. 15. 16. 17. Aldr. de Piscib. l. 1. c. 24. ACUM Oppiani ab Acu Aristotelis debere distingui, tum quod hic dentatus sit, tum quod rima destituatur, ostendit. Haud in multam magnitudinem excrescit, seni vix libram pendeat. Vidit tamen & trilibrem Salvianus. *Ventre* est plano, candido & argenteo, reliquo corpore quodammodo ob lineam è squamis contextam utrinque protensam, quadrato, reliquis partibus lævibus, & sine squammis. *Dorso* cæruleo ad viride inclinante. *Rostrum* habet acutum, tenue, longum & durum, ut ait Athenæus. *Caput* triangulare viride. Inferiorem *maxillam* superiore longiorem, & in mollem quandam substantiam, degenerantem. *Dentes* utrinque parvos & frequentes. *Oculos* magnos, rotundos, luteos ante quos meatus ad audiendum vel odorandum triangulari figura observavit Rondeletius. *Branchiæ* sunt quaternæ duplices. *Pinnæ* ad branchias duæ parvæ; duæ aliæ sub ventre breves, quas rursus alia sequitur, longè à podice ad caudam se extendens, è cujus regione in dorso alia. *Cauda* brevis est in duas pinnulas terminata. *Podex* non admodum conspicuus. *Rimam* illam quam Aristoteles Acui tribuit circa podicem hujus Acus foris quidem conspicuam esse, sed intus minimè videri, Salvianus author est. Rondeletius diligentissimus omnium circa Acum indagator ejus non meminit. *Partes interiores*, ventriculum, hepar, intestina, quæ appendicibus carent, longa habet. *Hepati* vesicula fellis oblonga Oppian. Hal. l. 3. v. 605. adhæret. *Cor* angulosum est. In arenosis, saxosisque locis *degit*. Solemme ipsis ὅτε κόλπον δ' ἀκτύς ἐκπροφύγωσι, *quando sinum retis effugerint*, iterum reverti, & dum ira velut perciti id dentibus lacerant, in laqueos iterum impingere. Carne est dura & sicca. Frixus & omphacio vel succo mali aurantii irroratus edi solet; nec ingratus palato invenitur.

ACUS MINOR Bellonii *Lacertus* est, sive *Saurus Acubus similis*. Rondeletio Piscis est marinus, pedis magnitudine, Acubus brevior & crassior. *Rostro* acutiore sed breviore & sursum recurvo. *Dentium* loco maxillas serratas habet. *Branchias* quaternas, septem etiam, ut in superiore, quem Bellonius Majorem vocat, supernè ac infernè & in cauda propendentes *pinnulis*; *his*, *oculis*, & ante hos foraminibus, ventrisque squamis ac lineis, quæ ventrem ferè quadratum efficiunt firmantque, Acubus est similis; carnis substantia, & posteriore corporis parte Scombris. *Intra* ventriculus est oblongus. *Intestina* longa gracilia, in gyrum convoluta. *Hepar* longum rubescens: *fel* & *splen* nigricantia. Cujus Aldrovandus Iconem dedit, toto corpore subviret, maculis ex amethistino & cæruleo mixtis, in dorso intensius, in pectore remissius variantibus. Rarus est, & in insula nomine Lissa, olim Phunna affatim capitur. Inde salitus navigiis transfertur, & maximo quæstu divenditur.

ARTICULUS XVIII.

De Fabro.

FABER piscis, seu exinde quod omnia fabrilia instrumenta in eo reperiantur, Tab. XVII. 1. 2. Aldrov. de Piscib. l. 1. c. 25. teste Salviano, seu propter multiformes dorsi ac ventris aculeos atque varia capitis ossa, quibus fabrilia omnia instrumenta repræsentantur; seu ab atræ fuliginis colore, quod tamen, si ex Oppiano desumptum est, Coracino potius tribui debet, ita dictus est. An χαλκεὺς sit, quod Salviano placet, dubitatur. Cum eum Gadibus principatum obtinere scribat Plinius; rotundum Plin. H. N. l. 9. c. 18. vel orbicularem, Athenæus faciat. Si est, utique & ζεὺς seu Jupiter dicetur, nam & hoc τῷ χάλκειος nomen est, seu à χαλκεὺς formatum; seu quod fortè, ut nunc fit, olim etiam in templi Jovis tanquam sacer suspenderetur. Quidam Χριστόφορον nuncupant, an propter maculas laterales, digitorum Divi Christophori ut ajunt vestigia, vel quod eum quem jussu Salvatoris Div. Petrus cepit (maculæ prædictæ numismatis illius quodammodo figuram exprimere creduntur) opinentur, nescio. Romæ *Citula*, Liguribus *Rotula*, Hollandis *Gallus marinus* dicitur. Qui Chalciden, Acanthiam vel Citharum, vel Porcum marinum esse judicant, falluntur. *Primus* enim inter viles pisciculos à Columella; ab Aristotele inter fluviatiles reponitur: *Alter* cartilagineus & rotundus. Citharum piscem inferius dabimus. Porcus inter magnos pisces recensetur. Ζαῖος Hesichii idem fortè cum isto. Cum nec inter ψηττώδεις, qui una parte candicant, nigricant altera, nec inter planos, à quibus oculorum situ differt, referri possit, benè inter latos censebitur, quamvis maximè compresso ac plano sit corpore.

Coloris est varii. *Caput* & dorsum obscura sunt,

ſunt, pinnæ nigricant, latera partim ex cæruleo virent, partim aurea ſunt. In medio corpore macula nigra, orbicularis, vel ovata nummi minoris magnitudine, colore cœleſti, cum tribus imagunculis, figura quodammodo Hippocampi, colore aureo, viſitur. *Squammis* tam exiguis tegitur, tenuibusque ut niſi digito ſcalpas vix appareant. *Caput* ipſi compreſſum, extenſum, oſſeum, oſſibus quàm plurimis, variis, angulosis, tenuibus, atque perlucidis conſtructum, maculis quibuſdam exiguis purpureis exornatum. *Linea* obliqua à capite ad caudam ducitur. *Os* latiſſimum, plurimum hians, edentulum, etſi quodammodo dentatum pinxerit Bellonius. *Oculi* magni, rotundi, aurei. *Branchiæ* utrinque quaternæ, quarum oſſea opercula in aculeos deſinunt. *Pinnæ* duæ mediocres ad branchias, duæque aliæ in anteriore ventris parte paulo longiores, ac in quinos velut longos pilos aut ſetas porcinas degenerantes, ab ano rurſus duæ aliæ quarum prior pars quinque duntaxat aculeis conſtat; altera multo longior, & ad caudam ferè uſque extenſa, aculeis caret, in *dorſo* unica tantum & magna, ut quæ paulò ante medium dorſum exorta, ad caudam uſque ferè extenditur, figura huic piſci propria, & aliorum piſcium dorſi pinnæ diſſimilis. Primum namque in longiſſimos pilos ejus ferè modo, quàm in anteriori ventris parte conſpici diximus terminatur; deinde plurimis robuſtiſſimis aculeis intertextis armatur; poſtremò aliis etiam aculeis oſſeis multò brevioribus, bifidis atque recurvis, ſecundum ejus exortum in dorſo præmunitur. Pars *ventris* utrinque oſſibus inſtar acuti cultri ſecantibus firmatur. *Cauda* in unam pinnam deſinit. *Ventriculum* habet mediocrem, gulam manifeſtam, inteſtina parva tenuius in gyros convoluta, inter quæ ova rubra latere Rondeletius ait. *Hepar* candidum ſine felle, lienem rubeſcentem exiguum, meſenterio hærentem. *Cordis* pars infima rubet, ſuprema & media ex albo rubeſcit, quod in paucis piſcibus ſpectatur.

Oppian. Hal. l. 1. v. 133. In ſaxis eum degere tradidit Oppianus, in Atlantico & Gaditano generoſiſſimis piſcibus adnumerari Columella. Ita carnivorus eſt, ut nec alia maris purgamenta ſpernat. An ei ſtridor competat, quem Chalcidi Ariſtoteles tribuit, ita ut pro χαλκὸς χαλκεὺς legatur, quod Aldrovando placet, aliis judicandum relinquo: mihi, cum branchiarum opercula tam horrida habeat, ut dimota ſonitum edant, & verò plurimi ex piſcibus τὴν δοκοῦσαν φωνὴν τῇ τρίψει τῶν βραγχίων (ἀκανθώδεις γὰρ οἱ τόποι) *hoc quod vox videtur, attritu branchiarum, quippe loca ſpinea ſunt emittunt*, veriſimile videtur. Solivagus eſt, & erectus, non paſſerum more in latus converſus natat.

Reputatur inter piſces *carne* ſatis *tenera* & friabili, concoctu facili, & boni ſucci. Apud veteres in multa fuiſſe æſtimatione ex Columella dum dicit, *Atlantico paſcitur Faber: qui & in noſtro Gadium municipio, generoſiſſimis piſcibus adnumeratur, eumque priſca conſuetudine Zeum appellamus*, didicimus. Cum ob corporis tenuitatem, commodè aſſari nequeat, aut frictum & omphacio aut aurantii mali ſucco irroratum, aut in aqua & vino partibus æqualibus, oleo, ſale, beneque olentibus herbis atque aromatibus elixum comedi, Salvianus tradit. Colu-mell. R. R. l. 8. c. 16. Plin. H. N. l. 9. c. 18.

CAPUT II.

De Piſcibus ſaxatilibus lævibus.

ARTICULUS UNICUS.

De Alaudis & Pholide

INter Saxatiles læves, Alaudæ duntaxat, cum iis qui ad eas pertinent Gutturoſo nempe piſce, & Exocæto Bellonii, & Pholis reperiuntur. Tab. XVII. 3. Aldrov. de Piſcib. l. 1. c. ult.

A L A U D A M duplicem facit Rondeletius, *Criſtatam* & *non Criſtatam*.

Illa corporis ſpecie Scorpioidi admodum eſt ſimilis. *Colore* fuſco, multis maculis partim rotundis, partim oblongis & tortuoſis notato, tenui, lævi & lubrico, *ore* parvo, *dentibus* anterioribus ſerratis, poſterioribus exertis, *oculis* parvis cæruleis, in vertice dum vivit erecta eſt *criſta*, mollis & cærulea. *Pinnæ* ad branchias latæ ſed breves; in ventre parvæ & tenues. *Podex* non procul à branchiis diſtat, à quo pinna ad caudam protenditur, alia in cervice ad caudam continua. *Peritonæum* ex nigro viride eſt. *Cor* angulatum. *Hepar* ex albo rubet, à quo *fellis* veſica pendet, perſpicuitate & coloris jucunditate ſmaragdum referens. *Inteſtina* lata ſunt, coloris lutei. Ob parvam branchiarum ſciſſuram ſat diu extra aquam *vivit*.

Carne eſt molli, ſed ob parvitatem negligitur.

Ad hanc Piſcis G U T T U R O S U S dictus referri poteſt. Nigricat quidem ferè undiquaque: ſed & punctis cæruleis diſtinguitur, & color luteus per totam ſuperiorem dorſi pinnæ partem, circa branchias & ſummo ventre viſitur. Tab. XVIII. 3.

Littoralis eſt, & foramina lapidum aut ædificiorum littoralium ſubire ſolet, vel carne vaſi injecta mox exempta capitur.

A L A U D A N O N C R I S T A T A *capite* eſt parvo & rotundo, *ore* & *oculis* parvis, *dentibus* anterioribus ſerratis, poſterioribus longiuſculis, acutis, exertis. *Pinnulas* duas habet ad branchias, duas in ventre, aliam Tab. XVIII. 2.

aliam ſtatim à capite ad caudam continuam, item aliam à podice ori ſatis propinquo ad caudam uſque ductam.

Cauda in unicam deſinit ſaxatilium more. *Maculæ* multæ mediæ corporis parti aſperſæ ſunt.

Aqua, muco, parvis Atherinis & Aphyis *veſcitur*. Carnis ſubſtantia & mollitudine criſtatæ par. In petrarum rimis *degit*, hinc nomen Percepiere ſortitus eſt.

Tab. XV. 7. 8. Huc & Exocætus ſeu ADONIS Bellonii, qui cum Urticis plurimum delectetur, & iſtæ circa littora inter cautes hæreant, mari profundius mergi recuſat, in rupibus Bononiæ, in cavis cautium quieſcit.

Species illarum ſunt plures, quarum una *Criſtata* eſt Maſſiliæ frequens, primo aſpectu Gobium referens. Cute glabra obducitur. Vulgus *Glinos* vocat, colore eſt ſubruffo, ut Scorpæna multis aliis coloribus confuſo. *Dentes* habet ut Scarus, firmos, continuam tergoris *pinnam*, ac neſcio quid ſupra *oculos*, quod veluti à pellis laxitate procedit, laterum pinnas inverſas, duas ſub ventre duabus tantam cirrhis radiatas. *Criſtati* caput ad Chamæoleonem accedit, in cujus cacumine pinnam Galli criſtam referentem videas. *Dentes* habet anteriores acutiſſimos.

Cauda pinnam, & laterum rotundam, ſub ſterno duas; alteram in tergore continuam, maximè latam. *Branchias* tectas, & parvo foramine pervias, ſed & detectæ quatuor numerantur utrinque. *Cute* integitur laxa, multis coloribus ut Draco variegata. Chamas & conchylia conficit: ſed & urticis interdum *paſcitur*. Triduum vel quatriduum absque aqua vivit.

Tertium Exocæti genus, piſcatoribus Byzantinis *Glini*, aliis *Chelidonii* nomine venit.

Rarò ſex digitorum longitudinem, & duorum pollicum craſſitiem excedit. *Squammis* caret, & lituræ melinæ cyaneæ & fulvæ per tergus diffunduntur. *Pinna* tergoris continua eſt & mollis, caudæ & laterum latæ, varii coloris omnes. *Branchiæ* ſunt contectæ Spinea exterior, ut in Dracone marino, duobus aculeis obſirmatur: ſed ab eo diſſidet, quòd quilibet aculeus duobus ſerratis denticulis repandis & aduncis fulcitur. *Caput* habet polymitum, *Os* grande, inferiorem *maxillam* latam & planam. *Dentes* Glino priore aliquantulum minores. Dum ſcinditur, *branchias* non oſtendit integras ſed rudimenta coloris paulò magis rubra quàm in Muræna. Non malè ad *Baſiliſcos* Oppiani referrentur.

Ariſt. H. A. l. 9. c. 55. & Scalig. in Ariſt. l. c.

Tab. XVII. 4. PHOLIS à muco ita dicitur, quem emittit. περιπλάττεται περὶ αὐτὸν ὃ γίνεται καθάπερ θαλάμη. *In circuitu ejus is concreſcit, ac fit quaſi cubile.* Antipoli & ab Italis *Bavoſa* vocatur. Alauda paulò major eſt, dorſo fuſco, cute lævi, maculoſa, ventre pallido. Pinnis aliisque partibus à ſuperioribus non differens.

Nec abludit ab his SCORPIODES Rondeletii ſic dictus, quod capitis forma Scorpioni marino ſimilis ſit, totidemque ſupra oculos apophyſes licet molles habeat. Galli *Leporem marinum*, quia roſtrum terreni leporis τομὴν ſive *ſciſſura* admodum ſimile habet, nuncupant. Differt à Scorpio dentibus, quos ſerratos quidem habet, ſed tenues & denſos admodum, & in ſuperiore maxilla duos exertos, ab eodem & Galerita pinnæ dorſi magnitudine, duabuſque ejuſdem pinnæ nigris maculis diſtinguitur. Littoralis eſt, muco veſcitur & aqua.

TITULUS III.

De Piſcibus Marinis Littoralibus.

CAPUT I.

De Squammoſis non planis.

ARTICULUS I.

De Mullo.

NOn minus benè primum *Mullo* inter littorales piſces locum dari, quàm Scaro inter ſaxatiles datus eſt, inferius patebit. *Nomen* apud Latinos non tam à mulleorum colore, (calcei erant quibus priores Albanorum Reges, poſtea patricii uſi ſunt) quod Feneſtellæ teſte Plinio placet; quam à mollicie invenit. Servitutis eſt indignatiſſimus, ut Columella loquitur, & in piſcinis nihil vel parum ſaltem creſcit. Græcis τρίγλη non τρίγλα, & τρίγλις quod de fœmina ſumendum eſt, quod ter pariat. Hinc Oppianus τριγόνοισιν ἐπωνύμως γονῇσι dicit; vocatur Cretenſium vox Στριγλομπαρμπούνι ex Græca & Veneta compoſita eſt. An γενειάδαι dicantur, quod Heſychius innuere videtur, cum Triglas Græci γενειάδας cognominent, in medio relinquo.

Tab. XVII. 5. 6. Tab. XVIII. 4.

Plin. H. N. l. 9. c. 17.

Oppian. Hal. l. 1. v. 590.

Duo ipſorum ſunt genera. Alii ſunt *Barbati*, quos γενειάδας vocant, quique ſola ſucci bonitate, ſiquidem alii alga, alii carne veſcuntur, differunt. Unde *Lutarii* apud Plinium nomen. *Imberbes* alii, quos quidam ἀπώγωνας, τρίγλας Sophron, & quidem, ὀμφαλότομος, quod umbilicus podexve aut magis quam aliis congeneribus patet, aut minus rotundus eſt; εὐδιαίους, quod in ſummo mari natantes tranquillitatem promittant, nuncupat. Dari tales Salvianus negat, nullum alium ex veteribus ejus meminiſſe, perperam prætendens. Xenocrates enim ſaxatilem barba deſtitui innuere videtur, dum pelagium deſcribit. Mullaſtros rectè dixeris, quorum alium imberbem, alterum à ſquammis aſperum Rondeletius facit. Figuræ eſt totus oblongiuſculæ, magnitudinis me-

Iuvenalis in Satyris. Plin. H. N. l. 9. c. 18. mediocris; binas libras raro exuperare, apud Plinium habetur, quadrilibris Seneca, sex librarum Iuvenalis meminere. Si verum est, octoginta librarum in mari rubro captum, ut Lucius Mutianus apud Plinium prodidit. Alterius is generis fuerit necesse est, dorso repando, unde κύφας gibbosas Epicharmus in nuptiis Hebes dixit, ventre plano albicante, cætera purpureo, hinc ῥοδόχροα φῦλα Mullorum apud Oppianum. Matronus Parodus μιλτοπάρῃον colore miniaceo fecit. *Squammis* magnis, tenuibus, serratis, obliquo situ dispositis, facile ut apparet deciduis, robustis tamen. (Tiberius piscatori sibi secreto agenti insignem adferenti Mullum, eo faciem perfricari jussit) Pallentes eædem seu ad viredinem vergentes, virgis quibusdam paralellis insignitæ. Si vivus desquametur, *colorem sanguineum* sortiri, hinc χιτωτὰ apud Plutarchum, & ἐρυθρόχροα apud Nausicratem nomina, Massurius author est. *Mortuum* versicolori quadam & numerosa varietate spectari, rubescentiumque squammarum multiplici mutatione pallescere, utique si vitro inclusus spectetur, à Seneca & Plinio proditum est. *Caput* habet repandum, multis velut cancellis aureis exornatum, in quo *spinam* Cani similem, quæ renibus apposita, miro fit remedio, Marcellus Empiricus asserit. *Os* parvum, edentulum, *oculos* mediocriter russos, in Aldrovandi ex Hispania misso, nigricant. Duo *cirri* cutacei albi in quibusdam, in nonnullis rubri, molles, rotundi, longi, atque barbæ similitudinem gerentes propendent. *Branchiæ* utrinque sunt quaternæ, ad quas pinnæ sunt duæ aurei coloris, in ventre totidem candidæ; à podice rursus alia; in tergore duæ, prior ex firmioribus, posterior mollioribus aculeis constat.

Oppian. l. c.

Sueton. in Tiberio.

Seneca N. Q. l. 3. c. 17. Plin. H. N. l. 9. c. 17.

Cauda rubet, & in lunatam pinnam degenerat, ac propterea laterum pinnas, velut in acutum tendere Bellonius autumat. *Interiora* si spectes, gula est parva. *Ventriculus* cum innumeris appendicibus itidem, *hepar* ex albo rubescit, *Splen* exiguus est & nigricat. Scaliger, sinistro illud ventriculi lateri adjacere, dextro hunc, scribit. *Intestina* sunt mediocria; *cor* triangulare.

Scalig. Exert. 226. l. 15.

Quæ huic adscripsimus Minori quoque Salviani Mullo conveniunt, hoc discrepat, quod purpureo pingatur, aureis lineis careat, & lituris quibusdam flavis ac liventibus notetur, & squammis medico contactu deciduis vestiatur.

Plin. H. N. l. 9. c. 17. De *Loco* ambigitur inter Authores. Septentrionali Oceano & proxima occidentis parte gigni Plinius dixit; Galeno sunt pelagii. Oppiano modo χθαμαλοῖσι παρ' αἰγιαλοῖσι νέμονται *humilia prope littora degunt:* modo inter saxatiles cum Seneca referuntur; nec abludit Ælianus, λεπράδας ei à loco, quem incolunt nonnulli, πέτρας λίπλὰς & ἀραιὰς *minuta & rara tubercula*, aspera illa habere, scribit.

Ælian. H. A. l. 2. c. 41.

Per incerta maris spacia vagari, & circa littora, eorundemque saxa, ut plurimum vel quosdam duntaxat degere, verisimile videtur. Sanè imberbem inter saxatiles numerat Xenocrates, & Cantharo ἄσπρα tribuit Ælianus; πέτρῃσιν ἀεὶ λεπρῇσι μέμηλε *petris semper asperis delectatur* apud Oppianum idem: quam tamen littoralibus annumerare Aristoteles non dubitavit

Ælian. H. A. l. 1. c. 26. Oppian. Hal. l. 3. v. 340. Arist. H. A. l. 8 c. 31.

Procreantur & in marinis lacubus, detinuit & in vivariis Hortensius ad Baulos, & majorem sibi habebat curam, ne ipsius esurirent Mulli, quam Varro se habere profitetur, ne sui in rosea esurirent asini. *Gregalis* est & autumno viget. *Pamphagi* sunt, & præter cœnum, unde ipsi Sargus, comes, ostrea, algam, & conchas, quibus apertis inhiant, piscium & hominum cadaveribus vescuntur, & μᾶλλον τοῖς μεμιασμένοις & κακόσμοις φιλήδωσι, *magis sordidissimis & male olentibus*, adde betarum folia, delectantur. De cadaveribus apud Oppianum & Ælianum legimus, & videntur id pugnæ navales & naufragia, quæ magna copia subsequi solent, Rittershusio declarare. Antiphanes tamen inter Helenæ cibos, quod homines non insectarentur posuit. Pisces insectari nullum dubium Orphum ἰπίφλυι inquit Oppianus.

Varro R. R. l. 3. c. 17.

Oppian. Halieut. l. 3. v. 435. Ælian. H. A. l. 2. c. 41. & l. 12. c. 42. Ritters-husf. ad Oppian. l. c. Oppian. Halieut. l. 3. v. 188.

Vescitur lepore, marino unum tantum animalium ut non intereat mullus piscis, tenerascit duntaxat & ingratior viliorque fit, verba sunt Plinii. Dum itaque carnivorum Aristoteles negat, ex iis, qui vel præter carnes nihil attingunt, vel viva tantum maris animalia venantur, eximere videtur.

Arist. H. A. l. 9. c. 37. Plin. H. N. l. 9. c. 17. & 15.

Ter *parere* anno constans est Authorum opinio, his certe toties fœtura apparet. Aristote. ἐπὶ τῷ πηλῷ διὸ ὀψὲ τίκτειν πολὺν γὰρ χρόνον ὁ πηλὸς ψυχρός ἐστιν, *in cœno, itaque sero parere, diu enim frigidum est*, addidit, solus Ælianus apud Aldrovandum, sterilem reddi postquam ter pepererit, natis in utero vermiculis, qui semen exedunt, prodit, quod mihi nondum apud eundem invenire contigit. *Antipathiam* cum lepore marino habere ex præcedentibus cognosci potuit; addit Aphro disæus Torpedinem, cujus viribus stupefactivis ista resistere creditur.

Arist. H. A. l. 6. c. 17.

Insignis est prodigo veterum luxu seu precium, seu coquos seu lances consideres. Argenti pari pondere sæpius à privatis etiam Quiritibus emptum, cum pedis longitudinem superaret, Iovius prodidit. *Asinius celer Claudio Principe unum octi millibus nummum*, id est, quadringentis plus minus Caroleis, *mercatus est*, licet magis luxuriam æstimare, quod Plinius suis temporibus neget facile Mullum repertum, qui duas libras excederet. Crispinus Ægyptius ex servili conditione ad equestrem dignitatem Domitiani indulgentia evectus,

Plin. H. N. l. 9. c. 17. Macrob. Saturn. l. 3. c. 16.

Mul-

Juvenal. Satyr. 4. ——*Mullum sex millibus emit*
Æquantem sane paribus sestertia libris.

Seneca Epist.96. Publ. Octavius ingentis formæ (quatuor pondo & ad selibram esse aiebant) à Tiberio Cæsare in macellum missum, quinque millibus sestertiis mercatus est. Idem tres, triginta millibus nummûm vænisse, graviter conqueritur & annonam macelli Senatus arbitratu quotannis temperandam censet, Nec satis soluta luxuria videbatur, nisi & coqui maximo conducerentur pretio. *Reputatio hæc* inquit Plinius, *aufert transversum animum ad contemplationem eorum, qui in conquestione luxus, coquos emi singulos pluris quam equos queritabant. At nunc coqui triumphorum pretiis parantur, & coquorum pisces. Nullusque propejam mortalis æstimatur pluris, quam qui peritissime censum Domini mergit.* Lances quibus inferebatur, *Chrisendeta* Martialis vocat, vel crustis aureis ornabantur; vel gemmatæ fuere; gemmæ auro consertæ & contestæ tenebantur, ut Turnebus explicat. Non eadem tamen omnibus præstantia. Polluci Ionici maxime placent. Actio Syncero qui ad rupes Herculeas capiuntur. Nausicrati Æxonici: Æxonia Magnesiæ urbs est: sed Cratinus eos improbat. Archestratus laudat Tichuntinos; Tichus castellum prope Tachinam Campiæ oppidum est. Corsicæ & Taurominitanæ rupes à Iuvenale celebrantur.

Suetonin Tiberio. Plin. H. N. l. 9. c. 17. Martial. l. 2. Turneb. Adv. l. 14. c. 3. Juvenal. Satyr. 5.

Perothus præstantissimos in mari Tyrrheno juxta Corniculum, & Tarquinios capi prodidit. Iovius Romæ hyeme & suburbano mari captos maximè prædicari; Ligusticis, Venetis, & Neapolitanis non eam saporis gratiam esse, quanquam multo grandiores in convivia veniant, scribit.

Sed & longius à littoribus captis sua quoque gloria. Purior enim aqua in causa, corporis rubicundus, igneus, aureusque fulgor argumento. Magnas parvis gulæ proceres præferebant; seu propter majora capita, & jecinora; summopere ista expetita ex Galeno habemus: seu quod ita subtilioribus pabulis placeret; seu ut in explebilem gulam preciosissimo obsonio explerent, quas Philoxenum Poëtam apud Dionysium fecisse legimus. Heliogabalus non integros, sed quod præcipue stupendum Lampridius scribit; barbas eorum plenis discis, palatinis suis apposuit.

Galen. de Aliment. facult. l. 3. Achias l. 2. c. 79.

De carnis qualitate inter scriptores non convenit. Xenocrates obsoniorum præstantissimum, stomacho idoneum, origratum, boni succi, carne plana, difficilem ad corrumpendum, mediocrem ad excernendum pronunciavit. Celsus medium inter duras & teneras carnes habentes reponit. Diocli, Philotimo & Psello difficulter concoquitur. Durissima est & valde friabilis, boni nutrimenti, si bene concocta fuerit, Galeno. Apparatus ad Oeconomiam pertinet. *Olim parum videbatur recens Mullus, nisi qui in conviva manu moreretur. Vitreis ollis inclusis offerebantur; & observabatur morientium color, quem in multas mutationes mors luctante spiritu vertit.* Apicius ad omne luxus ingenium mirus, in sociorum garo (nam ea quoque res cognomen invenit) necari eos præcellens putavit.

Seneca Quæst. Natur. l. 3. c. 17.

Venit & inter *Remedia*. Sanguinis & hæmorrhoidum fluxus promovet. Sæpe sumptus oculorum aciem hebetat, Vinum in quo suffocatus est inter virilis impotentiæ causas, numeravit Trepsiates, nec mulieres si biberint concipere; ideo Dianæ in sacris offertur. Assus torminosis peculiariter prodest, à Tralliano dysenteria hepatica laborantibus præscribitur. Carnes ex capitibus decoctæ & cum melle subactæ, ani tollunt vitia. Percussis denique à Pastinaca cum lasere medetur.

Impotentia virilis.

IMBERBEM duplicem nobis descripsit Rondeletius. *Prior*, quem Occitani *Imbriago* à rubore, quo ebriosorum facies inficitur, vocant, rarus est, veteribus parum notus. Hirundini & Cuculo corporis *figura* similis, colore magis rubro, *capite* magno, stellulis cælato. *Oculis* magnis, *Ore* parvo, edentulo, pars inferior Cinnabaris colore inficitur. Os branchias operiens in aculeos ad caudam spectantes terminatur, ad quas pinnæ duæ sunt rubræ cum appendicibus aliquot, in ventre duæ aliæ. *Cute* aspera & rubra in dorso & lateribus contegitur. *Ventre* est candido, ad quem è dorso lineæ multæ ducuntur. A capite ad caudam *dorso* medio acutorum ossiculorum ordines, cavum efficiunt; è medio pinna rubra aculeis ferratis constans erigitur, quod non nisi in Sagittario videbis; quam alia veluti è mollioribus pilis constans sequitur. *Cauda* rubra est Scorpionis caudæ similis. *Ventriculus* parvus cum multis appendicibus. *Venter* vere multis ovis distenditur.

Alter à squammarum asperitate, *Asper* nominatus, *corpore* est brevi, tereti, digiti magnitudine, *colore* minii vel valde purpureo. *Capite, Branchiis, pinnis* descripto similis, *squammas* habet parvas, serratas, oblique sitas, à capite ad caudam lineam ex squammis contextam, *pinnas* ad branchias extra candidas, intra ex viridi nigrescentes. *Ventriculum* cum appendicibus paucis parvum, *hepar* candidum, & sine *felle*. *Splenem* parvum ex rubro nigricantem.

Diversus ab hoc *Aldrovandi asper Mullus est*, ut pote totus fere ruber, capite aureis cancellis ornatus, in vertice aculeatus, dorso planus & asper, ventre candicans, branchiarum cæruleis striis pictis, cætera flavescens.

Aldrov. Histor.

ARTICULUS II.

De Hirundine & Cuculo

Tab. XVII. 8. 9. Plin. H. N. l. 9 cap. 16.

QVænam fit Græcorum Hirundo, feu ut illi vocant χελιδὼν ambiguntur. Rondeletius eandem cum *Lucerna* Plinii, quod noctu luceat, facit, & in Plinii loco transpositionem arbitrantur. Aldrovandus eum piscem esse, quem pro corace sive corvo Salvianus, pro Lucerna Gesnerus posuere, judicat, & Hirundinem Plinii ab Hirundine Græcorum distinguit, illamque Rondeletii Mugilem alatum, Bellonii & Salviani veram Hirundinem opinatur. Ut ut fit, videtur *Lucerna* dici, non quod lingua ejus per os exerta tranquillis noctibus luceat, (piscibus enim explanata ista, si Aristoteli credimus; & fieri id, piscatores negant,) sed quod vel pinnæ versicolores noctu fulgorem quendam emittant, vel quod speciem antiquæ lucernæ gerat, vel denique quod oculi ejus noctu luceant, quod verissimum esse judico. *Caponem* Romani à capitis asperitate & magnitudine dixere.

Arist. l. 2. de part. Animal. c. 16.

Duæ ipsius sunt species, quæ in omnibus ferè cum cuculo conveniunt. *Ore*, *rostro*, *capite* osseo, angulofo, cælato, aculeorum, pinnarum, cirrorum cartilagineorum numero & loco. Maxima in appendicibus, utrinque ternis, similitudo: in eo distinguuntur, quod binæ *rostri eminentiæ*, quæ in cuculo longiusculæ sunt, in hoc vix conspiciantur, pinna lateribus hærens, primum sit viridis, in extremo cærulea, tergus quoque variegatur. Cuculus denique sæpè tres libras attingat, duas nunquam hirundo. *Squammis* tam exilibus teguntur, ut Gesnerus pro iis asperam habere cuticulam scripferit.

Altera Hirundo duas latas & cæruleas ad latera pinnas, Milvinis breviores habet, has per medium fere corpus expandit. *Corpore* quoque est recurvo, & crassiore, grandiore ventre.

Ælian. H. A. l. 2. c. 3.

Solitarios esse caputura arguit, singuli & pauci capiuntur. Cum aliquid metuunt, ex mari exilire dicuntur, sed humilius volant.

Tab. XVII. 10. 11.

CUCULUM Græci κόκκυγα, seu à sono, quo avis ejusdem nominis more obstrepit, ut Aristoteles & Athenæus testantur; seu quod cum retibus capitur vocem κῦ exprimat, dicunt. Psellas κοκκύγιον nominat. Typhon apud Athenæum cum τῇ τρίγλῃ fit similis, cum Trigola eundem à quibusdam haberi prodit.

Totus piscis rotundus est carnosusque, vix tres libras superat. Toto corpore præterquam in medio latere, in quo virga ex tenuibus squammis contexta protenditur, *glaber* est, in dorso à capite ad caudam duo squammarum ordines deferuntur. *Caput* ipsi magnum, osseum, angulosum, totum cælatum, alicubi *aculeis* munitum. *Rostrum* in duas longiusculas eminentias semicirculum constituentes terminatur. Super utrumque oculum supercilii loco brevis, sed acutissimus & durissimus aculeus extat.

Utrumque branchiarum operculum alio & quidem longiori armatur *Maxillæ* extrema sui parte asperiores dentium vice funguntur. Ante pinnas, cartilaginei cirri, utrinque terni dependent. *Ventrem* habet planum. *Caput*, dorsum, latera & pinnas rubra. *Ventriculum* cum multis appendicibus satis carnosum. *Intestina* lata, inter se convoluta, & multa pinguedine obducta, *hepar* subalbidum sine *felle*. *Splenem* rubrum & parvum.

Oppian. Halieut. l. 1. v. 97. Arist. H. A. l. 8. c. 13.

Littoribus ab Oppiano accensetur. Aristoteles & Ælianus inter illos & pelagios ambigere dixerunt. Inter Brasiliam & Portugalliam densis agminibus volant, & aliquando milleni, sæpe centeni capiuntur. Pinnarum magnitudine adjutus in nando celer est.

Carnem habet plurimam, albam, duram & siccam. Diphilus Milvo præposuit, quia friabilis, haud temere salubrem censeas. Ab Hippocrate in pituitosis morbis conceditur. Romæ frixus & aurantii mali succo irroratus, editur, quidam nec elixum aspernantur.

ARTICULUS III.

De Milvo, Hirundine Plinii, & Lyra.

Tab. XVII. 11. Aldrov. de Piscib. l. 2. c. 5.

MILVUS seu *Milvago* Plinii idem est cum *Hirundine* Græcorum Rondeletii Aldrovando, Græcis ἱέραξ, Oppiano ἵρηξ. id est Accipiter dicitur, quod Accipitris species inter aves Milvus sit. *Pinnis* caudaque expansis Milvum avem omninò refert, latis nimirum & maculosis. *Corpore* est rotundo, oblongo, majori ex parte nigro, rubescente, aliquando omninò rubro. Sesquipedalem mensuram, vel maxime auctus non excedit. *Caput* habet osseum, quadratum, durum, asperum cujus pars posterior duobus iisdemque magnis & robustissimis aculeis, ad caudam spectantibus armatur. *Branchiæ* quæ tectæ, opercula ossea in duos aculeos robustos desinentia gerunt. *Pinnæ* stellulis maculisque variis asperguntur: *Squammæ* osseæ, asperæ & triangulares serpentium more inter se committuntur. *Cauda* unica atque lata pinna terminatur. Quantum ad *interiora*, *Lingua*, & palatum splendore Sandaracum vel Cinnabarim superant, his Noctu lux, ac si candentes carbones ore continerentur. *Ventriculus* mediocris multis appendicibus munitus est, *hepati* pallido vesicula fellis committitur. *Lien* est oblongus & subruber. *Uterus* bifidus, ovis rubentibus refertus. *Cor* Angulatum.

Qui

Qui Hirundinis nomine Aldrovando ex Hispania missus erat, sub oculis ex violaceo, albicabat, cancellis quæ ad aureum colorem vergebant, exceptis. *Alas* habebat longissimas & latissimas, ex cæruleo viridescentes, maculis plurimis rotundis cæruleis conspersas majores aureis punctis oculorum qui in Pavonis cauda conspiciuntur similitudine, ambiebantur. *Tergus* asperum partim aureo, partim ferrugineo colore tinctum erat.

Quem hic describimus, solo in mari *degit*, & raro, si Salviano credendum, capitur. Licet edentulus, Carnivorus tamen est. Iuxta littora ubi minor insequentium piscium metus est, humilem exercet *volatum*: altum, ubi major. Ad lapidis ictum volatum protulisse, quatuor extra summam aquam cubitis eminens, in Gallico maris interni littore visus est. Qui ad Herculis columnas navigant, tantum aliquando ibi horum piscium volantium turbam affirmant, ut aves aquatiles esse videantur.

A mensis propter carnis ingratitudinem rejicitur. A nautis templis offerri, ibique ob raram formam suspendi, Gillius author est. Rondeletius fel contra *oculorum suffusiones* efficax esse comperit.

Oculor. suffusiones. Tab. XVIII. 5. HIRUNDINEM Plinii eum piscem Aldrovandus esse judicat, qui Romæ Pesce *Rondine*, Agathensibus *Falcomarinus*, Massiliensibus *Landola* dicitur. Si alas auferas ad Mugilis Cestrei inprimis accedit figuram, hinc Mugil alatus Rondeletio. Cubiti magnitudinem attingit. *Squammis* contegitur magnis. *Caput* habet rotundiusculum, *rostrum* acutum; *os* parvum, prorsus edentulum. *Pinnæ* quibus volatum exercet, totum corpus longitudine adæquant. *Caudæ* pinna est lata, magna, lunata; & ceu in duas pinnas desinens. *Linea* quæ in cæteris piscibus à branchiis vel à capite per latera ad caudam dicitur, in hoc pisce à pinnis ventris orta per imum ventrem ad caudam fertur. *Venter* albicat, *dorsum* quod latiusculum est, ex cæruleo nigricat.

Describit & alium Aldrovandus, sub nomine *Mulli alati* seu Lyræ missum, *alis* rotundis, intus virentibus, extra nigricantibus, pinnis pectoris & cauda fuscis, ventre argenteo. Latera, *branchiarum ossa*, & Sync iput auro resplendebant. Non omnibus *locis* capitur, & Romæ rarissimum ajunt. Alga & aliis maris quisquiliis victitat, sed carne abstinet. Mugilibus carne & succo similis esse creditur.

Tab. XXIV. 3. LYRA piscis, qui quibusdam *Cephalus*, *Orphus*, *Erythrinus*, imò κίθαρος falso creditur, vel à cornibus anterioribus, quibus similitudinem lyræ, ræpræsentat, vel quòd veluti lyræ sonum edat, ita vocatur.

Species ejus duas Rondeletius posuit. *Prior* lyra piscis est teres, ruber, *capite* osseo, magno: *rostro* in duo cornua lata protenso, quibus lyræ antiquæ formam refert: quem veterum Lyram Salvianus esse credit: quique squammis parvis & asperis contegitur, & plus ossium quam carnis habet. *Altera*, quam superioris marem quidam esse arbitrantur, sed falso, quoniam in hujus quoque ventre ova rubentia reperiuntur; palmi est magnitudine. *Corpus* habet quoad vivit rubrum, extincto color evanescit. *Caput* osseum, angulosum, aculeis & eminentiis plurimis asperum, cujus anterior pars in duo longa, lata, & retusa cornua degenerat, sub quorum exortu os est satis amplum, rotundum, & edentulum. Ex inferiore maxilla *cirri* quidam breves, molles & carnosi dependent. *Oculi* & branchiarum ossea opercula aculeis muniuntur. Ex duabus in dorso pinnis prior brevior in longas & rubentes setas degenerat, posterior à medio dorso ad caudam, sed inermis decurrit. *Cauda* in unicam pinnam illamque parvam desinit. Tegitur osseարum atque grandium squammarum; quæ Media sui parte acutissimo, recurvo, atque ad caudam spectante aculeo muniuntur, octonis ordinibus; unde sicuti asper totus ita octangulus creditur. Quantum ad *internas partes*, *ventriculum* habet parvum, cum parvis & paucis appendicibus. *Hepar* pro corporis ratione magnum, album, & in eo fellis vesiculam. *Splenem* parvum & sub rubrum. Carnis porum, ideo facile exsiccatur & fit levissimus.

Vescitur maris excrementis. Plures capi non solent. *Vocem* grunnitui similem omittit, seu attritu branchiarum, seu suis anterioribus, quas circa ventrem habent. Spiritus enim inclusus in his est, quem dum atterunt atque agitant, sonos illos elidunt. Aristot. H. A. l. 9. c. 9.

Utraque quia dura est, damnari ferè in *cibis* solet.

ARTICULUS IV.

De Phagro & Erythrino.

PHAGRUS seu Pagrus, παρὰ τὸ φάγειν, quia vorax est Græcis; à colore fragorum, rubeo enim est, Italis ita dicitur. Cave cum Paguro confundas. Tab. XVII. 13. Aldrov. de Piscib. l. 2. c. 8.

Tanta est inter ipsum & Erythrinum similitudo, ut, cum ejusdem sunt magnitudinis, etiam peritis imponant. Destinguuntur tamen eo, quod Pagrus *hyeme* à russo ad cæruleum magis vergat, toto corpore sit latiore & rotundiore, Sargi instar recurvus, rostro spissiore, rotundiore, & ad aquilini nasi figuram accendente. Habet insuper *tergoris* pinnam crassiorem: *oculorum* pupillam crystallinum, iridem rubram, peculiaremque lituram, nigricantem, tactu asperam, in lateribus circa cervicem, ubi linea est, quo corpora piscium intersecat, latam.

latam. *Squammas* gerit rotundas tenues & latas. Superior *maxilla* in tubi modum cervici veluti infarcta est, neque cranio inhæret. Cum oscitat exeritur, postea contrahitur. *Dentes* quoque habet acutos; quatuor exteriores parum falcantur; molares, qui rotundi & obtusi, duplici ordine disponuntur. *Interiora* si scruteris, sunt ei lapides in cerebro, *linguæ* in ore veluti rudimentum, *hepar* sine *felle*. *Cor* angulatum, vesica aëre plena. Numenius λοφίαν quasi cristatum dixit, quod ea corporis pars, quæ cervici respondet, sublimis sit & alta.

Quem Aldrovandus exhibet, is *pinnis* omnibus tergore & cauda rubet. *Oculorum* ambitus ruberrimus, argenteis lituris conspergitur. A *branchiis* ad caudam linea excurrit, aurea, serrata. *Ambigit* inter littorales & pelagios, inter hos Mnesitheus locat. Oppianus in saxis degere scribit. Quod ex Indico mari salitum afferri Oribasius prodidit, de illo potius, quem Syenitæ in Ægypto sacrum habent, eoque, quod una cum increscente Nilo apparens, incrementum ejus denunciet, abstinent, intelligendus est.

Oppian. Hal. l. 1. v. 140.

Victitat alga & luto, sed & sæpiolas, squillulas, loligunculos appetit. Echinis an vescatur, quod nimis aculeati sint, dubito. Isidorus tam duros ei dentes tribuit, ut & ostreis in mari ali queat. Hyeme prægelida, quod lapidem in capite habeat, latet. Inescatur channis sive hiatulis.

Quid sibi Aristoteles velit, dum citante Athenæo Pagrum ἀκμάζειν τῷ ἦρι id est *vere vigere* scribit, difficulter intelligi potest, nisi τίκτειν ἦρι parere vere innuatur.

Oppian. Hal. l. 3. v. 185.

Archestratus Syrio exoriente comedendas esse suadet. Suaves & media carne Hicesius posuit. Gellius inter delicatos habuit. Sanazarius ex Dicarchi, nunc Puteolos vocant, littoribus, celebrat.

Tab. XVIII. 6.

ERYTHRINUM, qui peculiare hoc nomen à colore invenit, moderni Græci λίθρινον, Cyrenæi authore Zenodoto apud Athenæum ὕκην, authore Clitarcho ἴκην vocarunt. Thodorus satis ombigue *Rubeculam*, Plinius rectius *Rubellionem* dixit. Idem ne cum Ruburno & Ruscupa, de quibus Murmelius, non disputo.

Palmi mensuram raro excedit. Ruber est ut Mullus, dilutior tamen, unde forte ξανθὸν Oppianus dixit, latus ut Aurata. *Rostrum* habet acutum, sed non valde extensum. *Os* parvum, mediocribus dentibus munitum. *Caput* utrinque compressum. Ante oculos, qui magni, foramina patula. *Branchia* quæ in dorso unica est, multis *aculeis* horrescit. Bellonius duodecim, quindecim Rondetius, viginti duos, Salvianus, novendecim. Gesnerus numerat. *Cauda* in lunatam pinnam desinit. Intus candidissimus est.

Peculiaris est mari, hyeme in alto degit, æstate circa littora capitur. Diversus est ab isto ille qui in lacu Suerinum alluente, non procul Oceano Germanico visitur. Carnivorus est. Cancellis & aliis pisciculis insidiatur, nec locustis & cicadis parcit. Gregalem esse Athenæus Aristotelis authoritate meminit. *Sexu* non distinguuntur. In omnibus enim reperiri ova Aristoteles author est. *Pariunt* ineunte æstate. Cum sesqui palmum excesserint in dentices seu Synodentas abire, falso Jovius credidit. Ad formam duntaxat coloremque accedunt, minusque solito russi, canescunt veluti.

Arist. H. A. lib. 4. c. 11. l. 6. c. 13. l. 2. de gener. An. c. 4. Plinius H. N. l. 9. c. 16.

Quantum ad *usum* copiosum alimentum præbent Xenocrati: nunc inter mediæ substantiæ pisces nnmerantur, si sint recentes, frixi & frigidi inter saporis jucundi cibos. Aceto & aromatibus in Gallia conspergere mos est. Plinius in cibo sumptum Venerem concitare & alvum sistere, quod à Xenocrate mutuatus est, scribit, in vino putrefactus, vini tædium adfert, cui illud propinatum fuerit.

Plin. H. N. l. 32. c. 10.

ARTICULUS V.

De Acarnane & Orpho.

PIscis quem Hicesius apud Athænenm Acarnanem vocat, Diphilo ἀκάρνον, Athenæo alicubi ἄχαρνας ex Gallia, Ethymologo ἀχάρνα, Plinio *Acarne*, dicitur. Scribitur quoque ἀχάρνος, ἀράχνος & ἀράχνης, sine dubio mendose. Mugilibus infestum esse, si is est, quem Aristoteles innuit, & æstate extenuari, veteres prodidere.

Tab. XVIII. 7. 8. Athen. l. 7. & 8. Dipnos. Aristot. H. A. l. 1. c. 9. Plin. H. N. l. 32. c. 11.

Rondeletius pro eo piscem exhibet, album, *squammis* argenteis, *ore* mediocri, tenuibus *dentibus*, *rostro* aquilino Pagri modo, spacio quod inter oculos est compresso, oculis pro corporis proportione magnis, aureisque pinnis candidis.

Erythrino adeo *similis* est, ut pro eo vendatur. Capitur æstate & hyeme; illa extenuatur, & laborat.

Carne est candidissima, media substantia, facile concoquitur & distribuitur, & bonum succum gignit.

ORPHUS Polluci ὀρφὸς, vel quod magis Atticum est ὄρφος, Gazæ *Cernua*, quis apud veteres piscis fuerit, difficile est conjicere, pauca enim quæ ad cognitionem ejus faciunt, reperias. Benedictus Tincis similem credidit. Alii *Capitonem* ab oculorum aspectu & rubro colore dixere, quidam quia majorem Capitone opinantur, sui generis piscem esse tradunt. Gellius ab eo qui hodie in Græcia ita vocatur, non distinguit. Rondeletius majorem hunc veter. Orpho, qui à *Mullo* devoratur, (viginti enim libras pendet) nec littoralem postquam dixisset, piscem Pagro similem, *colore* ex purpureo rubente, *oculis* magnis, dentibus serratis, *podice* adeo parvo, ut rimula vix animad-

inadverti possit, seminis meatibus carentem, pro eodem ponit; eidemque omnia quæ veteres de suo dixere, competere scribit. Bellonius denique alterum compressum magis quam teretem, squamis asperis, & corpori firmiter inhærentibus tectum: *Capite* rubeo; *pinnis* tergoris, laterum *ventris*, & *caudæ* variis coloribus insignibus; labris scabrosis, maculam in radice caudæ gerentem, quem Cretenses. *Cheluda*, *Acheluda*, & *Petro psaro* nominant, pro eodem obtrudit.

Arist. H. H. lib. 8. c. 13. l. 5. c. 10 l. 8. cap. 2. & l. 8. c. 15. Athen. Dipnos. l. 3. & 7. Oppian. Hal. l. 1. Ælian. H. A. l. 5. c. 18.

Ut ut sit, de veterum Orpho scimus, Aristoteli & Athenæo littoralem, Æliano marinum, Ovidio pelagium esse. Numenius thalamis & cavernis delectari; Oppianus in petris cavernosis, quæ plenæ sunt Chamis & patellis, degere scripsit. Carnivorus idem. In Myrinensi Lyciæ sinu ad Apollinis templum, ad sparsas vitulinas carunculas adnotant, easdemque comedunt; brevi tempore adolescit, hyeme latet; in biennium *vitam* non prorogat, & tarde moritur, ideo ὀψιμόραν ϑῦνον Oppiano.

Aristoph. in Vespis.

In *ciborum* fuit deliciis. Nam & Dorion Opsophagus inter cæteros veluti ex piscibus, Deos ponit; & Lynceus Samius Attico Glaucisco, Ellopem & Orphum Rhodios opposuit, & Aristophanes inter regios pisces retulit. Athenæus εὔχυλον, πολύχυλον, γλίσχρον, δύσφθαρτον, πολύτροφον, & οὐρητικὸν facit, quæ sequuntur transposita esse, ut Rondeletius observavit, videntur, qui enim potest aliquid esse γλισχρὸν & εὔπεπτον, glutinosum, & concoctu facile. Philotimus tamen inter duræ carnis *pisces* reposuit.

Galen. de Alim. l. 3. c. 30.

ARTICULUS VI.

De Synodonte sive Dentice.

Tab. XVIII. 9.

SYnodon piscis παρὰ τὰς ὀδόντας nomen invenit, quod si prima syllaba per jota scribatur, παρὰ τὸ σίνεσθαι ἢ βλάπτειν τοῖς ὀδοῦσιν, quod dentibus noceat, ita vocatur. Gaza *Denticem*, Albertus *Dentatum*, alii *Dentalem* nominavere. Plinius Græcam nomenclaturam retinuit. In Adriatico mari in insignem magnitudinem excrescit; in littore Auratam non superat. Vulgarium pondus trium aut quatuor librarum esse solet: decem librarum pondere observavit Salvianus. *Dorsum* habet repandum; latera satis compressa. *Caput* nonnihil fastigiatum, in quo lapides, qui *Synodontides* vocantur, gerit; *rostrum* acutum, *Os* satis amplum, valdeque denticulatum, præter minores ac serratos, superior *maxilla* quinis aliis, inferior octonis permagnis, caninis simillimis armatur. *Oculi* sunt magni, branchiæ utrinque quaternæ. In *dorso pinna* unica viginti aculeis munitur. *Cauda* est falcata. *Venter* argenteus, unde album Numenius vocavit: latera & dorsum ex albo rubent. Unde ruber Ovidio ἐρυθροποικίλος Epicharmo.

Plinius H. N. l. 37. c. 10.

Aldrovandus *duas* alios fortè *congeneres* huic addit; quorum priori *tergus* viride, *Sinciput* aureum, *branchiarum* ossa violacea. *Alteri* os intus & extra subatrum, supra id macula cærulea: sub branchiarum pinnis macula insignis, purpuraceis, aureis decorata squammis. *Venter* flavus, *squammæ* argenteæ.

Columella l. 8. c. 16. Arist. H. A. l. 8. c. 13. Oppian. Halieut. l. 1. v. 170.

Pelagium quidem Columella facit cum Ovidio, sed Aristoteli & Oppiano; quibus littoralis est, suffragantur piscatores. Probantur ex Dalmacia & Illyrico, præsertim Salana atque Tragurio Columella Punicas & indigenas nominat.

Arist. H. A. l. 8. cap. 2.

Carne tandem vescitur, & tanta cum aviditate, ut ventre in os procidat. Polypi carne inprimis delectatur, quem cubili suo extrudere non possit, ante ostium tanquam mortuus fluctuat, branchium extendentem, arripit, sed & in ostrea ac pisces innoxios grassatur: nec Boce, quod ab Oppiano proditum, parcit. Gregales sunt, & συναγελάζεσθαι καθ' ἡλικίαν solent: per adolescentes κατ' ἴλας νέχοντας, separatim à reliquis natant. ἐν τελέσεροι πάλιν κοινῇ. firmiori ætate inter se vitæ communitate junguntur. Cibo à piscatore demisso, in orbem consistente, & signum quasi eo arripiatur, dant.

Oppian. Halieut. lib. 3. v. 185.

Ab Antiphone inter lautissima obsonia recensentur. Hicesius copiosi esse alimenti, & difficulter excerni scribit. In Italia peculiare condimentum quod amarinare vocant. In Dalmatia concisus & semicoctus multo croco & perspicuo gelu conditur, detestatum Aponensi obsonium.

Ælian. H. A. l. 1. c. 46.

ARTICULUS VII.

De Synagride & Chromi.

Tab. XVIII. 10. Tab. XL. 11. Aldrov. de Piscib. l. 2. cap. 13.

DE SYNAGRIDE pisce diversæ sunt apud Authores opiniones. Theodorus Gaza pro eodem cum Synodonte sumit. Massarius & Gellius adeò similes, ut vix discerni queant, volunt. Rondeletius sola ætate distingui judicat. Diversos pisces vel ex Aristotele colligas, qui diversis in locis, duobus his nominibus utitur. De Bellonio tacebo, qui & modernos Græcos distinguere scribit. Antonius Gigas sequentem iconem pro Synagride misit.

Piscis erat insigniter dentatus, squammis undique latissimis, & facile deciduis tectus. *Capite* superius sanguineo, inferius ex albo & cæruleo variante. *Ventre* ex albo flavescente, lateribus candicantibus. Bellonius Synagridem Cyprini in modum, veluti circino ita circumductum, ut pro longitudine ac latitudine magis crassus appareat, facit. Caput, inquit, utrinque compressum habet, &c.

Tab. XVII. 14.

CHROMIS & Cremis χρέμυς idem esse piscis, vel propter nominum similitudinem videtur. A grunnitu, quem edit ita dictus

 est,

eſt, quod & apud Iſidorum, quieundem cum corvo marino facit, legimus; ſed isne, quem Rondeletius deſcribit, pinnis, ſpinis & figura Metaurino ſimilis, oculis tamen minoribus abſque macula in cauda, toto corpore nigricante; an is, quem Bellonius, Chromis ſit, dubitatur. Accedit tamen huic Aldrovandus, ſola grunnitus ratione habita. Tenuibus autem is ſquammis veſtitur ex auro nitentibus, ac cæruleum interdum colorem concinuè vibrantibus. Binas (verba ſunt Bellonii) *pinnas* gerit in tergore, quarum anterior quæ minor eſt, &c.

In herboſis degere Ovidius author eſt, quia immundum nominat, & luto gaudere credibile eſt. Virentibus herbis veſcitur. Parit quotannis ſemel. Exquiſito eſſe auditu apud Ariſtotelem legimus. Grunnire ſupe- rius dictum eſt.

Ariſt. H. A. lib. 5. c. 9. lib. 4. c. 7. & 8.

Vilem ſuam Chromin Rondeletius facit, Bellonii inter laudatiſſimos cenſetur.

ARTICULUS VIII.

De Aurata.

Tab. XIX. 2.

AUrata, ſeu Orata, Græce, χρύσοφρυς quod iis in locis, ubi in cæteris animantibus ſupercilia eſſe ſolent, aureo colore reſplendeat, Epheſiis teſte Archeſtrato ἰωνίσκος Heſychio ἴτελις dicitur. Ad denas libras cum maximè adolevit, vix unquam pervenit. *Dorſum* habet repandiuſculum, ex cæruleo nigreſcens. *Latera* compreſſa, argentea. *Ventrem* lactei coloris. Partes *oculis* ſuperiores auro, in adulto maximè, reſplendent. *Dentes* anteriores ſunt longi, rotundiuſculi, ſerrati, internæ utriuſque maxillæ partes, plurimis oſſeis tuberculis duris & inæqualibus muniuntur. *Ventriculum* habet amplum cum paucis, ut Ariſtoteles notavit, appendicibus. *Inteſtina* ampla pinguedine involuta. *Jecur* magnum pallidum, à quo *fellis* veſicula, longa, pinguedine obducta pendet. *Splenem* ſubatrum.

Ariſtot. H. A. l. 3. c. 17.

Sic eſt marinus piſcis, ut & in lacubus etiam marinis naſcatur, quod tales convectis marinis ſeminibus, Romani repleſſent. Commachium Bononienſibus eas ſubminiſtrat, & olim Velimus, Sabatinus, Vultinenſis, & Ciminus eas procreabat. Sed & circa Berenicem Lybiæ fluvium, qui λήθαν dicitur, inveniuntur.

Ariſtot. H. A. l. 8. c. 13.
Athen. Dipn. l. 1.
Ariſtot. H. A. l. 8. c. 2.

Cibus ipſi ſola caro. Tellinas & conchylia robuſtis maxillis frangere; Mænide tanquam ejus uſu vehementer oblectetur capi, certum fere eſt. Scari modo *ruminare* aſſerit, ſed fortè ſine authore, Rondeletius.

Æſtate circa fluviorum oſtia *parit*. Æſtus impatientia, mediis fervoribus, ſexagenis diebus *latere* à Plinio proditum eſt: tempus Ariſtoteles non expreſſit. Timidiſſimos eſſe captura oſtendit. Recedente maximè ſub Arcturi tempus mari, arborum ramos frondibus veſtitos, in arenam piſcatores difigunt: accedente plurimæ attrahuntur; reciprocante ramorum tu, quieſcunt, & ab imperitiſſimis quoque capiuntur.

Plinius H. N. l. 9 c. 16.
Ariſtot. H. A. l. 8. c. 19.
Ælian. H. A. lib. 13. cap. 28.

In precio fuere olim, Epheſiæ inprimis, quas Archeſtratus celebravit. Sergium Romanum patritium, cognomentum inde ſibi adſciviſſe, quòd cariſſimæ ipſi eſſent Oratæ, apud Varronem Columellam, Valerium Maximum, & Macrobium legimus. De *nutrimenti* qualitate non convenit inter veteres. Mneſithæus difficulter coqui, concoctam multum alere. Celſus duriorem eſſe. Diphilus cum Melanuro, qui ſucci bonitate Sargo, Hiceſio judice, minus nutrienti, inferior eſt, proportionem habere, aſſerit. Ideo Rondeletius carne media eſſe pronunciavit, ſaxatilium duriore. Noſtra ætate marinæ & quæ hyeme capiuntur, laudantur. Lacuſtres pinguidiores quidem, ſed lutum, quod in eo degant, olent. Apparatum in Aldrovando vide.

Macrob. Sat. l. 2. cap. 11.
Colum. R. R. l. 8. c. 16.
Athen. lib. 5.

ARTICULUS IX.

De Sargo.

Tab. XIX. 1.
Aldrov. de Piſcib. l. 2. c. 16. 17.

MA'ργὸς an σάργος dicendus ſit piſcis, dubitatur. Is quem Melanura Hiceſius accommodat, vocatur σάργος. Rondeletius geminum nomen agnoſcit, à multa carne id habere judicans. Sparo ſquammis tenuibus, lato corpore, linea à branchiis arcuata, pinna continua affinem Bellonius pronunciavit. *Roſtro* acutiore, *dorſo* magis repando, *ventre* prominentiore, *dentibus* latis humaniſque ſimillimis, lineis quibuſdam, unde πολύγραμμος, & macula juxta caudam nigra; unde πελανόγραμμος, & ὁ ῥροπυγόςικτος Ariſtoteli dicitur, diſtinguitur. *Colore* alias eſt argenteo. *Pinnæ* quæ ad branchias ſunt rubeſcunt. *Branchiarum* exterius tegumentum ſpineum eſt. Hepar ſubrubeſcit: ab hoc *fellis* veſicula pendet. *Lien* ſubniger eſt, & ferè circinatus. Ad multam magnitudinem excreſcere aſſolet.

Aldrovandus binos exhibet. Prior ὁ ῥροπυγόςικτος, pinnas omnes, præter eam quæ ab ano eſt, habet aureas; maculam juxta Uropygium violaceum, totum caput ad eundem colorem vergens.

Alter πολύγραμμος aureis & argenteis quæ ſerræ figuram exprimit lineis, elegantiſſimè condecoratur, pleræque ad rubiginem vergunt. Geſnerus *in mortuis* lineas evaneſcere tradit. Ægyptio eum mari vendicat Feſtus, ſed & in Adriatico naſcitur. Pelagiusne ſit, an ſaxatilis vel littoralis, inter Ovidium, Ælianum, Oppianum, & Ariſtotelem non convenit. Ita littore gaudere dicerem, ut & cautes ſæpè frequenter, quod radiis ſolaribus ibidem commodius fruatur. Sæpe quidem *cœno* à Mullo excitaro contentus eſt, ſed & carnivorum eſſe certum, quia

Ælian. H. A. l. 1. c. 17.
Ariſtot. H. A. l. 8. c. 17.

quia Lycostomo pisce inescatur. *Gregalem* Ælianus facere videtur: dum confertos capi scribit. Ad motum ut ut benè νωθὴς Oppiano dicatur, in evitandis tamen piscatoriis insidiis κινωπηγέστατος est, seu quòd lineam ad scopulos terat, quod apud Plinium legimus: seu quòd vel retibus proximus spei piscatorum illudat. κινῶν sanè & pro voti, & pro linea cui hamus affixus est, sumitur. Plures sibi adsciscunt *uxores*, pro his tempore verno pugnant. Vere & autumno *parere*, apud Aristotelem legimus, si quid aliter ab eodem dicitur, de Sargino non Sargo sumendum est. Tam vehementer capras amare Ælianus prodidit, ut ad illarum in aqua umbram, odore fortè illecti, adnatent, & saltu contingere conentur. Ne itaque mirere pellibus earum capi.

Oppian. Halieut. l. 1. v. 132. l. 4. v. 267. Plin. H. N. l. 9. c. 59. Arist. H. A. l. 5. c. 9. Ælian. H. A. l. 11. c. 11.

Fit eorum ab Epicharmo in nuptiis Hebes mentio. Et sanè grati esse stomacho creduntur, probique succi. Cæterum ægriusculè, quia durioris carnis, concoquuntur. Hydropicis Garyopontus præscribit. Dentes gestatos dentium avertere dolores, Kiranides fabulatus est.

Adjungit Aldrovandus Sargo *piscem, quem pro Melanderino*, Athenæo nominato, si exemplar mendosum non est, (Casaubonus Melanderini nomen ab aliis exemplaribus exulare scribit.) Rondeletius depinxit. Melanuro iste similis est. Toto *corpore* nigrescit, circa *caput* ex nigro purpurascit. *Cauda* saxatilium more in unam latam pinnam desinit. *Hepar* habet ex rubro candidum. Splenem nigrum, fel aqueum, lapides in capite.

ARTICULUS X.

De Sparo.

Tab. XVIII. 11.

QUem Græci σπάρον ἀπὸ τοῦ σπαίρειν, quod est palpitare, ut Eusthatius author est, Latini Sparum, seu à spargendo, seu aliunde vocant: hunc eundem cum *Rhyade* Aristotelis, & Æliani *Asspargo*, sed perperam, Rondeletius facit. Nec enim vel ῥόος speciale alicujus piscis nomen est, quod Salvianus opinatur; nec videtur isto vocabulo in singulari uti. Ῥυάδες verò, quos Aristoteles, fugere quoties vel piscium lotura vel navis sentina ejecta est, quasi fœdo tactos odore scribit, & quos Gaza modo *flutas*, modo *Spargos*, aliquando *fusaneos*, id est, χύται, quod fusim retibus capiantur, vocat: ii sunt, qui frequentes quidem & simul natant, fusimque & retibus capiuntur; ducem tamen, quod ἀγελαίοις proprium, non habent.

Arist. H. A. l. 4. c. 8.

De Aspargo nihil apud Ælianum invenies. Gyllius duntaxat Rhyades Aspargos interpretatus est, & multis errandi occasionem præbuit. Haud parvam cum Aurata & Sargo habet similitudinem. Ab illa, corpore minore & magis rotundo, rostro acutiore, & quòd circa branchias nullam neque purpuream, neque nigram maculam gerat, distinguitur. Ab hoc verò, quod ex auro refulgeat, lituram in cauda habeat, capite sit magis protenso, tres *aculeos* sub spina quæ est ano vicina ostentet, lienem rubrum, gracilem, oblongum, rectum, in dextro latere habeat, differt.

Ælian. H. A. l. 9. c. 46.

Littoralem Oppianus facit, Plinius inter marinos recensuit. Ovidius pelagium voluit, sed & marinis stagnis gaudet, inque iis frequenter capitur. Gregalis est, *carnivorus*, venatur & marinos pulices. Æstate circa saxosa littora *parit*. Haud olim ignobilis in cibo. Coquus apud Antippum inter lautissimos recenset. Epicharmus inter eos ponit, quorum ne stercora quidem fas sit Diis abjicere. Diphilus acrem esse ἀπαλόσαρκον ἄβρωμον, εὔστομαχον, pronunciat, elixum coctu facilem, ταγηνιστὸν difficilem addit. Raro ob parvitatem elixatur.

Oppian. Hal. l. 1. v. 109. Plin. H. N. l. 32. c. 11.

ARTICULUS XI.

De Mormyro & Canthari.

Tab. XIX. 3.

DE Mormyro, qui Oppiano μορμύλος, Ovidio *Mormyr*, Gazæ *Mormur*, pauca prodidere veteres. Quem Bellonius describit, Constantinopoli & alibi, nomine veluti per manus tradito, Mormyrus dicitur, videturque notas ab antiquis traditas, (αἰολὸν seu maculosum Oppianus, *pictum* Ovidius nominat) sibi vendicare. Piscis est corpore quam Aurata, Sparus, Sargus, & Melanurus longiore, & minus ad latera compresso. Capite item (utor verbis Aldrovandi) tenuiore & cælato, rostroque acutiore. Os mediocre habet, dentes exiguos, labia crassa, oculosque medios, branchias utrinque quaternas, &c.

Oppian. Hal. l. 1. v. 100. Aldrov. de Piscib. l. 2. c. 19.

Littoralem esse, præter Archestrati apud Athenæum & Oppiani authoritatem, quotidiana piscatorum experientia testatur. Nullum non *cibum* attingit, parva animalcula, conchulas, & minora crustacea venatur; nec à terrestribus sordibus abstinet. *Parit* æstate, capitur verriculis, & plagulis, ut Plutarchus ait. Retibus inclusus, imis in vadis, sulco, crebro caudæ motu depulsis arenis facto, subterlabitur. Τρεσιμώτατον Hicesius facit, quia lutum olet, vilis nostro tempore habetur.

Oppian. Halieut. l. 3. v. 126. Athen. l. 7.

CANTHARUS Græcis antiquis κάνθαρος, & genere fœminino κανθαρίς, modernis σκάθαρι, Gazæ *Scarabœus*, Plinio & Ovidio *Cantharus*, forte à coloris bætici & ferruginei similitudine, dicitur. Squammis integitur parvis, ex indico splendentibus. Caput & circa oculos partes ex nigro rubescunt. Labrum superius veluti in calva infarcitur. A branchiis ad caudam lineæ ducuntur subaureæ. Bellonius lineam armatam utrinque in lateribus, cyaneam esse tradit. Observati sunt lineis albicantibus, cyaneis, ex luteo ni-

Tab. XIX. 5.

nigricantibus, rectis quidem, sed non ita conspicuis variegati. Internis partibus non differt à Sparo, & lapides habet in cerebro. *Versatur* in cœnosis littoribus ac portubus, in quæ loca maris sordes fluctibus pelluntur. *Pamphagus* esse creditur. Nam carnes, panis, caseus, aqua & stercus in cibum ipsi cedunt. Turgent amore fœminarum, & quia Zelotypi acerrime pro suis conjugibus pugnant, sed non aliter, quam Menelaus cum Paride, Ælian. H. A. l. 1. c. 26. pro una tantum, quod ab Oppiano & Æliano proditum est. Inescantur Polypo, aut Carabo in nassam vimineam indito. Ingratum succo Ovidius dixit. Mollis & præhumidæ carnis fecit Rondeletius.

ARTICULUS XII.

De Salpa & Stromatheo.

Tab. XIX. 76. SAlpa Græcis σάλπη & σάλπης, Hesychio & Phavorino quoque βῶς, *bos* vocatur, quod nomen ipsi ab Halisonorum (maritimi populi Cariæ vicini) piscatoribus inditum est, si bene Pancratis versus apud Athenæum, correxit Gesnerus. Posset & *Chrysopleuros* ab aureo, quo per latera Salpa resplendet colore, dici. A cervice in caudam per argentea latera, aureis rubentibusque lineis, certis intervallis distinctis decentissimè pingitur: Undo Aristoteli apud Athenæum πολύῤῥαβδοι, πολύγραμμοι & ἐρυθρόγραμμοι, Oppiano αἰολόνωτοι hoc est, ut Lippius reddit, variis distincta tergora signis, dicuntur. Caput habet parvum & rotundum, dentes in superiore maxilla sedecim, in inferiore octodecim serratos firmos. Oculos aureos supercilia quodammodo virescentes, pinnam in tergo unicam longam, multis spinis asperam. Caudam bifurcam, linguam mediocrem, Squammis tegitur latis & varii coloris. Ventre & lateribus candicat, dorso ex cinereo nigricat. Interanea nigerrimo peritonæo continentur. *Hepar* est magnum, subrubrum, in tres lobos divisum, cui fellis vesica appendet. Splen nigricat. Vulva bifida est, ovis innumeris plena. Bellonius raro duas libras excedere scribit. In nullo piscium genere exactiorem servat: magnitudinem Salvianus, ideo forte à Pancrate ἰσομήκεις, æquales magnitudine longitudineve, quamvis Dalechampius facta ad pisces, quos nominaverat comparatione, id fieri credat. *Duo ipsorum* videntur *genera, commune* unum & omnibus notum quod descripsimus. *Minus alterum* quod in Narbonensi Gallia *Virgadella*, id est virgis seu lineis distinctum nominatur, Oppian. Halieut. l. 1. v. 125. quodque in stagnis marinis reperiri, & non nisi ætate à communi differre ex Rondeletio habemus. *Locum* si attendamus, herbosa laxantur arena apud Ovidium. Oppianus Aristot. H. A. l. 8. c. 2. & l. 4. c. 8. Πέτρας ἀμφιάλους φύκεσι μεδαλέας, *scopulos mari cinctos, musco humidos*, illis adscribit. Aristoteles in mari & stagnis marinis locat. *Cibus* ipsi alga marina, porrum, ut apud Philosophum extat, stercus & alia fœtida. Unde σκαλοφαγεῖν, & βδελυχθῶ merdivoram, & fœtidam in nuptiis Hebes Epicharmus, obscœnum piscem Plinius nominat. Semel anno & quidem autumno paulo ante æquinoctium *parit*, quibusdam in locis & æstate, si Aristoteli habenda fides est. Turmatim ab imo gurgite ad littora ferri, moxque alga, aliisque mari- Plin. H. N. l. 9 c. 51. nis herbis pastos, celerrimè in mare demergi, tradit Bellonius, raro unam, plerumque plures simul capi Salvianus. Cucurbitâ capitur, quod ea delectetur nimium, idque uni ei ex omnibus evenire Aristoteles docuit. Arist. H. A. l. 8. c. 2. l. 4. c. 8. *Auditu* valere apud eundem legimus. Nullum ferè inter *cibos* habet pretium. Archestrato semper mala, Diphilo dura & insuavis est. Platinæ sylvestre quid & ferinum resipit: circa Ebusam tamen capta haud spernitur. Alexandrina pariter maximè si in Autumno nata fuerit, humidum quid & album, idque non virosum emittit, ut Diphilus refert, sed & circa Mytilenem tempore messis capta haud ingrata est. Omnium tamen dura caro est, ut Plinius percoqui posse neget, nisi Plin. H. N. l. 9. c. 19. ferula prius verberetur.

Huc STROMATEUS pertinet, piscis in Tab. XVI. 7. rubro mari teste Athenæo nascens, Salpæ similis, & universo corpore, aureis lineis pro- Athen. Dipn. l 7. ductis distinctis, unde nomen invenit. Rondeletius pro eo subsequentem piscem pinxit, sed non descripsit.

ARTICULUS XIII.

De Fiatola Romæ dicta.

PIscem qui *Fiatola* Romæ dicitur, qui- Tab. XIX. 8. dam veterum Callionymum, alii *Ellopon*, nonnulli *Lycon*, Bellonius καλλίδυν esse opinatur. Aurei est & argentei coloris, multisque lituris variegatur. Latus item est ac planus, ut Bellonius scribit, rotundum ferè & compressum, Seserino non valde absimilem, Rondeletius facit. *Linguam* habet carnosam Delphini modo, ad humanam accedentem, suisque partibus omnimò absolutam, quod inter cæteros branchiis præditos solus habere videtur. Vendicat & hoc sibi peculiare, quod *pinnis* sub ventre careat, sitque omninò inermis. Gerit quoque branchias utrinque quatuor superiorem maxillam immobilem. Caudam lunatam, lineam à capite sub ventre ad umbilicum extensam, atque utrinque in cervice maculam nigram, Squammis in eo duntaxat lineæ ductu, qui piscis latera distinguit. Hepar ipsi unius lobi nullo felle præditum. *Stomachus* in litteram V. efformatus, cujus infima pars, in mocronem terminatur, & ad pylorum tam numerosas *appendices*, ut nulla arte numerari possint, habet. Intestina fulcit glandulosum pancreas. Lien stomacho subest. Benè in hunc picem καλλίχθυν Bellonius vocet, non disputo, hoc tantum addo;

Ceta-

Cetaceis hunc ab Oppiano annumerari, dentes ferratos habere & gregatim degere, quod forte Fiatolæ non competit. Adjicio tamen Bellonii in icone Calluchtin, quem Gesnerus pro Hepate primo habebat. Quod reliquum est, frequens est Romæ Fiatola, alibi rarus & incognitus. Rondeletius suis littoribus nunquam visum asserit. Fertur ex pulmone marino *nasci*, & optimi saporis esse.

ARTICULUS XIV.

De Scorpio & Scorpide.

Tab. XVIII. 12. Tab. XIX. 9. 10. Tab. IV. 7.

SCorpius piscis, qui Plinio aliquando *Scorpio*, ab insecto nomen traxit, non quod vel corporis figura id, vel colore æmuletur; sed quod, ut aculeo Scorpius terrestris, quem habet in cauda, ita hic spinis quibus in tergore & capite armatus est, venenum vulnerando infligat. Putatur à Scorpide sexu duntaxat differre, ut hic sit fœmina, ille mas: sed videntur specie distingui, & Scorpis cum Scorpœna pro uno pisce habebuntur. Trilibris quandoque datur; in mari rubro ad duorum & trium cubitorum magnitudinem excrescere, Ælianus: ad tantum & apud Inoos Tzetzes scribit. Corpus habet rotundum, anteriore parte crassissimum, posteriore teniæ. Squammas tam exiles & tenues, ut nisi adverras, iis carere videatur. Solo ventre albicat, cætera rubet, unde Plinio ruffus, Numenio ἐρυθρὸς, Hicesio πυῤῥὸς, Diphilo κιῤῥὸς nominatur, quia nigras quasdam Procopius notas habet, benè Epicharmus ποικίλον dixit. Caput ipsi magnum, angulosum, durum, osseum, plurimis acutissimis aculeis munitum. Os magnum, dentes confusos, densos, in inferiore maxilla triangulares, superciliorum loco aculeus acutissimus Cuculi instar, cum appendice cutacea molli, branchiæ utrinque quaternæ, osseo aculeatoque exprimento contritæ: juxta eas binæ latæ pinnæ, totidemque ex harum regione in ventre sed minores, in dorso unica à cervice ad caudam usque excurrens, anteriore sui parte undecim vel duodecim firmis aculeis horrida, cætera obtusa & innoxia. Cauda unica ac lata pinna constat. Duo ipsius genera posuere veteres, τεγναῖδης nempe, & *pelagium*, ut apud Athenæum legitur; sed videtur idem utrinque esse. Alii fortè duntaxat sunt littorales, & nigri; alii ruffi, & in altum quoque se efferunt. Inter littorales ergo ne sit, an pelagios ambigitur, cum & Mnesitheus apud Athenæum saxatiles esse testetur. *Carnivorus* est & Aphyis, Spatulis, Gobionibus, Cancris inprimis vescitur, nec algam spernit. *Fœtificat* in alto mari teste Aristotele; bis, eodem authore, *parit*, vere & autumno, secundum Oppianum ἀντιπέρατι φέρἑ βέλ☉, ὠδῖνεσι *quaternis sustinet telum partus doloribus*. Ictum ejus venenatum pestiferumque apud Dioscoridem & Avicennam legimus. Gravissimos infert dolores, quandoque & inflationem ventris accersit. Mullum dissectum & impositum remedio esse Ætius & Paulus tradidere. Rondeletius cum ipsius Scorpionis hepate, & lentisco contuso, ad vulneris ambitum applicato, expertus est. *Usum* & *in cibis* & in Medicina invenit. Hicesius apud Athenæum abstergere, excoctu facilem, multi succi, plurimi nutrimenti, quod χονδρώδης, id est, carnis solidæ, firmæ, callosæ, ac velut cartilagineæ (malè inter σαλάχη & χονδράκανθα referres) sit, facit. Commendatur, qui hyeme, locis saxosis, & puro mari captus est. Duritiem diuturna mortui asservatio emendat. Calore naturali evanescente, externo colliquante humidior efficitur. Archestratus in Thaso non longiorem pygone (viginti digitorum mensura est) emendum censet. *Medicinam* si spectes, jus alvum apud Plinium & Dioscoridem emollit. *Fel* ad menses vel secundas tam exceptum ab Hippocrate usurpatum. Plinio verrucas tollit, & unguium scabritiem emendat. Marcello à nebula & caligine liberat. Lapis, qui in capite è stranguriosis utiliter bibitur.

Ælian. H A. l. 17. c. 6. Tzetz. l. 8. v. 144. Athen. Dipnos. l. 7. Athen. H. A. l 8. Arist. H. A. l. 5. c. 9. Plin. H. N. l. 9 c. 51. Oppian. Halieut. l. 1. v. 590. Dioscor. l. 6. c. 61. Plin. H. N. l. 32. c. 9. Hippocrat. de morb. mulier. 1.

SCORPIDEM & SCORPÆNAM pro eodem pisce Aldrovandus sumit. Specie à Scorpio, ut supra dictum, quod colore & succo differant, ut Athenæus ait, distinguit. *Scorpidium* Psellus vocare videtur. Cinericia est Bellonio, & multo Scorpio minor, de cætero (tam etiam vivax, ut exenterato & corde carens moveri non desinat) Scorpio in omnibus fere similis. *Vescitur* algâ & sordibus marinis. Castitatem immaculatam generi suo servat, itaque habet pudicitiam sui generis, sed venenum sui generis non habet. Non enim percutit Scorpæna sed reficit. Apud Athenæum Scorpio in cibo posthabatur.

Tab. XVIII. 12. Ambros. Hexam. l. 5. c. 2.

ARTICULUS XV.

De Blenno & Pectine Romanorum.

Tab. XIX. 11. Tab. XXXI. 3.

BLennus Oppiano βλέννος contractè à βλεννός; Athenæo fortè βαιὸν, quod præ corporis crassitie brevis (βαιὸς idem quod minutus) Sophroni κωβιὸς potius qui idem cum Gobio, quam κωβιῷ specie similis, dicitur. Corcyrenses & Zacynthii *Cepolam* à Cepæ similitudine propter turgidum ventrem appellant, exinde *Bulbum* Plinii esse Bellonius conjicit. Rarò Gobium magnitudine superat. Colore est vario. Licet totus ferè liveat, plærisque tamen locis rubet, quibusdam etiam flavescit. Squammis paucis, tenuibus, & tam facilè deciduis tegitur, ut tum ad hoc, tum quod ob plurimum mucum, quo oblinitur, adeò lubricus sit, ut vix manibus adstringatur. Caput habet magnum, oculos eminentes, nigros.

Labrum ſuperius capiti ceu tubum quendam infixum. Dentes ſerratos, ſed adeò exiguos, ut os aſperum potius, quàm denticulatum appareat. *Linguam* albam conſpicuam. In latiore pinnæ tergoris parte, macula nigra, albicante circumdata circulo, parvi argentei numiſmatis magnitudine, oculorum in cauda pavonis figura conſpicitur. Reliqua in icone viſuntur. In algoſo littore *verſatur.* Romæ rarus, in Græcia frequentior. Non longè à loco, quo degit evagari ſolet. *Veſcitur* apuis, ſquillis, ſimilibuſque piſciculis, horum inopia ipſas depopulatur herbas. Guloſus eſt; ſed & ſtultus Plauto, niſi Blennum ibi melius pro mucoſo & pœdido ſumſeris. Carnis eſt mollis glutinoſæ & excrementitiæ. Cinis cum ruta veſicæ vitia & calculos ſanat.

Oppian. Halieut. l. 1. v. 109.

Tab. XXVII. 1. Plin. H. N. l. 32. c 9. Plin. H. N. l. 32. c. 2.

Quem PECTINEM Romæ vocant, hunc *Novaculam* Plinii Rondeletius eſſe ſuſpicatur, quâ tacta ferrum olent, quod dorſo ſit cultellato; Geſnerus *Pavonis* nomine ſibi tranſmiſſum Româ ſcribit. Piſcis eſt latus, & Fabri inſtar compreſſus. Tegitur magnis ſquammis, & variis pingitur coloribus. Caput maxillæ & branchiarum opercula plurimis cæruleis lineis inſigniuntur; Sinciput coloris eſt punicei ſaturati, latera albicant. Imis ventris & caudæ pinnæ ſubflavis & virentibus lineis inter ſe cancellatim commiſſis decenter admodum depicta ſunt. Pinna dorſi rubra nonnullis cæruleis conſpergitur maculis, dorſum ipſum eſt puniceum, cætera ex albo flaveſcit. Palmi menſuram excedere non ſolet. Capite eſt magno, valdè compreſſo, & prorſus omni roſtro carente. Linea namque anteriorem capitis totiuſque corporis partem terminans, longa ſit & recta, atque fere ad perpendiculum, è ſummo capitis vertice ad inferiorem uſque maxillam defertur; in cujus inferioris atque ferè perpendicularis partis loco inferiore, os poſitum eſt parvum, dentibus acutiſſimis, recurvis, exiguis munitum. Branchias utrinque habet quaternas. Ventriculum mediocrem. *Inteſtina* valdè pinguia, multis gyris circumacta: hepar pallidum, cui veſicula fellis annectitur. In ſaxoſis & arenoſis littoribus degit. Raris in Italia, in Rhodo, Siculo, & Hiſpano mari frequentior. Solus vagatur; & quia parvo eſt ore, loligunculis, ſepiolis, & Apuis duntaxat veſcitur. *Carne* ajunt eſſe tenera, friabili, boni ſucci, & concoctu facili. Nullis ferè aliis ſpinis quam iis, quæ dorſi ſpinam conſtituunt, interciditur, planorum more.

ARTICULUS XVI.

De Aphyis ſeu Apius in genere.

Tab. XIX. 12. 13.

APua, ſive pro parvo piſcitio, ſive pro peculiari aliqua ſpecie tantum accipiatur, ἀφύη potius quam ἀφύα, ut Suidas & Ariſtophanis ſcholiaſtes pronunciant, dicitur, Atticos in plurali, in ſingulari rariſſimè protuliſſe; quòd cumulatim edi ſoleant, Euſtathius author eſt; nec aliam ob cauſam ἀφύδα vocavit Ariſtophanes. An vel ὡς ἂν ἀφυεῖς ὦσι quoſi non natæ, quod Rondeletio & Aldrovando placet; vel quaſi δυσφυεῖς, bis natæ, quod malignè & nimis puſillo corpore naſcantur; vel ἀπὸ τοῦ ὕειν, quod ex pluvia generentur; quod Plinius videtur velle, unde Gaza *Apluas* Latinè reddidit; vel quaſi ἀφρύη, id eſt ſpuma, ex qua ab imbre excitato oriuntur, dicantur; non diſputo: nec an ἕψεται, cum Apuis quas *Cobites* veteres nominant, ſpecie iidem ſint, inquiro; hoc certum λιπαρὸν à pinguedine Varino; γένον θαλάττιον, quod cum ſemper ſint exigui, ſemper fœtus recens eſſe exiſtimari poſſint, ab Athenæo dici: nec fortè à vero aberrant, qui ἐγγαύλεις Oppiano vocari, credidere. *Plura ipſarum* à veteribus recenſentur *genera:* quorum ferè nomina ſunt, *Apua vera*, *Apua Gobitis*, *Engraulis, ſeu Encraſicholus*, *Apua Phalerica*, *Apua Mugilum*, *Mœnidum*, *Mullonum*, *item Hepſetus*, *Atherine*, & *Membras.* Commune omnibus, candido colore eſſe. Caput majuſculum & oculos elatos & nigros habere. Archippus apud Athenæum στρογγύλας vocat; veteres, quoſdam ex ſemine, alios ſponte naſci prodiderunt. In ſcopulis, quorum ſinus multiplices unda excavavit, ad littora *verſantur*, tamque denſis natant agminibus, ut tam γλαυκὴ λευκαίνειν ἀμφιτρίτη cæruleum mare album reddi videatur, ita aliquando ſe implicant, ut earum compactarum occurſo, vel navis retardetur, ut de aliis quæ Oppianus ponit taceam. Quantum ad *Generationem*, ſponte ſine coitu ex imbribus fumeſcente mari naſci; alias è limo putreſcente ſcilicet & ipſo, vel quicquid in fundo colectitium eſt oriri, prodidit Oppianus. Nec aliter Ariſtoteles, illud ſi excipias, quod quandam è piſcibus oriri addit. Nam apud eum ἐκ τῆς ἀμμώδους γῆς ſeu ex ſabulone, id quod apuæ ſpumam vocant, prodire legimus. Argumentum ortus, quod frigidis temporibus non capiantur; & traheis ſculpta humo, ſæpe numero & copioſiores & præſtantiores ſint prædæ. Oriuntur autem opacis tepidiſque locis, ὅταν εὐημερίας γενομένης ἀναθερμαίνεται ἡ γῆ, *cum cæli clementia terra conceleſcit*, veluti in Athenienſis agri Salamine, ad Themiſtocleum, & in Marathone. Ejuſmodi omnes ſunt, ut neque gradeſcant, neque generent, neque diu durare queant, priore turbâ abolitâ altera ſuccreſcit. In nullo apud Athenienſes patinarum honore erant, ſi Chryſippo apud Athenæum credimus, fortè ob copiam. Archeſtratus μίνθας ſeu oleti inſtar aſpernabatur. In mediterraneis expetebantur, inde piguium Athenis nomen. Nicomedes eorum deſiderio flagrans, cum haberi

Oppian. Hal. l. 1. v. 290. Oppian. Hal. l. 4. v. 470.

Oppian. Cyneg l. 2. v. 568. Ariſt. H. A. l. 6. c. 15. exercit. Scalig. c. 14.

haberi non possent, figuris ex rapis fœminis ad earundem speciem ab Apitio dissectis, ex oleo coctis, & sale atque papavere conditis, ventrem explevit, referente Suida. Apparatum apum Aldrovandum vide. De cætero humidum & flatulentum alimentum præbent. Diphilus gravis & difficilis coctionis esse putabat.

ARTICULUS XVII.

De Apuis in specie, & in primis Vera, Phalerica, Membrade, Cobite, & Hepteto.

Tab. XIX. 12. 13. 14. 16. Aldrov. de Piscib. l. 2. cap. 29. 30 31. 32. GEnera Apuarum præterito recensuimus articulo.

Prima est APUA VERA, cui, quæ generatim de Apuis dicta sunt inprimis conveniunt, quam Græci propriè ἀφρὸν, Athenæus ἀφρίτιν, aliqui ἀφρύην à spuma nuncupant: Suidæ ἀφρύη ἡ ἀγονογενὴς, quasi nullis orta parentibus dicitur. Pisciculus est vix auricularis digiti longitudinem adæquans, oculis nigricantibus. Duo ejus genera. *Album* in Hollandia frequentius; & rubicundum, Aphya Triglitis Bellonio.

Altera est APHYA PHALERICA, vel ab Atticæ portu qui Phalereus appellabatur; vel ἀπὸ τῶν φαληρῶν (alba hæc est & spumea Græcis) ita dicta. Sardinis est similis minor, tenuior. Squammas in mari habet, sed statim excidunt remanentibus earum vestigiis, & iis quæ ventrem firmant. Adeò est mollis & pinguis, ut si aliquando digitis tractetur, liquefiat; aut si magna copia in navicula vehatur, supernatans oleum piscatores colligant. Vidit Rondeletius unius diei capturam, quinquaginta coronatis aureis venditam. Erat apud veteres in precio si Polluci credendum.

Tertia est MEMBRAS. Has Phrynichus apud Athenæum βεμβράδας, Epicharmus & Sophron βιμβραδόνας, Attici μεμβράδας, Trallia-
Arist. H. A. l. 6. c. 15. nus μεμβρίδια appellasse videtur. Aristoteles ex Aphya Phalerica nasci author est; & inter μονίμους pisces, id est haud migrare solidos recenset. Cum verò Phrynichus χρυσοκεφάλους cognominet, ac Aristophanes τριχίγραφας, id est, cano corpore, Rondeletius eos pisciculos esse conjicit, qui Gallis *Celerias* vocantur. Sunt corpore admodum candido, capite auri colorum æmulante, Sardinis valdè similes. Coquuntur ex præcepto Dorionis, mutilato capite, si corpulentiores fuerint, & lotæ sale minuto & aqua. Contemptos fuisse Antiphanes ostendit.

Quarta est APHYA COBITES, κωβῖτις Græcis, Theodoro Gobionaria. Putatur ab ignobili quodam & terram subiente Gobio procreari. Rondeletio est ille quem Galli *Logis demer*, ad differentiam fluviatilis vocant. Nunquam ad Gobionum magnitudinem accedit, alioqui marinis Gobionibus simillimus. Corpore est rotundo, pellucido, dorso latiusculo, colore candido, nigris aliquot maculis asper, caudâ variâ, oculis quodammodo supra caput positis. Pinnæ eædem illi, quæ Gobionibus, maximè illa, quæ his peculiaris, barbæ instar ex ea ventris parte, in qua binæ sunt in aliis piscibus, propendens. *Hepar* est lactei coloris, & in eo fellis vesica, splen, rubet, *intestina* & peritonæum ex albo nigricant. *Cor* ex albo ruffescit. Gravis est, & difficilis concoctu.

De *Encrasicholo sequenti capite agemus. De Aphyis Mugulum inter istos agetur.*

Apuas MULLORUM *exiguos admodum Mullos arbitratur Rondeletius, qui in stagnis marinis ex putredine nascuntur.*

Aphyas MÆNIDUM *verò pisculos Mænidum specie sine mare & fœmina sponte nascentes esse judicat, etsi contra sentiat Aristoteles.*

HEPHETI seu Hepseti nomen, ad multos parvos pisculos extenditur; peculiarem aliquam speciem esse, exinde, quòd apud Athenæum pro parvo pisciculo Aphyarum generis ponatur. Rondeletius à Gallis *Iouil* appellari credit. Est digiti magnitudine, argentei coloris, corpore pellucido, dempta ea virgâ, quæ à branchiis ad caudam extenditur. Oculos habet depressos, pro parvitate corporis magnos. Os ita scissum, ut inferior maxilla superiori sit prætensa, sitque velut oris operculum.

ARTICULUS XVIII.

De Encrasicholo & Atherina.

ENcrasicholos, Græcis ἐγκρασίχολος, quod χολὴν ἐν τῷ κρανίῳ ἤτοι κεφαλῇ seu *bilis folliculum* in capite gerat, hoc est, quod ejus caput impensè amarum sit, unde eo mutilari assolet, dictus; aliis λυκόστομος, quod dum oscitat, amplum os aperiat, ut serpentis potius quam piscis videatur; Plinio, multorum eruditorum judicio *Lupus* nuncupatur. An Chalcedoniis ἐρίτιμος dicatur, quod Callimachus apud Athenæum prodidit, ἐγγραύλεις quoque Ælianus vocat. Magnitudine est plærumque digiti, palmi longitudinem nunquam assequitur. Argenteo colore micat, tergore ad cæruleum accedit, si soli opponatur transparet, dempta argentea linea, quæ spinæ vertebras comitatur, quæ sanguinem continet. *Squammis* carere falsum, vel in sale adservatis argenteæ micant. Rostrum habet acutum; os amplum, utramque maxillam serræ modo asperam, branchias parvas duplices. *Cor* oblongum & acutum, hepar rubrum, maculis rotundis conspersum. Ventriculi appendices multas & nigras. Ventrem mollissimum, ideoque plærumque absumptus in salitis conspicitur. Ovis

Tab. XVII. 15. Tab. XIX. 17. 18. Plin. H. N. l. 31. c. 8.

Ovis ſcatet rubentibus. Spinis caret, eâ exceptâ, quæ in dorſo eſt, & ipſa tenuis, adeò ut vix dentibus negocium faceſſat. Arenâ, ſpurcitiis, atque cœno veſcuntur. Capiuntur hyeme à Decembri ad quadrageſimam uſque, in Provincia numeroſiſſimè, noctu igne è naviculis accenſo. Quam confertis turmis denſi, metu inſidiarum natent, de Aphyis in genere dictum eſt. Hanc tam confertam Lycoſtomorum natationem, βόλον à peritis nominari, Ælianus tradidit. De *Ortu* diſſentiunt Authores. Suidas & Athenæus ex Apua Cobite; Ariſtoteles ex Phalerica oriri tradit. Satius eſt ſui generis piſcem ſtatuere, quàm vel ſpecies in infinitum multiplicate; vel ex Apua Phalerica duos diverſos piſces generari, concedere. Nam & ex hac Membradem oriri Philoſophus author eſt. In magno plæriſque in locis habentur precio. Comeduntur & crudi & ſale aſſervati. Minutatim concidunt, cæpam pariter tritam addunt, ſic ex oleo & aceto aſperſo pipere ſumuntur, ſaliuntur truncato capite, & fel aufertur ſimul. De Garo quod ex iis, vide Rondeletium. Huc referunt nonnulli λυκόστομον, cujus effigiem exhibet Tab. 47. 19.

Ælian. H. A. l.8.c.18.

ATHERINAM, Græci ἀθερίνην, & per pleonaſmum literæ ν ἀνθερίνην, ſeu α tranſverſo, quem alterum Atherinæ genus in ventre habet aculeo, quod Gillio placet; ſeu ab ariſtis (ἀνθέριξ idem eſt quod ἀθὴρ, id eſt, ariſta, pars ſpicæ acuta, ſeu ut Erotianus explicat, tenuiſſimum illud, quod in hordeo acuminatum eſt) per metaphoram pro ſpina ſumpta, quas multas & Sardinis duriores Atherinæ habent, quod Rondeletius voluit, dicunt. Poſſet & ab ἀθερίζειν, quod pro καταφρονεῖν floccipendere & contemnere deduci, quod nimirum ἀθερίζεται πᾶς ὁ αὐτὴ διὰ τὸ εὐτελὲ *ob vilitatem negligatur*. Gaza *Ariſtam* & *Ariſtulam* vertit. Callimacho, in nomenclaturis diverſarum gentium ἰκτάρα & ἴκταρ, ſine dubio à parvitate, (ἴκταρ Adverbium Græcis ſonat propè) vocatur, Romanis Laterina. Quid per ſuum Acerinam Plinius Medicus intelligat, difficile eſt dicere. Bellonius recentiorum Cernuum eſſe credit: ego mendum eſſe, & Atherinam legi debere judico. *Deſcriptionem* ſi attendas, ita de eo Rondeletius: Piſciculus eſt marinus, litoralis: reperitur & in marinis ſtagnis, Aphyis ſimilis, dodrantali magnitudine, parvi digiti craſſitudine, *dorſo* ſpiſſo, ventre leviter depreſſo, *ore* parvo ſine dentibus, *oculis* magnis. *Colore* eſt vario: nam venter argenteus eſt, dorſum fuſcum, circa caput, ex flavo rubeſcit Sardinarum modo. Locus qui inter oculos eſt, cælatus videtur. *Pinnas* habet quatuor, duas ad branchias, duas in ventre, aliam à popice, præter has, alias duas in dorſo. Omnes candidæ ſunt. Cauda duabus pinnis conſtat. (contra oſtendit appoſita icon) Pro linea medio corpore à branchiis ad caudam protenſa, ſpiſſum quid habet ſub cute, quod non poſſum aliter quam faſciam per ſimilitudinem vocare, quæ cum cocta Atherina editur, evidendiſſima eſt, & cum lumini objicitur; quia reliquo corpore pellucida eſt, hâc parte opaca. An Aphyæ Meletæ mas ſit, quod piſcatores credunt, dubito, tum quod illæ ſine mare & fœmina naſcantur, hæ diſtinguantur ſexu: tum quod molliſſimo & depreſſo corpore ſit illæ; iſtæ ſolidius & ſpiſſius habeant. Bellonius ſuum, quem vulgus Cræcum, Romani Latharinum, Maſſilienſes Sencle vocant, ita deſcribit. Piſciculus eſt digiti craſſitudinem excedens, neque extenſo digito longior: Argentei coloris, tranſlucente corpore, & quod ſoli objectum, ut vitrum tranſpareat, lineamque oſtendit internè obſcuram, rectam, à capite ad caudam, à ſanguine, qui in ſpina profunditur, provenientem. *Oculis* eſt grandibus, lingua candida. Pinnam utrinque in lateribus & geminam alteram habet ſub ventre, quæ piſcem in partes æquales ſecat: ac præterea tenuem aliam, & parvam fert in medio tergore pinulam. Cæterum *Cor* gerit, ut ſemen oxalidis triquetrum & oblongum, pericardio perbellè incluſum: branchias utrinque quatuor: *Coſtas*, item utrinque decem omni capillamento teneriores: vertebras adeo exiles, ut vix ab acie oculi perſpicaciſſima diſcernantur.

Paſcuntur in algoſo littore, ἀνὰ παραστείαν ὑπὸ χλοεραῖς βυθάνησι ut Oppiani verbis utar. Oppian. Hal.l.1. Quam Rondeletius deſcripſit, non tantum in vicino Monſpelio mari, ubi Melet dicitur, ſed & Maſſiliæ, & in ſtagno quod Martegne vocatur, frequentiſſimè capitur, & nomen Sanclez obtinuit. Ariſtoteles gregales facit, eodemque teſtes inter Rhyades circa æquinoctium vernum πρὸς τῇ γῇ juxta terram, alvum arenæ aterentes pariunt. Ariſtot. H. H. l.6.c.17. Vilem in *cibo* Phavorinus fecit, & contemptum; delicatiſſimum ſuum Rondeletius, niſi ſpinæ negocium faceſſerent. Bellonius quoque quæſtuoſiſſimam ſuarum ob ſuavitatem piſcationem ſcribit.

ARTICULUS XIX.

De Lavarono Bellonii.

PIſcis, quem Romanum vulgus Lavarónum vel Lavonum, ſeu à beata que Lavarono, quod non videtur, cùm marinus ſit, ſeu aliunde, Maſſilienſes Caballonum, Genuenſes à capitis magnitudine Capaſſonum, vocant; ita à Bellonio deſcribitur. Grandiore ſunt capite, quem Atherinæ, magis recurto ac compreſſiore ad ventrem corpore, & paulo latiore tranſparant, ut Atherinæ, maximamque habent cum iis affinitatem. *Squamis* multis integuntur, quæ detectæ argenteum colorem præ ſe ferre videntur.

dentur. Duas in tergore gerunt pinnulas, utrimque ad latera unam. *Dentibus* carent, ut Harengus: *Cor* exiguum, oblongum, triquetrum, habent: *hepar* pallidum, cui ſtomachus ſubeſt, piſciculis & Cardibus parvis nonnunquam refertus. *Inteſtina* ad anum tribus revolutionibus reflectuntur. *Fel* ob ejus exiguitatem conſpicuum non habent: *ſpinas* quoque ferunt nullas. Carnem albiſſimam & leviſſimam. Calculos duos in capite gerunt, Seſamino minores: ſquammas paulo quam Atherina latiores & numeroſiores. Magnam cum fluviatili Lavareto affinitatem habet.

ARTICULUS XX.

De Sarda ſeu Sardina.

Tab. xx. 1. 2. 3. Galen. Facult. Alim. l. 3. c. penult. SArdæ nomen, ſi benè ex Galeno colligo, omnibus piſciculis, qui ad ſaliendum apti ſunt, competere videtur; idque inde ſortitas apud veteres credo, quòd ex Sardinia in alias regiones, eveherentur. A Sardinis & Sardellis magnitudine duntaxat & ætate differunt. Cum nondum adolevere, Plin. H. N. l. 32. c. 11. Sardinæ & Surdellæ dicuntur, adultæ Sardarum nomen capiunt.

Vnde Apicius Sardam farciri ſolere dicit, Sardenam ob parvitatem non poſſe. Fateor tamen, & Pelamydi longæ apud Plinium Sardæ vocabulum impoſitum inveniri. Qui *Trichias* & *Trichides*, quas Dorion apud Athenæum non diſtinguit, Ariſtoteli dictas, cum nullibi tam vulgaris piſciculi tam diligens naturæ explorator meminerit, credunt eaſque ἀπὸ τῶν τριχῶν, quaſi à capillis, ſeu parvis illis & capillaribus quibus abundant ſpinulis, à quibus etiam θρίσσας dicunt, Ariſtot. H. A. l. 6. c. 15. quas recentiores Aloſas nominant, deducunt, vix falluntur; niſi fortè hoc obſtet, quod idem ex Membradibus Trichides, ex Ariſtot. H. A. l. 8. c. 13. his Trichias naſci dixerit. Nam quod alibi τριχίαις (Sardas Gaza vocat) quædam adſcribit, quæ Sardis nulla ratione competunt, ea θρίσσαις ſeu Aloſis, competunt, ut mendum ſubeſſe, & malè Gazam vertiſſe ſit evidentiſſimum. *Chalcidas* quoque marinas Sardinas nuncupari, vel ex Callimacho colligitur, haſque Columella intelligit, dum dicit, *Piſcibus in piſcinis præbere oportet, tabentes Haleculas & ſalibus exeſam Chalcidem putremque Sardinam.*

Invenio & à Dorione χαλκιδικὰ dici. *Eritimum* vocari, vix ex Epeneti apud Athenæum loco χαλκίδας τὰς (legendum ἃς) καλοῦσι ϗ σαρδίνους ἐρίμους ἱέρακα, inquit colligi poteſt, Bellonius etiam cum Chalcidibus eaſdem ponit; ſed dum fluviatiles à Celerinis ſola magnitudine differre, ſpecie convenire putat, argumento ſumpto, quod Galli qui ad Oceanum ſiti ſunt, nullum piſcem Sardinæ nomine agnoſcant, præter eum, qui aliunde ſale aſſervatus, ad eos perfertur; Celerinus verò in Gallia tam ſit popularis, quam à in mari mediterraneo ipſa Sardinia, ex Aldrovandi opinione fallitur. Sunt enim Gallorum Celerini (verba ſunt Aldrovandi) ab Allobrogum Celerinis diverſi, illi marini ſunt, & noſtro & Rondeletii etiam judiciò marinis Membradibus in Aquarum genere non Chalcidibus ſive Sardinis iidem; hi lacuſtres, & Chalcides Ariſtotelis, Sardella, & Aquo Fracoſtorii. Anglorum Sprat, & Hollandorum Sprot, ad quos fumo ſiccatus adferri ſolet, haud alium puto quam Sardam aut Sardinam ſicuti & illum quoque, quem Rondeletius ſcribit Agathopoli magna copia capi ſolere, nominarique; Calliques vel Laſchez; & Maſſiliæ Garengades, licet ipſe Membradem eſſe velit: ut enim Calliques ex Chalcis corruptum eſſe videtur, ita etiam Lachez ex Laccia; quo nomine in multis Italiæ locis Aloſa appellatur, cui ſimillima eſt Sardina, & ipſe quoque eum Aloſæ ſimilem eſſe profitetur. *Harengades* verò etiam dici videtur, quod & Harengo ſimilis ſit, & ſimiliter ſalita per mediterranea loca venalis efferatur. *Icones* & *Deſcriptiones* diverſas quinque apud Aldrovandum invenies.

Prima, piſciculus eſt Aphyæ Phalericæ omninò ſimilis, niſi paulo major, & ſpiſſior eſſet, à parva Aloſa, ore, branchiis & oculis, pinnarum numero, ſitu, ſquamis, caudâ minimè diſcrepans, ſed in hoc tantum quod Aloſa ſit latior. Sardina igitur ſquamas magnas, tenues habet: colore eſt vario, nimirum capite aureo, ventre albo, dorſo cum viridi cæruleo, utroque ſplendido, rutilanteque dum viva è mari extrahitur: una enim cum vita viridis evaneſcit, cæruleoque manente, eoque habeſcente & ſplendorem ſuum amittente. Inteſtina habet parva & recta, Aloſarum inteſtinis ſimilia.

Altero loco picta, in qua pictor pinnas nullas expreſſit, capite eſt rubicundo, corpore toto ſubviridi, præter duas quæ in ea conſpicuæ ſunt, lineas, quæ ſunt cæruleæ. Cauda ad caſtaneum in extremo vergit. Sardæ Flandricæ nomine miſſa eſt.

Tertia eodem quoque nomine, ſed majoris cognomento communicata, pinnas habet nigras, quarum ſitus (dum modo pictor rectè expreſſit) alterius ſpeciei piſcem eſſe indicat. Colore eſt vario viridi nimirum violaceo, paleari & ruffo. Maculæ in lateribus ſunt nigræ: in pectore croceæ.

Reliquæ duæ ſpecies, dorſo ſunt viridi, ventre argenteo. Prior in extremitatibus oſſium, quibus branchiæ teguntur, rubent. Oppianus dum ſcribit: Oppian. Hal. l. 1.

Chalcides & Thriſſæ paſſim Abramideſque feruntur,
Et curvis habitant ſcopulis & littora viſunt,
Atque catervatim percurrunt æquoris undas,

 Alter-

Alternantque imas ponti, curruntque per æquor.
Hospitium mutant semper, pontoque vagantur.

iis qui vagabundam vitam agunt, accenset. Capiuntur Maſsâ ex ervis frictis & myrrha vino odorato excepta, confecta; aliquando foliis betæ, quâ impensè delectantur. Adhibentur quidem *in cibis*, sed revera, ut Hicesius apud Athenæum dicit, ἄχυροι καὶ ἄλυποι καὶ ἄχυλοι id est squalidi, nec multum pingues, sunt, nec copiosum succum in alimentum præbent. Apicius farcire eas docuit, Galenus ad saliendum aptissimas dixit.

Apic. l. 9. c. 10. Galen. de facult. Alim. l. 3.

Medicum usum quod spectat, in prima mensa sumptæ, alvum subducunt. Capite, in puero quodam, loco balani feliciter usus est Brasavolus. Marcellus exustas sine osse, vel salsamentum, & confrictas, si varicibus supponatur, statim prodesse scribit. Idem Sardæ caput combustum, medicamento ad gingivarum tumorem, fœtoremque admiscet. Privatum contra presteris morsum valet, si Plinio credimus.

Marcell. c. 11. 19.

ARTICULUS XXI.

De Mæna.

Tab. XX. 4.

MÆna, Græcis, Μαινίς, Theodoro Gazæ Halec est; metuo ne perperam. Alecis enim nomen, vel omnibus pisciculis qui muriâ condiuntur, quod Rondeletius docuit, competit; vel illis, qui apud Græcos Anthracides, seu Carbonarii vel prunarii pisces, quod in pruna & craticula commodè coqui possint, dicuntur, quod ex Hermolao discimus; vel ipsi piscium fœti, unde Plinius. *Laudatur & Clazomene garum, Pompeiique & Leptis: sicut muriâ Antipolis ac Thuria: jam verò & Dalmatia. Vitium hujus est Alex, imperfecta nec colata fæx:* vel denique pisciculo fluviatili seu dulcium aquarum, quem Plinius, ad ostreas, echinos, urticas, cammaros & mullorum jecinora pervenisse scribit.

Plin. H. N. l. 31. c. 18.

Columella inter parvi incrementi fluviorum animalia reponit, & piscibus majoribus præberi jubet, ut de Martiali taceam. *Descriptionem* & *Differentias*; quod spectat, Mænam inquit Gillius, non modo speciei, sed etiam generis nomen esse conjicio; quod varium & multiplex est earum genus. Aliæ in utroque latere nigram maculam orbiculatam habent, quas ii, qui Adriaticum sinum accolunt, vulgo Mænas sclavas appellant: aliæ leucomænides, hoc est, albæ Mænæ à Græcis sive Smarides nuncupatæ: itemque sunt Mænæ Boopes appellatæ. Bellonius duas observavit differentias in colore: alias enim luteo, alias lituris cyaneis aut azureis consperſas esse ait. Speusippus Mænidi similes facit Boacem & Smaridem: idem tradit Rondeletius, nec non Bellonius, nisi (inquit hic) paulo latiores & breviores cernerentur, & squamis Smaride tenuioribus contegerentur, breviorique essent capite, rarissime siquidem palmum excedere; (Antiphanes quoque Mænas exiguos pisces esse dixit, & Martialis breves) lineam in lateribus rectam habere, quæ in Smaride arcuata est: pinnas tergoris, laterum, & caudæ diaphanas esse, & maculatas. Os si clausum contineat, minimum quidem apparere: sed dum hiat, rictum magnum ostendere, labrumque superbius tubi in modum, ut in Harengo infractum esse: Oculos habere rotundos, iridem subrubram: maxillæ asperitatem quandam dentium vicem præ se ferre: si desquametur albissimam argenteamque spectari: sed tergus livore quodam sub oculis in prepureum gemmante depingi.

Colu-mella R. R. l. 18. c. 15. Martial. Epigram. l. 3. & l. 11.

Addit Rondeletius, utrimque magnam & rotundam maculam habere in medio corpore; quam etiam in icone expressit, Bellonius omisit, & in descriptione non meminit, nisi eam intellexerit, dum inquit, utrimque lituris notari, quod tamen non assero, quandoquidem icon mea cum Belloniana satis convenit, & ejusdem coloris lituras habet, item circum oculos. Pinnæ omnes etiam versicolores. Venter candicat. Cauda fusca est. Idem Rondeletius hyeme candidam esse scribit, vere & æstate variam: maculis cæruleis toto corpore & potissimum in capite & dorso sparsis: item lapides habere in capite maremque in eo fœminæ dissimilem, quod latior sit & porrectior, fœmina rotundior: cum fœtura fœmina impleri incipit, maris colorem in varietatem quandam & nigrorem mutari. Aristoteles verò hanc mutationem tempori adscribit, & de Mæna simpliciter id tradit, nec fœminæ nec maris facta mentione.

Mæna & Smaris (inquit) *mutantur; ut ex albedine rursus æstate ad nigredinem redeant, idque maximè suis pinnis & branchiis declarant.* Ita & Plinius: *Mutant colorem candidæ hyeme Mænæ, & fiunt æstate nigriores.* Quem locum Massarius explicans: dixit, inquit, æstate nigriores: quia suscipiunt colores cæruleos, qui quod ad albedinem sunt obscuriores, & nigriores.

Et rursus: Mæna pisculus est digitalis longitudinis, hyeme candida, & æstate varia, picturis cæruleis obliquis. Quomodo autem colores mutent, in Merula ac Phycide (ni fellor) explicatum est. Testatur denique Rondeletius, cum aliquando Româ Venetias venisset, Mænas se tanta colorum varietate conspexisse, ut vix primo aspectu agnosceret, quod suo in littore minus pictæ sint. Quod ad *partes internas* attinet: Mænæ *hepar*, ut Bellonius observavit, fungosum ex lacteo pallescit: sub cujus lobo dex-

dextro fel luteum oblongo vasculo includitur: *Splen* niger, *stomachus* oblongus. Raro in Oceano *capiuntur:* in mari tam supero quàm infero frequentes esse, nomenclaturæ apud utriusque maris accolas indicant. Mænaria insula ab earum frequentia nomen sortita est. Inter herbas in littore algoso, seu ut Ovidius, in herbosa arena *victitare*, Oppiani fide tradimus. A carne non omnino abstinere, quidam prodidere. Gregales esse apud Aristotelem legimus. *Parit* brumâ, vel ut Bellonius, post brumam, & omnium piscium fœcundissima esse censetur. Cum fœtu fœmina impleri incipit, ob malignum fœtorem, τράγος seu *Hircus*, ut apud Aristotelem extat, dicitur. Singularem cum vespis sympathiam habere ex eo quidam colligunt, quod illæ nassa, in quæ mæna cum Chalcide reperta est, capiantur, prodente Æliano: singulari in Xiphias odio ferri, ex eo nonnulli, quod eam balænæ metu, gladio suo in terra hærentem, conficiant, ut Oppianus testatur. Inter plebeios *cibos* reputantur, adeò, ut acervatim, vitato etiam emptore Venetiis vendantur, tum quod parvi sint, tum quod cum uterum ferunt, exquisiti fœtoris. Unde Martialis:

Ælian. in Histor. Animal.

Fuisse gerres aut inutiles mænas
Odor impudicus urcei fatebatur.

Martial. l. 12. Epigr. 32.

& in Majali L. Pomponius Atellanarum Poëta, ut dicitur Agellio.

——— *Cœnam quæritat, si nemo eum*
Vocat, revortit mœstus ad mænam miser.

Succi tamen bonitate Gobiis præstare Hicesius, teste Athenæo, author est; quod forte de iis, qui in littore petroso aut arenoso, & suo tempore capiebantur, sumendum est. Nam aliàs, Gobius friabili est carne, & saxalitium non multò inferiore. Liquamen seu gari speciem ex ipsis fieri solitam, Plinius innuit, dum scribit. *Sal etiam è muria salsamentorum recoquitur, iterumque consumpto liquore, ad naturam suam redit, vulgo è Mænis jucundissimus.* Apud Persium quoque aliquid simile invenies, fit visceribus piscium in vas aliquod injectis, & sale conditis. *De usu in Medicina* hæc habeto. Jus assumtarum alvum solvere; ut & salsas, si umbilico illinantur. Capitibus inveteratarum ustis ad sedis fissuras, & columellam inveteratam Galenum uti: ad uvam diu jacentem, cum gallæ & floris æris, denariis duobus, Marcellum Empyricum: ad Anginam cum melle illitis eundem. Plinius earundem cinerem, admixto sale & cunila, oleoque, vulvæ mederi, & suffitione secundas extrahere, testatur. Cum allio tritus verrucas tollit, & verendorum pustulas discutit. In dysenteria quem præbeant. Mænæ usum, apud Galenum invenies.

Plin. H. N. l. 31. c. 7.

Plin. H. N. l. 31. c. 9.

Galen. simpl. l. 11.

Plin. H. N. l. 32. c. 10.

ARTICULUS XXII.

De Smaride.

Smarides qui & *Marides* apud Athenæum dicuntur. (Bellonius Græcos Anconæ se convenisse scribit, qui etiam Maridas appellabant) ex Mænarum sunt genere. Vocantur & *Leucomænides*, nempe, quia semper albæ sunt, cum Mænæ colorem immutent. Eum docti pisciculum esse volunt, quem Antipolitani hodiè *Garum*, Veneti hirrulam seu herrulam, Massilienses hiaret, Galli Narbonenses & Hispani Picarel, quod fumo induratus & salitus, linguam acrimoniâ vellicet, Neapolitani Cerrum, quod vocabulum Gaza retinuit, nominant. Rondeletius Garum veterum esse putat, tum earundem nomen claturarum affinitate, tum quod ex eo garum fiat, idque teste Plinio, optimum. Trium *descriptionem* Aldrovandus tradidit.

Tab. XX. 5. 6. 7.

Plin. H. N. l. 31. c. 7.

Primus, Mænæ & Boopi simillimus est; notis tamen quibusdam ab iis distinguitur. Boops enim lituris caret; quibus prædita Smaris est. Boopi rostrum quasi recisum, Smaridi longiusculum. Boops item quam Smaris rotundiori est corpore, quam obrem Rotundetus Romæ nominatur. Differt verò à Mæna etiam, quod & asperiores & paulo latiores squamas habeat. Lineæ laterum utrique rectæ, sed in Smaride quadam serie, in Mæna nullo plane ordine dispositæ: suntque argenteæ & subaureæ, obscuræ, à capite ad caudam ductæ. Estque Mænâ minor, digitum nimirum vix superans, corpore item strictiore. Est denique peculiaris ei nota, quâ & à Mæna & à Boope discernitur. Cum enim os aperit, labia exerit tanquam ex tubo pyxidatim infarcto. Pinnis alioqui, aculeis, cauda, partibusque internis Mænæ similis est: eodemque modo colorem, teste Bellonio, mutat.

Altero loco exhibitus piscis, Smaris Bellonii videtur. Capite est ferè violaceo, prono nempe, nam supino albicat. Eodem colore totum corpus, sed multo dilutiore tinctum est. Lineæ quinque insignes flavescentes à capite ad caudam perferuntur. Pinnæ etiam flavescunt. Exiguam habet & vix conspicuam lituram.

Tertius Smaridis peregrinæ nomine missus, tergore est caruleo, cætera subviridi nigris & argenteis punctis consperfus. Prono capite ad violaceum vergit, supino vero candicat. Pinnæ omnes fere crocei coloris sunt, punctis consperfæ nigricantibus. *Degunt* inter herbas in algoso littore; eodemque cum Mænis cibo vesci, verisimillimum est. Inter fœcundas recenset Ovidius. Pastâ, ex pane, caprillo caseo, & purissimo polline, inescantur. Optimos pisciculos esse Hesychius scripsit. Optimum & suavissimum

mum ex iis gavium, apud Guilielmum Pelicerium Epiſcopum Monſpelienſem Rondeletius vidit. *De uſu in Medicina* proditum, caput toſtum ad pilorum defluvia cum adipe urſino conferre; excreſcentes ulcerum oras, ab ejuſdem pulvere reprima, thymosque & clavos abſumi. Plinius alicubi cum ptiſana ſumptas, vel cum fœniculo decoctas mulieribus lactis copiam facere ſcribit, alibi, tritas illitas, verrucas tollere, & verendorum puſtulas diſcutere tradit.

Plin. H. N. l. 32. c. 11.

ARTICULUS XXIII.

De Boope, ſeu Boce.

Tab. XX. 8. 9. Tab. XXII. 6. Athen. Dipnoſ. l. 7.

PIſcis, quem nos *Boopem* dicimus, is Ariſtoteli citante Athenæo βῶξ Numenio βοηξ, qua etiam appellatione Oppianus utitur, Speuſippo & aliis Atticis βόαξ, ſeu παρὰ τὴν βοὴν à voce, ideo Mercurio ſacer habetur; ſeu quod βοὸς ὀφθαλμοὺς ἔχει, id eſt bubulos oculos ſeu magnos habeat, dicitur. Tertia eſt Mænis ſpecies, pedis ut Rondeletius ſcribit magnitudine, qui etiam *tres deſcribit. Prior* piſcis eſt marinus, littoribus gaudens, ex Mænarum genere, pedali magnitudine, corpore ſatis rotundo, non compreſſo, quale fere eſt Mugilum. *Capite* brevi, & parvo. *Oculis* maximis, pro corporis magnitudine, utpote qui totam fere capitis regionem occupent. Colore eſt vario. In dorſo à branchiis ad caudam lineas ductas habet, alias aureas alias argenteas, minus quam in Salpa illuſtres: ob quas ab Ariſtotele in libro περὶ ἰχθύων, νωτόγραπτος, id eſt, in dorſo pictus cognominatus eſt. In ventre nullæ apparent lineæ; ſed hic ſquamis tegitur argenteis. Pinnæ ſunt Spari, Canthari, Sargi, pinnis ſimiles. Cauda ſubaurea. *Ventriculus* magnus cum multis appendicibus: inteſtina tenuia admodum, hepar rubrum, ſplen ex rubro nigreſcens. Nutritur alga, carne, luto. *Altera ſpecies* in multis priori ſimilis; ſuis Bogueravel appellatur, cujus cognominis ſignificationem, non omnino aſſequi ſe potuiſſe ait; peritiores tamen piſcatores credere, ſic dici quia cum Ravelle vulgo vocatis piſcibus, id eſt, (inquit) minutis, quique ſimul elixantur, & apponuntur nec propter parvitatem ſeliguntur; capiatur, & vendatur. Boopi (inquam vel Mænæ ſimilis eſt; roſtro magis acuto, dorſo ex cæruleo rubeſcente: oculis magnis & variis, nimirum circa pupillam nigram circulo ex aureo nigreſcente: corpore toto latiore quam Boops ſed breviore. Boopis hæc noſtra ſpecies peregrina dorſo fere eſt violaceo, aut ametheſtino, lateribus & ventre candicantibus punctis ametheſtinis, conſperſis: pinnis omnibus flavis præter eam quæ in tergo eſt, cujus quidem ariſtæ flavæ ſunt, membrana vero virideſcit. *Tertiam* quia ſquammis caret, huc pertinere non judico. Bellonius quoque *duas ſpecies* deſcribit, dum dicit.

Duæ hujus piſcis cognoſcuntur *differentiæ:* ſiquidem earum *altera* minor eſt, & perpetuo parva, *altera* paulo major. Boces à Mænis ita diſtinguere poteris, quod Mænam videas eſſe latiori corporis compage, nigriore colore, & utrinque lituram unam habere. Boca perpetuo parva eſt, & pro ſua magnitudine craſſiori conſtat capite, corpore magis tereti. Boces & Mænæ ſeu *Gerres* eandem corporis conſtitutionem, hoc eſt, pinnas, ſquamas, & capita habent. Boopes nullâ liturâ variantur, ſed ambo tereti corpore præditi ſunt. *Giruli* autem ſeu Smarides magis nigricant, & lituris variegantur. Boces tereticres ſunt. Giruli magis plani. Bocum color hilari ac quodammodo aureo fulgore nitet, ut tergora colore ad aurum inclinante micare credas. *Gregalis* eſt, & litoralis piſcis, herboſis gaudens. Piſcis eſt parvus, oculos pro corporis ratione grandes habens. Duos habet in capite calculos non prorſus rotundos, ut in Paſſeribus, ſed oblongos, ut in Merlangis. *Alter Boops* Orpho aut alicubi ex rubris cognatus eſt. Littoralis, (inquit) piſciculus, qui Bogue & Renaeu (cum icone ſcriptum eſt Bogue Renaeu ſine copula) Maſſilienſibus dicitur, is Genuenſibus Ruello vocari ſolet. Coloris eſt ejuſdem cum Erythrino piſce, dentibus, pinnis ac capite conſimilibus, ſed reliquo corpore differunt. Nam Box vulgarem Bocam refert, eodemque circino tornata eſſet, niſi magis ad Erythrinum accederet. Verum linea quæ corpus Erythrini inter ſecat, per medium utrimque arcuata eſt. In hoc autem recta prætenditur, neque Erythrini gibbum habet: Dentes præterea anteriores breves & acutos oſtendit, ſed tam ſuperiores quam inferiores molares ſunt, ut Sargo, quod etiam pagro & Erythrino accedit. Hanc quoque peculiarem notam inſignem habet, quod ejus branchiarum exterior ſpina ad radices nigra eſt. Putat Ovidii Bogyrum eſſe, que Maſſilienſes à Boopa & Gyro, id eſt Smaride, nomen ipſi indiderint, ſed mendum eſt in Ovidio, & Cercyrus legi debet, qui apud Oppianum, circa petras conchulis plenas degit. Iiſdem cum Mœnis *locis* gaudent, eodemque *cibo* veſcuntur. De *Carnis* ejus qualitate ita Athenæus: Βῶξ δ' ἑφθὸς, εὔπεπτος, εὐανάδοτος ὑγρὸν ἀνιεὶς εὔκοιλος, ὁ δὲ ἀπ' ἀνθράκων γλυκύτερος, καὶ ἁπαλώτερος. *Bos elixus facilè coquitur, facileque excernitur, jurulentum quid emittens, facilem alvum reddens. Aſſus ſuccenſis carbonibus ſuavior eſt & tenerior.*

Oppian. Hal. l. 1. v. 140. Athen. Dipnoſ.

In Provincia etiam ægris opponitur. Anconæ, Bellonii prior, multis modis condita, carnis privii tempore, potiſſimum Anconæ, Illyrico more, ex gelu conſervata divenditur. Pſellus tamen inter excrementitios piſces retulit.

CAPUT II.

De Squammosis planis.

ARTICULUS I.

De Piscibus Psettaceis spinosis in genere.

PIsces, qui in latera compressi, latera ipsa in tenuem & latam extremitatem degenerantia habent, & quorum dorsi spina, non in dorsum & ventrem, ut in piscibus reliquis, sed in latera, suas pinnas seu apophyses transmittit, Plinio *Plani*, Columellæ, *jacentes*, *prostrati*, & *cubantes*. Dorioni apud Athenæum πλατεῖς, id est, lati; quibusdam, quod supinâ parte candidi, prona verò terrei sunt, ut passeres aves, *Passeres*: aliis *Psettæ*, vel cum Aristotele *Psettacei* pisces, dicuntur. Duo ipsorum *genera*, Spinosum unum, Selache seu Cartilagineum alterum, non eo tamen sensu, quo Ælianus & Artemidorus, inter Cartilaginea, quæ squammis carent, ut Muræna, Conger, Torpedo, & cætera, referunt. Spinosi *ovipari* sunt. Cartilaginei ova quidem intus concipiunt, sed viperæ more fœtus, postmodum vivos excludunt. Sethorum alii levicute præditi sunt, alii squammis teguntur. Videntur omnes è duabus pellibus compositam habere corporis speciem, & spina per medium dividi. Omnes item quaternas *pinnas* habent, more squammosorum, duas in prona, totidem in supina parte, sed præter aliorum morem *pinnæ* earum in gyrum circumvallantur. *Branchiæ* utrimque quaternæ, *lingua* nulla, *oculi* in supina corporis parte. *Dentium* loco maxillæ in plærisque rugosa quadam scabritie asperæ sunt. *Gula* veluti ingluviei cujuspiam persimilis, ventriculo contigua est. *Os* quamvis pro corporis portione exiguum omnibus, qui tamen in hoc genere majores sunt, nullum non concharum aut crustatorum genus deglutiunt integrum, sicuti minores, qui in utroque genere minora sunt. Nullæ ad pylorum apophyses: *Cor* ab una parte gibbum, huic quædam caruncula atra quadrangula pulvini modo subsidet: ad cujus superiorem partem vesiculam annecti Bellonius testatur, & pulmonis officio fungi arbitratur. *Hepar* latum est & ventriculum amplectitur. *Vesicula fellis* ab ejus extrema parte dependet. *Lien* ater, sub ventriculo situs, qui latus est, & cum intestinis anfractuose circumducitur. *Degunt* in mari, sed & stagna & fluvios, quod lutum appetant, & commodè ibidem pariant, frequentant. Ideò Columella, *Cœnosam regionem planum educare piscem* scripsit. Quia in arena & limo latent, ideò reciprocante mari facilimè *capiuntur*. In Belgii officinis tanta eorum copia, ut universo orbi sufficere posse videatur. Quia ova in omnibus reperiuntur, ideò sexu masculino carere scripsit Aristoteles; quod tamen de certo duntaxat genere sumendum est. Conchyliis & crustatis, pisciitiis item vescuntur. *Pariunt* teste Aristotele semel in anno.

Plin. H. N. l. 9. c. 20. 24. Columel. R.R.l. 8. Arist. H. A. l. 4. c. 11.

Aristot. H. A. l. 4. c. 11.

De natura eorum ita Aristoteles: Pisces Psettacei eo modo natant, quo Coclites, alteroque oculo capti incedunt, quia natura eorum transversa, distortaque est: itaque transversi natant, convolvuntque se strabonum more, suaque prorsus latitudine, quam pinnarum adminiculo, cursum dirigunt. Ingenium resipit, quod se arenâ obruant, & postquam se totos occultaverint. Τοῖς ἐν τῷ στόματι οἱ καλοῦσιν οἱ ἁλιεῖς ῥαβδία, *oris sui virgulis, ut vocant piscatores, verberant*; τὰ δὲ μικρὰ ἰχθύδια προσέρχονται ὡς πρὸς φυκία, ἀφ' ὧν τρέφονται. id est, ad quas pisciculi adnatant, tanquam ad algas, quibus vescantur. Certissimam securitatem esse Plinius tradit, vidisse planos pisces, quia nusquam sint ubi maleficæ bestiæ, eaque de causa, ab urinantibus *sacros* appellari.

Arist. H. A. l. 5. c. 9. Arist. de Anim. incessu. Aristot. H. A. l. 9. c. 37.

ARTICULUS II.

De Planis Squammosis in Specie.

PUNCTUM I.

De Solea.

PLanorum piscium alii sunt *squammosi*, quos fortè Aristoteles στρωθοὺς vocat; alii *leves*, quos ψῆττας dici conjicimus. Illi iterum vel sunt oblongo corpore; vel rotundo. Inter illos est *Solea*, à figura, quæ solo pedis ita subjicitur, dictæ, quæ Varroni Lingulaca, Gallis teste Bellonio, Perdix marina, fortè, quod in lautioribus conviviis magnam obtineat claritatem, nuncupatur. Græci hodiæ γλῶτταν linguam appellant; veteres βούγλωττον aut βούγλωτταν, non tam ob bubulæ linguæ figuram; quàm ob longitudinem, dixere. Quidam sub nomine σανδαλίς, ab Alciphrone in epistolis piscatoriis nominari opinantur. Matroni Parodo, in descriptione Cœnæ Atticæ, σανδάλιον generis vocabulum est, quod omnes planos delicatiores exprimit. *Sex* ipsius *species* Rondeletius exhibuit. Tab. XX. 10. 11. 12. 13.

Prima, quæ Solea simpliciter dicitur, longiore contractioreque corpore est quàm Passer; & si in stagnis capitur, à marina, parvitate, & odore lutum respiciente differt.

Alteram oculatam vocat, quod licet corporis habitu, & internis partibus superiori

 sit

sit similis: in prona tamen parte, magnas habeat maculas; oculorum effigiem cum iride & pupillâ referentes, squamæ tam tenaciter hærent, ut nisi diu in aqua calida maduerit, desquamari non possit.

Tertia à prima, ut Rhombus à Passere, situ corporis differt, si enim juxta eodem situ componas, os ejus in sinistrum, prioris in dextrum latus vergere conspicies. Haut tamen ex Rhombis aut Passeribus esse, forma ipsa, qua plane Soleæ similis est, satis arguit. Galli Polam dicunt: ipse Epicharmo apud Athenæum *Cynoglosson* appellari conjicit. Vel si Cynoglossos hujus non sit: (nihil enim certi ex tam paucis verbis, quæ citat Athenæus, colligi potest) optimo tamen jure, ut à cæteris Buglossi generibus distinguatur, Cynoglosson appellari posse, neque aliud esse genus, cui hoc nomen aptius quadret. Nam cum vera Solea suavitate saporis Perdici comparetur, hanc ferino plane esse sapore, viscidamque, duram, contumacemque coctioni, insuaveque quid & grave olere. Nec probat Rondeletius eos, qui pabuli tantum ratione differre credunt, quandoquidem pabuli varietas, etsi saporem succumque immutare potest; ad corporis tamen habitum formamque immutandam nullam vim habet. Frequens est in Oceano. Bellonius in Mediterraneo mari etiam *capi* scribit, & à Massiliensibus Servatin appellari, quod tamen falsum esse Rondeletius asserit. Totus, ut ipse etiam ait, fusco colore est.

Quarta eidem Rondeletio *Arnoglossos* sive *Arnoglossus lævis* dicitur, quod quemadmodum plantagini herbæ à figura vel foliorum lævitate Arnoglossi, id est, agninæ linguæ nomen impositum est, ita species isthæc Soleæ, Arnoglossus à levitate vel figura rectè (inquit) nominabitur; squamis enim carere videtur, prorsusque lævis esse. Suis Perpeire vocari ait, & ex Solearum genere esse, ex corporis habitu, figuraque cognosci: Differre autum ab aliis, quod multis squamis tenuissimis & statim deciduis, integatur: corpore esse valde gracili, candido.

Quintam diminuto nomine *Ligulam* dicit, quod sit in hoc genere omnium minima; negatque majorum Solearum fœturam esse, quando quidem semper parva sit: nunquam dodrantalem magnitudinem excedens. Lineam quæ corpus dirimit, spinamque firmat vel tuetur, huic ex squamis ait esse compositam longe eminentioribus, quam in toto corpore, dempta ea parte, quæ circa maxillam inferiorem est: duriore carne esse quam Buglossus lævis, *glutinosique* nonnihil habere: satis rarum esse piscem, & ob corporis tenuitatem vilem.

Sextam ac postremam Gallis *Flettam* dictam quod fluitando natet, antiquis (ut putat) incognitam, solisque Oceani accolis notam, Græcorum imitatione, qui rei magnitudinem βȣ & ἵππȣ particulis indicant, Hippoglossum appellat, quod cæteras non solum Soleas magnitudine vincat, verum etiam quatuor digitorum longitudine quandoque inveniatur. Esse autem ex Solearum genere vel ex primo aspectu judicari posse scribit: oblongo enim (inquit) contractoque est corpore; parte altera candida, altera nigricante, in qua oculi sunt. Ore est contorto; dentibus munito cithari modo; quibus Buglossi carent. Carne est dura, sed suavi, ad Rhombi naturam proximè accedente. Ossa habet spongiosa, quibus inest medulla; quæ à cupediarum amatoribus expetitur. Piscis est maris Oceani, Antverpiæ salitus, & in frusta dissectus venditur. Capitur etiam sæpe in Oceano juxta Galliæ Bononiam. Ibi hujus frusta farinæ massæ probe subacta & pasta inclusa, aromatisque condita in furno coquuntur, ut diutius servari possint & exportari. Aldrovandus, non tantum aliud Hippoglossi genus, squamis præditum minoribus, undique sibi concolor, flavescens scilicet; quodque à latere uno lituras nigras, pinnam & caudas in extremo cæruleas, habet, exhibet: sed & alterius Soleæ genus, quod squamis tegitur latissimis, estque unicolor & albicans. Quam Bellonius *Tæniam* vocat, illa tenuis gracilisque piscis est; & quod Athenæus de Tæniis prodidit, Alexandriæ, Canopi, & Seleuciæ in Antiochia, frequentissimè reperitur. Benè ab Aristotelis & Rondeletii Tænia, in qua pinnarum numerus cum Anguillis convenit, distinguitur. Omnium ferè marium piscis est, sed cum Rhombis Pontum ingredi Plinius negat, flumina ingressos multum pinguescere, Londini Bellonius didicit, in stagnis deteriores evadunt. *Littorales* sunt Oppiano, Ovidio in herbosa arena degunt. Terrâ hoc est vado maris excavato per hyemem condi creditur.

Aldrov. Histor. Piscium. lib. 2. cap. 43.

Arist. H. A l. 2. cap. 13.

Oppian. Halieut. l. 1. v. 99.

Nam quia lapides in capite habet, & corpore est tenui, frigus exhorrescit. Quantum ad *usum in cibis*, Matron Parodus apud Athenæum, mediocrem succum præbere, ut saxatilium vicem supplere possint, scribit. Galenus Passere molliorem, perperam asserit.

Duram enim esse, vel exinde, quod diutius servetur, longa vectura putrescat, sic melior reddatur, colligitur. Facilè tamen concoqui & minimè excrementitiam esse, apud Rondeletium lego. Patinam ex soleis apud Apicium vide.

Athenæ. Dipnosl.

Galen. de Alim. facult. l. 3. & l. de Cibis boni & mali succi c. 3.

Apic. l. 2. cap. 4.

PUN-

PUNCTUM II.

De Citharo.

Tab.XX. 14. 15. Ælian. H. A. l. 11. c. 23. Oppian. Halieut. l. 8. 98. Aristot. H. A. l. 2. c. ult.

Citharus, Æliano κιθαρῳδὸς, Oppiano, cui littoralis est, κίθαρον dicitur. Nomen à lineis quibus à summo capitis vertice, ad extremam usque caudam distinguitur, invenit. Gaza, ex Aristotele, qui inter eos, quibus complures appendices circa ventriculum exeunt, numerat, *Fidiculam* vertit. *Quatuor* ejus nominis pisces, ex planorum genere omnes, esse, Rondeletius luculenter ostendit. Galenus planum & Rhombo similem facit, & quod Philotimus eum inter μαλακόσαρκους omiserit miratur. Ælianus Buglosso seu soleæ assimilat. Galeni Citharum, Rondeletius eundem esse arbitratur cum eo quem Athenæus ex Aristotelis libro de animalibus & piscibus sic delineavit: Citharus serratis est dentibus, solitarius, alga vescitur, linguam solutam habet, cor album & latum: esseque illum Psittaceum piscem, qui Romæ satis frequens, *Folio* nominatur. Cum enim lingua piscibes à natura data sit ossea, & non soluta: vel dura, spinea & adhærens: isque unicus sit ex planis, cui lingua soluta sit teste Aristotele, contra omnium aliorum piscium naturam: haud temere sese judicasse existimat, cum ex hoc, tum quod reliquæ memoratæ notæ ex asse respondeant, hunc verum ac genuinum Citharum esse. Quod si verò quis hunc Rondeletii piscem pro Citharo non accipiat, quoniam squamosus cum sit ex Rhombis utpote lævi cute præditis, quibus à Galeno assimilatur, esse nequeat; huic responsum esse volo, assimilationem ad Rhombum, non ad corpus, sed ad carnis qualitatem, referendam esse. Ælianum vero suos Citharædos squamosos facere: quamobrem etiam admiror Rondeletium suum hunc piscem Rhombo quodammodo similem esse dicere, cum neque tegumento, squamosus enim est; neque figura, oblongus enim respondeat: quare prudenter subiunxit, Buglosso similiorem esse, si squamas excipias, quæ Citharo magnæ sunt, Rhombi instrumenti figura. Ab hoc Aristotelis Galenique Citharo differre putat idem Rondeletius, eum qui Archestrato apud Athenæum rufus sive subflavus cognominatur, assandusque & caseo multo, oleoque condiendus esse dicitur, quique; sine sumptu apparari non potest: esseque eum quem alii verum Buglossum esse volunt, non ob figuram solum, sed etiam ob asperitatem: Est enim bovis lingua magna & aspera, quomodo buglossum herba etiam nomen invenit. Superiori similis est figura, lingua magis soluta, oris scissura magna, dentibus serratis, squamis intectus rotundis, aquarum asperitate *Citharum asperum* etiam appellari posse existimat, buglossique nomine comprehendi. Virgam habet à capite ad caudam protensam, latiusculam, majoribus squamis constantem. Partibus internis superioribus similis est. Veneriis optimus reperitur Carne est inter duram & mollem Galeno media. Stomacho ingratus malique succi Xenocrati. A Diocle assus commendatur. Rondeletius, quod salpæ modo alga pascatur insuaviorem prodidit. Apollini qui Citharam invenit, sacrum, apud Athenæum legimus.

Ælian. l. c.

Athen. D.pnos. lib. 7.

Athen. Dipnos. lib. 7.

PUNCTUM III.

De Rhomboide Rondeletii, & Passeribus squamosis.

Tab.XX. 16. Aldrov. de Piscib. l. 2. c. 45.

Rhomboides Rondeletii, *Rhombi* nomine Romæ ab ichtyopolis venditur. Fortè melius, *rotundus Buglossus*, vel *rotunda solia* aut *lingulaca* vocaretur. Squammis parvis integitur. *Oculi* multum invicem distant Linea à capite ad caudam per medium corpus ducta initio sinuosa: dein recta, corpus in duas æquas partes dirimit. Corpore est exiguo & brevi: nunquam enim palmi magnitudinem superat, quantum Rondeletio licuit observare. Internis partibus à Rhombo non differt. Carne est media, neque molli nimium, neque dura. Ejus nullam à veteribus mentionem factam fuisse credit. Junius in suo nomenclatore Belgico vocat Sarde. Passerum Squamosorum tres idem Rondeletius species ponit. *Priorem Limandam* Galli dicunt, ob corporis tenuitatem, ut Bellonius conjicit, quam cum diffisis dolabra asseribus communem habet. Angli un Brut. Hic, teste Iunio, Batavorum Grieta est. Ego enim id non satis memini. Flavas in pinnis, quæ corpus ambiunt, & in reliquo corpore maculas habet. Linea corpus intersecans, sinuosa. Magnitudine ad Quadrantulum (de quo mox) accedit. Lucidiori aëri expositus, pellucidus videtur. Dentes teste Bellonio inter cæteros sui generis pisces, longiores habet: squammas conspicuas valdè tenues atque asperas, quæque difficillime cuti adimuntur: quod cum solea quidem magis, cum cæteris vero minus, commune habet. Vento indurati ingenti quæstu ad mediterranea loca Germaniæ superioris venales feruntur. Gallis ex Britannico littore recensentes adducuntur. Italiæ planè ignoti sunt. Carne aiunt esse candida, humida, molli, parum glutinosa; non multum Buglossis sive Soleis inferiore.

Altera species Gallis Flez, Anglis Phlonder teste Bellonio, qui *Flesum fluviatilem* vocat, verum impropriè; & contra piscis naturam: non enim in fluminibus nascitur, sed in mari, ex quo in flumina migrat, cæterorum planorum more. Corpore est, quam vulgaris passer, paulò longiore,

& ubi adolevit, craffiore. Squamis integitur parvis: colore eft nigro. In corpore pinnisque in ambientibus maculas rufas habet. Officulis munitur in capite, medioque corpore in parte fupina.

Tertiam Britanni *Helbut* dicunt, Hollandi Heilbut vel Eelbut, Germani Heiligbut, Galli Fletelet, nomine (ut apparet) diminuto à Flez, cum alioqui fit major, cætera fimilis eft. Utraque in Anglia & Belgio frequens: nobis, Gallisque & fortaffis antiquis etiam incognita, quia ad Oceanum ufque non pervenerunt, nec in Oceani pifcibus cognofcendis multæ operæ ftudiisque pofuerint. Utriusque caro candida & mollis, falubris & delicata: Fletuletus tamen paulo durior eft.

CAPUT III.

De Pifcibus littoralibus lævibus.

ARTICULUS I.

De Pifcibus littoralibus non planis.

PUNCTUM I.

De Sandilz Anglorum.

Tab.xxj. 1. Aldrov. de Pifcibus lib. 2. c. 49.

PIfcis, quem jam defcripturi fumus, Anglis *Sandilz*, id eft Anguilla de arena, tum quod longo fit corpore, tum quod fefe occultaturus fub arenam fe citiffimè mergit, dicitur, Gefnerus *Ammodytem* vocabulo Græco vocavit. Capite eft tenui ac rotundo, roftro longiufculo & acuminato: ore parvo: corpore reliquo ablongo, fi latitudini conferatur. Nam cum ejus medium (caput enim & cauda arctiores funt) pollicis craffitudinem non fuperet, longitudo ad palmi menfuram extenditur. Quamobrem ficuti longis, fic etiam & parvis annumerari pifcibus debet. Cum neque pollicis latitudinem, neque palmi longitudinem excedat unquam. Dorfo præterea (in quo pinnæ duæ reperiuntur, in eo medio una, ac prope caudam altera) fubcæruleus. Ventre verò in quo præter binas, quas utrimque habet pinnas, una etiam alia poft excrementorum orificium fubfiftit argenteus confpicitur. Frequentiffimè in Britanniæ littoribus capitur. Sepè etiam in Bononienfi, ubi idem nomen obtinet. Quibusdam anni temporibus, feu majorum pifcium injurias fugiens, feu naturæ impulfu, aqua derelicta, fub arenam penetrat: inde pedalibus & pectinatim incifis lignis, ab incolis extrahitur. Pauperum duntaxat neceffitatibus infervit.

Huc pertinet alter pifces *Meerfuuyn* id eft, *Porci* marini nomine miffus, quod Porci more roftro terram fodiat. Lituris & fpecie corporis Lucium imitatur, fed aculeum rectum in fronte gerit. Lituræ omnes nigræ funt. Pinnæ ventris, caput fupinum & cauda rubent: cætera flavefcit. Marinus ne verò, an dulcium aquarum pifcis fit, non fatis memini, quamobrem hiftoria ad priorem pifcem pertinet. Marinum tamen effe nomenclatura docet.

PUNCTUM II.

De Dracone.

DRaco pifcis, Græcis veteribus δράκων θαλάσσιος, modernis δράκαινα, unde Siculi, Neapolitani, & Romani fuum Tragine deflexerunt, dicitur. Jovius Trachurum, qui in cauda, non cervice aculeos habet, perperam vocavit. Plinius qui Draconis marini nomine duos diverfos pifces, ut ex libro nono capite vigefimo feptimo colligi poteft, intelligit, quorum unum ferpens marinus eft, quem Ariftoteles libro nono capite decimo feptimo defcribit, ab Araneo male fpecie diftinxit, quem & Ifidorus, qui Araneum ita defcribit, ut Draconi huic marino omnea competant, fecutus eft. Quod ab Araneo Ariftotelis diftingui debeat, mirum non eft, cum ejus Araneus, à nullis Græcis authoribus venenatus effe tradatur: hunc omnes poft Paftinacam venenofiffimum afferant.

Tab.xxj. 2. 3. 4. 5. 6. Aldrov. de Pifcibus l. 2. c. 50.

Salvianus *duo* ipfius *genera* ponit. *Primus* pifcis eft oblongus, & ut Bellonius ait, forma pugionis modò compreffa, unde à quibufdam Gallis Poignaftre vocatur quafi pugio. Salvianus fquammis carere dicit, item Bellonius, vel faltem exiliores habere, quam fint ferpentium. Rondeletius parvas ei tribuit ac tenues, Ælianum (ut apparet) fecutus, qui afperas habere fcribit φολίδας quæ fere ferpentibus tribuuntur, & ipfe etiam Rondeletius fine fquamis & planè nudum Draconem pingit. Percam marinam quodammodo refert capite, magno fcilicet & rotundo. *Os* non in longitudinem, fed in obliquum, nec recta fed curva fciffura fiffum habet: Connexa enim latera inferioris maxillæ (quæ paulò longior eft fuperiore, nec recta nec oblique furfum porrigitur) à concavis fuperioribus lateribus, dum illud clauditur, fufcipiuntur. *Dentibus* ut in Dracone ferpente id communitum eft. *Oculi* magni funt, quibus magnitudine fupercilia refpondent, furfum fpectantes, ac adeò fplendide virefcentes, ut fmaragdum pulcherrima viriditate fuperent, iidem brevi intervallo à fe diftant, in quo triangulum expreffum & aculeos parvos cernas. *Branchiæ* utrinque quaternæ, quarum exteriora opercula aculeo ad caudam fpectante armantur, ut dictum eft: quæ opercula poft articulationem cum offibus capitis, tenui membranæque fimili fubftantia potius

tius quam ossea constant, quamobrem Draco ea cum extra aquam aërem trahit, inflat, non aliter quam nos buccas inflamus. Ad branchias *pinnæ duæ*, eo situ, ut in fluviatilibus, hoc est, inferiores multo quam in marinis esse solent: inter has & scissuræ oris finem, in parte superna, duæ aliæ minores, candidæ. In cervice vel dorsi principio quinque habet *aculeos* tenues, nigros, præacutus, tenui membrana anteriori parte nigra, posteriori vero alba connexos, quibus venatum vulnus infligit, multoque pernitiosius quam branchiarum aculeis. Ab hac, pinna incipit ad caudam usque continuata, quæ magna est, lata, atque adeo bifurca. Alia denique est à *podice* ad caudam etiam usque: qui diverso in hoc quam in aliis piscibus loco situs est: cum enim alii in medio eum habeant ventre, alii vero inferius versus caudam, in Dracone non procul à branchiis distat: unde fit quod brevis admodum ventris ejus sit capacitas interna, cum tamen carnosus sit & satis amplus *ventriculus*. Colore est vario. Dorso enim fusco est, ventre candido, lateribus lineis aureis transversis pulchre distinctis. *Alter* qui forte non male Dracunculus Plinii vocari poterit, quemque Salvianus minorem vocat, in nonnullis à priore differt. Cum enim major crebrò ad libræ unius & duarum etiam aliquando magnitudinem excrescat, (Rondeletius in Oceano aliquando cubiti magnitudinem attingere tradit) minor ne dimidiam quidem libram implet: præterea capite & corpore reliquo non rotundo, ut major; sed in latera compresso est: cujus denique latera non subluteo solum colore, quo major ille insignitus est, sed frequentibus etiam & obliquis ad cæruleum colorem vergentibus lineis pulcherrime depicta sunt. Aldrovandus *quatuor* Draconis *species* exhibet. *Prior* aculeo ad branchias, pinnarumque numero cum præcedenti convenit, colore vero & maculis lineisque differt. *Ossa* branchiarum colore sunt roseo, sed in extremitatibus aureo. Aculeus item aureus, sicuti & pinnæ, quæ sunt ad branchias: quæ vero in pectore conspiciuntur, albicant, cæteræ subvirent. *Os* pronè quoque viride, supinè albicat. Dorsum ex subviridi fuscescit, maculis rotundis ad castaneum vergentibus densissimis conspersum. *Venter* argenteis lineis crassiunculis contrario invicem ordine oppositis decoratur. Cauda tota ex cæruleo ad ametheſtinum tendit. *Altera* species in vertice insignem habet aculeum; colore est in dorso subcastaneo, ventre albo, valde maculosa. Pinna cervicis inter quatuor priores aculeos in summitate atra est, cætera fusca: quæ verò ad caudam usque protrahuntur, & cauda etiam ipsa, coloris ferè sunt violacei. *Tertia*, capite est castaneo, præter os quod pronè supineque; ferè violaceum est. Oculi, in vertice ferè ut in Callionymo, inter

Aldrov. l. c.

duos locati aculeos. Pinnæ branchiarum & pectoris, item quæ in ventre est, roseo sunt colore: Quæ verò in cervice cernitur, ad quartum usque aculeum violaceo, cætera albicat, & rotundas, fusci coloris maculas ostendit, quemadmodum & subsequens, quæ ad caudam usque excurrit. Dorsum ad castaneum vergit, & nigricantibus maculis insignitur. Latera & venter viridescunt. *Quarta ac postrema*, magna ex parte castanei est coloris, dilutioris in capite, intensioris in dorso. Lineæ quæ à branchiis sunt ad caudam usque plane ferrugineæ. Tota pars supina candicat. Pinnæ ad branchias & ad pectus, rubræ sunt: cæteræ cæruleæ, sed aristas habent rubras. Cauda præterea in extremo ferruginea est. *Locum* si spectes. Bellonius pelagium æquè ac littoralem scribit. Aristoteli simpliciter talis est. Oppiano in petris, & arenis pascitur. Loligunculis & aliis minutis piscibus vescitur, ideoque Nicander ἀλιρραίστην, *maris vastatorem*, Epicharmus ἀλκι-μον nominat. Gregalem non esse vel inde conjicies, quod nunquam plures capiantur. Mirum etiam, si verum est, si manu dextro attrahere coneris, violenter reniti; si sinistra, cedere & capi, quod Ælianus prodidit: nec minus, eo tempore cum piscium genus amore tenetur, in vulnere quod iste inflixisset, pisciculos illi similes procreatos fuisse, quod multorum piscatorum testimonio narrat Gillius. Ictum ejus venenatum esse, piscatorum periculo certum est, sæpe nomas, sæpe febres & inflammationes excitat, plusque à vivo quam mortuo periculi. Remedia varii varia ostentant. Plinio mullus illitus aut in cibo sumptus prodest. Dioscoridi & Galeno Draco proprio ictui applicatus placet. Æginæta cerebrum piscis in potu præscribit & sulfur cum aceto imponit. Aëtius locum affectum cum plumbo fricari jubet. Piscatorum experientia jecore illito dolor mitigatur, foliorum lentisci affrictu punctura curatur. Genuenses exiguum Thlaspios genus, quod in ipsis littoribus nascitur, admovent. Recentis piscis è capite cinis, contra omnia venena prodest, mirabili discordia, si Rondeletio credimus. Plinius, ossibus gingivas scarificare jubet, ut dentium dolores sedentur.

Æl. H. A. l. 5. c. 37.

Aëtius l. 13. c. 36.

Aldrov. de Piscibus lib. 2. c. 50.

PUNCTUM III.

De Dracunculo.

Dracunculi Plini. inter veteres meminit. Inter Recentiores à Rondeletio describitur. Est piscis marinus inquit, dodrantali magnitudine, cotto fluviatili non multum absimilis, rostro acutiore, & capite latiore, Ranæ etiam piscatrici quodammodo similis; sed Rana piscatrix ore est majore, pinnis concoloribus, quæ in Dracunculo variæ sunt. *Capite* est magno, compresso, *rostro*

Tab. xxj. 6.

prominente, *ore* parvo ſine dentibus, ſine ulla ad branchias ſciſſura; ſed hujus vice ſupra caput utrimque *foramen* eſt, ut in Hippocampo, quod, niſi dum piſcis vivit, eoque aquam trahit, & emittit, manifeſtum eſt. *Oculos* magnos ſupra caput poſitos habet: capitis os in aculeos deſinit ad caudam ſpectantes. *Pinnas* longiſſimas pro corporis magnitudine habet, partim aurei, partim argentei coloris æmulas. Quæ ad branchias ſite, aureæ ſunt, in radice argenteæ. Quæ in ſupina parte, à cæterorum marinorum piſcium pinnis, ſitu magnitudineque diſſident: nam & ori propiores ſunt, & longiores iis quæ ſunt ad branchias. In dorſo duæ eriguntur: prior (hac in pictura vix apparet) parva eſt, aurea & argenteis lineis diſtincta; poſterior magna admodum in medio dorſo, papilionum alis non valde diſſimilis, radiiſque quinque hordei ariſtis ſimilibus, membranaque conſtans. Radii priores longiores ſunt, poſteriores breviores, contra quam in membrana, quæ ſingula radiorum intervalla, veluti intertexta occupans paulatim creſcit. Eadem quoque varia eſt, lineis etiam argenteis in medio duarum nigrarum ſitis diſtinguitur. Hæc in medio dorſi cavo veluti in vagina conditur. *Alia* eſt à podice ad caudam, etiam aurea demptis ejus fimbriis, quæ nigricant. Corpus totum ſenſim gracilius fit, & in pinnam longam terminatur, cujus fimbriæ nigricant. Eſt & picto corpore: nam ab hujus medio, argenteæ lineæ ad ventrem ducta ſunt. In maxillis partibuſque anterioribus veluti punctis argenteis notatur. *Ventre* eſt lato, plano, candido, cuticula tantum tegitur. Capitur in Ageteſi littore, inprimis Caniculæ vigentis tempore. Venuſtas & ſummum Dei in eo artificium pretium ei fecere. Carnis ſubſtantia Gobionibus parvis ſimilis eſt, iiſdem alimentis veſcitur. Ictum minus venenatum habet.

Icon Dracunculi Tabula XIV. 2.

PUNCTUM IV.

De Uranoſcopo.

Tab. XXI. 7. PIſcis, quem *Uranoſcopum* ſeu cœli ſpeculatorem dicimus, Ariſtoteli, Dioſcoridi,
Ariſtot. H. A. & Æliano καλλιώνυμος, Theodoro *pulcher* dici-
l.8.c.13. tur, non tam ob corporis pulchritudinem,
Ælian. H. A. deformis enim eſt; quam vel quod Uranoſ-
l.13.c.4. copi nomen ſit pulchrum, & homine quam piſce dignius. Maſſililenſes *Tapecon* quod, cum peſſi inſtar conformatus ſit, aliquam cum pudendis ſimilitudinem habeat; & *Raſpecan*, quod caput ob aſperitatem ad ſcalpenda pudenda muliebria accommodari poſſit vocant; Oppianus ἡμερόκοιτον, quod interdiu dormiat, noctuque vigilet, Heſychius & Varinus ψαμμωδίλην ſeu Arenarium dixere, quidam Ἄγνον, id eſt, caſtum, Athenæo vocari credunt, ſed mendum ſubeſſe putat Geſnerus. Piſcis eſt levicute, eaque dura, & quæ facile excoriari poteſt, præditus: corpore fere rotundo: *capite* magno oſſeoque & duobus aculeis ad caudam ſpectantibus aſpero, quo Ranam piſcatricem quodammodo refert: vertice admodum lato.

Roſtro quodammodo caret. *Os alio* quam in aliis piſcibus fieri ſolet, loco ſitum eſt, nimirum ſupra caput, & (ut Oppianus ait) inter medios oculos; eſtque magnum & valde paculum & inferiore maxilla ſurſum maximè atracta clauditur. *Dentes* habet exiguos, *linguam* brevem ſed latam, quæ internas oris partes ita occupat, ut niſi digito eam comprimas & ſubmoveas, non videantur. Ex ea parte quæ inter linguam eſt, & maxillam inferiorem oritur, teſte Rondeletio, *membrana* in principio latiuſcula, ſenſum in carnoſam rotundamque apophyſin deſinens, extra os propendens qua piſculos allicit, allectos devorat. Eandem cum vult, retrahit, & exerit, veluti ſerpens linguam. Pars inter oculos interjacens depreſſa eſt concava. *Branchiæ* utrimque quaternæ ſunt, quarum oſſea opercula, poſteriore parte aculeo robuſtiſſimo ad caudam ſpectante horrent. Iuxta branchiarum ſciſſuram *pinnæ* duæ magne & robuſtæ, craſſæ, & mucoſæ & variæ exoriuntur. Subſunt in parte ſupina duæ aliæ minores, albæ, maxillæ inferiori propinquæ. Has pinnas ſequitur os veluti ſternum, quod tribus aculeis horret. Succedit pinna alia à podice ad caudam. In dorſo duæ ſunt, quarum prior capiti propior parva eſt & nigra, ut in Araneo: poſterior ad caudam eandem uſque porrigitur, dorſo concolor.

Cauda in pinnam latam deſinit, Pavonis caudæ, dum piſcis vivit, æmulam, fimbriæ purpuraſcunt, *Venter* eſt ſubalbidus: dorſum vero ac partes reliquæ ex cineraceo fuſcæ apparent, qui colores, dum vivit manifeſti ſunt, alioqui unà cum vita pereunt.

A capite lineæ duæ ex ſquammulis conſtantes ad caudam protenduntur. *Ventriculus* amplus eſt, craſſus & carnoſus, cum appendicibus plurimis, *inteſtina* ter revoluta, *hepar*, candicans, à cujus exteriore parte fellis veſica pendet, admodum magna pro corporis ratione, felle valde diſtenta, quod ſubſtantia & colore oleum æmulatur: cujus rei meminit Plinius, nulli piſcium hoc copioſius eſſe ſcribens: citat autem Menandri autho- Ariſtot. H. A.
ritatem in comœdits, immemor fortaſſis ejuſ- l.2.c.15.
dem mentionem fieri ab Ariſtotele, qui nempe Callionymo in jecore vel ineſſe tradidit proportione corporis omnium copioſum: addit Ælianus hunc Philoſophi locum recitans, jecur ipſum tradere ad dextrum latus collocatum eſſe Menandrumque huic rei teſtimonio eſſe in Meſenia, his verbis: *Facito te fel habere Callionymo cepioſius:* item Anaxippum in Epidicazomeno dicentem; *niſi moveas & ſicut Callionymi fervere efficias*

efficias omne fel. *Lien* exiguus, rotundus atque rubens ventriculo hæret. *Vulva* bifida est & longa.

Non multum excrescit, & raro pedalem longitudinem excedit. *Littoralem* esse Aristoteles prodidit, post eum Rondeletius, Carne *vescitur*, & pisciculis apophysi illa quam extra propendere diximus, insidias struit. Adnatant tanquam ad vermem, & capiuntur. Si cibum capto obieceris, eo usque se infarcit, ut cibus ad ipsum os redundet. Adeo vivax est, ut si omnibus internis spolies, moveatur adhuc. Comeditur à plebeis, quia virosi odoris est, unde βαρὺς gravis Diphilo apud Athenæum vocatur. Nec mirum, cum cœnosus aquis vescatur. Hippocratus tamen non solum non inprobat, sed & in victu præscribit. Nonnulli felle oculos Tobiæ curatos fuisse volunt. Cicatrices sanare & carnes oculorum supervacuas consumere Plinius tradit.

Aristot. H.A.l.c.

Aldrov. Histor. Piscib. l.2.c.51.

Hippocr. lib. de affect. intern.

PUNCTUM V.

De Trachuro.

Tab. XVII. 12. Aldrov. de Piscib. l.2.c.52. Oppian. Halieut. l.1.v. 106.

Τράχουρος seu ut Oppianus & Galenus scribunt τράχουρος, quo nomine apud Latinos veniat, ignoratur. Lacertum male vocari vel exinde patet, quod iste καῦρος, si pro peculiari specie accipias, vocatur. Male & σαῦρον dici Oppianus, qui tanquam diversos pisces appellat, testatur. Forma ejus nisi paulò longior esset, *ovata* dici posset. Cum enim ejus medium corpus latiusculum sit, deinde utroque versus arctatur, donec rostrum ore clauso, atque extrema pars caudæ carnea, acuetur. Inferior autem maxima, quæ superiore paulo longior est, cum os clauditur, non recta sed oblique sursum excurrit, unde os etiam non in longitudinem, sed in obliquum scissum est, dentibus adeo paucis & minutis munitum, ut edentulum videatur: revera tamen maxillarum pars denticulata est. Est autem ut Scombri admodum magnum: item oculis, ut in Melanuro. *Branchiæ* utrimque quaternæ. *Pinnis* natat quatuor, quarum duæ majores ad branchias sitæ sunt, duæ aliæ minores in ventre: aliæ item duæ in dorso eriguntur; prior latior & brevior, in eminentiore dorso: altera paulo inferius arctior, sed longior, nam per dorsum reliquum fere usque etiam ad caudam porrigitur. *Podex* in medio ventre est, à quo alia denique pinna ad caudam usque demittitur. *Cauda* autem bifurca est, similis Acus vulgaris. In medio corpore *lineam* habet à capite ad caudam deductam, multis ossiculis, ita horridam, ut serra esse videatur, non rectam quidem sed media sui parte inflexam & obliquam, in cauda eminentiorem, asperioremque quàm in aliis partibus, quæque ob id *caudam quadratum* efficiat. Squammis caret, *lævi* tantum cute præditus. Dorso subcæruleus, ventre verò & lateribus argenteus est, purpureoque aliquantulùm ementitur, ut inde αἰολοπίλω, id est, varium forte dixerit Numenius. Trachurus, cujus hic iconem damus, colore fere est albicante, aureis ubique lituris varius. Cauda ex violaceo fere ad cæruleum vergit. Ad pedalem magnitudinem perraro excrescit. Versantur circa littora. Numerosi omnibus anni temporibus seu nassis, quod veteribus apud Oppianum suetum, seu retibus, quod hodie in usu, capiuntur, ut inde gregales esse conjicias, & Romæ *Frictura* nomine, venundantur. Ælianus, equam in utero habentem, si ei cauda Trachuri appendatur, piscis mox liber in mare dimittatur, non multò post abortum pati, prodidit, vere an falso non dicam. Inter duræ carnis pisces, à Philotimo censentur, ideo Diocles apud Athenæum aridos vocavit, nec dissentit experientia, nisi forte externa pinguidine, aut jusculo tener aut juru-lentus fiat.

Oppian. Hal. l. 3.

Ælian. H. A. l. 13. c. 27.

Athen. Dipnos. l. 7.

Galen. de Alim. facult. l. 3. cap. 31.

PUNCTUM VI.

De Scombro.

Tab. XXIV. 9. 18. 11. Aldrov. de Piscib. l.2.c.53.

Qui Græcis σκόμβρος, is Latinis Scomber & Scombrus, Horatio *Piscis Iberus*, plerisque nationibus, *Macarel* & *Maquereau*, non tam à Græco μακάριος, quod Scaligero placet. hoc enim nomen iis potius conveniret, qui veteribus Opsophagis Dii vocantur; quam, leno, quasi, quod verno tempore parvas Alausas, quas virgines dicunt, subinde subsequi soleant, dicitur. *Corpore* est terete, denso, carnoso, utrimque in acutum desinente, *rostro* scilicet atque corporis extremo, cui cauda annectitur: & si parva magnis comparare licet, Thynno (ut Scholiastes Aristophanis scribit) similis. *Oris* scissura ingens pro corporis portione; *dentes* exigui; *caput* rotundum; inferior maxilla in superiorem recipitur, & clauditur pyxidis modo. *Oculi* magni, aureo colore micantes. *Branchiæ* utrimque quaternæ: juxta quas pinnæ binæ, totidemque in ventre. A podice alia est, eique supra posita in dorso similis: quas ordine certisque intervallis, aliquot aliæ pinnulæ subsequuntur, quod tamen huic soli proprium non est, sed cum Thynnis, Pelamydibusve commune. Alia denique est in dorsi initio aculeis nonnullis horrida.

Cauda in lunatam pinnam degenerat. In ipsis aquis sulphurei coloris est, extra non qui cæteris, (ut Plinius ait) sed ferè cærulei, sulphureum autem colorem quem intelligat, alias explicat, inquiens: Fulmina & fulgura, sulphuris odorem habent, ac lux ipsa eorum sulphurea est. Est vero cæruleus ille eorum color potissimum in dorso: nam venter lateraque argentea sunt. Totus lineis nigricantibus, obliquis, insignis est: squamisque caret, licet apud Athenæum squamma-

tum

tum esse quispiam velit, negandi vocula videlicet librariis omissa. Ad cubiti magnitudinem accedit. Sunt *mari peculiares*, & aliquando juxta arenosa litora degunt, sæpe in petris, quæ chamis & patellis plenæ sunt. Etsi autem tam in Oceano quam mari mediterraneo, sinu Adriatico, & Hellesponto, capiuntur: juxta Herculis tamen insulas, prope Carthaginem novam tam copiosi & frequentes sunt, ut una earum Scombraria teste Strabone dicatur: In Oceano tanta crassitudine proficiunt, ut pari cum Pelamydibus magnitudine, authore Bellonio evadant, in Adriatico parvi sunt. Existimavit aliquis in minore maris ambitu frequentes prædas exerceri, ideo non crescere. Vix ad Tergeste ac proximum sinum comparent Scombri: atque ilico capiuntur. In Oceani laxitate fuga moram, mora parit incrementum, ideo grandescunt qui non capiuntur. *Gregales* sunt, & à locis frigidioribus calidioribusque, tanquam Thunni, ut qui imbecilliores, dulcioris pabuli gratia, discedunt. *Beneficii memores* esse, Ælianus exemplo singulari, prodidit. Mane à piscatoribus cibati, feras combros gentiles suos cogunt, & corporum suorum abjectu ita concludunt, ut fuga sibi consulere non possint, hinc capiuntur. *Inserviunt & mensis.* Diphilus leves esse, & facilè è stomacho descendere dixit. Hicesius multum nutrire, minus vero facilè excerni judicavit viscosiores & crassiores, concoctu difficiles, & excrementitios esse, experientia eos docuit. Venetiis verno tempore quo pinguiores sunt, in delitiis habentur. Romę ob siccitatem inter ignobiles reposuit. Quia graves & ventriculo refactarii. ταριχεύεσθαι, id est, sale inveterari scripsit Athenæus, habenturque inter ταρίχεια optimi. Veteres ex iis *garum quoddam* habebant, de quo ita Plinius. Est etiamnum liquoris exquisiti genus, quod garum vocavere, intestinis piscium cæterisque, quæ objicienda essent, sale maceratis, ut sit illa putrescentium sanies. Hoc olim conficiebatur è pisce, quem Græci Garum appellabant (ut supra ostendimus) Nunc è Scombro pisce laudatissimum in Carthaginis Spartariæ cætariis: sociorum appellatur; singulisque millibus nummum permutantibus congios peno binos: Nec liquor ullus pene præter unguenta majore in pretio esse cœpit, nobilitatis etiam gentibus. Scombros quidem & Mauritania, Bæticaque & Carteja ex Oceano intrantes capiunt, ad nihil aliud utiles: Laudantur & Clazomenæ garo, Pompeiique & Leptis, sicuti muria Antipolis ac Thurii: jam vero & Dalmatia. Vitium hujus (gari nempe, non muriæ, ut Rondeletius vult) est alex, imperfecta nec colata fæx. Cœpit tamen & privatim ex inutili pisciculo, minimoque confici, Apuam nostri vocant: Forojulienses piscem ex quo faciunt Lupum (super quo nostrum judicium supra diximus) appellant. Transiit deinde in luxuriam, creveruntque genera ad infinitum: sicuti garum ad colorem mulsi veteris, adeoque dilutam suavitatem, ut bibi possit. Aliud vero ad castimoniarum superstitionem, etiam sacris Iudæis dicatum, quod fit è piscibus squama carentibus (*legendum apparet non carentibus, nam Iudæi hodieque nisi squammoses edunt, & non squamosis abstinent, ut duo gari sint genera, unum è squamosis, ut ex Lupo sive Encrasicholo, Mænaque & Smaride consimilibusque alterum ex lævi cute præditis, ut ex Scombris*) hic lex pervenit ad ostrea, urticas, gammaros, Mullorum jecinora, innumerisque generibus ad saporem gulæ cœpit sal tabescere. Hæc obiter indicata sint desideriis vitæ & ipsa tamen nonnulla usus in medendo. Hujus usus apud nos desiit, apud Turcas Constantinopoli non item: quia pisce plærosque frixos vendunt, iis intestina & branchias eximunt, immittunque muriæ, ut in garum vertantur. Sociorum vero Garum vocatur, seu quod ganeones & lurcones eo sociatim uterentur, ut quidam Galeni scholiastes putat, seu quod à sociis populi Romani, Hispanis nempe deferretur. Fæcosum ac plane fœtidum fuisse, facilè Martialis indicavit, dum dicit.

> *Unguentum fuerat, quod Onyx modo parva gerebat,*
> *Nunc postquam olfecit, Papilus, ecce garum est.*

Usum in Medicina si spectes, arquato morbo correptis comestos opitulari Ælianus scribit; in aceto putrefactos mulieres strangulatu oppressas excitare Plinius.

Scaliger in Exercit. — Aristot. H. A. l. 9. c. 2. — Aristot. H A. l. 8. c. 12. & 13. — Plin. H. N. l. 9. c. 15. — Ælian. H. A. l. 14. c. 1. — Plin. H. N. l. 31. c. 8. — Ælian. H. A. l. 12. c. 46. — Plin. H. N. l. 32. c. 20.

PUNCTUM VII.

De Colia sive Lacerto.

Piscis quem κολίας, κοιλίας, & κοχλίας in vulgatis Aristotelis exemplaribus, seu à pica varia, quam κίλιον aut κολίαν dici, nescio quo authore Bellonius credit, quod variegata latera habeat, unde καλλίγραπτος Athenæo, seu aliam ob causam vocatur. Theodoro κολοιός, seu *Monedula*, & *Graculus*, Latinis ut C. Celso, Columellæ, ac Martiali, *Lacertus* audit. Magnam eorum cum Scombris affinitatem esse, non tantum inde colligere licet, quod ab Aristotele & Columella semper simul nominentur: sed etiam quod Lemnicolæ magnitudine duntaxat à Scombris differre asseruerint, & Plinius Coliam Lacertorum minimum faciat, quod & apud Athenæum, qui Sardam Coliæ magnitudine esse scribit, habemus Pariunt semel anno. In cibis laudantur, qui in Propontide antequam pariant, Amyclani, Hispani; quos Sexetanos (Sexi authore Plinio, Bœticæ Hispaniæ oppidum est) Martialis vocat, ex quibus forte Salsamentum. Gaditanum,

Tab. xxviij. 12. — Aldrov. de Piscib. l. 2. c. 25. — Aristot. H. A. l. 9. c. 2. l. 8. c. 13. — Colu-mel. R. R. l. 1. c. 13. — Arist. H. A. l. 5. c. 9. — Aristot. H. A. l. 8. c. 13. — Galen. de Alim. facult. — Martial. Epig. l. 7. — Athen. Dipnos. l. 3.

ditanum, cujus apud Hippocratem mentio, & Parii seu Pariani, unde Parium apud Archestratum nutrix Coliarum dicitur. De Carnis qualitate non conveniunt Authores. Xenocrati est stomacho ingrata, arida, mali succi, excretu facilis, & copiose nutriens. Athenæo glutinosa, acris, mordax, & deterioris succi Cornelio Celso, gravissimi alimenti. Saliri solitas apud Martialem invenies. Muria ad dentium dolores Medici utuntur. Patinam ex Lacertis apud Apicium vide.

PUNCTUM VIII.

De Sauro.

Tab. XXI. 13. Aldrov. de Piscib. l. 2. c. 55. Ælian. H. A. l. 2. c. 25.

QUem Saurum Græci vocant, hunc plærique Latini *Lacertum* vocant, A Trachuro dinstingui vel exinde patet, quod & Oppianus de Trachuro & Sauro tanquam de diversis piscibus agat; & Speusippus apud Athen. Acui & Sphyrænæ similem esse, quod Trachuro non convenit, scribat. *Duo* ejus esse *genera* Ælianus tradit, videlicet *nostras*, & *peregrinum*, in rubro mari nascens: *Nostras* caput habet (inquit Salvianus) tenue & rotundum; rostrum oblongum, & acutum. *Os* magnum plurimis atque exiguis dentibus munitum: *Oculos* mediocres, rotundos & aureos: *Branchias* utrimque quaternas: prope quas binæ & parvæ sunt *pinnæ*, utrimque scilicet una: aliæ duæ & majores in ventre; in medio dorso una haud magna quinis senisve aculeis horrida erigitur, aliaque una multo minor in medio dorso caudæ vicina reperitur: è cujus regione ab ano, qui in hoc pisce caudæ satis proximus est, alio paulò major imo ventri hæret. *Cauda* in unam lunatam pinnam degenerat. Corpus oblongum est & rotundum. Unde non ineptè à Speusippo in secundo similium, Sphyræna, Acus & Saurus similes esse dicantur. Sphyrænæ enim satis similis est hic noster Saurus: similis & Acui, si acus illam rostri dempseris tenuitatem. *Ventre* est subalbido, lateribus luteis, dorso ex viridi nigricante, maculis quam plurimis virentibus, rubeis, cæruleis, luteis atque nigricantibus, dorsum, caput, & latera, nonnullorum serpentum instar, variè admodum pingentibus: Quamobrem non solum ore, rostro, capite, atque reliqua corporis figura, sed colorum etiam varietate proximè adeò ad terrestris Lacerti accedit similitudinem, ut ei simillimus, si pedes ex ceperis, videri possit. Ventriculum habet oblongum & satis magnum: appendices non multos: intestina mediocria: hepar bifidum, & subrubeum: Lienem subatrum. Pedali mensura majorem adhuc non vidimus. Ab hoc nostro Sauro aliquantulum diversis est, qui *in rubro mari* reperitur, quem his verbis describit Ælianus: Rubri maris Saurus (interpres reddit Lacertum) est, cujus magnitudo ei qui nascitur apud nos, æqualis est virgatus, spectatur, lineis nimirum aureolis circumdatur à branchiis ad caudam pertinentibus, quas media argentea distinguunt: ore est hiante, maxilla inferior eminet in superiorem, virides oculos habet, quos aureo fulgore palpebræ ambiunt. Ab hac delineatione non omnino abhorret *peregrinus iste piscis*, supinè subviridis, pronè castaneus, lineis sive lituris, maculisque orbiculatibus subviridibus decoratus. Rictum oris habet maximum, Lacertorum terrestrium planè æmulum & validissimis dentibus instructum. Branchiarum opercula flavescunt, punctis referta ferrugineis. Pinna tergoris & branchiarum, & cauda ex ferrugineo rubent. Quæ vero in ventre sunt, ejusdem fere cum ventre sunt coloris. In mari *vivit*, & cœnosis locis delectatur. Carne *vescitur*, nec à putridis abstinet. Aristoteles inter gregales reposuit: sed cum in mari mediterraneo singuli capiantur, solivagos melius dixeris. tam rarò *capiuntur*, ut vix annis singulis Romæ in foro piscario bis deni capti videantur. Inter pisces molli carne præditos Philotimus reposuit; inter mollis & duræ medium, Galenus. Editur assas & frixus. Alexis apud Athenæum, branchiis exemptis, cæsis spinis, lotum atque incisum, & lasere probè pulsatum, caseo, sale, & origano implendum esse docet.

Athen. Dipnos. l. Ælian. H. A. l. 11. c. 49. Oppian. Hal. l. 2. Galen de Alim. fa-cult. l. 3.

PUNCTUM IX.

De Corace Rondeletii, Milvo ejusdem, & Boopis rara specie.

Tab. XXII. 1. 2. Aldrov. de Piscib. l. 2. c. 56.

CORAX Rondeletii, Romæ nomine cum Lyra communi, *Capone* vulgò à capitis magnitudine dicitur. Piscis est marinus, corporis forma Milvo Rondeletii similis, aculeorum pinnarumque magnitudine discrepans. *Ossa*, branchias integentia, cælata, in aculeos desinunt. *Pinnæ* quæ ad branchias, minores quam in Hirundine Rondeletii, majores quam in Milvo sunt, ex viridi nigricantes parte interiore, exteriore albescunt, cum maculis rubescentibus. *Dorsum* ex cæruleo nigricat, latera rubescunt. *Venter* lactei est coloris. *Caput* est magnum: locus inter oculos cœlatus. In dorso *virgas* ex officulis contextas, instar Cuculi habet: in eodem pinnas duas: prior est brevior, cum aculeis longioribus, acutioribusque, posterior longior, cum longe minoribus aculeis. Linea simplex à capite ad caudam ducta est. Palato minus est flavo quam Milvus. *Ventriculum* parvum habet cum multis appendicibus, *intestina* tenuia, *hepar* ex albo rubescens. Carne est, si Athænæum sequimur, duriore: si Celsum, teneriore, dura tamen.

Aldrov. de Piscib. l.2. c.57. MILVUS Rondeletii, qui Gallis *Lucerna*, quod noctu luceat, piscis est marinus corporis forma Corvo persimilis, corpore magis rubro, *capite* minus lato, utrinque compresso. *Pinnarum* numero caudaque similis, magnitudine & colore dissidens. Quantum ad *colorem* attinet, parti pinnarum quæ ad branchias sunt externæ, nullæ maculæ rubræ insunt: interna ex viridi non nigricat, sed pinnæ istæ partim flavescunt, partim nigricant. Linea à branchiis ad caudam ducta simplex non est, neque lævis ut in corvo: sed ex acutis brevibusque aculeis horret. Non squamis, sed cute aspera contegitur. *Partibus internis* Mullo imberbi similis. Palatum parvum flavum est. Carne est dura & sicca.

Tab. XIX. 6. Aldrov. de Piscib. l.2. c.58. BOOPIS species ita à Rondeletio describitur: Rarus est piscis, cujus nomen neque à piscatoribus nostris neque ab aliis potui unquam extorquere propter raritatem. Palmi majoris est longitudine, totus à squamis nudus, ore parvo, oculis valde magnis pro corporis ratióne; in pronis partibus pinnam habet ad caudam usque continuam, cauda lauta spissaque est. Ad branchias & in ventre binas pinnas habet. Sapore, carnis substantia, oculis Boopem refere.

ARTICULUS II.

De Piscibus litoralibus lævibus planis.

PUNCTUM I.

De Passere lævi.

Tab. xxij. 7. 8. 9. Aldrov. de Piscib. l.2. c.47. PASSER lævis, Ausonio *Platessa*, aliis *Pecten*, quod ejus pinnæ rectæ & parallelæ pectinis speciem præ se ferant, Hollandis Scolle, dicitur. *Bina* eorum apud Gallos *genera*. *Unum*, quod communiter *Plya* vocatur, & magnitudine excellit. *Alterum*, quod alibi Cariet, alibi, à quadrata corporis figura Quarrelet, *Quadratuli* nomen sortitum est. Ætate tantummodo differre, à quibusdam proditum; ex corporis forma, quæ Quadratulo magis quadrata, & pluribus maculis ruffis sive subflavis, ostendit Rondeletius. A Rhombis situ differunt. Si hos ita in latus componas, ut oculi in cœlum suspiciat, & mentum deorsum versus spectet, pars supina erit dextra, si Passerem similiter constituas, supina pars erit læva. Ita *marinus* est, ut & dulcium quoque aquarum sit studiosissimus: In Oceano tamen numerosior quam alibi reperitur. Juxta Livoniam sunt pinguissimi, & inde vento indurati ad mediterranea exportantur. Saxatilibus Mnesitheus accenset. Ovidius in herbosis. Oppianus ἐν πηλοῖσι καὶ ἐν τεγανοῖσι *degere* credit. Vadum, ubi piscatorem sensit petere, terræ adhærescere, aquam, ne videatur, turbare, Alberti M. fide habemus. Carnem ejus mollem Philotimus dixit, sicciorem Diocles, duram & probi succi Xenocrates, mediam Galenus. Optimi marini, qui etiam nigriores, secundum qui in stagnis albidiores & lutum resipiscentes, locum sortiuntur, mollissimi & insipidi, qui in fluviis vixere. Nonnulli in cibum, cum jam putrescere, & malè olere incipiunt sumptos, alvum perturbare asserunt. Gesner. de Aquatilibus.

PUNCTUM II.

De Rhombo.

RHombus piscis, à figura quadrata, cujus latera omnia sunt æqualia, anguli verò obliqui, nomen sortitus est. Nonnullis ψῆττα dicitur, ut ex Plinio & Athenæo, qui Romanis Rhombum vocari testatur Græco nomine piscem, qui aliis Græcis ψῆττα nuncupatur, colligimus. Duo sunt ipsius *genera*, *Aculeatum* unum, *læve* alterum. *Illud* prona parte multos habet aculeos, circa caput, quod grandius & elatum est, & ab hoc caudam versus maximè. Magni in Oceano & mari mediterraneo capiuntur, ideo forte Rhombus latior est patella Martiali. Rondeletius vidit, qui quinque cubitos longus erat, latus quatuor, spissus pedem. Optimos Adriaticus sinus maximè circa Ravennam alit, & hos veterum exornasse mensas arbitratur Platina. Celebrantur & Attici circa Eleusyniam, quos Lynceus Samius Psettarum nomine dignatus est. Ei qui *verus esse* putatur, pinnæ & cauda in extrema rubescunt; Cætera est unicolor, subvirides, rotundis punctis stellulisque undique plenis. Omnium *locorum* & temporum piscis est. Ovidius in herba algosa, Jovius circa pinguiorem terram extremosque littorum margines versari scribit, in fluviorum ostiis frequentissime piscibus insidiantur. Voraces sunt, & piscium, cancrorum inprimis avidissimi. Abditi pinnas exertas movent, specie vermiculorum. Terra, seu vado maris per hyemem condi, à Plinio sub nomine psettæ proditum. Tardissimè propter corporis latitudinem moventur. Inter delicatissimos olim fuisse cibos, ex Horatio, & Juvenali potest colligi. Tempore Jovii, *Aquatilem Phasianum* quidam appellare erat solitus. Galenus inter pisces mollicarnes retulit, sed aliter Xenocrati, & Villanovano visum. Ille duræ esse carnis, & difficulter concoqui ait. Hic inter crassos viscidos excrementitios, reposuit: nisi forte superiores de lævi, cujus pulpa candida & presso quodam humore succulenta; hos de aculeato, qui revera durior, locuti sint. Vivus impositus medetur lieni, si remittatur in mare, si Plinio credendum.

Tab. xxij. 10. 11. 12. 13. Aldrov. de Piscibus l.2. c. 48.

Plin. H. N. l. 9. c. 42.

HISTORIÆ NATURALIS DE PISCIBUS.

LIBER II.

De Piſcibus, qui in mari & fluminibus degunt.

TITULUS I.

De Squamoſis.

CAPUT I.

De Salmone.

Tab. XXXI. 12.

PISCIUM, qui in mare æque ac fluminibus degunt, *alii* quam longiſſimè à mari recurrunt, & ad fluviorum origines uſque penetrant, *alii* in marium proximis morantes, mox *id regrediuntur.* Utrorumque quidam ſunt *ſquamoſi*, alii *Læves.* Ex illis ſunt *Salmo*, *Lupus*; *Latus*, *Aloſa*, *Ziga*, *Albis fluvii*, *Mugil*, *Capito Anadromus Geſneri*, *Caper*, *Sturio*, *Galeus Rhodius & Cataphractus.*

Plin. H. N. l. 9. c. 18. SALMONIS ſolus inter veteres Plinius mentionem facit. Auſonius hoc nomen adultæ ætatis ut Sarionis ſeu quod melius Farionis mediæ,& Salaris primæ impoſuit, illud tamen Truttæ convenit. Circa Rhenum & apud Helvetios æſtatis tempore ad Jacobi uſque feſtum vocatur, Salm / inde ob feſtum Andreæ Lachſi Lachs / nomine gaudet. Cum *Eſſoce Plinii* eundem, quod Georgio Agricolæ placet, vix credo, cum alibi enim ſuo nomine appellet, & per Eſſocem Lucium intelligere videatur. An *Anchorago Caſſiodori*, Caſſiodor. l. 12. Ep. 4. difficile dictu, nam à Rheno duntaxat venire ſcribit. Apud Græcos nullum invenio nomen, qui ait *Salangem*, cujus piſcis tanquam delicati mentionem facit Heſychius aut καλανάδρομον vocari poſſe putant, ſuo judicio fruantur. *Deſcriptionem* ſi ſpectes. Piſcis eſt ſat magnus. Bicubitalis quidem ut plurimum eſt: apud Miſſenos tamen & Deſſaviæ à XXIV. libris ad XXXVI. accedit, in Helvetia circa Tigurum graviores capiuntur. Baſilea quinque aut ſex pedes longos dat, nec temere Cetaceum piſcem dici poſſe Bellonius reliquit. *Squamis* tegitur exiguis, & maculis ita notatus, ut totus ferè piſcis ſubruſſis & luteis notis inſignis videatur, quia verè in capite iis caret. ideo *frontem lubricum* Poëta dixit. *Os* habet amplum, & valde denticulatum; nam præter id quod maxillæ magnis & validis armatæ ſunt dentibus, palatum etiam quadruplici eorundem ordine munitur, linguaque hamatis dentibus horret. Hunc quadruplicem dentium ordinem Bellonius huic piſci præter aliorum fluviatilium morem,peculiarem eſſe ait, & cum ceraſte ſerpente communem: additque plures eſſe inferiori maxilla, quam in ſuperiori. *Tergus* colore fere eſt cæruleo, aut ex cæruleo, nigricat. *Oculi* magni ſunt. *Narium* foramina utrinque gemina: *Branchiæ* utrinque quaternæ, quarum opercula lata, & rotundis puniceis maculis plena ſunt. *Pinnæ* juxta eaſdem binæ, totidemque in dorſo, quarum prior in medio fere dorſo eſt, altera caudæ proxima, cutacea, carnoſaque. In *ventre* tres ſunt, binæ fere in medio, tertia à podice qui in imo ventre eſt. *Caudam* in unam latam, & rotundiuſculam pinnam deſinere Salvianus ait. Rondeletius verò bifidam eſſe teſtatur, indeque Salmonem jure πλατύουρον nominare poſſe putat. Quoad *internas partes*, *Cor* angulatum eſt, ventriculus oblongus & anguſtas, hepar in nullos lobos diviſum: rubrum Rondeletius tradit, Salvianus & Bellonius palleſcere dixerunt: huic veſicula fellis ex viridi nigricantis annexa eſt. *Splen* ex rubro nigricat. Alvus ipſi prodiga nutat, & opimato abdomine fluit venter. Geſnerus à faucibus patulis *duos* ſe obſervaſſa *meatus* ſcribit, deorſum protenſos, unum ad ventriculum, quem œſophagum vocant; alterum anonymum, (cujus uſum ignorat, quandoquidem nihil in eo reperit, niſi forte ruminat (inquit) hic piſcis & alimenti ſui partem ibi repoſitam habet) qui cute candida & tenui conſtat. De *Maris* & *fœminæ* differentia ita Aldrovandus. Aldrov. de Piſcib. l. 4. c. 1. Fœminam à mare differre Rondeletius & Salvianus volunt, quod illa roſtrum habeat magis aduncum, hami modo, indeque vulgo in Gallia Beccard appellari. Bellonius verò dum dubitat, num ſit diverſa ſpecies: fœminam eſſe interea inſinuat, inquiens: Eſt & alius prægrandis Salmo (fœminam eſſe autumant) quem vulgus Gallicum ab ejus ore prægrandi Beccard vocare ſolet: alii à ferendis ovis *Bortiere* (Portière forte nimirum à portando.)

 Differ-

Differt is à mare Salmone, quod labrum inferius in hami modum aduncum habeat. In superiore enim labro foramen est ad palatum tendens, in quod hamus maxillæ inferioris se recipit, pixidatimque in tubi modum insinuatur. Alii aliter de hac rostri curvitate sentiunt. Gesnerus testatur suos piscatores in mare tantum incurvari insigniter, in fœmina perparum. Rondeletius quoque mari recurvum esse ait, sed fœminæ magis. Quidam vero eruditus in epist. ad Gesnerum, in qua de Albis fluvii piscibus ad ipsum scribit utrumque sexum id ceu quid præter naturam pati arbitratus inquit: Salmo in Mulda (hoc flumen ex Albi ingressus) si obstaculum seu præcipitium aquæ juxta Dessaviam, secundo ac tertio frustrà saltu superare conatus fuerit, vadum petit, eoque in loco sub lapidibus & saxis delitescens, emaciatur, & contabescens maculis ruffi seu æneі coloris impletur & rostrum inflectit in magnum hamum, eo quidem majorem quo diutius manserit. Verum tamen credit vir ille doctus idem ei tandem contingere, etiam si obstaculis omnibus superatis ad summas fluviorum partes eluctatus fuerit. Ex rostri itaque curvitate sexus non satis tutò distinguetur, tutissime vero ex ovis. Addit Bellonius fœminam crebrioribus mare, iisque subrubris & rufis orbiculis in cute variegari: atque in Lepradis (de quo suo loco diximus) modum multis coloribus sugillari. *Marinus* magis quàm fluviatilis piscis est. Nam & in iis duntaxat fluminibus quæ in mare se exonerant reperitur: & observatione notum est, si supra annum in eis perseveraverint, insipidos fieri; si diutius, post annum secundum ceu sideratos interire. Observatus in Albi adeò tabidus, ut exanguis & nullis ferè intestinis appareret; nati vero ex eo pisciculi, nec longiores nec crassiores digito evalere, quamdiu ibi vel juxta stagnantibus aquis immorabantur. Uberrima eorum in Bothnico mari versus Lappones captura, circa solstitium in extremis littoribus circa Thornam tanta magnitudo capitur, ut fortissima retia pondere suo rumpant. Apud Vestrogothos quoque, in provincia Vermelandia, in qua dulcium aquarum locus certum millibus passuum in longitudine, & quadraginta latitudine patet, magna Salmonum est copia.

In Albi quoque, Vistula, Duna, Multavia, Sala, Mulda apud Misenos habentur. Rhenus & Mosella gratissimos alunt. Minus commundati quos Scaldis, Thamesis, Garumna, Sequana, & Ligeris excepere. In Rhodano, qui capi existimant, falluntur. Hoc præter Rondeletium & Scaliger Pater prodidit. In Occidentalis quoque Indiæ fluminibus numerosissimi capiuntur. *Cibum* ipsi Salvianus pisciculos tribuit. Alii ante XXV. Julii pediculis aquaticis vesci; à partu obvios pisciculos comedere, eosdemque in ventre repertos, prodidere. Nonnullis in dissecto spissus quidam humor, subflavus, & lapillus candidus, visus. Quidam in majoribus nihil unquam, in parvis nescio quid reperiri tradunt, illos sola aquæ turbidiore victitare opinantur. *Vitæ* est tenacissimæ, sub uno corde pulsante, recenter captorum indicio, plures in frusta dissecti à piscatoribus venduntur. Robertus verò Constantinus, exenterati, aquosa sanie aspersum, ultra diem vivere vidit. De *Partu* proditum, per autumnum & hyemem, ad veris interdum initia, in fluviis, & minoribus rivis lubentius parere. An & in Oceano nemo tradidit. Scrobs excavatur. Ova pisorum magnitudine fœmina ponit: mas rore genitali irrigat. Ova paulatim augescunt, & spiritu vitali inflata, ultro per aquam deferuntur, & Salmulos producunt. Salmulos mares aliquando genitura plenos reperiri, & cum fœminis adultis coire, eorumque ova rigare, cum in Salmulis fœminis nulla ova reperiantur, admiratione dignum est. De eorum *Saltu* ita Gesnerus: Muldam flumen præ cæteris diligit Salmo, & (ut quidam putant) ab aqua Albis fluvii qua cum permixta in mare se exonerat, discernit. Itaque plurimi eo in loco, ubi Mulda in Albim influit (Dessaviam vocant, quod oppidum est Principum Anhaltinorum) capiuntur, hoc modo: Ad Muldæ in Albim ingressum Principes vallum sive obstaculum quoddam excitarunt, ut ita redundans aqua ad molendina reverteretur, octo cubitis aliquando altius: vallo graves & magnas arbores imposuerunt, & perticis magnis intus cancellarunt, ne Salmo transiliat. Inter perticas alicubi nassæ sunt collocatæ. Hunc locum cum attigerit Salmo, qui per Albim ascendit, saltu adversus aquæ præcipitium se proripit in altum, ubi vel in nassam incidit, & capitur, vel arborem perticasve contigit, indeque violenter in Muldam se trajicit. Hoc si prima vice non successerit, secundo etiam tertioque experitur, & si ne tum quidem transilire aut assequi altitudinem valli potuerit, vadum petit, ibique sub saxis delitescens emaciatur ac contabescit. Si tamen flumen Albis augeatur & crescat, adversus illud subinde fontium & originis cupidus ascendit, parit, & consumptus tandem macie ac siccitate moritur. Adeò verò nativus huic pisci saltus est: ut Salmunculi etiam, si in vase aliquo venales cum aliis permixti in aqua fuerint, aqua eis adempta exiliant, unde & ab aliis piscibus dignoscuntur. Alii saltus causam in Robur, quidã in Hirundines, à quibus mense Junio & Julio infestantur, nonnulli in loca abrupta conscendendi libidem, conjiciunt, quod apud Hectorem Boëthium invenies. Singularem *in cibis* habent gratiam, ita ut omnibus piscibus præferantur, suavitatem si spectes. Habenda tamen ætatis, loci, & temporis anni

Rondelet. de Piscib. l. 22. c. 17.

anni ratio eſt. Salmunculi, qui ſex vel ſeptem digitos non excedunt, Aprili & Majo in diliciis habentur: adulti, tenuiores in fluviis evadunt, ſi ea non longè ſubiere. Moderati tum exerciti, ſi longius progreſſi ſunt, nimio labore tabeſcunt. Plinius Aquitanicis palmam detulit, Rhenanis Albertus, qui menſe Majo ſuaviſſimè eduntur. Miſeni poſt Pentecoſten placent. Partui vicini, cum & roſtrum curvatur, & maculas æerei coloris gerunt, damnatur. Salitos & infumatos bona Europæ pars diſtrahit.

Plin. H. N. l. 9. c. 18.

N. Icon. Salmonis Salviani ad Tab. 31.

CAPUT II.

De Lupo & Lato.

Tab. XXIII. 3. 4. Aldrov. de Piſcib. l. 4. c. 2.

QUem Latine à voracitate *Lupum* vocant, Lucill. Catillonem vocavit, is Græcis λαβραξ aut παρὰ τὴν λαβρότητα, ut Athenæus author eſt, ab ipſa vehementia: aut quaſi λίαν βόρος, valde vorax, ut Euſtathio placet, vel διὰ τιχέχων αὐτοῦ τὸ ςόμα, καὶ ἀθρόως καὶ ευχερῶς ἁλίσκεται *quod illi os hiet, & repente cumque impetu avide voret*, ut Suidas vult, dicitur. Nec *Lucium* eſſe, quod Philelphus voluit, quod hic in fluviis & lacubus degat; nec *Sturionem*, quod Volaterranus & Poggius Florentinus tradidere, quod hic ſquamis careat, nec carnivorus ſit; nec *Lacciam* ſeu *Ciepam*, quod hæc dentibus diſtituatur, certum eſt. Piſcis eſt ſquamoſus, ſquammæ argenteæ ſunt, mediocres, & ſerratæ, quæque carni & inter ſe validiſſimè cohærent. *Roſtrum* habet oblongiuſculum, *Os* cum hiat valde patulum. *Linguam* oblongam, ſi Athenæo ex Ariſtotali fides, oſſeam, & adhærentem. De *dentibus* non conveniunt ſcriptores. Carere Maſſarius, & Rondeletius, quòd ob oris magnitudinem facile prædam devoret, tradiderunt; tenues confuſo ordine undecunque Bellonius poſuit, plurimos, tenuiſſimos, multiplici ac vario ordine diſpoſitos, pectinum inſtar, quibus lanarii utuntur, Salvianus. *Oculi* ſunt magni. *Branchiæ* utrimque quaternæ. Harum operculum duobus oſſibus conſtat, quorum ſuperius poſtrema ſui parte ſquamatim committitur. A ſummis branchiis per utrumque latus linea fere recta ad caudam ducitur. *Pinnas* Ariſtotele teſte, binas habet parte prona, totidemque ſupina. Quæ prona parte capiti proxima eſt, octo vel novem acutis & inæqualibus aculeis tenui membrana colligatis horret: altera unico tantum. Contra ſupina parte caudæ vicina aculeos habet ternos. *Cauda* in unicam pinnam degenerat. In parvulo, ut diximus, nigræ apparent *maculæ*, quæ in paullo adultiore prorſus delitefcunt, Grandiuſculus enim argenteus eſt, dorſo tamen paullo minus quam ventre candido. Locus etiam *colorem* mutat, nam qui in mari capitur, ex cæruleo candicat, in oſtiis fluviorum, totus albus eſt. *Carnem* habet ſecundum Iovium lacteam, ſecundum Bellonium rubeſcentem, ſeu is diverſæ ſpeciei, ſive Oceanus àliquid mutat. *Cor* triquetrum, ut Athenæus ait: *ventriculum* amplum, & longum: appendices binas maximè conſpicuas; *jecur* ſubflavum, in duos lobos diviſum, quorum dextro fellis veſica committitur; *Lienem* rubrum & longum, *inteſtina* lata nec multis complicata anfractibus: *folliculum* plurimo aëre tumidum, ſpinæ dorſi validiſſimè an nexum. Bellonius è puſillo *magnum* ac cetaceum, Salmonis more vadere ſolere teſtatur, ut ex Oceano libras quindecim nonnunquam pendere viſus ſit. Salvianus ad viginti libras, aliquando excreſcere obſervavit.

Aldrov. de Piſcib. l. 4. c. 2. Athen. Dipnoſ. l. 7.

Quomodo Columella quoſdam ſine macula, varios alios faciat; & quid Plinius per ſuum Lanatum, intelligat, facilè hinc colligi poteſt. Ita marinum eſſe piſcem, ut & λιμνοθαλάσσας, & oſtia fluviorum non refugiat, Galenus præter Oppianum author eſt. Sed & in dulcibus, Letho nempe Lybiæ circa Berenicem fluvio naſci, Athæneus me morat: nihil de Columella, qui Velinum, Sabatinum, Vulſinenſem, & Ciminum, eoſdem procreare inuere videtur, dicam: ſecus n. inſequenti ſentire creditur capite. In dulci portu quem Phaharium vocant, longè majores vulgaribus reperias, apud Miletum quoque prægrandes & plurimos, ut apud Ariſtophanis Scholiaſtem & Suidam legimus. Archeſtratus apud Athenæum θεσπαίδας vocavit. Solet & mediæ cryptum penetrare ſaburræ. Qui in fluviis capitur, *Lane* à Martiale nomen accepit, & expreſsè de iis Plinius. In Lupis in amne capti præferuntur. In Tyberi amne inter duos pontes tanti precii, ut Philippus, apud hoſpitem Caſſino in oppido, authore Columella Lupum ſibi in cœna appoſitum guſtabundus expuerit, dicens: Peream niſi piſcem putavi: quaſi innueret, ſolos Tyberinos lupos piſcis nomine dignos eſſe. Lucillius iſti Catillonis quaſi Catillorum liguritoris nomen, teſte Macrobio, impoſuit. Solet enim cloacas ſubire, & obvia quæque devorare. In India exundantibus in agros fluviis, in planis camporum vagantur, & ab aqua deſtituti prædæ ſunt. *Veſcitur* carnibus præcipuè, nec piſcibus, vel corruptiſſimis eſcis parcit. In exenterati ventre ſerpens aliquando inventus eſt. Tangit & algam, & ſtercora: Α'λκίμον ἴχθυν Oppianus vocat. Iis maximè locis qua flumina in mare exeunt, ova *parit* æſtate & hyeme, ideo alicubi bis idque inter fuſaneos ſolus facere creditur, ſed poſterior partus infirmiorum. Sublimes *natant*. Athenæo ſunt μονήρεις ſolivagi, Ariſtotéli χύτοι, fuſiles ſeu fuſanei. Mugilum, Luporumque capturam uno retis jactu centū aúreis coronis veniſſe,

Columell. R. R. l. 18. l. 17. Plin. H. N. l. 9. c. 17. Galen. Alim. l. 3. Oppian. Halieut. l. 1. Columella R. R. l. 8. c. 16. Columt. R. R. l. 8. c. 16. Varro R. R. l. 3. c. 3. Iuven. Satyra. 5. Ælian. H. A. l. 16. c. 12. Ariſt. H. A. l. 5. c. 10. Ariſt. H. A. l. 6. c. 17. Idem l. 5. c. 9. Plin. H. N. l. 9. c. 51. Ariſt. H. A. l. 5. c. 2. Plin. H. N. l. 32. c. 2. Oppian. Halieut. l. Plutarch. l. utra animal.

Rondeletius oculatus testis est. *Solertia & ingenio* non distitui, docilesque sequentia docebunt. Rete circumdati harenas arant cauda, atque ita conditum transeunt rete. Et quamvis minus in providendo solertiæ quàm mugiles habeant; magnum tamen robur in pœnitendo habent. Nam ut hæsere in hamo, laxant vulnera, donec excidant insidiæ, quod præter Plinium, Oppianus, Ovidius & Plutarchus tradidere. In Eloro amne tam mansuetos esse, ut è manibus porrigentium cibum capiant, Nymphodorus author est. Et quia lapidem in capite hyeme sibi infensissimum se habere sentiunt; ideò in abditos se tum gurgites demergunt, qui in sublimi natant, frigore congelati moriuntur. Cur inter alios pisces cum Mugile, Salpa & Chromide *clarissime audire*, post Aristotelem Plinius scribat, & in vado vivere addat, nescio, nisi fortè sublimem natatum in causa ponat. *Capiuntur* sæpenumero dormientes fuscina. *Inimicitias* cum Mugile & Squillis gerunt. Caudam illi prærodere Nigidius apud Plinium author est. Pugnantes invicem sæpè Puteolis, præsente Bessarione, Perottus vidit. Statis tamen mensibus concordes sunt, & in unum gregem, si abundè cibarii, coeunt. Ab his cornu quod fronte exit, punctis interimitur, quem Oppianus & Ælianus descripsere: Magni olim apud Romanos opsophagos æstimii erant. Plinius post Elopen & Acipenserem præcipuam iis & Asellis authoritatem tradit. Archestratus Milesium θεόπνιδα & quidem διὰ τὸ πολύτιμον vocat, & Tripatinum summam cœnarum luxuriam ingrediebatur. Sed maximi, lactes, cerebrum & epar fiebant. Illo Eliogabalus rusticos in mediterraneis pavit. Hujus gratia, Hermæus Ægyptius piscium institor, non nisi exenteratum vendebat. *Carnis qualitas* non nisi loci, temporis, & Ætatis ratione habita, definiri potest. *Locus* si spectetur, in mari puro qui sunt, boni sunt Hicesio succi, sed pauci nutrimenti, sanguinem consistentia tenuiorem gignunt, & diutissimè citra putredinem, inprimis si nive circumdentur, servantur Inter duos pontes Romæ capti, ob vitiosam aquam, graviter olent, & facilè putredinem concipiunt. Illaudati, qui in piscinis habentur. *Tempus* si respicias, deteriores sunt dum in utero habent: summa hyeme & Januario captis gratia, nisi fortè nimio exercitio soliditatem carnis ac quisiverint. *Lanatas* Plinius dixit, si ventrem attenderis quo mollitie & pinguedine blandiuntur. *Ætatis* ratione, tenelli suaves & stomacho grati sunt, copiosè nutriunt, & facilè per corpus descendunt: mediocres optimo se commendant callo. Apparatum alibi vide. Ægris in albo jure aut ex aceto optimè elixantur. An quod σπερμολόγοι, à Pythagora rejecti fuerint, dubito, Plutarchus certè postquam sic sentientium sententiam exposuisset, patrocinari ipsis videtur. De *usu in Medicina* pauca occurrunt. Tantæ est, si Marcello credimus, adversus strumas efficaciæ, ut ad quamlibet corporis partem admotus, earum vitium persanet. Lapilli capitis dolorem levare, Euporistῶν author tradidit.

Arist. H. A. l. 3. Plin. H. N. l. 9. c 70. Plin. H. N. l. 9. c. 62. Galen. de Alim. facult. l. 3.

L A T U S, inter Nili pisces à Strabone numeratur. Esse & marinum Archestratus apud Athenæum prodidit. Candidissimus est, ducentarum sæpe librarum magnitudine, & quovis modo paratus suavissimus. Rondeletius pro eo, Coracino ac Umbræ simillimum substituit. Tarentinus *Latili* piscis meminit.

Strabo. Georg. l. 25.

CAPUT III.

De Alosa, & Ziga Albis fluvii.

A*Losæ* nomen, huic de quo jam acturi sumus pisci, post Strabonem Ansonius ex vulgari imposuit, Gregorius Tiphernas in Strabone, & Theodorus Gaza in Aristotele, θρίσσαν quam moderni Græci φρίσσαν fortè quod spinis seu aculeis aliquando soleat inhorrescere, ejus nomine donarunt. Rondeletius Archippo & Mnesimacho θράτταν appellari tradit; quam tamen à Thrissa diversam, ut Trissam cum Trichide eandem, Gesnerus, *varium* ut Panthera & Pavo Aristoteles facit. Nec *Lupus* est, quod Platina voluit; quod hic Mugili caudam prærodat, illam edentulam sciamus; nec *Clupea*, piscis magnus, qui crescente luna albus est, decrescente nigrescit, corpore minimum aucto à propriis spinis interimitur, in Areni Galliæ fluvio nascitur, in capite lapidem grano similem, qui ad quartanas sinistro lateri decrescente luna alligatus facit, & Attilem Padi, venam quandam in faucibus ejus mira cupiditate appetens, morsu exanimat, ob rationem eandem. Universi corporis figura, si cum latitudine conferatur, oblongiuscula apparet, & in latera ita compressa, ut imus venter, rectâ lineâ præacutis aculeis & constructâ, & propterea non asperâ solum, sed serræ etiam modo secante (si adversa deducatur manus) terminetur, *Spinis* sive *aristis* etiam scatet innumeris, & inter vescendum admodum molestis; quod cum Trichidibus quoque commune habet, unde Albertus, & Murmellius latinum ejus nomen Aristosium sive Aristosum confinxerunt. *Caput* habet in latera valde compressum, *rostrum* acutum. *Os* cum maximè hiat, admodum patulum, edentulum, atque omnis asperitatis expers. *Branchiæ* utrinque quaterne. *Squamis* tegitur magnis, tenuibus & facilè deciduis. In capite supra oculos, utrinque veluti gemmæ smaragdinæ relucent. *Lingua* nigricat, superiores mandibulæ deorsum prominent. *Ventre* & lateribus argentum æmulatur. *Dorso* verò & capitis vertice ex albo flavescit. Romæ

Tab. XXVII. 3. 4. Strabo. Geogr. l. 15. Aristot. H. A. Plin. H. N. l. 4. c. 4.

Romæ cum maximè aucta bipedalem mensuram non superat. (Strabo Georg. l. 15.) *Marinus* est piscis, sed ex mari ineunte vere cum in utero habet, subintrat, inchoante æstate revertitur. In Tyberim delapsæ strigosæ sunt, & quadam marine salsuginis ariditate parum amabiles, paucorum dierum mora, Tyberinis undis pinguescunt. Laudatas Arnus & Umbro in Hetruria, Lyris & Vulturnus in Campania præbent. Galliæ & Hispaniæ flumina maximas, Mosa in Hollandia suavissimas. In Aquitania ob frequentiam *plebis obsonium* Ausonius vocat. In Arverniæ fluvio juxta Marignensium oppidum, supra mille ducentas uno retis jactu capi, Rondeletius author est. In Euripo reperiri negat Aristoteles. Burdigalæ & Lugduni fecculentiores quàm Massiliæ venduntur. *Pariunt* in fine æstatis in mari. Athenæus κονίμας Thrissas dixit, Oppiano, alternant vias Ponti curruntque per æquora, Hospitium mutant semper, Pontoque vagantur. (Oppian. Hal. l. 2.) Figulus veris adventum Mosellanis nunciare, & mense Majo tonitrubus, adeò terreri, ut plurimæ in ripa exanimatæ reperiantur, scribit.

In Arverniæ Oppido Maringnesio ad testudinis sonos ad natasse, & saltasse Rondeletius vidit, quod & de Thrissis Æliano & Porphyrio proditum, nec de mendo in Athænæo, qui Trichidi hoc quicquid est adscribit, dubitandum est. (Ælian. H. A. l. 6. c. 32. Porphyr. περὶ ἀποχῆς l. 3. Auson.) In nullo apud Veteres fuisse *precio*, Ausonius testatur. Postquàm pingues evasere, succum mediocriter bonum, & qui facilè distribuitur gignunt: sed quia glutinosioris alimenti excrementa non facilè atteruntur, ideò ab ipsis exhalationibus, intempestiva somnolentia inducitur, & sitis excitatur. In piscularriis Bavarorum legibus, teste Gesnero, interdicitur, ne duobus palmis vel septem digitis, propter aristarum & parvitatem & multitudinem capiantur. Vida prudentissimum, quod non nisi obesus, maximeque idoneo tempore, cum esu carnium interdicitur, appareat, dixit.

(Aldrov. de Piscib. l. 4. c. 5.) ZIGA Albis fluvii, qui & *Goldtfisch* ab aureo circa caput colore dicitur, sic à Kentmanno describitur: Zige piscis est tenuis & siccus, paucæ carnis: colore pulchro, argenteo, dorso tamen subfusco, oblongus est, non ita latus, ut solent esse pisces Goldfisch dicti, qui in Marchia capiuntur: longitudo enim ejus ad latitudinem quintupla est. *Caput* ejus si foris aspicias, Harengi capiti non dissimile est, nisi quod in parte superiore oris scissuram habet. *Lingua* ejus parva, quæ colore nigricat. *Dentes* utrinque ad latera in faucibus, mandibulis duabus duri adnati: sicut in ejusdem fluminis piscibus (de Capitonum fluviatilium genere) Jeseno & Dibelo, ut vulgo nominant. *Caput* & oculi ad aureum colorem, pauco viridi permixtum, accedunt. In summis lateribus utrinque maculæ quaternæ nigræ digeruntur, quarum prima ad summas branchias, ultima paulò sub initiò pinnæ dorsi. Ex Oceano in Albim *subit* hic piscis & paulatim consumitur ac deficit. *Capitur* ut plurimum in hoc flumine, à festo Pentecostes usque ad Divi Johannis diem quo tempore Sturio migrat.

A Sturione enim è mari in Albim pellitur. Quanquam autem ad velocitatem & fugam præ omnibus in Albi piscibus, comparatus sit; mollis est tamen & quam primum ex aqua in aërem subductus perit. Maximi hujus generis in Albi apud nos (Misenos) duabus cum dimidia libris (sedecim unciarum) ad tres cum dimidia (quod tamen rarum est) perveniunt. Sive *assus sive elixus*, non boni saporis est. Si tamen præparatum, sale intus aspergas, tum in fumo aut sole leviter sicces, & ita buturo innunctum super craticula asses, melius (ut in hoc genere) sapit. Et quoniam aridi hi pisces sunt, sunt qui in aqua elixant, deinde exemptos condunt jure è butyro, zinzibere, aqua & modico aceti, sicuti etiam alios quosdam pisces siccatos condire solent, ut Truttas, Thymallos, Lucios, & Cyprinos latos. Quomodocunque paretur, nullus tamen in Albi piscis æque ferini aut virosi saporis est; & à quo etiam nomen ei impositum conjicio, ut Zige, id est, Hircus dicatur, hircum enim præsertim insolatus, olet. Capitur & in lacu Severinensi Alosam Gesnerus credidit, metuo ne perperam.

CAPUT IV.

De Mugilibus.

HIstoriam Mugilum, nomenclaturarum diversitas obscuram facit Κεστρεὺς, λευκίσκος, κέφαλος, νῆστις, πεφαῖας, μυξῖνος, σάργος, χελὼν, βάκχος, σφηνεὺς, δακτυλεὺς, κεφαλῖνος, βλεψίας, πλοῦτες, que apud Aristotel. & Athænæum, ex Hicesio, Dorione, Eurydemo, Polemone invenies, præcipuæ sunt κεστρεὺς, Aristoteli & generis & speciei nomen est. Hicesius speciei, Dorion generis duntaxat mentionem fecit, & in *marinum & fluviatilem*, illum iterum in *Cephalum* & *Nestin*, divisit. Appellationem ἀπὸ τοῦ κέστρου, seu telo, belli Persici tempore invento, sortitus est, quod eo teli modo in anum immisso apud Athenienses publicè adulteri pœnas luerent. *Leuciscis* seu Alburnis & Albulis ab albo colore nomen impositum est, perperam γλαυκίσκοι dicuntur; Galeno sunt fluviatiles, κέφαλος generis quidem nomen est: sed quia παρὰ τὸ βαρύτερον τὴν κεφαλὴν ἔχειν nomen obtinuit, nec id omnibus magnum, non omnibus etiam competet, nisi fortè ideò dictum esse putes, quod in metu capite abscondito totum se occultari credat. Aristoteli, sanè aliquando peculiaris & *unica Mugilum species est*: aliquando *duas* sub se *species* complectitur: nec fortè malè Mugiles mari-

Tab. XXIII. 4. 5. Aldrov. de Piscib. l. 4. c. 6.

Aristot. H. A. l. 5. c. 11. Aristot. H. H. l. 8. c. 2.

Galen. de Alim. facult. l. 3.

Aristot. H. A. l. 9. c. 17. Arist. H. A. l. 8. c. 2.

marinos in Cephalos & νῆστεις distinxeris. Νῆστις epithetum est omnibus Mugilibus commune, quod omnibus carnibus abstineant. Περαῖας speciei nomen est, sed speciem Cephali alteram, quæ muco suo vivit Epithetum, & idem cum μυξίνῳ videtur. *Sargus* seu ut apud Aristotelem σαργῖνος, quid sit, dubitatur, Rondeletius eundem cum νηστεῖ seu jejuno facit, Aldrovandus discernit. *Chelones* cum Bacchis Hicesio iidem, & Plinius Banchos inter Mugiles recenset, sed cum Myxone eosdem facit. Rondeletius Bacchum quintam quandam speciem Hicesio esse, insinuat. Σφηνεὺς. Salviano cuneatus, Gesnero Cunealius, quod λαγαρὸς & τετράγονος *gracilis & quadratus sit*, ita dictus, à solo Eutydemo inter Mugiles reponitur. Alii σφηκεᾶς legunt, ut à σφὴξ vespa, non σφὴν cuneo, isti pisces dicti fuerint. Δακτύλεος, nomine Salvianus minorem aliquem in eodem genere ab Eutydemo poni putat, alii διδακτυλεῦς, sed perperam legunt, cum duos in latitudine digitos non excedat: nec alii fortè fuerint, quàm quos Padi accolæ Canistrellos, quod in Canistris vænales ferri soleant, vocant.

Plin. H. N. l. 32. c. 7.

Cephalinus quibusdam cum Blæpsia, teste Dorione idem, nisi mendum sit, & pro Blæpsia βλέννα, quod idem quod μύξα, ut Galenus scribit significat, legi debeat, & sic Cephalinus inter species Nestium numeretur.

Galen. de usu parr. l. 8. c. 6.

Platarum nomen Cestreis à quibusdam imponitur, si Polemoni libro de fluminibus Siciliæ credimus. Actum de illis in capite de Murænis. *Species* Mugilum seu Cestriorum sunt quinque, apud Aristotelem, *Cestreas* nempe propriè dictus, *Cephalus* cognomento Chelon seu Labeo, *Cephalus pereas*, sive translitoranus, *Sargus* sive *Sargo*, & *Myxo* seu *Muco*. *Caput* nonnullis est magnum & depressum, *rostrum* breve ac retusum, ut Capitonibus, aliis minus & rotundius, rostrum magis extentum & acutius, ut Cheloni. *Os* omnibus parvum, rotundiusculum & edentulum. *Squammis* omnes teguntur. Cestreus magnas & crassas habet, quæ numismatis speciem mentiuntur. *Pinnas* utrinque binas gerunt, illos si excipias, quos lacus Sipharum gignit, quibus teste Aristotele, una tantum utrinque est, & supinis carent. Præter binas illas pinnas, quæ utrimque consistunt, unam habent ab ano; in dorso duas, quarum altera aculeata est, altera aculeis caret; ad caudam spectans. Omnes à branchiis *lineas* aliquot suobscuras ad caudam deductas habere videntur, etsi haud æquè in omnibus sint conspicuæ. *Dorso* sunt subnigro: *ventre* vero candido. *Ventriculus* teste Aristotele carnosus est: cui parte altera plures appendices exeunt: altera una tantum, ut idem ait. Rondeletius longè alium esse scribit quam in carnivoris piscibus, densum nempe & carnosum instar ventriculi avium, foris planum, intus rugosum, figura verticilli vitrei, quod mulieres fusis appendunt. *Intestina* quoque crassa sunt, pinguiaque & ingyros acta; in quibus splen latet, ut idem observavit, & sub pinna locum aëre plenum reperit. Hepar pallet; parvum, & tanquam manu ventriculum amplectens. *Fel* rufum sive flavum, aqueæ consistentiæ. *Cestreo* ejusdem Rondel. hepar ex albo rubescit: caro mollior, laxior, minus candida, minusque pinguis quam Cephalo, additque gulam habere; ventriculum in longam appendicem desinere, semper inanem esse, uti & intestina. Lapis quem Cestreus in capite gerit, *Echinus* & *Sphondylus*, ab echinata specie dicitur. Lineæ quæ à branchiis ad caudam ducuntur, Cephalo breviores sunt. *Chelon* sive Labeo nigricantes à capite ad caudam æqualibus spaciis distantes protensas habet. Habet & labra crassa, spissa, prominentia, unde χείλων *Labeonis* nomen. Capite est paulo minore quàm Cephalus, oculis prominentioribus, sine pellicula illa concreta, quam veluti palpebram habet in capite. Marinos pisces esse nullum dubium, sed an omnes fluvios & stagna subeant, incertum. Capitonum alius translittoranus Aristoteli, quasi in alto mari degat. Galenus in stagnis quoque nasci scribit. Ut ut sit, Cestreum propriè dictum esse judico, qui longius à mari, ut in Nisum ita in alios fluvios recedit. Cephali in ejusdem vicinia, propter dulcem aquam & limum morantur. Etsi autem aquas ament, ab imbribis tamen adeò vehementer læduntur, ut *visum* amittant, ut Aristoteles prodidit. Cephaloni inprimis oculi per hyemem albescunt: ipse tum & macer & cœcus, quod in Nauplio terræ Argivæ agro accidit, capitur: inprimis, si hyems asperrima fuerit.

Aristot. H. A. l. 6. c. 13. Arist. de part. l. 4. c. 13.

Aristot. H. A. l. 8. c. 2.

Strabo Georg. l. 15.

Aristot. H. A. l. 8. c. 19.

Marinos à fluviatilibus, spinarum numero & quantitate distinxit Galenus, plures his & minores innuens: certius indicium sapor ipse suppeditat. Acriorem & pinguedinis expertem Cephalum dicunt qui præstantior.

De *Cibo* non convenit inter authores. Carne abstinere Aristoteles tradit, vivente duntaxat Oppianus & Ælianus. Idem Cestreum alga & limo vesci scripsit. Gulosus autem maximè est & insatiabilis, ideò in proverbium abiit, aviditas sæpè tanta, ut cauda verberando excutiat cibos.

Ælian. H. A. l. 1. c. 3. Oppian. Halieut. l.

Tanta iisdem salacitas, ut in Phœnice & Narbonensi provincia, coitus tempore è vivariis marem linea longinqua per os ad branchias religata emissum in mare eundemque linea retractum, fœminæ sequantur ad littus, rursusque fœminam mares partus tempore.

Plin. H. N. l. 9. c. 17.

De ipsorum *Generatione* ita *Aldrovandus*. Quod ad ortum generationemque eorum per-

pertinet: scribit Aristoteles esse qui omnes sponte oriri opinentur, quorum opinionem refellit, quoniam unicum tantum eorum genus sit, quod non coitu, sed ex limo arenave enascatur: cæterorum veræ fœminæ ova, mares semen genitale habeant. Pariunt autem eodem teste semel anno: sed an eodem omnes tempore, difficulter ex ipso colligas; alias enim Capitonem vere parere tradit ultimum, quoniam novissimè ejus fœtus appareat: alias omnes Decembri mense gravescere ait, tricenisque diebus gerere, & in iis Capitonem quoque enumerat, alias Cestreos ait inter primos partum accelerare, parere hyeme, locis iis maxime quà flumina exeunt, dum uterum ferunt, præcipue graviter laborare; ideoque fieri, ut tunc potissimum ruant in terram ac excidant: feriri porro gravi stimulo agitatos in terram, atque omnino in temporis motu perpetuo incitari, donec pariant, sed requiescere à partu continuò.

De *Ingenio* & aliis hoc habe. Tam veloces esse, ut jejuni transversa navigia superjactent, & ubi dispositas piscatorum sensere insidias, retia supervolent, ut veluti sagittæ arcu emissæ videantur. Curvos hamos habere suspectos, ideò postquam diu circumnatavere, cauda prius escam percellere, & quod avulserunt deglutire, mox ore in angustum collecto, summis tantùm labris ac vellicatim escas stringere. Irritati, in sublime feruntur, & effugia quærunt; si aberravere, quiescunt, & necem prostrati expectant. *Usum in Cibis* quòd attinet, Hicesius omnes Leuciscos & Mugiles boni succi esse, facilè excerni, nec multum alere, scribit, nempe si mari puro capti sunt: Nam qui in cœnosis locis, quales tum illi, qui in Etruria in Prillino lacu apud Orbatellum ad mediterranea deferuntur, tum hi, quos Padusæ atque ipsi luculenti Fossæ Clodiæ canales viscere prætenero, Ferrariensibus & Venetis copiosissimè præbent, pinguedinem humanæ naturæ infestissimam habent. Aristoteles in fluentis & lacubus, quod pinguiores fiant, præstare dixit. Lynceus Samius hyeme post partum laudat.

Plutarch. l. utra animal. Oppian. Hal. l. 2.

Æstate lutum quod stagna exsiccentur, olent. Septembri, quod luto putrescente pinguiores evadant, insalubres sunt. Optimi qui circa Abderam, deinde qui circa Sinopem capiuntur. Romæ maxima ovorum gratia, quæ teste Iovio, geminis folliculis circumcisa parte femines, recentibus Cephalis eximuntur, & nomen ὠὰν ταρίχων, *ovorum salitorum* apud Græcos obtinuere. Quantum ad *Medicinam*, Ventriculus Mugilum, seu in cinerem redactus, seu in fumo siccatus, & vel vino albo, vel aqua absynthii ablutus, & in cibo sumptus, ventriculi exsoluti vires non minus quam ventriculi gallinarum potus interna reficit. Elixus in vino & ex aceto sumptus vomitum compescit, prodente omnia Rondeletio. Lapilli in cerebro contra Nephritim valent.

CAPUT V.

De Capitone Anadromo Gesneri.

Capitonem Anadromum, *Gesnerus & Kentmannus descripsere.* Nasutus, *inquit*, ille, videtur, prominente & carnosa superiore oris parte, ut in nostris fluminibus, is quem Nasi nomine descripsimus: cui etiam reliqua corporis specie per omnia adeò similis est, ut discrimen nullum animadvertam, ne colorum quidem ferè, nisi quod Albinus hic Nasus magis albicat, noster fluviatilis, vero magis fuscus est. Sed noster planè fluviatilis est, Albinus è mari ascendit: præterea noster vilis & plebeius est, Albinus vero inter laudatos, præsertim assus. Hoc etiam notandum, cum Albinus alio nomine *Blicca* dicatur, longe alium piscem eodem nomine à nostris vocari, de quo egimus inter albos pisces. Miseni etiam Zertam dicunt, quod nomen etiam Polonis usitatum audio. *Zerta* inquit Kentmanus, piscis longiusculus, argentei nitoris, *squamis* parvis tegitur, dorso subfusco: *pinnis* quæ ad branchias sunt & parte supina rutilis, pauco cæruleo admixto. Linea utrinque à branchiis ad caudam tendit, in qua puncta fusci coloris digeruntur. *Caput* crassiusculum, oculi pulchri, magni, albicantes, nares magnæ non procul ab ore. *Os* molle prorsus, in quo nec dentes sunt, nec alia asperitas, sed ab initio gulæ seu faucium, maxilla utrimque valida, dentibus senis oblongis vallata. Maximi hujus generis pisces qui apud Misenos capiuntur, bilibres sunt. Libram XVI. unciarum dico. Anno toto ex Oceano in Albim ascendit hic piscis, maxime vero circa Pentecostem, qui tempore parit, migrare solet, tunc etiam ad cibum præfertur, quod fœminæ ovis plenæ sunt. Manent & pariunt in Albi, proficiuntque ipsi & soboles: augentur enim & pinguescunt. Vescitur omne genus pisciculis, qui nullis præsertim spinis & aculeis rigent: item muscis aliisque insectis, quibus intra aut proxime supra aquam potitur. Habetur inter optimos qui in Albi sunt, assari solitos pisces. Caro enim ejus optimi saporis est. Ritè etiam elixus non male sapit. Desquamatus nempe, exenteratus & elutus, in aquam fervere incipientem immittitur, conditusque ac salitus ad juris ferè consumptionem coquitur, quomodo permulti etiam alii fluviatiles pisces elixari solent. Sunt qui juri haud fere consumpto copiosum butyrum addunt, eoque liquato piscem inferunt. Potest & aceti aliquid affundi, & Zinziber aspergi, pro cujusque palato. Assus vel simpliciter, vel cum embammate è cœpis minutatim concisis, vino, croco, saccharo & Zinzibere, sapidissime estur.

Tab. XXIII. 6 Aldrov. de Piscib. l. 4. c. 7.

Nec desplicuerit desquammatus, in frusta concisus, quæ in polenta aut secalis polline volvuntur, atque ita in butyro sive crudo sive liquato frixus. *Hæc omnia Kentmanus.* Addit Gesnerus non in Albitantum, sed Sala etiam apud Misenos flumine Zertam capi.

CAPUT VI.

De Capro sive Caprisco.

Tab. XXIII. 7. Aldrov. de Piscib. l. 4. c. 8.

CAprum & Capriscum eosdem Salvianus, diversos Rondeletius facit. Maxima hic nominum affinatis, & uterque duram pellem habere traditur. An vere καπρίσκος, χοῖρος Strabonis, ὗς aliorum, & μῦς Oppiani & Æliani sint iidem, dubitari potest. Equidem Athenæus Aristotelis κάπρον χοῖρον vocat; alii tamen σκάθρον, quidam σκάρον legi debere opinantur, nonnulli *Chalcidem* piscem vocalem & in dulcibus aquis habitantem credidere. *Porcus* etiam Niloticus Strabonis potius porca fluviatilis minor est, piscis rotundus, spinis in capite noxiis, ὗν vero ψαμμάθιδα, quasi in Arena fodientem facit, quod terestris suis more rostro arenam fodiat, Numenius facit, eandemque cum συκαίον, cui Simeon Sethi eas in nutriendo facultatis rationes attribuit, quas alii fere Rhombo tribuunt, Aldrovandus posuit. Salvianus cum καπρίσκῳ & χοίρῳ eundem judicat, μῦν denique inter σελάχη seu cartilaginea Athenæus ex Aristotele recenset, inter quos, quis Caprum rostrum retulerit? Athenæus eundem cum Capris, cum ait καπρίσκος καλεῖται ᾧ ὁ μῦς esse censet. *Descriptionem ejus* ex Salviano, eamque accuratissimam damus. Caper, inquit, Molæ piscis instar, *caput* utrinque admodum compressum habet: *Oculos* rotundos, atque in superioris capitis parte locatos: *Os* parvum, & valde denticulatum: utraque enim maxilla octonis dentibus validissimis, magnis, latis, non serratis, sed continuis, atque humanis simillimis minuta est. *Branchiis* utrinque quaternas non osseo & de articulato (reliquorum squammatorum instar) operculo sed cute contectas, nec lata, sed modica scissura (Molæ piscis more) pervias habet. Nec si Aristot. dicat: *Habent quibus paucissimæ sunt, singulas branchias utrinque easque duplices, ut* κάπρος (sive Aper, ut Theodorus vertit) *aliis binæ utrinque sunt, alteræ simplices, alteræ duplices, ut Congro.* Suspicari debemus hunc nostrum piscem Congrum non esse, cum neque etiam verum sit, quod binæ utrinque branchiæ Congro sint. Et propterea mirari potius convenit, cur hæc ita tradiderit Aristoteles. Utrinque una tantum *pinna* & rotunda ad branchias conspicitur: nam illis, quæ in piscibus aliis utrinque in ventre sunt conspicuæ, caret prorsus. In dorso fere medio tres, membrana inter se juncti reperiuntur *aculei* robustissimi & magni, quorum prior reliquorum duorum triplus est, quosque omnes non solum ubi vult, deprimit, sed in sulcum etiam osseum, in dorso ob id sculptum, recondit. Depressi autem & reconditi uti quam facillime simul eriguntur, ita eorum unus duntaxat erigi nequit. Et pari ratione erecti omnes deprimi possunt, cum eorum unus nequeat; suntque ea arte fabrefacti, ut cum prior & major quamtumvis impulsus deprimi nullo prorsus pacto possit: postremi tamen depressione, quæ facillima est, statim deprimitur, non secus quam in arcubalistis vocatis, in quibus parvo ac inferiori ferreo vecte compressus, tensus ilico remittitur arcus: ob cujus similitudinem hic piscis noster Romæ *Pesce balestra* vocatur. Et quod majore dignum est admiratione, si postremus aculeus non prorsus deprimatur, sicuti prior quoque proportione duntaxat deprimitur, sic ibidem etiam ita rursus consistit atque obfirmatur, ut nullo impulsu ulterius deprimi possit, nisi reiterata postremi depressione. Hos ternos aculeos pinna sequitur, ad caudam usque deducta. *Osse* autem valido, lato & recurvo, ex cordis loco ad eam ventris partem, quæ è branchiarum regione est primum reflexo, deinde per ventrem sub cute usque fere ad podicem extenso, ibidemque postremo in acutissimum & conspicuum aculeum desinente, tota anterior ventris regio roboratur atque munitur. Quæ vero inter prædictum aculeum & podicem, ventris portiuncula relinquatur, plerisque aliis longè minoribus, sed satis robustis atque serratis aculeis armatur. A podice per ventrem reliquum ad caudam usque alia singularis pinna deducitur. *Cauda* quæ non sensim, ut reliquorum piscium, sed repente extenuatur, in unicam & latam pinnam degenerat: *Ventriculum* habet amplum, & crassum: intestina lata & valde reflexa: hepar subalbidum, cui fellis vesica hæret.

Corio tegitur squamoso, cujus tamen squamæ serpentis potius quam piscis videntur; nam præterquam quod eo ordine sunt commissæ, ut lineas, cancellatim sese intersecantes constituant, firme etiam & valide adeo hærent, ut desquamari nequeant; unde ita durum & asperum efficitur ejus corium, ut vix dissecari queat. Rondeletius sese expertum esse scribit, ne acutissimo quidem gladio penetrari posse, utque ligna & ebora eo poliri possint. Quamobrem jure Ælianus atque Oppianus marino Muri pellem præduram tribuere; & Athenæus Aristotelis testimonio, etsi apud Aristotelem id nunc non legatur, inter pisces qui aspera cute teguntur, κάπρον. recensuit. Quod ad *colorem* attinet, ex livido viret, nonnullis parvulis notis cæruleis & rubentibus maculis quam plurimis insigniuntur. Estque totius piscis figura valde compressa, & lata, atque fere orbicularis. Ad multam magnitudinem non

non excrescit, duas enim libras raro excedit, unde merito Oppianus & Ælianus eum haud magno corpore esse dixerunt. Hactenus ille. [Arist. H. A. l. 4. c. 9. Plin. H. N. l. 11. c. 51.] Non maris duntaxat, sed & fluviorum accola est, ut Plinius & Aristoteles scripsere. In amne Acheloo grunnitum habet. Vescitur carne, cancris, squillis atque testatis. *Solivagus* est, & raro capitur. Pugnacissimum esse, tum quod pelle prædura tegatur, tum quod dentium robori confidat, [Ælian. H. A. l. 9. c. 41.] Ælianus & Oppianus sub nomine Muris marini prodidere. Carnem habet duram & suavem. Virus namque olet. Athenæus inter σκληρόσαρκα retulit.

CAPUT VII.

De Sturione.

[Tab. XXIII. 8. 9. 10. 11. Aldrov. de Piscib. l. 4. c. 9.] Piscis quem nos Gothico vocabulo Sturionem, quasi στερίωνα quod rostro suo proræ rostratæ speciem gerat dicimus, is Græcis nostri temporis ξυρίχι quasi Oxyrinchus, Cypriis teste Bellonio *Morona* vocatur. Nec est veterum *Lupus* quod Poggio Florentino placuit, ut capite quarto hujus tituli innuimus: Nec *Attilus*, ut Franciscus Philelphus voluit, cum Attilus is sit, qui hodie ab accolis Padi, veteri servato vocabulo Attina, Adilo & Ladino vocatur, piscis ipso Sturione amplior, effigie, sapore, pretio & tota fere natura ab eo dissimilis: Nec, *Tursio* Plinii, quod credidisse Theo- [Plin. H. N. l. 9. c. 9.] dorus Gaza creditur, cum hic Carchiæ, id est, Caniculæ, ut Archestratus apud Athenæum comprobat, species sit, & cum Turso sive Phocænæ in Ponto catulos pariat, hic oviparus sit, & ubique nascatur. Nec *Hycca* seu *Hysca* ut Hermolaus Barbarus in epistola ad Cortusium prodidit, cum vel ipse Athenæus, qui solus Hyccæ meminit, qui piscis Hycca sit ignoret, & duntaxat, à Callimacho sacrum piscem, à Cyræneis *Erythrinum*, ab Hermippo Smyrnæo Hyccam Julidem vocari scribat.

Nec *Delphinus*, ut Carolus Figulus voluit, quamvis in multis quoad formam conveniant, quod iste omnium veterum authoritate, inter cetos referatur. Niloum tamen Delphinum, de quo apud Solinum leges, quemque Delphino potius similem, quam Delphinum Marcellinus vocat, Sturionem existimare, nihil forte oberit.

Nec *Oxyrinchus*, veterum, cum hic Carnivorus sit, & hamo, ut apud Athenæum legimus, capiatur. An pro Oxyrincho Cas- [Ælian. H. A. l. 17. c. 32.] pio Æliani, haberi debeat, comparatio ostendere poterit. Circassi sane cæterique Mœotidis accolæ, Sturionem Oxyrinchum vocant, si Gesnero & Scaligero credimus. *Silurum veterum* esse Salvianus contra Manardum apud Aldrovandum ostendere conatus est, quem prolixissime agentem vide. Ausonii esse nullum dubium, & ita Sturio à venantio Fortunato Pictaviensi Episcopo, qui duobus post Ausonium seculis vixit, vo- [Iuvenal. Scalig. 14. & 24.] catur: Veterum non esse, tum ex eo colligas quod non tantum teste Iuvenale & veteri ejus interprete, sed etiam Antiphane & Theodoro Sinopensi apud Athenæum, vilis [Scalig. in Lect. Auson. l. 2. c. 1.] apud eos piscis fuerit; tum quod eum in Garumna non invenias, quod & Scaliger monuit. Γαλαξίαν seu γαλεξίαν vocari Galeno [Galen. de Alim. facult. l. 3.] crederem, nisi eandem in Græciæ mari, in quo Sturionis dantur, nasci, negaret. Acipenserem esse, qui ab Elope & Anthia distinguitur, Rondeletius erudite ostendere conatur, quem sequitur Junius: obstare ejus sententiæ videtur, quod rarus inventu, & unus omnium squamis ad os versis contra aquam nando meare, apud Plinium dica- [Plin. H. N. l. 9. c. 17.] tur, & id Nigidius Figulus, referente apud Macrobium Sammonico Sereno, confirmet. [Macrob. Satur. l. 2. c. 12.] Aldrovandus Sturionem Acipenserem Romanis cum recens & in Italia captus esset vocatum fuisse; Silurum Græco nomine cum ex peregrinis Græciæ inprimis oris allatus, opinatur. *Descriptionem* ejus Paulus Iovius hanc dedit. *Corpore* est tereti oblongoque, inter rotundos & planos ambigente, ut qui subtus quodammodo planus sit, dorso vero semi rotundo. *Caput* quadratum est, & ad effigiem parvæ pyramidis protensum. *Os* illi est sine maxillis, sine dentibus, diversum penitus ab reliquorum piscium forma, idque sub mento in ipsa prope jugulum parte, ad similitudinem fistulæ arundinaceæ rotundum, semperque patens, & cartilagineum & summe candidum; cujus hiatum in procerioribus hasta brachii haud facile impleret: cæterum totum caput dura potius & callosa cartilagine quam certis ossibus constat, quod ex lento quodam & præpingui mucore concretum esse videtur. *Naribus* omnino quæ illi prætenues sunt supra rostrum, refrigeratur. Sunt autem branchiæ utrimque quaternæ osseo operimento, non secus quam squamosis piscibus contactæ. *Oculos* habet parvos. Ex rostro gemina barba, ut in Mullo dependet. Toto dorso crassiores quædam squamæ ossea duritie certo numero ordineque distinctæ, intercurrente spinæ acie, ad elegantiam eminent, ut in magnificentioribus valvis hodie videmus, quas ferrei atque inaurati clavi certa serie confixi decentissime figurant. Cæteræ corporis partes cuticulari & scabro admodum operimento potius quam perpetuis squamis integuntur, idque ab subviridis atrique coloris speciem. *Venter* cute levi & argentea tegitur. *Linguam* habet crassam & duram, *gulam* undequaque rugosam. *Pinnæ* sunt ad branchias duæ & totidem in ventre ad podicem: præter quas in dorso prope caudam alia unica erigitur, è cujus fere regione imo ventri alia etiam una subnectitur.

Cauda vero in duas pinnas degenerat, quarum ſuperior craſſior atque duplo longior extat. *Ventriculus* eſt carnoſus ſolidusque atque pertinaciter inhæreſcens tergori, ut niſi diſciſſus divelli inde poſſit. *Oeſophagus* in rugas contractus. *Hepar*, in duos lobos oblongos pallidi coloris dividitur, quorum dextro veſica fellis validiſſime connectitur. *Lien* ſubruber: *inteſtina* craſſa, & ternis gyris convoluta. Magnis piſcibus annumerari debet, cum crebo & pleriſque in locis centum librarum, & alibi longe major capiatur. Ego aliquando Ferrariæ Sturionem mercatus ſum centum & quadraginta librarum, donavique Illuſtriſſimo pariter ac Reverendiſſimo Ioan Baptiſtæ Compegio Epiſcopo Majoricenſi Domino meo nunquam ſatis celebrando, qui paucis ante diebus ut labores meos promoveret, mille aureos donaverat. Quantum ad *Differentias* refert Bellonius, Ponticorum, Adriaticorum, Gallicorum, & Germanicorum inter ſe eſſe differentiam, quæ magnitudine, craſſitie, cutiſque aſperitate, & ſubnigro, ſubflavo, aut argenteo colore diſtingui poſſit: Sequanicum & Ligerinum adultum interdum tres orgyjas excedere, Galeum piſcem pinnis & forma referentem, exili corpore, hirta ſurſum pelle, deorſum plana ac levi: apud Ferrarienſes, & Bononienſes argenteo colore fulgentem, dorſum, & latera tribus veluti carinis diſtincta oſtendere. Scaliger quoque tria Sturionum genera, in Occa Sarmatiæ fluvio tradi ſcribit, & pretioſiſſimum illum, qui Bialarybitza vocatur, ponit: ſed Herberſteinius Bialarybitzam à Sturionibus diſtinguit. *Locum* ſi attendas, In Ponte, & circa Mœotidem palaudem frequentiſſimus eſt, inde ova in molem coacta, ſalita, & cadis concluſa, per Turciam & Italiam diſtrahuntur. Tyrrheno & Adriatico mari ſi Bellonio fidis, rarò viſitur.

Hactenus Iovius.

Major tamen in fluminibus, quæ nonniſi quinque aut ſex dierum itinere ſubintrat, quam Oceano, Tyberim ſi excipias, in quo parvi capiuntur. In Albi (hunc circa Pentecoſten gregatim, authore Kentmanno ingrediuntur) capti, ducentas interdum libras ſingulas ſedecim unciarum appendunt. Captus tempore Iohannis Frederici Electoris ſexaginta ſupra ducentas librarum pondere, quem totidem florenis Princeps redemit. In Ligeri quoque & Rheno delicatior. In Tanai, Danubio, Rheno, Tibiſco, Viſtula, Garumna frequenter capitur. *Cibus* Sturioni non piſces & conchylia, edentulus enim, ſed ſordes & mucus, quidam ſed perperam aëris tranquillitatem ei ad cibum ſufficere crediderunt.

Dum eſcam quærit, ſuis more terram ſub aquis fodere. Iſidorus prodidit. Cum branchiis omnino latis careat, naribus refrigeratur, & ſi quam hauriendo recipit aquam, eandem prono ore ſtatim regerit. De ejuſdem *Robore*, ex relatione Kentmanni ita Geſnerus: Sturio in aqua validiſſimus piſcis eſt: & in terra quoque cum ventri innititur. Cauda concuſſa hominem utcunque robuſtum proſternit, ubicunque contigerit, perticas etiam magnas & ligna per medium frangit. In terram extractus, lapides aliquando tantavi cauda ferit, ut ignis exiliat, attritu nimirum oſſiculorum, quibus toto corpore mucronatus horret. Quamobrem cautè tractandus eſt à piſcatoribus, ne vel crura eis confringat, vel retia diſrumpat. Peritiores in aqua captum reti ad ripam impellunt, ita ut rete, non adverſum, ſed ad latus ei ſit: ſecus enim rete vel ſextuplex laniaret. Cum ripam attigere, caput ejus omni contentione in altum levant, & piſcem totum in latus declinant: ſic enim robore ſuo nocere non poteſt. Videtur cum Solmone Amicitiam colore. Ducem enim iſtorum piſcatores vocant. Zigam è mari pulſam, per flumina perſequitur, ſed fruſtra; Agilis enim hic & velox prævenit. Tanti olim *in cibis* apud Romanos, Trajani tempore, ſi excipias, æſtimii, ut cum tibiis & coronis in cœnis circumferretur, & Gallonii menſa teſte Horatio, eo famoſa fuerit. Mares tamen fœminis præſtant, hæ ovis plenæ probantur. Poggius Doctoris Poggii filius caput commendavit. *Caro* duriuſcula eſt, præpinguis, viſcoſa, & ægrè concoquitur. *Hepar* adeo dulce, prodente Alberto, ut nauſeam niſi felle tingatur, pariat Græci ſale inveteratos tribus nominibus inſigniunt. *Rachis* ipſis dorſi portio pleurà, coſtæ & latera; *hypocelium* alvus cum pube. Caviario, quod ex ovis paratur, Græci & Turcæ veſcuntur. Iulio II. Pontifici mirifice idem placuit. Paratur & ex Cyprinorum ovis in Iudæorum gratiam. *De uſu in Medicina* nil occurrit. Quæ enim de Siluro Plinius, huic vix conpetunt.

Macrob. Salmon. Archeſtrat. apud Athen.

CAPUT VIII.

De Galeo Rhodio.

DE Galeo Rhodio ita ſcribit *Aldrovandus*. Rondeletius hunc piſcem, cujus modo icon exprimetur, Galeum Rhodium eſſe eruditiſſime oſtendit, propter maximam nimirum cum Acipenſere ſive Sturione ſimilitudinem, non ſolum quoad corporis ſpeciem & partes, verum etiam quoad guſtum, & ſaporem, dempta, inquit, unica differentia, quæ non niſi ab iis poteſt percipi, qui citra ingurgatationem hujus cibum ſumpſerint, quique exquiſito guſtatu fuerint: ferinum enim quid reſipit, quod tamen etiam non niſi pauciſſimum eſſe poteſt: nam Archeſtratus, qui in nullis non terrarum Orbis angulis gulæ cupedias diligentiſſime perquiſivit, id obſervaſſe in eo non videtur,

Tab. XXIV. I. Aldrov. de Piſcib. l. 4. c. 10.

quan-

quandoquidem Acipenſeri plane eundem eſſe credebat, ut Athenæus tradit, qui illius ſententiam refellit. Athenæi verba non ſolum Acipenſeris à Galeo Rhodio diſcrimen indicant, ſed verum Galeum Rhodium hic depingi comprobant: Archeſtratus, inquit, qui Sardanapali vitam vixit, de Galeo Rhodio ſcribens, eundem eſſe opinatur cum eo, qui apud Romanos cum tibiis & coronis in cœnis circumferebatur, vocantque Acipenſerem. At hic quidem Acipenſer parvus eſt, & porrectiore roſtro, & figura triangulari magis quam ille. Et paulo poſt, Archeſtratus de Rhodienſi Galeo loquens, amicis patrio more conſulens, ait: Galeum in Rhodio quem Vulpem vocant, ſi tibi vendere noluerint, vel mortis periculo rape. Nominant illum Syracuſani κύνα πίωνα, id eſt, canem pinguem. Hæc ille. Quod ſi Galeum Rhodium cum Sturione ſeu Acipenſere contuleris, nullum planè comperies; (inquit Rondeletius) qui ei ſimilior ſit eo quem proponimus; his exceptis quod Sturio eſt longiore roſtro & corporis figura magis triangulari. Nam alioqui Sturionem totius corporis figura, tergi oſſibus acutis, & clypeorum modo efformatis, aliis item in lateribus diſpoſitis, pinnis, cauda, ore in ſupina parte ſito, omnino refert. Is quemadmodum Sturiones, relicto mari, amnes ſubit. Reperitur enim in Pado, & Rhodano, & pro Sturione venditur; nec ab eo diſtinguitur, niſi ab exercitatiſſimis & exquiſiti guſtatus hominibus. Hanc differentiam docuit ipſum Guilielmus Pelicerius Monſpelienſis Epiſcopus, vir ſingulari doctrina præditus: tum ex capite craſſiore, & roſtro breviore, obtuſioreque; tum ex guſtu Galeum Rhodium ſive Vulpem deprehendi. Ferinum quid recipit, quod de Sturione dici non poteſt, carneque eſt duriore: à quo ſapore Galei & Vulpis nomen habet, Galei enim & Vulpes ex Galeorum genere ferini ſunt ſaporis & ingrati. Si tamen in dulci aqua diu nataverit, in cibis haud aſpernandus eſt. A nonnullis eodem Rondeletio teſte *Cops* vocatur, eoque nomine deſignatum atque optimè figura expreſſum ad ipſum Ferraria miſit doctiſſimus medicus Antonius Muſa Braſavolus. Alii nominis affinitate decepti Copſo appellant. Eſt enim id nomen alterius piſcis.

CAPUT IX.

De Cataphracto.

Tab. XXIV.2. Schonveld. Ichtyol. p.31.

PIſci huic Schonveldius nomen impoſuit, ſicq; eum deſcripſit: Eſt palmorum duorum longitudinis ad ſummum, Capitis fere triangularis, depreſſi, anguloſi, ac lati pollices vel digitos duos, cujus duo latera tuberculis plæriſque horrent in ambitu, anteriora quæ os ſpectant cirrhos multos tenuiſſimos alunt, poſteriora aculei, retrorſum ſpectantibus minacia ſunt. *Roſtrum* habet reſimum, quatuor apiculis munitum, quorum duo anteriores inſtar Lunæ cornutæ vel ſemicirculi ſe rotundant, reliqui poſt hos ſuis aculeis retro converſis conſpicui ſunt. *Os* in ſupina parte ſemicirculare habet, parvum, ad inciſuram ejus utrinque binis, ſub mento pluribus tenuibus cirrhis barbatum.

Truncus proxime caput depreſſior, octagonus eſt, prope caudam ſexagonus, prona parte fuſcus, nigris lituris interſparſis, circa ventre plenum, in cujuſque medio *podex* eſt, albicat. Totus *ſquammis* oſſeis contectus eſt, in quarum medio tumor durus, reduncus, erigitur, qui in omnibus cotinuatus corpus angulatum efficit, quod verſus caudam valde graciléſcit. *Pinnas* circa branchias habet latiuſculas duas, ſub ventre totidem, ſed longe minores, binis fibris conſtantes. In *dorſo* inter ſquamarum extantias concavo, duas contiguas, parvas, omnes nigris lituris pictas. *Cauda* in pinnam ſubnigram exiguam & rotundam deſinit.

Dentes nullos habet, ſed horum loco labia aſpera, & in faucibus oſſicula aliorum in morem hirta. Frequenter circa Nortſlandiam inſulam Oceani Sleſvicenſi Ducatui ſubjectam frequenter & per totum annum, in oſtio Albis & Ederæ ſæpe capitur. Incolæ Steinbicker, Muller, & Burſbol vocant.

Victitat ſquillis & aliis piſciculis. Habetur ob carnis dulcedinem in deliciis.

TITULUS II.

De Lævibus.

CAPUT I.

De Huſone.

HActenus de ποθαμοθαλλασίοις piſcibus ſquammoſis egimus, ſequuntur non ſquamati ſeu *Læves*, *Huſo* nempe, *Eperlanus*, *Lampetra*, *Anguilla*, *Orbis & Holoſteus Bellonii*. *Huſonem*, quem à domo quaſi Hauſo, Germanis dici Bellonius opinatur, Plinius fortè *Marionem*, quem Danubiò Porculo marino ſimilem extrahi dicit, vocat; quidam *Eſocem*, appellarunt. Æliano ni fallor eſt Antaceus, Germanicus. Magnitudinis eſt viginti quatuor pedum, & tantæ, ut vix biga à tribus vel quatuor equis trahi poſſit. Vadianus magnitudinis pondo quadringentorum minimos quinquaginta, frequenter centum, ducenta, trecenta, vidit. — Tab. XXV.1. Aldrov. de Piſcib. l.4. c.11.

Dorſum habet aſperum. Nullum os in capite, ſi Alberto fides, ſi aliis multa, in corpore parva & pauca, cartilaginea potius, quam ſolida. Loco *ſpinæ dorſi* cartilago eſt, quæ foramen habet magnum & vacuum, à capite ad caudam tanquam terebello perfotatum. Adipem pinguedini immixtum ſicut

 porcus

Ælian. H. A. l. 14. c. 26. porcus. Similia de suo Antacæo Ælianus. Cum ætate processerunt, ad maximi Thunni magnitudinem, in Istro accedere scribit, & tam pingui abdomine esse, ut eorum ventrem lactentis suos fœtus scrophæ ubera dicas, sicque aspero corio tegi, ut eo perpoliantur hastæ. Addit item capitis medio à medulla ad caudam mollem & strictam membranam pertinere, ex qua ad assum solem exsiccata, flagella ad concitanda jumenta efficere possis. E Ponto Danubium subit, & per centum quinquaginta milliaria Germanica, adversis suavibusque undis progreditur.

De ejus captura, *ita quidam ad Gesnerum mercator*: Mitto tibi, inquit, Husonis piscis effigiem vivam. Is in Danubio, nec ubique nec tempore quovis capitur, sed quando migrat. Terra argillosa & pingui gaudet. *Capitur* fere ab autumno usque ad Januarium, spacium decem milliarium inter Viennam & Posonium, Presburgum vulgo vocant: ubi ad insulam Schutam nomine, cum arce minutissima, ultimus hujus piscis capturæ locus est.

Viennæ die Veneris plerumque quinquaginta vel septuaginta, & aliquando centum Husones, væniunt, qui integri fere distrahuntur. Copiosissima eorum captura fit in Vualachia juxta Chiliam non procul ab ostiis Danubii, quibus in mare Ponticum se exonerat. Inde salsi exportantur in remotas regiones.

Vadianus mensibus Octobri & Decembri captos Viennæ invehi scribit. Timidius est, & à minimo etiam pisciculo in fugam vertitur. Sturio se ei per lusum affricare solet, in latebres profugum ejicit, & ventrem lancinat, dumque unus fugit, alter persequitur, aquarum agitatione se produnt, & capiuntur. Captus lacte vel vino *potatur*, non ut diutius vivat, nec citius inebriatur, quam sextarios quatuor ebiberit.

Gregatim natant, & tubarum cantum sequuntur, ad eum postquam accessere, irretiuntur. In aqua tanto robore pollent, ut piscatorem cauda ictum è navi dejiciant; elato ex aqua capite, mortuis similes apparent. De Antacæorum captura, vide Ælianum.

Quantum ad *usum in cibis*, vitulinæ in dorso, porcinæ in ventre saporem habet. magna pars salsamentis cedit, lactibus nihil dicunt delicatius, sed & ova in cibum expetuntur.

CAPUT II.

De Eperlano.

Tab. XXIV. 3. Aldrov. de Piscib. l. 4. c. 12. IN fluviorum in Occanum, (verba sunt Aldrovandi) influentium ostiis, ut Rhotomagi & Antwerpiæ frequens est piscis, teste Rondeletio qui *Eperlan* (quam vocem vulgarem secutus Eperlanum ceu latinum nomen fecit) dicitur, à nitido & splendido (inquit) colore, quo unionem (perlam) refert.

Cæterum si à perla ipsi nomen est, verendum est appellari een peerl; nam Eperlam Belgi, cum vocabulum non est; & Bellonius Epelanum nuncupat. Ait tamen etiam, Atherinæ modo transparere. Hic Anglis *Schmelt* vocari scribit ab odore (violam enim gratissime redolet, quamobrem quidam *violam* vocari posse censent, argumento quod Ælianus ab odore thymi Thymallum piscem nominavit,) vel à pinguedine. Gesnerus priorem etymologiam probat, quoniam Smelle Anglis sit odorari.

Smel tamen apud Belgas est liquescit, & proprie de pinguedine dicitur, à quibus Angli fortè nomen mutuaverint. Uterque *duo ejus genera* esse scribit, *marinum* unum, *fluviatile* alterum. Sed Rondeletius marinum litorale esse, Bellonius saxatile dicit.

Rursus Rondeletius Eperlanum in marinum & fluviatilem distinguens, figura corporis nihil vel parum differre innuit, ideoque unicam iconem exhibuit: Bellonius contra duas, admodum diversas; quare suspicari licet fluviatilem Rondeletii à marino non differre. Bellonius marinum item, partim marina, partim fluviatili aqua gaudere tradit, & Rondeletius quoque ex mari ad fluvios ascendere insinuat, dum in Sequanæ ostiis optimum esse scribit, & in Angliæ fluviis.

Apud Neustricos Caudebeccanos Angliæ dopulos uberrimus est, major tamen proventus circa vindemias, quo tempore est delicatissimus. Tereti ac tenui est corpo is compage, nonnunquam dimidium pedem æquante. Rondeletius ad pedis magnitudinem aliquando accedere innuit.

Asinos parvos refert, unde ex eorum genere esse judicarunt, quos refellit Bellonius, propterea quod glabro sit corpore. *Oris* hiatu satis magno est.

Dentes habet in maxillis, & in lingua. Truttam præter cætera dentibus refert. *Lingua*, ut ait Bellonius quasi gemina, hoc est, (inquit) in cujus radice posterior quædam appareat, in qua multo plures dentes sunt, quam in anteriore. *Pinnas* habet easdem quas Salmonum genus, maxime posteriorem illam dorsi pinnam subrotundam & pinguem. Prior totum piscem in æquales fere partes dividit. *Cauda* bifurca est. *Branchiæ* sunt utrimque quaternæ, decolores, & *violam olentes*.

Transparenti est *corpore* dempta linea nigra, quæ spinæ internæ parti inhæret. *Calculos* habet in capite rotundos, albos, quosque facilè forinsecus propter piscis transparentiam per cranium videre posse Bellonius tradit (qui diligentissime de internis.

Eperlani partibus egit) sub posteriori cerebri parte sitos, ubi medulla in cerebro desinit. *Cor* branchiis semicircularibus & fimbriatis est admodum vicinum ac scutiforme: desinit quoque in angulos, rubrumque est, cui molles ac sanguineæ sunt carnunculæ, quæ huic tanquam aures in terrestribus famulantur. Illæ enim moventur cum corde, quod septo ab hepate dirimitur: unius tantum lobi, in longum demissi ad secundum latus. *Stomachum* desinentem in mucronem habet in V. literam efformatum: *Lienem* admodum rubrum, seminis Atriplicis in modum latum.

Cumque stomachi dextrum latus sursum usque ad hepar reflectit, illic geniculo intercipitur: ubi *apophyses* duas latas emittit, quæ veluti secundum ventrem constituuntur. Aliud post hunc subsequitur, quod nec pylorum nec jejunum, neque ileon commode nominare possis; siquidem sine anfractibus recta ad anum procedit. Sed rectum geniculo intercipitur, estque ruberrimum. *Mesenterio* nullam admixtam pinguedinem habet, quo stomachus & intestina obsidentur, ut nihil aliud in ventre, quam adipem esse dixeris.

Caridibus, culicibus, Aphyis, cestro, lendibus, millepedibus, pediculis & ejusmodi dejectamentis *vescitur*. Carne est molli & friabili. Æstatis fine vel autumni initio *capitur*.

CAPUT III.

De Lampetra.

Tab. XXIV. 5. 6. Aldrov. de Piscib. c. 53. Plin. H. N. l. 9. c. 17.

LAmpetra, non tam à lambendis petris, quam ab *Alabeta* Plinii. Nilidis lacus piscis, qui ἀλαβὴς, quod manu propter lubricitatem capi non possit, dicitur, vocatur. Doctiores Plinii & Ausonii Mustelam esse opinantur, nec tamen vel ex *marinis Æliani* quas jecorino simillimas esse pupillis oculorum ad cyaneum colorem accedentibus, mento quam jecorini majori, quam Chremetis minore, algas depascere, saxatiles esse, & omnium cadaverum in quæ incurrit oculos conficere, idem author scribit; vel ex *Mustelis*, qui Aristoteli cæterisque γαλεοὶ, qui flumina nunquam subeunt, & vivipari sunt, esse judico. Sed nec ex *Muranarum* genere esse credo, quamvis Dorioni apud Athenæum Muræna fluviatilis haud ineptè dicatur, quod illæ Branchiis integris careant, quas Lampetræ velut cartilaginem obtinent.

Plinius H. N. l. 9. c. 20.

Lumbricum marinum Plinii non esse, exinde quod pinnis omninò careant, colliges. At ex *Vermibus aquaticis* ejusdem esse, quos in Gange Indiæ Statius Sebosus, haud immodico miraculo attulit, branchiis binis, sexaginta cubitorum, cæruleos, qui nomen à facie traxerunt, eisque tantas vires, ut elephantos ad potum venientes, mordicus comprehensa manu eorum distrahant, Rondeletius credidit.

Plin. H. N. l. 9. c. 15.

Idem ex βδέλλαις seu Hirudinibus Strabonis, quas in quodam Lybiæ fluvio septenum cubitorum perforatis branchiis, ita ut respirare possent nasci scribit, quod sanguisugarum instar saxis & navium clavis hæreant, opinatur. *Tineas fontanas*, de quibus apud Plinium, quod Hermolao placet, non esse, certum, quia illæ ex insectis. *Flutam seu Plotam* quod quoque Rondeletio visum, dici posse, quod nisi in summa aqua natat, ut aërem attrahat, facilè suffocetur, concedimus. An *Anguilla copæa* sit, cujus Archestratus apud Athenæum meminit, dubito.

Strabo Geogr. l. 17.

Quamvis enim sit ex ossis seu ἀπύρηνος, quod Anguillæ vulgari non competit: in eo tamen, quod Anguillas Copaidas Agatharchides prodigiosæ magnitudinis esse scribit, diversa à Lampetra esse videtur. Echeneida Oppiani esse, Rondeletius censuit, nec abhorret ab ea Echeneidis descriptio, quam apud Oppianum vide. Bellonius quoque nautis præcipuè infestam esse ait, temonibus triduum fere inhærendo, caudamque in contrarium vertendo, recensque picatæ navis lateribus picem lambendo sic infigi, ut nautas ab itinere remoretur.

Athen. Dipnos. l. 7.

De *Generibus* ut dicam, non unum Lampetræ genus est. Sunt quæ è mari flumina subeunt, sunt quæ à salsis aquis omninò abstinent.

Marinarum triplex genus est, majus, medium Germanis & Belgis Prick dictum, & minus à Salviano depictum, qui, licet ætatis ratione tantum differre quispiam suspicari possit, quoniam colore tantum & magnitudine à majori differt, differre tamen, & specie ostendit, cum majores semper & maculosæ & bicubitales; minores contra sine maculis & pedalis tantum reperiantur: Prick vero cubitalem magnitudinem haud superet, transversalibusque & nigricantibus lineis solum insigniatur.

Rursus ipsi majores haud ubique æquè magni. Testatur enim Jovius in Arno & Tyberi ad generosum habitum adolescere: in omnibus autem Galliæ Cisalpinæ rivulis, ipsisque præsertim Ticini atque Adduæ emissariis multas reperiri pretiosas admodum, quanquam minimi digiti crassitudinem minimè superent.

Et Platina in Cisalpina (Gallia) parvas, in Hetruria mediocres, Romæ ex Tyberi permagnas capi tradit: nisi dicamus, haud rectè ab his scriptoribus isthæc observata esse. Omnibus sive marinæ sint sive fluviatiles, commune est, Ceteorum more *fistulam in cervice habere*, per quam cum navibus aut saxis hærent, aquam ad branchias attrahunt. *Spina* item omnibus cartilaginea à capite ad caudam usque deducta, chordam Galli vocant, quæ vere tenerior, æstate durior est, & insuavior.

Branchiarum numero, figura & ordine con-

conveniunt, *ore* item & *pinnis* & totius corporis figura. Murænis valde similes sunt, si caput excipias. *Os* enim neque in longum neque in latum scissum est, sed excavatum velut in hirudinibus quas sanguisugas vocant. Gesnerus ab eo loculorum instar, qui ad servandos nummos loro contracti clauduntur, constricto lignum aut lapidem ita apprehendere ait, ut sugere videatur, idque tanta vi, ut ægrè avellatur, cucurbitularum medicinalium similitudine. Marginem item oris rotundum fibris quibusdam laciniosum esse, quæ nimirum ut firmius hæreat, sugatque efficiunt. In cavo illo sparsi sunt *dentes*, plurimi flavi, acuti, hamati, quorum interiores majores esse idem Gesnerus observavit, eosque circiter viginti ordinibus distingui; & tanquam à centro ad circumferentiam digeri, ordinibusque singulis quaternos, quinos, senosve inesse. Esse & in ipso oris recessu duplicem *dentium* minorum ordinem, quorum major, inquit, omnino serram denticulis utrimque denis refert, eos denticulos continuos esse, cæteros cutim habere interjectam. In ejusdem cavi imo teste Rondeletio particula est contraria occursu foramen interius occludens. *Cor* habent sub branchiis & foraminibus reconditum, cartilaginea membrana, spongiosa ac prætumida inclusum, subrotundum, ciceris crassitie: *hepar* oblongum, cæruleum, unius tantum lobi. *Felle* carent. *Intestinum* omnibus unicum, rectum, minimè complicatum; reliquum corporis in fœminis matrix ovis referta occupat. Pinnis lateribus carent; nullasque ad natandum habent, sed flexuoso corporis impulsi aguntur, & *pinnulis* membranaceis iter derigunt, quarum una ferè supra caudæ extremum erigitur, altera paulo superior est. Lævi cute teguntur, quæ in majori nigricat pronè, supinè candicat, ad latera, & in dorso subluteis ac nigricantibus maculis conspergitur, quibus minor caret. Gesnerus majori maculam ait esse albicantem in vertice, in medio oculorum interstitio; & contiguum ei anterius foramen parvum membrana parum prominente circumdatum. *Pricka* cum majori colore convenit, sed pro maculis quales diximus, transversales habet lineas. Omnes utroque gutturis latere *septem foramina* habent, quibus aquam acceptam reddunt. Platina *linguam* Lampetris tribuit, Rondeletius habere negat. Salvianus & Bellonius non meminerunt. *Oculos* rotundos & profun[d]os habent. In majori cæruleam pupillam aureus circumambit circulus.

De *Lampetrarum migratio[n]e* & hoc habe, Veris initio migrare, & circa Donati diem, qui est dicemus septimus Februarii, nullas amplius apparere, sed aut recedere, aut corpore reliquo tabescente, licet capitis moles relinquatur, interire.

Initio Maji optimas, ab eo tempore irrequieto motu emaciari, & plærasque ante partum mori, parientium sobolem evanescere; nec unquam circa Argentinam apparere; adultas, quæ non pereunt, cum fluvio aqua secunda, Majo mense auferri, Argentinensium piscatorum relatio est. In mari & fluminibus parvas *parere*, eoque tempore quo in fluminibus capiuntur, in mari etjam capi, reliquisque anni temporibus vel in abditis locis latere, vel à littoribus in altum pelagus longè secedere; majores in fluminibus rariores esse, Salvianus author est. *Vescuntur* aqua & musco. Quidam esca quadam composita in frontibus & aquis dulcibus eas nutriunt, & servant. Spumarum indiciis comperiri solent: captæque perpetuò in aqua immergi, cum qua ex longinquis partibus in urbes deferuntur.

Usum in Cibis quod spectat, Albertus dulcem & in salubrem vinoque condiendum, Alexand. Benedictus optimi succi, facit. Salernitani crassum & viscosum, minus tamen Anguilla, & quia veneni aliquid habent in vino submergendas donec moriantur, posuere. Romæ olim proximam à Scaris quibus principatus debebatur habuere mensam. *Scribit Platina Romæ aulæ fortassis offensus*, bene à natura factum esse, quod Romæ ex Tyberi permagnæ capiantur, & delicatissimæ, quoniam vallatæ ibi gulæ inter se auctis pretiis certant. Emi (inquit) frequenter Lampetras quinque, sex, septem aureis, & olim à laticlavio viginti, cum alter secum auctionaretur, emptam scimus: nec passa est ingenua gula tantam audaciam gratuitam esse. Dispensato enim, quod sui ipsius arrogantiam & fastum (nolo dicere stultitiam) imitatus esset, certum aureos dono dedit, ne secundo ad certamen singulare provocatus, timidus ac infractus animo succumberet.

Cæterum non quovis anni tempore, nec quovis loco tanti fiunt. Scribit enim Jovius Romanis, id est, Tyberinis præcipuam nobilitatem à magnitudine & sapore esse adeò ut denis sæpè aureis veniant, ipso præsertim vere: & recte quidem, quoniam incipiente æstate, spinalis medulla iis nervi instar durior efficitur; & marinæ, hoc est, quæ in mari capiuntur, aridæ semper ac velut agrestes judicantur. Jovius delicatiore condimento, multo majorem quam ab ipsis pulpis nobilitatem accipere scribit. Necari enim solere in vino cretico, eique myristrica nuceos claudi, & foramina illa (branchiarum utrimque septem) totidem caryophyllis adimpleri in reganoque convolutam in spiras, additis avellanis tritis, medulla panis, oleo, vino Cretico, aromatibusque ad temperatiores prunas certis momentis sedulo excoqui, quo condimento, inquit Leo x. in minori fortuna, joci causa; ut convivium exhila-

exhilararet, Marianum cucullatum, falſum, & ridiculum hominem decepit.

Namque funem inſtar Lampetræ incoctum, multoque illo jurulento immerſum, grandi in patina appoſuit, ut notam omnibus ejus edacitatem, gulamque eluderet: qui jam magna pultarii parte abſumpta pſeudolam petram agreſſus, diu multumque cum ea maxillis ac dentibus inhærente colluctatus, cachinnum cunctis collentibus, facetiſſime reſpondit: utinam ſic mihi ſæpius illudatis. Nam in hoc condimento non modo funes, ſed & ipſas catenas (quibus inſani vobis ſimiles vinciuntur) & cum voluptate quidem abſumerem.

CAPUT IV.

De Anguilla.

Tab. XXIV. 7. 8. Aldrov. de Piſcib. l. 4. c. 14.

QUem piſcem Latini Anguillam ab anguis ſimilitudine dicunt, illa Græcis veteribus ἐγχέλυς, ἀπὸ τῆς ἰλύος, quod commoto cœno felicius capiatur, modernis ἀχέλυ, vocatur. Lacedæmoniis ληκυλάτας dictas, apud Heſychium legimus. Eſt ex piſcibus καθαδρόμοις, qui in aquis dulcibus geniti, ad mare deſcendunt.

Duo ipſarum ſunt *genera*, Majus & Minus. *Illi* caput brevius, craſſius & latius, color fuſcus: in profundo degit, & aqua deficiente ſæpe in limo, ut inde effodiatur, occultat. Ad mare nunquam deſcendere, ſed ſemper in vallibus degere, quidam affirmant. Mares Rondeletius vocat. *Huic*, quod Anguilla ſimpliciter dicitur, caput longius & acutius, & in mare deſcendit. Læves ſunt in univerſum & lubricæ, ut manu teneri non poſſint, ſi incluſæ tenentur, quacunque caudam exerere poſſunt, eadem totæ evadunt. Ariſtoteles eis quaternas utrinque *branchias*, ſed ſimplices tribuit.

Alias quoque branchias pauciores minusque continentes habere ſcripſit. Athenæus verò ex Theophraſto exiguas. Cuticulæ qua hæ teguntur, parvula in eſt *rima*, quæ cauſa eſt, quod in turbidis aquis facilè ſtrangulentur, & in aëre diutius vivant. Teſte eodem Ariſtotele *gulam* quæ paucis piſcibus contigit, habent, licet exiguam, ventreque ſunt exiguo. *Fel* jecori hæret. Hoc magnum eſt, illud aqueum. *Pingue* ineſt paucis, plurimæ eo carent. Hippocrates tamen pinguedinem habere ſcribit, eandemque naturæ hominis inimicam: cæterum hæc pinguedo à carne ſeparata non eſt: quare alias dicebat Philoſophus: ſeorſum enim à carne non pingueſcunt: unde parvum eis in omento ſevum eſſe ſolet. *Tergus* earum quam Murænis craſſius teſte Plinio:

Ariſt. H. A. l. 1. c. 5.

cujus locum de pinnis hujus piſcis, ubi lumbricis pro lubricis legebatur, reſtitui in Lampetra ex Ariſtotele, qui longorum vel lævium alios ut Anguillam & Congrum binas pinnas, alios ut Murænam nullas habere ſcribit. Has juxta branchias hærere idem aſſerit, ſupiniſque pinnis carere. A medio dorſo & ab excrementi meatu veluti limbus cutis potius, quam pinnarum ſubſtantia ſuperiores corporis patres ambit.

Ventriculus & *inteſtina* in longum protenduntur. Color omnibus haud idem. Variat enim aquarum, in quibus degunt, ratione. Quæ *puram & defluentem* incolunt, ventre (inquit Salvianus) ſunt candido, dorſoque cineraceo ſive ſubcæruleo: quæ vero in impura & ſtagnante commorantur, ventre ſubalbo, dorſo vero ſubviridi vel ſubnigro apparent: *Os* habent ſatis apertum; dentibus, parvis, acutis minutim, multiplici ordine. *Magnitudo* quoque non ubique eadem. Plinio atque Solino teſtibus in Gange ad tricenos pedes augentur: & Athenæi Pauſaniæque teſtimonio Copaidæ, item Strymoniæ eximiæ magnitudinis eſſe dicuntur. Archeſtratus Copaidas apyrenos vocat: Geſnerus & Dalechampius Lampetras intelligi volunt, quoniam hæ pro ſpinis cartilaginem habent. *Magnas* vel ad brachii craſſitudinem capi audio in aqua mortua (ut appellant) Galliæ Narbonenſis. In Italia ad viginti libras aliquando accreſcunt; ſed quæ ſuperant, nunquam inventæ ſunt. Plin. H. N. l. 9. c. 3. Athen. Dipnoſ. l. 7.

Locum, ſi ſpectes marinarum quoque Diphilus & Epicharmus apud Athenæum meminere, non quòd ibi naſcantur, cum paucæ & nondum adultæ nunquam, magnæ & adultæ raro ibi reperiantur; ſed quod, ut Plinius, Ariſtoteles & Oppianus confirmant, maria ex fluminibus ſubeant. In nullo amnium qui Danubium influunt, reperiri; in omnibus, qui Rhenum, licet ex uno aliquando cum illis fonte ſcaturiant, Nauclerus & Albertus prodidere. Frigiditas Danubii fortè in cauſa, cujus aquæ ante fauces Alpium ab Occidente in Orientem fluunt; major pars ex Alpibus deſcendit, & à parte Aquilonari, ante Alpes delabitur. Copaidum, quæ ἀπύρους, σπυρίδας, Pollux & Ariſtophanes commendant. Prodigioſæ eædem interdum magnitudinis à Bæotiis hoſtiarum more coronabantur; aſperſaque mola, cum precibus Diis immolabantur. Rhegiæ, quas Lethus circa Berenicem fluvius ſibi vendicat, ſeſquialteræ ad illas, quæ ex Macedonia & Copaide lacu habentur. Suus iis & qui in freto Rhegii, & in Mæandro fluvio capiuntur honos. Strymoniæ quoque, Elori amnis, & qui ad Euclea fluvium, in precio fuere. Pars Britanniæ Anguillarum terra à copia, quamvis ibi non degant, dicitur. Ad Aquas mortuas brachii craſſitudinem æquant. In ſtagno Monſpelienſi Latera dicto, trium vel quatuor cubitorum ſunt longitudine. Ex Tarni fluvio, qui

Athen. Dipnoſ. l. 7. Ariſt. H. A. l. 6 c. 14. Aldrov. de Piſcib. l. 4. c. 14. Athen. Dipnoſ. l. 7.

non ſolum auget, ſed efficit Garumnam, qua parte in eum erumpit, tanta copia defertur, ut una die XVI M. in naſſis inventa ſint. In Mintio amne quandoque mille glomeratæ capiuntur, ut apud Cardanum extat. Malè ergo ἐν ταῖς διαμβρύσαις λίμναις, *in ſtagnis promanantibus*, ut Scaliger vertit, reperiri negat Ariſtoteles.

Scalig. ad Ariſt. H. A. l. 6. c. 15.

De *ortu* diſſentiunt Authores. Plinius, Anguillas atterere ſe ſcopulis, ea ſtrigmenta viviſcere, nec aliam earum eſſe procreationem ſcribit. Secundum Ariſtotelem, in diſſectis neutrum ſexum, nec vel ova vel ſemen deprehendas; in temporibus ſiccis, ſed poſt imbres, idque ex iis, quæ vocantur γῆς ἔντερα *terra inteſtina*: quæ fiunt in cœno & putredine; maritimis quidem locis, quæ algam producunt; in ſtagnis verò & fluviis propè ripas, quia tepor ſive calor iſtic putredinem gignit. Plinio Athenæus & Oppianus ex veteribus, ex recentioribus Rondeletius adſtipulantur. Illi complexas coire, & ſtrigmentitium, quid emittere, ex quo cum in limo fuerit, ἐν τῷ βορβόρῳ καὶ τῇ ἰλύι ζωοφύης σήψεως, animal generetur, prodiderunt. Hic inferiore ventris parte vulvam in fœminis, ſemen in maribus eſſe, multa pinguedine perfuſas non apparere, corporum complexu coëuntes à ſe viſas ſcribit. Utroque id fieri poſſe modo credo. Nam & Berniciæ in Scotico Oceano ex verme naſcuntur, poſt ova excludunt. Eadem & Rondeletii ſententia. Addit enim, cum equus mortuus in ſtagnum Megaloniæ injectus fuiſſet, innumerabiles paulò poſt ibidem viſas Anguillas. *Nutrimentum* ipſarum ſunt, radices herbæ & cuncta quæ in limo offendunt, viſæ, ranis, vermibus & piſcium partibus veſci. Paxamus hirudines, Homerus cadavera, quidam ſe ipſas invicem, Plinius edulia ſi quæ apponuntur, devorare, teſtantur. Puriſſimam tamen aquam impenſius amant, ideò in quadam Britanniæ parte, ut Albertus ex Beda refert, in ortu Coſmico Plejadum hoc eſt XVII. Calend. Junii, quod tunc propter ventos, qui initio veris è terra erumpant oppoſitos aqua nunquam luto turbetur, ingens ipſorum copia; & à turbida abhorrent adeò, ut Athenæo teſte, cum ventis turbatur ſuffocari, & quidem propter exiguas branchias, ſoleant. In exiguis aquis mori dixit Ariſtoteles, hyemem malè ferre, Plinius.

Plin. H. N. l. 9. c. 61. Ariſt. H. A. l. 6. c. 15. edit. Scalig. Athen. Dipn. l. 7. Oppian. Hal. l. 1. v. 156. Ariſt. H. A. l. 8. c. 2. Ariſt. H. A. l. 8. c. 2. Plin. H. N. l. 9. c. 21.

De reliqua ipſarum natura hæc habe. Noctu paſci, interdiu limo quieſcere, ideo ſeparatim ab aliis degere piſcibus; exanimes piſcium more non ſuperfluitare, ut apud Plinium legimus, quod ventre ſint exiguo, pingue paucis inſit, plurimæ eo careant, ut Ariſtoteles tradidit; aqua tranquilla efflare, id bullarum indicio colligi eodem genere motus, quo ſerpentes in terra, id eſt celerrimè, moveri, ita ut dum Phalacrocorax integras devoravit, mox per inteſtina delabantur, idque vel novies aliquando fiat, in ſinu detentas, hominem aliquando ita circumplecti, ut nonnunquam ſuffocent. Annis ſeptem vel octo, quod branchias pauciores minuſque continentes habeant, & paucum humorem admittant, vivere; extra aquam ad quintum, ſextumve diem ſi loco umbroſo, & frigido; (ſi à ſole tangantur in terra brevi moriuntur) reponantur, à motu non impediantur, & ventus ſeptentrionalis aſpiret; excoriatas & in partes ſectas ſat diu. Tonitrua denique adeò timere, ut de fundo ad ſuperficiem enatent, frigoris adeò impatientes eſſe, ut cum Anno 1625. omnia gelu & glacie rigerent, in terram proreperent, & intra fœni cumulos ſe abderent.

Ariſt. H. A. l. c. Athen. Dipn. l. 7. Ariſt. H. A. l. 8. c. 2. Plin. H. N. l. 9 c. 21.

Diſciplinæ non omninò expertes eſſe videntur. In Jovis Lebradii namque fonte Anguillas è manu veſci & inaures additas, à veteribus proditum Plinius refert; & in Arethuſa Chalcidenſi, Anguillæ & Mugiles manſueti inauribus tum argenteis ornati accipiunt à largientibus cibos; à ſacerdotibus viſcera & caſeos, ut Athenæus ſcribit, & Ælianus, item Plutarchus, qui ſacras haſce Anguillas vocari ait. Nymphodorus denique in Eloro amne tradit Lupos eſſe, & Anguillas magnas adeò manſuetas, ut è manibus etiam porrigentium panem capiant: quod & Apollodorus ſcribit in Chronicis. *Hoſtiliter* eas tractant, Ardea, Corvus aquaticus Phalacrocorax ex avibus: ex quadrupedibus Lutra, quæ tamen amputato plærumque capite diſcedit, ut piſcatores prodidere.

Plin. H. N. l. 32. c. 2. Ælian. H. A. l. 14 c. 8.

Quantum *ad uſum in cibis*, delicatiſſimas olim fuiſſe certum eſt. Mænander inter paucas ſumptuoſiſſimi convivii, quæ talento ferè conſtarent cupedias enumerat. Phitetarus miſeros divites, qui parcè viverent, & Anguillas non ederent, dicebat. Alii cœnarum Helenam, voluptatis reginam, præ Diis honorandam, &c. dicebant. Sybaritæ, iis, qui eas piſcarentur aut venderent, immunitatem, teſte Athenæo, decreverant. Hicceſius denique ſucci bonitate cæteris præcellere, ſtomachoque gratas eſſe reliquit. At medicis quamvis carnem mollem habeant, ſucco tamen lento & pituitoſo abundant, inflammationem pulmonis, quod pinguedine hominis naturæ maximè infenſa oblinantur, inferunt; ſuperflua humiditate, quam partibus alluunt, turbidam & ſonoram vocem reddunt; & ſecundum quoſdam, neſcio quid, quod niſi eximatur in periculum vitæ conjiciat, habent, ideo fortè caput, cauda, & à quibuſdam oblonga, quæ nigricans per dorſum fertur vena, abſcinduntur. Platina ubi præparationem Anguillarum eximiam dedit, ſubjungit acutiſſimè,

Athen. Dipnoſ. l. 12. Hippoc. l. 2. de Diæta. Gal. de Alim. l. 3.

ſimè,

ſimè, *ſic paratas hoſtibus apponendas, quod nihil boni in ſe habeant.*

His noxis infringendis, veteres betæ involutam, ut vitioſitate ſua humidum detergeret, comedebant: Salernitani vinum fortè hoc eſt generoſum & craſſum, quale eſt rubeum præſcribunt, nam ſi tenuè biberetur, Chylus in venas ante perfectam coctionem abiret & in corpus raptus Cachexiam excitaret; idem accidit, niſi pedetentim, & parum velut pitiſſando hauſeris.

De Uſu in Medicina tantum obſervavi apud Authores, *Pinguedinem* in elixatione ſupernatantem unguentum ad plagas ingredi, de toſta deſtillatam, aurium & nervorum doloribus mederi; glabro capiti illitam capillos reſtituere; cum pinguedine anſeris, ſucco rutæ, abſynthii, hederæ terreſtris, & Cynogloſſi ſubactam, ad vulnera præſtantiſſimam eſſe: Fumum ex ſalitarum cute exceptum; tormina ventris ex dyſenteria ſopire; in vino putrefactam vini tædium parere. Eviſceratam, tuſam, & in olla vitrea coctam, cum pinguedine ac liquore, qui in fundo vaſis remanet, hæmorrhoidum cruciatus egregiè lenire. Cingari Anguillas Equis per anum inſerunt, ut obeſiores, & agiliores videantur. Hippiatri quidam equo aſthmatico Anguillam vivam ori inſerunt, ut per inteſtina elabatur. Alii & parvam imponi jubent purgationis cauſa. Nec propterea mortis periculum eſſe ajunt: quin Geſnerus aſſerit nautam ſibi notiſſimum vivam integram deglutiiſſe, integram per alvum, vivam reddidiſſe. Idem author eſt, aliquos aureum & cholobaphicum colorem ex felle Anguillarum, aliorumve piſcium vel boum parare: miſcere autem aceti modicum & cum creta ſubigere in maſſam. Prætextatos earundem tergore verberari ſolitos
Plin. H. N. l. 9. c. 23. Verrius teſte Plinio tradit, & ob id multam his negat inſtitutam. Prætextatos appellans impubes, eos nempe qui frugem aratro quæſitam nocte furtim ſecuiſſent, aut depopulati eſſent.

CAPUT V.

De Orbe.

Tab. XXIV. 9. 10. 11. 12. Plin. H. N. l. 32. c. 11. Aldrov. de Piſcib. c. 15. HUjus piſcis ſolus *meminit Plinius*. Duriſſimum eſſe piſcem, *inquit*; conſtat, qui Orbis vocetur: rotundus eſt, & ſine ſquamis, totuſque capite conſtat. Geſnerus Apuleji, *Cranium* eſſe opinatur, quod ad cranii formam magnitudine, rotunditate, & dentibus humanorum ſimilibus accedat.

Tria ipſius genera deſcripſit Rondeletius, *quartum* addit Aldrovandus. *Primus* qui Orbis ſimpliciter figura, ſi caudam demas, ſphæricus eſt. Squamis prorſus caret, cuteque tegitur admodum dura; quam aſperam efficiunt aculei duri, quibus tota conſperſa eſt. *Roſtro* caret: *Capitiſque* nullum apparet veſtigium, quin (ut Plinius ait) totus capite (malim ventre) conſtare apparet. *Os* habet parvum, dentes vero magnos & latos, utrinque binos. Supra os duo exigua ſunt foramina, olfactus, auditusve inſtrumenta: *Oculi* mediocres. Circa corpus medium unica eſt & ſemicircularis utrinque *branchiarum* ſciſſura; prope quam etiam utrinque unam haud magnam, ſed rotundam pinnam habere Salvianus ait, & in icone exprimit. Rondeletius unicam eſſe ait, ut in Capriſco. Hic & in ſummo dorſo pinnulam pingit qua Bellonii icon & Salviani quoque caret, & ipſe in deſcriptione non meminit. Eam tamen etiam videre eſt in icone ad ſceleton efficta à Geſnero, quæ hic exhibetur. Poſterior corporis pars in *caudam* brevem & rotundam, inque latam & fere lunatam pinnam deſinentem degenerat; in cujus parte media atque ſuperiore, pinna una erigitur, altera quoque inferiori parti hæret. Color ei cineraceus, lineis quibuſdam latis & obſcurioribus ex piſce medio exortis poſteriorem ejus partem ad caudam uſque pingentibus. Eſt maris Ægyptii accola, ex quo Nilum quoque ſubit, & in ejus oſtio, quod Saiticum vocatur, capitur. Ob inſolentem corporis detractum corium tomento impletur, & in domibus ornatus cauſa ſuſpenditur; ſuſpenſus, roſtro cæti partem à qua flat ventus indicat. *Alter Scutatus ſeu Scuti-* Aldrov. de Piſcib.
fer dicitur, & in Septentrionali Oceano capitur. l. 4. c. 16.

Eſt corpore terete, mucoſo, capite magis exerto quam ſuperior: oris ſciſſurâ majore, dentes in eo ſunt plures & minores; oculi parvi, & exquiſite rotundi. Branchiarum rimam multo majorem habet: intra has pinnas duas. Subeſt proſterno os illud, quod ſcuti ſpecie eſſe diximus. Neque prona neque ſupina parte pinnas habet, cauda in unam latam deſinit. A capite ad caudam uſque oſſa ovi figura diſpoſita ſunt inter quorum intervalla aculei interjacent. Piſcis eſt rarus & non edulis. *Tertius* eſt *Echinatus* Aldrov.
ſeu Muricatus. Aculeis totus hic Orbis riget, de Piſcib.
ut manu tollere non poſſis, niſi cauda extre- l. 4. c. 27.
ma apprehenſa. Capite eſt multo minus exerto quam proximè deſcriptus, corpore magis rotundato & majore, in quo nullæ ſunt pinnæ præterquam in cauda, quæ in unam deſinit. Sunt qui Hyſtricem ab aculeis, non inepte appellent. Poſſit etiam nonnullis videri Æliani *Sagittarius*, quem ru- Ælian.
bri maris piſcem eſſe ſcribit. Sagittarius in H. A. l.
eo mari procreatur, & quoniam erinacei 12. c. 25.
ſpeciem & ſimilitudinem habet; firmis & bene longis armatur aculeis. Sed de hac re judicent ii, qui maris rubri piſces viderunt. Nihil temere de rebus parum compertis affirmare volo. *Quartus*, quem Aldrovandus edit, quod ad oris figuram potiſſimum cum Scutato convenit, *Stellatus* ſive

Asterias cognominatur, quod totus conspersus sit stellis seu asteriscis: differtque à cæteris, quod neque ad branchias, neque in caudæ exortu pinnas habeat, sed ultra tergoris medium, nisi pictoris id incuria factum sit. Pinnæ etiam caudæ in extremo viridi sint colore.

CAPUT VI.

De Duobus piscibus Orbibus annumerandis.

Tab. XXIV. 13. 14. OBlongi quidem hi Pisces sunt, Orbibus tamen, annumerari posse censet Gesnerus, tum quod mucrones ut illi in corpore eminentes habent, tum quod à muco, quem similiter ore emittunt, vulgo *Snottolf* quasi *Myxini* aut Mucones appellantur. In *prioris* effigie color erat circa dorsum, qualis interrestribus ranis videtur: circa latera & inferius ex subcæruleo & viridi permixtus. Antverpiæ cinereo colore capi audio. Sic ille. *Alterum* & hic quoque depictum, Snottolfi nomine missum, ex icone, sive ea, inquit, naturalis, sive aliquid etiam in ea artificiosum est, sic delineavit. Longa est dodrantem & palmos duos, lata palmum unum; circa medium præcipue ad caput attenuatur, sed magis ad caudam: *dorsum* medium fastigiatur, punctis notatur variis, subrotundis, & eminentiis exasperatur triangulis, per tres aut quatuor ordines digestis per intervalla. Oris hiatus, figuram fere ovalem refert. Pinnæ ad branchias binæ, una in fine dorsi, altera in fine ventris, inter quas corporis pars extrema veluti discreta, & articulo distincta videtur. *Cauda* tripartita, sive natura, sive potius arte. Mucosus admodum est, inquit ille qui misit; non ossium, non carnium quicquam habet: mucoso tantum lentore expletur. Captu difficilimus. Nam ubi hamum vel retia senserit, suum illum mucum evomendo, lubrica reddit omnia, contractoque orbem exuvio prosilit. Mollem quidem & mucosam carnem, & eminentias trigonas, cum aliis Snotolfis communes habere videtur.

CAPUT VII.

De Holosteo Bellonii seu Ostracione Gesneri, & Catan.

Tab. XXV. 7. 8. 9. DE hoc Pisce sic ex *Gesnero & Bellonio Aldrovandus*. Hunc quoque à mari Nilum subire; etsi ignoremus, marinum tamen esse ex corii duricie conjicimus, qua testam fere ostreaceorum imitatur, unde cum ob hoc, tum quod ὀστρακίων à Strabone inter Niloos pisces numeratur (in vulgaribus Strabonis codicibus impressis legitur στρακίων, sed interpres Latinus ὀστρακίαν legisse videtur, vertit enim ex testaceis, imperite: & in epitome scribitur ὀστρακίων.) Gesnerus *Ostracionem* hunc piscem nominandum conjicit. Bellonius vero non aspernando nomine *Holosteon* appellavit, quasi totum osseum. Forma (inquit hic) ad pentagonum accederet, pedalis interdum longitudinis. Incolæ ab interaneis protinus emundari curant, deinde vero testam eam duram (testaceum corium) qua contegitur, multos annos incorruptam servant, ut inde lucrum consequantur, quod à negotiatoribus externis novitatis gratia hujusmodi piscis emi sit solitus.

Cæterum dum vivus est penicillum in *cauda* habet, & *pinnas* supra & infra caudam: ac rursus pinnam aliam utrinque; oculos albos, os parvum. Color ejus lactescit, & velut in pallidum languens. Is quem ego in musæo jam multos annos inter rariora reservo, & hic depictum ostendo, ab eo quod supra rostrum conspicitur tuberculo (nasum appellare liceat, piscem ipsum ab eo *Nasum Niloticum*) ad extremam usque caudam vix implet duos dodrantes. Totus est *pentagonus*, totusque item ex articulis fermè pentagonis (ut icon ostendit) constat, qui coctione, imo per se temporis diuturnitate dissolvuntur. Branchiarum scissura semicircularis: juxta quas utrinque pinna est, parva quidem si corporis magnitudine comparetur, sed perquam robusta: post podicem alia similis planæ sed brevior. Uropygium totum cutaceo corio tegitur, ut quod mereris, in ostreaceum totius corporis tegumentum ita insetitur, ut à lateribus ei annecti non videatur; quin haud aliter corpori affixum est, quam navi clavus; oportuitque cutaceum esse, ut mortui promtus, idoneusque foret. *Oris* rictus pro corporis portione exiguus; in quo dentes utrimque fere octo, non absimiles dentibus murium. Utraque maxilla cutaceo etiam, non ostreaceo corio quod ad modum ineptum fuisset, constat.

Habes hic *hujus generis piscem alium* æque duro tegumento præditum, sed qui dimidio minor est, non pentagono corpore, sed ventre triplo quam tergore, latiore, lateribus quodammodo concavis: cujus item articuli non pentagoni, sed fere rotundi, & orbiculati, & in singulis asteriscus venustissimè spectabilis. Eminentia quæ in medio *dorso* est, non pinna, sed plane ossea substantia gibbi specie. *Pinna* vero in ejus conspicitur extremo. Cætera superiora similia habet, præterquam quod naso (ut vacabam) caret, & oculi sub majoribus tuberculis latent.

HISTORIÆ NATURALIS DE PISCIBUS.

LIBER III.

De Piſcibus fluviatilibus.

TITULUS I.

De Piſcibus fluviatilibus ſquamoſis.

CAPUT I.

De Trutta fluviatili.

Tab. XXVI. I. Aldrov. de Piſcib. l. 5. c. 12.

Antum de Piſcibus ἀναδρόμοις & καταδρόμοις. Fluviatiles ſequuntur, & hi *vel merè tales*, *vel qui etiam in aliis dulcibus aquis vivunt*, *vel lacuſtres*. Inter *Fluviatiles* eoſque ſquamoſos primus eſt *Trutta*, Ambroſio *Trocta*, à trutendo Platinæ, quoniam ſemper in adverſum & impetuoſum flumen nitatur, adverſas undas ſuperare. Itali *Torrentinam*, quod in torrentibus & rivis montanis abundet, vocavere. An veteribus fuerit cognitus incertum. *Theodonem* Auſonii Figulus putaris, Rondeletius, Gillius, & Bellonius *Salarem* ejuſdem. Jovius *Lupum varium* Columellæ, Geſnerus Athenæi *Pyruntem*. Figulo obeſt, quod Theodonem, Salarem, & Farionem unum piſcem faciat. *Salarem* parvum eſſe Salmonem ſuperius dictum, & Poëta clariſſimè indicat. Nec *Trutta Lacuſtris* ſeu *Salmonata* erit, cum hæc in lacubus naſcatur. Lupos inter duos pontes in Tyberi capi diximus: Truttas ſuburbani amnes ex Reatinis Sublaqueaniſque quotidie ſuggerunt. Illi frigus vehementer pertimeſcunt, frigidioribus duntaxat locis gaudent. Quod verò Ælianus in Aſtræo Macedoniæ fluvio piſces τὴν χρόαν καταστίκτους gigni, & peculiares quaſdam muſcas circa ſummam aquam volitantes appetere; piſcatores, pro his muſcis purpuraſcente lanâ hamum veſtire, & gallinaceas pennas duas cerei coloris addere, ut piſces decipiant, prodidit, egregie Truttis conveniret, ſi nomen additum fuiſſet.

Ælian. H. A. l. 15. c. 1.

De *Pyrantibus* credit Geſnerus Mneſitheum apud Athenæum loqui, cum ait: Ex fluviatilibus optimi ſunt, qui in rapidiſſimis fluviis verſantur, οἵ τε πυρῆνες. Hi enim non gignuntur niſi in rapidis & gelidis fluviis & facilius quàm cæteri fluviatiles concoquuntur. Convenirentque iſta Truttæ niſi Cauſabonus pro οἵ τε πυρῆνες ſcribendum eſſe οἵ τε ἐπιρρεῦν ἰόντες, ita, ut ſenſus Athenæi ſit, optimos ex piſcibus fluviatilibus illos eſſe, qui in fluminum locis, qua maximè aquarum impetus vergit, quæque rapidiſſima ſunt, quod plus exercitii habeant, vivunt, putaret. *De ipſarum Forma ſic ſcribit Aldrovandus:*

Sunt Truttæ & Salmoni multa communia; forma nempe tota, & corporis partes externæ & internæ: *caro* rubicunda, *ſquamæ* exiles, *maculæ* ſeu puncta, magnitudo, formæ mutatio, circa roſtrum præſertim, ac ſimul nominis: (in Truttis Salmonatis peculiariter) aſcenſus ad ſummas aquas ſaltuum vis & agilitas, ſuavitas in cibo: quamobrem non eſt mirum ſi ex Truttis illis, quas Germani Lachsforen appellant, aliqui ætatis progreſſu Salmones fieri puta verunt: *Pinnis* etjam quatuor natant, quemadmodum Salmo. *Cauda* vero maxime invicem diſtinguuntur. In Salmonibus enim ea graciléſcit, in Truttis ſemper lata eſt: in illis pinna caudæ longa & bifida, ut in Aloſis; in Truttis brevis & non diviſa. Hic accedit roſtrum acutius in Salmonibus, quam in Truttis. Rurſus *partibus* internis à Salmone & Umbra fluviatili non differunt, niſi quod ventriculi appendices plures & evidentiores habent. Cardanus formam Truttis omnibus communem eſſe tradit, quod quidem de fluviatilibus verum fuerit: nam quæ Salmonata cognominatur, non parum ab iis differt, ut cuilibet icones conferenti notum eſſe poteſt. Quæ flaveſcunt & item nigricant, ab *albis* differre Rondeletius teſtatur, quoniam illis roſtrum ſit acutius, & veluti in fronte macula nigra. Præterea albas minores eſſe & carne minus flaveſcente.

Fluviatilis, corporis forma Lupo (inquit Salvianus) perſimilis eſt, roſtro tamen minus extento, magis retuſo & paululum recurvo. Ore etiam paulo minore. *Albæ* teſtante Rondeletio, capite Mugilem quodammodo referunt: brevi nimirum, ſubrotundo, carnoſo, vel potius pingui, coloris lactei. Maxillæ & lingua acutiſſimis dentibus armantur. *Sylvius ſex* eorum ordinis eſſe ſcribit,

bit, primum labris connatum, alios quinque à labro in pharyngem abscedentes; in quo tamen dentes sint in contrarium hamati, & qui cibum ex ventriculo regredi prohibeant. Idem ait, branchias utrimque quatuor dentibus hamatis & asperis & duris contumaces habere: que verba non satis precipio, Cardanus & Bellonius sex inquiunt in lingua dentes habere: addit Cardanus & certo ordine dispositos: scilicet duos ante, totidem in medio, ad latera positos reliquos juxta radicem. Qui vero in oris rictu sunt, eorum Bellonius, quinque ordines in superiori parte palati facilè posse scribit denumerari. *Pinnas* duas sub ventre superiori tergoris oppositas, & duas ad radices branchiarum habet, unam rursus versum caudam proximè ad anum, quod idem è regione est superioris in dorso, quæ longo minor est & cutacea. *Oculos* habet rubentes. *Corpus* squamis parvis tegitur, & cute quæ facile rugatur, & carne divellitur, absceditque. *Dorsum*, imo totus fere piscis ex albo flavescit guttis, quales diximus. *Cauda* in brevem & latam pinnam degenerat. *Pinna* tergoris, iisdem quibus corpus maculis conspersa est. Cubitalem magnitudinem non excedit.

Differentias à coloribus duntaxat sortiuntur. Bellonius ex Rilla Neustriæ flumine variis notis pictas videri, aliis atque aliis multum diversas, tametsi in eodem tractu cæperis, scribit. In Santonum & Bojorum fluviis, reperiuntur, ut Rondeletius prodidit. Captam alicubi flavi coloris & admirationi fuisse, apud Gesnerum legimus. Subnigræ, maculis rubentibus notatæ, quem colorem ex senio contractum, quod eæ maximæ sint, Rondeletius putat, in Misnia sunt vulgares. Sunt ibidem *Lachsforen* dictæ, nomine ex Salmone & Trutta composito, quæ aureis maculis pinguntur. Subnigras rivi ad Crottendorsum, & fluvius quem Nigram aquam vocant, Suarceburgum oppidum alluens, alit. Multis in locis optimæ reperiuntur; & quamvis in majoribus fluviis reperiantur, in minoribus tamen frigidioribus, saxosis & inter montes delabentibus potius quam contra se habentibus, nasci & degere constat. In altis item montium rivis, etiam tenuibus & exiguis aquis, Truttæ satis magnæ & pulcherrimæ habentur. Ascendunt enim altissimæ, cum & contra aquam luctari magna vi, & saltu se promovere, ad tres vel quatuor ferè cubitos interdum, in ascensu queant. Ex quibus efficitur, ut haud falsa esse credamus, quæ de iisdem Paulus Jovius scribit, eas adversos amnes vel. è præruptissimis etiam cautibus decidentes, incredibili impetu subire. Ab Nare enim fluvio in Velinum lacum, qui hodie Pedelucus est, stupendâ velocitate volucrum modo ascendere credi; qui lacus ab altissimo montis vertice certis primo coarctatus angustiis, & mox tota aquarum mole præcipitatus, nec subjectis quidem cautibus madefactis, veluti è cœlo in ipsum profluentem Narem effunditur. Idem in Gardonis fluviis fieri experientia docuit.

Vescuntur aquarum dejectamentis, phryganiis vermibus, locustis aquaticis, & piscibus. Percarum sobolem, Fundulos, & Phoxinos læves, tanta sæpè aviditate appetunt, ut supra aquam elatæ in scaphas aliquando incidant. *Auro vesci* vulgus credidit. *Pariunt* mense Octobri, in modicis quas excavavere scrobibus. Laudantur vehementer in *Cibis*, maximè si in frigidioribus & purioribus amnibus procreatæ sunt.

Quæ adverso eorundem impetu fatigantur, atque occurrentibus in æqualium vadorum petris illiduntur castigatiora sumina, & aridiusculas carnes ostendunt, sed recenter captæ comedi debent: mortuæ enim paucissimis horis, quia ob pinguem teneritudinem ocyssimè putrescunt, saporis gratiam amittunt. In Malacca regione Indiæ, salitæ ad commeatus servantur; Cajuba vocant.

CAPUT II.

De Trutta fluviatili altera.

HUCH apud Bavaros (inquit Gesnerus) nuncupatur piscis boni saporis, Truttis nonnihil cognatus, cum alias ut pictura ostendit, quam ad vivum expressam Achilles Pyrminius Cassarus, præstantissimus Augustæ Vindelicorum medicus ad me misit; tum quod pinnulam illam adiposam similiter in fine dorsi habet, & punctis variatur: sicut & icon nostra, & quæ in libro Bavaricarum constitutionum publicato habetur, præ se ferunt: in quo etiam mensura hujus pisces proponitur, duodecim aut tredecim digiti, quibus brevior vendi non debeat. Augustæ, ut audio hic piscis vocatur, ein Rot / Rottle / à colore rubicundo, quæ nomina nostri Umblis (ut Sabaudi nominant) lacustribus tribuunt. Voracem esse ajunt, in cibo Truttis inferiorem. Tab. XXVI. 2. Aldrov. de Piscib. l. 5. c. 13.

In Carinthia Huchæ rubræ (Rot Huechen) quædam cognominantur in fluviis, eas Salmoni comparant: carne etiam rubrâ & boni saporis esse ajunt, & saliri, ut inveterentur, solere: quod quomodo fiat Balthasar Stendelius ad finem lib. 4. Opsopœjæ suæ Germanicæ docet. Colores hujus piscis in pictura nostra hujusmodi fere apparent. Aureolus color passim aspersus est, copiosius tamen circa branchias & oculos. *Pinnæ* circa branchias rubicundæ sunt: cæteræ omnes, sicut & *cauda*, fuscæ & maculosæ punctis partim nigricantibus, partim aureis. *Dorsum* fuscum est, utrimque ad Indicum vel cæruleum colorem vergens, ubi & punctis nigris creberrimis distinguitur. *Linea* nigra & recta fere

re à branchiis ad caudam fertur. Latera media maculis quibuſdam ſubcæruleis per intervalla diſtinguuntur. *Venter* candicat. Circa *roſtrum* & branchiarum opercula roſeus fere color, &c. In capite etiam viridis aliqua ex parte. Huchas iſtas quidam icone noſtra inſpecta in quibuſdam Germaniæ locis ali, in piſcinis nobis referebant: & in Traga flumine Carinthiæ reperiri, ætatis progreſſu in Salmones converti (ſpecie roſtri nimirum) ſicut & lacuſtres Truttæ, quanquam & aliæ Truttæ Salmonum ſpeciem præ ſe ferunt.

CAPUT III.

De Thymallo.

Tab. XXVI. 3.4. Aldrov. de Piſcib. l.5.c.14. Ælian.H. A.l.14. c.22.

THymalli ſolus Ælianus inter Græcos, Ambroſius inter Latinos mentionem faciunt. A Thymo quem olet ita dici, Salvianus contendit. Bellonius Thymum vocavit. Itali Temarum, quaſi temerarium, quod ſtolidus piſcis, dicunt. Truttarum generis eſſe, cum pinnarum ſitus, tum totius corporis figura indicant. Eratque Ælianus Truttis, ſi eas notas ſibi habuiſſet, potius quam vel Lupis vel Cephalis, quorum communem & mediam ſpeciem ſimilitudinemque gerere ſcribit, aſſimilaturus: quanquam & his non abſimilis multum: ſimilior interim Mugili, quam Lupo. Caput pro corporis ratione parvum, in acutum tendit. *Os* aperitur non longo, ſed quadrato ferè hiatu. *Ventre* eſt prominentiore. Rondeletius latiorem, magiſque ventroſum pinxit, quam par eſt. *Pinnas* duas habet ad branchias, duas alias in ventre inferiore, à podice unam. In dorſo prior magna eſt, maculis multis pulchrè varia: infra partim nigris, partim ſubrubentibus, ſupra rubicundis tantum. *Cauda* in duas latas pinnas definit. Rondeletius corpore ait eſſe cæruleo: Bellonius verò tergus ex livido in opacum tendere, & Geſnerus fuſcum id, vel ſubcinereum facit: Atqui hic exprimitur, Rondeletius ſcribit: fierique poteſt, quod vel loci, vel ætatis ratione variet. Lineas per latera rectas habet, quarum quæ ea dividit à ſuperiori branchiæ angulo ſpineo oritur, & rectà ad caudam defertur: ſunt & aliæ per totum corpus non paucæ, ſingulæque per ſingulos ſquamarum verſus, non rectæ, ſed innumeris veluti arcubus, minimis triangulis undulatæ; quod veluti operoſum pictores noſtri, inquit Geſnerus, non indicarunt. Obſcurè ſanè & in meo piſce quem ad vivum depictum in muſæo reſervo, pictor eas expreſſit. Latera præterea modo pluribus modò paucis punctis & lituris nigris temerè aſperguntur.

Vidiſſe ſe idem Geſnerus in fine Decembris aliquando ſingulis tantum utrimque ad branchias *lituris* inſignem ſcribit; aliumque initio Junii, uno altero puncto vix apparente. *Squamæ* ex ejuſdem obſervatione, ſingulæ fere ῥομβοειδεῖς ſunt, hoc eſt, rhombi figuram imitantur. Latera enim, inquit, earumque utrimque circuli ſegmentum referunt, ſupra vero infraque in cunei acumen tendunt, quod tamen in iconibus ſuis expreſſum negat. *Branchias* habet utrimque quaternas, & ut Bellonius addit, Harengi & Sardinæ modo, ſolidioribus horrent, uncinatiſque oſſiculis conſtant. Idem Bellonius *linguam* oſtendere albam ſcribit, dentibus carere, immo ne ullis quidem rudimentis eorum preditum eſſe: è contrario Geſnerus pro dentibus, inferius ſuperiuſque labrum exaſperari, limæ inſtar, introrſum profitetur: & Bellonium haud bene iſtæc examinaſſe apparet: nam alias *Lavaretum* Gallice dictum piſcem, oſſicula ad fauces atque Oeſophagi ingreſſum utrimque habere ſenis hinc inde denticulis ait, ut in Themolo comminuta; cum alioqui in Thymallis, & in Lavaretis ſuis nihil quicquam tale reperias. *Ventriculum* habet mediocrem, inteſtina craſſiuſcula, pinguedine multa obvoluta; & ut Bellonius ait, apophyſes plures ex pyloro dependent, à quo ſtatim ſequitur inteſtinum unum gracile, rotundum, quod ad rectum tendit, in quo excrementa recipiuntur, & ad anum deferuntur. Idem Bellonius, *cor* tam exiguum habere ſcribit, ut ne ineſſe quidem ei credatur. *Splenem* Salvianus ſubrubrum facit, Geſnerus in ſuo quem manibus tractavit, ferè nigricare aſſerit. Bellonio teſte hic tam magnus eſt fere in hoc piſce, quam hepar, quod in nullo alio piſce (inquit) unquam videram, oblongus rubra pinguedine mixtus. Unicus hepati lobus eſt, ut idem Bellonius obſervavit, ſtatim ubi gula finit, ſtomachum amplectens. Salvianus *felle* carere putat: Bellonius vero tam exiguum id eſſe tradit, ut vix rudimentum aliquod ejus appareat: & Geſnerus quoque ſuum Thymallum felle caruiſſe negat, ſed flavi vel ſubaurei coloris id habuiſſe. Bellonius folliculum piſcium natationi accommodatum plenum ſemper vidit, ac per ſpinam delatum. Cum maxime augetur, ad cubitalem *magnitudinem*, teſte Æliano, excreſcit: etſi qui crebrius capiuntur, minores ſint, & ut Salvianus ait, libram non excedunt. Longitudo ad latitudinem ferè quintupla eſt, cauda etiam computata, ut Geſnerus advertit in eo quem manibus tractans deſcripſit, latus enim erat digitos tres, longus quatuordecim. *Gaudent* puris frigidis & ſaxoſis Ambroſ. Hexam. l.5.c.11.
aquis, in quibus circa ſaxa reperiuntur: nec ulli magis in montanis & præcipitibus fluviis, Truttas ſi excipias, capiuntur.

Gignunt eas in Germania Rhenus, Limagus apud Helvetios, & Floha apud Miſenos; in Italia Ticinus; Abdua & Ambra. In Pado rarius capiuntur. *Victitant* inſectis aquatilibus, dejectamentis mille pedibus, pediculis, caridibus, pulicibus aquaticis ac ter-

Ælian.H. A.l.c. terreſtribus. Ælianus alia quàm culice eſcâ capi poſſe negat. Volaterranus Thymallo veſci, & ſolus quidem inter ſcriptores, voluit. χρυσοφάγοι, id eſt aurivori dicuntur, ſeu quod minutula auri fragmenta propter ſplendorem appetant; ſeu quod cum majori pretio væniant, obſophagorum aurum abſumant, & loculos ex hauriant. *De odore ejus ita Ælianus.* Ejus capti odor non indignam admirationem habet: non n. ut cæteri piſces piſculentum quendam mittit odorem: imo vero exiſtimes te ejus gentilem herbam, recentem ex terra lectam manibus tenere. Tanta ſanè odoris ſuavitate fragrat, ut qui cum ipſum non videt, gratiſſimam apibus herbam, unde nomen duxit, in manu latere putet. Ambroſius de eo, qui gratam redolet ſuavitatem, dici facile ſcribit. Aut piſcem olet aut florem: Omnibus ſui partibus commendatur *in Cibis*: quibuſdam tamen interiore tunicâ maxime blandiuntur. Circa Albim præferuntur Truttis. In Atheſi & Addua captos tenerrimos Salvianus fecit. *Majo* menſe maxime appetuntur, & loco marinorum ſaxatilium præſcribuntur à Medicis.

In Medicina, Adeps hujus piſcis laudatur, tum contra auditum gravem, ſi menſe Majo in vaſculum conjectus ſoli exponatur, & quod diſtillat, auri immittatur, tum contra oculorum pterygia, ungues, ruborem, fervorem, &c. ſi quotidie binæ guttæ cum pinna inſtillentur. Vidiſſe ſe puellam chemoſi affectam Geſnerus inquit, quod malum aliquando exanthemata puerorum ſequitur, hoc remedio per ſeptuaginta ferè dies continuato, (ut quotidie gutta inſtillaretur) curatam, rubore mox primis diebus ſublato. Addit inſuper, habere & pharmacopolas apud ſuos hunc adipem; & ab iis maxime ad oculorum remedia, ut maculæ in eis deleantur, peti ſolere, deinde etiam ad curandas igne vel aqua aduſtas partes.

CAPUT IV.

De Umbra fluviatili.

Tab. XXVI. 5. Aldrov. de Piſcib. l.5.c.15. UMbræ fluviatilis Auſonius ex veteribus in Moſella ſua meminit, Geſnerus pro eadem cum Trutta fluviatili, quod iſta in Moſella inprimis ubi ſe in Rhenum exonerat abundet, accepit. *Rondeletius ita diſcripſit:* Piſcis eſt non ſolum nomine, ſed & colore marinis (Umbris) ſimilis, à quo utrique nomen. Corpus enim eſt opaci loci modo ſubfuſcum & ſubobſcurum, cubitalem magnitudinem non excedens. Galli Narbonenſis, demptis Monſpelienſibus, Umbram vocant. Piſcis eſt ex Truttarum genere, Carpioni Italico corporis aſpectu affinis. Pinnis & earum ſitu à Trutta non differt. Duas itaque ad branchias habet, duas in ventre, ab ano unicam, in medio dorſo priorem majorem, poſteriorem minorem, ſubrotundam, & pinguem, ſquamas parvas, & maculoſas ſimiliter habet. Carnis ſubſtantiam, parteſque internas omnes eaſdem. *Capite verò à Truttis differt*, quo Carpioni (Italico, Geſnerus) ſimilis eſt: capite enim longiore eſt, quam Trutta, ore minore nec tam hiante, roſtro non acuto, ſed obtuſo, maxime in maxilla inferiore, ſine dentibus, & ſine magna maxillarum aſperitate. *Oculis* eſt patulis, cornea tunica aurea, pupillâ nigrâ. Corpus à medio ſenſim graciléſcit, in caudam latiuſculam, & pinnam bifidam, latiſſimam deficit. Ad branchiis ad caudam linea recta (hanc in pictura non expreſſit) per medium corpus producta eſt. *Branchiæ* intus ſunt quaternæ; *Ventriculus* longus & ſpiſſus pinguitudine quæ lacte candidior eſt, obductus, à quo multæ apophyſes pendent. *Hepar* rubet, cui alligata eſt fellis veſica, *fel* nigerrimum eſt, *ſplen* longus & niger. *Inteſtina* ſine gyris ullis ad anum demiſſa ſunt. *Veſcitur* terrâ, aquâ limo, unaque, cum his, & cum arena auri laminulas haurit: ob id vulgus auro nutrici Umbram credit: & revera in ventriculo & inteſtinis aurum reperiri certiſſimum eſt. Carne eſt ſicca & alba, qualis eſt Truttarum parvarum caro. Hyeme latet: æſtate cum Truttis capitur: cui cum in ſucco & ſubſtantia, permultiſque aliis ſimilis eſt, Truttarum generi & tractationi ſubjecimus. Pura aqua maxime delectatur. *Hæc Rondeletius*, nulla coloris facta mentione, quem Bellonius non tacuit: totum hunc piſcem ſub ventre argenteum, eſſe ſcribens: dorſum verò terſiſſimum habere ex livido opacum.

CAPUT V.

De Barbo.

BArbi quoque ſolus inter veteres Auſonius meminit. Nomen ei Cutacei illi Cirri quæ barbæ quodammodo ſimilitudine ex utroque hujus piſcis labro dependent, fecere. Bellonius haud incongruo vocabulo *Myſtum* vocat, & Græcorum vulgo *Myſtacatum* vocari ſcribit. Sunt qui cum Mullis marinis piſcibus, qui & ipſi barbati confundunt. Corporis figurâ Mugiles fere refert, aut Squalos, nam ſi latitudinem ſpectemus, oblongiuſculus eſt rotundus, in laterâ modice compreſſus. *Differt à Mugilibus*, quòd pinna quæ in medio dorſi, firmiori aculeo innixa eſt: pinnæ ventris magis ſunt flavæ; caudæ pinna rubeſcit: Roſtro item eſt longiore & acutiore, cartilagineo & pingui. *A Squalo* etiam perſpicuis quibuſdam notis differt. Nam cum in extremo roſtro Squalo ſit os, infra roſtrum in inferiore parte illud Barbus habet; unde & ſuperior ejus maxilla paululum prominet: Labra item longe craſſiora ſunt quam Squalo, caputque compreſſius. Poſtremò è ſuperiores roſtri extremo duæ ap-

Tab. XXVI. 6. Aldrov. de Piſcib. l.5.c.16.

appendices, ex lateribus duæ aliæ propendent: quibus & Squalus & Mugiles carent. Est autem appendiculum earum substantia cutacea quidem, sed mollis, lubrica, teres, subrubra. *Venter* est colore lacteo, latera argenteo. *Dorsum* ex albo flavescit, nigrisque quibusdam ac parvis maculis conspergitur. *Branchias* habet quaternas: quarum rima admodum parva est: quamobrem extra aquam satis diu vivit. Ab iisdem linea ad caudam porrecta, minus evidens est, quam in aliis. *Dentibus* caret. *Oculi* parvi sunt, pupilla nigra, quam ambit aureus circulus. *Fel* adhæret jecori. *Intestina* in spiras contorta, plurima pinguedine oblita. *Uterus* oblongus est & bifidus, ovis innumeris refertissimus, cum prægnans est piscis. Pondere plerumque libræ unius, quandoque duarum, raro trium. Salvianus ad octo libras excrevisse observavit. Bellonius frequenter in Nilo capi testatur, sed quomodo Lucius Italicus, inquit, à Gallico differt, sic Nili Mystus à nostro dissidet. Noster enim Mystus oblongus est, & quasi teres: Niloticus vero crasso & recurvo est corpore: Ejusdem tamen coloris sunt: & eodem modo barbis quatuor, seu mystacibus exornantur. Niloticus nostrum Cyprinum ipsâ formâ ferè æmulatur: ventrem enim habet expansum. Tantâ crassitudine in Nilo proficit, ut eum Memphis libras viginti pendentem viderim; quo in loco Mythus vel Mystus dicitur.

Bellon. de Pisci-bus l. 1.

De *loco ejus & Natura* hæc Aldrovandus habet: In lacubus quidem nascitur; sed cum multo frequentius nascatur in fluviis, fluviatilis potius, quam lacustris erit dicendus. Scribit Salvianus paucos esse lacus, qui Barbis abundent: plurimos vero esse qui eis carent: contra in omnibus fluviis gigni atque ali: ideoque jure inter suos Mosellæ pisces Barbum recenseri ab Ausonio. Albertus author est, à piscatoribus sibi relatum, ova ab eo custodiri, ne ab aliis devorentur: additque se observasse in cavernis domus suæ ad Danubium sitæ, quotannis post æquinoctium autumnale congregari hosce pisces, tantaque copia convenire ut manibus etiam capiantur, ita ut meo tempore, inquit, incolæ loci aliquando decem plaustra fere manibus ejecerint. Nam hoc genus piscis frigus non sustinet: quare semper languidus hyeme inveniter; æstate verò mundus & sanus est. Hæc ille. *Vescitur* algis, cochleis & piscibus, & ne suo quidem generi parcere dicitur. Albertus cadaveribus capi quoque scripsit. *Degunt* gregatim, *pariunt* ineunte æstate prope litora. Gesnerus ex piscatorum observatione sub collibus & ripis prominentibus libenter versari asserit, & porcorum instar fodere, ita ut aliquando in cavernis inhæreant, & pereant: pinnasque eorum ab hirudinibus nonnunquam infestari, quas saxis affricantes in fundo aquæ depellant, aut rapidiora fluminis loca petant, ut aquæ impetu elidantur. Apparet verò cum Squalis quandam occultam exercere *amicitiam*. Nam quemadmodum in quovis lacuum, fluminumque Barbus, ibidem fere semper, & Squalus reperitur; ita è contrario ubi Squalus, ibi semper etiam Barbus, ut Salvianus refert. Claustra fert, & in piscinis æquè Squalus parit & pinguescit.

Quoad *usum in cibo* Cardanus eum omnino rejicit. Aliis, si in saxosis & puris fluminibus capitur benè sapit, concoctu est facilis, laudati succi, carnis candidæ & mollis, sed plurimis spinis firmatæ. Majo circa Rhenum ad Julium laudari, Augusto in Helvetia, Gesnerus prodidit. Salvianus ineunte vere sapidiores dixit. Ausonio grandiores natu, majore in pretio. Nonnulli propter mollem carnem vino prius imponunt. *Ova* venenata, Majo imprimis mense Platina author est. Gazius scribit, cum experiundi gratiâ, duos duntaxat de ovis hisce bolos comedisset; nihil inde aliquot horis postea noxæ percepisse: demum sub horam cœnæ, plurimam in ore ventriculi sensisse inflationem, quam ut dissolverem, inquit, anisum sumpsi, sed frustra. Post horam faciem apparuisse tanquam in syncope, ita ut astantes & admirari, & de mea salute timere inciperent. Se interim magnam non solum in stomacho & ventre, sed omnibus membris externis alterationem, & inæqualem quandam intemperiem in unaquaque carnis parte sensisse. Tum supervenisse passionem cholericam, donec infra supraque simul pluries ova purgarentur, magna cum anxietate & virium prostratione, & maximo vitæ periculo. Idem apud Gesnerum invenies. Sunt qui credant tum esse malefica, cum salicum, quæ fluviorum ripas obsident, floribus in aquam decidentibus vescuntur; sed quia nec salicibus nec aliis Barbi partibus istavis, præstat culpam in idiosyncrasiam conjicere.

CAPUT VI.

De Capitone.

ARTICULUS I.

De Capitone Ausonii, seu Squalo veterum.

Piscis, quem hic descripturi sumus, à magnitudine capitis, *Capito* Latinis dicitur. Apud alias nationes varia invenit nomina, quæ apud Aldrovandum, Gesnerum & Bellonium vide.

Tab. XXVI. Aldrov. de Piscib. l 5. c. 17.

Quis sit apud veteres, difficile est dictu, Bellonius *Thedonem* Ausonii, quem nullo spinę nociturum acumine dicit, Rondeletius Capitonem ejusdem, Salvianus Alburnum Ausonii, & Galeni Lencesium, Aldrovandus Squalum, ut Romæ vocatur, esse putat.

Marino Capitoni Mugilibusque aliis corporis figurâ similes est: dorso tamen minus lato & corpore compressiore. In dorso item unicam duntaxat *pinnam* habet, Mugilum verò genus duas, unam videlicet in ejus medio, alteram inferius caudam. Mugiles denique lineas quasdam habent subobscuras à branchiis ad caudam productas, quibus carere omnino Squalum Salvianus scribit: unam tamen ei lineam esse Gesnerus profitetur, sed quæ leviter appareat. Idem Salvianus ait habere porvum, Rondeletius contra crassum & magnum: id quod pleræque etjam vulgares nomenclaturæ indicant. Rursus uterque dentes habere negat. Rondeletius os tantum asperum esse ait: Gesnerus verò dentes ejus latere in faucibus asserit, maxilla ferè semicirculari, supernè leviter aduncos, ordine duplici, exterius quinos, interius binos. *Dentes* enim ei tribuit Albertus his verbis: Piscium omnium dentes valdè acuti sunt, exceptis perpaucis, qui in lateribus gutturis, mandibulas habent, ut pisces fluviatiles magnis vestiti squamis, Barbellus (at huic squamæ sunt exiguæ) Monachus, & alii quidam. Hi enim habent dentes latos aliquantulum, magis ad conterendum cibum, quam ad dividendum idoneos: quamobrem etiam omnes æquales sunt: & ideo naturâ abscondit eos in gutture, ut clauso ore aqua non suffocet mandentes hos pisces. Tales autem dentes maximè habet Carpo (ut Cyprianus) piscis. *Labra* sunt satis crassa. *Oculi* nigri, in circuitu aureoli; tempora subflava; *Os* rubicundum, *branchiæ* utrimque quaternæ, geminæ colore totus est argenteo: dorsum tamen minus quam venter & latera pollucent. *Squamæ* splendidæ sunt, albicantes, angulosæ, latæ, cute ultra medium obductæ, minimis variante punctis. *Aristis* in carne multis abundat, quarum etjam in Capitone meminit Ausonius, qui item à squamarum magnitudine squameum cognominavit, dum canit:

Squameas herbosas Capito interlucet arenas,
Viscere prætenero fartim congestus aristis.

Gesnerum cum circa Octobris calendas unum ovis gravidum magnum item & præpinguem inspiceret, nullas in eo apparuisse aristas testatur. Quare vel non omni tempore, vel non omni ætate in iis reperiri credendum est. *Ventriculum* parvum habet, intestina parva, *hepar* ex albo rubescens, fel in medio viride, *vesicam* geminam aëre plenam, *peritonæum* nigricans. Circiter libram plerumque implet, aliquando tres & quatuor, aliquando sed rarissimè, octo aut novem. Non tantum in fluminibus sed & in lacubus, sed & iis paucis *degit*. In Lario invenitur, in Constantiensi non item. Ab Ausonio inter Mosellæ, à Bellonio inter Strymonis pisces refertur; sed nec claustra refugit. Dulci piscina inclusus, crescit, pinguescit, & prolem propagat. Expressè Varro. In tertia parte quis habebat piscinam nisi dulcem? & in ea duntaxat Squalos & Mugiles pisces? Servari diu & in aqua pura potest, si eandem sæpius mutaveris, vas ad summum repleveris, nec quicquam aliud injeceris, alias suffocantur. *Vescitur* cœno & sordibus, ideo un Vilain in quibusdam Galliæ locis dicitur: scarabæis & animalculis, qui in æquæ superficie natant; gryllis quoque campestribus, & uvæ acinis, & muscæ genere, quod propterea Aletmuggen Helvetii dicunt; cerebro denique bubulo, ideò à piscatoribus hamo subtiliter alligatur. In locis littoribus proximis, in fine veris & sub æstatis initium *parit*. Mense Majo parere ab uno latere, ab altero Cerasa quæ Helvetii Amarella vacant, matura sunt postea, aliqui Gesnero teste prodidere. Inter *gregales* esse censentur. *Usum in Cibis* si spectes, inter viles censetur. Carne quidem est candida, sed insipida ac molli, & quæ mox extra aquam flaccescit, plurimis abundans aristis; utrumque tetigit Ausonius dum canit:

Viscera prætenero fartim congestus aristis,
Nec duraturus post bina trihoria mensis.

Improbantur præ cæteris, qui in lacubus, & in magnis cœnosisque fluminibus capiuntur; quamobrem Romæ, quod vel ex proximis lacubus, vel ex Tyberi afferatur, parvi fit, cum aliqui Tyberinus in ligneis vastis diu vivus conservetur. Contra, in limpidis, parvisque ac saxosis fluviis torrentibusque captus, haud omninò aspernari debet, maxime ubi adolevit.

Major enim factus, minus mollis est, ut hic etiam, sicut de Barbo diximus ex Ausonio in senecta præferendus videatur. Commendantur apud nos verno potissimum tempore, cum prægnantes sunt: Alii tradunt per totam hyemen admitti mensis posse, & vere etiam usque ad initium Maji: æstate non probari.

Gesnerus apud suos commendari scribit mense Decembri, placereque circa Calendas Octobris, quo tempore unum ovis gravidum, inquit, reperi: magnus is & præpinguis erat: ova quoque sapiebant palato: nec ullæ apparebant *spinæ*. Idem caput in eo præferri asserit.

Bellon. de Aquatib. l. 1.

Varro R. R. l. 3. c.

ARTICULUS II.

De Capitone fluviatili seu Squalo minore.

Tab. XXVI. 7. Aldrov. de Piscib. l. 5. c. 18.

FRequens in fluviis est, *Inquit Gesnerus*, vulgo nominatus ein Hasle / in lacu juxta Tugium Ganghasle / vel communiori nomine Weissfisch / quasi albus piscis, item alio nomine Maifisch / à Mense Majo, quo præferuntur, quod nomen Alausis, quoque attribui putat. Italicum hujus piscis nomen nisi *Stretta* sit, (à corpore longiusculo fortè, & stri-

ſtricto id eſt, minime lato) in Lario lacu, & in Verbano *Gravetta*, aliud ſe neſcire profitetur. Hæc verò cum ſcripſiſſet, piſcator Lucarnenſis in Verbano vocari ei aſſeruit, *Letta* vel *Aletta*.

Conjicitque eundem fortè eſſe qui Papiæ *Cabacello* dicitur. Germanicum Häſzle / videtur lepuſculum ſignificare, fortè quod agilitate ac celeritate natandi lepores repræſentet. Ipſe Cephalos aut Mugiles fluviatiles minores vocat, quod fluviatilem Cephalum ſive Squalum magis quam Leuciſcos referat, adeo ut icone opus eſſe neget. Piſciculi, inquit, ſunt molles, duos aut tres palmos longi, albicantes, per dorſum in viridi nigricantes, cauda & pinna dorſi glaucis; cæteris rubicundis minimè lati.

Squamulis tenuibus, argenteis branchiis ternis. Caro eorum ariſtis referta eſt, ut & Mugilum fluviatilium majorum. Ex his qui in fluvio apud nos capiuntur, oculis rubere audio, qui in lacu non item. Obſervavi poſtea lacuſtres ſuperna oculorum parte flavere.

Dentes in faucibus utrinque conditos habet, ut Capito fluviatilis, in mandibula curva, exteriore ordine quinque majuſculos, interius binos minores, omnes fere in ſummo leviter aduncos. *Parere* incipiunt medio Aprili; vel paulo ante. Suo tempore (Majo & Aprili præcipuè, deinde Junio & Julio: à Majo quidem menſe etiam Meiſiſch alicubi nominantur) ſatis grati in cibo, & ſalubres habentur. Aliquando verò vermes eis innaſcuntur, (*Ligulas* noſtri vocant, & Reſiel) & omninò inſalubres ſunt. Hyeme macri ſunt ac minime placent. Fluviatiles etiam lacuſtribus præferuntur. Elixari debent in vino fervido. Circa initium Novembris ova in hoc piſce reperi, quæ magis quam piſcis placebant. Idem *Capitonem fluviatilem* CÆRULEUM cognominant differentiæ cauſa, quem Germani, Saxones potiſſimum, *Ieſen* appellant. Quidam Alauſam interpretantur, ſed male, quoniam è mari fluvios non aſcendit: Capitur in Albi, & in Danubio quoque, ubi *Ientling* vocatur. Cum Capitone fluviatili ſimilitudinem habet, ſed colore eſt in dorſo & in aliquibus capitis partibus cæruleo. Præfertur aſſus. Germani ad Viadrum Jeſitz appellant, Marchici ad Viadrum Jeſe ſcribunt: alicubi Bratfiſch dicunt, hoc eſt piſcem aſſari ſolitum, per excellentiam. Poloni Jaſzez, Hungari Zompo. Non eſt in magno pretio, neutiquam ſalubris, quod pinguiuſculus ſit, & non, ſaxatilium modo friabilis: ſuavis tamen ſatis, quantum ad guſtum. Eſtur frigidus, aſſus potiſſimum, quamvis & elixus, & aliis modis. Longitudo ejus cubitum non excedit, nec latitudo tres aut quatuor digitos. Poſt Paſcha potiſſimum capitur.

Aldrov. de Piſcib. l.5.c.19.

ARTICULUS III.

De Capitone fluviatili rapace Geſneri.

HOc genus Capitonis, Miſeni Rappe vocant, id eſt corvum, ut Kentmannus Geſnero communicata icone ſignificavit, quòd is volucris inſtar vorax & rapax ſit, quamobrem Geſnerus rapacem cognominavit.

Tab. XXVI 8. Aldrov. de Piſcib. l.5.c.20.

Piſcis (inquit Kentmannus) eſt candidus, argentei ſplendoris, dorſo tamen fuſco, & ſubcæruleo, *Squamis* tegitur latiuſculis, tenuibus & perſpicuis, quibus pellicula tenuis argentei nitoris ſubſternitur, quæ per ſquamas translucens, piſcem velut argento illitum oſtendit, quales etiam cæteri piſces, quos communi nomine albos cognominamus (Weiſzfiſch) apparent. Piſcis eſt longus, craſſus, & carnoſus: caro *ariſtis* plena. *Longitudo* ad latitudinem quintupla. *Dentes* ei non in ore, ſed in faucibus ſunt (ut aliis quoque hujus generis) longiuſculi, utrinque ſeptem, è mandibulis prognati. *Ventriculus* & *inteſtina* ſimul, piſcis longitudinem non æquant. Revolutio eorum triplex eſt, ita ut in ſummo ventriculus ſit, inde tenuius inteſtinum incipiens revolvi, duas ſub eo helicas efficiat.

Tegit hæc dextro latere *jecur* (in quo veſica fellis longa conſpicitur) altero *lien*. Veſica in eo aëre plena, oblonga eſt, ut in Lucio, Cyprino, &c. Maximi qui apud Miſenos capiuntur, ad ſex aut ſeptem libras, (XVI. unciarum) accedunt.

Addit Geſnerus ſeſe audiviſſe *branchias* molles eſſe, ut in Salmone: *pinnas* coloris è fuſco punicei. Nomen à rapacitate tulit.

Eſt enim velut prædo vehemens in aquis: nec minus ferè quam Silurus (Glanis) & Lucius, aut etiam amplius, damnoſus eſt vorandis piſcibus: quos dum perſequitur, in ripam aliquando expellit, & ſimul etiam ipſe interdum impetu in ſiccum delatus, relinquitur. Hic piſcis in Albi naſcitur; non aliunde ſubit, & toto fere anno (ſed rarius & per intervalla quædam) capitur. A *partu* valde augetur, & pingueſcit. *Parit* autem circa annuntiationem Divæ virginis: quo tempore à ſtationibus ſuis catervatim procedunt, magni & parvi: duobus aut tribus diebus ante aut poſt illum diem: idque ita fore certum eſt. Quod ſi nihil impediat, ſexaginta, plus, minus, uno retis tractu, interdum capiuntur. Piſcis eſt *callidus* & extra hoc tempus, quo propter partum gregatim natat, difficilis captu: niſi vel nimii ventorum flatus, quo minus piſcatores & retia trahenda audiat, efficiat: vel aqua pertubata, viſum ejus impediat: aliàs enim inter ſcamna, quæ arenâ accumulant, manet, nec facilè retibus in-

includitur. Cæterum extra pariendi tempus hamo ferè *capitur*, hoc modo: Quoniam vorax est piscis, Phoxinus aliusve pisciculus hamo infigitur, & sic linea per aquam, ultro citroque agitur, eo in loco, ubi hujus generis pisces degere conjectura est: Hi cum pisciculo pariter hamum devorant, & capiuntur. Piscis est admodum laudatus & boni saporis, tum assus, tum elixus. A plerisque tamen parvi æstimatur, quod idoneum coquendi modum nesciant: nam nisi ritè coquatur, sive asses sive elixes, in partes aliquot dilabitur: quod si integrum servare velis, non in fervidam, ut alios plerosque pisces solemus, aquam, sed ab initio statim in frigidam præparatum immittes, ut pariter cem aqua concalfiat: tum condies, saliesque, & ad juris ferè consumptionem coques. Assandum verò, desquamabis, exenterabisque similiter: deinde sale deligenter consperges & perfricabis, per & duas horas in sale relictum, tandem assabis: ita bonus & grati saporis piscis erit.

Sunt qui pisces assari solitos, simpliciter assent, ovis (aut lactibus) solum non exemptis & salviâ infarcta. Alii ova seu lactes, cum hepate & liene exempta, minutatim concidunt; adduntque multum piperis ac caryphyllorum, salem, uvas passas minores, vitellum ovi, hanc impensam in piscem infarciunt; & assant, putantque ita salubriores fieri.

ARTICULUS IV.

De Orso Germanorum seu Capitone subrubro Gesneri.

Tab. XXVI. 9. Tab. II. 7. Aldrov. de Piscib. l.5.c.12.

ORsum Germani vulgo ein Orff / genus hoc Capitonis vocant, (inquit idem Gesnerus) quod mihi videre nondum contigit, prætcrquam Augustæ Vindelicorum olim in piscina quadam, ubi mihi intuenti Cyprini colorem præ se ferre videbatur, a-qua forte visum meum mutante. Ibidem depictam iconem clarissimus medicus Achilles Pyrminius Gassarus mihi communicavit.

Dorso est rubicundo, ventre albicante, *squamis* (ut apparet) magnis & latis. Assi laudantur, præcipue Aprili, & Majo mensibus. Linea à branchiis ad caudam, an probè adeo recta (præter plerorumque piscium morem) expressa sit inquirendum. Germanicus liber qui Bavaricas Constitutiones continet, eadem forma piscem hunc delineatum proponit, digitos 12. vel 13. longum, quâ longitudine inferiorem capi non liceat: cum vulgarem Ausonii Capitonem, vel novem digitos longum capere concessum sit: unde hunc (Orsum dico, qui tamen ab Orpho marino pisce toto genere differt) ad molem multò majorem excrescere conjecerim.

In diversis Germaniæ partibus aliter atque aliter (proximis tamen se vocabulis) nominatur, Orff / Erffe / Norfling / Wurfling: alicubi etiam Elft / idem ni fallor. (Apud Hollandos Elfr est Alosa:) Intempestive captum, spinulis seu aristis redundare ajunt. Duorum *generum* hunc piscem esse audio: assatos alios carne alba esse, qui Augustæ vulgo Weißfisch appellentur: alios rubicundâ vel flavescente, Truttæ Salmonatæ instar. Piscem Norinbergæ quoque in Begniza fluvio frequentem esse ajunt; præferri genus illud, cujus caro rubeat: in superficie discrimen non apparere: *squamas* paulo latiores esse, quam in Thymallo: carnem siccam, & friabilem, salubrem, ut vel purpureis concedatur, minus suavem quam Truttarum. Bellonius quoque visa apud me hujus piscis effigie, forma ad Squalum (id est Capitonem fluviatilem) eum accedere ferebatur. Piscem audio lautum, & in pretio esse; muscis vesci. Cyprino minus lautum esse, sed crassiorem: non in aquis fluentibus, nec in lacubus, sed in piscinis fermè reperiri, apud Vindelicos, Norimbergæ, & alibi. Sunt qui *Pigo Picone* pisci Larii & Verbani lacus eum comparent: & similiter certo anni tempore è squamis ceu clavos quosdam emittere mihi retulerint. Ad Cyprinos ne igitur magis an Capitones pertinet, judicandum illis relinquo, quibus in promptu hi pisces sunt.

CAPUT VII.

De Leucisco.

LEucisci nomine omne Mugilum genus Hicesio apud Athenæum venire superius, ni fallor, diximus. Galenus suæ speciei piscem *fluviatilem* & *lacustrem* facit. Salvianus Squalum esse, ideò quòd eum Galenus τὴν γεῦσιν ἐξυτέραν habere scribat (sed perperam, Legendum enim est, κεφαλὴν ἔχον μικρότερον ἐξυχοτέραν) credit; Modernis Græcis *Leucorinus* dicitur. Bellonius, *Albicellam* commodè vocari posse scribit. Apud alias nationes, Germanos inprimis, varia sortitur nomina. In Germania, circa Argentinam ein Lauck / Helvetiis diminutiva voce *Laugele*, quo nomine Gelenus dici conjiciebat (inquit Gesnerus) quasi λεύκισκον, id est Albiculam, tanquam olim sic appellassent Græci, & ab iis mutuati essent Germani. In quibusdam Helvetiorum lacubus, ut juxta Tugium & Bielam *Uvinger* vocitatur, ut à Sabaudis circa Neocomum *Vengeron*.

Tab. XXVI. 10. 11. 12. Aldrov. de Piscib. l.5.c.22. Galen. de Alim. facult. l. 3. Bellon. de Aquatil. l. 2.

Diversus tamen ab his piscis est Vageton in Lemano dictus, cui Helvetii à rubore pinnarum nomen posuerunt. Brelenpes etjam *Onhopt*, id est, acephalos nominant hos pisces: amputatis enim capitibus, siccatos, alio venales mittunt: cum minimi densis agminibus natant. Helvetiis Seelen / id est animæ dicuntur.

Acronii lacus accolæ nominibus variant; *Gra-*

Grasig Lindaniæ vocant: Uberlingæ *Laugele*; Constantiæ dum parvi sunt, Zienfischie vel Gräsing: adultiores, *Agonen*, *Agunen*, *Lagenen*. Ajunt enim pisciculos esse vix longiores palmo, *squamosos*, quibus multi abstineant, quod circa latrinas pascantur: suo tempore tamen commendari.

Æstate, inquiunt, innascuntur eis vermes, quos vulgus, *Nestel*, nominant, quo tempore insalubres habentur.

Ova gerunt usque ad Junium, deinde pariunt. Non solum autem inter se, sed cum illis etiam piscibus latis lacustribus, quos Helvetii Rotten vocant, & cum Scardulis sive Cyprinis latis *coëunt*, unde piscis genus enascitur, inter utrumque parentem medium, ein Mittfisch.

Sed alius est Agonus in lacubus Italiæ, & Germanicum nomen Grasing cavendum, ne quis cum diverso fluviatili pisciculo confundat, quem Greszling, vel Kreszling nominant. In Dunensi Bernensium Helvetiorum lacu, *Blauvinling*, id est, cæruleus, hoc genus Leucisci dicitur: nostri longè aliud lacustre tantum genus sic vocant. *Glyssen* à splendore factum, commune est piscibus illis qui vulgo dicuntur Laugelen aut Swalen.

Squamis mediis tegitur, quæ lineolis distinctæ sunt. Nonnulli cum priore Rondeletii Leucisco confundunt, sed corporis, inquit hic, latitudine differt, rostroque est acutiore, alioqui pinnis, earum numero, & situ similis est, Romani piscatores à Squalo, teste Bellonio, non distinguunt: neque enim adeò exactè pisces fluviatiles, ut Galli, internoscunt. Etenim Leuciscus aspectu multo hilarior, quam Squalus, minoribusque squamis contegitur. Albo colore nitet, & veluti inter squamas striis rectis interstinguitur. Caudam bifurcam & pinnas albas profert, neque ita latas, ut Squalus. Hic præterea Leucisco major evadit. Alburnus eidem similis est Leucisco; tamen est paulo latiore corpore, & squamis elatioribus, ac labro inferiore melius infarcto. Est etiam nonnihil discriminis in linea, quæ utrinque corpus intersecat: siquidem Leucisco non tam arcuata est, quam Alburno, & Alburnus rotundiori corporis compage constat, ad Cephalum magis accedente. Bellonius nulla ait habere *dentium* rudimenta, verum fortassis haud diligenter inspexit, Gesnerus namque in faucibus utrinque mandibulam curvam quinis armatam denticulis reperit, ut in Bellero. Albertus utrinque mobilem in faucibus mandibulam habere ait. In Pado (ut Gesnerus observavit) dodrantem nunquam excedit; crassitie fere æquali per totum corpus; à capite ad usque caudam. *Os* aperitur in oblongum, nec prominet mandibula superior. Addit item Gesnerus apud suos paulo majores capi in fluvio quam in lacu; longiusculos esse, non latos, Haselis non dissimiles specie, paulò breviores, si bene meminit: Dorsi colore esse fusco, flavo, & viridi ferè permixtum esse. *Pinnas* albicare, vel nimium ruffi admixtum habere, lineam qua terminatur laterum color, instar iridis resplendere ex flavo & viridi colore. Rondeletius quoque ex fusco partim viridem esse, partim flavum dicit, *ventriculumque* habere parvum, hepar magnum, & in hoc fellis vesicam: denique multum *pinguescere*. Quo loco in cibis haberi debeat, apud Galenum legimus, qui conditam seipso meliorem effici, quod quicquid in sapore est mucosi abjiciatur; meliorem recentem, diutius in muria servato, scribit. Testatur Bellonius, nondum provecti magnum numerum veris initio capi, modicoque sale conspersum atque exiccatum, Byzantium deferri, vendique Majo, Junio & Julio mensibus. Eorum capturam majorem fieri ex Epiri lacubus, Venetosque his maximè uti, ad seque navibus adferri curare, & eodem vocabulo cum Epirotica lingua, quæ Scouranicos dicit, Scourancas nominare: quæ cum Leucorinis, inquit, majores sunt: ambo tamen pisces sale conspersi & fumo infecti atque exiccati, ad exteros mitti, ut nostri Harengi soreti, consueverunt. Sic Bellonius. Gesnerus commendari scribit Aprili & Majo mensibus, Februarioque non insuaves invenisse, quo tempore lactes in mare pleni erant, eodemque mense à suis laudari. In Italia quidem, hyeme inprimis capi. Veru tostos, sale, aceto, olivo, pipere, & cinnamomo conditos Grapaldus laudat: & Rondeletius denique molli suavique carne esse tradit, & pinguedinem ejus aurium doloribus succurre, & cum felle ejusdem permistam oculorum caliginem abstergere.

Bellon. de Aquatil. l. 2.

CAPUT VIII.

De Leucisco primo Rondeletii.

HÆc Leucisci species, in Italia *Lascha*, in Gallia *Hardon*, quod facilè per longum tempus in vasculis aquatilibus servari possit, alibi apud Italos *Dorada*, quod in eo tractu caput ejus aureo colore fulgeat, Helvetiis Roterigle, quasi *trytrophtalmos* dicitur. Bellonius *Sargum Sargonemve*, qui inter marinos Mugiles fluvios subeuntes, ab Aristotele recensetur, perperam vocavit. Capitoni seu Cephalo fluviatili corporis aspectu, pinnarum numero, situ, figura, squamis similis: sed capite est minore, corpore latiore. Dorso cæruleo cervice virescente, ventre candido, oculis flavescentibus. *Dentibus* caret. Imò palato ossa habet. Bellonius ad Cyprini magnitudinem unquam accedere negat: aitque corpore quam Squalus, compressiore esse, pinnasque habere subrubras, parvos item Gardonos pinnam caudæ longiorem exerere quam Leuciscum:

Tab. XXVI. II. Aldrov. de Piscib. l. 5. c. 23.

Bellon. de Aquatil. l. 2.

ſcum: (ſic vocat piſcem proximè præcedentem) & antequam in extremum pinnæ, quæ bifurcata eſt, deſinat, rotundari: Latiuſculis *ſquamis* contegi, ipſoque capite magis ad Leuciſcum quam ad Squalum accedere. Oblongius & paulò craſſius habere corpus, quam Abramis, ac denique tergore eſſe magis quam Squali nigricante, & auri colorem referente. In Ambra Melegnarum alluente numeroſè *capitur*. Sed & Peni ſinus lacus delicatiſſimos profert. Alacres ſunt & vividi omnes *ova* habere, & fœminæ eſſe creduntur. Solidiuſcula illa & ruffa. *Partus* Aprili inchoatur, & ad Maji pergit medium. Laudantur antequam pariunt, Januario, Februario, Martio & tota hyeme mediocriter: ſunt qui Aprili, & Majo commendant. In vinum fervidum immiſſi elixantur. Rondeletius carne eſſe fluxili & parum nutriente dixit.

CAPUT IX.

De Oxyrincho Rondeletii, Corvo Nilotico & Naſo Alberti Magni.

Tab. XXVI. 13. Aldrov. de Piſcib. l.5.c.24. OXYRINCHI nomen inter polyſema cenſetur. Diphylo apud Athenæum Mugil eſt, fluviatilis; idem, ut Rondeletius inſinuare videtur, cum ſuperiori Gallorum Gardono: Straboni, Æliano, aliiſque inter Nili piſces recenſetur: eidemque Æliano rubri maris quoque piſcis eſt, ac denique maris Caſpii, ut in Sturione dictum eſt. A quibus omnibus differt, (ni fallor) Oxyrinchus iſte Rondeletii, Antverpienſibus *Hautin* vocatus, roſtro longo, tenui & maximè acuto, unde Oxyrinchium rectè à ſe appellatum fuiſſe putat, niſi mavis, inquit, Sphyrænam fluviatilem vocare, quia marina Sphyrænæ roſtrum ſimile habet, molle & nigrum. *Squamis* melioribus tegitur. *Pinnas* in dorſo tres habet, in æquali ſpatio à ſeſe diſtantes: totidem in ventre habet, quot Barbus. Quærendum nunquid idem ſit, qui Friſiis *Snepel* appellatur, à Scolopace ave, puto, quam Snepam dicunt; Galli verò à roſtri proceritate *beccaſſam*. Geſnerus in Albi fluvio quendam quoque piſcem *Sneppelſingen* vocari tradit, ſed à ſuperiori diverſum; parvum nempe, & candidum, Capitoni fluviatili ſimilem.

Tab. XXII. 14. Aldrov. de Piſcib. l.5.c.25. & 26. CORVUS Niloticus, corporis figura Mugilibus ſimilis eſt, ſed caput pro corporis portione (longum enim dodrantes duos) parvum *Maxilla* inferior ſuperiore brevior. *Pinnæ* ad branchias, utrimque una breves: in tergore ultra medium alia oblonga: in ſupina parte à podice alia: in ventre una, de piſce hoc, quod præterea dicam, non habeo.

NASUS ab oris figura ſeu naſo valdè craſſo, nomen ſortitus eſt. Naſonem vel Naſutum benè dixeris: & quia labrum ſeu roſtrum ſuperius craſſum, ſimum obtuſumque habet, non malè Græce Pachyrinchus & σιμὸν, Latine Simus vocabitur. Genere Squalo ac Leuciſcis fluviatilibus adſcribendum eſſe; & corporis totius figura indicat, & Albertus quoque atteſtatur Monacho, hoc eſt, Capitoni fluviatili ſimilem eſſe, inquiens, ſed tenuiorem, naſo valde craſſo. Et Geſnerus eſſe tradit, qui fluviatilibus Barbis hunc piſcem comparant, quoad ad corporis ſpeciem: aliquos piſcibus Erffen vulgo dictis apud Germanos. Ipſi vero ſpecie, ſquamis & colore Capitonem fluviatilem referre videtur: ſed ad eam magnitudinem, inquit, non perveniunt. Lonicerus duorum triumve palmorum magnitudine eſſe ait, & oris formam peculiarem habere. *Venter* eorum intrinſecus nigerrima membrana ambitur: unde joculari nomine Germani hunc piſcem, ſcribam cognominant. *Os* modice deorſum vergit. *Lapidem* habet in capite, teſte Alberto, Capiuntur in fluviis & rivis. Libenter enim in rivos aſcendunt, inquit idem Geſnerus, in lacum non veniunt, niſi ad initium ejus tantum, præſertim vere. Albertus Danubii piſcem eſſe ait, & aquarum in Danubium influentium. Cœno & ſpurcitiis *veſcitur*. Caro alba & laxa eſt, ſpinulis referta, ut & Capitonis & aliorum multorum fluviatilium, præſertim circa caudam. Verno tempore præferuntur & pingueſcunt. Apud Helvetios tamen Novembri menſe *laudantur*: ſi modo unquam laudandi ſunt. Nam *caro* eorum ſemper laxa & inſipida eſt: quamobrem aſſarè eos potius quàm elixare coqui ſolent. In Rheno præſtantiores habentur. In libello quodam Germanicè vulgato de piſcibus, Februario & Martio & cum ſalices ſtillant, eos præferri legimus. Hæc ferè Geſnerus. Tab. XXVI. 15.

CAPUT X.

De Gobio fluviatili.

ARTICULUS I.

De Gobio non capitato.

GObio fluviatilis eſt duplex. Unus non capitatus; alter capitatus. NON CAPITATI Dorion apud Athenæum inter fluviatiles meminit, fortaſſis & Ariſtoteles, dum eos in fluviis pingueſcere ſcribit. Mediolanenſibus Varira, fortè quaſi varius. Vbique enim rotundis nigris maculis diſtinguitur, vocatur Germanis *Kreſſling*, aliis Leuteſſer, quod cadaveribus ſubmerſis veſcatur. A *Geſnero* ita deſcribitur: Gobio noſter, ein Greßling / quem nuper captum in lacu, inſpexi, menſe Januario ovis gravidus erat: barbatulus, *cirris* ſingulis Tab. XXVI. 16. Aldrov. de Piſcib. l.5.c.27.

ſingulis in angulis labiorum perbrevibus. Pupilla oculorum nigra, ambitu candicante. *Maculæ* à capite caudam verſus per media utrinque latera nigricantes, rotundæ, magnæ proportione, circiter decem, ſingulæ deinceps digeruntur: & ſimiliter per medium dorſum. Cauda etiam maculoſa eſt, & dorſi pinna. Veſica bifida, magna proportione. Longus eſt plerumque quinque aut ſex digitos. *Fel* habet ſubviride, caudam bifurcam. *Os* cum aperitur rotundum & veluti è præputio ſe exerens, deorſum nutat. *Lapilli* in cerebro perexigui ſunt. Hæc ille.

Squamis tegitur parvis. Quamvis ab Auſonio, qui eum *Barbi jubas* æmulari cecinit, fluviatilibus accenſeatur, in lacubus tamen quoque capitur. Degit in fundo & cœno, unde Fundulos quibuſdam vocari etiam diximus. Veſcitur muſco vel alga, item arenulis, & hirudinibus minimis lacuum. Creditur cadavera hominum ſubmerſa depaſci; unde nonnulli anthropophagum dicunt: quæ res aliis fortaſſis anſam præbuit, ut ex cerebro equorum procreari dixerint, quo quidem in aquas abjecto veſci, à ratione non eſt alienum, nam & Bellonius teſtatur calvariis bubulis in aqua projectis oblectari, ejusque gnaros Ligeris accolas, calvarias eas ſtudioſè adſervare iis denique in Ligerim immerſis, Gobios allicere, ut facilius eos poſtea capiant. Idem teſtatur Rondeletius. *Capiuntur* autem facilè & magna in copia, inquit Geſnerus, circa ripas lacus noſtri retis genere, quod Stoſzbaren appellant.

Aliquando bis aut ter anno *pariunt*. Æſtate vermiculis quibuſdam in ventre vitiari dicuntur, teſte Alberto. Rondeletius *carne* ait eſſe molli inſipida, virus nonnunquam reſipiente: fallique medicos, qui Gobiones fluviatiles ægris apponi volunt, his eam ineſſe ſucci bonitatem exiſtimantes quam Galenus in marinis commendat, ab hiſce enim illos hac dote multum ſuperari. Cœnum aliquando reſipiunt. Author de natura rerum, ſalubriores eſſe ait, ubi aquas arenoſas in nutrimentum habent. Et Geſnerus elixum ſatis ſolidum eſſe teſtatur, nec contemnendum in cibo.

N. Ad Gobiones referimus piſcem Rheac Mœni alumnum rariorem, quem Obriſʒ / *ſeu* Obreſʒ / *q.* Obkreſʒ / *Piſcatores vocant Ambire enim videtur inter Gobionem & Percam. Hujus iconem, exhibet Tab.* 31. *ea figura ac magnitudine, qua cum duobus ſociis captus eſt non procul Francofurto*, 16. *April.* 1649.

ARTICULUS II.

Tab. XXIV. 9. Aldrov. de Piſcib. l. 5. c. 48.

De Gobio capitato.

GObio Capitatus nomen iſtud à Capite pro corporis ratione maximo accepit. Non tantum apud Italos, ſed & inter Germanos varias ſortitus eſt appellationes. *Gropp* dicitur inter Helvetios, *Cop* vel *Kop* in Carinthia, *Kaolrapp* in Franconia: alicubi *Mul*, circa Tridentum (qua parte Germanice loquuntur) *Tholiman*. Saxones & Miſeni à capite, quod ferè globi inſtar rotundum habet, ſed compreſſum, varia ei nomina fecerunt: *Keuling*, *Keulingk*, *Kulheit*, *Kaulheupt*. Anglice à *Bulhed*, à capite taurino, quaſi Bucephalum dicas, nempe ob magnitudinem, non ſimilitudinem formæ. Rondeletius & Bellonius βεῖτον vel potius βοῖτον aut βοίτιν Ariſtotelis eſſe volunt; ſed cum is duntaxat in fluviis ſub ſaxis ſtabulari, quod & aliis competit, ſcribat, nihil definiri poteſt. Cremonenſibus *Bot* vel inde vocatur quod Bufonem, qui Botto vulgo, deformi oris rictu referat. Piſciculus eſt ranæ piſcatrici ſimilis, ſi parva magnis (inquit Rondeletius) conferre licet, corporis figura & colore. Capite enim magno eſt, lato & depreſſo. *Oris* magno hiatu, ſine dentibus: ſed pro iis labra inſtar limæ aſpera habet; *pinnas* binas ad branchias, rotundas, & ambitu pulchrè criſtatas: duas alias inferius parvas, longiuſculas, albicantes in medio ſummi ventris: aliam ab ano ad caudam: in dorſo quoque geminas, non ſingularem, ut Rondeletius ſcribit, qui aliam fortè ſpeciem, inquit Geſnerus, nobis ignotam vidit: nam & cauda quam ſuo attribuit Cotto, proportione multo longior eſt, quam in noſtro. Ex his dorſi pinnis brevior, quæ capiti propior, altera longior caudam verſus, quam tamen non attingit: idque in fluviatili & lacuſtri genere ſimiliter. *Oculi* ſurſum ſpectant. Branchias quaternas habet, *hepar* magnum ſine felle. Si corpuſculum ſpectes, ventriculum magnum. Fœmina *ovis* immodicè turget, quæ in pectore in globos collecta, geminas veluti mammillas præ ſe ferunt, & membrana veſtiuntur nigricante. *Lapillos* in capite habet. Qui in *lacubus* degunt, (ut Tigurini lacus exemplo oſtendit Geſnerus) non ſolum magnitudine inferiores ſunt *fluviatilibus*: raro enim ultra digiti medii longitudinem excreſcunt; ſed ſpecie etiam differunt; etſi vulgus forte non diſcernat. Nempe, colore magis albicant, cum illi nigriores ſint. (Corpus varium eſt, partimque albicantibus partim fuſcis punctis, & maculis etiam nigricantibus tranſverſis diſtinguitur) *Spinulis* circa branchias pluribus & acutioribus, breviſſimis tamen illis, & viſum pene latentibus horrent; quibus digiti etiam, ſi retro ducas, configuntur. *Pupilla* oculorum aliqua ex parte pulchrè vireſcit, & gemmæ inſtar reſplendet, præſertim ad ſolem. E lacu in fluvium non migrant: neque fluviatiles in lacum Guſtus etiam ſuavitate fluviatilibus longe ſunt deteriores. Icon quam dedit Aldrovandus Geſneri eſt, diverſa nonnihil ab ea quam Rondeletius exhi-

Bellon. de Aquatil. l. 2.

exhibuit, pinna dorsi singulari, & cauda penicilli instar, longiuscula: unde suspicari licet, aliud genus Cotti circa Monspelium haberi. *Degunt* in rivis frigidis ac montanis, & fluviis præcipitibus, sub lapidibus & inter Saxa. *Carnivori* creduntur, & à se mutuo devorari certum est. Mense Martio circa festum Paschatos *pariunt*. In aquæ fundo non tam natant, quam subito impeditu teli instar se vibrant, & quo volunt trajiciunt. Gesnerus testatur, legibus piscatoriis licere, eos capi in flumine à Calendis Novembris usque ad Pascha: extra verò illud tempus, nec retibus, nec fuscina, neque alio modo licere: hamo autem nunquam. Nassis uti permissum esse, à die D. Marci usque ad exitum Maji, non arctius tamen contextis, quam ut Gobii capitati evadere queant. Coctos esse suavissimos & ori gratissimos cum ovis, quæ pinguia, copiosa, delicatissima, Matthiolus prodidit. Carne molli, Rondeletius, dura Albertus fecit. Apud Helvetios fluviatiles duntaxat, & quidem circa brumam & Januario mense in deliciis sunt, quidam à Calendis Decembris ad Calendos Aprilis commendant; omnes, capita, quod spinis tantum cuteque constant, rejiciunt. Placent & frixi:

CAPUT XI.

De Aspero Pisciculo.

Tab. XXVI. 18. 19. Aldrov. de Piscib. l. 5. c. 29. HUjus Rondeletius meminit, eidemque à maxillarum asperitate cognominatum inditum, aitque Lugdinensibus *Apron* appellari propter squamarum asperitatem, Rhodanoque peculiarem cæterum non quovis ejus loco, verum in ea fere parte reperiri, quæ inter Viennam & Lupdunum interjecta est. Pisciculus, inquit, est *capite* latiore, quam Gobio, in acutum desinente: ore medio, *dentibus* caret: sed maxillas asperas habet, foramina ante oculos. Colore est rufo, maculis nigris latis, à dorso ad ventrem oblique descendentibus varia: Pinnas ad branchias, & in ventre similes cum Cottis habet, sed in dorso dissimiles: duæ enim sunt à sese sejunctæ. Vulgus ait pisciculum hunc auro *vesci*, quia arenam cum qua nonnunquam auri laminæ sunt, haurit. *Carne* est ficciore quam Gobio.

Tab. XXII. 19. Ad hunc referri potest, *& is piscis Danubianus, quem Iulius Alexandrinus ad Gesnerum dedit.* De eo ita Gesnerus: Forma quidam tota; & singulæ ferme corporis partes, inquit, in utriusque pictura convenire videntur, nisi quod pinna ab uno in nostra icone nulla est, pictoris forte incuria. Nulli enim piscium, opinor, hæc pinna deest. Rondeletius *Lacertum* peregrinum suum sine ea pinxit, quam Salvianus eidem addidit. Bellonius in sola Tænia hanc pinnam se non reperisse mihi retulit. Piscis quem exhibemus, Germanicum nomen est *Zindel:* velut alii scribunt, *Zinde*, *Zindel*, *Zinne*, *Zingel*. Ungari *Kolcz* appellant. Icon ad me missa, digitos XII. longa est; quam longitudinem in hoc pisce mediocrem esse audio. Colore est, partim è fusco ruffescente, partim nigris *maculis* satis magnis per intervalla distinctus: quarum aliquæ à dorso ad ventrem, qui cinereus est, oblique tendunt. *Oculis* color Indicus: & aliquid sub eis rubri. Audio eum ad libræ pondus, id est, unciarum XVI. accedere: (alii etiam trilibrem fieri retulerunt) *caudam* adeo duram habere, ut vix amputari possit: pinnas in dorso aculeatas in capite Percæ instar, (icon nostra pinnas molles, non aculeatas, præ se ferre videtur) nostrum acuminatum; carnem candidissimam. Sunt qui forma & colore Cani marino comparent: alii Lucio, præcipue quidem capite: absque *squamis* esse ajunt, instar Anguillæ. (Rondeletius Asperum suum à squamarum asperitate vulgo Gallicè Apron dictum ait) Lautissimum esse addunt simul & *saluberrimum*, omnium Danubii piscium, ita ut vel puerperis apponatur, & divitum duntaxat mensas oneret: quod equidem miror, si squamas non habet: ferè enim omnes qui *squamis* carent, minus salubres existimantur. *Ferunt* eum Danubius & Tibiscus. In Danubio prope Bosoniam magna ejus copia capitur. Viennæ etiam non deest; & in Bavariæ fluviis, ut Isara & Leisaca: hic quidem è lacu Ammelsee fluit in Rachelsee lacum, & inde rursus in Iseram fluvium. In piscinis servari non potest. Ejusdem piscis effigiem illi, quam dedimus, similem, coloribus tantum diversam (ventre & pinnis albicantibus) Raphaël Seilerus Jurisconsultus doctissimus, comes Palatinus, clarissimi Augustanæ reip. archiatri Geryoni filius, ad me misit: in qua similiter nulla ab ano pinna, nullæ squamæ apparent.

CAPUT II.

De Cobitide fluviatili.

ARTICULUS I.

De Cobitide Rondeletii.

TRiplex invenitur *Cobites*, fluviatilis Rondeletii nempe, Aculeata, & Barbatula. De illa ita ex Gesnero, & Rondeletio Aldrovandus: Idem Rondeletius fluviatilem hunc pisciculum antiquis, qui defluviatilibus parum fuere soliciti, indictum, *Cobiten*, *Cobitidem*, fluviatilem nuncupavit, quod marinæ, inquit, persimilis sit; cum alioqui neque situ neque numero pinnarum cum marina conveniat; quare similitudo isthæc ad Cobitidem barbatulam potius pertinet: ad hæc Cobitis marina lævis est, uti & Barbatula; contra squamosus, quo de loquimur, piscicu- Tab. XXVI. 20. Aldrov. lib. 5. de Pisc. c. 9.

pisciculus est, nisi figura exhibita nos fallat, quod quidem suspicari licet. Ipse enim Gallis *Loche franche* vocari asserit, vel quod totus lævis sit, & aculeis careat; vel quod mollior sit, & salubrior: quamobrem Cobiten forte hunc pisciculum, inquit Gesnerus vocat, quod ad Gobionem fluviatilem Ausonii accedat, non ad marinam Cobitin. *Degit* in rivulorum & fluviorem ripis, digitali magnitudine, rostro satis prominente. Corpus flavescit, & maculis nigricantibus notatur, subrotundum est & carnosum. *Pinnæ* duæ sunt ad branchias, duæ in ventre, unica ab excrementi meatu, unica in dorso. Gesnerus cum hoc piscitio idem putat, vel saltem simillimum, suis Ryserle nuncupatum; Digiti, inquit, longitudinem parvi excedit, colore per dorsum è cæruleo virescente, per latera & ventrem candido. In Silo torrente capitur ad Tigurum circa lapides: & ex eo Limagum amnem ingreditur, inter lautos pisciculos habitus Rondeletio suus Cobites carne est humida, & viscida: si in aqua sordida & cœnosa nutriantur, pinguescit, sed multo insalubrior redditur. Pro Cobite Rondeletii nos aliam iconem dedimus, ejusdem ni fallor, piscis.

ARTICULUS II.

De Cobitide aculeata.

Tab. XXVI. 21. 3. Aldrov. l. 5. de Piscib. c. 30.

Cobites aculeata, quæ Mustela parva imberbis dici posset, Gallis est Perce, quod Petras quasi videantur perforare (duos habent in branchiis aculeos, utrinque unum, ad caudam spectantes, dentium cerastis longitudine, quibus sese impellunt, ut minima inter lapides foraminula subeant) Germanis Steinbeis, seu Dacobythus, Oxyrinchus non incommode, aliis. Pisciculus est inquit Albertus, eodem colore quo Fundula. Non est autem rotundus, sed quasi columnalis compressus, & habet spinam acutam juxta os, qua cum recurvato capite vulnerat manum se tangentis. Bellonius quoque & Rondeletius aculeum in operculis branchiarum utrinque unum habere tradunt. Albertus branchiis ipsum carere omninò ait; cujus errorem detegit nuper Georgius Fabritius, qui parva foramina circa oculos eis, sicut in Lampredis, inesse observavit, teste Gesnero, qui pisciculum esse ait exilem seu tenuem, & oblongum. Fundulo, de quo mox, similem, paulo longiorem: nam quatuor aut quinque digitos æquare solere: maculosum, capite acuto & deorsum vergente. Rondeletius spinam internam duram quam in præcedente rigidiorem esse monet, ideoque inter edendum molestiorem esse: sæpius vero etiam ichtyopolas parum cautis imponere, & pro levibus vendere, cæterum imposturam inter edendum facile deprehendi. *Degit* in aquis fontanis & rivis præcipue. Ex his vero migrans cum alios fluvios, tum Albim maxime subit, ut Gesnerus refert, qui & apud suos nullum aut certe rarissimum esse scribit, circa Argentinam vero frequentiorem, & ex Georgii Fabritii testimonio in Misena optimos capi in Mulda prope Doblam oppidum: in herbis, algis & cœno *degere*, atque inde *victitare*. Majo mense cum Fundulis parere, aliquando vel bis vel ter. Rostro lapidibus mordicus se affigere, & aliquando vasis etiam, licet æneis, quibus in foro piscatorio à mulieribus, inquit, injiciuntur, ita ut fugere videantur. Esse quando complures gregatim hærentes inveniuntur. Rebus angustis, id est, quorum peranguslæ sunt maculæ, capi, cum aliis pisciculis circa ripas fluminum. Bellonius pisciculum esse scribit admodum *vivacem*. Eidem delicatissimus est: contra insinuare nobis videtur Rondeletius in cautis pro lævi Cotitide obtrudi inquiens, fraudemque edendo detegi: & Gesnerus vilissimos vocat, carne tenaci, Fundulis multo ignobiliores. Aprili mense & Majo minus improbari; præferri gravidos: frigi debere butyro: Misenos circa bacchanalia, & Martio mense eos commendare; antequam migrent, quod tum ovis gravidi sint: præstantiores apud eosdem non in Albi, sed in Mulda capi.

ARTICULUS III.

De Cobitide Barbatula.

Cobitis ista *Barbatula* nomen à Cirris tenuibus è rostro barbæ modo dependentibus obtinuit. Albertus M. Fondelam, Germani Grindelam vocant. Gesnerus Mustelam fluviatilem dici posse putat. Indicis digiti crassitudine est, *inquit Bellonius*, quinque digitos longa (pinguis Lochia) tota puncturis seu punctis distincta: notasque in tergore & lateribus habet, nunc grandes, nunc parvas ac nigricantes, quibus ipsa etiam quoddammodo pulla apparet; sed ventre candido. Pinnam utrinque unam in lateribus gerit: item in ventre duas, in tergore vero summo unam admodum parvam: item sub cauda ad anum alteram. Pinna caudæ rotunda est: reliquæ omnes, obtusæ & latæ. Cirris quaternis, utrinque, duobus (Barbi modo) tanquam mystacibus insignis est. Os habet parvum sub longo *naso*: ejusque *intestinum* statim à stomacho (quem hepar fovet) recta per ventrem ad anum ducitur. *Fel* dextro hepatis labo adsutum: *Lienem* insignem, & rubrum habet. *Cor* sub branchiis, suo pericardio obvolutum, *ova* singulari vesicula, ut aliis piscibus bicorni folliculo conclusa. Hæc ille. Duo *genera* esse hujus pisciculi Georgius Fabricius Gesnerum in epistola monuit. *Unum* commune, quod in deliciis habetur, & insigni magnitudine apud suos (Misenos) capitur in Flohi amne: alterum

Tab. XXVI. 22. 23. Aldrov. l. c. 31.

alterum & tenuitate corporis, & colore & sapore diversum, quod à Saxis nomen est consecutum, Steinsmirlin. Limpidis & saxatilibus *locis* gaudent, quamvis & circa ripas & in cœno, unde Mossgrundel dicuntur, reperiantur. Plurimi in rivis quibus majora flumina ingrediuntur, capiuntur, idque præcipue Februario, Martio & Aprili. Gesnerus medio mensis Maji *captos*, ovis gravidos vidit; aitque post Pascha *parere* incipere: quamvis non desint, qui vel singulis mensibus eos parere afferant. De *Usu* ipsorum in cibis ita Aldrovandus: Tam delicatus pisciculus est, ut Lonicerus inter omnes ferè primatum tenere scripserit. Teneros tamen præsertim & nuper natos in deliciis haberi, Gesnerus ait, eosque cum jure coctos ex eodem, quod mireris, cum pane cochlearibus edi: quas delicias, inquit, aliquando circa summum Acronium lacum gustavi. Salubres vulgo existimantur, ita ut medici etiam ægrotis alicubi eos permittant. Esse sane solidiuscula carne, & odore non piscoso, ut alii plerique sed magis grato, idem Gesnerus asserit, & cum exigui sint, nec pingues, non multum replere: præferri à Misenis majores, & qui à saxis denominantur: colore saporeque differre, corpore tenuiore, carne duriore, & quæ in elixis tenacius spinis hæreat: Commendari maxime à natali Domini usque ad Pascha, quoniam tum parere incipiant: alios Februario, Martio, Aprili mensibus eos præferre, usque ad initium Maji. Teneros verò nunquam non laudari, maxime si cum apio, petroselino, edantur. Vino calido injecto elixari debere, idque brevi tempore & sub finem modico aceto affuso, ad ejus fere consumptionem coquendos, quomodo Gobii capitati etiam parantur:

CAPUT XIII.

De Phoxino squamoso.

Tab. XXVII. 5. 6. Arist. H. A. l. 6. c. 13. 14.

QUid de *Phoxino Aristotelis* statuendum sit, ex ipsius verbis colligere difficile est. Statim enim ac natus est ova habere, & semel in anno in stagnis fluviorum & arundinetis lacuum, quæ τενάγη vocant, ova ponere dixit. Rondeletius eo nomine *duos* squamasos *pisces* describit. *Unus*, quem in Picardia sub nomine Rosiere vidit, dimidiati pedis longitudinem nunquam superat. Corpore est lato & compresso, oculis magnis, colore luteo, bramis minimis, corporis specie simillimus. Semper uterum *Ovis* refertum habet, ideo cum illis nasci piscatores tradunt. *Alter* vocatur à rubore caudæ, Rose. Reliquo inquit corpore cæruleo est, paulo major, minus læso corpore, *ovis* semper plenus, etiam maximus. Cum priore eundem esse conjicit, qui apud Helvetios Bambela vocatur. Gesnerus, Pisciculus, inquit, est tres aut quatuor digitos longus, sex quidem digitis longiorem non vidi. Caput ei crassiusculum pro sua magnitudine, nigricans, iris oculorum crocea: qui color etiam ad pinnarum initia omnia spectatur, in pinnæ dorsi quoque initio, in majoribus & adultis. *Pinnarum* ad branchias articulus veluti carunculam quandam habet, in aliis parum, in aliis valde croceam (in aliis si bene memini, rubentem) pro ætatis nimirum & sexus differentia, fortassis & aquarum & regionum, in quibus degunt. *Squamas* habet albicantes. Linea fusca obliquè à capite ad caudam fertur. Pinna in dorso medio unica est, binæ ad branchias, totidem in medio ventre, alia post anum. In principio caudæ macula atra notatur, & aliis minoribus, singulis, ad initia pinnarum utrinque. Dorsum & latera nonnihil flavescunt. Sapor in *cibo* subamarus. Reperiuntur influentibus solum aquis, ut audio: non etiam in lacubus & cœno, ut læves, quos è rivis, lacus & flumina majora ingredi diximus: unde eos, læves, nostri à rivis Bachbammele nominant. Iidem in Glatto flumine apud Helvetios, parvo ac cœnoso, ab iis qui cancros captant, subinde inveniuntur, & abjiciuntur. A bacchanalium vel quadragesimæ initio usque ad Calendas Maji nassas non angustius contextas, quam ut Gobi capitati & Bambelæ ex iis evadere possint, in flumen immittere piscatoribus nostris licet. Bambelam nostram Itali quidam, ut audio, eodem quo Gobium fluviatilem nomine appellant, Varon. Verbani vero accolæ circa Lucarnum Stornazzo, vel sterniculo.

Gesner. in Phoxin.

CAPUT XIV.

De Bubulca Bellonii, & Putilo fluviatili Gesneri.

PHoxino *Bubulcam* Bellonii subjicimus, quia eum priori illi, quem Rosiere Picardi vocant, cognatam Gesnerus facit. Ita verò de eo Bellonius: Sordidus admodum & vilis pisciculus Gallico vulgo è reipsa Bouviera nuncupatur: aliis Peteuse, etymologia à bombis obscœnis tracta. Piscis est Sequanæ alumnus, non tamen usque quaque frequens, ut qui non semper appareat. Nam quomodo Verones pisciculi nusquam Augusto, Septembri, & Octobri tibi, aut saltem raro apparebunt: sic Bubulca sero in conspectum venit. Plurima vere *capitur*. Bremmam aut Castagnolam marinam toto habitu æmularetur, nisi corpore esset minimo. Planus enim & latus est: sed & argenteo nitore refulget, atque orbicularem magis habet formam, quam in longitudinem protensam. Trium digitorum longitudinem excedit, neque sesqui digitalem latitudinem. Soli objecta, *nigri* nihil habere comperitur, quam in linea, quæ spinam comitatur ad caudam. Parvam in tergore gerit pinnulam; oculorum pupillam, omnem

Aldrov. l. 5. de Piscib. c. 32.

omnem nigredinem ſuperantem. Squamis tegitur magnis, & latis. Carneum quiddam, ut Cyprinus (quatenus parvum magno licet conferre) in fornice *palati* oſtendit, *branchias* utrimque quaternas ſimplices, ac ſub ventre totidem, caudam bifurcam. *Ore* eſt parvo, dentibus vacuo. Piſciculos iſtos reſpui credo propter fellis magnitudinem, quod vix poſſint exenterari, quin eorum *fellis* veſica diſrumpatur: quo per totum corpus diffuſo, plurimum amari in veſcendo ſentiuntur: id autem ſub hepatis lobo dextro coloris Smaragdini, magnitudine piſi continetur. *Folliculum* vento plenum in *utero* geſtat geniculo interceptum: *lienem* ſtomacho inhærentem, rubrum atque orbicularem. Hujus etiám inteſtina multis in gyrum revolitionibus & infractibus circum voluta ſunt. Hactenus Bellonius.

Tab. II. 7. Tab. XXVI 9. RUTILO *fluviatili* à rubro pinnarum colore nomen Geſnerus, ad differentiam Erythrini veterum impoſuit. Circa Comum in Lario lacu, inquit, Piota, ut circa Verbanum quoque dicitur: à Germanis Oceani accolis Roddovu vel Roddau: Sabaudis circa lacum ad Bielam & Neocomum, Vingeron, vel Vengeron, unde Germanorum Wingeron, vel contra, (quo tamen nomine Lucernæ accollæ Leuciſci ſpeciem intelligunt eam quam Vendoſiam & Dardum Gallis dici indicavimus) Anglis, Roche, Polonis, Pſtrega. Piſcis è foro ad Geſnerum delatus, latus erat ad digitos quatuor, longus duodecim. Pupilla nigerrima, iride aurea, labiis ſubrubris: colore in cauda, pinniſque in ventre & ab ano ſitis, cinnabarino: nam cæteræ minus rubri habent. Linea à ſummis branchiis caudam verſus obliqua, cauda bifurca: Supercilia & circa branchias locus, aureo colore nitent. Squamæ latæ, ſtriatæ, validæ. Dorſum fuſcum, venter pallidus: pinnæ quaternæ: *fel* viride, *veſica* gemina: *caro* ariſtis plena. In faucibus maxillas utrimque habet; recurvas dentibus minutas quinis, qui ab interiore parte ſinguli ſerræ inſtar aſperantur: quod in aliorum piſcium dentibus nondum memini animadvertiſſe. Piſcis hic apud nos Helvetios, *lacuſtris* tantum eſt, ſatis *vivax*. In noſtro & Acronio lacubus, abunde capitur. Piſcatores Conſtantiæ, & circa Acronum ajunt eum aliquando cum Cyprino lato *coire*: inde Hybridam, (ein Halbfiſch) gigni, qui inter utrunque ambigat. Rutilo major aliquando, minor autem Cyprino lato. *Parit* Junio menſe. Muſcarum fluviatilium (ſive lacuſtrium) genus eſt quoddam magnum, oblongo, terete, varioque corporis alveo, has infigunt hamis ad ineſcandos Rutilos. Februario Martioque menſibus apud alios Germanos, Novembri apud noſtros *in cibo* præfertur. Majo rurſus deterior fieri, & imminui incipit. Parari jubent peritiores inſtar Cyprini; & vino frigido immiſſum elixari. Hactenus ex Geſnero. Putatur cum Vangerone Rondeletii eſſe idem. Hic autem corpore Ballero, (de quo ſuo loco) roſtro Mugilibus ſimilem eſſe ait, roſtro tamen eſſe longiore. Dentibus carere: pinnas ad branchias duas habere ſubaureas, in medio ventre duas alias croceas; ab excrementi meatu unicam, in dorſo aliam. Caudam in duas deſinere haſque à ſquamis initio integi, etiamſi non adhæreant. Cyprino & corporis ſpecie & carnis ſubſtantia ſuccoque affinem eſſe, & vilem haberi.

TITULUS II.

De Piſcibus fluviatilibus lævibus.

CAPUT I.

De Attilo Padi.

TAntum de Piſcibus fluviatilibus ſquamoſis, ſequuntur Læves, inter quos præcedat *Attilus*, in Pado inertia pingueſcens, ad mille aliquando libras catenato captus hamo, nec niſi boum jugis extractus, ut Plinii verbis utar. Piſcis eſt Cartilagineus, Sturioni magna ex parte reſpondens. Hujus enim more *oſſa* gerit clypeata, ſed ea tempore dicitur abjicere, idque in cauſa eſſe cur alii ſine oſſibus, alii cum oſſibus depingant: poſt quæ, *pinna* dorſi eſt unica, cui parte ſupina ſubjacent duæ, quales omnino ſunt Sturioni. Cauda etiam in duas deficit. *Os* clauſum ad obliquam lineam inciſum eſt, ſed apertum & hians rotundum. Ante illud pendente roſtro *appendices* carnoſæ & molles. Branchias opertas habet, ad quas pinnæ ſitæ ſunt. Quomodo vero à Sturione, quem Franc. Philelphus Attilum eſſe credebat, differat. Cœlius Calcagninus perquam eruditè docet his fere verbis: Quod à me percontatis, an Attilus, quem Ladanum vulgaris nomenclatura ſolet appellare, is ſit quem Italia Moronem, Uſonem Pannonia vocat: paucis reſpondebo, me eundem non exiſtimare, vel ex Plinii teſtimonio, qui eum Pado vult peculiarem eſſe; quo loco de propriis quorundam amnium piſcibus ait. Sed ego, & tecum agam liberalius, non modo te ad Plinii, ſed ad oculorum etiam tuorum teſtimonium provoco. Totamque itaque Attili effigiem ac membraturam quanta potui brevitate perſtrinxi. Et quia non ſatis perſpicue id fieri poſſet, niſi noti alicujus piſcis exemplo uteremur Hyccam ſive Sturionem, qui nullo ferme loco non naſcitur, mihi propoſuiſti. Qui licet in mari natales habeat, ſolet tamen adverſus amnes mira ſubire voluptate, donec jam præpinguis redeat. Moronis ſive Uſonis exemplo nondum dixi, quod neque ii piſces non cognoſcantur, neque mihi eorum imago ſatis memoriæ inhæreat. Sic ergo accipe: Attilus hoc differt ab Hicca ſive Sturione, quod Sturio pelagius eſt.

Tab. xxviij. 2. Aldrov. de Piſcib. l. 5. c. 1.

Plin. H. N. l. 9. c. 15.

Ælian. H. A. l. 14. c. 26.

eſt. Attilus amnicus eſt, & Pado peculiaris. Sturio non temere viſus æquare quatuor talenta Attica, id eſt, trecentas libras: Plinius ſcribit Attilum ad mille libras, id eſt, ſupra XIII. talenta excreviſſe. Quæ magnitudo ſane inſignis & raro perſpicua. Attilus cum ad certam magnitudinem excrevit, *ſquamas* hiſpidas abjicit, quas per quinque verſus diſpoſitas gerit, in ſumma ſcilicet dorſi ſpina ex utroque latere geminatas, & ſibi quaſi parallelas, extremus verſus pinnas attingit. His abjectis tactu lævis evadit, nec habet quod unguem offendit. Contra Sturio ſemper hiſpidas ſquamas ſuas tota æſtate retinet: Caro Sturionis callum habèt, & mirifice palatum oblectat. Attili contra, fluxa eſt, & mollis, & palato parum jucunda. Exiſtimant piſcatores προτομὴν, id eſt, partem priorem Attili, ad poſteriorem vix eam habere proportionem, quam quatuor ad unum. Tota nivis hujus piſcis ſita eſt in *capite*, & parte capiti attigua. Quæ obſervatio etſi ad Sturionem etiam, alioſque piſces pertineat, authore Ariſtotele & Plinio: cujus verba ſunt, videlicet capita piſcibus portione corporum maxima, fortaſſis ut mergantur, tamen in Attilo neſcio quomodo præter cæteros luculenta eſt atque admirabilis. Parvi ſunt *oculi* Attilo, in tanta mole capitis. Sturio & Attilus habent os in parte prona, (ſupina dicere voluit) eo prope in loco, cui in cæteris perfectioribus animantibus, reſpondent, omoplatæ. *Os* utrique fine dentibus, ſed Sturioni ferme orbiculatum. Attilo multo majus, & ad lineam obliquam inciſum, quo aperto, vaſto illo hiatu piſces devorat, quos reſpirando κατὰ διαστολὴν (ita piſcatores putant) contaxit. *Loca* piſculenta maximè frequentat, hyberno præcipue tempore vorticoſas voragines, ad quas piſces frigoris impatientes, teporis gratia ſe recipiunt. Roſtrum Sturioni reſimum ac latiuſculum, ad imaginem fere Delphini & Oxyrinchi; Attili planum, & paulominus quam in mucronem deſinens, Attilo tergicolor albicans & lanoſus. Sturioni vergit in glaucum. Hæc itaq; Cœlius. De ejus cum clupæa inimicitia ita Plinius: Minimus hunc piſcis, appellatus Clupea, venam quandam ejus in faucibus mira cupidine appetens, morſu exanimat.

CAPUT II.

De Antacæo Boryſthenis Rondeletii, & Stellari.

Tab. xxviij. 5. Tab. XXV. 5. Aldrov. de Piſcib. l. 5. c. 2.

ANtacæi piſces dicuntur prægrandes, inquit Rondeletius, & vaſtæ magnitudinis in Mæotide & Boryſthene; quos aliquando in oſtiis in glacie concretos effodi author eſt Strabo. (Nec alios, ut conjicio, Solinus intelligit, inquiens: Apud Nuros naſcitur Boryſthenes flumen, in quo piſces egregii ſaporis, & quibus oſſa nulla ſunt, nec aliud quam Cartilaginis tenerrimæ. Nec dubito, quin Plinius de his loquatur his verbis: Et in Danubio Mario extrahitur porculo marino ſimilis. Et in Boryſthene memoratur præcipua magnitudo nullis oſſibus ſpiniſque interſitis.) Ex his ſalſamenta fiebant, præſertim ex maxillis & iis quæ circa palatum ſunt partibus, quod eæ partes aliis ſuavitate præſtarent. Ex his igitur unus eſt, quem hic proponimus roſtro oblongo, acuto, *oris* vaſto & rotundo hiatu in ſupina parte Bellonius ſimilem figuram exhibet Attili nomine, niſi quod unicam ei tantum in dorſo pinnam appinxerit. Ingentis, (inquit) eſt magnitudinis: Cætera Sturionem tam internis quam externis partibus refert, hoc dempto, quod pro eminentioribus ac calloſis illis elatis tuberculis, quibus Sturio quinis carinis præditus eſt; hic ſtigmatis tantum lividis ſeſſilibuſque maculis in cute minus aſpera, ad latera ſit diſtinctus: Præterea unicam tantum *pinnam* ab ano ad caudam gerit. Sturio autem duas habet. Cæterum *Os* Attilo prominet oblongum, fiſtuloſum, ſublongo etiam naſo. Hactenus Bellonius, qui deinceps nonnulla de hoc piſce ſcribit, quæ vero Attilo conveniunt.

ANTACÆUS STELLARIS in Danubio prope Straubingam captus, & depictus, ad Geſnerum miſſus eſt. Colorem ubique ferè cæruleum oſtendebat, venter erat candidior ad roſeum inclinans. Spinæ in dorſo & ſtellæ pallidi coloris puncta etiam paſſim ex pallido albicantia, vel fuſci Indici coloris. Cognatus huic eſt, qui ick vel Tick vocatur, & in Danubio circa Peſtam vel Budam capitur, mole corporis quæ ad XXV. libras accedat, cute varia undiquaque ſtellata, ſed roſtro longiore & graciliore quam vel in Huſone, anſerino fere ſimili. Aldrov. l. d. c. 3.

CAPUT III.

De Ichtyocolla.

IChtyocollæ meminit Plinius ex veteribus dum inquit: Ichtyocolla appellatur piſcis, cui glutinoſum eſt corium, idemque nomen glutini ejus. Quidam piſcem Judaicum vocari ſcribunt, quod nomen Zygænæ apud Pariſienſes competit, alii Antacæum ab Herodoto, à Pomponio Magnum vocari dicunt, nonnulli Plinii Marionem appellant. Bellon. Tanais accolis *Barbotam* dici, quod quaternis veluti barbis ad labia ſit communitus, prodidit. Nec alium Dioſcorides intellexit, cum gluten ventrem eſſe piſcis cetacei, laudarique candicans, ratione Ponticum ſcripſit. Tale enim & hodie ex eique inteſtino ex Ponto mittitur. Eſt autem Piſcis cetaceus figura oblonga ac prope tereti. Oſſibus ac ſpinis caret, capite eſt craſſo & lato, ore magno & in promptu poſito: è ſuperiore maxilla 4. apophyſes carnoſæ, velut barbæ dependent, unde Barbotta dicitur. Oculos parvos habet

Tab. XXIX. 16. Plin. H. N. l. 32. c. 7. Dioſ. M. M. l. 3. c. 102.

Bellon. de Pifcib. l. 2. habet pro corporis magnitudine. Bellonius ait hoc à Sturione atque Attilo præcipuè differre, quod roftro careat, magnum oris rictum præ fe ferat, fitque fublutea, dura, lævi ac glabra cute conveftita carne. Bina ante oculorum canthum, parva atque aperta foramina habet: pinnas in tergore duas (quas aliter Rondeletius, aliter Bellonius pingit) ad caudam erectas. Branchiæ veluti fpineo tegmine communiuntur. Sturionis modo: Cauda quam huic magis bifurca; præcipua à cæteris pifcibus nota difcernitur, quod paulo fupra fpineum operimentum branchiarum, quodam ad ejus latera impreffo foramine pervius fit. *Folliculus*, five vefica, ex qua glutinum fit à capite ad caudam, per fpinæ longitudinem extenditur. *Carne* eft fecundum Rondeletium prædulci, & glutinofa admodum, ob id faliruræ idonea, qua melior redditur & rubefcens Salmonis modo, atque etjam durior, quam ob caufam aliquandiu macerandа, priufquam coquatur. Eam Tanais & Ponti accolæ Romam & Venetias tranfmittunt, illucque in foro pifcatorio venditur. Ichtyocolla authore Plinio epinyctides tollit, erugat cutem, extenditque in aqua decocta horis quatuor, denuo contufa, colluta & fubacta ad liquorem ufque mollis. Ita præparata in vafe novo conditur, & in ufu quatuor drachmis ejus, binæ fulphuris, & anchufæ totidem, octo fpumæ argenteæ adduntur, afperfaque aqua teruntur una. Sic illita facies, poft quatuor horas abluitur. Idem alibi. Lethargicos (inquit) coagulum vituli adjuvat in vino polum oboli pondere: idem Ichtyocollæ. Valet ad conglutinandas omnis generis chartas, atque inftrumenta mufica, reliquaque lignaria incruftamenta, quæ teffelato, imbricato, & vermiculato opere fiunt.

CAPUT IV.

De Glanide.

Tab. xxvij. 8. Pifcis, qui Ariftoteli & Paufaniæ Glanis, Plinio fæpe Silurus, aliquando Glanis, Glanus, & Glanius vocatur. Ab Æliano Siluro explicatur. Veteres fequuntur recentium plurimi, interque hoc Gefnerus & Schonfeldius, nos quid fentiremus, fuperius diximus. Nomen à Glanide Italiæ & Cunæ fluvio accepit, fi Stephanum fequimur, ejufdemque veftigia apud Byzantinorum vulgus, qui hodieque Glangnum, tefte Manardo, vocant, quafi Glanum, retinet. Defcriptionem quod attinet, funt ipfi fpinæ pro Schonfelt. Ichtyol. pag. 69. offibus non Cartilagines. *Corpus* fufcum, nigris maculis plenum, fquamæ nullæ, corium fatis craffum, & lubricum. Caput grande, depreffum. *Os* obtufum. Oculi parvi. Rictus amplus & ad capitis latitudinem patulus. Labia fuperiora gemino, inferiora unico ordine denticulorum confufaneorum, introrfum reclinatorum afpera, quibus prædam retinet. *Fauces* binis utrinque officulis, limæ inftar afperæ funt. A labro inferiore dependent barbulæ quatuor, tenues, oblongæ, pallidæ, à fuperiore duæ, ejufdem coloris, duræ, longiffimæ, prætenturarum inftar, quas ante fe modo exerit, modo componit. *Pinna* illi in dorfo poft cervicem unica eft, parva, quatuor aut quinque fibris elata, poft branchias duæ: quarum prima, faucesque proximè fpectans, aculeo conftat offeo, duro, quo infeftos fibi pifces arcet, &c.

Venter magnus eft, deformis, & fubalbidus, obfcurè fufcis lituris confperfus. *Cor* inter branchias utrinque quaternas fitum eft, à reliquo diaphragmate feparatum, quod gula ampla perforat, à qua ventriculus dependet, & inteftina, quæ unica revolutione in anum definunt. Ventriculo incumbit *Epar*, ex rubro pallens, duobus lobis diftinctum, cui veficula fellis diluti aquei, adhæret. Dorfo adjacet vefica fimplex, peritonæum candidum eft.

Ad multam magnitudinem excrefcit: non folum enim ducentarum librarum, fed major etiam capi folet. Gefnerus teftimonio eruditi cujufdam Ungari in Tibifco, qui Daciæ fluvius Danubio mifcetur, aliquando captum fuiffe fcribit feptem vel octo cubitorum, plauftrum occupantem: eum in fluvio annis fedecim fub culina Viri cujufdam nobilis latuiffe: hamo tandem inefcatum effe, dum fæturam fuam cuftodiret: ubi fe captum fenfit exfiliiffe; fecutos impetum ejus pifcatores ad milliaria duo, denique defatigatum cœpiffe: barbas eum fupra infraque os habere, rictum latum, caudam verfus attenuari. *Dentes* habere inftar pectinis illius quo laneæ veftes depectuntur, à carduis denominati vulgo: fquamis carere: in aquis cœnofis *verfari*. Ipfe vero Gefnerus dentes habere negat, fed labia limæ inftar exafperari, atque ita prædam facilè retinere: retentam mandere & comminuere: ei opus non effe, fed faucibus & gula maximè patentibus integram vorare. Idem & in Viadro apud Silefios tantum effe fcribit, ut captus, impofitus currui, plerumque ultra currum emineat. Variat ab ifto ille cujus Gefnerus Iconem fub Siluri tertii nomine ponit. Pifcis, inquit, Similitudinem aliquam cum Muftelis fluviorum & lacuum habet. Oculi funt parvi: barbulæ fufcæ, non longæ, è craffiufculis paulatim attenuantur; binæ fuperiore labro, ternæ inferiore. Pinnæ ad branchias binæ, in dorfo nullam oftendit pictura; fed tantum carunculam quandam mucronatam eminentem, qualis & in Muftela paluftri majore, eodem fere loco vefitur. In ventre vero una & continua longiffima pinna ad caudam ufque albicat, maculis diftincta fufcis. Corpus à capite retrorfum fubinde attenuatur, finis latiufculus & obliquus eft, &

 quid

quid mireris nullam caudæ pinnam habent. Os magnum & latum. Capitis colore cæruleo subviridis; reliquum corpus viridi & flavo colore mixto pingitur, sed maculas etjam diversi coloris habet. Hujus generis duos in suo stagno civis quidam aluit, qui cum ante annos triginta sex, (verba sunt Stuibii ad Gesnerum) ad Hundsfelden in Rheno cum aliis piscibus illis quos Argentinæ vocant Rufelken, simul nassa capti essent, vix digiti longitudine, & Argentinam in forum advecti, à cive quodam raritatis gratia empti, in piscinam conjecti sunt, in qua alter ab eo tempore usque adeo excrevit, ut jam sex cum dimidio pedes meos (hominis mediocris proceritatem aut amplius) longitudine contineat. Caput qua crassissimum est, filo complexus, duorum pedum & dimidii fere circumferentiam deprehendi. Alter huic per omnia similis, sed longitudine longe est inferior. Major ille piscibus quibusvis, excepto carpione, sive vivis sive mortuis, *vescitur*. Hyeme nihil quicquam gustare unquam visus est. *Cornua* quæ supra & infra os habet, quotannis decidunt, & rursus nova succrescunt, sicuti cervis.

Reperiebatur in pluribus fluminibus tempore Æliani; temporibus Plinii præcipuè in Mœno, nisi Rhenum velis legere. In Æno grassatum quem quidam Mœno & Rheno substituunt prope Visbium, quod ad ejus amnis ostia conditum Aventinus prodit, tanquam loco magis cœnoso, verisimile est. In Cydno Ciciliæ fluvio procreatos sed minutos, quod ejus confluens nitidus & frigidus apud Ælianum habetur. Pyramus, Sarus, Orontes plurimos producunt, quia limosi nec pauciores in Ptolomæorum fluvio, Apamiensi stagno. In Bubasto Ægyptia cicures aluntur plurimi. Strabo, & Athenæus, dum Siluros in Nilo esse scribunt, Glanides intelligunt, non Sturiones. Nam qui è mari fluvios subeunt, præter Delphinum Mugilem & Alosam, nullus alius Nilum intrat propter Crocodilos. Plinius dum maris peculiarem facit Gladinem, fallitur. Expresse Schonfeldius: Fluviatile hoc animal est, nec unquam aquam salsam ingreditur: ubi circa Hamburgum capitur, statim Albis ex aquis pluviis aut nivalibus exæstuantis metus est, quas ut passim ex locis montosis, stagnis seu lacubus collectas, fugiens, Silurus cedit, & partes Albis spaciosiores sequitur: Reperitur & in Istro, Tibisco, Vistula. In Helveti. stagnis paucissimæ capiuntur in Bernensibus Neocomensi & Moretano aliquando. *Vescitur* carnibus; nec minoribus duntaxat pisciculis ventrem implet, sed & in majores, imo homines & equos grassatur. Captum in Pannonia fama receptum, in cujus visceribus humana manus ornata annulis reperta sit. Puerum in Danubio ad Posoniam natantem ab hoc pisce devoratum, & in capti visceribus fragmenta ejusdem reperta, à fide dignis Pannonibus proditum est. In ejus, quem sub culina viri cujusdam Nobilis latuisse supra diximus ventre, caput humanum cum dextera manu & tribus annulis aureis inventum est. Aristoteles dentibus duntaxat valere, & ἀγκιστροφάγον esse scripsit. Cauda concussa, pisces præsertim minores ori admovet. Caniculæ exortu sideratur, & alias fulgure sopitur. De *Coitu* & partu apud Aristotelem legimus. Cohærentes fœtus edere, sicut & ranas. Majores profundis aquis parere, quippe nonnullos etiam ubi senûm pedum altitudo sit: minores, locis brevioribus ferè ad radices salicis, aut alterius arboris cujuspiam, juxtaque arundines, atque etiam muscum. Tardissimum eis ex ovis incrementum: atque idcircò assidet mas, quadragenos, quinquagenosque dies, ne devoretur fœtus ab occurrentibus piscibus. Eodem quoque die, aut etiam post, capiunt ova incrementum, quæ contigerit semen. Glanii ad ervi magnitudinem. Quantum ad *Usum* in cibis, Salvianus duram carnem habere scribit. In Germania & Polonia pinguis est, & boni saporis: laudaturque; in cibo tum recens, tum sale conditus. Circa festum Johannis optimus est, trium librarum inprimis Obsonatores venam candidam, quam per spinam dorsi tenuissimo tectam involucro, transire, Benedictus Martinus scribit, tanquam venenatam eximunt.

Ælian. H. A. l. 12. c. 29.

Plin. H. N. l. 32. c. 11.

Arist. H. A. l. 9. c. 37.

Aristot. H. A. l. 8. c. 20.

Aristot. H. A. l. 6. c. 14.

CAPUT V.

De Barbota Gallorum.

A Glani, licet maximo pisce, non malè de hoc parvo dicetur, ob corporis barbæque similitudinem. Galli vulgo Barbotam vocant, non à barbis (inquit Bellonius) aut arunco, sed ex hoc, quod Galli barborare, cœnum & lutum rostro, anserum modo commovere dicunt. Ipse Clariam fluviatilem vocat, sed cum Lota Lugdunensium de quo suo loco; implicat. Anguillæ, aut Congri modo glabram *cutem* habet, atque idem caput. Cirro recto brevique & simplici in maxilla inferiori barbatur. Continuam in tergo pinnam gerit mollem, ad caudam (quæ illi rotunda est) desinentem. In nonnullis duas pinnas, ut in Icone, quam à Bellonio missam ex Rondeletio exhibemus; in tergo videas: quarum exigua est, quæ capiti magis est vicina, sed & inter anum & caudam rursus aliam pinnam gerit: unam præterea utrimque in lateribus circa Branchias, quas utrimque quaternas habet: duas vero sub ventre capiti multum propinquas. Cæterum duos in inferiori maxilla habet denticulorum ordines admodum parvos: atque in superiori maxilla totidem, ut nihil quam asperitas in eis sentiatur: nam alios etiam in fornice palati gerit. Tergus & latera fulvum vel sublividum colorem ha-

Tab. XXVII. 9

Bellon. de Aquatil. l. 1.

habent: *venter* autem albicat. Semipedalem non excedit longitudinem. *Hepar* lobum oblongum ad finistrum latus demittit, sub quo est *Stomachus*. In pyloro apophyses, seu cæcos viginti quinque connumerare potes: *lienem* quoque videas, neque dextro neque sinistro, sed in medio spina stomacho inhærentem. *Anus* ejus propinquior est capiti, quam caudæ. *Intestina* pluribus quam tribus inflexionibus non circumducuntur. *Ova* in bicorni vulva fert utrinque permulta. Huc ferè Bellonius. Vita & moribus cum Lota Lugdunensium convenit. *Hepar* magnum habet ac delicatum; Carnem quam Lota glutinosiorem: mucore & cœno vescitur, in eoque delitescit.

CAPUT VI.

De Mustella fluviatili & lacustri.

Tab. xxviii. 6. 7. 8. 9. Aldrov. de Piscib. l. 5. c. 7. Cardan. Variet. Rer. l. 17. 37.

QUam nos Mustellam vocamus, illam Jovius inter Larii pisces Trisium Latine dixit. Mediolanenses Bottam vocant, seu quod utri similis sit, ut Cardanus scribit; seu quod capite ranas referat. Insubr. alii Botetrissias dixere. Specie fluviatiles è Lacustribus apud suos differre Gesnerus asserit; Esse enim minores, colore nigricare, carne albiore, solidioreque in cibo lautiores; duabus per dorsum pinnis, quamobrem separatim etiam describit. Cæterum corpus ait esse utrisque lubricum sine squamis (licet quibusdam, inquit, squamulæ minimæ radendo appareant) flexuosum, quod caudam versus attenuatur veluti in tæniam. Coloris varietas maculosa, pinna ab ano ad caudam ferè, oblonga. Binæ omnibus ad branchias, & binæ aliæ eodem circulo inter caput & ventrem: pupilla *oculorum* alba, pars ambiens nigra. Branchiæ quaternæ simplices. *Caput* magnum, latum, & veluti compressum. In cerebro lapilli. Os grande rescissum. Barbulæ circa os infra supraque; numero & magnitudine differentes in diversis generibus. *Dentes* nulli, sed veluti in lima exasperatum os. Voracitas, piscium quos devorare possunt. *Caro* mollis & dulcis *Iecur* magnum in delitiis *Vesica* (aut folliculus) nulla, *intestinum* parum anfractuosum, fere simplex. Stomachus: ab eo ventriculus, & in circuitu multæ appendices. Iam vero *Botarissiam fluviatilem fœminam* (eam intelligit quam nigricantem modo dixi.) Januario mense diligenter contemplatus his verbis (ex quibus tamen etiam nonnulla aliis hujus generis speciebus conveniunt,) descripsit. Piscis est forma & flexibus serpentem ferme referens: Capite lato, caudam versus valde attenuatur. *Brachiæ* ei quaternæ. *Pinna* ad latera brachiarum utrimque una nigricat: & aliæ duæ paulo inferius in pectore parvæ albicant à podice exorta una oblonga, paulo citra caudam desinit: item in dorso oblongior alia; ultra medium dorsum continua tradit: & alia ante ea minor caput versus, quam pictor in Icone per incuriam non expressit. Pinnæ omnes molles sunt & sine spinis. Caruncula sub mento pili instar prominet. *Cauda* non bifurca, sed circularis, nusquam omnino divisa, sed ubique sibi instar membranæ continua: Colore vario, è fusco & nigro dorsum tenerum albicat: latera juxta dorsum minimis punctis nigris in colore subalbido distincta sunt. *Os* aperitur hiatu rotundo, totus piscis sine *squamis* & viscosus est. Maxillæ minimis *denticulus* serratæ. Color subalbidus (linea subalba nimirum) à capite incipiens oblique per latera caudam versus procedit. Nam cauda in colore nigricante variat. Membranea vero caudæ extremitas partim nigricat partim subflava est. *Lapillos* duos in capite gerit, albissimos & bene duros, figura & magnitudine granorum oryzæ. *Lacustris* modò in Trissia in Griffio lacu capta ab eodem considerata hujusmodi erat. Longa dodrantes duos cum palmo: filum ambiens Ventrem trium palmorum. *Denticuli* minimi, frequentes, ut serpentium. Superior pars oris duos ordines dentium habet, unum scil. interius in medio, cui nullus respondet infra. Sunt & in intimo oris recessu, duo denticulorum ordines seu in maculis duabus. Branchiæ quaternæ. *Squamulæ*, rotundæ minimæ, quæ dum pellis cultro raditur, apparent, in parvis generibus v. tum fluviatili, tum Lacustri luteo minore nullo prorsus, per *cutim* passim ceu foramina, ceu puncta cava rotunda, conspiciuntur; quæ si quis caput versus validè radat, albissima videntur: sin iterum caudam versus, rursus obscurentur. In *ventre* meatos duo; unus excrementi, alter genituræ: qui compressus lacteo socco manabat. Et rursus alias *alia ex lacu* hujusmodi: subflava, punctis nigris, barbula à mento demissa, albicans. Ante initium pinnarum in *dorso* carnosa particula, mollis, teres, intusque cava, prominet. Inde mox sequitur pinna brevis, longitudine pollicis: deinde una continua, octo vel novem digitos longa, ab ea nudum pinnis dorsum est, per tres fere digitos: cum sequuntur aliæ duæ parvæ, triangulares fere, inter quas digiti propemodum spatium intercedit: ex quibus infima & ultima, minor & caudæ conjuncta est. *Fel* subviride: vesicula ejus tum jecori tum intestinis affixa. In ventriculo pisces duo integri erant, uterque digitos septem longus, tres latus: nec aliud quicquam. Pondus totius, unciæ quinquaginta. Coctæ pellis subviridi & deformi colore erat, caro albissima, bona, satis solida. *Iecur* album, non ut in minoribus subrussum, grande, suavissimum. In *alia Trissia parva*, *fluviatili*, forte digitos decem longa, pinnæ dorsi inquit, sic sunt: Primum, caruncula illi brevis non est, sed pin-

pinnulâ digito brevior: & minimo ſpacio intercedente, alia duos digitos longa: deinde poſt ſpatium duorum digitorum, alia paulo brevior, media, & mox cauda. Rurſus ab hac differt alia, paulò longior, (ut ſemel animadverti: non enim ſimpliciter hæc accipi debent, quod ad magnitudines & colores) cui minus erat flavi in corpore, plus nigri, & ejus ſplendidioris. Primum enim pinna illi brevis eſt, deinde una longa continua uſque ad initium caudæ: Ergo magna Triſſia lacuſtris; præter carunculum illam, pinnas in dorſo quaternas habet, ex minoribus, nigricans binas; luteola verò major ternas, minor binas: ſi modo ſpecies duæ ſint luteolæ: quod accurratius conſiderandum eſt: Minoribus lacuum Triſſiis pinnæ in dorſo binæ, adeo propinquæ invicem ſunt, ut unica putentur: Colore fuſco, non pulchro. Differentia à pinnis certior: nam colores multas ob cauſas variare poſſunt. In Rheno ſupra Acronium lacum aliquando ad tres libras ſedecim unciarum accedunt. Conſtantiæ tanta capta, ut drachmis duabus cum dimidia venderetur. Captæ & Pragæ aliquando, pulcherrimæ, coloribus diſtinctæ, flavo, croceo, candido, roſeo, atro, oculorum pupilla nigra, parte ambiente cærulea. Nigriores circa ripas fieri, magis in profundo flavas, quibuſdam placuit. *Carnivoræ* ſunt, nec ullus piſcis pro ſua magnitudine majores piſces devorat. Profunda petunt, adeò, ut Albertus ſcribat, in lacu circa Conſtantiam ad trecentos paſſus ſub aqua hamis extrahi: ſæpe cum ranis extrahuntur; quæ quia illis ore adhærent, tanquam exſugendi cibi gratia, ideo ore cum ranis aquaticis coire, quidam prodiderunt. *Parere* incipiunt Decembri, alicubi & Januario. Solæ piſcium ſenectute *obcæcantur.* Maximè commendantur *in cibis*, illæ inprimis, quæ in puris rapidiſque fluviis degunt; quod candidiorem ac ſolidiorem carnem habeant. In jecinoribus tanta ſaporis gratia eſt, ut apud Thuringos olim comitis cujuſdam Bichlingorum matronam, omnes, dicant, principatus ſui reditus in eorum delicias conſumſiſſe. Laudantur hæc præcipuè ante Natalem Dominicum: circa partum improbantur, quod hoc tempore nonnullis in aquis grandinoſa fiant. *Ova* ajunt ſemper valde noxia eſſe, quibuſdam in locis, ut circa Neocomenſem lacum Sabaudiæ. Caupones aliqui excifis jecinoribus, piſces vivos aquæ reddunt, conſuto prius vulnere. *Ventriculum* hujus piſcis cum ſuis appendicibus miras habere vires tradit Encelius. Inveteratum enim, ut fit (inquit) in Saxonia à matronis, trahere mirifice ſecundas hærentes aut relictas in partu, in potu datum: & magni momenti eſſe ad omnia vitia matricis. In Sucvia paſſim in Cauponis & diverſoriis parietibus hærentes hi ventriculi circa Zetarum fornaces viſuntur, ab edentibus illuc rejecti, ut exſiccati ſerventur, & cum potione aliqua hauſti à colios cruciatibus liberent. Colligi ajunt & oleum ex hepate ad ſolum vel ad fornacis calorem ſuſpenſo, intra vas vitreum: clarum id & flavum eſſe, adverſus oculorum ſuffuſiones utile, item nubeculas & maculas, quæ ab angulis oculorum naſci incipiunt.

N. Muſtelæ marinæ Iconem vide, Tab. 46.

CAPUT VII.

De Piſcibus Foſſilibus.

Piſcium Foſſilium & Veteres & moderni meminere. Ex illis ita de eorum natura & ortu Theophraſtus: Piſces alicubi foſſiles ſunt, ut circa Heracleam & alibi in Ponto. Naſcuntur autem circa fluvios, & aquoſa loca, quæ cum ſiccantur (certis temporibus) paulatim, piſces ſubinde humorem ſectando terram ſubeunt: qua demum ſiccata, remanent in ea, veluti vivi ſepulti, velut animantia quædam in ſuis latibulis hyeme condita durant, ſine ſenſu ferè & motu torpida. Quod ſi loca illa priuſquam denuò aqua accedat, fodiantur, piſces illi moventur. Sic & in Ponto contingit piſces glacie & gelu occupari, neque ſentire, aut moveri prius, quàm in ollas coquendi injiciantur. Præ cæteris autem Gobio hoc accidere videtur. Ferè autem foſſiles piſces fiunt, eo quod ab inundatione fluviorum, in locis quæ reſiccantur, vel ova, vel alia principia gignendis idonea piſcibus relinquuntur. Nonnulla enim non ex ovis oriuntur, ut Anguilla & Centriſcus. Et hoc in Heraclea, circa Lycum fluvium contingit. Principia autem hæc in terra relicta, perficiuntur, durantque. Neque abſurdum eſt hos piſces durare.

Tab. xxvi ij. 8. Aldrov. de Piſcib. l. 5. c. 9.

Multa enim hujuſmodi animantium exiguo egent nutrimento, ſicuti ſerpentes quoque & quæ latibulis ſe abdunt. Primum ſcilicet ipſa ova humore è terra manante, deinde eodem nati ex ovis piſces nutriuntur. Ad magnitudinem tamen aliquam eos excreſcere neque veriſimile eſt, neque fertur, cum & loci anguſtia & alimenti penuria impediant. Cæterum durare in aëre hi piſces non æquè valent, ac illi qui ab aquis ad paſtum egrediuntur; qui ſcilicet exigua refrigeratione, & quæ ab aëre eis præſtari poſſit, indigent; nam vel ipſa branchiarum anguſtia indicat, non multa refrigeratione eis opus eſſe; quamobrem & Anguilla tum in aëre multum temporis vivit, tum in aquis turbidis illico ſuffocatur. Et ſimiliter foſſiles piſces à terra eos ambiente, quantum ſatis eſt, refrigerantur. Sed quod circa foſſiles in Pophlagonia piſces contingit, peculiarem & abditam rationem habet. Illic enim profunde admodum multos & bonos piſces effodi ajunt: cum neque inundare aquam

aquam animum iis in locis neque aliter colligi animadvertatur, unde femina & principia generationis relinqui dicimus. Reliquum eſt, ut ſua ſponte naſcantur, idque continuò. Neque enim coire inter ſe poſſunt. Aut igitur hoc fieri exiſtimandum eſt ratione loci, qui humidus ſit, & omnino ferax hujuſmodi piſcium propter certam humidi calidique commoderationem. Oriuntur autem & alii quandoque quidam piſces ſponte; aut humores quoſdam alicunde manare cogitandum eſt, qui generationis principia ſecum adferant: quæ mox locus idoneus & recipiat & alat. Præterea hoc inquirendum de utriſque, tum illis qui in aëre vivunt, tum foſſilibus, utrum in aquam immiſſi vivere valeant, aut in proprio duntaxat loco, qui eis naturalis ſit, ſicuti ſua & marinis & fluviatilibus aqua. Nam ex his quoque non niſi pauci mutationem ſuſtinent. Nam qui in aquis reſiccatis terram ſubeunt, & qui glacie gelati detinentur, iis familiarum eſſe humorem magis quam aliis (è foſſilium genere) conſtat. Ergo piſcium alii ſimplicis naturæ videri debent, alii amphibii ſecundum Democritum, ut & aliæ quædam animantes. Utuntur enim aëre quædam (ex aquaticis) ut prædictum eſt. Theophraſtum ſequitur Plinius, dum inquit: Circa Heracleam & Cromnam (aliàs additur, & Lycum amnem: probè nimirum, mox enim ſequitur) eodemque Lyco amne, & multifariam in Ponto unum genus eſſe Theophraſtus prodit, quod extremas fluminum aquas ſectetur, cavernaſque faciat ſibi in terra, atque in his vivat, etiam reciprocis amnibus ſiccato littore, effodi ergo: motu demum corporum vivere eos approbant. Circa Heracleam eandem eodemque Lyco amne decedente, ovis relictis in limo generari piſces, qui ad pabula petenda palpitent, exiguis branchiis, quod fieri non indigo humoris, propter quod & Anguillas diutius vivere exemptas aquis. Ova autem in ſucco maturari, ut teſtudinum. Eadem in Ponti regione apprehendi glacie piſcium maximi Gobiones, non niſi patinarum calore vitalem motum fatentes. In his quidem, tametſi mirabilis, eſt tamen aliqua ratio. Idem tradit in Paphlagonia effodi piſces gratiſſimos cibis terrenos, altis ſcrobibus, in his locis, ubi nullæ reſtagnant aquæ, miraturque & ipſe gigni ſine coitu. Humoris quidem vim aliquam ineſſe, quam (qualem &) puteis arbitratur, cum in nonnullis reperiantur piſces. Quicquid eſt, hoc certe minus admirabile talparum facit vita ſubterranei animalis, niſi forte vermium terrenorum & piſcibus natura eſt. *Neotericis* eſt piſcis foſilis ille, quem Germani *Beisker*, alii Peiſker, quidam Meerputten vocant. *Duorum* ſunt Agricolæ *generum*. *Majores* nempe, & *minores*. Sonum omnes edunt acutum. E fluminibus, quæ currunt in locis paludoſis egreſſi, per riparum venas longius, & interdum in proximi oppidi cellas, neque ſubterraneas penetrant. Quidam Eruditi *Muſtellam foſſilem* vocant, eamque ita deſcripſit Fabricius: Longitudine eſt palmi craſſitudine digiti, quanquam multò majores etiam reperiuntur. (Agricola palmos quatuor longos majores eſſe ſcripſit.) Dorſum coloris cinerei: cum punctis multis, maculiſque transverſis, partim nigris, partim cæruleis. In lateribus linea utrinque nigra & alba. Venter flavus cum maculis albis; & punctis rubris ac nigris, ita parvis ac ſi acu factæ eſſent. Ab ore carneæ particulæ eminent, quos nando extendunt; extra aquam contrahunt. In Miſena trans Albim duobus locis, quod ſcio fodiuntur. Ad Polnitium amnem; prope Orlrantem: & ad Dobram rivum prope Hanam oppidum. Item in pratis ad Rederam fluvium copiosè effodiuntur, ſi flumen inundet. Ex terræ cavernis etiam ingrediuntur lacus & paludes: Cum aquæ extra ripas excreſcunt, è terra prodeunt: aquis autem reſidentibus, in pratis campiſque relinquuntur, & ubi greges ſunt, relicti vorantur à ſuibus. Sordes amant, & in cloacas, quæ alia purgari ratione nequeunt, injecti, omnia conſumunt. Cum in rivis paludibuſque capiuntur recentes, ſolent à tenuioribus etiam menſis adhiberi. Serviunt imprimis fraudi agytarum, qui eos alunt, & vitris incluſos multitudini oſtentant pro ſerpentibus, quia formà à parvo ſerpente non multum figura differunt. Sunt qui eos ſpirare putent. Ubi enim plures hujus generis piſces ſimul ſunt, ſpuma ſupra eos effertur. Vitro incluſi ore anguſto, *creſcunt*, & ſuo quodam ſucco vivunt uſque ad ſemeſtre.

CAPUT VIII.

De Lampetra Fluviatili, & Vario, ſeu Phoxino lævi.

QUam nos *Lampetram fluviatilem* dicimus, in Tholoſſanis Chatillou, à titillatione, quod cum manu tenetur, quaſi titillationis ſenſu variis fluxibus videatur contorquere ſe & elabi; Germanus Neunaug ſeu ἐννεόφθαλμος dicitur. Marinis, inquit Rondeletius, partibus internis & externis & colore ſimiles, ſola magnitudine differunt: quædam enim magnitudine: aliæ vermibus terreſtribus craſſioribus aſſimilantur. Caro eſt tenax, *ſpina* nulla; pro ſpina dorſi, unus Tab. xxviij. 10. 11. Aldrov. de Piſcib. l. 5. c. 9.

continuus nervus cavus, quo *humor* albus continetur, ſimplex, abſque ullis nervorum coſtarumve ramulis. Inteſtina tenuiſſima. *Ventriculus* vix apparet: nec mirum cum ſolo ſuctu vivat. Foramen in capite ſupra, ſicut Lampetræ majores, habet. In fluviis & rivulis in quibus capiuntur, naſci vel inde liquet, quod nullis marinis Lampetris ibi aditus patere poſſit, cum neque illi in mare confluant, neque mare cum iis ulla parte ſit conjunctum. Capiuntur ſæpius reti cum Variis ſive Phoxinis piſciculis. Veſcuntur luto & aqua, iiſdem Locis degunt quibus vermes: Autumno in brumam uſque in Albi capiuntur, torrentur recentes in craticula, aceto condiuntur, & vaſis ligneis exceptæ, in varia loca diſtrahuntur. Vernis quadrageſimo jejuniis gratum delicatulis obſonium. Salitæ item leviter, fumo indurantur. Carne ſunt ſatis molli & glutinoſa, quod quantulumcumque eſt vitii, conditum & coctum facilè beneficio corrigitur, niſi aquæ in qua vixerunt vitio, plus ſolito viroſæ fuerint.

Tab. xxviij. 1. Aldrov. de Piſcib. l. 5. c. 10. VARIUM ſeu PHOXINUM lævem, Romani *Morellam* quod nigris punctis & tenuiſſimis lituris ſugilletur, Inſubres Sanguinerol à rubore, dicunt: Rondeletius à Græcis quibuſdam ἐρυθρόφθαλμον vocari ſcribit. Germ. Elritz. Diverſis toto corpore coloribus depingi hunc piſciculum ex diverſis inprimis nomenclaturis oſtendi poteſt. Dorſum (inquit Rondeletius) aurei ſplendoris eſt, venter argentei, *latera* purpuraſcunt, Cauda in pinnam auream & latiuſculam deficit. *Cute* lævi integitur, punctis notata, nigris nempe. Pinnæ laterum multum ad ventrem tradunt: quarum radices, quæ corpus pertingunt, rubro ſunt colore perfuſæ, inde ſanguinaria dictus. Nigricat quoque in tergoribus per intervalla. Linea quæ latera utrimque ſecat arcuata eſt. Digiti longitudinem ſeu palmum, nunquam excedunt. Circa lacuum & fluviorum oras aquis ſtagnantibus capiuntur reticulis Bellonius *ovis* ſemper prægnantes eſſe aſſerit, ideoque Ariſtoteles Phoxinum eſſe autumat. Geſnerus vero ſexu diſtingui dum ait, coire invicem etiam inſinuat; quin, quod ſi (inquit) Phoxini, minimi iſti piſciculi ſint; nil mirum ſi propter parvitatem mediocres etiam ex eis nuper nati videantur. Verum nec ipſe Ariſtoteles ſimpliciter nuper natos, ſed verbis ὡς εἰπεῖν, id eſt, prope dixerim, additis, gravidos capi tradit. Veriſimile eſt autem tantillos piſciculos, ſicut & mures inter quadrupedes, brevi tempore perfici & generare poſſe. Carne eſt molli & ſatis ſuavi: ſed non niſi eviſceratus coquendus eſt.

CAPUT IV.

De Salmerone, ſeu Salmerino.

TRidentini, piſcem ſibi peculiarem, *Salmerinum* vel nomine ab Salmone detorto, quo cum carnis rubedine convenit, vel quaſi Salmonem lacuſtrem, nuncupant. Aldrovandus à Cardinale Madrucio acceptum ita deſcripſit: Corporis forma pinnarum, numero ac ſitu cum Truttis ac Salmonibus fere convenit: Cæterum ſquamis caret; etſi ſquamoſum eſſe profiteatur Salvianus: Capite eſt rotundiuſculo, retuſo roſtro. *Oculorum* pupillam nigram aureus, qui in mortuo poſtea fuit ruberrimus, circulus ambit: ac quam maxime ſplendens. Ante eos foramina duo, auditus vel olfactus inſtrumenta, rotunda, manifeſta. Oris maxilla inferior nonnihil recurva, Unco ſurſum vergente: eſtque tota ea mandibula alba. Lingua ejuſdem coloris, item palatum. Totum os inſigniter dentatum. Piſcis ipſe rotundus potius, quam latus eſt. Pinne ſunt numero ſeptem, omnes ſine aculeis: quinque ſupino binæ prono corpore, juxta branchias duæ, totidem in medio ventre, quinta ac poſtrema à podice, longæ omnes ac latæ. Quæ ad branchias ſunt, triplici colore præditæ. Ubi enim longiores ſunt, hoc eſt, in ipſo exortu, albicant, mox totæ rubent, exceptis nervis, qui nigricant, reliquæ tres ſicuti in exortu magis quam illæ albent, ita quoque rubedo in his intenſior eſt, nigredine vero plane carent. Priores quatuordecim nervis conſtant, ſubſequentes novem, noviſſimæ decem: quæ vero in medio fere dorſo conſpicitur, duodecim nervos habet, altera non longe à cauda, iis caret, mollis & cutacea, ut in Truttaceo genere: malèque ceu nervoſa à Salviano expreſſa eſt: utraque dorſo concolor, id eſt nigricans. *Cauda* Lunata eſt, ejuſdem coloris, non rubra, ut ille ait. Podex in imo ventre juxta exortum poſterioris pinnæ. A branchiis ad caudam linea exilis, recta ad caudam uſque fertur aſperiuſcula. Latera nonnihil albicant, & nunc rotundis; nunc oblongis, iiſdemque nunc majuſculis, nunc exiguis maculis ſubfulvi coloris conſperguntur. Totus venter coloris ferme crocei, aut vulgaris minii. *Uterum* habet admodum procerum atque latiſſimum, utpote qui totam corporis capacitatem occupat, ovis refertus ejuſdem fere magnitudinis, vulvis auroque reſplendentibus, margaritas aureas diceres. Inteſtina alba, pluribus circumvolutionibus intorta. *Iecur* breve, latum, unico duntaxat lobo conſtans, flaveſcens. Veſicam fellis invenire

Tab. xxviij. Aldrov. de Piſcib. l. 5. c. 11.

venire non licuit. *Lien* majuſculus ex atro rubens. *Ventriculus*. longus & carnoſus. Caro, ut in Salmone, rubra. Longitudo totius piſcis à capitis initio ad caudæ extremum, Spithamas binas explet. *Locum* ſi attendas, in lacubus Tridentinorum montium capi innuit. Salvianus in frigidiſſimis & ſaxoſis fluminibus naſci prodidit. *Veſcitur* piſciculis, & in horum defectu, recrementis. Quin ſinguli capiuntur, ideo ſolitarios eſſe concludimus. *Coit* in fine Novembris & Decembris. Piſcis eſt, ſi quis alius delicatiſſimus. Caro ei tenera quidem, & quæ brevi tempore putreſcit, ſed minimè viſcida, ſatiſque friabilis.

TITULUS III.

De Piſcibus, qui præter fluveos alias quoque dulces aquas incolunt.

CAPUT I.

De Perca Majore.

Tab. XXIII. 13. 14. Tab. XXIV. 9. TAntum de Piſcibus Fluviatilibus, tam ſquamoſis quam lævibus ſufficiat, ſequuntur illi qui præter fluvios alias quoque aquas dulces incolunt: *Perca* nempe *Major*, *Perca fluviatilis minor*, *Scrollus*, *Pungitius Alberti*, *Alburnus Auſonii*, *Epelanus fluviatilis*. *Lucius*, *Cyprinus latus*, *Ballerus*, *Tinca*, *& Lota Gallorum*.

Aldrov.l. 5. c. 33. PERCÆ MAJORI, quæ Germanis Baers & Berſich, corporis figura lata & compreſſa eſt: *roſtro* prominenti non aliter quam marina, verum non adeo acuto: Ore etiam ut illa mediocri, imò pro corporis ratione parvo. Dentibus caret, ſed labia habet denticulis horrida la, ut Bellonius teſtatur. (Bellon. Aq. l. 1.) Squamis tegitur parvis ac aridis, quæ difficillime à corpore avelluntur, maximèque ancillis faſtidio eſſe ſolent. Color ei varius, venter nempe; Corpus reliquum fere cineraceum; nigricantib. quibuſdam ac latis maculis à dorſo deſcentibus (non aliter ac in marina) latera depingentibus. Pinnæ ac cauda rubeſcunt. In *fœmina* verò nihil, vel parum ſaltem. *Pinnæ* in tergore duæ, quarum quæ capiti proxima, major eſt & aculeata, poſterior minor ſine aculeis: totidem ad Branchias quos Rondeletius altiores eſſe putat, quam in reliquis fluviatilibus: totidem item in ventre: quæ vero ab excrementorum eſt orificio, aculeo crenato vellatur. Branchias habet utrimque quaternas eaſque duplices, id quod Ariſtoteles quoque vidit. *Cauda* bifurcatim dividitur. Ad majorem *magnitudinem* excreſcit; quam marina: nam & trilibris aliquando capi ſolet, inquit Salvianus: in Lario lacu ad pedalem etiam, teſte Jovio, magnitudinem. In Suerinenſi vero lacu ulnam id eſt cubitum æquare Geſnerus intellexit. Ventriculum habet mediocrem; inteſtina pauca & tenuia, *hepar* ſubpallidum: à cujus mojori lobo veſica pendet, in qua fel eſt tenue & aqueum: *Lien* ſubrubet. *Lapillos* habet in cerebro. Plinius eam mari & fluviis communem facit, ſed perperam. In dulci enim aqua vivere & uſu, & Ariſtotelis Auſoniique teſtimonio, qui eum cum Cyprino, Glanide & aliis nominat, conſtat. (Ariſt. H. A. l. 6. c. 14.) Ælianus in Danubio capi ſcribit. Rhenus eo caret, forte quod altiores aquas amet. Præcipua in Verbano lacu & Pado flumine producitur, prodente Platina. Fama eſt Larii lacus Percas fuiſſe advectitias & inquilinas, tralatis ſcilicet è lacu Eupyli, qui Lambrum emittit amnem, ſeminibus. In omnibus *jecur* grandine affectum eſt, nec quoquam alio vitio laborant. *Devorant* alios piſces tum proprii generis ſobolem. *Pariunt* circa littora & frutices ut Ariſtoteles prodidit, in Helvetiis lacubus verno tempore in profundo, Aprili & Majo menſibus, ut Geſnerus. Partus tempore facile capiuntur in Sleia, & frequenter, hinc à littoribus ad paſtum excurrunt, vaganturque locis ſpacioſioribus. Circa Johannis feſtum rurſus capitur, dum littora ex profundo repetit. Lucio læſo opitulari, fabuloſum puto; nec ille huic parceret, niſi propter pinnas cogeretur. Geſnerus narrat, piſcatores in Lemanno lacu obſervaſſe, Percas hyeme emittere per os *Veſiculam* quandam rubram ex ore pendentem quæ vel invitas, inquit, ſupernatare cogit: conjectant autem id ab eis fieri præ iracundia, quod in retia inciderint: hoc enim tum maxime pati, cum retia trahunt piſcatores: ſed mirum eſſe quod hyeme tantum id ipſis accidat. De ipſarum *Salubritate* diverſæ ſunt Authorum opiniones. Rondeletibus dotibus illis quibus marina inſtructa eſt carere, ſcribit. Geſnerus Rhenanas, & quæ in fluviis & lacubus majoribus purioribus verſantur probat: quæ in minoribus minuſque puris aquis degunt, non item. In Gallia ſummam alendis febricitantibus dignitatem obtinent, ſi Iovio credimus; In Italia quæ in Lario lacu laudatiſſimi, eadem ad pedalem magnitudinem creſcunt, & matureſcentibus præſertim uvis, ab ipſo pingui & præteneris interaneis commendantur. In Germania quovis anni tempore, April. & Mart. menſem ſi excipias, laudantur. Auſonius in pretio habitam fuiſſe teſtatur alibi inerti guſtu prodidit. Minimas quas *Hornas* cognominant,

nant, coqui peritiores vino calido immersas elixant. Majufculæ propter fpinas & aculeos pinnarum dorfi, vefcentibus moleftæ funt: in minimis propter teneritudinem non curantur. Parvulæ etiam, butyro frigi folent, frequentius quam ulli alii pifces. Circa Verbanum lacum Percas modice apertas, verubus ligneis tranfverfas inferunt & affant: femiffas butyro illinunt. Ibidem omne genus pifciculorum ad folem inveterant, maxime vero Perculas. Vulnus aculeis pinnarum dorfi inflictum, non facile fanatur.

CAPUT II.

De Perca Fluviatili minore.

Tab. XXIV. 8. Aldrov. l.5. c.34. PErca *fluviatilis minor*, quibufdam *Cernua*, & *Acerina* medici Plinii, Straboni *Porcus Niloticus*, quia porcum continente fpinarum ferie admodum fetarum mentitur, Trago *Aurata fluviatilis*, quod extra aquam educta ac fuo humore deterfa, aureo fulgore in Cæruleum abeunte infignis fit; Cajo Anglo *Afpredo*, Pictorio *Afpratilis* dicitur. Pifcis eft toto corpore afper, pinnis fpinofus.

Percæ forma & magnitudine, colore per fumma fufcus, per ima cum pallore flavus; duplici per maxillas femicirculorum ordine notatus: oculo ex dimidio fuperiori fufcus, ex inferiori fubaureus, pupilla niger. Linea per dorfi longitudinem porrecta, & veluti filo tranfverfo corpori affixa fingularis: notis per caudam atque pindas nigris maculofus: quæ, *pinnæ*, cum ira fubeft, inhorrefcunt: cum animo conquiefcunt, refident. Bellonius fcribit nullum alium *Channam* exanimem melius exprimere: mortuum enim hiare & oris rictum apertum tenere. Idem ait, recens *captum* hilari quadam ac fubvirenti opacitate ceu pavonis torqueus, refulgere: imo vero extra aquam eductum, ac fuo humore deterfum, aureo fulgore in cæruleum abeunte infignem effet. Percam plurimum æmulari, nifi tranfverfis lineamentis (quæ Percæ infunt) careret: oreque magis effet recurto. Hoc potiffimum figno dignofci, qui fpineum branchiarum tegumentum, crenatum ut in Lupo & fua rima luxatum habet. Ubi autem linea quæ pifcium latera fecat, ad branchias incipit, ibi aculeum caudam fpectantem ut in Dracone marino videri. Sed & hoc à Perca diffidere, quod Perca duas in tergore pinnas habeat. Cernua (fic vocat) unicam tantum, nullifque dentibus, fed neque lingua manifefta præditam effe, *fquamafque* habere quadrangulas, robuftas, crenulis tenuibus in gyrum incifis, quæ pifcem Scabrum admodum efficiant. Radiis denique folaribus objectam, *maculis nigris* per dorfum diftingui percipi: at totam fub ventre candicare. Cæterum non advertit Bellonius extremis branchiis, id eft, branchiarum margini alterum paulo inferius aculeum adjunctum effe, quod obfervavit Gefnerus, qui tamen neutrum in duabus, quas dedit, iconibus expreffit. Sunt enim inquit, perexiles: ut in mediis etiam branchias denticulatæ aliquot fpinulæ crenatim (ut ita dicam) apparentes, fi de proximo intuearis: fuperius minores & frequentiores: inferius majores, paucæ & majoribus intervallis. Sunt autem illæ, inquit, digeftæ in margine portionis cujufdam branchiarum, quæ à parte fubjecta deduci & elevari poteft. Eft & fupra branchias fpinea pars obliqua, utrinque verfus occipitium fe colligens tantillis ferrata denticulis, ut tactui magis quam vifui pateant. Item alia pars fupina triangularis fuperinnata, à branchiarum fciffura, ftatim fupra pinnas ibidem, retrorfum fpectatur & in breviffimum fed acutum fpiculum definit. Idem Gefnerus fquamas rotundas effe negat, fed rotundas effe fere ut in aliis pifcibus ait. Pinnam etiam dorfi unam effe oblongam & continuam, ut Bellonius dixit, & Cajus in communicata icone probe repræfentavit: differre tamen partibus: nam anteriorem iculeis conftare quatuordecim, quorum primi duo breviores propius juncti fint, medii longiores, longitudine paulatim ad ultimum ufque decrefcente: partem pofteriorem, molliorem effe, fibris non aculeis diftinctam, breviorem, & ab anteriore intervallo quodam inchoato difcerni. Jam vero tres effe pinnas in fupina parte, unam poft anum, & binas fummo ventre quæ nigris lituris, ut cæteræ omnes non diftinguuntur. Ferunt amare *torrentia*. In Hollandia copiofe in ftagnantibus aquis capiuntur. Rarus eft in Tamefi, plurimum in Ranello, quod Oxonium præterfluit. Cum *natat* Gobii & Cottæ more univerfas pinnas movet, fi Cardano credendum. In vivaria conjectus, pifces alios exurere, quod ipfis aculeis moleftus fit dicitur. Hyeme latet, in quadragefima commendatur. *Lapilli* quos in cerebro gerit, adverfus renum lapillos & pleurit in commendantur.

Bellon. Aquil. l. 1.

CAPUT III.

De Scrollo, & Pungitio Alberti.

SCROLLUS Danubianus pifcis eft. Color in Icone, quam Raphaeli Seilero acceptam Tab. xxviij. 15. 16.

Aldrov. l.5.c.35. & 36. ceptam Gesnerus refert, dorso fuscus est, lateribus subviridis, plurimis punctis fuscis intervenientibus: quales etiam in pinna dorsi (cujus aculei albicant) conspiciuntur: venter candidus est. Initium pinnarum ad Branchias rubet, &c. Raro longior fit, quam figura ostendit. Quoquo modo paratus, in cibo optimus est.

Pungitium Alberti, Rondeletius *aculeatum* vocat. Author de rerum natura *Spinochiam*. Pisciculus est, inquit Albertus, minimus, qui lanceolas (aculeos) binas habet in radicibus pinnarum ventris. *Mas* sub gutture rubet, *fœmina* rubore caret. *Squamas* non habent. Piscatores hoc genus piscium sponte *generari* ajunt, & ex ipsis alios omnes, hac observatione inducti, quod in lacunis novis primo statim anno inveniantur, & postea sequentibus annis pisces alii diversi, quanquam nulli fuerint immissi.

CAPUT IV.

De Alburno Ausonii & Epelano fluviatili.

Tab. XXIX. 13. Bellon. Aq. l. 1. Aldrov. l. 5. c. 37. & 38. Alburni meminit in sua Mosella privatim Ausonius. Bellonius circa Vercellas in amne Lagogna Ticinum influenti, *Scavardinum* à piscatoribus appellari scribit, Germani Weißfischlin / & Rotaugen / id est, ἐρυθρόφθαλμον dicunt. Piscis est & fluviatilis & lacustris, Alphyis albis similis, oculis magnis, rubescentibus, dorso virescente, ventre candido. Bellonius lineam utrinque esse ait arcuatam, quæ ejus latera dividat. Sed Rondeletius duabus distingui profitetur, altera à branchiis ad caudam ducta, medium corpus dirimi: alteram minus evidentem à radice pinnæ branchiarum orta deficere, priusquam ad caudam perducta sit. *Nare* est parum resina. Pinnas easdem habet quas Gobio. Capite est parvo: corpore latiusculo, sed depresso, vixque ad duorum digitorum latitudinem extenditur. *Felle* caret. Argenteis tegitur *squamis* ac tenuibus. Carne est molli & parum pingui. *Vorax* est piscis, quam ob causam facile hamo capitur; unde Ausonius prædam puerilibus hamis, recte dixit. Observavi Alburni duas alias species, quarum prior tergore fere ad castaneæ colorem vergit: altera ad cœruleum. Utriusque pinnæ & cauda etiam ad castaneum vergunt. Cætera argenteo colore resplendent.

Tab. xxviij. 17. Epelanum fluviatilem Bellonius Sequanicum cognominat, à Galliæ fluvio, ubi abundat, additque sic vocari quasi excellanum à præstantia, qua cæteros sui generis pisciculos excedit. Ferrarienses *Borbulum* vocant, Alburno simillimum atque hoc tantum ab eo dissidentem, quod ruffas radices pinnarum Gardonis & Veronis modo habet, ac lineam, quæ latera ejus secat, versus caudam admodum inflexam & velut arcuatam. Quinque digitorum longitudinem, pollicis latitudinem interdum exuperat. Pisciculus est *odoratus*, de bonitate & principatu cum aliis omnibus contendens. Rothomagenses *Ovellam* eo argumento nominant, quod semper ovis prægnas sit. Epelanum si suas *Squamas* habentem conspicias, præ nimia albedinis tersitudine tibi refulgere videbitur. Squamis autem exutus *tergus* ostendit variis coloribus emicans, in iridis aut arcus cœlestis morem. Marino crassior est & brevior.

CAPUT V.

De Lucio.

Lucius vel παρὰ τοῦ λύκου à lupo, vel à lucendo dictus est. Nulla ejus apud veteres Græcos mentio, & ostendit egregie contra Philelphum Salvianus Oxyrinchus Niloticus quod Bellonius vult dici posset, nisi Plutarchus eundem marinum, tanquam è mari Nilum intraret, faceret. Esocem Plinii, quem in Rheno magnitudine excellere putat, haud difficulter concedi potest, & videtur abinde Belgicum Snock originem suam traxisse. Apud Anglos & Gallos diversa, pro diversitate ætatum sortitur nomina. Corporis figurâ oblonga est, eademque ideo oblongior videtur, quoniam piscis latera nodice dilatantur. Tab. XXIX. 1. Aldrov. l. 5. de Piscib. c. 39.

Dorsum latum est, & fere quadratum; perpetuoque æquale donec ad postremas pinnas ventum sit: & cum reliquis fere *Squamosis* piscibus dorsum ipsum magis aut saltem æque atque venter extuberare solent: huic uni venter, quam dorsum magis extuberat potissimum ubi pinguior sit factus, quod tamen aliquando ichthyopolarum imposturа etiam fieri Romæ observavit Rondeletius, piscium quorundam ventres in farcire tradens vilibus herbis, atque ita ceu pinguiores carius vendere. Caput habet macrum osseumque ac quadratum. Ossium seu *spinarum* in capite formas diversas reperiri ajunt: unam vulgo cruci comparant, aliam lanceæ, tres alias clavis seu paxilis, passionis Dominicæ instrumentis. Author obscurus de natura rerum scribit, Lucium in cerebro lapidem crystallo similem gerere, sed hunc cum ævum in longum duxerit. Gesnerus vero testatur sese in capite Lucii etiam parvi, lapillos geminos candidos reperisse. Rostrum habet longum & rictum maximum, Anserino rostro comparet Rondeletius.

Maxilla inferior superiore longior eſt, & cochlearis modo excavata. *Dentes* in eo plurimi, haudque uno modo diſpoſiti, ut & Albertus ait, diverſarum acierum; nam in maxillæ inferioris anteriore parte dentes parvi ſunt, in os recurvi, in ſuperiore maxilla nulli ſunt, qui cum ea latior ſit, dentes extra os prominentes & inferioribus non occurrentes inutiles forent. Horum igitur loco natura (inquit Rondeletius) duos dentium ordines palato infixit. *Oculi* coloris auri ſunt æmuli, ante quòs duo foramina in unicam cavitatem coëuntia: *Corpus* ſquamis tegitur parvis tenuibuſve adeo, ut iis carere videatur, & cum iis coquatur, & inter edendum, ſi parvus ſit piſcis, negligantur: ſin major, duriores & evidentiores abjiciantur. Venter albicat, dorſum vero ex ſubflavo nigreſcit, à quo lineæ plurimæ latæ, non recte, ſed multipliciter inflexæ, obliquæ potius quam tranſverſæ, in aliquibus vero minus & flavæ & conſpicuæ deducuntur, totumque piſcem pulcherrime pingunt. Pinnis natat quatuor, duo ſunt ad branchiarum ima: qui pinnarum ſitus eſt fluviatilibus piſcibus communis, ut facilius in aqua ſuſpendantur & efferantur: contra altius ſitæ ſunt eædem pinnæ in marinis, quia dulcis aqua tenuior eſt, & liquidior, marina craſſior & ſpiſſior: ob id hæc pondus magis ſuſtinet, illa minus: Inferiore ventris loco duæ aliæ ſunt magnæ & validæ. In dorſo nulla eſt, ſed non procul à cauda duæ ſunt, una ſuperior eſt nigris maculis notata. Cauda brevis, in duas pinnas deſinit ſimiliter pictas. *Linea* medium corpus dirimens vix cernitur, quia ex minutis punctis conſtant. *Ventriculum* ita gutturi continuatum habere Albertus ſcribit, ut aliquando eum rejiciat aviditate glutiendi piſcem. Rondeletius permultas ejus ait eſſe appendices, in quibus chylus confectus ſervetur, ne ob gulæ laxitatem facilè rejiciatur: Vidi ego magnitudine inſigni Lucium, qui alium, & ipſum inſigniter grandem ventre contineret, & hic rurſus murem aquaticum, ut latiſſimum habere ventrem neceſſe ſit hoc genus piſcium. *Inteſtina* tribus longis convolutionibus conſtant. *Hepar* ventriculum complectitur, in quo veſica eſt felle viridi diſtenta. Nullæ pulpis earum *ſpinulæ* intercurſant, ut aliis fluviatilium pleriſque. In lacubus & ſtagnis ubique ferè *reperitur.*, obſcuras verò ulva cænoque lacunas obſidet. In mari nunquam viſitur, in oſtiis Rhodani & ſtagnis marinis aliquando, ſed tabidos capi Rondeletius author eſt, ſed & in fluminibus nonnullis haberi Auſonius in Moſella ſua prodidit., in Tiberi vix quotannis denos, Salvianus. Nec difficulter dignoſcuntur. Arctiori enim ſunt corpore toti argentei, flaviſque illis lineis carent. Tam eſt *vorax*, ut non tantum in piſciculos alios, & ranas, ſed & animalia quædam graſſetur. Narravit mihi, inquit Rondeletius, quidam vir fide digniſſimus, vidiſſe ſe mulæ, quam iter faciens in Rhodanum potatum duxerat, labrum inferius, à Lucio dentibus apprehenſum, cujus de morſu cruciatam & territam inde fugiſſe, & crebra capitis quaſſatione Lucium in terram dejeciſſe, quem ille palpitantem & in aquam redire conantem cepit, domumque tulit. Anſeris pullos duos in ejuſdem repertos ventre ſe vidiſſe, quidam Polonus teſtatur, idem & fulicam inventam, & pedem ancillæ in piſcina ab eodem admorſum prodit. Tam avide piſces perſequitur, ut præ nimio celeritatis impetu, ſupra aquas elatus, in ſcaphas incidat, quod me vidiſſe, cum Anno M. DC. XXXI. in meo ex Anglia reditu, Landsberga noctuſcapha veherer, memini. A proculo ſeu minore perca abſtinere quidam credunt, alii apprehenſo capite devorare, ne ſi cauda arriperet, à ſquamis & ſpinis lederetur, opinantur. Albertus captum dentibus conterere, mortuum in ventrem propellere, vivum non devorari, prodidit. Summam ranæ cum Lucio antipathiam, eleganti Hiſtoria expreſſit Dubravius, quam vide. *Vitam* ei longiſſimam ex Lucio Frederici II. Imperatoris cognoſci poteſt, quem in ſtagno quodam vixiſſe CCLXII. annis ex annuli ærei, quem cum ſtagno eum Imperator inderet, in branchiis ſub cute abdiderat, inſcriptione Græca colligitur, quæ talis eſt: Ἐμί ἐκεῖνος ἰχθὺς ταύτῃ λίμνῃ παντόπρωτος ἐπιτεθεὶς διὰ τοῦ κοσμητοῦ φεδερίκου β. τὰς χεῖρας ἐν τῇς ἡμέρᾳ τοῦ ὀκτωβρίου, id eſt, *Ego ſum ille piſcis huic ſtagno omnium primus impoſitus per mundi rectoris Frederici II. manus, die Quinto Octobr.* Fuit enim inventus iſte annulus in capto eo Lucio anno ſalutis M. CCCC. XCVII. ut teſtatur Conradus Celtis referente Geſnero in ſua Epiſtola nuncupatoria. De ejuſdem *vivacitate* ita Cardanus: Mirum eſt illud, quod à tot audivi viris, ut impudentius fuerit tot teſtibus mendacium non credere, quam veritatem adverſus eorum authoritatem tueri: Lucium ſciſſo ventre oſtendendi lactis cauſa; inde conſuto atque inter Tincas in vivariis repoſito, ſanare humore earum dum ſe illis Lucius ventre affricat. Martio Aprilique menſibus *ovis* turgent & pariunt, perguntque ad Junium uſque. Alii è Tincarum ſemine generari credunt. Quidam & ſponte & ex alieno ſemine provenire, quod neque ſoli neque ſati procreentur in eis, opinantur. Ex ovo editos, à quibuſdam piſcibus intra Branchias foveri, Encelii nugæ

Dubrav. de piſcinis p. 33.

nugæ ſunt. Quantum ad *Uſum in cibis* Jovius inter obſonia plebeja recenſet. Poggius etiam ex Cymino lacu, & quidem præpingui, nullam unquam ineſſe gratiam ſcripſit, niſi cum ſolus in maxima convivarum inedia prandiis aponitur. Thraſymenus lacus laudatiores profert. Braccianus, qui olim Sabatinus, inferiores. In Gallia tamen, Germania & alibi tanta putatur ſalubritatis, ut Adamus Lonicerus etiam puerperis concedat. Pinguiores tamen ſunt Julio menſe & Octobri laudatiores, quibus Cyprini ſoboles: in piſcinis eſſe deteriores cum fœmina ſpargunt. Ab Arnoldo inter duræ carnis piſces recenſetur, ſunt qui caudam & partem poſteriorem præferunt. Mediæ ætatis meo judicio optimi ſunt. Ova piſcatores circa Argentinam tanquam medicata abjiciunt. Geſnero ſunt æque ut Barbi noxia. Apud nos abſque periculo in uſu. *Uſum in Medicina* quod ſpectat, Mandibula in pulverem redacta in Calculo, urinæ difficultate, & pleuritide uſurpatur Saliti oſſa pulverizata ſpodii vicem præſtant, & ulcera exſiccant.

CAPUT VI.

De Cyprino.

Tab. XXVII. 11. 12. Tab. XXIX. 2.3.4.6. Aldrov. l.5.c.40. Craſſio.l. 12. Epiſt.4.

CYprinus Oppiano κυπριανὸς dicitur. Nomen forte à Cypride, ut Geſnero placet, quod fœcundiſſimus ſit; ſortitus eſt, ut λεπιδώτις apud Athenæum, vel à ſquamis ſeu latiſſimis & maximis, ut Rondeletio viſum, ſeu ita firmiter vallatis, ut lapidis ictus facile repellatur, ut Bellonius credidit. *Carpam* Caſſiodorus vocat, Braſavolus ob magnitudinem *Reginam*, *Carpionem* alii. Craſſior eſt magis quam longior, nec ulli piſcium magis quam Tincæ ſimilis. Superius enim *labrum* rotundum eſt ac croceum, ex quo utrimque (Tincæ inſtar) gemina barba pendet, longior una, mollis flaveſcens, in acutum deficiens; Μύστακας (inquit Rondeletius) poſſis appellare: brevior altera, & ideo minus evidens, nigricans. Capite eſt brevi pro corporis ratione, Tincis hac etiam parte ſimilis. Ore medio, labris adipoſis, carnoſiſque; *lingua* caret: ſed ejus loco palatum carnoſum dedit natura ſaporum percipiendorum cauſa: quod evulſum, linguæ formam adeo referre Salvianus & Rondeletius ajunt, ut non ſolum vulgus, ſed etiam viri docti (Albertus linguam ſapidiſſimam eſu dixit, impropric itaque) linguam vocent, & linguam veram eſſe perfecte defendant. Imperfecta tamen piſcibus eſſe linguam, & carnoſum Cypriano palatum non modo vetuſtati & Ariſt. viſum, ſed & experientia,

Ariſt. H. A. l.4. c.8.

quæ ſubſtantiam illam palato affixam inferiori parti nullo modo hærentem, nec ullo pacto ſolutam aut liberam teſtatur. Geſnerus tamen teſtatur ſeſe linguam (ut vocant) ſeparatam à palato, in parva etiam Carpa duos digitos latam vidiſſe, linguæ in quadrupedibus proprie dictæ figura: ſubſtantia quoque & guſtu ſaporeve ſimili. Uſum quoque ejus & facultatem guſtandi, ſimilem eſſe, inquit, dixerim. Quare linguam appellare, nihil prohibere putat, quoniam ut lingua ſit, vel dicatur, neque locus aut ſitus facit, cum aliæ etiam partes ſitu diverſo nomen idem retineant. *Dentibus* carere hoc genus piſcis Rondeletius aſſerit, horumque vice os palati medio infixum planum habere, læve, triangulare: ex adverſo, in parte inferiore oſſa duo inciſa, in gulam recurva. Bellonius vero Cyprinum dentes quidem in ore non habere ait, ſed tantum in ingreſſu faucium; & Geſnerus intra fauces ejus dentes latere aſſerit, ſed neque vel oculis diducto ore, neque tactui immiſſo digito apparere. Eſſe autem in maxillæ recurvæ medio dentes qui nos fere accumulatos chæradum inſtar, ſitu & magnitudine inæquales tres majuſculos, duos exiguos præduros, cavos, ſuperficie ſumma lata ſive plena, obtuſa, ſed lineis quibuſdam exaſperata, unum tantum & candidiorem cæteris & ſuperficie lævi in mucronem breviſſimum faſtigiata. Idem Geſnerus lapillum in capite habere tradit juxta linguam, candidum, durum, ad minimi numiſmatis magnitudinem, interdum paulo majorem. Habere & in medio capitis ſubſtantiam quandam mujuſculam, craſſam, cordis fere figura, duram ſed tenacem & flexilem, dum recens eſt, ſub dentibus mordentis, tanquam in acetabulo quodam repoſitam, ſimiliter ut Leuciſcus fluviatilis, quem Gardonum vocant Galli. De hac forte ſenſit, (inquit) Encelius, & improprie lapidis nomine appellavit, his verbis: In Carpæ faucibus reperitur gemma ſeu *lapis*, forma triangulari, magnitudine proportione piſcis, coloris candidi extra, intus flavi, *Oculis* eſt mediis, ante quos ſunt foramina. *Pinnis* natat latis. Duæ ſitæ ſunt ad branchias magnæ, in medio Ventre duæ: inter quas & caudam alia eſt unica: quæ ſerrato aculeo & valido innititur: inter hanc & præcedentes eſt excrementi meatus. Ex medio dorſo unica erigitur, ad caudam ferè continua, robuſto etiam inciſoque aculeo fulta. Cauda lata eſt ex nigro rubeſcens; ut & poſtrema pinna. Ipſe vero colore eſt flaveſcente, maxime cum ſenuit. Junior enim colore magis eſt ad fuſcum inclinante. *Branchias* utrinque quaternas, duplici ordine, noviſſima excepta habere Cyprimum teſtatur Ariſtoteles: Geſnerus vero

Bellon. Aquat. l. 1.

vero quaternas in ea se reperisse tradit, sed omnes duplices. *Squamis* magnis, validisque tegi, ideoque Lepidotum Dorioni vocari. Eas etsi ἀργυρέας id est, argenteas vocaverit Orpheus, docti haud necesse propterea esse putant, alias esse statuendum, cum de coloribus Poëtæ sæpe loquatur improprie, & epithetis aliquando abutantur; creditque Gesnerus commune hoc squamarum epitheton esse, quod ut facile credo, ita hic ἀργυρέας si quis splendentes vertat, eum peccaturum non puto. Ipsæ autem ad aureum inclinant. Sunt qui hunc piscem pro sua magnitudine, plus sanguinis habere dicunt, quam cæteri pisces, ideoque minus frigidi temperamenti esse probabile videri. *Ventriculum* mediocrem habet; *Hepar* subrubrum, cui sub nigra *fellis vesica* hæret, & *intestina* admodum pinguia, *splenem* magnum. Crebro quinque & sex librarum pondere reperitur, aliquando etiam viginti: Jovio vero teste in Lario lacu ducentarum quoque Maximum enim ajunt, qui in eo nascuntur piscium. De *loco* non convenit inter authores. Plinius marinum facit, Oppianus littoralem. Aristoteles inter fluviatiles reposuit, Ælianus in Danubio quoque capi scripsit. Dorion inter fluviatiles & Lacustres collocat. In Lario lacu admirandæ magnitudinis capi, Jovius author est. Larius, inquit, lacus, ob longitudinem à Virgilio maximus nuncupatus, pisces longe omnium maximos Troctas (Trutas) centum aliquando librarum pondere, & Bulbaros ducentarum; Sed Bulbari illi ingentes videri potius liquidis ac perspicuis in undis quàm capi retibus possunt, cum ea impotenti impetu plerumque dilacerent. Subeunt solstitii diebus umbrosos specus in rupibus Licinianis, quæ sunt in adversa Larii ripa contra insulam, Euripumque illum gemmeum à Cœcilio Plinio celebratum. Eos industrius quidam sacerdos sagittis arcubalista emissis, cum in profundo quiescentes fuscinis atque tridentibus attingi non possent, vulnerare conabatur, neque tamen sagittæ longo alligato funiculo, nisi aversi officiebant, cum illa squamarum serie thoracati earum ictus facile repellerent. In lacubus Alobrogum maximi quoque proveniunt. Alicubi in piscinis & vivariis includuntur, alicubi in paludes & stagna conjiciuntur, in quibus plurimum proficiunt. Ut vero scribit Albertus: Hic piscis in aliquibus aquis generat, & in aliquibus grassatur, & crescit, sed obtime valet in fundo argilloso, tritico primo seminato, & postea argilla desuper spersa, & postea aqua superfusa. De *partu* & quæ circa ipsum eveniunt, isthæc fere Aristoteles prodidit. Cyprini &c. vide Scaliger. Sponte etiam *nasci* & Rondeletius ex experientia comprobant. Vidi inquit ille, in aquis, in cava loca & montibus septa receptis, & collectis sponte generatos Cyprinos, in quæ loca nec rivus, nec stagnum, nec palus, nec lacus, nec fluvius ullus, nulla denique aqua præter cœlestem influxisset. Fœminam *lac* ore suscipere, inde futura ova concipere falsum est. Herbis, luto, muro, & aliis *vescitur*. Athenæus carnivorum dixit. Astu plurimum valere, & ut reti capiendus evadat, varia machinari Albertus atque autor de natura rerum tradunt: primum enim circumeuntem, foramen quærere: hoc non reperto transilire conati, vibrato in aërem corpore: aliquando sub reti, suffodiendo scilicet in fundo, effugium quærere: alias herbam aliquam ore tenere, atque ita retinere sese, ne trahatur à reti: alias caput fundo ingerere, haud ignarum, rete, dum nisi caudam tangit, elidi. Refert Gesnerus se cognovisse ex homine fide digno in Palatini regione Germaniæ, in loco cui nomen à Michaele & campo vel agro, in fossa circa arcem Carpam esse, quæ centesimum vitæ annum attigerit, unde longævum piscem esse conjicere possumus. *Carne* sunt in universum molliore, nec tamen ita insalubres, quod humiditas non sit viscosa, præsertim eorum, quod in rapidis & puris aquis nascuntur. Martio inprimis commendantur. Majo & Junio, quod genituram vel emittat vel recens emiserit, non item. Mas fœminæ præstat, majusculus minori. Caput à ganeonibus expetitur, propter linguam forte, quæ si assetur, prædulcis est, & bene cum succo citri apparatur. Ex ovis Caviarium rubrum apparatur, quod Judæis dicatum est. *Medicinam* si spectes, lingua vim augendæ Veneris habet. Lapillus de capite, crudo pisce extractus, febricitantium æstum sedat, & sanguinis è naribus fluxum cohibet.

CAPUT VII.

De Cyprinis Monstrosis.

Miram hanc piscis speciem Lugduni in foro piscatorio vivam aliquando venditam, nullus fuit (inquit Rondeletius) qui non demptis capite & Rostro Cyprinum esse judicarit. Nam squamarum figura & Colore, pinnis earumdem situ, cauda idem plane est cum Cyprino. Pinna dorsi initio aculeum incisum habet, ut in Cyprino. Eundem aculeum habet alia pinna quæ excrementorum meatum sequitur, quæ rubescit, item caudæ pars ei respondens. Tota cauda lata est, ut in Cyprino. Duas alias pinnas habet ad branchias, similiter duas in ventre. Caput habet non pretensum, ut Cyprinus, sed Delphini capiti

Tab. XXVII. 10. Aldrov. de Piscib. l. 5. c. 41.

piti simile, rostrum satis longum, sed obtusum, quale revera pictura repræsentat. Ex superiore rostri parte juxta oris scissuram appendix carnosa utrimque una dependet, ut in Cyprino, hac superior est alia brevis & vix apparens, nisi propius inspicias utrimque etiam unica. Hæc Rondeletius *Similem huic monstroso Cyprino*, sed barbulis insignem, quas in suo Rondeletius non expressit, Gilbertum Cognatum Nozerenem ad se misisse testatur Gesnerus, in Nozerethano stagno repertum, anno salutis 1554. In Cognati vivario novem tantum diebus vixisse. Verum longe pulcherrimum fuisse nec specie coloribus ratum & admirandum Cyprinum illum, qui anno Domini 1546. Omburgi in Ditione Comitis Palatini, Marchionis Ioachimi Brandeburgensis captus & Augustam missus est ad Carolum V. Cæsarem in comitiis illic agentem, qui eum Sorori Mariæ donavit, coctum etiam colores retinuisse. Picturam ejus sibi communicasse Io. Thanmyllerum juniorem chirurgum Augustanum peritissimum, in qua longitudo, inquit, apparet trium dodrantum: latitudo digitorum novem, quæ est in medio dorso ad ventrem medium. Pinnæ dorsi initium partim aureo, partim rubro colore est, deinceps v. pulcherrimè cærulea: reliquis pinnis omnibus color aureolus, ut capiti etiam magna ex parte ac ventri, sed passim etiam rubedo intervenit, quæ barbulas quoque quaternas tingit. Dorsum ex viridi cæruleum, latera superius viridia, inferius aurea, &c. In summa suavissimis floridissimisque coloribus undiquaque adeo eleganter pictus atque distinans est, ut vel cum rubri maris elegantissimis quibusdam, maximique variis piscibus certare posset. Narrat item captum esse aliquando apud suos Cyprinum hermaphroditum, in quo utriusque sexus notæ (hoc est & geniture & ovorum vasa) comparuerunt. In piscinis vero contrarium quandoque reperiri, nempe neutrius sexus Cyprinos, nec mares nec fœminas, & hos forte esse, quos sponte nasci Rondeletius author est. Idem Gesnerus hac quoque forma Cyprinum alium captum esse testatur in Acronio sive Constantiense lacu, prope Retz, duos fere dodrantes longum in præsentia illustris & Generosi viri Comitis Wolff de Schamburg. anno salutis 1545. idibus Novembris Picturam ad se misisse Archillem Pyrminium Gassarum medicum eo tempore præstantissimum. Pronam partem nigro colore pictam fuisse, latera fusco, supinam luteo. Spectabilem in eo præcipue faciem, æmulam humanæ latitudine sua, nec non oculis, ore, naso, buccis ac mento. Hæc scripserat, cum eundem piscem Rephaël Seilerus juvenis Augustanus clarissimi medici Geryonis filius, cum omnimoda eruditione, tum juris scientia & comitis Palatini dignitate nobilis, pictum ad eum dedit, cum descriptione hujusmodi: Piscem hunc omnino qualem depictum mitto, fuisse captum in flumine Austriæ (quod vocant die Eris) in ditione comitis Julii de Hardegg prope urbem Retz anno 1545. mense Octobri, viri quidam eruditi & graves, mihi veluti testes oculati confirmaverunt. Faciem non aversam, prout reliqui, vel obtusam sed repressam, ab aliquo in planum aspectu tendente, cum temporibus utrimque latis, oculis binis, naribus, ore, mandibula, omnia effigie humana habuit. Pinnis, squammis, cauda, totoque corpore posteriore, ipsaque adeo magnitudine atque colore Carpam præ se tulit. Rete captus est solus, & ob raritatem ac maxime quod sensibus etiam ignotus esset, diu conservatus, & veluti miraculum quoddam passim asportatus.

CAPUT VIII.

De Cyprino Lato Rondeletii.

CYprinus latus Germanis *Bresem*, Italis *Scarda* seu Scardula dicitur. Bellonius *Abramidem* veterum nullo fundamento adjecto arbitratus est. Cyprino adjungitur, quia est squamis, corporis speciè & vita similis. Piscis est maximus & latissimus, *Capite* parvo pro corporis magnitudine, dorso repando & cultellato, corpore compresso, *squamis* magnis tecto. Linea à branchiis ad caudam ducta curva est. Ad branchias pinnæ duæ sunt, in medio ventre duæ aliæ, ab excrementi meatu alia ad caudam continua. Hujusmodi pisces in lacubus maximis *nascuntur*. Vidit Rondeletius in Arverniæ lacu quodam istiusmodi pisces, qui binum cubitorum, pedum totidem latitudinem æquarent. Nostro in foro copiosissimè prostant: minores Scardas, majores propter dorsum insigniter repandum Gobbos quasi gibbosos nuncupant, suntque pedales plerumque bipedales rarissimi. Scribit Gesnerus *vadum* amare argillosum, vel albicanti argillæ simile: ideoque in lacu Tigurino non passim, sed superiore ejus parte capi. Stagnantibus a. aquis præcipuè delectantur, illicque muco, luto, herbisque *vescuntur*. Quare in iis tantem capiuntur fluviis, qui tardius fluunt, turbidaque sunt, & crassiore aqua, qualis est Araris: multi item in Gallia Belgica: nec in his ad eandem unquam magnitudinem accrescunt, ad quam in lacubus & stagnis. Mirum quod narrat idem Gesnerus, nimirum quendam in Polonia permultos horum piscium conjecisse in piscinam quæ mox superveniente hyeme tota congelata esset: cum parendi convivii causa, remoto gelu pisces capere vellet, ne unum quidem invenire potuisse: sequentia, vere rursus omnes apparuisse. Ad hosce latos Cyprinos referri debet piscis hujusmodi è Polonia missus, ubi Klofzez dicitur, totus ex subcæruleo ad violaceum vergens, exceptis pinnis & cau-

Tab. XXIX. 5.
Aldrov. de Piscib. l. 5. c. 42.

cauda, quæ albicant. Pinna quæ ab ano eſt, longior & in exortu latior quam pars eſt, à pictore puto, expreſſa eſt. Habentur à quibuſdam in pretio in Arvernia imprimis, ubi in lacu quodam magni & pingues capiuntur. Nonnulli partem in eis mediam expetunt; alii plus moleſtiæ ob minutiſſimas ſpinas inter edendum quam voluptatis afferre arbitrantur.

CAPUT IX.

De Cyprino lato alio, & Ballero.

Tab. XXIX. 5. Aldrov. de Piſcib. l. 5. c. 43.

GEſnerus ex relatione Kentmani, *tria* hujuſmodi piſcis *genera* in Albi reperiri tradit. *Primi generis* piſces eſſe parvos, tenues, latos, colore ſubaureo, cui circa dorſum fuſcus admiſcetur. Dupla eis ad latitudinem longitudo, caput parvum. Pinna dorſi & cauda fuſci coloris ſunt: reliquæ verò quinque pinnæ, è fuſco puniceі. *Squamæ* ut in Cyprino. Genus hoc Miſeni parvum cognominant, *kleinkaraſſ*, vel à colore *Giblichen*. Vivaces ſunt admodum. E piſcinis & ſtagnantibus aquis in Albim veniunt. Raro octo digitos longitudine excedunt. Veſcuntur gramine & argilla, ut & reliqui hujus generis piſces: quamobrem magis amant piſcinas, quàm fluentes & lapidoſas aquas, propter vadum herboſum & argilloſum. Itaque rarius in Albi reperiuntur. In piſcinis quidam multiplicari eos non patiuntur domini, impediunt enim incrementa & ſaginationes Cyprinorum, quos à pabulo depellunt. *Alterius verò generis karas*, aliquanto craſſiores & longiores ſunt. *Squamas* ſimiliter ut prædicti vel ut Cyprini, è gilvo ſeu flavo nigricantes habent: vocantur autem Halbkaraſſ, id eſt dimidii Caraſi, quoniam è Caraſo & carpa veluti compoſiti videntur. Hi quoque ut primi generis Caraſi, & piſcinis aut ſtagnantibus aquis Albim ingreſſi, pariunt in eo & creſcunt. Utriſque caro eſt ſubflava, & in cibo viſcoſa, quomodocunque parata. Quo diutius verò in Albi immorantur, eo ſapidioris ſolidioriſque carnis evadunt. *Tertii demum generis* Caraſi tenuiores & latiores ſunt, quam dimidii nunc dicti, ſimiles primis, ſed majores & pulchri, candoris argentei, habentque pinnas parte ſupina rubentes: ſuperior vero pinna cum cauda obſcurius è fuſco punicea eſt. Hi piſces in Albi naſcuntur, non aliunde (ut prædicti) ingrediuntur. *Pariunt* primum Iunio menſe, ſecundò Ianuario, ſicut & ſuperiores, quibus temporibus etiam præcipuè capiuntur. Mediocriter augentur, ut ſeſquilibres aliquando aut bilibres capiantur. Aſſari ſolent & in pretio habentur. Fœminæ ovis gravidæ, elixæ etiam in aqua ad juris ferè conſumptionem, vel copioſo butyro ad jus ſub finem adjecto, non diſplicuerint. Eſt in Friſia orientali piſcis, quem *karutz* appellant, Carpa multis partibus minor, tergo magis arcuato & gibboſo. Sexies in anno parere unanimiter affirmant, qui ipſum in vivariis ſervant.

Tab. XXVII. 7. Aldrov. de Piſcibus l. 5. cap. 44.

De Ballero ita Aldrovandus: Ariſtotelis Bellerum inter fluviatiles & lacuſtres bis meminit. Ballerus, inquit, & Cyprinus & cæteri fere omnes, cum parturiunt, undis ſe intrudunt. Et alibi: Ballero & Tilloni lumbricus canis exortu innaſcitur, qui debilitat, cogitque ad ſumma ſtagni efferri, qua æſtu intereunt. Hunc Rondeletius eum eſſe conjicit, qui à Lugdunenſibus, & lacuum qui in Allobrogibus ſunt, accolis Bordeliere nominatur, quod littora ſemper ſectetur & quærat. *Bord* enim littus ſignificat. Cæterum cur Ballerum faciat, nullum adducit argumentum, niſi quod vita & moribus à Cyprino, quo cum nominatur ab Ariſtotele, non differat. Vilis eſt piſcis. Strymonis amnis accolæ vulgo *Pleſtyam* teſte Bellonio vocant, in Macedonia ad Piſchiacum lacum, ubi plurimus eſt, modo *Platanes*, modo *Pleſtyam*, modo *Platogniam*. Hollandi, apud quos cum ob copiam, tum quod per ſe inſipidus ſit, viliſſimus habetur, *een Bleye*. Bramæ, inquit Rondeletius, tam ſimilis eſt, ut parum cautis pro Bramis ſæpè vendatur, ſed ab iis magnitudine corporis & ſquamarum differt & pinnarum & caudæ colore. Eſt igitur Ballerus capite brevi, ore parvo, ſine *dentibus*, ſed horum loco oſſa habet aſpera: ſine lingua, ſed *palato* carnoſo: Pinnas duas habet ad Branchias, duas alias in medio ventre, ab excrementi meatu unicam ad caudam uſque in dorſo aliam. Poſteriores pinnæ cum cauda rubro colore perfuſæ ſunt, ut in Percis fluviatilibus videre eſt; quæ in dorſo eſt, nigricat. Linea à branchiis ad caudam curva producta eſt. Branchias quaternas habet, os in medio palato, ex adverſo ſita ſunt oſſa duo loco inferiore, altera parte ſerrata, quibus contrario occurſu cum palati oſſe herbæ atteruntur. Vetriculum parvum habet, inteſtina pinguedine oblita, hepar ex albo rubeſcens, in quo fel viride ſplenem rubrum. Multis ſpinis abundat, frequentes *ſquamas* habet, rotundas & tenues. Tergus ejus nigricat, venter candicat. Oculorum pupillam Bellonius non ut in aliis nigram, ſed veluti cryſtallinam eſſe aſſerit, iridem vero albiſſimam, ac tredecim ſquamarum ordines utrinque in lateribus habere. Bell. de Aq. l. 2.

CAPUT X.

De Tinca.

Tab. XXIX. 7. Aldrov. de Piſcibus l. 5. cap. 45.

TIncam vulgatiſſimum ubique terrarum piſcem, à ſolo inter veteres Auſonio memoratum, ab aliis quod nullo in pretio fuerit, neglectum, Jovius exiſtimat. Bellonius Ariſtotelis φύλαγα, quem Gaza *Fullonem* vocat Dorionis apud Athenæum γναφεὺς, id eſt Fullonem dici, credit: metuo ne perperam.

Non

Non tantum n. Tincæ decocto, sed & aliorum glutinosorum piscium, Ichtyocellæ, Anguillæ, &c. maculæ eluuntur. Fullo quoque Aristoteli marinis piscis est, Tincam inter fluviatiles & Lacustres reponimus. *Mænam* non esse, quod Platinæ placet, vel ob ultimam hanc rationem, quia marinus est, certum est: Quid si verò, inquit Aldrovandus, Romanam vocem esse dicamus, à qua sententia idem Jovius non videtur declinasse. Celebratur enim apud Ciceronem, quidam facetus Orator Placentinus cognomine Tinca, fortassis, inquit, ab hoc pisce cognominatus, quemadmodum Florentiæ Laurentius Medices senior, uti erat perurbanus, cuidem celebris familiæ civi, se domi Tincam ingentem exquisita arte coctam falso jactanti, Tincæ cognomen, quod illi postea fuit æternum, indidit. Quemadmodum Merula ob similitudinem cum Tinca, item Callarias noster, Tinca marina vocari meruerunt, quid vetabit, si Tincam etiam Merulam palustrem dixerimus? Hoc sanè nomine usus est doctissimus Scaliger his verbis: Ausonius sui temporis secutus plebem, usitatis nominibus, pulcherrimum poëma non est veritus inficere potius, quam aut ipse in ambiguo versari, aut jactare Authorem in obscuro: sic Alosam pro Clupea sive Thrissa, Tincam pro Merula fluviatili posuit. Habet quibus cum Cyprino similis est, habet item quibus cum plurimum ab eo discrepat. Corporis enim specie, pinnis earumque situ, & palato carnoso, cum eo convenit: squamis verò non item. Hæ Cyprino majusculæ, Tincæ vero perquam exiguæ tenuesque & muco semper obductæ: adhæc Tinca juxta oculos circulum habet rubrum, qui in Cyprino flavescit. Color omnibus haud idem, aliquæ enim subalbidæ sunt; plurimæ ex albo flavescentes, nonnullæ virides, quæ verò in maris degunt paludibus, ut in multis Hollandiæ locis, subnigræ sunt. Ausonius viridem dixit, cum plerumque flavescat potius. *Rostrum* habet breve ac retusum: os fere rotundum, ad ventrem inclinans, planè edentulum, at pro dentibus serrata ossa. Ex utroque oris latere, ubi inferius labrum superiori committitur, appendix pendet, ut in Cyprino, cutacea, rotunda, brevis, mollis, ac lubrica adeò, ut nunquam explicetur, conspicuave fiat, in digitis comprehensa extendatur. *Oculi* sunt magni & aurei. pinnæ binæ sunt ad Branchias, totidem aliæ in ventre, à podice una, in dorso alia brevis sine aculeo. Cauda in latam pinnam desinit. Branchias habet quaternas duplices, lapillos in capite Auratæ & reliquorum marinorum more, binos exiguos. Stagnantes potius quam currentes aquas amat, ideoque in stagnis, lacubus ac paludibus quàm in fluminibus frequentior; & inter arundines ulvasque plerumque victitat, omnique anni tempore hisce in locis capitur. E rivis a. flumina majora quandoque intrat, sed degunt maximè, ubi vadosa sunt, vadumque ipsum limosum. Gregalis est, putrescentis limi sordibus vescitur, carne nequaquam. De *amicitia* ejus cum Lucio supra dictum est, quibus si lubet, adde, quod cum Lucius in cæteros tyrannidem exerceat, à Tinca quasi beneficii memor, prorsus abstinet. Cum occiditur, diu supervivere fertur. *Usum* in cibis quod spectat, insuavem habent carnem, quia impurum & damnatum alimentum: ideo commune est apud Italos mulierculas diverbium. *Nassuno mangia Tenca, che febre non sente*, & Ausonius vulgi solatia dixit. Diebus tamen canicularibus inprimis noxiæ putantur, quanquam Marsicana è Tucino lacu, qui nunc Celanus, quæ labio inferiore trito, quod saxoso ejus loco volutentur, à vulgaribus distinguuntur, laudantur: nec non illæ, quas parvus lacus quarto décimo ab urbe lapide, apud Bacanam sylvam, profert. Hæc teste Jovio, nobilis quidam propinalis lautitiæ studiosissimus, autumno captas, allio lardoque contritis, additisque odoratis oleribus & multo aromate, in teganis ad vaporem tepidioris furni felicissime percoxit. Laudatur denique Thrasymena Tinca, de qua idem Jovius: Cum in cœna Leonis X. Pontif. discumbentes, pelagios pisces vario judicio certatim atque impensius laudarent, nobilis quidam Florentinus Tincis fortasse solum assuetus, extollatis, inquir, convivæ, ut lubet marinos pisces: ego certè Trasymenam Tincam conditam leucophago, his vestris Triglis, Spigolis & Rhombis prætulero: quo suo insulso dicto lachrymas omnibus præ risu excussit.

Veteres medici (inquit Medicus quidam apud Gesnerum) ad sopiendos capitis & artuum dolores, torpedines admovebant, quarum loco à mediterraneis Tincæ forsan usurpari potuerunt. Sunt qui non febrientium modo æstus Tincis pedibus subditis, seu alligatis vivis temperari, sed idem remedium adversus arquatum etiam morbum proficere putent. Jovius quoque scissas per dorsi longitudinem, pedum & manuum plantis applicatas, ardentis febris ardoribus plurimum adversari, quosdam tradit putare ex secta Judæorum, qui quanquam sordidæ admodum, inquit, & ridentibus aliis talia experirentur, aliquando tamen ipsis æstuantibus exoptata blandimenta feliciter attulisse comperti sunt. Monet vero Rondeletius, ut id opportunè fiat, quod alioqui non modo nihil profuerit, sed contra maximè obfuerit. Frigiditate siquidem intro repellente ac magis constringente augeri incendium. Alii ictericorum jecori aut umbilico vivam imponunt. Ictericis aliqui Tincam viventem alligant umbilico, donec immoriatur, postridiè rursus aliam alligant, idque etiam

certo die repetunt. Tinca immortua intus ac foris veluti croco tincta redditur, & plerique hoc remedio restituuntur. De *felle* hoc ex libro Germanico manuscripto habet Gesnerus: Fel de Anguilla, Thymallo, Tinca & porcello lactante, misce ad aurium remedia. Hoc enim infuso, pelliculas rumpes, fluxiones curabis, vermes aurium occides.

CAPUT XI.

De Lota Gallorum.

Tab. XXIX. Aldrov. de Pisci-bus l. 5. cap. 46.

LUgdunenses, inquit Rondeletius piscem qui in Arari invenitur, *Lotam* vocant, qui à Gebennensibus *Motella* quasi Mustella nominatur. Si quis Mustellam lacustrem vel fluviatilem appellaverit, non inepte mea quidem sententia fecerit, modo non eam accipiat, quæ ex mari fluvios petit, qualis est Mustella Ausonii, qui Mustellæ nomine Lampretam nostram describere videtur. Lota Piscis est fluviatilis & lacustris. Mustellæ marinæ vulgari, de qua alibi diximus, similis admodum, nisi esset corpore rotundiore & spissiore. Ex maxillæ inferioris extremo pilus unicus veluti ex mento barba propendet, nullus in superiore eminet, ut in marina. (Gesnerus tamen in suis putat etiam supra duos pilos esse, sed in mortuis ferè latere, ut in maxima observavit.) *Pinnis* quatuor natat, duæ sunt ad Branchias sitæ, duæ in ventre, ab ano unicam continuam habet ad caudam, huic æqualem & similem in dorso, quam præcedit alia pinnula. *Cauda* mucroni gladii figura similis est. Parvulis *squamis* corpus tegitur, quod è russo fuscum est, & maculis nigris undulatim dispositis conspersum. *Dentes* parvulos & tenues habet. Muco oblita & lubrica Lota est, ut Anguilla. *Ventriculum* parvum habet cum multis appendicibus, intestina convoluta; *hepar* albicans, in quo fellis vesica, quæ ex viridi flavescit, splenem rubrum, *vesicam* oblongam aëre plenam, branchias quaternas & duplices. *Nascitur* in lacubus & fluviis leniter fluentibus, ut in Arari. *Hepar* pro corporis ratione magnum est, & delicatum habetur. *Ova* noxia, quemadmodum ova Barbi, quæ ventriculum lædunt & alvum turbant. Caro tota à Lugdunensibus habetur in pretio.

TITULUS IV.

De Piscibus lacustribus.

CAPUT I.

De Umbla vulgari, & Rondeletii.

Tab. XXX. 1. 2.

INter *Lacustres* pisces censentur, *Umbla*, *Trutta*, *Lacustris*, *Carpio*, *Lavarelus Allobrogum*, *Bezola*, *Albula*, *Albus Salviani*, *Farra*, *Pigus*, *Sarachus*, *& Schilus*. Umbla, quasi umbra, quod haud exiguam cum umbra fluviatili similitudinem habeat, dicitur. Rondeletius *Salmonem lacus Lemani*, quod corporis specie, pinnarum numero, situque & partibus internis. Salmonem referat, vocat. Helvetii à Colore circa ventrem rubicundo, *Rotele* nomen indidere. Duo ejus esse *genera* magnitudine maxime differentia in Lucernensi lacu Gesnerus tradit. Majorem circa Bielam Rott, alicubi Roote appellari: à Sabaudis *Toutte*; circa Lemanum vero Umble minorem diminutivo nomine Rotele privatim dici. (Est & alius in Suevia & circa Augustam Rotele dictus, sed fluviatilis, non lacustris pisces, Truttis quoque affinis, Germanis cæteris ferè Huch nuncupatus, de quo suo loco diximus) Sabaudiæ circa Bielam *Ronson* vel *Bondelle*, illo nomine colorem indicari, hoc forte bonitatem. Denique piscem qui in lacu Bavariæ Ammersee vocatur, Germanice ein Pißling/ non alium quam Umblam minorem videri: conferri enim Salmoni parvo; & à dorso usque ad media latera coloris lutei esse dici, adeoque tenerum, ut statim *extra aquam* exspiret, nec in alio ullo ejus regionis lacu inveniri. *Umbla major* corporis forma partibusque omnibus Salmonibus & Truttis similis est. Os habet magnum, *dentes* vero non solum in maxillis, sed etiam sex magnos in lingua. Caput livescit, branchiarum opercula argentei sunt coloris in extremo aurei. Magis albicat quam minor. Nullis suggillatur lituris, unicam esse parvam tergoris pinnam Bellon. scribit: Rondeletius tamen non longe à caudæ exortu aliam sed admodum exiguam depingere videtur, & ipse Bellonius eandem in icone exprimit, & mox puto apophysim carnosam vocat. Idem Bellonius juxta ventrem, pinnam (in impressis codicibus branchia legitur sine sensu) utrinque unam esse ait, sed quam nec ipse, nec Rondeletius quoque pingit: duas sub ventre huic appositas, omnes sine aculeis: postremas piscem in duas æquales partes interfecare, sed partem quæ ad caput est, paulo longiorem esse. *Cutim* adeo glabram esse, ut squamis carere videatur. Tergus præ multo livore opacum apparere: ventrem præ albedine uti argentum micare: apophysim carnosam habere supra *caudam*, Umbræ, Truttarum, &c. more. Quaternis præditam esse *dentium* ordinibus in palato serpentium more, *linguam* ostendere aduncis in gyrum dentibus, crenatis, exertis & hamatis senis, vel eo pluribus communitam, præter hoc maxillam etjam inferiorem parvulis aliis exertis & parum falcatas in ambitum vallari, branchias habere utrimque quatuor: latera ejus virgula recta secari utrimque per medium corpus, parum repandum versus ventrem. Tres aut quatuor dodrantes plerumque longa est. In Lucernensi lacu brachii fere lon-

Bellon. de Aq. lib. 2.

longitudine excrescere Gesnerus testatur, & Rondeletius duos aliquando cubitos longas à Lemano lacu Lugdunum advehi. *Minor Umbla* (ut idem Gesnerus refert) dodrantalis plerumque aut brevior, pedem raro excedit, aut si amplius, increscit. Vidi n. inquit, aliquando palmos quinque longam. Octobri mense in Lacu nostro captam corpore latiusculo, nunquam tamen Umblæ majoris magnitudinem attingit *Ventre* turgidulo aliquando spectatur, propter *vesicam* nimium inflatam. Est a. vesica ei oblonga, ut Albulis, non distincta per medium. *Dorsum* totum cum dimidia laterum parte subroseum: Inferiora latera albicant. *Venter* albissimus est: caudæ color idem, qui dorsi pinnulam mollem & parvam, ut Truttæ, dorso extremo gerit. *Maxillis* est dentatis. Spinas etiam ceu dentes in *lingua* habet. Pinnæ omnes partim subalbent, partim crocei coloris sunt. Branchiæ quaternæ. *Lapillos* in cerebro habet. *Mares* ventre, pinnis & cauda magis rubent, fœminæ candicant: eædem capite superius & dorso magis virent. Non tantum in Lemani lacu, sed & in aliis capitur. *Vescitur* pisciculis, quisquiliis & aliis. Si vel parum *saucietur*, velut moribunda supernatat. Capta quam primum aquas reliquerit, exspirare traditur. *Carne* est suavi, sicca, & cum senuerit dura, & quæ multorum judicio Asellis, imò saxatilibus succedere queat. Pinguis potissimum apud Allobroges capitur tantique fit, (inquit Bellonius,) quanti ditiorum bursa æstimare potest. Commendatur ab Helvetiis Novembri mense, & alias circa initium Decembris: quo tempore Gesnerus *ova* habere ait bona & solida, tardius vero caro ejus insulsa, pinguiuscula & flaccida apparet & ova dilutiora sunt. Tempore partus mensis inepta est. Cum elixatur, vino prius fervido injicitur, ne nimis mollis reddatur. Apud Allobroges pastitiis includi Bellonius refert.

Facit Rondeletius alterius mentionem, quam Lemani lacus accolæ *Umble chevaliere* forte ob magnitudinem, præstantiam & robur nominant. Neque verò à superiore solum differt, vel sexu, vel ætate, ut ex sequenti descriptione perspicuum fiet. Est igitur hic piscis Salmonibus & Truttis, quæ vulgo Salmonatæ dicuntur, similis, *rostro* recurvo, quo à superiore differt, id n. longius habet & acutius. Maxillæ inferioris extremum incurvum in maxillam superiorem, ejus rei gratia excavatum recipitur ut in Salmonibus videre est. Maxillæ lineis multis distinctæ sunt. *Dorsum* ex cæruleo nigricat. *Venter* aureo colore est. *Hepar* flavescit, in eo fel: *splen* nigricat. *Ventriculus* gulæ subjectus est, longus, spissus, cujus innumerabiles sunt appendices, quemadmodum in superiore. In insignem magnitudinem excrescit. Carne est sicca & dura: in assulas dividitur, que Caryophyllis confixæ in craticula assantur, & oleo sive butyro irrigantur. Paratur etiam hic piscis Truttæ modo. Caput maxime commendatur, ut Salmonis.

CAPUT II.

De Trutta Lacustri.

QUam nos Truttam Lacustrem vocamus, eam Galli *Truttam Salmonatam*, Rondeletius *Salmonem lacustrem* vocat, cumque Truttis vulgaribus grandior sit, Salmone minor, *Sarionem* ab Ausonio dici Bellonius & Rondeletius opinantur. An sit *Anchorago* Cassiodori quod Gesnerus opinari videtur, superius diximus. Ex Truttorum genere esse, Salmonique similem cum ex corporis forma, partiumque externarum & internarum similitudine, tum ex nomenclatura Gallica notum est. *Differt à Salmone* magnitudine & maculis. Minor n. & maculas in lateribus purpureas, multo quam Salmo copiosiores habet Truttæ, itemque in fluviis rapidis & limpidis inveniuntur, non sunt adeo maculosæ, magnitudineque, succo, carnis colore & substantia multo inferiores. Umbla vero nullis ut dictum est litturis suggillatur. *Gesnerus hunc piscem diligenter intuitus, his verbis describebat: Squamulis* tegitur minimis, bene dentatus est, & *lingua* etiam utrimque dentibus munitur. Caput colore nigro, cæruleoque mixto, dorsum partim glauco, partim subnigro, partim cæruleo, partim subviridi. In lateribus puncta nigra. Pinna in medio dorso multis nigris maculis variatur, reliquæ albent. Habet & ultimam illam dorsi mollem *pinnulam*, ut reliquæ Truttæ: branchias quaternas. *Appendices* non toto circuitu intestini, sed ab una tantum parte magnas, oblongas, bipartitas, utrimque circiter 18 habet, & alias sex separatim ex opposito, ventriculum seu majus intestinum versus. Hæc ille. Ad duum triumve cubitorum *magnitudinem* accrescit, in Lario lacu ad 50. quinimo, Jovio authore, ad 100. etiam libras. Initio æstatis *caro* ejus rubere incipit, duratque is color usque ad Augustum, vel saltem ad Divi Jacobi diem, quo tempore partu jam absoluto, colorem rubicundum ammitit. Gesnerus loco differre invicem istiusmodi lacustres testatur; alias n. in vado ipsius aquæ degere, præsertim argilloso, hasque magis pinguescere, & palato sapidiores esse, alias circa summas aquas, ubi muscas appetunt, minus pingues & vilioris pretii: illas apud suos Grundforinen/ has Schwabforinen appellari. Duo item *genera* capi in montanis lacubus quos Athesis facit, quorum unum ab aureo colore Goldforinen/ alterum à nigredine Schwartzforinen appelletur.

Tab. XXX. 3. Aldrov. de Piscibus l. 5. cap. 59.

De loco & natura hujus piscis ita Aldrovandus: Lacustris piscis est, sed qui ex lacubus fluvios quandoque subit certo tempore, instante nempe partu. E Lemano in Rodanum *ascendere* ajunt vere, inquit Gesnerus, ut & circa

circa Sedunum capi: at in Tigurino & Acronio lacubus neque eodem tempore migrare putat. Acronii lacus incola *paritura* ad Rheni influentis oſtium aſcendit, ubi cum pepererit, rurſus deſcendit. Conferri ajunt hunc piſcem junipero, nam ſicut hæc tertio demum anno fructum perficit, ita etiam ejus fœtus ad tertium uſque annum creſcens, perficitur: *parere* plerumque Julio & Auguſto, alias citius tardiuſve, prout cælum magis minuſve calidum fuerit. Jam vero magno licet ſit corpore, ſuâ tamen naturâ agilis quoque eſt, aliarum Truttarum more. Tradit Jovius ſeſe audiviſſe majores iſtas Truttas lacus ripis laſcivo excurſo extremos arenæ margines aliquando juſti paſſus longnitudine profuſcaſſe. Laudantur vehementer *in cibis*, *Carnem* habent ſolidam, rubicundam, & ſaporis optimi: aliquando tamen præ nimia pinguedine nauſeam movent, & mortuæ pauciſſimis horis, quod pinguis illa teneritudo quam ſæpiſſimè computreſcant, gratiam ſaporis amittunt. Larianæ multo ſucco corpora replent, & genitalem humorem copioſè ſuggerunt. Præferuntur, ſi Jovio credimus, Soranæ aliis, in Acronii lacus parte inferiore captæ, illis quæ in ſuperiore parte capiuntur: item quæ circa fundum paſcantur, iis quæ circa ſummam aquam. Ab Helvetiis Februario commendantur, ab aliis ſimpliciter æſtate, dum pulpæ earum rubent. Spinæ dorſi & Caudæ aſſæ, vel principum menſis inferuntur.

CAPUT III.

De Carpione.

Tab. XXIX. 2. 3. Aldrov. de Piſcibus lib. 5. cap. 50.

QUi ſit apud Veteres Carpio, ignoratur, Moderni quidam in ſolo Benaco lacu reperiri, & à carpendo auro dici ajunt. Alii ablatâ priori ſyllabâ, *Pione* vocatum fuiſſe, ac tandem *Carpione* quod cum quidam piſcem ediſſet, careque ſupputanti ſolviſſet, carè ſe Pione ediſſere diceret, perhibent Fracaſtorius à carpo nauta, à Saturo Benacum trajecturo, quod aurum ipſi extorqui vellet, in carpionem mutato derivat. Lacuſtri potiſſimum Truttæ congener ſtatui poteſt. Nam & corporis figurâ, partium numero & carnis ſubſtantiâ ei ſimilis eſt: punctiſque ſimiliter nigris notatur, ac denique pinnulam dorſi poſteriorem mollem, ut illa habet. Evidentibus tamen ab eâ interſtinguitur notis. Prominentiori enim roſtro, majoribus oculis, candidiore & turgidiore ventre, ac nigricantiore dorſo eſt: *magnitudo* Truttæ lacuſtri duorum triumve plerumque cubitorum, cum Carpio pedem excedere nunquam viſus ſit. *Dentes* habet non in maxillis ſolum, ſed etiam in palato & lingua, *ſquamis* tegitur tenuibus. Ventrem habet candidum atque argenteum, dorſum ſubnigrum. Qui ab Aldrovando exprimitur, lateribus eſt fere rubicundis, intenſius verò rubet lineâ corpus dividens. Ventre pinniſque candicat, *Tergus* ad cæruleum inclinat. Solius Benati lacus alumnum eſſe omnes ajunt: negatque Petrus Bembus alibi capi, hunceque piſcum capere atque cognoſcere Friderico Imperatori voluptati fuiſſe. Atqui Salvianus revera reperiri naſcique aſſerit in parvo & limpido lacu, haud procul ab Alvito Campaniæ oppido ex-oriente, (vulgo illago della poſta appellato) ex quo Fibrenus fluvius exoritur: eſſe tamen Benacinis minores, & vix libram unam implere. Profundiora aquæ *loca* amat. Piſciculis *veſcitur* & quibuſdam lacus recrementis. Bellonius Phryganii edacem eſſe tradit. Auro *veſci* paulo ante negavimus. Carne eſt duriuſcula, ſiccaque, minime glutinoſa, rubeſcente, Truttis & Salmonibus ſimili. Plus æquo ſervatos contabeſcent & deteriores fieri ajunt, id quod & multis aliis piſcibus accedit, maximè iis qui delicatiore & friabili ſunt carne quamobrem Benaci accolæ, in ſartagine frixum, foliis involutum, aceto in quo aromata prius ebullierint, irrigatum, per proximas urbes circumferre, quem condiendi modum vulgus ab hoc piſce acarpionare, alii amarinare nuncupant. Platina ſpinam in capite gerere ſcribit pernitioſam, eamque inter edendum cavendam: cujus tamen apud alios nulla mentio eſt.

CAPUT IV.

De Lavareto Allobrogum, & Bezola.

Tab. XXX. 4. Aldrov. de Piſcibus l. 5. cap. 51.

LAvaretus à munditie & candore, quod nunquam ſordidus ſit, nomen ſortitus eſt. Bellonius ex Truttarum genere eſſe ait, Rondeletius, Salmonum, Truttarumque generi adjungendum ſuaderet, inquit, pinnula illa dorſi poſterior adipoſa Salmonum & Truttarum generi propria niſi multa alia reclamarent, ut oris conſtitutio Thriſſis quam Salmonibus ſimilior. *Os* ſine dentibus, caput compreſſum, corpus *maculis* carens caro mollis & candida. Quamobrem Lavaretum inter Salmones (Truttaſque) & Aloſas, ambigere judicat. Bellonius exactiſſimè delineavit his verbis: Piſcis Lugduni ſatis cognitus. Umbræ ſimilimus, niſi *ſimus* eſſet, *dentibuſque* omnino careret: *Biſulcam* (Bezolam) tamen vulgarem magis refert: ſed Lavaretus nunquam pedem excedit, neque craſſior eſt eo quod pollex & index capere poſſunt. Capite eſt oblongo, *ſquamis* tenuibus, albis, atque ut in Trutta parvis exiguam in tergore gerit pinnam, duas ad ventris latera utrimque circa branchias, ac totidem ſub ventre ei oppoſitas, quæ tergoris faſtigium occupat: aliam quo-

Bellon. de Aq. lib. 2.

quoque parvam in eo interſtitio, quod eſt inter caudam & anum, quæ omnes nigricantes apparent. *Linea* à ſupercilio ſubrubra per latera ad caudam protenſa inſignis eſt: *cauda* bifurca, pinniſque ad extrema nigris, fimbriatis ac laciniatis. Ventre laxo & prægrandi, ut in Trutta. Hoc item à Cæteris piſcibus differt, quod *nare* eſt recurta, atque (ut in Harengiis ac Logiis) oſſiculis quibuſdam prominentibus inſigni, labiis nullum *dentium* rudimentum oſtendentibus, appendice glabra ac carnoſa *caudæ* inſidenti, in Umbræ modum. Neque tamen *dentibus* caret: oſſicula enim ad ejus fauces atque œſophagi ingreſſum utrimque conſpiciuntur, ſenis hinc inde denticulis, ut in Themolo, comminuta. *Branchiæ* illi ſunt utrinque quaternæ ac ſimpliciſſimæ, quarum extrema, quæ capiti inhæret, reliquis ſane minor eſt, nullis lateribus maculis eſt inſignitus, totumque hujus piſcis corpus, dempto tergore argentum eſt. Verumtamen ſi ad ejus internas partes advertas, *coſtas* quinque & triginta utrinque connumerabis, cerneſque *cor* illi eſſe pallidum ac trigonum, pericardio incluſum: *hepar* album, unius tantum lobi, ut in Exocæto & Delphino, in cujus latere dextro fellis veſicula adſuta eſt. *Lien* à ſiniſtris apophyſibus & ſtomacho incumbit. *Inteſtina* nullas habent revolutiones. Nam gula uſque ad ventriculi fundum deducitur, qui per piſcis longitudinem delatus, ac surſum quidem reflexus, duodenum parit à dentibus ſuffultum, in cujus gibbo innumeræ apophyſes ſpectantur: ex quibus vena oritur, per quam ſanguis defertur ad hepar Apyloro ſequitur aliud inteſtinum, quod nullis anfractibus circumductum, rectà ad anum tendit. *Vulvam* utrinque bicornem habet, tenuibus *ovis* conſpicuam. Cætera in congeneribus piſcibus deſcribentur. Lacum Allobrogum, ut Burgetii & Æquibeletii proprium Rondeletius facit. Bellonius ex Lemano quoque adferri ſcribit. Caro ei candida, mollis, ſuavis, minimè glutinoſa, boni ſucci, mediocriter nutriens. Bellonius in tantis in Gallia delitiis haberi ſcribit, ut regionem œconomorum chartæ frequenter inſcriptum habent.

Tab. XXV. 5. Aldrov. de Piſcibus l. 5. cap. 52.

BEZOLÆ nomen huic piſci latus Lemani accolæ dedere, Biſulam Bellonius dixit. Latine *Cephalum* vel *Mugilem Lacuſtrem*, vel potius *Leuciſcum Albalamve* lacuſtrem appellare licebit. Bellonius ſemel tantum hujus piſcis meminit, Lavaretum Biſilam magis quam Umbram referre inquiens. Sed Rondeletius exactius, ut Lavaretum, inquit, Lacus Burgetius, & Æquibeletius ferunt, ita Lemanus Bezolam vulgo dictam, non admodum diſſimilem, niſi quod colore minus eſt candido ad cæruleum inclinante: roſtro acutiore, capite minore, ventre latiore & prominentiore. Nullum piſcem reperias, cum quo melius comparari poſſit, quam cum Harengo, quam in marinis depinximus. Carne eſt molliore quam Lavaretus, & ab eo ſaporis ſuavitate & ſucci bonitate multum ſuparatur, nec in pretio habetur. Proprius eſt Lemani lacus.

CAPUT V.

De Albula parva, & minima Geſneri.

ALbulam parvam non ſui generis piſcem eſſe, ſed Albulam ſive Bezolam cæruleam ſecundo tertiove ſuæ ætatis anno ita vocari, quidam opinantur, quibus piſcatores noſtri, inquit Geſnerus, contradicunt, quod cæruleos obſervarint, ſecundo etiam ac tertio anno forma coloreque à genere Albularum (de quibus hic loquimur) differe. Cognatus eſt hic piſcis cæteris lacuſtribus albis. Nam & ſpecies & ſapor fere omnium non diſſimilis eſt. Albula magis quam Bezola albicat: cauda tamen & reliquæ pinnæ, præter eas quæ juxta branchias ſunt, nigricant in extremitatibus. *Dorſo* color glaucus: alicubi tamen purpurei quiddam & cærulei mixtum videtur. Caput ex glauco cæruleum. Inter caput & dorſum color viridis, ceu gemma relucet. Branchiæ ei quaternæ. Hyeme aliquando memini me videre hunc piſcem *ſquamis* per latera exaſperatum, eminentibus per ſingulas ſquamas veluti tuberculis. Ajebant hoc indicium eſſe recentium & vivarum. *Capiuntur* Albulæ in ſumma parte Tigurini lacus, juxta locum quem Buchberg vocant, diebus ferè quatuordecim poſt diem divi Martini, & ad oppidum Rapperſullam circa ipſum divi Martini diem. A *partu* in lacum noſtrum deſcendunt (ſed non tam procul ut cæteræ Albulæ) uſque ad Ver: deinde rurſus aſcendunt tota æſtate, uſque ad divi Martini diem. Capiuntur etiam in Gryphio agri Tigurini, multo majores quam in noſtro, & in Halvillenſi Bernenſis agri. Auguſti & Septembri menſibus præcipue laudantur, quod ſuaviores eo tempore ſolidioreſq; ſint. Poſtea enim pariunt, & mollior earum caro fit, & ſuccus in fœturam conſumitur.

Tab. XXX. 7. 8. Aldrov. de Piſcib. l. 5. c. 53.

De ALBULA MINIMA ſic Geſnerus: Albulam minimam hunc piſcem voco, inquit idem Geſnerus, quem noſtri Hagele vel Haling, quaſi Haleculam appellant. Friburgi Helvetiorum (ut audio) Pfärren / Lucrenæ Nachtfiſch / quod noctu fere irretiatur, ut quidam putant. Sed mihi piſcator Lucernenſis affirmavit, Nachtfiſch vocari Albulam cæruleam anno primo, cum circa diem divi Johannis æſtate jam ad digiti longitudinem excrevit. Tota ſpecie accedit ad illam quam proxime albulam parvam nominavi, ſed plerumque minor eſt, & in capite minus viridis.

Aldrov. de Piſcib. l. 5. c. 54.

viridis. Si piscem erectum inspicias per dorsum aliquid coloris purpurascentis in lateribus apparebit. Branchiæ ei quaternæ sunt, pinnulæ albent. Ore aperto superioris mandibulæ extremitas deorsum tendit. Os habet longiusculum, *dentes* nullos. Julio *coëunt*. Noctu tantum *capiuntur* retibus ad passus quadraginta aut quinquaginta demissis. Cum cœlum serenum est, altius descendunt cum nubilum, ascendunt. Densissimis gregibus præ cæteris Albulis capiuntur, non passim in lacu nostro, sed maxime à pago Vædesuilla, usque ad Insulam & versus alteram ripam à loco Surenbach usque ad arborem longam. Diebus quatuordecim fere à natali Domini capi incipiunt & immixtæ eis Albulæ cæruleæ aliquot, & mox exprirant. Cum captæ mox expirent, in recentes habeantur matutino tempore potius ad prandium coëmuntur, & assi in craticula quam calidissimi à gulonibus devorantur, qui eam ob causam non universos, sed paulatim alios assari jubent, ut statim assumtis prioribus, fervidi posteriores mensis afferantur. Embamma additur ex aceto, sapa, pipere, sale & potri aut cepæ foliis concisis. Placet item recens in jure albo frigido, apio copiose inspersso, maxime per mensem Decembrem. Sale idem conditus infumatusque comendatur.

CAPUT VI.

De Albo Salviani & Farra.

Tab. XXX. 9. 10. Aldrov. de Piscibus l. 5. c. 55.

Albus Salviani, *Capto lacustris* Gesneri est. Quamvis Squalo Alburnove appellato pisci persimilis sit, ab eo tamen evidentibus quibusdam notis facilè internosci potest. Primum enim etsi uterque latitudinis ratione oblongus appareat, eadem nihilominus utriusque existente latitudine, Albus paulo longior Alburno conspicitur. Deinde rostro acutiore, oculis majoribus ac dorso magis repando Albus est. Nam cum Alburni sensim atque modice, Albi repente ac plurimum à capite extuberat *dorsum*. Pinnarum autam tum in lateribus, tum in dorso ac in imo ventre existentium, situ ac numero ei cum Alburno conveniente, earundem colore ab invicem discrepant: subnigras enim Albus: subrufas verò Alburnus eas habet. Postremò amplioribus *squamis* albus tegitur. Ventreque atque lateribus, æquè atque Alburnus candidus atque argenteus est: capite vero ac dorso magis quam ille subviridis. Magnitudine non differunt. Uti enim Alburnus, sic & Albus pedalis, frequens: bipedalis verò aliquando tantum reperitur. Lacustris piscis est, non tamen in lacubus omnibus aut eorum quam plurimis, ut Tinca, Lucius, Squalus ac Barbus, sed eorum nonnullis solum reperitur. In Trasymeno enim lacu, ubi etiam Albo vulgo vocato, frequens satis in fine veris *capitur*. In fluminibus eum reperiri huc usque non observavimus: estque advertendum, ne quispiam eum in fluminibus etiam reperiri contendens, Squalum pro Albo nobis ostendat, in mari nec nascitur, neque ex lacubus fluminibusve ad id descendit. Duram *carnem* habet Albus, & propterea ægre coquitur. Insipidus adeo est, ut piscium omnium jure vilissimus censeatur. Nec enim ulla condiendi ratione sapidus effici potest. Torrefactus tamen paulò minus ingratus est palato, solumque in aliorum piscium penuriâ eo vesci solemus.

Farra, Fora & Pala quoque dicitur. Lavaretos vel Thrissas refert, ut scribit Rondeletius, magnitudine cubitali, ore parvo, sine dentibus ut in Thrissis, colore cinereo, corpore depresso & lato, *squamis*, pinnarum situ & numero Lavaretis similis, linea à branchiis ad caudam recta & candida ducta est. Pinnulam dorsi mollem pinguemque habet, caudam latissimam. *Carne* est candida & suavi; quæ Laveretorum Truttarumque carni non cedit. Tab. XXV. 11. 12. Aldrov. l. c. cap. 56.

Æstate & autumno *capitur*, hyeme in altis gurgitibus latet. Sale conditur & servatur in hyemem. Sic ille. Cæterum monendus est Lector in Rondeletii codicibus diversum piscem, quem in Lemano Vangeronem vocant, huic capti haud recte per librariorum incuriam præfigi.

CAPUT VII.

De Pigo, & Schilo.

Tab. XXX. 13. 14. Aldrov. l. c. cap. 57.

Pisci, quem descripturi sumus, Verbani Lariique lacus accolæ *Pici*, *Pigi* & *Picqui*, quod clavis suis seu aculeis pungat, nomen imposuere. Rondeletius *Cyprianum clavatum*, Albertus *Vergiliadem*, quod Vergiliarum ortu apparent, dixit. Cypriano, describente Rondeletio ita est, similis ut demptis aculeis Cyprianum esse affirmes. Est enim eodem corporis habitu, pinnas totidem eodem in loco sitas, os, oculos, eodem modo carnosum, interna omnia similia habet. Vita item, moribus, sapore, succo Cypriano similis, nisi quod paulo melior est. *Salvianus diligenter sic descripsit.* Pigus piscis est capite rotundo: rostro obtuso, nec admodum extento, ore mediocri & edentulo.

Branchias habet utrinque quaternas, & juxta eas, pinnas binas, utrinque unam: alisque in imo ventre, caudæ magis quam capiti vicinas. In dorso ferè medio una haud magna, nullis aculeis armata reperitur: Imo ventri propè caudam alia una etiam minor hæret. *Cauda* ipsa in falcatam pinnam desinit. Totius *figura* ni paulo longior esset, ovata censeri posset. *Squamis* magnis tegitur, ex quarum medio albi & pyramidati *aculei*, in fine veris & ineunte æstate, enascuntur. Quibus cum primis 40. æstivis diebus horreat,

reat, æſtate procedente imminuuntur primum, demumque prorſus deliteſcunt. Quapropter primis illis æſtivis diebus demptis, reliquo anni tempore prædictis pyramidatis aculeis omninò caret: unde cum Plinius ſcribat: Duo lacus Italiæ in radicibus Alpium Larius & Verbanus appellantur, in quibus piſces omnibus annis vergiliarum ortu exiſtunt ſquamis conſpicui crebris atque præacutis clavorum caligarium effigie, nec ampliusquam circa eum menſem viſuntur. Dubio procul Pigum piſcem, etſi innominatum eum relinquat, deſcribit, cum is (ut infra monſtra bimus) Larii & Verbani lacus alumus ſit, & (uti diximus) in prima æſtate (quo quidem tempore vergiliæ exoriuntur) ejus ſquamæ parte media, clavorum caligarium inſtar, præacutæ fiant. Habent enim caligares clavi, qui à caligis militaribus, quibus ſuffigebantur, dicti ſunt, pyramidata capita. Ejuſmodi a. aculeos, ſicuti Majo & Junio tantum menſibus, in dorſoque ſolum & lateribus; & non in ventre, Pigo enaſci aſſeverant omnes, ſic non fœminas, ſed mares tantum inhorreſcere, teſtantur nonnulli: Venter ex albo languide rubet: tergus ex cæruleo nigricat. Quod ad interanea attinet, nil habet præ cæteris piſcibus peculiare atque animadverſione dignum. Cum maximè excreverit, quinas aut ſenas libras non excedit. Solius Larii atque Verbani lacus accola eſt. Nemo enim in alio lacu flumineve eum reperiri hucuſque (quod ſciam) animadvertit. Et licet frequentiores in prima æſtate, cum clavis illis caligaribus inſigniti apparent, in iis lacubus capi ſoleat, reliquis etiam omnibus ferè anni temporibus, in eiſdem, etſi non æque crebrò, capiuntur. Majo Menſe circa lacus littora *parit.* Sapore & ſucco Cypriano eſt ſimilis, paulo tamen melior. Salvianus ei ſapidiſſimam, ideoque cum optimis quibuſcumque dulcis aquæ piſcibus conferri poſſe & maxime in æſtatis principio captum: hoc enim tempore nulli piſcium eſſe fecundum, & quovis denique modo conditum, probe ſemper ſapere.

Aldrov. l. c. c. 59. SCHILUM, qui & *Nagemulus*, ita deſcribit Gaſſerus: Nagmaul piſcis eſt in Ambronis lacu Bavariæ, qui raro capitur, quoniam raro altius natando evehitur. Longiſſimus ulnam æquat. Formâ non diſſimilis eſt Lucio, niſi quod in aqua ſubviridis, extra aquam verò dilutior apparet: oculis albicantibus, ore retro juxta maxillas minus lato. Squamarum magnitudine, ordine & aſperitate Percam refert. Pinnæ dorſi erectæ, *aculeis* tres fere digitis rigent. Præter dorſi ſpinam paucas alias & parvas habet. Parit Martio. In cibo quidem optimus eſt Majo & Junio. Elixatus, aſſatus & fruſtatim conciſus etiam frigi ſolet. Pinguis eſt admodum, & carnem etiam coctus albiſſimam ſervat.

CAPUT VIII.

De Saracho.

PIſcem quem Albanenſes *Sarachum*, Ichtyopolæ *Sarachinum* vocant. Bellonius *Agonum*, Jovius & Salvianus *Aconem*, Fracaſtorius & Jovius *Aquonem* vocant, ab oſſiculis ſine dubio illis acutis, quæ aſperam ſpinoſamque in ejus ventre lineam conſtituunt, & veluti acus quidam ſunt. Rondeletius *Chalcidem*, quem Gaza *Aëricam* vocat, dici opinatur, alicubi fortè *Sardanella* dicitur. De ipſorum Generibus ita Bellonius: Tres ſunt apud Inſubres lacus in quibus piſcem vulgari Mediolaneſium idiomate, Agonum nominatum capiunt, varium quidem eum. Tab. XX. Aldrov. de Piſcibus. l. 5. c. 5. Bellon. Aquatibus l. 2.

Larius enim lacus, qui hodie Comenſis cognominatur, Agonos educat exiguos ac magis populares, Sardis ſimiles, dempto quod ventre ſunt latiore: neque alio quam Mediolanum transferuntur, aut ſaltem raro Mantuam prætergrediuntur. Eos doliis muriâ conditos adſervant, quanquam etjam mediocriter ſicci ſine muria comperiantur. Verbanus lacus, quem lacum majorem cognominant, multo majores Agonos quam Larius educat. Indigenæ urbium, quæ ad ejus litus ſitæ ſunt, Aronan, Palencza, Cernobio, Locaria & Eugudræ vocatos piſciculos magno proventu capiunt, mediâ magnitudine inter Larios & eos ex lacu Lugaræ, quos Indiginæ urbium nominant *Campignon* & *Buiſſon*. Benacus autem Lacus magnitudine inſignes Agonos profert. Sed nec Urbani aut benaci Agoni muriâ condiri ſolent, ut minores. Hæc ille; & mox rurſus de Saracho. Duo, inquit, treſve lacus ſunt in Epiro, in quibus Sarachi capiuntur, quos ubi ſale condierint, exiccarint, & fumo infecerint, Venetias, Anconam & aliò navigiis tranſvehunt. Quorum eos maximè in pretio habere ſolent, quos de la Bojane hujus nominis flumine ac lacu cognominant. Horum verò duo comperiuntur *genera*, alterum minus, alterum autem Clupeæ ferè magnitudinis. Minores Sarachi quadrante longiores non ſunt, majores pedalem implent longitudinem. Ambo eâdem linea ſub ventre præditi ſunt, quâ Clupea inſignita eſt. Cæterum Agoni omnes (inquit idem Bellonius) *ſquamas* habent levi contactu decidentes, tenues, latas & tranſparentes: corpora argenteo colore nitentia, ſed parum nigricant in tergo. *Deſquamati* ſuper argentum terſiſſimum refulgent. Oris rictum habent grandiuſculum ſine *dentibus*: pinnam in tergo ſimplicem, parvam, duas in lateribus ſub branchiis, quarum omnium exterius tegumentum ſpineum in medio crenatum eſt. Oculos valde grandes proferunt, caudam

in penicilli modum discissam. Utrinque nonnunquam lituris duabus, rotundis, ac nigris, interdum pluribus sigillatur in tergo. *Lineam* sub ventre habent serratam, ad anum desinentem. quam si digito in adversum confrices, cultri modo acutam percipias. *Branchias* habent utrinque quatuor, internâ parte veluti fimbriatas, quod etiam Harengis, Celerinis & id genus piscibus accidit. *Cor* ut semen Ciccerculæ trigonum inter anteriores pinnas sub branchiis occultatum. *Hepar* subrubrum sinistro stomachi lateri & œsophago incubans, ipsumque pylorum amplectens. *Stomachi* figura in conum turbinatur, à cujus superiore parte pylorus exit, ac multis apophysibus cœcis circumdatur. *Lien* dextræ Stomachi parti, inhæret ruber, à pyloro intestinum non reflectitur, sed recta ad anum tendit. Triginta sub ventre *ossicula* acuta, asperam in hoc pisce lineam constituentia, connumerare potes. Hæc omnia itaque Bellonius, quibus addi potest, Hosce pisces ita pinguescere referente Rondeletio, ut cum in craticula assantur, pinguitudo veluti oleum distillet, adeò ut ab hac pinguedine, sint qui *Liparim* appellent. *Carnivori* sunt, & pulices aquaticos venantur. De *generatione* prodit Salvianus, Acones fœminas ovis gravidas, maribus semine refertis consequentibus, ad saxosa litora Majo mense adnatare, ibique illas parere sua ova, hos suo semine fœcundare, moxque pusillos inde procreari pisciculos, qui intra paucos dies ad digiti augeantur magnitudinem, tuncque vulgo *Antesitos* vocari. Aqua exempti mox *emoriuntur*. Gregatim *vivunt*, & temerè in retia incidunt. Adeo sunt *timidi*, ut vel à tremula umbra terreantur. A Luciis, Cyprinis & Truttis adeo sibi metuunt, ut aliquot aliquando millia, insequentem inimicum longo per lacum tractu pavidi fugiant, jucundo intuentibus spectaculo. Alosis sapore persimilis, vere graciles, autumno optimos Jovius facit. Salviano Julio, Augusto, Septembri & Octobri mensibus probantur. Crassiusculum tamen succum gignunt, difficulter concoquuntur, & mediocriter nutriunt. Cum saliendi causa exenterantur, *oleum* ex interaneis ad lucernarum usum colligitur.

HISTO-

HISTORIÆ NATURALIS DE PISCIBUS.

LIBER IV.

De Piſcibus Exoticis.

TITULUS I.

De Piſcibus ſquamoſis.

CAPUT I.

De Tajaſica, Paru, Pira-Acangata, & Acarauna.

Oterant quidem & iſti, quos hoc libro trademus piſces, ad ſua genera in prætefitis referri: verum cum tardè nimis ipſorum deſcriptiones & icones in manus noſtras pervenerint, coacti ſumus eos peculiari libello includere.

Tab. XXXII. I. 2. Marcg. Hiſt. Braſil. l. 4. c. 2. *Tajaſica* itaque prout Braſilienſibus vocatur: piſcis eſt octo aut novem digitos longus, corpore obterete & pyramidali, extenuatur enim verſus caudam. *Caput* eſt illi groſſiuſculum & compreſſum: *Oculi* eminentes & nigri, circello aureo: os edentulum. Sex habent pinnas; nimirum ſub qualibet branchia unam oblongam, ſub his in medio inferius unam breviorem: unam in medio dorſo, aliam longiorem verſus poſtremam dorſi partem, & è regione hujus unam in infimo corpore: ſeptima eſt cauda, oblonga & in exitu rotundata. Tegitur ſquamulis parvis, coloris hyalini pallidi, maculis variis fuſcis vermiculatis variegatus per totum, exceptis pinnis poſtbranchialibus & infimo ventre quæ ex pallido ſubflaveſcunt. Cauda eſt undata fuſco Latet in arena abſconditus; ideoque capitur pediqus, eos ponendo ſuper arenam ubi latet.

Coctus atque aſſatus bene ſapit & convenit cum Hollandorum Poſt/ eſt enim carne albiſſima & friabili.

P a r u, Piſcis eſt latus & ſubrotundus, verum haud craſſus, novem aut decem digitos longus ab ore ad pinnam caudæ quæ duos & ſemis digitos longa & totidem lata: latitudo piſcis ſeptem digitorum. *Pinnas* obtinet ſex: duas magnas ac latas duos circiterditos; unam in dorſo, alteram in ventre quæ utrobique ad caudam extenduntur; habetque quævis pinna in fine prominentiam inſtar funiculi, ea videlicet, quæ in dorſo quinque digitos, quæ in ventre tres digitos longam. Poſt branchias in quolibet latere etiam pinna eſt duos digitos longa, unum lata; & duas in inferiori ventre ſub his, duos digitos longas, anguſtiſſimas. *Capite* eſt parvo, ore elato, anguſto, minutiſſimis dentibus albi coloris; oculis conſpicuis, flavo circulo circumdatis. Totum corpus veſtitur ſquamis mediocribus, quarum dimidius numerus niger eſt, dimidius autem flaveſcit, ita ut lunulas flavas in nigricante corpore geſtare videtur. Circa branchias flavedo eſt, & in initio pinnarum, poſt aures macula flava in qualibet.

Piſcis eſt edulis.

P i r a A c a n g a t a, id eſt, piſcis duro capite: Percæ mediæ magnitudine, ſeptem aut octo pedes longus, ore haud amplo, oculis nigris, circello nigricante aureo & ruffo colore mixto. *Pinnas* habet ſex & ſeptimam pro cauda: duas poſtbranchiales, duas infimo ventre junctas, unam verſus poſteriora in ventre, & unam per totius dorſi longitudinē uſq; ad caudam extenſam & erectam, firmis ſpinis ſuffultam quam in vaginam recondere poteſt. Pinna caudæ furcata. Tegitur ſquamulis argenteis, aureo & igneo colore tranſplendente, præſertim in dorſo: in ventre in argenteo thalaſſinus color tranſlucet.

Pinna dorſi argentea tranſplendens & maculis fuſcis inſignita: Pinnæ laterales albæ, quæ in ventre cæruleſcentes. Caudæ quoque pinna in extremitate cæruleſcit. Eſt edulis.

A c a r a u n a, Piſcis magnitudine exæquat Paru, ſed non eſt ita latus, & ſquamulas habet nigricantis coloris. Cauda eſt bifida, pinna tres digitos longa, duos lata. Pene utramque branchiam etiam pinnam habet, inferius in antica parte duas anguſtas. Per totum dorſum & per ventrem etiam pennam utrobique extenſam, acutam, continuam, in poſtica parte corporis circiter unum digitum latam. *Os* parvum, anguſtum, denticulis minutiſſimis. *Oculi* haud magni. In utroque latere prope caudam acutiſſimum habet aculeum; quos in latera poteſt recondere & evaginare & alios piſces lædere: quilibet aculeus ferè digitum longus oſſe piſcino conſtans.

Piſcis eſt edulis.

CAPUT II.

De Guaperua, Piranema, & Acarapucu.

Tab. XXXII. 3. Marcg. Hist.Brasil.l. 4. c. 2.

GUAPERVA Brasiliensibus. Piscis est corpore lato & compresso, quatuor digitos longo, tres lato, ubi latissimus. *Ore* parvulo, denticulis minimis. *Pinnas* habet sex: post quamlibet branchiam unam, parallelogrammi figura: in infimo ventre duas oblongas: in dorso & inferiore ventre extremo longam ac latam, quæ in acumen desinunt, subulæ figura. *Cauda* quadrata seu potius parallelogramma, unum digitum longa, duas tertias digiti lata. Tegitur squamulis coloris nigri, splendentis instar bombycini, quarum oræ (non omnium sed quarundam) fimbrias flavas habent instar semilunularum. *Pinnæ* sunt nigræ, Circa os linea crassa purpurei est coloris & illi perpendiculariter altera supposita Corpus tres lineæ latæ ambiunt, quarum duæ per latus & posticas pinnas extenduntur. Caudam etiam talis secat linea & ejusdem coloris; una pro fimbria ipsi est oculorum pupillâ nigra, circulo aureò.

PRANEMA, Piscis mediocris Capionis seu Percæ magnitudine; novem, decem aut undecim digitos longus; latus ubi maxime, tres digitos aut paulo amplius. *Os* habet amplum, subrotundum, edentulum quidem, sed acutissimis prominentiis asperum: *oculos* magnos instar solidi Hollandici, pupilla crystallina, circulo aureo splendente, qui superius ad dimidiam partem coloris est miniati. Branchias habet admodum amplas. Pone has in quolibet latere pinnæ digitum quidem longæ sed haud latæ, & subter has in ventre duæ sibi propinquæ duos digitos longæ & sesquidigitum latæ, triangulares, spinis suffultæ. A ventris medietate ad caudæ exortum usque pinna protenditur tres & semis digitum longa, unum lata, itidem spinis intertexta, quam abscondere fere potest in rima ad hoc comparata: per universum dorsum ab occipitis fine ad exortum caudæ pinna extenditur quinque digitos longa, paulum plus digitum lata, tenui membrana constans, duabus & viginti spinis intertexta, quam erigere atque deprimere & fere abscondere potest in rima. *Cauda* quæ à corpore protenditur sesquidigitum est longa, unum lata, pinnam habet tres & semis digitos latam, & plus quam sesquidigitum longam. Calor totius piscis est argenteus laccatus lacca florentina. Squamulas habet minutulas quasi triangulares: in ventre plus albicat, seu argenteo minus laccæ intermixtum cernitur.

Capitur in mari & boni est saporis, edulis.

ACARAPUCU, fluviatilis piscis, in sesquipedalem longitudinem excrescit, ubi latissimus quatuor aut quinque digitorum. *Os* acuminatum circiter duos digitos longum, haud amplum, labia abscondere & contrahere potest, ut solum hiatus appareat, nullos habet dentes. *Oculi* magni, pupilla nigra splendente, circulo ex albo & fusco mixto. *Pinnas* habet septem: unam per dorsi longitudinem ad caudam fere extensam, non latam, quam erigere & spinis sustentare, atque recondere potest: post branchiales duas, totidem in infimo ventre, unam post anum: Septimam pro cauda, furcatam quatuor aut quinque digitos longam. Totus splendet squamis argenteis minoribus: in dorso tamen aliquid aurei admixtum: & in quolibet latere sex oblongæ maculæ cæruleæ rufescentes, non ita conspicuæ. Pinna dorsi & cauda dilutè cinerei sunt coloris, ut & laterales: duæ in infimo ventre flavescunt paulum, ut & ea quæ prope anum. Edulis est.

CAPUT III.

De Pudiano vermelho, Pudianoverde, & Iuruucapeba.

Tab. XXXII. 4. 5. 6. Marcgra. Hist.Brasil.l. 4. c. 3.

PUDIANNO *Vermelho* vulgo, sed rectius *Bodiano*: Brasiliensibus *Aipimixira*, & *Tetimixira*, Piscis mediocris Percæ magnitudine. Latitudo corporis ubi maxima, duorum digitorum prope caudam unius aut paulo plus. Corporis fere æqualis latitudo est. *Caput* parvum, *os* acutum, superius in anteriori parte tres denticuli acuti, minimi, inferius item, & versus interiora in utraque mandibula alii minimi denticuli. *Oculos* habet paululum eminentes, pupilla nigra, exteriori albo, hinc flavo circulo. *Pinnas* habet septem: nimirum duas plus digito longas, haud latas, post branchias in utroque latere unam: sub his duas junctas in ventre: aliam in ventre versus caudam duos digitos longam, secundum longitudinem adnatam: unam item talem in dorso, tres & semis digitos longam: & septimam pro cauda, quæ est quadrata, digitum longa & lata. Tegitur piscis squamis subtilibus, ita arctè complicatis, ut ad tactum glaber esse videatur. *Color* totius corporis flavus cum aureo mixtus. Summitas autem capitis & totum dorsum ad media utrimque latera, & fere usque ad finem dorsalis pinnæ purpurei est coloris egregii cum lacca mixti: extrema ora pinnæ majoris in ventre versus caudam etiam purpurascit ut & pinnæ flavæ cum aureo colore mixtæ, ut & totum reliquum corpus. Pars ultima pinnæ majoris in dorso etiam flava ut & cauda. Piscis est edulis.

Pudiano Verde Lusitanis. Piscis oblongus, nimirum decem digitos ab oris extremo ad

caudæ

caudæ initium; corpus tres digitos latum, circa caudam autem sesqui. *Os* acuminatum, haud amplum, anterius in superiori mandibula habens duos dentes acutos, longos; & seriem denticulorum minimorum: inferius in anteriore parte quatuor, longos, acutos, & seriem minutorum candidorum. *Oculos* habet parvos, pupilla nigricante, circello primum aureo, dein exterius albescente. *Pinnas* obtinet septem, nimirum unam per dorsi longitudinem extensam, sex & semis digitos longam, dimidium latam, quam spinis erigere & sustinere potest: post utramque branchiarum unam, duas digitos longam, paulo plus uno latam: sub ventre duas parvas junctas: à medio autem ventre inferiori una tendit pene ad caudæ exortum, quatuor digitos longa, unum fere lata: Septima pinna est cauda, quæ est quadrata aut parallelogrammi figura, sesquidigitum longa, duos lata.

Totus piscis vestitur squamis latis quæ ita compositæ sunt, ut meri cubi sibi appositi videantur; lutei seu aurei coloris ac per totum ambitum linea seu fimbria elegantissima azuri seu cærulei coloris. *Caput* superius aureum est cum magna macula coloris ex viridi thalassini, circumdata azureo & azureis flavis subviridibus & albicantibus striis variegatum. *Pinnæ* duæ laterales seu postbranchiales & duæ in ventre albicant, in laterali ambitu cærulea lineola præditæ. *Pinnæ* dorsalis aurei est coloris & striis undulatis cæruleis secundum longitudinem notata, quæ in ventre major ex russo ad brunum vergit colorem, striis itidem cæruleis secundum longitudinem. *Cauda* rufescit striata thalassino ac cæruleo secundum longitudinem, in extremitate autem paululum virescit.

Piscis insignis coloris & edulis. Capitur in mari.

Iuruucupeba, aut etiam *Itaiara*. Piscis longus septem aut octo digitos, duos aut tres latus, ubi latissimus: *ore* satis patulo, & ex triangulari rotundo, lingua angusta, brevi, denticulis minutissimis: *oculis* rotundis, pupilla crystallina & circulo rubro. Post branchias in utroque latere habet pinnam sesquidigitum longam, quadratam & exterius circinatam: subter has, duas in inferiori ventre junctas; paulo post occipitium incipit pinna anteriori medietate spinis suffulta, posteriori mollis, quæ tendit secundum longitudinem dorsi ad caudam usque, & semper fit latior, prope caudam digitum lata. In inferiore corpore versus caudam etiam pinnam habet haud amplam. *Cauda* constat pinna sesquidigitum longa, plus uno lata & quadrata.

Squamatus piscis, sed squamis ita complicatis ut lævis esse videatur. Piscis universi color egregiè ruber, in ventre autem ex rubro & albo maculatus; in lateribus autem constanter maculas habet puniceas, nigras, varias, majores & minores. *Pinnæ* omnes sunt rubræ & nigro maculatæ.

Pinguis est piscis & boni saporis, optimus tamen assatus. Capitur in mari inter scopulos. Parieti recens appensus noctu toto corpore clare lucet.

CAPUT IV.

De Iaguaraca, Carauna, Cururuca, & Guatucupa Iuba.

IAGUARACA, Piscis est mediocris Percæ magnitudine, *ore* acuto, edentulus. Oculos habet magnos, pupilla crystallina nigra, magna & ampla, circulo coloris argentei, & superius maculam sanguineam habente. *Pinnas* habet in lateribus & infimo ventre similes præcedenti pisci: per dorsum verò secundum longitudinem extenditur pinna digitum lata, usque ad unum digitum ab initio caudæ, constans tenui membranula undecim spinis acutissimis suffulta, quam potest elevare & substernere pro libitu: atque non solum componere, sed & abscondere in rima cui pinna insidet. Tab. XXXII. 7. 8. 9. Marcg. Hist. Brasil. l. 4. c. 3.

Hanc sequitur alia contigua unum digitum lata, pertingens ad caudæ exortum, duos digitos longa, triangularis & superius desinens in acumen. *Caudæ* autem pars reliquo corpori subtensa rotunda est, sesquidigitum longa, continens pinnam furcatam, cujus pars inferior duos digitos longa, superior paulo longior. Ad branchias in utroque latere, in quolibet duos habet aculeos, in quorum medio alii sunt minimi: his branchiis & aculeis ferit & vulnerat: ferit etiam cum spina dorsali & cum iis quæ sunt in infimo ventre, ad quarum singularum latus aculeus est satis longus, & quidem in pinna prope caudam in infimo ventre spina est unum digitum longa.

Totus piscis tectus est squamulis eleganter dispositis; & quælibet squamula in ambitu minutissime est serrata. Color totius corporis est argenteus, in ventre plane albicat. *Caput* superius incarnati est coloris, & hispida testa munitum. *Pinnæ* omnes coloris sunt dilute incarnati: ea autem quæ in dorso spinis suffulta, prope spinas auro est umbrata.

Caro pinguis & boni saporis, præsertim si piscis assetur. Capitur in mari inter scopulos.

Carauna. Magnitudinem & figuram habet ut *Iuruuca peba*, differt tamen capite & colore corporis. *Pinnas* quoque eodem modo positas habet ut ille. *Os* autem obtinet lunatum; dentesque habet acutissimos, sed minutos: *Branchias* amplas, quæ aculeis in postica parte sunt munitæ. *Oculi* versus summitatem capitis in lateribus positi non longe

ab invicem haud magni, pupilla ovali nigra, quam ambit circulus ruber. Squamulis in univerſum veſtitur lunatis, coloris miniati per totum,& ubique punctula nigra, magnitudine ſeminis papaveris inſparſa habet, præterquam in ventre.

Capitur in mari inter ſcopulos: eſtque edulis, molli admodum carne atque boni ſaporis.

Cururuca, ſpecies *Corvinæ*; Piſcis fluviatilis, ſeſquipedem longus, corpore oblongo; ore ſatis amplo, oculis mediocribus, nigris. *Pinnas* habet ſeptem: unam per dorſi longitudinem ad caudam ferè protenſam, quæ diviſa eſt & prior pars latior, tres digitos ferme, & totidem longa, triangularis, ſpinis ſuffulta, poſterior longior, ſed exilior. Cauda fere quadrata. Squamas habet mediocris magnitudinis argenteas cum auro & ſubfuſco pauco mixtas, præſertim in dorſo & lateribus. Pinnæ in dorſo & lateribus ac cauda, cinereæ; in medio ventre flaveſcunt, & fuſeſcunt. Edulis eſt.

Idem. l. 4. cap. 4. *Guatacuba Iuba*, in duorum pedum longitudinem excreſcit, dorſo paulum incurvato. *Os* habet triangulare, acuminatum, dentes parvos acutiſſimos. *Oculos* magnitudine ſtuferi Hollandici, pupilla magna, nigra, ſplendente circulo rubro. *Pinnas* habet molles ſine ſpinis in lateribus, nimirum unam in quolibet latere, poſt branchias, anguſtam, duos & ſemis digitos longam: duas tales junctas & ventre ſubter illas unica ſpina munitas: & unam prope anum digitum longam ac latam, unica quoque ſpina armatam. Ante medium dorſum verſus occiput, incipit pinna deſinens ad caudæ initium, quinque digitos longa, unum fere lata; quæ duabus & viginti ſpinis erigitur: cauda duos pene digitos longa, unum lata, pinnam habet plus uno digito longam & quatuor latam paululumque exterius verſus interiora arcuatam. Veſtitur ſquamis paulo majoribus, coloris argentei & ſtriis flavis & ex argenteo rufeſcentibus ſecundum longitudinem extenſis à capite ad caudam uſque. In utroque latere etjam à capite ad caudam eminens linea tendit. *Caput* ex argenteo, rufo, flavo mixtum. Pinnæ albæ ſive argenteæ, caudæ pinna ruffa: venter albus.

Capitur in mari inter ſcopulos. Boni eſt ſaporis, & lingua & caro circa mandibulas longè optimi ut in Carpione.

CAPUT V.

De Pira Iurumenbeca, Tamoata, Acara, & Pira Pixanga.

Tab. XXXII. 11. 12. Idem lib. 4. c. 4. PIRA JURUMENBECA vulgo *Bocamolle*, quia molliore & aquis extractis ſtatim moritur: vivit in mari in cœno: oblongus piſcis haud latus: novem aut decem interdum pedes longus, duos & ſemis latus, ubi latiſſimus. *Os* habet elevatum; quod ampliare & rotundare poteſt: oculos magnos, pupilla cryſtallina, circulo ex argenteo & brunno mixto. *Septem* habet pinnas, duas anguſtas poſtbranchiales, duos digitos longas: duas in infimo ventre junctas, duos fere digitos longas, unum latas: unam poſt anum firma ſpina ſuffultam: ſextam per dorſum extenſam & biſectam; anterior ejus pars ſeſquidigito longa, unum lata, triangularis, quam erigere & in rimam recondere poteſt, mollis & tranſlucens, altera pars uſque ad caudam fere porrecta, tres digitos longa, ſemidigitum lata, itidem mollis. Septima eſt cauda, duos fere digitos longa, ſeſquidigitum lata. figura pentagoni cujus baſis inſerta in corpus.

Squamas habet toto corpore argenteas, ſplendentes, mediocris magnitudinis: in dorſo viridis & aureus color tranſplendet. Pinnæ argenteæ & in medietate exteriore aureæ. In quolibet latere tinea tendit paulum elata, etiam argentei coloris ut reliquum corpus.

Edulis eſt & boni ſaporis.

TAMOATA. Luſitanis ſoldido (quia armatus) piſcis fluviatilis ſeu aquæ dulcis, edulis. Longitudo corporis ab occipitio ad initium caudæ trium & ſemis digitorum; longitudo capitis unius digiti; latitudo paulo major. Craſſities corporis; ubi maxima, nimirum poſt occipitium, trium, circa caudam duorum. *Caput* latum ranæ fermemodo; *Os* haud amplum; ad cujus quodlibet latus filum habet unum digitum longum inſtar barbæ, os edentulum. *Oculi* minimi cryſtallini, magnitudine ſeminis papaveris, circello aurato cincti. Pinnas obtinet octo; ad quamlibet branchiam unam, digitum longam, firmam inſtar cornu in uno latere, directe à latere protenſam: duas in infimo ventre, non ita firmas at ejuſdem magnitudinis: unam in medio dorſo, alteram in eodem dorſo prope caudam, minimam: unam parvam in infimo ventre prope caudam & octavam pro cauda, digitum longam & latam. Totum caput ſuperius tegitur teſta dura inſtar clypei: & univerſum corpus veſtitum eſt lorica ex oblongis ſquamoſis corporibus compoſita: ſuntque hæc corpora per ambitum minutiſſime ſerrata & quadruplici ordine tota lorica diſpoſita: id eſt, coeunt partes ſeu ſquamæ loricæ in utriuſque lateris medio, in dorſo & in infimo ventre. Color totius piſcis obſcure ferreus, præſertim in capite. Carne bona eſt. Idem lib. 4. c. 5.

Piſcis hic aqua carens in fluvio ubi eſt, tempore ſicco, per terram abit ut aquam quærat.

Acara Pinima. Piſcis eſt latus, dorſo incurvato, ſex aut ſeptem digitos longus, quatuor latus, ubi latiſſimus, parvi Carpionis figura aut verius Percæ miſnicæ. *Os* habet haud amplum, denticulos minutiſſimos: oculos ſatis Idem lib. 4. c. 6.

ſatis magnos pupilla nigricante tranſplendente, circulo rubro fuſco, & albo: *Pinnas* ſeptem; unam per totum dorſum extenſam & continuam verſus anteriora minus uno digito latam, verſus poſteriora latiorem: hujus pinnæ medietas anterior ſpinis ſuffulta eſt & illam in rimam poteſt recondere: poſt branchias in utroque latere unam duos digitos longam, haud latam, in medio ventre duas junctes ſemidigitum ferme longas firma ſpina ſuſtentatas: inter anum & caudam inferius itidem unam firma ſpina munitam: Septima pro cauda eſt furcata, pluſquam ſeſqui digitum longa, totidem lata.

Totus veſtitur ſquamulis argenteis ex auro ſplendentibus: in quolibet latere ſeptem magnas habet ſtrias ſecundum longitudinem ad caudam uſque extenſas, coloris fuſci ſplendentis (in quibuſdam aurei ſeu lutei) à ſummo item capite per utrumque oculum ad extremitates oris, in quolibet latere capitis lata ſtria nigra deſcendit, ad cujus oram aliquid cærulei admixtum eſt. Ultra harum ſtriarum exortum in dorſo, nimirum ubi pinna dorſi initium ſumit, itidem per quodlibet latus deſcendit nigra ſtria uſque ad exortum pinnæ lateris ſeu oram branchiarum Omnes pinnæ & cauda coloris ſunt lutei ſeu aurei ſplendentis. Capitur in mari inter ſcopolos: & eſt edulis atque boni ſaporis.

Pira Pixanga, Belgis 𝔊𝔞𝔱𝔳𝔦𝔰𝔠𝔥/ quia in initio antri inter ſcopulos degit in mari Longus eſt novem digitos, ab initio oris ad exortum caudæ. *Cauda* duos digitos longa. *Os* ſeſquidigitum amplum, minutis ſed acutiſſimis denticulis præditum. *Caput* haud magnum: oculi magni, prominentes, pupilla coloris inſtar Turcoidis optimi, circulo nigro, cum aureo & ſanguineo mixto. Branchiæ in triangularem figuram deſinunt, ampla & acuta ſpinula præditæ. *Pinnas* habet ſeptem: unam per totius dorſi longitudinem extenſam, unum ferme digitum latam, & in poſtica parte latiorem, cujus prior medietas undecim firmis ſpinis ſuſtinetur, poſterior eſt mollis.

Poſt branchias in utroque latere unam, duos digitos longam & totidem latam, ſubrotundam & carnoſam: duas junctas in medio pene infimo ventre, unica ſpina ſingulas firmatas: unam mediocrem poſt anum ſpina munitam. Septima eſt pro cauda, duos fere digitos longa & totidem lata, non ſecta ſed extremo ambitu ſubrotunda. Tegitur ſquamulis parvulis per totum corpus, ad tactum glaber niſi à cauda verſus caput digitis fricetur. Totum corpus, caput, pinnæ, cauda ex albo flaveſcunt: & per totum variegantur maculis ſanguinei coloris diluti; rotundis, magnitudine ſeminis canabis: quædam etjam in ventre majores. Pinnæ eodem modo maculatæ in ambitu ſuo obſcurius rufeſcunt.

Figuram fere Auratæ habet. Edulis eſt ac boni ſaporis.

Captus per trihorium extra aquam poteſt vivere: bihorium poſtquam mortuus eſſet, aperiebam illum & cor adhuc movebatur exemptum: corſitum erat ſtatim poſt fauces, & aſpera arteria in id inſerebatur, eratque digitum remotum à reliquis viſceribus per mediaſtinum; minimum utique & vix granum tritici æquans etiam quando ſpiritu inflatur.

CAPUT VI.

De Vubarana, Capeuna, & Acarapitamba.

VUBARANA. Piſcis figura corporis Tructæ noſtrati ſimilis, ubique ferme æqualis craſſitiei, paulum tamen in dorſo exaltatus, verſus caudam autem anguſtior. Corpore oblongo, quadrante cylindraceo: pedalis longitudinis, ſemipedem craſſus. *Caput* acuminatum ſeu coactum, haud magnum: oculi ſtuferi magnitudine, pupilla nigra, circulo primum aureo, exterius argenteo: *Os* edentulum & lapis illi pro lingua. In medio dorſo unicam habet pinnam duos pene digitos longam, unum anterius latam, trapezii figura, non tamen duris ſpinis firmatam. Poſt branchias in quolibet latere verſus inferiora parvam pinnam oblongam & anguſtam obtinet & duas tales laterales ad infimum ventrem è regione dorſalis: prope anum unam parvam. *Cauda* conſtat pinna furcata inſtar harengi plus duobus digitis longa. Squamulas habet ordine lineari ſecundum longitudinem corporis poſitas, ita affabre ut ad tactum quaqua verſus glaber videatur. Supernè ſi aſpiciatur olivacei eſt coloris; at eminus aut laterialiter ſi intuearis plane argenteus ac ſplendens videtur, & dorſum cæruleſcit ex argenteo: venter plane albus: branchiæ ita glabræ ſunt ut laminæ argenteæ videantur.

Tab. XXXiij. f. 2. 3. Idem H. B. l. 4. c. 7.

Aſſatus boni eſt ſaporis, nec opus eſt deſquamare: coctus non ita commodus ob multitudinem ſpinarum per carnem diſperſarum.

CAPEUNA. Piſcis corpore oblongo non lato qui in ſeptem digitorum longitudinem excreſcit. *Os* illi obtusè acuminatum, habetque in ſuperiore atque inferiore mandibula unam ſeriem minimorum denticulorum: tota cavitas oris cum lingua ſanguinei coloris inſignis: *Oculi* illi parvi, ſtuferi magnitudine, cryſtallini, circulo partim argenteo colore variegato. *Pinnas* obtinet ſeptem; in quolibet latere poſt branchiam unam oblongam, tenuem quaſi triangularem: duas triangulares in infimo ventre; unam poſt anum firma ſpina munitam: unam per dorſi longitudinem excurrentem, cujus anterior

rior medietas ſpinis munita, quem recondere poteſt, poſterior mollis & ſine ſpinis: cauda bicornis, molli pinna. Tegitur ſquamulis parvis argenteis, in quibus aliquid aurei tranſplendet. In quolibet latere habet duas lineas craſſas aurei coloris, unam à ſummitate oris per oculos & medium latus tendentem ad caudam, alteram magis ſuperius per dorſi latum pergentem. In ſummitate capitis liveſcit. Pinnæ omnes ſunt cinereæ: *Venter* albus ut & ejus pinnæ.

Coctus boni eſt ſaporis. Capitur in mari inter ſcopulos.

Idem l. 4. c. 8. ACARA PITAMBA, Piſcis oblongo corpore ut mullus ſeu barbus, in duorum pedum aut etiam majorem longitudinem excreſcit: *Os* habet minutum & dentes: *Oculos* amplos, pupilla cryſtallina, circulo miniato: *Pinnas* ſeptem; unam à ſummitate dorſi tendentem ad exortum caudæ fere, ſpinis ſuffultam, digitum latam aut paulo amplius: poſt quamlibet branchias unam tenuem & longam; ſubtus in ventre duas junctas, & prope anum unum: *cauda* conſtat pinna quinque digitos longa, quæ in duo obliqua cornua deſinit. *Squamis* totus veſtitur modo Carpionis, eleganter ex purpureo cæruleis. In utroque latere in medio ab oculis ad caudam tendit linea ſeſquidigitum lata: aurei coloris, per totum autem dorſum & latera uſque ad hanc lineam puncta aurea majuſcula habet: ſub linea in lateribus ſubtiles lineas aureas ſeu flavas, ſecundum longitudinem. Venter albicat. Pinnæ laterales & ventris ex albo flaveſcunt. Dorſalis pinna & tota cauda aurei ſunt coloris.

Optimè ſapit aſſatus, & melius quam coctus. Pinnæ ejus lucent noctu. Capitur in mari.

Hic piſcis à cruſtaceo quodam animalculo vexatur, ſeſquidigitum longo, digitum craſſo, figuræ oblongæ, ut cauda Gammari & eodem modo formato & cruſtato: conſtat autem ſeptem juncturis, & habet quatuordecim brevia crura, unguiculis acutis prædita, in quolibet latera ſeptem: anterius corpuſculum paululum ampliatur. *Corpus* molle eſt ſub cruſta inſtar cochleæ lenta cute obductum: nec oculi nec os apparent. Hoc animalculum ori piſcis ſe ingerit & unguiculis ſuis arcte faucibus inhæret, nec unquam piſcis ſe ab illo liberare poteſt. Poſtero die adhuc vivebat capto piſce & pridie mortuo, in totum albi eſt coloris.

CAPUT VIII.

De Iaguacaguare, Curimata, Tareira, d'Alto, & Tareira de Rio.

Tab. xxxiij. 4. 5. 6. 7. Idem. l. 4. c. 8. IAGUACAGUARE, Luſitanis *Iaqueta*, id eſt, interula, à colore, quia nigritæ ejuſdem coloris amiciuntur. Piſcis inſtar Percæ noſtræ latus & obrotundus, ad ſummum octo digitos, quinque aut ſex latus. *Os* habet parvum, cum minutulis dentibus ordine digeſtis: *Oculos* mediocres cryſtallinos, circulo fuſco: *Pinnas* porro ſeptem, unam à medio dorſo ad exortum caudæ protenſam, ſpinis ſuffultam, anteriore quidem parte ſemidigitum latam, poſteriori latiorem & trianguli figuram deſinentem. Duas poſt branchiales, duas in inferiori ventre; unam poſt anum latiuſculam: caudam denique duos digitos longam, parallelogrammi figura, quæ in duo cornua deſinit. Squamis veſtitur, inſtar percæ, majuſculis; quæ è cinereo cæruleſcunt. A dorſo autem per latera latæ lineæ deſcendunt ad ventrem nigræ, in quolibet latere quinque. Superius caput quoque nigreſcit; venter verò albeſcit atque erubeſcit. Pinnæ omnes è cinereo cæruleſcunt & quodammodo nigricant verſus extremitates. Tota denique cauda nigra eſt. Edulis eſt piſcis.

Haud malè convenit cum Mormyro Geſneri, niſi quod Icon in eo differat, quod in Mormyro Geſneri plures lineæ nigræ vel pullæ à dorſo ad ventrem per latera deſcendant.

CURIMATA. Piſcis Carpioni, figura, colore, carne valde ſimilis: ſeſquipedem longus, quatuor & ſemis digitos latus: *capite* Carpionis; *ore* rotundo & edentulo: *corpore* oblongiori, & ſquamis majuſculis. *Pinnas* habet ſeptem præter caudam; nimirum duas poſt branchiales, duas in medio ventre inferiori, unam poſt anum, & unam plane parvulam parallelogrammam huic oppoſitam in dorſo; unam denique in medio dorſo, magis longam quam latam. Totus piſcis coloris eſt argentei ut Carpio, & ejuſdem ſaporis. Non capitur niſi in dulcibus aquis.

TAREIRA DALTO, id eſt marinus, piſcis tereti corpore, decem digitos longus (reperiuntur & majores) quinque craſſus, ubi craſſiſſimus, nam verſus poſteriora ſenſum minuitur. *Caput* habet colubrinum, ſupra oculos in duo tubera elatum: oculos pupilla nigra, circulo flaveſcente; os acuminatum ſatis amplum, interius flavum denticulis acutiſſimis munitum, quales & lingua habet. *Pinnas* obtinet octo, nimirum in quolibet latere poſt branchias unam, uno plus digito longam, trientem latam, directè à latere protenſam: poſt has interſtitio pene ſeſquidigiti in infimo ventre duas junctas figura trapezii, duos digitos longas & totidem fere latas in extremitate: verſus caudam in infimo ventre unam duos digitos longam in corpore extenſam, ſed plane anguſtam, ſupra hanc in dorſo parvula eſt inſtar cuſpidis cultelli: in medio dorſo una pene quadrata, duos digitos lata, plus uno longa: Octava eſt cauda vix ſeſquidigitum longa & furcata. *Pinnæ* a. inſtar foliorum papaveris ſunt tenues

tenues & mollib. ſpinis ſuſtentantur. *Squamulis* veſtitur peltatis, ita affabrè compoſitis ut ad tactum glaber videatur. Venter totus albicat: latera & dorſum ſecundùm longitudinem lineas habent alternatim flavas & virides. *Oræ* ſquamularum circumcirca brunnæ ſunt, & videntur quaſi rhombi ordine poſiti eſſent brunnis lineis circumſcripti, & ac ſi per unum ordinem tenderet linea, flava, per latera viridis. Pinna in dorſo ſecundum longitudinem ſtrias habet brunnas reliquæ flavas. *Cauda* itidem ſtriata brunno. Caput ſuperius maximam partem brunnum. Piſcis aſſandus, nam coctus non ita bonus eſt. Sapore autem multo antecellit Tareira do Rio, qui multas habet ſpinas.

Tareira do Rio, id eſt fluviatilis, oblongo corpore, dorſo recto, ventre paululum protuberante: inferior illius mandibula longior ſuperiori: dentes habet acutiſſimos & inter eos duos longiores in medio inferioris mandibulæ & quatuor tales in ſuperiore: mordet vehementer: *Oculi* ſatis magni, prominuli, pulchri, pupilla atra, cætera nigri. *Caput* Lucii capiti parum ſimile. Longus eſt piſcis quindecim aut ſedecim digitos. *Pinnas* habet ſex: nimirum duas oblongas poſt quamlibet branchiam unam, duas junctas oblongas in infimo ventre, unam poſt anum parallelogrammi figura; unam in medio dorſo magnam, rectam, parallelogrammam, plus tribus digitis longam, duobus latam. *Cauda* parallelogramma pinna conſtat, duos & ſemis digitis longa, ſeſquidigitum lata, in extremitate circinata. Totus tegitur ſquamis ſatis magnis, fuſcis in dorſo & lateribus; verum in lateribus fuſcum argenteo eſt variegatum, ut ita per fuſcum argenteum videatur. *Caput* tegitur dura teſta fuſca. Venter totus albicat. Pinnæ omnes fuſcæ, ſed nigro undulatæ tranſverſum ut Niſi cauda: itidem & cauda. Capitur in fluviis. Edulis eſt, ſed multas habet ſpinas.

CAPUT VIII.

De Paratiapia, Ceixupira, & Piquitinga.

Tab. xxxiij. Idem. Hiſt. l. 4. c. 9. PIRATIAPIA piſcis eſt oblongo corpore & ſatis craſſo, interdum tantam magnitudinem acquirit ut quinquaginta libras æquet: *Oris* pars inferior longior ſuperiori. *Denticulos* habet acutos, inordinate poſitos & tota oris cavitas cum lingua eſt rubra. *Oculi* prominentes, pupilla cryſtallina ovali & circulo rubro. Ante utrumque oculum habet foramen. *Branchiæ* deſinunt in triangularem figuram, & ſunt amplæ. A ſummitate dorſi ad caudam uſque extenditur pinna, quæ ad medietatem anteriorem ſpinis ſurrigitur, reliqua medietas eſt mollis. In inferiori corpore prope anum etiam pinnam mollem habet ob rotundam: in quolibet latere poſt branchias unam, & duas in infimo ventre junctas, oblongas. *Cauda* fere quadrata eſt, at in extremitate paulo latior quam in exortu. *Squamis* veſtitur parvis. *Dorſum* & infimus venter cinnabrii ſunt coloris, latera ex gryſeo fuſceſcunt.

In totum præterea eſt maculatus, & in dorſo quidem maculas habet majores nummo miſnico, ex gryſeo fuſcas, in lateribus vero & infimo ventre minores ejuſdem coloris. *Pinnæ* omnes cinnabrii coloris, in extremis oris lineam albiſſimam habentes, adque eam fimbriam latam nigerrimam. Poſtbranchiales pinnæ totaliter cinnabriæ ſunt ſine fimbria nigra aut alba. Dorſalis pinnæ medietas anterior tota rubra, reliqua fimbriata albo & nigro ut reliquæ. Optimi ſaporis carnem habet ſi coquatur.

Ceixupira, acquirit interdum longitudinem novem ac decem pedum, atque craſſitiem corporis humani corpore oblongo & capite atque figura corporis. Tuberoni haud abſimilis. Quem deſcribo tantum duos pedes erat longus cum ſemiſſe. Erat illi *caput* compreſſum & latum, ſeptem digitos longum & fere quinque latum: *Os* haud inamplum pro mole corporis, parabolicæ figuræ, edentulum, prominentiis tamen acutiſſimis confertim repletum: lingua lata: oculi albi haud magni, paulò majores duplo ſtufero Hollandico, pupilla cryſtallina. *Branchias* habet ſatis amplas: *Pinnas* ſeptem, nimirum poſt quamlibet branchiam unam, directè à latere protenſam triangularem, ſemipedem longam: duos & ſemis digitos latam, ubi latiſſima. Interſtitio ferè ſex & ſemis digitorum ab occipitio in medio dorſo incipit pinna quatuordecim digitos longa, in initio triangularis, & quatuor digitos alta, hinc ſenſim minuitur & ad caudam ferme pertingit, ibique triangulo deſinit. Huic oppoſita eſt ejuſdem figuræ una in infimo ventre, undecim digitos longa, deſinens cum ſuperiore, ſed non cum illa incipiens. Infra duas poſtbranchiales in infimo ventre duas habet junctas, quamlibet tres & ſemis digitos longam & ſeſquidigitum latam. Septima pinna eſt cauda, incipiens duorum digitorum interſtitio à fine dorſalis & ventris, bicornis, ſuperius cornu fere octo digitos longum, inferius paulò brevius, nimirum ſeptem digitorum. Pinnæ omnes anterius ſpinas habent, ſed molles. In interſtitio inter occiput & dorſalem pinnam, octo oſſeos triangulares aculeos prominentes obtinet, quos recondere in carne & erigere poteſt, ac pro armis uſurpare. Ante quemlibet oculum, intervallo unius digiti foraminulum habet duplex. *Caput* oſſeum & glabrum. Totum corpus exiguis ſquamulis vectitur, ita ut totus piſcis glaber videatur. Colore totus eſt niger, excepto tamen ventre, qui albiſſimus inſtar cretæ; in lateribus

(inter album & nigrum) paululum canescit nigredo, cætera, ut dictum, nigerrima. *Pinnæ* omnes nigræ, exceptis duobus infra post branchiales in infimo ventre quæ albæ sunt, oris nigricantibus. In utroque latere piscis linea quædam profundior reliquis squamulis tendit ad caudam usque ejusdem cum corpore coloris.

Piscis gravis ac pinguis est, ac pro optimo habetur inter omnes in Brasilia, præsertim quando adhuc mediocris est magnitudinis. Capitur in Mari.

Piquitinga est duos, aut paulò plus digitos longus, figuræ pene ut Parabucu à quo non multum differt ut dicam. *Os* habet parvulum, sed quod ample aperire & rotundare potest: *Oculos* satis magnos, nigros, circulo argenteo: branchias amplas: pinnas sex & septimam pro cauda: nimirum duas postbranchiales, triangulares, inferius positas: duas junctas in medio infimo ventre: unam triangularem in medio dorso, unam post anum: cauda constat pinna furcata. Color capitis argenteus splendens superius olivaceo imbutus. Tegitur squamulis albis, in dorso tamen olivaceus color transflucet. Pinnæ omnes albæ. Differt à *Piabucu*, quod ille paulò major evadat, & linea illius lata non splendeat, cum reliquum corpus splendeat, quod in hoc contrario se habet. *Piabucu* etjam pinnam habet in dorso prope caudam, qua hic caret. Cæterum caro similis, edulis.

CAPUT IX.

De Camuri, Guaracapema & Miivipera.

Tab. xxxiij. Idem l. 4. c. 10. & 11.

Camuri Lusitanis *Robalo*, piscis est duos pedes longus. Lupo nostro figura corporis similis atque etiam ore, crassus plus uno pede, ubi crassissimus: *caput* sesquipedem pene longum: *os* semilunare, in medio paulum acuminatum, sex digitos longum, sed quod magis dilatare atque rotundare potest, ita ut circumferentia ejus fiat tredecim digitorum: *oculos* habet dupli stuferi magnitudine, pupilla crystallina, circulo aureo: *Pinnas* octo; nimirum duas in dorso, priorem tres digitos longam & paulo plus latam, firmis spinis sustentatam, quam in rimam recondere potest: alteram huic magnitudine parem, sed spinis destitutam, nec habentem quo condatur: duas post branchiales, paulo plus tribus digitis longas, duas in infimo ventre quatuor digitos longas, duos & semis latas, unam talem post anum; octavam pro cauda, quæ est furcata, quinque digitos longa, sex lata. *Squamas* habet ut Carpio, coloris argentei, splendentes, in dorso autem & lateribus aureus admiscetur. Venter plane albicat: Pinnæ sunt aurei coloris, quibus aliquid fusci admixtum est, in quolibet latere superius à fine branchiarum usque ad medium exortus caudæ, ductam habet lineam crassam, nigram.

Guaracapema mas est Doradæ. Piscis compresso corpore & latus, licet non ita crassus. *Caput* desinit in figuram quadratam, estque in fronte ita in aciem eductum, ut facilius fluctus maris natando secare posset. In sex aut septem pedum longitudinem excrescit: latitudo sive altitudo, ubi maxima, nimirum versus anteriora & pone caput, sesquipedalis. *Os* habet haud ita amplum, pro magnitudine corporis, mandibulas compressissimas, denticulos acutos. Paulo supra os & quidem versus ejus interiora oculi positi inferiori loco, ne nimirum in aquis imperiose ageret, qui alius linceus. *Oculi* autem sunt magni, rotundi, pupilla crystallina, cæterum argentei coloris. Branchias habet amplas: *Pinnas* septem, nimirum unam insignem à summitate capitis per totum dorsum extensam usque ad caudæ exortum, latam in medio septem aut octo digitos, quæ sensim minuitur, constans membrana ad tactum coriacea, & spinis mollibus interius sustentata: hanc natans in æquore erectam tenet. A medietate infimi ventris ad caudæ initium itidem pinna producitur, sed vix unum digitum lata, in exitu triangulata: post utramque branchiam pinnam habet oblongam octo vel novem digitos: sub his in infimo ventre duas propinquas paulo longiores. *Cauda* circiter sesquipedem longa in duo cornua ampla distenditur. Squamulis minimis vestitur totus, quæque ad tactum vix sentiuntur; ita ut glaber videatur. Color in capite, dorso, lateribus ex viridi & argenteo mixtus, uti & in pinnis, in ventre vero albicat. Per totum autem corpus (nimirum latera, dorsum, caput) maculis variegatus cæruleis, variæ magnitudinis, milii, grani hordeacei, ervi. Carnem habet siccam, boni saporis.

Velocitate natandi superat porcos marinos, & eodem modo saliendo progreditur. Vescitur pisce longo vulgo *Petumbo* appellato.

Miivipira & Pirabebe Brasiliensibus, *Peixe volador* Lusitanis. Piscis est volans, vel hirundo piscis: variæ est magnitudinis: major erat *Halece*, quem hic describo, & formæ rarioris. Figuram corporis habet (instar Xandat Pomeranorum) teretem & posteriora versus acutiorem. Totius longitudo ab ore ad finem caudæ tredecim digitorum; crassities, ubi maxima, nimirum circa exortum alarum, septem fere digitorum, ad exortum a. caudæ duorum. *Caput* crassum habet, superius compressum & latum, nimirum superius fere duos digitos & quasi in tubera supra oculos elatum, os non ita magnum, edentulum, ac ossa ejus paulum serrata instar limæ. *Oculi* magni, rotundi, stufero Hollandico æquales, pupilla nigra, circulo flavo, & exterius altero fusco. *Pinnas* ha-

habet ſex cum cauda; duas in dorſo, unam parvulam in medio, paulum tamen verſus anteriora, alteram poſt hanc duos digitos longam, ſeſquidigitum latam, tenuem, at octo ſpinis ſuffultam; duas robuſtas in infimo ventre, ſubter illa, duos & ſemis digitos longas, firma ſpina conſtantes ſed anguſtas, & unam parvam in inferiore corpore ex oppoſito majoris in dorſo; ſeptima eſt cauda, duos digitos longa, toridemque lata & furcata. Præterea habet duas alas magnas, in quolibet latere unam, habentes exortum ſuum ſeſquidigitum fere poſt oculos, poſt branchias paulum; eſtque alarum longitudo ſeptem digitorum, latitudo in exortu plus uno, in extremitate ſex digitorum: conſtant alæ tenui membrana inſtar chartæ puræ (Postpapier) ex albo ſeu cinereo ſubfuſci coloris: habent a. aliquot plicas & ſuſtentantur ſpinis tenuibus per longitudinem extenſis. Ad utramque alam in initio ejuſdem parva quaſi ala exit, duos & ſemis digitos longa, ſed planè anguſta & ſua ſpina munita. Totum caput cum initio dorſi (ab ore nimirum ad quinque digitos numerando) veſtitur teſta oſſea, dura, quæ verſus ſuum finem dupliciter diviſa in duos aculeos deſinit quaſi ſpinas. *Branchiæ* a. ad duos digitos extenduntur in aculeos uſque ſub alis. Totum autem corpus veſtitur ſquamulis elegantibus, ordine diſpoſitis, quæ in ventre triangulares, in lateribus & dorſo verius ellypticæ figuræ. In ventre a. ita diſpoſitæ ſunt ut piſcis ad tactum glaber videatur: at in lateribus & dorſo quælibet in ſui medio habet tuberculum, ita ut ordine naturæ diſpoſitæ in recta linea, repræſentent lineas rectas, elatas, tuberculatas. In toto ventre albicat, in lateribus & dorſo ſubfuſcus, & ſplendens ut Harengus. Spinæ quæ alas ſuſtinent, & per eas extenduntur etiam albicant. Alæ ipſæ ex cinereo fuſceſcentis ſunt coloris, maculis nigricantibus variegatæ. Volat hic piſcis ſuper aquas inſtar Hirundinis per ſpatium quantum ſclopeto pertingi poteſt: nimirum uſque dum ficceſcant alæ, tunc n. iterum aquæ ſe immittit alas hamectandi gratia & denuo volat. Natura a. huic piſci alas dedit, ut ſe ſalvare poſſet, dum hoſtis ejus Dorada magna caterva ipſum perſequitur. Sæpiſſime mille eorum ſimul volantes vidi in Oceano Tropicis interjecto: interdum etiam volando incidunt in naves, ut nobis etiam factum memini. Caro boni eſt ſaporis cocta. Actum & de Hirundinibus ſuperius, ſed quia hujus Icon ab illis diverſa, addere & hanc placuit.

CAPUT X.

De Guaibi Coara, Guaperua & Pyraya.

Tab. xxxiv. Marcgr. H. Braſil. l. 4. c. 12.

GUAIBI COARA Braſilienſibus, *Buraco de Velha* Luſitanis; Piſcis eſt corpore latiuſculo; dorſo elevato & à capite arcuato duodecim aut quatuordecim digitos longus, quatuor latus, ubi latiſſimus. *Caput* & *os* acuminatum, ſatis amplum, habens in utraque maxilla ſeriem minimorum denticulorum, linguam conſpicuam; quæ una cum cavitate inferiori oris, ſanguinei eſt coloris: *Oculos* ſtuferi magnitudine cryſtallinos, circulo coloris ex aureo & fuſco mixti. *Pinnas* obtinet ſeptem, nimirum poſt branchias in quolibet latere unam, quaſi triangularem, mollem: in infimo ventre duas junctas: unam poſt anum duplici ſpina munitam: per dorſum a. una extenditur, cujus medietatem anteriorem undecim ſpinæ erigunt, quam recondere poteſt in cute, poſterior medietas mollis & ſine ſpinis. *Cauda* conſtat pinna bicorni, & parallelogrammi figura à corpore extenditur. *Squamas* habet mediocres, inſtar Percæ, argenteas, quæ per oras ſunt melini coloris, & aſpectu referunt meros cubos: in occipitio & dorſo ſummo ſquamæ ex argenteo cæruleſcunt, & per oras itidem ſunt melini coloris. Totum a. caput ſuperius & ad latera eſt aurei coloris, ſtriis cæruleis ſecundum longitudinem variegatum. Pinnæ omnes melini ſunt coloris, exceptis duabus in infimo ventre, quæ magis albeſcunt: per latus a. utrumque verſus dorſum ſecundum longitudinem tendit linea melini coloris ad caudam uſque. Piſcis boni ſaporis coctus: capitur in mari inter ſcopulos.

GUAPERVA Braſilienſibus, *Peixe Porco* Luſitanis, Græcis κάπρος. Ab ore ad initium caudæ quindecim digitos longus, in medio ubi latiſſimus, octo latus: corpore paulum compreſſo ac lato: dorſo arcuato, ventre adhuc magis curvo: capite porcino: dentibus caninis, albis, longis; octo in qualibet mandibula, duo medii tam inferius quam ſuperius longiores ſunt reliquis: dentes inferioris mandibulæ aliis quaſi brevioribus ſuſtentantur. *Os* ſubrotundum, anguſtum: quatuor fere digitorum interſtitio ab ore ſuperius ſunt oculi, ſeſquidigitum à ſe invicem diſtantes, majores groſſo miſnico (& ante eos quaſi veſtigium foraminis) pupilla cryſtallina, circulo aureo maculato ceruleo. Branchiarum loco rimam habet duos digitos longam, plus uno latam. In dorſo tres penè digitos poſt oculos, duo habet cornua, unum pennam olorinam craſſum, tres digitos longum, quod verſus poſteriora paulum inclinatur, alterum parvum per membranam alteri adnexum, utrumque in rimam recondere poteſt demiſſum. Trium & ſemis digitorum intervallo poſt hæc pinna eſt, in initio fermè triangularis, hinc magis magiſque anguſtatur ad caudam fere, quinque digitos longa, initio paulo plus duobus lata: & è regione in infimo ventre talem, initio duos & ſemis digitos latam, magis magiſque arctatam verſus caudam.

Cauda quadrata figura à corpore extenditur, & pinnam habet quatuor digitos latam, duos longam, quæ in duo cornua dilatatur, ut totius longitudo sit quatuor digitorum. In medio inferioris corporis parvam habet pinnam & ante eam cornu sesquidigitum longum. *Pinnæ* omnes sustentantur spinis & sunt cærulei coloris; venter albicat. Squamis vestitur elegantibus, in superficie sua punctulis thalassinis cum cæruleo indico umbratis, in dorso magis cæruleis. Ab oris summitate in utrumque latus ad pinnas postbranchiales, semilunari figura, duæ lineæ crassæ cæruleæ, unius digiti intervallo, ducuntur. Comeditur assatus, coctus non valet.

Dedimus hujus & in superioribus descriptionem, sed quæ cum isto non convenit.

Piraya & Piranha Brasiliensibus: Piscis pedalis longitudinis, lato corpore circiter sex digitos, ubi latissimus: dorso incurvato, capite obtuso ut Dorada. *Oris* hiatus parabolicus, quod exactè claudere potest, habet labia parva quibus dentes tegit; obtinet enim tam superius quam inferius ordinem dentium triangulatorum, alborum, acutissimorum, quatuordecim in qualibet mandibula (minores habent duodecim) quibus uno morsu partem carnis ex quacunque parte hominis potest abripere quasi novacula esset abscissa. Si quis ingrediatur aquam vel saltem immittat pedem vel manum, statim ab illo lædi potest, ita sitiens est sanguinis & cupiens carnis humanæ, quare caute ab illo cavendum. *Oculos* habet rotundos, parvos, crystallinos, pupilla nigra, & inter illos duo foraminula seu spiracula: branchias amplas, exterius duras & osseas: sex pinnas & septimam pro cauda; duas nimirum postbranchiales paulum elatas à ventre infimo, duos digitos longas, unum latas: in medio infimo ventre duas junctas parvulas, vix unum digitum longas & angustas: è regione harum in medio dorso incipit pinna, & ad duorum & semis digitorum longitudinem extenditur versus posteria, paulo plus uno digito lata: duorum autem digitorum interstitio à parvulis in infimo ventre incipit pinna firma, spina anterius munita, cætera mollis & maximam partem squamulis tecta, & paulo plus duobus & semis digitis longa, extenditurque ad exortum caudæ, unum digitum lata: exortus caudæ sesquidigitum longus, ipsa bicornis, & quodlibet cornu in exitu arcuatur. *Squamulis* tegitur: tota summitas capitis dorsum & latera usque eo si linea ducatur à postbranchiali pinna ad medium pinnæ squamosæ, coloris est cinerei diluti cum pauco cæruleo mixti, ac squamula quælibet fimbriam habet ignei & cærulei coloris transplendentis, reliquum laterum seu inferior pars & venter coloris sunt flavi obscuri, ut & capitis inferior pars, ac pinnæ postbranchiales & omnes infimi ventris. *Pinna* dorsalis & cauda coloris est è cinereo cærulescentis.

Edulis est, & carnem habet albissimam, paululum siccam & boni saporis. Sæpissimè comedi. Hæc species maximè gaudet cænoso fluvii fundo.

Pyrayæ alia specus hic reperitur magnitudine & figura plane similis priori, excepto quod parvulam adhuc pinnam habeat squamatam inter dorsalem & caudam, & quod colore differat: nimirum summitas capitis, totum dorsum & laterum superior pars eo usque si linea ducatur à pinna postbranchiali ad medium pinnæ squamosæ, coloris sunt aurei cum cinereo mixti, & cæruleo transplendente.

Capitis inferior pars, reliquum laterum & infimus venter insigni colore croceo fulgent, qui aureus persplendet. Ejusdem coloris croceo aurei sunt pinnæ postbranchiales & infimi ventris. Dorsales duæ & cauda cinerei diluti cum pauco cæruleo mixti, ut & dorsum.

Hæc species magis gaudet arenoso fluvii fundo. Edulis est ut prior.

Reperitur & alia *Pyrajæ* species alba, figuræ ut antecedentes, solum caput non ita obtusum, sed os paulum prominet figura conica: color ventris & laterum argenteus: dorsum & caput argentei coloris cum pauco cæruleo transplendente: pinnæ omnes argentei coloris cum gryseo mixti.

Dentes habet parvulos triangulares ordine dispositos, nec ita mordet ut cæteri. Paulò minor quoque est reliquis speciebus, cæterum non minus edulis, quam illæ.

CAPUT XI.

De Amore Guacu & Guacari.

Amore Guacu Brasiliensibus; in semipedis longitudinem excrescit; corpore oblongo, capite crassiusculo, branchiis amplis, minutissimis in ore denticulis: *Oculi* illi parvi nigri circello aureo. *Pinnas* habet septem: nimirum duas postbranchiales oblongas, quasi triangularis; duas sub his junctas; duas in dorso, anteriorem minorem posteriore; & è regione posterioris unam in infimo ventre. *Cauda* oblongiuscula, parallelogramma, in extremitate circinata. Tegitur squamis pro sua magnitudine majusculis. Piscis in totum ferrei coloris, in ventre tamen paululum è ferreo albicat. Est edulis.

[Margin: Tab. xxxiv. 4. 5. Idem l. 4. c. 13.]

Guacari, piscis subrotundo seu pyramidali corpore, pedalis vel paulo majoris longitudinis; octo digitorum crassities, ubi maxima est. *Caput* inferius planum, lateribus ellypsin describit, superius subrotundum.

Os

Os parvum rotundum habet fubter in plano capitis: loco dentium in utroque latere proceffus habet quafi fetis equinis factos: inferius labium explicatum, lunatum, membrana conftans, quæ in lateribus oris in fuis extremitatibus in cirrhum definit, triennem digiti longum, qui chirri pro barba ferviunt. *Oculi* parvi, rotundi, nummi mifnici magnitudine, cinerei fufco maculati, fuperne pofiti & inter quemlibet foramen, diftans dimidium digitum ab oculo verfus interiora. *Branchiæ* anguftæ inferius verfus & ante quamlibet proxime corpufculum parallelogrammum, femi ferme digitum longum, quod extendere & recondere poteft, ita ut reconditum vix videatur. Continet illud corpufculum in extremitate denticulos acutos fetaneos, quibus alios pifces pungit. Et poft branchias in quolibet latere inferius ad planum, triangularem quafi pinnam, quatuor digitos longam pene, plus uno latam, oblongam, fpina offea in extremitate laterali fuftentatam & aliis minoribus fecundum longitudinem difcurrentibus: fpatio autem fefquidigiti verfus pofteriora directè poft has jam defcriptas, iterum duas inferius pinnas habet quadratas, in quolibet latere unam, duos & femis digitos longas, duos latas, eodem modo fpinis hifpidis offeis fuftentatas. Poft anum in infimo ventre angufta eft pinna, parallelogramma, duos digitos longa. In medio dorfo pinna eft, quatuor digitos longa, duos longa, fpinis hifpidis ordine difpofitis fuftentata, ac anterius fpina dura craffiore fuffulta, poft hanc prope ortum caudæ fuperius parva quædam eft pinna, membranofa, quæ anterius corniculata fpina fulcitur. *Cauda* conftat pinna tres digitos longa inferius, duos fuperius, bicornis, fpinis firmis fuffulto. Totum caput tefta veftitur dura ad tactum hifpida: totum corpus fquamis triangularibus, verfus anteriora majoribus, ordine pofitis.

Sunt autem fquamæ omnes ad tactum afperæ, quafi exfculptæ, quælibet in fui medio extuberantiam habens: fcilicet totum corpus loricatum eft, & quælibet pars loricæ habet quatuor angulos, & in quolibet exiftit tuberculum, ita ut in quolibet latere fit quadruplex ordo tuberculorum. *Color* totius pifcis croceus dilutus, in ventre faturatior; ac per totum maculatur maculis rotundis, magnitudine feminis finapi, fufcis. Maculæ hæ in lateribus & pinnis paulo funt majores, in capite minores, ac in fummitate capitis maculæ ruunt quafi rivuli. Pofterior medietas ventris nullas habet maculas. *Pinnæ* omnes ut corpus coloratæ & maculatæ, excepta pinnula prope caudam, quæ conftat membranula nigra, corniculata autem illius fpina crocea eft & maculata ut reliquæ.

Diu vivit extra aquam, ad quinque horas. Editur defracta lorica, fed paucam habet carnem: inteftina longiffima, æqualis omnia craffitiei, inftar craffioris fili quo vela confuunt. Habebat unus pifcis quindecim digitos longus, inteftina viginti octo pedes longa, quæ dimenfus fum.

Reperitur & hic *Guacari*, magnitudine & figura plane fimilis priori, qui in flumine S. Francifci capitur, folo colore differens & bonitate carnis: eft enim totus umbræ coloris obfcuri, & per totum maculis adfperfus ob rotundis, nigris, feminis finapi magnitudine. Caro hujus boni eft faporis.

CAPUT XII.

De Piraumbu, Acaraja & Acara.

PIRAUMBU Brafilienfibus; *Chayque varona* Lufitan. Pifcis Carpionis magnitudine & figura, decem digitos longus ab ore ad initium caudæ, paulo plus quatuor digitos latus, ubi latiffimus: verfus caudam anguftior & æqualis latitudinis, duorum nimirum digitorum. *Os* habet inftar Carpionis, oculos magnos prominentes, pupilla cryftallina; circulo aureo cum albo mixto. *Pinnas* obtinet octo, nimirum unam in medio dorfo, paulo plus tribus digitis longam & unam latam, quam in rimam recondere poteft, & erectum novem firmis fpinis fuftentare: huic contigua eft alia tres fere digitos longa, minus uno lata nullis innixa fpinis: poft utramque branchiam unam habet tres digitos longam, unam latam in exortu: in infimo ventre duas junctas, duos digitos longas, vix unum latas, firma fpina munitas; poft anum unam, digitum latam, dimidium longam, itidem firma fpina fuftentatam: octava eft pro cauda, tres digitos longa, totidem lata & furcata. Squamas habet majores, inftar Carpionis, argentei fplendentis coloris, pauxilo aureo mixti: quælibet autem fquama mediam partem ufque ab infertione fua coloris eft *feuliemort*: fub capite & ventris priore parte magis argenteus eft: Omnes pinnæ dilutè cinerei funt coloris. In ore fuperius & inferius lapidem habet, denticulis minimis præditum, vix fenfibilibus. Tab. xxxiv. 6 7. 8. Marcgr. Hift. Brafil. lib. 4. c. 14.

Edulis eft ac boni faporis.

ACARAIA vulgo corrupte *Garanha*: Pifcis qui trium pedum longitudinem adipifcitur, figura Carpionis. *Dentes* in inferiori mandibula habet acutos, inftar acicularum: in fuperiori duos longos paulo craffiores, quibus interjacent minutiffimi vix fenfibiles. *Oculi* ipfi magni funt, pupilla cryftallina, circulo fanguineo primum, hinc argenteo. *Pinnam* longam habet per dorfi longitudinem expanfam, cujus mediam partem verfus anteriora fpinis furrigere, & in rimam recondere poteft: reliquas quinque pinnas communes habet cum aliis pifcibus: fepti-

mam pro cauda, quæ lata & penè bicornis eſt. *Squamis* veſtitur argenteis, mediocris magnitudinis, quæ ſanguineo colore umbratæ ſunt, ita ut maximam partem ſanguineus videatur, argenteo colore tranſplendente; in ventre totus eſt albus, ut & ſub faucibus. Pinnæ omnes ſanguinei coloris, exceptis iis quæ ſunt in infimo ventre, quæ albæ ſunt, in extremitatibus tamen ſanguineæ.

Edulis eſt piſcis. Sale etiam conditur & ſervatur.

ACARA piſcis palmum longus, dorſo curvo, & alto corpore ut Perca. *Os* habet anguſtum, & dentium loco limam. *Oculos* habet magnos, nigros, circulo aureo. *Pinnas* obtinet ſex, nimirum ſub qualibet branchia unam longam, triangulum acutum referentem: à ſummitate autem dorſi pinna extenditur, firmis ſpinis ſuſtentata & in triangulum acutum prope caudæ exortum deſinens. *Cauda* oblonga eſt, parallelogramma, in extremitate recta. Veſtitur ſquamis ſatis magnis, argentei coloris, ſed in capite, dorſo & lateribus ita umbra mixtis, ut fuſcus videatur. Venter albicat. Pinnæ omnes & cauda fuſci ſunt coloris ex umbra. In medio quolibet latere magnam habet maculam nigram, ut & prope exortum caudæ.

Edulis eſt piſcis, & capitur in dulcibus aquis.

CAPUT XIII.

De Guaru-Guaru, Cucupu-Guacu, & Maturaque.

Tab. xxxiv. 9. 10. 11. Idem l. 4. c. 14. GUARU-GUARU piſciculus eſt minutus, nunquam major ſeſquidigito, exili corpore, oblongo, inſtar minimi Elbritz. Capitulum habet compreſſum: ocellos nigerrimos, circulo aureo: pinnulas quinque, nimirum duas poſtbranchiales, & duas ſubtus ferè in infimo ventre, & unam in poſteriore medietate dorſi. *Cauda* conſtat pinna parallelogramma, in extremitate circinata. Veſtitur ſquamulis, & totum caput ſuperius, & dorſi anterior medietas ſunt fuſci coloris, poſterior & latera aurei, ſquamulis umbratis umbra: caput inferius & venter albi ſplendentis ut mater perlarum, pinnulæ flavæ. Prope caudam utrimque maculam habet nigram.

Edulis eſt & capitur in lacubus & ſtagnis.

CUCUPU-GUACU Braſilienſibus, Luſitanis *Meros*, Belgis Jacob Evertſen: ingens ſit piſcis: habui, inquit Marcgravius, quorum corpus cum capite quinque pedes erat longum & cum cauda ſex. Corporis ambitus quatuor pedum, octo digitorum, altitudo unius & ſemis. *Caput* & *Os* magnum habet, quod apertum in rotundum dilatat, edentulum: oculos mediocres, pupilla cryſtallina nigricante, circulo flavo: *Branchias* in ambitu rotundas, medio autem in triangulum deſinentes: Pinnas quinque; nimirum unam à ſummitate dorſi incipientem & non ita longe à cauda deſinentem, ad anteriorem partem ſeu medietatem plane anguſtam & acutis ſpinis munitam; poſterior autem medietas lata eſt, & ſemilunata in ambitu, ſpiniſque haud firmis erigitur: prope anum unam ejuſdem figuræ, cum medietate poſteriore dorſalis, ſed dimidio minorem: Poſt branchias prope infimum ventrem duas longas & latas, tenuioribus ſpinis intertextas. *Cauda* magnam pinnam habet quadratam, in extremitate latiorem, quam in exortu. *Squamas* habet parvas. Totum caput, dorſum ac latera cinerei ſunt coloris cum umbra mixti, & verſus dorſum paulo ſaturatioris. *Venter* albicat. Pinnæ omnes cum cauda dilutè brunnæ. Per totum caput, dorſum, latera & pinnas poſtbranchiales maculæ parvæ nigræ, ſeu puncta frequentiſſima diſperſa. Venter verò & reliquæ pinnæ cum cauda his punctis carent. Bonam habet carnem. Capitur in mari.

MATURAQUE piſcis eſt corpore oblongo, & fermè parallelogrammo, figura ſcilicet *Tamoatæ*. Quinque aut ſex digitos longus, ſeſquidigitum latus ubi latiſſimus. *Caput* habet latiuſculum, dura teſta tectum. Oris pars inferior paulò longior ſuperiori: & in inferiori ſex denticulos acutiſſimos habet, in ſuperiori aliquot minimos: Branchias ſatis amplas: oculos rotundos, nigros, circello aureolo, exterius fuſco: Pinnas ſex, nimirum duas poſtbranchiales oblongas, haud latas: duas tales in medio infimi ventris, & unam poſt anum trapezii figura, & ſimilem in medio dorſo. Cauda conſtat pinna quadrata, unum ferè digitum longa, in extremitate circinata. Tegitur magnis ſquamis ordine poſitis. Totum caput ſuperius, dorſum & latera nigra ſunt, venter ex albo obſcurè caneſcit. Pinnæ omnes nigræ.

Capitur ſolum in lacubus & paludibus, non in fluviis. Boni ſaporis eſt.

CAPUT XIV.

De Carapo, Piaba, Piabucu, & Nhaquunda.

CARAPO prima ſpecies, corpore oblongo figura cultri, dorſum nimirum craſſum & obtuſum, venter acutus ut culter: poſterius autum corpus deſinit in acumen: unum pedem circiter longus, duos digitos latus, ubi latiſſimus. *Caput* acuminatum, ſed compreſſum, inferius labium paulo longius ſuperiori, os anguſtum, inferius ordinem denticulorum minutorum, ſuperius nullos habet. Tab. xxxiv. 12. 13. Marcg. l. 4. c. 15.

habet. *Oculi* minimi, nigri, vix grani papaveris magnitudine. Branchiæ angustæ, & post quamlibet parvula pinna oblonga. Unius ferè digiti intervallo à capite in infimo corpore incipit pinna tenuis, angusta, & per totum ventrem æqualiter porrigitur ad finem corporis: nam caudam nullam habet, nec ullam aliam pinnam in toto corpore. Squamas habet mediocres. Totus piscis est coloris ex fusco & pauco rubro mixti, ac in dorso & capite magis nigrescit. A branchiis in quolibet latere linea tendit ad finem corporis usque, quasi cultri acie tracta, & sub hac linea maculæ nigræ per corpus dispersæ, seminis sinapi magnitudine.

Capitur in lacubus, & est edulis.

In flumine S. Francisci capiuntur Carapo huic priori speciei similes, excepto quod longiores sint, & in extremitate acuminati instar subulæ, ad trium digitorum longitudinem, squamulas parvas habent.

C a r a p o secunda species, priori figura, colore & lineis lateralibus similis, excepto quod dimidiæ tantum sit latitudinis, nec ullas maculas habeat. Capitur in lacubus. Caro spinosa, sed boni saporis.

P i a b a magnitudine *Phoxini.* pisciculus duos aut tres digitos longus (interdum quatuor aut quinque quando maximus) ocellos habet nigros, circello aureo. Squamulis vestitur. In medio dorso pinnula erecta triangularis: post quamlibet branchiam unam habet oblongam, duas in medio infimo ventre & post has unam, quæ ad caudæ exortum protenditur: cauda est furcata. *Caput* ad latera auro & argento splendet: totum dorsum argenteo viridi & multo Indico: medium laterum secundum longitudinem argenteo & Indico mixtum: *Venter* aureo & argenteo & pauco Indico. Post quamlibet branchiam maculam habet rotundam, satis magnam Indici coloris, & statim post hanc ejusdem coloris maculam lunæ corniculatæ figura, ejusdem coloris oblongam in quolibet latere ad caudæ exortum. *Pinnæ* omnes & cauda aurei coloris, quæ in infimo ventre rubræ. Capitur in omnibus fluviis currentibus Brasiliæ, ac summa vi contra aquæ cursum nititur.

Brasiliani involvunt foliis arborum, & cineribus condunt, desuper ignem imponentes; sic præparatos comedunt: Saporis sunt haud contemnendi.

P i a b u c u pisciculus sex digitos longus, sesquidigitum latus, ubi latissimus; ventre paululum extuberante, oculis elegantibus, pupilla crystallina, circulo argenteo, cui superius parum rubri admixtum. *Septem* habet pinnas, octavam pro cauda furcatam: nimirum post branchiales duas in infimo ventre, unam in medio dorso, circa anum unam longam extensam versus caudam; & è regione hujus in dorso parvulam. Tegitur squamulis argenteis splendentibus. Per medium laterum secundum longitudinem tendit linea alba lata, non splendens. Dorsum autem ad hanc lineam olivacei est coloris, cui viridis hyacinthinus persplendet. Pinnæ albæ.

Capiuntur facillimè aciculis, vel corbe, aut olla immissa in aquam, cui parum farinæ de mandioca, aut mica panis intrita. Cocti comeduntur & frixi. Si quis vel leviter vulnerato uno aut altero membro, vel ulcusculum tenens aquam ingrediatur, statim hic piscis vulnus petit mordendo, ita sitiens est sanguinis humani.

N h a q u u n d a: Mas & fœmina reperitur. Mas corpore est oblongo, ferè ubique æquali, septem, octo, aut decem digitos longus, duos altus, ubi altissimus: *Caput* & os ferè *Lucii* habet, superius labium extendere, & oris hiatum rotundare potest: Dentium loco habet limas, linguam tenuem, branchias amplas, oculos conspicuos, pupilla nigra, circulo fusco: septem pinnas, post quamlibet branchiam unam, duos ferè digitos longam: sub his in infimo ventre duas junctas, & post anum unam penè quadratam. Ab initio ferè dorsi una propenditur penè ad caudæ exortum, tres digitos longa, unum ferme lata, æqualis, mollibus spinis suffulta, quæ in fine paulo latior, & in triangulum desinit. *Cauda* testa dura tegitur nigra. Totum corpus squamis mediocris magnitudinis vestitur, ac totum dorsum & latera obscuri grysei sunt coloris cum argenteo transplendente. Venter albus. In utroque latere unum ordinem habet macularum, rotundarum, nigrarum, pisi magnitudine, & inter has dispersa punctula multa cærulea. Pinnæ omnes aureæ, ut & cauda: & pinna dorsi insuper variegatur per totum punctulis cæruleis. In utroque latere per ordinem macularum nigra tendit linea, incipiens à fine superiore branchiarum, & ad regionem finis pinnæ dorsalis desinens, & semidigiti ferè interstitio sub hujus fine, alia linea incipit, ac in medio exortus caudæ desinit. Lineæ hæ elatæ sunt ac aureæ.

Capitur in fluviis, ac boni est saporis.

Fœmina mari per omnia similis, excepto quod punctulis cæruleis in lateribus & pinna dorsali destituatur, & quod venter circa anum rubescit. Comeditur ut mas.

CAPUT XV.

De Amore Pixuma, Amore Tinga, Guara Tereba, Piracoaba & Corocoro.

A M o r e P i x u m a Brasiliensibus, vulgo corrupte *Amorea* piscis magnitudine *Tamoatæ*, capite lato, ore amplo, & edentulo, corpore oblongo, ita ut fere *Tamoatam* referat. Coloris est obscure ferrei, in ventre, qui

Tab. XXXV. 3. 4. 5. 6. Marcg. Hist. Brasil. l. 4. c. 17.

qui exuberat, albi. Tegitur cute molli: pinnas habet septem & octovam pro cauda in ambitu circinatam. Carne est sicca & bona, ut *Tamoata*.

Amore Tinga Brasiliensibus, piscis est ejusdem plane figuræ cum *Amors Guacu*, sed tantum minor: habetque squamas in *totum* albicantis, seu pallidi coloris, & in totum maculatur maculis fuscis, ut *Tajasica*. Cauda tamen illius est fusco undata. Edulis est ut præcedentes.

Guara Tebera. Piscis magnitudine septem aut octo digitorum: capite obtuso, oculis crystallinis, circulo aureo: os denticulos habet minimos: Branchias amplas: dorsum incurvatum, unde & *Corcovado* minor potest appellari. *Pinnas* obtinet septem: post quamlibet branchiam, unam longam: sub his duas junctas in infimo ventre: in medio autem ventre duas spinulas acutas, quæ membranula conjunguntur; & post has triangularem, quæ deinceps angustata ad exortum caudæ extenditur: in summitate dorsi triangularem mediocrem, & post illam aliam similem majorem, quæ angustata ad exordium caudæ porrigitur. *Cauda* in duo cornua extenditur. A branchiis linea tendit ad medium piscis, quæ dein obliquè deorsum vergit, & directe usque ad caudam porrigitur: hæc posterior lineæ medietas hamulis posterius versis armatur, & utroque latere triangularibus vestitur squamulis, quæ minimæ sunt, ut ad tactum glaber videatur. Coloris est in dorso & lateribus usque ad medietatem longitudinis ex hyalino cærulescentis: reliquum laterum & venter albicat, sed aureus color transsplendet. *Pinnæ* ventris albæ, reliquæ cum cauda aurei sunt coloris.

Edulis est piscis.

Piracoaba piscis pedalem longitudinem adipiscitur, corpore oblongo, ut *Zandat* Pomeranorum. *Os* habet acuminatum, amplum, edentulum; mandibulam superiorem longiorem inferiore, & superior pars oris prominet in rotundum conum è cartilagine constantem: *Oculi* illi satis ampli, pupilla crystallina, circulo aureo. *Pinnas* habet octo: nimirum duas in dorso triangulares erectas, interstitio sesquidigiti: post quamlibet branchiam unam longam, angustam; duas his breviores in infimo ventre junctas, & prope anum unam triangulatam; octava est cauda furcata. Sub qualibet pinna postbranchiali barbam habet sex pilis crassiusculis constantem, tres digitos ferè longis, estque ejus exortus propè exortum pinnarum, vergens retrorsum. Totus vestitur squamis mediocris magnitudinis argentei coloris, & in dorso ac summitate capitis paulum canescit. Pinnæ quoque omnes cani, seu cinerei sunt coloris: postbranchiales tamen nigredine dilutæ sunt. Barba alba. Capitur arenosis locis in mari. Boni est saporis.

Corocoro piscis dorso incurvato, capite & ore obtuso: pedalis longitudinis. Denticulos habet parvos, haud acutos: branchias satis amplas, quarum anterior pars in spinam desinit acutam: sex pinnas: nimirum in quolibet latere post branchias unam tres digitos longam, subtus in infimo corpore duas triangulares ferè, sed in extremitate circinatas & anterius firma & acuta spina suffultas, post anum una crassa, dura & acuta spina nixam, cui parvula spina antistat. A summitate dorsi pinna incipit, quæ arcuatim ad medium dorsum tendit, firmis ac acutis spinis sustentata, hinc desinit & contigua illi est mollis, quæ & arcuata fere est, & pene ad exortum caudæ protenditur. *Cauda* duos digitos longa, quatuor lata. *Squamis* majusculis vestitur totus argentei coloris, sed in toto dorso, & ejus summitate diluta umbra mixtis & per latera transversim (non tamen ad ventrem usque) in quolibet octo striæ, digitum latum crassæ, ex diluta umbra descendunt: venter totus albus, ut & illius pinnæ. Pinna dorsalis, post branchiales & cauda ex argenteo & diluta umbra mixtæ. Pinnam autem anteriorem dorsalem in rimam potest recondere. Capitur in mari, & est edulis.

CAPUT XVI.

De Guatucusa, Uribaco & Guarerva.

Guatucufa Brasiliensibus, *Balabolla* Congensibus, *Corvina* Lusitanis. Piscis corpore oblongo, dorso paulum, ventre minimum curvo: longitudinem duorum pedum non raro adipiscitur. *Os* habet acuminatum, cujus inferior pars paulo longior superiore, quodque ample potest diducere; *dentes* minimos, linguam conspicuam, branchias amplas; *oculos* stuferi magnitudine, pupilla nigra, circulo argenteo. Pinnas obtinet septem; post quamlibet branchiam unam oblongam; duas sub his in infimo ventre paululum versus posticam partem, unam post anum triangularem, unam triangularem ac latam in summitate dorsi, duriusculis spinis suffultam, & huic fere contiguam alteram in posteriore parte dorsi oblongam, quæ æqualis fere latitudininis, atque ad exortum penè caudæ protenditur. *Cauda* constat pinna fere quadrata & lata. Parvulis rotundis squamis totus vestitur, coloris per totum argentei splendentis, cui tamen in dorso aureus transsplendet, & ad tactum videtur lævis. Pinnæ & Cauda, ut & venter albicant. A summitate autem branchiarum per medium latus ad caudæ exortum tendit linea argentei coloris. Capitur in mari, ac optimi est saporis.

Tab. XXXV. 7. 8. 9. Idem ibid.

Uribaco piscis dorso incurvato, ventre protuberante, quindecim aut sedecim digitos

gitos longus, quinque, aut sex altus, ubi altissimus. *Caput* & *os* obtusum, conum referens triangularem: dentes parvuli, acuti, lingua lata: branchiæ amplæ in triangulum desinentes: Oculi dupli stuferi magnitudine: pupilla crystallina, circulo argenteo, cui aliquid cinnabrii mixtum est. *Pinnas* habet sex, nimirum post quamlibet branchiam, unam longam triangulum acutum referentem, sed exterius paulum circinatam: sub his in infimo ventre duas triangulares, anterius firma spina munitas: post anum unam oblongam, in exteriori ambitu circinatam, molliusculis spinis per medium suffultam, anterius autem dura & acuta spina: à summitate autem dorsi ad exortum fere caudæ pinna latiuscula, latitudinis fere ubique æqualis, & acutis spinis sustentata. *Cauda* itidem lata in duo veluti cornua distenditur. *Vestitur* squamis magnis, in totum argentei coloris, sed cui parum cinnabrii transflucet. Pinnæ laterales, & infimi ventris albæ seu argenteæ, dorsalis & cauda plus cinnabrii, quam argentei habent. A summitate denique branchiarum ad caudam usque (paulum arcuatim) tendit linea rubra, & supra eam in posteriore parte corporis, in utroque latere, maculam habet nigram, magnitudine grossi misnici. Capitur in mari. Edulem habet carnem & bonam.

Guarerva, piscis corpore lato, compressoque quatuor digitos longo, tres lato, ubi latissimus, *ore* patulo, denticulis minutis. *Pinnas* habet sex, nimirum postbranchiales duas, parallelogrammi figura; duas oblongas & latas in superiori dorso, & infimo ventre posteriori, quæ in acumen desinunt, figura subule. *Cauda* quadrata, seu potius parallelogramma, unum digitum longa, & duas tertias partes digiti lata. Squamulis tegitur nigri coloris splendentis instar bombycini, quarum oræ (quarundam tantum, non omnium) fimbrias habent flavas instar semilunularum. Pinnæ omnes nigræ. Circa os linea crassa est ferrei coloris, & alia illi perpendiculariter superposita. Corpus tres lineæ latæ ambiunt, quarum duæ per latas & posticas pinnas extenduntur; (caudam etiam talis linea secat, & ejusdem coloris) una pro fimbria ipsi est. Oculorum pupilla nigra, circulus aureus.

CAPUT XVII.

De Camaripuguacu, Piratia pua, Curema, Parati, & Aramaca.

Tab. xxxv. 10. Marcg. Hist. Brasil. l. 4. c. 18.

Camaripuguacu piscis dorso recto, ventre paululum extuberante; pinguis ad tactum & revera. *Caput* habet anterius acuminatum, *os* amplum, edentulum, quod in rotundum diducere potest, nimirum superiore mandibula, inferiori immota permanente, ita ut duos pugnos humanos juxta se, vel etiam humanum caput possit admittere. *Linguam* habet conicam, crassam, superior autem mandibula brevior est inferiori, ita ut clausum os superius habeat: *Oculos* latiores Imperiali, rotundos, crystallinos, & argenteos, branchias amplissimas. Longitudinem adipiscitur undecim aut duodecim pedum, crassitiem viri. *Pinnas* obtinet septem; duas haud procul distitas à branchiis, in lateribus proximè ventrem anteriorem, longas, triangulares; culibet autem harum parvula subest, quæ tamen natando vix videri potest: in medio inferiore ventre itidem duas conjunctas, triangulares, latiores prioribus, sed breviores: has versus posticam partem corporis inferioris sequitur alia solitaria pinna, triangularis, lata, squamata, quæ appendice continua, angusta, protenditur ad caudæ ferè exortum: in dorsi altera medietate versus posteriora, pinna est elata triangularis, lata, quæ appendicem habet versus posticam partem vergentem, elevatam, triplo longiorem, instar funis crassioris. Septima pinna est pro cauda, quæ secta est, & in amplam extenditur furcam. Squamis vestitur magnis, obrotundis seu peltatis, majoribus Imperiali, in dorso tamen minoribus materia squamarum alba, pellucida instar matris perlarum; sunt autem arctè sibi imposite squamæ, ita ut quadruplices aut quintuplices jaceant, ac de qualibet ante aliam prominet pars figura lunæ bisectæ, quæ argenteo obducta est (revera repræsentat argentum) & rivulos hinc inde discurrentes monstrat argenteos in argenteo campo; ita totus piscis argento obductus videtur, præterquam in dorso ubi cæruleus est, argento tamen transflucente. Pinnæ omnes argenteæ, præter dorsalem, quæ eundem colorum habet cum dorso. Carnem habet lentam, quæ diu coqui debet, multæ in carne spinæ, sed satis crassæ, ut facilè inter edendum extrahi possint. Magis aspectu quam esu piscis delector.

Comedi sæpius ejus carnem, sed lenta est, & tantum famelico conveniens. Os superius ossa habet duritie æqualia ossibus alicujus animalis.

Piratia Pua ingentem adipiscitur magnitudinem, ut *Capu ripima*. Inferior mandibula paulo longior superiori: dentes acuti in tota mandibula inferiori, in superiori solum in medio, qui longiores, quemadmodum & medium in inferiori: *Os* ampliare amplissimè potest in rotundum foramen. *Oculos* obtinet non ita longos pro corporis mole, pupilla crystallina. Branchias amplas, duras seu armatas. Corpore a. est oblongo, dorso paulum incurvato versus caput, & ventre mediocriter amplo. Pinnas habet septem: Unam à summitate dorsi (incipientem versus

capitis ferè exortum) ad caudæ usque initium protenſam, quoad medietatem anteriorem ſpinis ſuffultam, quoad poſteriorem mollem ſine ſpinis, in medio a. ſui anguſtiorem, anterius latiorem, poſterius adhuc magis latam & quaſi circinatam in extremitate. In quolibet latere poſt branchias, unam latam, & in extremitate circinatam, cæteraquaſi quadratam: ſub his in infimo ventre duæ propinquæ ſunt oblongæ, haud latæ, firmis ſpinis nixæ: prope anum unam habet ſatis amplam, itidem circinata fimbria poſterius, uti ea quæ in dorſo. Corpus poſterius quadratè extenditur, & continet ſeptimam pinnam pro cauda, quæ ampla eſt, & figuræ penè quadratæ. Squamulis veſtitur parvulis, ita ut ad tactum glaber videatur, etiam ſi antrorſum mulceatur. Coloris eſt per totum corpus ex obſcuro aureo epatici, qui tamen obſcurior in dorſo & ſummo capite huic a. coloris lituræ obtenduntur. Pinnæ omnes ejuſdem cum corpore coloris, laterales a. præterea fimbrias habent aureas, reliquæ epaticas. Carne ſatis probata eſt, ſi junior ſit, nimirum ſex, ſeptem aut octo pondo, & aſſatus magis quam coctus, nam pinguis eſt: adultior verò ducentorum aut plurium pondo carnem habet pro bajulis; nec delicatiorem carne *Camarupim aſu*, nimirum lentam, tenacem, ac difficilis coctionis. Capitur in mari.

Curema ſpecies *Tainhæ* grandis & craſſa. Piſcis marinus, in duorum pedum longitudinem excreſcens, corpore oblongo, ferè cylindraceo, more Trutæ fluviatilis, craſſo & præpingui. *Caput* in conum obtuſum deſinit, ſuperius compreſſum & latum, durum, ſquamis duris tectum. *Os* pro mole corporis parvum, parabolicum, labio ſuperiori conſpicuo, mobili, inferius a. os triangulare, obtuſum diſcumbit, & paulo brevius eſt ſuperiori, edentulum. *Oculi* magni, rotundi, anterius poſiti, nigri, circulo argenteo. Duo narium foramina ſupra os. Branchiæ ſemilunares, haud amplæ. Pinnas habet ſeptem (octavam pro cauda, quæ in duo cornua deſinit) nimirum duas poſt branchiales, triangulatas duas, magis verſus poſteriora in infimo ventre, junctas: in ſummo dorſo parvam, tribus ſuffultam duriuſculis ſpinis: poſt anum unam bicornem, & illi oppoſitum in dorſo ejuſdem fere magnitudinis. Tegitur ſquamis magnis clypeatis, planis: color totius piſcis in ſummitate capitis, dorſo & medietate laterum obſcurè cinereus, cui hyalius transſplendet: reliquum laterum, venter & caput inferius argentei ſplendentis coloris, uti & pinnæ ventris, reliquæ pinnæ cum cauda ejuſdem cum dorſo coloris. Præpinguis eſt & coctus vel aſſatus ſine oleo vel butyro comedi poteſt. Salitus & in ſole ſiccatus aſſervatur magna copia. Salitus quoque & in muria ſervatur. Optima illius pars venter.

Parati Luſitanis *Tainha*, piſcis eſt in longitudinem pedis excreſcens, figura corporis ut *Curema*, cui per omnia ſimilis eſt excepta magnitudine, & quod circulum aureum habeat circa oculos. Carne eſt ſicciori, & quæ inter coquendum pinguedinem flavam de ſe fundit. Magna copia ſaliti in ſole exſiccantur & reconduntur. Capiuntur retibus, ut & *Curema*, tranſiliunt a. retia eleganti ſpectaculo, quando illud trahitur: quando malacia eſt magno numero ex aquis exſiliunt. Tab. xxxvj. 1. 2.

Aramaca Luſitanis *Lingoada* & vulgo *Cubricuncha*, ſoleæ eſt ſpecies compreſſo corpore, & figuram habens ſoleæ quam Belgæ vocant Tonge. Os denticulis acutis proditum: caret lingua: *Oculos* habet duos in uno latere (ubi lapidei eſt coloris) in altero nullum. piſi magnitudine, unum prope latus poſterius oris, alterum ſuperius & magis verſus poſteriora vergentem, pupilla lunata, cryſtallina, hyalino colore tranſplendente. Branchiæ ſatis ample, in quolibet a. latere poſt branchias eſt pinna una, duos digitos longa, anguſta, ſuperius in pilum tenuem deſinens; ad branchiarum finem in infimo corpore ſunt duæ parvæ pinnæ junctæ. Per totum a. corpus tam ſuperius, quam inferius ſecundum longitudinem habet pinnam uſque ad caudam extenſam, tenuem, vix ſemidigitum latam, cauda ferè quadrata conſtat pinna tenui Veſtitur ſquamulis parvulis, & in toto ſiniſtro latere, ubi oculos habet, lapidei eſt coloris, in latere dextro albi, vivit in mari inter arenas. Edulis eſt & boni ſaporis.

TITULUS II.

De Piſcibus Exoticis Lævibus.

CAPUT I.

De Piſcibus in totum lævibus.

ARTICULUS I.

De Guamajacu, Ape & Petimbuaba.

Piſces Exotici læves ſunt in duplici differentia: Vel enim ſunt in totum læves, vel cum aliqua lævitate ſpinoſi. Ex iſtis ſunt quos hic deſcribemus. Tab. xxxvj. 3. 4. Marcgr. l. 4. c. 1.

Guamaiacu Ape Piſcis triangularis; duplex eſt, unus cornutus, alter ſine cornibus. Cornutus ab ore ad initium caudæ ſeptem digitos eſt longus, (interdum & longior) à ventre ad dorſi ſummitatem tres digitos latus ſeu altus: venter vix duos digitos latitudine complet: cauda unum digitum lata, deſinens in pinnam duos digitos longam & totidem latam. *Os* ipſi parvulum, & piſi tantum capax: habens in ſuperiori mandibula duodecim denticulos anguſtos, acutos, in inferiori quinque. *Caput* ab ore ad cornua uſque in gibbum

gibbum assurgit, convexitate sesquidigiti; dorsum autem ad eundem modum in gibbum arcuatur: & unicam tantum habet pinnam in postica parte versus caudam, & quidem exilem. *Oculos* habet satis amplos, diametro trientis, supernè in capite in fronte positos prope cornua, ab ore circiter sesquidigiti intervallo: & ante singulos oculos foraminulum unum. *Pinnas* in universum obtinet quinque unam in extremo dorso, ut jam dixi, & in quolibet latere unam, longè infra oculos versus posticam corporis partem paulum vergentes, unum digitum longas: & prope utramque rimam, unam plus semidigito longam, branchiarum loco unam denique pinnam inferius in ventris extremitate prope exortum caudæ, unum pene digitum longam, dimidium latam: quinta facit caudam. *Cornua* duo directè ante se protensa in fronte gerit prope oculos magnitudine calcario galli gallinacei, duo itidem æqualis magnitudinis in infimo ventre versus quartam pinnam. Caret squamis, sed tegitur densa cute, in ventre quidem alba, reliquo a. corpore fusca, atque in ventre & lateribus usque ad altitudinem oculorum figuris trigonis, tetragonis, pentagonis, sexagonisque mirè distincta & notata. Ubique a. (excepto infimo ventre) eadem cutis variis maculis nigricantibus eft insignita. De altera specie superius egimus.

Idem H. B. l. 4. c. 4. *Petimbuaba* piscis tres aut quatuor pedes longus: corpore instar Anguillæ. *Os* edentulum acuminatum, superiori mandibula breviori quam sit inferior: estque longitudo oris sesquidigiti, amplitudo, ubi maxima, vix unius. *Caput* novem digitos longum est ab oculis ad oris extremum, crassities ejus post oculos quinque digitorum, hinc paulatim minuitur, ita ut prope os sit trium tantum digitorum. In summa a. longitudo capitis à fine branchiarum ad oris extremum est unius pedis & unius digiti. *Oculos* habet satis magnos, magnitudine nucis avellanæ & pene figura, pupilla splendida cærulescente, quam tunica ambit argentea, in parte anteriori & posteriori macula miniata notata. Post branchias in utroque latere, pinna directè protenditur à latere sesquidigitum lata & longa rufescentis coloris: hinc sex & semis digitorum intervallo versus posticam corporis partem, duæ pinnæ parvæ rufescunt in quolibet latere una, sed magis versus ventrem.

Post has pedis intervallo sequitur pinna rufescens duos digitos longa, sesquidigitum lata: sub hac autem ejusdem magnitudinis & coloris una in infimo ventre: demum à fine harum intervallo ferè quinque digitorum, sunt adhuc duæ pinnæ rufescentes paulo minores superioribus, una sursum, altera deorsum elata, & inter has ortum sumit cauda instar murenæ tenuis, teres, sex digitos longa. Corporis a. longitudo à fine branchiarum ad caudæ initum est duorum pedum & trium digitorum. Cute est instar Anguillæ glabra, coloris in toto corpore & lateribus ab ore ad caudam, hepatici, in dorso triplici, in lateribus unica serie macularum cærulearum magnitudine nummi Misnici ferè: hæc maculæ à medio corporis in lateribus ad caudam usque in lineas coëunt: inter omnes a. maculas cæruleas ordine intercedunt maculæ virescentes. In inferiori corpore tam sub capite quam ventre albescit, & videtur aliqua rubedo inspersa. Corpus a. universum non exactè teres est, sed compressum & latiusculum, ventris non latitudo prope secundum par pinnarum, ubi latissimus, duorum digitorum, crassities ibidem totius corporis sex digitorum. Hinc paulatim attenuatur, donec prope exortum caudæ sit sesquidigitum paulo plus aut minus crassum. Edulis est piscis. Potest Acus piscis vocari. Iconum quas supra dedimus, nulla cum hac convenit, nisi forte Acus minor Bellonii.

ARTICULUS II.

De Nhambdia & Guaperua.

NHAMBDIA Brasiliensibus, *Bagre do Rio* Lusitanis, piscis corpore oblongo, obeso, ventre molli, versus posteriora angustiori. *Capite* compresso, & *ore* parabolicæ figuræ, & denticulis minimis prædito. Est autem corpus duodecim aut quatuordecim digitos longum, duos & semis altum, ubi altissimum. *Oculi* parvuli, paululum protuberantes, rotundi, pupilla nigra, circulo ex auro & umbra mixto. Branchiæ satis, amplæ, & barba sex filis constans, duobus supra & quatuor infra os: Eorum quæ supra os versus latus stant quodlibet crassitiem habet fili, quo literæ obsignantur, quinque digitos longum, & post cujusque exortum fovea est oblonga, in quam barbæ initium incumbit, vertendo illam postica parte, ut semper facit: quatuor inferiorum quodlibet exterius duos & semis digitos longum, interius sesquidigitum; suntque inferiora fila barbæ non ita crassæ ut superiora. *Pinnas* habet septem, & octava est pro cauda: nimirum post quamlibet branchiam unam oblongam, firmissima & acuta spina munitam (quemadmodum & in exortu ipsius post branchiam os durum est, triangulare) ad medietatem corporis ante anum duas junctas oblongas, in extremitate circinatas: versus caudam in inferiore ventre unam ferè quadratam & in extremitate circinatam: in summitate dorsi magnam quadratam multis spinis suffultam & post illam unam longam angustam; cute carnosa constantem; qua & corpus est tectum. *Cauda* bisecta est, & quælibet pars in exitu circinata. *Cute* tegitur non squamis.

Tab. xxxvj. 5. 6. Marcg. l. 4. c. 5.

Caput dura testa tectum, osque superius totum

tum umbræ coloris: dorsum & latera cinerei cum pauxillo cæruleo mixti: Venter albus: pinna dorsalis prior prope exortum ejusdem coloris, cætera in totum nigri, spinis cinereis: posterior ejusdem coloris cum dorso & lateribus: pinnæ postbranchiales totæ nigræ: barba nigra, uti & pinnæ ventris & cauda, licet in exortu paululum ruffæ. A summitate branchiarum per quodlibet latus tendit in medio linea rubra usque ad caudæ initium. Capitur in fluviis, & est optimi saporis, vulgoque comeditur.

Guaperua piscis cujus longitudo ab initio oris ad exortum caudæ paulo plus duorum digitorum (reperiuntur tamen & duplo majores) corporis medii crassities, ubi maxima, trium: laterum quodlibet unum digitum altum. Caret omnino branchiis: *Os* habet satis amplum & elatum, projectum instar canis, minutissimis denticulis; loco linguæ lapidem habet instar Carpionis: ocellos vix grani milii magnitudine, colore egregii türcoidis. Inter ocellos in medio superioris labii, seu in fronte cornuculum gerit sursum erectum, & paulum retrorsum versum, & ante illud corniculum etiam filum tenue, & dimidium fermè digitum longum versus anteriora directè propensum paululum tamen elevatum, cui appendiculum adhæret ut in Liliis: filum hoc retrò recondere potest: nam post corniculum fovea est in vertice, hinc parva eminentia & iterum vallis, tunc ad unius digiti longitudinem pinna in dorso porrigitur quadrantem lata. *Cauda* pinulam habet plus semidigitum longam: à cauda interstitio aliquo versus anteriora circa ani regionem iterum pinnula est semidigitum longa & duæ parvulæ in inferiori corpore sub pectore. In medio a. ferè corpore, magis tamen versus anteriora, in quolibet latere brachium obtinet, desinens in pinnam duas trientes digiti longam, & penè ita latam, pinna a. branchiorum octo constat spinis, quæ per pinnæ longitudinem disparguntur, & anterius prominent instar octo unguiculorum acutorum. Brachium quodlibet unica constat junctura ac versus anteriora deflectit, ut ita naturæ piscis commodius serviat. Caret in totum squamis, sed tegitur cute in ventre molli, reliquo corpore ad tactum aspera & scabra, ut in Tiburonibus. *Color* cutis est obscurè rubricans, cui fuscus admixtus, & per totum corpus maculas habet nigras, figura undarum. Pinnæ & brachia etiam ejusdem sunt coloris cum fusco mixti. Sed pinna in dorso in quolibet latere quatuor habet maculas nigras majores: cauda verò & omnes pinnæ minores eleganter variegatæ sunt. Ventriculum habet duos digitos longum, cum orificio tres digitos longo, & duos circiter amplo, quod in ipsas fauces inseritur: Unde ventriculum inflare instar utriculi potest. Caro ejus non comeditur. Ad orbium classem pertinet. Vescitur squillis: natans egregie explicat pinnas & inflat se, ut instar orbis, seu pilei appareat rotundus. Habui alium totum colore differentem, duos & semis digitos longum qui totus erat coracini coloris splendentis, & se inflabat. *Cutis* horum piscium facilè detrahi potest, & tomento impleta servari.

ARTICULUS III.

De Curvata Pinima, Puraque & Pisce innominato.

CURVATA PINIMA, *Lusitani Pointo*. Piscis est *Cordcovadi* magnitudine, vel etiam major, corpore oblongo, satis tamen lato & crasso, amplis branchiis, oculis grandibus argenteis. Caret *squamis*, & tegitur solummodo cute præterquam in medio laterum: nam cujuslibet lateris medium à branchiis usque ad caudam permeat lata linea aurei coloris; hinc à branchiis incipiens alia parallelos superius ducitur ad duas partes totius longitudinis; hinc hæc parallela secat oblique auream, & pergit parallelos usque ad caudam: linea hæc parallela aureæ anterius, & usque dum auream secat, duplici squamularum serie minimarum insignitur, & tota est glabra, postica parte, ubi secat auream, & infra itidem duplici serie squamarum notata, sed majorum, & linea ipsa non est glabra, ut anterius, sed aculeata quasi denticulus piscium. Color piscis in dorso & lateribus subvirescens, in ventre albus & splendens. *Pinnas* habet septem, nimirum post quamlibet branchiam unam oblongam: duas sub his versus posteriora junctas in infimo corpore: unam in medio ventre, & huic oppositam unam in summo dorso, & adhuc in dorso unam magis versus anteriora. Ab ultima dorsali & ventris pinnà continua, haud lata, acuta utrobique abit ad exordium caudæ: quæ furcata est. Capitur frequentius in mari, & boni est saporis.

Tab. xxxvj. 7. 8. 9. Marcgr. H. Bras. l. 4. c. 5. & 6.

PURAQUE, Lusitanis *Piexeviola*, ob figuram quam cum Cithara communem habent qua ludunt Lusitani. Piscis est latus, non crassus, cartilagineus. Longitudo ejus ab initio capitis ad finem caudæ unius pedis, & novem digitorum. Ab initio seu acumine capitis ad octo digitorum intervallum versus posteriora, cordis lati figuram habet, uti pingi solet, latitudo ejus, ubi maxima septem digitorum, excurritque ibi in latere in pinnas instar Raijæ, estque pene transparens cum luci obvertitur. Caret branchiis. *Caput* in coni figuram desinit. Ab acumine capitis tres digitos & semis retrò numerando, occurrunt oculi unum digitum ab invicem distantes, rotundi, prominentes, mediocris avellanæ magnitudine, pupilla nigra, circulo aureo. Ad utrimque oculum versus posteriora habet fistulam, minimi digiti

giti apicem capientem, per quam aquam evomere poteſt. Sub oculis, in inferiori tamen corporis parte, os habet, diſtans tantum ab initio capitis quantum oculi, ſeſquidigitum amplum, edentulum, & duo ſpiracula ſeſquidigitum poſt os verſus poſteriora: In quolibet latere quinque inciſuras habet, ut Raije & Tiburones.

Poſt anteriorem illam cordiformem corporis partem reliquum corpus teres, aliquantulum tamen compreſſum, & ibi latum tres digitos, & in quolibet latere habet pinnam mollem, tres digitos longam, & ſeſquidigitum latam: hinc anguſtius fit corpus uſque ad caudæ pinnam, ubi digitum eſt craſſum. *Caudæ* pinna fermè duos digitos longa, paulo plus uno lata, ſuperius longior, quem inferius, ut in Tiburonibus. Inter duas a. illas pinnas ſecundas laterales verſus caudam in dorſo, diſtantia duorum digitorum ab invicem adhuc duas pinnas erectas habet, ad tactum inſtar membranæ craſſioris, triangulares, duos digitos longas, ſeſquidigitum latas. Tegitur cute molli, nullis ſquamis, ac in toto inferiori corpore in medietate anteriori eſt albus, in poſteriori incarnati coloris cum albo mixti. In dorſo, aut ſuperiori corpore glutinis eſt colore, fuſcis maculis variegato, inſperſaque egregia varietate puncta ex albo cæruleſcentia. Pinnæ quoque glutinis habent colorem, ac in lateribus aliquid rufeſcentis mixtum. Acumen capitis cartilaginis colorem obtinet, qua etiam conſtat. Per totius dorſi longitudinem ad tactum ſpina dorſi, quaſi tuberculis minimis eminet. *Caput* illius recens lucet noctu. Caro ejus non comeditur. Sed ſi comedatur, aſſerunt piſcatores, per tres horas ſemifatuos reddi homines, dein ſponte ad ſe redire. Unius attactus, crepitum articulorum manus & brachii cauſat, qui tamen ſtatim deſinit: & ſi in medio tangatur, artuum tremorem efficit.

Capitur menſibus pluvioſis, quando tempeſtuoſum eſt in Bibribi fluvio, longè exterra adveniens, cum Rajis & Paſtinacis.

Piscis Innominatus in ſeptem digitorum longitudinem excreſcit; figura ſimilis illi, quem vulgo Harder appellamus; pinnis tamen aliter firmatis: duæ enim quæ in infimo ventre ãteriore ſub branchiis ſunt, magnæ & latæ, duæ poſt branchias in lateribus parvæ, in dorſo duæ mediocres, & in inferiori ventre poſteriori parva. *Cauda* conſtat pinna furcata. *Os* parvum, oculi magni. *Cutem* habet glabram, ſine ſquamis: in dorſo nigricantem, ac in utroque latere quatuor nigricantes maculæ magnæ à dorſo protenduntur, in ambitu ſuo violacei coloris: Inter maculas autem verſus dorſum prominet thalaſſinus color: reliquum corpus argenteum. *Pinnæ* nigricantes cum violaceo mixtæ, & duæ illæ magnæ ſub ventre quinque argenteis maculis ſingulæ inſignitæ. Inſignis coloris piſcis, quando natans videtur. Victitat venenis illis Beſaenen.

ARTICULUS IV.

De Mucu, Abacatuaja, & Acaramucu.

MUCU Braſilienſibus, piſcis tereti corpore, ut *Enneopthalmus*, vulgo *Lampreta*, Germanis Neunauge / nec craſſiori: circiter duos pedes fit longus, magis aut minus: Capitulum habet acuminatum, conicum; ocellos parvos nigros: os item parvulum: guttur inflare aliquo modo poteſt. Caret pinnis: per latera lineas obliquas nigras habet, angulos obliquos per medium laterum invicem facientes. Tab. xxxvij. I. 2. 3. Marcgr. H. Braſi. l. 4. c. 11.

Edulis eſt & capitur in lacubus & paludibus. Iconem ejus Nobiliſſimus de Laët in Americæ deſcriptione, ſub nomine *Ubirre* dedit, verum deſcriptio *Mucu* cum icone non ſatis convenit, ideo non eſt mirum, quod diverſum à *Mucu* eſſe ſentiat.

Abacatuaja, Luſitanis *Peixegallo*. Faber & Gallus marinus. Paſſeris magnitudinem habet, altus & latus inſtar illius, ſubrotundus; neque illo craſſior: *Os* illi eſt haud amplum, edentulum; *Oculi* nigri, circulo argenteo. *Pinnas* habet quinque, unam in dorſo, unam in ventre, utramque deſcendentem, & continuam ad caudam uſque: itidem poſt branchias utrimque unam: *Cauda* conſtat pinna furcata. Præterea habet duo quaſi fila in longum extenſa ab inferiore corpore, & unicum tale in dorſo ante pinnam dorſalem. Caret ſquamis, ſed tegitur cute leviſſima, ſplendente, coloris argentei; totuſque eſt illius coloris, exceptis filis illis, quæ nigra ſunt. Carnem habet boni ſaporis. In deſcriptione Americæ ſub nomine *Awah kattoe*, ſive *Jawke* datur. Icon ſuperius data, non in totum convenit, ideo repetimus.

Acaramucu Piſcis *corpore* eſt compreſſo, nec craſſo, verum oblongo, decem enim digitos longus eſt, quatuor latus, ubi latiſſimus. *Os* illi parvulum, anguſtum, rotundum, apicem minimi digiti admittens, ut piſcis triangularis. Superius & inferius in anteriori parte oris utrimque dentes triangulatim acuti. *Oculi* ſtuferi magnitudine, cryſtallini, pupilla nigra. Diſtant oculi ab ore, duos digitos & ſemis, plane in alto poſiti, tres quartas partes digiti à dorſo ſub utroque oculo, in quolibet latere, branchiarum loco fiſſuram habet oblique factam, unum digitum longam, trapezii figura. In dorſi ſummitate directè ſupra oculos, inſtar fili majoris, ſeu craſſioris cordæ violæ, corniculum habet oblique erectum verſus poſteriora, quatuor digitos longum & teres. In poſtica corporis parte inferius & ſuperius utrimque pinnam habet tenuem, tres digitos & ſemis longam, tres quadrantes digiti latam, quæ deſinunt Idem Hiſt. l. 4. c. 12.

circa caudam, quæ parallelogrammi figura exoritur à corpore, habetque pinnam sesquidigitum longam, paulo plus duobus latam. Caret squamis, sed tegitur cute glabra, parum tantum hispida, ut Xiphiæ, coloris albicantis, cui gryseus est admixtus, & in dorso paulum fuscus; pinnæ quoque grysei coloris. Non est edulis: in ventriculo algæ seu musci marini multum inveniebam. Parieti appensus noctu clarissimè lucebat in tenebris.

ARTICULUS V.

De Punaru, Timucu, & Guebucu.

Tab. xxxvij. 4. 5. &c. Marcg. H. Brasi. l. 4. c. 13. PUNARU pisciculus est quatuor digitos longus, corpore oblongo, capite crassiusculo, & anterius obtuso. *Os* habet parvum, in maxilla inferiore duos solummodo denticulos, longos, acutos instar acicularum: oculos superius & in fronte positos, pupilla nigra, circello aureo: & supra hos duo rubra fila brevia, prominula; branchias amplas: utpote quæ una ei est è duabus conflata. Pinnas postbranchiales duas oblongas, & sub his duas plane angustas. Paulo post occiput incipit pinna, quæ ad caudam usque producitur, spinulis prominulis suffulta. In medio infimo ventre incipit similis, ferme ad caudam usque pertingens. *Cauda* a. longiuscula, & parallelogramma. Tegitur cute fusca, & pinnæ sunt ejusdem coloris.

Reperitur hic & alia PUNARU species, figura corporis priori similis, sed mandibulas habens rostratas, quasi è minimis denticulis compositas. A summitate capitis pinna latiuscula extenditur usque ad exortum caudæ, quæ mollibus texitur spinis non prominulis. Postbranchiales habet ferè ut prior, ut & in ventre & cauda. Color ut prioris, sed variegatus est in lateribus lineis curvis obscurè purpureis. Utraque species inter scopulos vivit, & intrat etiam testaceorum domicilia.

Idem H. B. l. 1. c. 14. TIMUCU Lusitanis *Peixe agulha*, Piscis duos est pedes longus, corpore tereti instar Anguillæ. *Rostrum* habet osseum, tres vel quatuor digitos longum, acuminatum, utrobique dentibus minimis refertum: inferior rostri pars paulò longior superiori, & id quòd prominet molle, non osseum; caret lingua. *Oculos* habet rotundos, crystallinos, circulo argenteo: sex pinnas, nimirum duas oblongas postbranchiales, duas junctas in infimo ventre ante anum parvas, post anum unam, quæ ferè ad exortum caudæ porrigitur, & similem huic oppositam in dorso. *Cauda* pinna quasi bisecta constat. Caret squamis, sed tegitur cute. Summitas capitis & rostri ac dorsi cum medietate laterum olivacei est coloris: inferior medietas cum ventre argentei. Per utrumque autem latus secundum longitudinem linea tendit virescens, distinguens olivaceum ab argenteo. Pinnarum color respondet parti cui appositæ sunt.

Edulis est. Capitur in mari, & fluviis salsis Boni est saporis, præsertim frixus butyro: Caro ejus non est spinosa.

GUEBUCU Lusitanis *Bicuda*, piscis rostratus; oblongo & fermè tereti est corpore, ut *Dorada*: capite porcino; rostrato, cauda in duo cornua diducta ut *Albacara*, *rostrum* acutum, osseum, durum: partis superioris longitudo sedecim digitorum, inferioris decem. Crassities totius prope insertionem septem digitorum: utramque autem rostri partem movere potest. Branchias habet amplas: *Os* interius orbicularis figuræ, in medio sui hyperpolico foramine: lingua oblonga, alba, dentibus omnino caret. Oculos habet solidi magnitudine, pupilla crystallina, circulo argenteo. A rostri insertione caput in altum assurgit, ut in *Dorada* mare: Est autem caput ab oculis ad occipit longum septem digitos, novem altum. Corporis longitudo ab occipitio ad caudæ exortum quatuor pedum, & altitudo lateris post occiput unius pedis; in medio autem corporis decem digitorum, & prope caudam duorum. *Cauda* in duo cornua extenditur & ampliatur, quodlibet octodecim digitos longum, ad cujus exortum in quolibet latere duæ auriculæ membranaceæ. *Pinnas* habet sex: proxime post quamlibet branchiam unam, directè à latere protensam, dura membrana constantem in *Tiberone*, figura trianguli acuti, undecim digitos longam, & in exortu, ubi latissima, duos tantum latam: è regione harum in infimo ventre duo bacilliformia corpora juncta habet, ex osse nigro constantia, dura, plane ut os *Sepiæ*, quodlibet novendecim digitos longum, utrumque junctum, in rima longa, profunda recondere potest, quæ à natura secundum longitudinem ventris facta est ad caudam usque. Interstitio duorum pedum à fine hujus fissuræ seu ano, in infimo corpore pinnam habet triangularem sex digitos longam, latere anteriori firma spina munitam; etiam hanc in rimam quandam recondere & rursus surrigere potest: Octo digitorum interstitio ab hac pinna, parvam habet versus caudam, in acutum triangulum versus posticam partem desinentem, & è regione hujus similem & æqualem in superiore corpore, has duorum digitorum intervallo sequitur cauda, quam supra descripsi. Maxima a. omnium est pinna dorsalis, incipiens à summitate occipitis, quæ prætenditur per dorsum in trium pedum longitudinem, constans membrana pergamini æmula, costis intertexta, hanc quoque totam demittere potest ac in profunda rima condere: lata est sesquipedem, ubi latissima, & versus posteriora paulum angustatur.

Idem l. 1. c. 15.

Cute

Cute crassâ, sub aspera vestitur, tota subfusca: spinulis oblongis, trientem digitis longis, ut ita solida sit & aspera, cum squamis careat. Venter & caput inferius albicant, latera cinerei & argentei coloris: dorsum ex cinereo argenteo obscurè fuscum, ut & caput superius & rostrum; reliquum rostrum cinerescit flavo. *Pinnæ* omnes cum cauda ex cinereo argenteo fuscescunt, ut & dorsalis, quæ præterea maculis orbicularibus, nummi misnici magnitudine est variegata, illa post anum paulum undulata maculis fuscis: Carnem copiosam habet, non spinosam, pinguem, non glutinosam, ideo ad comedendum aptiorem, quam caro Marsorum. In ventriculo interiore multos integros pisces pedales inveniebat author.

ARTICULUS VI.

De Bagre aliquot Speciebus.

Tab. xxxviij. 1.2.3.4.5. Marcgr. H. Bras. l.4.c.16. BAGRE piscis sex ponit author Species. *Prima* est oblongo corpore, initio dorsi paulum elevato, capite acuminato seu conico, quod dura testa est tectum ad initium elevationis dorsi, pedalis longitudinis: Barbam habet sex cirrhis constantem, quorum quatuor inferiores sesquidigitum longi, duo superiores longitudinem totius piscis æquant. *Pinnas* obtinet septem, octavam prô cauda: nimirum duas postbranchiales loco inferiori positas, & ante quamlibet fortem aculeum, dentatum osseum, unam in summitate dorsi elevatam, & ante illam item aculeum fortem, æqualis cum pinna longitudinis: duas junctas in medio ferè infimi ventris, magis tamen versus posteriora, unam membranaceam sine spinis versus caudam, & huic oppositam mediocrem mollibus spinis suffultam. *Cauda* constat pinna furcata, caret squamis, sed tegitur cute per totum argentei coloris splendentis. Pinnæ omnes argentei sunt coloris, ut & barba & caput. Per medium utriusque lateris tendit linea argentea ad caudam usque constituta ex 77. protuberantiis. *Oculi* nigri satis ampli; os parvulum, edentulum, labiis elavatis. Piscis est edulis, si quis ab eo læsus fuerit, difficulter sanatur, & magnos patitur dolores.

Secunda corpore oblongo, capite compresso & plano, ore inferius parabolicæ figuræ, obtuso, edentulo. *Caput* octo digitos longum, testa dura punctulata tectum. *Oculi* parvi, rotundi, crystallini, quatuor ferè digitos ab invicem distantes. Barbam habet sex cirrhis constantem, quorum exteriores longiores, quatuor digitorum, reliqui breviores: septem illi pinnæ, octava pro cauda: una nimirum in summitate dorsi, firma spina anterius munita, erecta, tres digitos longa, totidem lata: duæ postbranchiales, itidem firma spina munitæ, quatuor digitos longæ, duos latæ, interstitio sex & semis digitorum post branchiales in infimo ventre (qui paulum extuberat) duæ junctæ, tres digitos longæ, duos latæ, in ambitu circinatæ: septem digitorum intervallo à dorsali, alia in extremo dorso, carnosa, sesquidigitum longa, unum lata, in extremitate mollibus spinis munita, & sub hac in infimo ventre alia paulo major cauda sequitur trium digitorum intervallo, in duo cornua diducta, crassa seu molli membrana constans duos & semis digitos longa, in quolibet cornu duos lata. Totum caput superius, & ad latera, dorsum totum & latera ad protuberantiam ventris usque, candidi cum diluto flavo & aureo mixti est coloris, in testa capitis etiam aliquid viridis transplendet: *Pinnæ* omnes & cauda gryseæ sunt: Venter & laterum inferior pars & caput inferius (quod planum est) albi coloris. Caret squamis, sed vestitur cute Bona satis est carne, melior quam Camarupi, cujus magnitudinem ferè æquat.

Tertia figura & magnitudine ut præcedens, sed barbam habet quatuor tantum cirrhis constantem, duobus nimirum longis octo digitos, & latiusculis instar ligulæ, duobus brevibus: ad pinnam dorsalem similis ligula novem digitos longa, & post branchiales pinnas eodem modo: cætera similis præcedenti.

Quarta Belgis vulgo *Clipbagre* decem digitorum longitudinem habet; corpore oblongo: Capite lato & compresso: ore parabolico, edentulo. Barba constat sex cirrhis, quorum quatuor inferiores unum digitum, superiores duos longi. Oculos habet parvulos, cærulescentes, quatuor digitorum interstitio ab ore in summitate dorsi tegitur testa dura ossea, & post branchias in quolibet latere pyramidalis testa angusta tegit latera. Pinnas habet septem, & octavam pro cauda: nimirum unam in summitate dorsi, elevatam, mollem, sesquidigitum altam, plus uno latam, anterius spina ossea crassa dupliciter serrata, duos & semis digitos lata sustentatam. In medio ventre infimo duas parvas: in fine pené dorsi, carnosam, parvulam, angustam, & è regione hujus inferius aliam parvulis spinis suffultam; cauda diffisa in duo cornua sesquidigitum longa. Tegitur cute: ac in capite, initio dorsi & lateribus, ubi testaceus est, umbræ est coloris, per reliquum totum dorsum & latera umbræ dilutioris, & fuscis maculis mediocris magnitudinis variegatur: in ventre albicat. A testæ latiore fine ad caudam usque in quolibet latere, per lineam tectam tendit ordo denticulorum acutorum, posterius versorum, qui clypeo duro serrato in medio insunt, nam anguli obtusi figura positi sunt usque ad caudam hoc modo 7.

Edulis est, sed pauca carne, quæ non magni fit.

Quin-

Quinta præcedenti similis, & maculis nummi milnici magnitudine variegatus: Verum caret denticulis illis in lateribus: lineam solummodo habet: & duos cirrhos, & sex longiores quam alter. Hæc species habet carnem bonam & pinguissimam.

Sexta magnitudine & figura similis illi, quem secundo loco descripsimus: sed barbam habet tantum quatuor cirrhis constantem, duobus nimirum longis octo digitos & latiusculis instar ligulæ, duobus admodum brevibus. Ad pinnam dorsalem similis ligula est novem digitos longa; & ad postbranchiales eodem modo; cætera per omnia similis illi, quem diximus; nam & ventrem ita protuberantem habet.

ARTICULUS VII.

De Ajereba, Jabebirete, Niqui, & Guatacupu.

Tab. xxxviij. 6.7. Marcg. H. Bras. l.4.c.16. AIEREBA Brasiliensibus *Rajæ* species, piscis planus, circinatus, unum pedem & novem digitos longus, & totidem latus (reperiuntur & duplo majores.) Quatuor digitorum interstitio ab anteriori circumferentia in superiori superficie duo foramina habet satis ampla, tres digitos ab invicem distantia, prope caudæ exortum orbicularis incisura est in quolibet latere: *cauda* teres, quatuor pedes longa, & circiter in medio sui, duas osseas spinas crassas retro dentatas habet, quibus pungit, quando ad spiracula apprehenditur, caudam incurvatam supra corpus levando. *Os* inferius habet, haud amplum, edentulum, incisuræ quasi parabolicæ. *Cute* tegitur in superiori corpore ferrei coloris, & in medio dorso insignitur tuberculis nigris, parvis: inferius corpus totum album. Caro nihili æstimatur in cibis.

Iabebirete Rajæ species, ejusdem magnitudinis cum *Ajereba*, figura autem obtusi vomeris ad latera extuberantis: sectiones prope caudam ut in illa, & præterea duo corpora cylindracea digiti crassitie protuberantia. Cauda longa. Color piscis superius è cinereo fuscus, inferius albus, carne probata est & bona.

Reperitur hic & alia *Rajæ* species præcedenti similis; excepto quod processibus illis cylindraceis prope caudam destituitur. Color totius corporis superius umbræ punctulatus per totum maxulis nigris, seminis sinapi magnitudine: *Cauda* aculeis caret. Carnem habet bonam.

Reperiuntur hic & *Rajæ*, quarum caudæ tres & semis pedes longæ, crassæ in initio tres digitos, & in fine plane acuminatæ, plenæ tuberculis nigricantis in totum coloris, flexiles ut scutica.

NIQUI Belgis Pieterman: Piscis est capite crasso, ore ranæ amplo, edentulo, crassa lingua, inferiore mandibula paulo longiori quam superior. Anterior corporis medietas est paulo latior, posterior angusta & teres: estque ut plurimum sex aut septem digitos longus, latus anterius quidem sesquidigitum aut paulo latior: Ocelli ipsi parvi quidem, sed exserti, cylindracei more cancrorum terrestrium, pupilla nigra, circulo è cinereo fusco. Branchias habet amplas, & post quamlibet pinnam unam, digitum longam & latam, in ambitu circinatam: in ventre sub his paulo inferius duas junctas: à medio dorso pinna ad caudam pene continuatur, semidigitum lata, at in fine paulo angustior, cui respondet similis in infimo ventre: *Cauda* plus digitum longa, minus lata, parallelogrammi figura, in extremitate circinata. Ante exortum pinnæ dorsalis duos habet aculeos fortes, & supra postbranchialem utramque unum acutum. Tegitur cute, cujus color ex nigro & umbra, gryseoque mixtus, nimirum in toto dorso, capite & lateribus, pinnisque omnibus; Venter albicat, & in lateribus etiam plus albi, quam nigri aut grysei est. Per totum dorsum, caput & latera, puncta nigra, magnitudine seminis papaveris, dispersa.

In arena absconditus jacet prope littus Maris, ac incedentes vulnerat.

Edulis est, si jecur & fel bene separetur, aliàs lethalis.

Guarapuca Lusitanis *Cavala*, Belgis Koningfisch / est corpore oblongo, fere æqualis ubique crassitiei, excepto versus posteriora, ubi magis magisque attenuatur. Ut plurimum in septem pedum longitudinem excrescit, & crassitiem corporis humani. *Caput* & *os* habet acuminatum, dentes acutos, rotundos, ordine positos, oculos magnos crystallinos, circulo argenteo: *Pinnas* octo, videlicet post quamlibet branchiam unam triangularem, directè à latere protensam: unam tenuem angustam ferè in initio dorsi, post hanc unam in eodem dorso triangularem erectam; sub hac in infimo ventre triangularem; duas mediocres triangulares in infimo ventre subter postbranchiales. *Cauda* constat magna pinna in duo cornua amplè extensa. A pinnis autem triangularibus, tam in dorso, quam infimo ventre, parvulæ ordine pinnulæ oblongæ sunt dispositæ usque ad caudam. Vestitur cute argentei coloris, cui in ventre paulum cærulei, in dorso multum miscetur, ut color resplendeat. In quolibet latere linea subtilissimis squamulis contorta describitur ad caudam usque. Boni est saporis. Est quidem *Scomber*, sed quia Icon quàm supra dedimus, non convenit, ideo & hanc adjicere placuit.

CAPUT II.

De Piscibus non omnino lævibus.

ARTICULUS UNICUS.

De Guacucuja, Guamajacu guara, & Guamajacu Attinga.

Tab. xxxix. 2. 3. Marcgrav. H. Braſ. l. 4. cap. 1. GUACUCUJA, *Monoceros* piſcis: *Veſpertilio* Aquaticus poſſet appellari. Corporis figura anterius eſt inſtar vomeris: *Corpus* octo digitos longum, quinque latum in medio, ubi latiſſimum: medietas autem corporis poſterior rotunda eſt, & verſus caudæ pinnam faſtigiatur in conum: medietas autem anterior vomeris ſeu lati cordis figuram obtinet. Piſcis autem non craſſus, ſed latus; caput vix prominet ſeorſim à corpore, eſtque illi inter oculos ſupra os cornu impoſitum, durum, duos pene digitos longum, conicum. *Oculos* habet nummi miſnici magnitudine, pupilla cryſtallina lenticulari, reliqua pars variegata maculis, & lineis flavis albiſque. *Oris* hiatus caſtaneum poteſt capere, ipſum edentulum eſt. Supra os carnea prominentia eſt inſtar tonſillæ humanæ ferè. In utroque latere in medio piſcis, brachium eminet, quatuor digitos longum, una junctura conſtans, inferior medietas brachii duos digitos longa eſt, unum lata in infimo ventre inter brachia duas habet pinnas ſeſquidigitum longas, quæ quaſi pedes ſunt. *Cauda* conſtat pinna duos digitos longa, ſeſquidigitum lata, ac fere quadrata. In inferiore corpore, ſeſquidigiti interſtitio à cauda etiam pinnulam habet parvam, & talem etiam in dorſo, trium digitorum intervallo à cauda. *Cute* tegitur, non ſquamis, quæ ſuperius fuſca eſt, multis tuberculis duris, per dorſum inſignita verſus anticam partem, & utrumque latus. In utroque autem latere undecim nigras habet maculas lentis magnitudine & figura, binas ac binas juxta ſe poſitas. Prope inſertionem utriuſque brachii etiam multas ejuſmodi maculas nigras habet, & ibidem in quolibet latere foramen parvum in corpus.

In ſumma, in lateribus, circa oculos, in extremis branchiis, mirè variegatur punctulis albis, nigris, lineiſque itidem albis & nigris, ut vix exprimi poſſit à pictore. In toto autem inferiori corpori egregii miniati eſt coloris, atque ibi cutis æqualis, verum ad tactum paulum hiſpida.

Tab. xxxiij. 9. Idem l. 4. c. 10. *Guamajacu Guara*, Luſitanis *Pexe Porco* & *Diabe:* Orbis eſt ſpecies. Longitudo ejus ab initio oris ad pinnæ exortum in cauda quatuordecim digitorum: pinnæ caudæ longitudo plus duorum digitorum: Rotundo eſt corpore, & craſſities ejus duorum & viginti digitorum. Caret ſquamis, tegitur cute, per totum corpus ex fuſco ochræ coloris pallidi, in ventre albi. Totum corpus aculeis munitum eſt, qui in lateribus longiores, in reliquis partibus breviores (longiores autem ſunt duorum digitorum) teretes, in extremitate valdè acuti, & ſinguli tribus inſertionibus, quaſi triquetris cuti infixi. Inter aculeos cutis ubique maculis nigris ſcatet, excepto ventre. Oculos habet magnos eminentes: Os parvum obrotundum, edentulum: pinnas tantum quatuor, duas in lateribus duos & ſemis digitos longas: unam in dorſo verſus caudam ejuſdem magnitudinis, & minorem ſub ano.

Poteſt orbis muricatus Geſneri dici.

Habui inquit author, alium minorem vivum Menſe Febr. anni 1639. item alios duos menſe Septembri vivos. Cutis eorum erat è fuſco vireſcens, in ventre nigricans: aculei ut prioris, & planè ſimilis figura corporis: prope quamlibet pinnam, maculam habebant nigram, ut & utrimque ad latera prope os. Pinnarum color erat flavus: oculorum pupilla nigricans, circulo luteo. Supra utrumque oculorum cornu exile, ſatis longum, molle, cutacea ſubſtantia conſtans, quod præ ſe fert natans, quando autem extra aquam eſt, flaveſcit. Inflare ſe poteſt & iterum conſidere. Sonum edit Urch / Urch. Si velis ut ſe inflet, trahe pinnam quæ in dorſo eſt.

Guamajacu Attinga Braſilienſibus, Marcgravio *Orbis muricatus* Ranæ rictu, ſeptem digitorum longitudinem habebat, & corpus oblongum: *os* Ranæ ſimile, & loco dentium tam ſuperius, quam inferius, os durum; oculos magnos, rotundos, protuberantes, pupilla cryſtallina circulo flavo: Branchiarum loco foramen in utroque latere digitum admittens, & pone hoc pinnam trapezii figura, unum digitum longam, duos latam: In extremitate dorſi verſus caudam etiam pinnam oblongam, haud amplam, & è regione hujus ſimilem in infimi ventris extremitate. Cauda conſtat pinna ſeſquidigitum longa, unum lata. Totum corpus tegitur cute ſpinoſa, quæ in capite in duram teſtam abit. Spinæ illæ conſtant duris oſſibus & acutis: in infimo tamen ventre caret ſpinis, ſed mollis eſt inſtar Ranæ. Totum corpus & caput ſuperius ex gryſeo & fuſco eſt maculatum: magis tamen ruffeſcit, inferius totum ex albo flaveſcit, ut & ſpinæ totius corporis, Pinnæ omnes flaveſcunt. Poſt utramque pinnam poſtbranchialem maculam habet nigerrimam ſtuferi magnitudine, & ſupra hanc utrobique, paulum tamen magis verſus anteriora aliam minorem nigerrimam. Ad utrumque latus exortus pinnæ dorſalis etiam ſimilem habet, parvulas item ſub oculis & ore. Utris modo ſe inflare poteſt. Edulis eſt, & capitur in fluviis dulcibus. Idem l. d. c. 14.

CAPUT III.

De Narinari, Tiburone, & Iperuquiba.

Tab. xxxix. NARINARI. Sunt aliquot illius species, hæc quam hic describimus, appellatur *Narinari pinima*: Lusitanis *Raja*, Belgis **Pulsteert** vel *Deicle*. Pastinaca marina. Corpus habet magnum, latum, fermè triangulare: constans ad utraque latera latissima pinna triangulari, carnosa: & prope caudam habet duas pinnas, palmi magnitudine, subrotundas æqualis longitudinis: caput magnitudinem habet mediocris porci, crassum, compressum, in medio quasi fossam habens. *Os* triangulo subrotundum, compressum paulò & in promuscidem desinens: nam oris hiatus quinque distat digitos ab extremitate promuscidis versus ventrem: amplitudo oris duorum & semis digitorum: edentulum, sed loco dentium os habet linguæ figura inferius in ore, quatuor digitos longum, sesquidigitum latum, ad fauces usque pertingens, & simile os superius, transversim positum, duos digitos longum & totidem latum. Inferius os constat è septendecim ossibus, albis, duris literæ U figuram habentibus, quæ arctè per membranas conjunguntur, hisce alia septendecim subjacent, singula singulis, spongiosa ad aspectum, nec ita dura, superius os cònstat quatuordecim ossibus literæ J figura, quæ eodem modo per membranas sibi invicem agglutinantur, iisque etiam alia quatuordecim ossa superjacent: duo autem illa ossa per membranas anectuntur aliis ossibus capitis. *Cranij* cavitas sex circiter digitos longa est, vix duos lata, in qua cerebrum latet. Promuscis tantum constat cartilagine. *Oculos* habet parvos, nummi misnici magnitudine: post oculos in quodlibet latere spiraculum amplum, pomi vulgaris capax; intra hæc branchiarum folia recondita jacent: ad latera inferius à fine capitis in quolibet quinque oblongas incissuras. *Color* totius superius ferreus, maculis albis per totum inspersis, magnitudine nummi misnici, inferius totum album. *Cutis* tota glabra lævisque. *Corporis* longitudo ab occipite ad exortum caudæ sesquipedalis, latitudo inter extremitates pinnarum triangularium, trium pedum, & decem digitorum.

Pinnarum prope caudam longitudo septem digitorum, latitudo quatuor. *Capitis* longitudo decem, latitudo septem digitorum, crassities sesquipedis. *Caudæ* longitudo quatuor pedum & trium digitorum: crassities sesquipedis. *Caudæ* longitudo quatuor pedum & trium digitorum: crassities in exortu quinque digitorum, quæ sensim gracilescit. Paulo post exortum caudæ superius parvam pinnam curtam habet, paulo plus digito longam, & mox post eam duos hamulos sibi invicem super erectos, piscatoriis hamulis similes & incurvatos, longitudine trium digitorum. Caro boni est saporis, sufficiens quadraginta hominibus saturandis.

Tiburonis species minor. Belgis een Crupshape, à figura. Convenit eum majore, excepto capite, quod triangulare habet seu prout cor vulgo pingitur. *Oculi* parvi ad latera ipsius capitis. *Os* parvum, triangulare longe infra positum, triplici ordine dentium minorum, unde ita nocere non potest, os quippe habens angustum. Caro melius sapit, quàm majoris. Tab. xxxix.

Iperuquiba, & *Piraquiba*. Lusitanis *Piexe pogador* & *Peixe piolho*, nostratibus *Dupger*, quia Tiburoni adhæret sugens. Octodecim digitos longus, ferè teres, quatuor digitos crassus, ubi crassissimus, in postica parte attenuatur. *Os* habet triangulare, cujus pars superior brevior inferiori, etiam linguam. *Caput* superius ad dorsum usque duos digitos longum, circiter planum & figuratum, ut palatum alicujus piscis striis transversis, hac parte Tiburoni firmiter adhæret in ventre, & capto illo simul capitur. *Oculi* parvi, flavi, pupilla nigra, semicirculo flavo. *Dentes* nulli, sed eorum loco multæ minutissimæ prominentiæ. Post branchias utrobique pinnam obtinet triangulatam, duos & semis digitos longam, subter in ventre duas junctas: à medietate corporis tam superius, quam inferius, etiam pinna extenditur angusta usque ad caudam, quæ pinna constat sesquidigitum longa. *Cute* tegitur per totum corpus cinerei coloris. Tab. xxxix.

TITULUS III.

De aliquot aliis, & inter hos monstrosis piscibus.

CAPUT. I.

De pisce ἀνθρωπομόρφῳ & Remoranti.

PIscem ἀνθρωπόμορφον, ita describit Kircherus: Capitur certis anni temporibus in mari Orientali Indiæ ad insulas Vissajas, quas insulas Pictorum vocant, sub Hispanorum dominio, piscis quidam ἀνθρωπόμορφος, id est, humana prorsus figura, quam ideò Peche muger vocant, ab indigenis Duyon. Caput habet rotundum, nulla colli intercapedine trunco conpactum. Extremæ aurium fibræ, quæ & auriculæ nominantur, ex cartilaginea carne eleganter vestita, quarum interior pars amplissimis formata anfractibus, veram hominis refert aurem; Oculos suis Tab. xl. I. Kircher. Artis Mognet. l. 3. par. l. 6. p. 675.

ſuis ornatos palpebris, ſituque & colore non piſcis ſed hominis judicares; naſo nonnihil aberrat: malam inter utramque non uſquequaque eminet, ſed levi tramite bipartitur; ſub eo verò labra magnitudine ſpecieque noſtris ſimillima. Dentium non quales in ſunt piſcium generi ſerratilium, ſed plenorum & candidiſſimorum continua ſeries. Pectus alba cute contectum, hinc atque hinc paulò latius quàm pro corpore in mammas extuberans; neque eas ut fœminis pendiculas, ſed qualis virginibus globoſas, plenas lactis candidiſſimi. Brachia non longa ſed lata ad natandum apta, nullis tamen ipſa Cubitis, ulnis, manibus, articuliſve diſtincta. In adminiſtris ſoboli propagandæ membris, in utroque ſexu nulla ab humanis diſtinctio: poſthæc in piſcem cauda deſinit. Hactenus ingenioſiſſimus Kircherus. Oſſa hujus piſcis inſignem vim ſanguinem ſiſtendi & attrahendi habent: viſa, ita ſanguinem currentem ſtringere, quaſi vena ligaretur. Efficaciora tamen fœminarum, & ex his quæ maculis ad nigrorem accedentibus diſtinguuntur. Alius quidam dicit, carnem carni hominis applicatam, ita omnes ſpiritus ad ſe
Nierem. N. H. l. 11. c. 4. attrahere, ut hominem veluti ſtupidum reddat. De *Remoranti piſce* apud Hugonem Linſchotanum habemus. Hiſtoria talis eſt: Navis quædam Luſitanica per Morambiquem in Indiam decurrebat. Vento hæc adeò ſecundo & optato utebatur, ut vela omnia pleniſſima navem proferre feliciſſimè viderentur. Diebus ergo quatuordecim integris curſum verſus Lineam æquinoctialem nautæ tenentes, & quotidie altitudinem matientes, tandem obſervarunt, gradus ad metam propoſitam, non minui aut pauciores fieri, verum quotidie multiplicari, ſeque ab æquinoctiali Linea quam longiſſime diſpelli & arceri. Quæ res non ſaltem præter omnes naturæ cauſas eſſe videbatur, ad admirationem univerſorum, verum etiam qui in navibus erant, certis ſe præſtigiis & incantamentis agitari, liquidiſſimè rebantur, cum ſcirent, illius loci mare hujus appulſus neutiquam cauſam eſſe, & vela ſecundis ventis interim nihilominus ex voto turgida procedere. Seſe ergò anxiè invicem contuentes, partim terrore, partim anxia vi & admiratione diu exercebantur; dum tandem, neſcio quo caſu, nautarum quidam, attentis & ſollicitis in undam oculis deſpectans, latam & ingentem quandam caudam proræ intortam innexamque contuitus eſt, qua piſcis quidam navem firmiter prehenderat, reliquumque corpus per navis longitudinem exporrexerat, adeò ut caput ipſius poſt puppim promineret. Hoc ille ſitu navis omnem molem ita violenter torquebat, ut illam contra violentiſſimum quoque reflantis venti impetum vi & robore ſuo immenſe retroageret, ſe cumque tot diebus rapide proferret. Jam itaque hoc pacto cauſa repulſus præcognita, adactis ſudibus furciſque & organis, conferentibus cæteris, ad arcendum eum tamdiu ſtudioſiſſimè laboratum eſt, donec tandem, cauda plicatili avulſa, navem ille deſtitueret, cum jam diebus quatuordecim integris illi agglutinatus adhæſiſſet, & violento reniſu eamdem, omni impetu ventoque contrario ſpreto, natando ſecum abripuiſſet. In æternum itaque memoriæ ſignum hiſtoriam hanc Pro-Rex in atrio ſuo depingi accuravit: quam effigiem his meis oculis perſæpe egomet cum magna admiratione uſurpavi, & circumſtantiis ſupradictis ſubnotatis diligentiſſimè perlegi.

CAPUT II.

De Piſce Goenſi.

IDem Hugo narrat, ex flumine quodam Guæ, cujus oſtium hyberno tempore pro loci more obſtructum erat, piſcatores quoſdam monſtroſum piſcem extraxiſſe, cujus ſimilem nec in India nec in aliis locis uſpiam videre contingit: qui ob novitatem Archiepiſcopo, ejus juſſu à pictore ad vivum exprimebatur cujus Icon ſeu effigies Regi Hiſpaniarum poſtmodum tranſmiſſa eſt. Animal illud mediocris magnitudinis erat, canem domeſticum vulgarem altitudine haud excedens, cujus roſtrum porcino ſimile protuberabat. Oculi ei parvi erant; nullæ aures, quarum loco duo ſaltem foramina hiabant. Pedes elephantinis (reſpectivè tamen) per omnia ſimiles erant. Cauda ad dorſi fines lata, ſenſim in acumen deſinebat. Per atrii pavimentem curſitans, ſuum porcorumve grunniebat ritu. A capite ad caudam univerſum corpus ſquamis, pollicis articulum prioris æquantibus, conſtitutum erat tam ſolidis ac firmis, ut nec ferrum, nec æs plus reſiſterent. Grandibus & frequentibus, non ſecus ac incus quædam à nobis plagis contuſus, nihil aliud quam convolvebatur, & echini more caput caudamque intro condebat, ut globi exquiſitam rotunditatem præſtaret: nemine interim juncturarum proportionem ſatis obſervante. Conglobatus, nulla, vel vi, vel machina develli aut expediri poterat; relictus tamen, ſponte ſe iterum pandebat aut explicabat, & qua via patebat errabat. Nieremb. H. N. l. 11. c. 5.

CAPUT III.

De Piſce ludicro, Tuſta, & Michipillin.

ILluvies menſtrua, & ludicrus geſtus, unde nomen meruit, commendant *Axotl*, Nieremb. H. N. l. 11. c. 13.

tolt, h. eſt, luſum aquarum. Genus quoddam eſt piſcium lacuſtrium molli cute inteƈtum, ac lacertarum more quadrupes, dodrantis longitudine pollicemque craſſum, etſi interdum cubitum excedat. Vulvam habet muliebri ſimillimam, ac venter ejus maculis fuſcis diſtinguitur, corpore medio ad caudam uſque, nempe prolixam & quæ juxta finem tenuiſſima ſit, paulatim ac ſenſim gracileſcit. Pro lingua eſt cartilago brevis ac lata. Quaternis natat pedibus, in totidem digitos, perſimiles ranarum, fiſſis. Caput depreſſum eſt, & reliqui corporis proportione magnum. Hiſcens riƈtus, aterque color. Huic menſtrua ſingulis quibuſque menſibus fluere obſervatum ſæpe ſæpius eſt, haud aliter au mulieribus; tum venerem abunde excitare, haud ſecus ac ſcinci facere ſolent, quos terreſtres crocodilos quidam vocant, ad quorum genus fortaſſe pertinet. Salubre ac gratum præbent alimentum, nec diſſimile anguillarum carni. Multis modis parari ſolent, frixi nempe, aſſi, elixique. Verum ab Hiſpanis magna ex parte ex aceto mulſo, addito pipere, caryophillis, atque ſiliquaſtro Indico: à Mexicanis vero ſiliquaſtro ſolo, ſeu intaƈto, ſeu integro, familiariſſimo illis ac prægrato condimento.

Nie-remb. H. N. l. 11. c. 14. *Puſtæ* capiuntur in fluminibus Panucinorum, minimi digiti vix æquantes longitudinem atque craſſitudinem, ſed ventre ranunculorum inſtar paulo protuberantiore, quibus ſimul eum miltomame permixtis & admotis, ſubvenitur paſſis eriſypelata, brevitate & facilitate mirabili. *Michipillin* ſeu ova piſcium, dicitur genus quoddam lacuſtre, album, quod ex omni piſcium in lacu degentium Mexicano conflatur multitudine, unde faƈtum eſt illi nomen. Statis anni temporibus eadem capitur palude, haud aliter quam thynni, trichiæ, ſcombri, ſimileſque piſces, alii gregatim vagantes in Oceano. Agmen piſciculorum eſſe creditur, haud lendibus majorum. Medio id procedit alveo, in neutrum littus inclinans, tam numeroſum à multitudine, ut quinque cubitorum intervallum aut amplius occupet. Non prætermittunt occaſionem piſcatores, ſed diligenti obſervatione & cura vagantes piſciculos captant excipiuntve retibus, atque ita non mediocris ſolet ſæpenumero fieri captura. Coquuntur iidem alienis fiƈtilibuſve vaſis, ferculiſque ubi opus eſt, adiiciunt, addito ſiliquaſtro chillive: quo apparatu neque modico neque ingrato cibo conſtant, ſed quo non modo Indi, verum advenæ quoque Hiſpani ſæpenumero veſci gaudeant.

Nie-remb. H. N. l. 11. c. 41.

CAPUT IV.

De Ambiza & piſce mulari.

ADneƈtam quod Philippus Pigafeta ſcribit de quodam piſce Zairi, qui membra duo habet manus humanas referentia, & caudam clypei & forma & magnitudine. Vocatur hic ab incolis *Ambize angulo*, id eſt, *porcus aquatilis*, propter pinguedinem qua porcum refert. Caro, quæ ab incolis fumo induratur, & ad lautitias reſervatur, & guſtu & odore eſt grato. Aquam dulcem non relinquit. Pabulum ejus eſt gramen, & omnis generis herbæ in littore enatæ. Ore bovem refert. Tantæ interdum & magnitudinis, ut quingentas libras pondere elevet. Capitur à piſcatoribus non ut piſcis, ſed fere ut bos. Obſervato enim loco diligenter, ubi paſci ſolet, ſcaphis ſuis exſpeƈtant, & advenientem contis aut remis occidunt: occiſum ad aulam regiam deferunt; aliter enim capitali propoſita pœna (ut & alios piſces, qui hinc Regii dicuntur, nempe trutas, & cacongo piſcem ſingularem, ſalmonem figura referentem, ſed colore diverſum, caro enim ea eſt alba; & tam pinguem, ut prunis ſuperimpoſitus eas extinguat) vendi non poteſt. Unde diligenter ne impunitas audaciores reddat, obſervantur piſcatores ab Aulicis, & deprehenſi abſque ulla remiſſione pleƈtuntur. De *piſce mulari* ſic ſcribit Nierembergius. Nie-remb. H. N. l. 11. c. 55.

Sub Philippo II. viſa in Oceano bellua duabus velificans alis, navis ſpecie. Fregit unam bombardæ iƈtus. Irrupit per fretum Herculeum bellua furens, & horribilibus frendens mugitibus atque illapſa per mediterraneas Hiſpaniæ oras, Valentiam appulit, ubi demum exanimata, centum & quinquaginta dodrantes prolixa, molis circuitus centum, vacuitas cerebri ſeptem homines capiebat. Nie-remb. H. N. l. 11. c. 62.

Eques in os conſiſtere poſſet. Maxillæ ſervantur in Eſcuriali uſque ad decem & ſeptes pedes porreƈtæ, viginti armatæ dentibus duorum dodrantum, minimi unius. Genitalia immodica. Appellatum idcirco monſtrum piſcis mularis. Aliqui eruditi lamiam fuiſſe putarunt ob fauces & ingluviem. Duo cadavera in ſtomacho reperta. Creditum quoque aliquibus hujus generis belluam devoraſſe Ionam Prophetam. Quis certo ſciet?

CAPUT V.

De Piſce tauriformi & Amilotl.

PIſcis tauriformis eſt Franciſco Hernando piſculus vix duos palmos longus, ſed pin- Nie-remb. H. N. l. 11. c. 24.

pinna munitus caudæ inſtar, ſed pæne prolixa digitos: corio intectus duro, fuſco, ſed circa ventrem candenti, & ubique pentagonis ſex anguliſve diſtinctos figuris. Os eſt minimum, ſed longiuſculis munitum dentibus: Oculi magni, pinnæ circa aures binæ ſatis parvæ, quemadmodum & aliæ duæ, quarum altera circa extrema ventris eſt, altera verò juxta poſtremum dorſum; mirum eſt, in hoc piſciculo duas prominere juxta frontem ſpinas acuminatas, infractæ duritiei, inſtar corniculorum, ac totidem alias eadem magnitudine & forma circa ventris poſtrema. Vide an ad Boopa vel Acanthiam referri poſſit. *Amilotl* vero eſt piſcis teres, lacuſtris, ſquamoſus, candeſcens, maculis aſperſus pullis, ſeſquidodrantem longitudine, & pollicem craſſitudine excedit. Binas pinnas habet in dorſo, totidem in ventre, utrimque unam, ac infra ventrem alteram. Caput eſt oblongum, roſtrum acuminatum: ſed inferna maxilla prominentior. Oculi ſunt nigri, iris aurea. Aureum caput, venter luteus, adeoque reliquum pænè corpus. Victum ejus ſic commendat Franciſcus Hermandus. Optimum & concoctu facile præbet alimentum; nam & ovis capitur magna ex parte onuſtus, adeoque gratum, ut cum gravem quamdam evaſiſſem ægritudinem, mihique nutrimenta omnia, à ſanis hominibus & ſagacioris palati vehementer expetita, ſorderent diſplicerentque vehementius, hoc uno cibi genere ſuaviſſime uſus ſim, & ad vires inſtaurandas non mediocriter adjutus. Sed magnitudo ipſa adeo gratiam commendat, ut quo in majorem amplitudinem adoleverit, eo majori habeatur in precio, expetatur avidius, rarius inveniatur venalis, inventuſque ematur carius.

Nierem. N. H. l. 11. c. 16.

HISTORIÆ NATURALIS DE PISCIBUS.

LIBER V. De Cetis.

CAPUT I.

De Cetis in genere.

Galen. 3. de Alim. facult. c. 21. & 37.

Etorum nomine ſepè tam apud Græcos quàm Latinos ingentis molis piſces intelliguntur; hic pro illis duntaxat ſumimus, qui pulmones, arteriam, collum & alia membra cum terrenis quadrupedibus communia habent, quibus omne propriè dictorum piſcium genus deſtituitur. Specialius aliquando, ſeu pro Piſtrice, ſeu pro Balæna ſumi, apud Ciceronis Aratum, & Oppianum videbis. Integuntur *corio*, qui Macedonibus, dum è Meſambria Tocam navigarent, viſus, corio ſquammoſo, tam craſſo ut cubitum æquaret, oſtreisque patellis, & algis oppletus, pro monſtroſo habendus eſt. Lora ex eo fiunt, quibus maxima pondera per cochleas ſublevantur, ſimili duritie & nervoſe eſſe, & chordas ex iis ad bellica inſtrumenta confici, prodidit Æ-

Æl. H. A. l. 17. cap. 6. Plin. H. N. l. 9. c. 7.

lianus. *Pulmones* habent, quod plus caloris, quia ingentis molis animalia, ut poſſint moveri, requirunt. Branchiis ideò carent, ſed *fiſtulas* (ora vocat Plinius, nares Ovidius, Cardanus oſcula) accepere. Ductus hæc ab ima palati ad extimam parte duplex, ſepto diſtinctus, & noſtrarum narium foraminibus ad palatum deductis, proportione quodammodo reſpondens. Unicum in extima parte literæ C. figura foramen apparet, quod carne pingui, tanquam operculo, tegitur. Reſpirationis gratia datas, vel exinde colligas, quod obturatis, citius moriantur, quod in Delphino Rondeletius

Ariſt. H. A. l. 9. c. 2. & 4. de partib. c. 13.

obſervavit. *Os* ipſos ſubter habere, Ariſtoteles & Plinius reliquere, ut dum reſupinantur, piſces quos captant, evadendi tempus habeant, in promptu habere, obſervavit Rondeletius. Reſupinatos tamen cibum capere, tum ob dictam cauſam, tum propter longam & multum infra deſcendentem oris ſciſſuram. Carent quidam *Dentibus*, inſtructi quidam, ſerratis, planis, exertis, aliquando hominis ſimilibus. Eboris inſtar candidos, ad opera firmos, anteriores latos, ne hæreret cibus, poſteriores acutos, ut promptius divideretur, apud Cardanum legimus. *Mammas* fœminæ habent; detractos aliquando ex una in Aquitanico littore duo lactis cados, Rondeletius prodidit. Audire certum, & nulla manifeſti inſtrumenti veſtigia, ut putat Ariſtoteles, Rondeletius tamen in Delphini cranio, meatum qui ad cerebrum uſque excurrit invenit. Vehementer *pingueſcunt*, quod piſcium carne alantur, & moveantur tardiſſimè, quod tardo motu digeri poſſet, denſitate corii præpeditur. *Internas partes* verbis Rondeletii deſcribam. Sub peritoneo, inquit, partes quæ ad nutritionem & generationem conformatæ ſunt, ad quadrupedum terreſtrium magis quam ad piſcium partes accedunt. Nam *Epiploon* habent, ſed minus pingue, quo ventriculus & inteſtina incaleſcunt, & foventur. *Ventriculum*, magnum, cum ad juſtam magnitudinem accreverint: in recens natis exiguus eſt, & geminus videtur. Ejus fundo *pancreas* hæret, deſinit in *inteſtina*, quæ in multos gyros convolvuntur, eadem ferè ubique craſſitudine, præterquam in extremis, quæ mediis paulò ſunt latiora. *Meſenterium*, vertebris annectitur, glandulas nigras, venas, arteriaſque intertextas habens. *Renes* venæ magnæ trunco, arteriæque magnæ per emulgentes annectuntur, ſunt inter epar & teſtes ſiti. *Urina* per *ureteras* in veſicam percolatur: quæ terreſtrium animalium veſicis ſimilis, ſita eſt inferiore ventris parte. In iis qui utero adhuc geſtantur, in urachum deſinit, per quem urinam deponit in allantoidem tunicam ad diem uſque partus. Editi in lucem, per pudendum urinam veluti terreſtria emittunt, & per muſculum ſphincterem retinent. *Vracho* arteriæ umbilicales adhærent, arteriæ magnæ inferioribus ramis inſertæ. Utrinque ſunt *teſtes* oblongi, quibus præparantia vaſa præpoſita ſunt, infiniti ſcilicet venarum arteriarumque è magna vena ortarum ramuli, qui poſt varios & multiplices anfractus, in epidymin inſeruntur. Cum enim magna ſanguinis copia, multo ſemini generando neceſſaria ſit, quæ longo vaſorum ductu, ob ſpatii brevitatem tranſmutari & elaborari non poteſt, ſolerter

Cardan. variet. cap. 37.

Ariſtot. H. A. l. 4. c. 8.

ſolerter admodum natura gyros illos vaſorum conſtituit, ut illis, id quod longitudini deeſt, penſaretur, & quibus ſinguli meatus capreoli intorti dependent, & glanduloſa corpora radici pudendi adnata deſinunt; ex quibus meatu urinario, nervo cavo *genitale* conſtat humano ſimile, cujus extremum foris propendet, in glandem tenuem linguis avium ſimilem deſinens, quæ præputio non omninò integitur: intus replicatum latet, ad veneris uſum exoritur. Venas ſuas, nervos, arterias, idem pudendum habet. Oſſi innititur, quod oſſi pubis proportione reſpondet. *Thorax* coſtis veris ac mendoſis, ſterno, vertebris, muſculis conſtat: cujus capacitatem *pulmones* magni complent, denſiore ſubſtantia quam in terreſtribus: craſſitudine & colore hepar quadrupedum referunt, tum, ne aqua in rariorem ſubſtantiam penetrans, ejici non poſſet; tum ne in magnis exſpirationibus, quibus in aquis ferè ſemper coguntur, tenuior ſubſtantia ferè diſrumperetur. At in duas partes divulſi ſunt, parte inferiore adeò gracileſcunt, ut membranam eſſe affirmes. Undique *Cor* complectuntur pericardio concluſum, in medio thorace locatum, nulla in re porcorum cordi abſimile: duos ſinus, totidem auriculas, denique omnia ſimilia habet. Adhæc, aſperam arteriam, Oeſophagum, muſculos & quæcunque in terreſtribus corporibus ſunt, clavicula exempta, reperire eſt. *Caput*, cum vertebris articulatur. *Cerebri* diſpoſitio diverſa. Nam in anterius & poſterius diviſum eſt, non in dextrum & ſiniſtrum, ut in homine. *Nervorum* conjugationes ex eo naſcuntur, plexus χυροειδὴς, in eo rete mirabile, meninges duæ pro integumento. *Vulva* in fœminis cervicem palmum unum longam habet: ea deinde in ramos duos diſtribuitur, veluti in quadrupedibus terrenis videre eſt, teſtes ad uteri cornua poſiti, pudendum inter umbilicum & podicem. De *Magnitudine* in ſingulis ſpeciebus dicetur. *Locum* ſi ſpectes, in ſolo nec tamen omni mari (Pontus Euxinus nullos habet) reperiuntur. Semperque ferè in alto verſantur. Circa ſolſtitia maximè viſuntur, quod tunc illic ruant turbines, tunc imbres, tunc delectæ montium jugis procellæ ab imo vertant maria, pulſataque ex profundo, belluas cum fluctibus volvant. Aliàs in fundo maris ferè degunt, molis ſuæ pondere. *Cibus* ipſis piſces, harengi inprimis, quos quandoque tam avidè perſequuntur, ut in littora vadoſa impingant. *Generant* intra ſe, & catulos enituntur. Hi teneri ſequuntur matrem, quod à nautis viſum. *Motu*, ob corporis molem, & ventris ingluviem tardo feruntur. *Viſus* & *ruditus* ipſis hebetior. Hinc curioſæ omnium naturæ beneficio, piſciculo, ſi credere fas eſt, tanquam duce utuntur. Odore piſcis adeò delectantur, ut ſeſe navi affricent. Strepitu terreri Arrianus in rebus Alexandri M. prodidit. *Uſum* in cibis, apud Ichtyophagos, prodente antiquitate invenere. Præparationem vide apud Aldrovandum.

CAPUT II.

De Cetis in ſpecie.

ARTICULUS I.

De Balæna.

ET hæc de Cetis in genere ſufficiant, in ſpecie jam de iiſdem agentur. Numerantur autem inter eos, *Balæna*, *Balæna vulgi*, *Phyſeter*, *Priſtis*, *Orca*, *Delphinus*, *Phocæna*, *Scolopendra*, *vitulus marinus*, & *Manatì Indorum*. *Tab. xlj. Tab. xlij.*

BALÆNA, Græcis φαλαίνα, vel παρὰ τὸ βάλλειν, id eſt emittere, quod maris aquas per fiſtulas emittat, vel a φάλον quo vocabulo Græci meatum in galeis militaribus, cui plumas inſerebant, indigitant, vel à Chaldæo בלע quod & devorare dicitur. Ingentis eſt magnitudo. Viſa in Indico mari, quaternum jugerum, ſeu nongentorum ſexaginta pedum longitudine. Centum & quinquaginta cubitos, obtinebat, quem Nearchus ejectum vidit. *Deſcribitur* à Bellonio, Rondeletio, & Aldrovando. De *ſuo* ſcribit Bellonius, adipem ejus velut oleum non concreſcere: pinnas habere utrinque unam & tertiam in dorſo, quæ totum corpus dirigit. Caudam lunatam, Corium nigrum; cui pinguedo pedis altitudine ſubſit, lardum quadrageſimale appellant. Lingua eidem aliquot librar. pondo. Ante oculos prætenturæ, ſeu tenues quædam aſſulæ, quatuor ulnas longæ, ac ſeſquipedem latæ, longiſſimis villis præditæ, quibus iter prætentat. Oſſa tam magna, ut poſtes ex iis fieri ſoleant. *Rondeletius* ſuæ parvam linguam, & quæ quatuor duntaxat vel quinque vaſa ſalſamentaria adſcribit. Alibi, penem ſe unius vidiſſe, qui à procero homine humeris deportatus terram contingeret, ſcribit. In ejus, quam *Geſnerus* deſcribit, ventriculo tria dolia crudorum piſciculorum, inter quos ſalmo unius ulnæ longitudine, inventa ſunt. Pelle nigro undique tegebatur, niſi quod maculæ duæ candidæ, utrinque ſupra medium oculi inciperent, & retro tenderent. Tota maxilla inferior erat candida, & pars quædam ſub ventre. Plura apud Geſnerum vide. *Aldrovandi* prior colore erat ſubcæruleo, tota maculis nigricantibus conſperſa, ventre candido. Altera, quam Buſalinam vocat tota nigricabat. Capta erat An. M. D. LXXVII. in Scaldi decem ab Antwerpia milliaribus monſtroſa, quam Pareus deſcripſit. Longitudo ejus erat pedum octo & quinquaginta, altitudo ſexdecim. Cauda quatuordecim pedes lata, àb oculo ad extremum roſtrum intervallum ſexdecim pedum, *Voſſius de Idol. l. 4. c. 32. Plin. H. N. l. 9. c. 3.*

Ma-

Maxilla inferior ſenum in ſingulis lateribus pedum erat, viginti quinque dentibus armata, qui totidem foraminibus in ſuperiore dentibus omninò carente excavatis, recondi poterant. Tot dentium longiſſimus ſex pollices non excedebat. *Locus* ipſe procul à terra ubicunque degit. Plurimas autem circa Iſlandiam, Gronlandiam, & vicina Septentrioni loca, à Biſcainis, Anglis, Hollandis, circa æſtivum inprimis ſolſtitium, quo tempore ſinus receſſuſque maris pacatiores quærunt, capiuntur. In Taprobanæ mari Thunnis inſidiari, apud Ælianum legimus: in Gaditano Oceano non ante brumam conſpici: ſtatis temporibus in quodam ſinu placido & capaci, mirè gaudentes ibi parere, condi, Plinius prodidit. *Victus* ipſis piſces, viſus qui quadraginta aſellos devoraverat, eoſque adhuc recentes, quos oculatus teſtis diſſectos & ſale conditos ad ſolem ſiccavit. Sunt qui comedere maſticando negent: piſces deglutire integros, eoſque minutos, quod interna gutturis membrana nil magnum ingredi ſinat, dicunt. Quidam carne veſci negant, quod in captæ viſceribus præter mucum & ſpumam nihil reperiatur. Piſciculum Lodel venatoribus dictum, ſi copioſe voravit inobviatur quaſi, & in furorem acta, nec hominibus nec æqualibus ſuis parcit. De *Coitu partuque* (verba ſunt Schonfeldii) venatores referunt, Balænas contracta ſocietate & conſuetudine in amorem mutuum, quum conjunctione, ſaltatione, aliiſque affectuum conjugalium ſignificationibus inter ſe teſtantur coire; hinc unà natare ſemper, amicitiamque cæptam conſervare, donec accenſa ad libidinem fœmina, erecto ad perpendiculum & in caudam corpore, marem eodem poſitu obvium, pinnis ſuis, tanquam brachiis duobus, amplectatur, mutuoque complexu per horæ dimidiam, vel integram utræque hæreant: Inde conjugium & converſationem ad mortem uſque colere. Fæmellæ fætum autumno inter Octobrem & Januarium pariunt, unicum, tauro non minorum, imò majorem pro matris quantitate, qui ſub maternarum pinnarum præſidiis & tutela tutas, non deſerit parentes, niſi ablactatus. Philoſtratus faucibus ab eis filios abſcondi, ſi quando majorem belluam fugere contigerit, prodidit, quod & apud obſcurum de natura rerum authorem invenies. Terræ defectu aquæ affinis, aquâ ore recepta & ejaculata ſuccurrere, fide ejuſdem dicitur. *Dormire* edita per ſumma fiſtula, Ariſtoteles author eſt: ſtertentes audiri, Plinius: in ſiccum exire ut à Solis radiis caleſcant, Oppianus & Ælianus. *Inimicitiam*, cum Delphino, Thunnis & Orca gerit. A gladio piſce ut ſupra diximus vehementer timetur. Ziglerus caſtoreo aqua diluto & in mare effuſo adeò terreri, ut totus grex diſſipetur prodidit. De *venatione* & *captura* vide Schonfeldium. *Uſus* adipis in lucernis, ad inungenda coria, curruum rotas, & alia. Cardanus viſcera quia pinguia, & ſapore & violæ quaſi odore commendari ſcribit. Galenus eis mucoſum ſaporem tribuit. Viginti balænarum *genera* apud Hartenium inveniuntur, ex quibus *Primum* quot Ninting vocatur hominem fugit, & comeſtibile eſt. *Decimum*, quod Fiſcraake, haleces verſus terram fugat. *Undecimum*, quod triginta ulnarum, ultra ſeptuaginta dentes habet, & eos tam magnos, ut inde tabulæ ac manubria cultellorum fiant. *Duodecimum*, non habet pinnas in dorſo. *Decimum quintum*, quod Rodkemling vocatur, ſubvertit naves, & X L. eſt ulnarum. *Decimum ſextum*, quod Nahwal, anterius in ſuperiore mandibula, dentem longitudinis ſeptem ulnarum, adeò exactè tortum in circuitu, ut humano ingenio melius fieri non poſſet, habet. *Decimum ſeptimum*, quod Skeling, octuaginta ulnarum, diverſos ſuperciliorum ſupra oculos habet ordines. *Decimum octavum*, quod Nordhwal, nonaginta ulnarum, vivit niſi de pluvia & rore cœleſti, quod Haffnegrufſiæ, magis inſula eſſe videtur quàm piſcis. Fides ſit penes authorem.

Schonfeld. in Ichtyol. — Ælian. H. A. l. 16. c. 18. — Plin. H. N. l. 9. cap. 6. — Schonfeld. in Ichtyol. — Philoſtrat. l. 2. de vita Apollonii. — Ariſt. H. A. l. 4. c. 10. — Oppian. Halieut. l. 1. v. 404. — Ælian. H. A. l. 9. c. 50. — Galen. l. 3. Alim. — Schonfeld. in Ichtyol.

ARTICULUS II.

De Balæna vulgi, & Phyſetere.

Bellua hæc ut plurimum triginta ſex cubitos longa eſt, octo alta, ut Rondeletius deſcribit. *Oris* ſciſſura ad duodeviginti pedes porrigitur. *Dentes* in eo nulli, ſed horum loco in utraque maxilla, corneæ ſunt laminæ nigræ, ſenſim in pilos ſuillis ſimiles deſinentes, quæ in anteriore & poſteriore ſive interiore oris parte breviores ſunt, in media longiores. Ab interioribus *Lingua* intus continetur & coërcetur: inde abducta vel abſciſſa ita diffunduntur, ut in eundem locum iterum recipi non poſſit. *Oculi*, quatuor ulnarum ſpacio à ſe diſtant, foris parvi apparent, intus capitis humani magnitudinem ſuperat. *Pinnas* duas maximas in lateribus habet, quibus natat, & catulos in metu occultat, in dorſo nullam habet. *Cauda*, ſitu caudis Delphinorum ſimilis eſt, figura non multum abſimilis, quam cum movet, ita mare agitat, ut naviculas ſubmergat. *Roſtro* eſt brevi. *Fiſtula* caret. *Corio*, duro, nigro, integitur, ſine pilis, cui lepades, & oſtrea hærentia aliquando repeериuntur. *Internæ partes*, veluti in Delphino. In ventriculo mucus, ſpuma, aqua, alga fœtida, ambra inveniuntur, ut exinde Carnivoram non eſſe colligas. Vitulos vivos parit. Carnis nullus *in Cibis* uſus, ſola lingua commendatur, ſale condita. Viginti tria ſæpe

Aldrov. de Cetis cap. 7.

Aristot. H. A. l. 3. c. 12. — Plin. H. N. l. 11. c. 37.

sæpe vasa eâ implentur Μυςίκητον Aristotelis esse, vel exinde colligitur, quod pro dentibus setas, quibus intus os hirsutum est, habeat. Plinius musculum manuum benè dixit, sed pro duæ Balænæ malè posuit.

Physeter, qui & Physalus, παρὰ τὸ φυσᾶν, id est à flando dicitur, quod copiosiorem aquarium eluviem præ cæteris efflare scribatur. Gesnerus eundem vel saltem affinem cum Pusti, qui πρίστις, πρίςις & πρίςις, dicitur, facit, quem vide. Diversum esse à Physalo maris rubri, ex descriptione videre est. Magnitudine hic adulti Gobionis, sine ore, cum branchias tamen habeat, perniciem ei qui gustaverit creat. Intumescit enim, tandemque ventris profluvio vita finitur. De *Descriptione* inter authores non convenit. Plinius ingentisque columnæ modo se attollere scribit. Solinus super antennas navium velis quondam diluvium eructare addit, quod Strabo commune cetis in mari extero circa Turdetaniam facit. Turnerus portentosæ magnitudinis cetum facit; & singulos se eorum tantum aquæ è fistulis, quas in capitibus habent ejaculantes vidisse, ut singuli singulas naves aquarum copiâ in profundum submergerent, adjicit. Bellonius hoc solo à Balænis differre, quòd nullas prætenturas habeat, neque tam vastâ corporis mole, figuraque sit magis tereti. Rondeletio est ore maximo, dentibus acutis, serratis, linguâ carnosâ & magnâ, fistula longè quam reliquis crassiore, pinguedine multâ.

Ælian. H. A. l. 3. c. 18. — Plinius H. N. l. 9. c. 4. — Strabo Georg. l. 15.

ARTICULUS III.

De Puste & Orca.

Tabula XLIII. Aldrov. de Cetis c. 5. Bellon. de Aquatilib. l. 1. — Aloysius l. 6. Navigat. — Clusius Exot. l. 6. c. 19.

Pustes à secando, quod pernicissimè natet, dictus est. Perperam à Bellonio capite vasto, rotundo, & cacabi figuram exprimente describitur, quo modo namque aquam velociter secaret? Rondeletio est rostro, valdè longo, osseo, utrinque aculeato. Aculei validi sunt, & Delphinorum dentibus similes. Aloysius Cadamustus serram aquaticam vocat, eaque in assamenta secari ligna scribit. Clusius ipsius formæ ratione inter Galeos seu caniculas reponi debere affirmat: eumque ita ex pictura describit. Erat hic piscis, inquit, corporis formâ & colore Galeorum generibus, aut Caniculæ Aristotelis valdè similis: nullis tamen maculis ut illa, conspersam cutim habens, perinde tamen rudem, & instar Zygænæ cutis asperam, fusci in dorso coloris, in ventre candicantis, & sex pinnas habet; in lateribus, medio videlicet pænè corpore binas, &c. Caput in longum & angustum, planum & firmum rostrum porrigebatur, utrinque cum iis dentibus, sive osseis firmisque & rectis spinis, ex adverso sitis serræ instar munitum, viginti vel etiam pluribus, &c. Binos oculos in prona capitis parte habebat, binas nares in supina, & infra illa oris scissuram, *ut Zygænæ* fere transversam. Reperitur plerumque in Oceano occiduo.

Orca Latinis à vasis olearii aut vinarii similitudine dicitur. Quodnam apud Græcos habeat nomen, vix compertum, nisi vocabulo Orygis apud Strabonem, quem in mari extero circa Turdetaniam ponit, veniat. Bellonius ocrynum Oppiani esse credit, sed perperam. Thunni enim hic genus maximum. Delphino est corpore toto vigesies crassior, potissimum circa ventrem: Toto tergore atra, ventre ex albo roseo, ad latera ferè cærulea. *Rostrum* habet simum, sursus repandum; cujus labri inferioris tanta est crassitudo, ut à superiore sejungatur dum piscis pronus est, quadraginta truculenti in eo dentes, quorum anteriores obtusi & graciles, posteriores acuti & crassi sunt. *Oculi* eidem sunt parvi, pinnæ pro corporis magnitudine pusillæ. *Cutis* glabra & politissima. *Cauda* lunata, & ulnam distenta excedens. *Pudendum* mari in medio ventre abstrusum, duor. pedum longitudinem excedens; in fœmina ano vicinum est, ad quod utrinque duorum digitorum intervallo, quædam foramina visuntur, in quibus mammarum papillæ delitescunt. Sæpe octingentas, aliquando & mille libras excedunt. *Lienem* unico orbiculari globo in placentæ formam effectum habet. Plurimum aquæ per fistulas ejaculari; Plinius author est. *Orca*, inquit, *in portu Ostiensi visa est oppugnata à Claudio Principe. Venerat tunc ex ædificante eo portum, invitata naufragiis tergorum è Gallia advectorum, satiansque se per complures dies, alveum in vado sulcaverat, accumulata fluctibus in tantum, ut circumagi nullo modo posset, & dum saginam persequitur, in littus fluctibus propulsa, eminente dorso, multum super aquas, carinæ vice inversæ. Prætendi jussit Cæsar plagas multiplices inter ora portus, profectusque ipse cum prætorianis cohortibus; populo Romano spectaculum præbuit, lanceas congerente milite, è navigeis assultantibus quorum unum mergi vidimus reflatu belluæ oppositum nuda.* De earum & Balæna pugna ita quoque Plinius: Balænæ & in nostra maria penetrant. In Gaditano Oceano non ante brumam eas conspici tradunt. Condi autem æstatis temporibus in quodam sinu placido & capaci mirè gaudentes ibi parere. Hoc scire orcas, infestam his belluam, & cujus imago nulla repræsentatione exprimi possit alia, quam carnis immensæ dentibus truculentæ. Irrumpunt ergò in secreta, & vitulos earum & fœtas vel etiamnum gravidas lancinant morsu, incussæque ceu Liburnicarum rostris fodiunt. Illæ ad flexum immobiles ad repugnandum inertes, & pondere suo oneratæ, tunc quidem & utero graves, pariendive pænis invalidæ, solum auxilium novere in altum profugere, seseque oponere, & cautium

Aldrov. c. 6. — Strabo Georg. l. 3.

tium anguſtiis trucidare, in vada urgere, ſaxis allidere. Spectantur illa prælia ceu mari ipſo ſibi irato, nullis in ſinu ventis, fluctibus verò ad anhelitus ictuſque, quantos nulli turbines volunt.

Hucuſque Plinius.

ARTICULUS IV.

De Delphino.

Tabula XLIV. Aldrov. de Cetis c. 7. PIſcis quem Latini Delphinum vocant, is Græcis δελφὶς & δελφὶν & ſi minutus δελφινισκὸς, plæriſque Europæ nationibus, Porcus marinus dicitur. Ex Cetis eſſe, quod branchiis careat, pulmonemque & arteriam habeat, Ariſtoteles reliquit. Repando dorſo incurvum eſſe plæriſque proditum, unde incurvè cervicum pecus Pacuvius vocavit, ſeu quod talis oculis noſtris, dum ab undis exſiliens in mare præceps fertur, propter celeritatem motus appareat; ſeu quod, quia branchiis deſtituitur, revera corpus, cum ſe vibrat, incurvet, ut promptior in gurgitem pronus feratur.

Plinius H. N. l. *Roſtrum* ei eſt ſimum, unde Simonis nomine gaudere Plinius ſcribit. *Linguam* mobilem, brevem, latam, carnoſam, exertam in ambitu ſerratam, ſuillæ non abſimilem. *Dentes* parvos, acutos, pectinatim coëuntes. *Oculos* magnos, ſed cute adeo tectos, ut pupilla ſolum appareat, non longe ab oris ſciſſura, quin in eadem propemodum linea ſitos. De *Fiſtulæ* ſitu non convenit inter authores. Ariſtot. In dorſo eſſe ſcribunt Ariſtoteles & Plinius, ante cerebrum Rondeletius, cujus verior ſententia, inter oculos Bellonius. In dorſo eſſe creditum veteribus, quod magis ad poſteriorem partem quam in balæna ſpectet. *Pinnis* duabus validis natat, quæ veluti hominis brachia cum omoplatis articulis junguntur. Earum muſculi quatuor robuſti dorſi pectorique annectuntur. Hæ in ventre ſunt, ita ſitæ, ut non ſolum natatum, ſed & motum, quo ſurſum ſe effert reſpirandi cauſa, adinvenit. In dorſo quæ eſt, aculeatam Plinius, & Pauſanias faciunt, propter duritiem ſine dubio. Nam rigidam ſatis eſſe Rondeletius teſtatur, duæ quæ in cauda, ex ejuſdem lateribus, altera dextram, altera ſiniſtram partem verſus, ita ut cauda, quæ lunata, aquam latitudine ſua verberet. *Sextum* ſi attendas, pudendi in *fœmina* orificium, ano vicinum eſt ad terreſtria animalia accedens, binas eædem, ſi Plinium ſequimur, in ima alvo papillas tantùm gerunt, nec evidentes, & paulò in obliquum porrectas. Ariſtoteles mammas propè genitale continere ait, papillas quadrupedum more conſpicuas habere negat, ſed velut alveolos quoſdam humoris duos eſſe ſcribit, utroque de latere ſingularem, è quibus lac fluit, quod ore catulorum parentem ſectantium excipitur. *Vulva* cervicem palmum unum longam habet, quæ deinde in ramos duos veluti in quadrupedibus terrenis videre eſt, diſtribuitur. Teſtes ad uteri cornua, pudendum inter umbilicum & podicem gerit. *Mari* foramen quoddam in medio ventre apparet, è quo pudendum quadrupedibus ſimile exit, quod in congreſſu erigitur, & extra eminens profertur. Ideò fortè Ariſtoteles genitale foris eſſe dixit, teſtes intus, qui ſecundum Plinium prolongi, ad alvum necti. Plinius H. N. *Felle* omninò caret.

Locum ſi ſpectes, nullum ferè ſine Delphinis mare; adeo ut & in Ponto, quem nulla piſcibus inimica belluâ ingreditur, reprianatur, & in Adriatico quamvis raro capiantur, ſed & aquas dulces ſubit, & Nilum ipſum, ibique piſcibus aliquandiu paſcitur. Illos tamen non eſſe, quos Solinus ſerratas criſtas habere. Solinus Polyhiſt. Crocodicolos ſtudii ad natandum elicere, demerſoſque aſtu fraudulento tenera ventrium ſubternatantes ſecare & interimere, ſcribit, facilè mihi perſuaderi patior, quod Marcellinus non Delphinos, ſed Delphinis ſimiles vocat. Accepit à Græcis qui circa Propontidem ſalitant Bellonius, eoſdem inſtar aliorum piſcium migrare, è mari mediterraneo videlicet Septentrionem verſus, Helleſpontum & Propontidem emetiri, Euxinum ingreſſos certo tempore immorari, tum denuo loca prius relicta repetere. *Cibus* Delphino piſces, in quos crudeliter graſſatur, habetque Cepphos aves comites, quæ ab eo acciſorum ſanguine paſcuntur, ut Oppianus ſcribit. *Vita* longa, ad tricenos ſæpe annos producitur, fortè quod felle careat. *Coitus* humano ſimilis, illeque paulò quam piſcium qui attritu ventrium coëunt, diuturnior. Ariſtot. l. 5. c. 5. Ariſtoteles tamen cæteror. more congredi ſcribit. Ariſtot. H. A. l. 6. c. 13. Geſtat utero decem menſibus, & ſingulos uno partu, interdum & binos edit. Parere æſtate, nec ullo alio in vulgatis Plinii codicibus legimus. Rondeletius fœtum verè aliquando extraxit, alteram fœminam Octobri diſſecuit, inque ejus utero tum demum formari cœptum fœtum invenit. Chorio amnio & allantoido tunicis, is in utero involvitur, ſanguine per venas umbilicales nutritur, ſpiritum per eaſdem arterias recipit. Proles celeriter adoleſcit, quippe annis decem ad ſummam magnitudinem perveniat, ut tradit Ariſtoteles. Pro *voce* ipſis gemitus eſt humano ſimilis, ut Plinius prodidit. Rondeletius ſtridorem edere ſcripſit, vociſque nonnihil. Ariſtot. H. A. l. 9. c. 48. *Viſum* habent acutiſſimum, ita ut piſcem etiam ſub lapide vel in caverna aliqua latitantem videant. Plinius H. N. l. Omnium tum terreſtrium, tum aquatilium velociſſimos Ariſtoteles dixit, ocyores volucre, ocyores telo. Ælian. H. A. lib. 12. c. 12. Nam cum fame concitati fugientem in vada ima piſcem, diutius ſpacium continuere, ut arcu emiſſi ad reſpirandum, emicant; tantaque vi exiliunt,

exiliunt, ut plærumque vela navium transvolent saltu. Perniciei sæpe causa ista velocitas. Nam aliquando, dum Mugiles persequuntur, nec incitatum cursum inhibere possunt, terræ impacti, præda fiunt; quod & tum fit, cum vel asylo infestantur, ut Rondeletius observavit, vel nimio piscatorum strepitu gravantur. Plinius tellure tactas mori ait, repugnante experientia. Nam & Aristoteles extra aquam mutientem & anhelantem cæteror. spirantium more reliquit, & Gesnerus Arimini captum tres dies in terra vixisse scripsit, & Rondeletius vivos à Monspeliensibus Lugdunum usque deportari affirmat. Gregatim ex ætatum ratione dispositi natant. Parvuli præcedunt, adultiores sequuntur. Hoc singulari in prolem amore fit, quo etiam motus tenellos in fauces recipere, ut Solinus dicit, vel saltem eos in faucibus aliquando gestare, quod Oppiano & Gesnero visum, solet. De ipsorum *somno* ita Plutarchus: *Delphinus dormiens de summo per altum demittitur, tantisper dum in vadum inpingat, solumque sentiat: Hic excusso somno ronchoque edito ad summum rursus meat, rursusque demittitur, ac pronus fertur, imo quodam mirabiliter composito quietem captans. Ingenium singulare* resipit, quòd parentes senio confectos alant, suique corporis nisu natatum tanto amore prosequantur, ut sæpe aliquem ex se captum ad portum usque comitentur, mortuum verò quasi ad sepeliendum efferant; quod Hesiodi à latronibus interfecti in mare projectum cadaver, ad Rhium & Molycriam deportasse legantur, quod navibus in qua aliquis ex delphinicidis, coorta tempestate, quasi in ultionem perniciem struant, quod à Græcis, Italis, Venetis inprimis nautis creditur; quod Serapidem & Dyonisium, jussu Ptolomæi Soteris revehentibus, & supra Maleam abreptis, ducem se ad stationem præbuerint; quod Simonis nomine miro modo gaudeat, ut post Plinius, Gillius cum ad Antipolin provinciæ Narbonensis urbem navigaret expertus scribit; quòd captus miserationem gemitu moveat, ut auritus testis Gillius prodidit, quòd denique cantu & Musicâ, unde illa de Arione in mare injecto & à Delphino liberato, seu fabula, seu Historia, oblectetur. Tempestates lasciviendo præsagire nautæ, Bellonio refragante affirmant, & à nobis cum ex Anglia Scotiam aliquando peteremus observatum est; seu quod aëris mutationibus non aliter ac ægri afficiantur; seu quod procellâ exsurgente, consurgentes ab imo maris exhalationes, calorem in Delphinis excirent, quem ut temporent, crebrius erumpunt. Piscatoribus Euboicis in piscatione subsidio esse, authoribus proditum est: Verùm rectissimè Bellonius, non suopte ingenio sed fortuitò id facere, observavit. Si enim in Celerinorum aut Sardiniarum greges inciderint, capitibus absumptis, truncos capientibus relinquunt. Pisces verò irruentis Delphini impetu consternati, postquam in aërem exiliissent, tam denso interdum in mare agmine relabuntur, ut pluviam repræsentent. Quæ de Delphinor. in pueros amoribus dicuntur, apud Gellium & Ælianum invenies. *Inimicitias* cum Balæna, ut apud Philen legimus, Pompilo, & Amiis gerit. Ex pisciculis, Pediculum parasitum habet, de quo ita Aristoteles: Maris quod à Cyrena in Ægyptum panditur, piscis Pediculus nomine circa Delphinum est, qui omnium pinguissimus fit pabuli copiâ, quæ Delphini operâ suppediatur. *Usus* ejus quibusdam gentibus in *Cibis*, & quidem tantus, ut in mensas Principium veniat. Maximè tamen hepar & lingua commendantur. Illud tenerum, sed mali succi. Hæc, tenerior pinguior & hepati præferenda. Cardanus viscera non solum sapore sed & odore quasi violæ commendari scribit. De Usu *in Medicina* pauca occurrunt. Kiranides ventrem siccum & tritum spleniticis prodesse, *jecur* assum & in cibo sumptum, tertianam & quartanam integre sanare scribit. Plinius febrium circuitus tolli ait, si ante accessiones degustatum fuerit. Dentium cum melle Cinis infantium gingivis dentitionibusque confert. Alligatus, pavores repentinos tollit.

Plin. H. N. l. 9. c. 8. — Plutarch. l. utra animalia. — Arist. H. A. l. 9. c. 47. — Plutarch. in Sympos. — Plutarch. l. utra animalia. — Plin. H. N. l. 8. c. 35. — Gell. Noct. Atticar. l. 7. c. 8. — Ælian. H. A. l. 6. c. 15. l. 8. c. 13. & l. 2. c. 6. — Arist. H. A. l. 5. c. 31. — Plin. H. N. l. 32. c. 10.

ARTICULUS V.

De Phocæna & Scolopendra Cetacea.

PHocæna Delphini species est. Rondeletius quidem diversum à Tursione facit; sed Gaza, motus sine dubio Plinii verbis, qui Tursiones Delphinorum similitudinem habere scripsit, Phocænam Tursionem vertit, & pro iisdem, Scaliger, Bellonius, Gesnerus, Jovius & alii agnoscunt. Differt tamen & ab eo qui Athenæo θυρσίων dicitur, & à *Platanista*, quem Plinius in Gange Indiæ rostro & cauda Delphini, magnitudine verò quinque cubitorum, facit. *Descriptionem* si attendas, ita de iis Plinius: *Delphinorum similitudinem habent, qui vocantur Tursiones. Distant & tristitiâ quidem aspectus: abest enim illa lascivia; maxime tamen rostris. Canicularum maleficentia assimilati.* Nobis ex Bellonio & Cardano, ista placet. Phocæna Delphini est magnitudine, breviore tamen crassioreque corpore. Captus aliquando in Neustria, qui mille libras pendebat, adeò pinguis ut teres videretur. *Caput* habet obtusum, *Rostrum* tam simum ut cum capite ferè rotundetur; *Meatus auditorios* admodum obscuros si reperire volueris, ab oculi majore cantho, sex digitor. intervallo caudam versus accuratè disquirere, illucque grandem culmum inserere oportebit. *Pinnæ* eidem solidæ ac nigræ.

Tab. XLI. — Plin. H. N. l. 9. c. 6. — Plin. H. N. l. 9. c. 3. — Cardan. in variis.

Tergoris color ex cæruleo in obſcurum livens. *Cauda* lunata. Cardanus eum qui Dieppæ in Neuſtria captus erat, *fiſtulam* in medio per quam aquam effunderet, digiti magnitudine habuiſſe ſcribit. *dentes* quoque obtuſos, & hominis molaribus ſimiles. Minxiſſe, ore aperto reſpiraſſe & ſuſpiraſſe; *Lachrymatum* fuiſſe, profluentibus ex oculis guttulis; diuque ſupervixiſſe, quamvis ſanguis è vulnere, non ſecus ac vinum è ſiphunculo flueret, addit. Nullius non maris eſt incola. Bellonius ſæpius in Oceano Gallico quam Delphinos capi ſcribit. Rondeletius etiam
Ariſt. H. A. l. 8. c. 13. in Ponto vivere, & in loco illo, Ariſtotelis, ἔξω γὰρ φαλκίνας καὶ δελφῖνος οὐδὲν ἐςίν ἐν τῷ Πόντῳ, &c. φωκαίνης pro φαλαίνης ex eodem Ariſtotele, qui antea Phocænam in Ponto naſci ſcripſerat, legendum eſſe putat. Hoc alii de vitulis marinis accipiunt. *Parit* magna ex parte binos vel ſingulos ut Ariſtoteles prodidit. Bellonius in forum Pariſiis, diebus Veneris inprimis adferri reliquit. Delphino tamen eſt deterior, quia pinguior.

Ælian. H. A. l. 13. c. 13. SCOLOPENDRÆ CETACEÆ, Ælianus ſolus meminit. Exerunt aliquando totum è mari caput. Narium pilos magna excelſitate apparere, caudam perinde atque locuſtæ latam conſpici, reliquum corpus aliquando in ſuperficie æquoris ſpectari, & cum triremi juſtæ magnitudinis conferri poſſe: Permultis pedibus, utrinque ordine ſitis, tanquam ex ſcalmis appenſis natare. Addunt inquit harum rerum periti ac fide digni, ipſos etiam fluctus ea natante leviter ſubſonare. Pro hac Cetacea Scolopendra, hanc quam exprimi curavimus Aldrovandus exhibet. Tota ad colorem cæruleum vergebat; ad latera tamen & in ventre nonnihil ruffeſcebat.

ARTICULUS VI.

De Phoca, ſeu Vitulo marino.

Tab. XLI. ETſi Phoca animal ſit amphibium, quia tamen humore potiſſimum victitat, nec diu extra aquas vivere poteſt, inter aquatilia referre placuit. Græci φώκην dicunt, ſeu ex βώκη boatu quem edit, unde Servius apud Virgilium, Phocas, *marinos boves* interpretatus eſt, ſeu aliunde ducto vocabulo. Plinius & Gaza vitulos marinos; ille, quandoque Vitulos ſimpliciter dixit. Feſto *Bocas*, ut Geſnerus conjicit, vocatur. Varinus εἰνάλιον κῆτος, Oppianus θῆρα εἰνάλιον dixit. Differt *Corporis figura* ab omnibus tum piſcibus, tum Cetis, adeò ut quadrupedum vocaverit Ariſtotel. Habet quippe, ut oculatus teſtis Rondel. ſcribit, veluti *brachia* ſine cubito, ſine ulna, breviſſima: Quod ſequitur, Carpo noſtro reſpondens, ex multis oſſibus conſtat: Metacarpium verò, ex quinque oſſibus quæ pelle tantum teguntur: inde tanquam manus indiviſa, præterquam in extremo, in quo quatuor linearum diſtinctiones, tantum ſpectantur; ungues autem quinque diſtincti. Quia pinnarum vicem agunt, ideò Homerus φώκας νέποδας cognominavit. *Corio* tegitur duro, ſolido, pilis nigricantibus & cinereis, quædam maculas parvas albicantes in ventre habent. Plinius *Cartilagines* non oſſa habere ſcribit, ſed Ariſtoteles carne abundare mollemque eſſe, & cartilaginibus oſſibus conſtare, author eſt. *Caput* eſt breve, & pro corporis magnitudine parvum. *Collum* longius, quod pro arbitrio extendit & contrahit. Inferior *maxilla* Lupinæ ſimilis eſt, ſuperior quam in lupo latior, hacque & naribus vitulis terreſtribus affinis eſt. Oris ſciſſura mediocris. *Superciliorum* locum & ſuperius labrum pili duri alias nigri, aliàs albi tegunt. *Dentes* ſunt ſerrati & lupinorum ſimiles. *Oculi* ſplendent & ſubinde in mille colores ut hyænæ tranſeunt. *Lingua* eſt ſciſſa, id eſt biſulca. Plinius duplicem facit, Rondeletius latam eſſe addit. *Auribus* caret, quod vitam in humore traducat, partes verò aurium meatibus additæ, ut motus aëris à longè delatus ſervaretur: ſed loco eorum meatus anguſtiſſimos & exiguos habet, qui in viventibus ſunt evidentes, in mortuis difficillimè inveniuntur. Lato eſt *pectore*. Omoplatas enim habet quaternis muſculis connexas, ſuperiore vel poſteriore in parte quam canes terreſtriaque alia animantia, quæ in lateribus eas habent. *Fel* in hepate habere negat Ariſtoteles, omninò habere, Bellonius. *Plinius* tribuit, ſed partem non exprimit. *Renes* ei ſunt firmiſſimi & ſolidiſſimi, cum reliquor. omnium magis minuſve cavi. *Genitale*, maribus oblongum, fœminis ad terreſtria accedens. Ariſtoteles ſimile Rajæ eſſe ait. Ariſtot. *Locus* Phocæ aqua & terra. Nec penitus illa carere poteſt, nec in ipſa agere ſecus, niſi per intervalla quædam reſpiret.

Veſcuntur piſcium carnibus, & in vivaria immiſſi, furibundi in eos ſæviunt; apud Troglodytas extra ſinum Arabicum piſcium capturæ non minus ac homines intenti. In retia delapſi, dilacerant eadem, & piſcibus una captis effugiendi anſam præbent. Leporum & aliorum retro mingentium ritu *mingunt* & *coëunt*, nempe averſi, inque medio coitu cohærent. *Pariunt* in terra pecudum more, nunquam geminis plures, ſcribit Plinius. Secundinas emittere ſcripſit Plin. Ariſtoteles. Prolem circa duodecimum à partu diem in mare deducunt, quod Calpurnius inter impoſſibilia recenſuit. Maxima ex parte per littora vagantur, & vicinos agros, vineta & pomaria deperdunt. Si quando colliculum aſcenderint, indeque ſecedere coguntur, pedibus ac capite in ventrem contractis, ac toto corpore in globum conſtricto, maximo impetu in mare devolvuntur.

vuntur. Non procul tamen à littore recedunt, quod ipsis difficilis pedum in terra usus sit. Difficulter *interficiuntur*, nisi capite eliso, quòd corpus totum carnosum sit. Extra aquam ad solem in arena littoris vel super saxa, *dormiunt*, ut liberius respirent. Nullum animal graviore somno premi auctor est Plinius. Non aliquoties, cum Andreapoli in Scotia studiis operam daremus, tam prope ad stertentes accessimus, ut lapidibus infestari potuerint. Postquam se in aquas conjecissent, elato ex undis capite nos intuebantur. Inter dormiendum tam altè stertunt, ut mugitum edere videantur, quod Aristoteles quoque & Plinius meminere. In causa pituitosus humor, qui in aspera arteria, inspirando & exspirando exagitatur. Sed & in aquis fortè dormiunt. Nam & ranæ, quarum more sub aquis diu urinantur, longissimo anni tempore, sub aqua latere possunt, ne quicquam de *pulmone* dicam, qui exiguus, spumosus, nec sanguineus. *Ingenium* si spectes. Sæpissimè mitescit, & naturam ferinam deponit, & quod mireris, accipit desciplinam, voceque pariter & visu populum in spectaculis exhibitus salutat, & incondito fremitu, nomine vocata, respondet, sed & in hominem amore fertur, hac in parte nihil à Delphini natura abhorrens. Visus aliquando vitulus marinus, qui ad principis Christiani nomen gaudio perfundi videbatur, obmutescebat ad Turcæ. Is etiam cujus Rondeletius iconem dedit, in Lerini insulæ Cœnobio, nullo metu cum hominibus per multos dies versabatur, adeò ut & gradus ascenderet. Damnis apud Philostratum, Phocam à piscatoribus captum, filium quem in cavea pepererat, ita deplorare mortuum vidit, ut per triduum à cibis abstinuerit. Tzetzes verò testatur, cum suis catulis mori, istos cum suis matribus, parentesque senio confectos, in natando juvare. Summa ipsis cùm mari *Sympathia*. Pili enim excoriati si mare turbatum in fluctus surrexit, similiter eriguntur; si desedit, in planum sternuntur. Quod cum non crederetur, facto in Indico mari circa Hispaniolam insulam periculo, non amplus fabulosum haberi Cardanus asserit. Plinius sensum æquorum retinere, semperque æstu maris recedente inhorrescere scripsit: Rondeletius verò mutationis aëris significare, austrinis ventis surrigi, borealibus ita desidere, ut nullos planè affirmes, sæpius observavit. Fulmina & grandines corium prohibere Plutarcho & palladio proditum. Ideò & summas velorum partes eo obtegi, & Augustum Cæsarem pellem vituli marini perpetuo circumferre consuevisse, & Severum Imperatorem eâdem tectum voluisse legitur. Grandini verò obviare Palladius credit, si per possessionis terminos circumferatur, & in villæ aut cortis ingressu suspendatur, cum malum videris imminere. Ursos metuere Oppiano debemus, congressos aliquando cum iisdem in spectaculis. Lycostæ rustico apud Calphurnium; fugere & arietes marinos, & forti anhelitu è cavernis extrahi, Æliano. Negligitur etiam ab in fima plebe in *Cibis*. Caro enim ipsius mollis est, spongiosa, & pinguis, adeò ut liquetur si diutius manibus contrectetur. In *Medicina*, dextra pinna capiti subdita somnum adfert, quòd nullum animal graviore somno prematur. *Pellis* à podagra præservat, si ex ea calceos gestaveris. Adeps in muliebribus morbis vehementer ab Hippocrate laudatur. *Coagulum* quod evomere dicunt, ne in hominum manus incidat, cum panace, vel succo punici, Comitiales morbos sanat. Celius Aurelianus tamen id reprehendit.

Plin. Iuvenal. Satyr. 3.

Philostr. l. 2. de vita Apollonii.

Plutarch. Sueton. in Augusto.

Pallad. R. R.

Ælian.

Plin.

Plin. Theop. H. l. 9 c. 12.

ARTICULUS VII.

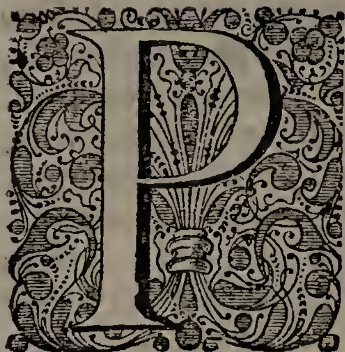
De Manati Indorum.

HUjus piscis nemo veterum meminit, nisi fortè Bos sit Aristotelis, quem in Historiis inter Cetacea reponit. Belgæ vaccam marinam vocant. Nec incongruè iste dicetur, cum quod capite terrestrem bovem referat; tum quòd ejusdem more herbis in terra pascatur. Utri est similis, ideò fœdissimus aspectu. *Caput* habet bovis instar, *Oculos* exiguos, *Pedes* circa caput binos, crassos tanquam alas brachiorum loco, quibus natat. *Aurium* loco duo foramina exigua quibus audit. *Lapides* seu ossa in cerebro bina parvæ pilæ palmariæ magnitudine, orbicularia. Circa *caudam* strictior est & quasi præcinctus, quæ etiam ab inde ad extremum tota conspicitur nervosa. Fœminæ duo sunt ubera in pectore, quibus catulos lactat. *Corium*, quo integitur est simile ustulati porci corio, digitum densum, cineraceo colore, rarisque pilis præditum. Adeò magnus est, ut jugo boum opus sit ad unum vehendum. Nonnunquam quatuordecim aut quindecim pedum longitudinem superat, octo verò palmarum crassitudinem. Circa insulam Hispaniolam in mari capitur. Subit tamen & flumina, & secundum ripas eorum herbas depascitur. *Mansuescit* aliquando. Aluit quendam per viginti sex annos in lacu Guaynabo Caramatexi Regulus, tam mansuetum, licet jam grandem, ut nomine Matonis inclamatus, è lacu egrederetur, & ad ædes cibi sumendi gratia perreptaret, iterumque in lacum remearet, pueris atque viris, quorum cantu delectari videbatur comitantibus. Idem denos simul pueros tergo exceptos ex una lacus parte n. oppositam transvehebat. Cum quidam ex Hispanis hastam in eum vibrasset, etsi non læsus, nunquam tamen imposter. emergere voluit, si viros vaste indutos, & barbatos conspexisset. Intumescente fluvio Hayboaico, & in lacum illum se effundente, in mare regressus est. *Usum* & in *Cibis* & in *Medicina* præstat. Caro enim ejus reficcata, Anglicæ bubulæ similis est, & diutissimè incorrupta manet; cocta Thynni carne est præstantior. Cauda in partes concisa, & soli per quinque dies exposita, tandem in patella cocta, multa pinguedo elicitur, quæ, quia rancorem non contrahit, ad ova in sartagine frigendo adhibetur. *Ossa* in capite colicæ passioni & doloribus nephriticis valdè adversantur, si primò adusta, contrita & per cribrum transmissa, in vino drachmæ unius vel alterius pondere, assumpta fuerint. Ex Corio cingula etiam & calceorum soleæ fiunt.

Tab. XLIII. Arist. H. A. l. 6. c. 11. Lopez. Hist. Gener. c. 13. Clus. Exot. l 6. c. 19.

ADDITAMENTUM
DE
CANE ARISTOTELIS

Niere-mb. H. N. l. 11. c. 20.

ISCIS qui hodie Tubero dicitur, Canis Carcharias esse vulgò creditur. At quia ille quem Franciscus Hernandus describit, exactè descriptioni, quam attulimus, non respondet; ideò placet & hanc apponere. Cetaceus inquit piscis est, ex genere oblongorum, Oceani incola, quindecim interdum dodrantes longus, voraſſimus, cursu volex, nec omninò stupidus, & bina humana corpora sæpe numerò crassus; ore quòd rostro unciarum decem intervallo subjacet, lunato, vallatoque supernè trino dentium præacutorum, ac sese mutuo serræ modò subintrantium, ac quaterno infernè binum dodrantum rictu, & brachiis utrimque quinis: rostro ranæ obrotundo, pinnis singulis utrimque juxta branchias, totidem juxta pudenda, juxta caudam unicâ alterâ omnium maxima imminente dorso statim à branchiis, alteraque juxta caudam modicâ, à contrario alterius parvæ, sed in oppositam partem vergente caudâ magnâ, crassâ, falcataque, & superna parte triplo aut quadruplo longiore atque latiore, & juxta exortum quibusdam parvis cavitatibus insigni: oculis modicis longo inter sese distantibus intervallo: pupillâ magnâ, & sublutea iride, corio verò ceterorum cartilagineorum, cum sese tendit, nullis ictibus penetrabili: dorso ac lateribus cæruleis exsaturatis, ac ventre candenti. Mirum est, bina pendere mari, ossea pudenda, cava alba, dodrantem longa, & ternis singula, glandis loco, longiusculis noxia acuminibus, quibus novaculæ modo facilè quidvis obvium abscindit. Maleficum animal est, atrox, ac hominum devorator, adeò vivax, ut in perquam tenues etiam divisum apalectos, affixumque veru, ac vitam adhùc videatur mordicus retinere. Mediocre præstat, & quale alii congeneris pisces, dum parvum est alimentum; sed provectius, durum, ingratum, insalubre, & fluxum alvi ciens. Unicum est illi intestinum, satis amplum; unde tam improba contigit voracitas. Cor parvum subalbidum, laxum, & usque adeò vivax, ut eductum, & in varias partes sectum, diutius conspiciatur moveri, ventriculisque distinctum. Stomachus vastus est, hepar candens, in duas partium tænias, quatuor dodrantes longas, ac decem uncias latas. Splen vero jecinoris longitudine, sed duas tantum uncias longus.

Niere-mb. H. N. l. 11. c. 19. Cæterum solent circa tuberones pisciculi quidam natare *Romeri* dicti, de quibus ita Hernandus: Piscis est spinosus, Oceani Septemtrionals alumus, dodrantem plus minus longus, tres uncias crassus, corio tectus molli & pæne teres. Lunatâ constat caudâ, & rostro resimo atque compresso, oculis magnis, si magnitudini corporis comparentur, pupillâ nigrâ ac luteâ iride. Senis natat pinnis, quarum altera medio pænè dorso in caudam usque procedit, sensim sese attenuans, & à quibusdam præacutis spinulis sumens exordium: altera à pudendo pænè ipso in caudam ferè descendit, utrimque à brachiis singulæ, binæque paulo ante initium ventris.

Color universi ex albo in cæruleum tendit, quamquam dorsum caputque cyaneo exsaturato videantur nitere, universumque corpus senis pavonini coloris transversi in discurrentibus orbibus ambiatur. Extrema corporis caudam contingentis quadrata sunt, & quaternis veluti dorsis distincta quarum bina quæ in latera excurrunt, desinunt in acumen. Caudæ initium pavonino exsaturato splendore. Micant mediæ utrimque partes, dilutiores sunt sequentes exsaturatæ, ac demum postremæ candentes.

De Glauco Æliani.

AD Glaucum Æliani videtur referri debere, & hic quem Clusius exenteratum & resiccatum ita describit: Erat, inquit, corpore longo, trium ferè pedum longitudinem explente coloris (resiccatum enim & exenteratum dumtaxat conspiciebam) ex cineraceo fusci, in quo tamen quidam candor, præsertim in tergore, adhuc eluceret: vivum enim & recenter captum argentei pænè coloris ambitus pedis, hoc est, duodecim unciarum longitudinem æquabat. Nie-remb. H. N. l. 11. c. 21.

Cartilagineus vero erat, & lævi cute præditus; rostro lato, sed in obtusum deinde acumen desinente. Oculi magni erant, è quorum infima parte enata erat membrana, quæ sursum sese attollens, velut nubes caliginem illis offunderet.

Oris rictus non valde latus, in supina capitis parte maxillas in obtusum angulum desinentes habebat, ferè ut simiæ: quaternis autem dentibus os præditum erat, binis in superiore maxilla, totidem in inferiore: iisque firmis, quorum singuli quibusdam sulcis erant distincti, ut pluribus dentibus armatum os esse videretur. Corpus à cervice sensim gracilescebat: spina sive aculeo in eâ parte, quâ dorsum cervici connectebatur, sito, eoque sex uncias longo, infimâ parte lato & cavo supernâ autem valdè acuto. Pinna surrecta innitebatur quatuor pænè uncias longa. Binas dumtaxat in lateribus branchias valdè aper-

apertas observabam, utrumque videlicet unam, cum aliorum galeorum genera denas habeant, in singulis lateribus quinas.

Has sequebantur duæ pinnæ ad natandum idoneæ, longiores quam in ullo galeorum genere conspexerim, novem videlicet unciarum longitudinem æquantes. Binas alas habebat ex utraque podicis parte, quatuor uncias longas, illasque bifidas, hominumne industria sic fissas, an à natura nihil pronunciare possum.

Alia deinde pinna in dorso paullò infra eam, quæ ad aculeum erat, exoriebatur, ad extremam ferè caudam usque inæqualiter porrecta, hoc est, ad eam usque caudæ partem, quæ tenuissima, & septem uncias longa, muris caudam quodammodò æmulabatur. Podici, qui in supina parte, ut in reliquis piscibus, situs, vicina apparebant bina foramina, in quem usum, ignoro.

Capitis porro cutis siccitate adeò erat contracta, ut nulla circa oculos: nulla ante eos, foramina observare potuerim.

De Pisce Gibbo.

Nierem. H.N. lib. 11. c. 25. HUic similis est *Acacana*, qui est dodrantalis piscis, insignis prolixitate inferioris labri, & eminentiâ gibbâ, quæ à capitis exordio usque ad os, quod perexiguum est, arcuato descendit flexu.

Dorsum lateraque cyanea sunt, venter ac laterum pars alba, ac præter duas pinnas quæ circa branchias sunt utrimque, unicàm angustam & longam, & aliam parvam, duæ aliæ visuntur breves, altera à medio ventre, altera vero à dorso in caudam usque procedens.

Squamosus non est, & tamen bono constat alimento. Mare illum ad me misit Australe; etsi quidam referant, in Septentrionali quoque reperiri.

De Ostracione Gesneri.

Nierem. H.N. lib. 11. c. 15. OStracioni affinis est *Catan* qui piscis est quindecim pedes, cùm in perfectam magnitudinem adolevit longus; cortice rectus durissimo, laminis rhomboidis figuræ, paucisque contexto, testaceæ pænè duritiei, nitidis, ac circa alia elatis, qui vicem loricæ præstare posset. Rostrum est prælongum & acutum, ferrati dentes, & quaterno ordine dispositi, ac pinnæ crassissimæ binæ juxta branchias, ac juxta caudam unica. Vivit in lacubus aut magnis fluminibus provinciæ Panucensis. Salubri constat nutrimento: sed cum parandus est, hic piscis, spoliatur corio. Vivit ex aliorum piscium canumve raptu, homines quoque interdum aggreditur.

Editur vero assus, non coctus aut elixus.

AD LIBRUM V.

De Phoca.

De Laet. Ind. Occident. l. 2. c. 6. PHocarum generis est Wallrus seu Mors, animal amphibium, quod Vorstius apud Deleatium ita describit: Belluam hanc marinam vidi, magnitudine vituli, aut canis Britannici majoris. Phocæ non dissimilem: capite rotundo, oculis bovillis, naribus depressis ac patulis, quos modo contrahebat, modo diducebat, aurium loco utrimque foramina; rictu oris rotundo nec ita vasto; superiore parte aut labro mystaca gestabat setis cartilagineis, crassis ac rigidis constantem. Inferior maxilla trigona erat, lingua crassa brevisque, atque os interius dentibus planis utrimque munitum, pedibus anterioribus posteriobusque latis, atque extrema corporis parte Phocam nostratem planè referebat.

Pedes anteriores antrorsum, posteriores retrorsum spectabant cum ingrederetur.

Digiti quinque membrana intersepiente distincti, eaque crassa. Posterioribus Digitis ungues impositi, non prioribus caudâ planè carebat. Postica parte repebat magis quam incedebat.

Cute crassa, coreacea, pilisque brevibus ac tenuibus obsita vestiebatur, colore cinereo. Grunnitum apri instar edebat, seu crocitabet voce gravi & valida. Repebat per aream extra aquam, quotidie per semihoram aut amplius dolio aqua pleno immittebant, ut se ibi oblectaret. Catulus erat, ut ferebant qui attulerant ex nova Zembla, decem hebdomadarum, dentes seu cornua exerta, ut adultiores, nondum habens, tubercula tamen in superiori labro præcipiebantur, unde brevi proditura facilè apparebat. Ferum & validum animal calebat ad tactum, valideque per nares spirabat.

Pulmentarium ex avena, miliove comedebat lentè & suctu magis quam deglutiendo, herumque gestantem cibum ac offerentem magno nisi ac grunnitu accedebat, sequebaturque, nidore ejus allectus. Lardum ejus gustantibus haud insuave visum est.

Conspiciebantur ibidem duo majorum capita, dentibus duobus exertis Elephantorum instar, longis ac crassis & albicantibus munita, qui deorsum versus pectus spectabant. Eorum coria cccc. aut Ib. pondo pendisse ferebant Angli qui attulerant.

Hisce dentibus rupes ascendere seque sustinere ajebant. Et prodeunt in continentem seu terram ut somnum ibi capiant gregatim.

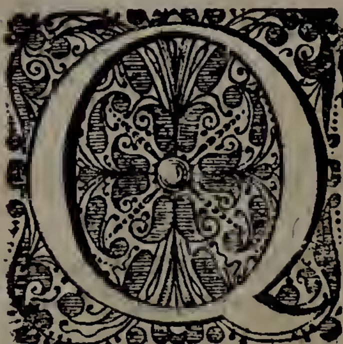
Pabulum ajebant illis esse folia oblonga ac magna, herbæ cujusdam è fundo maris nascentis. Nec piscibus vivere, aut carnivorum esse. Vidi ibidem penem ejusdem animalis osseum, rotundum, cubitum & amplius longum, crassum, ponderosum ac solidum, in fine prope glandem longe crassiorem ac rotundiorem. Hujus pulvere ad calculum pellendum Moscovitæ utuntur.

F I-

FIGURI LVIII.

Appendix Nova
DE
UNICORNU
MARINO.

Nicolaus Tulpius obſerv. Medic. cap. lviij.

Quantumvis acriter diſceptetur, utrum etiamnum alicubi extet unicorne illud animal, cui Sacræ Literæ, præter indomitam ferociam, pretioſum attribuunt cornu; extra tamen omnem controverſiæ aleam eſt, pleraque omnia quæ à magnatibus aſſervantur cornua, adeò non eſſe feræ alicujus terreſtris, quin potius prodire ex belluâ marinâ, cujus cornu paſſim reperire eſt, cum in mari Boreali, tum etiam in Iſlandiæ, Gronlandiæ, aliarumque vicinarum inſularum littoribus; ſive ſejugatum, à corpore, ſive cranii particulis etiam nunc inſidens. cujuſmodi certè cornua nobis oblata fuêre quàm plurima, vel ex direptis Principum Germaniæ gazis, vel à nautis ceu opima maris ſpolia Amſtelredamum delata.

Inter quæ unum cæteris longè præſtabat, colore, ac formâ oculis gratum, capitique tam accuratè adhuc infixum: ut, ad rei memoriam, id æri lubens incidiſſem, niſi haud diu pòſt, oblatum fuiſſet integrum monſtrum, à chirurgo marino depictum, cujus caput cum unicornu ipſi inhærente, coram conſpeximus. cujus ſpeciem propterea malui ſpectatorum oculis repræſentare, ſed eâ fide, quâ illam in tabellâ delineavit, Chirurgus, id temporis, navi huic à Medicinis.

Erat autem hic piſcis, (cujus cadaver anno cIↄ Iↄ cxlviii. iv. nonas Iuniaſi, inventum fuit in *Mari aquilonari*, prope *Inſulam Majam*) admodum obeſus, longus pedes duo de viginti, latus duodecim, capite cyprino, ſive carpioni ſimili. Os latitabat infra cornu, quod protuberabat ex oſſibus maxillæ ſuperioribus, inter ſe dehiſcentibus, ibidem propemodùm loci, ubi Priſtis dentatam emittit ſerram. non quidem exactè in maxillæ medio, ſed loco aliquatenus dextrorſum vergente. licet lævorſum in neutro, quod conſpexi, cranio ullum alterius cornu occurrerit veſtigium. Corium autem erat fuſcum, & ſub illo plurimum lardi, è quo copioſum quidem igne mercatores elicuêre, oleum, attamen præ odoris fœditate parum ipſis lucroſum. Spina dorſi ut ex validis conſtabat vertebris, ſic deſinebat in caudam bifidam, adhærente utrique lateri pinnâ ſatis validâ. Cornu verò erat rectum, durum, ac album, ſtriiſque profundis, à latiore baſi, uſque ad acutum mucronem, tam æquabiliter ornatum: ut juraſſes te videre nitidum, ac niveum ebur, exquiſitiſſimâ arte expolitum. Longitudinis erat novem pedum, ſeptem cum dimidio extra cranium protuberantibus, ſeſquipede verò eidem etiamnum inſidente, cujus exemptæ ſuperficies etiam reliquo corpore fuit aſperior, minuſque ſplendicans.

Sed quid dicam de Cajo Plinio l. xi. cap. xxxviii. aſſerente, vera cornua ſolis quadrupedibus dari? at non vidiſti forte Plini vel ſummam hujus unicornu elegantiam, nitoremque, vel ſolidos illos Roſmari, ſive elephantis Marini, (quem noſtrates walruſſer vocant) dentes; qui ut pretio non cedunt elephantinis, ſic neque marinum hoc cornu, ullis terreſtrium animalium cornibus, quibus etiam virtute nequaquam inferius eſt. ſive in expellendis variolis ac morbillis, ſive in domandis febribus malignis. Quæ alexipharmaca vis, cum pulcherrimâ ipſius venuſtate, conjuncta permovit forte Reges, ac Principes cornu hoc carè emere, neque minoris æſtimare, quàm gemmas, ac lapides pretioſos quorum admirabile atque excellens artificium adeò non hominibus quin etiam ipſi Deo dignum videtur quî ametur, atque in honore habeatur.

At negat Caſparus Bartholinus Vir limati judicii Arctoo huic unicornu ineſſe vim ſingularem adverſus venena, quam tamen nos non ſemel in ipſo evidenter animadvertimus. ſed impoſuit forte viro incluto, quod in canibus fecit periculum, ſive per arſenicum, ſive Mercurium ſublimatum, quibus duobus potiſſimum in ejuſcemodi tentamentis utimur. quæ ſicca, atque adurentia venena ut maximè temperat lene aliquod oleum, ſic adeò non refrænat nedum coërcet, quin potiùs exaſperat ſiccus non modò hujus unicornu, verùm etiam quorumcunque cornuum pulvis.

Sed dicat quis? anne igitur nigrum veri monocerotis cornu, à Plinio, Æliano, Solino, aliiſque prioris ætatis, memoriæ proditum, venenis tam expreſſè adverſatur, uti conſtans fama eſt, ac paſſim in ore omni populo? vis me veritati litare? nullus è priſcis auctoritate ſuâ id adſtruit, nedum cuiquam illius ævi, ejus unquam in mentem venit. quin potius quicquid illius alexipharmacæ virtutis eſt, id paſſim acceptum ferunt, non tam monocerotis cornu, (de cujus virtute altum ipſis ſilentium) quàm aſini ſylveſtris. cujus encomium perperam intellectum, procul dubio anſam dedit ſpiſſo illi errori, in quem quidam adeò non delapſi, verùm planè immerſi neſcio quàm glorioſè prædicarunt antiquorum hoc cornu ſeu præſentiſſimum ad venena remedium. in quo futili commento equidem profectò non poſſum ulterius connivere, ſed diſpudet mundo tamdiu verba data. in remedio, à noſtri ſeculi hominibus, cogitatione potius, quàm uſu, aut eventis deprehenſo. uti videre eſt apud Hieronymum Mercurialem, Ambroſium Pareum aliosque artis noſtræ Coryphæos.

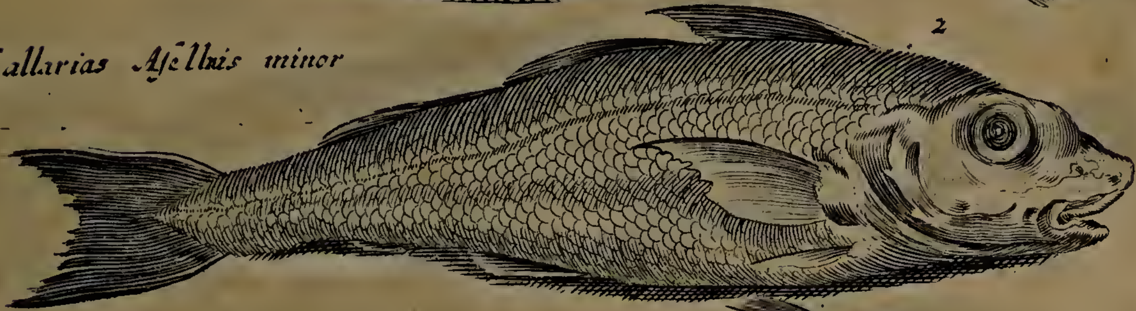
Quo veriloquio antequam tamen orationi huic finem impoſuerim, operæ fuerit æquâ animorum bilance explorare impetum illum, quo Olaus Magnus lib. xxi. cap. x. affirmat ferox, ac fidens hoc monſtrum, in Boreali mari efferri in naves obvias. quo illas cornu ſuo, (quod tamen malè in fronte collocat) perfodat. quam eandem vim etiam Xiphiæ piſci, ſive Gladio Plinii, legimus attributam. ab Ovidio, Oppiano, Paulo Iovio, aut nautis noſtratibus, à quibus fragmenta cornuum inventa fuêre in navium carinis, rubente undique mari à profuſo belluarum ſanguine. unde illud Poëtæ:

Ac durus Xiphias, ictu non mitior enſis.
——— à remige læſi
Cum ſint perfoſſi ſua membra tricuſpide telo
Sæpè repellentes, hoſtem mucrone carinam
Irati penetrant.

Cujus Xiphiæ ſpeciem memini me vidiſſe captum, ad quatuor millia paſſuum ab inſulâ Texaliâ, circa initium belli inteſtini Britannici, quaſi præſagium illius καταςροφῆς, quæ Regem, cum regno peſſundedit univerſo. exprimente hujus piſcis enſe, ad amuſſim, illam gladii ſpeciem quam noſtrates ceu pedorm, indigitant.

Finis Hiſtoriæ de Piſcibus.

Aſellus 1

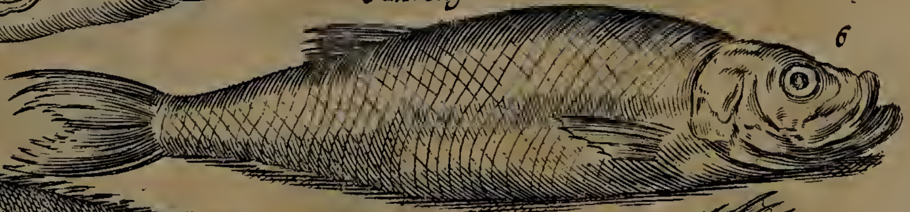

2 Callarias Aſellus minor

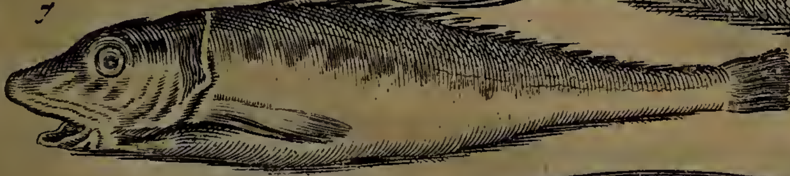

Aſellus alter ſiue Merluctus 3

Muſtela 4

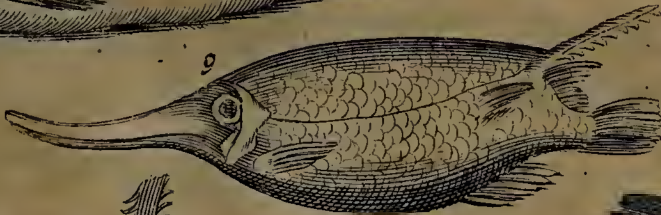

Tinca marina 5

Hippurus 12

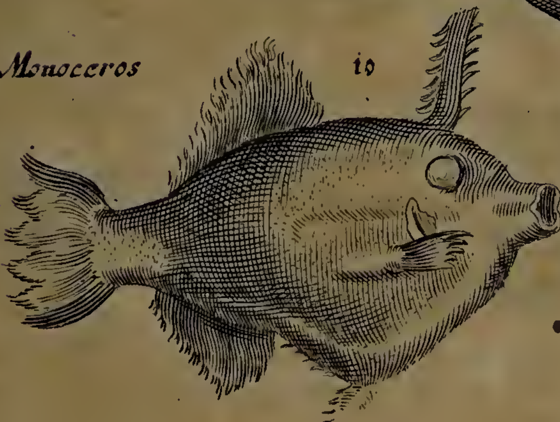

Harengus 6

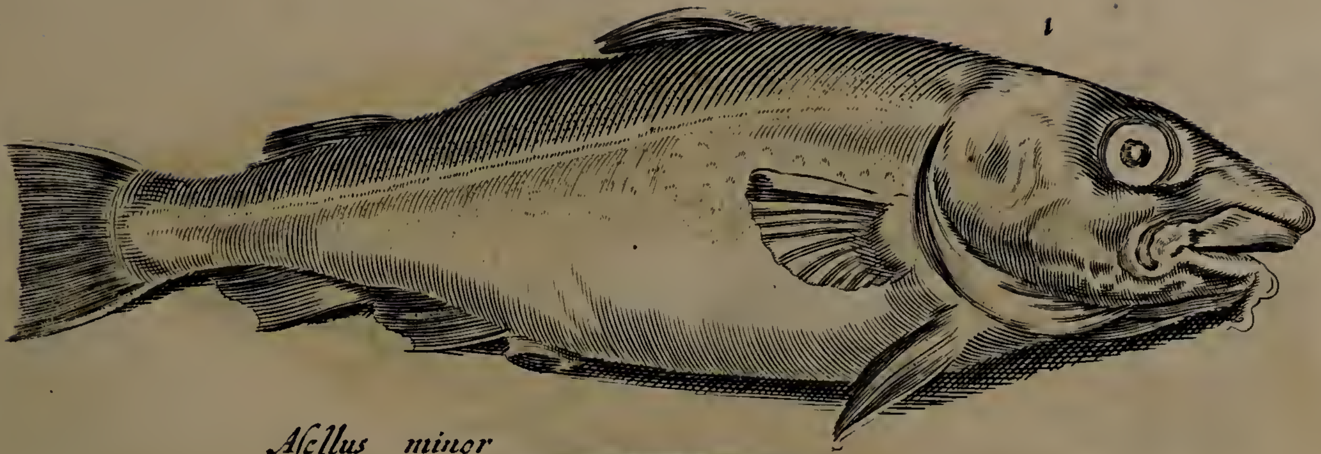

Liparis 7

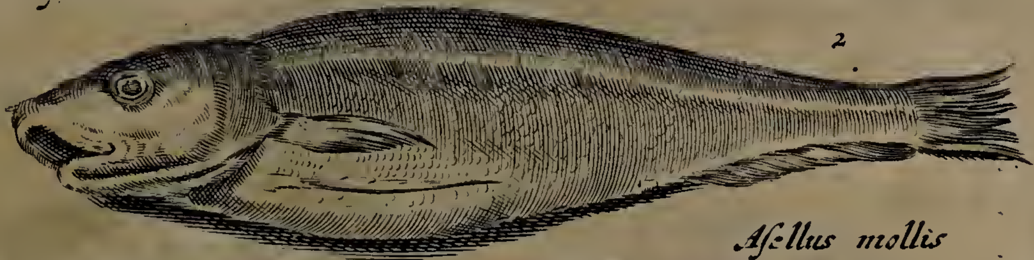

Aper 8

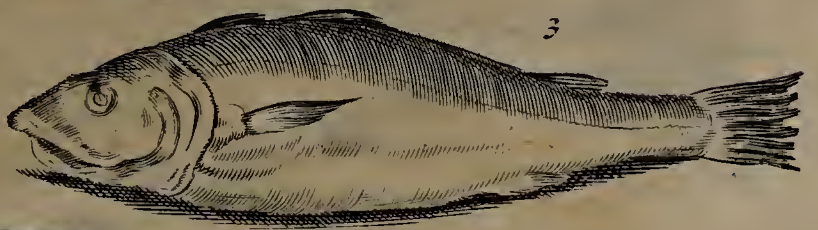

Scolopax 9

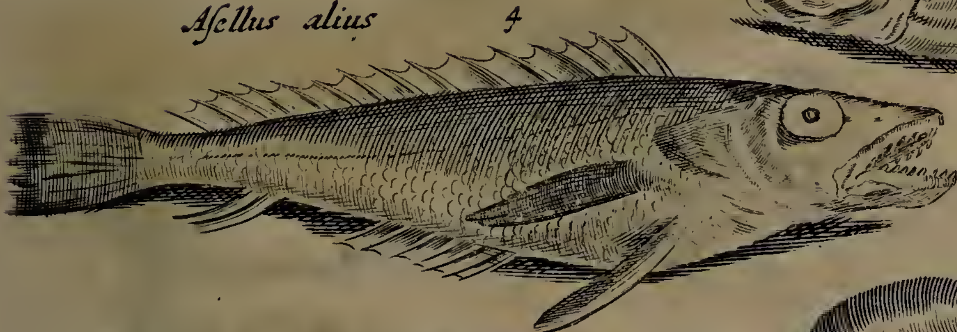

Glaucus 11

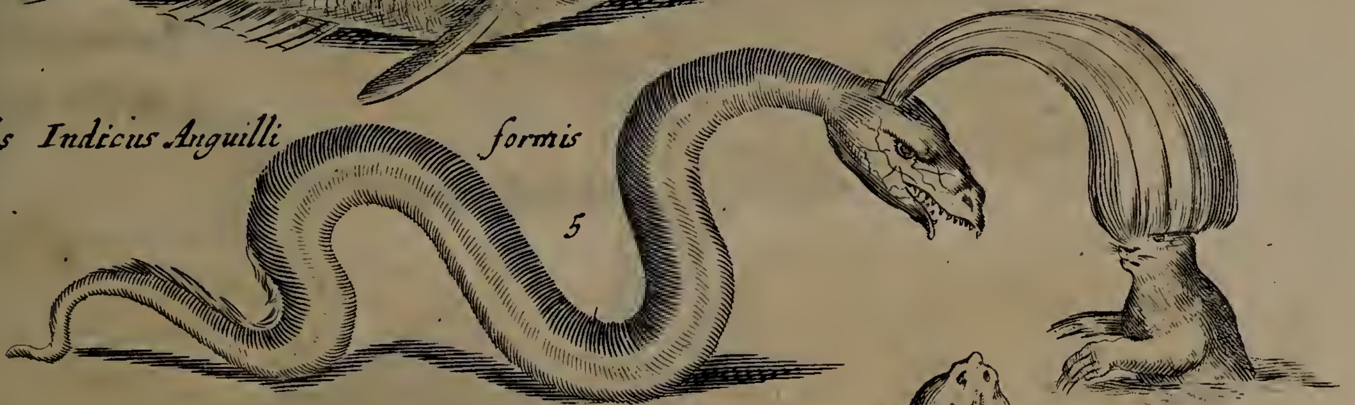

Monoceros 10

Asellus
1

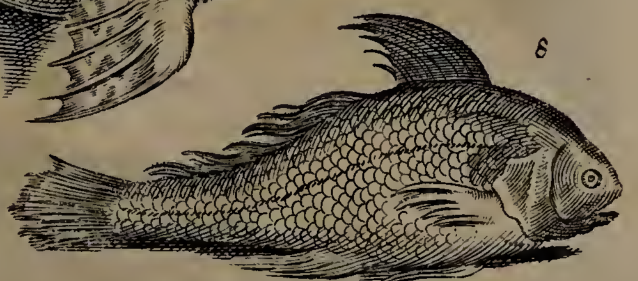

Asellus minor
2

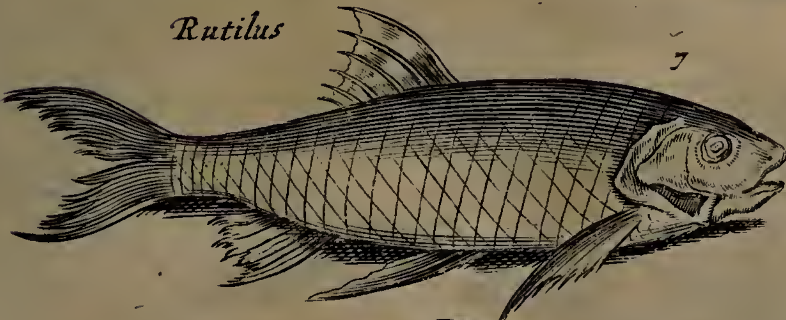

Asellus mollis
3

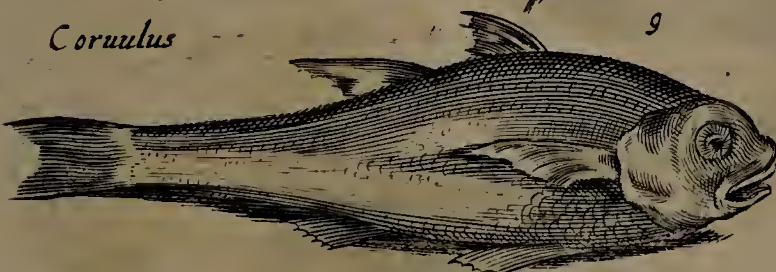

Asellus alius
4

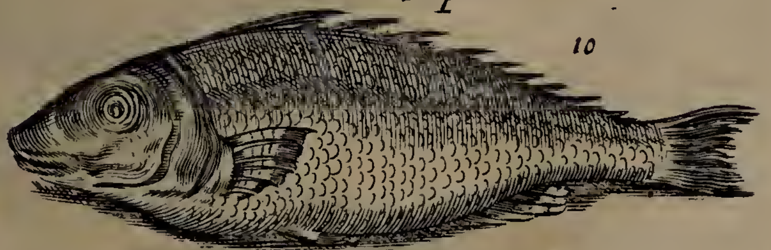

Reuersus Indicus Anguilliformis
5

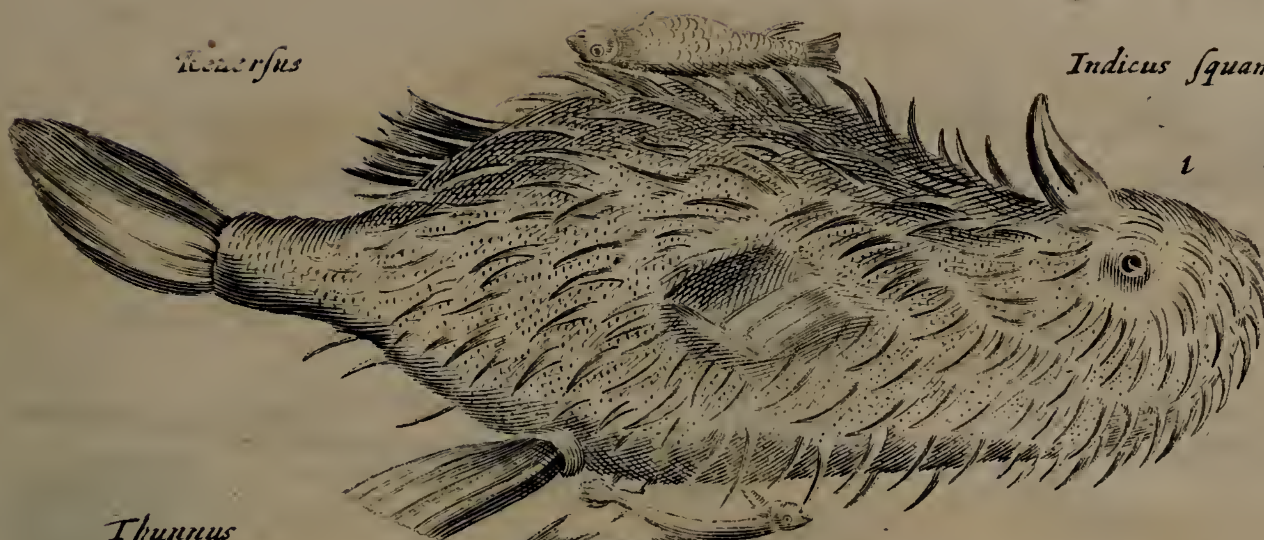

Molva
6

Coruulus
8

Rutilus
7

Coruulus
9

Salpa
10

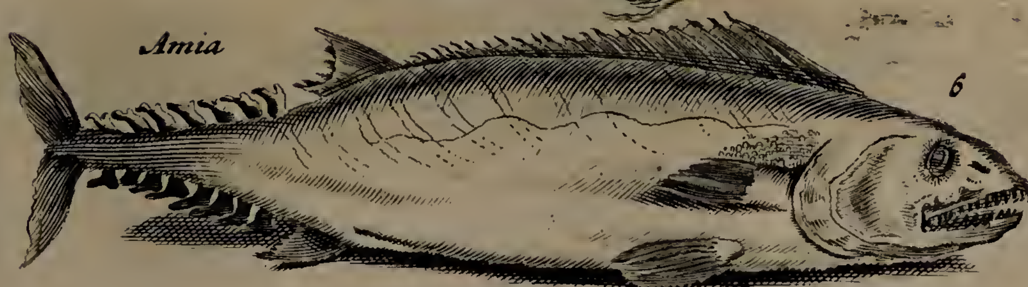

Indicus ſquamoſus
1

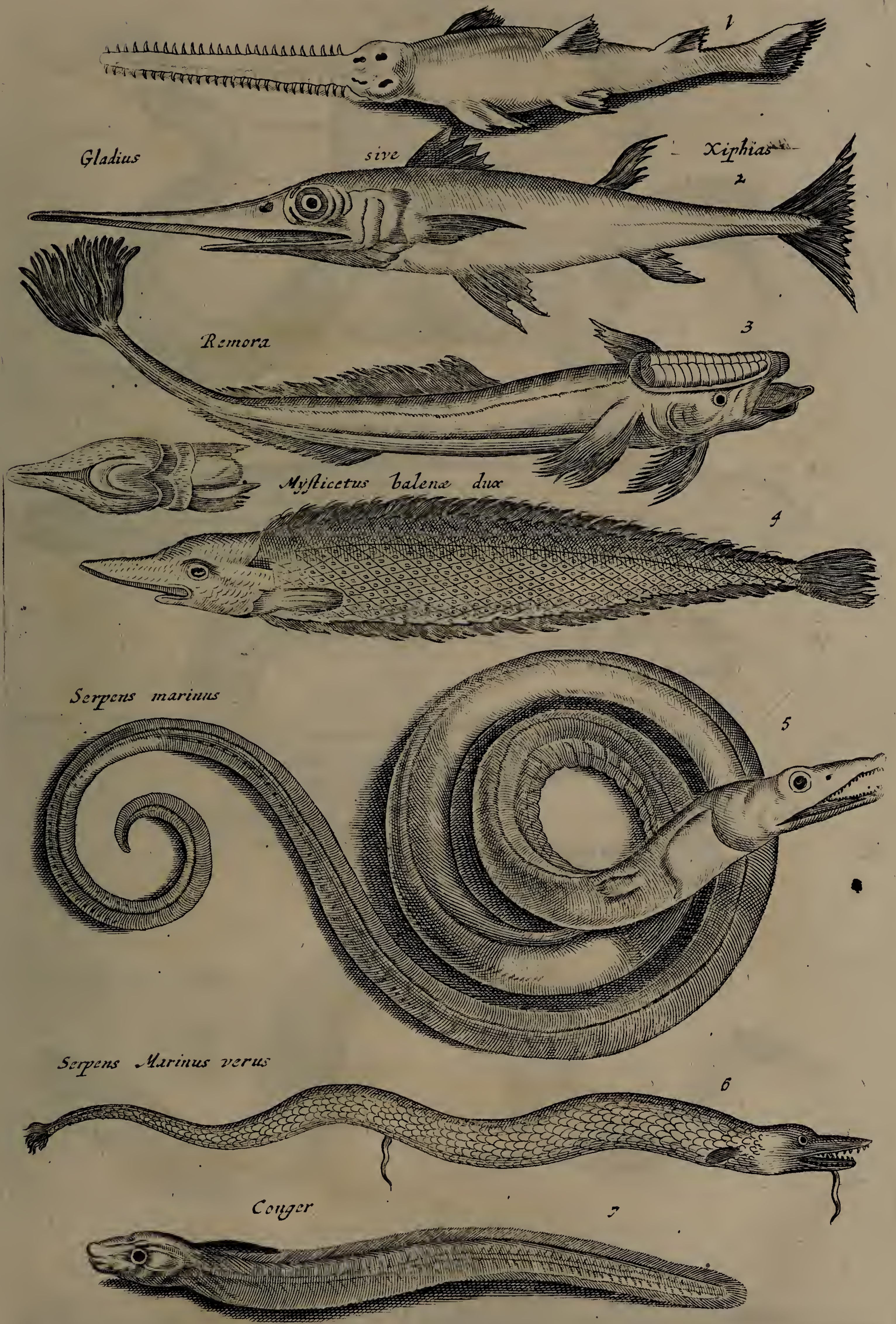

Thunnus
2

Pelamys Cærulea
3

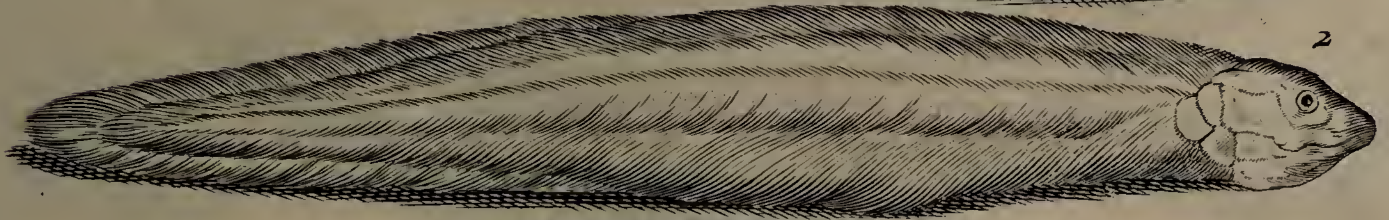

Cocÿnus
4

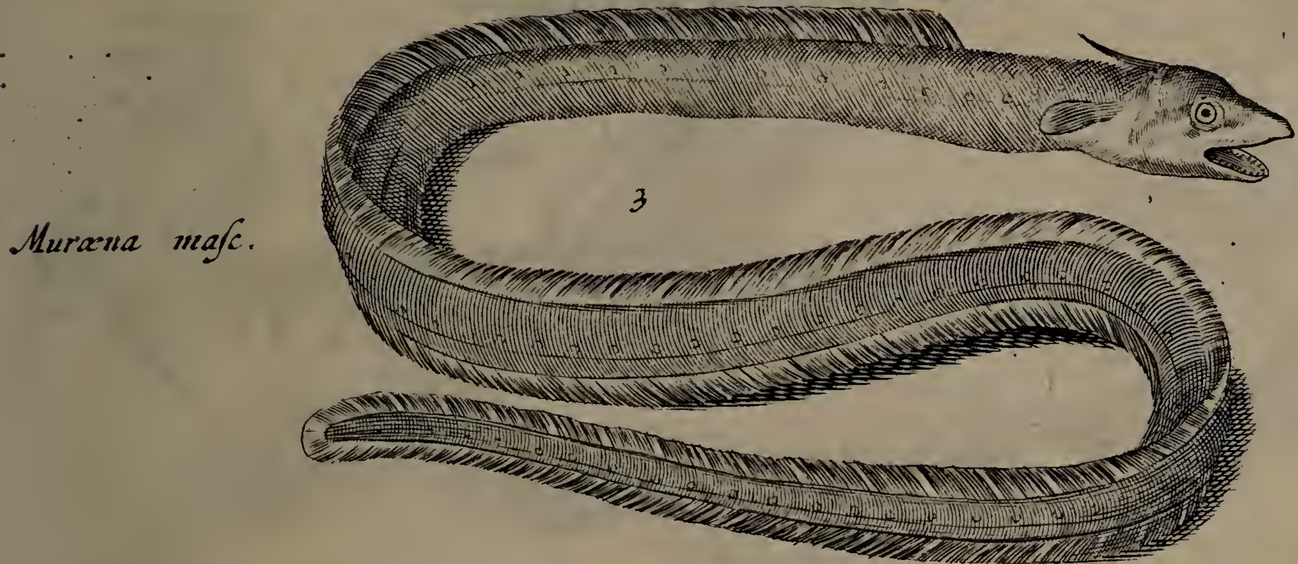

Pompilos
5

Amia
6

1
Gladius sive Xiphias
2
Remora
3
Mysticetus balenæ dux
4
Serpens marinus
5
Serpens Marinus verus
6
Conger
7

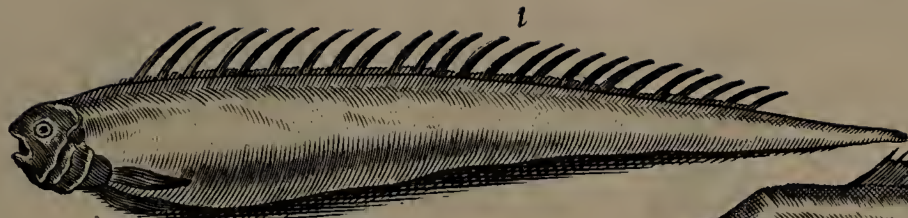

1
Serpens marinus Norvagicus.

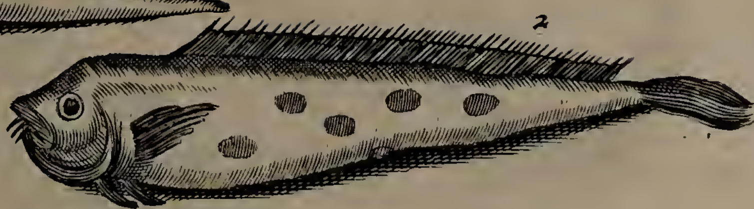

Ophidion Plinij
2

3
Muræna masc.

Muræna fœmina
4

Myrus alter sive Serpens rubescens
5

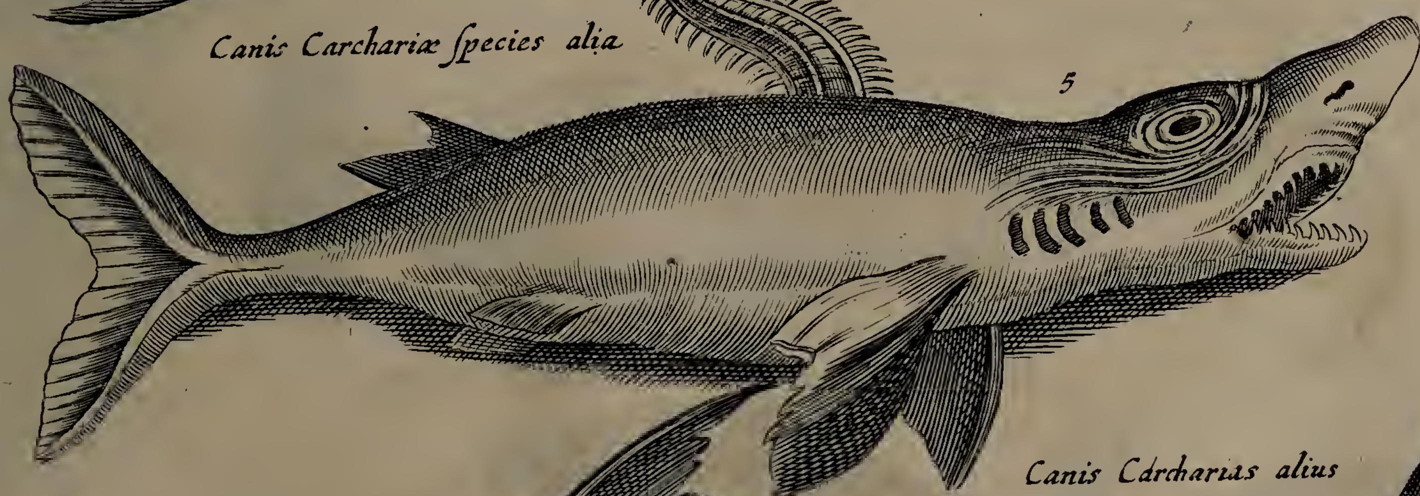

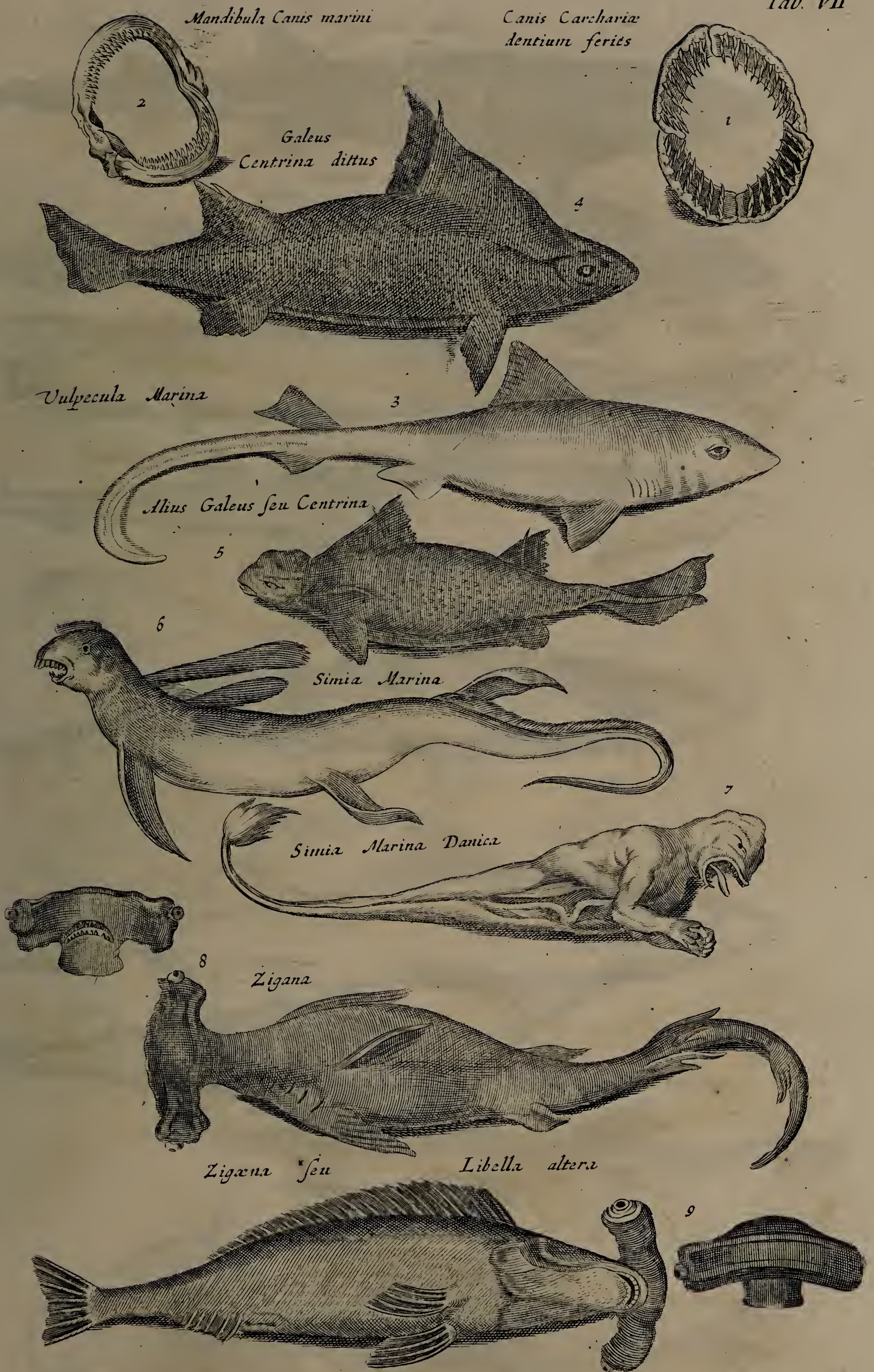

Tænia falcata Imperati

Mandibula Canis marini
Canis Carchariæ dentium feries
2
1
Galeus Centrina dictus
4
Vulpecula Marina
3
Alius Galeus seu Centrina
5
6
Simia Marina
7
Simia Marina Danica
8
Zigana
Zigæna seu Libella altera
9

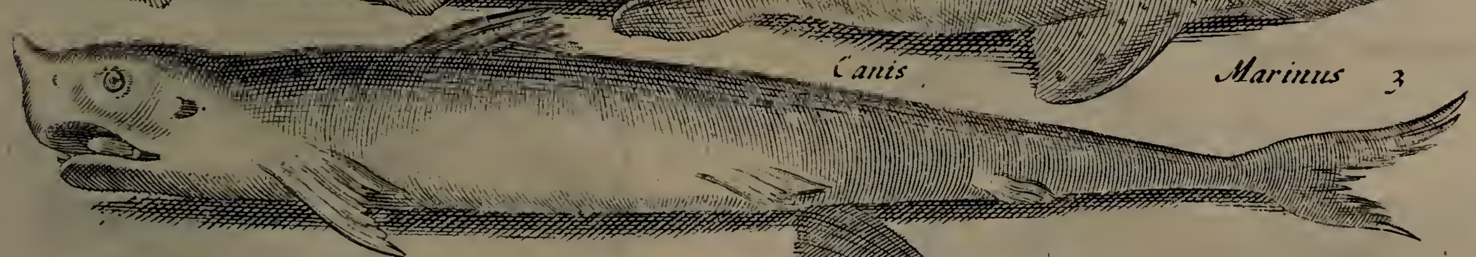
Catulus major 1

Catulus 2 *Canicula Ariſtot*

Canis Marinus 3

Canicula 4 *Galeus canis*

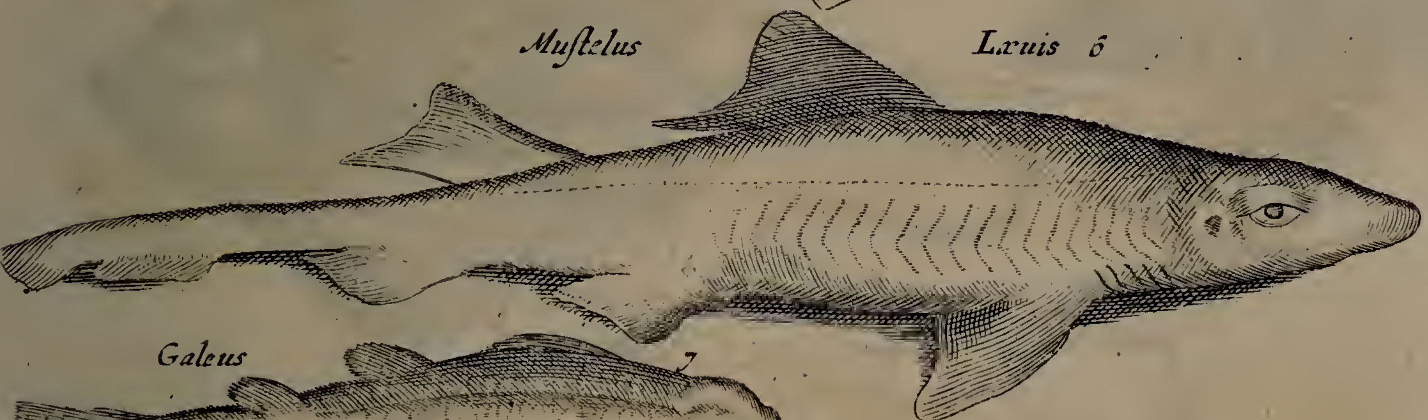

Muſtelus Spinax 5

Muſtelus Lævis 6

Galeus 7

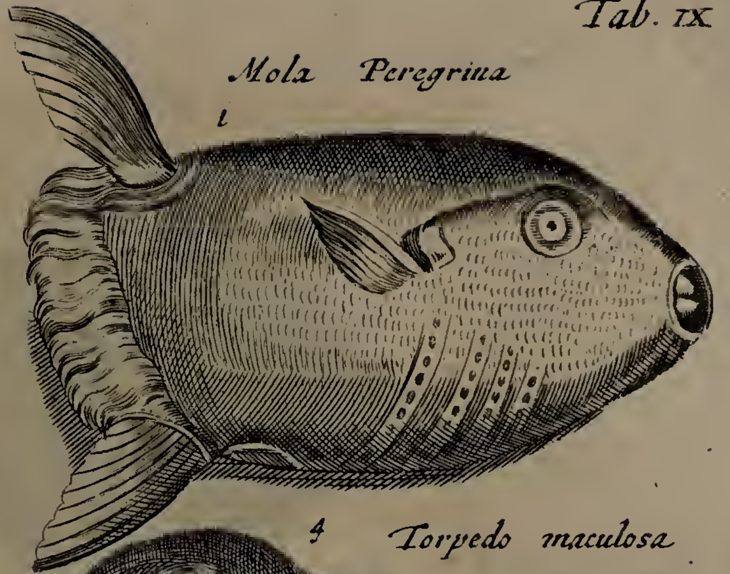
Galeus Asterias ſeu stellatus 8

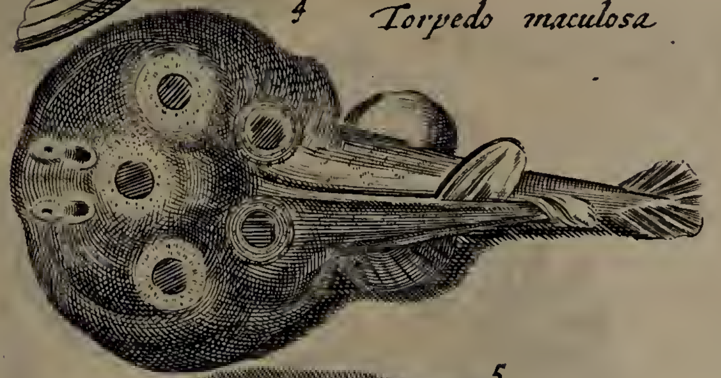
9 *Galeus Stellaris*
Galeus Glaucus Venetanus Gesn

Mola
2

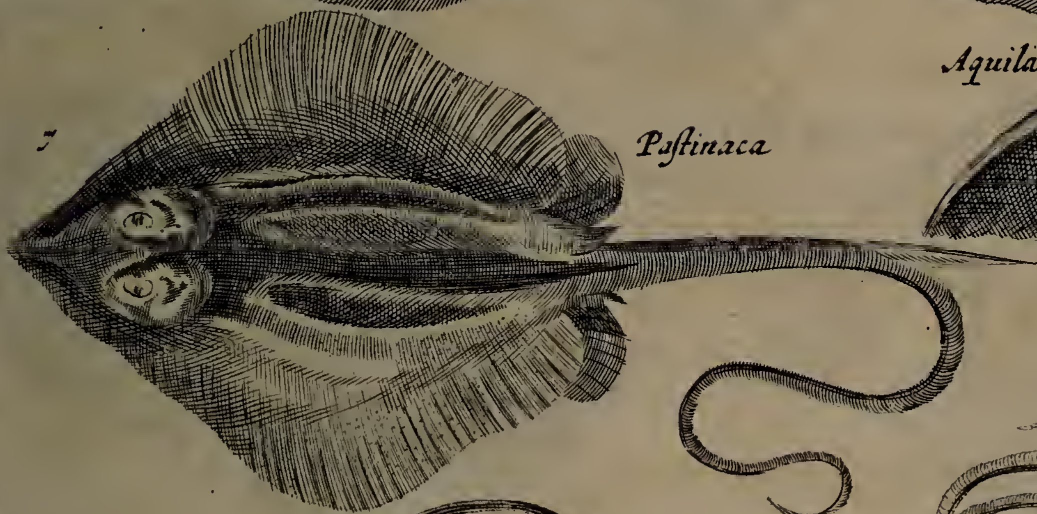

Mola Peregrina
1

3
Torpedo

4
Torpedo maculosa

6
Torpedo

5
Torpedo

7
Pastinaca

8
Aquila

9
Aquilæ species
alia

Raia
1
Gesneri

Raia
2
Raia
Oculata
et leuis

Raia Oculata
alia
5
Spiegel Roche

4

Raia læuis
3

Raia Asteria
Aspera
7

Raia asperrima
6

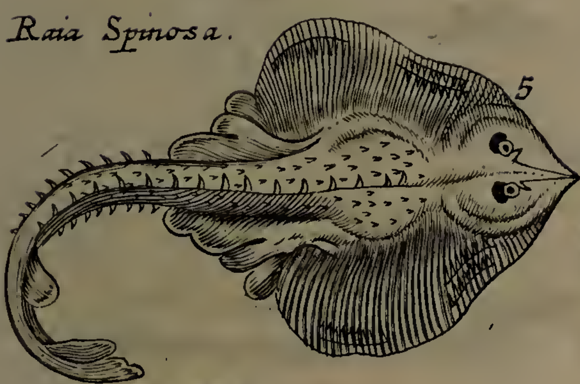

9
Raia Oxÿrhin
chos minor

8
Raia Oxÿrhÿnc
hos. major

Raia Clauata.
2

1
Raia.

Raia Clauata alia.
3

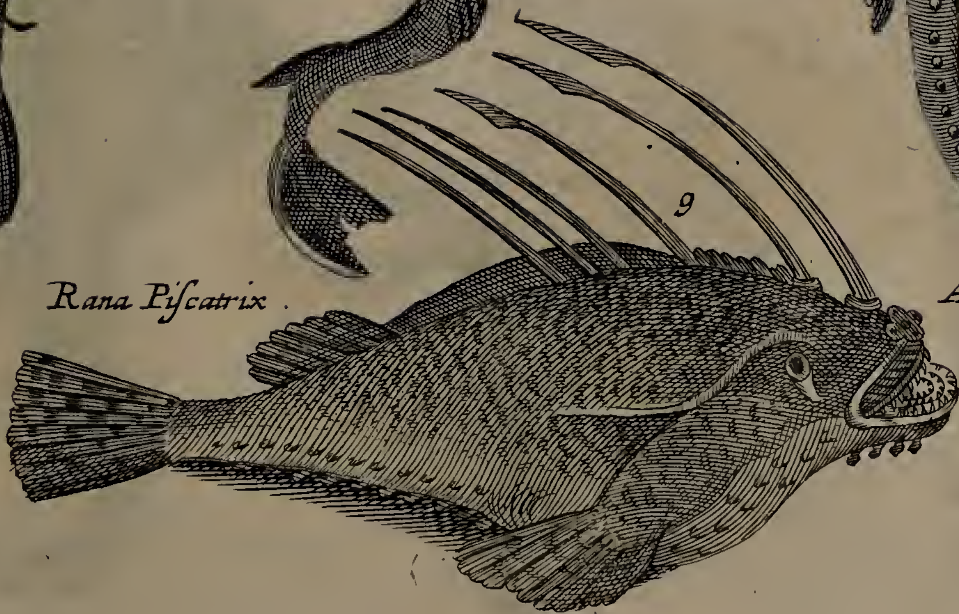

Raia Spinosa.
5

4
Raia Fullonica

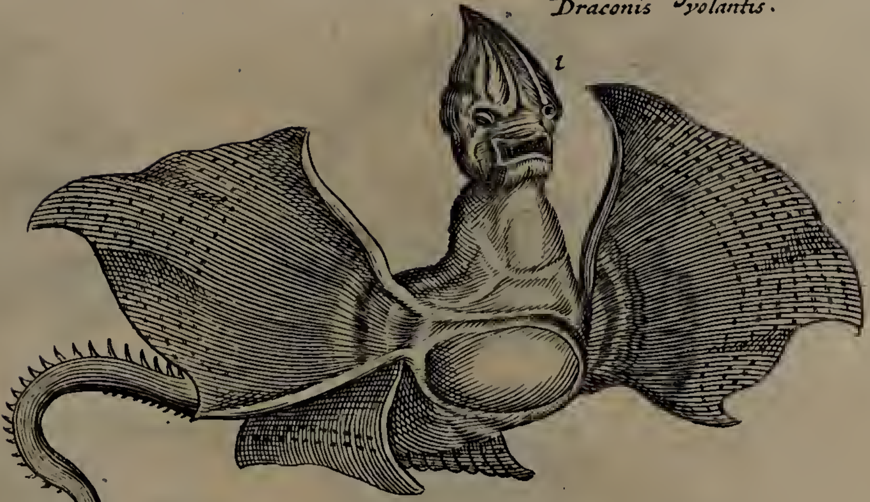

8
Rana
Piscatrix
Siue Marina

Squatina.
Angelus
marinus.
7

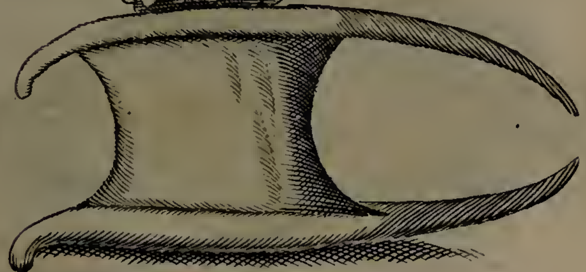

Leuis Raiæ.
alia species.
6

9
Rana Piscatrix
Aldrouandi.

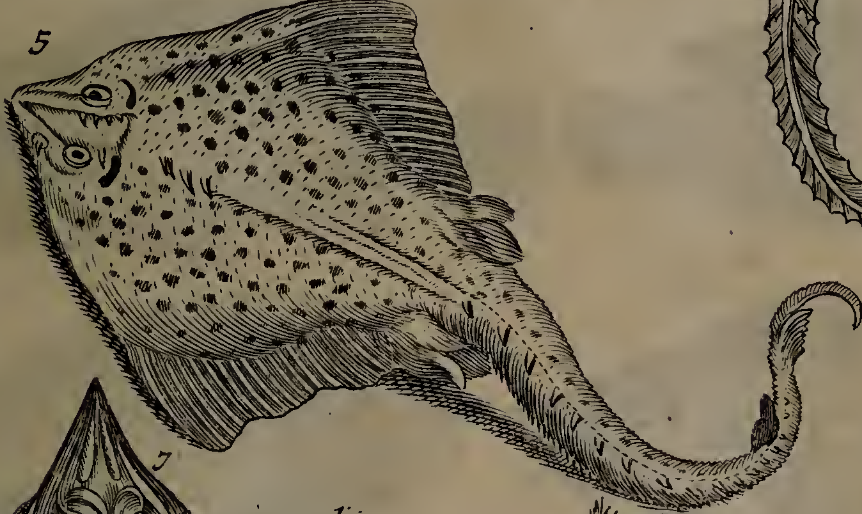

Monstrosi Piscis Volantis
2 icon

Raia exiccata, et concinnata ad formam Draconis volantis.
1

4 Oua Raiarum

3 Raia Olay.

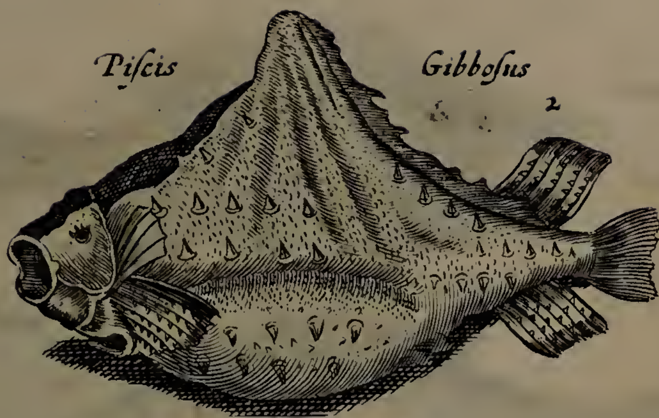

Raia Læuis
5

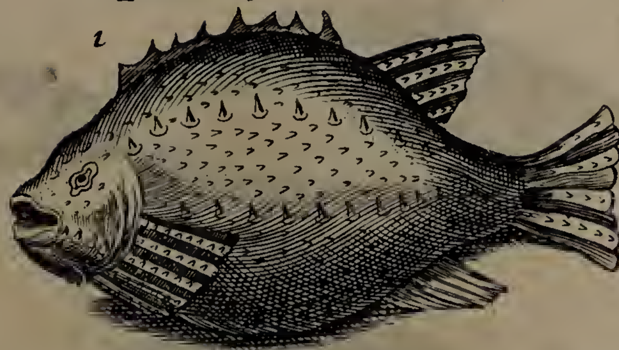

Oxyrinchus minor. aliis
7

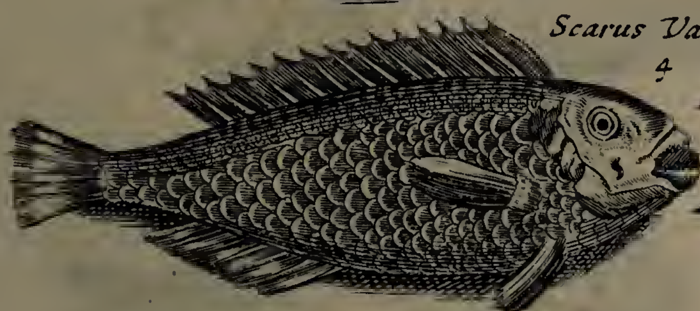

Rana piscatrix minor.
8

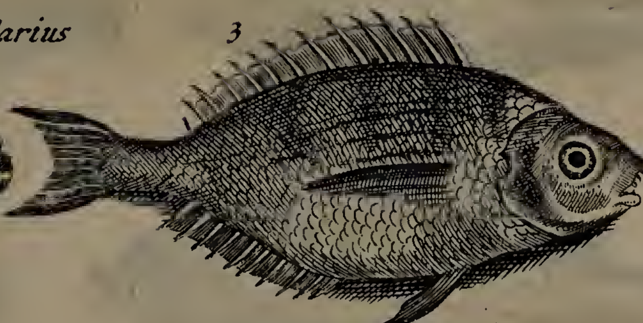

6 Squatina.

Tab XIII

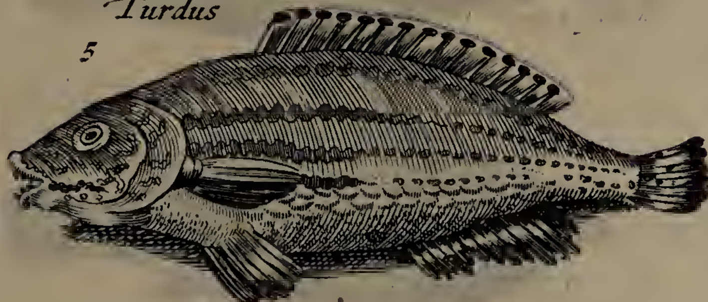

Piscis Gibbosus 2

Lumpus Anglorum 1

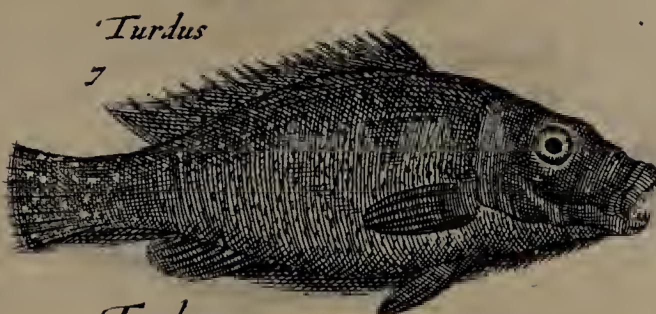

Scarus Varius 4

Scarus omas 3

Turdus 6

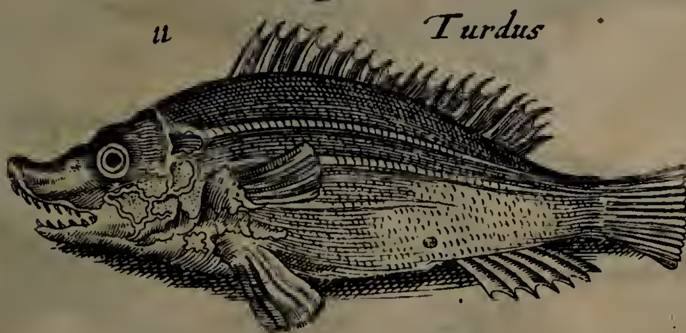

Turdus 5

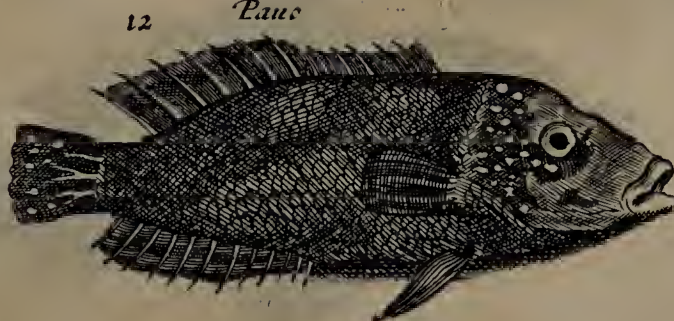

Turdus 8

Turdus 7

Turdus 10

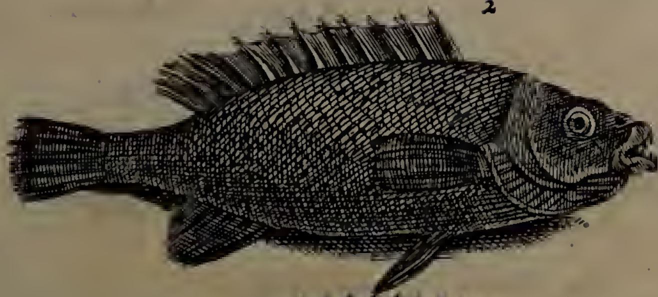

Turdus 9

Turdus 11

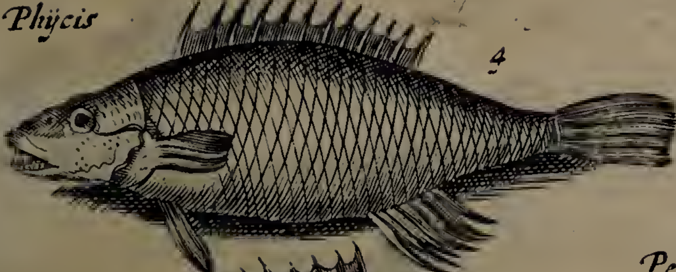

Pauo 12

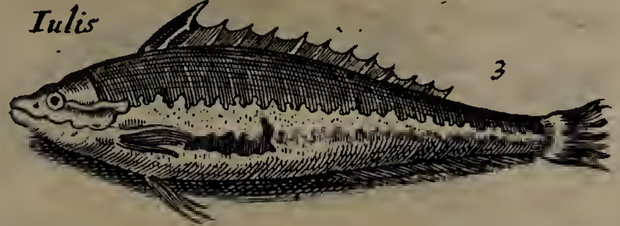

Attagenus Lepras 13

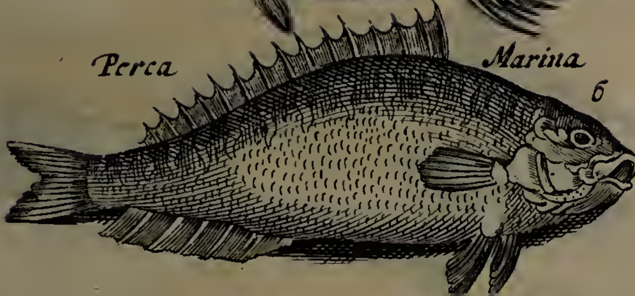

Attagenus alius 14

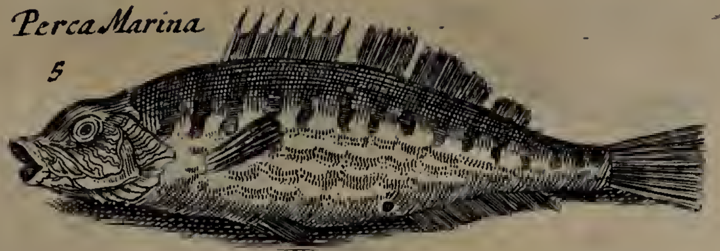

Merula 2

Marzapanus 1

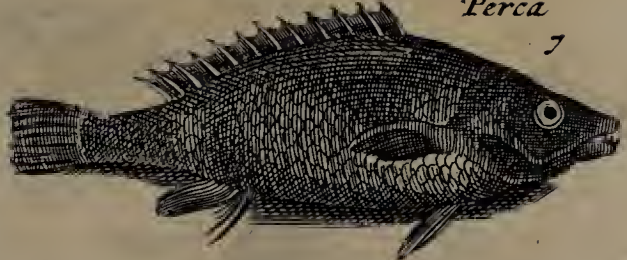

Fuca Phycis 4

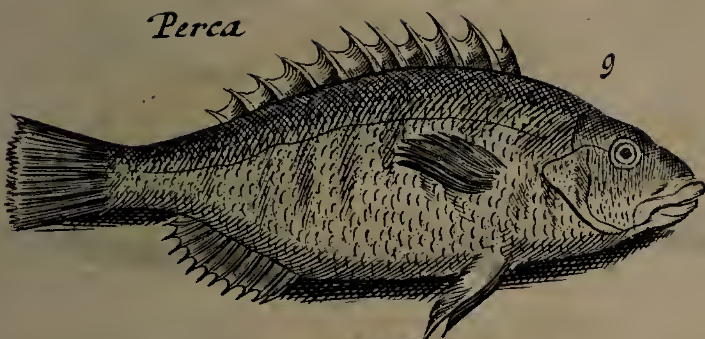

Iulis 3

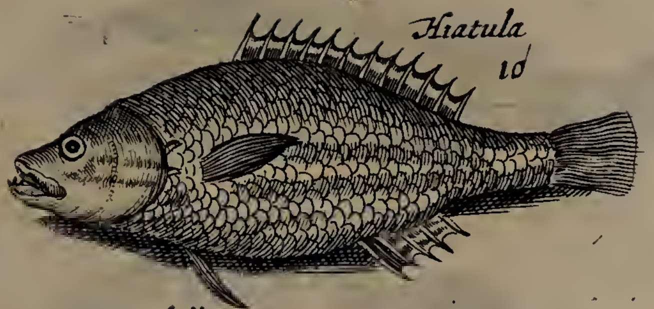

Perca Marina 6

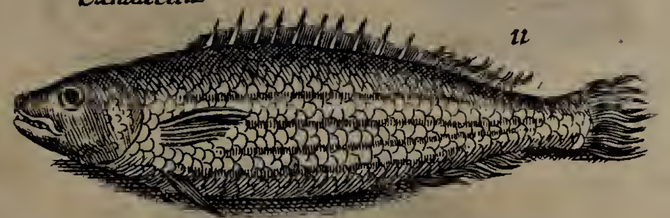

Perca Marina 5

Perca Marina 8

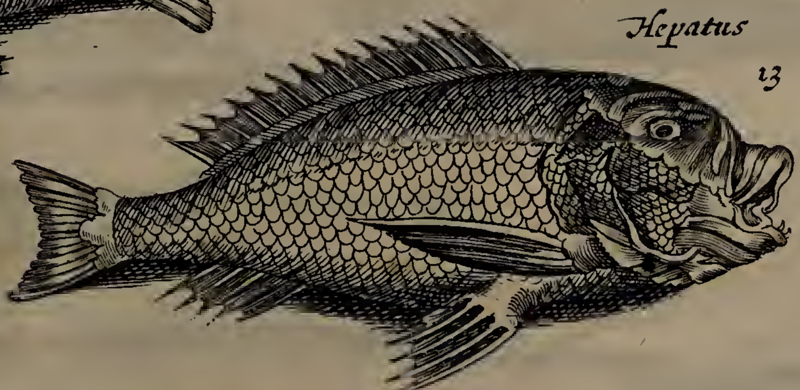

Perca 7

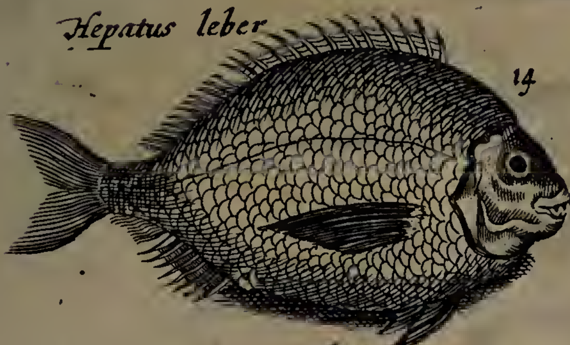

Perca 9

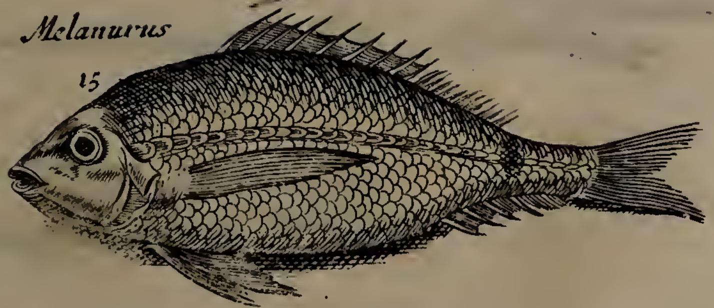

Hiatula 10

Canadella 11

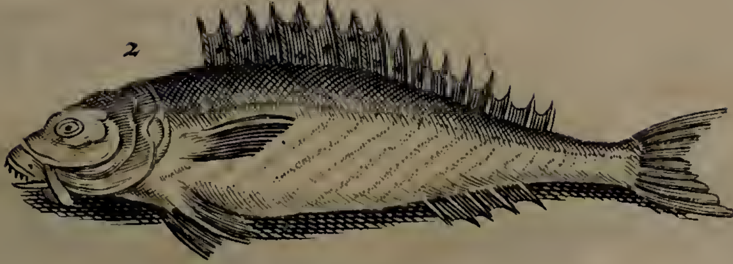
12

Hepatus 13

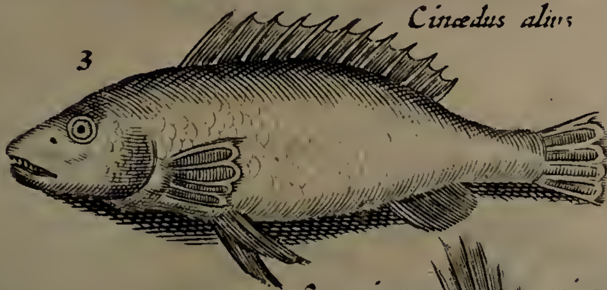

Hepatus leber 14

Melanurus 15

Melanderinus 16

Cinædus Alphestes
2

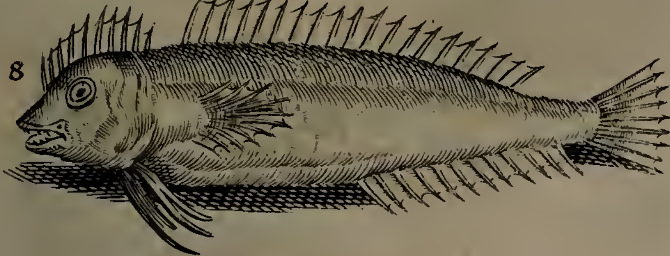

Alphestes Cinædus.
1

Cinædus alius
3

Coracinus
4

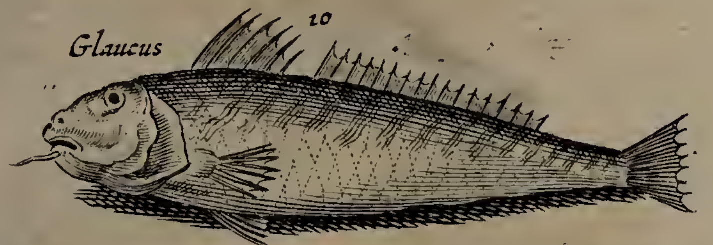

Coracinus minor
6

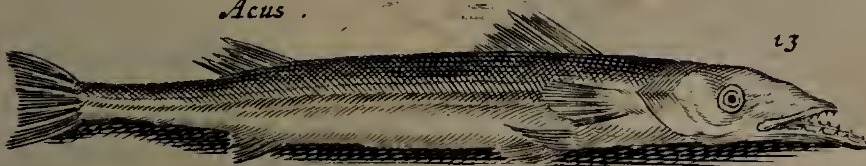

Coracinus niger
5

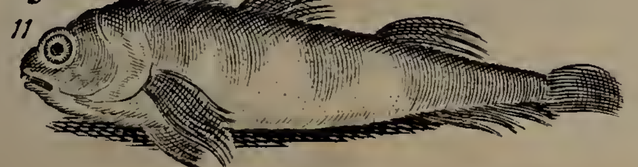

Adonis Exocætus Bellonij alaudis adnumerandus.
8

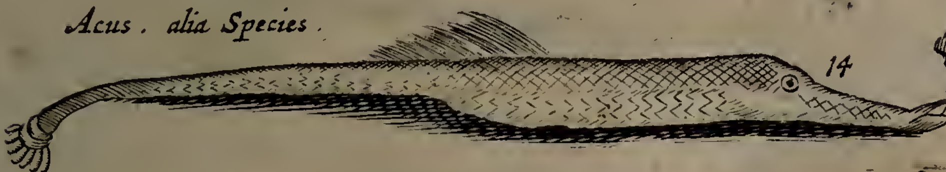

Ammocœtus. Exocœtus
Ammodites.
7

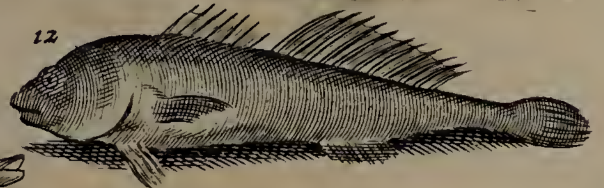

Umbra.
9

Glaucus
10

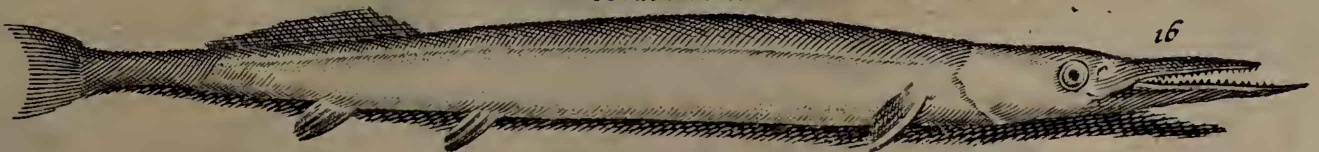

Acus.
13

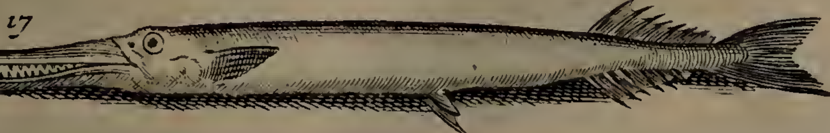

Gobius maior Gesn.
Paganellus
11

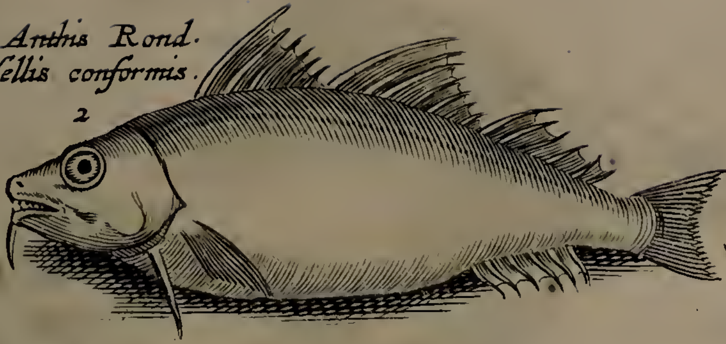

Acus. alia Species.
14

Gobius minor.
12

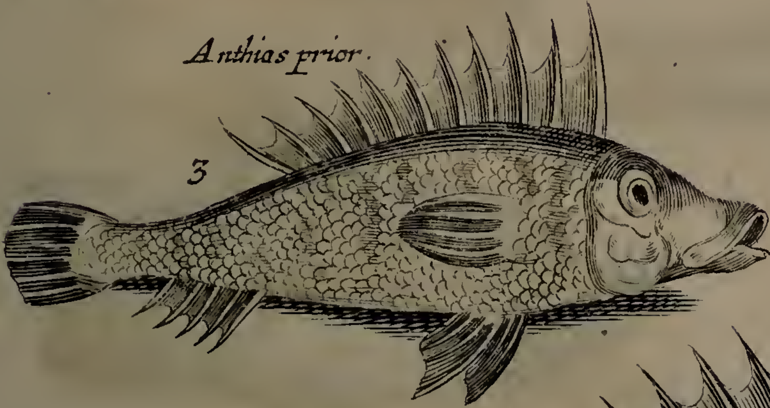

Acus minor.
15

Acus. maior
16

Acus alia
17

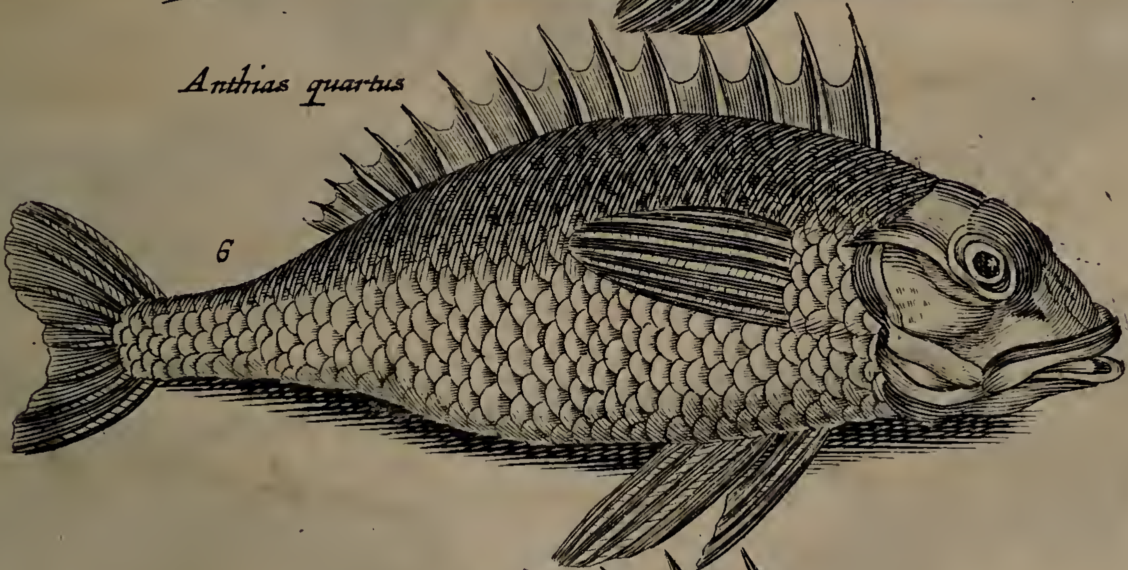

Anthis Rond.
Asellis conformis.
2

Anthias Rondeleti
1

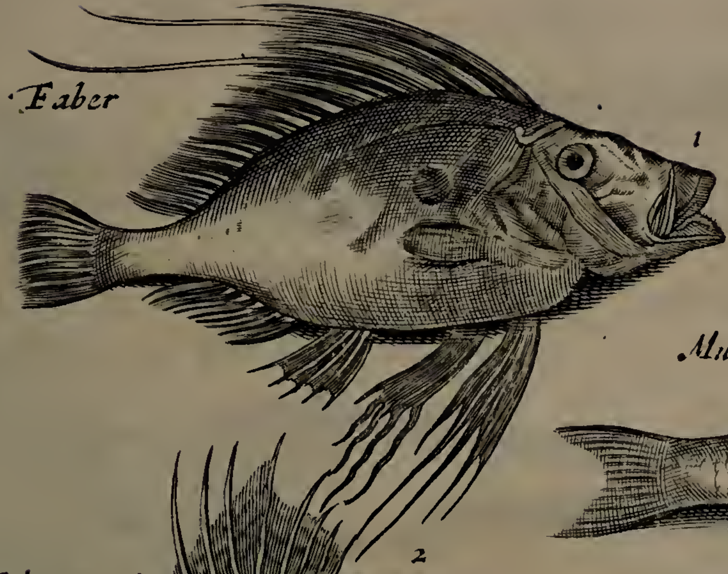

Anthias prior.
3

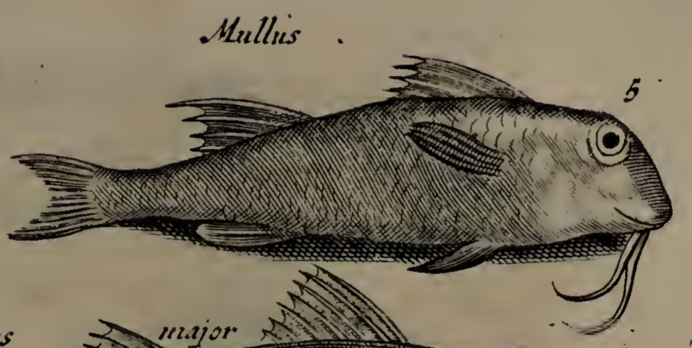

Anthias prior.
5

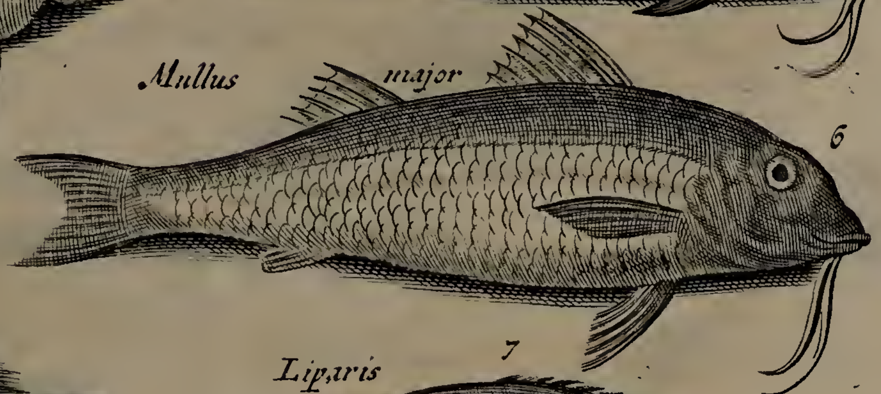

4
Anthias secundus.

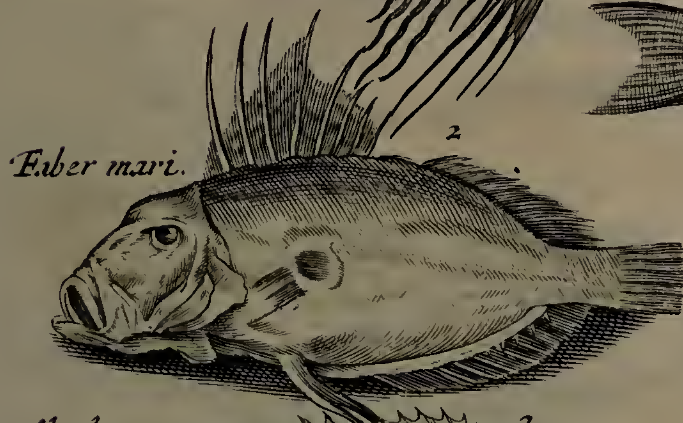

Anthias quartus
6

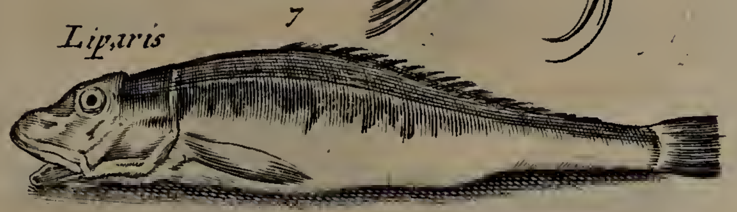

Anthias Congener
7

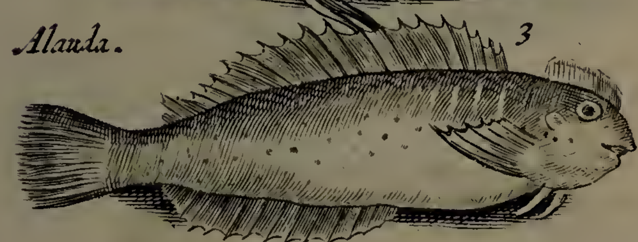

Faber
1

Mullus
5

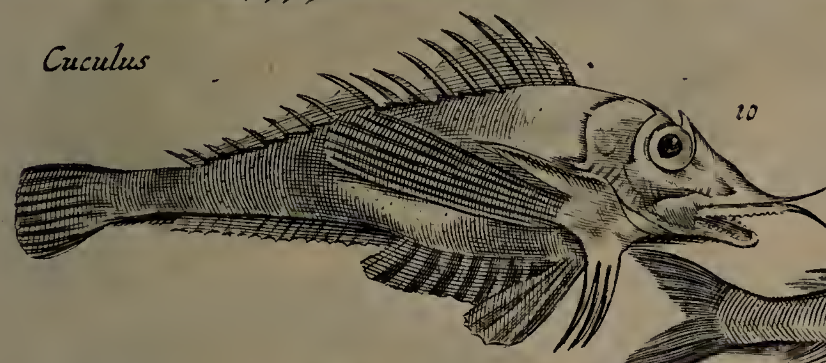

Mullus major
6

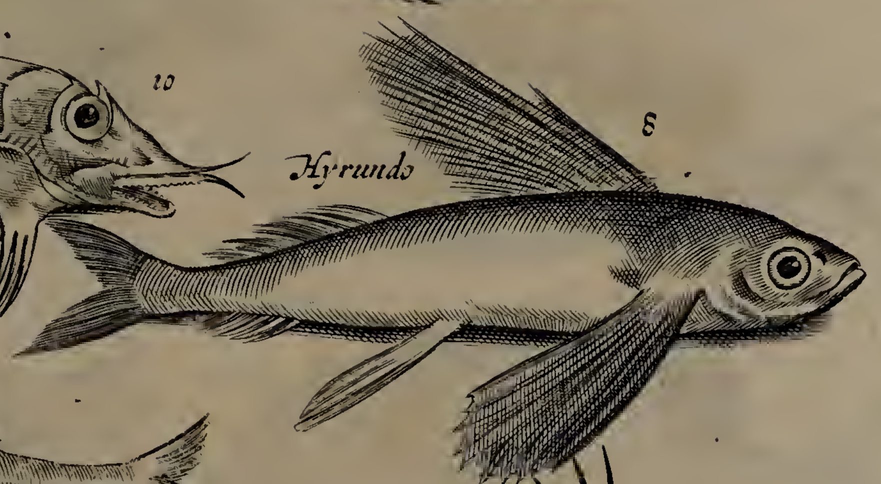

Faber mari.
2

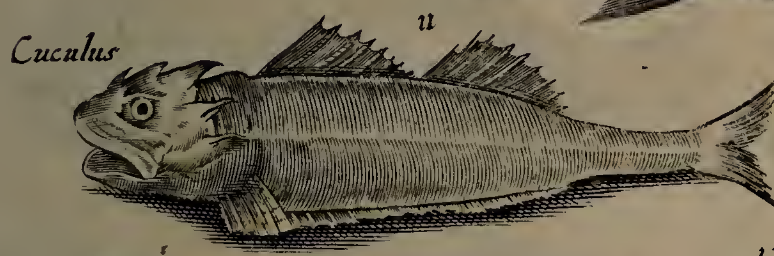

Liparis
7

Alauda.
3

Pholis alauda 4 Species

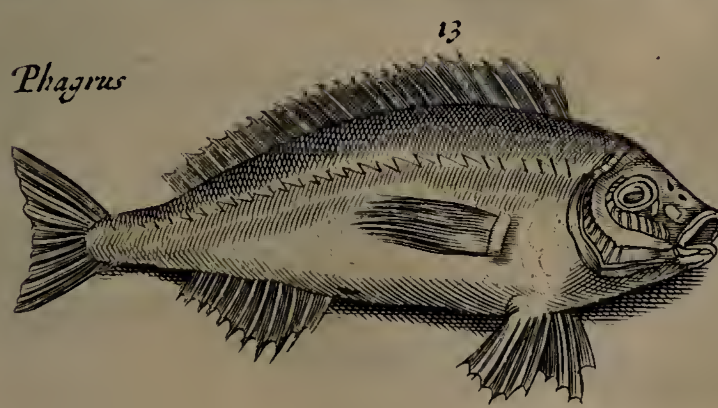

Cuculus
10

8
Hyrundo

Cuculus
11

Miluus
12

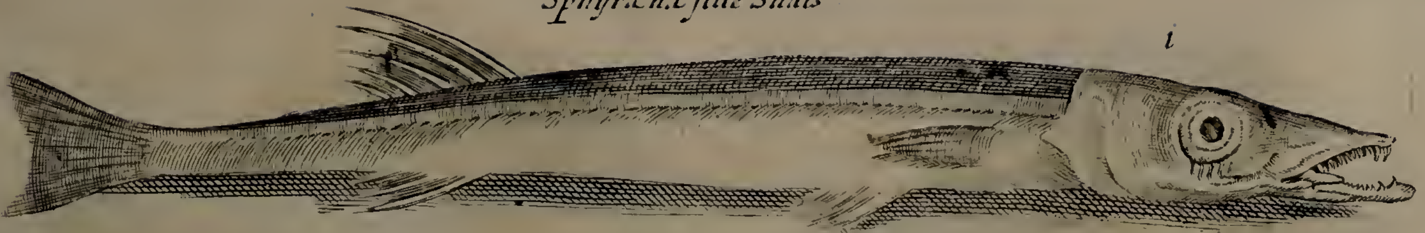

Hirundo alia
9

13
Phagrus

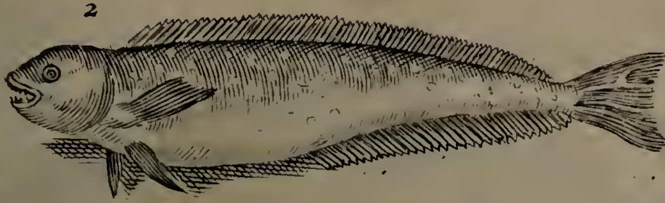

Atherina 15

Chromis 14

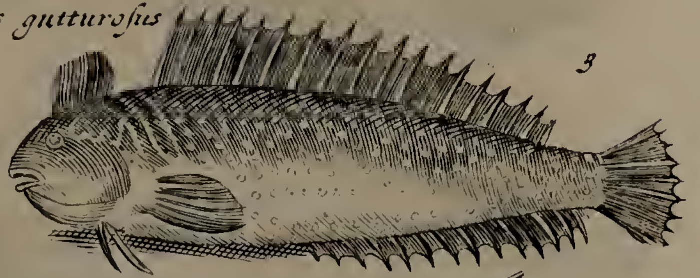
Sphyræna siue Sudis

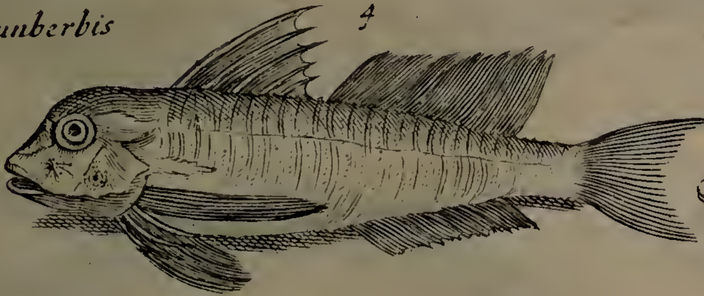
Alauda non cristata

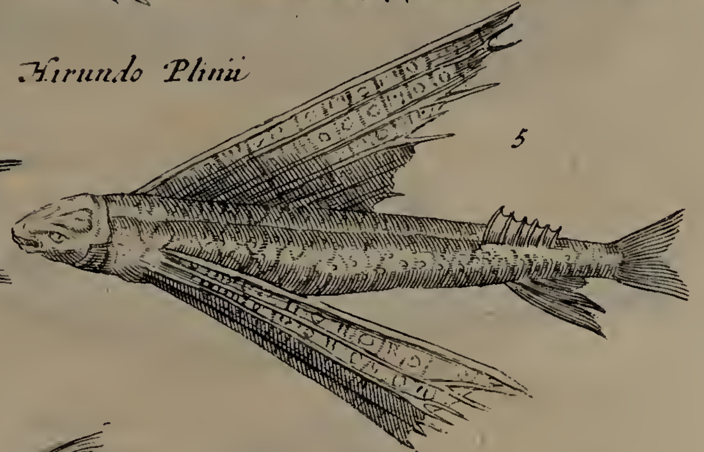
Piscis gutturosus

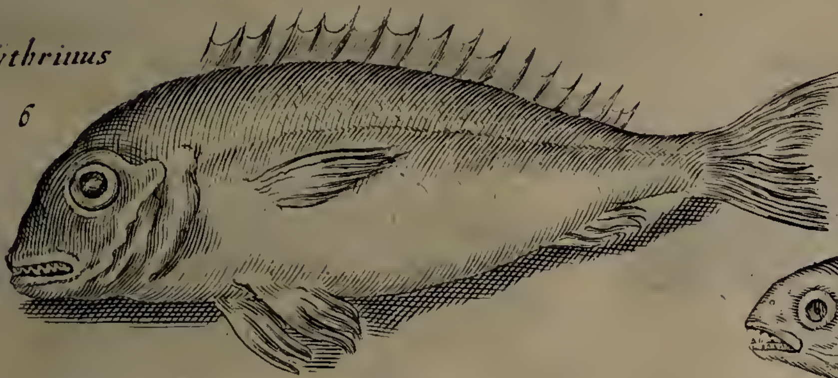
Mullus unberbis

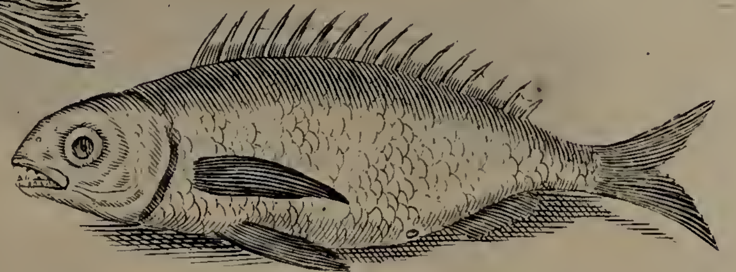
Hirundo Plinii

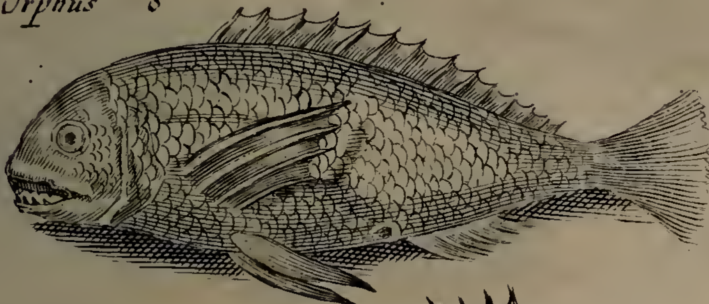
Erythrinus

Acarnan

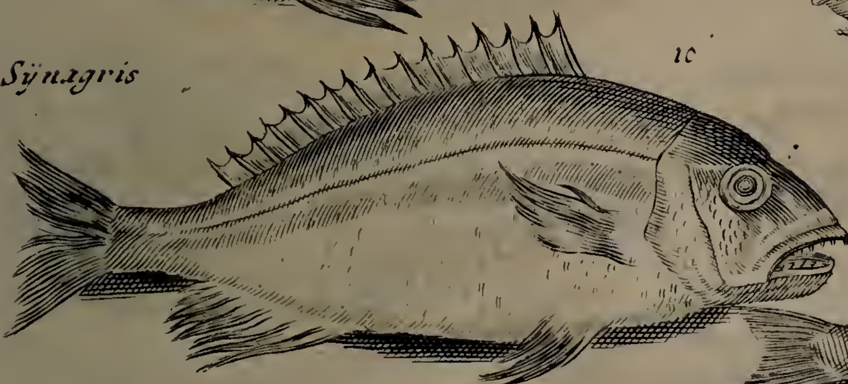
Orphus

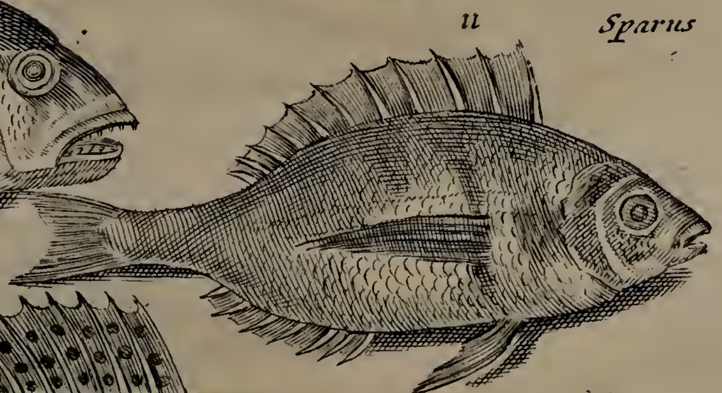
Synodus Dentex

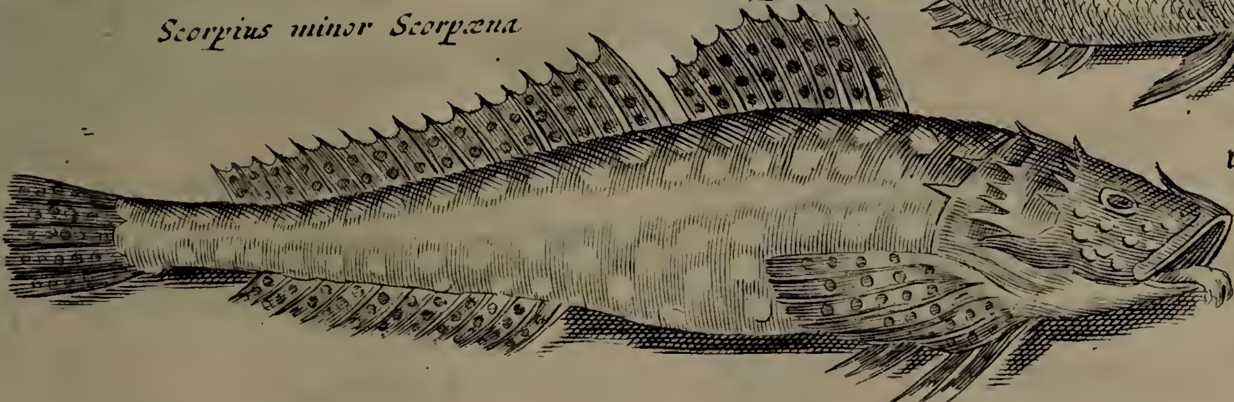
Synagris

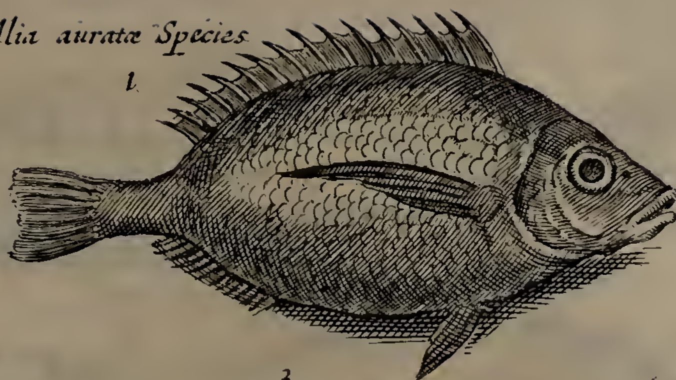
Sparus

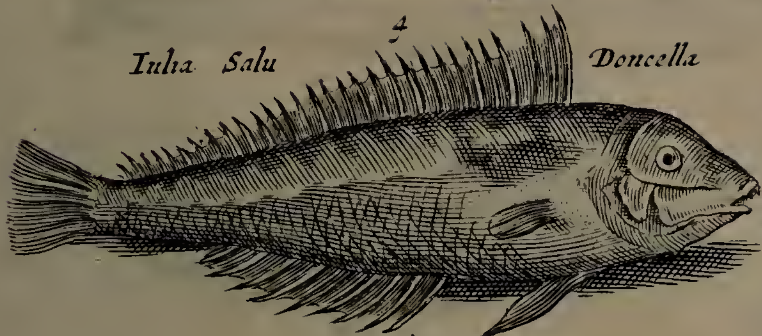

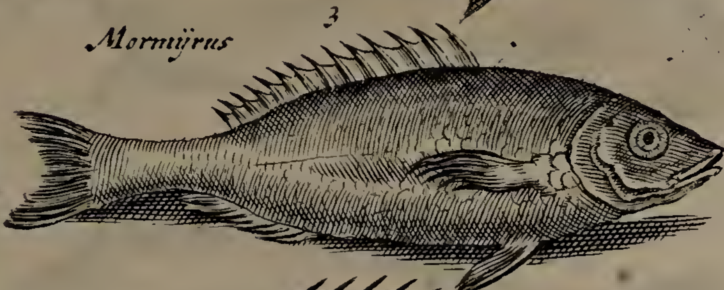
Scorpius minor Scorpæna

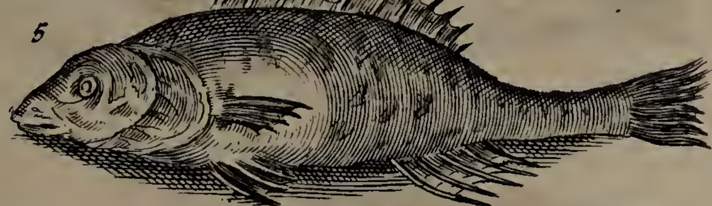

Aurata
2

Alia auratæ Species
1

Iulia Salu
4
Doncella

Mormyrus
3

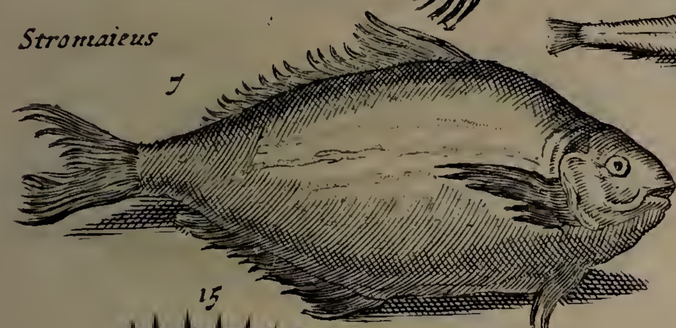

Cantharus
5

Salpa
6

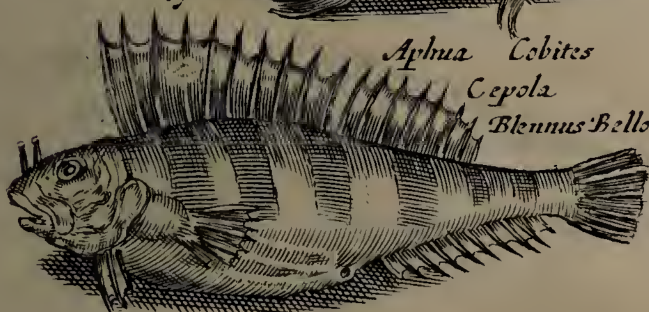

Scorpius Major
9

Scorpius
10
Minor

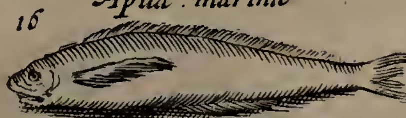

Blennus
11

Stromaieus
7

Fratola
8

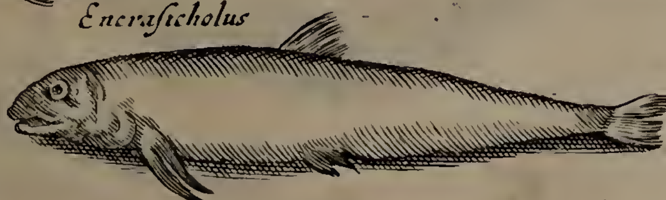

15
Aphua Cobites
Cepola
Blennus Bellon

Aphya Phalarica
12

Apua marina
16

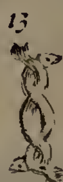

Harengus
Minor

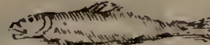

Hepsetus

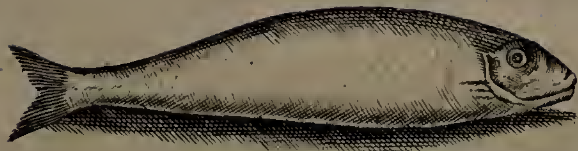

Encrasicholus

Atherina

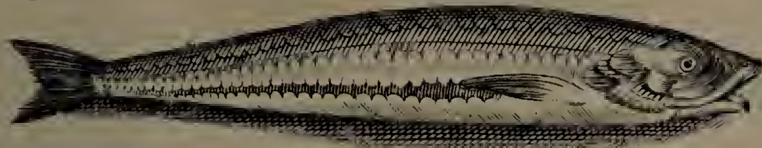

13

13

Apua Vera
13

Sarda
1

Sarda Flandrica major
2

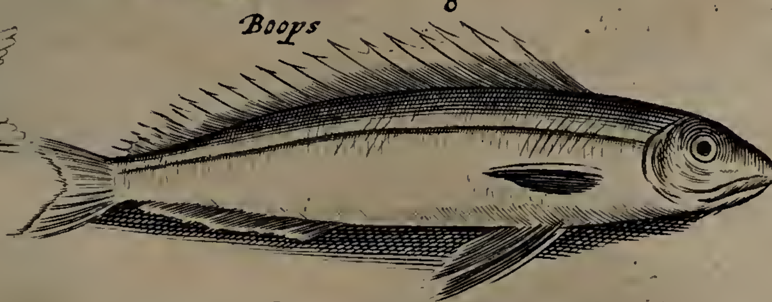

Sarda Flandrica minor
3

Sarda marina
4

Smaris Meer
5

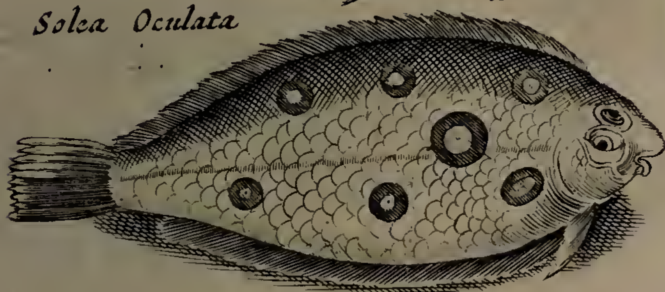

6
Smaris alia

Smaris
7
Peregrina

Boops
8

Boops peregrina
9

Solea Pecten salu
10

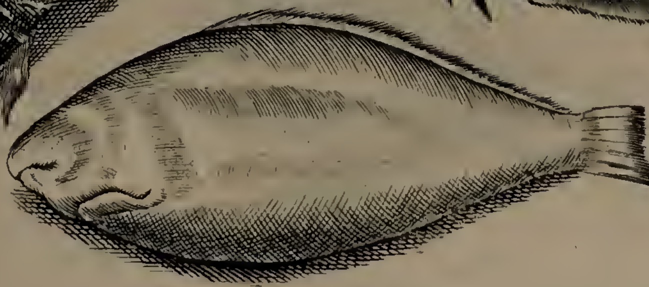

Solea Oculata
11

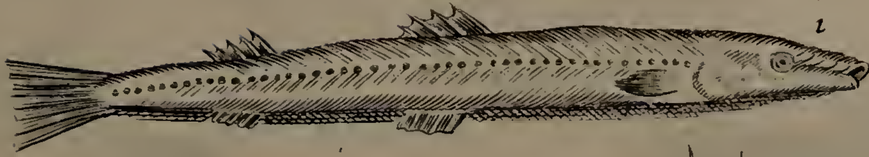

Solea Lingulata
12

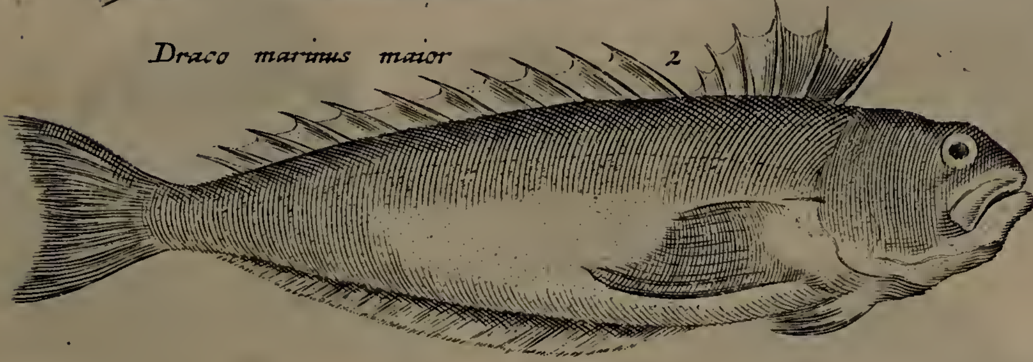

Citharus
14

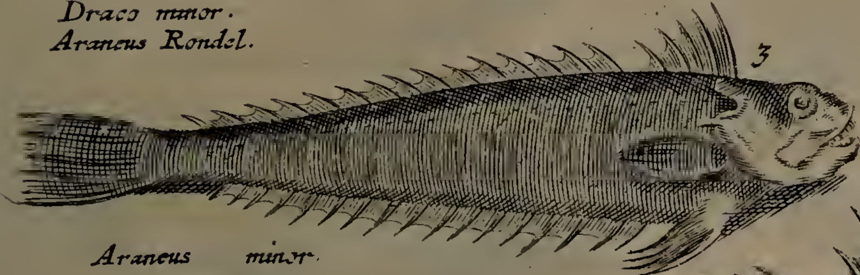

Rhomboides
16

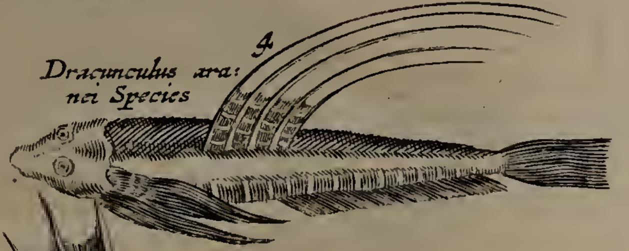

Citharus flauus
15

13
Solea alia

1
Sanditz Anglorum.

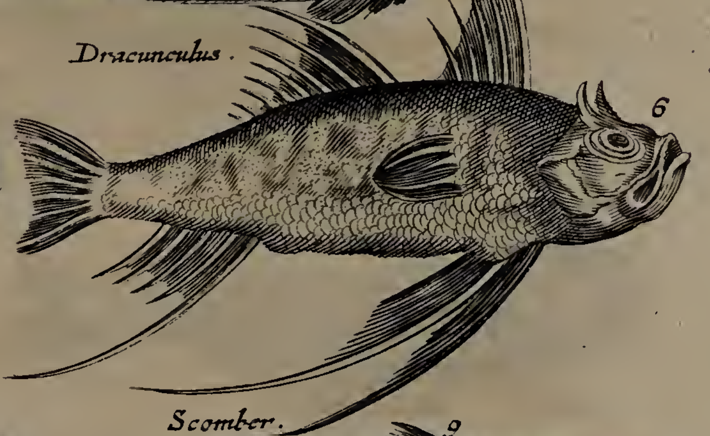

Draco marinus maior
2

Draco minor.
Araneus Rondel.
3
Araneus minor.

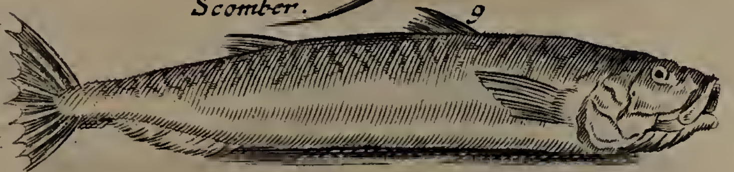

4
Dracunculus ara:
nei Species

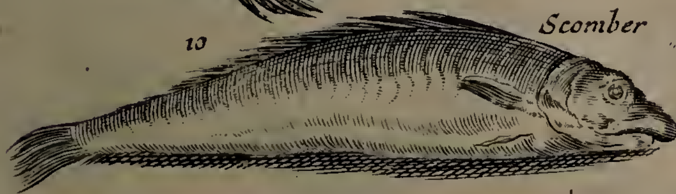

Araneus
5

Vranoscopus
7

Dracunculus.
6

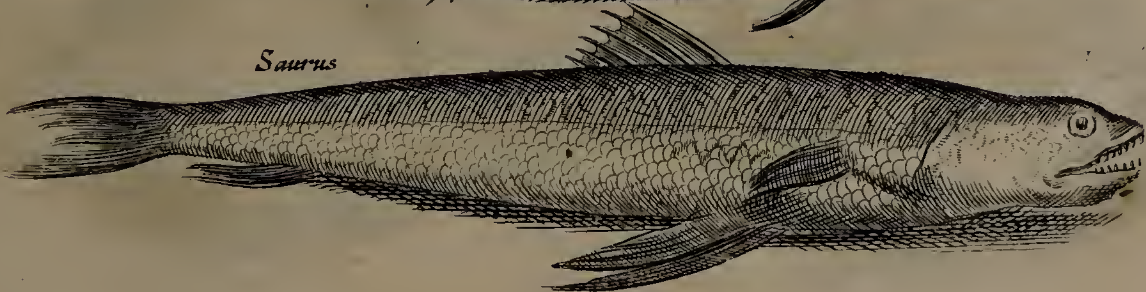

Trachurus. Scombri Species
8

Scomber.
9

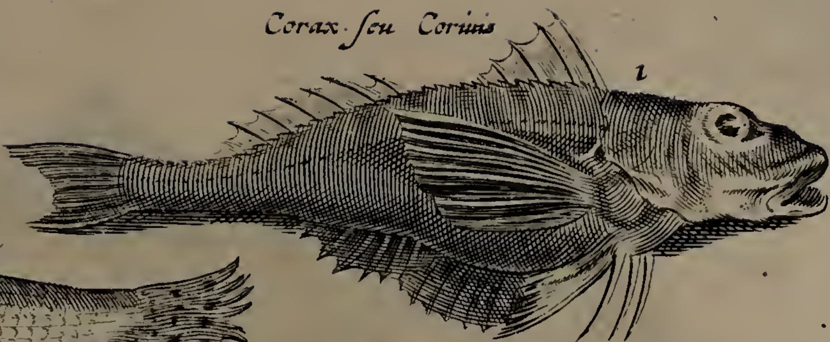

10
Scomber

Lacertus peregrinus uel Rubei maris.
12

Scombrus alius.
11

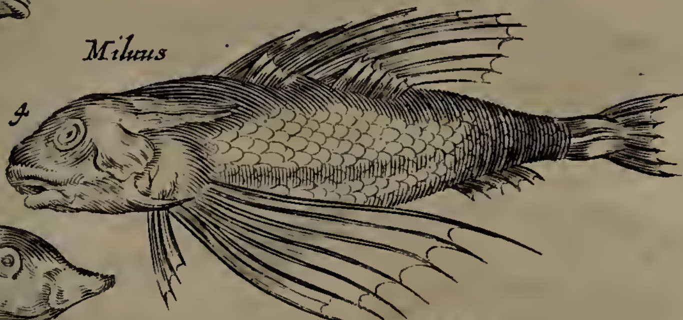

Saurus

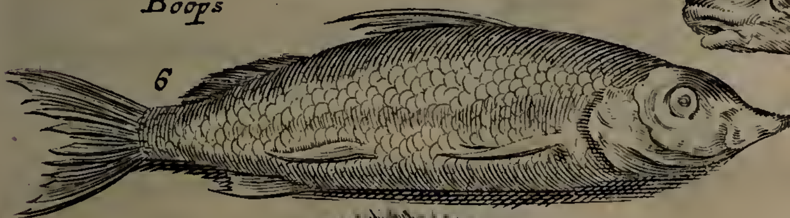

Miluus alius.
2

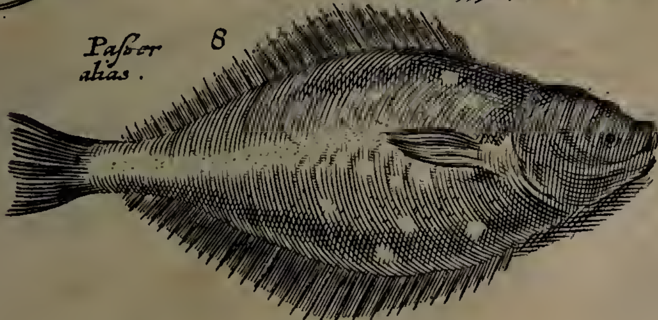

Corax seu Corius
1

Miluus
3

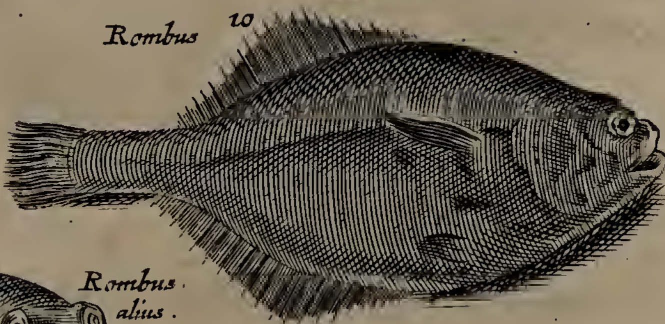

Miluus alatus.
5

Miluus
4

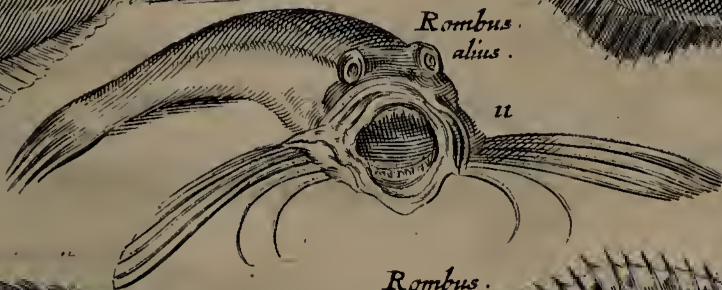

Boops
6

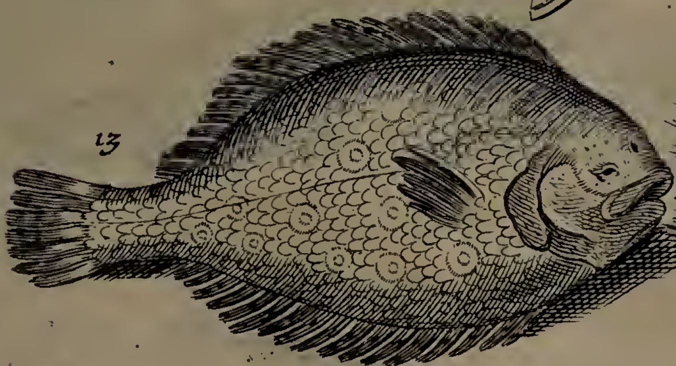

Paßer alius.
8

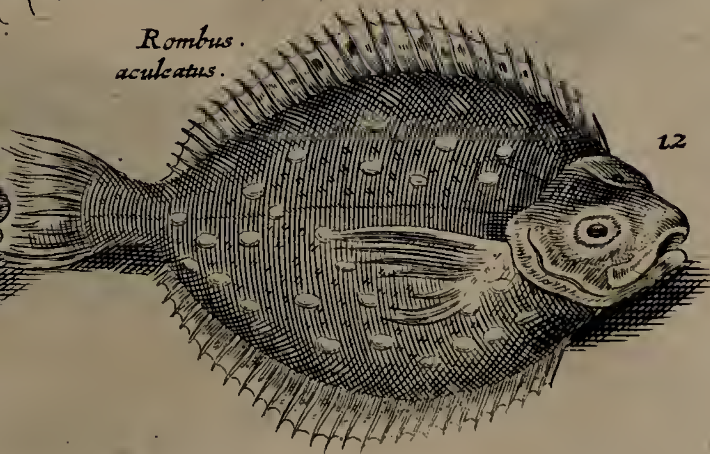

Paßer
7

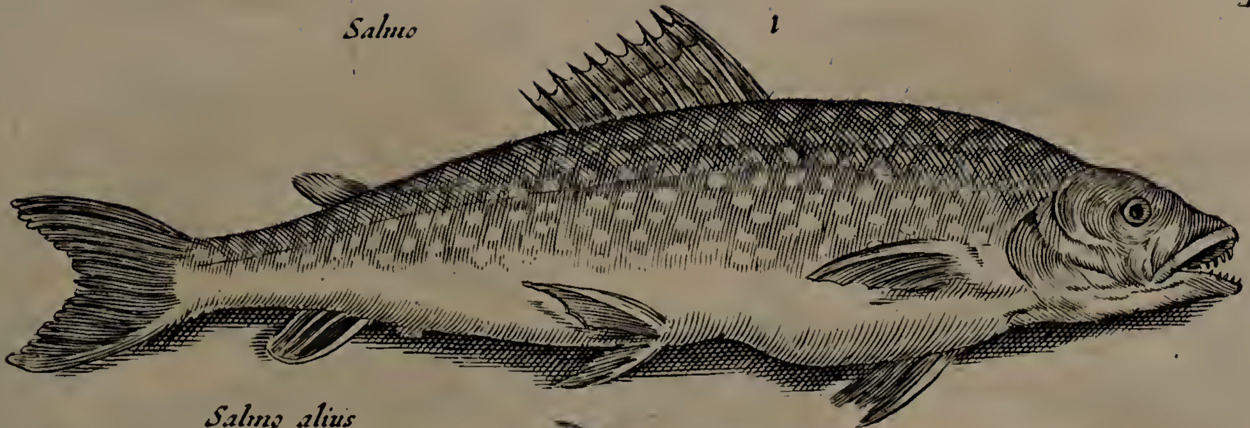

Rombus
10

Paßer. 3

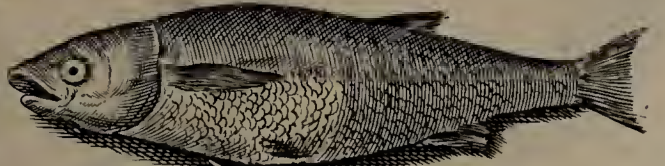

Rombus alius.
11

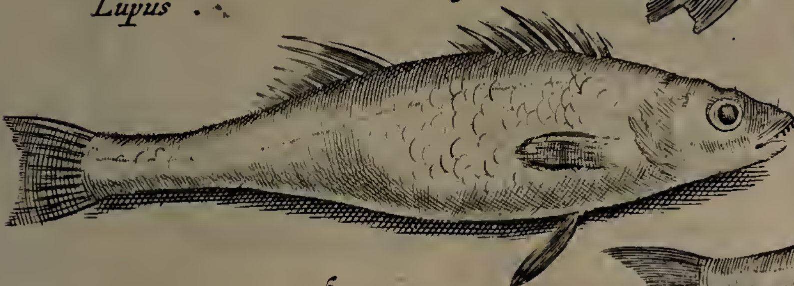

Rhombus Lævis uerus.
13

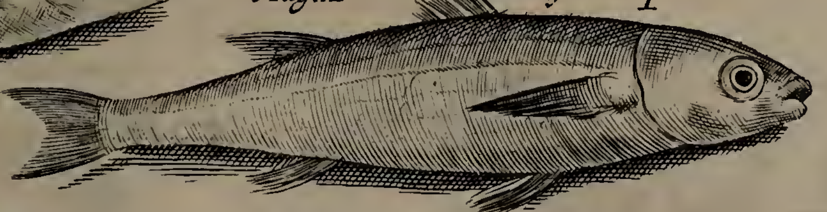

Rombus aculeatus.
12

Salmo
1
Salmo alius

2

4
Mugil .

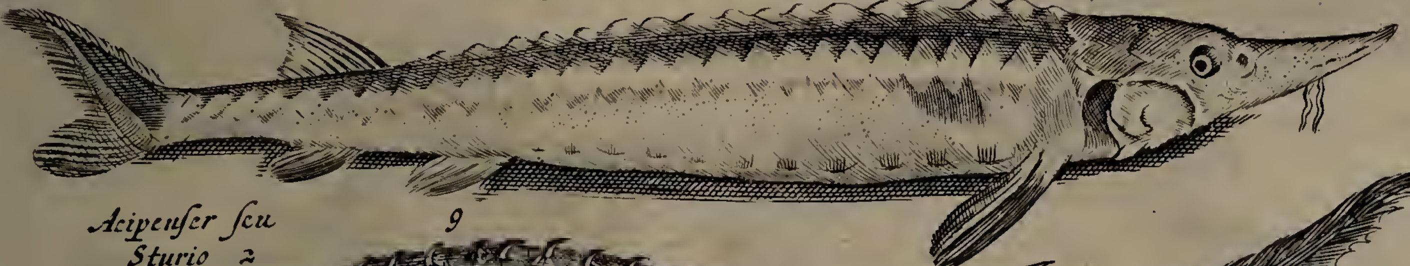

Lupus .
3

Mugilis
5
Species alia

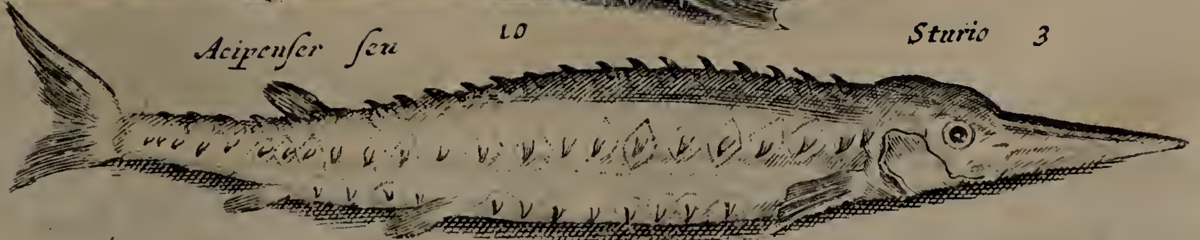

6
Capito Anadromus

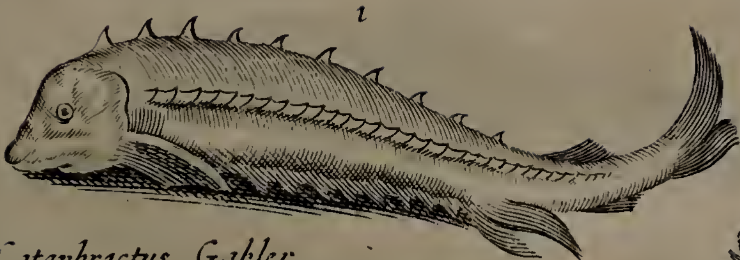

Caper Caperis
7

Acipenser
Zeelandicus
11

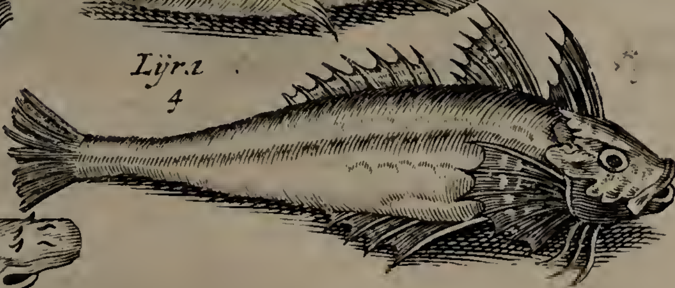

Acipenser Sturio
1
8

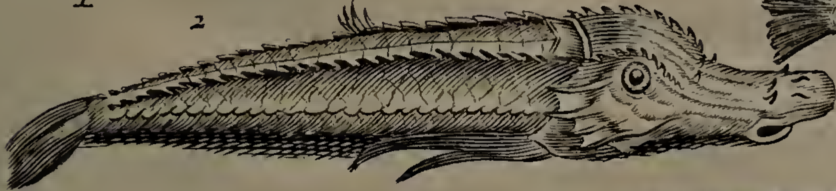

Acipenser seu
Sturio 2
9

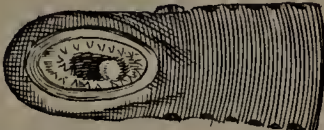

Acipenser seu
10
Sturio 3

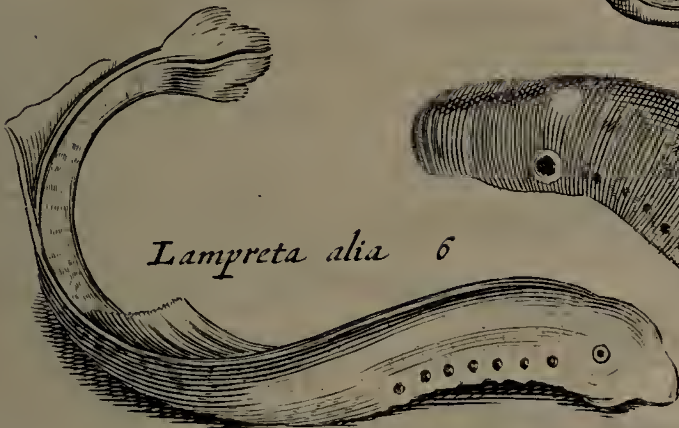

Galeus Rhodius
1

Eperlanus
3

Lyra
4

Cataphractus Gabler
2

5

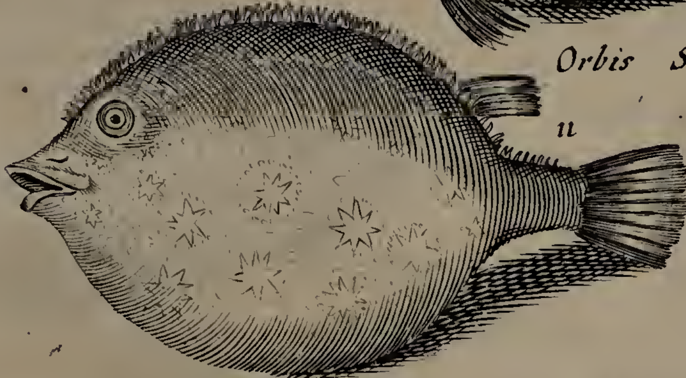

Lampreta seu Lampetra
Lampreta alia 6

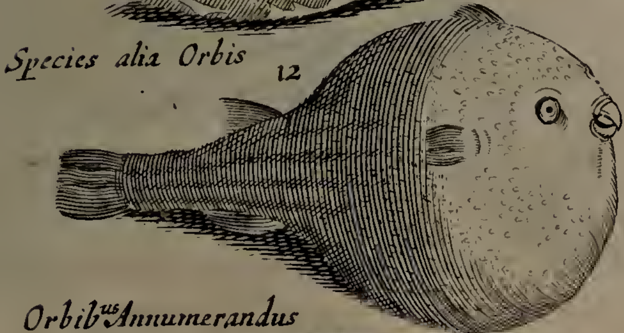

Anguilla
7

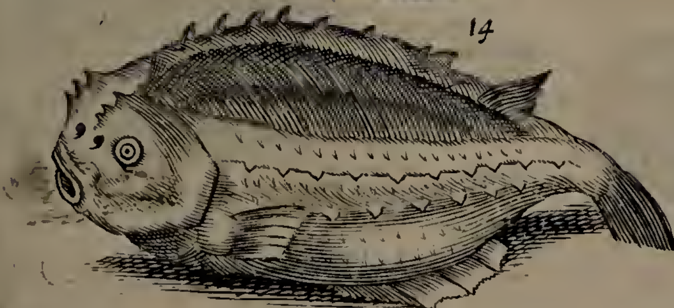

Anguilla alia
8

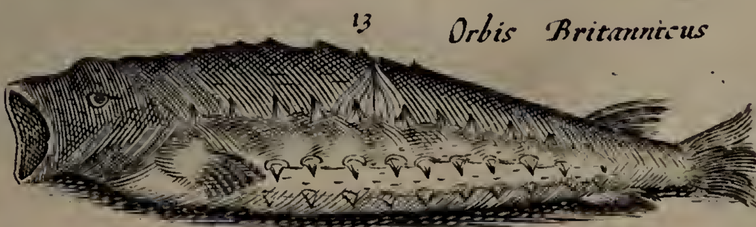

Orbis Species
9

Orbis 10 eckhinatus

Orbis Stellatus
11

Species alia Orbis 12
Orbibus Annumerandus

14

Orbib Annumerandus Piscis
13 Orbis Britannicus

1 *Huso*.

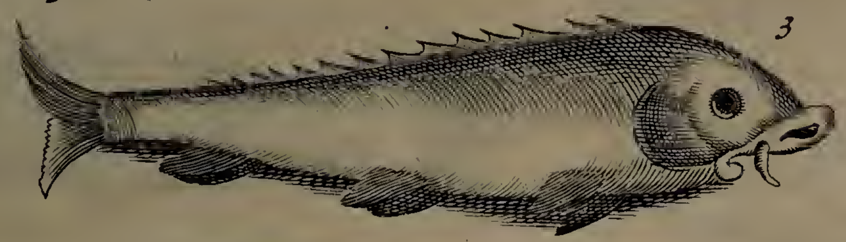

Huso seu Antacæus stellaris 2

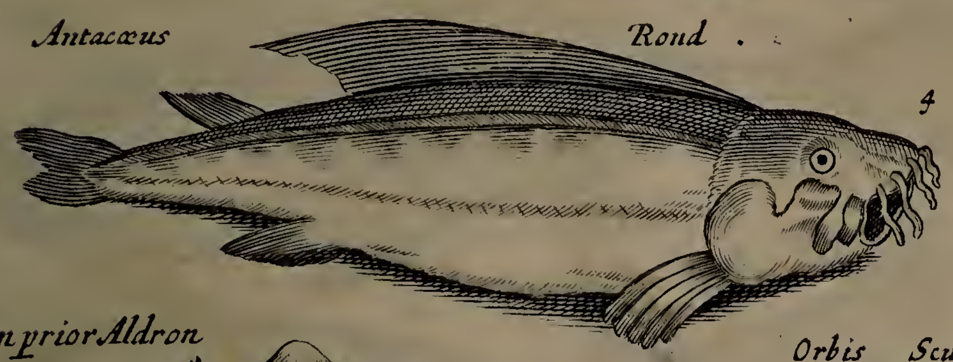
Alius Huso.

3

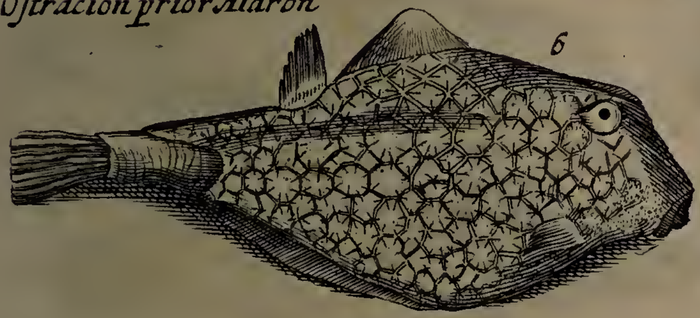

Antacæus Rond.

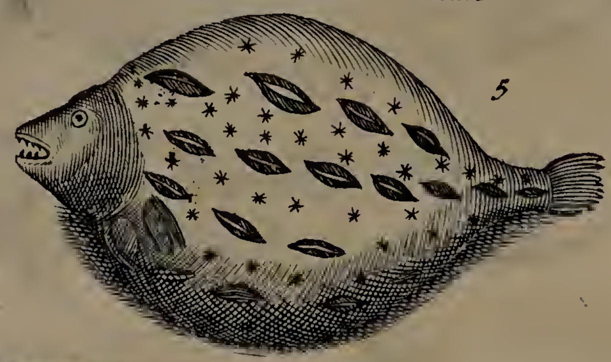
4

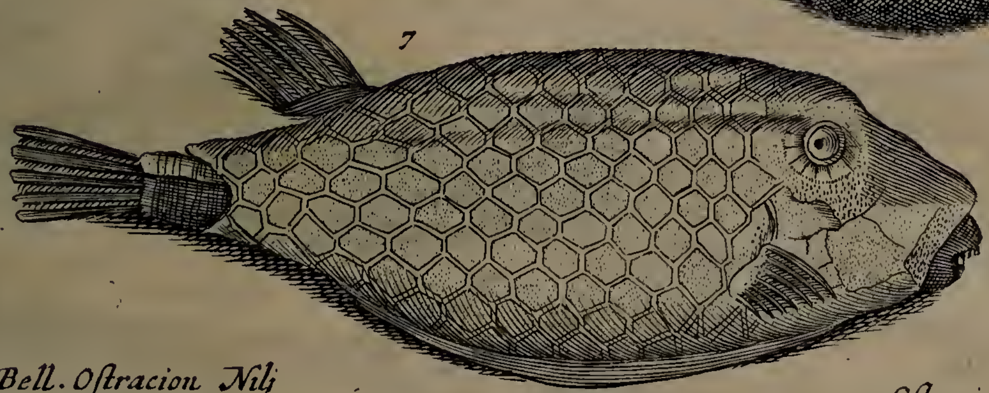
Ostracion prior Aldron 6

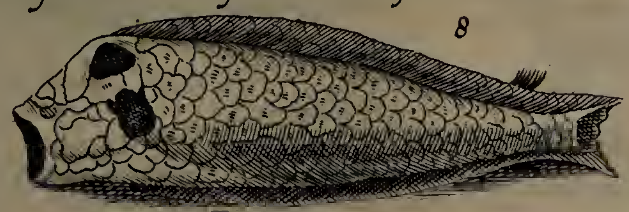
Orbis Scutatus Rondel 5

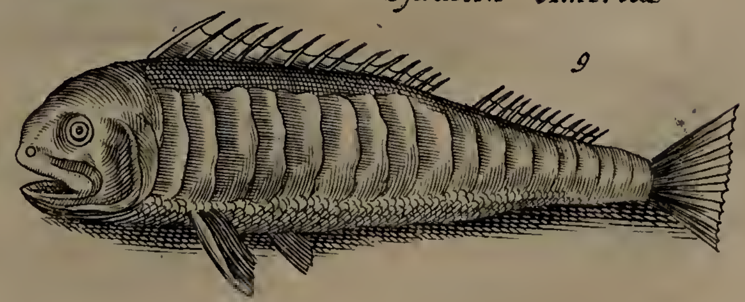
7

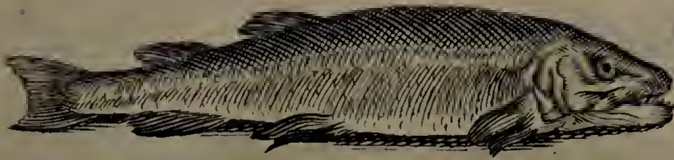

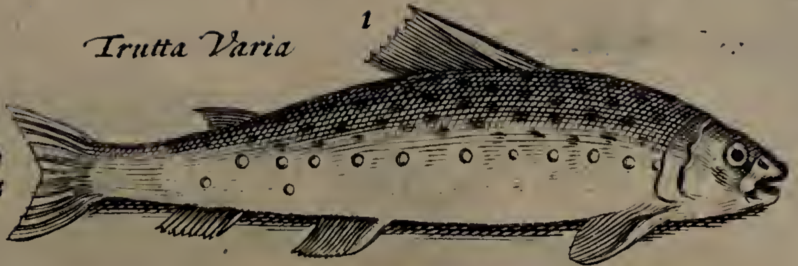
Holostcon Bell. Ostracion Nilj 8

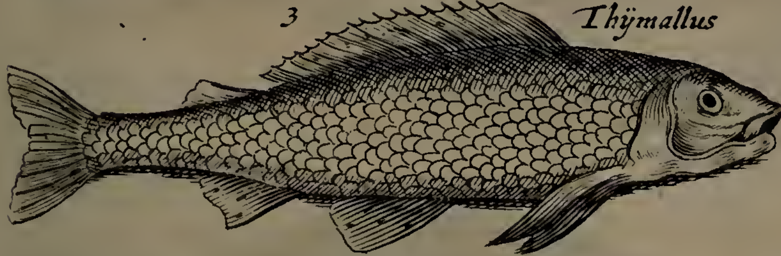

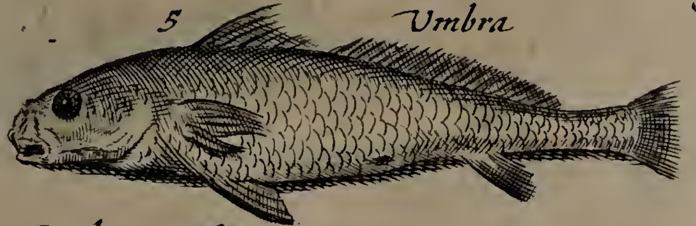
Ostracion Americæ 9

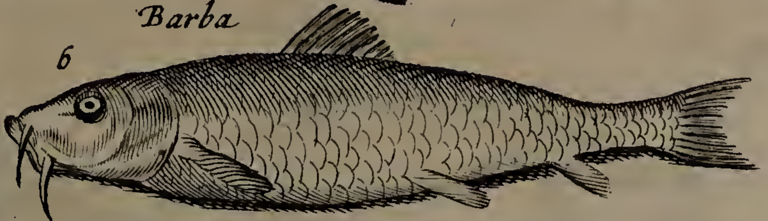

Trutta Rot
2

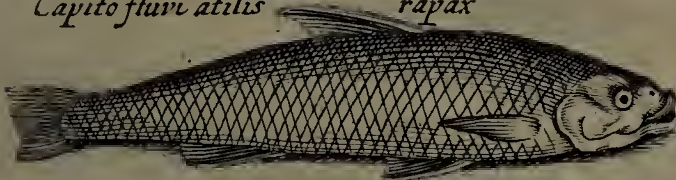

Trutta Varia
1

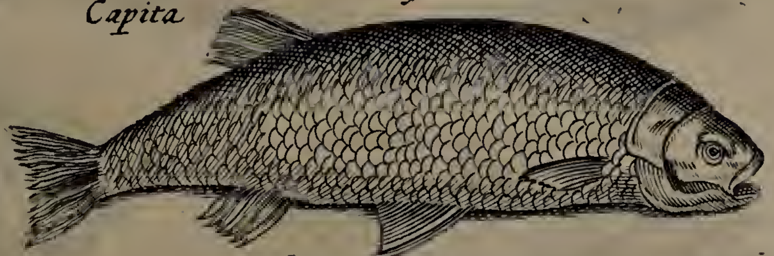

3
Thÿmallus

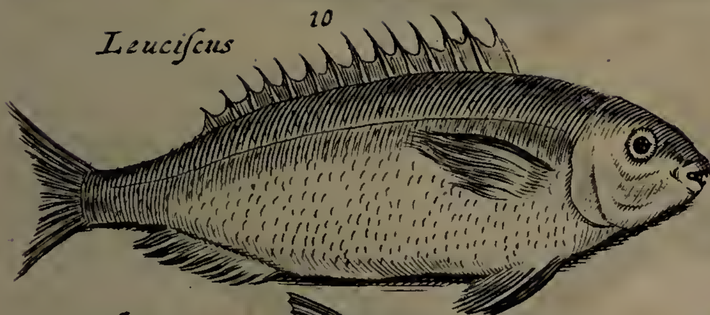

5
Umbra

Thÿmallus
4

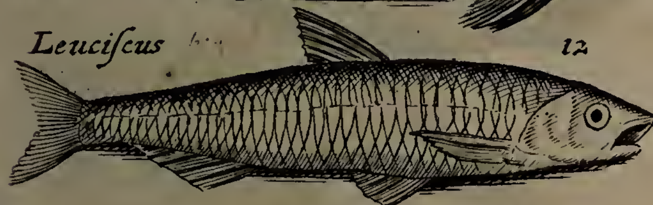

Barba
6

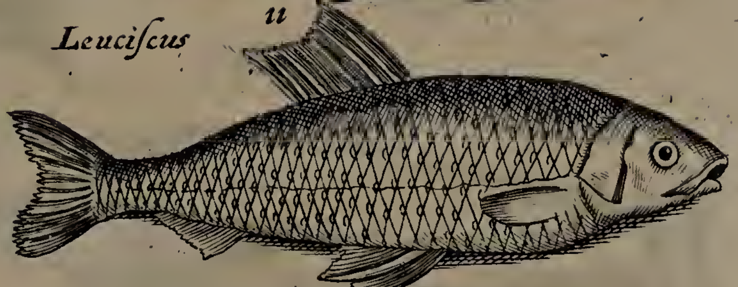

Capito fluvi atilis
8
rapax

Capita
7

Leuciſcus
10

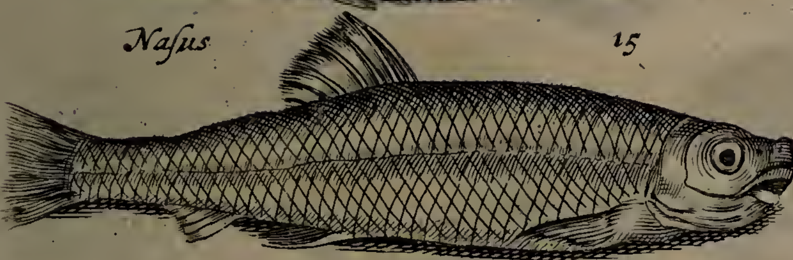

Orfus
Rutilus
9

Leuciſcus
12

Leuciſcus
11

Coruus Niloticus
14

Oxÿrincbus Sphyræna
13

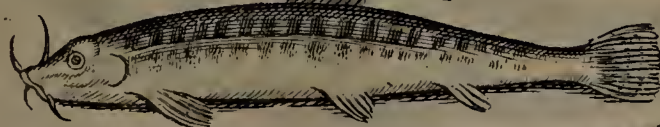

Naſus
15

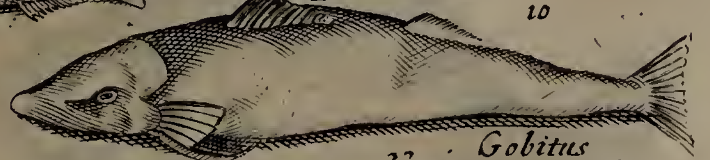

16
Gobio fliunatilis

Aſper
18
Piſciculus

Gobio
17

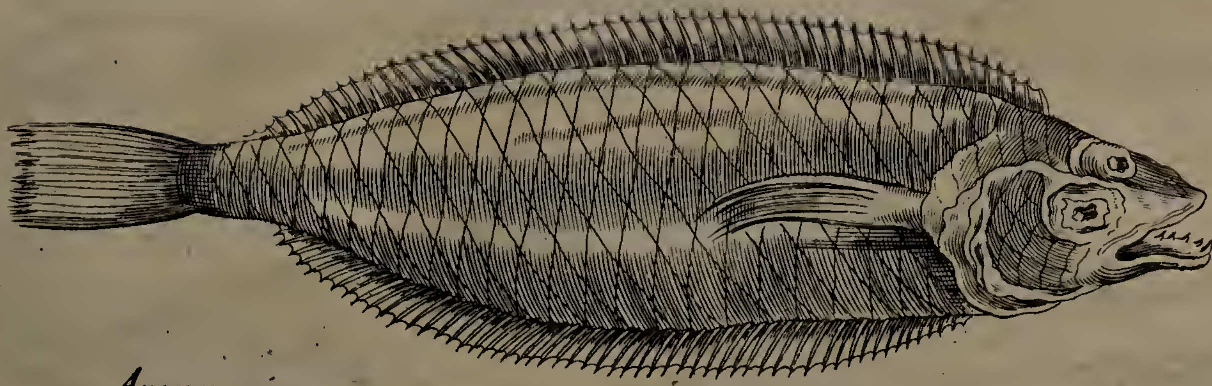
20
Cobitos

Cobitus Barbatx
22
Bart grundel

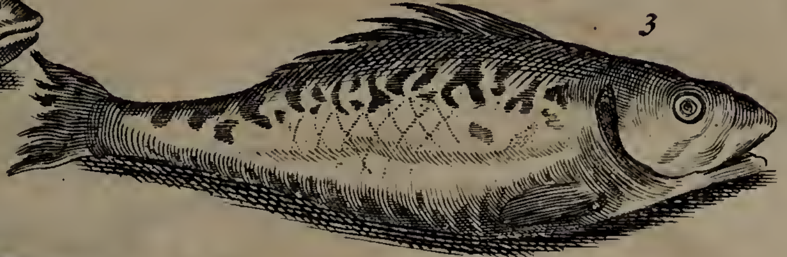

Aſper Danubianus
10

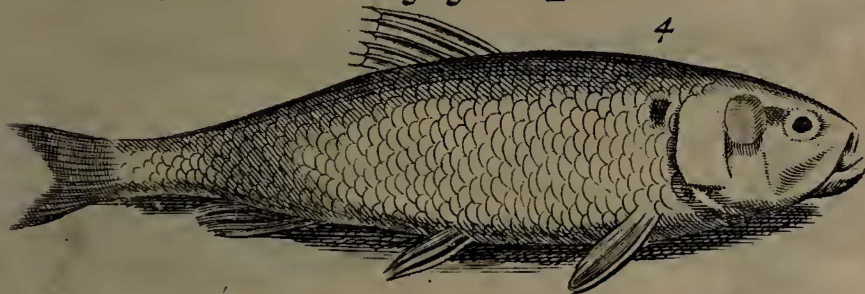

Cobitos
aculeatus
21

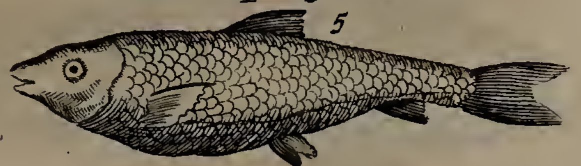

23
Gobitus

1
Pecten.

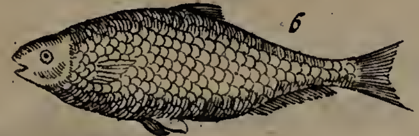

Araneus minor.
2

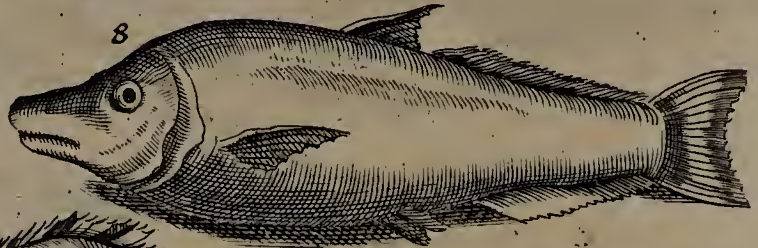

Alosa.
3

Alosa seu Clupea.
4

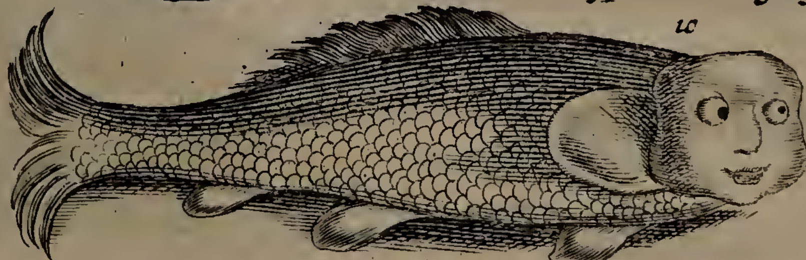

Phoxinus Squamosus Maior.
5

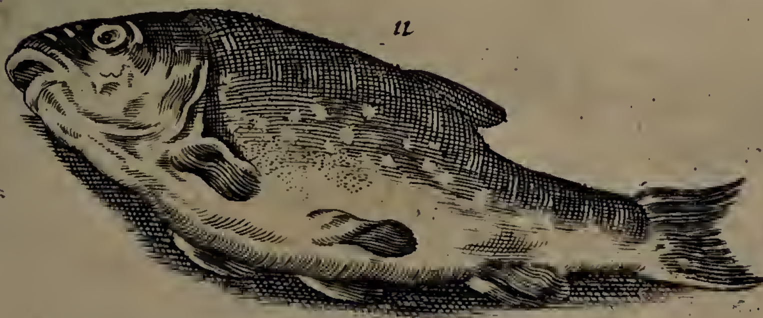

Blicca Ballerus.
7

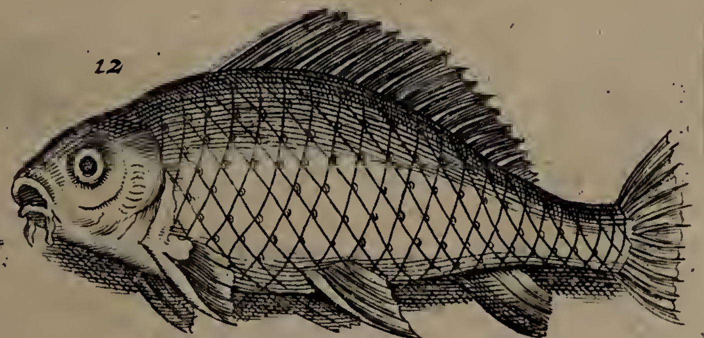

Phoxinus Sqam. minor
6

Glanis.
8

Barbota
9

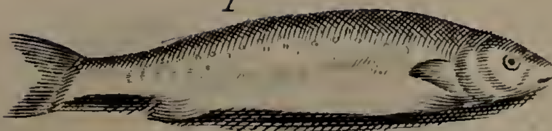

Cyprinus monstrosus.
10

Cyprinus
11

Cyprinus Alius.
12

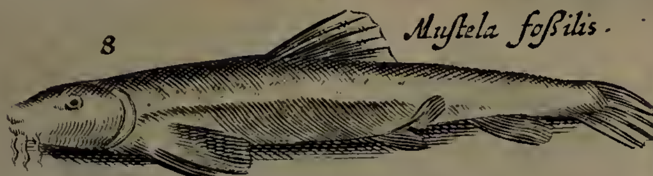

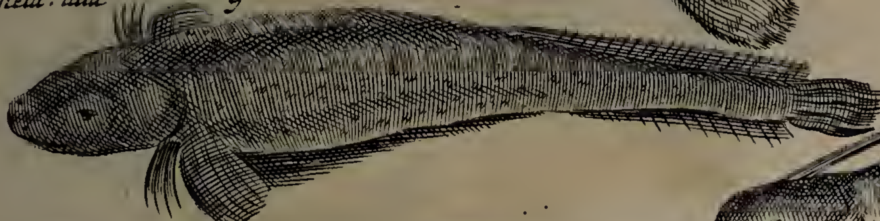

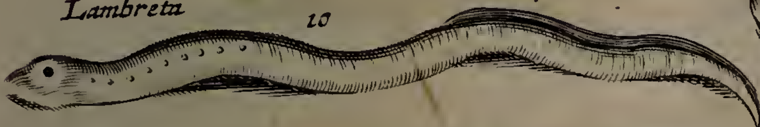

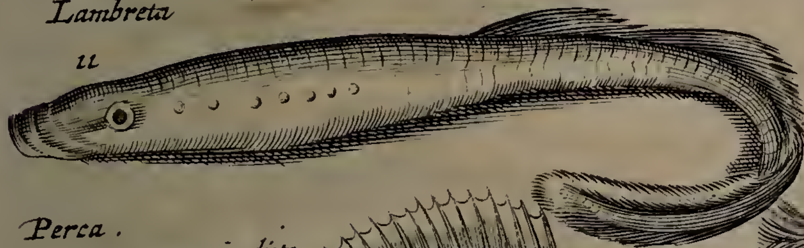
Mustela fluviatilis
6

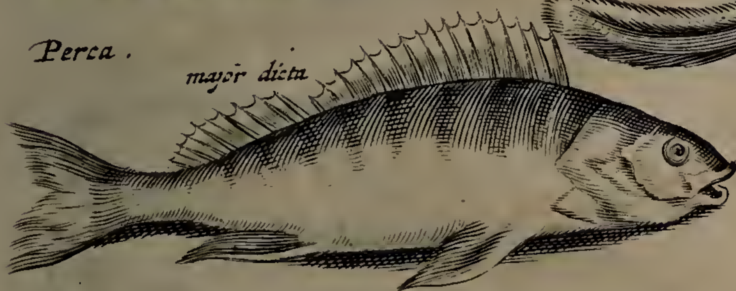

7 Mustela Barbata.

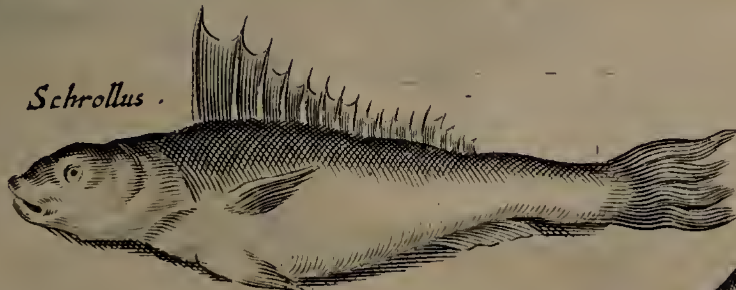

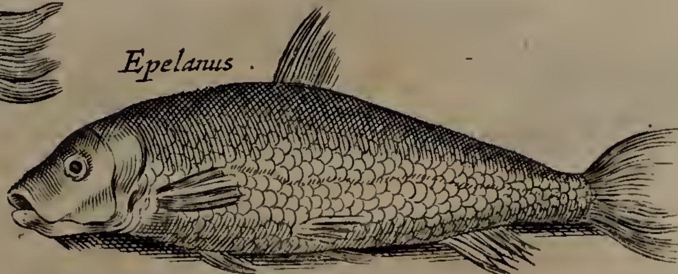

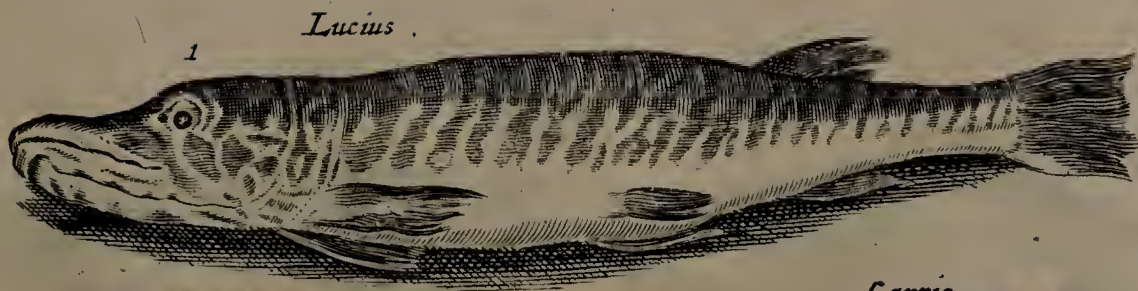

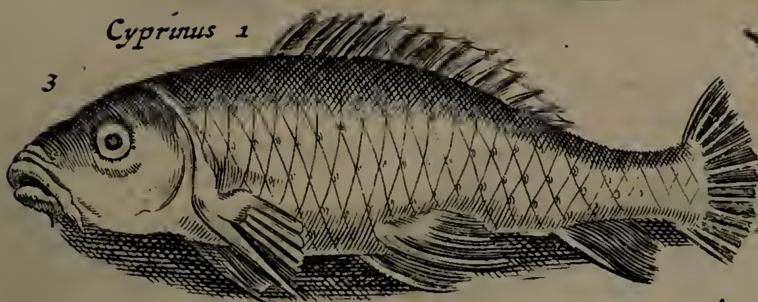

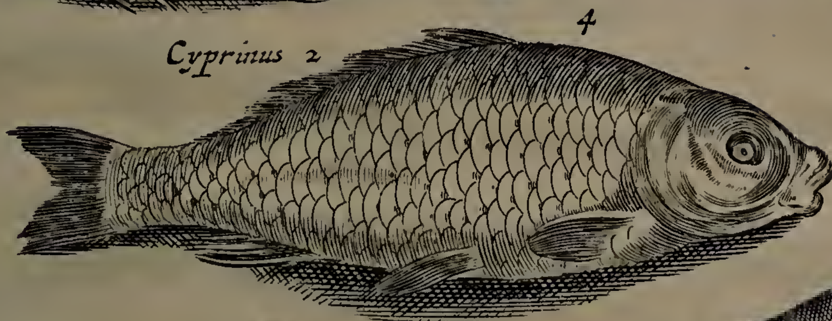

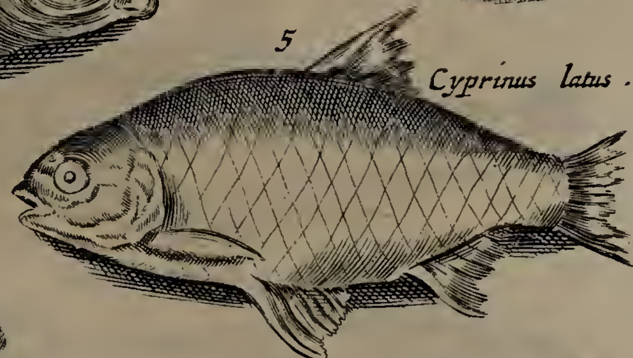
Tab. XXIX.

Lucius.
1

Cyprinus 1
3

Carpio.
2

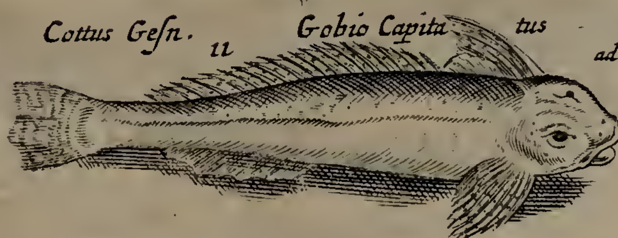

Cyprinus 2
4

5
Cyprinus latus.

Cyprinus 3.
6

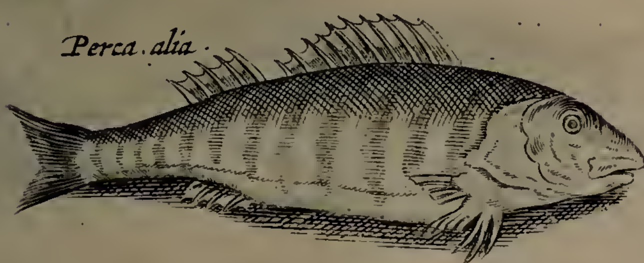

Lota. Gallorum.
10

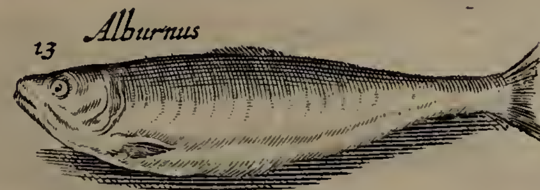

Tinca.
7

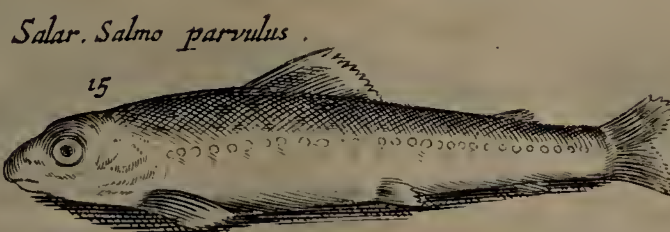

Cottus Gesn. 11
Gobio Capitatus
ad tab. 22.

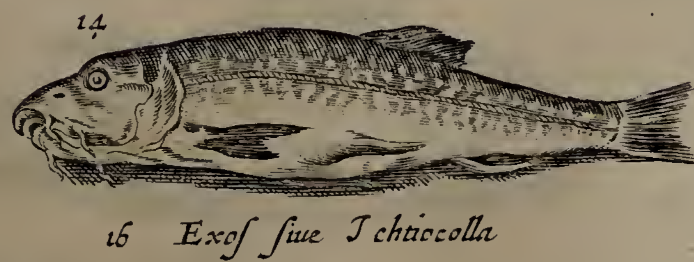

Perca. 8

12 Fundulus

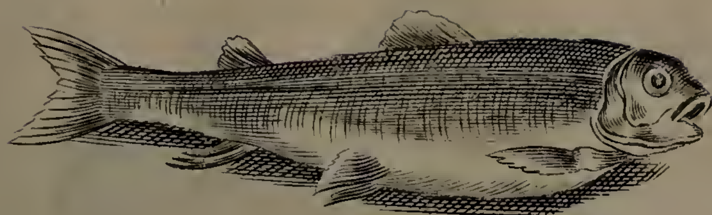

Perca. alia.

13 Alburnus

Salar. Salmo parvulus.
15

14
16 Exos siue Ichtiocolla

2 *Umbla min.*

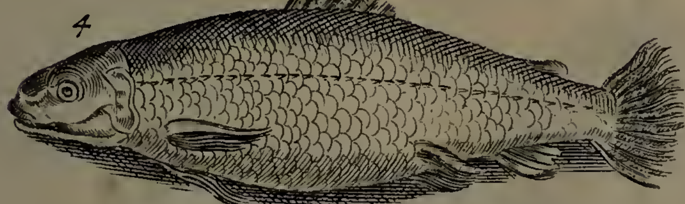
Umbla major. 1

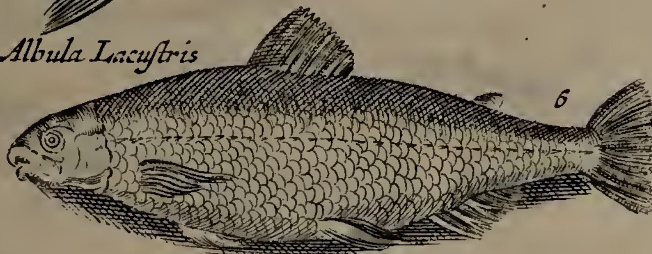
Trutta Lacustris, Trutta Salmonata. 3

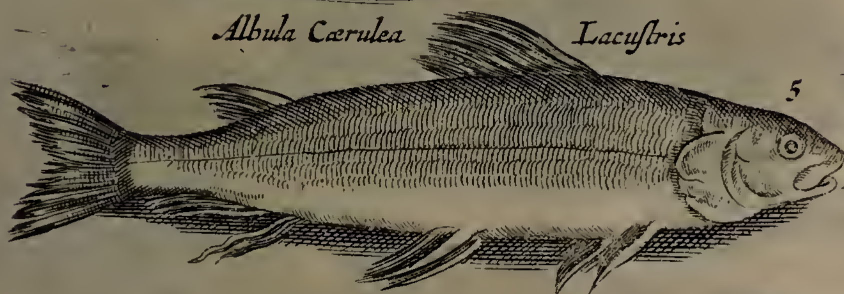
Lavaretus Albula 4

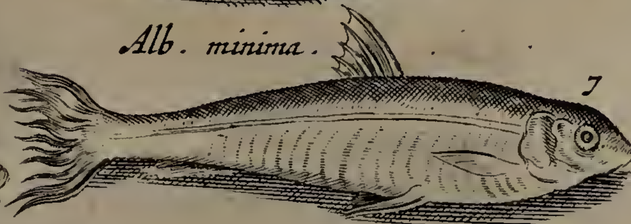
Albula Lacustris 6

Albula Cærulea Lacustris 5

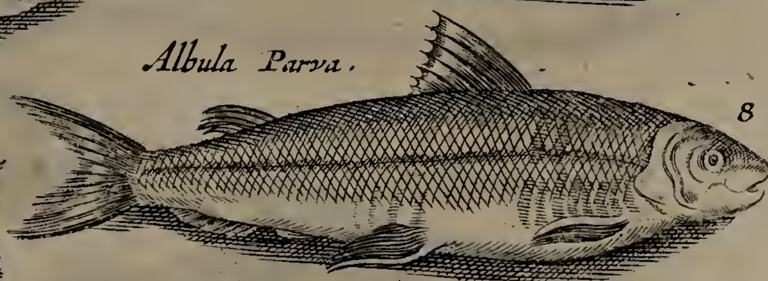
Alb. minima. 7

Carpio Benaci. 13

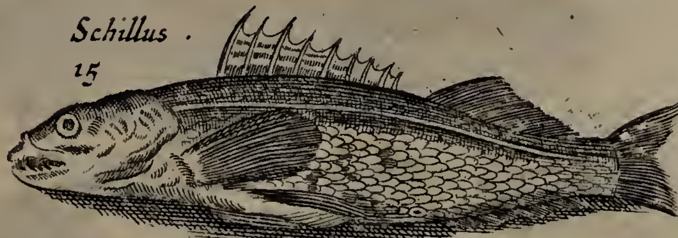
Albula Parva. 8

Alburnus Albus Salviani. 9

Schillus. 15

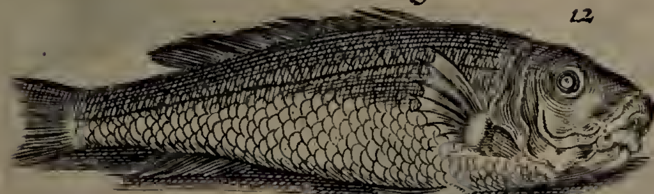
Clauatus cyprinus 14

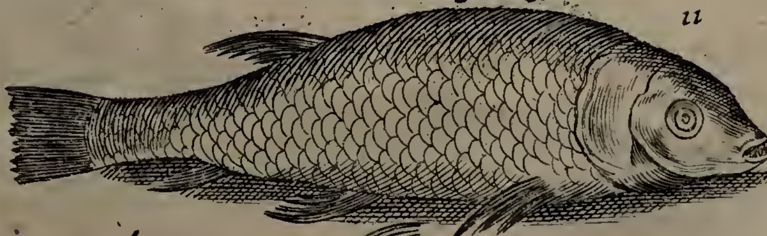
S. Qualus 10

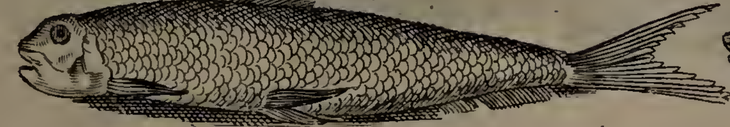
Earra. Alius generis. 12

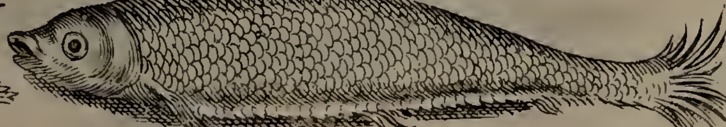
Earra albulæ lacustris species 11

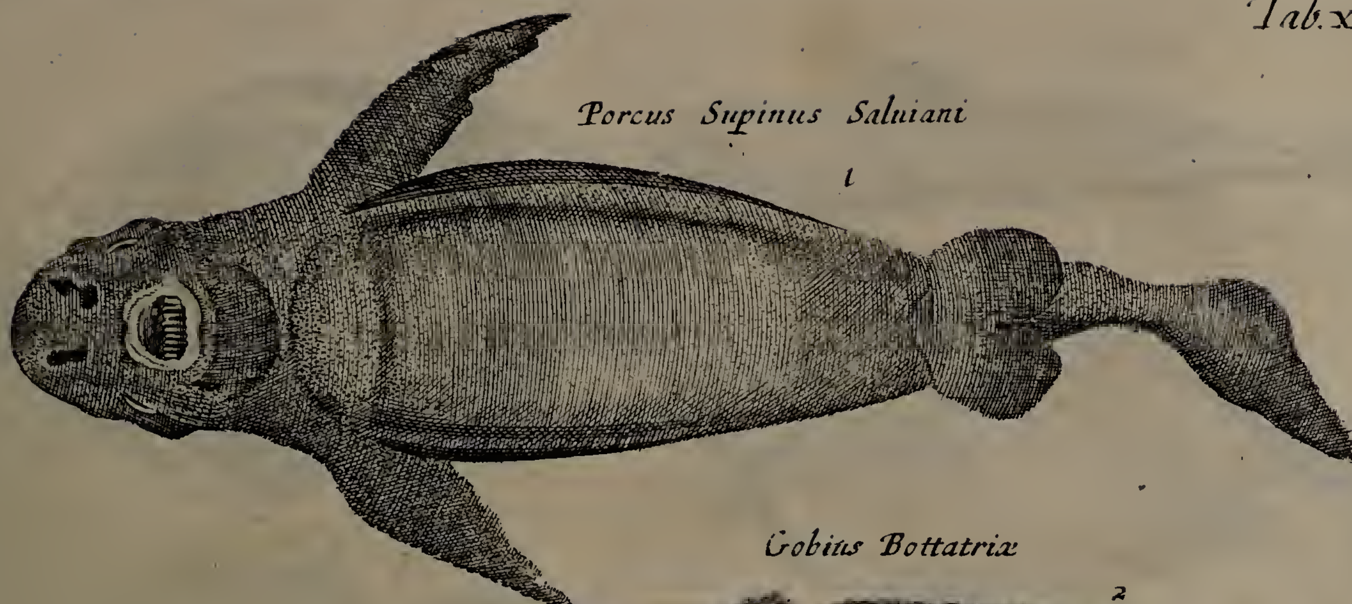
Chalcis altera Rondeletij

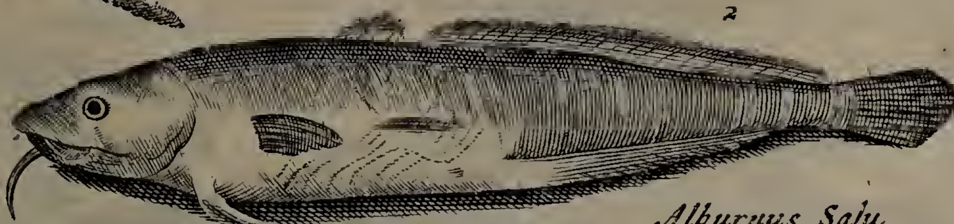
Agonus.

Porcus Supinus Saluiani 1

Gobius Bottatrix 2

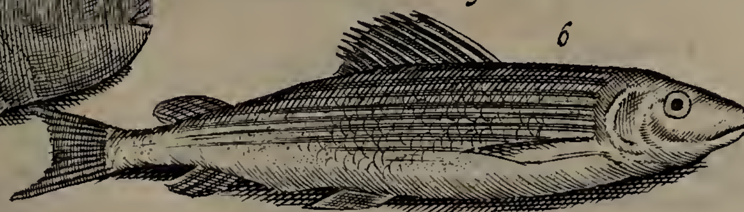
Alburnus Salu 4

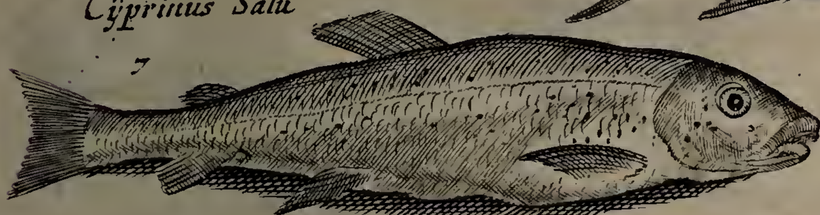
Mesora uel Blennus Salu 5

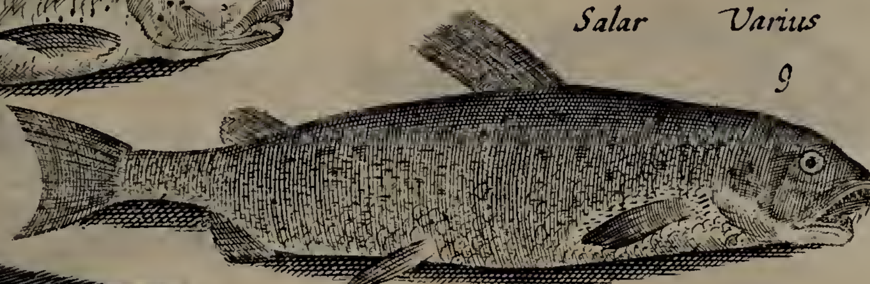
Thymus Salu 6

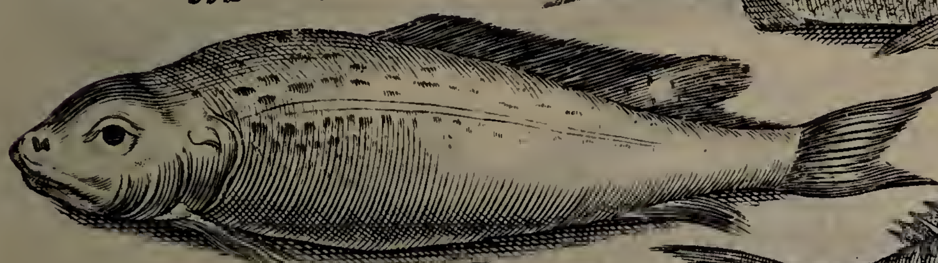
Cyprinus Salu 7

Salar Varius 9

Obis 8

Rubellius Salu 10

Barbus Salu 11

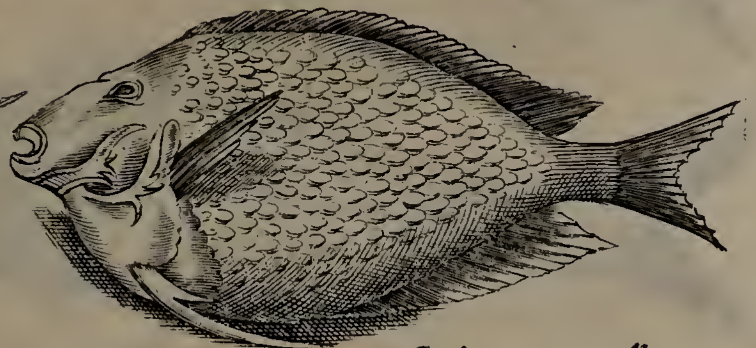

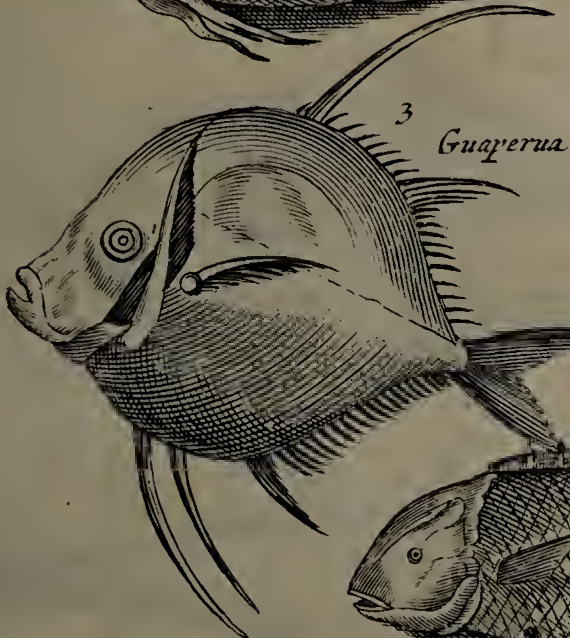
Salmo Salu 12

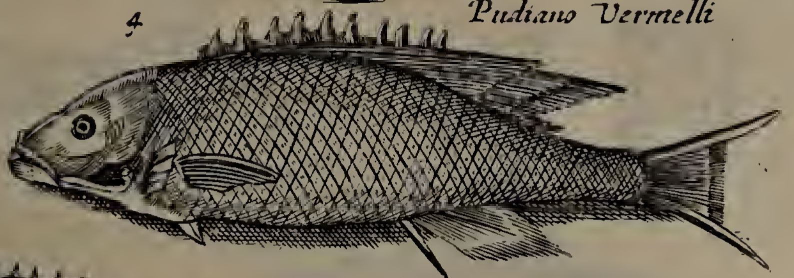

Paru 2

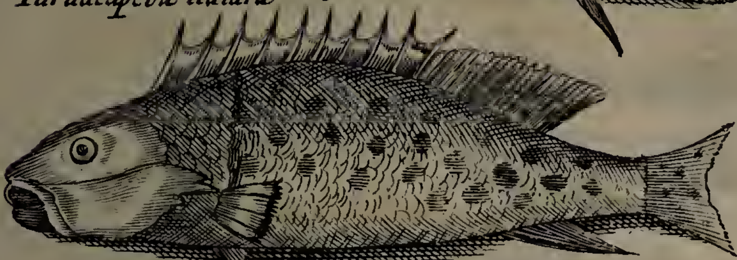

1 Taiasica

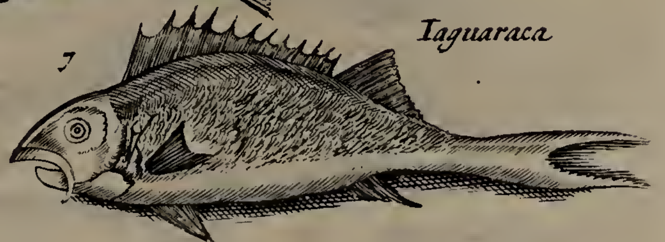

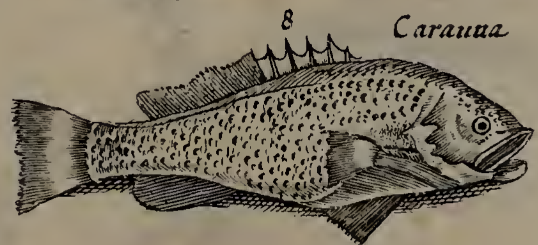

3 Guaperua

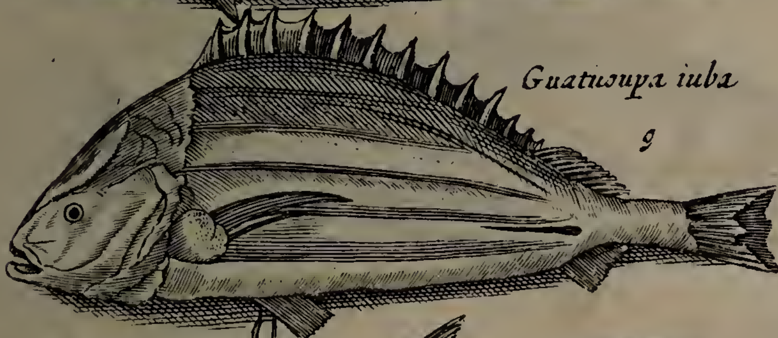

4 Pudiano Vermelli

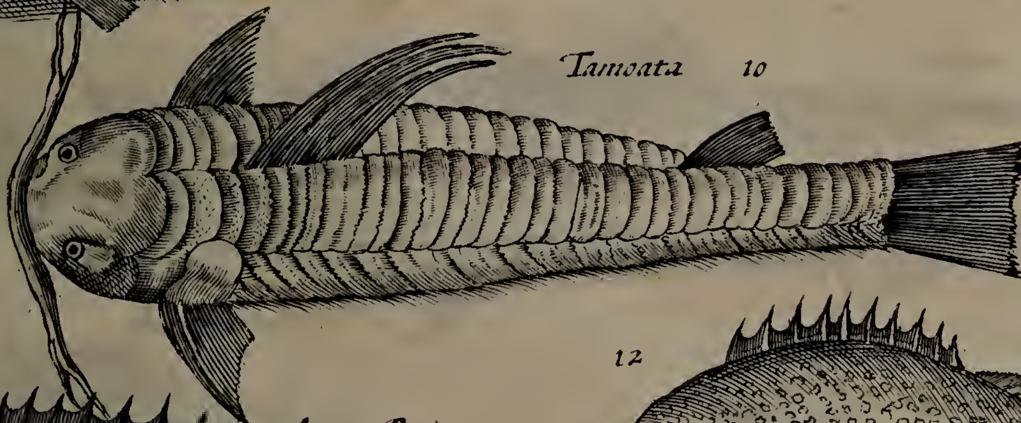

Pudiano Viridis 5

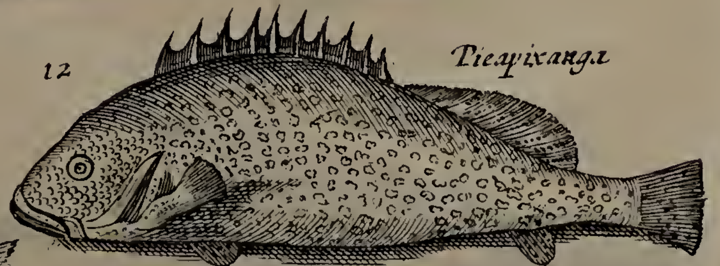

Iuruucapeba itaiara 6

7 Iaguaraca

8 Carauua

Guatuupa iuba 9

Tamoata 10

12 Picapixanga

Acara Pinima 11

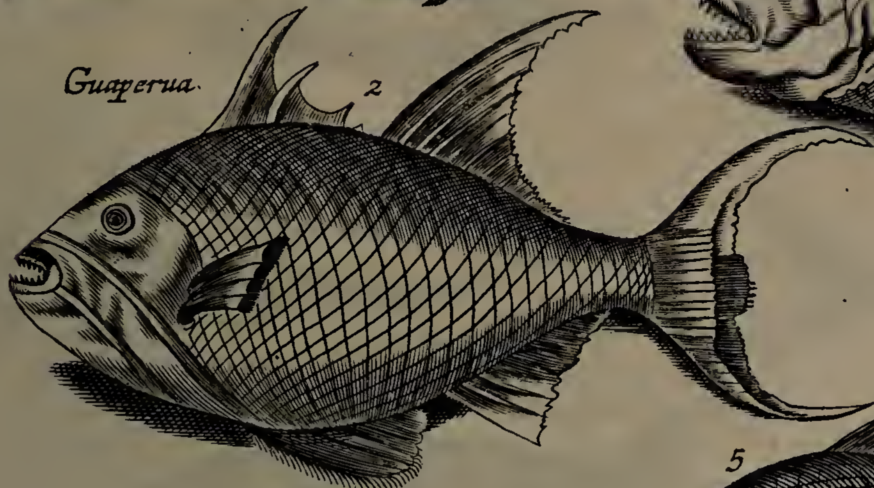

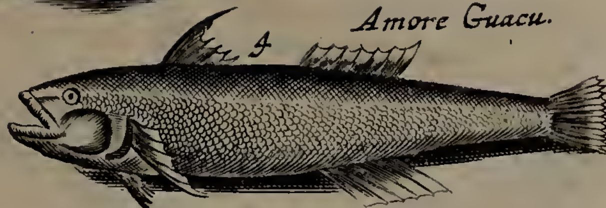

Tab. XXXIII
Capeuna.
2
1
Vubarana.
Acarapitamba.
3
Iaguacaguare.
4
Curimala.
5
Tareira de Rio Seu fluuiatilis.
6
Tareira.
7
Piratiapia.
8
Guamaiacu Guara.
10
9
Ceirupira.
Guaracapema.
11
Miiuipira & Pirabebe
12

Guaibi Coara. 1

Piraia et Piranha.
3

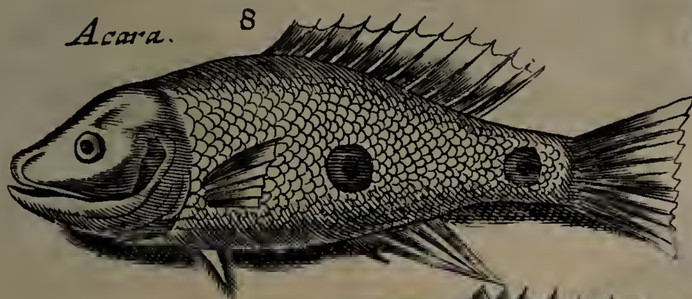

Guaperua. 2

Amore Guacu.
4

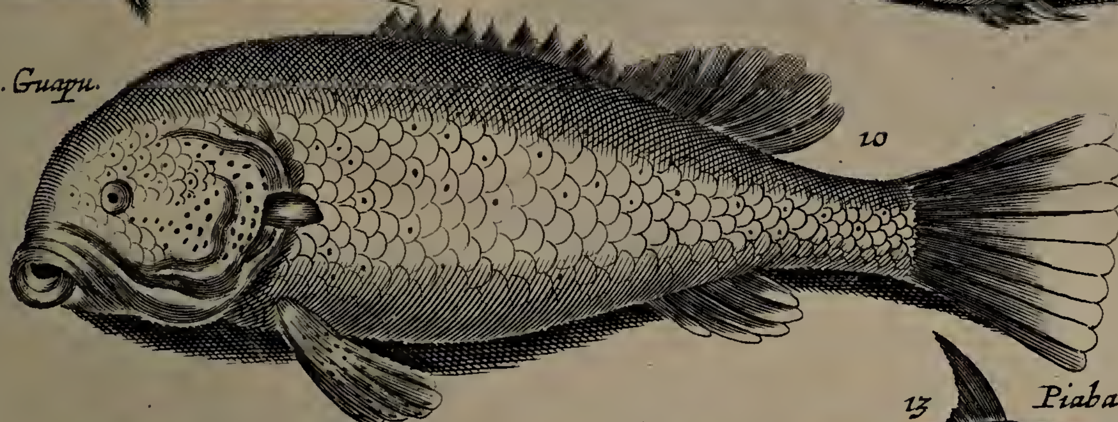

5
Guacari.

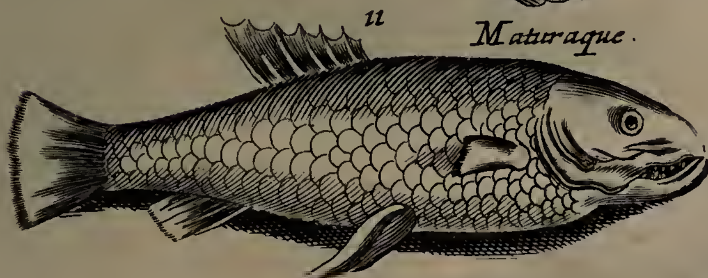

Piraumbu.
6

Acaraaia.
7

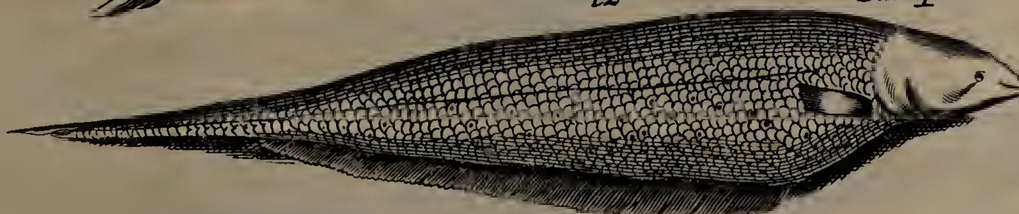

Acara. 8

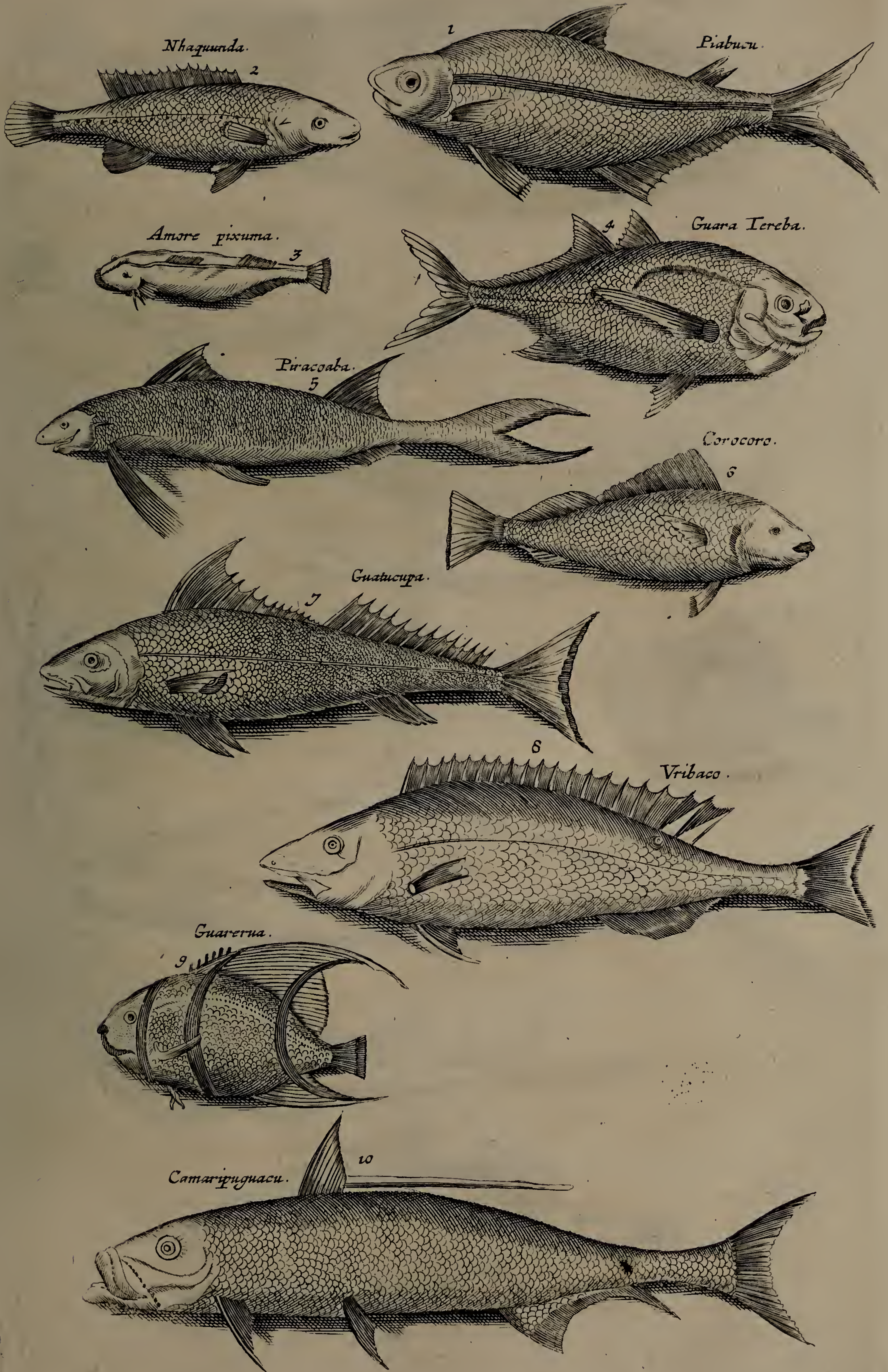

Guaruguaru.
9

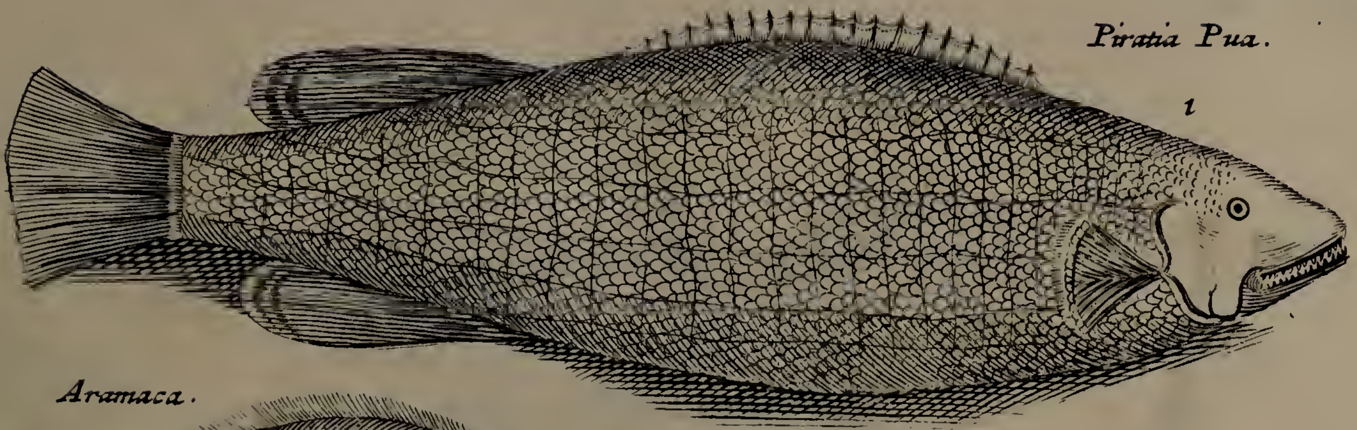

Cugupu. Guapu.
10

11
Maturaque.

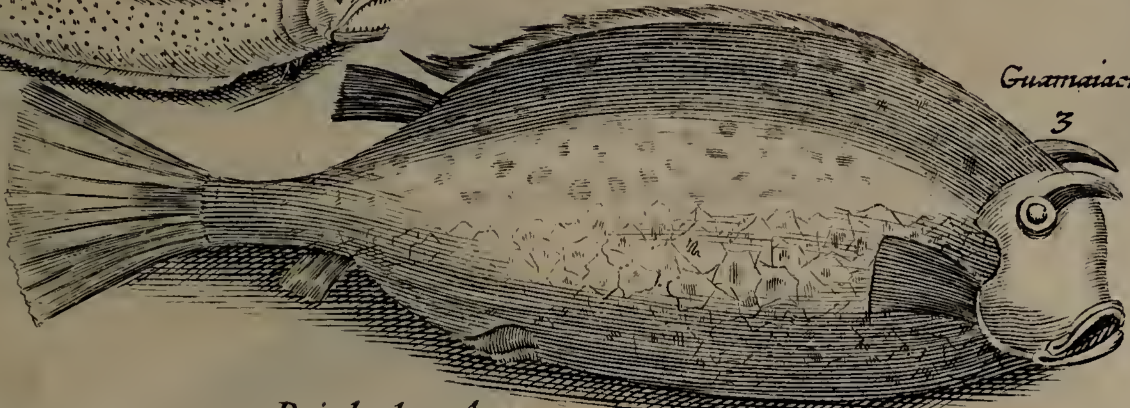

13
Piaba.

12
Carapo.

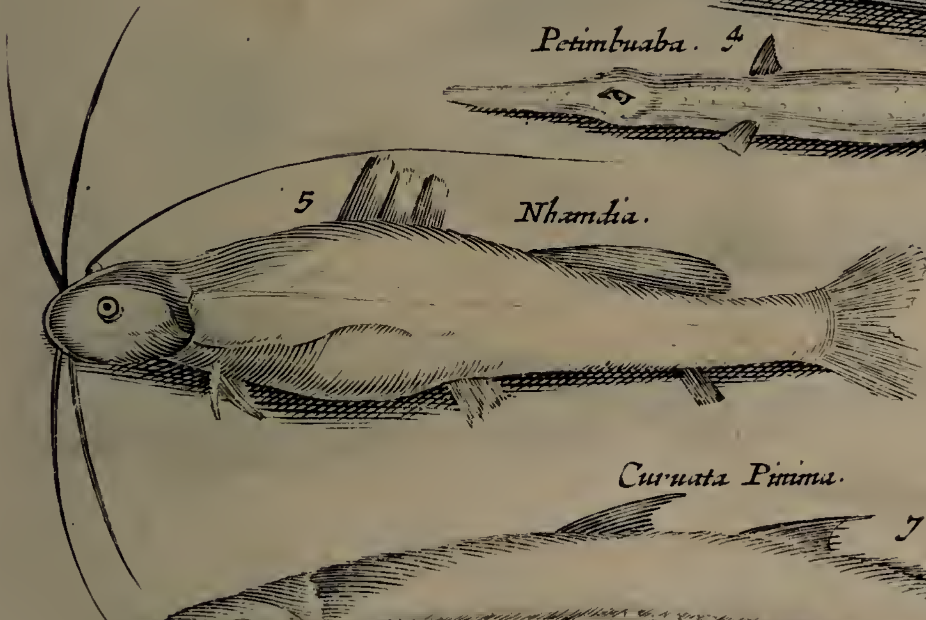

1
Piabucu.
Nhaquunda.
2
Amore pixuma.
3
4
Guara Tereba.
Piracoaba.
5
Corocoro.
6
Guatucupa.
7
8
Vribaco.
Guarerua.
9
10
Camaripuguacu.

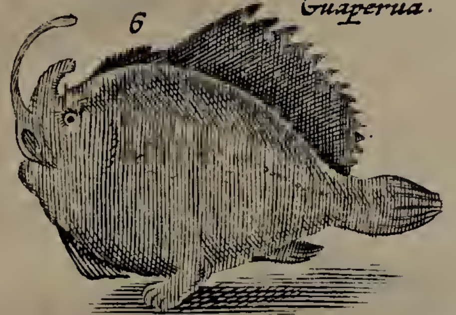

Piratia Pua.
1

Aramaca.
2

Guamaiacu apu.
3

Petimbuaba. 4

5
Nhamdia.

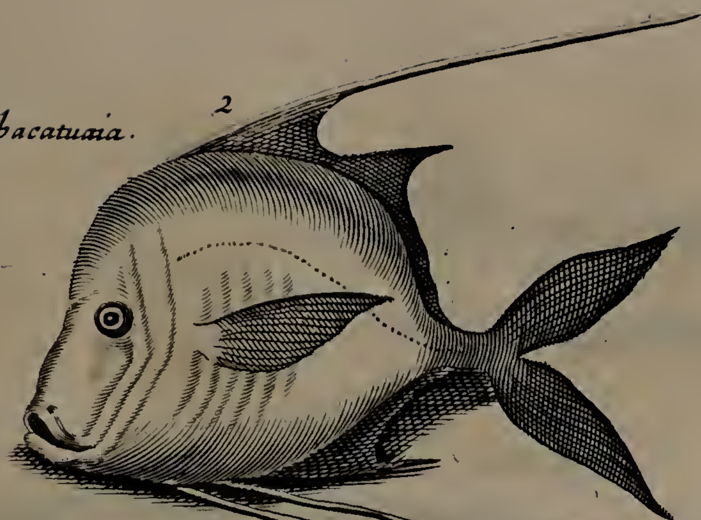

6
Guaperua.

Curuata Pinima.
7

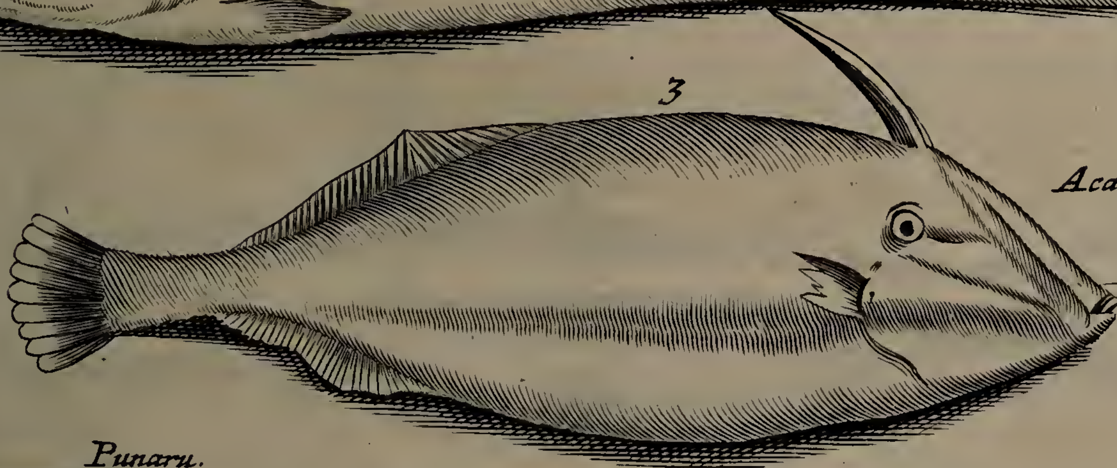

8
Puraque.

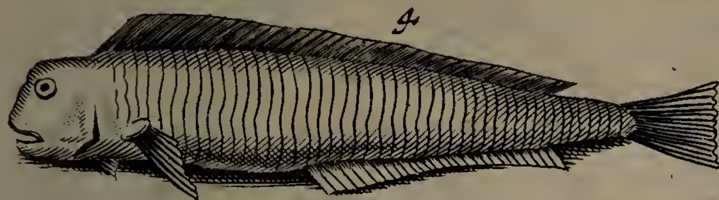

9
Piscis innominatus.
Mugil

Tab. XXXVII.

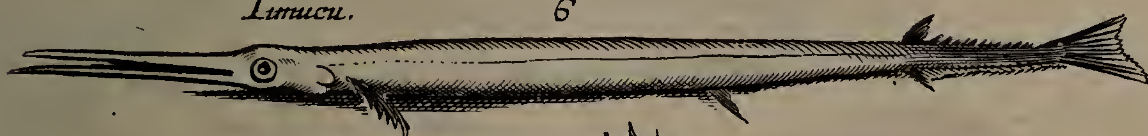

Abacatuaia.
2

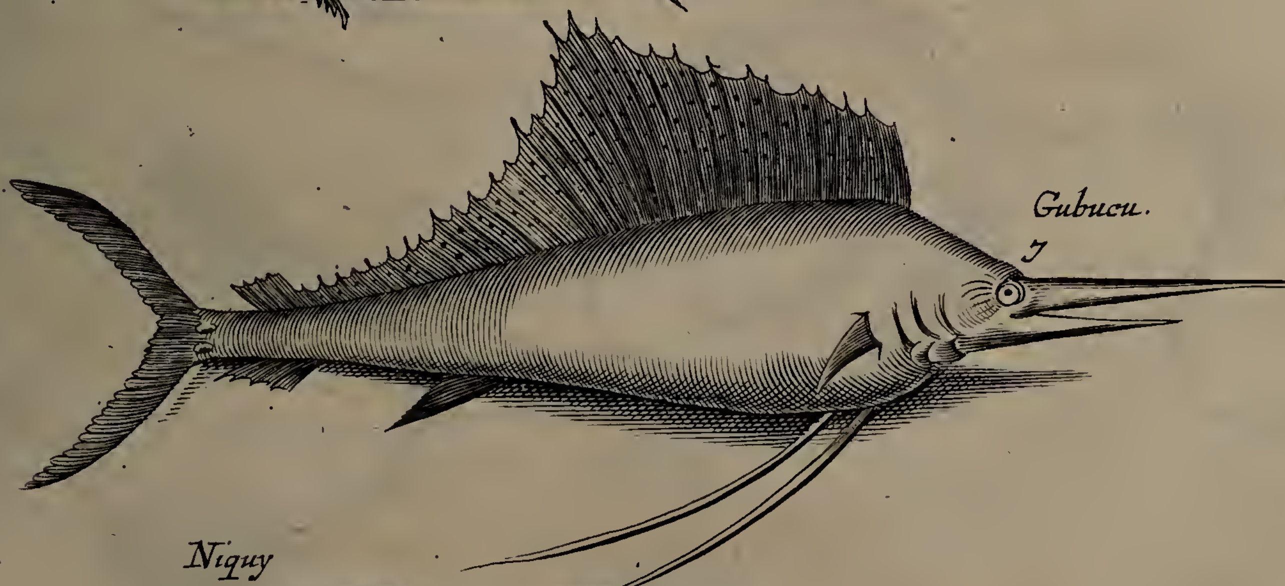

1
Mucu.

3
Acaramucu.

Punaru.
4

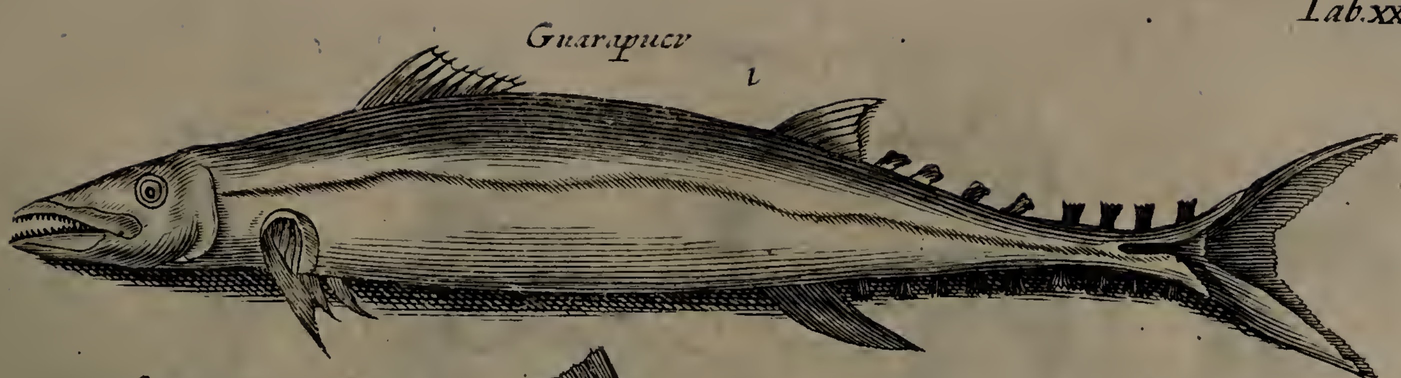

Punaru.
5

Timucu.
6

Gubucu.
7

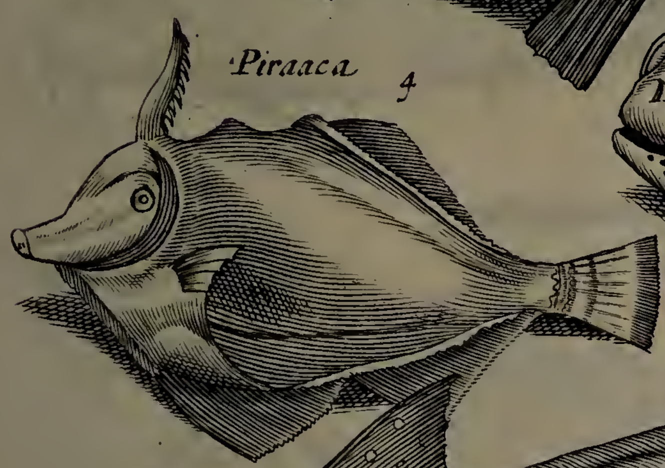

Niquy
8

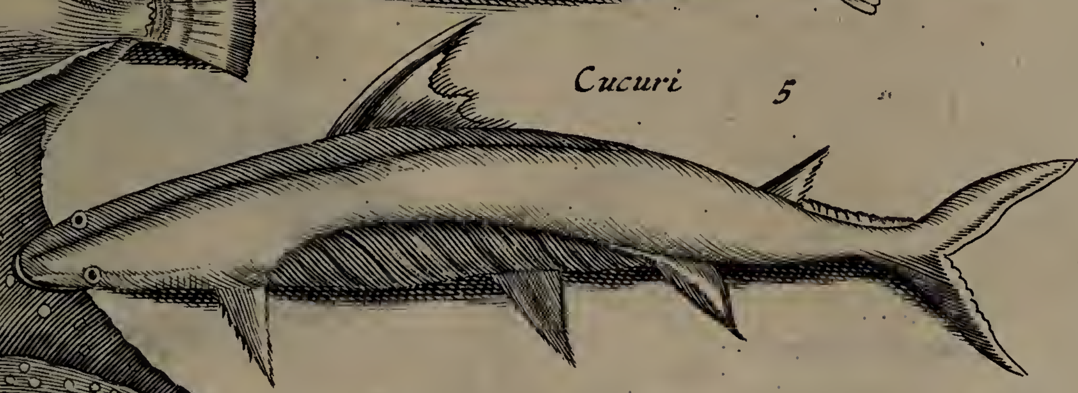

1 Bagre
Alia Bagre.
2
Bagre.
3
5 Bagre.
Bagre
4
6
Aicreba.
Iabebirete.
7

Guarapucv
1

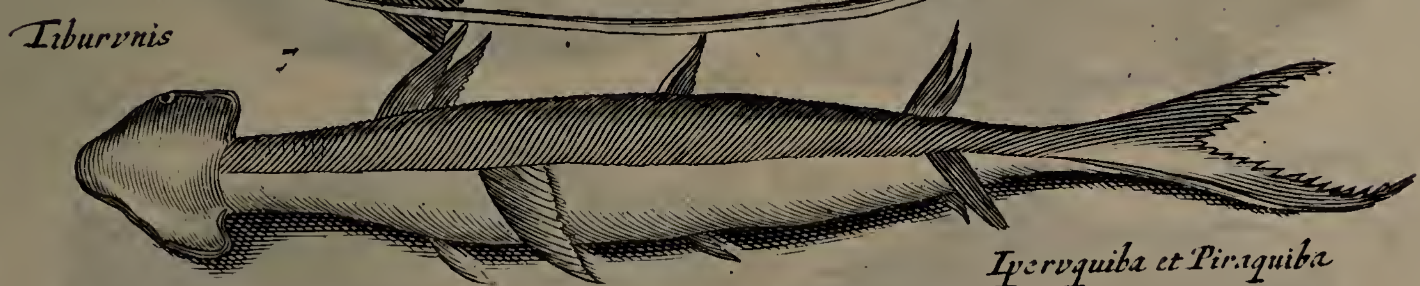

Guacucuia
2

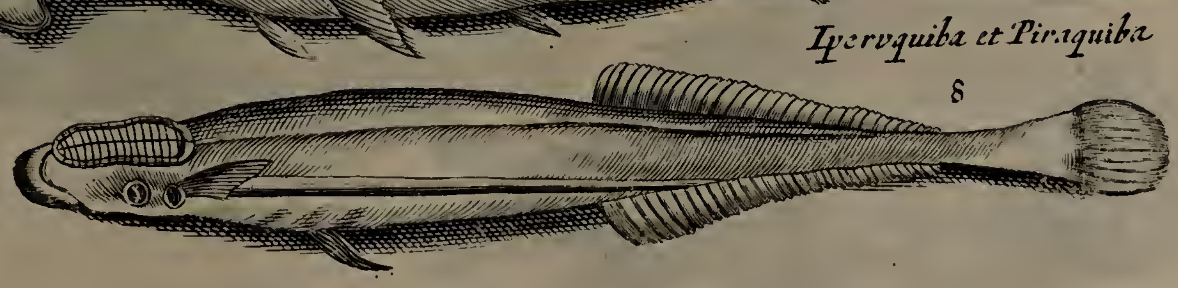

Guamaiacu Atinga
3

Piraaca
4

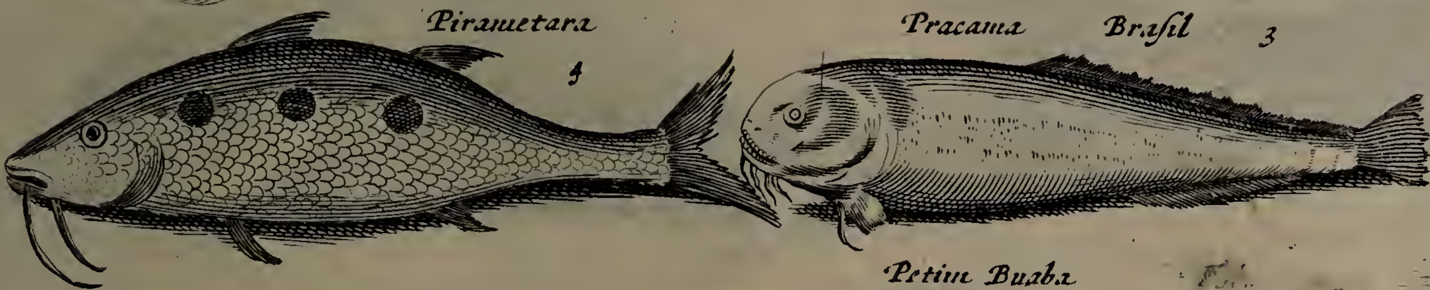

Cucuri
5

Narinari
6

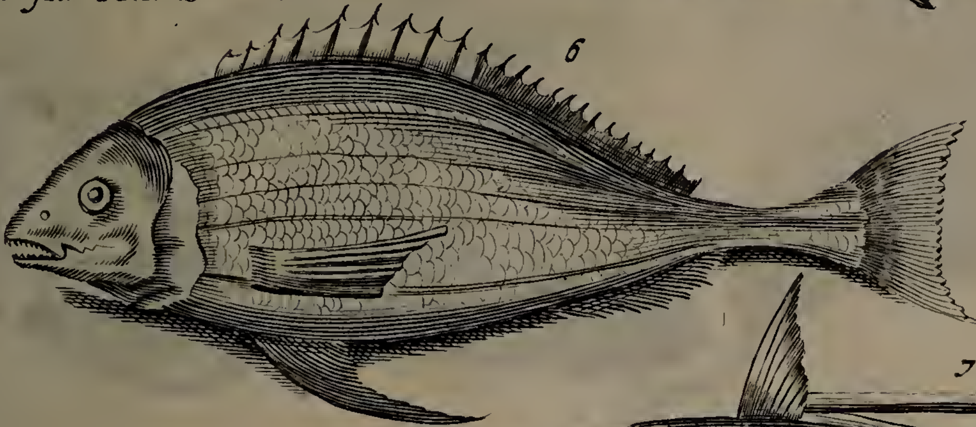

Tiburvnis
7

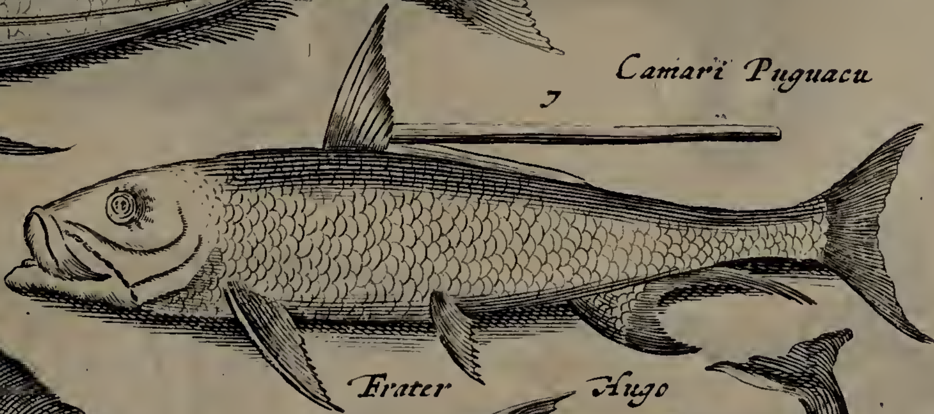

Ipervquiba et Piraquiba
8

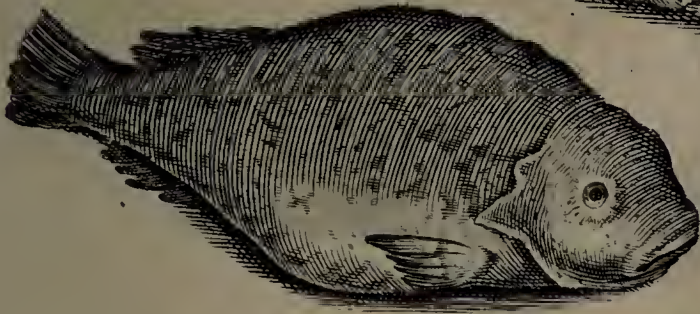

Anthro pomorphos
2
1

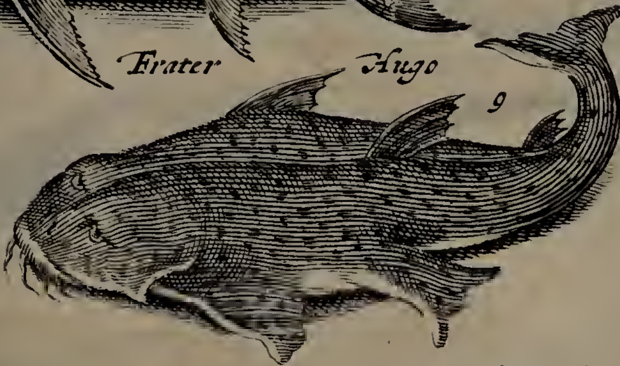

Pirametara
4
Pracama Brasil
3

Petim Buaba
5

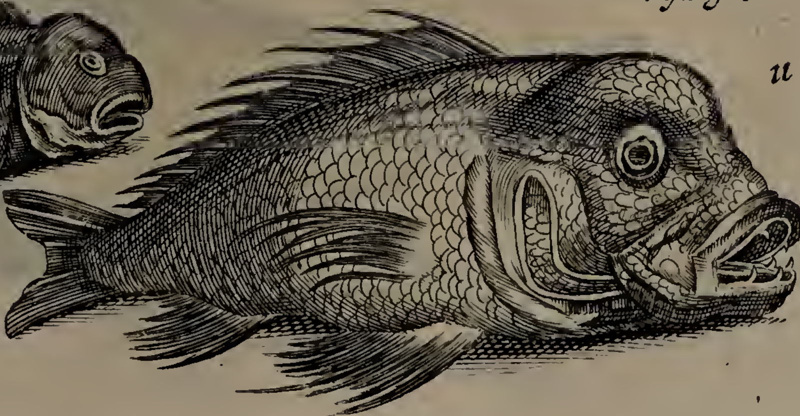

Sallema seu Salema
6

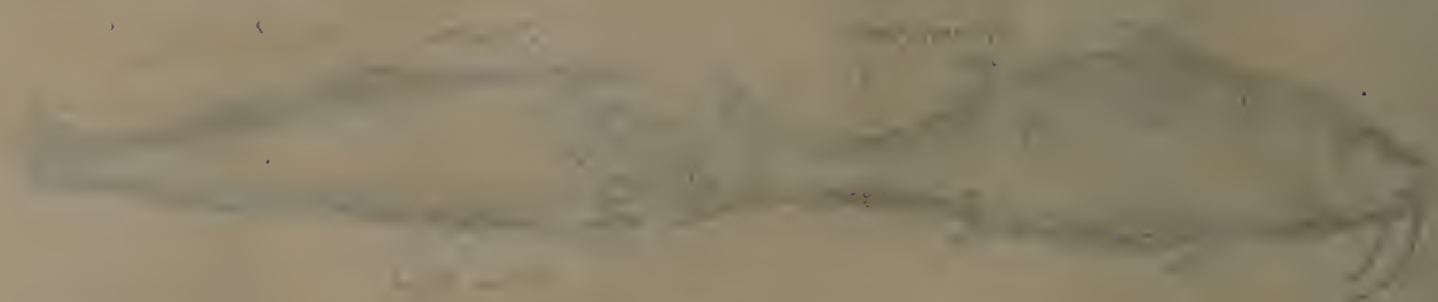

Camari Puguacu
7

Leo Marinus 8

Frater Hugo
9

Galerita
10

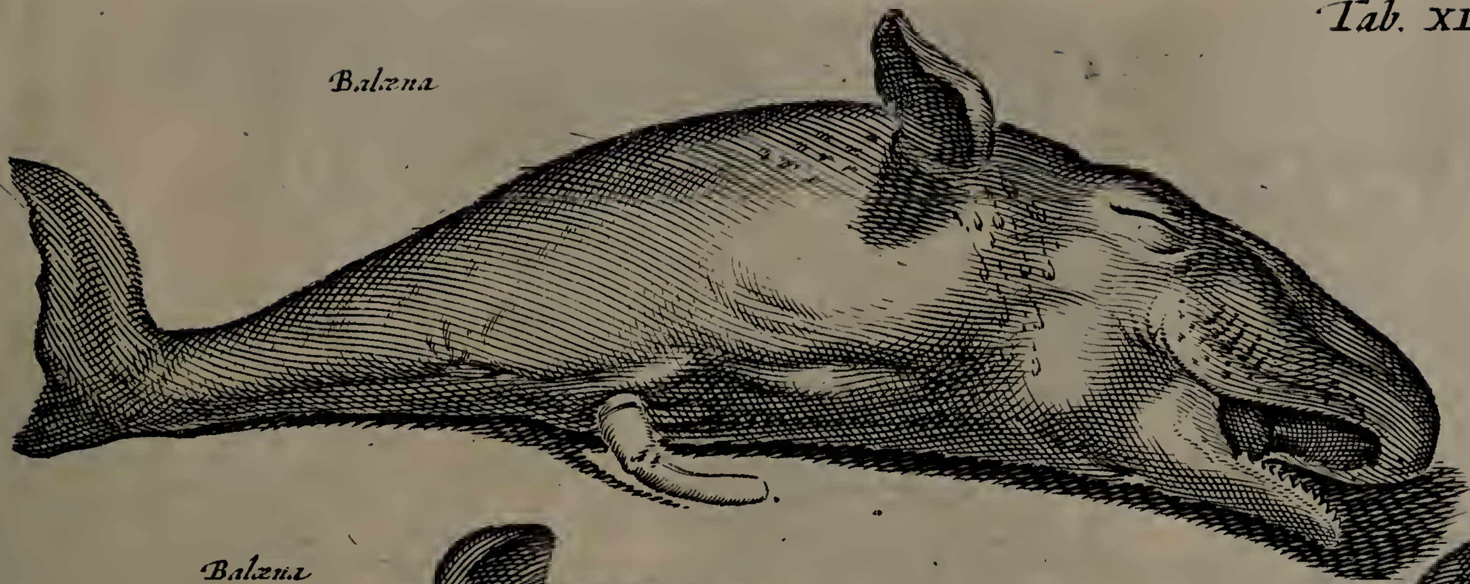

Sijnagris
11

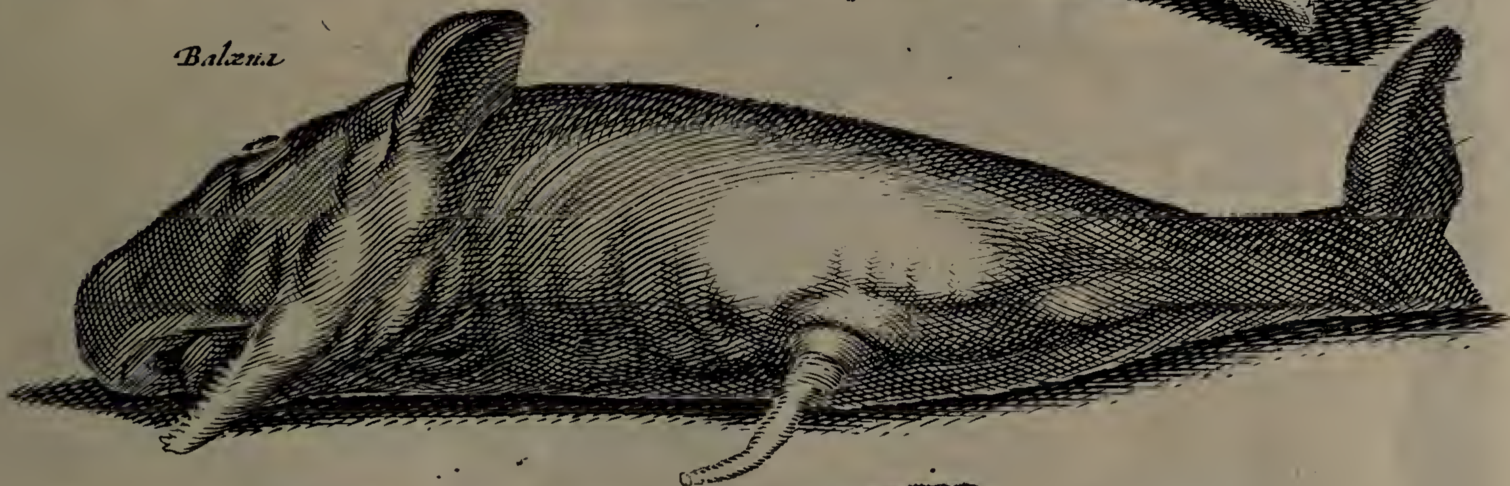

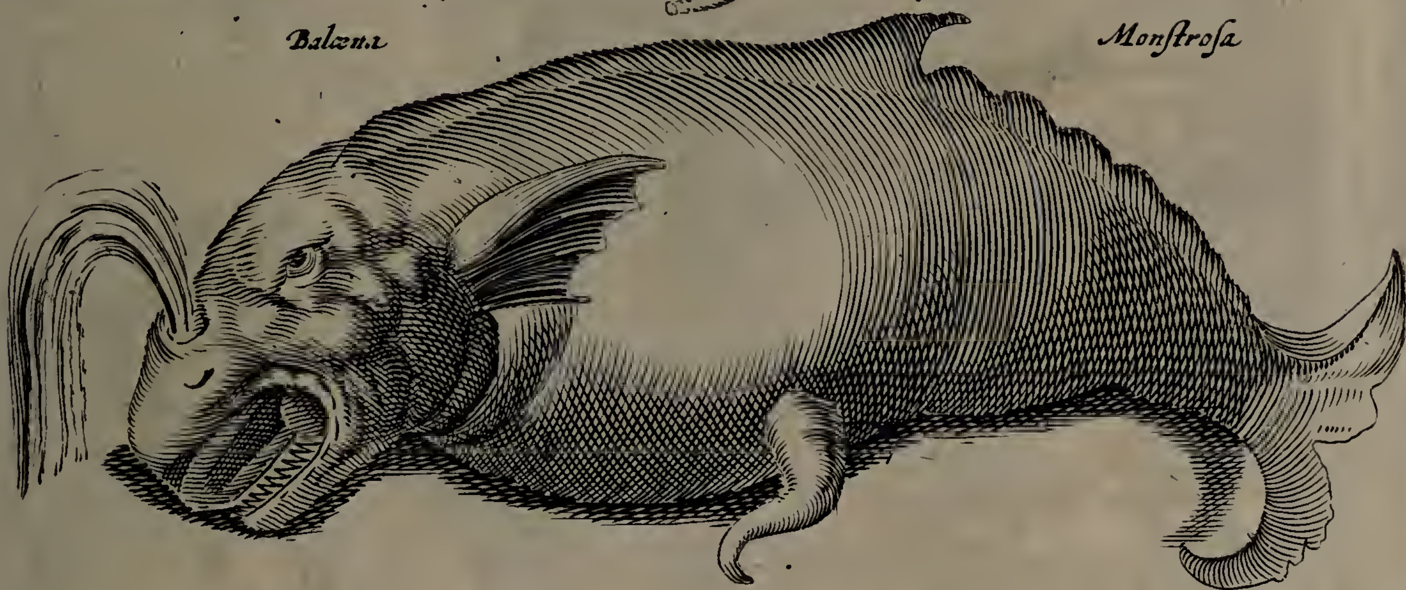

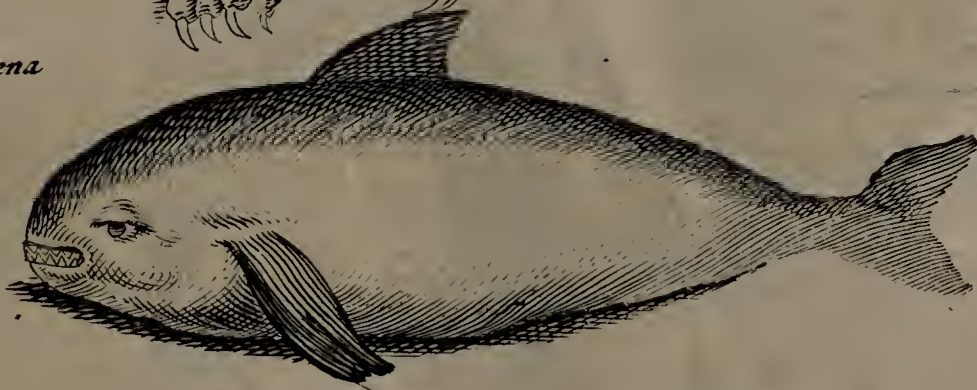

Balæna

Balæna

Balæna
Monſtroſa

Balæna

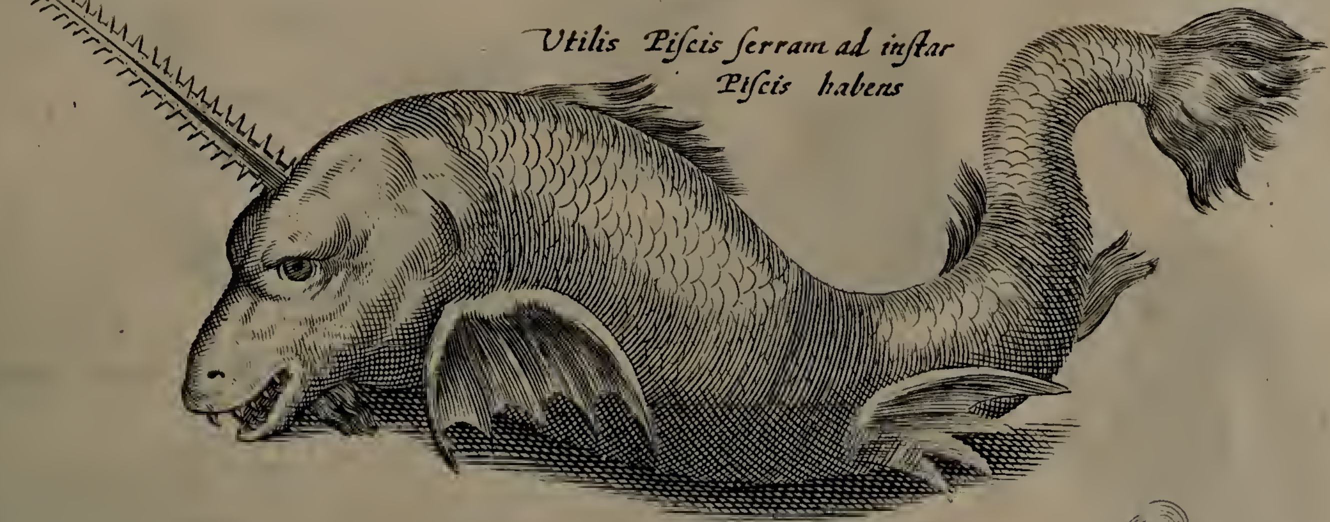

Phocæna

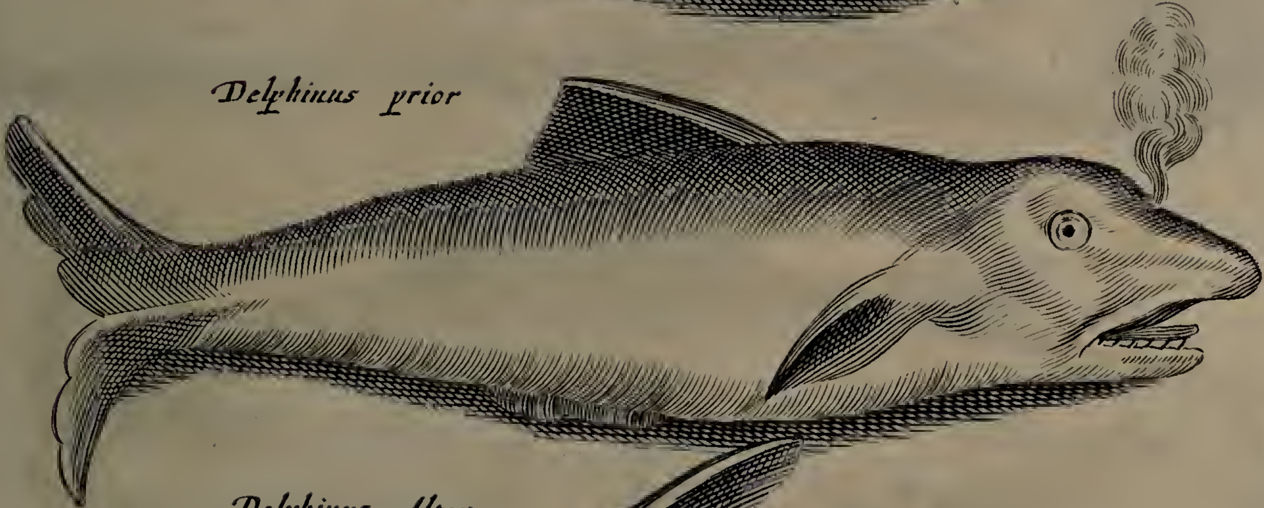

Balæna magna 60. perticas longa, 41. alta.

Tab. XLIII

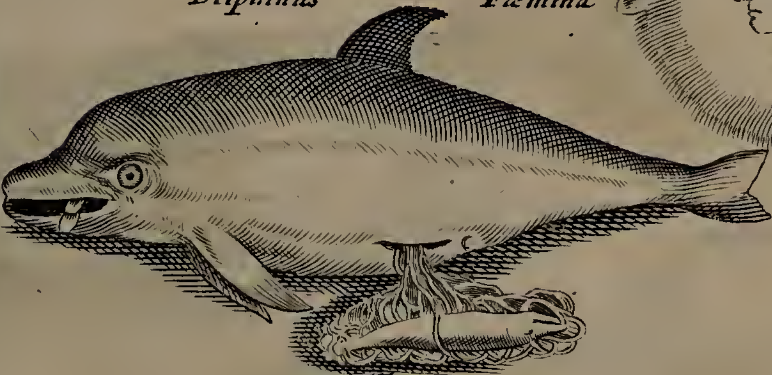

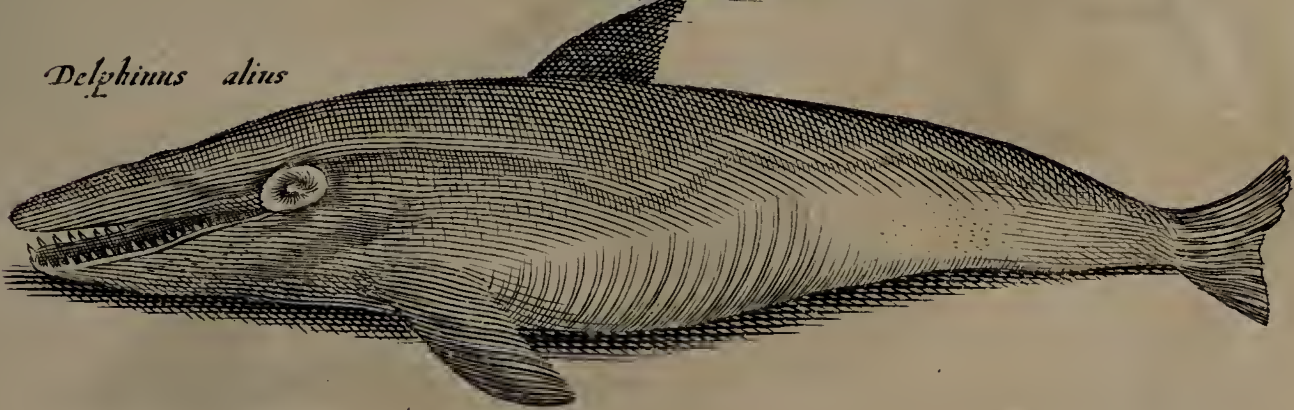

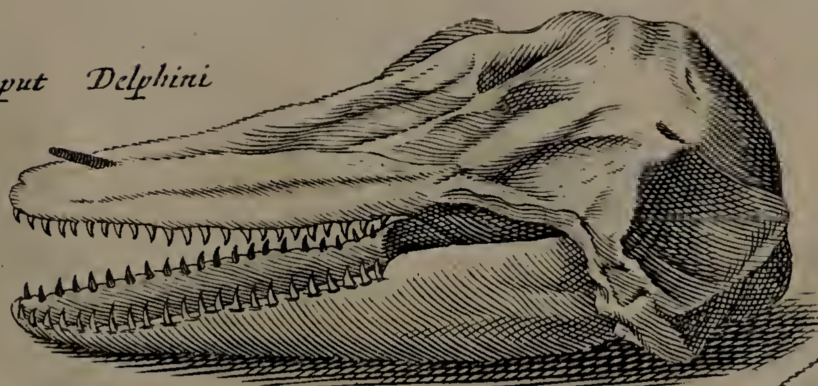
Delphinus Fœmina

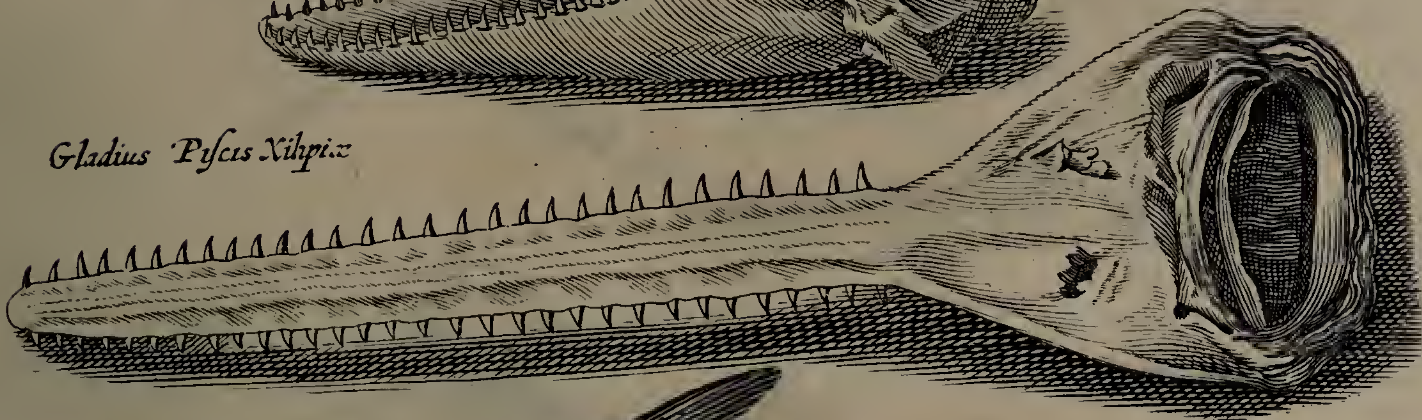

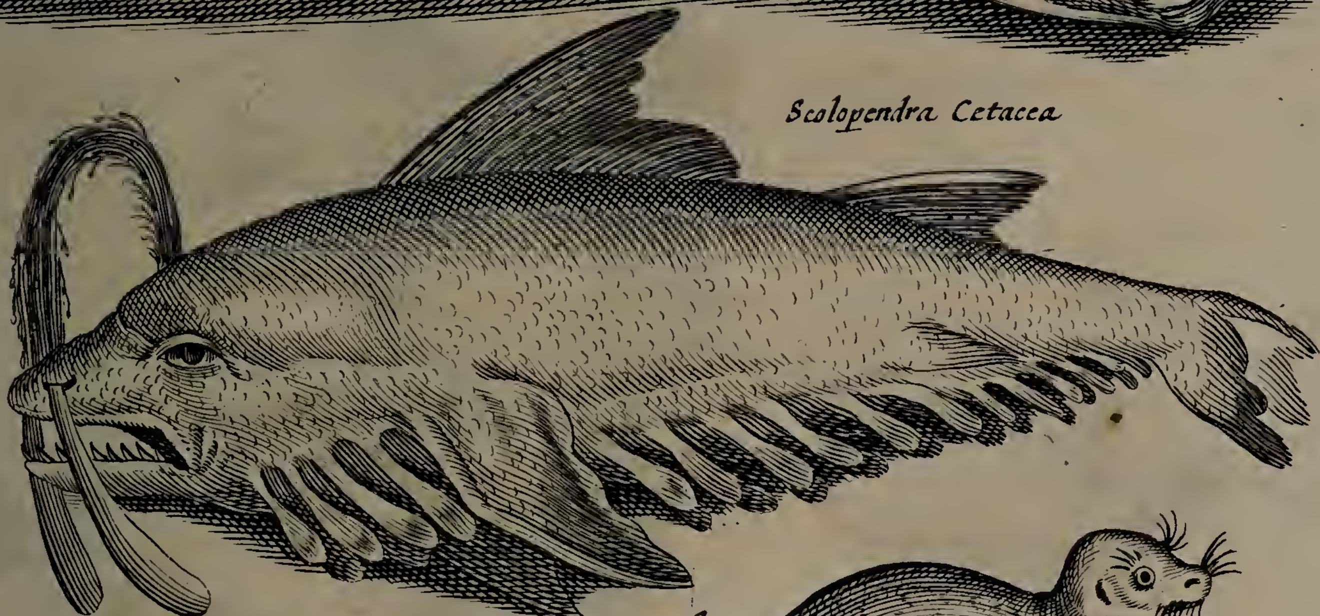

Antiq
Metal

Caput Delphini

Gladius Pyscis Xilpi.z

Scolopendra Cetacea

Vitulus

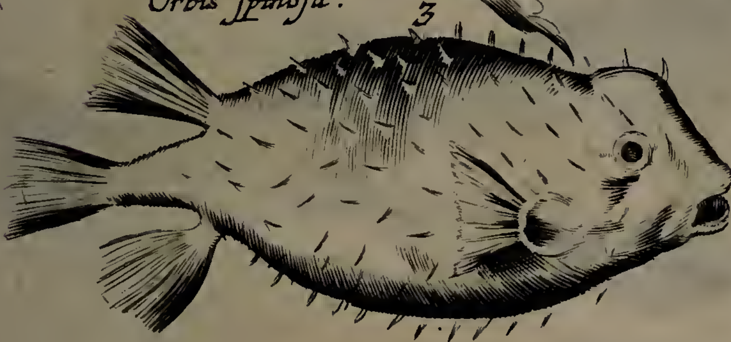

Phoca siue
Vitulus marin.

Bos Marinus

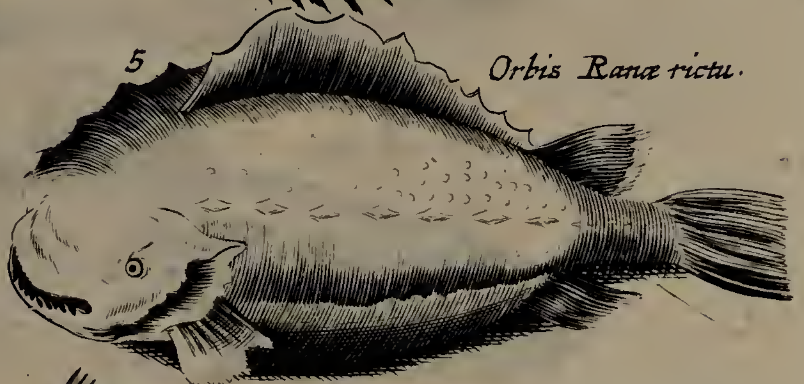

Bos Marinus
Vetus
Bos Marinus Iuuencus

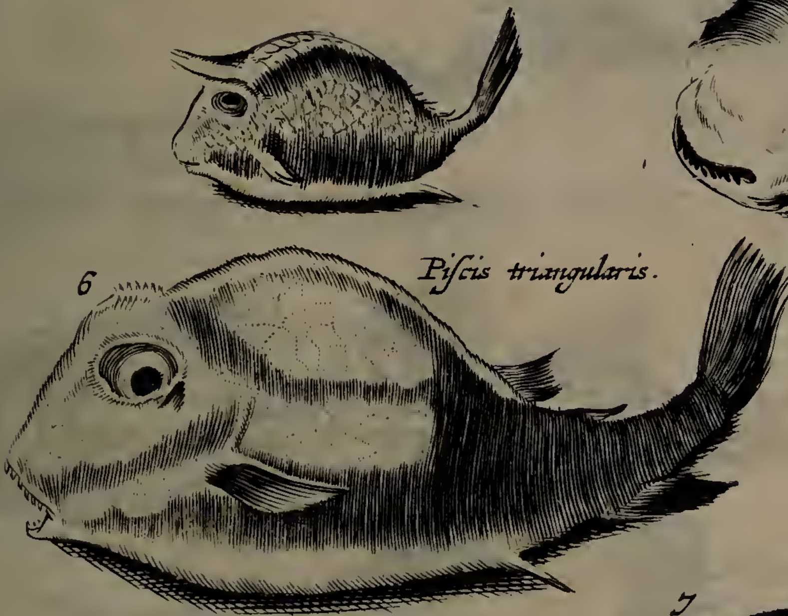

Cete Admirabilis formæ.
1

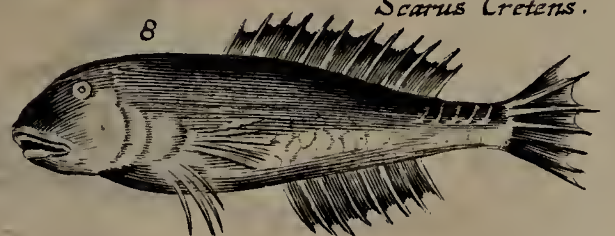

Galei genus.
2

Orbis spinosa.
3

4
Histrix piscis.

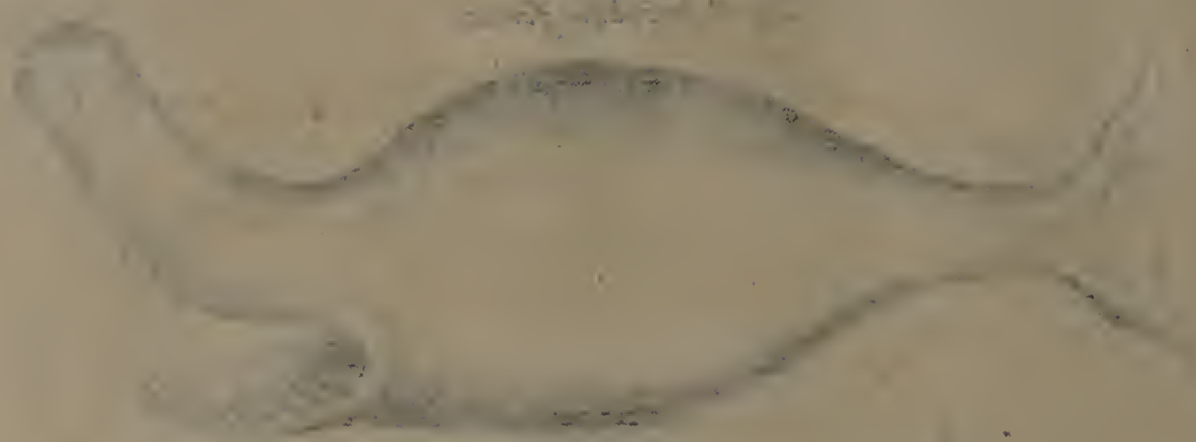

5
Orbis Ranæ rictu.

6
Piscis triangularis.

Scarus Cretens.
8

Orbis oblengus testudinis Capite.
7

Sargus Aldrou.
9

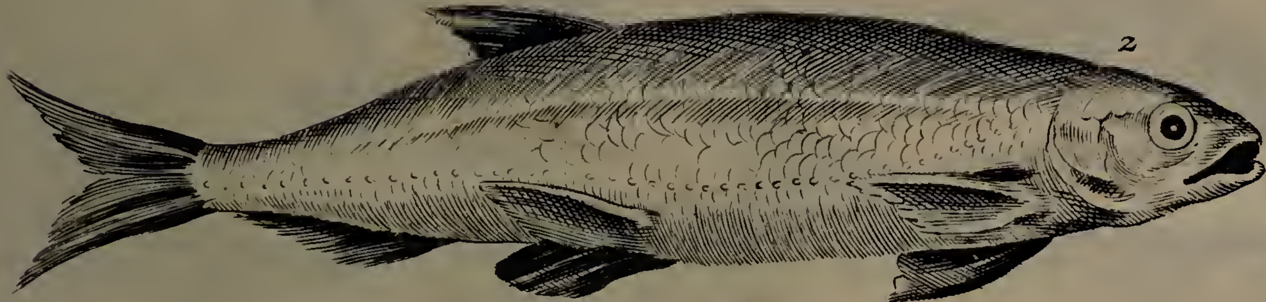

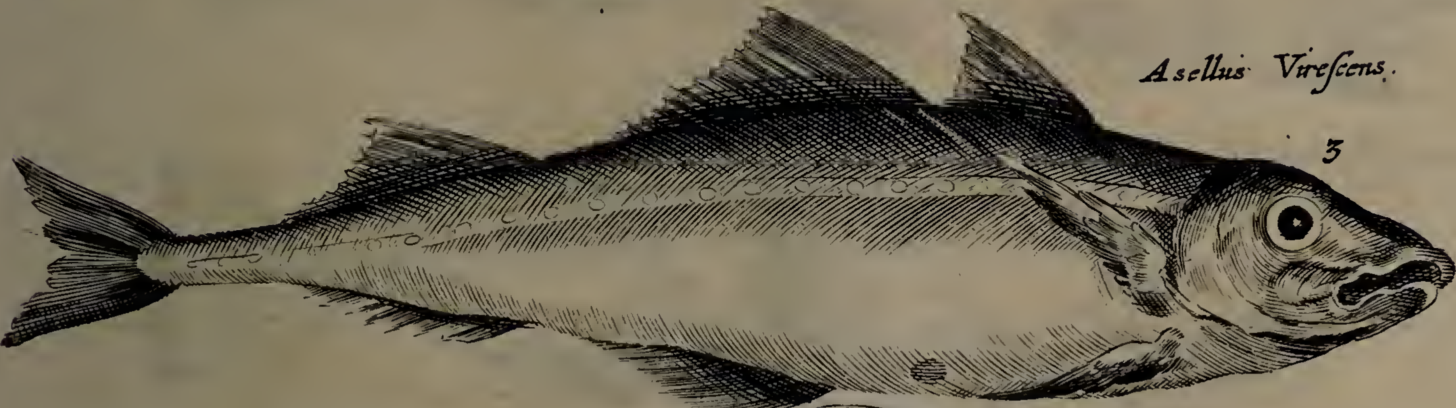
Albula nobilis.

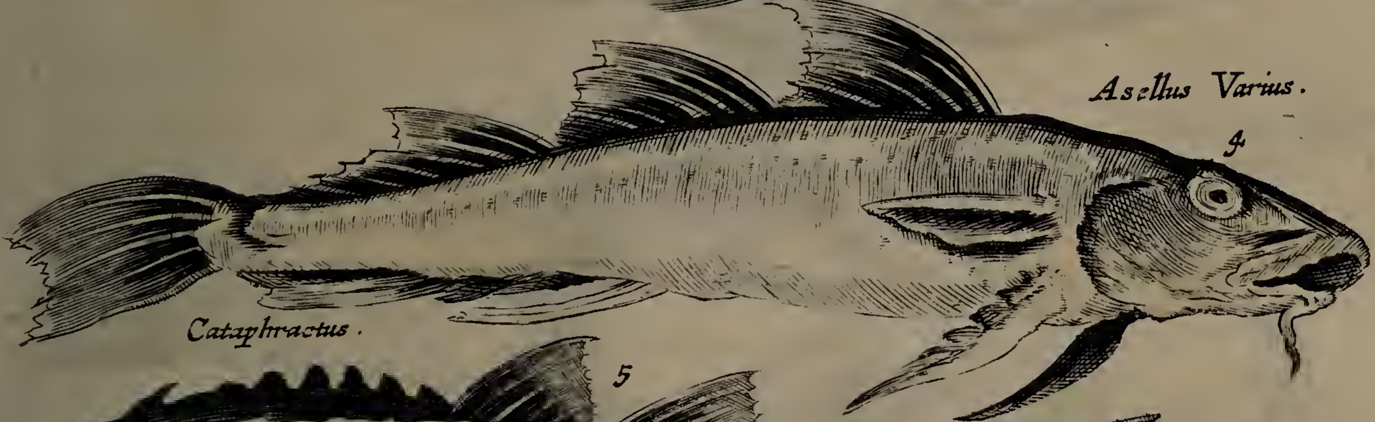
Albula.

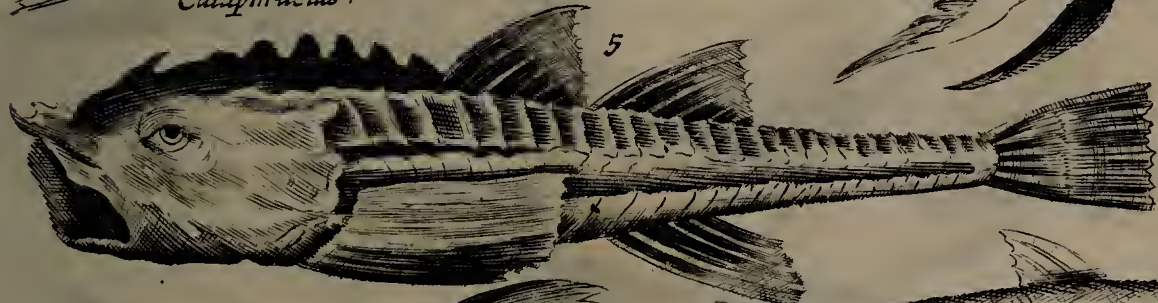
Asellus Virescens.

Asellus Varius.

Cataphractus.

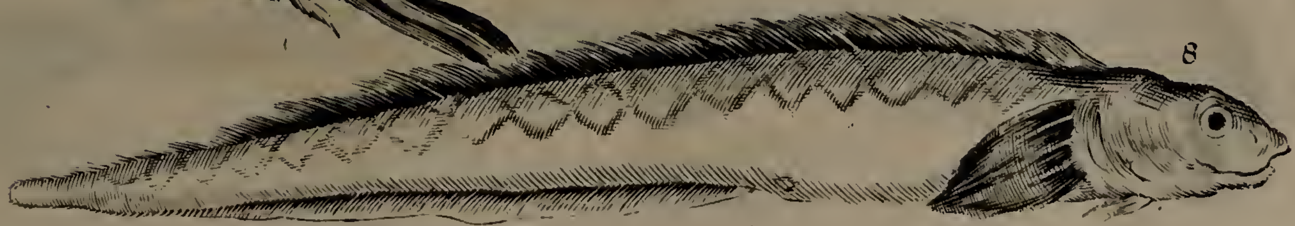
Tænia Cornuta.

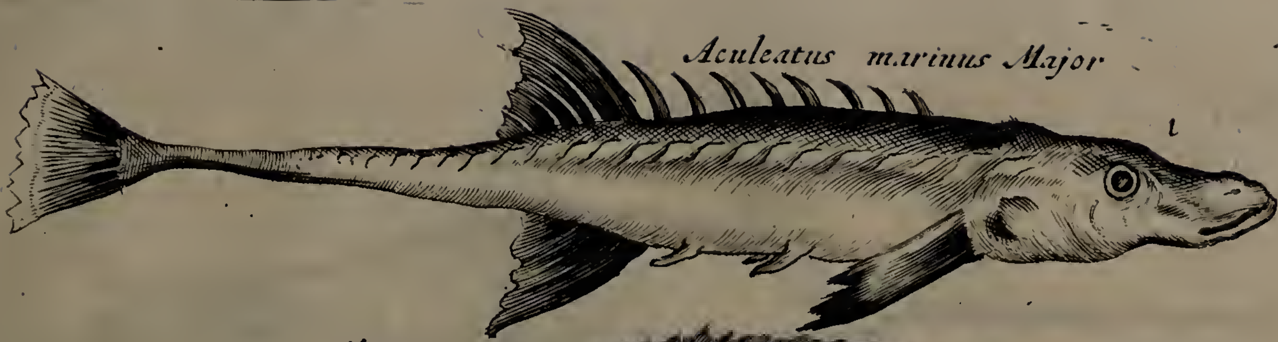

Idem supinus.

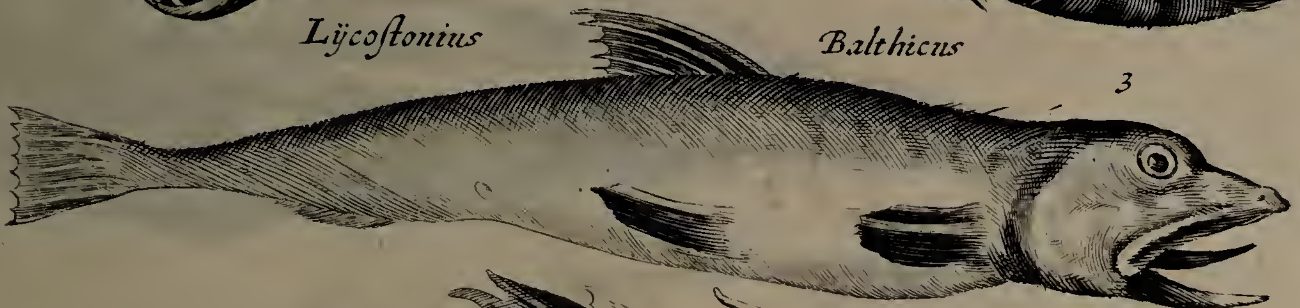

Mustela marina Vivipara.

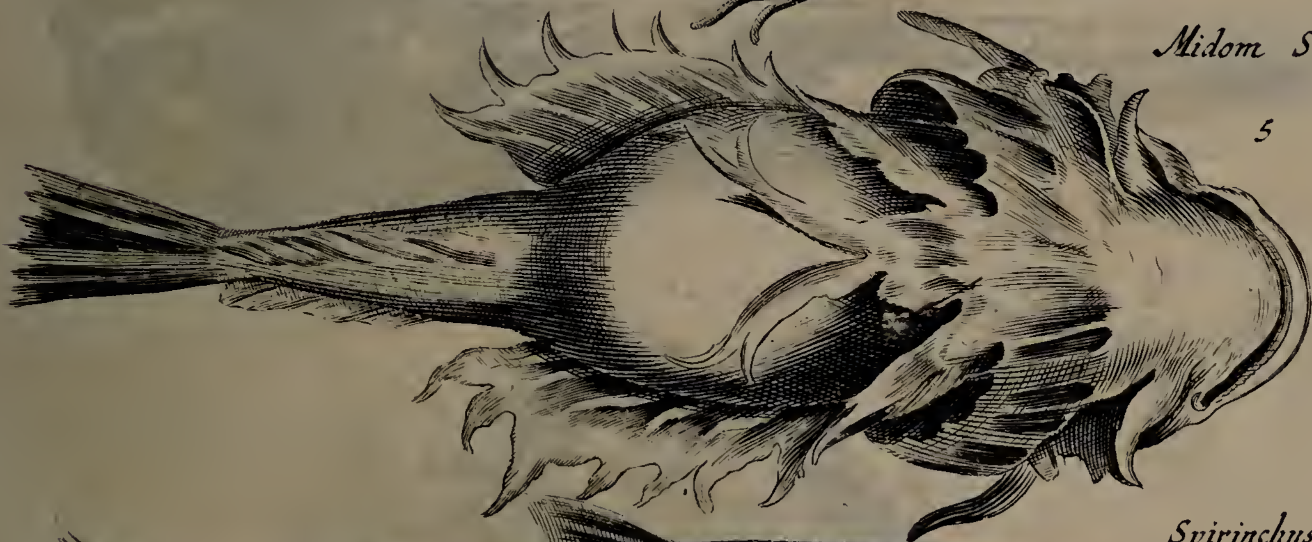

Aculeatus marinus Major
1

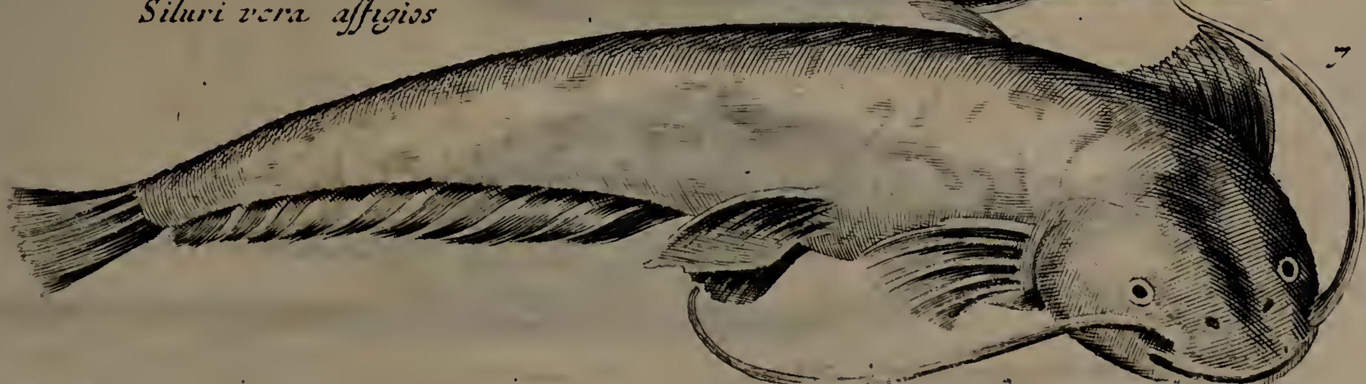

Lupus Marinus
Schonfeldij
2

Lÿcoſtonius
Balthicus
3

Scorpius Marinus
4

Midom Supinis
5

Spirinchus
6

Siluri vera affigios
7

Tab: XLVIII.

Caput piscis cornuti.

B N. 2. A

THEATRI UNIVERSALIS
ANIMALIUM
PARS SECUNDA.

SIVE

HISTORIÆ NATURALIS

DE

AVIBUS

LIBRI VI.

Cum Enumeratione Morborum, quibus Medicamina ex his Animalibus petuntur, ac Notitia Animalium, ex quibus viciſſim Remedia pærſtantiſſima poſſunt capi,

CURA

HENRICI RUYSCH,

M. D. Amſtelædamenſis.

AMSTELÆDAMI,

Proſtat apud R. & G. WETSTENIOS,

Anno MDCC. XVIII.

ENUMERATIO MORBORUM,

Quibus petuntur Remedia ex AVIBUS.

Abſceſſus Pag. 7. b.
Albugines 33. a.
Alopecia 66. b.
Alvum infantibus ſolventia, 93. b.
Angina 33. b.
Angina occulta 53. a.
Anus 79. a.
Aſthma 30. a. 53. a.
Articulorum dolor 14. a. 27. a.
Articulorum vitia 66. b.
Arthritidem præſervantia 101. b.
Calculus 6. a. 692. a. 66. b.
Caligines 33. a. 84. a.
Capilli 43. a 81. b. 84. a.
Capitis dolor 7. b. 24. b. 84. a.
Cervicis dolor 62. a.
Chronici morbi 24. b.
Clavi pedum 53. a.
Colica 6. a. 53. a. 64. a. 95. b.
Comitialis morbus 7. b. 46. a. 101. b.
Concoctio 6. a. 7. b. 36. b. 92. a.
Condylomata 7. b.
Corporis dolores ſedantia 119. b.
Coxendicis dolores 62. a.
Dentium dolor 66. b. 79. a.
Dyſenteria 64. a. 74. b.
Dyſuria 61. b.
Elephantiacus morbus 45. b. 64. a.
Epilepſia 14. a. 24. b. 38. b. 42. a. 61. b. 66. b. 84. a. 124. b.
Epileptici infantes 93. a.
Facies 92. a.
Faciem purgantia 66. b.
Febris 53. a.
Febris Quartana 84. a. 96. b.
Fiſtula 59. b.
Fœtus 62. a.
Fluxus alvi 45. b.
Geniturам augentia 42. a.
Hectica febris 53. a.
Jecinoris dolores 7. b.
Illæo reſiſtens 53. a.
Iliaca paſſio 46. a.
Impetigines 38. b. 43. a.
Lateris dolores 85. b.
Lentigines 74. b.
Lumborum dolores 62. a.
Leuce 6. a.
Lues Venerea 45. b.
Mammæ puerperio vexatæ 43. a.
Melancholica 53, a. 74. b. 121. b.
Mentem reſtituentia 119. b.
Menſtrua alba 59. b.
Morbus Gallicus 119. b. bis 121. b.
Morſus Venenati 95. b.
Nephriticorum remedia 42. a.
Nubeculæ 3. b.
Oculi 61. b.
Oculus læſus ictu 84. a. 93. b.
Oculorum hebetudo 27. a.
rubor ibid & 38. b.
dolor ibid
Oculorum vitia. 48. b.
Oculorum vulnera 64. a.
Paralyſis 61. b.
Parrotidas ſanantia 33. b.
Partus 65. a.
Parturientes adjuvans 7. b.
Peſtilentia 64. a.
Peſtiferi morbi 61. b.
Pilos denigrantia 24. b.
Pituitas 64. a.
Pleuritidem ſedantia 38. b. 95. b.
Pſilothra 33. b.
Podagra 35. b. 38. b. 61. b. 101. b.
Purulentiæ remedium 42. a.
Renum affectus 41. b.
Sanguinem ſiſtentia 93. b. 95. b.
Scabies 30. a.
Scirrhus 35. b.
Secundinæ 96. b.
Somnum impedientia 35. b. 35
Stomachus 53. a. 66. b.
Strumæ 7. b. 62. a.
Suffocatio matricis 40. b. 42. b. 46. a.
Suffuſiones oculorum 3. b. 33. a.
Temulentiæ medentia 33. b.
Tempora 85. b.
Tonſillarum dolores 79. a.
Trichiaſus 35. b.
Tuſſis puerorum 24. b.
Tympanites 64. a. 66. b.
Varices 6. a.
Venena digerentia 95. b.
Venerem augentia 48. b.
Venerem incitantia 14. a. 66 b.
Ventriculi dolores 15. b.
Vermes expellentia 85. b.
Veſica 93. b.
Vigiliam præſtantia 90. a.
Virgam erigentia 66. b.
Virium reſtauratio 59. b.
Viſus 46. a. 79. a. 90. a.
Vomitum educentia 53. a.
Vulnera 121. b.
Ulæ dolores 79. a. 121. b.

NOTITIA AVIUM,

Ex quibus Remedia Præſtantiſſima capiuntur.

Anas 95. b.
Anſer domeſticus 93. a.
Attagen 42. a.
Aura 121. b.
Bubo 30. a.
Capo 59. b.
Ciconia 101. b.
Columba 61. b.
Cornix 25. b.
Corvus 24. b.
Coturnix 48. 48. b.
Cuculus 15. a.
Cygnus 92. a.
Gallina corylorum 42. a.
Gallus Galinaceus 53. a.
Halictus 3. b.
Hirundo 84. a.
Larus 93. a.
Luſcinia 90. a.
Mergus 96. b.
Merops 81. b.
Merula 74. b.
Milvus 14. a.
Noctua 33. b.
Oſſifraga 6. a.
Otis ſeu Tarda 43. a.
Palumbes 64. a.
Pavo 38. b.
Paſſer 66. b.
Perdix 45. b.
Phaſianus 40. b.
Pica 27. a.
Picus martius 79. a.
Struthocamelus 36. b.
Tominejum 124. b.
Turtur 65. a.
Tutupa 119. b.
Veſpertilio 35. b.
Vultur 7. b.
Ulula 30. a. 33. a.
Upupa 85. b.

I N D E X.

IN HISTORIAM NATURALEM DE

A V I B U S,

Juxta feriem Alphabeti concinnatus, in quo numerus prior Hiftoriæ paginam, pofterior tabulam defignat.

	P.	T.
Acachoatli	127. 183.	
Acacaloti	127.	
Acanthis	68.	43
Accipiter in genere	18.	7
Afterias	10.	8
Fringillarius	10.	8
Palumbarius	10.	8
Sacer Ægyptius Bellonio	12.	9
Accipiter major		11
minor		11
Achalalactli	128.	
Acitli feu aquatilis lepus	158.	
Acolchis Indiarum	157.	
Acolin	127.	
Acototloquichiti	127.	
Æfalonus accipitris fpecies	10.	10
Æfalo falconum fpecies		13
Ajaja	139.	
Ajuru fpecies	140.	
Alauda	69.	38
criftata	70.	38
criftata fenex		38
non criftata	70.	33
maxima feu Calandra		38
pratorum	71.	38
Alaudæ congener	71.	38
Albulus aquaticus		47
Alcedo vocalis	107.	52
Alchata feu Filacotona	64.	32
Aluco	32.	19
Amalozque	128.	
Ampelides	191.	
Ampelides Aldrovandi feu Garrulus Bohemicus Gefneri	28.	
Anas	95.158.	49
campeftris Bellonii	43.	
Carina	99.	49
Domeftica	96.	49
Indica	96.	49
Lybica	96.	49
Anas fera feu fylveftris	96.146.	49
Bofcas major	97.	49
Caudacuta	98.	
Circia	97.	
Fiftularis	98.	
Fufca major	97.	49
Glacius	97.	49
Herle	98.	49
Mufcaria	97.	49
Nigra	98.	49
Penelope	98.	49
Platyrinchos major	97.	49
Platyrinchos minor		49
Puffinus	98.	
Querquedula	96.	49
criftata	97.	
La Tardone	98.	49
Anas marina		49
Anas fera		49
Anas fera	146.	49
Andira Aca	144.	
Anhima	147.	61
Anbinga	148.	60
Ani	132.	
Anfer Baffanus	94.	47

	P.	T.
Domefticus	92.	84
Magellanicus	126.	56
Sylveftris	93.	48
Anthus	88.	45
Apos	84.	
Aquila in genere	1.	
in fpecie	3.	
Aquila alba feu Cygnæa	6.	
anataria feu Morphnos	4.	2
anopæa	6.	
Chryfaëtos	3.	1
Bellonii		5
Gefneri		1
Haliætus	3.	2
Heteropos Gefneri	6.	5
Melanœtus feu Valeria	3.	3
Alius	3.	3
Morphnos Bellonii	4.	4
Morphno congener	4.	5
Percnopteros	4.	4
alius		4
alius peregrinus	153.	5
Pygargus	4.	2
alius	4.	3
Aracari	148.	
Araracanga	141.	59
Ardea	102.	50
minor		50
Cinerea major	103.	50
minor	103.	50
alia feu congener	103.	50
alba	103.	51
Egretta Gallorum	103.	
Garletta Italorum	104.	
Garzetta bianca dicta	104.	
Squajotta Italorum	104.	51
congener	104.	
Nigra		15
Ardea afteria feu ftellaris major	104.	51
altera minor		51
Congener	105.	
Criftata	105.	
Ardeola	143.	61
Arquata	108.	51
Afilus	82.	42
Afio		18
Afio feu Otus	31.	18
Afio feu Scops	32.	18
Attagen	41.	26
Atricapilla	90.	45
alia		45
Atinguacu Camacu	147.	60
Aves diurnæ	1.	
nocturnæ	29.	
Aves exoticæ Aquaticæ	126. 150.	
Terreftres	117.	
Aves Farrenfes	229.	
Aves Carnivoræ canoræ	68.	
Aves terreftres carnivoræ	1.	53
Avis cucullata aquatica	160.	
longa	122.	
montana	122.	
Indica	113.	
Diomedica	91.	46
Paradifia feu Manucodiata	117.	55

Pugnax

	P.	T.
Pugnax	105.	52
Scythica Mitternachtischer Adler	6.	5
Stellata seu Stella Sternvogel	43.	26
Avium natura in genere	4.	
Avosetta seu Spinzago d'acqua	90.	48
Avosettæ species		54
Aura	121.	
Aurivittes carduelis species	68.	43
Ayayam	150.	
B.		
Barge Gallorum	106.	
Boarina	87.	44
Bernicla	94.	
Boudree Bellonii	12.	7. 11
Branta seu Bernicla	94.	48
Brenthus	90.	
Bubo	29.	18
Bubo Berghun	29.	18
Bubo Nachteule	29.	18
Bubo Kautz dictus		18
Buteones	11.	7. 11
C.		
Cabure	145.	
Calcamas	150.	
Calidris Bellonii chevalier, rubra	108.	
nigra	109.	
Canarias Zuckervogel/Canarivogel		36
Cannevarola	88.	45
Capricalca	94.	48
Caprimulgus	34.	20
alius		20
Capella Kywitz		27
Capo	59.	30
Caracara	144.	61
Caracura	150.	
Carduelis Distelfinck	68.	36. 37
ciliis albis		36
mas		36
Cariama	138.	59
Caripira	150.	
Catarrhacta	94.	47
Caryocatactes Nusbicker		27.40
Cenotzqui	123.	
Ceoan	123.	
Cepphus	94.	47
Cercio	113.	53
Certhia	80.	42
Charadrios	113.	26. 53
Chalandra	70.	33. 38
Chicuatli	123.	
Chloris Grunenfinck	71.	36. 37
congener seu chloris Indica	71.	
Chloropos Gallinula aquatica	109.	111. 31
Ciconia	99.	50
nigra		50
Cinclus	112.	53
alius		53
Cinclus Gallinago minima Bellonii		53
Cinnamomus	152.	
Circus	10.	
Citrinella Citrinlle	71.	36. 38
Cocoi ardeæ species	143.	61
Coccotraustes	76.	37
Indica	77.	37
Columba domestica	62.	32
varii coloris		32
Cypria		32
alia		32
Indica		32
Hirsutis pedibus major		32
Livia	64.	32
Columba	59.	32
Sylvestris	63.	146. 32
Columbus	62.	32
Collurio	12.	43
Colymbus major	89.	48
major Bellonii	89.	48
maximus	90.	
minor	89.	48
Coracia	26.	16
Cornix	24.	16
frugivora	25.	17

	P.	T.
cinerea	25.	17
cœrulea	25.	17
Corvus	23.	16
Aquaticus	95.	47
Sylvaticus	95.	47
Cotta Anglorum	98.	
Coturnix	47. 157.	27. 28
Cozquauxtli	121.	
Crex	108.	
Cuculus	14.	10
alter	14.	10
Cuntur	124.	
Curicaca	130.	57
Curucui	144.	60
Cygnus	90.	48
cuculatus Nieremb.	122.	56
Cynchramus	49.	
D.		
Daaje	118.	
Diabolus marinus Parisiensium	98.	
Diomedea avis	91.	46
E.		
Embriza		35
alba	68.	35
pratensis mas	68.	35
fœmina	68.	35
Embriza pratensis Wisenmertz		36
Emeu Clusii	119.	56
Nieremb.		56
Erythra gallinulæ aquaticæ species		35
melana Indica		35
F.		
Falcinellus seu Falcata	105.	51
alia species		51
Falco	16.	12. 13
Albus	18.	12
Alius		12
Arborarius seu Dendrofalco Baumfalck	19.	10
Cyanopus	19.	
Gentilis	18.	
Gibbosus	18.	
Italicus	19.	
Lanarius Gallorum	18.	
Falco lapidarius	19.	
Montanus	17.	13
Oenentanus		12
Passagir		12
Peregrinus	16.	13
Rubeus	19.	12
Sacer	16.	
Tenetanus	18.	
Ficedula		33
Ficedula, Canabia		33
Flamenco avis Hispanis dicta	130.	
Fringilla Finck	69.	33. 36
montana	69.	36
sublutea	70.	36
Fulica Wasserhun		31
Fulica seu Mergus niger	98.	
G.		
Galgulus		27
Gallina	53.	29
Africana	131.	57
Gallinula Aquatica	109.	31
Gallina Corylorum Haselhun	42.	25
Gallinula Erythropus aquatica	110.	
Gallinula Hypoleucos aquatica	109.	31
Gallina Indica cum ovo ejus	58.	24. 30
Lanigera		30
Gallinula Ochra aquatica	110.	31
Gallina Patavina	57.	29
Gallina Persica	57.	30
Pumilio seu Nana Kriechhun	57.	29
Quinca	58.	30
Gallinula Rhodopos aquatica	110.	31
Gallina Turcica	57.	30
Gallinarum ova	53.	

	P.	T.
Gallinago minor sclopax Harschnepff	110.	31
sylvestris aquatica	160.	
Gallinula chloropus vide chloropos gallinula.		
Serica Samethunlein	110.	23. 31
terrestris	111.	31
Gallo-Pavo mas	39.	24
Gallus gallinaceus	59.	29
Cornutus	57.	29
Indicus	58.	29. 33
Indicus mirabilis		30
Monstrosus candatus		21
Palustris	58.	30
Patavinus	57.	29
Peregrinus Clusii	122.	56
Persicus	57.	30
Scoticus sylvestris	57.	
Turcicus	57.	30
Gambetta Aldrovandi Italorum	109.	
Garagay	121.	
Garrulus Bohemicus Gesneri, vide Ampelis Aldrovandi	28.	
Generatio pullorum	53.	
Goyrani seu Boudree Bellonii	12.	7
Graculus	26.	16
Graculus palmipes seu Corvus Aquaticus minor	95.	47
Granivoræ aves	37.	
Grigallus major	41.	
Grus balearica mas	116.	54
fœmina		54
crispa		54
Japponensis	116.	54
Vulgaris	114.	54
Gryphus	151.	62
Guacuguacu	139. (58.	56
Guara	139. 151.	
Guarauna	139.	
Guainumbi variæ species	134.	58
Guira Acangatara	147.	60
Guira coereba	144.	
Guira guacuberaba	144.	
Guira guainumbi	132.	57
Guiranheemgatu	142.	
Guiranejoa	142.	61
Guiraperea	144.	
Guirapunga utraque	137.	59
Guira Querea	138.	59
Guiraranheengata	143.	59
Guira tangeima	131.	57
Guira teonteon	151.	
Guiratinga	143. 150.	
Guiratirica	143.	
Guit Guit	118.	
Gulo Seegluder	89.	
Guranhæ-engera	125.	
H.		
HÆmatopus Bellonii	106.	
Hæmantopus mas	106.	52
fœmina		52
Halcyon	107.	52
Harpa	13.	
Harpyis	151.	62
Heatototl	128.	
Helorius Creci	106.	
Herle Bellonii	89.	
Heuhquecholtototl	157.	
Himantopus	108.	
Hirundo	83. 160.	42
Apos	84.	42
Agrestis	84.	42
exotica aquatica	106.	
marina		46
riparia	84.	42
Hoactli	128.	
Hoactzin	119.	
Horion	106.	
Hortulanus mas	49.	28
fœmina	49.	28
Congener	49.	28
Hortulanus Brach Amsel/ Trostel		37
Hypolais seu Curruca	90.	45
Hypotriorchis	12.	
I.		
JAbiru	137.	59
Jabiru guacu	137.	59
Jacacintli	128.	

	P.	T.
Jacamacaii	136.	58
Jacamaciri	138.	57
Jacana	130.	57
Jacarini	143.	
Jacapu	131.	
Jacupema	136.	58
Jacurutu	136.	58
Jaguacati guacu	133.	57
Jaja U qui tototl	119.	
Jambu	131.	
Japacani	144.	
Ibi jau, Noitibo	133.	57
Ibi jau magnitudine noctuæ	133.	58
Ibis	101.	50
Jochaulcuachili	126.	
Ipecati Apoa	148.	60
Ipecu	142.	59
Ispida Eyßvogel	107.	31
Itzquauhtli	153.	
Juncus Bellonii	112.	53
Jupujuba	131.	
Iynx seu Torquilla	80.	42
Congener	81.	42
L.		
LAgopus	46.	28
altera species		28
Lanarius prior	12.	9
alter	13.	9
Lanius albus	13.	9
Cinereus	13.	9
minor		10
alius		11
Lanius collurio		11
Milvus		11
Larus	92.	
albus	93.	46
cinereus	93.	46
Fidipes	94.	46
major		46
minor Sterna	94.	46
niger	94.	46
piscator	93.	46
Ligurinus Gazæ	68.	36
alius		36. 37
Limosa Venetorum	106.	
Linaria	69.	36. 37
marina Aldrovandi	69.	38
rubra	69.	36. 38
Lomsbay	129.	
Loyia	29.	
Luscinia	88.	45
Lusciniola	88.	45
Lutea mas	71.	38
fœmina	71.	38
M.		
MAcuacagua	146.	
Macucagua	125.	
Maguari	139.	
Maiæ	118.	
Manucodiata Aldrovandi prima	117.	137. 53
secunda	118.	55
longa	118.	55
Mareca	146.	
alia species	146.	
Matuitui	136. 148.	58. 60
Meerganser Gesneri	89.	47
Mergus	95. 159.	
Arcticus Clusii	159.	56
Bellonii		47. 48
Albus	97.	
Cirrhatus	97.	47
Glacialis	97.	
Longirostratus	96.	47
Niger	97.	
Raucedulus	96.	
Rhenanus	96.	47
Ruber	96.	
Merops Seeschwalb		27
Merops Imbenfraß	81.	42
Congener		42
Merula	73.	39. 40
mas	73.	39

fœmina

	P.	T.
fœmina	73.	39
alba & nigra	73.	39
bicolor	75.	39
brasilica	75.	40
Indica Apos	76.	
aquatica Wasser Amsel		53
montana	75.	
rosea mas	75.	40
Merula saxatilis Stein Amsel	75.	39
torquata mas	75.	39
fœmina	75.	39
Merulæ congener duplex	76.	39
Merulus passer, solitarius	74.	39
Milvus	13.	11
Mituporanga	133.	57
Mitu mutu	133.	58
Monedula	26.	
aliud genus	26.	
Montifringilla	69.	33.36
Congener		38
Morfex	89.	
Motszkob		27
Motacilla		43
Mas	86.	44
alba	86.	44
flava	86.	44
Muscipeta	87.	45
Mutu	125.	
N.		
NHanduguacu	130.	
Noctua in specie sic dicta	33.	152. 19
Noctua Kautzlein		19
Noctua saxatilis Steinkautz		19
Numenius Indicus Clus. ardeæ species, vide Curicaca		20
Nycticorax Gesneri	95.	
O.		
OEdionemus Bellonii	43.	26
Aldrovandi	44.	
Oenanthe	88.	45
Oenas seu Umago	64.	32
Onocrotalus sive Pelecanus Kropfganss	91.	46
fœmina		46
Ortygometra	48.	
Ossifragus	4.	5
alius	4.	4
Otis cum Cicere Arietino		26
Otis sive Tarda	42.	26
Ourissia S. Tomineio. Nieremb.	124.	56
P.		
PAlumbus major	63.	
minor	63.	
Paradisea avis majoris generis Clus.		55
Parus caudatus	86.	44
ater	86.	44
cœruleus minor	86.	44
cristatus	86.	44
Indicus	86.	
major	85.	43
palustris	86.	44
Sylvaticus	86.	43. 44
Passer	65.	34
Albus	66.	34
Albicilla	66.	34
Canarius	69.	34
Domesticus		34
Alius		34
flavus	66.	34
Illyricus	67.	
Indicus macrourus duplex	67.	35
Brachyurus Indicus	67.	35
Cyanerii thromelanus	67.	35
Erythromelanus	67.	35
Porphyromelanus	67.	35
Maculatus	66.	34
Montanus	67.	34
alius		34
Solitarius, merculus Steinamsel	74.	34. 39
Mas		39
fœmina		39
Congener	75.	

	P.	T.
Passer stultus Bononiensium	67.	126
Torquatus	67.	
Passer Troglodytes Bellonii	82.	42
Armeniacus	82.	42
Passer in juglandibus degens	67.	
Passeris species seu congener	67.	34
Passeres fabri	158.	
Passerculus Brachyurus nostras	67.	34
Passerculus Troglodytes Zaunschlupfferle		42
Pavo	37.	22
fœmina	37.	22
albus	39.	23
sine cauda Chinensis		21
Japonensis mas	39.	23
fœmina	39.	23
Pauxi	123.	
Pelecanus sive Patea Loffelganss	91.	46. 62
Perdix	44.	27
alba seu Lagopus	46.	28
altera		28
Cinerea	46.	28
Damascena	46.	28
Græca Bellonii	46.	27
Russa	46.	28
Phalacrocorax	95.	47
Phalaris	90.	
Phasianus	40.	24
alius		24
Phœnicurus	88.	45
altera species		45
Phœnicopteros	101.	50
Phœnix	152.	62
Plytivoræ aves	37.	
Pica	26.	157. 17
brasilica	28.	56
alia		56
caudata f. varia	27.	17
caudata Indica mas	27.	17
fœmina		17
caudata alia Elster Atzel		27
Garrulus Argentoratensis	27.	17
Glandaria Heger		17. 43
species alia		17. 43
marina	27.	17
Persica	28.	
Pica Cureba	139.	
Picicitli	123.	
Picui pinima	139.	
Picus Cinereus	80.	41. 43
Chlorio-Indicus	80.	41
luteus cyanopus	79.	41
Martius	78.	
Maximus niger	78.	41
Major bundter Specht	79.	41
murarius	79.	41
Nidum suspendens	80.	41
Varius minor	79.	41
alius		41
Viridis grun Specht	79.	41
major		41
Pitanguo Guacu	147.	60
Pluvialis	113.	
cinerea	114.	53
flavescens	113.	
major Aldrovandi	114.	53
Polyglotta	123.	
Porphyrion	106.	52
Prunella		36
Psittacus	20. 153.	140. 14
Psittacus albus cristallus	21.	15
Cinereus	23.	15
Erythrocyanus	22.	15
Erythroleucus	23.	
Erythrochlorus cristatus	23.	
macrourus	23.	
Erythrocyanus Gesneri	23.	
Erythroxantus Gesn.	23.	
Leucocephalos	22.	15
Major	21.	14
Minor	22.	14
Maximus	21.	15
Maximus alter	21.	15
Poikilorinchus	22.	14
Torquatus macrourus	23.	
Viridis	22.	14
Viridis melanorinchos	22.	15

	P.	T.
Pugnaces	105.	52
Pullus gallinaceus monstrosus	148.	60
Pyrrhocorax	26.	16
Pyrrhula	87.	
Q.		
Quachiltone	127.	
Quatotoni	157.	
Quauhtzonecolim	157.	
Quereiva	125.	
Querquedula	96.	
Quetzaltototl	121.	
Quirapanga	125.	
Quiratinga	150.	
R.		
Rallus	98.	
Regulus	81.	42
non cristatus	82.	
Rex avium paradisearum	137.	55
Rhinoceros	28.	
Rousserolle	107.	
Rubecula	87.	43.45
Rubetra	87.	45
Rubicilla seu pyrrhula	87.	43.45
Ruticilla seu phœnicurus	87.	43.45
Rusticula Schnepff		53
minor		27
fulvatica	110.	31
S.		
Sacer Ægyptius vide Accipiter		
Sayacu	132.	57
Scheladrachus	89.	
Scolopax sive Galligano	110.	32
Scops	31.	18
Seleucides aves	151.	
Semenda avis	152.	
Serinus Girlitz	71.	36
Sirenes	151.	
Skua Hojeri	129.	56
Soco	136.	58
Spinus seu Ligurinus, acanthis Zeisel	68.	36
Spipola	87.	44
alba	87.	44
Starda seu Tarda	42.	26
Stoparola	87.	44
alia	87.	44
Strix	34.	19
Struthocamelus	35.	153. 21
Sturnus Staer	76.	157. 40
albo capite		40
Cinereus		40
pullus		40
vulgaris	76.	40
Stymphalides aves	151.	
Subbuteo	12.	9
T.		
Talchicuatli	153.	
Tamatia	142.	59
alia	143.	59
Tangara	125. 146.	60. 61
Tapera	139.	
Tacoletl	153.	
Tarda	42.	
Teitei	144.	
Tempatlahoac	159.	
Tentzontototl	119.	
Tijeguacu	144.	
Tijeguacu Paroara	146.	60
Tijepiranga	131.	57
Tinnunculus mas	11.	8
fœmina	11.	8
Canchris Wanenwaher		10
Tlacoquauthli	153.	
Tlauquechul	126.	
Tominejo Nieremb.	124.	56
Torquilla	80.	
Totanus	108.	52
Totoquestal	122.	
Triorches seu buteo		11
Tritonus	119.	
Trochilus	81.	90. 48
Trynga	111.	53
alia	111.	53
Tucana	125.	
Tucan		56
Tuidara	139.	
Tuputa	119.	
Turdus	71.	158. 37
viscivorus	73.	39
Turdus leucocephalos	73.	39
Illas		73
Simpliciter dictus	73.	39
Trichas	73.	
Turtur	64.	32. 33
Indicus	64.	32
Tzinitzian	122.	
V.		
Vanellus seu capella Kywitz	113.	53
Verspertilio	34.	20
lectans	35.	20
pullus		20
Vinago	64.	
Ulula Wel/ Huhu/ Eule	32.	18. 19
Ulula Kirchheule		19
alia		19
Upupa	85.	27. 42
Uria	90.	
Urogallus major	40.	25
minor	41.	25
alius	41.	25
Urubitinga	146.	
Urubu	142.	61
Urutaurana	139.	59
Vulpanser	93. 94.	
Vulturum differentiæ	7.	6
Vultur alpinus vel aureus	7.	6
Boëticus	7.	6
aquaticus	130.	
Cinereus	7.	6
Leporarius	7.	6
X.		
Xlepapantototl	128.	
Xochitenacatl	126. 119.	156. 56
altera	119.	56
Xochitototl	121.	
Xomotl	127.	
Y.		
Yandeu	153.	
Yutu	158.	

INDEX

INDEX:

Quibus paginis Tabulæ avium sint subjungendæ.

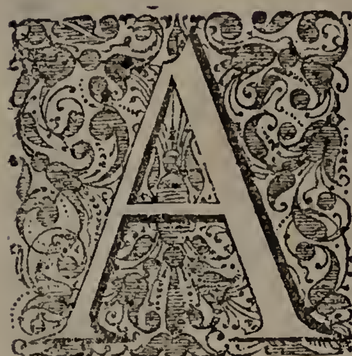
Tabula	pag:	Tabula	Pag:
I.	2.	XXXII.	61.
II. III.	4.	XXXIII.	64.
IV. V.	5.	XXXIV.	66.
VI.	7.	XXXV. XXXVI.	68.
VII.	10.	XXXVII. XXXVIII.	69.
VIII.	11.	XXXIX.	72.
IX. X. XI.	13.	XL.	74.
XII. XIII.	17.	XLI.	79.
XIV. XV.	22.	XLII.	82.
XVI.	23.	XLIII.	86.
XVII.	25.	XLIV. XLV.	88.
XVIII. XIX.	31.	XLVI.	93.
XX.	34.	XLVII.	94.
XXI.	35.	XLVIII.	91.
XXII. XXIII.	37.	XLIX.	95.
XXIV.	39.	L.	100.
XXV.	40.	LI.	104.
XXVI. XXVII.	42.	LII.	105.
XXVIII.	46.	LIII. LIV.	114.
XXIX. XXX. XXXI.	57.	LV.	118.
		LVI.	121.
		LVII.	131.
		LVIII.	133.
		LIX.	138.
		LX.	146.
		LXI.	147.
		LXII.	151.

INDEX.

PRÆ-

P R Æ F A T I O
IN
HISTORIAM NATURALEM
DE
A V I B U S:

In qua de Operis ratione, & de Avium natura in genere, agitur.

AQuaticos greges, aëreus *Avium* ſeu volucrum grex inſequitur, *Benevole Lector.* Inditum iis id nomen, non tam quod pervia diſcurrant, iiſdemq; delectentur, ut Iſidoro & Perotto placet: vel ab adventu, quod inde venient, unde quis non ſuſpicetur, ut Feſto: quàm vel à volando, quod Ebreis עוף dicitur, ut Martinius in Lexico deducit, vel ab ἀΐειν, audiendo, quod Scaligero patri viſum. Græcis, ὄρνιτες ab ὀρνίτεσθαι, οἰωνὸς, ὄρνεα, κινώπετα, &c. vocantur. *Collum* omnes & *dorſum* & eas quæ terram ſpectant, quæque pectoris vicem gerunt, partes, cum cæteris animantibus communes habent: peculiares præ cæteris, *alas*, *pennas*, quibus caulis plumas & *roſtrum*, quod in ſenecta dureſcit. Neque *labia* ipſis ſunt, neque *dentes*, neque *manus* pedeſve auteriores, neque *auriculæ*, neque *nares*, ſed meatus horum ſenſuum, ad odoratum in roſtro; ad audiendum in capite. *Oculos* ſimiliter atque aliæ animantes, duos ſine palpebris habent. Connivent inferiore gena graviores: nictant ab angulo obeunte membrana omnes. Ariſtoteles, σκαρδαμύττουσι ἐκ τοῦ κανθοῦ δέρματι ἐπιόντι, dixit. *Femur* ſimile coxæ, longum, ad medium uſque ſubeuntem atque affixum ventrem: quod cum avulſum eſt, *coxam* putes: At ipſa coxa, quæ inter hoc & tibiam eſt, alia quædam pars eſſe videatur. Maxima uncunguibus, & *Pectus*, aliis robuſtius. *Pro* cauda clunis eſt, iis quibus aut crura longa, aut pedes continuata planicie dati, brevis, longus aliis. Alas in priora curvant. Omnium animalium *bipedes* ſunt ut homo: quamvis retrorſum curvant crura, quadrupedum modo, uncos habentium longi, & quæ ad aquas verſantur. Carent tamen iis Cyſeli, & quoddam Manucodiatorum genus. Omnes ſunt πολυώνυχοι, ſed & omnes quodammodo πολυσχιδεῖς Plurimis namque digiti diſcreti ſunt: & τὰ πλωτὰ στεγανόποδα quidem, dearticulatos tamen atque diſtinctos habent digitos. Plinius eos alias habere dixit, palmipedes eſſe alias, alias inter utrumque diviſis digitis, adjecta latitudine. Quæ volatu ſublimes feruntur, omnibus quaterni digiti, tres in anteriore parte, unus ponè pro calcaneo plurimis. Paucæ binas ante, totidem poſt habent. Quibuſdam etiam calcaria ſunt, Uncungues autem & calcarigeræ, nullæ. Plinius; ni fallor, radios dixit. Illæ ſunt volucres; hæ humiles. Data nonnullis & ſurrectis pennis criſta. Soli gallo peculiaris, quæ nec caro eſt, nec à natura carnis aliena. *Interiora* ſi attendamus, *Linguam* ſortitæ omnes ſunt, ſed diverſam: aliæ longam, latam aliæ, quæ præter cætera animalia, literas ſono exprimunt: aliæ ante ex cornu acutiſſimo, retro ex carne compoſitam, ut in hiſtoria occurret. *Lingula* quæ gurgulioni impoſita eſt, nulli: apertione & contractione ita meatum temperant, ut prohibeant, ne quid gravioris in pulmonem demittatur. *Viſcera* & inter ſe & ab aliis animalibus differunt. Præjacet in quibuſdam ventriculo ingluvies, ſeu cavum amplumque corium, in quod receptus cibus per initia coquitur; à gula anguſtius, dein laxius, & rurſum, quo ad ventriculum demittitur, arctius. *Ventriculus* plurimis carnoſus & compactus: pelle interiore robuſta, etiam cum à cornoſo ablata eſt. *Ingluvie* deſtituta, gulam capaceam latam, aut totam qua ventriculo jungitur obtinuere, ut monedulæ, corvi, coturnices: quæ tali carent, longam habent, & liquidius præ cæteris excernunt, ut Porphyrio. Complurimis *inteſtinum* tenue, & ſi explicetur ſimplex. *Appendices* explicatæ ſunt, ſed paucæ, neque ſuperne ut piſcibus, ſed in ima parte ad inteſtini extrema. *Fel* non eodem loco habent, quædam enim πρὸς τῇ κοιλίᾳ; quædam πρὸς τοῖς ἐντέροις, ut columba, hirundo, &c. *Teſticulos* πρὸς τῇ ὀσφύι. Antequam coëant, quibuſdam ſunt parvi, quibuſdam obſcuri & ἄδηλοι; tempore coitus majores fiunt. *Genitura* alba eſt. Veſica carent, quod larga humoris copia ad pennarum ortum & incrementum requiretur, ut Aphrodiſæo viſum Pennigeri hujus exercitus *locus* ſunt Aër, aqua, terra. Illum ſulcant, unde Aves cœli dicuntur; in hac gradiuntur; in iſta quædam natant. Sunt tamen quæ in quibuſdam locis non inveniuntur, de quibus ita Plinius: *Hæc quoque mira naturæ differentia: alia aliis locis negat, tanquam genera frugum fruticumve, ſic & animalium non naſci tranſlatitium; invecta emori, mirum. Quid eſt illud unius generis ſaluti adverſum, quæve iſta naturæ invidia? aut qui terrarum dicati avibus termini? Rhodus aquilam non habet: Tranſpadana Italia juxta Alpes Lariumlacum*

Scaliger in Hiſt. anim. l. 1. p. 48
Ariſt. H. A. l. 2. cap. 15. edit. Scaligeri.
Ariſt. H. A. l. 3. cap. 11.
Ariſt. l. c. Plin. H. N. l. 11. c. 45. & Plin. H. N. l. 8. cap. 39.
Plin. H. N. l. 11. c. 47.
Ariſt. H. A. l. 2. p. 213. edit. Scal.
Albert M. de Animal. 2. tr. 1. cap. 6.
Ariſt. H. A. l. 2. c. 22. edit. Scaliger.
Ariſt. H. A. l. 2. cap. 16.
Ariſt. H. A. l. 3. c. 1.
Ariſt. H. A. l. 6. cap. 9.
Ariſt. H. A. l. 6. cap. 2.
Aphrodiſ. Probl. p. 1. q. 108.
Plin. H. N. l. 10. c. 29.

cum

cum appellat, amœnum arbusto, agro, ad quem Ciconiæ non permeant: sicuti nec octavum circa lapidem ab eo, immensa alioqui finitimo Insubrium tractu examina graculorum monedularumve. Picus Martius in agro Tarentino negatur esse, &c. [Arist. H. A. l. 8. c. 28.] Sed nec eadem semper omnibus regio. Faciunt enim μετάβασιν quædam, ut in gruibus, Ciconiis & aliis dicemus. [Plin. H. N. l. 10. c. 28.] Unde Plinius. *Temporum magna differentia avibus. Perennes, ut columbæ, semestres ut hirundines: trimestres ut turdi & turtures, & quæ cum fœtum eduxere abeunt, ut galgali, upupæ,* Scilicet. Migrant quædam, alio non procul à locis in quibus morabantur secedunt, & seipsas abdunt, & quidem nullo discrimine, [Arist. H. A. l. 8. c. 21.] tam ἰσθυώνυχοι quam γαμψώνυχοι. *Victitant* carnibus, insectis, herbis, granis, & seminibus, piscibus & ranis. [Edit. Scalig.] Sola Emmo prunas etiam devorat, ut in ejus descriptione dicetur, [Plin. H. N. l. 10. c. 46.] Bibunt suctu ex his quibus colla longa, intermittentes, & capite resupinato velut infundentes sibi: Porphyrio solus morsu. Non bibunt γαμψώνυχοι quod Herodotus, [Arist. H. A. l. 8. c. 18.] ut Aristoteles scribit, ignoravit. De *Generatione* notandum, duobus modis fieri coitum; [Plin. H. N. l. 10. c. 52.] fœmina humi considente ut in gallinis: aut stante, ut in gruribus. Quædam omni tempore coeunt, ut gallinæ, & pariunt, [Plin. H. N. l. 10. c. 53.] præterquam duobus mensibus hyemis brumalibus: plerumque tamen vere & ineunte [Arist. H. A. l. 5. c. 8.] æstate: quo tempore etiam pleræque pariunt, & quidem semel. [Arist. H. A. l. 6. c. 1.] *Oscimes præter exceptas*, inquit Plinius, *non temere fœtus faciunt ante solstitium vernum, aut post autumnale: ante solstitium autem dubios, post solstitium vitales.* [Plin. H. N. l. 10. c. 31.] Ova ferunt omnes, vespertilione excepto, qui animal. Infœcunda sunt quæ aduncos habent ungues. [Plin. H. N. l. 10. c. 52.] Tribuit hoc avium generi natura, ut fœcundiores essent fugaces earum quam fortes. Ovorum alia sunt candida, ut columbis & perdicibus: alia pallida, ut aquaticis: alia punctis distincta, ut meleagridi: alia rubri coloris, at Phasianis. [Plin. H. N. l. 10. c. 58, 59, 60.] Intus omne bicolor. Exeunt rotundissima sui parte dum pariuntur, molli putamine, sed protinus durescente, quibuscunque emergunt portionibus. Tempus à coitu, partus excubationis, & numerus variant, ut apud Plinium videre est. Aliquando fœmina tantum incubat, aliquando mas. [Plin. H. N. l. 10. c. 41.] In columbarum genere, interdiu mas, noctu fœmina: [Arist. H. A. l. 6. c. 1.] inter palumbes post meridiem in matutinum fœmina, cætero mas. A coitu inhorrescunt & se excutiunt, sæpe etiam aliqua festuca lustrant: quod & edito ovo faciunt. [Plin. H. N. l. 10. c. 73.] Sunt etiam quædam his bella amicitiæque, unde & affectus. Diffident olores & aquilæ: corvus & chlorio, noctu invicem ova exquirentes. Simili modo corvus & milvus, illo præripiente huic cibos. Rursus cum terrestribus, mustela & cornix: Ægithus avis minima cum asimo, &c. [Plin. H. N. l. 10. c. 38.] De *Motu* ita egregie *Plinius*. Omnibus animalibus reliquis certus & uniusmodi & in suo cuique genere incessus est: aves solæ vario motu feruntur, & in terra & in aëre. Ambulant aliquæ, ut cornices: saliunt aliquæ, ut passeres, merulæ: currunt, ut percides rusticulæ: ante se pedes jaciunt, ut ciconiæ, grues: expandunt alas pendentesque raro intervallo quatiunt (*ut milvi*) aliæ crebrius sed & primas duntaxat pennas: aliæ & tota latera pandunt: (*ut corvi*) quædam majore ex parte compressis volant (*ut pici*) percussoque semel aliquæ & gemino ictu aëre feruntur: (*cardueles*) vel ut inclusum cum prementes ejaculantur, sese in sublime, in rectum in pronum. (*hirundines*) Impingi putes aliquas, (*perdices*) aut rursus ab alto cadere has, (*alaudæ*) illas salire, (*coturnices*) Anates solæ, quæque sunt ejusdem generis in sublime protinus se tollunt, atque è vestigio cœlum petunt, ut hoc etiam ex aqua. Itaque in foveas, quibus feras venamur, delapsæ solæ evadunt. Vultur & fere graviores, nisi ex procursu, aut altiore cumulo immissæ non evolant, cauda reguntur. Aliæ circumspectant, aliæ flectunt colla. Sine voce non volant multæ: aut è contrario semper in volatu silent. Subrectæ, pronæ, obliquæ, in latera, in ora, quædam & resupinæ feruntur: ut si pariter cernuntur plura genera, non in eadem natura instare videantur. De cætero, dorrectis ad caudem cruribus volant, [Plin. H. N. l. 11. c. 47.] quibus longi pedes: quibus breves, contractis ad medium. Uncos ungues habentes altivolæ fere sunt, exceptis nocturnis. De [Plin. H. N. l. 11. c. 51.] *voce* hoc dicere sufficiat, loquaciores quæ minores, & circa coitus maxime. Aliis in pugna vocem, ut coturnicibus, aliis ante pugnam, ut perdicibus: aliis cum vicere, ut gallinaceis. Iisdem sua maribus: aliis eadem, ut fœminis, ut lusciniarum generi. Quædam toto anno canunt, quædam certis temporibus. [Plin. H. N. l. 10. c. 35.] Palumbibus omnibus similis & idem trino conficitur versu, præterquam in clausula gemitu. Est quæ boum mugitus imitetur, in Arelatensi agro *taurus* appellata, alioquin parva. Est quæ equorum quoque hinnitus *anthus* nomine, her- [Plin. H. N. l. 10. c. 42.] bæ pabulo adventu eorum pulsa imitatur, ad hunc modum se ulciscens. Varium & *vitæ* inter eas spacium. [Plin. H. N. l. 10. c. 35.] Mares passeres negantur anno diutius vivere. Columbæ & turtures octenis durant. Cornicibus & cervis, nescio quot tribuuntur lustra. *Morbis* infestari nullum dubium, & habentur apud authores remedia. Conferunt illis οἱ αὐχμοὶ, incommodant τὰ ἐπόμβρια ἔτη. Invaletudinis [Arist. H. A. l. 5. c. 13.] indicium in pennis. παράτλεται γὰρ ε̕ ὐ τὴν αὐλὴν ἔχει κ.λάσασιν. Quæ de *Natura, ingenio, cicumtione, docilitate*, & *affectibus* occurrunt, abunde in Historia explicabuntur. *Divinationis* iisdem aliquid inesse, compertum est. Grues ex mari in mediterraneo volantes, si silent, serenitatem pollicentur, si clamant, [Æl. H. A. l. 7. c. 7.] atro-

atrocem turbinem. Idem ſonans in crepuſculo matutino Ardea, prænunciant; quæ & pluviam ſi ad mare recte tendet, prædicit. Sereno canens noctua; volubili ſono crocitans corvus, crepuſculo vocales cornix & graculus; monedulæ modo ſurſum, modo deorſum verſus volantes, &c. tempeſtatem innuunt, &c. *Uſum* homini præbent, in cibo, Medicina, venatione, re veſtiaria & plumaria, oblectatione & aliis. Caro earum levior & ſanior, purgatiſſimaque in ſuo genere eſt, & Albertus dixit. *Differentiæ* Avium ſunt infinitæ, ex multiſque fontibus petuntur. *Partes* ſi reſpicias, aliæ habent *roſtrum* rectum, aliæ, ſuperius, inferius, aut utrinque incurvum, *Pedes*, quædam longos, breves quædam. Aliæ ſunt digitatæ, aliæ palmipedes, aliæ inter utrumque diviſis digitis, nonnulæ apodes: *Caput* aliis criſtatatum, ſine criſta aliis, ſunt & cornuæ, ut apud Ælianum videre eſt. *Collum*, tliæ longum, ut grues; aliæ breves obtinuere. De *Lingua* ſuperius attigimus. *Alæ*, pleriſque proportione: ſola Dodo tam exiguas habet, ut ſe à terra tollere non poſſit. Omnes plumis veſtiuntur, recens natas ſi excipias, & Dodonem, quæ lana quaſi tegitur. *Caudatæ* quoque ſunt fere omnes Cacato inſulæ Mauritiæ avis cauda caret, &c. *Ratione Magnitudinis*, ſunt, parvæ, mediocres, magnæ, apum quantitate, & bovus majores, ut Ælianus fabulatur. *Ratione Loci*, ſunt terreſtres, marinæ, lacuſtres, paluſtres, domeſticæ & villaticæ, ſylveſtres, campeſtres. Aliæ arboribus inſident, vel illis ſe affigunt, aliæ cavernis delectantur. Quantum ad *Qualitates*, ſunt albæ, nigræ, verſicolores, & quidem tales pleræque. Mutant quædam colorem, vocemque tempore anni ac repente fiunt aliæ, ut oſcimes & grues: non matunt aliæ. *Ratione Cibi* ſunt carnivoræ, ut rapaces, inſectivoræ, granivoræ, &c. Deglutiunt & lapillos & ferrum quædam. *Ratione Generationis* omnes fere, ut dictum, ovum ponunt, ſola veſpertilio animal. Infœcundæ ſunt uncungues: fœcundiores aliæ. Columbæ decies anno pariunt: hirundines, turtures, merulæ bis. Nihil de congreſſus, partus, incubationis, excluſionis, differentiis dicam. *Motus* diverſitatem ſuperius jam attigimus. Sed & de *vocis* varietate actum. Philomela modulatur: Aquila clangit: Accipiter pipat: corvus crocitat, crocit, corniculat. Perdix cacabat: Anſer, gratitat, glacitat: Cygnus drenſat. Turtur & Columba gemunt: Palumbes plauſitat: Ciconia gloterat. Gallus cucurrit: Gallina gracillat, glocit: glocitat. Pavo pupillat: Grus gruit. Vultur pulpat. Græculus frigulat: Milvius lipit, lugit. Anas tetrinit: hirundo trinſat. Paſſer pipit: Sturnus piſitat. Turdus trutilat: Acredula mittat. Coturnix gryliſſat: Gallus glocitat. Merula ſtridet vel modulatur: Upupa popiſſat. Meleagris cacciſſat: Veſpertilio ſtridet. Pica picatur: Cuculus cuculat. Bubo bubulat: Noctua cucubat. Ulula ululat: Buteo bubit. Regulus zinzilutat, Parus tinninat. Reliqua, ne nimis prolixus ſim, non attingo. Ego eas in hoc Opere, in *Terreſtres* & *aquaticas diſtinxi*. Illas iterum in *Carnivoras*, ſub quibus ſunt Aquilæ, vultures, Acipitres, Falcones, Pſittaci, Corvi, Cornices, Noctuæ, Veſpertilio, &c. *Inſectivoras* non canoras & canoras: *Granivoras*, ſub quibus pulveratrices, ſylveſtres & domeſticæ, pulveratriceſque & lotrices ſimul, &c. & Baccivoras. *Aquaticæ* in *Palmipedes & Fiſſipedes* quæ etiam ſua ſortiuntur genera, diſpeſcuntur, prout in ſyllabo librorum & Capitum præfixo apparet. Et tantum de Avium natura in genere præmittere placuit. Quod reliquum eſt, ſcire te *Benevole Lector* velim, exhiberi hic Tibi quaſi in tabella, quicquid de Avibus veteres & recentiores habent. Addidi enim omnia illa quæ à Geſnero & Aldrovando omiſſa ſunt. Ideo & totum quintum librum Marcgravii de Avibus Braſilienſibus Appendicis loco adjeci, paucis quibuſdam omiſſis, quæ alibi abunde explicata ſunt. De Uſu ſi quæ deſiderabuntur, in Additamentis, Deo bene volente, proſtabunt, in quibus una quæque Exoticarum ſuæ Claſſi reſtituetur. Quapropter, ſi aliqua nunc bis occurrerit, veniam dabis. Similes aliquando appareant ſpecies, quæ tamen vel icone, vel quibuſdam in deſcriptione poſitis differunt. Quia vero duplici Ariſtotelis Hiſtoriæ Animalium editione uſus ſum, vulgari nempe & Scaligeranana; ideo illam abſque addito, hanc cum nomine Commentatoris citare ſoleo. Iudicem tibi dabo, poſtquam totum de Animalibus opus paratum fuerit, illumque totius operis ad ſpecies, partes, & affectiones reducti, prout Plinius Hiſtoriæ ſuæ libro undecimo, capite trigeſimo ſeptimo & aliis pluribus in locis fecit, Compendium, ſed Alephabetico ordine diſpoſitum: ſi tituli marginales omiſſi ſunt, ne mirere. Primus hic in hac Hiſtoria labor, & jam fere per triennium apud Typographum delituit: nec tum mihi iſtos addere animus, prout & in hiſtoria de Piſcibus vidiſti. Fruere interim, *Benevole lector* his, cum Deo; & authori juventutis literariæ ſtudioſiſſimo, proſperam valetudinem & ad plures curas vitam apprecare, ut Tuo bono, opus Hiſtoriæ Naturalis, de Homine inprimis, quod parat, aliaque huc ſpectantia, feliciter abſolvere poſſit. Vale. Lſenæ ex Muſæo. 10. Febr. A C M. DC. L.

Ariſt. H. A. l. 1. c. 2 Edit. Scalig.

Æl. H. H. l. 17. c. 10.

Herbert. 1. Itinerar. p. 347.

Æl. H. A. l. 17. c. 14.

Plin. H. N. l. 10. c. 53.

HISTORIÆ NATURALIS DE AVIBUS

LIBER PRIMUS.

De Avibus Terrestribus Carnivoris.

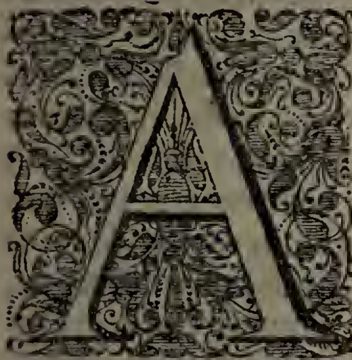
TITULUS I.

De Aquilis.

CAPUT I.

De Aquila in genere.

Nomen.

AQUILLA Græcis seu παρὰ τὸ ἀΐσσω, concitus feror, seu παρὰ τὸ ἀεὶ ἐτεὸς εἶναι, quod semper augurium ejus veridicum esse soleat, ἀετὸς; Cypriorum dialecto ἄγορ & Ἴβινος, Macedonum ταρχὸς, Ἀργίοπος, Αργίπους, Pergeorum Αἴβετος vocatur.

Descriptio.

Totam avis *molem* si spectes. *Corpus* ipsi densum, figura erecta. *Ossa* solida & nihil ferè medullæ habentia. *Magnitudo* determinari non potest. Viginti cubitales in Ptolomæi pompa delati fuere. Inter Misenam & Dresdam tres in nido, pulli, totidem patulas quercus ingenti spacio complexo, inventi; quorum maximis alæ per transversum extensæ septem ulnas, ungues viri grandis digitos æquabant, crura leoninis majora erant. *Partes*, si in rationem veniant, anterior *Capitis* pars paulatim arctatur & in *rostrum* definit; quod durum, aduncum, ad senectutem crescit, sed tractu temporis fit inutile. *Oculi* sunt, parvi, charopi, concavi, profundi, nec nimium oblongi, nec exactè rotundi. *Dentes* nulli. *Cerebrum* adeò calidum, ut in pulverem redactum, maniam, exhibitum, inducat. *Alæ* rectæ & extensæ; in summitate recurvæ, nervosæ, paucæque carnis, magnitudinis tantæ ut eas Homerus, januis thalami compararit. *Pennæ* in iis sunt duræ & aliarum, Anserum inprimis & Columbarum permixtæ pennis easdem absumunt. Dum pulli excluduntur, inediâ albescunt. *Pes* dexter sinistro major, colore uterque difformis. *Ungues* adunci & recurvi, quos in incessu, intrò semper vertit; nisi solem aut prædam intueatur, perpetuò inspicit, & hebetatos, rostro, aut ad Lapides atterendo, acuit, quique cum pullos nutriunt, invertuntur. Alvus propter cibi humiditatem mollior. *Fel* ærugineum, impensè acre & mordax. *Sanguis* crassus & fibrosus. *Stercus* tantæ acrimoniæ, ut nulli in Medicina usui esse possit.

Athen. Dipnos. l. 5. — Homerus Iliade ult. — Galen de Compos. Medic. s. l. lib. 4. Galen. l. 10. de simplic. facult.

Locus

Quantum ad *Sedes* & *loca*, nec in insulis, parvis inprimis, (cum Rhodi in culmine domus Tiberii consedisset, portenti loco fuit) nec in locis propè Mæotidem paludem, nec in extrema Scythia, & Sarmatia, ob aëris fortè inclementiam reperiuntur. In Caucaso, Tauro, regno Peruano, Germania, Polonia, Britannia, Dania, &c. in quibus prædæ copia, eas invenias; & quidem locis ὑψηλοῖς præsertim ἐν πέτραις ἀποκρήμνοις, ἢ ἐπὶ δένδρων (de Pygargo & Morphno id sumendum non est) seu πρὸς ἀσφάλειαν τοῦ μὴ ἐνεδρεύεσθαι, id est ut tutiores ab insidiis sint; seu διὰ τὸ βραδεῖος αἴρεσθαι ἀπὸ τῆς γῆς, quia difficulter à terra attolluntur.

Sueton in Tiberio. — Strabon. Geogr. l. 7. — Arist. H. A. l. 9. c. 32.

Nutrimentum.

Nutrimentum ipsis Carnes sunt, Columbarum, Anserum, Cygnorum, Gallinarum, Ovium, Cervorum, hinnulorum; obsui à morbo tutelam, leporum, testudinum terrestrium, piscium, etiam & cancrorum: serpentum inprimis, seu propter odium, seu propter eam quam ex humido & frigido cibo capiunt, voluptatem. Sed nec à sui generis avibus iratæ & famelicæ abstinent. Cadavera tamen non tangunt, Percnopterum si excipias. A meridie venari quædam incipiunt, ab orto sole quædam. In prædam conspectam, & injuriæ patentem (lepus in planis, testudo post coitum supina invaditur) velocissimè & tormenti instar (hinc ἐξυλαβεῖς) se demittunt, posteriore pedis digito feriunt, & occisam in nidos deferunt. Falluntur tamen interdum, quod in Falcone Scalig. Exerc. 237. Scaliger observavit: sed & à Polypo apricante in profundum detractas, Ælianus annotavit. *Potus* iisdem nullus, fortè quòd ad cum sanguis animalium sufficiat. Visæ tamen

Ælian. H. A. l. 7. c. 11.

men aquam bibisse, medicinæ gratia; & ultimo in senio, rostro præ siccitate incurvato, vitam aliquandiu bibendo sustinere coguntur.

Sexus. De *Sexu* Aquilarum dubitari non debet. Datur genus, quod propter tres testiculos, *Triorchis* appellatur. *Generatio.* *Coëunt* verò frequenter; & fœmina ter decies in die compressa, si mas revocet, denuò accurrit. Unde Ægyptiis & Venus dicitur, & soli dicatur. Commiscentur aliquando cum accipitre, sed ovis incubare non dignantur: sed & marem cum lupa aliquando coire, scriptores Africani referunt. Ovis majoribus XXX. minoribus XX. diebus incubant, & ad exclusionis promotionem lapidem aëtitem; qui æstum ovorum ab incubatione contractum, utpote frigidissimus, temperat; & peculiari qua pollet vi partum accelerat, in nido deponunt. Duos plærumque *excludunt* pullos, quandoque tres. Exclusos solem adversos intueri cogunt, & invitos eidem obvertunt. Si fortè oculos vi splendoris inflexerint, aut nictatione obnubant, tanquam adulterinos abdicant; si immotis eum aspexerint, genuinos agnoscunt. Volatum affectantes, in altum sublatos, dimittunt, sibi relictos, aut forte dilapsos suscipiunt, grandiusculos, logissimè tanquam rapinæ æmulos, à nido fugant, ἐκ τῦ τόπυ τῦ περὶ αὐτὸς παντὸς ἀπελαύνειν. (Sinesius in Dione. Arist. H. A. l. 9. c. 32.)

Volatus. Quantum ad *volatum*; à meridie ad vesperam moventur; manè, quiescunt, donec hominum conventu fora impleantur. Tam sublimes rectâ viâ feruntur, & deorsum tanta mole corporis labuntur, velificatas alas modico caudæ gubernaculo advertentes, ut cæteras omnes aves superent, & vel ideò à Poëtis Altivolantes ὑψιπέται dicantur Tempore incubatus, & nutricationis pernicitas illa imminuitur, sed motus tonicus perpetuo peculiaris manet. (Homerus Iliade ο. Oppian. Cyneg. l. 1. Lucret. l. 5.)

Vox. *Vocem* ipsis clangere seu κλάζειν quidam, ut Homerus, & Author Philomelæ, tribuunt, qui reboatus quidam est propter strepitum gravem, avicularum motum obtundens: nonnulli penè mutas aut vix vocales, quod de tertio genere Aristoteles affirmat, tradunt. Pullos mutos esse constat, quod illis lingua humore quopiam tenellis impediatur. Sed de hoc inferius dicitur. (Homerus Iliade μ.)

Sensus externi. De *sensibus externis* non est quòd multa dicam, tam exacti est visus, ut sola contra rotantis jubaris lucem immotam teneat aciem; sola sublime ita volans, ut à nobis tanta luce difficile cernatur, latentem sub frutice lepusculum, sub fluctibus nantem pisciculum, videre comperta sit. (Plutar. de Homer. Aug. l. 2. de morib. Manich.)

Animam ipsi olere certissimum est, propter quam contacta ab ea corpora facillimè putrescunt. *Ingenium.* De *ingenio* ac docilitate pauca occurrunt. Callitrichum herbam in nidum suum contra noxia animalia ingerere affirmant. Subvenisse Aristomeni in Ceadàm demisso; gratiam virgini Sestensi, & puero pro educatione, rustico pro lato contra serpentem auxilio, retulisse; infantem recens natum ab exitio servasse, apud Authores invenies. Inde pullos educatos ad leporum, vulpium venatum, descripto ab Aeliano modo, instituebant. Tales & Cublai Tartarorum Imperator habuit. Sed & Pythagoras aquilam ita mansuefecisse, ut certis vocibus sisteret & devocaret, Superodantem, dicitur. (Pausan. l. 4. V. G. Plin. H. N. l. 10. c. 5. Ælian. H. A. l. 17. c. 37. Ælian. H. A. l. 12. 21. Ælian. H. A. l. 4. c. 26. Plut. in Numa.)

Inimicitias gerunt cum Cygnis, (pugnæ apud statium descriptionem vide) Trochilo, Gruibus quæ ideo montum Taurum transmissuræ, lapillis vocem cohibent, & noctu transvolant. Ardeolis, Ciconia, Hierofalcone, vulturibus; Dracone & Serpentibus. (Antipa-thia. Arist. H. A. l. 9. cap. 1. Stat. Thebaid. l. 3.)

Vita. *Vita* quamvis salaci diuturna est. In senectute visus hebetudine, & rostri aduniciate tentatur; cum vero se illa gravari sentit in sublime fertur, inde, oculorum caligne solis calore dispersa, fervida, in aquas frigidissimas se dat præcipitem, quibus tertio immersa, nidum petit, & inter pullos capturæ aptos quasi febre correpta, cum sudore quodam plumas exuit. Oppetit ergò mortem non tam senio vel ægritudine, quàm fame, in tantum superiore accrescente rostro, ut aduncitas aperiri non queat. (Rhodig. Antiq. l. 7. c. 41.)

CAPUT II.

De Aquila in Specie.

ARTICULUS I.

De Chrysaëto.

Nomen. Chrysaëtos Aquilæ genus à fulvo Colore ita dictum est. Aristoteles χρύσαετον, Albertus Herodium, Ælianus Aquilam stellarem, Pindarus Jovis alitem, Hesiodus Ægioped, &c. vocat. (Ælian. H. A. l. 2. c. 39. Pindarus Lythio. Ode 4.)

De *externa* ejus *constitutione* veteres hoc duntaxait, produnt, quòd maxima sit omnium inter cæteras aquilas eademque ruffa seu vulva aut subrutila (qui color interdum cum ætate mutatur) & *oculis* Charopos. Quæ Aldrovando à Ferdinando Medicæo missa erat, pendebat libras duodecim, coloris, in minutioribus totius corporis *plumis*, ex fusco castanei albis sparsim intercurrentibus maculis, paucis dorso, pluribus ventre, radicibus albis; in alis & cauda fusci, eò magis quò majores pennæ, in cruribus ad pedes usque furruginei: *Longitudo* ei ab extremo rostro ad ultimam caudam, quinque dodrantum, à rostro ad extremos ungues, quatuor Spithamarum, & ultra.

ultra. *Latitudo* expanſis alis Spithamarum octo. *Roſtro* quod palmam ſuperabat aduncitas infra inferiorem mandibulam ad pollicem unum propendebat, latitudo plusquam duorum digitorum, medii præſertim, erat. Color, in acie nigrior, alibi. Corneus ad cæruleum dilutum tendens, fuſco maculatus. *Oculos* habebat Charopos, quos palpebræ in uno quoque bine, ſupernè, & infernè integebant, inter nictandum tunica quadam craſſa, ab infra ſurſum exporrecta, muſculo conſpicuo, cujus initium haud procul ab eruptione nervi optici à cerebro erat, quamque palpebræ ſuperioris loco à naturâ datam, & ad angulum internum inprimis collocatam, quod cutis capitis ob duritiem inpalpebras abire, nequeat, creditur inſtructa; ab angulo majori ad minorem, obducebantur. Humor aqueus in iis copioſus, Cryſtallinus, Seſſilis, utroque latere compreſſus, & ſolidus. *Lingua* erat humanæ ſimilis, lata, extremo teres, verſus radicem duobus utrinque ceu hamatis utrique appendicibus corneis armata. Siniſtri pedis poſticus *unguis* ſex digitos in circumferentia longus erat, dextri quatuor, ſingulos digitos, quatuor ſemicirculares tabellæ, extremos propè ungues, integebant; maximo interiori excepto, quem tres duntaxat veſtiebant. De ingluvie, Oeſophago, ventriculo, conſulat Aldrovandum qui volet. Muſculos collum moventes anticos & poſticos habebat duodecim, ſeu ſex paria, laterales tres. In thoracis utroque latere tres; Abdominis quatuor paria; Alas moventes decem, Scapulæ quatuor; Ulnam moventes, ſex; eam partem qui carpo in homine reſpondet totidem, crura quinque, Tibiam octo; Tibiam & digitos, plurimos. *Aldrov. Ornithol. l. 2. c. 2.*

Nutrimentum. *Cibus* ipſi carnes leporum, gruum, Anſerum, Hinnulorum, Cervorum, quos ex declivi præcipites agit; & Taurorum, quos magno & auſu & aſtu aggreditur: aliquanda fame premente fructus, & fruges, ut hac in parte deceptus videatur Ariſtoteles, qui fruges etiamſi in os ingeras reſpuere aſſerit, comedit. *Ariſt. H. A. l. 8. c. 8.*

Generatio. Ova ad ſummum tria ponit, ſi juvenis eſt & vegeta, ut plurimum duo, quorum alterum ſæpiſſime putre deprehendi teſtimonio acupum, per octennium nidum explorantium, Albertus affirmat, quæ de ovorum vel ab alterius generis Aquila Cryſaëto, vel à Chryſaëto alteri Aquilæ ſuppoſitione ſcribuntur, dubia nimis ſunt. Si duo excludit, alterum pullorum ejicit, ſeu nutricatus difficultate, ſeu quia minus generoſus apparet. Prædam niſi fame coacta ſola minimè abſumit. Impertitur avibus regiâ magnificentiâ portio, quæ ea ſpe ſectantur, adulatorum aulicorum ingenia exprimentes.

ARTICULUS II.

De Haliæto & Melanæto.

HAliætus, Haliæëtos Phavorino, Aquila marina Latinis, Niſus, ſed non recentiorum, Ovidio dicitur, German. Meer-Adler. *Nomen & deſcriptio.* Ovid. l. 8. Metamorphoſ.

Qui à Bellonio exhibetur, *magnitudine* eſt Milvi. *Caro* ei cinerea ad nigrum vergens, fibroſa. *Alarum* ad pedes duos Romanos, & digitos undecim extenditur longitudo. *Caput* album & fuſcis lineis diſtinctum, *roſtrum* aquilinum, *Oculi* in medio nigri, in ambitu aurei. *Lingua* ferè humana, appendice ad radicem utrinque inſtricta. *Colore* per ſumma Aſturis, per ima albo, Guttur maculis ruffis notatum. *Pectus* purè candidum. *Venter* gutturi colore reſpondens. *Crura* craſſa & ſquamoſa. *Cauda* ad commoditatem volatus lata, *Pedes* fiſſi, hamati, cærulei. *Digiti* quatuor per ſuperna ad dimidiam longitudinem ſquammoſi, ad reliquam inciſi, per inferna aſperi & aculeati, tam validi, ut flexos vix ulla vi diſtendas. Bellonius de Avib. l. 2. c. 8.

Species *Aquilarum* marinarum plures eſſe videntur, ex quibus, tum illa eſt Bellonii quam teſtas in cruribus & ungues omnino rotundos habere ſcribit: tum illa Alberti M. & Anglorum, quæ pede eſt uno anſerino & natante, altero fiſſo & prædæ dicato; adipem in cauda gerit, quo guttatim in aqua dimiſſo, piſces attoniti, prædæ fiunt opportuni. *Differentiæ.*

Habitat circa mare, littora & oras. *Locus.*

Cibus ei interdum columbæ, interdum aves marinæ; quas univerſas nunquam invadit, ſingulas cum emergentes obſervavit aggreditur, & immerſas vel ſtrangulat in humore, vel per ſumma corripit, ſed piſcibus præcipuè victitat, quos in ſublimi inprimis natantes, in altum mare ſe præcipitans aquis pectore diſcuſſis rapit, & interdum pondere victa demergitur. Quod de adipe ſuperius dictum, quia & teſtimonio fide dignorum nititur, & pari, in ardea pede in aquam demiſſo, piſces alliciente, exemplo comprobatur, fidem videtur mereri; & viribus narcoticis, quales, ſeu in torpedine, ſeu in opio, ſeu in ſpiritu vini ſentimus, adſcribendum eſt. Vixit quidam & quidem quietus ad ſeptimum ſine cibo. De ipſius *Ortu* mira Plinius, quæ quia mendo non carent, diligentius expendi debent. Ariſt. H. A. l. 9. c. 32. *Nutrimentum.* Ælian. H. A. l. 3. c. 45. Oppian. l. 2. Ixeut. Aldr. Plin. H. N. l. 10. c. 3.

Fel ipſius ad oculorum ſuffuſiones & nubeculas cum melle mixtum prodeſſe ſcribit Plinius. *Uſus.* Plin. H. N. l. 29. c. 6.

MELANÆTOS, Aquila Valeria Hermolao, λάγωφονος Ariſtoteli, λαγωθήρας Heſychio & Phavorino, aliis Hyperionis avis dicitur. *Nomen.*

Descriptio. Minor est reliquis nigra, *rostro* adunco extremitate nigro cæteris corneo subcæruleo. Initium ejus supra narium foramina, membrana quædam transversim obvestit. *Vertex* ac cervix obscuro ferrugineo tinguntur; *Oculi* pupilla est nigra, iris charopa, & ex luteo rufescens. *Dorsum* ternis exiguis notulis albicantibus aspergitur. *Alæ* ad ultimam ferè caudam exporriguntur. *Crura* tota propemodum plumis operiuntur; quod nudatum est, id luteum, vix ad digiti unius spacium ad pedes patet. *Locus.* *Degit* in sylvis & montibus. *Cibis.* *Victitat* leporibus quos, sensim in terram delapsa, in plana digressos opprimit. Arist. H. A. l. 9. c. 32. *Pugna.* Pugnat tamen & cum cervis animose. Multum pulverem volatu collectum, insidens cornibus excutit in oculos, pennis ora verberans, donec præcipitet in rupem; sed & cum Dracone, Ova hic consectatur Aquilæ aviditate malefica: at illa ob hoc rapit, ubicunque visum. Ille multiplici nexu alas ligat, ita se implicans, ut simul decidant. Plin. H. N. l. 10. c. 3. Sola Aquilarum fœtus suos alit, est liberalis, sola sine clangore & murmuratione.

Articulus III.

De Pygargo & Morphno.

Nomen. **P**Ygargus, Gazæ Albicilla, Hinnularia aliis Melanæto & Morphno major est, at minor Percnoptero.

Descriptio. Qui ab Aldrovando exhibetur, majusculi Gali erat magnitudine, *vertice* ac collo dilutè casteneo ex cinero. *Oculi*, pupilla nigerrima, iride lutea, *Rostro* adunco, & paulo quam cæteris Aquilis, proportione habita, longiore. *Dorsum* alarumque pars superior, ferrugineis obscurè plumulis ac subnigris integuntur, uti venter ac femora. *Cauda* ab Uropygio ad finem usque tota albicat: duæ tamen pennæ minores, majoribus incumbentes extremo nigræ sunt. *Tibiæ* totæ fere nudæ, impense luteæ, tabellis super intectæ. *Ungues* acerrimi.

Locus. *Colit* oppida & campos, plana & lucos; sylvas & montes nonnunquam. Romæ rarò visam ex Symmachi epistotelis colligitur. Adoritur nervos, ut Melanætus, cum hinnulis; à dextro latere insilit, in oculos involat, & tamdiu alis percutit, donec præcipites agat. Aëtitem in nidum infert, à quo & is nomen obtinuit. Sed in alendo fœtu reliquis est difficilior.

Differentiæ. Duplex illius *genus* Bellonius recenset. *Unum*, corpore colore inter album & cinereum ambiguo, extremis *alarum* nigris, supina parte tota candicans, quod Ardeam volatu refert; *caput* versus terram deprimes & perdicibus cuniculis, gallinaceis, & aliis minutis volucribus, victitat, & ut plurimum Oriente & Occidente sole conspicitur. *Alterum* Milvo regali adeo simile, ut nisi hic & minor esset, & ventre intensius albescente, (pennas circa Uropygium cum superioribus candidissimas obtinet) unus ab altero non dignosceretur. *Ungues* habet atros, crassos, & in fornicem curvatos. Insectatur alaudas per campos, & cum subbuteone de præda tam acriter certat, ut uterque alis & pedibus consertis in terram delapsus, sæpissime aucupibus in prædam cedat.

Nomen. Morphnos, πλάγγος, κλάγγος, Νεττοφόνος, & περκνὸς Græcis; Nævia, clanga, Planga aut Plancus, Anataria seu Avicida Latinis, dicitur. Plin. H. N. l. 10. c. 3.

Descriptio. Veteres eam magnitudine Melanætum superare, & nigro ac sub obscuro colore, qui tamen nævis quibusdam interstinguatur esse scribunt. Arist. H. A. l. 9. c. 32. Homerus alas ejus tantum patere, quantum valvæ ostii cujusdam viri divitis, cecinit. Ex te centioribus Aldrovandus nullam se vidisse cui omnia veterum competerent, fatetur. Turnerus apud Gesnerum, nomen hoc Balbusarde Anglorum, qui est Buteone major, nævo in capite albo colore fusco proximo; quique ad ripas degit, in terra inter arundineta super aquas nidificat, *Locus.* volatu non admodum valet, pisces & cuniculos dilaniat, adscribit. Bellonius avem falconem seculpo majorem, pedibus cæruleis digitis oblongis, Unguibus patulis, Gallis Gerfault dictam, & terrestri venatui adhibitam, pro Morphno, sed dubius, obtrudit. Saltus convalles & lacus *incolit*. Aquaticis avibus ut fulicis & anatibus plærumque, sæpe & piscibus *victitat*. *Pugna.* Spectanda dimicatio est, inquit Plinius, ave ad perfugia littorum tendente, maxime si condensa harundo sit: Plin. H. N. l. 10. c. 3. Aquila inde ictu abigente alæ, & cum appetit, in lacus cadente, umbranique suam nanti sub aqua, à littore ostendente; rursus ave in diversa, & ubi minime se credat expectari, è mergente. *Nascitur* ex Ossifragis si Aristoteli credimus.

Generatio. *Morphno* Congener Aldrovandus appellat aquilam sibi missam, cujus magnitudo galli gallinacei erat. Color totius ferrugineus, rostrum deorsum recta propemodum tendens, membranula lutea capiti conjunctum. Extremæ alæ versus ventrem maculis ovalibus insignitæ, remiges extremo apice albicantes. Crura hirsuta, & albis notis è bætico aspersa digiti superne squammis, inferne tabellis seu annulis intectæ.

Articulus IV.

De Percnoptero, & Ossifraga.

Nomen. **P**Ercnopteros, qui & Cypaëtos, vel Hypaëtos, Ægyptias, & Oripelargus dicitur.

Bre-

Diſcriptio. Breviter à veteribus, diverſim à Neotericis deſcribitur. Ariſtoteli eſt capite albicante, corpore, quam cæteræ dictæ majore, ſed brevioribus allis, longiore cauda, vulturis referens. Aldrovandus binos ejusdem icones exhibet. Prior Chryſaëto non multo minor, habet *Corpus* coloris caſtanei ad nigrum vergentis, *roſtrum* mediotenus rectum, extremo in uncum inſignem curvatum, principio juxta frontem album, cætera nigrum. *Caput* ſubalbidum ad fuſcum vergens. *Oculos* iride ſubalbida, pupilla nigra. *Collum* dimidia fere parte eaque ſuperiore propemodum calvum, & pauciſſimis iiſque exilibus plumulis conſitum, candicans, ad cujus finem, medio prope collo inſtar pilorum quorundam hirſutorum ac criſporum, plumulæ veluti ſetæ oblongæ ſupra cæteras, plumas extabant. In tergo veluti cucullus quidam, ad medium uſque protenſus in acutum finem, velut triangulum quendam definebat. Alter ignavus, colore pennarum totius fere *corporis* erat fuſco ad caſtaneum obſcurum vergente, quem in ultimo collo nonnihil albicantium ordo continuus, angulum acutum in dorſum exeuntem conſtituens qui veluti cuculli humeris inducti baſis erat, diſtinguebat. *Capite* ad occiput uſque; calvo, ita ut pennæ poſt verbum ſurrectæ, cuculli ſpeciem exhiberet. Bellonius avem Gallis buſard dictam, buteone majorem, coloris nigri, alis brevibus ignavam Cypaëtum vult eſſe. Geſnerus aliam ciconiæ forma & coloribus ſimilem. Frigoris impatientem, corporis intenſe calidi, carnivoram, ſed piſces reſpuentem, quæ quatuor horas uno loco ſedebat, & ſolem aliquando ſplendentem intuebatur, ſi non Gypaëtum, ex altero ſaltem parente natum, credit.

Locus. *Incolit* lucos & plana, ut plurimum, montes, quandoque, in Syria & Ægypto maxime invenitur.

Nutrimentum. *Ariſt. H. A. l. 9. c. 32.* *Cibus* ſoli inter aquilas, cadavera. Gravis enim, & ad rapinam iners, à corvo cæteriſque id genus altibus verberatus, fugatur, capitur. Muribus quoque circa Gazaram Ægypti urbem victitat. Pullos ſtatim parere, Ælianus auditione ſe repeciſſe ſcribit. Avicenna fel ejus deſtillatum cum oleo violaceo ad aurium dolorem & tinnitum.; fimum ad abortum commendat.

Nomen. OSSIFRAGA & Oſſifragus, Græcis φήνης Ariſtotoli φήνη. Harpa quoque, Sanqualia, & Immuſſulus dicitur.

Deſcriptio. *Ariſt. H. A. l. 8. c. 3.* Ariſtoteles de ea. Oſſifragæ magnitudo major eſt quam Aquilæ (Chryſaëto nempe excepto) Color ex cinere albicans. Parum oculis valet. Nubecula enim eos habet oblæſos. Quæ ab Aldrovando exhibetur, quatuor dodrantes & medium erat longa, novem, alis extenſis Spithamas, lata, libras undecim pendens. *Plumæ* totius corporis, ſub-albo, fuſco, & ferrugineo colore variabant. Cutem proximè veſtientes, molliculæ & candidiſſimæ eraut, remiges ex toto ad caſtaneum tendebant. *Caput* & *collum* anguſtis & oblongis pennis rigebat. *Roſtrum* ei duos digitos latum, palmum longum, ſubnigrum, è Corneo fuſcum, ab initio membrana quadam ultra navium foramina protenſa, marginibus ſuis literams. exprimente tectum, ita aduncum; ut uncus ſolus pollicem latum adæquaret. *Lingua* humanæ ſimillima, lato apice, hamatis utrinque duris & corneis appendicibus, membranula tenui ad inferiorem mandibulam connexa. *Mandibula* inferior canalis inſtar excavata; palatum medio rimam quandam exhibebat per quam pituita à capite deſtillabat. De *mento* plumulæ tenues villorum inſtar, ad barbæ ſpeciem quod oſſifragæ Plinius tribuit propendent. *Crura* fuſcis plumulis aliquantulum fulveſcentibus fere tota obtegebantur. *Ungues* nigerrimi, præ atorre ſplendebant, & ſemicirculum ad amuſſim repræſentabant. Subſtantia ipſorum intus alba & oſſea, foris fuſco cortice intecta erat. Duodecim *caudæ* pennæ albo & nigro maculabantur, intus albæ, extus fuſcæ. *Plin. H. N. l. 10. c. 23.* Et hæc *externarum* partium ratio eſt. *Interna* ſi attendantur, Uvea, quæ homini in pupilla perforatur, tenuiſſimam quandam membranulam pupillæ prætenſam habebat unde, ut Philoſophus notavit, minus viſu pollet. Pars, quæ iridis ambitu clauditur, ne prorſus viſio præpediretur, ſubtiliſſima, ἄχρος, & pellucida erat, *Abdomen* pinguedine copioſa redundabat. *Lien* illi rotundæ figuræ, *ventriculi* corpus membranoſum, fundo ſuperiori orificio latius, ingluvie carens, quod de ſua oſſifraga Plinius, cujus vicem Oeſophagus, ſimul atque jugulum tranſiit, paulatim ad ventriculum uſque dilatatus, gerere videbatur. *Veſicæ* fellis nullum cum *epate* conſortium hoc ſub ventriculo multo immerſum erat adipi. *Uterus* craſſo corpore, pyri forma, ſemine plenus. *Uropygium* medii pugni craſſitudine, & adipoſum conſpiciebatur &c. Ad hujus genus Bellonii illa, quæ corpulentia colore & ſpecie milvi eſt, duabus maculis nigris ad alarum latera notata, capite accipitris ſtellaris, cruribus & pedibus vulturinis, &c. non pertinet: ſed illa quæ in comitatu Tyrolenſi, colore accipitrum in dorſo, in ventre albicante; orgyiæ, diſtentis alis latitudine, rupicapras ex alto ad montes præcipitat, fruſta oſſium etiam majuſcula deglutit; referri huc poteſt: ut & illa, quam Geſnerus, plumis albis, capite undo & flavo, Saxis injecta oſſa confringentem, amici verbis deſcribit.

Cibus ipſi Rupicapræ, Hinnuli, canes

Nutrimentum. Venatici, Anguillæ, cujus frusta in dissecto ventriculo inventa, tam acuti fœtoris erant, ut spectatores in animi ferè deliquium conjicerentur.

Generatio. Probè *fœtificat*, ut pullos suos & Aquilæ, quos ista nido volandi facultatem adeptos,& edaciusculos, ejicit, nutrit, & abreptos νεγὶ⊗ deflet. Vultures minores ex iis progenerari, & ex iis magnos qui omninò non generent, scribit Plinius. *Arist. H. A. l. 9. c. 34. Plin. H. N. l. 10. c. 3.*

Antipathia. *Pugnat* cum vipera; & sauciata, herba soncho simili, sibi medetur.

Vox. *Voces* alias alio in tempore jacit. *Lucret. l. 5.*

Usus. *Usum* si spectes, fel ejus cum melle potum leucen curat: stercus aridum tritum concoctionem promovet. Venter potus calculos pellit. Intestinii extremum ad alligatum, colicam sistit. Os ad coxam suspensum, varices sanat. *Plin. H. N. l. 30. c. 7.*

ARTICULUS V.

De Anopæa, Aquila alba, Aquila heteropode & Scythica Ave.

ANopææ fit in Homero Odyss. 1. mentio, quæ quibusdam est ἀφανὴς invisibilis, seu ἀναφερὴς id est sursum evecta Alii πανόπαια scribunt, & hirundinem intelligunt.

AQUILA ALBA seu Cygnea, magnitudine est Chrysaëti, candoris nivei, in rupibus circa Rhenum invenitur. Leporum, cuniculorum, procellorum & piscium venatu vivit, & volatu tarda est.

HETEROPOS Gesneri, sinistrum crus cæruleum, dextrum fuscum albicans habet, de cætereo, pectus, collum, & venter fusca sunt, punctis nigricantibus maculosa. *Capitis* & cervicis pennæ rigent. *Oculi* subrubent, dorsi initium circa alarum summitates in gibbum attollitur.

Arist. H. A. l. 9. c. 33. DE SCYTHICA ave ita Aristoteles. In Scythia genus avium Otides. Hæc duos pullos parit. Ovis non incubat, sed in pelle leporis aut vulpis impositos pullos relinquit. Observat in summa arbore an adsit qui pullos surripiat. Quod si quis ascendat, pugnat & verberat alis, ut Aquilæ. Olaus M. oculatus testis, utriusque historiam confirmat, quam Albert. M. falsi insimulat.

NB. *Ad Aquilas pertinent Itzquantitli & Tlacoquantili Indorum, vide infra Mantissam. N.* 1.

TITULUS II.

De Vulturibus.

CAPUT I.

De Vulturibus in genere.

Nomen. VUlturis nomine intelligitur, quæ Græcis γὺψ, γῦπας, Οἰωνὸς, Αἰγύπιος; Latinis etiam Vulturius, à tardo forsan volatu, & per periphrasin, Avis Titii, torva, avida, magna, Palatina, caucasea, dicitur. Lycophron eas olores rapaces, Hermogenes τάφους ἐμψύχους, seu sepulchra animata vocat. *Lycophron in Cassandra.*

Descriptio. Toto corpore Aquilam ferè imitatur, illamque, sesquialtera proportione, si Bellonio credendum, excedit; nec tamen, quod in rapacium genere solemne, marem fœmina magnitudine superat. *Rostrum* ipsi obuncum, oculi truculenti; quatuor, apud Philen, narium spiracula, unde τετράπνο⊗; quod fabulosum est. *Collum* implume, seu potius capitis plumæ ita breves, si cum Aquiles conferantur, ut implumes videantur *Guttur* longitudine & capacitate, quod propendens ante ventrem ingluvies ostendit, igsigne, sub quo spacium palmi latitudine, non tam plumis quam pilis, ruffis, vitulinis simillimis, instar lenissimi cujusdam velleris, omni scapo calami destitutis, vestitur. *Alarum* incumbens corpori pars, leni tota vellere, quod soli inter rapaces peculiare integitur. *Crura* tota ad pedes plumosa, contra gelu & frigus munimentum. *Ungues* adunci.

Locus. *Sedes* in altissimorum montium jugis, poneri, Aristoteles, Plinius, & Homerus sunt authores. Poëtæ Caucaseas vocant. A recentioribus in Creta, Zazyntho, Apennino, monte Galliæ Aureo, visi sunt. Æstate in aprica, frigoris vitandi causâ demigrant, & in Arabiæ desertis & Ægypti inter Cairum & mare rubrum planis, numerosos Bellonius vidit, quod iter illud Camelorum cadaveribus plenum, pastum ipsis suppeditet. Agricola in sylvis degere asserit. Juvenali nidulantur etiam in arboribus. In Creta & alibi in præcipitiis, montium mari imminentibus. Propterea Herodotus Brissonis Rhetoris pater ait, esse vultures in terra altera nobis ignota, eo argumento, tum quòd nemo vulturis nidum conspexerit; tum quòd magno numero repente apparent sequentes exercitus. *Arist. H. A. l. 6. c. 5. Plin. H. N. l. 10. c. 7. Homerus Iliade 2. Agricola de subterran. Juvenal. Satyr. 14. Arist. H. A. l. 6. c. 5.*

Nutrimentum. *Victitant* morticinis & quidem solis, illi, qui cum Aquilis, Ossifragis, & Accipitribus nullam cognationem habent, sui generis volucres mortuas, si Herodoto Pontico credimus, ne attingentes quidem. Vivis etiam tum volucribus (ruunt enim in anseres) tum quadrupedibus, illi, qui Spurii sunt. In Creta & Helvetia agnos, hœdos, lepores, cervorum hinnulos; In Chile Americæ provincia pecudes, infestant. *Bellon. l. de Avibus c. 23. Monard. l. de Aromat.*

Datur quoddam genus quod Torgos & Hæmatorrhophum dicitur.

Venantur à meridie usque ad noctem, ab ortu solis ad illud tempus quiescunt.

Generatio De eorum *Sexu*, *Coitu*, *Partu*, & *Intubatu* non conveniunt Authores. Fœminas duntaxat

Ælian. H. A. l. 2. c. 46. L. 1. Hierogl. Phile de propriet. Animal. Tzetzes Chil. 12. c. 439.

taxat inter eos reperiri, Ælianus, Orus, Philes, Tzetzes & alii authores ſunt, vel ſi Auſter non ſpiret, ad Eurum ventum oris hiatu ſe pandunt. Spiritus venti influens, intra quinque dies, quibus nec cibum nec potum capiunt, ipſos implet. Tertio à conceptu anno, non ova ſed pullos parere, Geoponicorum ſcriptor, Philes, & Simocattus produnt, intra centum & viginti dies ova deponere, Orus & Tzetzes. Ariſtoteles & Plinius nidificare ſcribunt. Niphus nidum in Italia vidit. Ille bina complurimum ova ponere reliquit: hic ex Umbricio Aruſpice tria. De tempore partus nihil determinant, hoc interim à Divo Hieronymo proditur, vulturem cùm cœperit ova edere, quippiam ex Indico tractu adferre, nucis inſtar, intus habens, quod moveatur, ſonumque ſubinde reddat. His veritas ſubſcribere videtur; attamen cum Aquilæ, oſſifragæ & vultures, ut ex Ariſtotele, & Plinio palam eſt, promiſcuo coitu inter ſe utantur: facilè ex diverſarum ſpecierum avibus, tertia ſterilis, ut ex equa & Aſinio Mula, generari poteſt, quæ ob ſimilitudinem cum vulturibus, quam Aquilis majorem, inter illos potius collocetur.

Ariſt. H. A. l. 6. c. 5. Plin. H. N. l. 10. c. 6.

Educatio. Orus l. 1. Hieroglyph.

Educationem, ſi videas, apud Orum centum & viginti diebus pullis nutriendis inſumit, alimento deficiente femoribus ſuis roſtro vellicatis ſanguinem ciet, ipſiſque ſugendum præbet. Apud Albertum verò unguibus eos vulnerat, & de ſuperfluo ſibi cibo paſcit.

Ætas. Ambroſ. l. 1. Hexaemer. l. 5. c. 20. Indor. Orum. l. 2. c. 7.

Extendit *ætatem* ad centeſimum annum

Quantum ad *facultates & actiones animales*, Oriente ſole in occaſum, occidente in ortum proſpicit, ut apud Orum extat. non ultra maria tantum, ſed per quingenta etiam millia paſſuum cadavera odoratur: ſeu quod inſtrumenti ſit exquiſiti & ſicci; ſeu quòd copioſa ab integris quandoque exercitibus exhalatio ſit, ſeu quòd eadem conglobata, ventis eodem deferatur.

Uſus. Thom. Aquin. de Animal. l. 2. Comment. 97.

Volatus.

Moventur tardè propter corporis molem, & volant turmatim.

Ingenium.

Ingenium exinde colligas, quòd Regiones frigus evitaturi mutent. Ægypto non minus, quàm Ciconiæ advenæ, quòd ad idem cadaver, à quo ſatiati, ſæpius receſſerunt, identidem redeant, expeditos ad bellum exercitus præſentione quadam conſequantur: ac ut aliqui addunt, biduò triduove, imò ſeptenis diebus antè ea loca circumvolent, in quibus cadavera futura ſunt, quod domi cadavera à veneno ſo ſerpente percuſſa fugiant, & hepatis morbo laborantes magnarum avium jecinora vorent. Suaveolentia adeò averſantur, ut ne armenta quidem mortua, unguento adorato illita, attingant; imò unguentorum odore perimantur; perit & mali Punici grano vultur: ſed ſemine Siſeris Cretici vehementer oblectatur.

Nicander in Theriac. Antipathia. Ariſtot. in Mirabil. Plin. H. N. l. 12. c. 53. Ælian. H. A. l. 6. c. 46. Plin. H. N. l. 20. c. 5.

Morbi.

Inter ejus *morbos* ſunt, Hepatis obſtructio, & pediculi, inſectum venenoſum, pediculo par, vel ei qui in inguine naſcitur, perſimile.

Uſus. Aët. l. 13. c. 124. Galen. Euporiſt. l. 9. c. 91.

Uſum in medicina partes ejus, magnum obtinent. Medicamentum ex integro ab Aëtio paratur, ad abſceſſus, condylomata, ſtrumas. Cerebrum capiti vel naribus cum oleo cedrino illitum, dolorem ejuſdem ſedat. Cor pulli adalligatum adverſum comitialem morbum prædicatur. Serenus jecur ad jecoris dolores commendat. Fel. Opſtalmicis benè ex Sammonico admiſcetur. Penna pedibus ſubjecta parturientes adjuvat; ſed niſi tempeſtivè auferatur in uteri procidentiam conjicit. Si dentes ea ſcalpentur, acidum anhelitum reddit. Nidore pennarum, ſi utantur, ſerpentes fugantur. Pellis ventriculo appoſita concoctionem egregiè juvat. Nervi ex cruribus & ſummis pedibus collecti, & ad talos ægri alligati, podagram curant. Externa ſi attendas, ex oſſibus vulturis tibias Scythæ Anthropophagi, Malenchleni, Arimaſpi conficiebant. E cruribus candelabra quidam, quod ipſa, innatâ vi venenum explorare & attrahere crederent.

Lemn. de occul. Naturæ. c. 26. Trallian. l. 11. Pollux Onom. l. 4. c. 10.

CAPUT II.

De vulturum Differentiis.

Ariſt. l. 7. 8. c. 3.

Vulturum duo duntaxat *genera* Ariſtoteles agnoſcit; at Neoterici plura eſſe obſervant.

Albert. l. de Animalib. c. 8.

Primum eſt Albicantius, & parvum, quod in montibus Rheni, Danubii, Helvetiorum circa Clavonam, apparet, in Scythia, & ſubjectis Septentrioni regionibus frequens eſt.

Alterum σποδοειδέστερον ſeu magis cinereum, cujus pilos ſeu plumulas albas capillaceas &. capillamentorum inſtar ſubtiles, adeò candidas eſſe Bellonius ſcribit, ut pellem ſubdititiam & elaboratam, muſtelæ alpinæ albæ, ſeu etiam vulpis albæ eſſe, quispiam exiſtimare poſſet.

Tertium Bæticum, quod Aquilâ paulò minùs habet pennas colli, dorſi, ventris, totiuſque adeò corporis, caſtaneo colore tinctas, dorſi & laterum exiguas, & ſquammarum inſtar latiuſculas, quæ dorſum, ventriculum, ventrem, & uropigii radicem veſtiunt, ruffas plumas verticis breviculas ac curtas, ſi Aquillis comparetur. Colli anguſtas ac longiuſculas, quales gallis gallinaceis, & ſturnis propendent. Crura brevia, plumis undiquaque ad ſuperiorum uſque digitorum partem contecta.

Quartum Nigrum, quod eſt cauda brevi, alarum & caudæ pennis ejuſdem cum Bœtico coloris. Albertus minus hoc, ſed viribus præſtantius ſcribit.

Quin-

Quintum Leporarium, roſtro obunco, nigro, fœdis oculis, corpore firmo & magno, alis latis, cauda longa & directâ, collore in rutilo nigricante, quod ex vulture & Aquila compoſitum videtur, & illud quod Homero Albertus *melanocon* vocari ſcribit. Huic enim peculiare leporibus inſidiari: & ſolus inter cæteros velox & ad docendum aptus eſt.

Sextum Aureum Geſneri, quod ita deſcribit. Longus eſt à roſtro ad extremam caudam ſex dodrantes & paulò amplius, ad extremos ungues quinque dodrantes aut paulò minus, longitudo ſuperioris roſtri quantum illud aperitur, ſeptem ferè digiti transverſi. *Caudæ* longitudo circiter tres dodrantes. Tota *pars ſupina*, id eſt collum inferius, pectus, & venter & pedes quoque ruffo colore ſunt, dilutiore quidem caudam verſus, rubentiore verſus caput. Digiti pedum fuſco vel corneo colore ſunt. Alarum penna longiſſima quatuor dodrantes æquat. Subnigricant ſeu fuſco ſunt omnes alarum pennæ uno ferè colore: parvulæ tamen ſupremæ in alis nigriores ſunt, ut per medium aliæ ſubruffis maculis, aliæ ſubalbidæ circa imum diſtinguuntur, eo nigriores autem ſunt, quo propiores dorſo, ubi præ negredine ſplendent. Pennæ per medium dorſum nigræ ſunt, ſplendentque in earum medio cauliculi albi, præſertim quæ circa medium dorſum ſunt, & dimidia colli parte, reliqua enim colli pars, pennas ex albido ruffas habet. Caudæ pennis idem color eſt qui alarum, nempe fuſcus. Hiſce addit Albertus quoddam collo craſſo, aliſque ad dorſum valdè retortis & magno pectore, quod frequenter in ripis maris degit, & quod venatur, eò defert.

TITULUS III.

De Accipitribus.

CAPUT I.

De Accipitribus in genere.

Porphyr. l. 4 de abſtinent. Accipiter vultures excipiat, avis cujus tanta apud veteres veneratio, ut
Porphyr. ibid. & preſagiendi poſt exactam hanc vitam vi pollere, crediderint: & legem qua capitis
Plutar. de Iſide & Oſiride. damnatur, qui eum etiam imprudens occidiſſet, tulerint: tanta apud Ægyptios,
Ælian. l. 10. de Animal. c. 24. Strabo l. 17. Geogr. ut ipſum Soli acceptum putarent, picto Oſirim proponerent. Tentyritæ & Philarum incolæ ſanctiſſimè colerent, interfectum ſepulchri honore afficerent, & in urbem Butim aſportarent; ſeu quod ipſius
Herodot. in Euter. Porph. l. c. Diod. Sic. l. 2. c. 4. Euſ. l. 2 de ſubſtantiam ex ſanguine & ſpiritu conſtare dicerent; ſeu quòd regionem à venenatis animalibus eos repurgare cernerent; ſeu quòd Accipiter priſcis temporibus libro puniceis literis ſcriptum, in quo cultus Deorum forma continebatur, Thebas ad ſacerdotes, detuliſſe crederetur. præparat. Euangel. Diod. l. c.

Nomen. Dicitur Græcis communiter ἵεραξ. Macedonibus ταραὸς, apud Lybias βάρβας, Heſychio, κερχνὸν, Tyrrhenis ἄρακος; aliis μέρμνης. Latinis Accipiter, ſeu à rapacitate, ſeu quòd ter ſit acceptus. Unde & ſacer ales vocatur.

Avem ipſam ſi ſpectes, corporis ipſi *moles* incerta. Nonnunquam vix Aquilis cedit, Deſcriptio.
in Ægypto minores quàm in Græcia, in regionibus Aquiloni obverſis & rupibus, quia ſanguine & ſpiritu abundant, majores. Ariſt. l. 9. Hiſt. A. C. 28.
Major mare fœmina, quòd in illo humidum ab immodico abſumatur calore; in hac, ſanguis cum moderato calore copioſior, multum argumento materiæ ſuppeditet. *Color* ipſis ut plurimum ex albido fulvo & nigro diverſus, maculiſque diſtinctus alibi, albi & leucophæi reperiuntur, & qui in frutice ſpinoſo aut acere habitant, ad ruffum aut nigrum declinant: qui in fago, ad gilvum ſeu pallidum. *Caro* eſt aſperior, quàm cuculi, copioſioribus plumis integitur, quàm graviores aves, quòd ſuperflua materia ad pennas admandetur, Athen. H. A. l. 8. c. 9.
eorumque generationi ſerviat. *Roſtrum* habet aduncum extremo plærumque corneum. *Oculos* ſplendidos, unde Soli ſacri, & perpetuò mobiles, quorum color cum ætate mutatur. *Cerebrum* copioſum, linguam latam, principio obtuſam, nec bifidam, nec acutam. *Pectus* acutiſſimum, modicâ carne munitum. *Alas* rapacium acutiores. Anhelitum fœtidum, *cor* magnum, cuſpide obtuſa. *Lienem* adeò exiguum, ut ſenſum propè modum effugiat. Fel nonnunquam ærugineum, jecori & inteſtino adjunctum.

Si *loco* ſpectes, frequentiſſimi ſunt, in Anglia, Suecia, Pruſſia, Livonia, Ruſſia, Locus.
quod iſtæ avibus tardioris volatus, & multæ carnis abundent: minus frequentes in Syria, Perſia, Africa, Græcia, & Cretâ. *Nidulantur* in præruptis & altis rupibus, in Alpibus inprimis, ſed vel inter vepreta, vel in arboribus, acere imprimis, fago, quercu, abiete, pinu. Homerus Odyſſ. 1.
Qui Maſſiliæ agros incolunt, humi fœtificant, nec alibi naſcuntur. Plin. H. N. l. 10. c. 8.

Potu omni, Tinnunculo excepto, abſtinent, ſi Ariſtoteli & Suidæ credimus: bibere Plutarchus, etiam poſtquam hominis defuncti corpus tetigerit, ſi affluentis copiæ aqua invitetur, Gyllius, prodidere; quandiu viventium ſanguis ſedandæ ſiti ſufficit, non bibere: ſi exanguibus veſci cogatur, potare, credibile. Nutrimentum. Ariſt. l. 8. Hiſt. c. 38. Suidas, in voce ἱε. Plut. de Iſide & Oſiride. Gyllius in Ælian.
Cibus ipſis aves, gallinacei inprimis & columbacei generis, Turdi, Fringillæ; Coturnices, Corvi, Picæ, Cornices; nobilioribus cancri & caro leporina vehementer ſapiunt: vilioribus etiam mures, ranæ, & talpæ; manſuetis

quo-

quoque fruges & panis. Nec à cordibus, quod cum Ariſtotele, Plinius & Ælianus non credidere, teſte Alberto & Aldrovando abſtinent, quin cerebro è cranio divulſo & abſumpto, reliquum corpus involant. Nulli ad reliquias prædæ ſuæ revertuntur, dum ſylveſtres ſunt; nec unquam cadaveri inſidere viſi: ſed omnes interdum tam avidi, ut ſtercora præ fame deglutiant. *Venatur* autem Accipiter, non tantum Turtures; Gallinas albas maxime propter candoris inſigne, Anates, Cornices, Sturnos, Picas &c. ſed & proprium genus, quod præterquam Aquilæ & Olori, ut quibuſdam placet, nulli aliarum avium cum eo commune eſt. Cuculus ab eodem abſumitur, ſi quando una apparuere. ſola omnium avis à ſuo genere in terempta. Leporem poſtquam cœpit, ſiniſtrum pedem terræ infigit, dextro prædam retinet, & quam primum poteſt oculos ejus eruit. Venaturus ſolus volitat; præda conſpecta humilis prope terram fertur, & omni conamine inſtar ſi primo niſi fruſtratur, perſequi deſinit, & ſibi indignatur.

Ariſtot. 9. Hiſt. cap. 11. Plin. H. N. l. 10. cap. 8. Aldrovandus. l. 23. de Animal. Alb. l. c.

Columella l. 9. de re ruſt.

Ariſt. H. A. l. 6. cap. 7. Plin. H. N. l. 10. cap. 9.

Generatio. Fœcunditate negata, quod humorem ad crura, ungues, pennas, & genitalia loca ſimul nequeat tranſmittere natura; *ſalacitatem* ipſi adſcripſit antiquitas. Certe, & cum Aquilis coëunt, & Aſteria cum Accipitre congreditur. Quoddam genus, cum in venerem ruit, minimarum etiam avium morſibus patet: aliud, more hominum amataria levitate flagrantium, fœminas ſemper ſectatur; abſentes clangore proſequitur. Ægyptii fœminam una die requiſitam, quantumlibet ſeceſſerit, à marito vocatam, obſequi tradunt, & inde fœminas morigeras titulo Accipitris honeſtant. Tria ut plurimum quatuor aut qninque quandoque *ova* pariunt, & vicenis diebus incubant.

Ariſt. 3. de gener. Animal. cap. 1. Ariſt. 2. de gener. Animal. cap. 5. Ælian. l. 2. de Animal. cap. 43.

Albert. l. 10. c. 8.

Ætas. *Ætas* hujus avis in multos ſe protendit annos. Ægyptii ad ſeptingentos perveniré, ſed falſo aſſeruerunt. Multis etiam infeſtatur *morbis*, nempe difficultate reſpirandi, & tum ſonum elidit; aliquando oſcitatur, & vomit: tineolis, & tum ipſi venter & collum glabeſcunt: cholera, in qua liquorem viridem evomit. Spongia, qua affectus, præter conſuetudinem bibit, multum ſeſſitat, nec ex manu, nec ex pertica diſcedit. Febri, tum puſtulas ſiligini ſimiles in ore habet. Tineis; tum caudam, frequenter motitat. Suppreſſione alvi, tum crebro anulum perticæ admovet, & excrementa nigra reddit. Intemperie frigida, & tum excrementa crocea aut cruenta reddit, alas autem remiſſas & laxas, capitis plumas horrentes habet. Pituita ſicca; & tum liquorem per nares non emittit. Gravedine, & tum ipſi liquor per nares, ſpuma per oculos elabitur. Tremore, & tum pinnas ut ſtruthiocamelus habet, & volare nequit. Plura apud citatum Authorem vide.

Ælian. l. 10. de Animal. cap. 14. ἱερακοσόφιον Demetrii ed. Rigaltii. *Morbi.*

Vox. *Vox* Accipitribus alia alio tempore, & generi. Apud Græcos verbo Ἰύζειν per onomapopœiam confıcto, apud Latinos Pipandi exprimitur. Gallinæ ſi eam audierint, dum interim incubant, ova vitiantur. *Viſus* tam acer, ut nullo negotio adverſos Solis radios intueatur. Hinc dicitur Ariſtophani παντόφθαλμος omnioculus. Cum Apolline, qui eſt ſol, magnam convenientiam habere credebatur; & ejuſdem imagine ſolem denotari Ægyptiis ſolitum.

Viſus. Æli. H. A. l. 10. cap. 14.

Plut. l. de Iſide & Homerus Iliad. γ.

Volatus. Volatu ſunt velociſſimi, & adeo celeres; ut vel ideo ἱπποτοξότες, ξύφιαι, & ἵερακες παρὰ τῶ ῥᾶον ἵεσθαι à facili motu dicantur; ſoli qui velociſſimus ſacri ſint; & ſummam cum igne cognationem habere credantur. Ita ſane ſe aliquando efferunt, ut humanum viſum effugiant; nihilominus prædam inde viſam, jaculo citius demiſſi, aſſequuntur. Peculiare illis & cum ſola Noctua commune, in aëre ſeſe reſupinare, caudam deorſum, & alas expandere, his vice ſoli uti.

Ariſtoph. in Avib. Ælian. l. 10. c. 24.

Ingenium. Ingenium ex parte attigimus, ſolitariam ſemper, præterquam tempore coitus volare; juſtæ magnitudinis cum vulpibus etiam, Aquilis, & vulturibus certare; in Thraciæ parte ſupra Amphipolim cum hominibus ſocietate quadam aucupatum fuiſſe; in toto avium genere dociliimam eſſe; avem ſibi forte ſub noctem oblatam totam noctem ſub pedibus tenere, ex oriente ſole manumittere, obviam non perſequi, tandem, ſucco Hieracii herbæ oculus tingere, ſic claritatem priſtinam recuperare, addi poteſt. De cætero, mortuum lugere, & in oculos ejus terram ingerere, noctuæ à reliquis avibus infeſtate auxiliari. Turturem deprehenſam dimittere; unde Ægyptii, ne quando imprudentes avem ab Accipitre dimiſſam guſtent, toto eorum genere in cibo abſtinent, à Tinnunculo, crocodilo, & vite nigra ſibi metuere, cum ſalvia, mentha, abiete & ſalice ſympathiam habere; Authores quidam prodiderunt.

Æli. H. A. l. 2. cap. 42. Plin. l. 10. cap. 8.

Ælian. lib. 10. c. 17. Porphyr. l. 4. de abſtinentia.

Plin. l. 10. c. 37. Plutar. in Iſide & Oſiride.

Uſus. *Uſum* ſi ſpectes, pulli ſuaves ſunt valde, adultorum caro dulcis & levis. Totus aſſus & in cibum ſumptus, morbum ſacrum; in roſaceo elixus, oculorum vitia, pulvis in quo ſe volutavit, lino rutilo ægri collo alligatus, quartanam, adeps oculis inunctus caliginem, oculi à collo ſuſpenſi tertianam; depellere, ſed fruſtra creduntur. Stercus in veno dulci tritum, conceptum juvare; frumum vero ex eo; ſpolio ſerpentis, opoponace, myrrha, galbano, caſtoreo, ſulfure citrino, & felle vaccino excitatum, & per fiſtulam in uterum exceptum, fœtum educere, credibile eſt.

Hippocrat. de morbis mulier. Villaniv. in Brevia.

CAPUT II.

De Accipitribus in specie.

ARTICULUS I.

De Asteria, Accipitre Palumbario, & Fringillario.

Arist. lib. 9. Hist. c. 36. ASTERIAS, qui & Astur aliis, corpore est grandi & oblongiore, unde Palumbario comparatur, punctis & notis quibusdam stellas referentibus respergitur, hinc ipsi nomen. *Capitis* pars anterior extensa paulatim est in rostrum. *Oculi* varii & pellucidi: *collum* longius Aquilino. Femora longiora quam falconum, crura horum respectu brevia; & crassa. Pedes magni. Cauda ob longitudinem dependet. Est ex eorum genere, qui, quod emissi prætерito pugno revocentur, Pugillares mansuefactariis dicuntur. *Differentias* sortiuntur Astures varias. *A natura.* Alii aut rupes mari adjacentes incolunt, aut flumina & aquas dulces sectantur, qui humilem prope terram volatum exercent, & clandestino astu prædam adoriuntur. Alii dissitis à mari locis delectantur, & & ex excelsis arboribus prædam despiciunt, & infestant. A *Sexu*, in quo fœmina colore ad Aquilam accedit, nisi quod maculis densioribus & ruficis aspergatur. *A magnitudine*, quæ Astures ita commendat, ut in Syria aves quæ prædæ ac aucupio serviunt, ad pondus emantur. *A loco*, sunt namque *Armeni*, qui oculos habens virides: & si cum dorso nigricantes, optimi censentur; crura candida pedes magnos. *Persis*, corpus grande, plumis bene vestitum, oculi concavi, supercilia pendentia. *Græcis* caput grande, & raræ in collo plumæ. *Africanus* dorsum nigrum, oculi, in juventute nigri ætatis progressu ruffescunt. *Sardis* pennæ nigræ, crura brevia, femora longa, pedes pallidi. *Illyricis*, sive Sclavis, statura mediocris, pennæ rubræ, majori ex parte prunarum candentium adinstar; pedes magni, femora ab interna parte plana, volæ manus instar æqualia. *Alpinis* corpus magnum, oblongum, pedes fere candidi, sufficiens ad leporum venationem robur. *Germanis* oculi iris & suprema capiti contingua rostri pars, crura, tibiæ & pedes, crocea. Pennæ caudæ nigris & canis iisque latis & obliquis maculis asperguntur; colli superioris & capitis ruffescunt, & punctulis, nigris interstinguuntur. Carcani Astocellus, est forte Tardici & Bellonii Semi Austur.

ACCIPITER PALUMBARIUS, qui Græcis est φασσοφόνος, φαβοτύπος, & φαβοκτόνος, seu columbicida, quis sit, certo dici non potest. Arist. l. 8. Hist. c. 3. Aristoteles meram nomenclaturam suppeditat, & simpliciter Accipitrem nominat. Ephesius à Nispho citatus, Falconem gentilem vulgo dictum ex eo facit. Alberto cum Asture idem esse videtur, Turnero cum Fringillario idem. Aristoteli est Chalcidis avis magnitudine, & Carnivorus: Porphyrio omnium celerrime volat. l. 3. de abstin. ab animal.

ACCIPITER FRINGILLARIUS Græcis veteribus Σμιξίας recentioribus ξευτήρι, corrupto forte ab Oxyptero vocabulo; Latinis Nisus, quod ei Alberti ni fallor primum ævo impositum est, sed non Ovidii, cui Nisus idem cum Haliæto, aliquibus Sparverius, ab Italorum Sparviero dicitur. *Mas* qui Muscetus vocatur, & fæmina minor est, quique ab Aldrovando exhibetur, *rostrum* habet breve, unco acutissimo præditum coloris cornei subcærulei. *Oculi* pupillam ochræ colore pallido, lutea iris excipit, quod reliquum est intentu flavet. *Caput*, collum, pectus, venter, crura albicant, & variis maculis distinguuntur. *Dorsum* & alas muculæ multæ albæ respergunt. *Cauda* nigris & fuscis maculis transversim ornata, eelique fere corporis longitudinem æquat. *Pedes* & tibiæ crocei sunt coloris. *Fœmina*, vertex, collum, dorsum, alæ coloris sunt obscure fusci. In *Syncipite*, & alarum medio, qua dorso incumbunt, alba macula conspicitur. *Pars* totius corporia *prona*, est candida, & transversis lineis luteis intersecatur. *Degit* tempote hyberno in sylvis cæduis, earumque gracilibus. Non ante occidentem solem ad sedem suam revertitur. Plærumque adverso vento *volat*. In legibus Salicis de eo legitur, quod qui furatus fuerit, centum & viginti denarios persolvere deprehensus teneatur. *Dividuntur* ab *Aetate*, in *Nidarios*, *Ramularios* qui necdum plumarum deposuerunt exuvium & mutatos. *A loco natali* in *Illiricos*, qui ut plurimum lumbos, ac dorsum nigra abtinent, & vitam brevem agunt. *Orientales* quibus cauda duodenis pennis instruitur, *Africanos* quibus oculi nigri, pectus nigris & tranversis maculis varium, alæ longæ. *Tridentinos*, qui sunt proceri, volaces, sæpe captas, alaudas in terram deorsum dejiciunt; mox sursum arripiunt. *Vincentinos*, qui aut in montibus Vincentinis nascuntur & omnes statura sunt exigua; aut in Mucrosticanis Spiranoli dicti, capite magno, reliquis minores, & ad aucupia inepti: & *Ignotos*, qui corpore mediocres, maculis ferrugineis ad rubrum inclinantibus, resperguntur. *A colore* Albos namque in Septentrionalibus oris reperiri, Olaus Magnus author est.

ARTICULUS II.

De Circo Æsalone & Tinnunculo.

Nomen. CIRCUS Hesiodo ἴρηξ κίρκος, Homero & Aristoteli κίρκος simpliciter, Festo Circanea vel Circenda, forte, quod, cum insidiatur, circuitum in aëre faciat, dicitur.

Si

Descriptio. Si descriptionem Bellonii sequimur, haud multo milvo minor est: *Capitis* vertex & guttur inferius ex ruffo albicant, plumulæ quæ auditus foramina tegunt nigræ sunt. *Rostrum* capiti continuum plumbeum est, extremum atrum, *collum* breve. *Crura* gracilia, lutea; falsò altero claudicare, Plinius prodidit.

Locus. Galliæ est inquilina, & ibidem in Arveniæ planis *nidulatur*.

Nutrimentum. Plin. l. 10. H. N. c. 8. Arist. l. 9. Histor. cap. 5. Ælian. l. 3 c. 45. de Animal. Homer. in Batrachomyomachia. *Vox.* *Volatus.* Homer. Iliad. χ. Eustat. in citati Homeri locum. Odyss. ν. *Nomen.* *Nutrimentum.* Crescent l. 10. c. 13. Plin. l. 10. cap. 8. l. 8. Hist. cap. 3. *Inimicitia.*

Cunniculos, vulpes, columbos, Turtures, Mures *infestat*. Bibit cum in maritimis versatur. Amariginem, lactucam sylvestrem, vel crocum nido imponere creditur.

Vox ipsi acuta, & clangere dicitur, idque tum facit, cum prædæ propiquus, de ea apprehendenda est sollicitus. *Volat* in gyrum, & quidem velocissime, hinc Homero ἐλαφρότατος, ταχὺς, ἄγγελος Oppiano Equis Iberis velocissimis celerior.

Æsalo, qui Turnero Smerillus, Isidoro Merillus, Crescentiensi Ismerlus, Alberto Mirle, inter rapaces minimus est, & tum coporis specie, tum pennarum colore, Falcones refert.

Perdices & columbas *venatur*. Alaudas tam avide ut adclibanum usque ardentem, puteum, vel hominum vestes offendat, si peritia, & usus accedat, quatuor merilli, cygnum etiam dejiciunt. Solus omni tempore apparet, quod tamen Buteoni Aristoteles adscribit.

Inimicitias cum vulpe & corvo gerit; illius catulos interficit; hujus ova confringit. Corvi vulpibus auxiliantur.

Arist. l. 9. Plin. l. 10. cap. 74. *Nomen.* Tinnunculus Gazæ aliquando Tristunculus, ut Italis Tristarellus, & Canibellus & Gavinellus. Græci κίγχρεις, κεγχρίνας, κεγχρῆις, & κερχνηίς quod multis milii instar punctis insignis sit, dicitur.

Descriptio. l. 5. Ornithol. cap. 6. *Mas*, prout ab Aldrovando describitur, habebat, *caput* in summo vertice nonnihil compressum, coloris cum universa cervice ad dorsi initium ferme cinerei. *Rostrum* statim deorsum molli declivitate tendens, unco isigni ac longiusculo, cujus pars capiti contigua fulvescit, media colore est cinereo, ad latera appendixerat, hemicycli forma. *Alas* & dorsum ferrugineis pennis notis atris distinctis; gulam, pectus, ventrem flavis maculis nigris persperfis vestitum. Alas oblongas, & quinque digitorum spacio ultra Uropygium extensas. *Caudam* maxima sui parte cineream, reliqui corporis longitudinem æquantem. *Fœminæ*, quæ major erat, *rostrum* brevius cum rostro magis recurvo, cinereum. *Dorsi* & alarum pars superior ferruginea ad ruffum accedens. Pennæ extremæ dorsi cinerei coloris, & notis transversim fuscis obliquis utrinque in angulum medio scapo coëuntibus maculatæ. Habet Aldrovandus & Tinnunculum fœminam alteram, cujus descriptionem apud eundem vide.

Locus. Nidulatur in altis ædificiis, muris, turribus & cavis quercubus, monedularum more, non super fronde, sed in latibulis.

Generatio. Ælian. l. 2. de Animal. c. 43. Arist. lib. 3. de gener. c. 1. Fœminas Mas semper sectatur, de absentibus dolet. Illæ supra quaterna ova edunt, minii modo rubentia. *Pullos* tam diu alit, donec proprio volatu vevere possint.

Nutrimentum. l. 3 de gener. c. 1. l. 2. de Animal. cap. 43. *Victitat* papilionibus, Locustis, vespis, muribus. Inventus aliquando in nido ejus & serpens: sed & ipse in picarum nido cum pullis inventus est. Bibat annon dubium. Aristoteles raro & solum inter uncungues tradit. Ælianus & Suidas nullo potu indigere scribunt.

l. 10. Hist. Nat. cap. 37. Plin. H. N. l. 29. c. ult. Cum columbis singularem colit amicitiam, cum Accipitribus aliis, etsi sui generis capitalam hostilitatem exercet. Ideo, Plinius. Avis, quæ Tinnunculis vocatur, cum columbis habenda est. Defendit enim illas terretque Accipitres naturali potentia in tantum, ut visum ejus vocemque fugiant. Hac de causa præcipuus columbis amor eorum, feruntque si in quatuor angulis defodiantur in ollis novis oblitis, non mutare sedem columbas. Fumus ejus albugines oculorum extenuat.

Articulus III.

De Bubeone, Subbuteone, aliis Accipitrum apud Aristotelem generibus, & sacro Ægyptio.

Nomen. Plin. l. 10. c. 28. Buteones, qui & à numero testium Triorchis, Marcello, Millo dicitur, quæ ternam discriptionem Aldrovandus exhibet.

Descriptio. *Prima* sub nomine Buteonis ex montibus Vineolanis allati ponitur. *Corpus* erecti duarum Spithamarum erat. *Caput* habebat compressum, figura trigona. *Rostrum* nigrum membrana circa nares lutea vestitum. Iridem circa pupillam in *oculis* nigerrimam. *Collum* breve & plumosum. *Dorsum* ad caudam coloris ferruginei. *Altera* ex Gesnero sub Bushardi ut Sabaudis dicitur, maris cognomento, eaque duplex. Magnitudine *prior* magnam Gallinam referebat. Caput pennis fuscis integebatur: Collum brevissimum erat. Pennæ nonnihil ruffi coloris præ se ferebant; in ventre & pectore albicantes nigrisque plæræque maculis per medium insignes visebantur. *Testes* deerant. *Alteri*, circulus in oculis flavissimus iridem nigram ambibat, colore nonnihil à superiore variabat. Venter, latera & crura superius plumis albis vestiebantur, quas latiusculi circuli obscure ruffi per transversum distinguebant. *Testes* bini albi & pusilli ad spinam dorsi inter utrumque renem consede-

rant, in quorum medio particula teste minor & flava, testiculo proportione respondens, visebatur. *Tertia* est Bellonii sub nomine Guyrani seu Boudree. Huic rostrum est curtum, acie nigrum & hamatum, narium regio & rictus flavescunt. Venter candidis plumis, quarum apicem macula nigra, juxta scapi medii ductum insignis, vestitur. Rectrices alarum plumæ, crenas instar serræ exhibent nigras, ubi albere incipiunt. Caudæ color varietate Attaginis similis. Crura antica & postica annulis imbricata. *Quarta* est illius in quo dissecto tres testes inventi, & qui hactenus descriptis in omnibus fere conformis erat.

Nutrimentum. *Victus* ipsi ex herbis selarea, asperula seu alyso & Matrisylva; ex animalibus, mures, ranæ, rubetæ, lacertæ, limaces, serpentes, scolopendræ, erucæ. Erepta illi aliquando ab ardea & anguilla; inventa in dissecti ventriculo & talpa. *Volatus* est tardi, tam deses etiam, ut telo petitus vix ad tertium ictum cedere dicatur, ideo nullo negocio capitur. Bellon. l. 2. de Avib. c. 10. c. Arist. 9. Hist. c. 1. Simonid apud Athen.

Usus. *Usus* ipsius tum in *cibo*, tum in *Medicina*. Sane & in Balearibus insulis, & apud Arvernos Galliæ populos in honore mensarum est. Carnem quippe habet teneram, hyeme præsertim, & dulcem. Testiculi ex aqua fontis cum melle decocti ad venerem commendantur. Plin. l. 10. cap. 49. Bapt. Porta l. 3. cap. 34. Pythog. nom.

Descriptio. Subbuteo seu Hypotriorchis, quod nomen Aristoteles illis qui in Accipitrum genere latiores sunt adscribit, prout ab Aldrovando describitur, verticem habet ex cinereo & castaneo ad nigrum vergentem; ejusdemque coloris macula, una à capite per tempora ad gulæ laterea descendit; altera ab initio rictus sub oculis utrimque per gulam in longum protenditur. *Palpebræ* sunt subluteæ. Plumæ menti & gulæ totæ albæ, & color ille continuus, ad cervicis & verticis per tempora initium, quod minori oculorum cantho ex opposito est, perducitur. Pectoris totius plumæ, nec non & ventris medio macula fusca oblonga notatæ in oris albicant. In pedum *planta*, tubercula veluti calli ubique eminent. In nemoribus celsis & densis degit, & homines quos Perdicum vel Coturnicum venationi operam dare conspexit, ipsi insequi solemne est, ut aviculas Canum metu subvolantes arripiat. Sed hæc de istis sufficiunt: quid vero Aristoteles per Pernem, Percum, Rubetarium, & Levem, intelligat, disquiritur. *Pernos* apud Hesychium & Phavorinum genus venatorii est accipitris, ultra ignoratur. *Percus*, seu Percuus idem cum Fringillario propter alarum nigritiem, esse videtur. Aristoteles per Fringillarium, Nisum fœminam; per Percuum marem vulgo Maschettum dictum, forte intellexit. *Levis* quis sit ignoratur. Bellonius Smerillum esse existimat. *Rubetarius* vel idem est cum Levi, quia de utroque Aristoteles. Abunde vivunt, & humivolæ sunt, vel Milvi species. Qui Sacer Ægyptius Bellonio dicitur, corporis magnitudine Corvum refert, capite Milvum, colore ad Falconem sacrum accedit. In Ægypto est frequentior, quàm ulla alia Avis quæ rapto vivit. Rara in Syria conspicitur; sed & in Caramania aliquando. Serpentibus potissimum vescitur. Unde ei olim apud incolas tanta reverentia, ut illius vel per imprudentiam occisor, morte multaretur; ipsa mortua honorifice sepeliretur. Arist. H. A. l. 9. c. 36. Arist. l. 9. Hist. c. 36. Herdot. in Euterpe.

Articulus IV.

De Lanariis & Collurionibus.

De Lanariorum ignobili genere, Buteonibus rectius annumerando hic res est, de nobili inter Falcones agemus. *Nomen* ipsi seu à laniandis avibus: seu quod plumas lanarum instar molles habeat. Aliquando Lanius Molliceps Falco albus, degener, & buteo albus dicitur. *Nomen.*

Aldrovandus duplicem iconem exhibet. *Prior*, accipitri palumbario magnitudine par, *vertice* erat lato, capite & collo crassis, omnibus uti & ventre, tota parte prona, femoribus uropygio, & cauda inferna. Inter oculi canthum majorem & rostrum, maculam habeat nigram, alas oblongas, longe ultra uropygium protensas, *tibias* luteas, & pro reliqui corporis proportione valde graciles, easdem à poplite ad ungues paulo plus palmo longas, & culmo triticeo vix crassiores. Unguiculos uncos, sed tenues. *Alteri* lingua erat lutea & nigra: *Caput* & dorsum cum leucophæo fuscum, pectus totum leucophæum, ad anum usque maculis in longum ferrugineis distinctum. Alarum remegia ex sex ordinibus ratione coloris constare videbantur. Uropigium totum caudicabat. *Pedes* habebat luteos, femora plumis ad poplites usque vestita. Tibias erectas & instar stipitum. Ungues longos & admodum recurvos. Aldrovandus l. 5. c. 11.

Victum ex muribus in agris quærit; sed & avium pullos, in nido, vel cum per terram volandi impotentes, reptant, rapit. Albert. l. 23. de Animal. c. 15.

Collurionis de minore sunt Lanariorum genere; illique vel *Majores*, vel *Minores*. Ex *majoribus*, qui Æliano Merulæ venaticæ, Fœmina est turdi mediocri magnitudine, è longinquo contemplanti tota cinerea. Capite ad reliqui corporis proportionem triplo majore. *Rostrum* habet parte superiore valde inflexum: inferiore sursum modice curvatum. *Linguam* in extremo multifidam, & in fibras acutas, & quasi capillamenta quædam desinentem. *Oculos* totos nigros. *Caudam* picæ similem; *Differentia.*

lem; que explicata, corniculatæ crescentisve lunæ imaginem exhibet. In Mare gula, pectus, venter, femora, cauda prona dilutius quam in fœmina albicant. Vertex & dorsum obscurius fuscescunt, plumulæ harum partium adeo sunt tenellæ, ut pili potius glabri ac leves esse videantur. Erat & *alter* totus albus, rostro, tibiis & unguibus exceptis. Interdiu semper fere arbori summæ aut dumeto insident: in Helvetia inter frutices spinosos, & confidentes caudam erigunt.

Nutrimentum. *Victus* ipsis Papiliones, scarabæi, vermes, juli, erucæ hirsutæ, locustæ, grilli; quos, præda uberior si contingat, defectum penuria providi in aculeis & spinis arborum fingunt: inter aves Turdi, Fringillæ, Picæ sylvestres. Ossa comminuta devorant, & famelici, tantos carnis bolos in gulam ingerunt, quantos rictus capere potest.

Generatio. Bellon. l. 2. de Avib. c. 23. *Nidos* ex musco, lana, fundos eorundem ex erica, componunt. Senos *pullos* excludunt, parentibus rostro, cruribus, pedibusque exceptis, quia plumularum radices ad virorem nonnihil vergunt, omnino dissimiles.

Vox. *Voce*, cannum à longè auditum latratum, aut Noctuæ aliam appellantis ululatum referunt, & vocem Houin, quam sæpius iterant, exprimunt. Ælian. Uniformis ea hyeme & autumno; vere & æstate varias Avium modulationes imitati, eas ad se capiendas alliciunt. Capti in caveam inclusi, muti & elingues permanent. Hyberno tempore facile capiuntur. Nam avem caveæ inclusam invadunt, decipula decidente, intercipiuntur.

lib. 5. c. 14. *Collurio-nes minores.* *Collurionum minorum quinque genera* observavit Aldrovandus. Tria aliqua sui parte rubescentia: duo cinerea. Aviculæ sunt Alaudis paulo majores, duos palmos & pollicem circiter longæ. Omnes utraque rostri quod recurvum est, modice tamen parte, ternos pilos instar barbæ prominentes habent. Utrorumque pulli, antequam frequentibus integantur plumis, virescere nonnihil apparent. Tanta eis (expertus Bellon. l. 2. de Avibus c. 25. Bellonius) similitudo, ut difficillime dignosci possint. *Cibus* ipsis sorices, mures, lacertæ, talpæ. Inter edendum, uni tibiæ insistentes, cibum pede altero sursum retracto prehendunt. Humilius *volant*, & prædæ inhiantes aliquandiu sese in aëre librando suspendunt. In cardius sæpissime *quiescunt*. Octonam aliquando, senam nonnunquam prolem excludunt. Rubore verticis qui insignes, in Italia inter delicatos cibos.

ARTICULUS V.

De Milvo & Harpa.

Nomen. Plin. l. 9. c. 26. MIlvus, quod vocabulum & piscem, & stellam in Septentrionali parte significat; Græcis ἰκτῖνος Cretensibus ἄρπεττος, Hesychio si locus suspectus non est, ἰναπληστιοκέρας, eidem & Phavorino σκίλλος, ἴλαυος & κατανδάριον, dicitur. Plinio ex Accipitrum est generibus: Aristoteli inter carnivoras, sed vix rapacium nomine dignus. Oppian. l. 1 de Piscib. Ovid. l. 3. Fastor. Plin. l. 10. c. 10.

Tria ipsorum sunt *genera*. *Unum*, ἰκτῖνος αἰθωλίος Aristoteli dictum, minus nigrum & robustum. *Alterum* majus, colore propemodum ruffo, infirmius. *Milvi regalis* nomine gaudet, quod à binis falconibus sacris in ipsum emissis, intra nubes etiam se condens, summa cum Principum voluntate in terram dejiciatur. Cui & Milvus palustris accenseri debet. *Tertium*, albidius & rapacius, Angliæ, & Septentrionalibus regionibus, in quibus nigredo & albedo in candorem vertitur, frequens. *Differentiæ.* l. 6. Hist. Anim. c. 6. Et Boussati Sabaudorum, qui maximus est.

Descriptio. *Descriptione* operosa opus non est. *Rictum* habet rectum, nulla marginum appendice à freno seu lateribus extremis ad unci usque initium. Intestino & hepati fel adjunctum habere Athenæus tradit. Athen. l. 8 c. 8.

Locus. *Loca* temperata Milvo sunt familiaria, nisi quod in Lybia; circa fontes Nili perennare dicatur. Herodot. l. 2. Ideo & insula S. Dominici, vicinoque mari multi, quibus bifurcata cauda, visi sunt: & in Anglia, nullo non anni tempore apparent, & quod spurcitiem in plateis & ad flumen Thamesin legant, lege ab omni noxa immunes sunt. Ideo hyeme adventante vel calidiores regiones Ætolii citius, quam Regales petunt, ibidemque hybernant; (sane ultimo Aprilis tot circa Pontum Euxinum Bellonius vidit, ut, si quindecim dierum spacio tot prætervolassent, hominum superaturos fuisse numerum crederet) lib. 2. c. 28. vel in nidis ad breve tempus plumarum suarum vellere corpus à frigore tuentur: vel in quercubus aliisve arboribus carie exesis, coprus fovent. Ideo denique æstu accedente, calidas regiones deserunt, & in Europam, tardius tamen Ætolii, quam Regales revertuntur; & estu in eadem urgente supra nubes, quò radiorem solarium reflexio pertingere non potest, ideo nec æstus ita urget, elevantur, ibique aliquantisper hærent.

Nutrimentum. *Victitant* carne animalium, pullorum inprimis gallinaceorum & anserinorum tam vivorum, quam mortuorum, & fructibus. Arist. H. A. l. 8. c. 3. Bellon. l. 2. de Avibus c. 2. lib. cap. 8 Arist. l. c. In Ægypto in palmas devolasse, & dactylos comedisse visi sunt. Fruges respuere Aristoteles credidit. Bibunt raro, quia sicco cibo rarissime utuntur; & si quando; ex solis pluvialibus aquis, si Tzetzi credimus; à quibus tamen dum pluit, abstinent. Quod ad fenestras domum in Ægypto advolant, & in insula S. Dominici prope ad homines accedunt, in corumque conspectu corpus à pulicibus expurgant, mansuetudinis est indicium: quod pueris Bellon. lib. 2. de Avib. c. 28.

 cibum

cibum è manibus, carnes abluentibus, pisces exenterantibus, pileos deambulantibus in urbe, nidulationis inprimis tempore, eripiunt, rapacitatem arguit: quod in Elide nihil ex funerum ferculis esculenti; nihil Olympiæ ex ara carnium Jovi sacrificatarum, auferre dicuntur, vel falsum est, vel timiditatis, quia turba præsens, argumentum præbet. Creduntur primo anno præ audacia nihil mortuum gustare; secundo præ metu nihil vivum edere; tertio fame interire.

Plin. l. 10. c. 10. Ovid. l. 2. Metamorphos.

Generatio. Arist. H. A. lib. 6. c. 6.

Pariunt bina, magna ex parte, interdum tamen terna, totidemque excludunt pullos, post vicenorum dierum incubatum: sed qui Ætolius vocatur (male Plinius Ægolium vertit) quaternos.

Vox.

Vocem si spectes, lippire vel jugere dicitur.

Visus. Apulei. in Milesi ac.

Visus ipsi satis acutus. Unde Aristophanes παντοφθάλμυς dixit.

In avibus. *Volatus.* Juvenal. Satyra 4. Bellon. l. 2 de Avibus c. 26. Ovid. l. 2. de Amore.

Volatu & præstant, & in eo aliquid peculiare habent. Illud, tum quia intra nubila se recondunt, & indefesso labore maxima aëris spacia emetiuntur: tum quia tanta velocitate se præcipitant, ut sæpe projecta in altum pulmonem bubulorum segmina, unguibus antequam in humum delaberentur, arripuisse, visi sint. Hoc, tum quia ducunt per aëra gyros, unde Circaneæ, κυκλευύσαι, & περιοδεύσαι, aves dicuntur; tum, quia immotis alis diutissime in aëre, motus tonici beneficio hærent. Scilicet, elata ea ex parte paulisper ala, unde subit aura, motum aëris in reliquum etiam corpus excipiunt, & ita sustinentur. Sufficitur lata in alarum vicem cauda, quam, prout res postulat, dilatant, constringunt, deprimunt, attollunt. *Videatur*, inquit Plinius, *artem gubernandi navium docuisse caudæ flexibus, in cœlo monstrante natura, quid opus esset in profundo.*

Plin. H. N. l. 10. c. 10.

Amicitia. Arist. lib. 9. Hist. c. 1. Ælianus 5. H. A. c. 48.

Amicitiam colunt cum Harpa & Cuculo. *Inimicitias* cum vulpe, corvo, gallinis & columbis exercent. A solstitiis afficiuntur podagra, ideo tunc frequentius latent.

Horatius in Epod. Plin. H. N. lib. 10. c. 1. *Usus.*

Usus ipsorum apud pauperiores nonnullis in locis in *cibo* In *Medicina* cinis cremati bibitur, contra Epilepsiam; testiculi ex aqua fontis, contra impotentiam; fimus, contra articulorum dolores, quod & vermes, qui ex eo XL. diebus in fimo macerato, nascuntur, faciunt, commendatur. De Harpa inter Aristotelem, Plinium & Oppianum non convenit. Gesnerus vulturem aureum Harpam Oppiani, quod sub mento plumas harbæ instar habeat, esse credidit. Aldrovandus Milvum palustrem opinatur.

lib. 5. c. 16.

Articulus VI.

De Cuculo.

Nomen. Athen. l. 7. c. 27. Fernel. l. 6. Methodi c. 20. Bellon l. 2. de Avibus c. 29.

Cuculus, quo nomine mons in agro Bononiensi, piscis marinus, herba, involucrum papyraceum, & alia veniunt, Græcis κόκκυξ, nomen à voce sortitus est. Accipitri apponitur, quod eum tanta similitudine referat, ut Aristoteles ætate hoc ipso creditus sit prognatus, & apud Gallos Falco cuculi parens communi proverbio dicatur. Plinii is videtur error. Nam Aristoteles, dum Cuculum ab Accipitre interimi scribit, quod nulla avis in suo genere solet facere, accipitrini generis eundem non esse docet.

Aristoteles H. A. l. 6. c. 6

Differentiæ, & Descriptio. Arist. l. c.

Duo sunt ipsorum *genera*, *Majus* nempe & *Minus*, quæ sola inter se magnitudine differunt. Nec est quod curiose describantur. Neque aduncis sunt inquit Aristoteles unguibus, ut Accipitres, neque capite accipitribus similes. Sed ea utraque parte columbos potius quàm accipitres imitantur: nec alio quam colore repræsentant Accipitres, nisi quod isti maculis seu lineis distinguantur cuculi velut punctis. Cave tamen, illud quod de pedibus, extra aduncitatis defectum intelligas. Nec enim iis terni ante & retro unus ut columbis; sed bini antici & totidem postici, ut Picis, & nocturnis avibus, quod Antiquitati ignotum. Sed & id, quod de punctis dicitur, stricte sumendum est. Nam quos Aldrovandus describit, prona parte tota tam cinerei sunt, quam albi, lineis seu maculis transversim ductis oblongiusculis, fuscis, & interruptis interdum, interdum magis continuis distincti. *Crura* corporis magnitudini in iis non congruunt. Nam & femora brevia, & tenuia sunt, & tibiæ vix pollicem latum longæ. Juvenem totum nigricantem maculis subrussis per alas respersum, Aldrov. notavit, foramina narium in rostro multum eminebant. Oris pars interior flavi coloris erat.

Locus.

Loca, si attendamus, ubique fere gentium reperitur, novum orbem, & Æthiopiam, si alvarezius fidem meretur, si exceperis. Æstate pro natura avis, in cujus nido parit, in arboribus, petris, & fluminum ripis *degit:* hyeme in terræ, lapidum, & arborum cava se abdit, in iisque per totam hyemem latet. Auditam ejus latentis vocem fabulantur, cum truncus fornaci calefaciendæ immitteretur.

Nutrimentum. Arist. H. A. l. 9. c. 29. Arist. H. A. l. 6. cap. 7. Plin. H. N. l. 10. c. 9. Author de Natura.

Cibus ipsi erucæ, muscæ, fruges; sed & carnes, si verum est, grandiusculos nutricis pullos, imo ipsam devorare, quod quibusdam creditum, quamquam exinde carnivorus esse negetur, quod nonnunquam Accipitri in cibum cedat. Hyeme dum latitat & implumis est, vel congestis & ibidem repertis vivere, vel hirundinum & ursorum modo vitam sustentare, credendus est.

Quan-

Generatio. Arist. lib. 3. de Gen. c. 1. Idem l. 6. Histor. An. c. 7. Hist. Animal. l. 6. c. 1. Arist. lib. Hist. Animal. c. 29.

Quantum ad *Generationem*, quia natura est frigidæ, majori ex parte singula parit ova, raro bina. Genus quoddam in petris *nidificat*; (sic Aristotelis verba sumenda sunt) reliqua in palumbi, alaudæ, luteolæ, sed currucæ inprimis nido ovis jam fæto, ova sua deponunt: seu, quod ob metum & ignaviam non fore tutam generi suo stirpem opinentur; seu quod propter frigidam corporis costitutionem, ex ovis pullos excludere non possint.

Ælian. l. 3. de Animal. c. 30. Plin. H. N. l. 10. c. 9. Arist. lib. 3. de gen. c. 1. Ælian. l. 3. de Animal. c. 30. Ingenium. Arist. lib. 6 Hist. c. 7. Isidor. l. 12. Orig. c. 7. Oppian. in l. lib. 1. Ælian. l. c. Niplius apud Aldrov.

De *ingratitudine* in nutricem, non conveniunt Authores. Alii, negant, dum, vel avis eum duntaxat in cujus nidum sua importat, ova comedere, propria subjicere: vel deprehensa postquam adoleverint fraude, à nutrice relinqui; vel ad volatum firmos, sibi conscios ad parentem evolare; vel nutricem, seu viso cuculi, cujus ovum citiùs excluditur, pullo, tanquam eo contentam à suis incubandis desistere; seu exclusos, specie cuculi elegantiore captam (arripit hic cibos avidus, & pinguescit) tanquam superios occidere, & in cibum cuculi pullo dare, scibunt. Alii affirmant dum, vel pullos nutricis ab iis vel conculcari, vel cibo fraudari, vel ipsa inspectante absumi; & jam volandi, porentes, ipsam nutricem corripere credunt. Utut sit, hoc certum est, educare currucam subditum cuculum, adulterato fœtam nido.

Arist. lib. 9. H. A. c. 29. Plin. H. N. l. 10. c. 9. Idem l. c. Volatus. Plin. l. c. Ælian. l. 3. de Animal. c. 30.

Volatus ipsis brevis, interruptus, humilis, & ut hostem effugiant, instabilis. Ideo Milvorum scapulis, quo tempore adveniunt, suscipi putantur, ne per longa aëris spacia defatigati deficiant. Solent autem ineunte vere apparere; cujus adventantis primi post amphisbænam sunt nuncii. Caniculæ ortu occultantur, post rarissimè cernuntur. Hyeme deplumes in cavernis torpent.

Vox. Arist. l. 9. A. H. c. 49.

Vox ipsorum propria Cucu. hanc minus explanant, cum se abdituri sunt. Ad ultimum alibi Julium, ad S. Johannis, apud nos, festum, perfectam edit, si ultra, uvæ vix maturescent.

Antipathia.

Inimicas tum omnes fere aviculas præcipue cum ova pariunt, habent, seu quod illorum sint fraudis consciæ: seu quod Accipitri per quam sunt similes: tum cicadas ex ejus saliva ortas, quæ eos frequenti agmine invadunt, & postquam sub alas irrepsere, morsibus lancinant. Ideo sub ortum caniculæ, quo raucis.

Isidor. l. 12. orig. c. 4.

Sympathia.

Sole sub ardenti resonant arbusta cicadis.

cantilenam suam abrumpit. De ejusdem cum Milvo amicitia superius dictum est, quod de paliuro in monte Coccygio à Plutarcho refertur, omne animal, solo cucule excepto quod insederit, tanquam visco retinente hærere, non minus fabulosum est, ac quod de cicadis ex ipsius saliva natis dicitur.

Plut. de fluviis.

Morbi.

Inter *corporis affectus* referri potest, quod hyeme deplumescit, pennas imutat, & simul colore immutatur. Exuvio deposito, corpus ejus scabrescit.

Usus. Plin. l. 10. H. N. c. 9.

Usus ejus, & in *Medicina*, qui cineres usti ad dolorem ventriculi valent; & in cibo, quia ejus pullo, qui jam volare potest, nulla avium suavitate carnis comparari potest, obtinuit.

TITULUS IV.

De Falconibus.

CAPUT I.

De Falconibus in genere.

Nomen. Albert l. 23. de Animal.

FAlconis ut avem significat, vocabulum adeo generale est, ut eo omne rapacium genus Authores incluserint; & Aquila, cum Theodotione & Symmacho, omnes quarum in venatu volatico usus est, Falcones nominarint: Recentiores illis avibus à falcato unguium hamo nomen indidere, quæ Thuscis Campanis vernacula Capys decebantur, & à nobis jam describentur; nec tamen tam stricte, ut non quædam Accipitribus communia intercursura sint.

Differentiæ. l. 23. de Animal.

Ad tres ipsos *classes Migratores* nempe, *Campestres*, & *Riparios* Bellonius redigit; ad *nobiles*, *ignobiles*, & *Hybridas* seu medii generis, quod promiscuo generosorum & ignavorum coitu generentur, Albertus. Sub *illis* Falconem sacrum, Hierofalcum, Falconem montanum, peregrinum, gibbosum, album, rubeum, cynopodam arboravum, & lapidarium; sub *istis* Buteones, Lanarios, Tinniculos, sed perperam, comprehendit. Sub his, Germanos & Tunctanos quidam enumerant, sed & hi omnes, ætate, colore, & corporis forma variant. Hinc *Hornotinorum*, qui eodem anno nati sunt: *Nidulariorum*, qui statim à nido domi adoleverunt, nec ita ut ramularii pencas producunt. *Ramalium*, qui circa nidum ramulatim obvolitant; *Mutatorum*, qui vel deplumes sunt, vel plumam veterem cum nova jam commutarunt; nomina.

Descriptio.

Quantum ad *descriptionem* exactam, In capite, dorso, superiore colli, exteriore alarum & caudæ parte cinereus sit & subniger, in aliis passim partibus varius, & virgulis quandoque interruptus: sed primo anno secundus *color* ruffus est, remissæ rubedinis, albescit deinceps paulatim, eo magis, quo pennas mutarit sæpius. *Caput* habet crassum, nec oblongum, nec strictum, superiore parte à rotunditate dificiens. *Collum* & rostrum brevia, maculas in maxillis nigras, circa oculos albas, *oculos* croceos ad rubedinem accedentes, *pectus* cum osse pectoris acato & duro. *Pedes* patulos; creceos, & ad albedinem declinantes.

Crura

Crura brevia. Coxas longas, & pennatas &c. *Morantur* in tota septentrionali plaga, & quidem optimi. Bosnia albos profert, sed & Orientis regiones haud malos. Degunt vel in altissimis montium verticibus vel sylvarum arboribus excelsis.

Vox. *Vox* ab acuto in graviorem flectitur.

Volatus. Mira quadam *volandi* ratione, in principio, medio, & fine venationis utitur. Ad prædam pergens celeri volatu in sublime adscendit, & rursus compositis ad pectus, quibus icturus est unguibus; tanto impetu in avem obliquato volatu descendit, ut strepitum quasi concitati venti suo descensu excitet, in descensu avem percutiens, adeo longum vulnus infligit, ut à capite ad caudam usque discissa, aut toto capite truncata, nonquam in humum decidat.

Pugna. Paræus l. de hom. & Anim. præst. Cum Ardea ipsi periculosum certamen. Hæc enim ubi infra positam se videt, rostro suo prælongo ac acuto, quod prius absconderat, sursum elato, irruentem ita excipit, ut eo semet Falco sæpissime medium pectus induat, & ambo interdum illisis interraneis humo affligantur.

Morbi. Cum multis sæpe *Morbis* conflictantur; Febri: Apoplexia, Apostematibus capitis, vertigine, oculorum suffusione, asthmate- *Antipathia.* vermibus, podagra, pediculis, &c. *Antipathiam* cum illis gerit, tum Alauda, quæ in hominis manus, quam falconis ungues mavult incidere: tum Drepanis avicula lacustris, quæ auditis falconis tintinnabulis, tantoperè consternatur, ut malit lapidibus ab homine obrui, quàm volatu se in aëra attollere.

CAPUT II.

De Falconibus in specie.

ARTICULUS I.

De Falcone peregrino, sacro & Gyrfalcone.

FAlconum species superius exposuimus. PEREGRINO qui primum ob audaciam & generositatem locum sortitur, nomen ex eo est inditum, vel quod semper de regione in aliam migret, vel quod nidus ejus nullibi gentium inventus, fuerit.

Differentiæ. Quatuor ipsorum à colore *genera* posuit Carcanus, duo ab eodem Belisarius. *Unum* quod pennis æreum colorem præ se fert, & in singulis pennarum capitibus ad coronæ modum albedine sigillatim distinctæ pennæ, quasi figuram ostendunt. Si excellere debet; Caput necesse est aliquantum in fornicem, vertice lenitur elevato ac rotundo, curvatum, cinereo colore habeat: simul atque volandi potens evasit, in rostri parte superius plumulas quasdam, quæ veluti barbulæ speciem gerant; ostentet. Gula lineis in longum ductis nigris maculetur. Supercilia & maxillæ admixto modico rubore albicent. Dorsum livescat. Alæ sint longæ in ultimam caudam recumbentes. Cauda longa, crassis pennis constans, in acumen paulatim desinens, femora longa, tibiæ breves, pedes colore inter flavum & plumbeum ambigente tincti, digiti graciles. Ungues magni, nigri & acuti &c. *Natales*, Sardiniæ, Ægypto, Cypro, Cretæ & Rhodo debet. Si qui in Italia vel alibi capiuntur, vi ventorum eo depulsos fuisse creditum est. In Alpibus etiam nidulari, fide veteri cujusdam Falconarii, Albertus M. refert. *Alterum*, Nigrius, quod multis à priore notis variat, femora lineis transversim distincta, crura item colore croceo sed diluto maculata, gerit. Qui ex hoc genere ab Aldrovando describitur, verticem capitis habebat planum ac compressum, Aldrov. l. 7. c. 1. Rostrum membrana lutea intensi coloris, nares ambiente, capiti conjunctum. Caput, cervicem, dorsum, alas fusca, per singulas fere pennas maculis atris transversim per alarum majores respersæ conspiciebantur. Gula ex albo nonnihil flavescebat, parte sui infima, maculis veluti guttis nigris transversis distincta. Pectus, venter, & femora alba, lineis latiusculis nigris transversis variegata. Videtur hoc genus idemcum illo esse, quod Alii Nigrum absolute, alii Carbonarium & Falconarium appellant.

Creditur primo in montanis prope Babylonem visum, post in Salamine apparuisse. Nunc in alpibus & Pyrenæis *repertiur*: in Germania adhuc rarum est. *Locus.*

Utrumque rarius in *volando* alas movet, sic à montano distinguitur: & à sublimi in pronum velocissime descendit. *Volatus.*

Adeo mites sunt, ut quandoque irasci nequeant; ad hominumque nutus magnitudine quadam animi potius, quam inedia venantur. Cretenses capiunt etiam Grues, Anates, Mergos, Tardas, Phasianos: Ardeas, inprimis si cibi abstinentia inducantur. Si aquilam viderint nunquam inposterum acupantur. *Ingenium.*

SACER, qui & Britannicus, Ælyus, & Aëriphilus apud Avicennam Falco Sacchari, vel Græcorum imitatione quasi Hierax Accipiter, per excellentiam dicitur, vel à corporis magnitudine viriumque præstantia, ita appellatur. Sane à Bellonio Accipitrum adjicitur numero. Tria ipsorum apud Tardivum *genera*; *Unum*, quod lepores & hinnulos; *alterum*, quod capreas parvas capit, *tertium* peregrinum exprimit, de quo superius. Bellon. de Avib. l. 2. c. 14.

In descriptione Albertus & Fridericus Imperator diffident, si Carcanum sequimur, *Descriptio.*

mur, corporis ipsi statura plerumque oblongiuscula. Capite vertice plano canum. Rostrum cæruleum; Nares exiguæ, pectoris, dorsi, & alarum superiorum maculæ fuscæ, femora interiora alba. Crura pedesque tota fere coloris cærulei. Cauda maculis circularibus phaseolorum aut renum figuram exprimentibus varia, &c. Excellit, cui color rubicundus, ruffus aut incanus, lingua crassa, pes amplus, digiti crassi, & colore cæruleo diluti.

Locus. Paulus Jovius in libro de legat. Moscho-vitico. *Inveniuntur* apud Tartaros, & Moscovitas. In Polonia, quod Maximilianus Cæsar per suos exploratores comperit, in arboribus non ita proceris nidulantur. Cum versus meridiem victus quærendi gratia proficiscuntur, ab aucupibus adventus gnaris, in Ægei maris insulis intercipiuntur, & Venetias etiam è Creta afferuntur.

Nutrimentum. De *victu* scriptores inter se non consentiunt. Belisarius cadaveribus etiam vesci dicit. Tardivus cibos etiam crassiores facile concoquere scribit. Albertus delicate, eos cibandos, cibo semper recente, cerebellis, sanis carnibus, reliquit. *Volacissimi* sunt, nisi è nidis abducantur, & nubes etiam transcendunt. *Capiunt* Anseres sylvestres, Grues, Ardeas, Lepores, Capreolos. His insident, & cerebrum capite perforato excutiunt. In eorum conspectu ne Aquilæ quidem volare audent.

Descriptio. Aldrovandus l. 7. c. 3. *Gyrfalco* seu Gyrfalcus (male à quibusdam Herodius dicitur) qui id ab Aldrovando describitur, verticem habebat complanatum colore cinereo. *Rostrum* breve cæruleum, unco modico, deorsum incurvato, subcæruleo, instructum. *Dorsum*, alæ, venter, cauda alba erant. Verum tergi, alarumque plumæ pene singulæ nigra macula notatæ, quæ cordis quodammodo figuram æmulabantur. Alæ erant admodum longæ Remiges prope extremum apicem nota majori ac longiori nigra ornabantur, quæ tamen albo claudebantur margine. *Gula*, pectus, & venter pura tingebantur albedine. *Cauda* erat breviuscula notis nigris transversim variegata *Pedum* digiti oblongi, validi, late expansi, tabellarum continua serie per totum intecti.

Differentia. *Genera* ipsorum à colore petuntur. Alii sunt, flavi, rubei, & cinerei. Albos etiam in Moscovia reperies. Qui in pectore albicant, magis etiam albi sunt, & primo anno dorsum partim albicat, partim subruffum, vel subrubeum est. Ubi vero mutati sunt, color ille subruffus in nigredinem permutatur.

Locus. Paulus Venet. l. 1. c. 61. Mischov. c. 14. Asianæ Sarmat. *Locum* ipsis natalem Norvegiam & Hiberniam Belisarius ponit: at certum in Tartaria quoque & Moscovia inveniri.

Vescuntur inprimis Columbis, & id genus aliis: & postquam semel de aliqua ave gustarint: illa deinceps relicta, novam semper prædam persequuntur. Aggrediuntur & Aquilas. Accipitres, Nisi, Falcones, iis advolantibus, prædam ulterius non prosequuntur, sed pavidæ persistunt. Si in quinque Grues libero aëris campo unus emittatur, non prius persequi desinit, quam singulas in terram dejecerit. *Nutrimentum. Pugna.*

Ingenium. Duo habent *peculiaria*. Unum, quod cum simul aliquot vehuntur, certo quodam senii ordine cibum capere soleant. Alterum, quod præter cæterarum rapacium morem, nunquam sese aqua abluant, sed sola arena utantur. Frigore etiam tantopere gaudent, ut perpetuo, aut super glacie, aut lapide, marmoreve algido stare gestiant.

ARTICULUS II.

De Falcone Montano, Gentili, & Tunetano.

Descriptio. FAlco MONTANUS, quod sit magis reliquis indomitus per excellentiam ita dicitur. *Caput* habet vertice fastigiatum & nigrum, coronula quadam cinerea cinctum, cui in fronte non longe à rostro plumulæ quædam exiles, & capillares eminent. *Guttur* ad sternum usque nonnihil candescit, maculis conspersum majusculis, *pectus* reliquum versus inferiora, notis quibusdam; quandoque ferrugineis, nonnunquam rubeis, nigricantibus aliquando insignitur, quibusdam guttur & pectus nigris plumis vestiuntur, *Dorsum* ac lumbi majori ex parte plumis fuscis, minutis obteguntur. Aliqui eorum post medium dorsum, lineas quasdam albicantes, aut rubescentes, quæ deorsum vergunt, habent. *Crura* & pedes plerumque crocei, vel ex flavo paleari flavescentes, & squammis densissimis integuntur. Mutatos facilius est cognoscere: & optimus est hornotinus fuscus.

Nutrimentum. Non Anates solum, sed & Anates & Ardeas *capit*, & persequitur. Visus aliquando & Aquilam, quæ sibi prædam præripuerat, & seipsum interemisse.

Differentia. Ponit & *alterum* ejus *genus* Aldrovandus, quod *Leucophæum* nuncupat. *Corpus* ejus totum cinerei est ad cæruleum vergentis coloris, pro diversa partium ad lucem obversione dilutioris obscuriorisve. *Rostrum* crassum, breve, nigrum, robustum, pollicaris crassitudinis, tam validum, ut vix ulli alteri fortius. *Pectus* valde teres ac grande. Diversum primo ab aliis Aldrovandus putabat: sed cùm cum descriptione Montani apud Albertum conferret, & vero Montano, qui aliquoties plumas veteres cum novis commutavit, mediam partem dorsi cæruleam affingi, & quo frequentius senectum exuit, eo tergum magis cærulescere, gulam cum pectore, abolitis, quæ distinguebant cum ætate maculis,

 albe-

albescere, observaret, *alterum* Montani esse *genus* conclusit.

Descriptio & Differentiæ. GENTILIS per excellentiam propter generositatem ita dicitur. Frederico Imperatori alii sunt Gentiles *Peregrini*, alii *simpliciter* ita dicti. Illi Falconibus sacris sunt minores, & quo plus cum Gyrfalconibus participant, eo elegantioris esse formæ existimantur. Vertex *capitis* debet esse planus, occiput latum. *Rostrum* crassum, & recurvum. *Collum* breve, prope caput subtile; prope spatulas crassius. Habere debent *pectus* foris prominens, & carnosum, cavitatem inter pectus & collum magnam & profundam. *Coxas* plumis complurimis opertas, & sub genibus etiam dependentes. *Crura* crassa ac brevia, pedes amplos, digitos expansos & macilentos. Cum adhuc hornotini sunt. Alii sunt absolute fusci: alii rubris, nonnulli pallidis maculis ceu guttulis perornantur. Alii ruffi sunt, aut simpliciter, aut ad nigredinem vergentes. Alii fulvi, vel absolute, vel cum quadam rubedine. Maculæ à collo ad pectoris furculam parvæ sunt, inde vero progressæ ad anum usque majores evadunt. Fulvis ad rubeum vergentibus, color est ex æquo permixtus. Laudabiliores in suprema capitis parte ceu corona quadam in circuitu perornantur; prope nares durities rostri virescit. Maxillæ sub oculorum parte subrubeæ sunt. *Dorsum* fusco est colore, ac rubedinem inclinante, marginibus rubescentibus & majusculis sine guttis tamen exornatum. *Pennæ* alarum majores fuscæ cum marginibus. *Cauda* ejusdem cum dorsi pennis coloris, modo quod margines in ea in plurimis sint pallidiores, seu quod à corde sit remotior; seu propter aliam causam. *Simpliciter dicti* trium eidem sunt generum, sicut & peregrini, de quorum datis notis quoplures obtinent, eo magis probantur. Aldrovandus eosdem cum Carcani GERMANIS facit, qui Peregrino forma, capite, rostro & pedibus sunt simillimi. Corona albicans caput ipsis prope collum cingit, femora interna plumis albis vestiuntur. Mutatis caput, collum, & humeri fusca sunt, dorsum cyanea tingitur. Mares seu Tertiarii à maribus Peregrinorum nulla possunt ratione discerni. In volando crebriore spissioreq; alarum motu utuntur. Rapiunt omne avium genus, Aquaticum præsertim, quod si è nido exemptus adhuc pullus ad hoc instituatur. Grues etiam capere audet. In eo solum Peregrino cedunt, quod non sola animi magnitudine, sed etiam cibi aviditate prædam invadere dicantur.

Bellon. l. 2. c. 8. De TUNETANO inter Carcanum & Bellonium non constat. *Ille* corporis esse exigui, coloris perpulchri, capite flavo, alias nigro, peregrinos pedibus præsertim ita exprimere, ut multi fallantur, scribit. *Hic* magnum esse, ad Lanarii similitudinem, plumis & pedibus accedere, diutius & constantius volare, capite crasso & tereti esse, strenue sublimem aëra scandere, reliquit.

ARTICULUS III.

De Falcone Gibboso, Albo, & Gallorum Lanario.

FAlco GIBBOSUS, quod ei ob brevitatem colli, caput ante juga alarum dum eas supra dorsi latera componit, vix appareat, ita ut gibbum gestare videatur, ita dictus est. *Corpus* habet exiguum, planum collo fere continuum. *Caput reliqui* corporis proportione magnum. *Rostrum* perbreve & rotundum, oculos flammeos. *Alas* prælongas, & valde exertas, in facie guttas. *Crura* proportione cæterorum membrorum longiuscula & squammosa. *Pedes* in articulis digitorum, præcipue ad interiorem plantæ pedem nodosos. *Nidulatur* in montibus inacceßis. Tam alte *volat*, ut hominis visum effugiat. In aucupio non statim inter descendendum percutit, sed potius cum à descensu rursum ascendere incipit, tunc posteriore ungula ante pectus disposita ferit, & quandoque tam fortiter, ut unguem sibi amputet, pectus lædat, imo seipsum aliquando occidat. *Descriptio.*

Est & aliud Falconis Gibbosi genus, quod semper alas tanquam ad volandum extendit, animosius quam robustius. ALBO nomen color imposuit. Albertus eum in dorso & alis subalbum esse, alibi guttas valde albas aliis guttis subpallidis interpositas habere; & regionem frigidam, & humidam in causa esse, scribit. Addit, Falcone Peregrino majorem, & ad similitudinem Lanarii albi, qui per campos muribus insidiatur, accedere. *Mittit* eum septentrio, & ex illo inprimis Norvegia, Suecia, Estonia. Non tam est in volando velox ut Niger: diutius tamen in avium persecutione perdurat. Non debet ad venandum emitti, antequam pennas mutaverit. Ad eum refert Aldrovandus quendam *Sparverium*, cujus descriptionem Roma acceperat, qui corpore toto coloris lactei, maculis flavis perspersi, rostrum habebat album magis quam cæruleum, alas candidissimas ac sine maculis, in cauda pennas duodecim candidas & flavis maculis consparsas: quarum conspectum pennarum præcipua & aliarum quasi tegumentum, tota candida, eripiebat, easdem quasi in vaginam recondens. Pendebat mortua tredecim uncies, pondus in ejusmodi ave haud leve. LANARIUS (generosum intellige) GALLORUM dicitur, quod Rei accipitrariæ authorum testimonio, Galliæ peculiaris & proprius. *Falco alius.* *Aldrovandus l. 7. c. 10.*

Ro-

Descriptio. Lanarii. Rostrum & crura cum pedibus habet cærulea, plumas anteriores albo & nigro varias, maculis non transversis, sed plumas in longum distinguentibus. Plumæ dorsi, alarum & caulæ, partem externam si spectes, non admodum sunt variegatæ. Extensarum interiora notis rotundis, instar exiguorum nummulorum per superficiem disseminatis, conspectuntur. Sic à Tardivo & Bellonio describitur Xqua Galliæ est perpetuus, semperque tam hieme, quam æstate ibidem conspicitur.

Ingenium. *Ingenii* sunt tractabilis, & ad omne aucupii genus idonei. Picas, Coturnices, Perdices, Cornices, Phasianos; imo Anates & Grues, si institutio accedat, capiunt, & societate maxime gaudent. Quoniam alis diutissime in æthere supra prædam suspensi hærent, tantopere Anates fatigant, ut & canum opera, & fustibus plurimæ occidantur.

Italici falcones. Carcanus *Italicorum* meminit. Habent isti caput totum planum Rostrum falconis, peregrini & montani rostro minus & cæruleum. Pectus flavum raris & ferrugineis maculis distinctum. Extremas alas veluti ocellis rotundis albisque pictas. Mutatis, caput universum ad humeros usque, flavo colore ad rubeum vergente, & lineis tenuibus distincto, tingitur. Pes, qui ante cæruleus fuerat, in luteum abit. Nascuntur in montibus Vincentinis & Alpibus, quæ Germaniam ab Italia dividunt. Solent alarum æquilibrio, in aëre sese diu admodum & frequenter suspendere, sic metu incusso, ne Perdices, Coturnices, aut Phasiani diffugiant, faciunt, rarenter occisas in terram præcipitant. Visus aliquando qui & Accipitrem exanimaret.

ARTICULUS IV.

De Falcone Lapidario. Arbarario & Rubeo.

Aldrov. l. 7. c. 11. FALCO LAPIDARIUS recte Lethofalcus dicitur. Est mediæ inter Peregrinum & Gibbosum magnitudinis. In præruptis petris, & Alpium rupibus nidificat. Regitur & nutritur simili modo quo Peregrinus.

ARBORARIUS quem Gesnerus descripsit, *rostro* erat cæruleo, *oculis* nigricantibus, *pectore* albidis & nigricantibus maculis variegato; pennis alarum nigrioribus; *dorso* nigro, cujus pennarum margines infimos, muculæ ex candido ruffe distinguebant. An idem sit cum Accipitre Fringillario dubitatur. *Nidum* in arboribus exstruit. Rarus ipsius in aucupio usus; jucundum in conflictu cum monedula spectaculum exhibet. Adeo quoque placidus est, ut per sylvas & agros emissus ad dominum redeat. In dissecti ventriculo plumas & Cantharides reperit Gesnerus.

RUBEUS à guttarum seu notularum quibus distinguitur, rubro colore dictus est. Peregrino minor est, nec citius rubere apparet, quam alas exerat. Calor debilis in superficiem corporis effusus, & fumosum humidum, quod ad generationem pennarum excernitur, adurens, rubedinis causa esse putatur. Invenitur in locis planis & palustribus. *Phæniceos* in Moscovia dari perhibent. Albert. l. 10. c. 9. Crescent. l. 23. c. 12.

Volatus est agilis, sed non diu perseverantis. Nam penna rubea, quia mollior, non diu volandi impetum sustinet. *Volatus.*

Facile cicurari, Albertus innuit, difficulter regi Tardivus. Post secundam aut tertiam pennarum mutationem melior; quod remittentibus per ætatem humoribus calidis, non parum temperamentum juvetur. *Vitæ* est minus quam reliqui longæ. *Ingenium.*

Ad istum *duos ex Indiis Orientalibus allatos* Aldrovandus reducit, qui parte anteriore tota & alis internis adeo rubebant, ut qui pronos inspexisset, nihil præter colorem rubeum vidisset. Majorem putat fuisse fœminam; minorem, marem. Mares enim ob hoc ipsum Tertiarii dicuntur, quod tertia parte fœminis sint minores. Mentum in fœmina, macula oblonga cinerea, quæ inferne desinebat, distinguebatur. Pectus quoque ejusdem coloris notulis anteriori sterno raris respergebatur. In mare color rubeus, saturatior & evidentior erat. Mentum nulla macula insigniebatur. Pennæ remiges interioris notis fuscis transversim frequentibus; statoque intervallo distinctis, albebant. *Alii.* Aldrov. l. 7 c 14.

ARTICULUS V.

De Falcone Cyanopode, & illis, qui promiscuo coitu gignuntur.

FALCO CYANOPUS ad quod referri debeat genus, cum quatuor Falconum genera pedibus cæruleis instructa inveniantur, difficile est dicere. Ad Lanarium tamen potius, quam aliam speciem pertinere videtur. Est Falconi Peregrino & magnitudine æqualis, & figura similis: sed in hoc differt, quod dorsum ejus, & exterior alarum pars minus nigredinis, & pectus plus albedinis habeat; alæ sint breviores, cauda longior aliquantum; pedes hyacinthini. Aldrovandus l. 7. c. 14.

Vocem acutiorem, quia humidior, Peregrino habet. Raro aves Pica, vel cornice majores invadit. Plærumque se præcipitaturus, propter metum loco manet, & suspenditur. Audacior evadit, si aucupis accedat præsentia. Qui in Helvetia reperitur, diversus est ab isto. *Vox.*

Nidificat in excelsis juxta aquas, aut profundas valles, petris. Nidis exemptus mansuefit. *Locus.* Aldr. l. 7. c. 15.

fit. Capit Perdices, Columbas, Cornices, Anates, Phasianos, & Tetraones.

Aldrov. l. 7. c. 16. Falcones PROMISCUO COITU geniti, à Peregrinis plærumque proveniunt. Hi enim à parentibus statim expelluntur, & cum suæ speciei conjuges non inveniant, ad speciem alteram quam sibi simillimam invenerint, libidinis tempore convertuntur. Carcanus ex altero parente Peregrino, altero Montano procreatos, *Falcones transversos* vocat. Albertus *quatuor* eorum *genera* ponit. Cæterum, si cum Falcone pedis curælei Peregriuus commisceatur, fere similis Peregrino generatur avis, si cum Lanario nigro, ignobilis Falco niger. si cum Lanario albo, similis Falconi albo, si cum Lanario rubeo, similis colore & figura Falconi rubeo. Patrissant autem plærumque, & ignobilitatem matris, institutio post unum vel alterum annum compensat.

TITULUS V.

De Psittacis.

CAPUT I.

De Psittacis in genere.

Nomen. RApacibus Psittaci subnectuntur, tum quod rostrum & ungues aduncas habeant; tum quod cicures, carnem etiam ipsam devorent. Nomen sortiti sunt, seu

Steph. de urbibus. à Psittace urbe juxta Tigrim celebri, seu ἀπὸ τοῦ τῶν ψιττακίων φύτου. Soli virides Psittaci veteribus cogniti. Psittaci fructus, in intimo quoque cortice & tota nuclei carne, insolenter admodum eundem imbibit.

Descriptio. *Magnitudinem* si spectes, in regione cui nomen dedere, brachium cum dimidio

Scalig. Exerc. 236. longitudine explent. Visus Scaligero qui clathratæ fenestræ fere impleverat spacium. In quadam novi orbis regione Phasianos superant. in insula Banda, columbam nostratem vix excedunt. Alibi, Gallinis, Turdis, hirundinibus, imo Passeribus æquantur. *Color* quoque illis varius.

Scalig. Exerc. 59. sect. 1. In nova Hispania, Æthiopia & ultima India, quosdam totos albos invenies. Circa Tarnassaram septuplici colore superbos; in Ternate Moluccarum una, Brasilia, & Æthiopia rubros: in quibusdam Æthiopiæ sylvis nigros; in Malabar, prassinos; scutelatos, purpureos; cinereos & cæruleos alibi. Bellonius magnos quosdam totos canere, mediocres ex rubro variegari, pusillos nonnullos prolixa cauda, totos virides esse ait. Circa Javam, alii sunt rubri rostro luteo; alii versicolores, candidi quidam. Et quis omnes diversitates enumeret, cum supra centenos magnitudine & colore discre-

Apul. l. 2. Floridor. pantes, curiosi observaverint. Antiquis solus in intimis plumulis & extimis pinnulis, viror, notus erat. Unde Avis viridis dice- Stat. l. 2. Sylv. Ovid. El. 2.

batur. Communia fere omnibus sunt. Caput prægrande, ingenii signum, rostrum, quod qua collo committitur, in solis inferne sub faucibus apertum est, adeo durum, ut ferreis clathris vix parcant. Statius cornu vocet: aduncum idem, ut eo, tanquam

Plin. H. N. l. 10. cap. 43. hamato & semicirculari forma constructo, se cum devolant, excipiat, illi innitantur, liviore sque se ita pedum infirmitati faciant. Mandibulæ superioris, quod ipsis cum solo Crocodilo, & Thæmatopode si Oppiano credimus commune, motus. Lingua quæ cucurbitæ seminis figuram repræsentat cæteris avibus latior. Unde Arist. l. 8. H. A. c. 12.

ἀνθρωπόγλωττος dicitur. Pectus rotundum. Pedum species, quia ante & pone binos habet, rara; illos in regno Æthiopiæ interioris prope mare arenosum, si excipias, quorum quidam sex in pede digitos habent, quidam tres. Crura breviuscula, infirma, & plærumque fusca. Ungues adunci, quibus escam elevant, & ad os extrorsum convertunt. Capitis Anatomiam apud Aldrovandum vide.

Locus. *Locum* ipsorum natalem solam Indiam esse, veteres credidere. Tempore Alexan- Plin. l. 10. cap. 42.

dri M. in Taprobana primum inventi; Pausanias in Cor.

Neronis, in Gaugada Æthiopiæ insula visi sunt; Diodori Siculi, in ultimis etiam Sy- Plin. l. 6. cap. 29.

riæ nascebantur. Avorum temporibus, terræ cuidam supra Caput bonæ spei, nomen ob copiam indidere. In regno Calecut tanta ipsorum est ubertas, ut Oryzam sæpissime depascantur; tanta in Occidentali India, ut Psittacorum regioni inde nomen creverit. Nec Nigritæ in regno Senegæ illis carent.

Nutrimentum. *Victus* ipsis feris adhuc, frumenta, legumina, semen Carthami seu Cruci, quo pinguescunt, cum homo purgetur; fructus omnigeni, cum molli tum duro cortice intecti. Nux etiam myristica, ad quam in Insula Banda sæpissime advolant: Cicuribus, quicquid porrigetur, caro, panis, saccharum inprimis. Bibunt aquam, sed vinum multo libentius, cujus potu non solum lascivi, & solito loquaciores redduntur, sed & humano inebriantur more, & intra bibendum, pedibus suspensi caudam in altum, & caput deorsum ad aquam extendunt. *Nidos* si Cadamusto credimus ex surculis ad tenellos procerarum arborum ramos pensilibus, pilæ modo rotundos, per quam exiguo foramine, construunt, ut serpentum insidiis viam præcludant. Maximi, gallinaceis haud minora ova ponunt, mediocris columbaceis paria, fœcunditatis indicium, ingens illorum in natalibus locis copia; castitatis, quod bini semper, mas & fœmina agere videantur.

Volatus. *Volatus* ipsis in natali solo expeditior. In nostris oris propter cœli frigidioris in clemen-

mentiam minus eo valent, impotentiam, reptandi facilitas, qua sursum, deorsum, & in maximam altitudinem scandunt, ob congruam rostri & pedum conformationem, compensat. Illius unco, dum pedes promovere nituntur, appensos sese sustinent; dum provolant, ne pedes ob corporis deorsum labentis pondus debiles offendant, sese obvio adminiculo apprehenso, eodem velut anchora & præsidio excipiunt.

Vox. *Vocem* articulatam nullam naturaliter habent, quidam etiam fere muti sunt; nec quicquam unica illa voce Perroquet excepta, quæ in ipsorum nomen abiit, ingeminant.

Amicitia. Oppia. l. 2. Cyneget. *Amicitiam* singularem colunt, cum lupo, cum quo simul pascuntur; homine, unde in America relictis sylvis interdiu prope domicilia agunt, & Turture, quod Ovidius notavit. Eleg. 2. 6.

Ingenium. *Ingenio* prope ad hominem accedunt. Accipiunt namque verba & pronunciant articulate omnia; faccilius, si intra alterum ætatis annum docueris: segniores, ferreo in caput verberantur radio. Non sentiunt aliter, propter duritiem, ictus. Sic Ascanii Cardinalis continuatis perpetuo verbis symbolum Apostolicum pronunciabat. Henrici VIII. Angliæ Regis in Thamesin delapsus auxilium implorabat, viginti libras promittens; extractus, quatuor denarios hospitatori suo dari jussit. Meditari eosdem Cardanus addit; Pherecides masculos, eos observare, & deferre, qui venena propinare moliuntur, & in domos important, refert. Quosdam circa Javam intelligere, & ad interrogata respondere, quidam narrant. Non facile crediderim. At pueros interdum imberbes amare; blande attrectatos libidine, ita ut oscula figant, tangi; quosdam pueros ita odio prosequi, ut in eorum capita de sublimi loco non aliter impetum faciant, atque Falco in Anatem; si inter lugentes agant, lamentari, quod Constantinus Manasses in historia Basilii Imperatoris testatur. Saltantes capitis gestu, depressis agitatisque alis imitari, dubitandum non est. Fœminas nunquam aut rarenter humanas reddere voces, Tiraquellus reliquit. Virides macrouros, quibus collum torque rubro cingitur, annulo illo primum apparente, nil præterea discere quidam affirmant. Scaliger acceptas è via publicitus voces reddidisse scribit. In insulis vero S. Michaëlis & Divite simplicitatis tantæ esse, ut ad crocitantem Psittacum innumera, ex arbore in cujus ramis auceps latet, multitudo convolet, facileque se capi patiatur, apud Martyrem legimus.

(Rhodig. l. 3. Antiq. c. 32. — Albert. lib. 23. Scalig. Ex. 236. — Manasses in Annalib. — Scalig. lib. cap. De leg. glo. 1. p. 12. — l. 10. decad. 3. rerum Ocean.)

Usus. *Usus* Psittacorum apud Occidentales Indos in cibo, apud Orientales olim, Æliano teste, sacri habebantur. Heliogabalus capita ipsorum in convivio exhibuit, iisdemque leones, pantheras, & alia animalia pavit. Oblectamenti loco apud Romanos olim fuere. Nam cum Gallinis rusticis & Merulis in publicis ornatibus ponebantur. Viros Psittacos manu gestare M. Cato conqueritur. Articulatam ipsorum vocem in tantum eosdem miratos esse, Suidas author est ut eos Indi mercem fecerint. Unde caveis eburneis, argenteis, vel ex alia pretiosa materia factis includebantur. Indis pennæ ipsorum in magno usu. Ex his imagines varias, papiliones, flores, herbas, pileos & perizomata conficiunt; vestes, aulæa & tapetes contexunt; enses & clypeos exornant, aliaque utensilia miro artificio conficiunt. Sed de plumario opere alibi.

(Ælia. H. A. l. 13. cap. 18. — Lampr. in Heliogab. — Varrol. 3. de re rustica. c. 9.)

De Psittacis vide quoque infra Mantissam N. 4.

CAPUT II.

De Psittacis in specie.

ARTICULUS I.

De Psittaco maximo Cyanocroceo, Maximo Psittaco altero, Psittaco albo cristato, & Psittaco viridi alarum costa superna rubente.

PSittacus maximus Cyanocroceus in aula Ducis Mantuæ ab Aldrovando visus est. Magnitudine bene saginatum caponem exæquabat, ab extremo rostro ad caudam extremam, bicubitalis. Vertex *capitis* erat planus & viridis, rostrum adduncum, in hemicyclum compositum, extrinsecus in perfectam dimidii annuli rotunditatem formatum, palmum longum, totum nigrum; superius longitudine duobus digitis, inferius excedebat. *Oculos* habebat albos & nigros, quos ternæ lineæ nigræ à rostro ad colli initium ductæ, figuram literæ S. jacentis repræsentantes, in longum succingebant. *Guttur* veluti torques nigra ambiebat. Pectus, venter, femora, Uropygium, cauda inferior, crocea erant. *Cervix* superna, dorsum, alæ, caudæ pars superior, colore cæruleo vestiebantur. Qui apud Comitem S. Floræ erat, semel singulo die instante vespera bibebat, notis & familiaribus adblandiebatur. Æstivo tempore aquis se immergebat, aut pluviæ donec totus maderet exponebat, à madore frigore correptus, ad solem se vel focum siccabat, ex podagra mortuus est. *Descriptio.* Aldrov. lib. 11. Ornith. cap. 2.

Maximus Psittacus alter apud eundem Principem fuit. *Corpus* ei non ita ut superiori crassum. *Capitis* vertex compressus, palmo longior. *Rostrum* quam superiori brevius, nec longo adeo hamo incurvum, tres propemodum digitos longum, & totidem, Aldrov. l. cap. 3.

qua capiti committitur latum; mandibula superiore alba, inferiore nigra. Oculorum regio & tempora albescentia. Dorsum, alæ incipientes, gula, pectus, venter, femora, cauda tota superne, punicea. Remigum tegetes secundo in alis ordine lutei, puniceis marginibus, cæruleo velut ocello prope apicem ornatæ, &c. *Psittacus albus cristatus* magnitudine erat columbo domestico par. *Corpus* universum candido plumarum agmine vestiebatur. *Capitis* verticem habebat plumis grandiusculis, sesqui palmum altis, retrorsum nonnihil incurvis, acuto apice denuo antrorsum reflexis, candidis, denis, velut crista perornatum. *Rostrum* cinereum, ad nigrum vergens, qua capiti committitur naribus patulis pervium, ac harum medio tuberculo, quodam tereti clivosum. *Oculos* iride lutea, pupilla nigra. *Linguam* latam, rubicundam. *Caudam* in altum plumis dodrantalibus frequentibus, candidis, surrectam. *Crura* cum pedibus sublutea. *Psittaco viridi alarum costa superna rubente* pullastri anniculi erat corpulentia, *capitis* vertex luteus. *Rostrum* superius extremo nigrum, post subcæruleum, reliqua rubicundum; inferius vero album. Oculi iride croceo aut potius rubente, cincti pupilla nigra, corpus totum viride, parte quidem prona virore flavescente ac diluto, alis vero & dorso saturiore, & qui in maxima & extrema penna remige ad cæruleum nonnihil tendat. Costa superna alarum in tantum rubet; uti & cauda eaque breviuscula, parte inferiore ad latera, rubra in longum macula insignitur; superne vero flavescit.

Aldrovandus c. 5.

ARTICULUS II.

De Psittaco poikilorincho, viridi melanorinchio, Leucocephalo & Erythrocyano.

Aldrovandus l. 11. c. 6. 7. 8. 9.

Psittacus poikilorinchos magnitudine erat gallinæ minores. Corpore plæroque virescens, dorso obscurius, pectore & ventre, interlucente luteo, radicibus ubique cinereis, dilutius. Rostrum superius in parte superiore habebat ex viridi cæruleum; ad latera, colore ochræ, in cujus extremitate macula transversalis candida percurrebat, inferius circumcirca coloris plumbei in medio lutescentis. Vertex plumulis aureis ornabatur. Remiges parte exteriore, ventrem versus, initio virides, paulatim in colorem subcæruleum, seu amethystinum, purpureumve potius terminabantur; nigra cætera. Secundæ in ordine longissimæ totæ luteæ erant. Quæ mediis ferme alis conspiciebantur, ad principium latere exteriore, quod ventrem respicit, primum viridi, dehinc miniaceo obscuro, inde viridi, postremum apice ipso partem violaceo, partim nigro vicissim variabant. *Cauda* duodenis instructa pennis, quarum quæ è latere sunt, utrinq; quaterna, qua enascuntur, initio sui primum virides erant latere exteriori, luteæ interiori, inde rubeo, coccineove colore, tertio ordine denuo viridi, postremo luteo variegatæ. Reliquæ quatuor mediæ totæ virides, at fine sui nonnihil lutei habebant. *Pedes* plumbei, quaterni *digiti* bini ante, retro totidem, ut in Picis Martiis, interiores quidem exterioribus multo breviores. *Ungues* ut rapacibus adunci. *Tibiæ* brevissimæ, nempe inter poplites & talos, digitum longæ sed crassiusculæ. *Psittaco viridi melanorincho* collum, dorsum cum alis virore pleno tinguntur. Costa alæ, qua corpori adnectitur, extrema, coccineo rubet, penna in extremis alis, qua ventrem spectant, est nigra. Uropygium inferius coccineum. Rostrum totum nigrum. Caput & pectus lutea. *Psittacus Lucocephalus* ita ab Aldrovando describitur, &c. Dodrantem & digitum unum longus est. *Rostrum* duos digitos crassum, album: & pars capitis rostro continua item alba. *Oculi* pupilla nigra, iris ferruginea. *Vertex* & *frons*, quæ albent, maculis nigris variegatæ sunt. *Occiput*, collum, dorsum, alæ, uropygium supernum obscuro ac pleno virore tinguntur. Gula & alatum costa suprema rubore cinnabarino. *Pectus* ac femora virent denuo. Pars *ventris* inter femora & pectus interjecta fusco subrubido, aut eo colore, quem pictorum vulgus terræ umbræ vocat, insignitur. *Alarum* latera pennas quasdam, quæ remiges tegunt, easque extremas cæruleas habeat, albo tamen nonnihil admixto. Venter postremus uropygio proximus lutescit. *Cauda* medio rubra, ad latera rubro & luteo; inde cæruleo variegata est. Pennæ pene omnes extremo apice nonnihil nigrescunt, cætera virides sunt. Tibiæ & pedes cinerei. Posset & hic idem ob multiplicem colorum varietatem Psittacus ποικιλὸς, id est versicolor appellari. Est enim coloribus non paucioribus quam septem distinctus, quorum tamen præcipuus est viridis. *Psittaco Urythrocyano*, *caput*, pectus cærulea sunt. *Vertex* summus macula lutea insignitur. *Rostrum* haud ita ut prioribus grande, nigrescit. *Oculorum* regio albicat. Pupilla nigra, Iris fusca. *Ventris* latera sub summis alis lutea sunt. Venter viridis. *Femora* è viridi albicant. *Uropygium* luteum est. Summum *dorsum* dilute cæruleum est. Alarum tegetes viridi, luteo, roseo promiscue conteguntur. Sic remiges & cauda totæ roseo perfusa sunt. Dorsi extrema pars seu lumborum regio flavescit. Caudæ denique pennæ pauculæ, eæque virides obtegunt. *Crura* & *pedes* cinereo imbuuntur, cætera roseo. Hic forte ille est, quem in Tarnasari urbe Indiæ pulcherrimum ac septemplici

ptemplici colore distinctum reperiri Ludovicus Patricius scriptum reliquit.

Articulus III.

De Psittaco Cinereo, Erythroleuco, Torquato macrouro, Minore macrouro toto viridi, Erytrochloro macrouro, Erytrochloro cristato, & aliis & Gesnero positis.

Aldrovandus l. l. 11. c. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16.

Psittaco Cinereus ex Mina adfertur, & à potissimo partium colore ita dictus est. *Corpus* enim totum cinereo obscuro, seu potius æqualiter subcæruleo tingitur, remiges paulo saturiore visuntur. *Oculos* macula candida cingit. *Cauda* vix ultra extremas alas protenditur, & tota cinnabarino colore tincta est.

Psittaco Erythroleuco magnitudo est caponis grandiusculi, corpus candidum, post rema tergi pars, uropygium, cauda tota, alarum remiges miniacei coloris. Rostrum unco quam in aliis longiore.

Torquatus macrourus solus antiquis cognitus fuit. Caput & corpus omne habet viridi. Rostrum minaceum. A rostro inferiori sub mento &c. *Minor macrourus totus viridis* in Hispaniola reperitur, nec totus turdo major est. Rostrum habet superna parte rubrum, inferna è rubro ingricans. Iridem oculi rubicundam & croceam. Corpus herbaceo virore amœnum. Pedes & tibias rubicunda.

Erytrochloro macrouro ex Japonia allato, corpus quatuor coloribus, quorum potiores viridis & ruber insignitum erat. Verticem habebat planum; rostrum rubeum, exiguum, & inferius etiam aduncum. Retro & ante oculos maculam cæruleam. Caudam corpore toto longiorem.

Erythrochloro cristato alæ, cauda ac crista, quæ sex pennis, tribus majoribus, totidem minoribus constabat, sunt rubri coloris, corpus reliquum viridis.

His adde *Psittacum Erythrocyanum*, nec non *Erythroxantum* Gesneri; quorum *ille*, parte supina rubet, alis superius in flavo viridibus, cætero cæruleis; cauda partim rubra, partim cærulea, *hic*, illi per omnia simillimus, in hoc tantum discrepat, quod per medium alarum plurimum flavioris coloris habeat, nonnihil etiam in cauda.

Huc etiam Aldrovandus Avem illam, quæ in Hispania capta, magnitudine erat fringillæ; rostro nigro, adunco; capite, collo viridi, vertice ut in Garrulo Bohemico crista insignito; alis cæruleis, extremo nigricantibus; uropygio ferrugineo; femoribus albis; pedibus nigris; digitis quaternis, binis ante, retro totidem; refert.

TITULUS VI.

De Corvino genere, & aliis nonnullis Avibus, quibus rostrum durum ac robustum est.

CAPUT I.

De Corvo.

Corvus, Græcis, seu à colore nigro seu à capitis magnitudine κόραξ. L. Floro Satyra avis, seu propter salacitatem. Virile enim membrum veteres Græci σάθη appellabant; seu à Satyra palude, quæ & Pomptina, viginti quatuor olim urbium capace loco, dicitur. Locus ipsi post Psittacos vel eam ob causam datur, quod & ad rapacium naturam accedat, & oliam apud veteres in tanto precio fuerit, ut per illum jurarent. Magnitudine Cornicem superat, & adeo est ater, ut præ nimia nigredine cærulæus quodammodo appareat, nec ab aquis mutetur. *Rostrum* habet aterrimum, nonnihil aduncum utrisque marginibus incidens; *Oculos* lucidos; *Linguam* in apice latam, ad radicem rotundam, nigram. Visi tamen in Septentrionalibus regionibus, Anglia, Neapoli apud Alphonsum Siciliæ Regem, Lestorum Indiæ extra Gangem regione, quin & tempore Aristotelis, albi; seu quod ob aspectum nivium in nivosis locis tales nascantur, seu quod frigus id efficiat, seu quod alimento id attribuendum sit. *Interiora* ejus si attendas, *gulam* patentiorem prope ventriculum pro ingluvie habet. *Fel* renibus, & parte tantum altera intestino jungitur. *Excrementa* alba esse apud Horatium legimus. Cuidam vero apud Livones & Botnios generi, quod *marinum* dicitur, rostrum dentium fere instar serratum, sed forte falso, adscribitur.

Descriptio. In Histor. Val. Corvini. Rhodig. Antiq. lect. l. 29. cap. 25. Aristoph in Avibus. Scalig. ad lib. 2. de caus. plant. c. 17. Olaus Magn. l. 19 cap. 8. Aristoteles l. 5. de gener. cap. 5. Arist. H. A. l. 2. c. ult. Arist. H. N. l. 2. c. 15.

Quantum ad *Locum*, in Asia non nasci Theophrastus prodidit. Locis desolatis, humidis, excultis, turribus, celsis ædificiis, morari, nec ea, dummodo cibus suppetat, deserere; in agris uberrimis gregatim ferri, & ejus frequenti suo numero bonitatem, quam innata sagacitate cognoscunt prodere, compertum. Binos per sterilem & infructuosum campum, nec non arctiora loca volare, quod non satis cibi pluribus, unde in Cranone Thessaliæ oppido nunquam plures duobus reperiri, à quibusdam notatum. In Galliæ oppido, quod Corvatum dicitur, annos plus, quam centem egisse, Albertus nescio, qua fide refert.

Locus. Plin. H. N. l. 10. c. 29. Esa. c. 34. Theon. in Aratum. Æl. l. 2. de Anim. cap. 48. Arist. H. A. l. 9. c. 31.

Victitat corvus frumento, pomis, ficubus, cerasis, quæ cum pediculus deglutit, & dum binis è pastu, horis pulpam rejicit, ossa evomere solet; nec non vermibus, hinc aratoris vestigia rodit; piscibus, unde apud Anglos lege sub gravi mulcta cautum, ne quis

Nutrimentum. Athen. l. 13. Aldrov. Ornithol. l. 12. c. 1. Bellon. lib. 6. de avib. cap. 1.

quis vim corvis inferat, cadaveribus, quæ si non attingit, infecta esse conjiciuntur.

Plin. H. N. l. 10. c. 47.

Quin nec à vivis animalculis abstinet. Alaudam & passerem devorasse visus est, pullos vero alimonia destitutos, parentem ipsum invadere, & devorare Ælianus author est.

Ælianus l. 3. de Anim. c. 43.

In Bothnia non tantum lepores & cuniculos interimant; sed agnorum etiam & arietum stragem edunt. Constitutum è publico præmium, qui eos occidissent. *Potus* est vehementer appetens. Tradendum putavere memoriæ quidam, visum corvum per sitim lapides congerentem in situlam monumenti, in qua pluviæ aqua durabat, sed quæ attingi non posset, ita descendere paventem, expressisse tali congerie, quantum potaturo sufficeret.

Æl. l. 1. de Animal.

Æstivo tamen tempore sexagenis diebus, dum ficus maturescunt, non bibit, seu quod, nisi Hyginus fallit, guttur pertusum, dum ficus maturescunt, habeat; seu quod eo tempore relaxatione alvi se laborare sciat.

Generatio.

Plin. l. 10. c. 12.

Generationem quod attinet. Ore coire vulgus prodidit, inde fellatorum ipsis nomen, sed falso. Nam & vulvas habent, & ova juxta septum, nec cogitare quomodo semen per ventriculum, qui semper quod injectum est concoquit, perveniat, absurdum est, & visi duo Avicennæ, qui aliorum congrediebantur more.

Arist. l. 3. de gen. Anim. c. 6.

Rostrorum fit inter eos ante coitum conjunctio, seu ut alii, cantu prius quodam velut hymenæo demulcentur fœminæ; tum mares admittunt, hinc exorta fabella.

Oppian. l. 1. de Aucupio.

Ponit bina, sæpe quaterna aut quina *ova*, post viginti dierum incubatum *pulli* excluduntur. Exclusi, forte quod color ipsis sit albicantior, negliguntur à parentibus, & ad septimum diem, quo atrocem induunt, seu cœlesti rore, ut Cassiodorus credit, seu à muscis prætervolantibus aluntur.

Greg. M. Moral. l. 30. c. 8.

Agniti recipiuntur in curam, donec firmiores evaserint, mox pulsi, quæ sunt ad vivendum necessaria inquirunt. Circa Cranonem tamen singula perpetuo paria degere, & genitores soboli loco cedere Plinius asserit.

Plin. H. N. l. 7. c. 48.

Ætatem eis longævam Hesiodus tribuit, fabulose si γενεὰν pro centum sumas annis; verisimiliter si pro uno, intra quem & omnia, quæ terra profert perficiuntur, & ipse homo in utero: Sic longævitas intra CVIII. annos consistet.

Plin. H. N. l. 8. c. 48.

Vox eidem minime sonora, quamvis cantare Plautus dixit, quia crocitat, raucedine & stridore aures offendens; hanc seu propter diversos effectus, seu imbrium & ventorum instantem incursum, ita mutat, ut Fulgentius sexaginta quatuor diversas habere dixerit.

In Aulularia.

Lucret. l. 4. de Natura rer.

Virg. Georg. l. 1.

Odoratu cum vulture fere certat, in *volatu* tardior & gravior est, ideo non mirum aliquando populi clamore dissono gravius ictum, ὥσπερ, ἐμβροντητον decidisse.

Plut. in Flaminio.

Ingenium.

Mores & *ingenium* admirationem merentur. Ad trigesimum & quadragesimum una viventes, conjugii jura servant, uno defuncto alter per vitæ reliquum viduus permanet. Nummos quidam Erfordiæ furabatur, & sub lapide abscondebat.

Albert. l. 23. de Animal.

Alter Augustum ex Actiaca victoria reducem, verbis, Ave Cæsar, victor, Imperator, salutavit, viginti millibus seu D. aureis solatis emptus.

Macrob. l. 2. Satur. c. 4.

Plin. A. N. l. 10. c. 43.

Quidam sub Tiberio Principe singulis matutinis in rostra evolans, in forum versus, Tiberium, deinde Germanicum & Drusum Cæsares nominatim, mox transeuntes P. R. salutabat. Occisi funus innumeris elatum est exequiis, interfectus, qui occiderat. Taceo illum sutoris, Cæsarem salutare edoctum, in quo opera & impensa periisset, nisi operam & impensam periisse, eloqui potuisset.

Macrob. l. c.

Nec non illum, qui Cunradum coquum in fame implorabat, adeo expresse ut ab homine vocatus crederetur.

Scalig. Exerc. 237.

Difficillimum elementum, optime exprimunt. Venatici (primum Ludovicus Gallorum Rex instituit) perdices & corvos feros venantur. Phasianos aliquando.

Scaliger.

Amicitia.

Amicitiam naturalem colit, cum lauro, quem depasto Chamæleonte comedit, cum asaro & aro; quibus remediis in quibusdam morbis utitur; cum salice Amerina, qua tanquam amuleto nidum munit; cum Coracio, qua vim toxici degustati frangit; cum Oenuta qua se ad ebrietatem exhilarat.

Ruell. l. 1. de Nat. stirp. c. 2.

Arist. de Mirabi- lib.

Inimicitia.

Inimicitias autem gerit, cum Milvo & Percnoptero, propter cibum, cum Æsalone, propter ovorum fractionem, Chamæleonte, Circo, Turture; & aliis. Cum Erucæ semine, quo interit.

Cicero. l. 1. de Natur. Deorum.

Arist. H. A. l. 9. c. 1. Ælian. l. 6. de Animalib. c. 46.

Præsagium.

Tempestatem plenam *præsagiunt*, si cum singultu quodam diu multumque vespertino præsertim crepusculo latrant; & si de arbore pendent alas sæpenumero motitant. Serenitatem, si contra solum hiantes mane per arborum ramos plumas & alas expandunt, si privatim primo crocitantes, mox turmatim congressi liberius vociferantur, aut si sub nocturnum crepusculum gregatim versantur, & dum separantur summo crocitando ad nidos advolant.

Plin. H. N. l. 18. c. 39. Æl. l. 17. de Animalib. c. 7. virg. Georg. 1.

Usus.

Usus eius in Medicina aliquis est. Pulli mense Martio combusti contra Epilepsiam propinati sunt. Ova ad denigrandos pilos adhibebantur; à Villanovano ad Epilepsiam commendantur. Cor portatum vigilias inferre quidam asserunt. Pes à collo pueri tussientis suspensus eum, si Psello credimus, sanat.

CAPUT II.

De Cornice in genere.

Descriptio.

QUæ Latinis Cornix, Græcis vulgo κορώνη, hæc iisdem hodie κουρώνα vel κούρακα. Polyrrhæniis Cretæ populis κόμβα,

Vari-

tudine vincit graculos. Roſtrum, crura, & totum corpus habet undiquaque nigerrima, (falſus Strabo, dum peculiare eſſe

Strabo lib. 3. Georg.

Hiſpaniæ, ut nigræ ibi ſint cornices ſcribit) illud tamen, duriſſimum alias & acutiſſimum, prope caput albicat, ſuperiori parte barbulas quaſdam veluti ſetas circa palpebras habet, inferiore nigra, eaque minima veluti granula. Albam, capite nigricante, cæteris alarum apicibus in rubedinem vergentibus, Rhodiginus vidit.

Rhodig. Antiq. lectiom. lib. 11. c. 11.

Verſantur circa urbes, domos, maris ripas, fluminum littora & ſterquilinia. In Britannia ingens ipſarum copia, quoniam

Locus.

in pabulo humido ejus ſoli vermes abundant.

Victus.

Victitant frugibus, nucibus, olivarum baccis, vermibus, piſcibus, & carnibus, & vere πάμφαγοι dicuntur.

Ariſt. H. A. l. 8. cap. 3.

Generatio. Ælian. de Animal. l. 3. c. 9.

Generationem earum quod ſpectat, *Nidulantur* in ſummis arborum frondibus. Non temere nec impudenter inter ſemiſcentur, & eandem cum corvis in conjugio fidem ſervant: hinc ſolitariæ cornicis occurſus, malum in nuptialibus auſpiciis omen: eliminare cornicem virgo jubebatur. *Ova* pariunt poſt ſolſtitium gemina, natura ita

Aphrodiſ. l. 2. Probl. 64.

diſpunſante, ut quæ diu vivunt pauca procreent; *Incubant* fœminæ tam impenſe, ut aſſiduo, in incubitu plumas exuant. Pul-

Iſidor. Orig. lib. 12. c. 7.

los à cauda de ovo exire, ſeu pedibus primo prævolutis, falſum; cœcos naſci veriſimilius eſt.

Ariſt. de Generat. l. 4. c. 6.

Non prius paſci quam plumis veſtiri incipiant, vulgo creditur. Volandi

Ariſt. H. A l. 6. c. 8. Iſidor. lib. cap.

potentes diu proſequuntur, & avolantes ſubinde comitantur, ideo juſta naturæ talione & decreto, quantum tempus impendere in fœtibus educandis, tantum & ipſæ ſenio confectæ, à pullis ſuis aluntur.

Porphr. περὶ ἀποχῆς.

Male à ſolſtitio æſtivo *habent*, ſeu quod ſcapie & lepra afficiantur, ſeu quod carnes à lupo ſemeſas comedant, *Ætates* ipſi

Plin. l. 7. cap. 48.

humanas ter tres authores tribuunt. Aratro ἐννεάγηρα κορώνη dicitur, forte quod diu vivat πολύγηραν namque Theon exponit. Ariſtophani πέντε γενεὰς ἀνδρῶν ζώει, quinque generationis virorum vivit. *Vox* ipſius eſt κρώζειν vel κράζειν, ob aſſiduitatem obſtreperi cantus, garrula & loquax dicitur. Quam-

Odyſſ. ε.

vis vero eas τανυγλώσσας Homerus vocet, id

Plin. l. 10. c. 43.

eſt lingua longa & extenſa, tamen tempore Plinii allata, è Bætica, plura contexta verba exprimens, & alia atque alia crebro addiſcens.

Volatus.

Volat celeriter. *Graditur* lente inſtante pluvia, celeriter dum pullos paſcit.

Affectus. Ariſt. H. A. l. 9. cap. 1. Plin. l. 10. cap. 74. Ælian. de Anim. l. 3. cap. 9.

Amicitias colit, cum Ciconiis quibus maria tranſvolantibus Ducem ſe præbet, & cum Ardeola, cum qua contra vulpem pugnat. *Inimica* eſt, Noctuæ cujus ova meridie abſumit; Muſtelæ, quod ipſius nidos ſæpe diripiat; & cum Tympano ave, quam occidit.

Ingenium.

Ingenium earum & ſingularem ſolertiam multa oſtendunt. Si nucem perfringere nequit, in altum ſublatam ad ſaxa & tegulas præcipitat. Verbenacam ſupi-

Plin. H. N. l. 10. cap. 12. Zoroaſtr. in Geop.

nam nidis imponit, ut ab iiſdem blattas aliaſque beſtiolas abigat. Apud Marrem Ægyptiorum Regem educata, literas, quocunque, juberet, detulit. Mortuæ ſepul-

Ælia. H. A. lib. 6. cap. 7.

chrum ad lacum Myridis prope Crocodilorum urbem erectum eſt.

Uſus.

Quantum ad *Uſum* cerebrum coctum & in cibo ſumptum inveteratis capitis doloribus remedio eſſe Plinius teſtatur. Car-

Plin. H. N. l. 20. cap. 6.

nem in morbis chronicis utiliter ſumi, nidum corpori illitum vitæ dies prolongare, olim vane creditum eſt.

CAPUT III.

De Cornice in ſpecie.

ARTICUL. UNICUS.

De Cornice Frugivora, Cinerea, & Cæruleo.

Deſcriptio.

Cornicis tres ſunt ſpecies. *Frugivora* nempe, *Cinerea* & *Cærulea*. *Frugivoram* σπερμολόγον Ariſtoteles vocat, frugilegam & granivoram alii. Nigra eſt tota, roſtro excepto, quod albicat. Magnitudine eſt inter Corvum & Cornicem media.

Victus.

Victitat ut diximus frugibus, nec tamen lumbricos reſpuit. Quia Ardea in earum nidis *nidulari* ſolet, ideo circa villas nobilium, qui Ardearum aucupio delectantur, in ſummis arboribus impune nidos faciunt. Angliæ ſunt maxime infeſtæ. Ideo olim ſancitum eſt, ut funditus extinguerentur; precium occiſori daretur.

Cinerea Turnero Marina dicitur. Minor eſt Spermologo. Dorſum totum, collum ſuperius, alarum latera, nates & totum ventrem cinerea habet. Æſtivo tempore altos montes *incolit*, in quibus ſoboli propagandæ incumbere, ex eo colligi poteſt, quod nullibi in planis nidulari reperiatur. Sub autumni finem ad plana deſcendit, ibique totam poſt hyemen prope oppida & pagos degit. Fit id ob rupium aſperitates, & nives continuas; vel ob intolerabilem frigoris ſævitiam. *Victus* ipſius idem qui nigræ. Quadrupedum, hominum ſuſpenſorum cadavera & piſces affectat: nec à lacticiniis abſtinet. Geſnerus in diſſecto ventre, quaſdam quiſquilias, & cortices granorum, nec non ſubſtantiam quandam albam, pinguem, ex iiſdem forte granis concretam & lapillos invenit. Nunquam in Helvetia nidulari dicitur. In inferiore Germaniam cibum à plebecula admittitur.

Cæruluam cornicibus, quamvis vix ſciri poteſt, an ex earum ſit numero, Geſnerus, Kentmannus & Aldrovandus annumera-

Aldrov. lib. 2. Ornithol. cap. 5.

runt. Cæruleo paſſim colore, in capite, alis, cauda,

cauda, circa Uropygium & tota parte supina, nitet, alibi sinceriore, alibi viridi admixto. Dorsi & colli proni color fuscus est: majores alarum pennæ nigræ. Crura fusca, & pro corporis proportione parva habet. Reperitur trans Albim in saltu Luchoviano, & sylvis finitimis. Versatur in locis non frequentatis. A projectis, præter cætera, cadaveribus victitat, & nidum ut upupa ex oleto construit.

CAPUT IV.

De Graculis in genere, & in specie.

Varro l. 4. de Lingua latina. Quintilia. l. 1. Instit. Orat.

GRaculus seu quod gregatim volet, quæ etymologia Quintiliano improbatur, seu quod jacta segetum semina plurimum gerat, seu quod ex olivetis cubitum sese recipiens binas baccas pedibus, ore vero tertiam ferat, dicitur.

Victus. Plin. H. N. l. 10. c. 29. Ælian. l. 3. de Animal. c. 12.

Victitat præter segetes, carnibus glandibus, & locustis. Unde à Lemmi insulæ incolis, quod adverso volatu locustarum exitio occurrat, colitur.

Ad *coitum* verno tempore excitatur.

Vox. *Affectus.* Ælian. l. 9. c. 1.

Vox ipsius est κολοιᾶν ἢ κλώζειν, ut Pollux tradit, quorum istud & Gallinaceo quodam generi tribuitur. *Amicitiam* cum Gavia gerit, hospitalitatem cum Accipitre. Hoc Homerus sub Hectoris & Æneæ Græcis infensissimorum exemplo prodidit. Avem congregem esse, vel vulgaris paræmia, semper graculus assidet graculo ostendit. Mas mortem potius subit, quam conjugem derelinquat, altero mortuo, alter dolorem perpetua viduitate testatur.

Ælian. l. 9.

Loquacissimi sunt, coitus inprimis, & quo pullos enutriunt, tempore. In vini potu mira ipsis lascivia. Manibus retenti, oculos impetere maxime solent, seu quod effigiem suam in illis cernentes, velut ad cognita desideria tendant, seu quod à rebus fulgentibus & mobilibus quales oculi, facillime alliciantur. Cicures voces pronunciare discunt adeo, ut è caveis emissi sponte sua eas repetant. Matutino, vero suboriente sole tempore, citius eas capiunt, & memoriæ tenacius mandant. Suetum id & veteribus. Paxillos enim in parietibus domi suæ, quibus insisterent faciebant. Epileptico morbo obnoxii, velut extincti ex arborum, tectorumque culminibus decidunt. Annuum fastidium lauri purgant folio.

Nicolaus Leonicus. Brujer. l. 15. c. 78. de recibaria. Aristoph. in vespis. Dalech. in Plin. l. 3. c. 22.

Usus. *Usus* ipsorum apud plurimos in cibis.

Generatio. Arist. H. A. l. 9. c. 24.

Quantum ad *genera*, tria Aristoteles posuit, quartum palmipes, tria & Gesnerus, Tullam nempe Becuam, & Taham. Nos *Coraciam*, *Pyrrhocoracem*, & *Lupum* seu *Monedulam* ponimus.

CORACIA magnitudinem habet cornicis, illa inprimis, quæ nigra & pamphaga. *Rostrum* quatuor fere digitos longum, quodammodo arcuatum, coloris punicei, seu inter aurantium, rubrum & subflavum medii. *Pedes* ejusdem coloris, unguibus exceptis, qui simul cum toto corpore sunt nigerrimi. *Incolit* præruptos montes, & raro ad plana descendit. Cicur simila ex lacte, carne, pane, & tritico vescitur.

Plin. H. N. l. 10. c. 48.

PYRRHOCORAX Cornice est minor, Monedulæ æqualis, luteis cruribus & rostro, quod parvum Turnerus, in extremitate nonnihil aduncum Bellonius dixit, cætera nigerrimus. Tam *frequens* est in Alpibus ut peculiarem Alpium Plinius scribat, sed & in Anglia, Creta, Cycladibus monte Jura & alibi reperitur. Apud Rhætos hyeme duntaxat cernitur. Agros frumento confertos *depascitur*. Altum vociferat, & *vocem* Merularum acutam, ac ad fistulæ sonum nonnihil accedentem imitatur. Ex ejus volatu alto frigus augeri, humili minui quidam colligunt. Pulli in cibum pauperioribus mensis cedunt.

Bellon. l. 8. c. 6.

MONEDULA, Aristoteli λύκος omnibus nota avis est. Caput, pedes, totumque corpus & rostrum nigra sunt. Nigredo de cinereo aliquid participat; *rostrum* circa narium foramina albicantibus punctulis insignitur, prope ventriculum gulam pro ingluvie patentiorem habet. *Loca* plana amant, sed & in altissimis turribus sæpe tam numerose nidificant, ut in una centum interdum nidi conspiciantur. Quia frumenti aliorumque granorum, ubi satiata fuerit reliquias terra recondit, & spicas sub sequenti anno ex iis colligit, ideo frumentum serendi rationem hominibus ostendisse creditur. Auri & argenti furacitas in ea mira. Unde Monedula à moneta dicta creditur. Gaudet in capite fricari, quasi pruriret, ideo carnem ejus pruritum inducere Albertus credidit.

Arist. H. A. l. 9. c. 24. Plin. H. N. l. 14. c. 17. Ovid. l. 7. Metamor.

Est & aliud Monedulæ genus, quod collum habet albo torque circumdatum, forte illud quod Hesychius & Phavorinus στεφανίαν seu coronatum dixere, forte & illud, quod in Helvetia circa Tugium albo circulo collum ambiente distinctum, cætera alteri simillimum, reperiri, Gesnerus prodidit.

CAPUT V.

De Picis in genere.

PIcai, quæ Atticis κίττα communiter κίσσα, Laconibus κεῖσσα, Hesychio & Phavorino βάσκιλλος, & κραγγὼν, aliis σίττα, κίσσα, & ποίκιλις dicitur.

Genus. *Genus* ipsarum unicum duntaxat agnovisse Aristoteles videtur. Alii in *urbanas* & *sylvestres* dividunt. In nulla non regione obviæ sunt. Glandaria in Batavia rara.

Victus. *Victum* si attendas, est pamphaga. Suum alveos quandoque cibi causa petit, & quosvis acrodryos fructus. Visa passerem devorasse;

Cardan. l.7.c.35. de variet. rer.

voraſſe, ſed & una, à cancro, quem è fluvio abreptum in arborem vicinam portaverat, collo ſub forcipibus compreſſo, miſere interempta legitur. In libidinem valde ſunt proclives.

Generatio.

Ova circiter novem parere; multos ſed imperfectos imo cœcos pullos excludere

Ariſt. H. A.l.9. cap.13.

Ariſtoteles prodidit. In nidis conſtruendis ſingulari utuntur artificio. Nam eum in locis ſpinoſis figunt, terra intus obliniunt, foris in circuitu, infra & ſupra ſpinis diligentiſſime muniunt, foramen unum (duo quibusdam placent) idque arctiſſimum pro introitu relinquunt. Ova verò interdum alio transferunt. Binos frequenter exſtruere; ut qui pullis inſidiantur dubios reddant, prodidere nonnulli.

Volatus ipſis raro altus, quem etiam alarum brevitate impeditæ parum protrahunt. Saliunt, & caudam more Motallicæ

Onomaſt. l.5.c.13.

perpetuo moverit. Κίττας κιτταβίζειν Pollux ſcribit; ſed ſingulis fere diebus imo horis, vocem mutare, & unius cujuſque ani-

Pauſanias in Arcadic.

mantis imitari, certum. Puerili vagitum expreſſiſſe quandam, alteram hœdi primum veluti à matre ſeparati querulam vocem ediſſe, mox vituli inſtar mugiiſſe, ovis more balaſſe, tandem adinſtar paſtoris, cum poſt paſcua oves ad potum deducit, ſibilaſſe, fide digni authores prodidere.

Plut. l.de ſolert. animaliū.

Aliquid illi apud Plutarchum ne ſubfuerit metuo, quæ alioquin loquaciſſima, auditis Romæ buccinatoribus obſtupuit, paucos poſt dies quaſi expergefacta, omnem eam buccinatorum hormoniam ſumma cum admiratione expreſſit.

Affectus. Ariſt. H. A.l.8. cap.3. Plin. H. N.l.10. cap.29.

Infeſtantur ab Alucone & ulula. Epileptico eas corripi morbo quidam prodidere. Variæ quotannis cum rapæ feruntur, calveſcere, proprium. In Auguſto id fieri Geſnerus prodidit.

Uſus.

Uſus ipſarum & in *cibis* & in *Medicina* aliquis. Glandariæ Bononiæ in foro venduntur, ſed duræ carnis ſunt; Athenæus tamen Cothyin Thracum Regem appoſuiſſe teſtatur. Quidam ſeu vino albo ad conſumtionem coctas, ſeu in olla toſtas, & in pollinem redactas, ſeu diſtillatas, oculorum hebetudini, rubori, & dolori prodeſſe, prodidere. Nonnulli vivam in partes diſſectam, laborantibus articulis imponunt.

CAPUT VI.

De Picis in ſpecie.

ARTICULUS I.

De Pica varia ſeu Caudata, Caudata Indica, Glandaria, Garrulo Argentoratenſi, Pica Marina, & Perſica.

ARiſtoteles unicum duntaxat genus Picarum, glandarium nempe ponit. Plinius id duplex, ſumpta à pedibus differentia, facit, nec de vario reticet. Nos & has, & quæ ſequentur, huc pertinere credimus.

Variæ ſeu Caudatæ caput dorſum, collum, pectus, alæ femora, cauda, pedes eorumque; digiti atque ungues aterrima, extremum alarum albicans, dorſum & cauda & maxima nigredine virideſcendentia, tota ventris ſuperficies candida.

Caudata Indica quam Aldrovandus exhibet, ex Japonia allata erat. *Roſtrum*, tibiæ & pedes rubeſcebant. *Caput* totum & collum, quod torquis albus ambit, erant cærulea, *dorſum* & ſcapulæ ferruginea. A ſuperiore roſtri parte inter utrumque oculum macula tres fere digitos longa, & pollicem lata punctulis ſeu potius lineolis nigris transverſalibus conſperſa ad dorſum uſque protendebatur. Alarum pennæ veſtitrices caſtaneæ, ſed lineis nigris craſſiuſculis per longitudinem poſitis reſpargebantur, reliquæ virides erant. *Pectus* & venter ad anum uſque candeſcebant, &c.

Glandaria, Ariſtoteli μαλακόκρανης ſeu Molliceps, recentioribus Græcis καρακάξα, aliis Picata Granata dicitur. Differt à varia, tum magnitudine, tum maxime colore. Habet ad alarum latera tranſverſales notas cæruleas, quales in nullo ferme volucrum genere conſpicias; tam amplum oris hiatum, ut glandes integras deglutiat. *Nares* plumis albis & nigris operiuntur. *Roſtrum* aliquantulum recurvatur, *lingua* bifida eſt. *Color* corporis varius eſt. Nam cervix ex rufo & cæſio mixta eſt. Uropygium candicat, dorſum palleſcit. Cauda longiuſcula eſt; & duodecim pennis nigris conſtat.

GARRULUS Argentoratenſis à garritu, & loco in quo maxime degere ſolet, nomen ſortitus eſt, veteribus vel ignotus, vel ſaltem non deſcriptus. *Caput* ipſi craſſum colore ex cæruleo & viridi mixto, maculis per longitudinem albis, quæ per totum pectus ventremque deorſum feruntur. *Roſtrum* mari duos digitos longum, craſſiuſculum, aliquantulum recurvum. *Oculi* magni, nigri, *Dorſum* à ſecunda, vel tertia vertebra ad Uropygium uſque caſtaneum. *Alarum* color varius. *Cauda* ſuperna parte vireſcit, inferna partim violaceo, partim cæruleo permiſcetur. *Fœmina* toto cœlo à mari diverſa eſt. *Caput, collum, pectus, venter* ex caſtaneo ad Leucophæum vergunt. *Roſtrum* eſt craſſius. *Alæ* prope ſcapulas cæruleæ, mox ex cœruleo virides, remiges nigræ. *Cauda* latiuſcula, ex viridi & cæruleo ad fuſcum inclinans.

PICA MARINA, quæ & Gaza dicitur, tota, caput, cervicem, pedes, & alarum partem ſi excipias, ſubviridis apparet. *Roſtrum* habet robuſtum, paulo quam in Picis longius. *Capitis verticem* coloris caſtanei

D 2 diluti,

diluti, inferiorem ejus partem ad tempora luteam. *Digitos longos*, pedes insigniter aduncos, secundi ordinis alarum pennas ex castaneo dilutas.

Pica Persica, tota fere subfusca est, rostrum habet breviusculum & albicans. Oculos albos. Alarum secundi ordinis pennas, cum Uropygio, & prioribus in cauda luteas, pedes subcæruleos, tabellis nigris insignes.

NB. *De Picarum generibus quibusdam exoticis vide Mantissam.* Num. 5.

Articulus II.

De Garrulo Bohemico, Gesneri, seu Ampelide Aldrovandi.

Descriptio. Aldrov. l. 12. Ornit. c. 18. Avem, quæ Garrulus Bohemicus Gesnero dicitur, Ampelidem, à potiori victu, Aldrovandus appellat. Magnitudine Merulas exæquat. *Caput* habet quodammodo compressum, coloris ferruginei, more alaudæ cristatæ apice retro vergente, coloris versus rostrum sub castanei diluti, retro subcinerei ad fuscum vergentis, terræ Umbriæ haud dissimilis, insignitum. *Collum* breviusculum, antica & postica parte nigrum, ad latera ruffum, prope rostrum candidum. *Pectus* castaneum dilutum ad roseum vergens. *Dorsum* subcastaneum, prope Uropygium leucophæum. *Ventrem* totum subcinereum. Exteriores *alarum* pennas nigras maculis spectatu jucundissimis insignignitas. Nam primæ numero septem solidæ & quodammodo cartilagineæ albæ sunt, appendices cinnabaris instar rubescunt, has aliæ maculis luteis perornatæ, literam L. figura experimentes subsequuntur, sicque dispositæ sunt, ut in quibusdam septem, in aliis sex, in quibusdam quinque tantum appareant. Ultimæ maculas albas habent. Cauda maris decem, fæmellæ duodecim pennis constat. *Interiora* si spectes, ex Anatome habeto. *Intestina* in dissecta duos dodrantes longa fuisse, absque revolutionibus & anfractibus, ideo celerius fæces excernebat. *Ventriculum* in medio epatis velut reconditum, exiguum, carnosum & duro callo obductum; tunicam in eo substantiæ diversæ, uveæ quoad colorem non dissimilem, durissimam & quasi cartilagineam; *Iecur* in duas partes æque divisum, pro sua magnitudine maximum. *Lienem* exiguum, linguæ humanæ figura, oblongiusculum: *Pericardium* duplicatum, & veluti pinguedini mersum: *Pulmones* qui in omni fere avium genere ad medias usque costas protenduntur, colli & dorsi vertebris & costarum duntaxat superiorum principiis adhærentes; *asperam arteriam* in principio laxiorem & ovalem, mox angustiorem, tandem latiorem iterum: *Linguam* duram & osseam, & in extremo, ubi velut alas quasdam habere & sagittam præ se ferre videtur, bifidam, & quasi in duas aciculas divisam. *Os hyoides*, quod reliquis animantibus pro implantatione linguæ datum est, ab osse occipitis ad latera foraminis, per quod spinalis medulla à capite ad dorsum transmittitur, originem suam deducere, & ubi ad radicem linguæ conjungitur, acutissimum angulum efformare videbatur. Ejus medio asperæ arteriæ caput insertum erat. *Oculi* intus adeo magni, ut cerebri ipsius magnitudinem superare viderentur. *Cerebrum* sphæricam referebat figuram; superiores ipsius ventriculi ad mediam regionem capitis collocabantur.

Locus. *Locum* si attendas, Bohemiæ quidem peculiaris est, sed migratoria eadem. In Italiam delatæ, in Placentino & Mutinensi agro, ubi XL. simul capiebantur, morabantur; in Ferrariensi, nullæ visebantur, forte quod terræ motum ibi futurum præsensissent. Anno 1552. inter Moguntiam & Bingam, in tanta copia apparuere, ut, qua transvolarent, ex earum umbra, veluti nox induceretur.

Victus. *Victus* ipsis uvæ, ligustri, juniperi, Cynorrhode baccæ, pineæ nuclei, uvæ passæ, poma, amygdala. Baccas hederæ, carnem, & frumentum nonnisi famelicæ attingunt. *Volant* pernicissime & gregatim.

Vox. *Vox* earum erat ziziri, unde forte zinzivellæ quibusdam dicuntur. Facile cicurantur.

Cibum sibi invicem offerunt, mas fœminæ, fœmina mari. *Caro* saporis est in cibo gratissimi. Nec ergo vere esse Pica videtur, quamvis jam, quia de genere non constat, inter eas reposita sit; quia linguam latam non habet, nec *incendiaria* Plinii, quia nec in incendiis nascitur, nec carbones apportare visa est, nec *avis Hercynia* Plinii, quia ei noctu lucere non competit, utut in Voitlandiæ sylvis, quædam Turdi minoris magnitudine, colore partim cæruleo, partim aureo, quam croceo, talis esse dicatur; Nec *avis Nova* Plinii, quia columbo minor est. Nec denique *Merops Aristotelis*, qui nec apibus insidiatur, nec vermibus vescitur.

Articulus III.

De Pica Brasilica & Rhinocerote ave.

Pica Brasilica, aliis à rostri magnitudine Ramphastos, Hipporynchos, & Burynchos, aliis Barbara & Piperivora dicitur. Magnitudo ipsi inter Picam & Merulam media. *Caput* pro corpore majusculum & crassiusculum & atrum. *Rostrum* duos palmas longum, unum latum, serratum, & velut è squammulis quibusdam compactum, substan-

ſubſtantiæ ad inſtar membranæ tenuiſſimæ, oſſeæ, ſplendidæ, leviſſimæ, cavæ, atque aëris intus capaciſſimæ, unde Naribus carere crediderim. *Oculi* in medio capite, illique majuſculi. *Collum*, *Dorſum*, atque alæ nigræ. *Pectus* aureo colore cum quadam rubedine prope initium micans. *Venter* & fœmora cinnabarino colore veſtita. *Cauda* nigra, & in extremitate inſigniter rubeſcens.

Victitat pipere, quod avidiſſime devoratum, inconcoctum & crudum adhuc ejicit. Incolæ, vim ea ratione piperis domitam credentes, recenti illud præferunt.

RHINOCEROS à cornu, quod in fronte geſtat, ita dicitur. Occiſa in ipſo volatu tum eſſe dicitur, cum Turcas Chriſtiani ad Naupactum ſuperarent. Caput erat duorum propemodum dodrantum, cirrhis nigris, altis, deorſum ſpectantibus ornatum. Roſtrum quatuor fere dodrantes longum, inſtar arcus cujuſpiam recurvum. Inferior pars tota ex luteo albicabat; ſupina verſus caput colore miniaceo, reliquum ex luteo, albeſcat. Cornu è fronte enaſcebatur, & ſupinæ roſtri parti adhærebat, prope frontem palmum unum latum, in fine recurvum, colore ſupera & infera parte miniaceo, media luteo, &c. Fit talium Avium apud veteros mentio. Nam & Heſychius Rhinocerotem avem in Æthiopia reperiri ſcribit; & *Tragopanda* Plinii, Aquila major, capite phæniceo, cornibus in temporibus inſignitur; & *Tragopa* Golini in capite arietinis cornibus armatur; & Pomponius Mela ejuſmodi aves *Tragopæmanes* appellat. Et Cardanus avis meminit Aquila majoris, ex luteo & rubro ſplendidæ, ex cujus roſtro fulvo cæruleoque capuli parentur. Scalig. Exerci. 231. ſ. 3.

CAPUT VII.

De Loxia.

Deſcriptio. LOXIA ſeu corvi roſtra, Trogon Plinii Roberto Conſtantino eſſe, videtur; ignota ſine dubio Ariſtoteli. Magnitudine parum maximum vincit. Roſtrum habet contra omnium avium morem ab utraque parte recurvum, craſſum, & admodum robuſtum. Unde ipſi nomen eſt. Colorem ſingulis annis hyeme inprimis, mutat, ita ut nunc ad viridem, flavum, nunc ad rubrum & cinereum vergat. Rbere primum ſolet pectore, collo, & ventre, deinde flaveſcere. In vertice, cervice, & circa oculos cæruleus apparet; in cauda & extremis alis nigricans, crura rubicunda.

Locus. Plurima Germaniæ *loca* incolit, in Italia rarius videtur.

Victus. *Victitat* ſeminibus cannabis, nucleis abietum, &, ut quidam produnt, cadaveribus. Voraciſſima autem eſt.

Generatio. *Nidificat* in abietibus, & veriſimlie eſt à cauda de ovo exire, ſeu quod, ſi reliquarum more prodiret, exitus à roſtri curvitate impediretur; ſeu quod, cum media hyeme naſcatur, ſubinde ab ambientis inclementia, calor animalis ſuffocaretur. Hyemali tempore *cantat*, & quidem ſuaviter, in æſtate abſtinet. Caveis incluſa Pſittacorum more ſurſum atque deorſum reptitat. A potu pocillum roſtro ſi poteſt abjicit imaginem forte ſuam in aqua conſpicata.

TITULUS VII.

De Noctuis.

CAPUT I.

De Bubone.

ABſoluta Avium diurnarum Carnivorarum hiſtoria, ad Nocturnas deflectendum eſt. Hæ vero ob cæſios oculos γλαυκῶπες, dicuntur, & magnitudine inter ſe differunt. Oculos magnos amplos & cæſios habent. Non ſolum in tenebricoſis montium & rupium cavernis, ſed & in cavis arboribus, deſertis ædificiis, domorum, templorum, & turrium tectis latent. Inter duo denique crepuſcula, (de nocte parum aut nihil vident; de die excedens ſenſibile ſenſum lædit) lacertas, ſcarabæos, apes, veſpas, mures, hirundines, interdum lepuſculos, & cuniculos rapiunt. Numerantur autem inter rapaces nocturnas. *Bubo*, *Aſio ſive Otus*, *Scops*, *Aluco*, *Ulula*, *Noctua*, *Strix*, *Caprimulgus*. Aldrov. l. 8. c. 1. Ariſt. H. A. l. 9. cap. 34.

BUBO, qui Græcis βύας, βύταλος, σκλώψ, βύφος; Goropio Becano, cum Ariſtotelis Cyminde, Chalcide, Hubride, & Ptynge, idem: Ariſteteli forte Aſcalaphos, omnium nocturnarum eſt maximus, nec Aquila minor. *Corpus* ipſi breve, & propter caudæ brevitatem veluti decurtatum. Corporis tegmen plumeum ferrugineo ſeu obſcuro quodam æris colore eſt. Maculis nigris ſparſim & incerto ordine reſpergitur. *Caput* habet, adeo grande, ut ob ejus magnitudinem pullus à cauda primum in lucem prodire credatur; frontem orbiculatam ſeu teretem, plumis velut auribus eminentibus in regionibus prout in Oto, inſignitam. Cavernas ad auditum patulas, hocce pennarum ornamento ob magnitudinem tectas. Oculos maximos, & qui igneo ſplendore, ingenti magnitudine, & truci obtutu, terrorem aſpectantibus incutiunt. *Roſtrum* aduncum; Collum pro ſua magnitudine perbreve; Ungues Aquilinis majores; crura brevia. Cujus Geſnerus iconem exhibet, magnitudine Anſerem vincebat. Alas habebat ad tres dodrantes longas. Caput magnitudine & forma felinum. Pennæ ſupra utramque aurem nigricante, & tres digitos ſubrigebantur, Cujus Aldrovandus, in multis ab illo Ariſt. H. A. l. 8. cap. 3. Strabo Georg. lib. 17. Plin. H. N. lib. 10. c. 16. Geſnerus in Ornith.

 diffe-

Aldrovandus Ornit. lib. 8. cap. 2. differebat. Nam huic quidem etiam ad extremos usque digitos crura; sed breviora, graciliora, nec ita supra genu torosa. Color ei erat per totum corpus ex cinereo ferrugineus, in pectore potissimum, ubi etiam subnigris maculis per longum ductis, promiscue respersus erat. Dorsum & alæ è ferrugineo magis succedebant. Et cum ille Gesneri in singulis totius corporis plumis magis variegatus, & tenuibus quibusdam lineolis, transversim ductis Accipitrum & Anatum instar, minatim distinctus fuerit: & universo corpore magis vero dorso & capite, maculas quasdam incerti ductus, lituris nigris, crassis, & quodammodo figuratis gesserit: hic in alarum pennis majoribus, & cauda, lineis subnigris, transversis, largiusculis, distinguebatur; que ita efformatæ in cauda præsertim fuere, ut singulæ latiores superne & inferne instar fimbriarum triplici ordine dispositæ, aliis subtilioribus, clauderentur.

Locus. Plin. H. N. l. 10. cap. 12. *Locum si spectes* deserta incolit, nec tantum desolata, sed dira etiam & inaccessa. Inter sepulchra etiam diu noctuque versatur; aliquando propter mures, & juxta horrea reperitur. Cœtum aliarum avium fugit. Ovidius in Epist. Hinc solicana & devia vocitatur. Nidulatur in altissimis rupibus, ne fœtum injuriis exponat, & ut securius ad prædam evagetur. Ovum ejus Plinii tempore vix visum est, nostris non adeo rarum.

Plin. H. N. l. 29. cap. 4. *Cibus.* *Cibus* ipsi carnes avicularum, cuniculorum, & leporum. Tantum prædæ; dum pullos educat congerit, ut & venatoribus satis lucri adferat. Arist. H. A. l. 8. cap. 8. Templa noctu frequentare, ut se oleo ex lampadibus ingurgitet, vix credi potest. Noctu autem victum quærit, & sublustri crepero gaudet in vespere. Plin. H. N. l. 10. cap. 12. Unde Nocticanicana, & noctis monstrum vacatur. Si diuturno tempore prodeat, ab aliis avibus seu visu insolens, convellitur. Roboris est magni. Visus & feroces canes abegisse, & cum Aquila depugnasse. Si se viribus imparem sentit, in dorsum supinus procumbit, unguesque ac rostrum sic adversum erigit, ut hostium nullus accedere audeat.

Volatus. Ovid. l. 5. Metamor. Quantum ad *volatum* vix movet natas per inertia brachia pennas, nunquam volat quo libuit, sed transversus. Plin. lib. 10. c. 12. Hebetes ipsi interdiu oculi, minus tum quam Noctua vidit. Plin. l. c. Non cantu aliquo, sed gemitu vocalis est, & bubulare, quod Grecis est βύζειν, dicitur.

Usus. *Usus* ejus est, tum in *Aucupio*. Nam & aviculæ dum eam interdiu circumvolant, & percutiunt, facillime retibus capiuntur; & Belon. lib. 2. de Avibus cap. 28. Galli ejusdem opera, Milvos venantur: tum in *cibo*. A quibusdam enim editur: tum in *Medicina*. Cerebrum vulnera cum adipe anserino glutinat; cum aphronitro scabiem sedat. Sanguis asthmaticis est utilis. Cor ejus, si impositum mammæ mulieris dormientis sinistræ fuerit, ut omnia secreta pronunciet; si axillæ, ut canes obmutescant, efficere; sed falso tradunt. Plin. H. N. l. 20. cap. 4. Creditur Agrippæ Romæ captivo, primo regnum cum libertate, post mortem portendisse; Joseph. lib. 8. Antiq. cap. 8. Chingis Canum ab hostibus victum, quasi servasse, ideo à Tartaris honorari, serenitatem denique si totam noctem cecinerit, portendere.

CAPUT II.

De Asione seu Oto.

Descriptio. Asio seu Otus forte ab auribus, qui Alexandro Myndio apud Athenæum Lagotia, quod aures leporinas habeat; aliis apud Aristotelem *Nycticorax*; quia Buboni per omnia, magnitudinem si excipias (mugnitudine columbæ esse scripsit Athenæus, quod de maximis intelligendum,) Athen. l. Dipnos. est similis ternos quoque digitos habet anticos, posticum unum (male noctuæ similem Plinius dicit, male & Gaza τὸν σκῶπα per Asionem apud Aristotelem vertit; Plin. H. N. l. 10. cap. 13. & Oppianus, cum Athenæo Otum cum Otide confundit) Oppianus in Cyneg. Athen. lib. 9. Bubonem sequitur. Aldrovandus binos describit. Priori *caput* erat auribus velut cornibus plumeis insignitum, Aldrovandus Ornit. l. 8. cap. 3. cinereo bætico diluto & nigro ad supercilia usque & nares propemodum colore varium. *Facies* tota anterior, è cinereo candicabat, minutissimis plumulis veluti pilis tota obsita. *Corpus* totum è cinereo seu leucophæo ad ferrugineum dilutum vergebat, maculis ubique fuscis consperfum, tam majusculis, quam punctorum instar minutissimis. Per *ventrem* notæ fuscæ in longum recta ducebantur, & in acumen desinebant, &c.

Alterum semipalmum in longitudine minus, Fulvum Aldrovandus appellat. Toto propemodum anteriori corpore maculas fuscas; in longum protensas, & singulis plumis albicantibus decus satas, ut crucis aut lilii Francici referrent figuram, habebat. *Crura* & pedes ad ungues usque hirsuti, uti totum corpus, flavescebant. *Cauda* infra alarum longitudinem, uno fere digito erat. Describit & Bellonius tertium, auribus patulis, cruribus ad ungues pilosis, facie Aluconi simili, Bellon. l. 8. cap. 2. ventre maculis nigris variegato. Cauda alarum longitudinem æquante, ulula multo majorem, qui vel superiori est similis vel Aristoteli incognitus & Arvernis in Gallia montibus peculiaris species, dicendus. Cranii Anatomen vide in Aldrovando. Auris & oculi hisce verbis idem exequitur. Avi huic supra aures cutis in longum prodicitur complicata, rugosa, sponte concidens, & meatum eo loco occludens, instar membranarum, quæ tamen in amplissimum, si voles, ambitum de-

deduxeris. Sunt enim laxæ, implumes intus, candidæ, foris vero minutissimis & pulchellis plumulis consitæ, & quæ orbem venustum in marginum ambitu constituunt. Non alteri rei magis appositæ, hasce cutaneas valvas, quam branchiis piscium compararim. His apertis, auditus foramen amplum ac patulum in medio apparet, multis anfractibus instar humani tortuosum. Oculus inventus fuit substantia quadam cartilaginea, velut capsula circumclusus, non tamen undique. Nam infra in parte oculi posteriori haudquaquam membrana hæc substernebatur, sed circumquaque ad latera, à qua circulus supra totum oculum exporrigebatur, ante quidem hâc membrana angusta erat, intra vero & qua magis ad posteriora vergebat, dilatata. Oculus ipse ante orbicularis erat retro sessilis, & compressus, longe quam vel in medio latior. Resecta cornea uveam ab illa intus plurimo nigrore tinctam & veluti atramento perfusam, quippe quæ etiam humores subjectos digitis contrectata tingeret, observavi. Huic in orbem alia tenuissima pellicula instar annuli circumponebatur, crocea, seu aurea per totam substantiam, ita uveæ conata, ut nullo modo integra ab ea secerni posset. Hujusmodi sane nullam, quod equidem sciam, in aliis animantibus reperiri puto. Duæ igitur hæ membranæ coloribus diversis tinctæ, & per corneam transparentes, horrendum illum nocturnarum avium oblutum faciunt, concurrentibus simul è nigro & croceo ex adverso radiis & velut flammæ è silice excussæ micantibus. Humor crystallinus minime durus aut solidus erat, qualem in Aquilis & aliis observavimus, sed tener & molliculus, utpote qui facillime vel sua sponte dissolutus resecta cornea simul cum aqueo humore efflueret.

Locus.

Locum si attendas, montes plerumque inhabitat, locaque edita. In montibus Arverniæ copiosi inveniuntur, & in Italia in monte Plumbicio passim sunt obvii. In Ciliciæ campis de die inter Ambrosiæ plantas abditum Bellonius invenit, cum tamen eo loci, ne ad quartum quidem milliare, arborem ullam nascentem videre liceat. Nidulatur in arborum cavernis, & foraminibus Aristoteli & Plinio *migratorius* est. Nam cum Lingulaca, matrice, & Cynchramo, Coturnicibus hinc proficiscentibus ducem esse scribunt.

Arist. H. A. l. 8 c. 12. Plin. H. N. l. 10. c. 23.

Volatus & Vox.

Levi facilique *volatu* fertur. *Vocem* edit ei similem, qua homo frigore affectus reclamare solet hu, hu. Repetit eam solis occasu instante, aliquanto intervallo interposito, sonoram, tanquam si fistula tenui ederetur. Cum à quopiam lacessitur, sibilum aut crepitum emittit, qualem felis solet. In pugna eadem ratione se defendit ac Bubo. κόβαλός ἐστι καὶ μιμητὴς Aristoteli, seu quod instar mimorum ac parasitorum collum contorquendo nunc in hanc, nunc in illam partem ridiculos & mimicos gestus edat, seu quod imitatione gaudeat: Quicquid facientem aucupem cernit, idem quoque agit. Stant illi è regione, & viscoso quodam Pharmaco oculos inungunt, illud post in pelvibus relinquunt & abeunt. Accedit Otus & oculos sibi conglutinat, sicque capitur. Aristoteles eum in altero aucupe intentum, ab altero circum veniri reliquit. Magi recenti Asionis felle glaucomata curari dicunt.

Arist. H. A. l. 8. c. 12. Athen. l. 9. Dipnoso. Arist. H. A. l. 8. c. 12. Athen. l. c.

N B. *Est & genus exoticum Oti, de quo vide in Mantissa.* Num. 2.

CAPUT III.

De Scope.

Scops, Alexandro Myndio absques apud Latinos nondum invenit nomen, quamvis Bellonius Ululam ex ipso faciat. Græcis vel à voce inepta, vel quod ἐν σκιᾷ ὦπα habeat ἐνέργειν, seu noctu maxime cernat, vel quod varietate gesticulationum, quibus naturaliter utuntur homines, σκώπτοντας, id est, qui alios deludere solent, referat, sic dicitur. Habet fere cum omnibus nocturnis aliquid commune. Cum Bubonibus & Otis, quod auritus sit. Cum Ululis & Alucone, quod pedes utrinque in æquum digitorum numerum dispertitos habeat. Cum Noctuis, quod pedum compositione, figura, colore denique & magnitudine, his quam aliis propior sit. Ab Athenæo & Æliano ita depingitur, ut minor Noctua esse, in colore plumbeo albicantia puncta habere, & ab utrisque temporibus duas pinnas subrigere, dicatur.

Athen. l. 9. Dipnoso. Bellon. l. 2. de Avibus c. 35. Eustat. in Odyss. 5.

Duplex apud veteres ipsorum *genus*. Alii sunt *vocales*, qui omnibus temporibus patent; ideo ἀεισκῶπες dicuntur, glauci sunt ac esui propter vitium carnis inepti. Alii *muti* qui autumno interdum apparent, nec plus uno vel altero die commorantur, Scopes absolute dicuntur, & ab Aeiscopibus crassitie differunt, turturi & palumbo similes. Tot & apud Neotericos differentiæ. *Una* Italiæ frequens, quam isti Chiuvino vocant. *Altera* huic apud Germanos similis, paulo albidior, cauda & auriculis longioribus. *Illa* prout ab Aldrovando describitur, noctua est minor, palumbo par, omnium fere nocturnarum minima, illam si excipias, quæ Alaudam non superat, & rara est. *Caput* ei teres plumulis coloris ubique plumbei vestitum. Aurium plumulæ una tantum pinnula constabant, quæ in mortuo vix appareat. Totius corporis superficie tenus color cinereus est, hinc inde nonnihil admixto, plumbeo, macu-

Generatio. Athen. l. 9. Dipnoso. ex Callimacho.

maculis albicantibus diſtinctus. Majores alarum & caudæ pennas; maculæ albæ, transverſim ornant; minores reliquas omnes etiam linea in longum nigra ſecat. Circa collum & alarum initium ruffo decore promiſcue reſpergitur. *Pedes* habet exiguos fuſcos, ad plumbi colorem abſcurum accedentes; ſquammoſos, depiles, in digitos binos anticos, & totidem poſticos diſpartitos, unguibus fuſcis inſtructos.

Generatio. Arift. H. A. l. 9. c. 28. Plin. H. N. l. 10. cap. 49. De *Generatione* ipſius nihil exploratum eſſe ſcribit Ariſtoteles, niſi quod Favoniis flatibus appareant. Plinius amplius naſci negat, forte quod ipſorum ſatyricos motus, cum inſident, plæriſque memoratos concipere mente non poſſit.

Vox. Athen. lib. 9. Dipnoſ. De *Voce* ſuperius dictum eſt. Quod ei ex Athenæo potius quam Æliano à Gyllio applicatur, πάντα τὰ τῶν ζώων ἐγκατα & διηρθρωμένα ἐιναι τὴν φωνὴν, quaſi omnes oris expreſſione & articulata voce longe ſuperet; ad aves, quarum lingua latiuſcula pertinet. Ridiculos ſæpe exercent geſtus. Cum enim colla retro agilia habeant, caput modo adducendo, modo protendendo, vertice nutando, humeros, jactando, & ſaltitando, hiſtriones imitantur. Unde Scops ſaltationis apud antiquos genus, quod & Pollux l. 4. c. 14. Meurſ. in Orcheſtra. Scopiam nominabant, ἔχον τινὰ τῆ τραχήλε περιφορὰν κῦ τὴν τῆ ὄρνιθος μίμησιν. Habebant quandam colli circumvolutionem ad avium imitationem. Periri mali Punici grano, Gyllius in Æli. H. A. l. 6. c. 46. Æliano addit.

CAPUT VI.

De Alucone & Ulula.

ALLUCONIS, qui Græcis ἐλεὸς, non ἀλεὸς, nec ἐλαιὸς, nomen, vel ab Italorum Alochone Gaza formavit; vel à Germanorum, ut Lazius vult, locken, quod Bellon. lib. 2. de Avibus cap. 32. Aldrov. l. 8. c. 5. allicere ſignificat, deſumptum eſt. Duo ipſorum ſunt *genera*. *Unum* majus, *alterum* minus.

Arift. H. A. l. 8. cap. 3. *Majus* Caponis eſt magnitudine, hoc peculiare habet, ut palpebram à ſummo oculo ad imum ad ducens, conniveat. *Auriculis* caret; ſed eorum loco coronam quandam è plumis conſtructam, quæ faciem totam, pinnulis ſupra oculos ſuperciliorum altorum modo, elevatis, & utrinque per tempora nec non ſub mentum deſcendendo in orbem coëuntibus, flammei muliebris forma, habet. *Roſtrum* ipſi album. *Oculi* cavitatem profundam, à plumulis undique ſurrectis conſtitutam, magni, & toti atri immerguntur. *Dorſum* coloris eſt plumbei, notulis albidis variegatam. *Crura* plumis candidis conteguntur, *pedes* duntaxat pilis. *Incolit* tam laco campeſtria, quam ſaxa prærupta, rimas turrium, & cavernas quercuum. Muribus & aviculis & inter has picis victitat. Quod forte animalculum cœpit, Arift. H. A. l. 8. cap. 3. deglutit, integrum. Tam ampla enim ei gula, ut bolos ovo majores integros transmittat: neque quicquam cibi ſumit antequam oſſa, pilos, & plumas rejecerit. Transverſim, Ardearum more inter *volandum* fertur.

Minus ſimili cum majore maculorum diverſitate variegatur; domeſticam columbam magnitudine non excedit. Vertex capitis, collum, dorſum, alæ ad pennas remiges uſque plumis veſtiuntur ab initio prope radicem cinereis obſcura; reliqua ferruginies dilutis. Anterior *capitis* pars, plumulis candidis informam flammei cincta videtur, quas circulus luteus undiquaque ambiens claudit. *Oculi* nigerrimi verſus interiorem canthum plumeis luteis obſidentur.

Tibiæ & pedes villis horrentes nonnihil rubent, binis ante & totidem retro digitis inſtructi. *Unguibus* armatur longis, validis, acutiſſimis, & aterrimis.

Vocem noctu edit adeo terribilem, ut pueris & fœminis terrorem incutiat. Rarior mult conſpectu eſt, quam major. *Vox.* *Ulula flammeata* Geſneri eadem cum Alucone.

ULULA, Græcis ἀγώλιον, ὀλολυγὴ, & ὀλολυγὼν dicitur. Quæ à Geſnero deſcribitur, Geſner. in Ornithol. magnitudine erat Gallinæ, vel ſupra, colore ruffa, vel nigro reſperſa. *Roſtrum* breve & aduncum albicabat. *Oculos* habebat magnos nigros, pupillam obſcure ruffam, pinnulas inter oculos & roſtrum multas, denſas, cinerei fere coloris, margines *palpebrarum* rubicundi, membrana nictanti ſuperne abducebantur. *Collum* erat multum retro agile. *Crura* albicantia punctis conſperſa lividis, hirſuta ad pedes uſque. Pedum digiti bini ante, totidem retro. Quam Aldrovandus diſcribit, & inter ululas, quod vocem non flebilem ejulando, Aldrov. lib. 8. Ornithol. cap. 6. ſed Gallinaceorum haud abſimilem roſtro frendendo, ediderit, reponere metuit. Caput, dorſum, alas, caudam colore cinereo, maculis albicantibus ac nigris diſtinctam habebat, ſub ventre albicabat, & nigris maculis variegabatur. Capite erat valde magno, tereti, enormiter craſſo, admodum plumoſo. Oculis ex toto nigricantibus, & plumulis albis undiquaque in orbem cinctis, in quorum ambitu, ad palpebrarum oras lippientium, inſtar rubeſcens circulus conſpiciebatur, ſuperiori tantum palpebra inter nictandum oculos contegebatur. Roſtrum erat ſubvireſcens, &c.

Locus & Cibus. Arift. H. A. l. 9. cap. 17. Arift. H. A. l. 8. cap. 3. Idem. H. A. l. 9 c. 1. Idem lib. 9. c. 17. *Colit* & campeſtria & ſaxa, διθαλλος eſt, *ſeu gemeni cibi.* Fruges in humilioribus colligit. In excelſis rapinas agit, & carnes in cibum parat. Picas venatur: ſed & colorem (ſubeſt mendum, nec nota cuiquam avis) forte collurionem, rapit. Eſt νυκτινόμος &

ἡμέρας

ἡμέραι ὀλιγάκις φαίνεται. Noctu vagatur; de die raro apparet.

Generatio. Plin. H. N. l. 10. cap. 16. Arist. H. A. l. 6. c. 6. Apul. l. 2. Floridor. Plin. l. 29. H. N. c. 6. *Usus.*

Parit quaternos, si bene Plinius Aristotelem intellexit. Nam ne de Ætolio Milvo res sit verendum est. *Vox* ejus est ululare, seu mœsta & flebili voce plangere, idque vespertino tempore.

Fel ejus prædicatur ad albugines, suffusiones, & caligines. Adeps ad claritatem.

CAPUT V.

De Noctua in specie sic dicta.

Generatio & descriptio. Hesychius in Lex. Arist. H. A. l. 2. c. ult. Idem l. 2. c. 15. Albert. l. 23. Bellonius l. 23. de Avib. c. 32. Aldrovandus Ornithol. l. 8. c. 7.

NOctua Latinis quod noctu canat & volet, Græcis γλαῦξ, κοκκοβάρη, κρίγη. & τοτά dicitur. Duplicis ipsarum *generis* mentionem faciunt Authores, *Majoris* nempe & *Minoris*. Utrique *collum* breve, gulæ pars inferior paulo latior. ἀποφυάδες seu *appendices* infra ubi intestinum desinit paucæ, *lien* tam parvus ὥστε λανθάνειν ὀλίγους τὴν αἴσθησιν, ut sensum multorum effugiat. *Cauda* brevis, & si Bellonium audimus, pedes pilosi. *Capitis* vertex ex plumularum ibidem positu veluti introrsum excavatus. Quæ ab Aldrovando describitur, erat columbæ magnitudine, *capite* majusculo superne depresso. *Oculis* magnis & glaucis. *Rostro* longiusculo, dilute flavo, *corpore* toto plumis partim bætico, partim albo distinctus. *Cruribus* plumosis, & ad pedes usque hirsutis, coloris è cinereo bætici. *Pedum* digitis subfuscis, cinereis, implumibus. Quam Germani *saxatilem* nominant, tota parte prona fusci, modico ruffo permixti, & albicantibus maculis distincti est coloris. Crura & digitos pedum habet hirsuta, plumis albidis. *In extincta rostrum superius rubebat, cum prius in viva rubere non videretur.* Inter oculos & rostrum pennulæ quædam ceu pili aut barbulæ rigent.

Locus. Plin. H. N. l. 10. cap. 29. Apost. Cent. 6. Prov. 41.

Locum si attendans, in Creta nasci negat Plinius, illatam mori tradit, nec in Alpinis Helvetiæ regionibus inveniri scribit. E Gallia Cisalpina, Longobardia, & Germania ad Rhenum eò advehuntur. In Attica plurimæ. Unde Noctuas Atheneas. Saxatiles montana & saxosa incolunt. Ideo ad frigus arcendum plumas cruribus & digitis natura induit.

Victus. Arist. H. A. l. 8. cap. 3. Crescent. l. 10 c. 16. de Agric.

Cibus ipsis vespæ, apes, lacertæ, mures, quarum cicuratæ, in domibus etiam venationem exercent, semel saturatæ trium dierum inediam perferunt, nec novem abstinentia læduntur.

Generatio. Plin. l. 10. H. N. cap. 17.

Quantum ad *Generationem*, quod de Bubone, id & de hac Plinius dicit, solam inter uncungues, & carnivoras non cæcos parere pullos, Eustathius & Varinus falso tradunt; nec verius, cum formicas à suis pullis abigere cupiunt, vespertilionis cor in nido tanquam amuletum habere, Oppianus reliquit. Si enim ipsa lepus est, cur aliunde pulpamenta quærat. Nec de die omnino *cæcutire* verum; nec propter insitam vim igneam *tenebras penetrare*, ac luna silente videre, quod Eustathius, & Varinus scribunt. Die exorto quasi splendore visus ejus hebetatur, & quasi quibusdam errat in tenebris. Sicca nimis & tenuis humoris substantia facili negotio dissipatur. Noctu, quia aëre, qui visionis medium est, non illuminato, objectæ colorum species non exprimuntur, si proprius accesseris, haud loco sese movebit. Moderata lux quia Noctuæ conveniens, ideo θηρεύει ἄχρις ἑσπέρας καὶ περὶ ὄρθρον, per vesperam & circa matutinum crepusculum venatur. Sonum edit duplicem, unum tou, tou; alterum vocant cucabare. Aristophani κικκαβαῦ. Pollux eam ὑΐζειν scribit. Nigidius novem habere voces prodit. Apulejus serum & intortum ejus cantum vocat.

Ambr. lib. 5. Hexaëm. cap. 24. Bellon. l. 2. de Avibus c. 24. Arist. H. A. l. 9. c. 34. In avib. Pollux Onom. l. 5. c. 13.

Est etiam *saltatrix*, & corpus & cervicem frequenter in orbem contorquendo, nunc torvo & fixo obtutu hominem aspicit, nunc capite huc illuc acto scurras & histriones imitatur. Luce vagantem aviculæ reliquæ sturnatim admirantium specie primo circumvolitant, mox impetunt. Ab his circumdata, resupina pedibus repugnat, collectaque in arctum, rostro & unguibus tota tegitur.

Plin. l. 10. cap. 17. Apulejus l. 3. Milesior. *Ingenium.* Crescent. Agricult. l. 10. c. 6. Plin. l. 10. H. N. c. 17.

Inimicitias gerere dicitur cum cornice, seu quod sibi ova meridie absumat, seu propter aliam causam. Lucretius sane cornices metu Noctuarum in Athenarum mœnibus unquam volasse negat: cum orchilo, ejus ova itidem exedente; cum Pico Garrulo, & ovibus. Contactu frondium platani torporem contrahere, sic à ciconiis à nido submoveri, fabulatur Ælianus. Auxiliatur ei contra aviculas collegio quodam naturæ passer, bellumque partitur.

Inimicitiæ. Arist. H. A. l. 8. cap. 1. Lucretius l. de Natura rerum. Arist. l. 9. H. A. c. 1. Plin. l. 10. H. N. c. 17.

Usus.

Usus captætum in *aucupiis*, prout in Oto dictum est: quod genus aucupii hodie, à pipatu avium circumvolantium noctuam Pipatam vocant. unde Pipare quod decipere; tum in *cibis*, apud tenuioris fortunæ homines; tum in *Medicina*. Nam cibus aqua in qua Noctua lavit perfusus, Gallinarum pituitam pellit. Sanguis inter psilothra numeratur; jecur parotidas sanat. Anginis cerebro succurritur. Ebriosis ova per triduum in vino data, tædium ejus adducunt.

Præsagium. Aratus in phænomenis.

Præsagia si respicias, si nemore deserto frequentior in urbibus apparuerit, sterilitatem; si vespertino crepusculo de suis lustris citius pro consuetudine egressa, plurimum concubaverit, pluvias; si pluvia durante, cessaverit, serenitatem, polliceri creditur.

NB. *De Noctuæ genere exotico vide Mantissam.* Num. 2.

CAPUT VI.

De Strige & Camprimulgo.

Descriptio. l. 11. H. N. c. 39. STRIX quænam fit avium, non conftare arbitratur Plinius. Ovidius eam brevi compendio defcripfit, dum fcribit.

———Strigum
Grande caput, ftantes oculi, roftra apta rapinæ,
Canicies pennis, unguibus hamus ineft.

Ubera eas infantium labris immulgere, fanguinem in cunis noctu exugere, imo & dilaniato unguibus corpore mortem afferre, credidit fuperftitiofa Antiquitas. Ifidorus vero propriis pullis lacteum humorem inftillare, eofque ultra modum amare prodidit.

Ovid. 6. Faftor. Ifiodor. l. 12. Origin. cap. 17.

Vox. *Vox* ipfarum proprie ftridor eft Latinis. Omen femper trifte habebatur.

l. 8. Ornithol. c. 8. Aldrovandus huc *nocturnam* quandam *avem* refert, quæ habebat caput magnum, rotundum, anteriore parte plumulis exiguis, in orbem velut flammeum pofitis exornatum. *Oculos* grandes cum iride dilutè flavo ac pallente, pupillas maximas, & vehementer atras. *Roftrum* corneum, fufcum. Pennas univerfi corporis ferrugineas, maculis fufcis in remigibus tranfverfim diftinctas. *Caudam* palmo fere alis longiorem *Crura* ad digitorum ungues ufque inftar pedis leporini pilofa. *Digitos* pedum binos ante, totidem retro. Magnitudine erat Afionis. Dicebatur caprarum ubera exugere.

Descriptio. CAPRIMULGUS etfi fpecie à reliquis multum differat; nocturnis tamen, ratione vifus, accenfetur. Græcis Αἰγοθήλης παρὰ τὸ ἐξ αἰγὸς τιθηλακίναι, quod capras fugat, dicitur. Magnitudine eft paulo major quam Merula, minor quam cuculus, feu ut Plinius, grandioris Merulæ afpectu. Cujus iconem Aldrovandus exhibet, erat cuculo ita fimilis, ut nifi inufitata pedum, crurumque exilitas & brevitas cum diverfa conftructione obftitiffet, is idem effe crederetur. *Caput* habebat vertice longo & compreffo. *Oculos* grandes, iridem & pupillam nigerrimas. *Roftrum* vix pafferino majus, modicum aduncum, pulmulis tanquam pilis quibufdam fuperne ad nares & inferne fub mento, ornatum, &c. Quam Gefnerus exhibet, roftrum habebat aduncum, & tibias plumis obveftitas.

Arift. H. A. l. 9. c. 30. Plin. l. 10. H. N. cap. 40.

Locus. Arift. l. c. *Degit* in montibus circa mare inprimis in Creta, propter viciniam ftabulorum quibus capræ includuntur. Intrant namque ifti fures nocturni paftorum ftabula, caprarumque uberibus advolant; propter fuctum lactis, qua injuria uber emoritur; capræ, quas ita mulfere, cœcitate percutiuntur. Adeo terribilem clamorem habent, ut etiam audientibus pavorem incutiant. Arift. l. c. Duo aut tria cum plurima ova pariunt. De vifu ita Ariftoteles: ἐςι ἐκ ὀξύωπος τῆς ἡμέρας, ἀλλὰ ταῖς νυκτὸς βλέπει. Parum acute interdum videt, fed noctu perfpicax eft.

TITULUS VIII.

De Carnivoris mediæ naturæ.

CAPUT I.

De Vefpertilione.

Descriptio. VEfpertilio, LXX. νυκτερὶς, Hefychio & Phavorino φάλκη, Phili νυκτάλωψ & φιλέσπερος, Victorino Avis forex, Vallæ femimus, Platoni in ænigmate, Avis non avis dicitur. Τοῖς πτηνοῖς & πεζοῖς ἐπαμφοτερίζον & διὰ τοῦτο ἀμφοτέρων τε & οὐδετέρων μετέχειν, bene fcripfit Philofophus, male Macrobius, quatuor pedibus ingredi, & inter quadrupedes referendum, ut inferius patebit. Color nonnullis fulvus, aliis niger, fubalbus, cinereus. *Magnitudo* diverfa. Majores in urbe Affyriæ Borfippa, quam alibi, in novo orbe columbas adæquant, in Brafilia monedulas, circa Urabam turtures, in Orientali India, fi Pompilio Azalio credendum, tanti, ut illas tranfeuntes, alarum verbere profternant, multos etiam occidant. *Caput* quibufdam murinum eft, caninum aliis. *Roftrum* à cæteris avibus diverfum. *Nares* vituli inftar. Dentes XXXIV, in mandibula inferiore octodecim, fedecim in fuperiore Bellonius obfervavit, viginti quatuor in fingulis mandibulis duodenos, eofque ferratos, teretes & longiufculos Aldrovandus utrinque in fuperiore mandibula fenos, in inferiore feptenos quorum anteriores cæteris longiores; omnes valde albi, Clufius. *Maxillas* intus & foris pilus oblongus, niger, obveftit. *Auriculas* interdum binas, quaternas interdum habet: fimilitudo eis Afininarum, & fuperiores quadruplo funt inferioribus majores. *Mamillæ* foli volucrum datæ funt, lacte fola nutrit ubera admovens. *Alas*, quæ pellitæ, exangues quidam dixere. Ab armis incipiunt, & per latera per axilas continuo ductu ad crura ufque feruntur, eafque circumambiunt. Quatuor hæ flexus, plicas feu articulationes habent, quibus alas inter volandum dilatant, & contrahunt, medius fuperiorum, (cubitos Albertus nominat) quique in plures alios deorfum flaxas divaricantur, *digituli* finguli, unguiculis hæmatis inftructi, quibus parietibus fe affigunt, anectuntur. In fupremis aliis rudimenta, quædam *brachiorum* nervofa apparent, quæ in uncum definunt. *Pedes* illi bini, in quinos digitos diffecti & unguiculis acutis inftructi, finguli in medio, ac fi palmam efformarent, ampli. Innituntur inferiori alarum membranæ, atque ex ventre ad caudæ, fi quæ eft, latera, exporriguntur. *Cauda* quippe aliis nulla, ut recte Ariftoteles, Africanis

lib. 4. de partib. Anim. c. 13. l. 7. Macrob. Saturnal. cap. 16. Strab. l. 15. Livius Hift. c. 10. Gomara Hift. cap. 61.

l. 9. Ornithol. c. 1.

Plin. H. N. l. 10. cap. 61. Strab. lib. 15.

de partib. Animal. l. 4. c. 11. Bellon. l. 2 de avib. c. ult. fricanis murium instar oblonga, & quatuor digitos extra membranas alarum prominens. Aldrovandino mediis atque infimis alarum membranis sub ventre involvebatur, & ad extremam earundem exporrigebatur apicem. *Penis* mari sat magnus; exertusque, qualis simiarum est, genitalis fœminæ meatus pone podicem apparere solet. Quid sibi Plinius, verbis, *Coxendix huic avi una traditur*, velut, cum duo crura habeat, intelligi vix potest.

Locus. *Locum* si spectes, loca obscura, cavernas, & meatus subterraneos amant. Ideo & in labyrintho Cretæ inter Cnossum & Cortinam, Borsippam, urbem adde, plurimi, & (Strabo. Geog. l. 16.) in Appennini prope Puteolos, speluncis multa millia, & in monasterio quodam Misniæ tanta, ut excrementorum acervis multi carri onerari possint. Delectantur (P. in. H. N. l. 10. c. 61.) in *victu* culicibus & muscis, sed & lardum, candelas, & alia pinguia arrodunt. Succidiam sæpe ita exedunt, ut in excavata scrobe stabulentur. Invadunt & nudam corporis partem culicum more, & sanguinem exugunt, in Dariene ita infestatos Hispa- (l. 6. dec. 3.) nos, tabe contracta obiisse, Martyr author est. Gallinas, canes & catos morsu aculeo in cristam in fixo interemisse addit. Solus (Plin. l. cit.) volucrum, animal tantum. *parit*, & fœtus lacte uberibus admotus nutrit. Recens nati musculis sunt similes, glabri, infantis humani instar; sed omnibus partibus absoluti, matris uberibus, cum primum enixa est adeo tenaciter adhærent, ut ne à mortua quidem sponte decidant. Nullis secundinis obtectos quidam putavere produci, (l. 2. de Avib. c. 2.) refellit Bellonius, qui plures vigenis se in Pseudolabyrintho Cretæ prægnantes secuisse tradit, has etiam mater devorat, dum proli nuper natæ ob teneritudinem metuens, primo vel secundo die ad pastum evolare prohibetur Cum duo tantum ei natura ubera dederit, plures geminis uno partu non edit; quia vero magna eorundem (Gemma Cosino crit. c. 8.) interdum copia ingruit, haud male quidam è putri etiam materia oriri, opinati sunt.

Volatus. *Volant* mane & vesperi potissimum; fœminæ sæpe geminos implexæ infantes; volatu ob timorem indirecto seu tortuoso, atque haud longe à terra semper. Volitatione fessi, hamis digitulorum, quorum in me- (Homer. Odyss. μ. Homer. Odyss. ω.) diis alis rudimenta habent, parietibus saxis, arboribus, aut cavernarum fornicibus sese appendunt, & continuata serie, ac veluti (Alex. Aphrod. l. 1 prob. 66.) catena quadam inter se cohærent. Melius de nocte *vident*, quia spiritus ipsorum visorius tenuissimus & dilucidissimus, per no- (*Ingenium.*) ctem modice incrassescens, idoneus ad conspectum redditur, de die extenuatus, expandiur & evanescit, ideo face vel gladio volantibus objecto, decidunt.

Vox. *Voce* exili gannitum potius & latratum canum imitantur, quam murium sibillum. Latinis stridere, Græcis τρίζειν τετριγάπειν & τετριγέναι dicuntur. (Homer. Odyss. ω. A. Pollux. l. 5. c. 13.)

Affectus. Singularis ipsis cum columbis *amicitia*, dietinentur istæ, si caput vespertilionis in peris summo columbari fastigio suspendatur. *Inimicitias* vero gerunt cum Ciconia, (Æl. l. 1. de Anim. c. 37.) qua à solo illius contactu hujus ova sterilescunt, ni platani foliis in nidum positis sibi caverit: Cum *platano*, qui præ foribus suspensus ne involent, prohibet; cum hedera, cujus suffitu & odore perimuntur; cum formicis, ad quarum nidos si alas suspenderis, nulla ipsarum egreditur; cum (Democrit. in Geop.) locustis, quæ locum ubi vespertilio suspensus non transvolant.

Usus. *Usus* vespertilionum est tum in *cibis*; nam à Borsippenis condiebantur, ab incolis in (Strabo. l. 16.) sularum Catigan & S. Johannes eduntur, (Scalig. Ex. c. 236.) ferventi aquæ immersi & excoriati eduntur, in Oriente gallinas sapore vincunt; tum (Nieremberg. Naturæ Exot. l. 10. cap. 93. 94.) in *Medicamentis*, toti præparati, bene scirrho, & podagræ adhibentur. Sanguinem trichiasi conducere, Archigenes & Serenes credunt, Galenus & Julius Alexan- (Galen. in Euporistis.) drinus negant. Cor & lingua hydrophobiam inducit. Caput dextro alligatum brachio vigilantis somnum impedit. Ma- (Galen. l. 4. de Composi. medit. s. l. c. 8.) gicæ revera vanitatis est quod tradunt, si ter circumlatus domui vespertilio vivus per fenestram inverso capite infigatur, amuletum esse, præsertimque ovilibus circumlatum toties, & pedibus suspensum in superliminari.

CAPUT II.

De Struthocamelo.

Descriptio. STruhocamelus στρουθὸς Philostrato & Aristoteli, στρουθοκάμηλος Hesychio, στρουθοκάμηλος Oppiano, στρειφοκάμηλος recentioribus Græcis dicitur, melius Chænocamelum, quia χῆνα sive anserem potius, quam στρουθὸν sive passerem, nisi cum Scaligero, gallinam reddere malis, dixissent. Plautus cum Passeram marinum appellavit, Phavorinus Lybicam avem, Diodorus Siculus Cervinam dixit. Aristophanis λυβικὸν ὄρνεον; Horatii Afra avis, gallinæ potius sunt, quas prægrandes Africa terra tulit. Maximus est omnium avium. Diodorus (Diodor. Biblioth. l. 3. c. 12.) Camelo parem esse. Plinius equitis equo insidentis magnitudinem excedere; & verum est, si collum quantum potest erigat. (Plin. H. N. l. 10. c. 1.) *Rostrum* habet exiguum sed acutum. *Caput* in quo fere nullum cerebrum, parvum, exiguis pilis, in fœmina pallide lutescentibus, in mare flavescentibus, collo ad rubrum colorem vergente. *Palpebras* utrinque solus omnium alitum ut homo, pilos in superiore palpebra. *Collum* longissimum. *Dorsum*, cujus pennæ in mare nigerrimæ, in fœmina fuscæ, lanæ quandam substantiam sua mollicie efficiunt, tam latum, ut puerum la-

 ctentem

Oppian. Cyneget. l. 3. v. 490.

ctentem insidentem ferre possit. *Alarum* pennæ ejusdem sunt coloris, sed in superiori parte candidissimæ. Gordianus miniatos habuit. In interioribus alarum cubitis spicula secundum quosdam, quibus ferit, habet; osseos in extremis alis, secundum alios, mucrones, quibus ceu calcaribus ad cursum velociorem se incitat. Aldrovandus observare eos non potuit. *Caudæ* pennæ in mare subalbidæ, in fœmina subfuscæ sunt. *Coxæ* prægrandes, quod in angustum sensim juxta femur finiantur; *femur* humanum potius imitantur. *Pedes* Camelorum cruribus similes θαμινῇσιν ἀρηράμενοι φολίδεσσι, frequentibus firmati squammis ad geminos, usque duros poplites teguntur. Pedes more boum bifidi, in binas *ungulas* dividuntur. Cur bisulcum potius quam solipedem aut digitatum natura fecerit, ignorare me fateor.

Albert. l. 23. de Animalib.

Oppianus l. c.

Locus. Theophr. l. 4. Hist. plant. c. 4. Pli. H. N. l. 10. c. 1. Xenoph. l. 1. Exp. Strab. l. 18. Diod. Sicul. l. 3. c. 13.

Reperiuntur, in Africa, Lybia, Æthiopia, Arabia, & Syria. Amant deserta & fere aquosa, & tanta eorum aliquando conspicitur copia, ut velut equitum quandam aciem eminus efforment.

Victus. Strabo. l. 6. Geogr. Langius Epist. 12. Aphrodis. in procem. probl. Vossius in emend. ad l. 3. de Idol.

Quantum ad *Victum*, Carpophagum esse ex Strabone colligi potest. ferrum, lapides, ossa, & quicquid obtigerit, sine delectu devorare certum fere est: sed an eadem concoquet, dubitatur, si fit, quod Languis credidit, specificæ potius proprietati, quam intensissimo calore tribuendum id erit. Nam leo strutho camelo calidior, ferrum concoquere non potest. Interrogacus, qui circumducebat, à Brentio, deglutire quidem ferri particulas sed iterum, vel integras, vel summum perpusillo imminutas, respondit.

Generatio. Plin. l. 20. c. 52. Arist. H. A. l. 9. c. 15.

In Venerem proclivis est, & Cameti Bactriani instar, aversus *coit*. Complura ponit *ova*, octuaginta nempe, & quidem mense Julio; illaque lapidea quasi crusta munita, & XV. plus minus libras pendentia. In arena condita, & neglecta, solis calore foventur: solo visu ex iis pullos excludi quidam credidere, quod intueri ea avem viderent, nec propter gravitatem iis incubare posse scirent. Non *excluduntur* simul. Pars intra ova formatur, pars in lucem prodit, pars fovetur.

Ælian. de Animal. l. 14. c. 13

Vox.

De ejus *voce* nil memoratu dignum occurrit. Non elevatur à terra propter corporis molem; festinantissime tamen interdum incedit, ingruente in alas vento, & tanquam vela eas extendente. Naturaliter eum *calvere* Plinius dixit; equum odisse alii tradunt. Collum frutice occultat, seu quod δι ἀφρόσυνην καὶ νωθρότητα ψυχῆς, latere se ita existimet; seu quod eam corporis partem, quam se inferiorem habere novit, contra persequentium injurias muniat.

Plin. H. N. l. 11. c. 37. Plin. H. N. l. 10. c. 1.

Usus. Plin. l. c.

Usum si spectes, ova propter amplitudinem pro quibusdam habentur vasis. Garamantes potoria & capitum tegmenta ex iis conficiunt. Pennæ conos bellicos & galeas adornant, quas apud Turcas solis Janitzaris gerere concessum. Lapis in ventriculo repertus, & collo suspensus, concoquendi vim promovet. Sebum efficacioris ad omnia quam adeps anserinus usus: ideo cum auctio regia per Catonem Uticensem fieret, LXXX. sestertiis væniit; & apud Æginetam emplastrum diacinnabarios ingreditur. Carnes Arabibus, Æthiopibus, Numidis & aliis in usu, hinc Struthophagorum nomen. Heliogabalus sexcentorum capita una cœna, ad edenda eorum cerebella apposuit. Firmus Seleucius, qui Hippopotami adipe delibutos inter crocodilos impune natabat, totum uno die comedisse dicitur. Sceletum apud Pareum vide.

Lamprid. in Heliogabalo.

l. 24. c. 22.

NB. *Est & alia Struthocamelorum species. Vide Mantissam* N. 3.

HISTO-

HISTORIÆ NATURALIS DE AVIBUS,

LIBER II.

De Avibus Phytivoris.

TITULUS I.

De Avibus Granivoris, Non Canoris.

CAPUT I.

De Pulveratricibus Sylvestribus.

ARTICULUS I.

De Pavone.

Bsoluta Avium Carnivorarum historia ad Phytivoras pergendum est, inter quas pulveratrices tam sylvestres, quam domesticæ primo occurrunt. Inter illas primus *Pavo*, propter exquisitum pennarum ver, & gemmantes colores, quos adverso maxime sole, quia sic fulgentius radiant, expandit; Junonium incessum, ingenium, de quo in sequentibus singulare, & magnum apud veteres æstimium occurrit. Athenis statuto precio singulis noviluniis per anno XXX. spectabatur, multi Lacedæmone & ex Thessalia spectatum confluebant. Alexan. visis iis apud Indos, gravissimas in eum qui occideret pœnas constituit. Tiberius ob subtractum è viridario unum, capite multavit. In Lybia si quis tantummodo læsisset, non impune ferebat, si Eustathio credimus. Quod si *precium* spectes, mille drachmis marem & fœminam venditos fuisse Antiphon scripsit: & tempore Varronis ova earum denariis væniebant quinis, ipsi facile quinquagenis, grex centenarius facile quadraginta millia sestertia reddebat, ut quidam Albatius ajebat, si in singulos ternos exegisset pullos, perfici sexagena potuisse. Dicitur & Medica, Persica, Junonis; & picta avis.

Lucian. de domo. Plin. H. N. l. 10. c. 20. Varro l. 3. de re rust. c. 6. Oppian. l. 2. Lucret. l. 2. de Natura rerum. Ælian. de Animal. l. 5. c. 21. Ælian. l. c. Sueton. in Tiber. In Orat. contra Erasist. Varro l. 3. de re rust. c. 6. Suidas. Aristoph. in Avibus. Statius l. 2. Sylv. Athen. Dipn. l. 9. c. 19.

Genera. *Diversitas* illorum à colorum inprimis, & loci diversitate sumitur. Nostrates satis sunt noti. In Terra Firma quidem ventre & pectore nigris, cætera flavi; alii pectore & ventre flavi, cætera nigri conspiciuntur. In Curiana regione sunt sylvestres, qui per nemora vagantur, & adeo viles sunt, ut unica sunt, ut unica duntaxat vendantur acu, alibi in palustribus inveniuntur. Quod si & *Sexum* attendamus, fœmina mare multo minor est, neque in cauda oculos illos gerit, Japonensem si excipias, quæ quatuor in Uropygio obtinet.

Martyr. dec. 1. de reb. Oceani l. 8.

Descriptio. Placet maris & fœminæ *descriptionem* exhibere. Mas igitur capite, collo, & pectoris initio intense cærulei, seu sapphirini coloris est. *Caput* pro corporis proportione habet exiguum, & quodammodo serpentinum, maculis duabus oblongis candidis, quarum una oculos superequitat, altera brevior at longe crassior subjacet, ornatum. *Apicem* in vertice è nudis quodammodo scapis tenerrimis, viridescentibus, in summitate ejusdem coloris liliorum flores ferentibus conspicuum. *Rostrum* candicat & insigniter hiat. *Collum* est longiusculum tenue & exile. *Dorsum* ex albo cinereum, maculis atris transversalibus conspersum. *Cauda* in duas quasi dividitur. Non longioribus quæ ex dorso prope podicem oriuntur pennis, in rotam extensis, minores quædam eæque fuscæ non rigent, sed ut in reliquis avibus extensæ conspiciuntur, datas ut longiores sustinerent crederes. Oculi τῶν πτίλων quatuor circulis, aureo, castaneo, viridi & sapphirino constant, & varios ad solem obversæ colores jaciunt. In *fœmina* pauca colorum conspicitur varietas. Alæ totæ, dorsum, venter, coxæ, ac pedes coloris sunt fusci ad cinereum vergentis. Capitis vertex & apex ejusdem coloris, in vertice tamen aliquot maculæ exiguæ, veluti puncta virescentia interferuntur, &c.

Locus. Quantum ad *Locum* in Asia fuisse invectitios Theophrastus author est, transmarinos Varro. Babylonia multos pulchriore quam alibi varietate aluit. Media gulosis

Plin. H. N. l. 10. c. 29. Varro de re rust. l. 3. c. 6. Diod. Sicul. l. 2. c. 53. Rhodig. Antiq. lect. l. 1. c. 10.

Clemens Alexand. in Pædagogo. Æl. l. 5. de Animal. c. 21. Gell. l. 7. Noct. Attic. c. 16. Athen. Dipn. l. 14.

losis celebratos. Ex Asia in Græciam primum, Samum inprimis, unde Samii tanquam præstantiores commendantur, post in Italiam & alias oras delati sunt. Athenis in precio fuisse superius dictum. Roma tempore Athenæi plures fuere quam Coturnices. In Suetia quoque, Ostrogothia, & apud Normannos in agro Lexoviensi aluntur. Amant edita *loca*, pascuntur tamen cum Gallinis, & Gallinarium sub vesperam simul repetunt.

Generatio. Columella l. 8. de re rustica c. 11. Pallad. l. 1. de re rusti. c. 28. Columel. & Pallad. l. c.

Summa ipsis *Coëundi* cupiditas. Masculus quinque fœminas desiderat, & ni adsit alia, incubantem invadit, ac ova frangit. Agnoscitur irruisse libido, quoties circa se amictum caudæ gemmantis incurvat, & singularum pennarum capita occulta, locis suis exerit, cum stridore procurrens. Accenditur eadem, si leviter tostam fabam tepidamque jejunis quinto quoque die exhibeas. *Coëunt* ab Idibus Februarii ad Martium, vere præsertim, locis fere apricis, cum Favonii spirare cœperunt. *Partus* à trimatu obvenit, cum varii colores funduntur, brevi à coitu agitur tempore. Ter is anno à fœminis, quæ non incubant editur: at quæ fovent ova totum tempus fœcunditatis aut excludendis, aut etiam educandis pullis consumunt, ita ut vere semel in anno parere Aristoteles dixerit. De numero *ovorum* non consentiunt authores. Aristoteles octona in primiparis numerat, duodecim aut paulo pauciora in aliis; nec ista continuatis, sed binis ternisve interpositis diebus ponuntur. Alii primo anno unum & alterum, sequenti quaterna quinave, cæteris duodena edere volunt; nec hic numerus transscenditur. Quæ ter pariunt, earum primus partus, quinque ovorum est, quatuor secundus, trium aut duorum tertius. In Temistana viginti imo triginta aliquando enituntur. Concipiunt tamen *& sine coitu*, & ova Zephyria seu ὑπηνέμια Gallinarum more, non plura tamen duobus ponunt. Ut *commodius excludantur* Gallinis, sed non Rhodiis supponi possunt, recentiora; luna nonaria existente, hoc est, novem à primo Lunæ incremento diebus. Commodius inquam. Nam & mas seu libidine turgens, seu incubandi flagrans desiderio, illa interdum frangere solet; ideo à fœmina celantur; & quia fœmina non continue duorum dierum intervallo incubat, refrigerata, infœcunda evadunt.

Ælian. l. 5. c. 32. Colu-mella l. 5. c. 32. H. A. l. 8. c. 11. Colu-mell. l. c. Ælian. l. 5. c. 32. Athenæus Dipnos. Colu-mella. Ælian de Animal. l. 5. c. 32.

Ætas. Arist. H. l. 6. c. 9. Ælian. de Animal. l. 11. c. 33.

Ætas ipsis viginti annorum tribuitur. Indicus centum memoratur vixisse. *Volatu* parum valent; seu quod Uropygium flecti ineptum obtineant, seu quod longitudine caudæ & corporis gravitate premantur.

Vox.

Vocem si attendas, Philomelæ author eas pupillare dixit, Varro à voce sua dictos tradit.

Ingenium.

Si *Ingenium*, incessum suum ita componit, ne maculetur, pullus adhuc, si madescit (fide Alberti refero) moritur. Laudatus gemmantes expandit colores, adverso maxime sole, quia sic fulgentius radiant, simul umbræ quosdam repercussus cæteris, qui in opaco clarius micant, conchata quærit cauda, omnesque in acervum contrahit pennarum, quos spectari gaudet, oculos. Si tacitus spectes recondit suas opes. Refrigerationis indigus, passis pennis, & in anteriorem reflexis, corpus suum operit ingruente à tergo vento, alas pandit, & suaves auras excipit. Lini radicem naturale fascini amuletum, sub altera larum retrorsum gestat. Qui eos venenum deregere, defossum eruere referunt, fidem suam exsolvant.

Plin. H. N. l. 10. c. 20. Ovid. l. 2. de arte amandi. Ælian. l. 11. H. A. c. 11.

Morbi. Plin. H. N. l. 10. c. 20.

Duplici inprimis *morbo* afficiuntur. Doloribus nempe dentientium infantum similibus cum crista produci incipit, & pennarum defluvio; de qua Plinius. Idem cauda annuis vicibus amissa cum foliis arborum, donec renascatur iterum cum flore, pudibundus ac mœrens, quærit latebram.

Præsagium. Mizald. in Ephem. text. 1. c. 43.

De *Vi præsagiendi* hoc dixisse sufficiat, cum plus solito clamitant, noctu inprimis pluviam imminere. Vocis enim illius obstreperæ congeminatio, vegetum & acutum intus cum calore vocalem Spiritum, per arteriam vaporoso aëre imbutum, erumpere testatur. Quod vero extra tempus cantillantem, Paracelsus mortem alicujus ea in domo præsagire tradit, fabula est.

Usus. Porta Phytogn. l. 3. c. 29. August. de Civit. Dei l. 21. c. 2. Aldrov. Ornithol. l. 13. c. 1. Plin. H. N. l. 10. c. 20. Ælian. l. 5. de Animal. c. 21. Sueton. in Vitellio. Athen. l. 13. Ælian. l. 11. de Animal. c. 33.

Usum & in *Medicina* & *in cibis* aliquem præstat. Nam jus pavonis pingue pleuritidem sanat, linguarum usus ab epilepsia præservat. Ova usta & in aceto trita impetigines emendant, fumus è pennis exceptus rubescentes oculos, propter signaturam curat. Fimus podagræ fervorem mitigat. Caro propter siccitatem & frigiditatem, dura & concoctu difficilis audit. Etiam mortui post annum nec olet; nec putrescit, visa post quadriennium cariem fœniculi odore, saporis amari & salsi contraxisse. Primus eos Aufidius Lurco circa novissimum bellum piraticum saginare instituit, & ex eo quæstu, reditus seu sestertium seu minorum sexaginta millia habuit. Hortensius Orator, primus editiali cœna cibi causa occidit, & ideo in jus vocatus est. Cerebella Vitellius in famosa illa patina, quæ Minervæ clypeus, cum aliis prodigiosis cibis apposuit. Quæ vel de virgine à Pavone in Leucadia adamata; vel de Pavone Indico, Jovi consecrato, quem sacrilegi suffurari non potuerunt, dicuntur; inter historica recenseri debent.

Articulus II.

De Pavone albo, Pavonibus Iaponensibus & Gallopavone.

PAvones Albi Septentrioni peculiares esse credebantur: & in calidioribus regionibus eosdem nasci, successu temporis compertum est. Vidit Aloysius Cadamustus in Maderis; Johannes Laurentius Ananias in parva insula, plures, Scaliger in Gallia binos; Gaudentius Merula Mediolani plures; Aldrovandus unum Bononiæ natum. Cum ex Norvegia Coloniam adveherentur, numero per feminium aucto, cum penitus in frigidiora loca commearent, & matres in ipso vere ovis incubantes nivosa loca perpetuo ob oculos haberent, vulgatioris facti sunt. Tales & in calidioribus regionibus nascentur, si caveas in quibus incubant & excludunt ova, ex parte albis velaminibus obtendas.

Cadam. Cap. de Navigat. In fabrica. Anan. Mundi to. 3. cit. Aldrov. Aldrov. Ornith. l. 13. c. 2.

Descriptio. Pavonum Japonensium maris & fæmellæ descriptionem Marchioni Facchineto, qui eam à Julio IX. Pontifice accepit, Aldrovandus debet. Mas nullam cum nostrate præterquam in cauda & pedibus similitudinem gerebat. Rostrum erat, ut in nostrate cineritium, sed longius & subtilius. *Vertex* capitis, qui planus erat, & collum superius virescebant, & maculis cæruleis ceu punctis, quæ pariter in medio exiguas lineas albas deorsum descendentes habebant, respergebantur. Apex in capite quatuor ferme digitos longus partim viridis, partim cæruleus, figura siliginis spicæ non omnino dissimilis. *Oculorum* pupilla nigra, iris lutea, hanc ruber circulus ambiebat. *Pectus* & dorsum velut ex squamis, sed colore veriantibus constabant. Pectoris enim squamæ, si ita vocare licet, ex cæruleo, viridi & aureo: dorsi ex cæruleo & viridi tantum tingebantur. *Alarum* principium ejusdem cum dorsi erat coloris, sed squamæ illæ virides haud ita apparebant, cæruleæ vero majores erant & lucidiores. Pennarum secundi ordinis primæ ejusdem erant cum superioribus colores; reliquæ in medio virides, ubi lineis nigris transversalibus notantur: post subluteæ similiter nigris lineis notatæ; in extremitatibus denique nigræ. *Venter*, coxæ, & denique pedes colore leucophæo & maculis nigris insigniuntur, quarum quæ in ventre sunt, lineas albas habent. *Cauda* pennis, quam in nostrate rarioribus colore, magis fusco ad castaneum vergente, calamo candidissimo. *Oculi* caudæ multo quam in nostrate majores, primum aurei, dein cærulei, postreme virides, ut in nostrate. *Fæmina* mari quidem minor est, sed capite toto, collo, dorso, pectore & alis simillima. Illud vero in hac admirandum est, supra uropygium, nempe ad dorsi finem, quid veluti caudam habere, eamque oculatam, ut in mari: sed oculi, licet quam in illo sint minores, sunt tamen pro pennarum portione magni. Habebat itidem caudam viridem pennis in ambitu cæruleis, & calamis albis. Postremo in eo etiam à mare differebat, quod ventrem haberet prorsus nigrum.

Gallopavo, aliis Gallus Indicus, Peregrinus, & Calecutensis dicitur, & idem esse cum Meleagride, cujus synonima sunt, Gallina Africana, Numidica, Afra avis, Numidica guttata, & alba Lybica, videtur; si vera est illa descriptio, quam ex Clyto Milesio Athenæus adfert. Verba ejus sunt. *Circa templum verginis, Minervæ nempe in Levo* (sic legendum non Olero. Insula est maris Icarii Sporadum una) *Meleagrides aves sunt. Locus ubi aluntur est* ἑλώδης non paludosus, (ut quidam vertunt, Meleagrides enim Aristoteles ab avibus paludicolis distinguit, & Hesychius καταιωνίδας ὄρνεις vocat) sed arboribus consitus. *Animal illud non ita prolem amat; & jumores pullos adeo negligit, ut sacerdotibus illos curare necessum sit. Avis magnitudino ut gallinæ generosæ est, capite ampliore, quam pro modo reliqui corporis, glabro, ac super ipso crista carnosa, dura, rotunda, quæ clavi modo super caput extuberat, colore ligneo.* (Sic lege, ξύλινα non σῶμα. Lignei coloris facit & Theophrastus mentionem; forte est subflavus.) *Ad malas jacet instar barbæ longa caro, incipiens ex ore, rubentior quam in gallinis: at eam quæ rostro Gallinarum insidet, & quam barbam nonnulli vocant minime habet, tanquam ea parte sit mutila: rostrum acutius & grandius quam gallinæ.* Cervix *nigra, crassior & brevior quam Gallinæ.* Corpus *totum varium. Nigrescit enim totum, crebris maculis albis notatum ac compunctum, lenticula majoribus, quæ rhomborum figura parvis nigrisque circulis ambiuntur, & pennarum illam varietatem efficiunt, quia niger color aspergitur candido, & vicissim candidus nigro.* Alarum pennæ *linearum ductibus candidis serratisque distinguuntur, in spiras protractis, intervallo pari diremptis. Nullum* calcar *in cruribus, quæ gallinaceis similia sunt.* Maribus *adeo fæminæ similes, ut vix Meleagridum sexus discernatur.* Similitudinem in colore & mole corporis intellige. Eo enim veluti clavo ligneo carent. Quem Aldrovandus ex Gyllio describit ex novo orbe allatus erat, eadem qua Pavo proceritate. Collum ei simul cum capite à plumis omnino nudum, tantum purpurascente pelle obducebatur, & tam erat crassum, ut pellem quæ antea laxa & vacua; cum vocem emittebat, spectabatur, sic inflaret, ut ad brachii crassitudinem accederet. Cum quis ad Gallinam accederet, totis inhorrescebat plumis, & gradu superbo exterrere accedentes conabatur.

Varro l. 3. de re rust. c. 2. Plin. H. N. l. 10. 26. Athen. l. 14. Dipnos. Casaubon. ad Athen. l. 14. c. 20. Dalech. ad l. eund. Æl. l. 5. cap. 27. de Animalib.

Casaubon & Dalech. Teophrast. ad. l. c. Histor. Plaut. l. 7. cap. 3.

Locus. Quantum ad *Locum* Bœotii soli indigenæ Meleagrides esse videntur. Ætoliæ peculiares, Menodotus Samius facit, & inde

Victus. de in alias partes translatas credit. Diodorus ultimam Syriæ partem, Strabo Arabiam ipsis tribuit. Certum, nostras calidioribus locis delectari, una cum Gallinis pasci, & longius à domo per agros divagari. Quod autem Scylax Cariandensis lacui Chephisio, in Africa, Mnaseas lacui ibidem Cratum amnem de se promenti, eas vendicat; vel error est, vel Gallinis, quibusdam Africanis, quæ paludes amant, rutilam galeam & cristam in capite gerunt, quæque novissimæ peregrinarum avium in mensas propter ingratum virus (quod nostri Meleagridibus non competit) receptæ sunt, nomen Meleagridum propter similitudinem indidere.

Athen. l. 14. Diodor.l. 3. Bibliot. cap. 12. Strab. l. 16. Geogr. Scylax Cariandensis in Periplo orbis. Plin.l.16. H.N.c. 44. Columella.lib. 8. de re rust. c. 2. Plin. H. N. l. 10. cap. 26.

Coëunt aliquando cum Pavonibus, & excluduntur pulcherrimi pulli, nitidissimis pennis fulgentes. *Incubant* verno tempore diebus tricenis.

Generatio. Bapt. Portal.2. Mag. Nat.c.14.

Vox. Ad *Vocem* earum extendit Pollux verbum κακκάζειν. Crocitationi Gallinaceæ Pavoninæque non dissimilem edit, cum fragore per collum longe lateque vagantem, & instar liquoris in dolium infusi opstrepentem. De usu ipsorum in cibis non est quod dicamus. Olim Isidi Tithoneæ à pauperioribus immolabatur.

Pausan.in Bœoticis.

Articulus III.

De Phasiano, Urogallo seu Tetraone, majore & minore.

Phasianus, Galeno Gallus Sylvestris, Statio Phasidis ales, Scythica volucris Juvenali, Itis quibusdam dicitur. Magnitudo non omnibus eadem. In regionibus Ergimul & Cerguth quæ Magno Chamo subsunt, maximos reperiri Paulus Venetus scribit, cum tantæ prolixitatis cauda, ut decem & octo palmos excedant. Is quem Aldrovandus describit libras tres duodecim unciarum pendebat. *Rostrum* coloris erat cornei, pollicis transversi longitudine, in extremo recurvum, superius inferiore longius. Membrana carnosa, qua capiti conjungitur tuberosa, sub qua nares occultantur, instructum. *Caput* in vertice colore cinereo fere micabat; ad latera supra coccineam maculam, & prope rostrum viridi, & admodum vel in sole, vel in umbra varia. Ab utraque capitis parte è regione aurium pennæ, quas Plinius cornicula vocat, elevabantur, sub his caruncula seu musculus qui cornicula illa movent, apparebant. *Aures* erant admodum latæ, profundæ, & rotundæ. *Colli* pennæ infra prope pectus, & pectoris etiam prope collum tribus coloribus variabant, fusco nempe prope radices, dein aureo & viridi; sed viridis nisi complicatis simul pennis non conspicitur, si unicam à corpore ablatam examines, niger jam apparet, sed & aureus, si pennas invertas splendorem amittit. *Tergoris* pennæ erant totæ ferrugineæ ad ruffum vergentes, & velut in exigua flamenta desinebant. *Cauda*, quæ organi pneumatici figuram obtinet, duos dodrantes, cum duobus palmis explebat. &c. Fœmina mare per omnia deformior est, Coturnicis fere colore.

Locus. *Locus* ipsis Phasis amnis, unde nomen sortiuntur Athenæus ex Media accersiri solitas quasi meliores, tradit; in Indiæ hortis cum Pavonibus enutritas Ælianus. In Curiana regione tam numerosi capiuntur ut singuli duabus aciculis venditi fuerint.

Athenæus Dipnos.l. Ælianus l. 13. de Animal. cap. 18. Martyr.l. 8. Decad. Ocean. cap. 1.

Victus. In Scandinavia aliquando absque cibo sub nive latent. Fridericus Saxoniæ Dux ducentos emissos capi vetuit. *Victitant* granis, seminibus & baccis. Avena inprimis delectantur.

Generatio. Pall.de re rust.c.29. *Coëunt* mense Martio & Aprili. Unus mas duabus fœmellis sufficit. Viginti fere ovis, illisque rubris pariendi ordi concluditur. Semel in anno fœtificant, & trigesimo die maturos *pullos* emittunt. Optime Gallinis incubanda committuntur, ut una matrix quindecim ova operiat. Quomodo vero ex Phasiano mare & Gallinis Gallinaceis simul coëuntibus Phasiani procreari possint, docet apud Aldrovandum, Longolius. Intereünt pediculis nisi se pulverent. Pennas dum nimis pinguescunt, si quibusdam credendum, amittunt. Capite in terram immisso, totos se latere existimant; & dum propriam imaginem admirantur prius se capi sinunt, quam aufugere possit.

Aldrov.l. 13. Ornith. c. 5.

Usus. Trullian. lib.7.c.2. Quantum ad *usum medicum* non pingues bene purulentis in cibis exhibentur. Vinum in quo unus extinctus est bibitum, torsiones, si Marcello Empirico credimus, tollit. Adeps, tetanicis, marricis suffocationi, & renum affectibus prodest. In *cibis* vehementer laudantur, nec vel Perdicibus vel gallinis domesticis, si pulli edantur, cedunt. Olim inter summas delicias numerabantur, à quibus Ptolomæus abstinebat: at quibus Heliogabalus Leones & alia bruta pascebat.

Galen.de ren.affect. cap. 4. Philostr. l. 8. de vita Apollin. Lamprid. in Heliog.

Descriptio. Urogallus major, qui veterum Tetrao Aristotelis Tetrix, ut Gesnero; Agricolæ, Jovio & Aldrovando placet, à quibusdam cum Otide seu Starda, vel Tarda; à nonnullis cum Ortygometra confunditur; ex Gallinaceorum est genere. Quem Aldrovandus describit, habet *collum* dodrantale, palmis nigricantibus, cinereo diluto colore sparsim notatis. *Caput* nigrum, rostrum breve, gibberum, latum. *Supercilia* & pelliculam circa oculos rubra. *Pectus* & ventrem coloris nigri. *Alarum* pennas longissimos palmorum quinque nigricantes, aut

aut potius fuscas, minores sub alis albissimas. *Poplites* & femora plumis albis, crura ad digitos usque fuscis vestita. Ex albis in cauda maculis ætas conjicitur, quo majores sunt, eò pauciores illas habere feruntur. Reperiuntur qui libras quatuordecim Germanicas: imo & viginti tres Italicas pendunt.

Generatio.

De *coitu* ipsorum mira tradit Encelius. Ore coire, Gallum sperma ex ore tempore coitus emovere; Gallinas postquam id deglutiverunt, concipere; mox comprimi. Reliquias rore vel pluvia superveniente, putrefacta materia, in serpentes mutari, non superveniente, in gemmam translucidam & candidissimam abire, sit penes authorem fides.

Usus. *Suetonius.*

Saporis sunt gratissimi. Caligula sibi eos immolari voluit.

UROGALLUM minorem Stumpfius, Phasianum montanum appellat. A Gesnero conspectus multo majora supercilia & pellicula rubente, quandoque cærulea, quam Urogallus habebat, Rostrum longitudine transversi digiti, plumas in vertice nigras. Collum plumis Indicis, &c. In Septentrione, si Olao fides, sub nive duobus aut tribus mensibus latitant. Capiuntur laqueo, ita ut collo adstricto suffocentur.

ARTICULUS IV.
De Grigallis & Attagine.

GRigallus vel *major*, vel *minor* est. Illam sub nomine Tetracis Nemesianus Poëta describit, dum ait.

Et Tetracem Romæ, quem nunc vocitare Taracē
Cæperunt, Avium est multo stultissima.

Aldrovandus duplicem tradit descriptionem. *Prima* est illius quia à Medico Cracoviensi missus fuit. Erat magnitudine anserina, rostro nigro adunco, gibboso. *Capite* plano, à rostro ad narium foramina usque cinereo, nigris maculis consperso. Reliquum, collum item, pectus, venter, & coxæ coloris erant ruffi, modo nigris, modo albis maculis aspersi. *Cauda* ruffa, sed magis quam reliquo corpore ad castaneum accedens, maculis nigris maximis conspergebatur. *Digitis* nudis, cinereis, quatuor erat instructa. *Oculorum* cilia coccineus color ambiebat. Tota avis si rostrum more rapacium & ungues aduncos habuisset, & parvo fuisset corpore, vel Lithofalcus, vel Accipiter Fringillarius videri potuisset. *Altera* ex Gesnero desumpta est, cujus Grigallus erat toto corpore Perdicis fere, præsertim rusticæ instar colorato, & punctis maculisque nigricantibus distincto, ima colli pars prona intercedentibus lineis ex cæruleo virentibus rubebat, in ventre plurimum albedinis conspiciebatur. Propter mirificam colorum varietatem, Attagenem Alpinum vocare posses. *Minor* perdice est major; sed eidem persimilis. Creditur à betulæ colore Germanis Birckhun dictus. Supremum à betula corticem si detrahas qui albo subest, in nigroque ruffescit, præcipuum hujus aliris colorem imitatur. Densa & opaca loca ut bombardarum minas fugiat petit, ideo sæpe in betuleto latet, & inde in sata & fœnilia callidissime excurrit.

Aldrov. Ornithol. l.13.c.9.

Descriptio. Arist. H. A. l. 9. c. 49. Aristoph. in Avibus & vespis. Bellonius 5. de Avibus c.6.

ATTAGEN, Perdix Asclepica quibusdam inter pulveratricis ab Aristotele ponitur; quod inter palustres ab Aristophane & ejus scholiaste; vel error est, vel ideo factum, quod interdum ex montibus ad loca vicina descendat ibidemque moretur; vel illa, nisi Turnetus fallit, intelligenda est, quæ ad ripas fluminis moratur. Gallinagini ita similis est, ut nisi paulo major esset, & pectoris color magis ad cinereum vergeret, altera ab altera difficulter distingui posset; rostrum habet longum, sed capta triticum non secus ac columbi comedit. Quantum ad veterum *descriptionem*, Alexander Myndius, perdice paulo majorem, totum circa dorsum κατάγραφον, id est versicoloribus maculis pictum, figulinæ testæ colore, sed magis ruffum, corpore gravi, alis brevibus facit. Quantum ad Recentiorum, Gesnerus Attagenem Corylorum Gallinam esse putat. Bellonius suum Anati campestri, quem coturnicibus bene maculatis comparat, similem esse scribit. Julius Alexandrinus genus quoddam longiore collo & cruribus, plumis non iisdem macularum notis distinctis, ex Hispania allatum se vidisse refert. Florentiæ observatus rostro nigro sed in extremo rubescente, oculi pupilla nigra, iride cinerea, maculis per ventrem albis, dorso ferrugineo, nigris maculis insignito, pedibus ferrugineis. Aldrovandus avem ex Siciliæ montibus allatam pro Attagene ponit, quæ magnitudine & toto habitu ad Phasianum accedit. Rostrum habet breve, nigrum, & in acuto recurvum. Colorem totius varium. Caput inprimis aspectus pulcherrimi, cristam in medio vertice erectam, subluteam, nigris & albis maculis variegatam. Pupillam oculorum nigram, iridem luteam, supercilia ex pellicula coccineo colore rubente. Sub rostro & gulæ principio ceu barba ex tenuissimis plumis dependet. Collum est longiusculum, & ad corporis habitum assimilatum, tenue, & exile, cinereum, maculis albis nigris consperfum. Pedum digiti anteriores longi, posterior brevis, singuli adunco hamo armati.

Bellonius l. citato.

Jul. Alex. l. 13. salub. c. 5.

Aldrovandus lib. c.

Locus. Ambr. Leo Problem. 343. Plin. H. N. l. 8.

Loci si ratio habeatur, nulli sunt in Campania, quod ibi aconitum, quo purgantur, non proveniat. In Creta nonnisi in Cydoniatarum regione. In Cypro etiam domi aluntur. In Rhodo & Jonia laudatissimi habentur, sed & in Hispania Pyrenæis, Arvernien-

vernienſibus Galliæ & Alpibus reperiuntur.

Victus. Athen. lib. 9. Dipnoſ. Plin. H. N. l. 10. cap. 48. Æl. H. A. l. 15. cap. 27.

Victitant granis & frugibus. Loquuntur nomen ſuum qua poſſunt voce, & decantant. Vocales capti, obmuteſcunt, ſi Plinio & Æliano credimus: in ſuas ſedes dimiſſi καὶ τὸ φθέγμα καὶ τὴν παῤῥησίαν recipiunt. Ex Lydia in Ægyptum aliquando deportati, & in ſylvam dimiſſi, coturnicis primo vocem emiſere, poſt τρὶς τοῖς κακοῖς τέρακα explanatiſſime protuliſſe finguntur.

Affectus. Ælian. de Anima. lib. 1. 6. cap. 45.

Amant cervos & dorſis illorum inſiliunt. Cum Gallinaceis vero inimicitias exercent.

Caro in *Cibo* eſt laudatiſſima, ſeu ſanguinis optimi generationem ſeu excrementi paucitatem, ſeu concoitionem alimenti attendas. Candida eſt, tenera, & fibris prorſus carens. Conceditur purulentis à Tralliano; Nephriticis à Galeno. Cerebrum genituram augere Avicenna reliquit.

Articulus V.

De Gallina Corylorum.

Deſcriptio.

GAllina Corylorum Alberto Bonaſa & Orix, Longolio falsò Otis, Bellonio Gallina ruſtica M. Varronis, aliis Perdix montana & Sylvatica dicitur. Caput ipſi & roſtrum ex deſcriptione Bellonii & Geſneri, eſt inſtar Perdicis, rubet in ſuperciliis. *Dorſi* pennæ ſuperiores Aſcolopacis ſimiles: ſub ventre è regione ventriculi albeſcunt, nigro maculatæ, in utroque latere ſub alis. Remiges alarum ad inſtar Aluconis maculantur. *Cauda* griſea, in extremitate alba, deinde nigra ad pollicis magnitudinem; macula, qua ſuperiores pennæ quæ cæteras tegunt, carent, tincta, cætera colli Tetraonis colore. *Tibiæ* plumis ad digitos uſque teguntur, quæ villos leporinos fere referunt. Digiti pedum corticoſi, ſquammoſi, glauci, multis lineis articulati. Aldrovandus fuſcæ maculæ meminit, è qua ejusdem coloris tenues quædam pennæ ceu villi dependentes, tanquam barbam efficiunt.

Locus.

Reperiuntur in Hercynia ſylva; ſed & circa radices Alpium, ubi Coryli & rubi abundant. Iis enim inſident, rapacium volucrum inſidias magis timentes quam hominum aſtum.

Victus.

Veſcuntur granis, ſed inprimis julis ſeu nucamentis, quæ piper longum referunt.

Generatio.

Pullos educatos extra locum educationis ipſorum abducunt: illi vero bini, mas & fœmina aliorſum ſe conferunt.

Uſus. Geſnerus.

Cibum ſuppeditant laudatiſſimum, & caro earum quatuor diverſis coloribus ſecundum Geſnerum tingitur, ſecundum Albertum foris eſt nigra, intus alba. Mulieres quædam pennis certo tempore decerptis, adverſus uteri ſuffocationem, utuntur. Stumpfius Epilepticis ſalubres tradit. Hippiatri tres quatuorve earundem ventriculos una cum cibo in eis contento, equis aſthumaticis devorandos, dari præcipiunt.

Articulus VI.

De Otide ſive Tarda.

H. N. lib. 10. c. 22.

OTum & Otidem ex veteribus Ariſtoteles, Athenæus, Plinius & Oppianus confudêre; Starnam & Stardam ſeu Tardum ex recentioribus Conciliatoribus rapacem Albertus facit, & Biſtardam vocat. Tetraoni congenerem non eſſe, quod ex Plinio Bellonius opinatur, vel peculiaris pedum conſtitutio, trydactilos enim eſt, evincit.

Deſcriptio. Athen. Dipn. l. 9. Bellon. l. 2. de Avibus c. 1.

Quantum ad *Formam* fidipes eſt Athenæo, tribus inſiſtens digitis, magnitudine Gallinacei majoris, capite oblongo, oculis amplis, roſtro acuto, lingua oſſea, gracili collo. Bellonio & Geſnero, craſſior eſt & validior, gravis, tredecim cum dimidio libras interdum pendit. *Caput* habet inconcinnum, cinerei cum collo, & ad ventriculum uſque procedentis coloris. *Roſtrum* robuſtum valde, *linguam* ſerratam, utrinque acutam, & in extrema duram. *Meatus* auditorius adeo patulus, ut extremitas digiti immitti poſſit. Si introſpicias duo apparent ſub plumis anfractus, unus roſtrum verſus, alter recta ad cerebrum vergens. *Pectus* craſſum ac rotundum, cum ventre & cruribus quatenus plumis veſtiuntur ad media uſque femora albicans. *Dorſum* caſtaneis ac ſubnigris maculis reſperſum. *Alarum* pennas majores candidas, circa finem nigras. Pennarum radices rubras. *Caudam* pennis ruffis, cum teniis quibuſdam & maculis nigris ſuperiore inferioreque parte albis ornatam. *Tibias* pollicem craſſas, medium pedem longas, ſquammoſas. *Pedes* admodum craſſos, ſub quibus talus magnus inſtar muſculi conſpicitur. Digitos pedis utriuſque contra reliquarum avium morem ternos tantum. *Interiores partes* ſi ſpectes, *ventriculum* habet magnum, in quo interdum calculi albi inveniuntur, in extrema gula ante ſtomachum partem capaciorem ex multis rotundis carunculis compactum. *Inteſtinis* diductis & extenſis id quod à fundo ventriculi ad alvum rectà procedit, dodrantum eſt ſeptem cum dimidio, appendices vero duæ ab alvo retrocedunt; quarum altera tenuior eſt tres dodrantes longa; altera amplior, duos cum dimidio; tres vero iſti meatus juxta alvum in unam capacitatum conveniunt.

Geſner. in Ornith.

Locus. Aldrovandus Ornithol. l. 13. cap. 12. Pauſan. in Phoci. cap. 11. Plin. H. N. lib. 10 c. 22.

Quantum ad *Locum* in Italia non viſuntur, niſi forte turbine advectæ. Hiſpaniæ peculiares eſſe credit Plinius, ſed falſo. Nam & in Græcia circa Cephiſſum Bœotiæ

Hector Boëtius in Hist. Scotica.

tiæ naſcuntur, & in Britannia magno ſunt numero, & in Belgium ſub autumnum gregatim advolant, ibidemque in agris procul ab urbibus diſſitis morantur, nihil de Polonia dicam. Falſum itaque cum coturnicibus quod à Plinio traditur, quæ ab eo tempore Italiam deſerunt, avolare. Arboribus nunquam inſident, nec aquas niſi eas, quas poſt pluvias in camporum foveis relinquuntur, ſitis ſedandæ cauſa, frequentant.

Plin. H. N. l. 10. cap. 23.

Victus. Longol. Dial. de Avibus.

Veſcitur frugibus ſed & herbis, ut auricula muris; & rapis ventrem implet.

Generatio. Ariſt. H. A. l. 6. cap. 6.

Nidificat in terra, tricenis diebus incubatum abſolvit, & parit cum matura ſeges eſt.

Volatus.

Volatu eſt propter corporis pondus admodum brevi & tardo, & capitur manu, ſi quis celerius inſtet.

Xenoph. lib. 1. ἀναβάσεως. *Affectus.* Ælian. lib. 2. de Animal. cap. 28. Plut. de Solertia Animal. Oppian. lib. 3. Ælian. l. 6. de Animal. cap. 24. Idem lib. 5. c. 24.

Amicitiam cum Equo colit, huic appropinquare & fimum dejicere gaudet, ita capitur. *Inimicitiam* vero cum vulpe & cane exercet. A vulpe inverſa in terram abjecta, caudamque ut collum avis extendente, capitur. προΐασιν ὡς πρὸς ὄρνιν ὁμόφυλον. Humilitatis ob ponderoſam corporis molem ſibi conſcia, ſimul ac canes latrantes audiveris. εἰς τοὺς θάμνους ἢ τὰ ἕλη confugit.

Uſus. Athen. in Dipnoſ. Demetio l. de Accipitrum cura. Alex. lib. 13. de Sabba cap. 5. Plinius in H. N.

Uſum & in *Cibus* & in *Medicina* præbent. In *Cibis* caro Xenophonti apud Athenæum ſuavis, à Demetrio Conſtantinopolitano Accipitribus tanquam ſuaviſſima præſcribitur. Julio Alexandrino quamvis nigra & durior, valenter tamen alit; ſi vel exquiſitam in ventriculo concoctionem adepta fuerit, vel captæ & jugulatæ durities dometur.

In *Medicina*. Nam adeps apud Phryges & Lycaones mammis puerperio vexatis applicabatur. Fimi uſum Avicenna contra impetigines prædicat. Ova eodem teſte capillos nigro colore tingunt. Piſcatores repræſentatis ex ipſarum pennis muſcis, piſcibus inſidiantur.

ARTICULUS VII.

De Anate Campeſtri & Ave Stella dicta.

ANas Campeſtris propter conſimilem digitorum numerum Otidi ſuccedit. Bellonio Anas Campeſtris, Canne Petiere Gallorum: & Tetrax, & Galliæ peculiaris eſſe creditur; à ruſticis Gallis Oliva dicitur. Ex ejuſdem deſcriptione, eſt Phaſiani corpulentia, *Capite*, ſi craſſitiem demas, Coturnicem; *roſtro* quod nigrum pullum gallinaceum refert. *Dorſum* tribus aut quatuor coloribus, nempe flavo tendente ad rubrum, ſubcinereo, & rubro intermixto variegatur. Quatuor pennæ alarum in ſuperiori parte in extremitatibus ſuis nigreſcunt. *Pectus* alba torquis juxta ingluviem circumdat. Radices omnium plumarum rubræ ſunt & ſanguineæ. Tres duntaxat in pedibus *digiti*. Omnia intus in avibus granivoris communia.

Victus.

Veſcitur granis abſque diſcrimine omnibus, nec non formicis, ſcarabæis & muſcis. Quamvis color colli & capitis ſemper idem non ſit; & in hoc maris à fœmina differentia conſiſtat; dorſum tamen & alæ nunquam colorem immutant.

STELLA tribus quoque digitis incedit. Totum corpus, ſi ventrem & caudam & alas majores excipias ex albo, luteo, & nigro ita variegatum eſt, ut qui color ſuperet difficile ſit judicare. *Roſtrum* eſt longiuſculum, in extremitate parum recurvum, nigricans. Venter & coxæ candicant. *Cauda* maculis nigris plurimis, quarum binæ transverſales inſigni ſunt magnitudine, conſperguntur.

ARTICULUS VIII.

De Oedicnemo Bellonii, & ejus congenere Aldrovandi.

Deſcriptio. Bellon. l. 5. de Avib. cap. 5.

AVis, quam Bellonius Oedicnemum à tibiarum infra genu propter os quod valde craſſum eſt, qua nota vel ſola agnoſci poteſt, ſingularem craſſitiem, vocat; magnitudinem habet Elori, *roſtrum* longiuſculum, in extremo nigrum & flavum qua capiti jungitur. *Alis* intus albis, extra nigris Otidem, *dorſo* Attagenem refert. Coloris enim eſt fumoſi, maculis nigris per longitudinem ductis variegati. *Digitos* habet in pedibus ternos, *tibias* ut ſupra. Tarde parit; & ineptæ ad volandum, ſub finem menſis Octobris repertæ ſunt. Huic reſpondet illa quam ſub CHARADRII Ariſtotelici nomine Geſnerus deſcripſit. Gallinæ parvæ aut columbæ ei magnitudo. *Roſtrum* longiuſculum, anterius nigricans, poſterius flaveſcens, extremis partibus inferiore & ſuperiore leviter decuſſatis. *Pennæ* in collo, capite, & pectore maculoſæ, poſteriore colli parte ad fuſcum tendente; in dorſo & alis fuſcæ, maculis quibuſdam ruffis inſignitæ. *Crura* oblonga, coloris ſublutei. *Digiti* terni, brevibus interiore parte membranis juncti. *Ungues* breviſſimi & mutili. *Degit* in pratis paluſtribus: & aliquando in lacu Tugurinenſi glacie adſtricto manibus ſe capi permiſit.

Geſnerus in Ornith.

Victus.

Victitat muribus quos, de nocte venatur.

Vox.

Vocem tanquam fiſtulæ edit. Domi incluſa ſubinde ambulat, aliquando in orbem ad multum tempus, circa columellam aut aliud quidpiam; aliquando recto tramite; & ſi quid impedimento fuerit, tranſilit potius, quam à via recta deflectat. Oculos etiamſi digitos admoveas, non claudit.

Addit Aldrovandus aliam Oedicnemo con-

congenerem. Craſſitie corporis & pedum conſtitutione Otidem refert. *Roſtrum* habet ſuperius & inferius æquè longum, rutilum, rictu ampliſſimo, naribus valde, ut in Anſere patulis. Caput, cervicem, dorſum, caudam, & alas, ex flavo & caſtaneo elegantiſſime diluta & maculata. Ventrem totum, & femora, intus candida. Gulam & pectus albicantia, intercurrentibus maxime in pectore, maculis. Tibias ſi digitos pedum compares longiſſimos.

Articulus IX.

De Perdicibus in genere.

PErdix, Græcis πέρδιξ & περδίκη, Cretenſibus πῦριξ, Pergæis Cισίλαρος. Heſychio κακκάβα dicitur. Quo nomine noſtra ætate hæc avis indicetur, non ſatis eſt compertum. Perdicem rufum, veterum minorem vulgarem Perdicem eſſe placet Turnero; ſed roſtrum illius cinnabarinum non admittit. [Athen. lib. 9.] Quidam apud Longolium Otidem cum Perdicibus confundit. [In Dialogo de Avibus.] Bellonius ex eo quod Ariſtotelis Perdicem cum aliis avibus modo magnitudo par ſit, coïre ſcribit, Coturno Græcorum, qui cum Gallinis rem habuiſſe viſus eſt, id nominis imponit. [Bellon. l. 5. de Avibus c. 13.] Aldrovandus cui Coturnus, & Coturnix, magnitudinem quæ pro diverſitate terrarum variat, (ſunt in Allobrogibus Perdices midiocri pulſo non minores,) ſi excipias, eædem; [Scaliger Exerc. 236. l. 3.] Coturnicem, Perdicem ruffam eſſe ſentit, & Perdices minores ab Athenæo appellatas, eaſdem cum Avibus novis Plinii eſſe, & Starnas tanquam externas vocari contendit; [Athenæus Dipn. l. 9.] Ruſticulam autem Plinii, quam Dalechampius & Sueſſanus Perdicem minorem eſſe credit, Gallinagini quam Aſcolopa ſeu Scolopacem Ariſtoteles vocat, ex deſcriptionum tollatione accenſet.

[*Genera.*] *Genera* ipſarum ſunt plurima. Strabo Indicos vulture & Anſere majores tradit. [Geograph. lib. 17.] De Græca ſeu majore ruffa aliquid diximus. Ælianus Syroperdicem vocat avem, perdice minorem & nigram, roſtro ruffo, manſueſcere neſciam, quæque circa Antiochiam Piſidiæ lapidem exeſt, & conficit. [Ælian. l. 17. de Animal. cap. 17.] Idem Perdices Cyrrhæos vocat, qui neque ad certamine valent, neque pulchre cantare ſciunt, & allio veſcuntur. [Athenæus H. A. l. 4. c. 13.] In Chio inſula ſunt rubræ, Gallinæ magnitudine. [Athen. lib. 9. Dipnoſ.] In Ægypto cinereæ, alibi albæ. Apud Troglodytas Gallinacei magnitudine, roſtro & cruribus ſeu fuſcis ſeu luteis. [Nicol. de Nicolais lib. 2. Itin. Orient. c. 8.] In regno Barnagaſſi, quædam Caponum magnitudine, pedibus & roſtro luteis, minores Gallinis, alias pedibus & roſtro purpureis, nonnullas roſtro & pedibus cineries. [Scal. Ex. 236. 13.] In Hiſpaniola diverſicolores, ſuaviſſimi ſaporis. In continente, ſi Oviedo credendum, Hiſpanicarum Gallinarum magnitudine, duplici pulpa, alia alteri ſubſtrata, eæque tantæ molis, ut unam ne inſignis quidem helluo abſumere queat. Colore ſunt in pectore, alis & collo cinereo. Ova ponunt ovorum noſtratium Gallinarum magnitudine, colore lapidem cæruleum æmulante.

Quantum ad *internam conſtitutionem* bina habere in Paphlagonia *corda*, falſo forte, prodidit Teophraſtus, [Plin. H. N. l. 10. cap. 35.] hybernis menſibus nullos habere, *teſtes* eadem fide alii. [Ælian. de Animal. l. 16. c. 15.] Ingluviem ventriculo in ipſis præjacere appendices non ſuperne ut piſcibus, ſed inferne ad extrema inteſtini haberi, [Ariſt. H. A. lib. 3. cap. 1.] cum coëunt turgidos valde teſtes obtinere; veriſſime Ariſtoteles prodidit. [Ariſt. H. A. l. c. ult. Ariſt. H. A. l. 3. cap. 1.]

Loca ſi quæras, In Hibernia & Lemniorum inſulis nullæ ſint, ſi Botero & Liberali credimus, nec minores in Creta, ruffæ in Belgio raræ. A duabus in Anapheu inſulam immiſſis, tanta vis procreata, ut incolæ de loco deſerendo cogitarent. Apud Tarnaſſaros, Æthiopas, Samios, Cretenſes, &c. eximia ipſarum fœcunditas. In inſula Caprea adeo pingueſcunt, ut adipem eximant incolæ, & in futura convivia ſervent. Quæ in Bœotia, fines in Atticam non tranſvolant, ſi Athenæo fides, & ſi forte aliquo migraverint, voce ab indigenis dignoſcuntur. [Athenæus l. 9. Dipn.]

Veſcuntur limacibus, unde ibi nulli, ubi Perdices, in Sciatho inſula cochleis, allio, [*Victus.* Ariſt. H. A. l. 9. cap. 37.] quod de Cirrhæis Ælianus prodidit; Sabulo, granis & aliis. [Athen. lib. 9. c. 4.] Pamphagam eſſe ſuſpiceris. [Æl. H. A. l. 4. c. 13.]

Libidinis ſunt profuſiſſimæ, unde ſalacitatis venereæ Symbolum. Sane *Mares* non tantum viſis fœminis, ſed & voce illarum audita, ſemen emittunt, ex animi forte impreſſione. [Scalig. in Ariſt. de plantis.] Nam & ſi ſpeculum contra eos poſuerimus ad imaginem ſuam accurrentes idem faciunt. [*Generatio.*] Iidem, ſi Alexandro Myndio credendum, hiantes coëunt, & toto coitus tempore lingua exerta volant. [Athenæus Dipn. l. 9] *Nata* jam ova, ne circa pullitei educationem occupatis fœminis, earum ſocietate fruſtentur, frangunt, in aucupantes interdum Veneris impatientia ruunt, & capitibus ipſorum inſident. [Ælian. l. 2. de Anim. cap. 5.] ſi fœminarum copia non detur, vociferantur & pugnant inter ſe. [Ariſt. H. A. l. 9. cap. 8.] Victum ajunt Venerem pati, & quidem tamdiu donec ipſe alterius victor evaſerit, quin in proprios pullos idem ſcelus committunt, eoſdemque ſimul ferme ac excluſi ſunt, ſubagitant, nec Gallinaceo parcunt generi, [Plin. H. N. l. 10. cap. 33. Ælian. de Animal. lib. 10. cap. 47.] ex quorum cum Perdicibus congreſſu, tertium quid progigni Ariſtoteles reliquit. [Ariſt. l. 2. de Gener. cap. 2.] Nec remiſſior *Fœmellæ* ſalacitas. Si contra mares ſteterint; aura ab his flante prægnantes fiunt. [Plin. H. N. l. 10. cap. 33.] Hiantes per tempus exerta lingua æſtuant, concipiuntque ſupervolantium afflatu, ſæpe voce tantum audita maſculi. Adeoque vincit etiam libido fœtus charitatem, ut illa furtim [Athenæus Dipn. lib. 9.]

&in

& in occulto incubans, eum sensit fœminam aucupis accedentem ad marem, recanat, revocetque & ultro se præbeat libidini; quod tamen Plutarchus inficiatur. *Nidum* cæterarum avium more non exstruunt, sed partui vicinæ aream seu receptaculum è festucis substernunt, idemque spina

Plin. l. c. Ælian. l. 3. c. 16. & l. 10. cap. 35.

& frutice; tum ut contra feras abunde vallentur; tum ne ova à rore decidente vel imbribus & sic infœcunde evadant, afficiantur, muniunt, nec in quo loco peperere incubant. Septem vero diebus nidum contexunt, septem in pariendo consummunt, septenos pullos enutrient, si Æliano credimus:

l. 17. de Anim. cap. 15.

Ova bis quotannis ponere Albertus dicit; decem, sæpius quindecim & sedecim, illaque seu alba, seu ovis columbæ similia, alii addidere. An utraque Perdix *incubet*, ab aucupibus inquirendum est.

Arist. H. N. l. 9. cap. 8. Ælian. l. 10. de Animal. cap. 35.

Exclusionem quod spectat, pullos moræ impatientes, occupatis spatiis sponte erumpere pertusisque ovis, ubi primum caput exeruerint, pedesque protulerint, reliquo corpore adhuc adhærescente, procurere, sibique cibum ductu matrum inquirere, ajunt. Sane more Gallinarum, plumis obvestiti, in agros ubi messis stetit, deducuntur, quod mater suo volatu iis cibum subministrare nequeat. *Vitam* ad quindecim vel sedecim annos extendunt, quod ad vigesimum quintum pervenire, apud Aristotelem legimus, mendum est. Olfactus ipsis exquisitus.

Ælian. l. 4. de Anim. cap. 12. l. 10. Variæ histo. c. 3. Athen. Dipnos. lib. 9. Plin. H. N. l. 10. cap. 33. Arist. H. A. lib. 9. cap. 7.

Volatus ob corporis gravitatem & brevis & humilis; velox tamen & impetuosus, hyberno tempore gregatim, verno, cum proli student, binæ tantum volant. In Bœotia sui cum volant non esse juris, sed in ipso aëre, quas transire non audent, metas habere, inde ultra notatos jam terminos nusquam exire, nec in Atticum solum transmeare, Solinus fabulatur. *Vocem* non eandem habent. Bœoticas exili voce uti ajunt. Athenis circa Corydalum pagum oppidum versus caccabant, ultra vero τιτιυβίζειν. Hesychius κακκάζειν scribit; Ælianus quasdam vocis contentione & cantu valere ait. Ex ipsarum cantu certissimum jam appropinquantis diei signum, sed falso asserit Bellonius.

Volatus. Ovid. l. 8. Metamorph.

Polyhist. cap. 12. Athen. lib. 9.

Æliana. l. 4. de Animal. cap. 13. l. 5. de Avib. c. 14.

De *Pugnacitate* earum quædam produntur. Alexander Severus Perdicum & Catulorum certamine sese oblectabat. Cyprii easdem ad ejusmodi certamina enutriunt. Apud Gesnerum è Sedunis allata, felem mordebat. Pugnant & inter se cum gregatim per nemora pascentibus, fœmina ceu futuri certaminis spectatrix sese offert, & nisi victori copiam sui faciens.

Pugna. Lampid. in Severo. Lusigmanus in hist.

Victus nunquam in conspectum prodit. *Pulli* cum primum ad coitum educuntur, sua cute armati, quam vel ad arbores affricando, vel luto oblinendo asperam reddunt, pugnant. acuitur pugnacitas, si trichomannes & polytrichum in cibo offerantur, si Liberali credimus.

Victus. Ælian. l. 4. de Animal. cap. 1.

Lieralis in cong. mit. narrat.

Sed & singulari pollere Perdices *ingenio* certum est. Si ad nidum cœperit accedere auceps, præcurrit ad pedes fœta, prægravem aut prælumbem sese simulans, subitoque in procursu aut brevi aliquo volatu cadit, fracta aut ala aut pedibus, procurrit iterum jam jam prehensurum effugiens, Spemque frustrans, donec in diversum abducat à nidis. Eadem pavore libera, & materna vocans cura, in sulco resupina, gleba se terræ pedibus apprehensa, operit. Discunt & pulli astum, & quamprimum hominem adesse sibillo significarit mater, supini se collocant, & corpus quisquiliis tegunt. Nec deponit has venator fraudes. Ante retia propositus, cantum ad pugnam lacessentem orditur. Sylvestribus ingruentibus pedem refert, ipsi in laqueos incidunt.

Ingenium. Plin. H. N. l. 10. cap. 33. Arist. H. A. lib. 9. cap. 8. Ælian. l. 3. de Anim. c. 16.

Plut. de solertia Animal.

Nolo sermoni humano enunciando aptos dicere, quod aliqui ex scriptoribus innuere, & latiuscula earundem lingua suadere videtur: Non caret tamen fide, interdum ita cicurari posse, ut, cum Gallinarum domesticarum cohorte promiscue habitent, quod apud Aloysium Mundellam factum; domi educatæ, ad montes interdiu victum inquirendi ergo sub custodibus dimittautur, sibilo revocatæ sub vesperam redeant, quod Nicolaus à Nicolais in Chio insula communiter fieri prodit; & ab homine de loco in locum ad quatuor millia, ita ut ille terra iter faciat, istæ per aërem volent, quiescente quiescant, ducantur, quod in Ponto visum, Odoricus de Foro Julii tradit. Ova deperdita per alterius matris damna, ut adoptione alienæ sobolis suæ orbitatis incommoda reparent, resarcire; Natos in campos eductos, ut fuerint materna voce commoti, ovorum genitricem petere; ubi sensere medicamentum letale parari, vociferari. Cirrhæas seipsas, ut ab aucupibus spernantur emaciare: porro ad vocem sonoram conciliandam uti; vulneri ori anum, mansum imponere; lauri foliis annuum fastidium purgare; arundinis lecta, & seu comesta, seu in nidum imposita coma, oculorum fascinationem vertere, adductorum Authorum fide refertur.

Statius lib. 2. Sylv. Athenæus Dipn. l. 3.

Aldrovandus l. 13. Ornithol. cap. 16.

Nicol. lib. 2. Navig. Oriental. cap. 8.

Cassiodr. var. l. 2. Ætius l. 13. Ælian. l. 4. de Anim. cap. 13. Arist. lib. 2. Problem. lib. 39. Ælian. lib. 5 de de Anim. cap. 46. Plinius in H N. Ælian. l. 1. de Anim. cap. 35. Idem lib. 4. c. 13.

Usus Cirrhæarum *in cibo*, nullus alliis enim vescuntur: nostrates laudem apud omnes, Martialem si excipias, muruerunt, qui pullos veteribus, alas reliquis partibus præferunt. Fuere & exta & ova in usu. Heliogabalus Palatinis ingentes dapes iis refertas exhibuit. Sed nec *Medicina* illis destituitur. Caro Elephantiacis, lue venerea affectis, fluxu alvi laborantibus prodest. Medulla & cerebrum cum vino, ictericis; ventriculus ex vino

Usus. Lampr. in Heliogag. Cardan. in Comm. in Aphoris. Hippocr. l. 3. de diæta. Plin. H. N. l. 30. cap. 6.

nigro

Idem l. 16. c. 18. Galen. l. 10 de simplic. Dioscorid. l. 2. c. 72. Plin. lib. 30 c. 14. nigro iliacis; jecur aridem comitiali morbo laborantibus, sanguis suffusioni oculorum; fel in hebetudine visus, & albuginibus cum melle commistum; pennæ combustæ ad uteri strangulatum; ova ad lactis copiam, facere creduntur.

Articulus X.

De Perdicibus in specie.

PUNCTUM I.

De Perdice Græca Bellonii, Perdice ruffa. Cinerea & Damascena.

Bellon. l. 5 cap. 13. PERDIX GRÆCA crassa quoque & Coturnus ex descriptione Bellonii dicitur. Nostratibus duplo crassior est; *rostro* pedibusque rubris, maculis ad anteriorem ventriculi partem eisdem quibus rostra resperse, mediocris Gallinæ magnitudine. Frequens est in rupibus Colmensibus, insulis Cycladibus & Cretæ maritimis. *Vox* nostrarum voce major, coïtus inprimis & partus tempore. *Nidificant* sub dio mense Majo. Ova edunt sub aliquo magno lapide octodecim, quandoque sedecim, ovis Gallinæ similia, minora, alba, maculis subrubris exiguis respersa, usui peridonea, sed quorum vitellus non congelatur.

PERDIX RUFFA sive major, columbam exprimit, rostrum habet Cocci colore, pedes minus rubent. Color cinereus per dorsum, pectus & caput decurrit. Oculorum palpebræ in marginibus rubent, ab iis linea nigra retro per collum tendit, inde reflexa per pectoris partem supremam sæpe circulum facit: quod intra eam est albicat.

PERDIX CINEREA, seu minor, Græcis ignota, ex descriptione Gesneri, coloris est varii, nec descriptu facilis. Rostrum subfuscum. Caput è ruffo fuscum; syncipur, partes circa oculos, proram capitis simpliciter ruffa: collum & pectus cinerea, exiguis maculis nigris quasi per versus, crispos & undantes, interstincta: Dorsum, caudam & alas varios colores præ se ferendo, crura ex fusco albicantia. Gregatim volat, vere vero bimatim.

Perdix quæ sub DAMASCENÆ nomine Aldrovando transmissa est, brevitate & crassitie corporis ad Perdices accedit, minor tamen est, rostrum habet prolixius; pedes quodammodo luteos. Nec tamen Æl. H. A. l. 16. cap. 7. Æliani Syroperdix est, etsi magnitudo respondeat. Nec enim est nigra, neque rostrum habet ruffum, inmo illa mansuescit, cum hæc semper in feritate perseveret.

PUNCTUM II.

De Perdice alba, seu de Lagopode.

PERdix alba, Lagopus à pedibus leporinis & villosis; Aristoteli, qui nullum animal præter unum leporem pedes villosos habere scribit, incognita; Hesychio & Phavorino λαγωΐνος. Horatio Lagois, nisi forte piscem Romæ rarum & ideo carum, quod interpretes volunt, intelligat; aliis Perdix petrosa dicitur. Arist. H. A. l. 3. cap. 12. Horat. l. 2. serm. Satyra 2. Aldrov. l. 13. Ornith. c. 21.

Duorum autem sunt *Generum*. *Genera.*

Prius est columbarum magnitudine, tanti candoris, ut à venatoribus hoc solo, quod nives superat, visu deprehendatur, pedes tamen & rostrum nigricant, supercilia in mare inprimis rubent: collum maculis quibusdam nigricantibus perspergitur, & radices pennarum nigrescunt. Plin. H. N. l. 10. cap. 48. Scalig. Exercit. 59. Aldrov. lib. cap.

Alterum nomine eodem à coturnicibus magnitudine tantum differens croceo tinctu; quod Aldrovandus Perdicem Bellonii Damascenam, seu Syroperdicem esse credit. Dorsi & colli collore Gallinaginem æmulatur. Alæ quæ corpori junguntur, albas, fuscas & fulvas pennas habent; decem remiges cinereæ sunt; pars interior & venter albent, & torquem in pectore rubro, fulvo, flavoque coloribus constantem habent.

Describit & Gesnerus aliud, quod per æstatem fulvescere, & ne per hyemem quidem albescere dicitur. Gesner. in Ornith.

Reperiuntur Lagopodes in Alpibus, & Pyrenæis montibus inque summis jugis imminentibus ei valli cui nomen Arbusti, qua fauces aperiunt, iter. Ita vero frigore, nive, & glacie delectantur, ut ubi locis inferioribus liquantur nives, altiora & soli aversa prosequantur loca, in quibus nix perennat. *Locus.* Plin. l. c. Scal. l. c.

Vocem edebat, quam Gesnerus describit, cervinæ non dissimilem. *Vox.*

Naturam si spectes, non extra terram, in qua nascuntur, iis vesci facile; quando nec vivæ mansuescunt, & corpus occisarum statim marescat. Latent quidem homine conspecto; eoque dissimulato sese motu prodere cavent, tanta iis fallendi similitudine nivis fiducia; sed tantæ etiam simplicitatis sunt, ut à venatoribus dispositam lapidum seriem transire non audeant, sed secundum illam, quasi secus murum insuperabilem decurrentes in decipulas incidant. *Ingenium.* Plin. l. c. Stumpf. apud Aldr.

Usus earum & in cibis est. Præcipua sapore esse Plinius dicit. Saluberrimas teste Scaligero Norici credunt gustu, subamaras Gesnerus reliquit. *Usus.* Scaliger Exerc. 59.

NB. *Perdices Indicas vide in Mantissa.* N. 8.

ARTICULUS XI.

De Coturnice Latinorum.

Genera.

Coturnix Græcis antiquis ὄρτυξ, modernis ὀρτύκη & ὄρτυκι. Villa-novano, Quisquila, Gasio Quaquila dicitur. Unum duntaxat ipsarum observatum *genus*. Visa tamen & Alba, si Aristoteli credimus; & in campis Russicis & Podolicis virentibus pedibus, quarum usus spasmum inducat, inveniuntur. Notæ quas suis veteres tribuunt, & in nostris reperiuntur. Parvæ sunt, pedes fissos, & pinnas duras habent. Theophrasto forte Perdices nanæ dicuntur. *Mas* & *Fœmina* distinguuntur; quod Fœminæ totus color quodammodo testaceus superius ad cervicem, dorsum, caudam & alas, ad mentum & pectus subluteus; ad ventrem fere albus. A rostro ejus supra oculos & aures linea insignis longitudinis alba, circulares aliquot maculas habens excurrit. Cauda pro proportione major est. In *Mare* rostrum magis nigricat. Supra illud capilli quidam extant. Collum lineolis albis intercurrentibus ruffescit. Pedes minus lutescunt; digiti vero eorum ita constituti sunt, ut medius primo & tertio longe major sit, posterior quem pro calce habet, longe exiguus. In *internis partibus* singulare quid obtinent. *Ossa* ipsis dura & solida. *Ingluvies* & gula prope ventriculum ampla & lata. *Cor* τρίβολον, seu muricis modo in tres cuspides divisum. *Iecur* & fellis conseptaculum intestinis agglutinata. *Fellis* ad intestina labentis canalem vix aspectabilem. *Testes* jecori subditos.

Arist. l. de coloribus. Cromerus l. 1. de Polonia. Plin. H. N. l. 10. cap. 23. Athen. lib. 9. Aristot. in Physiogn.

Arist. H. A. l. c. Athen. l. 9.

Quantum *ad Locum* Averrhoës in Andalusia, teste Galeoto Martio reperiri negat, in mediterraneis Galliæ tractibus sunt raræ. In Delo, unde nomen Ortygiæ sortita est; ad sinum Arabicum, in superiore Æthyopia, Terra sancta, Madera, Capreis magna ipsarum copia, ad Tænarion, quæ nunc Cerempolis, tanta, ut hodie Porto de Qualeis nominetur. In agrum Neopolitanum tantum numero ex Africa propelluntur, ut glomeratim sæpe in ædes maritimas incidant, & sine ulla difficultate capiantur. Migratorias esse aves, omnes, Albertum si excipias, concedunt. Adveniendi habent tempora æstate depulsa. Cum maria tranant, impetus differunt, & metu spacii longioris vires suas nutriunt tarditate. Ubi terram persentiscunt, coëunt catervatim, deinde globatæ vehementius properant, quæ festinatio (sunt verba Solini & Plinii) plerumque exitium portat navigantibus. Accidit enim plerumque noctibus, ut vela incidant, & præponderatis sinibus alveos invertant. Austro nunquam exeunt, nam metuunt vim flatus tumidioris. Plurimum se Aquilonibus credunt, ut corpora pingujuscula atque eò tarda facilius provehat, siccior & vehementior spiritus. Ortygometra dicitur quæ gregem ductitat. Eandem terræ proximantem speculatus Accipiter rapit, ac propterea opera est universis, ut sollicitent ducem generis externi, per quem fruſtrentur prima discrimina. Quod de tempore dixit erratum est, nisi de terris tepidioribus æstate apud eos depulsa intelligantur: quod de continuo volatu cum malis & velis insedisse observarit Bellonius, in Delum sæpissime delatas alii; in Ponticis insulis inquiescendi causa paucos dies morari Varro; falsum, quod de navigantium exitio vix credibile, nec tantam simul abire multitudinem verisimile, cum nonnullo corporis pondere & vento apto destitutæ, in locis apricis & tepidioribus remaneant. Austro nunquam exire falsum. Cum & Bellonius à Septentrione in meridiem tendentes, cum è Rhodo Alexandriam Ægypti navigaret, observarit; & Aristoteles Austro tanquam humido & gravi moleste volare prodiderit. Sec nec de Ducibus inter authores convenit. Aristoteles hæc loca adeuntes, sine Ducibus pergere; abeuntes. Lingulacam, Otum, Ortygometram, & Cynchramum Duces habere; ab hac noctu etiam revocari, scribit. Plinius id ad ventum transfert, & de Ducibus ita. Glottidem seu Lingulacam initio blandita peregrinatione avide profectam, pœnitentia in volatu cum labore scilicet subit. Reverti incomitatam piget, & sequi, nec unquam plus uno die pergit. In proximo hospitio deserit. Verum invenitur alia anno intercedente relicta: simili modo in singulos dies. Cynchramus perseverantior festinat etiam pervenire ad expetitas terras.

Gal. l. de promiscua doctrina. Athen. l. 9. Joseph. Antiq. l. 13. c. 1. Procop. l. 13. de bello Vandalico.

Polyhist. c. 18. Plin. H. N. l. 10. c. 23.

Bellon. l. 5 de Avibus c. 20.

Varro l. 3. de re rust. c. 5.

Bellon. l. 5. de Avibus c. 17.

Arist. H. A. l. 8. c. 11.

Plin. H. N. l. c.

Victitant granis milii, tritici, & aliarum frugum. In Capreis insulis Acinis herbarum; apud Holandos Bryoniæ, secundum Portam malo Punico, semine cannabis, lolio, & tritico saginantur, sed & Hellebori semen perinde ipsis cibus, ac sturno cicuta, quæ hominibus venena esse creduntur; (ideo Plinius veneni semen dixit) recuperandæ sanitatis causa, cum Epilepsia tentantur, quod Aquæ placet, seu peculiari quadam naturæ suæ prærogativa, concoctio enim non vi duntaxat caloris, sed tota ventriculi substantia perficitur; seu, quod, cum pertenues habeant ad corda penetrantes meatus, antea devoratam cicutam concoquant, quam inde lethale gelu ad præcordia pervenerit, ut Divus Basilius censet. Aquam simul ac bibêre, turbant, seu quod tali delectentur, seu quod singularem cum Camelis & Elephantis, quibus idem solenne, amicitia gerant.

Victus.

Junius in Novendal.

Lucret. l. 4. de natura rerum. Arist. l. de plantis. Galen. ad Pison. Aphrodis. in proœm. Problem. Ambr. l. 3. Hexam. c. 9. Plin. H. N. l. 10. c. 23. & 72. Solin. Polyhist. c. 18.

Generatio. Arist. H. A. l. 9. c. 8. Athen. lib. 9.

Salacitas ipsis quæ Perdicibus, sæpius coïtum repetunt, & humi nidulantur. Sunt qui quotannis quater *prolem edere* velint; bis in his quas petunt, bis in his ad quas revertuntur regionibus. Utut sit, quo loco pariunt non incubant, ne quis locum longiores temporis mora percipiat. Sedecim *ova* cornicis similia, si, Bartholomæo Anglico credendum, excludunt; ex his pulli fœminæ, rursus ad decem mense Augusto pariunt. Unde non mirum tantam Coturnicum copiam, & mense Majo incubanti insidiantem, spem centum & amplius perdere.

Volatus.

Volatus sunt modici, Austro præsertim flante, cujus humiditas corporis gravitatem auget, sed defectum cursu compensavit natura, hinc Comestori Currelii dicuntur.

Vox.

Vocem mari Aristoteles ademit, exilem Albertus credit, fœminæ crassam. Mensis Aprilis initio canere incipiunt; num subito cum ad nos venerint, dubium. Vox nemini nota non est, & ideo apud Athenæum Pratinæ placuit, ut ἀδύφωνον dixerit. Sapientes olim pro gnomone utebantur, quod verum cantu suo horoscopi emersum signare crediderint; cum in eo certum numerum servet.

Pugna. Arist. in Physiog. Dioscor. in l. 4. c. 131. Aristoph. in pace.

Pugnacitas quæ avibus duræ pennæ communis, in istis adianthi usu accenditur, & occasionem, ut Aristophanes Carcini Poëtæ filios, ὀρτύγας οἰκογενεῖς dixerit, & pugnax ὀρτυγίκ ψυχὴν ἔχειν dicatur, dedit, satis olim Athenis & alibi nota fuit: ubi ad certamen tanquam ad gladiatores ludos effusissime conveniebatur, & Solon pugnantibus spectandis tempus impendere jubebat. Nec ignota Neapolitanis hodie, aliquoties victrix, duodecim sæpe aureis venditur. Augustus quoque tanti fecit, ut Erotem Ægypti Præfectum, quod victricem per contumeliam edisset, morte infami multaverit, & Areopagitæ puerum, quod Coturnicibus quas comprehendere posset, oculos erueret, damnaverint. *Antipathia* ipsis cum Pelicano, sed & cum Luna & Sole exorientibus, si Oro credimus. His visis terram fodicant, pupillasque identidem conscribillant.

Quintil. lib. 5. Instit. Orat. c. 9. Ælian. l. de Animal. c. 49. Morbi. Plin. H. N. l. 10. cap. 23. Hippocr. l. re morbo sacro. Arist. Comment. in Aristot. in Plantis. Rhod. lib. 6. Antiq. lect. c. 7. Ingenium. Oppian. in Ixeuticis. Plin. H. N. l. 10. cap. 29.

Epilepsia eas laborare, experientia comprobavit, sed solas præter hominem quod Plinius prodit, falsum; cum Hippocrates, capras & oves, Scaliger canes, Rhodiginus feles & arietem, Absyrtes Equos, Brodæus Accipitres & Graculos, eodem morbo vexari scribant. Quæ de *Ingenio* ipsarum Oppianus & Plinius, nempe adverso flatu pondusculis lapidum appensis aut gutture arena repleto stabilitas volare, & cum mare transvolant, singulas ternos ore lapillos ferre, singulos per intervalla dimittere, sic utrum mare tranarint observare, produnt; τερατώδη & πίστεως πέῤῥω esse videntur. Bellonius in naves lapsas aperuit, & milium duntaxat reperit, lapidum non oblitures, si aliquos invenisset.

Vox. Plin. H. N. l. 10. cap. 23. Galen. lib. 6. Epidem. comm. 5.

Usus Coturnicum olim *in cibis* apud quosdam nullus, quod veratro vescantur, & comitiali morbo laborent. Galenus quosdam, qui edissent, in Doride, Bœotia, & Thessalia musculorum distentionibus correptos observarit. Nos nihil tale sentimus, ut nec ex capris vel avibus quicquam, ex modico esu assarum inprimis optimum pollicetur sanguinem Aldrovandus, ex immodico, pinguiorum inprimis, putredinalem febrim minatur. *Usum in Medicina* si requiras, cerebrum ex unguento myrteo tritum, & stanneo vase repositum, Epileptico paroxysmo medetur, si faciem eo illeveris. Adeps cum pauco helleboro membro pudendi inunctus, venerem auget, cum melle, myrrha, & chalcanto albo oculorum vitia corrigit. Cum Zingibere tritus, Equorum oculos incolumes servat. Caro inveterata porcorum & piscium escæ immiscetur.

Galen. de Euporist. cap. 15.

NB. *Coturnicis genus exoticum vide in Mantissa.* N. 7.

ARTICULUS XII.

De Ortygometra.

Plin. l. 10. Scaliger in Comm. ad l. 8. Arist. H. A. c. 15. Arist. H. A. l. 8. c. 12. Scalig. loco citato.

DE Ortygometra quam Plinius & Gaza Matricem, Villanovanus Ethigometram, Scaliger Coturnicomatrem, & verius vocat; vix, quid certi dicendum sit, habemus. De forma nihil fere ab Antiquis traditum est. Aristotelem si excipias, qui palustribus avibus facie similem esse reliquit. Sed nec ex Recentioribus quicquam certi colliges. Scaliger non absimilem gallinagini, magnitudine partem, colore tamen dilutiore, facie tota coturnicis, esse, & ab aucupibus matrem Qualearum, ab aliis Rascle dici, scripsit. Bellonius duplicem ponit. *Unam* quam Rascle quoque nuncupat. *Alteram* quam in genistis degere affirmat, magnitudine Ortygometræ nigræ, quam falso Rallum nominat, colore præcipue ruffo, in alarum costis subrubente, in femoribus castaneo, maculis albis interstincto; capite perdici cinereæ simili. Aldrovandus, qui aquaticarum hanc fere speciem esse putat, ut crura habeant oblonga, digitum qui pro calce est perbrevem, corpus gracile, plumas plærunque varias, ventrem albicantem, caudam brevem, rostrum longiusculum, modice flexum, avem, quam à Cardinali Palcotto acceperat, quæque rostrum coturnice majus, caput, collum, dorsum, & majorem alarum partem testacei coloris, alas qua ventrem contingebant ruffescentes; crura pedesque

Bellon. lib. 4. de Avibus cap. 19.

desque pro corporis portione longos, colore inter croceum & viridem medio, obtinebat, pro Ortygometra posuit.

Articulus VIII.

De Cynchramo.

Arist. H. A. l. 8. c. 12.

CYnchramus Hesychio Cynchramas, Aristoteli Cychramus, aliis Cenchramus quoque dicitur. Quænam sit avis inter graviores non convenit, etsi fere certum est, nec linariam miliariam esse, ut Ruellio placet, & in sequentibus patebit, nec ex cenchritis avibus milio quidem pinguescentibus sed aquaticis, & ex Anserum genere: nec Cenchrin, à varietate punctorum milii instar dictum, ex Accipitrum familia. (Gesner. in Ornithol.) Gesnerus Helvetiis **Brachvogel** dictam, fere esse putat, quæ cruribus est proceris, rostro oblongo, eodemque modice inflexo, quæ autumno avolat, & tempore verno cum coturnicibus redit, & palustribus delectatur. (Bellon. lib. 4. de Avib. c. 20.) Bellonio est Gallorum le Prujer aut Preyer, quæ alauda cristata est major. (*Descriptio.*) *Rostrum* habet breve, crassum, tuberculo conspicuum, ad instar ossis durum, inferius cum superiore conjunctum, foveam in medio efformans, *ventrem* pallidum & nigris quibusdam maculis distinctum. *Crura* pedesque inter rubrum & castaneum media, posticum *digitum* longum. *Versatur* in pratis, hordeo & milio *delectatur*, nidos in agris avena & milio consitix extruit, & sex pullos excludit.

Vox. *Vox* ipsi Tirtertirteriiz.

Volatus. Cum *volat* crura contra aliarum avium morem pendere sinit.

(Aldrov. Ornithol. l. 13. cap. 24.) Aldrovandus *Hortulanum* omnino esse credit, avem alaudæ magnitudine, at paulo minorem, cui *rostrum*, *crura* tota, pedumque *digiti* rubescunt. *Caput*, *collum* & *pectus* in mare intercurrentibus punctis croceis, flavi, in fœmina partim flavi, partim viridis sunt coloris, alarum pennæ inter costales in utroque sexu, flavo & nigro colore tinguntur, mas sub oculis ad latera maculam habet rotundam, intense luteam, quæ in fœmina non est.

Locus. *Reperitur* in agro Bononiensi & Florentino, ex milii esu vehementur pinguescit, & magno numero depilata, & scatulis asservata, Romam transmittitur, ibidemque caro pretio venditur, sunt vero & alia Hortulanorum *genera*, *Flavus* nempe colore propemodum paleari, alarum costis & remigum penarum extremitatibus albis. *Albus* cygno ipso fere candidior, *& Hortulano congener*. Caput ipsi excinereo ad flavum vergit, collum cinereum nigris maculis punctatim distinguitur. Venter, crura, pedesque crocea sunt Cauda tota fusca ad latera latescens.

Allicilla cujus cauda alba, cætera vulgaribus Hortulanis similia, color duntaxat in omnibus pallidior.

CAPUT II.

De Avibus pulveratricibus domesticis.

Articulus I.

De Gallo Gallinaceo.

GAllus Gallinaceus, Græcis ὄρνις ἀλεκτρύων, ἀλέκτωρ, βρητὸς, κίκιῤῥος, κοκκοβόας ὄρνις, κόρυθων, κόττος, κρoκίας, κοτίκας μηδικὸς, ὀλόφωνος, ὀρθοβόας, ὀρθάλιχος, πέρσικος ὄρνις, σέρκος, σέλκος, ᾠδὸς ὄρνις, Latinis cohortalis avis, lucis, cristati oris, &c. dicitur. Gallinam ἀλεκτρίαναν ἀλεκτορίδα, κίκκαν, ὀρθαλίδα, Cortis avem, Mylagridam, appellavere. Νέοσσοι νίκρακες ἵπποι, νεοττίδες ὀρθαλαχοὶ, pullorum sunt nomina.

Differentiæ ipsarum sunt variæ, quæ à *locis*, *voce tegumento*, *partu* & *incubatione* sumuntur. (*Genera.*) *Hadrianarum* Gallinarum Aristoteles mentionem facit, quæ pennæ versicoloris, quotidie pariunt, sed pullos interimunt; (Arist. H. A. l. 6. cap. 1.) quas Athenienses alere studebant, quæque vel sunt eædem cum *nanis*, & *pumilionibus* seu Plinii, quibus certa fœcunditas rara, & incubatio ovis noxia, seu Columellæ, quæ etsi vetustæ propter infœcunditatem improbantur, pluribus tamen locis fœeundæ reperiuntur, & ova plurima edunt, vel cum Longolii Partu rientibus seu Leyhennen, quas versicolores, & rostro longiusculo facit. (Athenæus Dipn. l. 7. Plin. l. 10. cap. 53. & 56. Columella de re rustica lib.) Pumilas enim, quæ passim extant, & claudicando potius, quam incedendo per terram reptant, nemo istis accensuerit. Sunt & Tanagrææ, Lydæ, Rhodiæ, Chalcidicæ, Medicæ, & Alexandrinæ. Ex *Tanagræis* Galli inprimis prodabantur, alii μάχιμοι seu pugnace dicti; alii Cossiphi & Merulæ dicti, qui Lydas magnitudine æquabant, (Pausanias in Bœoticis.) Corvis colore similes, paleariam & cristam instar anemones, nec non candida & exigua in rostro supremo & caudæ extremitate signa, habebant. Cum omnes à præliis commendentur; & amplitudine pares sint, facile ejusdem generis esse suspiceris, forte & cum Longobardicis, qui (Varro de Re rust. c. Columella.) pedibus usque sublatis incedunt, plumis ex auro fulvis teguntur, eosdem. *Patavinas* Hermolaus, & Longolius dixere; sed quia cauda destituuntur, quod veteres in suis non reticuissent, vix est credibile. Sunt & in regno Senegæ, Gallinæ Pharaonis dictæ: in regno Tarnassari nostris triplo majores. In Jamaica insula Pavonibus nec magnitudine, nec sapore cedunt. (Petrus Martyr in Decadib.)

Reperitur & prope Thessalonicum genus quoddam Gallinaceorum perpetuo mutum nunquam familiari his alitibus cantu vocale. (Ælian. de Anim. l. 15. c 20.) Nonnullæ quoque sunt *Lanigeræ*; ut in quadam Orientis urbe, & nivei

G coloris

coloris in regno Mangi pilis more felis nigris viſtiuntur. De reliquis ſuis locis agemus.

Formæ. Quantum ad *Formam*, Gallum galinaceum Alucone ſcilicet majore *minorem* prodidit Ariſtoteles. (Ariſt. H. A. l. 9 c. 8. Laërt. in Salone.) Soli fidipedum altilium *colores* diverſi ſunt, & nitorem hunc ſi attendas, majori ſpecioſitate quam Crœſus veſtiuntur. Spectatiſſimum inſigne ipſis, corporeum ſerratum, nec carnem id eſſe, nec cartilaginem, nec callum jure dixerimus, verum peculiare. (Plin. H. N. l. 10. c. 17. Ariſt. H. A. l 2. c. 8.) Chriſtam Latini φοινικοῦν ὄρον, κυρβασίαν vel κυρβαβίαν, κορυφὴν, & λοφίον Græci, dixere. Semper eſt exerta & rubens dum integra ſanitate fruitur, & mirum de ea Herberſteinius. (In itinere Moſcovitico.) Cum cuidam in Moſcovia frigore jam fere enecto, abſciſſa fuiſſet, ſibi reſtitutum, erecto ſtatim collo cantaſſe. Plicabilem Gallinæ obtinuere, & per medium capet deorſum dependentem. *Oculos* omnes habent ſplendidos, ſalacitatis indicium. Paleæ (Ariſtoteles κάλλαιον ob purpureum floridumque colorem vocat) ex rutilo albicantes, ſub mento & collo, velut incanæ barbæ dependeant. *Roſtrum* robuſtum, in ſuperiori parte aduncum, coloris plærumque cornei viſitur. *Caro* quæ roſtrum undique cingit, nonnullis mentum, Columellæ gena eſt. *Iubæ* (ſic longiores cæteris plumas Columella dixit) collum & cervicem undique ambiunt. Vel pectus vel pars ventris poſterior *Navis*, à qua pullum aperiri jubet Apicius, vocatur. (Apic. l. 6. c. ult.) *Cauda*, quam ὄτραν Heſychius vocat, maribus major, quam fœminæ, binæ longiſſimæ incurvi arcus imaginem propter teneritudinem præ ſe ferentes, in fœminis ſunt; quæ capis ſaginandis ſub cauda evelluntur, pinguefactorias Germani dicunt. *Calcaribus* quæ πλῆκτρα & κέντρα, armantur mares; inque iis in magnam quandoque molem excreſcunt, ſed & gallinæ cum mares vicerint, cucuriunt, criſta etiam caudaque erigitur, ita ut difficile ſit, an ſint fœminæ, cognoſcere, nonnunquam calcaria parva, errorene naturæ an opere ignoro, iis enaſcuntur. (Pli. H. N. l. 10. c. 56.) Plinius Gallinas probat imparibus digitis, aliquando & ſuper quatuor transverſo uno, Columella quinque, ita tamen ne cruribus emineant transverſa calcaria, ſed hæc ad Oeconomiam ſpectant.

Internarum partium iſta eſt ratio. (Galen. l. 11. de uſu partium. Ariſt. H. A. l. 3. c. ult.) *Oſſa* habent conſiſtentiam laxam, cavam & levem. *Ingluvies*, quæ πρόλοβος & φύσκα ventriculo præpoſita eſt. Appendices habet infra, qua deſinunt inteſtina, ut vere ultra ventriculum eſſe Plinius ſcripſerit. (Plin. H. N. l. 11. c. 37.) Pellicula intra ventriculum ſtercori deſtinata, Echinus, ab aſpredine dicitur, Dioſcordes κοιλίαν vocavit. *Teſtes* gallinaceis ſunt ſub jecore, fœminæ ſupra caudam. Uterus ex deſcriptione M. Antonii Ulmi duplex habet foramen. Infernum per quod ovum ab externa reſpiciens jam perfectum egreditur: ſupernum & internum per quod ſub ſepto transverſo inchoatum, ad formam perfectam ſuſcipiendam ingreditur. Totus in parte ſiniſtra ad ſpinam ſitus eſt, dextram abdominis & centrum, inteſtina obtinent. Exitum ipſi in ſuperna ad ſpinam deſinente parte dedit natura, quia animalia ſupergreſſu coëuntia, inſtrumenta in proximo habere oportebat, in inferiore podicis ad ventrem poſitus, quia infra illius eſt ofcium. Uterque tam proxime cute, quod præputium dixeris, & muſculo, ſphæricæ figuræ, ut extenſioni magis accommodi eſſent, obteguntur, ut arctiſſime conniventia, ſenſim ipſum aliquando fallere poſſent. Uteri ſubſtantia membranea & craſſa eſt, figura concava, trium digitorum longitudine, qua ad exitum pertinet latior. Porrigitur ab infimo abdomine, juxta ipſorum inteſtinorum exitum, ad locum conceptionis ovorum ſub ſepto tranſverſo, eſtque cum extenditur longitudine dodrantali, cujus longitudinis ratione, membranam obtinuit à ſpina dorſi proportionalem omnino ac perſimilem inteſtinorum meſenterio, quam & venæ frequentes percurrunt, cum ad nutritionem ipſius uteri; tum ad ovi intrinſecus contenti, dum pertranſit à loco ſub ſepto transverſo, ad ipſius uteri exitum, alitionem. Membrana autem (verba ſunt Ulmi) ſpinæ colligans, eadem prorſus exiſtit ipſi meſenterio inteſtinorum, quin imo eadem eſt & ſubſtantia, & origine: quapropter conſenſum habet uterus cum ipſis inteſtinis. Figura uteri inæqualis, alibi anguſta, oblonga, alibi lata, brevis, juxta hanc varietatem, varia quoque ſortiri nomina debet. Nam uteri latitudo infimo abdomini proxima, & in qua ovum jam abſolutum continetur, eſtque ipſemet uterus, reliquum vero corpus anguſtum, oblongum, rotundum, quod ad ſeptum tranſverſum extenditur, vel *uteri ſtomachus*, vel *uterus productus* extenſuſve, vel *uteri gula*, nuncupari poſſet. Eſt autem membranea & tenuis, admodum diverſa à reliquo utero protenſo, & à ſubſtantia ipſius uteri, qui ad exitum jacet. Nam finis hic membraneus ſubtilis & pellucidus exiſtit, ac exanguis. *Inteſtinum* quoque *uteri*, ratione figuræ & quantitatis, cum cum longitudine rotunditatem cavernoſam habeat, merito diceretur. Cui accedit membranæ occaſio hanc uteri extenſionem, vel productionem ſpinæ colligantis, quod *Meſenterium uterinum* appellamus. Intermedia pars uteri, quæ eſt illius portio ab utero propriè dicto, finem interjacens, craſſam obtinet ſubſtantiam, albam, lacti ſimilem, & in ſemetipſam confidentem, cujus meſereon multiplices venas habet. Hujus ſubſtantia cocta ovi albuminis guſtu ſaporem exhibet.

De *Victu* non eſt quod multa dicamus. Victus.

Præ-

Præcepta ſaginandi ad Oeconomiam pertinent. Uvis & ficubus impenſe, ſed infeliciter veſcuntur. Steriles enim evadunt, & pituitoſi, ſi vel ſemen cannabis appoſueris; numeroſorum ovorum partu gaudebunt, ſi vel hordeum ſemicoctum, vel Naſturtii ſemen cum furfure & vino ſubactum, exhibueris; majora deponent, ad ſaginandum tum triticum cum aqua coctum, potu interdicto, tum Cytiſus vehementer laudantur.

Mathioli in Dioſcor. l. 3. cap. 148.

Generatio.

Quantum ad *Generationem*, & quæ ei adhærent. *Sexus* in hac ave manifeſtis ſignis diſtinxit, & mas erecta criſta, juba, à cervice per collum dependente, cauda majore, & inſigni ad præliandum calcari ſuperbit. *Salacitatis* vero ſunt inexhauſtæ. Nam etſi peculiare ipſis coeundi tempus, vernum eſſe, unde majores forte tum teſtes, Ariſtoteles innuere videatur, & ad unum ovum fœcundandum multoties cum eadem gallina gallus coeat, quin & quidam effœminati à primo ortu naſcuntur, ut nec cucuriant, neque fœminas ineant, & Theophraſtus agreſtes cortalibus ad venerem procliviores dicat: certum tamen ſimul, ſingulis diebus quinquageſies & amplius uxores ſuas Gallum inire, ſi eas mori contingat, mœrore animi interdum contabeſcere, ſi illæ deſint, ne à maſculino quidem genere ſibi temperare, unde lege vivicomburio damnabatur, alias non ſui generis volucres, Phaſianos nempe & Perdices aggredi, & ſemen ad Gallinarum & conſpectum & vocem emittere. Quinnunquam qui in æde Herculis paſcebantur ad Gallinas, quæ in Hebes, interfluente utramque ædem rivo perenni, tranſvolabant, niſi cum libidinis vexabantur ſtimulis. Non æque tamen ſalaces omnes, lacertoſi, rubenti, erectaque criſta; roſtro, brevi, pleno, acuto, oculis ravis aut nigris, palea rubra, collo vario, fœminibus piloſis, unguibus longis, cauda magna, frequentibus pinnis, profuſiſſimi in Venerem eſſe creduntur. *Coitus* tempus mari, ſtatim ac à cubili ſurgit, fœminæ, progreſſo jam die, ſuperveniente illo, conſidet iſta humi. à coitu inhorreſcit, ſæpe feſtuca aliqua ſe luſtrat, & vapore per libidinem excitato membra extendente, ſeſe excutit. *De partu & ovis* ne hoc caput nimia mole legentes perturbet, in ſequentibus ſeparatim dicemus. *Animales actiones* quod ſpectat, quia Gallinæ unico oculo ſurſum elevato, rapaces aves obſervant, *Viſu*, quia aridiſſimum quodque modo id ore recipere queant, illico dejudicant, guſtu pollere videntur.

Oppian. in Ixeuticis. Ariſt. l. 9. cap. 49. Theophr. apud Athen. l. 9.

Ælian. l. 4. Plut. in l. num. bruta ratione utantur. Athen. lib. 9. Dipnoſ. Ælian. lib. 7. cap. 46.

Ariſt. H. A. l. 5. cap. 2.

Scaliger Exer. 266.

Vox.

Vox Gallinæ mutabiles. Circa partum κακκάζει ſeu ſingultit, dum incubat, glocit ſeu glocitat. Cum iniri debet, mancam & exilem vocem format, in genere gracillare & pipare dicitur. Cantus, pro malo omine accipitur, & inter obſtetricum numeratur obſervata. Galli prope Theſſalonicam nullam habent, apud nos graviorem, ſed vere ἄπῳδον, qui nec choro, nec fidibus concordat, ᾄδειν & cucurrire ſolent. Vigilis hos nocturnos excitandis in opera mortalibus, rumpendoque ſomno natura genuit. Norunt ſydera, & ternas diſtinguunt horas interdum cantu, cum ſole eunt cubitum, quartaque caſtrenſi vigilia ad curas, laboremque revocant, nec ſolis ortum incautis obrepere, diemque venientem nunciant cantu, ipſum vero cantum plauſu laterum, hinc ἡμερόφωνος, & lucis prænucius dicitur, & veteres gnomonibus horariis deſtituti, noctis deliquium & diei acceſſum commetiri ſolebant. Matutinum cantum, quidam alimenti deſiderio, (avide animal calidiſſimum nutritur:) alii ſalacitati (initurus cucurrire incipit) nonnulli auræ mutationibus, quæ ex ſolis contingunt motibus, multi cum & ſatur, & à coitu canat, occultæ cum ſole amicitiæ vendicant. Qui profunda nocte validius, mane remiſſius cantare putant cantum vento ferri, ventum noctu magis quam ſub crepuſculum ſpirare, ſic gallum longius audire, opinantur. Muti evadunt, ſi vel circulum è ſarmentis callo addideris, vel caput & frontem oleo inunxeris, ſi Plinio & Alberto credendum.

Plin. H. N. l. 10. cap. 21.

Plin. H. N. l. 29. cap. 4.

Singularum iis ineſſe *Faſtum* tum inde colligi poteſt, quod imperitant ſuo generi, & regnum in quacunque domo ſunt exercent: tum quod nullam ineundi ſui abſque atrociſſimo certamine copiam faciant, tum quod ædes ingreſſuri, ſeſe, ne ſcilicet criſta uſpiam offendatur, inclinent.

Plin. H. N. l. c. cap. 21.

Athen. lib. 9.

Pugnacitas nulli eſt ignota. Ejus ſpectaculum, quo Miltiades Græcos in Perſas feliciſſimo ſucceſſu animavit, Socrates Iphicrati Duci animos adjecit, Themiſtocles exercitum contra perſas ducens inſtituit, Pergameni quotannis celebravere. Eo Tarnaſſari Indiæ populi, Ambivariti, apud quos per octo dies ſummo partium ſtudio in curia quotannis committuntur, Galli, Angli, hocce tempore delectantur. Accendi, & allio, unde ἐσκορονδισμένοι, politricho, trichomane & adiantho, forte quod criſtam Galli quodammodo æmuletur, dicuntur, apud veteres ſtimulis ferreis æneiſque, quos plectra vocant, armabantur, ut ſe facilius tutarentur in pugna. Nec hæc caret ſingulari artificio. Videre eſt ibi intenta projectius capita, in flatas comas, vehementes ictus, cautiſſimas evitationes, & in omni motu animalium rationes expertium nihil non decorum. Si ex certamine victoriam reportavit, tum oculorum eminentia, tum cervice erecta ſimul, & cantus contentione inſolenter effertur, & triumphantis ſimilis eſt, vere Ἄρεως νέοττος Martis pullus.

Ælian. de Animal. l. 4. c. 29. *Pugna.*

Beçan. in Gottodanicis. l. 7.

Rhodig. Ant. Lect. lib. 16. c. 13.

Plin. H. N. l. 22. cap. 1.

Porta in Phitogn.

Auguſt. l. 1. de ordine Politian. in Ruſticis.

Plin. H. N. l. 10. cap. 20.

Ælian. de Anim. l. 4. c. 29.

Victus. Victus idcirco non canit, quod ex illa mala pugna spiritus, fracti vocem supprimunt. Cujus offensionis verecundia confusus, in primam quamque latebram sese occultat. Ad *Sympathiam* & Antipathiam, quæ sequuntur, pertinent. Quod de Gallinis circa præsepia decidit, immistam pabulo necem bobus affert. Porphyrionem tanto amore Gallum prosequutum, ut hoc occiso; ille inedia perire voluerit, Ælianus oculatus testis est. Apes deficiente cibo gallinarum carnibus, & uvis passis refocillantur. Leo Gallum, & maximè album, ut Ambrosio placet, metuit, quem ex cantu à longe, ex crista propius agnoscit, seu ob occultam quandam causam, nam à leonibus & Pantheris homines non attingi, qui jure Galli perunĉti fuerint, maximè si ei allium admisceatur, Plinius vere an falso prodit: seu quod sint

Affectus. Columell. de R.R.

Æl. H. A. l. 5. c. 28.

Ambros. Hexam. lib. 6. Æl. H. A. l. 8. c. 28.

Plin. H. N. l. 29. cap. 4. Lucret. l. 4. de Natura rerum.

——— *Gallorum in corpore quædam*
Semina, quæ cum sint oculis immissa Leonum,
Pupillas interfodiunt, &c.

Basiliscum, cum cucurrientem audit adeò tremere dicunt, ut emoriatur. Sic in Cyrenensium arenis ab itinerantibus abigitur. Vulpes una noĉte quadraginta interdum & amplius aufert. Voce mustellæ Gallinæ fero exanimantur. Superventu vero eorum, qui serpentis vel canis rabidi morsu læsi fuere, incubitus vitiantur. Eo tamen die quo peperere, à serpentibus non læduntur, & caro earum tum à serpentibus morsis remedio est. Florem vitis si comederint maturescentium uvarum esu abstinent. Ex Sambuco magis conoram buccinam fieri pastor credit, si ibi cædatur, ubi Gallorum cantum frutex ille non exaudiat, seu quod in locis sylvestribus, in quibus Gallorum cantus non auditur, ficciora & solidiora ligna nascantur, ex talibus tibia magis sonora tornetur, seu & ob aliam causam. Nam ob streperam Galli vocem, stridore suo fungosam sambuci materiam convellere, vix verisimile fuerit. Denique taxi baccis quidem impunè vescuntur, sed sparti semine, & hominis qui helleborum bibit excremento, ut Avicenna testatur, intereunt: si cum incubant tonuerit, ova pereunt, & semiformes pulli interimuntur. Auro liquescenti si Gallinarum membra misceantur, consumunt id in se, ita hoc venenum auri est, falso scripsit Plinius, & ab experientia confutatur.

Ælian. de Animal. l. 3. c. 31.

Dioscor. l. 4. c. 75.

Arist. in H. N. Plinius in H. N. Columel. de R. R. Plin. H. N. l. 29. cap. 5. Scaliger Exer. 88.

Morbi. Plin. H. N. l. 20. cap. 6. Columella de re rust.

Morbi Gallis peculiares, Phtiriasis & Pituita. Hac inter messis & vindemiæ tempus, & cum ficus ac uva immatura ad satietatem permissa est, laborant. Aqua in qua origanum maduit, præservantur, restituuntur sanitati, si vel urina rostrum ablueris, membrana qua tum lingua obducitur leviter unguibus avulsa; vel scillam in aqua maceratam cum farina exhibueris. Aphtiriasi maximè dum incubant infestantur, si arena littorali vel saponariorum è lixivio relicto cinere cura mulierum sese pulverent, liberantur. Solent & cum abortu canflictari, qui ovi candido afflato, cum uvis passis tostis æquo pondere tritis & ante alium cibum exhibitis, prævavetur. Pulli facile Podagra tentantur, si stercus pedibus eorum adhæreat: quanquam an Galli quibus calor multus, cibi abstinentia non minor, ea laborent, dubitetur. Capis sane quibus pusillus calor & edacitas multa familiaris est.

Scaliger. Ex. 277. f. 2.

Ingenium Quæ de *Ingenio* dici poterant superius sunt attacta, singulari familiam amore prosequi, & simul ac aliquid escæ nactus est, Gallinas & pullos ad vescendum invitare, easdem contra Milvos defendere, parientibus fœminis condolere, & mœrorem exili testari voce, Luna exoriente lætari, & quod summa admiratione dignum est, cum sese sanguinis copia aggravari sentit, unguibus sanguinem ex cristis prolicere, sic plethora levari, helxine se herba purgare, adjecisse sufficiat.

Porphyr. lib. 3. περὶ ἀποχῆς. Ælian. de Animal. l. 4. c. 29. Plin. H. N. l. 8. c. 27.

Præsagium. Ælian. de Animal lib. 7. cap. 7.

Nec omittendum, Gallos si tempore pluviæ canant serenitatem, si noctu citius, quam solent, aëris mutationem & ventum; si paulo post solis occasum vel à vespertino crepusculo, insolentes in raucisonum cucurritum non sine alarum motu prorumpant, tempestatem *prædicere*. Scilicet, Auster vocalia instrumenta replet, ea sarcina dum se per motum exonerare volunt, ad cantum insolito modo stimulantur. Sed & Gallinæ, si vel mane exire recusant, vel pediculos quærant, & paludes more Anatum alis verberent, vel pectora rostro purgent, vel in arena ultra solitum sese concutiant, vel in principio pluviæ locum opertum quærant, imminentes imbres maximos præsagire, creditum est. Tempestive ferendum esse monent, si pennas, cum deplumantur, ut ante hyemem solent, à capite amittere cœperint; serotinè, si à posterioribus.

Aldrov. Ornith. l. 14. c. 1.

Usus. *Usus* harum avium in cibis frequens & ab omnibus laudatur, saginatarum inprimis. Ideo hoc primum antiquis cœnarum interdictis exceptum invenio jam lege C. Fannii annis undecim ante tertium bellum Punicum, ne quid volucrum poneretur, præter unam Gallinam, quæ non esset altilis, quod deinde caput translatum, per omnes leges ambulavit. Inventumque diverticulum est in fraudem earum, Gallinaceos quoque pascendi lacte madidis cibis, multo ita gratiores appobantur. Nec tamen in hoc mangono quicquam totum placet. Pertinax Imperator lumbos amicis mittebat, & dorso laganis sunt similes. Messalinus Cotta cristas cum palmis pedum & Anseribus torrere, atque patinis condere reperit

Plin. H. N. l. 10. cap. 50.

Capitolin. in vita ejus. Athen. lib. 14.

Ce-

Cerebrum assum cum pauco sale & pipere editur. Jecinora inter omnia edulia Cardanus celebrat. Ventriculus si concoquatur, uberrime nutrit. Intestina quæ & Gileria vocabantur, cum aliis quibusdam rebus incocta edebantur. Testes apud Bononienses Calend. Augusti comedere solemne est. Uropygium inter militares cibos à Gallis computatur. Erant Galeni tempore, qui & sanguinem Gallinarum edebant. Apud Ægyptios nigræ arte certa saginatæ in familiari sunt usu. Jus fœminæ in balneis potant, sic pingues evadunt. *Apparatum* pullorum Conchiliatorum, Parthicorum, Oxyzoniorum, laseratorum, cum cucurbitis exiliatorum, Varrianorum, Frontonianorum, tractogalatorum, farsilium, leucozoniorum, & his similium, in Apicio vide, ex quo multa Aldrovandus desumsit. Olim tamen qui morbo sacro laborabant, Galli carnibus abstinebant. Britannis olim nefas Gallinam gustare, hodie in Socotora insula eandem contingere, religio est.

Galen. l. de cib. boni mali & succi.

Galen. l. 3. de aliment. Alpin. l. 3. de Medic. Ægypt. cap. 16.

Hippocr. lib. de morbo sacro. Cæsar. l. 5. de bello Gallico.

De *Usu in Medicina* quis unquam dubitaverit. Inde olim superstitiose Æsculapio immolabantur, nec quisquam fere est morbus cui depellendo non adhibeantur. Reperti qui ex sorbili ovo ter quaterve ex creverunt, si Brasavelo fides. Febrientibus albumen ovorum in aqua concussum exhibuit Hippocrates. Testes in hectica commendantur. Cerebrum Gallinarum in tremore & narium fluxu. Melancholicis Gallina nigra per medium dissecta bene supra caput imponitur. Sunt qui Gallinæ pennam in aceto intictam ad somni profunditatem conferre tradunt. Jus Galli veteris Asthmaticis prodest. Stercus album Galli ad occultas anginas commendatur, & certò vomitum educit, nec male in colica exhibetur, & cum oleo & nitro mixtum clavos pedum sanat. Membrana ventriculo subdita cornu similis trita, stomachicis feliciter exhibetur. Jecur assatum Illæo resistit. Marcellus denique Empiricus prodidit, ossiculum extremum ex ala Gallinacea cochleari terebratum, nodisque septem litio ligatum, atque ita brachio vel cruri ejus partis, quæ inguina habet suspensum, iis mirabile remedium exhibere. Pro Colophone notandum est, quod Cœlius Aurelianus reliquit, quendam à Galla pugnante leviter læsum, in rabiem cecidisse.

Hippocr. l. 3. de morbis. Trallian. l. 12. c. 5.

Ad Articulum I.

Appendix I.

De Gallinarum ovis.

Dupliciter Gallinam ova concipere, *Per se* nempe, & *Ex congressu*, constans ferè veterum & recentiorum est sententia. Priori concipiuntur modo, quando mare absente, desiderio ipsius projiciunt intra sese semen gallinæ; sic, tanquam maris initum passæ essent, prægnantes fiunt. Excitat ingentem in partibus genitalibus pruritum, seminantis materiæ abundantia; quam mutua inter se libidinis imaginatio auget, sed & si tempore certe suaviter attrectentur, idem motis attrectatione humoribus faciunt, ut haud falso, etiam pulvere Plinius dixerit. Accedit ventorum Austrinorum Autumno & vere auxilium. His flantibus, aves multiparæ loca ani per quæ concipiunt, obvertunt, iis ad libidinem concitantur. Continuus caudæ ut motus, semen quod copiosum, nec menstruorum discessio ulla, ad matricem attrahit. Hinc à vento concipi aliquando creditum. Hæc ova ὑπηνέμια seu subventanea & zephyria dicta sunt, ut cynosura & urina illa, quæ æstate ab humore contento inutili generantur. Neque tamen omnino inania credas. Omnes enim partes habent, minora γόνιμοις, liquidiora, minus suavia, & infœcunda per se, à superveniente Gallo fœcundantur. Nec obest vel ex luteo in album mutatio, ut Aristoteles credidit, vel utriusque à membrana ambitus. Ex albumine enim pullus generatur; ova piscium jam exclusa, post à mare injecto semine fœcundantur, & ovum in matrice subventaneum, præter testam & pellem completum, à semine Galli fœcundari Albertus M. testatur. Quanto tempore maturescant, incertum: tardius propter caloris in semine penuriam, verisimile. Reliquias eorum quæ è semine generata sunt esse falsum. Nam in gallinarum & Anserum genere, à novellis sine coitu edita, compertum est.

Aristor. H. A. lib. 10.

Arist. H. A. lib. 6. cap. 2.

Varro R. R. l. 2. c. 1. Arist. l. 6. H. A. c. 2. Scalig. in l. 10. Aristot. Hist. animal. cap. 6.

De *Ovis quæ ex congressu* sic habe. Postquam fœmina de superiore loco quæ præcincturæ seu septo transverso subest genituram excepit, formantur ex ea à facultate formatrice ibidem ova, quæ spinæ pedunculis adhærent, exiguum tum primo quiddam ut candidum videtur, & venulis distinctum, rubrum dein & sanguineum, luteum, & flavum totum tandem. Mox de spina in intestini uterini principium decidua & ad primos uteri loculos transmissa continuato congressu eo citius, quo iste frequentior, augescunt, & albugo à croceo secernitur. Tum in secundos loculos detrusa, justam molem acquirunt, & luteum albumine involvitur. Deveniunt tandem in tertiam cellulam, in qua testæ natura duritiem largitur, eam tamen, ut mollia adhuc exeant, nec nutritio, quæ per eadem fit, impediatur. Sic vitello & albugini constantia, (gallatura seu sperma Galli, si Alberto & Aldrovando credimus, per to-

Arist. l. 6. H. A. cap. 2. Aldrov. Ornith. l. 14. c. 1.

tum albumen, uſque ad vitellum pertingit, huic verſus partem ovi acutiorem infigitur. Decimo à coitu die perfecta, tribus tunicis, quarum una vitellum ambit, altera tanquam pia mater albumen complectitur, tertia inter quam & illam humor crudus naſcitur, & dum formatur fœtus excernitur, teſtæ adhærens, duræ meningis locum implet; intus inſtructa, mollia, ne dolorem pariant, latiore parte, ut mollius deponantur, & quia acutior adhæret, ideo poſtrema exit; egrediuntur, ac refrigerata, evaporato humore qui exiguus, relictaque portione terrea, juſtam duritiem, ſed acuta parte, qua pullus exit, & ubi grandinem generationi inutilem, qui non cernitur niſi fracto putamine, & injecta parte lutei infra; Ariſtoteles ponit, exactiorem, ſervata ſua figura, acquirunt. Poni confecta brumà incipiunt. Circa Calendas Januarii etiam locis tepidioribus ac fœcundiſſimis. Optima fœtura ante æquinoctium vernum editur, poſt ſolſtitium nata, magnitudinem non implent, tantoque minus, quanto ſerius provenere. Pariturae ſe ſingultu (Columella de R. R.) produnt; eodem, peperiſſe teſtantur, facilius, ſi feſtucam ore apprehenſam dorſo impoſuerint, ſi Oppiano credendum, (Oppianus in Ixeuticis.) libentius, ſi jam prius ovum in nido conſpexerint ſine dolore, vel exinde quod teſta membrana mollis fuerit, egreſſo demum induretur, colligas.

Numerus pro ætatis ratione variat, quæ multa pariunt, bis in die ponunt, ſed hyperinæ evadunt, & cito commoriuntur. Sunt qui quaſdam noctu tenera, & niſi ad magnam diei partem, dura, eniti credunt, tenera edituras, dura, ſi aliquot horis antelucanis lumen viderint, ut ſub ortum ſolis ponere cogantur, & ſalis ſupponatur paululum. *Monſtroſa* interdum circa ea accidere certum. Vidit Aldrovandus cujus putamen punctis & lineis ſanguineis conſperſum. Uterum læſum vix dixerim. Sanguinem quo uteri interdum turgent venæ transſudaſſe veriſimile eſt. Vidit & Albertus totum ſphæricum, duabus teſtis incluſum, abſque ullo vitello, cum albumine aquoſo tenui, & altero intra interiorem teſtam. Dantur & ſine teſta tam hypenemia, quam vera: forte quod illa aquoſa ſint, & exiguo, ſi humidus Gallinis cibus apponatur, calore dotentur: his propter ictum, vel ex multitudine compreſſionem tale quid accidat, ſi Nicandri opinioni ſtandum eſt. Nec inter rara trilecitha, id eſt triplicis vitelli habentur; illaque plærumque in medio teſtæ cavitatem habere Elluchaſis prodidit. Vidit & Geſnerus aliquando cujus putamen, ab altera parte extrema, in anguſtum velut collum inſtar cucurbitæ ſe colligebat. Unum ſphæricum ad columbarum vix accedens: alterum anſerino haud minus, plicis rugiſque inſigne in Aldrovandi Muſæo reſervabatur. Cæterum *ponatve & Gallus ova* inter doctos quæritur. Nonnulli decrepitum & ad coitum ineptum, ſeptimo, nono, aut ad ſummum decimoquarto ætatis anno, pro virium vel imbecillitate vel robore ponere ajunt. Ortum id putrefacto intus ſemini debet; vel ex humorem colluvio conflatur. Editur ſub caniculæ exortum, quod tunc maxime ab ambientis calore expultrix languida in alite decrepita juvetur. Viſum in Imperati Muſæo oblongum, ab Aldrovando rotundum, colore modo luteo, buxeo, flaveſcente, lurido, ſed & quoddam ruptum, vitello omnino carere dixiſſes. Quin & Lemnius Zirizææ duos annoſos Gallos non tantum ovis incubaſſe, ſed & ægre fuſtibus ab illo opere abigi potuiſſe, reliquit. Confracta tandem ova, & ſtrangulatus à civibus Gallus, quod, ne Baſiliſcus excluderetur, metu erent. Et hæc eſt quorundam opinio. Ovo ſimile aliquid ex conglobata intus putri concretione, in ultimo ſenio, cum non amplius coit, concipere, veriſimilius eſt: At ovum cum non magis teſta excludere poteſt, quam vir fœtum; cum parere non didicerit. Baſiliſcum ex eo produci inprimis ſi rubeta incubaverit, nugæ, teſta carere, & adeo duræ pellis eſſe, ut fortiſſimis ictibus reſiſtat, fabuloſum.

APPENDIX II.

De Generatione Pullorum.

Abſoluta ovorum hiſtoria, de generatione pullorum aliquid nobis dicendum eſt. Horum vero principium veteres (Ariſt. l. 3. de Gener. cap. 2. Hippoc. de Natura pueri.) Græci, & inter eos Alcmæon Crotoniates, & Hippocrates Cous in vitellum; nutrimentum in albumen conjecere. Recentioribus contrarium ſentire placuit. Ex albo liquore ovi corporatur alimalibus vitellus alimento deſtinatus eſt, ἐ τοῖς ἀεὶ σαυιςαμένοις τῶν μορίων ἐντεῦθεν ἡ αὔξησις, inde membris ſubinde conſtituendis incrementum adminiſtratur. Et certe pullo jam conſtituto ſæpe vitelli pars extat, & cum albumen πυρέμενον, *ignitum*, quod incubatione fit & fotu, ςέρεον *ſolidum* fiat; luteum ἐν τοῖς πάγοις πήγνυται, θερμαινόμενον ὑγραίνεται, *gelu duratur & coit, calore humeſcit*. Excluduntur in cubatu, vel αὐτόματα in terra. Nam in Ægypto & defodiuntur in fimo terra obruto, & turmatim fornacibus Cairinis excluſi prodeunt. Syracuſis, potato- (Ariſt. H. A. lib. 6. cap. 3.) rem quendam ovis ſub ſtorea humo ſtratis tandiu potare nunquam opera intermiſſa ſolitum fuiſſe dum excluderentur, proditum eſt. Liviam ovum in ſinu excluſiſſe, apud Plinium legitur; & vas in quo abſque Gallinæ opera excluderentur, à Porta diſcripſit. Oblonga & acuta excludunt fœminam, obtuſa rotundaque

ab

ab ea parte quæ acutior eſſe ſolet marem. Incerto id argumento ab Ariſtotele proditum, contrarium apud Columellam legimus. Dies ter ſeptem excluſioni adſcripſit Philoſophus, minuuntur, ſi tepidus aër acceſſerit, ἡ πέψις θερμότης τίς Concoctio calor quidam eſt, ſed & depravantur aliquando nimio, & urina evadunt, ὥσπερ οἱ ὄνοι ἐν τοῖς ἀλσίοις ὀξύνονται ἀνητρεπομένης τῆς ἰδυός quemadmodum vina fæce ſubverſa in calore aceſcunt. Formationem, & quomodo alimentum pullus factus aſſumat, diligentiſſime expoſuit Ariſtoteles; hunc Aldrovandus ſecutus, ſequentia nobis reliquit, quæ ipſius verbis proponemus. *Secundo* inquit ab incubatu die, luteum obſervavi deferri ad cacumen, aliquo pacto alteratum, & in medio quaſi ſubalbidum: cujus rei inprimis Ariſtoteles non meminit. In aliqua vero parte albuminis, quæ pariter erat alterata, ſemen Galli apparebat, quod tres illas videbatur obtinere qualitates, quales jam ante diximus. *Tertia* die ablato putamine in parte ovi obtuſa, vidi albumen, & reliquam ſubſtantiæ ovi partem in ſuperiori putamine ſeparatam. Receſſerat autem albumen aliquantulum à putamine, quemadmodum fieri videmus in ovis omnibus, quæ minus recentia ſunt. Hinc Plinius ova ſchiſta appellat tota lutea, quæ triduo incubatu tolluntur.. Vocat autem *ſchiſta*, teſte Hermolao, quia dividantur, & diſcedebat vitellus à candido. Videbam item manifeſte admodum membranas illas tres quas ovis ineſſe ex Alberto dixi, & ex Ariſtotele etiam colligitur: neque verum eſt, quod ſecunda earum ſit recenter genita. Si enim illud ita eſſet, minime in ovis nondum incubatis conſpiceretur. Ineſt autem & his, ut etiam vidi, ſed albior in incubatis caloris cauſa. Eadem die vitellus videbatur verſus ovi partem acutam: atque hoc eſt, quod dicebat Philoſophus. Effertur per id tempus luteus humor ad cacumen, ubi eſt ovi principium, nam ibi eſt major calor, & vis ſpermatis: Apparebat etiam in albumine exiguum velut punctum ſaliens, eſtque illud quod Philoſophus cor ſtatuit. Ex eo vero evidenter admodum videbam enaſci venæ trunculum, & ab hoc duos alios ramulos proficiſci, qui meatus illi fuerint ſanguiferi, quos ad utramque tunicam ambientem vitellum, & albumen protendi ille dixerat. Sum autem omnino ejus ſententiæ, ut ejuſmodi vias credam eſſe venoſas, ac pulſatiles, ſanguinemque in iis contineri puriorem, principalium membrorum generationi, jecoris nempe, & pulmonis, ſimiliumque idoneum: adeo ut recte dixerit Philoſophus, tertia die ſigna apparere, an ova fœcunda ſint futura: licet ejuſmodi obſervatio in majorum avium, utpote Cycnorum, Anſerum, ac id genus aliarum ovis locum minime habeat. In ejuſmodi enim, ut idem Philoſophus teſtis eſt, paulo tardius ea ſigna apparent. *Quarta* die bina videbantur puncta, & quodlibet eorum ſeſe movebat: quæ haud dubio cor, & jecur fuerint, quæ viſcera in ovis triduo incubatis idem dixit. Apparebant item duo alia puncta nigricantia, nempe oculi: & jam luteum manifeſte ad acutam ovi partem, ubi major calor eſt, & ſpermatis vis ſeſe receperat. Trahitur autem à ſpermate illud pro carnis generatione, ut in omnibus animantibus fit, quæ ſibi ſimile generant. *Quinta* die non amplius punctum illud, quod cor eſſe diximus, extra videbatur moveri, ſed obtegi, ac coperiri, & duo illi meatus venoſi evidentiores conſpiciebantur, alter vero major altero: nec verum eſt, quod Albertus ſcripſit, apparere in tunica illa, quæ albumen includit: niſi forte id de tertia tunica, ſeu ſecundaria dixerit, cui evidenter venæ inſunt, nam alioqui in illa nullius venæ veſtigium inerat. Harum venarum inſita vi reliqua albuminis portio quaſi in palearum colorem immutatur. Videbantur etiam ramuli ad locum tendere, in quo caput formatur, eo ſcilicet puriorem materiam, à qua caput, ac in eo cerebrum fiat, una cum virtute formatrice deferentur: Erat autem capitis fabrica valde rudis adhuc ac informis: oculi vero conſpectiores, atque ervi quaſi magnitudine. *Sequenti dein die* ablato ſuperiori partis obtuſæ putamine, ejectiſque duabus prioribus tunicis, tertia evidenter cernebatur venulis referta: de hac locutum fuiſſe Philoſophum arbitror cum inquit: Membrana etiam fibris diſtincta ſanguineis.: atque hæc meo judicio ſecundina dici poteſt. Dein inter hanc, & quartam membranam, quæ fœtum involvebat, humor erat aquoſus: quem autumo ſeroſam albuminis partem eſſe, quæ poſt natum fœtum ſupereſt, tanquam ad generationem inepta. Eam vero membranam innuere videtur Ariſtoteles à meatibus illis venarum ortum ducere, quatenus ſcilicet vi fibrarum à venoſo illo meatu ortarum in palearum, vel ſanguinium colorem immutatur. Cernebatur deinde totus fœtus moveri, & oculi jam majores erant, quam in præterita die: at partes inferiores, thorax nempe, venter, & pedes, erant valde imperfectæ, nec diſcerni adhuc poterant, & roſtrum erat muccoſum: ut recte dixerit Ariſtoteles: pars inferior corporis nullo membro à ſuperiori diſtingui inter initia cernitur. Caput denique tota inferiori corporis parte majus erat. *Septima die* aperta quarta tunica fœtum conſpeximus parvum adhuc, ac indiſtinctum cum oculis tamen magnis, triplicique in illis humore, cryſtallino nempe, vitreo & aqueo. Aperto capite

jam

jam cerebrum aperte cernebatur, minus vero reliquæ partes. Unde dicebat Philosophus. Paulo post (intelligit meo judicio diem quintam usque ad nonam inclusive) & corpus jam pulli discernitur, exiguum admodum primum, & candidum, conspicuum capite, & maxime oculis inflatis, quibus ita permanet diu, uti nos conspeximus: & sero, inquit, decrescunt oculi, & se ad ratam proportionem contrahunt; quod quidem verissimum est: siquidem in quarta decima, aut quinta decima die aliquantum resident deminuti propter caloris digestionem. *Octava* rursus *die* oculi majores adhuc videbantur, utpote ciceris fere magnitudine. Totum corpus tunc sese velociter movebat, & jam crura, & alæ distinctè cerni incipiebant. Rostrum tamen interim muccosum adhuc erat. Sed forte quispiam quærat, cur prius superiores, quam inferiores partes in ejusmodi formatione appareant: cui responsum velim, virtutem, seu facultatem formatricem in superioribus magis quam in inferioribus vigere, quod spiritales sint, & per consequens plus caloris obtineant. Cæterum isthæc omnia, quæ hac die videbam, *sequenti* manifestiora apparebant. *Decima die* non amplius caput toto corpore majus erat, magnum tamen, ut in infantibus etiam videmus: magnitudinis autem causa est humidissima cerebri constitutio. Quod vero Aristoteles dicit oculos fabis majores esse, id profecto minime verum est, si de vulgaribus nostris fabis locutus fuerit, cum alioqui ervi, vel ciceris albi, magnitudinem non excederent: atque hinc etiam non absurde quispiam colligat fabas antiquorum fuisse rotundas, quales araci sunt, quem ideo fabam veterum quidam existimant. Neque etiam verum est: quod tradit, tunc scilicet oculos pupillis adhuc carere. Etenim hæ non tantum hac die apparebant, sed duabus etiam præcedentibus, una cum omnibus partibus ac humoribus. Quod vero ait, detracta cute nihil solidi videri, sed humorem tantum candidum, regidum, & refulgentem ad lucem, nec quicquam aliud, id de crystallino humore mihi dixisse videtur, qui tamen haud solus apparebat, sed vitreus quoque & albugineus, unde non parum hallucinatus videri potest Philosophus, uti etiam Albertus, qui eo tempore nil duri, & glandulosi in iis reperiri existimat, cum crystallinus humor solidus sit, ac quam maxime conspicuus. *Eadem* item *die* vidi omnia viscera, nempe cor, jecur, pulmonem. Cor autem, & jecur erant albicantis coloris: & cordis motus non solum apparebat; antequam fœtum aperirem, sed jam secto etiam thorace moveri videbatur. Erat autem pullus involutus quartæ illi membranæ plurimis venis refertæ, ne in humore jaceret. Cernebam etiam vasa umbilicalia prope anum ad umbilicum deferri, ibique inseri, ut cibum per illum petat fœtus. Vide denique, quod Aristoteles non advertit, in dorso prope uropygium pennarum principia nigricantia menti humani cuti non absimilia, cui pili abrasi sint. *Die subsequenti* hæc omnia erant manifestiora, & in superioris rostelli extremitate erat quid albidi: cartilagineum, & subduriusculum, quod rursus die decimatertia magis erat conspicuum. Erat autem rotundum milii grano haud absimile. Sagacissima rerum parens natura id ibi fabricasse videtur, ut impediat, ne rostello suo vel venulas, vel membranulas, vel alias quascunque tenerrimas particulas pertundat. Ajunt mulierculæ, pullos jam natos cibum capere non posse nisi prius id aufetatur. *Decimaquarta* die pullus jam totus plumescebat. *Decimaquinta* in digitis ungues albicantes apparebant. *Die vero decimasexta* ovum aperire placuit in opposita parte, ubi nativa tunica, sed unica tantummodo apparebat, eaque alba. Alteram enim quam in altera parte semper videram, hic observare minime datum est. Itaque dubitabam an ea tantum pro albuminis tutela nata sit, cum scilicet ovum non sit recens, vel ad pulli defensionem in ovo incubato. Nam indies illa magis magisque decidere videtur, & fœtum sequi, qui sui gravitate deorsum decidit. Aristoteles etiam unicam tantum esse ejusmodi tunicam his verbis innuere videtur: Sunt, inquit, quandoque locata ova hoc ordine, prima postremaque ad testam ovi membrana posita est, non testæ ipsius nativa, sed altera illi subjecta: liquor in ea candidus est, quasi diceret, omnes partes in ovo locatæ sunt hoc ordine: nempe prima, postremaque ad testam ovi membrana posita est. Intelligit meo judicio per primam, & postremam membranam, eas membranas recens in incubato ovo genitas, eas videlicet, quas aliquoties appellavi tertiam secundinam, & quartam, quam involventem fœtum dixi. Nam cum dicit testæ nativam non esse, ostendit nec primam, nec secundam esse, quæ ab altera ovi parte reperitur. Videtur igitur excludere hanc nativam sive primam, vel secundam, & intelligere tertiam, quam secundinam sæpe vocavi. Cum vero dicit, sed altera illi subjecta, intelligit eandem secundinam, nempe testæ subjectam, quod vel ex hoc maxime liquet, quod candidum in ea liquorem inesse dicat. Is enim, ut supra ostendi, inter tertiam & quartam continetur. Hinc manifesto errore Suessanus convincitur, qui ex Ephesio per primam interpretatur eam, quæ testæ adhæret, per postremam vero, quæ albumini.

Quæ

Quæ omnia à nobis obſervata quotidie in ſequentibus diebus evidentiora, utpote in perfectiſſimo pullo apparebant *Die vero vigeſima* pullus putamine à parente Gallina ablato hora vigeſima ſecunda ſua ſponte exivit. Poſt excluſionem reperiri in putamine tunicas duas albas nativas una cum duobus aliis in incubatu genitis ſecundina nempe, & quæ fœtum ipſum involverat, in qua excrementum adhuc inerat ſubalbidum. Evidenter adhuc apparebant in pullo tria illa *vaſa umbilicalia*, duæ ſcilicet arteriæ, & vena una, & orificium umbilici valde erat contractum. *Vena* vero jecori per alium rarum, qui recta ad illud tendebat, inſeri videbatur. Mirum autem erat, quod extra id nihil lutei appareret, cum tamen in cavitate abdominis, ubi inteſtina ſunt, prope anum pullus per umbilicum totum fere id abſorbuerat, ſimul cum quinta tunica, quæ id involverat. Tanta autem ibi lutei inerat copia, ut vix duplo plus ſit in ovo nondum incubato. Ariſtoteles etiam ſcripſit, decima ab ortu die, ſi alvus abſcindatur, aliquid adhuc lutei in ea conſpici. Sed conſideratione inprimis dignum eſt, quomode ejuſmodi membrana, quam una cum vitello à pullo abſumi diximus, poſt ejiciatur. Videtur autem dicendum, quod per eandem viam, umbilicum videlicet, regredi debeat, vel per anum, quod potius credo. Tunicæ huic duo vaſa implantantur, quorum unum arteriam eſſe, & à corde proficiſci, pulſus indicat: alterum vena eſt, deferturque ad inteſtina, lutei videlicet vehiculum: Hepar erat coloris admodum lutei, forte quod ex luteo per venas attracto nutriatur. *Hactenus Aldrovandus.* Auxit naturæ dotes ingenium. Fœminas habebis ſi luna plena nata, eadem ſuppoſueris. Eo colore naſcentur, quo tincta ova fuerint, pulcherrimi excludentur, ſi cum Palumbi mare Gallina creverit, & ne de monſtroſis laboremus, à Johanne Baptiſta Porta abſque cauſa proviſum eſt. Solent in partu numeroſo quod conceptus cohæreant ſæpe monſtra naſci; nec vel geminas vel quadrupedes pullos, nulla ſectis membranæ vitellis, vidiſſe, rarum eſt.

ARTICULUS II.

De Gallis Gallinaceis & Gallinis in ſpecie.

PUNCTUM I.

De Gallinis Patavinis, Pumilione, & aliis quibuſdam monſtroſis.

HActenus de Gallis & Gallinaceis; in ſpecie occurrunt nobis Gallinæ, Pumilio, Patavinæ, Gallinæ Turcicæ, Perſicæ, Galli Scotici ſylveſtres, Paluſtres, Galli & Gallinæ Indicæ, Guineenſes, Capi. Gallina PUMILIO ſeu Nana, quam Aldrovandus deſcribit, erat fere tota nigra. Majores alarum pennæ in extremitatibus candicabant. Maculis in collo mediam lunam æmulantibus ornabantur. *Oculos* macula ſubluteſcentis coloris rotunda ambiebat. Caput erat cirratum. Paleæ & criſta intenſius rubebant. Ungues impenſe candicabant.

Ex PATAVINIS Gallina tota ex nigro vireſcebat. *Criſtam* gerebat exiguam coloris vix rubri. Pellicula quam prope aurium foramina obtinent, albebat. Mas quinque duntaxat coloribus ornabatur, nigro, albo, viridi, rubeo & luteo. Corpore erat ater, caput cirrhatum, cirrhi radices erant albæ, roſtro & pedibus luteis. Viſa aliquando Gallina tota candida, criſtata, viſa & alia in lapideam ſubſtantiam inter parietes converſa, caudiculis ſuis abſque pennis hiſtricis inſtar horrida. Dantur & pedibus pennatis ſeu hirſutis quarum deſcriptionem apud Aldrovandum vide. Aldrovandus l. 14. Ornit. c. 5. Criſtam Gallus habebat duplicem non admodum magnam. Viſi aliquando & monſtroſi. Tacebo gallinam quæ tres pedes, tertium prope anum enaſcentem habebat, pullum, qui totidem inſtructus, tertium velut ex Uropygio enatum oſtentabat. Nihil vel de eo dicam, cui pes à podice natus, quinque digitis inſtructus, viſebatur, vel cui ſeu quatuor, priores imperfecti & pallidi; perfecti & lutei poſteriores, ſeu quinque erant, vel de eo pullo cui quatuor alæ erant: non tantum contrarium alarum pennæ ſitum; ſed & cervicis plumulas caput verſus cirri inſtar erectas Tagliaferus Medicus obſervavit in quodam. At qui in aula Hetruriæ Ducis viſebatur Gallus, habebant caput & paleas ex plumis militum, conos quibus galeas exornant æmulantibus duos in fronte pennarum calamos velut duo cornua ſurrectos; totidem ab utraque roſtri prope nares parte, qui in extremitate plumas tenuiſſimas ſetarum inſtar edebant, unum in cervice, qui è principio fere ejuſmodi ſetis ornabatur. Pennæ veluti ſquammas toto corpore æmulabantur. Prope Vropygium qua cauda exit tuberculum rotundum & ſubalbidum viſebatur. Cauda carnoſa, pilis nuda, in extremitate floccum album habens propendebat. Tibiæ velut ocreis induebantur.

PUNCTUM. II.

De Gallinis Turcicis, Perſicis, Gallo Scotico Sylveſtri & Paluſtribus.

TURCICUS Gallus, quem Aldrovandus deſcribit corpore erat candicante. Alis & alvo nigris. Cauda partim viridi,

partim nigra. Tibiis & pedibus sub cæruleis. Toto corpore, modò argenteis, modo aureis lineis variegato. Gallina tota erat alba, maculis ubique nigris conspersa, pedibus subcæruleis. Visa & alia cum pedibus cæruleis ex albo & nigro maculata. Post carneam cristam, aliam ex pennis albis Alaudæ instar habebat, ut in icone expressum est.

PERSICUS cristam veluti caudam obtinebat, pedes cinereos, ipse totus niger erat. Gallinæ totæ coloris ferruginei visuntur.

Gallus SCOTICUS sylvestris Phasiano carne ac magnitudine est simillimus, sed nigra pluma, rubentibus admodum palpebris. Mas collo, pectore, alis, coxisque punctis rubicundis aspersus est; fœminam leucophæam, maculæ nigræ variant, supercilia & barbulæ in utroque sexu maculis nigris asperguntur. Similis est huic ille, quem Turnerus Morhenam vocat. Mas enim totus splendescentis est nigredinis, eam caudæ partem, quæ podicem tegit, quæque alba est si exceperis. Caput ruber sed corneus cirrhus tegit, & circa genas duo veluti lobi rubri & carnei. Fœmina tota maculis distincta est, & à Perdice nisi major esset, & ruffa, magis ægre dignoscitur. Degunt in desertis, & erica consitis locis. Granis, & summis erucæ germinibus, vescuntur.

Boëth. in descript. Scotiæ.

Gallo PALUSTRI corpus est subruffum aut suffluvum, punctis nigricantibus undique distinguitur. An idem sit cum illo qui frumento abstinet, & enascentibus minutisque Cytisi foliis vescitur, ut Boëthius prodidit, dubito.

PUNCTUM III.

De Gallinaceis & Gallinis Indicis.

GAllum INDICUM duplicem nobis Aldrovandus exhibet. *Primus* est auritus, tridactylos, nulli volucrum generi pulchritudine inferior. *Rostrum* illi in superiore parte aduncum, totum rubrum. *Caput*, *pectus*, & *venter* integer colore roseo diluto, qui in pectore maculis subroseis dilutioribus exiguis, in ventre longe majoribus, quas alba linea transcurrit, insigniuntur *Cristas* habebat duas, carneam unam, quæ prope rostrum est, inter quam & rostrum superius, macula oblonga cærulea est: alteram pennis luteis prope primam cristam parvis, mox majoribus quæ sursum primo ascendunt, mox descendunt deorsum, constantem. *Oculi* eundem fere qui in homine est præ se ferebant situm, oblongum scilicet, in cujus medio illi positi. *Aures* habebat erectas asininis non absimiles. *Alas* admodum diversi coloris *Caudam* duplicem. Priorem exiguam, quinque pennis ruberrimis constantem. Aliam novem longissimis, diversum colorem obtinentibus. De *collo* superiori & Vropygium pennæ cæruleæ albis calamis ornatæ dependent. *Alterum* simpliciter Indicum idem nominat. Coloris toto corpore erat atterrimi. *Rostro* superiore adunco, utroque caput versus luteo, cætera atro. Ubi foramina narium aliis, ibi rotundum quid & luteum cerasi magnitudine conspiciebatur. Cristæ loco cirros gerebat. Cauda & calcaribus carebat. Tibiæ pedesque tabellis albicantibus prædiri erant. *Gallinas INDICAS*, tres idem exhibet. *Primam* colore corporis fuso. Capite cirrhato, rostro in medio ruberoso, albicante, nigris maculis insignito. Coxis ex ferrugineo lutescentibus. Cauda nulla. Vropygio, simiæ instar, nudo. *Alteram* corpore à rostro ad caudæ extremitatem exiguo, ad cæruleum vergente, rostro recurvo & rubicundo. Cauda longa, ut in Pica extensa, candida, & lineis nigris conspersa; quæque in fronte tuberculum magnum, figura ficus, coloris fere cærulei gerebat. *Tertiam* colore fusco, in collo & alis ad cinereum vergente, rostro rubicundo, sed non adunco, tuberculum simile in fronte gerentem. *Numidica* dicebatur.

PUNCTUM. IV.

De Gallinus Guineis.

GAllinæ Guineæ à regione ita dictæ, Perdices Terræ novæ quoque dicuntur. Corpulentia vix nostrates Gallinas superant, iisdemque quoad mores & vocem fere similes sunt. Peculiare ipsis acervum quendam pilorum supra caput obtinere, sed qui in anteriori parte reflectuntur, à prima vertebra aut osse colli procedendo per posteriorem capitis partem. Gallum Mauritanum ita Gesnerus ex Cajo descripsit. Pulcherrima inquit avis est, magnitudine corporis figura, rostro & pede Phasiano similis, vertice corneo in apicem corneum à posteriori parte præcipitem, in anteriori leniter acclivem elevato, armatus Eum natura videtur inferiori capitis parti tribus veluti laciniis se promittentibus committere atque deligare: inter oculum & aurem utrinque una omnibus ejusdem cum vertice coloris: ita ut insideat capite eo modo quo Ducalis pileus Duci Veneto, si quod jam adversum est aversum fieret. Rugosus is est inferius per circuitum; qua se attollit in directum in summo collo ad occipitium, nascuntur erecti quidam atque nigri pili in contrarium versi. *Oculi* toti nigri, æque & in orbem palpebræ & cilia. Si maculam in summa & posteriori parte supercilii utriusque demas. Imum *caput* per longitudinem utrinque caro quædam callosa colore sanguineo occupat, quæ ne propendeat veluti palea, ut replicaretur, natura voluit, & averso ductu in duos procef-

Bellonius l. 5. de Avib. c. 9.

processus acutos à capite liberos finiret. Ex hac carne atollunt se utrinque carunculæ, quibus nares in ambitu vestiuntur, & caput in anteriori parte à cetero rostro pallido separatur. Harum ad rostrum margines inferiores, replicantur leviter sub utraque nare. Quod inter verticem & carnem est à dextra & sinistra parte, squammosa duplici incisura notatæ: in posteriori nulla sed læves, & vultui punctis quibusdam sui coloris respersæ. Color illi in faucibus exquisite est purpureus: in cætero corpore per summa contuenti, qualis consurgit, si album & nigrum pollinem, ut cunque tenuiter tritum, colori fusco rarius aspergas, nec tamen commiscens. Tali colori maculæ ovales aut rotundæ per totum corpus inesse visuntur, per summa majores per ima minores comprehensæ intervallis linearum, ut apparet in plumarum compositione naturali, qua se mutuo intersecant obliquo hinc inde ductu per summa tantum corporis, non item per ima. Id non ex toto corpore solum deprehendes, sed ex singulis avulsis pennis. Superiores enim obliquis lineis se intersecantibus, aut si mavis, orbiculis quibusdam ex albo & nigro, ut dixi polline confectis, & per extremitatem conjunctis; ut in favis aut retibus, maculas ovales aut rotundas, in spaciis fuscis comprehendunt, inferiores non item. Utræque tam simili lege positæ sunt. Nam in aliis plumis ordine ita junctæ sunt, ut fere triangulos acutos faciant; in aliis ut ovalem figuram repræsentent, &c. *Vox* illis divisus sibilus non sonorior, nec voce Coturnicis major. Similem Gallinis communibus scribit Bellonius. Fœcundæ sunt, & nutriendis pullis sedulæ.

ARTICULUS III.

De Capo.

CAporum tot sunt genera quot Gallorum, & sola castratione ab his differunt. Capitis tamen juba major est quam Gallis, caudæ pennæ longiores sunt, & calcaria in majorem mollem excrescunt. *Vox* etiam magis demissa & rauca. Scaliger unum insigni magnitudini, perpetuum convivam habuit, qui cum ater fuisset totus, anno quarto evasit candidus, quanquam erant alii quibus nulla pluma nigra fuerat. Duobus olim *castrabantur* modis, lambis nempe adustis candente ferro, aut calcaribus ad infima crura usque. Hodie vulnere tanto quantum digito superius lumbos subsepto, ubi testes adhærent immittendo sufficit, inflicto, testiculi per posteriora evelluntur. Mori interdum contingit, si erratum fuerit: & Gallum à castratione ita intumuisse Aldrovandus observavit, ut pellis digitis pulsata, tympani bellici instar sonum ederet. Breve quidam *pinguescere* scribunt, si cerevisiam aquæ loco apposueris.

Arist. H. A. l. 9. c. 50. Varro de R. R. l. 1. cap. 2. Plin. H. N. l. 10. cap. 21. Columella R. R. l. 8. cap. 2.

Usus. *Usus in cibo* multus est. Optimum enim sunt nutrimentum & perfectum generant sanguinem, ut omnium avium laudas quantum ad obsonia pertinent, una caro Gallinacea, cujus patina stomachum juvat, pectus lenit, vocem sonoram facit, corpus obesat, Platina comprehendat. Maxime circa sex, septem, vel octo mensium ætatem probantur. In *Medicina* jus caponum ad virium restaurationem commendatur. Quidam ossa crurum medicamentis ad alba mulierum menstrua, immiscent. Alii Fistulæ indolenti pelliculam ventriculi interiorem, in sole torrefactam, & in pulverem redactam inspergunt. Græci asserunt, fabæ semina caporum sanguine macerata, ab adversantibus herbis immunia fore; & si pridie quam seruntur aquæ simplici infusa fuerint, citius nascituras; sin nitrata difficilimam coctionem non habituras.

CAPUT III.

De Avibus, quæ se pulverant simul & lavant.

ARTICULUS I.

De Columbis.

AVes, quas Latini Columbas, seu quod in culminibus villarum degere soleant; seu quod bibentes rostrum aquæ diutius immergant, ut Hermolao videtur; (κολυμβᾶν Urinare est) seu quod lumbos frequenter colant, ut Alberto M. placet, dicunt; Græcis περιστέραι, & περιστέροι, πέλειαι aliquando τρηρῶνες πελῆρες, & ἔυριποι apud Homerum, Hesychium, Phavorinum & alios dicuntur. Descriptionem non est, quod apponamus. Proprium omnibus utraque connivere palpebra. Aristoteles pedibus & unguibus cucullum repræsentare dixit. *Internas* si spectes *partes* Ingluviem parvam & fere rotundam ultra ventriculum, id est geminos sinus habent; unum in quo merguntur recentia, ut guttur: alterum in quem ex eo dimittunt concoctione maturata. *Ventriculus* ipsis ferventior. *Lien* tam exiguus, ut visum fugiat. De *felle* inter eruditos non constat. Sunt qui habere negant, Galeno rediculi, sunt qui affirmant, seu in Vropygio vel dorso, quod vesimile non est: seu non eo loco, quo cætera animantia, sed & inter eas aliis ventri, aliis intestino jungitur. Cysti carere dum affirmat Galenus, ne discipiatur metuo.

Varro l. 3. de re rust.

Arist. l. 2. de partib. Anim. c. 13. Arist. H. A. l. 3. c. ult.

Arist. l. 3. de partib. cap. 7.

Galenus de atra bile.

Locus. Quantum *ad Locum*, ubique fere conspiciuntur. Ingens olim earum in Assyria circa Ascalonem, quia sacræ, & lege edi vetitæ; in Cypro, Papho, Cythera, Sicilia, Cnido, quia Veneri dicatæ, copia. Tanta apud Pœ-

Eusebius præp. Euang. l. 8. cap. 5. Athenæus lib. 14.

Pœonas & Illyrios, ut incolas militari contra eas ordine exire, Textor nescio cujus fide, prodiderit. Nil de portu, & navali, Thisbæorum, Insula Columbaria Solini, quæ in Tyrrheno mari sita est; Lucaiis insulis, in quibus columbis quandoque onerantur naves, regno Pegu, Fessa, & aliis dicam. Amant vere propter innatum pavorem eminentia loca: naturaliter tamen specus & latebras quærunt. quæ de *nidulatione* in arboribus dicuntur, Palumbis potius competunt. *Sexum* difficulter, nisi interiora scrutentur, discernas. Vox tamen exigua fæmellam, gravior marem prodit.

Textor in Cornu copiæ. Polyhist. cap. 9.
Horat. l. 1. oda. 2.

Coituri mutuo se exosculantur, & senior quidem primum congressum ob osculo exorditur, sequentem sine osculo celebrat, at junior quoties libet coire, osculatur. observatum tamen sine osculo marem admitti, si fœmellæ ereptus post triduum eidem restituatur. Si mares desunt, ruunt in mutuos amplexus fœminæ, ita singulis diebus ad octiduum & ultra hypenemium ponitur. *Ovum* quinto à coitu die perficitur: per oblivionem factum, quod Plinius intra decem maturescere scripsit, & fœmina sæpe ipsa qua peperit, postridie aliquando, marem repetit, ut forte ad partum alterius ovi alacrior accedat. Vexata, vel sponte paulo morosior, ovum per tristitiam retinet. Bina fere ponuntur, ita natura moderante, ut aliis crebrior sit fœtus, aliis numerosior. Sed & quia volaces, consumitur volatu materia, & in alas pennasque abit. Ex priori marem, fœminam ex posteriore edi veteribus creditum, visæ tamen binas fœminas aliquando, binos aliquando mares uno exclusisse partu. Bene autem Plinius crebriorem iisdem fœtum innuit, & falso δίγονον appellavit Varinus. Singulis namque seu tricenis, seu quadragenis diebus concipiunt, pariunt, incubant, & pullos enutriunt. Continuatur toto anno fœcunditas, si locum apricum; unde Ægyptiæ duodecies pariunt; & cibum, quem facile acquisitum eximio corporis & ventriculi calore nullo negotio conficiunt; (hæc fœcunditatis causa Aristoteli) habuerint, si horum aliquid deest, à bruma ad æquinoctium hybernum otiantur. Sic duodecim ex eis imo tredecim & quatuordecim, haberi possunt paria. Æstate enim binis interdum mensibus terna edunt, sæpe inter pullos ova inveniuntur, & alii provolant, alii erumpunt, hi rursus simul ac creverunt, & robur habent, cum matribus pariunt, & quanquam Aristoteles intra annum eos coire, semestres incipere Venerem agnoscere scribat: Plinio tamen quinquemestres fœtificare scribenti, Albertus & experientia subscribunt. Non est ergo mirum quod M. Varronis temporibus, quinque millia columbarum quandoque in uno peristeroptrophio colebantur, cum vel decem paria paucis annis in talem numerum excrescere queant. *Incubatio* maris & fœminæ perficitur opera, hæc noctu, ille interdiu incubat, de tempore inter scriptores non constat. Plinius, æstato octave decimo die excludere putat; vicesimo aliàs. Apud Aristotelem, quod ovum prius editum fuerit, intra vicesimum diem & absolvitur & excutitur à pullo. Pertundunt ovum pridie quam excludatur pullus. Alberto denique completur septem in utero diebus, fovetur per quatuordecim, postea fisso ovo, pullus exit. Experientia ab Aristotele militat, qui etiam cœcos & imperfectos, quod, quia pauciparæ sunt, copia alimenti cum prole parere soleant, pari affirmat. Possunt ab ortu versicolores haberi; si miscentibus jam oscula maritis,

Generatio.
Arist. H. A. l. c. 2. Aldrov. Ornithol. l. 11. c. 1.
Plin. H. N. l. 10.
Athenæus l. 9.
Plin. H. N. l. 10. cap. 52. Aristot. de Anim. Generat. l. 3. c. 1. Arist. H. A. l. 6. cap. 4. Plin. H. N. l. 10. cap. 48. Ælian. l. 1. var. Hist. c. 1. Arist. H. A. l. 6. cap. 4. Varro. l. 3. de re rust. c. 7. Idem l. 5. cap. 13. Plin. l. 10. cap. 53. Varro. l. 3. de re rust. c. 7. Plin. H. N. l. 10. cap. 58.
Varro. l. 3. de re rust. c. 7. Arist. H. A. l. 6. cap. 4.
Athen. l. 9. c. 16.
Plin. H. A. l. 10. cap. 58. Arist. H. A. l. 6. cap. 4.
Arist. l. 4. de Generibus c. 6.
Oppian. l. 1. de venat.

Sargula flammeolis oculis rubrosque tapetes
Et vestes ostro perfusas objicit auceps.

Vitam culumbarum octonis annis Plinius definivit; quos etiam allectricibus, excœcatis Aristoteles tribuit. Albertus domesticis viginti annos adscribit. Athenæus ad triginta producit, fuit, quæ viginti duos annos vixit, & semper, excepto ultimo generavit.

Ætas. Plin. H. N. l. 10. Arist. H. A. l. 9. cap. 7. Athen. l. 9. Dipnos.

Vocem per γογγίζειν, γογγύζειν, τονθορίζειν, & τοπτίζειν, quod Latini gemere, murmurare, & meditari dicunt, expressere Græci.

Vox.

Volatum quod attinet, nullæ domesticarum neque longius domo, neque diutius abvolant, sed & alte per aëra volitasse, in Paphlagonia Bellonius observavit, ut conspectum effugerent, seu iis cum aëre tanta intercedit familiaritas, ut securius in eodem degant: seu alia causa. Celeritatem multi testantur authores, hujus opera uno eodemque die victoria Taurosthenis ex Olympia Æginum parenti ipsius nunciata est. Sueta intecta fides, ut Hircius & Brutus in Mutinensi obsidione; Lydenses in sua; Romani in Circum vel Theatrum euntes, quæ vellent domum nunciaturi; Ægyptii, Cyprii, & Cretenses nautæ ad terram appropinquantes; Benenses Cattiæ urbis incolæ eis usi tanquam tabellionibus fuerint; effecit. Frustra vallum & vigil obsidio per cœlum eunte nuncio. Duplicitur celeritas, dum se à rapacibus insectari sentiunt. Sed & strepitum in volatu quandoque edunt, qua ostentatione, ut vinctæ præbentur Accipitri implicatis strepitu pennis, qui non nisi ipsis alarum numeris eliditur. Speculatus occultus fronde latro, & gaudentem in ipsa gloria rapit.

Volatus. Bellon. lib. 6. de Avibus cap. 23. Virgil. lib. 5. Æneid. Ælian. variat. lib. 9. Plin. l. 10. c. 37. Bellon. l. 6. de Avib. c. 21. Botter. in Relationibus. Virgil. Æneid. lib. 5. Plin. H. N. l. 10. cap. 36.

Ad *Ingenium* & *Mores* Columbarum pertinet, quod cum bibunt, collum non resupinant, sed quia breve & amplum, multarumque

Ingenium. Athenæus Dipn. l. 9. Plin. H. N. l. 10. cap. 34. Arist. H. A. l. 9. cap. 7.

rumque aquarum capax habent, large jumentorum more bibunt, quod

——— *ubi mollia frangunt*
Nubila, jam longum cœloque domoque gregatæ,
Si junxit pennas, diverſoque hoſpita tractu
Venit avis, cunctæ primū mirantur & horrent,
Mox propiusq; volant, ſocium jamq; in aere ipſo
Paulatim fecere ſuum, plauſuque ſecundo
Circumeunt hilares, & ad alta cubilia ducunt.

quod corpus primo humectant, dein pulvere ſeſe conſpergunt, ſic à pulicibus & omni ſorde mundantur, quod mane fœminas vagantes in nidum compellunt, & incubare cogunt. Sæpe ex hac cauſa caſtigatio pigrius intrante fœmina ad pullos, quod conjugii fidem non violant, communemque ſervant domum. Niſi cœlebs aut vidua nidum non relinquit, & imperioſos mares ſubinde etiam iniquos ferunt: quippe ſuſpicio eſt adulterii quamvis natura non ſit. Tunc plenum querela guttur, ſævique roſtri cibus, mox in ſatisfactione exoſculatio, & circa veneris preces pedum orbibus adulatio. Appetunt tamen maribus defunctis, cujuſcunque coloris, non digræ tantum, quod proditum quibusdam, novas nuptias; & ſi domini juſſu conjugia permutent, priſtino domicilio redditæ, prioribus ſpretis, noviſſimis adhæreſcunt, quin & nonnullas ex maritatis cum aliis coire Ariſtoteles dixit: & ut nigra apud Ægyptios mulier perpetuo vidua, quod pulla ſemper incederet ſignificabatur: ſic ingrati apud eoſdem columba, quod maſculus validior factus, partem roſtro inceſſit, & à matre abigere conatur. Huc etiam pertinet, quod mas adultos pullos, cum ex nido tempus prodeunti eſt, ſubigit, quod cis pavore perculſis (ſunt autem timidiſſimæ) mediæ natium partes tremunt, quod, dum etiam ſub menſis cum Gallinis converſantur, hominum cenſuetudine ſe delectari oſtendunt, quod denique Aquilam ſublimipetam ab humipeta diſcernere norunt, & ſi hic invadit, in ſublime feruntur, ſi ille, deorſum verſus ruunt. Nec tacendum, recens natis pullis vel terram ſalſuginoſam, quam in locis lotio conſpergi ſuetis quærunt; vel ſalis ipſius grana, ſeu ut livorem abigant, ne faſcinantium noceant imprecationes; ſeu, ut ad recipiendos cibos præparentur; ſeu, quod verſimillimum, ut eis tam fœcunditatem quam cibi appetentiam ingerant; inſpuere, corporis mundiciei impenſius ſtudentes, nidos à fimo repurgare. Helxine, herba ad evacuationem uti, laurinos ramulos tenues primum pro amuleto colligere, deinde ad pullorum cuſtodiam nidis imponere. Colores ſuos varietatemque diſpoſitam noſſe. Memoria, ideo temporis, quando fœminæ in cucubitū ſuccedendum eſt, nunquam mas obliviſcitur, pollere. Ita denique cicurati, ut & literas ferant, & cibum ex auribus, quibus præſtigiis nebulo ille Saracenus Muhamedes uſus eſt, capiant.

Ariſt. H. A. l. 9. cap. 49.
Plin. H. N. l. 10. cap. 34.
Aldrov. Ornithol. l. 15. c. 1.
Ariſt. H. A. l. 9. cap. 7.
Ezechiel. cap. 7.
Tzeket Chilia. 12. 433.
Æl. H. A. l. 3. c. 45.
Ariſt. H. A. l. 9. cap. 36.
Ariſt. H. A. l. 9. cap. 24.
Æl. H. A. l. 3. c. 45.
Gomeſius l. 1. de Sale.
Athenæus Dipn. l. 9.
Æl. H. A. l. 1. c. 35.
Rhodig. l. 20. c. 10.

De Pugna ſatis eſt dixiſſe, in nidorum vicinia mares pro uxoribus has pro illis pugnare. Antequam coiverint, mares adhuc cœlibes, ſuas aliis ſubtrahere conantur. Vidit & Avicenna duas pro fœmina pugnantes; hæc victori adhæſit; quem, pugna repetita, deſeruit victum.

Pugna.

Amicitia eis intercedit cum homine. Alliciuntur in columbaria & manent, ſi vel humano ſanguine cum piſis integris in vaſe figulino circumacto illinantur, & piſa deglutiant; vel cranium hominis ſenis in iis ſuſpendatur; vel lorum quo homo ſtrangulatus eſt, deponatur; vel lac mulieris puellam à bimatu lactantis, occultetur. Cum capite captæ, quod excruciatum, cum multo ſale, & cumino Romano coctum, ac ibidem depoſitum, eos retinet. Cum tinnunculo & veſpertilionibus ut ſuis locis expoſitum eſt, denique cum vite agreſti, periſterione, ſaliva, carlina, ſemine viticis, & aliis. Detinentur vel peregrinas adducunt, ſi aliquid horum vel in columbario ſparſeris, vel ſuſpenderis in nido.

Amicitia.
Geſnerus de columbis.
Albertus de Avib.
Palladius l. 3. c. 44.

Inimicitias autem excercent cum circo, ad cujus vocem perhorreſcunt, quod vociferans invadat; Milvo, Aquilis, marinis inprimis; Bubone, qui ova exſorbet. Noctua, corvino genere, vulpibus, catis, Muſtellis, helleboro albo, & dentibus humanis, quibus virus quoddam ineſt, quod & fœtus implumes necat, taceo de aliis.

Inimicitia.
Hont. l. Epod. od. 16
Ælian. l. 3 de Animal. cap. 45.
Serapio. l. 4. de Methodo cap. 11. 4.

Affectus ipſorum ſunt, Pulices & pediculi, quibus niſi mundentur, macilentæ evadunt; varioli circa oculos, qui menſe Auguſto inprimis infeſtant; & vitiligo ac lepra ob quam à Perſis pulſas apud Herodotum legimus.

Plin. H. N. l. 11. cap 37.
Morbi.
Creſcent. l. 9. c. 90.
Herodot. lib. 1.

De *Uſu columbarum in Medicina* multa prodita ſunt. Ventriculo quia ſunt ferventiore, lapillos comeſos conficiunt, Margaritas eis exhibitæ poliri Cardanus prodidit. Peſtiferis haud corripi morbis, qui carne aſſidue in cibo uſi fuere, ex Ægyptiorum accepimus arcanis. Odor etiam ſylveſtrium in aërem reſolutus, ab Epilepſia & Paralyſi, ſi Villanovano & Abenzoari credimus, præſervat. Cerebella cœcitatem inducendi proprietatem habere, metuo ne falſo, dicuntur, medicamentis venerem promoventibus recte præſcribi, certum. Sanguis cruorem membranis cerebri emanantem cohibet, & oculis ſuffuſis eximie prodeſt. Luſcioſis bene illinitur. In maſculis efficaciori Hierocles eundem medicamento ad ſtranguriam Equi admiſcet. Adeps ad dyſuriam commendatur. Pennæ primum enatæ & cum urtica uſtæ podagræ dolores leniunt, ut Marcellus author eſt.

Uſus.
Cardanus de varietate Rer.
Dioſcorides.
Galen. de Simp. Medic. cap. 3.

est. Ovis recte condyloma fovetur; sed desidere ante æger in aqua debet, in qua verbena decocta est. Fimus tanti est fervoris, ut ignem sæpe concipiat, & in ea Mysia quæ est Asiæ pars, domus hac ratione conflagrarit. Cum hordeacea farina vel aceto mixtus, strumas discutit; arefactus, & cum nasturtii semine tritus, inveteratos coxendicis, cervicis, & lumborum dolores extirpat, ut scriptum Fernelius reliquit. Prodest calculosis, si vel in aceto maceretur, illud propinetur colatum; vel in eodem septem diebus infusus, & aquæ rosaceæ instar destillatus exhibeatur. Excutit fœtum, si cum Castoreo, opoponace, myrrha, vel felle faccino suffitus excipiatur. Emplastrum cum aceto forti, recte super ani ficus posueris. Imbecillius tamen domesticarum stercus, validius earum quæ in montibus vagantur. De reliquis consule Aldrovandum.

Galen. l. 9. de Tempore.

Gesnerus de Columbis.

Laudatus *& in cibis Columbarum usus*. Commendantur in epatico morbo ab Hippocrate, in virum, post diuturnum morbum imbecillitate à Rhase; & Peguani ita iis delectantur, ut advenis, interdum vendere nolint. Sylvestres, quas elixabis, domesticis, quæ assæ, magis valent. Pulli propter molliorem succum veteribus, vernales æstivis & autumnalibus (vescuntur tamen & hæ melioribus granis) præferuntur. Et videbis ex iis, apud scriptores Messos, Crustas, Miranse Catalonicum ludebat, quod & Rui dicitur, & alia cibarii genera. Pullos tamen, caput & oculos lædere, lepram nimio usu gignere, Simeon Sethi; Cynanchen inducere Rhasis, meminere. Quod vero Varronis tempore, singulorum paria ducentis nummis, & si eximia essent, singulis millibus sestertiorum vendebantur, quod Columellæ diebus sunt inventi, qui quaternis millibus nummûm bina paria mercabantur: quod denique Plinius L. Axium Equitem Romanum ante bellum civile Pompejanum denariis quadringentis singula paria venditasse scribit, luxuriæ potius & deliciis quam usui adscribendum est.

Hippocr. libro de interm. affectibus.

Varro de R. Rust. l.

Columella de Re Rustic.

Plin. H. N. l. 10. cap. 37.

ARTICULUS II.

De Columbis Domesticis.

Genera. Varro l. 3. de re rust. c. 7.

GEnera columbarum tria Varro posuit. *Unum* agreste, seu saxatile, quod in turribus & culminibus villæ habetur, quod falso Perottus πελειάδας esse credidit, quidam male cum illo saxatili, quod in agro Bononiensi capitur, prorsus ferum, saxatilibus Varronis majus, coloris lividi, rostro rubicundo, conferunt; quodque Galeno νόμας & βόσκας, dicitur. *Alterum* clementius, quod cibo domestico contentum, intra limina januæ solet pasci. Κατοικίδιον seu Domesticum Galeno. *Tertium* ex his stirpibus Miscellum fructus causa. Aristoteli sex sunt species, nempe, *Columba*, *Oenas*, Gazæ vinago, *Phabs*, *Phassa*, *Pelejas*, & *Turtur*. Aldrovando vero ex magnitudinis ordine, *Phassa* primum, *Phabs* secundum, *Oenas* tertium, *Columba* quartum, *Livia* seu Pelias sextum, *Turtur* postremum locum occupat. Palumbum Pyrallidem, Columbam, & Turturem, nihil inter se similitudinis habere falso à Callimacho dictum; in sequentibus exponetur. In Sylvestres & Domesticas commodissime distinguuntur. Et Domesticæ quidem, si Differentias attendas coloris, magnitudine partium, & coitus ratione variant. Fuere in insula Capitis viridis & Madera sylvestres adeo mites, ut domesticarum more se capi manibus paterentur. In Therapne maximas nasci ait Perottus, Spoleti perexiguas. Tantum duodecim passuum millia efficiunt descrimen. Habentur in Norvegia totæ albæ, quas & alibi vulgatissimas conspicias. In Græcia eo primum tempore visæ sunt, quo Persicus exercitus circa Athon montem interiit. In Eryce Siciliæ ingens numerus unum rubrum tanquam Ducem sequitur. In Persia denique Columbi si qui sunt, oblongo & anserino illi sunt collo. Genera tam indigenarum quam Exoticarum plurima apud nos sunt, quæ an veteribus cognita fuerint, jure dubitari potest, etiamsi Romanos Columbarum amore insaniisse Plinius prodiderit. Sunt *Gutturosæ* vulgaribus domesticis duplo fere majores, pedibus hirsutis, quæ inter volandum, & dum murmurant, fauces in ingentem tumorem inducunt, Plinii Campanas dixeris. Aliæ *Cypriæ*, seu ut Gesnerus nominat, Rusticæ, Anglicæ, Monachicæ, seu Ferrarienses, ex quibus quædam *Cucullatæ*, cristam gerunt, & pedes vel pennis ornatos vel nudos habent: quædam crista carentes, rostro sunt admodum exiguo, pedibus nudis. Aliæ *Turcicæ* & *Persicæ* colore toto pullo seu betico, præter oculos, qui miniacei, pedes qui pallide rubent, & rostrum, quod lutescit. Aliæ *Indicæ* rostro Anatis, nihil præter pedes, & magnitudinem cum columbis commune gerentes, quarum illa quam Aldrovandus Vienna acceperat, rostro albicabat, circa nares rubescebat, postremo serpentum instar subcæruleis & nigris maculis, quæ per totum ferme verticem producebantur, variegatam erat. Sub oculis macula longa alba totum caput tanquam torquis ambiebat. Aliæ, quæ, quod in honorem fœmellæ, vel suæ vel aliarum post longa murmura à terra sese elevent, & ultra illas volando alas quatiant, Belgis *Overslagers* dicuntur. Aliæ *Gyratrices*, quæ dum in orbem supra fœmellas maxime obvolitant, tam fortiter alas quatiunt, ut duorum as-

Gal. l. 10. de Compos. simpl. Medicament.

Ælianus l. 1. varia. hist. c. 15.

Athenæus. Dipn. l. 9. cap. 16.

Ælianus l. 4. de Animal. cap. 2.

Scaliger exerc. 231. c. 7.

Plin. H. N. l. 10. cap. 17.

aſſerum ſimul colliſorum ſonitum ſuperent. Unde remiges earum pennæ ſemper ferinæ fractæ conſpiciuntur. Aliæ *Galeatæ*, quarum caput, cauda, remiges, ſemper alius coloris ſunt, quam reliquum corpus. Taceo hic *monſtroſas*, quarum una in Germania prope pagum Rikenhoven capta, præter quatuor pedes, duplicem alvum habebat; altera duplici quoque alvo Bononiæ nate eſt; tertia bicorpor quodammodo erat, ex uno nimirum corpore, alterum par pedum remittens, cum reliqui duo alteri corpori perfecte ineſſent.

ARTICULUS III.

De Columbis Sylveſtribus.

PUNCTUM I.

De Palumbis.

SYlveſtres columbæ quæ ſint, præterito ex Ariſtotele articulo recenſuimus. Primus ex illis *Palumbus*, qui vel *Major*, vel *Minor*. Hic Phabe Philoſopho dictus, à nemine hactenus deſcriptus eſt. An ille ſit, qui in Marchia Anconitana Palumbo vocatur, incertum.

Nomen. *Majorem* Græci φάσσαν, Attici φάτταν, moderni φάκα, Niphus Torquatum, Servius, Titum vel Titium; ſed per hos forte vultures intellexit Perſius ut Aldrovandus opinatur; Villanovanus Cadonem vocant. An *Generis* diverſitatem admittat, nondum liquet. Hiſpani in quadam novi orbis inſula grandiores noſtris. Guſtu & ſapore meliores Perdicibus qui aromaticum ſpirabant, odorem, & quarum diſſecta ingluvies floribus plena deprehenſa, invenere. *Martyr. Decad. Oceani l. 10.*

Deſcriptio. *Corporis* craſſitie ad Gallinas propemodum accedunt, magnitudine haud multo minores. Color eſt cinereus, *caput* ex rubro & cæruleo mixtum, alæ in lateribus maculis albis inſigniuntur, torquis coloris eſt à capitis, dorſique colore diverſi. Ingluviem ventriculo præpoſitam habent. (*Ariſt. H. A. l. 2. c. ult.*) Ideo bene Plinius, Aves quædam ſinum unum habent, quo merguntur recentia, ut guttur alterum, in quem ex eo demittunt, coctione maturata, ut Palumbes. *Teſtes*, cum Venerem exercent, inſigni magnitudine augentur; hibernis menſibus, ne ullos quidem habere arbitrantur nonnulli.

Locus. *Locum* ſi ſpectes, nullibi noti non ſunt. Apud Delphinates, & Veſates Aquitanos, magnus eorum proventus. Raro humi inſidere viſæ arboribus vel editioribus locis delectantur. (*Ariſt. H. A. l. 1. c. 1.*) Ariſtoteles dum campeſtres vocat, per loca campeſtria, illa quæ arboribus conſita ſunt, intelligere videtur. Migrare prodidit Plinius, nec abnuit experientia. (*Plin. H. N. l. 10. c. 24.*) Nec hybernare quidem apud nos ſeſe pati, falſo apud Ariſtotelem dicitur. (*Plin. H. A. l. 8. c. 12.*) Nam ſi tepidiora defuerint loca, in anguſtis montium jugis ſeſe recondunt. Ideo verno tempore deplumes conſpiciuntur. Phattas ſemper conſpici, quod apud Ariſtotelem extat, error eſt. De Phabis id intelligendum Athenæus innuit.

Nutrimentum. *Cibis* eis inprimis Fabæ. Unde Fabarianum apud Ferrarienſes nomen, Gallia glandibus ſæpius, cum ilicis cocciferæ tum ſuberis; ilicum viridium, nec non fragorum repletum inventum in Gallia ſtomachum, Bellonius affirmat. (*Scalig. in Ariſt. de Animal. l. 5. c. 12.*) Hinc Glandiferarum appellatio. Alica vehementer ſaginantur.

Generatio. *Coëunt* & fœtificant trimeſtres, unde tanta ipſarum copia. (*Ariſt. H. A. l. 6. c. 4.*) In Venerem accenſæ, mutuo ſeſe ante initium exoſculantur. Ante veris ingreſſum, intenſo adhuc frigore nidificare, & plumas ſibi, ut pulli calidius recumbant evellere; ex inſpectione, an authoritate. Alciat. prodidit. (*Opp. lib. de venat.*) *Nido* locus arbores, juniperi inprimis, ſi Theocrito credimus. (*Mantuan. lib. 1. de Cal. Tempor.*) Bis quotannis parere ex Plinio habemus; ſemel ex Ariſtotele. (*Eidyll. 1.*) Terna plurimum pariant ova. Sed quamvis tot peperint, nunquam plus duobus educunt. (*Plin. H. N. l. 10. c. 58.*) Tertium quod irritum eſt, Vrinum vocatur. Palumbes incubat fœmina poſt meridiana, in matutinum cætero mas. (*Ariſt. H. A. l. 6. c. 4.*) Incubatus citius quam à columbis perficitur. (*Plin. l. c.*) Decem & quatuor diebus uterum ferunt. (*Ariſt. H. A. l. 6. c. 4.*) Totidem iterum fœtus, ſed cœcus & imperfectus involucris evadit, atque perficitur. (*Ariſt. l. 4. de Gener. c. 7.*) *Vivere* palumbes ad XXX. annum, aliquos ad XL. habemus authores, (*Plin. l. 10. H. N. c. 35.*) uno tantum incommodo unguium eodem & argumento, ſenectæ, qui citra perniciem reciduntur. *Marem* prius mori credunt, cum in avibus cæteris fœminæ prius albicant. (*Ariſt. H. A. l. 9. cap. 7.*) Salacitas forte in cauſa. Nam & in paſſerum qui ſalaciſſimi genere idem contingit.

Vox. Quantum ad *Vocem* gemere Philomela authore, minurire Spartiano dicitur. Cantus omnibus ſimilis; inquit Plinius, atque idem trino conficitur verſu; præterquam in clauſula gemitu. (*Pli. H. N. l. 13. c. 35.*) Hyeme mutis, verevocalibus. Audiunt tamen, ſi ex aſperrima hyeme placidem & ſerenum tempus ſucceſſerit, ſi aurito teſti Nipho credimus. Genere ordinarie vere incipiente, & niſi confecto ſolſtitio incipiunt. (*Plin. H. N. l. 18. c. 28.*) Sic hujus tempus indubitatis notis ſignavit natura. Et vox ruſticis præſentis veris ſignum habetur.

Morbi. De *corporis affectibus* nil occurrit, unguium in ſenectute incrementum, de quo ſupra, ſi exceperis.

Ingenium. Sed nec de *Ingenio* & *Moribus* multum. Amiſſo corporali conſortio ſolitariæ incedunt, nec carnalem ultra copulam requirunt. (*Iſidor. in Originib.*) Adulterio corruptæ, corruptorem, ſi aſſequi poſſunt, interimunt. (*Porphyr. l. de Abſtinentia.*) Ingenii ſunt ſimplicis, ideo in eorum nidis deponit ova cuculus; & Plautus hominem ignavum, Palum-

Palumbem vocat. Vulnere denique accepto origanum imponunt, & ad sanitatem redeunt. *Æl. H. A l. 4. c. 46.*

Usus. In venere & in *cibis* & in *Medicina* Usum. In Carani nuptiis appositas Athæneus; in Nasidieni convivio sine clune ceu lautiores Horatius meminit. Carnes in flexu mensium pituitoso Hippocrates: in tympanite Trallianus; in Elephantiasi Aretæus, in colico affectu Aëtius; in pestilentia Alexander Benedictus; in dysenteria & colica Plinius præscripsere. M. Cato Censorinus ægrotis exhiberi voluit. Paulus tertium inter aves locum eidem assignavit. Venerem propter glandium esum extinguere creditum quibusdam Oculi, quia confossi renascuntur, ad vulnera oculorum & cicatrices commendantur. Jumentorum verminatio finitur, ter circumlato verendis Palumbo, palumbus emissus moritur, jumentumque liberatur confestim. Sanguis vulnera purgat. Fimus urinam provocat, & calculo in faba sumptus resistit. Lapilli in ventriculis inventi, potioni contra eosdem insperguntur. *Dipn. l. 4. Hippocr. l. 2. de morb. mulier. Porta l. 1. Phytog. c. 14. Plin. in H. N.*

PUNCTUM II.

De Oenade seu Vinagine, Alchata seu Filacoa Arabum & Columba Livia.

OEnas Tzetzi Οἰνὰς, non tam ἀπὸ τῶν ἰνῶν à fibris carnis, quæ dura, & nisi tergus detraxeris esui inepta est; quam, vel à colore uvarum nigrarum maturarum, quas οἰνωπὸν Græci vocant; vel à vindemiæ tempore, quo & conspicitur & capitur; unde Lycophroni οἰνότροπος φὰψ dicitur. Gaza vinaginem, Josephus Scaliger Vinitorculum, alii viniferam, Julius Scaliger Rupicolam vocavit. Major est columba. *Rostrum* habet; si Oenas est quam Aldrovandus exhibet, cinnaberinum, longum, in extremo acutum. *Caput* totum ventrem & alarum pennis cinerea. Remiges notabilis magnitudinis & nigricantes. Cervicem, intercurrentibus plumis nigris viridem. *Caudam* versus Uropygium cineream cætero nigram. *Pedes* rubros.

ALCHATÆ quam cum Filacotona eandem Aldrovandus facit, alæ sunt oblongæ, pennæ & plumæ coloris coturnicum, cutis extrema dura, in Syria pedes nigri & breves. |Ad eam proxime accedit illa, quæ nomine Angeli Monspessulanis venit, quamque Perdici persimilem, rostro & pedibus nigris, plumis ex fusco colore in nigrum vergentibus, & luteis ruffum, esse Rondeletius ad Gesnerum scribit.

COLUMBA LIVIA Alberto Cavernalis, Græcis πέλειας, ex descriptione Gesneri, est columba domestica minor *Rostrum* ipsi albicat, & circa nates parum purpurei habet. *Collum* pronum ad latera habet pro diverso ad lucem posita varie splendens, in se partim subviride, partim purpureum. Supinum ex cinereo tale. Plumas ubique cinereas, alarum pennas quatuor longiores cinereas, medias, partim cinereas, partim ad extrema nigricantes, ultimas dorsum versus subruffas. Pedes rubros.

Vescitur glandibus & granis. *Nidificat* in arborum cavis & templorum muris. Migrat, & in cibo, palumbo tantum tenerior, præfertur. In India, prodente Æliano, virides pennas, habent, Psittaco simillima: Cruribus & rostro Græcam refert Perdicem.

PUNCTUM III.

De Turture.

TUrtur in Columbaceo genere ultimo loco ponitur. Tria aut quatuor earum in Hispaniola observata genera. Visæ in locis frigidioribus, & nivosis candidæ & in Aquitania duas ejusmodi se vidisse testatur Scaliger. Turcarum vero imperator, par rari & Peculiaris generis Henrico Galliarum Regi transmisit. Ex Alexandria diversi à nostratibus adferuntur coloris. Observatum & nostro ævo quoddam genus, cujus fœmella candicat naturaliter; mas coloris est cinerei ad subruffum vergentis, habetque torquem nigrum. *Differentiæ. Scalig. Exerc. 19.*

In *Descriptione* non est quod immoremur. Falso Orus Apollo soli inter omnes volucres dentes & mammas tribuit. falso Ovidius nigrum dixit. *Collum* torquis ambit longe aterrimus, viridibus maculis conspersus, ante vix conspicuus. *Alæ* sunt versicolores. *Dorso* & pectori vicinæ elegantissimo colore ruffescunt, nigris, quarum extrema viridia, intercurrentibus. Hinc virides cum ruffis marginibus sequuntur. Remiges sunt atræ; si albi aliquid occurrit, in extremitate illud est. Fœmina nisi interiorum aspectu difficulter cognoscitur. Ex *Indicis* fœmina, pedibus exceptis, qui rubri, & rostro quod nigricans, tota est candida. Mari caput, collum, pectus, alæ ad remiges, dorsum ad Uropygium dilute ruffescit, nec ulla macula respergitur. Iris in oculis minaceo colore resplendet. Torquis tenuis & nigra circum quoque collum ambit. Venter prope anum lutescit. Pedes rubei tabellis albicantibus ornantur. *Descriptio. Ovid. in Epistol. Arist. H. A. l. 9. cap. 7.*

Nullibi fere non visuntur, rarius alicubi vel frequentius. In Æthiopia tanto numero per aëra volare traduntur, ut nebulas effundant, & solis radios impediant. Apud Tartaros quia in cibis prohibitæ, abundant. Sed & Peru numerose eas alit. Morantur fere semper vel in montium jugis vel ulmi aut aliarum arborum cacuminibus, *Locus.*

bus Hyeme vel latent, vel tepidiora loca petunt. Vnde Trimiſtres, quod totidem menſibus nobiſcum agant, Plinio. Cum ad Italiam veniunt, in Pontiis inſulis, prima volatura requieſcendi cauſa paucos dies morantur. Redeunt ad nos adventantis veris nunciæ, cum jam prolem fecerunt.

Varro de de Re ruſt. l. 3. cap. 5.

Nutrimentum. Ariſt. H. A. l. 8. cap. 3. Columella de R. R. Scaliger in Theophra. l. 5. cap. 20.

Veſcuntur frugibus, glandibus & olivis. Milio vehementer delectantur. Æſtate ſua ſponte dummodo ſit facultas cibi; hyeme offa panis vino madefacta pingueſcunt, & ſi novella ſunt ætate, in tantum, ut pinguedine ſuffocati intereant, tanquam nimio infartu eliſis faucibus.

Generatio.

De *Generatione* eadem fere quæ in Palumbis occurrunt. Bis anno pariunt & trimeſtres fœtificant. Mas & fœmina viciſſim incubant. Nidus inter denſos arborum ramos ex duris & nodoſis lignis conſtruitur. Indicæ quotieſcunque ova rumperentur, nova pariebant; forte non facturæ, ſi illa excluſiſſent. Proprium omnibus crepitus ventris; & cum vocem edunt, noviſſima pars alvi vehementer citatur.

Ætas. Barthol. l. 3. de propr. Anim. cap. 34.

Octonis annis *vivere*, reliquit Ariſtoteles; quindecim iiſdem cubare Bartholomæus Anglicus.

Vox.

Gemere Latinis dicuntur; Græcis τρύζειν, quibuſdam στένειν. Tum *volatu*, tum pedibus plurimum valent.

Amicitia. Scaliger in Theophr. l. 3. cap. 16.

Amicitiam colunt cum Pſittaco, Merula, Pavonibus.

Inimicitia. Æl. H. A. l. 6. c. 45.

Inimicitiam cum corvo, & chloreo exercent. Helleboro, quo columbæ intereunt, propter peculiare temperamentum impune veſcuntur; malo punico trito perimuntur.

Ingenium. Mantuan. lib. 2. Part. Mar. Ambr. 6. Hexam. 4

Ad *Ingenium* pertinet, quod ſi mori alterutrum contingat, à ſecundis nuptiis abſtinere, ſoli volare, nec ramis frondentibus inſidere, nec limpidam aquam bibere, nido ſuo contra lupi incurſus, ſquillæ folia, quæ iſti fugere conſueverunt, ſuperjacere, & gladiolum, ſeu tanquam faſcinationis amuletum comedere, ſeu nido imponere; qua fide non addo, prodatur.

Uſus. Porphyr. l. 4. de Abſtinent. l. 7. Epigr.

Uſum quod ſpectat, Ægypti iis, quod Accipitris ſacri ſibi alitis ungues aliquando evaderent, abſtinebant. Martialis, cujus ævo capita Turturibus amputabantur, clunes laudat. Vulgus pinguiores commendat. In *Medicina* idem quod Palumbes præſtant; Fimus albugines extenuat. Facilitatur partus, ſi tribus juniperi ſeptem lauribaccis, cum cinnamoni drachma & corticis caſſiæ drachma una & ſemis farta aſſata & pinguedine Gallinæ ad ignem inuncta, veſperi bis in hebdomade ſumatur. Non tangi venereis, qui in corio lupi cor Turturis delatum guſtavit, falſo à Mizaldo proditum eſt.

ARTICULUS IV.

De Paſſeribus in genere.

Nomen. Athænæus Dipn. l. 3.

PAſſeres, Græcis στρουθοὶ δίγηρες, δηγῆρες, δύρηγες, Macedonibus δρῆες, Eleis, δειρίται, aliis ἐλλόποδες & ἔλλοι, ut apud Heſychium extat, dicuntur. Eidem σμάρδικον paſſerculus eſt.

Differentia.

Ariſtoteles vix alios præter domeſticos novit: ideo omnio quæ de illis ſcripſit, hiſce conveniunt. Athenæo ex Alexandro Myndio, alii ſunt *ſylveſtres*, quorum fœminæ corpore ſunt debiliores, roſtri colore magis teſtaceo, facie id eſt anteriore parte, nec nigra, nec valde alba; Hollandorum forte lignipetæ: alii *Domeſtici*, qui στροῦτοι πυργῖται Galeno, ἀσπυργίτας modernis Græcis. Alberto ſunt quidam in vertice rubei, in cavis arboribus nidulantes. Viſuntur & alibi, & ſemper, ſi Pſeudo-Ariſtoteli credimus, tempeſtatem nunciant conſpecti. Sunt in inſula S. Thomæ virides, canori. Meminit Avicenna cujuſdam, qui quindecim diebus continuis in principio veris ſuaviſſime cantillet, poſt colorem immutet, muteſcat, & ſeſe abſcondat. Eſt in India *Paſſer Nocturnus*, qui noctu volat, interdiu quieſcit. Hirundinibus eſt alis & volatu ſimilis, ex cinereo niger, niſi quod in mediis alis albam habeat faſciam. Noctuam odio ingente proſequitur. Forte Ariſtotelis *Colares*, quem ab ulula capi affirmat, vel Actuarii Paſſer ſylveſtris magnus, in ſummis fruticum ſurculis deſidens, colore & magitudine Alaudæ, voce garrula, hyeme latens, quique à Noctua capitur. Sunt ibidem & Turdo minores, velociſſimi volatu, qui aquas ſequuntur, & natant. Sunt & alii de quibus inferius dicetur.

Galen. l. 3. de Ament. Pſeudo. Ariſt. in ſecret. Scaliger in Exerc. 236. hiſt. 2. Avicenna l. 8. de Animal. cap. 7. Ariſt. H. A. l. 9. cap. 1.

Deſcriptio.

Diſcriptionem non eſt, quod quis à nobis poſtulet. Pennæ quoties acriora urgent frigora abeunt in albas. Non eſt ipſis gula, nec ingluvies, ſed ventriculus longior. Ad imum inteſtinum paucæ appendices viſuntur. Fel aliis ventri, aliis inteſtinis jungitur. Nullibi non inveniuntur. In Media tanta aliquando eorum copia, ut incolæ, quia ſemina terris concredita abſumebant, alio commigrare coacti fuerint. Delphis in Hollandia, ſæpe una die in uno cereviſiariorum granario aliquot centuriæ capiuntur. Migratorios eſſe vel ſeſe occultare, Hieronimus innuere videtur. Athenæus mares hyeme latere, fœminas permanere, ex eo quod color in ipſis mutetur, collegit. Aldrovandus inter migratorias vel latentes poni credit; quod, mares vere, calore tam interno quam externo acreſcente, quando iterum calor accreſcit, conjuges ſuas ad ſobolis propagationem adhortari incipiant.

Ariſt. H. A. l. 2. c. ult. Diodorus Sicul. l. 4. c. 3.

Nutrimentum.

Victitant granis jactis in terram femini-

bus

bus milio, muscis, formicis, grillis, scarabæis, vespis, apibus delectatur & hordeo, cujus corticem celeriter à grano separant. Sed nec grana sambuci rejiciunt. Et hyosciami semina absque ullo detrimento, seu propter venarum exilitatem seu causam de Coturnice redditam, devorant.

Generatio. Scaliger Exercit. 269. Aldrov. Ornithol. l.15.c.10.

Generationem quod attinet, salacissimi esse comperiuntur. Vidit unum Scaliger in cavum quoddam plus decies ad fœmellam quam iniret, ex adverso muro, pusillis interpositis momentis advolasse. Vidit Aldrovandus alterum, qui longe minori quam horæ spacio, vigesies fœminam inivit, pluries initurus, nisi ista locum mutasset. *Nidulantur* vel sub tegulis tectorum, vel in foraminibus parietum, & ut pulli mollius cubent in fœno & plumis. Occupant & hirundinum aliquando nidos. Unde apud Ægyptum ob limum, quem invehit Nilus, cum hirundinibus artem parietum è luto construendorum invenisse, creduntur. Pariunt cœcos & imperfectos pullos: bis terve quotannis, octo ad summum, quatuor ad minimum, ut plurimum septem.

Arist.l.4. de Gener. cap.4.

Ætas.

Ætas passerum diversimode definitur. Mares negantur anno diutius vivere, argumento, quia nulla veris initio appareat nigritudo in rostro, quæ ab æstate incipit. Fœminas longiusculum spacium, ait, Plinius. Albertus id à tempore coitus computat. Scaliger nullum excedere bimatum verisimile esse credit. Ex illis, inquit, parum captatur, minimum capitur; fœcundissimi sunt, frequentia non magna. Aldrovandus eam ad quadriennium extendit, quod columbæ etiam salacissimæ, decimumsextum imo plures attingant. Cognoscitur ætas ex rostro, cinereum hoc, & circa fauces croceum juvenibus, nigrum ac durum provectis. *Vox* eorum apud Græcos est ςρȣθίζειν, quod stridere vertitur. Apud Homerum τρίζειν apud authorem Philomeli pipære. Rhadivus cantillare dixit. Cum gradiuntur, saliunt.

Plin.H. N.l.10. cap.38. Scaliger in Arist. de plantis.

Ingenium. Æl.H.A. l.7.c.19.

Ingenium si attendas, ita sunt timidi ut sæpe à somno excitentur, ad domorum fastigia concurrunt, ut à suspectis casibus reddantur alieni, qui multis periculis probantur obnoxii. Visus qui ab Accipitre impetus in Xenocratis sinum confugit. Taprobanenses in alto mari emissos, terram petituri, sequuntur. Evadunt interdum ita domestici, ut ad puerorum manus vocati advolent. Ad Noctuam confugere, dum aucupis artes effugere conantur, quod Orus Apollo prodidit, falsum. Quid iis nocturnis avibus?

Idem Var.Hist. l.13.c.31. Acosta. lib.1. Hist.Ind.

Inimicitia. Bartholu; Angl.l. 12.c.33. Æl.H.A. l.6.c.46.

Gerunt & *Inimicitias* cum Vulture, Mustela & aliis. Calamodyles, qui ex Passerum genere esse videtur, folio cedri perit. Pestem à milio atque panico, Sturnorum, Passerumve agmina, scio abigi herba, cujus nomen est ignotum, in quatuor angulis segetis defossa: mirum dictu; ut omnino nulla avis intret, inquit Plinius: Eodem referente multi ad remedia ejusdem segetis rubetam noctu arvo circumferri jubent, priusquam serriatur, defodique in medio inclusam vase fictili: ita nec Passerem, nec vermem nocere; sed eruendam priusquam metatur, alas amarum fieri.

Plin. H. N.l.18. cap.17.

Usus.

Usus Passerum in *cibis* rarus. Galenus tamen eos alibi cum columbis, Perdicibus, & Phasianis inter cibos attenuantes numerat. Alibi autumno maxime laudabilem carnem habere testatur; & Suidas in deliciis habitas prodit. At Platina ob nimiam caliditatem male alere, difficulter concoqui, & libidinem excitare ponit. Invenere & in *Remediis* locum. Caro venerum excitat; & rite Epilepticis, Tympaniticis, renum calculo, vel articulorum vitio laborantibus præscribitur. Idem de cerebellis & ovis prodidere scriptores. Adeps Nicolai ad tophos Emplastro inseritur. Fimus, faciem purgat; quæ facultas ex maribus agnoscitur, quod guttatim albis, & nigris punctulis distinguantur. Idem cum vino potus virgam erigit. Cum sputo hominis illitus, varices extirpat, cum adipe porcino inunctus alopeciam sanat. Stomachum exsolutum & nauseabundum inspersus corrigit. Cum oleo calefacto proximæ auriculæ infusus, dolorem dentium pellit. Cinis denique pullorum utiliter ad eundem infricatur.

Platina lib. 5.

Plin.H. N.l.30. cap.15. Galen.l. 6. de sanitate tuenda cap.2.

Portal.5. Phytogn. cap.16.

Archigen. apud Galen.lib.8. sec.loca cap.4. Plin. H. N. l.30. cap.3.

De Passeribus in Specie.

PUNCTUM I.

De Passere Albo, Flavo, Maculato, Albicilla, & Montano.

PAsser *Albus* totus est candidus, rostrum, pedesque, quæ partes flavæ sunt, si excipias. Oculorum etiam nigram pupillam lutea iris ambit.

Flavus ad Aldrovandum delatus, totus erat flavus, præter oculos, qui nigri. Supra per dorsum, caput, alas, & caudam ad castaneum vergebat colorem. Quali etiam femora, tibiæ, & pedes tegebantur.

Maculatus qui dicitur, albo, nigro, & subflavo constabat colore. Caput totum, ac collum alba, intercurrentibus maculis subluteis. Rostrum erat flavescens in superiori parte, in inferiore omnino flavum. Alæ tribus prædictis coloribus ornantur. Oculorum iris candida. Cauda tota pene flava erat.

Albicillæ rostrum & cauda ex cinereo candicat. Caput & omnes inferioras partes ex alba lutescunt. Dorsum maculæ coloris ferruginei amplæ, lineolis admodum candi-

candidis, exiguis decoratæ, percurrunt. Pennæ alarum castaneæ sunt, circumcirca luteæ, tibiæ pedesque fuscæ.

Aldrov. Ornith. l. 15. c. 15. *Montanus* est omnium Passerum nostratium pulcherrimus. Vertex capitis est coloris fere punicei, vel potius castanei. Mentum, ut vulgaribus atrum; inter quod & verticem color albus est, qui descendens totum ventrem occupat. Ad oculorum latera maculæ sunt binæ, una altera major, utraque nigra. Dorsum atque alæ partim flavæ, partim nigræ. Alæ, qua ventrem contingunt, modo ferrugineæ, modo atræ, modo albæ. Cauda tota ex luteo fuscescit. In fœmina sunt omnia pallidiora, & mentum eam maculam non habet.

PUNCTUM II.

De Passere Sylvestri, Torquato, Pusillo in juglandibus degente, stulto Bononiensium, & Illyrico.

Aldrov. Ornith. l. 15. c. 16. Passer *Sylvestris* verticem capitis habet ferrugineum ad cinnabarinum vergentem. Oculorum ambitum album, iridem flavam. A mento ad podicem cinereus est, sed plumarum extremitates ad subruffum inclinant. Mentum & collum inferius lineæ admodum continuæ, transversales. Nigriusculæ percurrunt; cum aliàs in omnibus Passeribus maribus totum atrum statuendum sit. Dorsum, cauda, & pedes ex ferrugineo fuscescunt, nisi quod pennæ in extremitatibus suis omnino sint luteæ. Alæ eundem colorem exhibent, sed pennæ primæ costas obtegentes, in notabilem desinunt candorem.

Idem lib. c. 18. Bellon. l. 7. de Avibus c. 20. *Torquatum* Bellonius ab albo torque oculos sub supercilio ambiente vocat. Macula ei lutea est. Dorsum & alæ cinerea. Habitat in sylvis, in cavis arborum nidulatur, vocem edit magnam, & aliter se & pullos, quam is, qui in urbe degit, alit.

Passer in juglandibus degens omnium est minimus. Rostro admodum brevi, nigro, crasso; pedibus, cruribus, capite, alis, Passeri murali similis.

Idem c. 20. *Passer stultus Bononiensium*, est avicula habitu Passeribus similis, sed colore diversissima. Totus namque flavescit, maculis ubique ferrugineis, aut potius ruffis, oblongis, sed per dorsum multo longioribus & crassioribus, ubique deorsum descendentibus consperis. Rostrum ipsi est ruffum, crassum, curtum. Oculi majusculi, quorum pupillam lutea iris ambit. Cauda & alæ ad nigrum vergunt; extremitates tamen pennarum minorum in alis candidæ sunt, pedes toti ex luteo ruffescunt.

Idem c. 2. *Illyricus* nostratibus majori est, colore fere similis. Pronus enim plane candicat. Supinus pallide ruffescit, nullo intercurrente alio colore. Oculi & rostrum, quod candicat, pro corporis proportione sunt magni. Cauda bifurcata, pedes lutei, lineis transversalibus coloris pene carnei ornati.

His adde *Passerculum Brachyurum nostratem*, cui cauda admodum brevis. Totum corpus flavescit. Pectus & venter magis albicant, Rostrum intensius luteum est.

Sed & avicula *Passeribus congener* huc referatur, cui rostrum, ut in domesticis, candicat, totum corpus maculis subruffis, oblongis, deorsum descendentibus tingitur. Venter ac femora albescunt. Tibiæ, pedesque sub flavi sunt. Idem c. 17.

PUNCTUM III.

De Passeribus Indicis.

Passeres Indici sunt varii, sed præcipua ipsorum genera sunt quatuor. *Unus est macrourus, & hic duplex. Alius rostro miniaceo* magnitudine domesticis, caudam si excipias, par, rostro brevi, crasso, & prædicti coloris. Capite plano prope cervicem elevato, intercurrente subviridi ad cæruleum vergente colore, subnigrum. Gutture, collo inferiore, pectore & ventre candicantibus. Alis subviridi ad cæruleum vergente, albo, nigro, & lutescente colore tinctis. Cauda duplici minore nempe, alba, quæ majoris fulcrum; & majore quatuor pennis longitudine dodrantale angustissimis constante aterrima. Tibiis & pedibus ex nigro & albo maculatis, unguibus nigris & acutissimo hamo armatis. Aldrov. Ornith. l. 15. c. 22.

Alius rostro cæruleo, cui caput ut in illo planum, sed in cervice magis elevatum totum nigrum. Oculi nigri, circulo albo circumdante, & inde lutescente. Collum & pectus coloris coccinei; venter & coxæ candicant. Alæ, tergus, & caudæ nigricant. Caudæ longiores pennas, quæ sunt binæ longissimæ quinque nimirum palmorum, & latissimæ, tertia primum etiam lata, sed in exilia admodum filamenta desinens, minores aliæ sustinent. Idem c. 27.

Alter est Brachyurus superioribus omnino dissimilis, minor nempe, & præter pedes & rostrum, quæ carnei coloris, totus niger. Cauda breviore. Oculis nigris, albo circulo cinctis. Idem c. 26.

Tertius est sine Uropygio, & hic vel Erythromelanus, in quo totum corpus prone & supine, item alarum principia coccineo colore splendent. Reliquum alarum atrum est. Rostrum pro corporis proportione exiguum, & domesticorum rostro minus, colore qua capiti jungitur albo, cætera nigro, acutum & exile. Uropygium nullum. Inde ex ejus pennis opera plumaria conficiunt: vel *Cyanerii thromelanus* superiori longior, rubri, cyanei, & nigri coloris; quique habet caput, collum, pectus & inferiora omnia coloris rubri saturati: ad colli latera macu- Idem c. 27.

maculas binas, contiguas, ſimilunares, magnas cæruleas; roſtrum parvum, recurvum, nigrum, prope frontem album; alas admodum longas, nigras, ad latera cæruleas; pedes breves & nigras.

Idem c. 28. *Quartus Porphyromelanus*, cui caput, dorſum, Uropygium coloris ſunt purpurei ſaturati. Roſtrum collurionis æmulum, ſuperius nigrum, qua capiti adhæret album. Remiges alarum nigræ. Cauda quinque digitos longa, decem pennis nigerrimis conſtans.

PUNCTUM IV.

De Embriza Alba & Pratenſi.

Geſner. in Ornithol. HÆ Paſſerini etiam generis eſſe videntur. *Albam* ita Geſnerus deſcribit. Emberiza alba, quæ mihi demonſtrata eſt media hyeme apud nos capta. major eſt flava, *roſtro* brevi, latiuſculo, flavi nihil habet. *Colore* ſimilis Alaudæ, alioqui diſſimilis, ventre albicante, à quo etiam Albam cognominavimus. In ſuperiore roſtri parte retro mucronem, tuberculum intus conſpicitur. Digiti fuſci ſunt; crura album & puniceum colorem præ ſe ferunt.

De Pratenſi ſic idem: Emberizam pratenſem voco quam aucupes noſtri Wiſe Emberitz è pratis in quibus verſari ſolet appellant. Hæc, ut pictura indicat, colore eſt teſtaceo, ſeu figlino, cruribus, pectore, ventre, alis & cauda media. Utrinque enim in ea nigræ ſunt pennæ. *Dorſum* quoque nigricat, & in alis ſuperius maculæ nigræ ſunt ſubrotundæ: inferius vero margines *pennarum* ſecundum longitudinem nigricant. *Roſtrum* fuſcum, *vertex* niger, infra quem utrinque macula albicans retrorſum tendit: tum rurſus aliæ duæ nigræ & albicantes per intervalla ſequuntur. Hanc avem circa lacum Verbanum Ceppa vocant.

TITULUS II.

De Avibus Granivoris Canoris.

CAPUT I.

De Carduele, Spino & Paſſere Canario.

Nomen. CARDUELIS, Carduelus, & Cardelus Gazæ, Hermolao & Geſnero Thraupis; Aldrovando ab aurea in alis vitta, Chryſomitres. Aurivittes, Kirandi Jena, & Avis Jovis; aliis Corydalis, Græcis ἀκανθὶς, ἀςραγαλῖνος, τραγαδῖνος, ποικιλὶς, γαρδέλι etiam dicitur.

Deſcriptio. Schwenkfeld. in Aviar. Sileſiæ. Avis eſt parva, cui *dorſum* cinereum & fuſcum, *Alæ* croceo colore, nigroque mixtim & alternatim variatæ, albiſque notatæ maculis; *vertex* nigricans; *roſtrum* acutum rubens apice fuſco. *Oculi* ambitus exterior niger, hunc miniatus, miniatum cæſius circumdat. Nec tamen hæc colorum pictura in omnibus apparet. *Fœmina* alas habet cinereas, guttur album. Viſa nondum adulta ubique unicolor, ex cinereo ad ruffum tendens. Viſæ & aliæ, quarum quædam in anteriori capitis parte & in mento aliquid rubri obtinent, dorſo, pectore, ventre, & reliquis capitis partibus albeſcunt: quædam totæ prorſus albæ ſunt, capitis partem rubram ſi demas, & aliquat luteſcentes in alis pennas. Aldrov. Ornithol. l. 18. c. 3.

Sexus. *Sexus* facile cognoſcitur, ſi coloris, ut ſupra attigi, vocis & plumarum habeatur ratio. Vox fœminis exilior, nec diuturnus cantus. Plumæ coſtas obveſtientes cinereæ aut fuſcæ, maribus aterrimæ.

Nutrimentum. Porta l. 1 de Villa. *Victitat* ſeminibus lapparum, papaveris, rutæ, dipſaci. Cannabino adeo pinguefcit, ut cantandi alacritatem amittat. Quæcunque vero edit, roſtro decorticat, ut puta medulla veſcatur.

Generatio. *Nidum* in truncis arborum & ſpinis conſtruit, ter in anno, Majo nempe, Junio & Auguſto. Aliquando & in hypocauſtis pullitiem educit. Septem ſæpe ova, octo interdum, quinque aliquando ponit. Præſtant cæteris, qui menſe Auguſto excluduntur. In dumetis naſcuntur, atriores ſunt, & prunis aut malis aurantiis potius quam aliis arboribus inſident.

Vox. *Canunt* omni tempore, ſed maxime, cum alias è ſuo genere adventare cognoſcunt.

Volatus. *Volant* gregatim, & ad duo millia quandoque.

Ætas. *Ætatem* ad XX. annos producunt. Viſa Moguntiæ viginti tres egreſſa, cui ſingulis annis roſtrum ac ungues præcidebantur, ut cibum potumque capere poſſet. Depoſitis geminis pennis canæ, quo locabatur vel prona vel ſupina jacebat. Plus voce quam patina hominem delectant. Haud mali tamen ſunt alimenti, ſi pingues, & non nidificant. Aſſas iliacis & colicis prodeſſe Kiramides author eſt.

Deſcriptio. SPINUS ſeu Ligurinus avicula eſt, pectore luteo, roſtro mediocri, tenui & acuto. Duas habet maculas nigras. Alteram in fronte, alteram ſub mento. Mari capitis macula multo nigrior; idem toto corpore magis quam fœmina luteſcit.

Locus. In frigidioribus regionibus vel nunquam vel raro apparet, nec in Italia quotannis cernitur.

Victus. Iiſdem quibus Carduelis *veſcitur*, naſci inprimis & comizæ ſemine.

Generatio. *Nidulatur* in montium ſylvis. *Ova* ſecundum nonnullos duodecim, ſecundum alios quatuor aut quinque ponit. Amæniſſime cantat; & non tantum Carduelis, ſed & aliarum avium aliquando vocem imitatur. *Vox.* Aldrov. Ornithol. l. 18 c. 4.

Volant

Volatus. *Volant* gregatim, & toto agmine facillimè autumno capiuntur. Sanguis ejus cum sali sanguine non coit. Asino vero, quod spinas tempore verno depascens, nidum dejiciat, infensus est.

Descriptio. PASSER CANARIUS ab insulis Canariis, unde adfertur, ita dictus, avis est vulgaris Pari magnitudine; rostro albo, parvo & in acutum tendente; alarum & caudæ pennis totis viridi colore. Mari pectus, venter, & pars superior capitis, quæ rostro adjacet magis lutea sunt, quàm fœminæ.

Victus. *Pascitur* Phalaridis semine, saccharo, & auricula muris, qua ad cantum excitatur.

Vox. Concentu est valde amœno & acuto, quem spiritu diu non interrupto nunc in longum, nunc in altum varia vocis inflexione extendit.

Præferundi quibus cauda longior, corporis magnitudo minor.

CAPUT II.

De Fringilla, Montifringilla, & Linaria.

Descriptio. FRINGILLA, seu quod frigus prænunciet, seu quod plures in frigore convolent, ita dicta, Spiza est Aristoteli, modernis Græcis Fringillaro. In ea capitis & colli pars prona ad subcæruleum vergit; quod hinc ad Uropygium subvirescit. Pectus & venter inter rubrum & spadiceum ambigunt. *Fœmina* minus vegetis ornatur coloribus; pectus & venter ex ruffo albescunt. Visa toto corpore candida. Visa & ex albido flavescens.

Locus. Arist. H. A. l. 9. cap. 7. *Locis* gaudent hyeme moderate frigidis, æstate tepidis. Nam in Helvetia fœminæ per hyemem recedunt, & valido frigore ita offenduntur, ut volare nequeant; & manibus capiantur.

Generatio. In infimis arborum, & summis fruticum ramis *nidulantur*. Nidus intus ex lana & aranearum telis, extus ex musco construitur. Quinque aut sex ponere *ova* aucupes referunt.

Vox. Non uno eodemque modo *canunt*. Quædam concise quasi quærulantur, quædam in longum trahunt. Maribus vox alta est & plena. Fœminis exilis & submissior. Fringutire vel frigere authores dicunt, si suavius ut canat volueris, locustam mandendam appone.

Ingenium. Difficulter ob astutiam capiuntur; facilius vel zephyro flante, vel sudo. Nam & demissius tum volant, & melius allectricum voces audiunt. Quædam nunquam mansuescunt, & inedia comsumptæ commoriuntur. Theophr. de signis tempest. Omnes primis captivitatis mensibus præ mœstitia obmutescunt; nec nisi blanditiis exhilarantur. Mane si canant, tempestatem præsagiunt.

Descriptio. MONTIFRINGILLA magnitudine fringillam excedit. Color in capite, dorso & cauda nigrior quam Fringillæ. Supina pars albicat. Pectus cum gutture nonnihil ruboris habet. Alæ duabus transversis lineis ex ruffo flavescentibus distinguuntur, media linea interjecta. In fœmina, vertex, cervix & dorsum plus habent ferruginei: alarum linea superior adeo est angusta & brevis, ut ferè delitescat. Non adeo suave canunt, & caveis inclusæ aliarum alitum Passerum inprimis voces imitantur.

LINARIA Passeris est magnitudine, specie admodum similis, colore testaceo seu ferrugineo ad cinereum vergente, eoque in mare intensiore. Idem in pectore maculis respergitur ruffis, fœmina fuscis & majoribus. Alarum rectrices pennæ nigricant, sed ad latera & in extremitatibus suis candicant. *Descriptio.*

Cibus ipsi Phalaridis, lini, cannabis, raparum, & caulium semen, panicum, avena fracta, &c. *Nutrimentum.*

Laborat interdum *morbo*, quem subtilem dicunt, in quo mœsta silet, pennæ obrigent; venter solito tumidior venis rubris conspergitur, pectus ex carne apparet. *Morbus.*

Exoriente canicula obmutescit, ac plumas vellicando circa medium excutit, sic certum canicularis syderis exortum indicat. Celebris est apud Italos ejus astutia. Unde proverbium *eglic un Fanello*. *Vox.*

Huc pertinet *Linaria Rubra* Gesnero à coccineo verticis colore dicta, sive illa Aster Oppiani, sive aliud quid Advolant aliquandò turmatim, & fere pestilentiam brevi futuram circa Norimbergam indicare putantur. Gesner. in Ornithol.

Nec non *Linaria marina* Aldrovandi, quæ rostro lutea, vertice miniacea, pectore & ventre candicans. Collo & dorso ex luteo fusca est. *Alteri* quam exhibet per tergus & superiora prorsus leucophææ, percurrentibus strijs deorsum vergentibus, color miniaceus magis splendet, alæ sunt longe pallidiores; Gula & pectus leviter lutescunt; retro oculos macula fusca, rotunda data est. Aldrov. l. 18. c. 9.

Quæ circa Argentinam *Gyntel* nominatur, per caput, dorsum & caudam fusca est, pectore ruffo, fuscis distincto maculis, cruribus rubicundis, ventre inferiore alquicante; feminibus papaveri & aliis vescitur; & gregatim volat.

CAPUT III.

De Alauda in genere, & in specie.

ALAUDA, seu Cassita & Galerita, quæ tamen cristatis vocabula proprie conveniunt, Græcis veteribus κόρυς κορυδαλὶς, κόρυδος, πίπυξ, ut apud Hesychium lego; modernis Cuzula, τζουλίτις. & in Creta, *Nomen.*

 teste

teste Bellonio, Chamæchilados nuncupatur. Cirim non esse, tum cirri seu innulæ oblongæ pulcherrimæ, tum pedes rubri, qui in alauda non sunt; Scaligero agente, evincunt. *Formam* non describam, obvia omnibus est avicula. In posteriore digito pedis longissimum habet unguem.

Scaliger Exerc. 233.

Locus. In Andalusia non reperiri, Averroës tradit; nunquam arboribus insidere Aristoteles. Visæ tamen in illis cristatæ, si rugosum nec levem habuere corticem. In angustiis montium hyeme alicubi condunțur: in Italia & Gallia omni eas videbus tempore.

Arist. H. A. l. 9. cap. 8. Agricola. l. de Animal. subter.

Nutrimentum. *Vescuntur* granis, sed & vermes deglutiunt, attelaborumque ex genere locustarum ova diligenter perquirunt: ideo à Lemniis coluntuir.

Plut. l. de Iside.

Generatio. *Nidum* ex siccarum herbarum radicibus humi ter in anno, nempe circiter Calend. Maji, Junii, & paulo post Idus Julias construunt, eundemque auræ obversum ita in segetibus & gramine recondunt, ut prætereuntium & accipitrum minime obvius sit oculis. *Ova* quinque pariunt, quæ à bufonibus foveri falsum; quia auræ exponuntur., Superincidentes solis radiis parentum defectum supplere videntur. Pulli exclusi implumes adhuc deducuntur ad pastum, ut prædantium eripiantur injuriis.

Arist. H. A. l. 6. c. 1.

Vox. Quantum ad *Cantum* mira alacritate pennis exertis in aëre vocis modulatione, lætæ serenitati temporis, quasi applaudit. Nam nubilo pluviove cœlo, vix aut unquam canit, ut neque humi, sed inter ascendendum. Ascendit autem paulatim, subito vero & instar lapidis descendens cantillat. Matutino vero potissimum audiuntur, meridiano silent.

Inimicitia. *Inimicitias* exercent cum Pella ex ardearum genere, cujus ova diripiunt, ut Aristoteles vult; cum Acanthyllide, ut Philes & Ælianus; cum corvis, quod ab iis devorentur; cum Accipitribus Alaudariis, à quibus adeo expavescunt, ut in hominum sinus confugiant; cum Arcturo sydere, quia in ipsius cum sole exortu, obmutescere incipiunt, ægrotant, & plumas vellicando excipiunt. Denique cum sinapis semine, quod nulli non innoxium, alaudas conficit.

Arist. l 9. H. A. c. 1. Anton. Myzald. cit. Aldrov. Ælian. H. A. l. 6. c. 46.

Morbi. Laborant *morbo* comitiali, & alterius oculi cœcitate, idque nono accidere anno Albertus experientia propria nixus testatur.

Usus. De *usu* in cibis taceo. Juniores & pinguiusculas nemo non appetit.

Species. Species Alaudarum sunt, CHRISTATA & NON CHRISTATA. Illa est vel *Major* vel *Minor*; quarum hæc Aristoteli incognita, Schwenckfeldio *Arborea.*, *Fera*, ἀνώνυμος, apicem pro corporis magnitudine longiusculum, & pedes rubros habet. Cum frigus intensum est, & nix agros tegit in sterquiliniis & prope horrea *versatur*, per æquinoctium avolat, si Longolio credendum; nidum in fossis senticosis sternit; nullam particularem cantiunculam habet; sed inepte aliarum quibus cum victitat vocem refert: Congener est ipsi Alauda *Sylvatica*, quam Germani **Waldlerche** vocant, parte inprimis prona albicantior.

Major rostrum habet cavum; cristam, cujus radices inter utrumque oculum situantur, aliquantulum nigricantem. Dorsum cinereum albo maculatum. Ventrem albicantem, pectus cinereum albis maculis conspersum. Caudæ plumas nigras. *Linguam* exiguam fere furcatam, quia ramis raro insidet; ungues longiusculos. *Habitat* in agris, circa flumina, & lacus; hyemis tempore ad vias. Non volat aliarum more, sed vento cogente, nunc ima nunc summa petit.

Bellon. l. 5. de Avibus c. 22.

Non-cristata suavius canit.

Laudatur ad colicos dolores, seu cocta seu assa. Quidam cor alligari femori jubent: alii recens tepensque devorant. Consularis Asprenatum domus est, inquit Plinius, in qua alter è fratribus colo liberatus est ave hac in cibo sumpta, & corde ejus armilla aurea incluso; alter sacrificio quodam crudis laterculis incluso corde, ad formam camini, atque ut sacrum peractum erat, obstructo sacello. Thraces vivente adhuc Alauda cor exemtum sinistro femori pellendæ colicæ ergo circumdabant, ut Alexander Trallianus scribit. Porta causam in loquacitatem conjicit. Nimia enim garrulitate, flatus, ex quo morbus sæpe exoritur, eximitur.

Usus. Galen. de simpl. Medic. facult. l. 11. Dioscorid. lib. 2. c. 48.

Non CRISTATA, Hermolao, Sipontino, & Grapaldo Terraneola, Nipho falsò Aristotelis Tetrix, colore similis est cristatæ, sed magnitudine minor. *Caput* habet nigrius fulvo colore intermixtum. *Dorsum* spadiceum, cinereum, & subnigrum. *Pectus* pluribus maculis distinctum. *Ventrem* subalbidum. Posticos digitos & ungues ejusdem magnitudinis cujus & posteriores. *Degit* in planis locis, erica & Junipero consitis. Hyeme gregatim volant, æstate binæ. Alta petunt volatu, diutius in aëre hærent, & majora spacia conficiunt. Amœnitate *vocis* inter omnes excellunt. Galli ex uno temperamento in alterum facile transire, & pro ventorum diversitate; diversimode etiam immutari, tradunt. Flante Austro macrescunt, Aquilone pinguscunt. Captura hyeme largissima, nisi nives diutinæ sedeant, & maxima sit frigoris inclementia.

Arist. H. A. l. 9 c. 25. Bellon. H. Avibum l. 5. c. 23.

Ad hanc *Colandra*, *Alauda pratorum*, & *Alaudæ congener* spectat.

Calandra Græcis χαλάνδρα & χαλάνδρος forte ὑπὸ τοῦ καλῶς ᾄδειν, seu suavitate cantus; aliis, sed falso Acredula, Charadrios, Gur-

Gurgulio, ad Sturni magnitudinem accedit. Alaudæ de cætero in omnibus similis. Collum qua jubæ Capite connectuntur gracile habet, & rostrum crassius. Victitat duriusculis granis. Vocis modulatione audientes mirifice oblectat, ac omnes avium voces expressissime imitatur. Capta, vix unam diei horam sine cantu præterit.

Bellon.H. Avium. l.5.c.24. *Alauda Pratorum* Alaudis est minor. Rostrum habet tenue, & longiusculum. Plumas cutem contegentes omnino nigras. Caudæ, in extremo albicantes. Humi dormit. In pratis nidificat. Difficulter educatur, sed educata suavissime canit. Cum Accipitrem supervenientem adspicit, in arborum ramis latitat.

Alaudæ Congener illa Aldrovando dicitur, quæ Bononiæ Petrone, Genuæ Petronella & Chiapparone dicitur. Cristatæ majoris magnitudinem æquat, vel superat. Eidemque colore fere similis est. Pectoris & totius ventris color magis ad subflavum vergit. Vngues in tantam longitudinem non excrescunt. Tibiæ & pedes albicantiora sunt. Humi sæpe quiescit vel cursitat; in arboribus vero & fruticibus summa semper cacumina petit, quibus diu immobilis insidens, suavissimas cantilenas modulatur.

CAPUT IV.

De Cloride, Citrinella & Serino Gesneri, & Luteis earumque congenere.

Descriptio. CHLORIS Germanis Grünfinck / seu Fringilla viridis, magnitudine est alaudæ, aliquando tota viridis, aliquando valde lutea. *Mas* à fœmina in hoc differt, quod hæc spadiceo partim, partim, cinereo ubique coloratur, minusque multo lutei coloris, imo modicum admodum habet. Pedes ei & crura mollicula, carnea fere substantia & colore. Gula, venter, pectus, uropygium, & alarum suprema ora, pulcherrimo ochræ colore flavescit.

Victus. Aristoteles vermiculis *victitare* scribit. Arist. H. A. l. 8. cap. 3. Verum pascitur quoque feminibus, Carduorum majorum, Lapparum, raporum, & phalaridis. Adeo aliquoties cicuratur, ut Arist. H. A. l. 9. c. 13. una manu detenta, cibum altera porrectum, capere non recuset. *Nidum* ex hym- *Generatio.* phito stirpitus evulso facit. Sed stragulum Æl. H. A. l. 4. c. 47. ex lana & villo subjicit. Quatuor aut quinque ova parit.

Aldrovandus Ornithol. l. 18. cap. 18. *Congener est* huic illa, quam Aldrovandus *Chloridam Indicam* vocat, quæque prono, ventre nimirum & pectore est candidissima, rostro subviridi ad fuscum vergente, capite toto dorso & Vropygio viridibus; pennis, alarum remigibus & tota cauda cæruleis, scapis albis, pedibus nigris.

CITRINELLAM Gesneri, quam Galli Tarin vocant, Thracipedem Aristotelis Bellonius esse opinatur. Color capitis dorsi caudæ intensior est quam in Ligurino, ideo ob flavedinem magis fusca videtur. *Mas* plus flavi coloris in toto corpore & præsertim in pectore circa nates habet, quam fœmina. *Vescitur* iisdem seminibus, quibus aliæ canoræ. Raro plures quam septem, aut octo uno incubitu excludit, & in cantu omnibus hujus generis excellit.

SERINUS Gesneri Ligurinum magnitudine & colore refert, pectore & ventre ex viridi flavescens; parte superiore, partim ejusdem coloris, partim fusca. *Congener* est illa, quam Germani Hirngrylle vocant, magnitudine Ligurini, sed magis lutea. Capitur in Helvetiæ montibus. Auceps Gesner. inOrnith. cum sexum utrumque domi aleret, ita ut aliqua volandi libertas esset, pullos etiam ex eis habuit. Sed cum aliquando pro mare Gryllo marem Ligurinum adhibuisset, ova quidem nata sunt, sed ex quibus foris nihil provenit. Suavissime cantillat.

LUTEARUM duo sunt genera; *Unum*, quod Ciam simpliciter Itali vocant; *Alterum*, quod à colore paleari, Ciam Pagliariam, seu Pagliaricciam, Angli Gelgorstam dicunt. Capiuntur facillime omni aucupii genere. *Vescuntur* granis hordei, tritici, pane; hyeme alimentum in equinis stercoribus quærunt. Captæ per duos vel tres menses merum Cici ingeminant; servitutis oblitæ ad suos modulos revertuntur. In caveis sæpe cum morbo comitiali conflictantur. Media hyeme magno numero in Italia apparent, & in pratis ingentes earum catervæ conspiciuntur. Quæ de harum *congenere* addit Aldrovandus vide si libet capite vigesimo primo, libri decimi octavi.

TITULUS III.

De Avibus Baccivoris.

CAPUT I.

De Turdis in genere.

AVis Latinis, seu per Onomat opœiam, seu à colore, Turdus dicta, à Bellonius Obser. l. 1. cap. 10. Græcis veteribus κίχλη, κίχλα, ἴχλα; à modernis Schynopoullos, ac si lentiscinas aves diceres, vocatur. *Genera* ipsorum tria prodidit Aristoteles. *Viscivorum* seu ἰξοβόρον picæ magnitudine. Τριχὰς à stridore dictum, quantitate Merulæ; & *Ilias*, omnibus minus, minusque maculis distinctum, quod gregatim volat, & nidos à luto hirundinum Athenæus Dipn. l. 2. more construit, & apud Gallos non extare putatur. Recentiores plura enumeratis Scaliger in H. A. annumerant. Nam & *Turdela* Hermolao Arist. l. 9. cap. 26. est genus Turdi alterum, quod in Veneta provincia Drexanos vulgo vocant, major Turdo, penna subfusca, varia; & Tur-

Turnero illa, quæ Saxonice Brachvogel / (commune hoc fere illis nomen, quæ in novalibus & quiscentibus agris immorantur) color fusco, terreo, obscuro, ut humi sedens agnosci vix possit, ex Turdorum est genere. Idem Germanorum Trostel / Turdum pilarem esse putabat. Scaliger secundi apud Aristotelem generis, *duas species* facit; quarum una *Trida* à Vasconibus, altera *Turdus* dicitur, figura & facie adeo dissimiles, ut nonnunquam in agnoscendo fallantur. Saxonum Ziepdruschel colore Iliaco similis, quæque circa rubos versatur, & fructibus eorum victitat, minimum Turdi genus, & ἰλιὰς Aristotelis quibusdam, Germanorum vere Klein Ziemer / Merula minor, rostro acuto, brevibus pedibus, ejusdem nonnullis Cyanus. Helvetii habent Turdum sylvestrem. Carinthiorum avis dicta Leimtrostel / pedibus albis, Turdis minoribus annumeratur. De *Albis*, qui in Septentrione, non est quod aliquid dicam.

Genera. Scaliger Comment. citato. l.

Forma.

Forma si spectetur, cinereus color eis fere peculiaris est, huic quam illi remissior vel intensior. Omnes per collum inferius, pectus & ventrem maculis æstate conspergunter, quas per hyemem deponunt. Unde Plinius, *Turdis color æstate circa collum varius, hyeme concolor.* Visus tamen viscivorus; nescio quo anni tempore captus, qui ita plumbei coloris evaserat, ut quodammodo ad amethystinum accederet. Visus & Turdus vulgo dictus, tribus diversis coloribus diversis nimirum temporibus captus. *Rostrum* omnibus est longiusculum, crassiusculum, rectum. *Lingua* lata, & ad imitandum humanum sermonem parata. *Pedes* figura similes, & colore non in omnibus eodem. *Intestinum* appendices non habet, nec gula versus stomachum dilatatur, nec superius ingluviem habet. Nullibi non sunt obvii. Daphnios, seu à Laureto illo Alexandrino, ubi baccis vesci poterant; seu à Daphne delitioso quodam Syriæ suburbano ita dictos, Clemens Alexandrinus celebrat. Advenas esse, & quotannis in Italiam circiter æquinoctium autumnale transmare, verno revolare, Author est Varro. Unde trimestres Plinius dixit; per hyemen latere scripsit Aristoteles: nec tamen omnes, vel ex eo evidens, quod in Helvetia circa Tigurum per hyemen abundent, hyeme in Italia loca maritima juniperis & myrtis consita, frequentent. Ab Ambrosio inter eas quæ sub hyemis initium ad nos accedunt, numerentur; Bononiæ denique Martio etiam mense copiose habeantur.

Arist. H. H. l. 9. c. 49. H. N. l. 10. c. 29.

de Re Rust. l. 3. H. A. l. 8. cap. 3. Gesn. in Ornithol.

Hexam. l. 5. c. 14. Aldrov. Ornithol. l. 16. c. 1.

Victus.

Quantum ab *Victum*, delectantur baccis myrti, juniperi, sambuci, hederæ; nec non olivis, ut est apud Calphurnium Poëtam. Unde Olivariorum nomen; fagi glandibus, insectis, lumbricis & culicibus. Ex semine ab ipsis excreto provenire viscum Theophrastus & Plinius prodidere, tam falso quam Saturia & Orchides ex eorum genitura nasci, falsum est. Quot enim in arboribus Turdus stercus excernit, & tamen viscum non generatur? Quot in regionibus Turdi non sunt, ubi viscum nascitur? Concoquitur in Turdi ventriculo granum cum labruscarum longe duriora & majora concoquantur gigarta: & exhibitis uni visci baccis, nulla in excrementis reperta est species. De saginatione videantur Oeconomica.

Theophr de Caus. Plant. l. 2. cap. 23. Plin. H. N. l. 16. cap. 49.

Scaliger in Exerc. 168.

Generatio.

In cacuminibus arborum *nidificantes*, pene contextim in successu, generant. Ova, decem à conceptu diebus pariunt & fovent. Increbuit alicubi mos, ut vasa ibidem collocentur.

Vox. Scaliger in Exerc. 237. Plin. H. N. l. 10. cap. 42.

Vox eorum trutillare, ut Philomelæ author inquit. Sermoni assueti, tanquam è modulis sermocinantur. Habuit Agrippina, qui omnium sermones imitabtur. Et mirum est adeo surdos dici, ut vitium in proverbium cesserit. Invenere & in

Usus. Plin. H. A. l. 30. c. 7.

Medicina Usum. Myrtorum baccis farti & assi ventris profluvio laborantibus exhibentur. Tempore pestis in cibo, macerati, laudantur.

Bellon. l. 9. de Avib. c. 31. Galenus Method. lib. 7. lib. de cibis boni & mali succi. Alex. ab Alex. l. 5. Genial. dier. c. 26.

Quid de usu in cibis dicam? Duriores quidem concoctu, Perdicibus, Attagenis, Phasianis & Gallinis, Galenus facit: sed quia idem Phasianos Gallinis concoctione & nutriendi pares, edendi suavitate superiores alibi scribit; alibi laudatis cibariis, quæ neque tenuem neque crassum succum gignunt annumerat, vel locus prior mendosus est, vel sibi ipsi contradicens, fallitur. Græci sane ova cum Turdis, leporinis carnibus, ac mellitis placentis secundæ mensæ frequentius inferebant. Iisdem Turdorum turmæ in propomatibus seu primis cœnæ ferculis in usu. Eorundem pectora in patinam Apicianam conjiciebantur. Et quantus circa eos Romanorum luxus, sive copiam, sive pretia spectes. Tanta Turdorum aliquando fuerit aviara, ut ex iis stercorarentur agri. Lucullus alios videbat Turdos in mazomo positos coctos, alios volitare circa fenestras captos. Ex uno Ornithone quinque millia scio væniisse Turdorum denariis ternis (id est computante Budæo denis solidis Turonicis & semisse) ut H. S. saxaginta millia ea pars villæ reddiderit eo anno, inquit Varro. At nunc ætatis nostræ luxuries quotidiana fecit hæc pretia, &c. Nostra ætate quoquo modo capti eduntur. Quibusdam jecur ovis integrum cum medulla panis contunditur, & per linteum transmittitur. Hinc aromatibus ad saporem colorumque commendandum inspersis fervescit. Turdi in jure carnium elixi, & modice frixi imponuntur.

Athen. in Dipn. l. 2.

Plin. H. N. l. 17. cap 9. Varro de R. R. l. 3.

Varro l. 3. de R. R. c. 2.

CA-

CAPUT II.

De Turdis in specie.

ARTICULUS I.

De Turdo Viscivoro & Trichade.

Gesner. in Ornithol.

TUrdus Viscivorus, Aristoteli ἰξοβόρος. Athenæo ἰξοφάγος dicitur. Major est cæteris Turdis, & paulo infra columbam. Capite, alis, & ventre fuscus; plumis tamen juxta caudam aliquid flavi admixtum apparet. Cutum intra rostrum pallidum & subrubum colores mixti tingunt. Collum parte prona, venterque totus nigris punctis in albicantibus plumis, & alicubi flavis variant. Pedes digitique, posteriore præsertim tibiarum nervo, flavescunt. Aldrovandus semel unum adeo, in cauda maxime, & alarum remigibus albescentem observavit, ut pene albesceret; capite vero, tergore, & supernis alis omnino cinereus esset. Nullo non tempore apud nos visuntur. *Cibus* ipsis albietis viscum & resina; æstate inprimis; hyeme fructiferarum arborum semina. Sed & baccis arborum, Juniperi præsertim & Ligustri, inhiant. Dum singuli singulas visciferas arbores occupant, & prope eas morantes, alios persequuntur, facilius capi, prodidere nonnulli. Observata in iis à rusticis & præsagia. Diu nempe duraturæ hyemis, si circa hujus finem in cacumine arboris cantillent. Futuræ æstatis, si in ejus medio considerant.

Aldrovandus l. 16. c. 2.

Gesner. in Ornithol.

TRICHAS, qui Pilaris perperam dicitur, & à stridore nomen sortitus est, totus fere magnitudine & figura est Merulæ. Rostrum habet subflavum in extremo nigricans. Os & linguam flavo colore tincta. Collum pronum cinereum maculis nigris aspersum. Dorsum charopum, & per medias pennulas nigricans. Pars circa Vropygium cinereis plumus obtegitur. Caudam nigræ pennæ constituunt. Collum supinum & pectus varia sunt. Pennæ alarum partim nigricant, partim ruffo colore tinguntur, &c. Nunquam aut raro in æstate in Anglia *visitur*, hyeme tanta illorum multitudo, ut nullius avis major. Vescitur baccis juniperi, Aquifoliæ, & sorbi minimæ. Apud Helvetios postremo advenit. Acute sonat, & quamvis colorem mutet: vocem tamen non variat. Volat gregatim, & inter volandum obstreperus est.

Arist. H. A. l. 9. c. 20.

ARTICULUS II.

De Turdo Illade, & simpliciter dicto.

TVrdus Illas, Tyllas Alexandro, Myndio dicitur. Fuscus est per totum dorsum. Pectes est varii coloris, medius venter albicat; utrinque rubet. Eodem colore pars sub alis tingitur. Interiora oris penitus flavescunt. *Nidificant* in Bohemia vel Hungaria. Gregatim plærumque in dumetis *degunt*. Initio hyemis per quatuordecim fere dies ante Pilares in Helvetiam advolant, circa Pascha recedunt. Racemis *victitant*, vineisque multum damni inferunt. Ideo tempore vindemiarum capiuntur. Gesnerus in dissecti ventriculo mense Novembri baccas spinæ albæ quam Oxyacantham dicemus, repetit.

Quem Aldrovandus *Terdum simpliciter dictum* vocat, is Bellonio *Turdus primus Aristotelis*, & Turdus *viscivorus minor* dicitur. Crura in eo ex descriptione Gesneri albicant. Pectus, ventrem, & latera puncta nigra insigniunt; illud subflavo & ruffo colore in unum commixtis insignitur. Idem sub alis color merus. Tota fere pas prona fuscescit. Alæ fusco ruffum miscuerunt, & maculas subflavas habent. Venter candidus est. Crura albicant. Proprium illis esse apparet, ut circum oculos maculentur. Sexum solo cantu discerni posse dicunt.

NB. *Genus Turdorum exoticum vide in Mantissa.* Num. 9.

CAPUT III.

De Merulis.

MErula, Græcis κόσσυφος, κόττυφος & κόψιχος, quibusdam à nigro colore Nigretta; Latinis quod solivaga sit & sola pascatur, *Merula* dicitur. Duo ipsarum *Genera* Aristoteles ponit. *Vulgare* seu nigrum, & *candidum*, quod tantum circa Cyllenam Arcadiæ nasci scribit: nos & in Norvegia, & in novo orbe inveniri scimus. Varro inter res inusitates reponit. Addit & *tertium* fusco colore, & minoris magnitudinis, quod Passerem solitarium vel Merulam montanam quidam esse judicant. Vidit Aldrovandus totam ex flavo ad castaneum vergentem, mutato forte priore colore. Magnitudinem ei Turdi Trichadis Aristoteles tribuit citante Athenæo, colorem nigrum, rostrum puniceum vere an falso nescio. Albertus rostrum & pedes crocea. Sed ut plumarum colorem pro temporis diversitate mutant: ita & rostrum idem non servat. Nam id anniculis, teste Plinio, in ebur transfiguratur, at maribus duntaxat. Scaliger pullos nigrum habere, anniculos buxeum affirmat. *Sexus* optime discernitur. Fœmina namque fusca est, rostro inferius tantum lutescente, supra plane fuscido. Gula pectusque totum ex albicante & fuscescente coloribus maculantur. Nominat Aldrovandus quandam *Leucophalum*, cujus caput præter tres maculas oblongas nigras, quæ retro oculos conspiciebantur, prorsus candidum erat, rostrum & oculorum

Genera. Arist. H. A. l. c. 9. c. 19. Varr. de R. R. l. 3. c. 9.

In Aristotelis H. A. l. 9. c 5.

Ornith. l. 16. c. 6.

iris lutea, pedes fuſceſcebant. Cauda & venter aterrimi coloris. Alæ albo maculabantur. Apponit & *candidam totam*, roſtro duntaxat rutilo, & pedibus luteſcentibus. Aliæ ex albo & nigro ſunt maculatæ, mas minus quam fœmina, cauda nigra, roſtro & pedibus intenſe in mare rutilis, pallide in fœmina flaveſcentibus.

Locus. Quantum ad *Locum*, verſantur in locis denſis conſitis arboribus, ſpinetis, anguſtis montium angulis, & lapidum fiſſuris. Mutant ut Turdi locum, & hyeme in vicina demigrant aprica. Paraſitus tamen apud Athænæum, ſi algor ſub dio perpetiendus ſit, ſe Merulam eſſe profitetur. (Ariſt. H. A. l. 9. cap. 16.)

Victus. *Veſcuntur* iiſdem quibus Turdi. Sed & pomis ſorborum, orni ſambucique acinis. Caveis incluſæ etiam carnibus. Plantæ ex quibus præcipue cibum decerpunt, ſunt Oxycedrus Dalechampii, Ilex Aquifolia ejuſdem, Myrtacanta, philyrea anguſtifolia, myrtus laurea maxima, myrtus exotica Plinii, & area Theophraſti effigie alni.

Generatio. *Nidos* figura hæmiſphærica oblongiuſcula, admodum ſcutellæ cavos, ex ſurculis ramuliſque exilibus, & fibroſis radiculis luto inter ſe contextis, ſubſtrata molliore materia conſtruunt. Bis anno, omnium avium primæ, ante exactam hyemem, in Helvetia menſe Martio vel Aprili *pariunt*. Numerum pullorum nemo exponit. Nido Aldrovando allato quinque inerant. Perſarum Magos ex ſalvia ſub ficu putrefacta, dum ſol & Luna ſecundam ſolis faciem occupant, avem Merulæ ſimilem procreaſſe, cujus aduſtæ cinere lampadi inſperſe domus ſerpentibus repleta videbatur, author eſt Langius. (Epiſt. Medic. 38.)

Vox. De earum *Voce* fringulicire quidam uſurpat. Veteres ejus non exprimunt proprium, ſed inter canoras ponunt. Quandam adeo in novem vocum modis exprimendis excelluiſſe, ut nullus hominum perfecte eam imitari potuerit, Albertus author eſt. Incipiunt autem vere canere, continuant per æſtatem. Hyeme cohibendo vocem, ſtrepunt & tumultuoſe voculantur Plinius hyeme balbutire, circa ſolſtitium mutas eſſe ait. (Ariſt. H. A. l. 9. cap. 49. Plin. H. N. l. 10.)

Amicitia. *Amicitiam* cum ea Rubecula colit. Sequitur enim eam, & noctu, vel juxta ipſam, vel in proxima arbore conquieſcit. Ipſas Noctuæ ita infenſas quidam volunt, ut quotieſcunque clamantem audiverint, tanquam injuriam vindicaturæ, advolent. Mali Punici grano perire Ælianus author eſt. (Æl. H. A. l. 6. c. 46.)

Ingenium. *Ingenium* reſipit, quod humanum ſermonem, quamvis linguam ſtrictam, roſtrum rectum, & anguſtum habeant, imitantur: & quod Laurifolio annuum faſtidium purgant. (Philoſtr. l. 7. in vita Apollon.)

Uſus. De *Uſu in cibis*, hæc pauca dixiſſe ſufficiat. In pectore ipſarum aduſto haud parvam collocaſſe voluptatem Romanos. Inter popinæ vero profeſſores cluneſne tergoribus ſint præferendæ, diſceptatum. Tarde tamen concoquuntur, parumque alunt, ſi Platinæ credimus; interlaudatas cenſeri debent, ſi Salernitanis. Nonnulli à Noctua captas præferunt. Alii pingues & retibus vel laqueis captas eligunt. (Horat. l. 2. ſermon. Plin. H. N. l. 10. cap. 50. Platin. l. 5. de tuenda ſanit.)

Quantum ad *Medicinam*, bene illis qui laxa ſunt alvo præſcribuntur. Plinius inaſſatas cum myrti bacci dyſentericis mederi ſcribit, Porta Melancholiæ. Fimus ex aceto miſtus, ſi orizam avis comederit, extirpat lentigines. Caput ad brachium ſiniſtrum, cum leporis pedibus portatum, audaces facere, mendacium eſt. (Porta l. 3. Phytogn. cap. 11.)

CAPUT IV.

De Merulis in ſpecie.

Articulus I.

De Paſſere ſolitario & ejus congenere.

Paſſer *Solitarius*, quod cum nullo ſui generis unquam, niſi tempore generationis verſetur vulgo dictus, quem tertiam Ariſtotelis Merulam eſſe Geſnerus, Niphus, & Aldrovandus aſſerunt, Merulus Solitarius circa Tridentum, Merulus ſtercoroſus, quod in latrinis habitare credatur Romanis, ſi Alberto credendum; Merula ſaxatilis Placentiæ dicitur. Avis eſt Merula paulo minor, tota nigra, roſtro longiuſculo, parumper arcuato, capite pro corporis proportione parvo, ſuperius plano, nigroque ad latera, nempe circum oculos, aures, & in collo inferiore cæruleo. Fœmina tota fuſca eſt, & pectore maculis luteſcentibus variegatur, mari plane diſſimilis. In ſaxis & teſtis (non tectis, κεράμιον, namque textus habet) diverſorium habere Ariſtoteles dixit. In parietibus aliis Paſſeribus conjungi, & cum eis ad paſtum volare Albertus. In dumoſis rupibus circa Larium lacum nidulari, neque cum aliis avibus degere, Geſnerus affirmat. Canorus eſt, & Mediolani ac Genevæ magno propter cantum precio venditur. Quem Bellonius deſcripſit, & Charadrium eſſe primo aſpectu putabat, Turdi Iliaci eſt craſſitie, Luſciniæ moribus præditus. *Roſtrum* habet rotundum, acutum, ſubalbum, in extremo nigrum. *Pennas* ſub pectore & duabus coſtis colore dactylorum, maculis interſtincto. *Dorſum* cinereum, fulvo maculatum. *Pedes* Turdo ſimiles, *Caudam* ut in Luſcinia ruffam, quam mox ut è nido eximitur, immutat. *Mas* quia pulchrior, coloris elegantia à fœmina diſtinguitur. (Geſner. in Ornithol. Ariſt. l. 9. c. 19. *Formæ.*)

Generatio. In rupibus ſolitariis nidificat, & raro in plano

plano aut per valles cernitur. Certo anni tempore ſub tegulis ſeu imbribus *degit*. Canit noctu æque ac interdiu ad lumen candelæ maxime: Franciſcus Gallorum Rex tanti ejus cantum fecit, ut nullam præter hanc audire dignaretur.

PASSERI SOLITARIO *congener* eſt illa avis, quam quidam Petrocos ſcyphum, Germani Steinrötele & Blauvogel vocant, Bellonius Cyaneum Ariſtotelis, ſed falſo (Ex Picorum enim genere eſt, roſtro etjam ad ſaxa duriſſimo; & quis Merulam totam cæruleam vidit) dixit. Magnitudine eſt Sturni, pectore, cervice, & lumbis Cyanea: dorſo & alis nonnihil nigricans. Roſtrum ei ſesquidigiti longitudine ſubter nares fuſcum, imo aculeatum ſuperiore parte adunca, inferiorem ut plurimum contegente.

Bellonius Obſerv. l. 1. c. 11. & de Avib. l. 6. c. 6. Seiler. ad Geſnerum.

Locus. *Degit* in altiſſimis, præruptis, & nivoſis ſcopulis, in Creta, Citharea, Corcyra, Zacyntho, Eubœa, & circa fluvium Atheſin.

Generatio. *Nidificat* in deviis ſolitudinibus, pullosque, quos ternos aut quaternos excludit, ut à rupicapris etiam tuti ſint, in cavernas deorſum condit.

Vox. *Vox* ipſi articulata, amœna & varia. Media & intempeſta nocte expergefacta, ad aſtantis provocationem claro ſpiritu canit. Ante tempus autumni cum colore etjam vocem mutat, ac alis expanſis novos, ſecum continuo murmurans, excogitat cantus, nec veteris obliviſcitur.

Color ſub hyemem niger è cæruleo evadit. Circa veris initium, in priſtinum commutatur. Adulta vel è nido ſemel egreſſa & volatui adſueta, nullis aſtutiis capitur. Moris denique ei, oculos hominum aliorum alitum more adpetere. Tamque diligenter res obſervare, ut plæraque, vocis aliquo articulo indicet.

ARTICULUS II.

De Merula Montana, Germanorum Torquata, Bicolore, & Saxatili.

MErula Germanorum MONTANA, avis eſt paulo infra Turdum majorem. *Caput*, dorſum & alæ, ruffo quodam mòdice admiſto nigricant. *Pectus* eſt, ex plumis partim ſubfulvis, partim nigricantibus obſcure maculoſum. *Os* interius & lingua lutei ſeu melini coloris. Ventris color ex nigro & cinereo miſtis; crura ex glauco nigricante, & ruffo, conſtant. Cauda eſt atra.

TORQUATA, quæ & Montana, Saxatilis, & Equina, quod in ſylvis vermiculos in fimo equino quærat, avis eſt barbatula, magnitudine fere & colore Turdi. Parte prona inter collum habet albas duorum digitorum latitudine plumas, reliqua maculoſas, nigris in medio pennis, ambitu albis, ſuperiore fuſcas, alarum pennis, margine extrinſeco albicantibus. *Fœmina*, quam Aldrovandus deſcripſit, erat corpore toto ſubnigro; roſtro circa nares, & in apice nigro, ad latera flaveſcente, pennis remigibus alarum nec non ventris, extimis oris, nonnihil albicantibus, cætera candicantibus. In ultimo gutture ſeu pectoris principio macula albiſſima pollicem lata ad humeros pertingente, vel torque candido, ornabatur.

Merula BICOLOR quod duobus potiſſimum coloribus fuſco aut ſubnigro, & luteo rubeſcente variet, dicta, eſt avis Merula paulo minor, capite fuſco, lineolis candicantibus variegato, roſtro in luteo rubeſcente, qui etiam color in tergore & cauda intenſior; in pectore & ventre remiſſior, videtur. Alarum remigibus fuſcis, in extremis oris albis, pedibus breviuſculis, digitis pro proportione longis luteis, unguibus rubicundis.

SAXATILIS, quam Turnerus ex Graculorum genere facit, quidam Cyanon Ariſtotelis credunt, nonnulli Rubiculam Saxatilem, Nucifragam, Merulam Alpinam vocant, avis eſt cum *Caryocatacte* Geſneri eadem, merula major. Sturni ferè inſtar maculata, ſupra nigricans, minus tamen in capite & dorſo, quàm in alis, maculis ubique diſtincta ſemilunaribus, quæ pariter per tergus & alas majores ſunt quam per caput. Prone à roſtro ad anumuſque lutea maculis ferrugineis albisque, quæ & ipſæ magnitudine variant, percurrentibus. Alarum pennas majores habet nigras, & in extremis oris candicantes. Caudam ſupine nigram, prone ferrugineam, pedes fuſcos. Vaga eſt, nec invenuſta.

ARTICULUS III.

De Merula Roſea, Exoticis, & Merulæ congenere.

MErula ROSEA, ab aucupibus, Italis Sturnus marinus vocatur. Eſt merula paulo minor; tergore, pectore, & alis ſupernis roſeis ſeu carneis, capite cirrhato, roſtro qua capite jungitur nigro, cætera carneo, alis & cauda nigris, remigibus fere ſubcaſtaneis. In *fœmina*, color eſt dilutior, caput ſi excipias. Reliquà enim pars colli, alæ & cauda minus quàm in mare nigreſcunt. Plurimum adipis corpori adjiciunt, & in cibo maxime commendantur.

Aldrov. Ornith. l. 16. c. 15.

EXOTICA eſt duplex, *Braſilica*, & *Indica* Apos. BRASILICA ut à Bellonio deſcribitur, differt magnitudine à Merula. Roſtrum illi breve. Color totius corporis, ſi

Bellon. de Avibus l. 6. c. 27.

caudam & alas, quæ atræ ſunt, adeo intenſe rubet, ut nullus intenſior rubor poſſit excogitari. Cauda oblonga eſt, crura nigra. Illius, quam Aldrovandus exhibet, pennæ ſuperius omnes ad ſcapulas rubent, dein nigræ ſuccedunt, has rurſus rubræ excipiunt. Roſtrum eſt inſigniter recurvum, intus luteum. Pedes, qui pro tibiarum proportione majuſculi ex cinereo leviter fuſceſcunt. APOS monſtraſo forte eſt. Roſtrum habet Merulæ in extremitate nigrum & recurvum, infra qua capiti jungitur candicans. Caput, venter, dorſum, colore coccineo intenſo & vegeto, alæ & cauda nigro, unde Porphyromelanos dici poſſet, tinguntur.

Aldrov. Ornith. l. 16. c. 16.

CONGENER Merulæ eſt duplex. *Una* roſtro, prope quod linea rubra conſpicitur, nigro; capite, dorſo, & cauda, ad ſubcaſtaneum vergentibus, extremis oris albicantibus. Prone pectore, ventreque toto & cauda, lineis quibuſdam cinereis per tranſverſum ductis albicat. *Altera* Merulis erat minor, Paſſeribus major, capite cinereo, oculis nigris aureo circulo circumductis, roſtro pro corporis proportione robuſto, luteo, craſſiuſculo, in extremitate nigro & acuto. Dorſo ad caudam caſtaneo obſcuro, pennis alarum quæ dorſo junguntur albis. Qua ventri nigris. Remigibus in extremis oris cinereis. Simelis Collurioni cinereo videbatur.

CAPUT V.

De Sturno.

Genera.

STurnus, Græcis ψὰρ ψάρος, βύπτα, βύτθος, & γόλμις, quod apud Heſychium & Phavorinum leges, dicitur. Avis eſt ob colorum varietatem, & conſperſas per corpus maculas, elegans, & bene, picturate à Poëtis dicitur. Non tantum autem albis maculis tingitur; ſed rubeſcit quoque, lutea aliquando; in alis, prope oculos, & in infimo tergore virideſcit. Roſtrum habet Picorum non abſimile, in fine fuſcum. Caudam brevem & nigram. Pedes fere croceos. Ariſtoteles ſolum vulgare genus, quod ſuper tecta cantu ſuo aures fatigat, agnoviſſe videtur. Aldrovandus tres exhibet, *Unum* totum album, roſtro quod ex luteo rubeſcit, & pedibus, qui leviter carnei, exceptis. *Alteri* caput, collum, & roſtrum erant alba; Maculæ ſupra oculos binæ nigræ: venter candidus, alarum principia maculis ſubcæruleis varia. Remiges alarum & cauda ut in Sturno vulgari. Pedes lutei. *Tertii* totum corpus ex cinereo luteſcebat. Pectus punctulis conſpergebatur. Roſtrum & pedes nigri coloris erant.

Ariſt. H. A. l. 8. c. 16. Aldrov. Ornith. l. 16. c. 19.

Locus. & Victus.

Locum ſi attendas, nullibi non inveniuntur. Avenis, pratis aquoſis, ubi armenta paſcuntur, & agris gaudent. Turribus in primis & tectis hyeme latent. Si *victum*, pamphagi ſunt. Nam præter baccas & uvas, quibus impenſe delectantur, & pingueſcunt; milium quoque, panicum, cicutam, ſtercora, & lumbricos, imo ſuſpenſorum cadavera, ideo ab eorum eſu Belgæ abſtinent, depaſcuntur.

Generatio.

Nidulantur iiſdem fere locis, eodemque pene modo, ut Paſſeres. Ter anno *parere* dicuntur; & uno tempore ſeptem vel octo *ova* ponunt. Græcis dicuntur κιχλίζειν; authori Philomelæ piſitare. Summo mane maxime ſunt obſtreperi, nocte ſilent. Viſi qui omnium avium voces imitabantur. Et in Galliæ urbibus habentur, qui ſermonem explanate, longiori etiam contextu, exprimunt. Habebant & Cæſares juvenes ejuſdem peritiæ unum.

Brujer. l. 15. de re cibar. c. 42. Plin. H. N. l. 10. c. 42.

Volatus.

Proprium ipſis catervatim *volare*; & quodam pilæ orbe circumagi omnibus in medium agmen tendentibus. Veſpere potiſſimum aggregantur, & tanta multitudine atque impetu quandoque volant, ut nubem facere, & tempeſtatis modo ſonare videantur. Dicuntur ſibi ipſis medicinam facere. Atterebat pedi luxato ova formicarum, comminuta, & ſub alis calefacta, unus. Sic integer intra paucos dies evaſit. *Metuunt* Accipitrem, eundemque ſuperne vel à latere accedentem, alis eventant, ſubtus volantem ſtercoribus opprimunt. Semine alii intereunt; & à canibus metuuntur.

Geſner. in Ornit.

Uſus.

Galenus eos inter *cibos* attenuantes & boni ſucci refert; quod vel de juvenculis, vel de illis, qui in montibus degunt ſumendum eſt. Vindemiæ tempore pabuli melioris copia non inprobantur. Suaviores evadere, ſi mox captis capita amputentur, Cardanus author eſt. Stercus oryza paſtorum ad faciem exornandam facit.

Galen. l. 6. de ſanitat. tuenda. Alex. l. 13. ſalub. c. 8. Æginera l. 28. c. 8. Cardan. l. 3. de ſanit. c. 21.

NB. *Sturni genus Indicum vide in Mantiſſa.* Num. 6.

CAPUT VI.

De Coccothrauſtis.

Deſcriptio.

DUplicem Coccothrauſten Aldrovandus exhibet, *vulgarem* Geſneri, & *Indicam criſtatam.* Illa ita dicta, quod roſtro ſuo coccos & interiora ceraſorum grana confringere ſoleat. Circa Verbanum Lacum Fringilla Montana, Bellonio, à roſtri magnitudine Grosbec dicitur. Putabat hanc eſſe Ariſtotelis Pardalumquiddam. Falſo, ex collatione utriuſque patebit. Pardalus enim colore toto cinereus eſt, magnitudine par Sturno. Coccoſthrauſtes autem eſt, ſi Bellonii deſcriptionem ſequemur, ſturno paulo minor, roſtro duro, & magnitudine pro corporis proportione inſignis. Capite ſuperiore mali aurantii colore,

Ariſt. H. A. l. 9. c. 23. Bellon. de Avibus l. 7. c. 30.

re, cum macula ſub gutture nigra, collo cinereo, dorſo fulvo, alarum extremitatibus ex viridi luteſcentibus ſicuti torques Palumbis, caudæ extremitate alba ſubtus fulva. Ventre, pectore & gutture ejuſdem coloris. Geſnerus ei tribuit, Alaudæ aut Loxiæ magnitudinem. *Roſtrum* durum, validum, breve, latum, quod inferius à pennis nigris ambitur. Colorem capitis, in fœmina, charopum, vel ex flavo ruffum; in pectore & ventre ex cinereo rubicundum. Pennas alarum ſuperius nigricantes, in medio albentes, in imo colore fere cærulei ſeu Indici. Collum pronum, & utrinque ad latera plumis cinereis veſtitum. Dorſum ex fuſco nigricans.

Locus. Æſtate in ſylvis capitur, & tum in Italia in montibus agit. Sub Octobrem ad plana deſcendit. In Germanis æſtato rarius, hyeme frequentius cernitur. *Nidificat* in arborum cavis. *Victus.* *Victitat* nucleis ceraſorum, quæ roſtro confringit; nec non olivis, & aliis baccis. Non ſervat accreſcente ætate colorem. Caveæ incluſa, non ſolum raro cantillat, ſed ne inſtitutionem quidem admittit.

Indica incolis capitis viridis apud quos reperitur, dicitur Fruſo, Luſitanis Cardinalitius, quod galerum purpureum geſtare videatur. Habet cirros in capite figura trigona coccineos, quo colore pariter collum, pectus & venter refulgent. Alarum extremitates dilute purpuraſcentes. Caudam pro corporis proportione, longiuſculam, digitum auricularem latam, aliquantulum ſurrectam. Tibias breves & albicantes, ungues robuſtos & nonnihil recurvos. *Victitat* panico, amygdalis, & alſine herba, & cibum è manibus accipit. *Voces* avium, luſciniæ maxime imitatur. Sæpe ſe aquæ immergit, unde temperiei calidiſſime eſſe putatur. Viſa icone ſua in ſpeculo, mirabilibus modis ſibilos edendo, criſtam deponendo, caudam more Pavonum erigendo, alas motitando, geſticulatur, & ſpeculum impetit.

HISTORIÆ NATURALIS DE AVIBUS:

LIBER III.

De Avibus Insectivoris.

TITULUS I.

De Insectivoris non Canoris.

CAPUT I.

De Picis Martiis.

Descriptio.

Icus Martius quod Marti sacer sit dictus, δρυόκολαψ Hesychio, δενδροκολάπτης, ξυλοκόπος, & δρύκοπος Aristoteli, δρυοτόμος Aristophani, κολάφος Miletio, recentioribus Græcis κυρκυνιστὴς vocatur. *Genera* ipsorum tria Aristoteles recensent; nos de pluribus inferius dicemus. An vero vel illa quæ occidentalibus Indis Alcatran teste Cardano dicitur, rostri & corporis magnitudine celebris, cinerea croceave pluma distincta, rostro duorum palmorum, in acutum tendente; vel Picurus dicta, cui rostrum toto corpore majus, ubi capiti jungitur tribus digitis latum, aduncum, quo & arbores terebrat, & à parvis simiis se defendit, quæque linguam loco pennæ habere dicitur, ad Picos pertineat, penes eruditos sit judicium. *Formam* ipsorum si attendamus, habent omnes *rostrum* rectum, durum, rotundum, & ad pertundendas arbores percommodum. *Linguam* iis Aristoteles tribuit πλατεῖον καὶ μεγάλην. Aldrovandus longam quidem in omnibus & ad occiput usque extendi, & super totum capitis verticem ceu in glomum convolvi, adeo ut cum exoritur, tanquam è multis involucris in longum admodum extendatur, observavit; latam minime; quin est acutissima, & in extremitate quodammodo cartilaginea. Anatomen vide apud Aldrovandum. *Crura* quoque omnibus sunt breviuscula, at admodum robusta. Digiti pedum ante bini, totidem retro, iique valde conjuncti, ut arborem quam scandunt firmius apprehendant. Cauda rigida, & duriuscula, cujus pennæ in extremitatibus ferme nudæ, quibus haud aliter quam pedibus inter rependum innituntur.

(Marginal note: A ist. H. A. l. 9. c. 9.)

Locum si spectes, in quibusvis reperiuntur regionibus, raro in Belgio, in Tarentino agro negari scribit Plinius; sed Aldrovandus omnia genera in Italia ali, maximum si excipias, affirmat. *Locus.* Plin. H. N. l. 10. c. 29. Aldrov. Ornith. l. 12. c. 30.

Victitant vermibus, culicibus nempe formicis, quas exporrecta lingua velut in veru infigunt, & latitantibus sub lignorum corticibus, & medulla cossis. Ideò arbores tundunt, quarum percussi corticis sono pabulum subesse intelligunt, & tam vehementer eas interdum excavant, ut ipsas sternant. Quidam apud Aristotelem amygdalum tertio ictu pertudit, & nucleum comedit. *Victus.* Plin. l. c. Arist. H. A. l. 9 c. 9.

Nidificant in cavis arborum, olearum inprimis. Tanto artificio nidum exstruunt, & excavant, ut admoto circino rotundius reddi foramen à perfectissimo Geometra non posset; & ligna quibus inter se confertis constat, facilius manibus separentur, quam ferro dissecentur. *Pullos* septem vel octo educant, quos exire ex ovo à cauda Hylas, referente Plinio, tradidit. Quoniam pondere capitum perversa ova posteriorem partem corporum fovendam matri applicant. Nunquam humi consistunt, vel in saxis consident, ne aciem unguium obtundant. Scandunt vero per arbores omnibus annis καθάπερ οἱ ἀσκαλαβῶται tanquam stelliones, seu ut Plinius vertit, feles, non modo sursum per arborem reptando, sed deorsum etiam & sub ipsis ramis, pedibus & ventre sursum, tergore deorsum terram ver- *Generatio.*

versus converso; quod Aristoteli est ὕπτιον καὶ ἐπὶ τὴν γαστέρα.

Vox. Scaliger in Exercitat. 237. Albertus lib. 23. de Animal.

Humano ipsos *sermoni* assuescere Scaliger author est: sed minus apte, & rariora & pauciora quam Picam reddere, addit. Albertus perfecte aliquando loqui scribit. Validius quam soleret stridens pluviam præsagire credebatur. Hinc ei pluviæ avis apud veteres nomen.

Usus.

Usus ipsorum & in *cibo*; ideo tota fere hyeme & autumno Bononiæ in foro venduntur; & in *Medicina*. Nam cum sale torrefactum quidam ad internas ani eminentias applicant. Assatum vel elixum incantatione ligatos solvere; oculos, gestantibus visum acuere; rostrum è collo suspensum, dentium, uvulæ & tonsillarum dolorem curare; Kiranidis sunt deliramenta. Idem ferentes ab apibus etiamsi mella earum eximant, non feriri, Plinii. Clavum & cuneum arbori, in qua nidificant infixum, diu non hærere. Foramen vero nidi lapide vel ligno obstructum, herba apposita, seu illa linaria major, seu æthiopis, eundem aperire, pari fide affirmatur.

Plin. H. N. l. 10. cap. 18. Æl. H A. l. 1. c. 45.

CAPUT II.

De Picis in specie.

ARTICULUS I.

De Pico Maximo, Majore, Vario minore Viridi nostrate, Pico luteo Cyanopide, Viridi majore, & Murario.

PICUS MAXIMUS, est omnium longe maximus, cornicis interdum magnitudine, infra gallinam aliquid, & excepto capitis vertice *totus niger*. Phumæ tamen in vertice coccineo vel flammeo colore egregie micant, & velut cirrhum efficiunt. *Rostrum* habet longum, robustum, digitum parvum, longum, cujus superior pars, quæ juxta caput lata eminet, & duas strias, ut folium Cyperi, obtinet. *Linguam* oblongam duram & in extremitate asperam. *Digitos* binos ante & totidem retro. Ungues recurvos.

PICUM MAJOREM πίπραν Aristoteles vocat. Magnitudine merulam vincit, scribente Aristotele. Is quem Aldrovandus depingit, *rostrum* habet canaliculatum, *linguam* longissimam, musculosam, extremo apice duro nervo aculeatam. *Caudam* robustam, & ob superiores reliquas cooperientes plenas duro calamo donatas & inflexu difficillimas, renitentem. In tota ave triplex color conspicitur. *Plumæ* medio vertice rubicundæ, & saturo cocci colore conspicuæ sunt, quæ in fœmella mari alioquin per omnia simili desiderantur. In oculorum ambitu, ventre toto, & alis internis insigni macula albicat. In alis & cauda nigri aliquid conspicitur.

PICUS VARIUS MINOR majori per omnia simillimus est, & prorsus videretur idem. Nisi rubræ illæ maculæ in vertice & Uropygio deessent. *Dorsum* ejus versus lumbos magis quam superioris varium. Et ex albo nigroque promiscue maculatum, lineis interim obscuris transversallibus quæ alarum notis respondere videntur, conspersum est.

PICUS VIRIDIS κολιός est Aristotelis, inter Picos quidem eidem non recensitus, inter Picos tamen vel ob solam pedum & Caudæ dispositionem (duobus digitis ante & totidem retro insignitur, & caudam rigidam habet) numerandus. Turturem magnitudine equat. *Rostrum* habet nigrum, durum, robustum, acutum duos digitos longum. *Caput* crassiusculum in superiori parte ex maculis partim miniaceis, partim nigricantibus variegatum. *Oculos* alia quædam macula nigra ambit, sub qua rubræ illæ maculæ superioribus correspondentes pallidiores sunt. *Dorsum & alæ* virides cum luteo tamen intermixto. *Mentum*, pectus, venter, crura pallide virescunt, adeo ut ex albo & viridi permisceri videantur. Æstate eum silere ajunt. Ideo cum mense Aprili quidam clamitantem audivisset, hyemen adhuc metuendam prædixit. Altissimas arbores volatu trajicit.

Ossa ipsius tosta in pollinem redacta, & in vino epota validum sunt conra calculum remedium.

PICUS LUTEUS CYANOPUS ex Persia adfertur. Magnitudine à superiore nihil differt; caput tamen & collum crassius, & rostrum prolixius obtinet. Pennæ à medio vertice ad extremum *caudæ* usque aliquid ferruginei habent, *rostrum* vero omnio ferrugineum. *Pedes* subcærulei; *ungues* nigri, cætera lutea, nisi quod *alarum pennæ* omnes in extremo quodammodo ferrugineæ sint.

PICO VIRIDI MAJORI seu Maximo, Rostrum, quod in omni Picorum genere rectum est, incurvum, pedes ad similitudinem aliorum, varias maculas in alis, tribuit Bellonius. Aldrovandus Ornithol. lib. 12. cap. 35. Bellon. l. 6. de Avibus c. 15.

PICUS MURARIUS muris turrium maxime adhæret, & vermiculos in eorum rimis inquirit. Passere domestico paulo major est, sturni fere crassitie. Rostrum habet oblongum, tenue, nigrum. Caput, collum, dorsum cinerea. Pectus albicans. Alas partim cineras, partim rubeas. Caudam brevem. Digitos pedum longos, tres ante, unum pro calce. Alas *in volatu* semper motitat, nec uno loco insidere novit. In foraminibus parietum *nidulatur*. Suavem *vocem* edit.

Articulus II.

De Pico Cinereo seu Sitta, Pico nidum suspendente, Chlorione Indico & Picis congenere.

PIcus Cinereus Aristoteli σίππη seu σίττη; aliis ὑλοτομοῦσα quasi materiem contundens, nomine omnibus communi; quibusdam σκισοπύγις & κιναῖδος, quod Vropygium motitet; modernis Græcis κυρκυνιστὴς dicitur. Annumeratur Picis, quia eorum more super arbores repit. Caput ei parvum; Oculi exigui; Rostrum longiusculum, nigrum, rotundum Collum, dorsum, alæ, nec non & cauda superius è plumbeo ad cinereum vergunt: sub collo verò & ventre è castaneo ad ruffum. Cervix ad latera lutescit. Qua parte inter rostri principium & retro oculos macula oblonga nigerrima insignitur. *Vivit* materiem contundens. In foraminibus arborum, quas terra & limo artificiosissime claudit, angusto aditu sibi relicto, *nidulatur*, & prolem numerosam progignit. Frangit Aquilæ ova. Res malefica ei tribuitur, quasi rerum cognitione calleat.

Arist. H. A. l. 9. cap. 17. Idem lib. 9. cap. Picus Nidum Suspendens cum Oriolo Alberti, Aristotelis Chloreo, & Plinii Chlorione, Galbula seu Galgulo, Ictero, & Bononiensium Regalbula idem esse ab Aldrovando creditur. Modernis Græcis συκοφάγος dicitur. Chlòreum & Plin. H. N. l. 37. c. 10. Aldrov. Ornithol. l. 12. c. 39. Chlorionem Aristoteles & Plinius appellavere, ut luteum & viridem in ea reperiri colorem innuerent. Junior virescit; adultior aut saltem annua facta alis tantum modo exceptis tota evadit lutea. Magnitudine est par Turturi; colore pro ratione ætatis variat. In juniore rostrum est subfuscum. Adulta inter rostrum & oculos maculam habet nigram. Junior minimè. Illa alas habet nigerrimas, quarum pennæ & remiges maxime in extremitatibus suis albescunt: junior superiores pallidas, inferiores nigricantes.

Locus. *Locum* si attendas, Germaniæ esse peregrinam Gesnerus reliquit. Migratoria vero Plin. H. N. l. 10. c. 25. Æl. de Animal. l. 4. c. 47. est. Plinius & Ælianus hyeme eam videri negant; æstivo tempore in conspectum venire, exortu arcturi syderis discedere, & pullis editis Italiam relinquere, adjiciunt. In Helvetia mense Majo apparere incipit, in quibusdam Galliæ locis Martio. Dependens pedibus somnum capit, quia se tutiorem sperat, si Plinio credimus.

Plin. H. N. l. 10. cap. 33. *Victus.* Vermibus more picorum *vescitur*, sed & ficubus. Unde ipsi συκοφάγα nomen.

Generatio. Proprium ipsi *nidum* in arboribus suspendere. Constat ille ex musco & lanugine quandoque, ex fœno & culmis nonnunquam, ex cannabe & festucis interdum. Forma ipsi corbis vel calathi ficarii è juncis intexti; vincula de quibus pendet sunt, culmi, junci, fila è lino, serico, setæ equinæ & cætera. Iconem in Aldrovando vide.

Vox. Cum *cantillat* orio vel loriot sonat, imminente pluvia fistulæ instar canit.

Usus. Plin. H. N. l. 30. cap. 11. *Usus* ipsius in cibo est & *Medicina*. Pinguescit mirum in modum. Emoritur si ab icterico conspicitur æger, ipsa evadit. Ad Germanos accedens, non amplius nascituras pruinas promittit.

Chlorio Indicus maxima sui parte, quin toto corpore luteus est; si coronam verticis & caudæ alarumque maculas cæruleas, & rostrum pedesque quæ insigniter rubent excipias.

Picis Congenerem Aldrovandus Marchioni Fachineto debet. Erat, quantum ex pictura conjicere licebat, Coccothraustis magnitudine; rostro luteo, acuto, Picorum haud absimili; vertice, cervice & toto dorso viridi, Vropygio albo, pennis alarum vestitricibus viridibus, remigum superioribus albis, inferioribus, & cauda cæruleis. Prona pars à rostri initio ad anum usque coloris cinnaberis erat.

NB. *Picarum genera exotica vide in Mantissa.* N. 5.

CAPUT III.

De Iynge seu Torquilla, Iyngi congenere, & Certhia.

PRopter rostri & linguæ constitutionem, Picis Jynx subjungitur, quam Galenus & Suidas κιναίδιον, Tzetzes σεισοπύγιον & Cinclida, Athi montis incolæ, teste Bellonio, Alcionem, Theocriti interpres σεισουρίαν, alii Turbinem, Gaza Torquillam vocat. Vincit magnitudine fringillam, Rostrum habet firmum ex plumbeo & nigro permixtum. *Linguæ* aculeum tam acutum & validum, ut humanam cutim haud aliter ac acicula penetret. Ea infra arteriæ summum subit, & supra cranium reflexa, prope nares inseritur. Est autem gemina ubi ab occipitio reflecti incipit, & in syncipite rursus utræque partes conveniunt. *Digitos* pedum utrinque duos habet. *Digitorum* utrobique longior alter, cum altero breviore conjungitur. Conspicitur in quavis regione circa arbores.

Victus. *Vescitur* formicis; easque exerta lingua velocissime aculeo transfixas venari & devorare solet; nec unquam rostro attingit. Dicitur τρίζειν, id est stridere. Sed Ælianus obliquam tibiam voce sua æmulari ait.

Generatio. *Nidulatur* in arborum foraminibus, villis & domibus. Octo vel novem *ova* uno partu excludit. Ægerrime cicuratur. Si manu

manu teneatur, caput in utramque partem circumagit. Apud Gesnerum enutrita, accessum hominis æger ferebat, collum in sublime erigebat, rostrum sine morsu modo extendebat, modo retrahebat. Plumæ capitis rigebant. Caudam erigebat & dilatabat. Usus ipsius est in cibis.

Aldrov. lib. 12. Ornith. cap. 43.

JYNGI CONGENER, quem Aldrovandus describit, magnitudine erat par Jyngis; colore capitis, dorsi, alarum, & totius caudæ ferrugineo; maculis luteis transversalibus distincto, pectore & ventre albicantibus, & lineis luteis per longitudinem exornatis. Tibiis luteis; digitis picorum more oblongis.

CERTHIA, Aristoteli κέρθιον, vel ut Robertus Constantinus opinatur, ab astu κερδίον dicta, avicula est exigua, Regulo paulo minor. Rostrum habet arcuatum, in superiori parte longius & crassius. Guttur & pectus candicans; dorsum & alas fulvescentia, nigris maculis ubique distincta. Caudam brevem, rigidam, & in extremitate acutam. Ungues valde aduncos. *Victitat* insectis minoribus. In cavis arborum *nidificat*, & viginti quandoque *ova* ponit. *Vocem* ipsi claram tribuit Aristoteles. Perpetuo fere nunc in hanc nunc in illam partem volitat. Toto anno eandem patriam incolit. Arborum ramis fringillaginis instar sese annectit, & Picorum more arbores perreptat. Sagax ipsi in vitæ officiis *ingenium* Aristoteles adscripsit.

Arist. H. A. lib. 9. cap. 17.

CAPUT IV.

De Merope.

MEropis nomen Albertus Pico viridi, Niphus Grallo suo, alii Paro majori, sed male imposuere. Convenit illi aviculæ, cujus vox multiplicem partitionem capit, ideo à μερισμῷ ὀπὸς dicta est; quæque Cretensibus μελισσοφάγος, seu Apiaster, Rasi Alkenius, vel Alkerius; Alberto Muscipula, aliis Riparia, Parra, & Gangrena teste Kiranidis interprete dicitur. Magnitudine sturnum superat, Merulis par est. Aristoteles hoc tantum de illa habet. Pennas ejus inferiores pallidas esse, superiores cæruleas, ut Halcyonis, postremas pinnulas rubras. Plinius Aristotelem secutus, pallido intus colore pennarum, superne Cyaneo, priori subrutilo esse dixit. Aldrovandus & maris & fœminæ descriptionem tradit. Mari rostrum est longum, durum, ad instar falcis messoriæ arcuatum, & quasi triangulum. Iris ita rubescit, ut aliam omnem rubedinem superet. *Fœminæ* color ubicunque minus intensus. Tergus quodammodo virescens. Linguam habet sublongam & gracilem: oris rictum tam amplum, referente Alberto, ut multas muscas in os ejus humoris insidentes capiat. Vesiculam fellis amplam humore viridi smaragdi instar refertam.

Prob. in lib. 4. Georg. Bellon. lib. de Avibus c. 27. Arist. H. A. l. 9. cap. 13. *Descriptio.* Plin. H. N. lib. c.

In Creta insula tam vulgaris est, ut nusquam non in ea conspiciatur: reperitur & in Italia. Græcis per continentem, incognitam scribit Bellonius. *Locus.*

Victitat apibus; ideo Virgilius Meropis nidum prope alvearia prohibet, & cicadis. Sed nec lamsanæ caucalidis, & raparum seminibus, vel tritico abstinet. *Nidificat* in cavernis, interdum ad sex pedem altitudinem, interdum ad quatuor cubitos, defossis. Et sex aut septem pullos parit.

Victus. Arist. H. A. l. 9. c. 40. Georg. lib. 8. Arist. H. A. l. 8. cap. 1. Plin. H. N. l. 10. cap. 33.

Volat gregatim, circa montes qui thymum ferunt frequenter; & cum reliquæ aves quasi sursum ad oculos versus volitent, illi retrorsum caudam versum eum exercet.

Arist. H. A. l. 9. c. 13. *Volatus.*

Vocem instar hominis quodammodo edit, qui ore in rotundum clauso sonet grul grurù, urubul, & longe auditur. *Ingenium* & *Mores* si spectes, migratoria est. Pullos ne facile capiantur de loco ad locum transfert, & author est Aristoteles esse qui confirment, Meropes parentibus senescentibus vicem reddere; imo eosdem quam primum facultas datur, liberorum opera ali. *Vox.*

Usus ejus in *Medicina* aliquis. Fel si cum gallis & oleo omphacino misceatur, firmam capillis nigredinem inducit. Frixa in oleo manus ab apum punctionibus immunes reddit, si credere fas est. Est & alius *Merops* quem Germani Hirundinem marinam vocant. Et superiore paulo longior, & crassior. Rostrum habet nigrum, longum, acutum, & proprius ad falcem messoriam, quam in illa accedens. A rostro maculam nigram, quæ per oculos retro ad colli initium usque defertur. Alarum pennæ, variis coloribus insigniuntur. Primæ cæruleæ sunt. Secundæ ex cæruleo & flavo mixtæ. Tertiæ omnino flavæ, remiges nigræ & in extremitatibus rubræ. *Usus.*

CAPUT V.

De Regulo.

REgulus, Græcis Trochilus, Orchilus, Tyrannus, σαλπιγκτὴς, βασιλίσκος, ὀρχίλος τρίκκος, κόρυδαλος, βασιλισκὸν, & Tettigon, in Creta inprimis, aliis Rex Senator, Parra, Bitricus, & Acalanthis dicitur, quæ omnia nomina Passeri Troglodyti communiter tribuuntur. Aristoteles ipsi corpus non amplius tribuit quam Locustæ, & cristam è pluma elatiuscula rutilam. Quem Aldrovandus describit, à capite ad extremitatem caudæ mensuratus, vix palmum ex superabat. *Cristam* in fronte erectam colore fere aureo gerebat, quæ in mortuis non conspicitur. Caput, collum, dorsum, & mediæ

Arist. H. A. l. 8. c. 3.

mediæ alæ ex viridi lutefcebant. Remiges nigricabant, & ad latera flavefcebant. Prope earum exortum notabilis vifebatur macula. Guttur & pectus ex albo flavefcebant, venter candicabat. *Fœmellæ* pallidioribus capitis funt confpicuæ. Minores etjam ipfis crifta pennulæ, quarum caput linea craffa fatis velut corona eleganter ambit. In alis duas habent albas maculas, parvam unam, longam alteram, cum mas hanc folam habeat.

Locus. Hyeme *degunt* in urbibus & foraminibus, reliquo tempore in fylvis, inter frutecta & juniperos.

Victus. Arift. H. A. lib. 8. cap. 3. *Vefcuntur* vermiculis, quorum nomine mufcæ, formicæ, coffi, & fimilia infecta intelliguntur. Mufcis adeo ingurgitari quidam dicunt, ut aliquando de vita periclitentur.

Generatio. Bis anno *pariunt* & *ova* feptem aut fex piforum ponunt magnitudine. *Volant* folitariæ; & aliqui poft migratices recedunt.

Vox. Vox ipforum zinzulare, ut Authori Philomelæ placet. Magni & ficci in hyeme frigoris tempore, præcipue cantant. Parvitatem corporis ingenii folertiæ in ipfis natura penfavit. Aufu enim magno contra Aquilam pugnare conantur. Cum fe proxime quafi manu capiendas obtulerint, caffo hominis conatu profugiunt. Multi uno fpecu in hyeme conduntur, ut parvus in tam minimis corporibus calor, focietate augeatur. Cum in veruculo igni apponuntur, tametfi nemo vertat, tamen per fe convertuntur: fcilicet, ubi ea pars, quæ igni obverfa fuit, affata eft; altera, quæ non eft affata, quia gravior, defcendit. Motu infolito & cantu quamvis fuavi geftientes, quia ariduli vaporofum aërem plaufibiliter excipiunt, & adventantem humiditatem, qua refocillentur implorant, pluvias affuturas denotant. Eædem ingruunt, Arato tefte, fi cava terræ fubierint. Unde floricomis hymenæis infeftos dixit Avienus, quia ifti fereno cœlo gaudent. (Arift. H. A. l. 9. cap. 11.) (Aratus in Phænom.)

Datur & alius Regulus non Cristatus, qui quandoque in agro Bononienfi capitur. Similis hic, criftam fi excipias, fuperiori Regulo. Roftrum ei gracile, oblongiufculum, faturrimo atro colore refplendens, interna capacitate, & utraque mandibula, unà cum linguis rubicundis. Vertex, collum, Dorfum colore bætico ad flavum nonnihil vergente. Oculi nigrefcentes, quos plumæ cinereæ ambiunt. Alæ & cauda exteriori fuperna fuperficie ex fufco ad fpadiceum vergunt. Pectus, alæ internæ ac fupremæ, caudæque inferioris initium funt flava. Poftici digiti unguiculus omnium eft maximus; digitus à medio anticorum magnitudine fecundus, duo cæteri antici minores & æquales inter fe funt. Mafcula alba, quam criftatus habet, in hoc non confpicitur.

CAPUT VI.

De Paffere Troglodyte, & Afilo ave.

PAffer Troglodytes, quem Ætius σκνιπτίδα vocat, etfi multo minor Regulo, quod hic pluribus pennis veftiatur, appareat: duplo tamen plus carnis poffidet. *Roftrum* habet longiufculum, acutum, fuperne fufcum, inferne albidum; *lingulam* admodum exilem, bifidam, continens. Ventrem, collum, ac dorfum ex fufco ad fpadiceum inclinante veftitum. Pectus cinereum; Caudam femper fubrectam & albo colore interpunctam. *Victitat* vermiculis. *Nidum* fæpius in fylvis, aliquando in pofticis ædibus, & ftabulis ftramine tectis, juxta parietes domuum, & fepes, ex mufco foris, ex plumis intus conftruit. Ovi is erecti, & in altero fuo fine confiftentis formam habet; in medio latere oftiolum. Per hoc ingreditur, & egreditur. Bis anno parit, & *ova* novem, uno tempore deponit. *Volat* folus, nonnunquam gregatim, femper breviter; & quoties aliam fui generis offendit, eam aggreditur. Mira ipfi *Cantus* inprimis fi cicuratur, (cicuratur difficulter) fuavitas; quem Majo præfertim, fæpe hyeme exercet. In fefto trium Regum, cum omnibus, quos eo anno educavit pullis cantillare Galli fabulantur. Cinis in pulverem exufti, & ex vino bibiti, calculofis opitulatur. Cerebellum in Diafatyrion recipitur.

Quem Bellonius pro *Paffere Troglodyte* quemque Galli Favette ronfe à colore fulvo vocant, ponit; Ruticillæ admodum eft fimilis, paulo vero minor, corpore oblongiufculo, roftro gracili & oblongiufculo. *Mas* magis quam fœmina rubet. Vix plus carnis obtinet, quam digiti extremum. Vnus tantum in eo color, qualis in Lufciniæ cauda. Hyeme non videtur. Nidulatur, fæpe inter dumos hortorum, & in ramis cicutæ; aliquando retro parietis in urbibus & pagis. *Nidum* ingeniofe intus ex fetis equinis conftruit. Quinque plærumque *ova* edit, eaque cinerei coloris, nigro maculati. (Bellonius l. 7. de Avibus cap. 4.)

Asilus feu οἶστρος inter aviculas vermivoras ab Ariftotele numeratur; quanquam hoc nomen & infecto volatili, quod Equos infeftat, tribuatur. Si ea eft, quam Bellonius ob parvitatem Philofopho ita vocari fcribit, & depingit; habet criftam capitis flavam, roftrum nigrefcens, fed in his extremitatibus aliquando luteum, longiufculum, & debile: Caudam, tergus, alarum plicas & extremitates, lutea: crura, pedes, & ungues nigra. *Degit* in umbrofis nemorum locis. *Victitat* beftiolis vivis, & grana averfatur. Semper *canit*.

CA-

CAPUT VII.

De Hirundinibus in genere.

HIrundo, ſeu à voce ſua, ut Varro credit; ſeu ab hærendo, quod tectis ædium, vel trabibus, ubi nidificat, adhæreat, dicta, à Græcis χελιδὼν, χελιδὼ; κοτίλλης, κεκρόπις, κωτίλλος, ἀττικόρα, ἀδωνὶς, κρίξ, & ὀλολυγὼν vocatur. Vagam volucrem Ovidius, Daulidem avem Plutarchus, Biſtonis alitem Seneca, Pandione natam alii dixere. *De Generibus* Hirundinum non conveniunt authores. Ariſtoteles, *Domeſticas*, *Apodes*, & *Falcuas* agnoſcit. Plinius, *Domeſticas*, *Ruſticas*, *Apodes*, & *Riparias*. Geſnerus, *Domeſticas*, *Sylveſtres* & *Riparias*. Scaliger, *vulgares nigras*, *Subfulvas*, ſimili forma in ripis nidificantes. Quater illis grandiores, toto corpore atras, fœdiſſima facie, cruribus breviſſimis, craſſiſſimis, hirtis; & *Buteonis* magnitudine, ſed facie nullo modo ab his diſſimili. Dantur & albæ, ſeu quod præ nimio frigore albeſcant; ſeu quod caneſcant ante tempus, ut alia quædam animalia, ſeu quod artificio tales evadant. Si quis albas, inquit Aldrovandus, deſideret, ova earum dum cubant, oliva illinat.

Pli. H. A. Pli. H. N. l. 10. c. 33. Geſner. in Ornit. Scalig. Ex. 228

Ariſt. H. A. l. 3. c. 12. Ariſt. l. de coloribus. Aldrov. Ornith. l. 17. c. 6.

Deſcriptio.

Deſcriptione longa opus non eſt. Formæ eſt gratæ; nigredinis decentiſſimæ, modicæ carnis, plumarum multarum. Albedo totum cingit ventrem; hinc ποικίλη Ariſtophani. Color cæruleus, ad latera per caput alaſque refulget, unde Cyanea. Simonidi. Rubedo ſub gutture potiſſimum & pectore emicat. Unde Ovidius.

——— *Neque adhuc de pectore cædis*
Exceſſere notæ, ſignataque ſanguine pluma eſt.

Plin. H. N. l. 12 c. 37. Ælian. H. A. l. 2. c. 3. Ælian. H. A. l. 17. c. 2. Ariſt. H. A. l. 2. c. ult.

Oculi eruti renaſcuntur, ſeu quod pulorum acu puncti viſum recipiant, quod Ælianus de alba in Samo naſcente ab Ariſtotele proditum ait; ſeu quod laceratis eorum oculis, alii ſubnaſcantur, ut nonnulli prodidere. *Cauda* eſt bifurcata, & longa. *Pedes* breves nigri & debiles. *Interna* ſi ſpectentur, *fel* alii ventri, aliis inteſtino adhæret. *Ventriculus* ipſis longior. In diſſectis pullorum qui primo partu excluſi ſunt, ventriculis luna creſcente, lapilli, chelidonii dicti, magicis narrati artibus reperiuntur. De colore non conſtat. Nigrum & album Trallianus, candidum & rubenti colore Plinius, varium & parvum Dioſcorides, prodidere. Aldrovandus, unum intus albicantem, extra melinum, alterum ſubrubentem habuit.

Trallianus l. 1. c. 15. Plin. H. N. l. 11. c. 17. Dioſcor. l. 2. c. 49.

Locus. Plin. H. N. l. 10. c. 24.

In nulla non regione inveniuntur. A Thebarum duntaxat, quod urbs illa ſæpius capta ſit, & Biziæ in Thracia, propter Therei ſcelera, abhorrent. In Ægypto perennant, noſtræ hyeme menſe Septembre ſeu Octobre vel conduntur, vel in vicina tepidiora loca abeunt. Inventæ multæ in apricis montium receſſibus nudæ atque deplumes. In quadam Germaniæ ſuperioris ſylva, inciſa quercus putrida, plena Hirundinibus inventa eſt. In Septentrionalibus locis inter canas deſcenſuræ, ſeſe colligunt; & ſæpiſſime in modum conglomeratæ maſſæ, à piſcatoribus extrahuntur, & in æſtuaria deportatæ, caloris acceſſu reſolutæ, volare incipiunt; ſed exiguo tempore durant. Redeunt ſub veris initium: ideo à Rhodiis ſub hyemis finem invitantur. Et Calpurnius illis viſis oves ab hybernis ſtabulis educi jubet. Eaſdem redire indicio obſervatum. Migraturæ cum rubro filo pedi alligato dimiſſæ ſunt, idem retulere reduces.

Ariſt. H. A. l. 8. c. 16.

Voſſius de Idolol. l. 3. c. 82.

Victus. Plut. l. 8. Sap. q. 7. Ariſt. H. A. l. 9. c. 40. Ariſt. H. A. l. 8. c. 3.

Victitant inſectis, ut cicadis, ideo eas in ædibus haberi vetabat Pythagoras; apibus, unde nidos earum alveis propinquos tolli, Ariſtoteles jubet; muſcis, culicibus, papilionibus, & aliis. Carne veſci, credidit Ariſtoteles, an granis dubitatur.

Generatio. Æl. H. A. l. 2. c. 3. Ariſt. H. A. lib. 6. cap. 5.

De artificioſa *Nidorum* ſtructura, in ſequentibus dicemus. Quantum ad *coitum* cum cæteræ aves in eo à maribus conſcendantur, Hirundines; contrario quam aliæ modo miſcentur, averſæ nempe. Bis anno, quinque, ſemel ova, magnitudine olivæ, ferrugineis maculis conſperſa pariunt, nec plura utero gerunt. Primi partus, injuria frigoris (prima namque parit) corrumpuntur; poſteriore pullos, ſed cœcos proferunt. *Fœtus educatio* ſumma peragitur à mare & fœmina æquitate. Alterant cibum, & à primo natu, finitur in ultimo. Nil amplius, qui accepto cibo locum mutavit, accipit, donec in priſtinum redierit. Heſiodus citante Æliano, dimidium tantummodo ſomnum perficere ait.

Pli. H. N. l. 10 c. 33. Æl. H. A. l. 3. c. 25. Oppian. in Cyneg.

Vox.

Vox ipſarum perfritinnire, thrinſare vel drinzare, zinzilulare, minurizare, à latinis; per ψιθυρίζειν, τιτυβίζειν, & τιτύζειν à Græcis, exprimitur. Canunt ſtantes; aliquando in volatu clamant breve & abruptum quiddam. Mane & tempore coitus magis ſtrepunt.

Pli. H. N. l. 10. c. 33.

Rariſſime propter pedum debilitatem & brevitatem *incedunt*. Volucrum vero ſolis, flexuoſi volatus, velox celeritas, quibus ex cauſis neque rapinæ cæterarum avium obnoxiæ ſunt.

Ingenium. Oppian. Halieut. l. 5. Plin. H. N. l. 10. c. 33.

Ingenium & in eo qui quidem quod cicurari nequeant pullis Chelidonia amplicata, viſum reſtituant, blattas ovis infeſtas apio fugent, & poſtquam pullos à ſerpente laniatos animadverterint, circa ejus maxillas ſe tamdiu, donec conficiantur, volvant; teſtantur; ſed in Nidorum ſtructura maxime. Hos luto conſtruunt, ſtramento

mento roborant. Si quando inopia eſt luti, madefactis multa aqua pennis, pulverem ſpargunt. Ipſum vero nidum mollibus plumis floccisque conſternunt, tepe faciendis ovis, ſimul ne durus ſit infantibus pullis.

Præſagium. Putantur pluvais *præſagire*, cum circa lacus ita proxime volitant, ut etiam ventre contingant; vel hac & illac volantes parietibus ſubinde hærent; vel uſque adeo humiles feruntur, ut pedibus humum verrere videantur; ſeu quod tum muſcas & alia animalia venentur; ſeu quod commotam ſurſum auram perhorreſcentes deorſum pavitent.

Affectus. Quantum ad *Sympathiam* vel *Antipathiam*, vix aliquos videntur, vel amicos vel hoſtes habere. Cum paſſeribus tamen, qui initio veris earum præoccupare nidos conantur, pugnant, & obſervatum Coloniæ; Hirundinem cum Paſſerem ejicere non poſſet, ſtridore ſuo multas convocaſſe. Hæ cum impetu advolantes, luto, quod ore ſingulæ gerebant, nidi foramen obſtruxere. Paſſer incluſus ſuffocatus eſt.

Uſus. *Uſus* ipſarum pullorum inprimis ſylveſtrium *in Medicina* maximus. Cor cum melle devoratum, quartanas pellit. Lapilli, croceo linteo involuti, linoque ad collum ſuſpenſi, eaſdem tollunt. Caput matutino paſcenti præciſum, & luna plena lineo panno adalligatum; capitis medetur doloribus. Idem lapilli ſi manu ſinguli teneantur, faciunt, ſi Marcello credimus. Aqua hirundinum deſtillata Epilepticos ſublevat. Lapilli ad brachia alligati, ſi Sexto credimus, eoſdem ſanant. Nec male fimus cum aceto & caſtoreo à quibuſdam iiſdem exhibetur. Stercus cum felle taurino inunctum capillos denigrat. Fel & ſanguis mire caliginibus proſunt. Idem, ſi tepidò applicetur, oculum ictu læſum reſtituit. Celebris nidorum in angina uſus, ſed & crematarum cinis eandem diſcutit.

CAPUT VIII.

De Hirundinibus in ſpecie.

ARTICULUS I.

De Hirundine Agreſti, & Riparia.

Plin. H. N. l. 10. cap. 33. Hirundo *agreſtis*, quam Plinius *Ruſticam* vocat, in capite, collo & dorſo, hirundinis domeſticæ eſt colore. Sub roſtro, gutture, & toto ventre ad caudam uſque candicat. Pedes habet pennis obſitos. Sed & maculam prope caudam albam tantæ magnitudinis, ut dum volat, nihil in ea nigredinis, caudæ extremitates, caput, alas, & dorſum ſi excipias, appareat. His notis à domeſtica diſtinguitur. Caudam quidem etiam bifurcatam habet; ſed longiſſimis illis, quæ in domeſtica viſuntur, diſtituitur. Raræ ſunt in domibus. Diverſos figura, ſed eadem materia confingunt nidos. *Idem ibid.* Totos ſupinos, faucibus porrectis in anguſtum, utero capaci; mirum qua peritia, & occultandis habiles pullis, & ſubſternendis molles. In Ægypti Heracleotico oſtio molem continuatione nidorum evaganti Nilo inexpugnabilem opponunt; ſtadii fere unius ſpacio; quod humano opere perfici non poſſet. In eadem juxta oppidum Coptom inſula eſt ſacra Iſidi, quam ne laceret amnis idem, muniunt opere, incipientibus diebus vernis palea & ſtramento, roſtrum ejus firmantes, continuatis per triduum noctibus, tanto labore, ut multas in opere emori conſtet. Ea militia illis cum anno redit ſemper.

RIPARIA Marcello Empirico Ripariola, Gazæ Falcula, Græcis Drepanis dicitur. Fœmina prone præter pectus candicat, ſupine fuſca eſt: mas vero magis nigricat, collo toto, præterquam ſub roſtro, ubi macula eſt, luteſcens. Hoc tantum cum Hirundinibus omnibus commune habet, quod pedibus ſit curtis, multum volet, & inſecta in volatu capiat. *Nidos* non faciunt. Ripas excavant, atque ita internidificant. Aldrovandus illatis tantum plumis & ſtramentis nidulari audivit. Æſtate tantum apparent, menſe Auguſto cum Sol eſt in Leone, & cum imber inceſſit. Eo tempore pariunt, cumque pulli convaluerint, moriuntur. Plinius, migrare multis diebus antequam futurum eſt, ut amnis auctus attingat ejus nidum, author eſt. Huc refer Hirundinem MARINAM aucupibus Italis dictam, quæ corpore eſt major, pedibus longioribus, ventre toto ad pectus uſque candicante, capite, alis, & dorſo fuſceſcentibus. Roſtro robuſto, nigro; Rictu maximo eoque coccineo. Cauda bifurcata, pedibus aterrimis. A roſtro per oculos ad pectus fere uſque notabilis linea atra defertur, & velut torquem prope pectus conſtituit.

NB. *De Hirundine exocica vide Mantiſſam.* Num. 11.

ARTICULUS II.

De Apode.

Apos, aliis κύψελος, nonnullis *Hirundo marina* vocatur. Eſt toto corpore plumis egregie munita, unius coloris, qualis in murium pilis, conſpicitur. Caput habet ſupra admodum latum; collum breviſſimum, rictum adeo amplum, ut integros ſcarabeos deglutiat *, roſtrum exiguum, nigrum, alas longas, caudam bifurcatam, crura breviſcula, ad digitos uſque pennis obſita, ad repenDum potius quam inſiſtendum facta. Digitos utrinque binos,

binos, ut in Picis Martiis, unguibus acutis armatos, quibus quod rapuit adeo constringit, ut id perfodiat.

Victitat insectis per aëra volantibus, eaque nisi volans capit & edit. *Oculorum* vero acie ita valet, ut permille passus muscam Plin. H. N. l. 10. cap. 39. observet, & subito insequatur. *Volant* plurimum, & gregatim, arcus tensi figura; sæpe alas non movendo. Hæ sunt quæ toto mari cernuntur, nec unquam tam longo naves tamque continuo cursu recedunt à terra, ut non circumvolitent eas Apodes. Cætera genera residente, & insistunt: his quies nisi in nido nulla, aut pendent aut jacent. Nidificant in foraminibus turrium. Visæ & in speculis & abruptis fluminum littoribus. Fœtus earum Bononiæ magno væneunt.

CAPUT IX.

De Upupa.

UPupam avem, quæ Græcis communiter ἔποψ, Orus Cucupham, alii σιήτην, ἀλεκτρυόνα, γέλασον, κυκύφαν, Phylincopteron, A- Pausan. V. G. griopetinon, & ἀγριοκόκορον appellant. Magnitudine paululum Coturnicem excedit. Color in ea cinereus albus & nigricans, quem mutat autumno inprimis. Unde apud Æschylum δύο μορφῆς φάνειν dicitur. *Rostrum* ei nigrum, rotundiusculum, falcatum, pa- Plin. H. N. l. 10. cap. 24. rumper à lateribus depressum. *Capiti* plicatilem cristam, τριλοφίαν Græci dicunt, ex viginti sex plumis constantem, dedit natura, quæ per medium caput à rostro residet, & per capitis longitudinem pro avis arbitrio, surrigitur & contrahitur. Hinc μακρεσίκρανος, & κορυθαίολος poëtis cogno- Aldrov. Ornith. lib. 17. cap. 11. minatur. Fit id beneficio musculi, qui inter vercicem capitis & rostri initium in quodam cavo locatus, totus continuus, à verticis extremo, & frontis carnosiore initio nascitur, & utrinque supra nares, infima parte carnosior, & rubicundus, extima & suprema, cui cristæ plumulæ profunde implantantur, membranosus magis, ac cutaneus, desinit. *Lingua* ipsi parva, trigona, initio lata, extremo, instar æqualium laterum trianguli acuta, in profundo latitat. *Aspera arteria* initio divaricationum, quibus in pulmones utrosque finitur, duo velut oscula, extrinsecus laryngis vicem supplentia exhibet, quibus pellicula tenuissima prætenditur. Annuli semicirculares in utrumque latus terminati, nequaquam interna parte coëunt, sed tota interior facies hiat, subtilissima membrana obtenta tantummodo cooperta, quæ aëre & spiritu & copioso, vocis efformandæ edendæ gratia, concepto, *Locus.* Arist. H. A. l. 9. cap. 11. in amplum distendi potest.

Montes & sylvas *incolere* Aristoteles testatur. In sepulchris, & humano stercore commorari Isidorus. Rarius arboribus insidere, sæpius in terra, maxime ubi immundicies est, experientia. Plurimo anni tempore, in montium angustiis, & arborum cavis locis latitat. Ideo verno tempore deplumis solet conspici.

Vescitur myrti baccis, vermibus, formicis, *Victus.* muscis. Vvis sæpe tam immodice, ut ebria *Generatio.* evadat. De *Nido* non convenit inter Authores, nec sibi constat Aristoteles. Gesnerus sub stipitibus arborum. Olaus M. in Olaus M. l. 29. c. 21. H. A. l. 9. c. 15. Ælian. l. 6. de Animal. cap. 1. paludum tuberibus nidificari tradit. Hic modo nidum luti vice stercore humano, seu ut intolerabili odoris fœditate homines ab eodem fuget; seu ne venenata ad eundem animalia accedunt, circumlinire; modo, stipites arborum subire, & sine ullo instrumento in cavis parere, scribit. Terna *ova* Perdicum similia, sed minora, duriora, aspectu deformiora, & odoratu graviora, parit. Anglicus lib. 119. cap. 116.

Lente admodum *volat.* *Volatus.*

Vox ipsi per æstatem alia, alia per hye- *Vox.* men, si Alberto credendum; si Polluci Pollux. l. 5. c. 13. ποπίζει semper, si poëtis, πȣ̃ πȣ̃ semper clamitat. Si gemit, pluviam indicat. Si clamat, vulpem in vepretis hærere innuit. Si ante vitium tempus canit, insignem vini copiam prænunciat.

Ingenio non destitui certum, si ex uva- *Ingenium.* rum esu ebria adiantum herbam ori inferere; & circumambulando sibi mederi, gramen adversus βασκανίαν edere; clausum nidum, herba quadam, prodente Æliano Ælian. de Anima. lib. l. 3. c. 26. aperire, verum est. Senescentes, inter pullos jam adultos plumas deponunt, & visum amittunt. Ab iisdem, donec vires recuperent, pascuntur. Visus admota herba, restituitur.

Invenit & in *Medicina usum.* Cor in late- *Usus.* ris doloribus laudatur. Mira in somniis videbis, si sanguine tempora illeveris. Lingua obliviosо suspensa prodest. Pennarum suffitus vermes expellit. Corium capiti impositum dolorem sedat. Ala dextra cum dente hominis ad caput dormientis suspensa, non expergisci, donec auferatur, fabulam esse credo.

CAPUT X.

De Paris in genere, & in specie.

PArus, Ægithalus, Parix, & Parula dicitur. Tria ejus *Genera* agnoscit Aristoteles; plura adjiciunt alii. Omnibus juxta oculos maculæ albæ sunt. Vnguibus etiam omnes reptare, & facile, ubi volant, adhærere possunt, ita ut nucem è filo illis suspensam adhærescentes comedant.

Semper fere in arboribus *degunt*; raro *Locus.* terram petunt. Ad Belgas & Anglos quotannis sub initium Octobris accedunt.

Vescuntur muribus, cute tantum detracta. *Victus & Vox.*

 Ob-

Objectis, vermibus, apibus, nucibus, cannabino semine, quod dum rostro perforant, sonum fabri malleum in asserem adigentis excitant. Sebum eis exhibetur, ut lentore fauces demulceantur, & suavius canant.

Generatio. *Nidificant* in cavis arborum quidam, nonnullæ nidos de arborum ramis miro artificio suspendunt. *Ova* plurima edere scripsit Aristoteles. Gregatim & impetuose volant. Tinnire per noctem author Philomelæ scribit. Veniunt apud Helvetios in cibum, & regium morbum, patientis aspectu in se, si nonnullis credimus, recipiunt. Arist. H. A. l. 9. c. 15.

Species Parorum sunt, *Major*, *Palustris*, *Sylvaticus*, *Ater*, *Cæruleus*, *Caudatus*, *& Cristatus*.

Aldrov. l. 17. Ornithol. c. 13. *PARUS major* Aristoteli αἰγίθαλος σπιζίτης, Turnero & Longolio Parus Carbonarius, Gazæ Fringillago vocatur. Coloribus quinque viridi, luteo, albo, nigro, & cæruleo elegantissime variat. *Caput* integit vitta, præ intenso nigrore instar corvi resplendens. Tempora & oculorum ambitus albent. *Lingua* extrema in duas partes fissa est, quarum utraque denuo in exigua quasi capillamenta subdividitur. *Cauda* est bifida, partim cinerea, partim nigra, cujus extremæ utrinque pennæ duæ, exteriori parte candent. Propter cantus suavitatem alitur, eumque per totum continuat. Pulverizatus colicos & nephriticos cruciatus tollit.

PARUS INDICUS tribus potissimum coloribus, oculos si excipias, cæruleo, albo, & nigro, constabat. Guttur, pectus, & totus venter candibat. Vertex capitis & collum coloris erant cærulei diluti; Pedes nigerrimi.

PARUS PALUSTRIS in agro Bononiensi Paronzino, Bellonio, quartum Pari genus, Turnero Schæniclos Aristotelis dicitur. Capite est prorsus nigro, ut à Gesnero describitur; pectore & ventre albicat. Dorso & cauda frigescit, crura sunt rosea.

SYLVATICUS macula per medium verticem rubente est conspicuus, partibus utrinque nigris, crusculis fuscis, alis nigricantibus, reliquo corpore viridis, ventre dilutius.

ATER qui & *Carbonaribus*, albam maculam infra oculos habet, aliam in occipitio, caput nigrum, ventrem luteum, crura fusca.

CÆRULEUS ab Aristoteles tertio loco, & absque nomine peculiari positus, quod solus cæruleo capite sit insignis, ita dicitur.

CAUDATUS Aristoteli ὀρεινός, Bellonio Monticola, aliis, sed male ἀνώνυμος vocatur. Niger est, parte prona, albus supina, in mediis alis rubet, circa imum ventrem dilutius. Vertex ei albus, rostrum fuscum, cauda bifurcata, & tantæ longitudinis, ut retro per tergus super caput posita, hoc longitudine sua vincat. In fœmina omnia sunt pallidiora, & color tergoris in mare castaneus, in hac ferme fuscescit. *Incolit* montes & sylvas, & raro, nisi frigido tempore invenitur. *Vescitur* vermibus, araneis, & similibus animalculis. Sed & arborum germina principio veris amputat. Nidum struit inter frutices, duos fere palmos cum dimidio longum, ex musco & araneorum filis compositum, aditu semper angusto. Arist. H. A. l. 7. c. 23. Bellon. l. 7. c. 25.

Species quæ *Mourier* Gallis audit, rotundum aditu gemino ad arboris alicujus truncum suspendit, & multa ova parit. Visus ex lanugine illa, quæ in salice vetusta & populo, extra ex lino aut cannabe extructus. Quem Aldrovandus à Presbytero quodam Coloniensi descriptum exhibet, avicula est Wyntepfker, quasi vini promum Colonienses dicunt.

Volant Pari caudati invicem, & modo hanc, modo illam petunt arborem. *Vox* ipsis non ita incondita; altum vero veris inprimis tempore clamant. *CRISTATO* magnitudo est Paro majore minor, montano par. Caput cum paucis punctis albis nigrum, crista retro extensa, corpus pronum fuscum, pectus album, crura cinerea. Degit circa abietes & Juniperos.

CAPUT XI.

De Motacillis, & Muscicapis.

Motacilla, Hesychio κίλλουρος & σεισοπυγίς, à motitatione caudæ dicta, à quibusdam cauda tremula vocatur. Commune omnibus muscis vesci; & circa aquas & pecora, ideo versari: combustarum pulverem contra lapidem vesicæ vehementer laudari Faventinus & Massa reliquere. Species ipsarum sunt *Alba* & *Flava*, ad quas *Spipolæ*, Spardæ, & aliæ *Muscicapæ* referri possunt. Aldrov. Ornith. l. 18. c. 22.

ALBA, quæ & communis Gazæ Albicula, Bellonio Aristotelis Cnipologus, sed forte male, avicula est oblonga, vertice, collo superiore & pectore nigris, dorso cinereo, rostro longiusculo, tenui, nigro, gula candida, ventre toto candido. Fœmella vertice est cinereo, gula lutescente, cætera mari similis. Versatur circa equas: sæpe & aratrum vermium causa sequitur.

FLAVA duplex est. *Alteri* caput proportione parvum, fuscum: rostrum longiusculum, nigricans. Cranium mollissimum, alæ breves, venter cum paucissimo luteo albicans, qui color initio caudæ inferius intensior est. Pennæ in alis nigricantes, in medio per transversum albidæ, extremæ totæ nigræ, cauda bifurcata, reliquo corpore longior. Ab Accipitre persequente si evaserit, egregie cantare dicitur.

Alteri

Alteri rostrum gracile, atrum, in extremo parum recurvum, flavedo à gula ad podicem usque præcedente intensior. Caput & dorsum ferruginei ferme coloris, mentum albicante macula velut barba cana vestitum.

Ornith. l. 18. cap. 26, 27. SPIPOLARUM, ut aucupes Bononienses appellant, tres describit Aldrovandus species. *Una* habebat caput leucophæum, albam sub mento maculam, pectus rubicundum. Dorsum cinereum, ventrem ex rubicundo & albo varium. *Altera* pectus maculis fuscis deorsum descendentibus interstinctum, ventrem albescentem, maculam retro ad oculos majusculam ad ferrugineum accedentem. *Tertia* cui & Boarinæ nomen, tota erat ex albo lutescens, rostro & pedibus fuscescentibus.

STOPAROLAS idem exhibet binas; unam pectore & ventre fere candido; Capite, quod maculis nigris in vertice, conspergitur, collo, tergore, cauda subfuscis: *alteram* rostro oblongo, recto, supra tamen parumper *declivi*, superius nigro, inferius corneo: collo, pectore, & ventre pallidis, oculis exiguis.

Ornith. lib. 18. cap. 28. MUSCICAPARUM, quæ forte Oppiano, quod circa boves volitent βουδύται, plures exponuntur ab eodem species; ex quibus illa quam Pigliamosche aucupibus Italis vocari scribit, in collo maculam albam velut torquem habet, in medio alarum aliam: *Altera*, Magnanima quasi munus fabri obiens dicitur, forte quod rostro sonorè tundat, Muscas capit. *Tertia* quæ Gesnero Glarea, cruribus roseis, & ante hyemem avolat. *Quarta quam* Germani **Todtenvogel** vocant, forte quod imminente pestilentia sint frequentiores, solitaria est, & per arbores irrequieta volitat. *Quinta* Gallis Moucherolle dicta, quæ passeri adeo similis est, ut non nisi moribus dum vivit; & rostro cum mortua est, ab eo distinguatur. In sylvis & dumetis latitat; & crura habet rosacea. Quidam Linariis eas comparant. Gesnerus eandem cum sua Prunella esse conjicit.

CAPUT XII.

De Rubetra, Rubecula, Pyrrhula, & Phœnicuro.

Arist. H. A. l. 8. c. 3. Scalig. ad H. A. l. 8. QUæ Aristoteli Græce βατὶς, illam Gaza Latine RUBETRAM, Scaliger Rubicolam transtulit. Non convenit de ea inter Authores. Niphus Italorum Baradam esse opinatur. Germani quidam Turdorum minimum genus quod rubi fructu victitat: Longolius Linariam seu Miliariam; Turnerus Anglorum Morettetteram, aut Stonchatteram; Bellonius Gallorum Traquetum, quod continuo alas motitet. Si hunc sequimur, fringilla paulo minor est. Capite supremo nigricat, unde Melanocephalos Cretensibus dicitur. *Collum* & dorsum habet cinerea. *Mas* à fœmina discrepat, quoniam ventre candicat, dorso, capite, & collo albicat, gerit & albam per alas lineam. In Græcia, Creta & Gallia continuo, migratoria enim non est, visitur, & semper dumetorum cacuminibus insidet. Unde fortu ei apud Græcos nomen, nec ad pagos vel vicos propius accedit. Solitudine gaudet, & gregatim duntaxat, dum soboli intenta est, volare conspicitur. *Nidum* tanta struit industria, ut difficulter quo intret vel exeat invenias.

RUBECULA, quæ Græcis ἐρίθακος, ἐριθεύς, ἐρίθυλος, ἐριθία, & δάνδαλος, Gazæ etiam Sylvia, pectore est aurantio ad ferrugineum accedente, lingua bifida, cauda duodecim pennis instructa, quam sæpe motitat, postquam submiserit absque tremore statim erigit, & sic ejus pulli à Phœnicuri, seu Ruticillæ fœmina, & pullis, quibus ita similes sunt, ut vix ab oculatissimo dignosci possint, quæ simul atque caudam moverit non cessant, donec ter aut quater si mul moverint, dignoscuntur. Æstate cum prole ad desertissima quæque loca secedit, cum Ruticilla comparet. In fine Autumni perfectam in pectora rubedinem nacta, ad oppida & pagos confugit, quo tempore Ruticilla delitescit. Nunquam fere in eodem saltu nisi una reperitur; unde Phavorino ὄρνεος μονῆρος καὶ μονότροφον, & natum inde illud, una arbor non capit duos Erithacos. *Voce* homines imitari, prodidit Porphyrius. Si cava terræ subierit, pluviam prædicit. Merulam amore tanto prosequitur, ut noctu fere in proxima arbore prope eam quiescat. Dicitur & morbo comitiali esse obnoxia. Hesych. & Phavorin. Lex. Porphyr. l. 3. de abstin. ab animal.

PYRRHULA seu Rubicilla, Scaligero Byrriola passeris est magnitudine; gula, pectore & ventre, miniaceis seu purpureis (fœminæ pectus totum castaneo cinereo colore diluitur) rostro brevi ac lato, bituminis instar splendente, trigone ferme. Lingua pro corporis magnitudine latiore & crassiore, cujus pars extrema quæ palatum tangit, & sapores dijudicat carnea est & unda, reliquæ cornea pellicula obteguntur. Degit æstate in montibus & sylvis; sub hyemem ad plana descendit, & facillime capitur. Colorem per totum annum servat. *Vescitur* vermiculis; sed inprimis semine cannabino, & primis illis arborum mali præsertim & pyri gemmis, quæ ante folia & flores erumpunt. Sed & nucibus ac acinis rubentibus sambuci aquatici, & solani perpetui, delectatur. *Nidulatur* in sepibus & quatuor ova excludit. *Voce* fistulam imitatur etiam fœmina, & omnes cantus avium canendo & sibilando exprimit: forte & humanum sermonem. Aldrov. Ornith. l. 17. c. 31, 32. Scalig. ad lib. 8. Arist. H. A.

PHOE-

Arist. H. A. lib. 9. cap. 49. PHOENICURI seu Ruticillæ, quam Aristoteles & Plinius cum Erithaco confundunt, plura fortassis sunt *genera*. Turnerus enim caput scribit ei esse nigrum, Gesnerus macula alba insigne. Aldrovandus quatuor diversas observavit, binas iisdem ex Gesnero adjecit. Tota æstate nobiscum degit, hyeme advolat, aut se abscondit. *Vescitur* muscis, nucleis juglandium concisis, ovis formicarum & araneis. *Nidulatur* in arborum, murorum, & posticarum ædium, ubi hominum minor frequentia, cavis. Bina aut terna *ova* parit. Cuculi pullum, qui aliquando in ejus repertus fuit nido, alit. In sublimi aliquo ædificio, primo inprimis diluculo, idque veris tempore, *canit*. Hyeme & pullis exclusis silet. Inter incubandum prætereunte aliquo clamitat.

CAPUT XIII.

De Antho, Cannevarola Boniensium, Oenante, & Lusciniola.

ANTHI avis, quem Florum Gaza vertit, facit mentionem Aristoteles, eidemque fringillæ magnitudinem, pedes fissos, pulchrum colorem, domicilium circa aquas & pecudes; victum ex herbis Plin. H. N. l. 10. cap. 42. & 74. & vermiculis facilem, oculorum imbecillitatem, hinnitum equorum, quem herbæ pabulo, adventu ipsorum pulsa imitatur, ad hunc modum se ulciscens, odium cum Spino & Ægitho tantum, ut sanguinem eorum credant non coire, multisque ob id veneficiis infament, tribuit. Quænam illa hodie sit avis, non convenit inter scriptores. Bellonius illam quæ Gallis Bruant dicitur, esse credit, illamque fringilla esse majorem, mares fere lutescere, cauda flavescere, cruribus & pedibus nonnihil rubescere, circa altas & proceras arbores procul à pratis dissitas versari, plerumque canabino semine vesci, ad minimum quinque pullos excludere, dum volat strepitum Aldrov. lib. 17. cap. 33. edere, scribit. Aldrovandus, qui modo descriptam avem Chloridem esse putat, spipolam esse judicat, cum & pulchra sit, & omnia fere ea, quæ Antho Aristoteles adscribit, admittat. Circa amnes, inquit, & prata uliginosa degit, & si ab equis ibi pascentibus pellatur, aufugit quodam cum garritu, quo, hinnitum equi quodammodo imitari videtur. Gesnerus denique illam Aviculam quam circa Argentoratum Gaulammer vocant, Aristotelis Anthum esse conjicit.

CANNEVAROLA Bononiensium, quod in viridi crescenteque cannabe & niduletur, & degat sic dicta, Germanorum Grasmuscho; & Anglorum Titlingæ, si Aldrovando credimus, per omnia similis est. Lusciniam tam exacte corporis figura exprimit, ut nisi paulo esset minor, nec tam ruffesceret, prorsus eadem videretur. Tota parte prona, gula nempe, pectore, & ventre ex albo flavescit, supinè capite, collo, dorso, & alis ex luteo fuscescit. Rostrum habet lutescens longiusculum. Caput planum. Caudam breviusculam infra lutescentem, supra ad ferrugineum vergentem.

OENANTHE Aristoteli & Plinio memorata, Gazæ vitiflora seu vitifera, vel à colore simili uvis germinantibus; vel quod vini tempore appareat, vel quod uvis delectetur, ita dicitur. Abdit se sub caniculæ exortum, eadem occidente conspicitur. Vitat interdum frigus interdum æstum. Arist. H. A. lib. 9. cap. 49. Plin. H. N. lib. 10. cap. 29. Quænam sit avicula ambigitur. Bellonius illam esse credit, quæ Gallis, Cul blanc, Italis Culo blanco dicitur. Avis est Sittæ magnitudine; rostro; alis, cruribus, & caudæ extremitate nigris; dorso cinereo; lingua oblonga ac plana, pedibus parvis: cruribus oblongiusculis. Quia quicquid sub ventre, infra, & supra Uropygium, & anteriorem partem caudæ album est, Cul blanc vulgo vocatur. *Versatur* in parvis dumetis, neque in *volatu* perseverat. *Nidulatur* in foraminibus veteris maceriæ, quandoque etiam in lapidicinis, quin & in terra, ubi bos aut aliquod jumentum vestigium impressit. *Vescitur* erucis & vermibus terræ. Plures Couli blanci descriptiones apud Aldrovandum vide. Aldrov. Ornith. lib. 17. cap. 38.

Quam Bellonius LUSCINIOLAM appellat, avis non est obvia. Pectore, capite, dorso, & collo coloris est cinerei. Pennæ alarum, & caudæ fuscæ; rostrum acutum, subnigrum, gracile, in extremo & intus aureum, celeriter per terram cursitat. Numerose quando æstus ingravescit, & potandi gratia in palustria sese conferunt, capiuntur. Huc refer illam, quam aucupes Itali *Giarolam* vocant, magnitudine alaudæ. Rostrum habet fragile, intus rubicundum. *Rictum* admodum amplum. Verticem, collum, dorsum, & alas coloris varii. *Linguam* bifidam, *Caudam* adeo brevem, ut vix ulla appareat, illamque bifidam, variam, angustissimis plumulus compositam. In pedibus posticus digitus admodum longus, paris longitudinis unguem annexum habet, ita ut ambo pollicem expleant, isque primum rectus fere totus, extremo tantum, admodum exiguo unco modice inflexo, armatur.

TITULUS II.

De Insectivoris Canoris.

CAPUT I.

De Luscinia.

Nomen. INter Insectivoras Canoras primum *Lusciniæ*, alterum *Hypolaidi*, tertium *Atricapillæ*

capillæ locum tradimus. Cauſa in voce patebit. Illa Græcis Ἀηδὼν & Ἀηδώ: Latinis, ſeu quod in lucis canat, ſeu quod ante lucem, ſeu quod lugens Luſcinia; ſed & Acredula, volucris Attica, Ales Daulia, Pandionia &c. dicitur.

Deſcriptio. Ariſt. H. A. l. 9. c. 15. Plin. H. N. l. 10. c. 29.

Formam non eſt quod deſcribam, cum ubique ſint obviæ. *Linguæ* ſummo acumine caret, nec tenuitatem illam primam habet, quam cæteræ aves, atque hoc illi cum Atricapilla commune intercedit. *Mari* fœmina corporis habitu ſimilis, aliquando tamen ad cinereum vergens, quod & junioribus competit. Illa quam Schwenkfeldius majorem vocat, tota fere cinerea eſt, & parum rubedinis obtinet. *Sexum* male ex corporis colore, mole, oculo dextro, qui mari major dicitur, collegeris: *Mares* adulti vere capti, quod tum in venerem ruentibus genitalia turgeant ſeſe produnt; extra id tempus, quæ frequentes, & modulatos edit cantus, qui continuo ſpiritu in longum trahuntur; quæ unico ſæpe inſiſtit pedi, & diu immobilis permanet, mas eſt, Curſitat per caveam fœmina, & cantum brevem conciſum ac intermiſſum promit.

Locus.

Locus ipſis diverſus. In ſylvis quædam vitam agunt, quæ majores ſunt forte, quia ſe in his tutiores à ſerpentibus credunt. in ſepibus quædam, nonnullæ montana loca amant, paluſtria nonnullæ; plana aliæ. Hybernia iis caret ſi Botero credendum;. Batavia ſi aliis; imo mori illatæ dicuntur. Athenis tanta ipſarum copia, ut Philomelam Atticam Poëtæ finxerint. Sunt & prope Arduennam ſylvam plurimæ. Æſtate adulta non diu apparent, & ſub autumno uſque ad dies vernos conduntur. Maximi væneunt, quæ in caveis hyemem pertulere. *Cibus* eis vermiculi, ſed inprimis formicæ, & illarum ova. In caveis duris ovis & mica panis veſcuntur.

Partus. Ariſt. H. A. l. 5. c. 9.

Nidum vere menſe Majo, vel etiam prima æſtate, quandoque humi ſub ſepibus, & arborum truncis, aliquando in ipſis fruticibus viridibus, & denſis, ex foliis arborum, paleis, & muſco oblongiuſculum conſtruunt. Cum plurimum ſena ova pariunt; & dum incubant, à cantu, ſi Ariſtotelem ſequimur, ceſſant; ſi Albertum & alios, Luſcinia pervigil cuſtos, cum ova quodam ſinu corporis & gremio fovet, inſomnem longæ noctis laborem (ſolam ex omnibus ſomnum negligere, ἐ διὰ τέλȣς ἀγρύπνειν Heſiodus apud Ælianum author eſt) cantilenæ ſuavitate ſolatur; quo poſſit non minus dulcibus modulis quam fotu corporis, ova animare.

Ælianus var. l. 12. c. 20.

Vox. Sidon. Epiſt. l. 2. Plin. H. N. l. 10. c. 29.

Cantum & vocem earum, quam ἐυςομεῖν Pollux vocat, Sidonius ſibilare dicit, Plinii verbis explico. Luſciniis inquit ille diebus ac noctibus continuis XV. garrulus ſine intermiſſu cantus. Denſante ſe frondium germine, non in noviſſimum digna miratu ave. Primum tanta vox tanto in corpuſculo, tam pertinax ſpiritus. Deinde in una perfecta Muſicæ ſcientia modulatus editur ſonus: & nunc continuo ſpiritu trahitur in longum, nunc variatur inflexo, nunc diſtinguitur conciſo, copulatur intorto; promittitur revocato, infuſcatur ex inopinato. Interdum & ſecum ipſe murmurat: plenus, gravis, acutus, creber, extentus, ubi viſum eſt vibrans, ſummus, medius, imus, breviterque omnia tam parvulis in faucibus, qui tot exquiſitis tibiarum tormentis ars hominum excogitavit: ut non ſit dubium hanc ſuavitatem præmonſtratam efficaci auſpicio, cum in ore Steſichori cecinit infantis. Variant tamen. Nam in paluſtribus, relaxante inſtrumenta vocis humiditate nimia, tam ſonoræ non ſunt. In Hiſpaniola & Inſula S. Johannis, Martyre teſte, nunquam à cantu ceſſant. In Scotia non tam ſuaviter ac in Italia canunt; & circa Orphei ſepulchrum, vocaliores à Thracibus credebantur.

Martyr. in Hiſtor. Occiden. Ind. Pauſan. in Bœtic.

Affectus.

Amicitiam & cum Phœnicuris colunt, cum quibus etiam coire creduntur, & cum aviculis mollioris roſtri, ad quas caveis incluſas advolitant. *Inimicitiam*, cum collurione qui viſco implicatas capit; Accipitre qui eiſdem inſidiatur; & vipera, à cujus ſuppoſitæ oculorum fulgore in certiſſimam perniciem trahuntur, deſcendentes enim paulatim ex arbore in prædam ipſi cedunt, ut Merula ſcribit; quod tamen Cardanus negare videtur, exercent Inter *affectus* corporis præcipua pinguedo. Sæpe adipis mole obrutæ extinguuntur. Si aliquo alio liberos corripi contingat, formicarum ovis ſibi ipſis medentur.

Merula in Mirabil. Cardan. l. de var. rer.

Ingenium. Apud Nemeſin. Ecloga. 2.

Ingenium ſingularis in herum cicuratarum fides; ſæpe emiſſa, (tale Alcon Donaci ſe dono dediſſe canit)

Scit rurſum remeare domum tectumque ſubire
Viminis, & caveam totis præponere ſylvis;

imo multæ venditæ vel dono datæ aliis prioris domini deſiderio contabeſcentes commoriuntur; & obſtinatus libertatis amor, (ſi adultæ caveæ includantur, cantus & cibi adſtinentia, pro ſervitute venatorem teſte Æliano, ſilentio ulciſcuntur) teſtantur: Cantus maxime, & Docilitas. Simplex ille, ſi in ſolitudinibus degunt; varius & multo apparatu compoſitus, ſi in auditores inciderint. Non φιλομέσȣς duntaxat, ſed & φιλοδόξȣς cum Charmide Athenienſi agnoſcas τὸ κεραὶν ἐλίπτȣ τὸ μέλος. Nec minor poſteritatis cura. Meditantur aliæ juniores: verſusque quos incitentur accipiunt. Audit diſcipula intentione magna & reddit, vicibuſque reticent. Intelligitur emendatæ correctio, & indocente

Ælian. in variis.

M

cente quædam reprehenſio. *Docilitas* mira. Cæſares juvenes habuere Luſcinias Græco atque Latino ſermone dociles; præterea meditantes in diem & aſſidue nova loquentes, longiore etiam contentu. Viſum jam ſæpe juſſas canere cœpiſſe, & cum Symphonia alternaſſe: ſicut homines repertos, qui ſonum earum, addita in transverſas harundines aqua foramen inſpirantes, linguæve parva aliqua oppoſita mora, indiſcreta redderent ſimilitudine. Fuere tres Ratisbonæ, Anno M.D.XLVI. quæ, intra noctis ſilentium, quicquid interdiu ab hoſpitibus colloquentibus inaudierant, Germanico ſermone ita promere ſolebant, ut ab audientibus optime intelligerentur.

Plin. H. N. l. 10. c. 42.

Geſner. in Ornithol.

Uſus. De ipſarum in *cibo uſu* non eſt quod multum dicam. Plumis nudata vox eſt præterea que nihil, ut Lacon ille apud Plutarchum dixit. Appoſitam fuiſſe in centenaria illa Æſopi Tragici, cui quendam civem Romanum donatione unica XM. aureorum dediſſe legimus. Patina, vel exinde colligas, quod centum aviculis, quæ cantu aliquo excellerent, conſtaret. Arrii etiam filios magno coëmptas eſitaſſe Horatius teſtes eſt. *Medicinam* ſi ſpectes. Cancrorum oculi cum Luſciniæ carnibus in cervina pelle alligati vigiliam præſtant fugato ſomno. Fel cum melle illitum viſum perfecte acuit, ut vult Kiranides.

Plutarch. in Apopth. Lacon.

Horat. l. 2. Serm. Satyra. 3. Plin. H. N. l. 32. c. 10. Æl. H. A. l. 1. c. 43.

CAPUT II.

De Hypolaide & Atricapilla.

Ariſt. H. A. l. 8. c. 3.

HYPOLAIDEM ſeu Currucam Ariſtoteli debemus; qui quidem Cuculum in ejus nido parere ſcripſit; ſed cum corporis formam non addiderit, par fere de ea ac Antho inter ſcriptores concertatio. Niphus cantu & magnitudine Philomelam imitari, & quod in oculi Equi mortui concavitate nidificet, Hyppolaida vocari ſcribit. Bellonius Luſciniæ in cantu ſimilem, Gallis Fanette brune, facit. Turnerus, Titlingam ſeu Lingettam Anglorum, quæ Luſcinia minor eſt, colore ſubviride. Culices & vermiculos in ramis arborum ſectatur; raro humi conſiſtit; hyeme non cernitur, cuculi pullum pro ſuo educat, & ſequitur, eſſe; & Germanis Paſſerem gramineum Graſsmuſche *ſeu* Graſemucke vocari lirequit. Geſnerus dictionem Germanicam Graſmuſche per metateſin à Latinorum curruca factam eſſe conjicit, & quatuor ejus *genera* facit. *Majores* vel colore ſunt fuſco præ cæteris canoræ. Circa lacum Verbanum Piccafigas, id eſt, Ficedulas, vocant, vel pectore albo, capite cinereo. Ex Lino nidum ſtruunt. Atricapillis, maribus caput prima ætate rubet, deinde nigreſcit, fœminis ſemper rubet. *Minores* ventrem album, oculos albicantes habent, inter ſepes fere degunt, & hyeme diſcedunt. Eliota Anglus Paſſerem ſepium eſſe putat, quem Turnerus Paſſerem Troglodytem interpretatur, Germanis Zaunſchlipffe. Aldrovandus nullam obſervavit, cui proprie illud nomen convenire exiſtimaret. Schwenkfeldius, ἐπιλαΐς, Græcis, Andothiam Alberto dici opinatur, & ſupina parte totam cineream, prona albidam, partim dilute cinereo colore reſperſam, vertice punctulis nigris maculato, deſcribit. Secundum eundem; *nidum* inter gramina rotundum ſuſpendit. *Ova* Majo plærumque quinque, aliquando ſeptem, ſubviridia, punctis minutiſſimis varia, parit; eaque ſi digitis tangantur, non amplius fovet, ſed relinquit.

ATRICAPILLA μελαγκόρυφος & μελανοκέφαλος Græcis, falſo Gallinago ab Alberto Magno, ab aliis Guger Germanorum, qui capite quidem atro eſt, ſed pectore rubet; à nonnullis avis Phœnicuro adeo ſimilis, ut niſi cauda differrent, quæ illi rubea, huic cinerea eſt, vix dignoſci poſſent, eſſe putatur. Quam vere Ariſtoteli & Plinio cum Sycalide, ſeu Ficedula, vel ut Scaligero placet Ficula & Ficilla eadem ſit, & ineunte quidem autumno Ficedula, ab autumno protinus Atricapilla evadat, putetur; cum Schwenkfeldius Atripapillam vere & Autumno deprehenderit, judicandum relinquo. Aliquot earum exhibet Aldrovandus icones. *Una* capite, dorſo, cauda, & remigibus alarum pennis tota nigra erat. *Alterius* vertex colorem caſtaneum gerebat. *Tertia* notabili macula ſupra roſtrum in fronte notabatur. *Quarta* tota ex albo & nigro variabat. Schwenkfeldius Paſſere paulo minorem, vertice nigerrimo, collo dilute cæruleo, ventre albicante, podice ſubflavo, pedibus glaucis, unguiculis fuſcis, eſſe ſcribit, & ſummæ linguæ acumine carere addit. In Anglia non habentur, ſi Turnero credimus. *Nidificant* in caveis arborum, & plura quam viginti ova ponunt, ſed numero ſemper impari Non tantum vermiculis, ſed & ſorbi Alpinæ bacculis, *veſcuntur*; imo & uvis inhiant. Unde Ampelides vocantur. *Pullos* tanta ſedulitate alunt, ut in nido etiam pinguiſſimi exiſtant. Optimæ ſunt in cibo autumno, propter alimentum tum in iis abundans. Phavorini tempore negabant ullam avem præter ficedulam totam comedi oportere. Dioſcorides frequenter in cibo ſumptas, viſum acuere teſtatur.

Ariſt. H. A. l. 9. c. 49. Plin. H. N. l. 10. c. 29. Scaliger ad. Ariſt. H. A. l. 9. Schwenkfeld. in Aviar. Sileſ.

Gel. Noct. Attic. l. 15. c. 8.

HI-

HISTORIÆ NATURALIS DE AVIBUS:

LIBER IV.

De Avibus Aquaticis, Palmipedibus.

TITULUS I.

De Palmipedibus Piscivoris.

CAPUT I.

De Onocrotalo seu Pelicano, & Ave Diomedea.

Nocrotalus, qui nonnullis falso Avis Diomedea, Catharacta Jubæ, Butaurus seu Ardea stellaris, Porphyrio dicitur; quemque diversum à Pellecano Aristotelis Gesnerus facit. Alberto Osina, Kiranidi Ramphius. Verrio Flacco Truo, Isidoro Canopus Ægyptius, Aldrovando Pelecanus Aristotelis, & Oppiani Pelicinus vocatur; & nomen hoc quod collum mergens & spirans quasi ruditum asini edat, sortitus est. Duo ipsius *Genera* Albertus facit, *sylvestre* nempe & *Aquaticum*; ex quibus hoc duntaxat doctissimi agnoscunt. Videntur tamen & in provincia Manzi in India Orientali esse toti albi, cum osse supra caput, colore sanguineo, nisi nos Odoricus de Foro Julii fallit; imo & avis, quam Ælianus Indis Celam appellari scribit, quæ est magnitudine triplo major Otide, ore permagno, ingluvie maxima, longis cruribus, summis alis pallidis, cæteris pennis cinericiis, Onocrotalus Indicus dici potest.

Aldrov. Ornithol. l. 19. c. 2.

Æl. H. A. l. 16. c. 4.

Descriptio. Quantum ad *Magnitudinem* visus Rhodi paulo minor cygno, multo ansere; visus, cujus longitudo ab initio rostri ad pedes ultimos extensa, hominis proceritatem æquabat; ab Aldrovando emptus hominem justæ staturæ non adæquabat tantum, sed vincebat etiam: ideo quorundam pondus ad XXIV. libras duodecim unciarum accedit. *Corpus* habet album. *Rostrum* coloris fusci, rubrum interdum, ut in Machlinienfi Onocrotalo visebatur, validissimum ac plane osseum; cujus superior mandibula, ut Aldrovandus in Ferraria allato observavit, tres digitos lata, duas Spithamas longa. Inferior palmi longitudine superiorem excedit, cum ab interiori parte capitis ortum ducat; superior in curvum quendam hamum crocei fere coloris desinit; & intus plantaginis angusti foliæ pentapleuri figuram exacte exprimit, extuberantibus per ejus longitudinem quinque lineis asperis, & ob longa tubercula referentibus. Sub hac insigne quoddam capacissimum membranosum, rugosum, & omni fibrarum genere præditum, coloris fere crocei percurrentibus ubique maculis nigris, & facile dilatatu, dependet ceu uter quidam, receptaculum. Ingentis staturæ hominem ocreatum pedem usque ad genu immittere in fauces & educere potuisse vidit Perottus; parvulum Æthiopem in eodem inventum scribit Sanctus. Crura ipsi Anserina, præ tanti corporis proportione breviuscula. Capitis plumæ albæ, mollesque, in radicibus suis nigræ, in occipitio longiores. *Interiora*, si spectes, in eo, quem Aldrovandus describit, quam fœminam esse ova ciceris magnitudine ad septum conspecta ostendere; *lien* erat rotundus, nucis avellanæ magnitudine, aliquanto crassior. *Ventriculus* ex membranis crassioribus constabat, digitos decem longus, duos latus, materia chylosa lutea cum quibusdam quisquiliis & capillis, refertus (Gesnerus succum quendam viridem vermiculis scatentem in suo invenit.) *Vesicula fellis* in concavo jecoris hærebat, & ab ea meatus velut canalis ad intestinum duodenum porrigebatur. *Intestina* sex ulnas longa appendices duorum digitorum longitudinis habebant. *Gula* erat longa, crassiuscula, carnosa, quæ subinde lator evadens, ubi ad ventriculum

perveniſſet, comprimebatur. *Cor* maximum, *oſſa* levia, alba, pellucida & ſine medulla. *Ulnæ* alarum membrana quadam integebantur inſigni, ex qua tendones viginti quatuor oriebantur, tam tenuiter in eas inſerti, ut nullo pacto ſeparari poſſent.

Locus. *Verſatur* in aquis piſcoſis & diffuſioribus. Viſus in Ægypto à Septentrione verſus meridiem tendere. Obſervatæ & circa Gazanum Ægypti civitatem greges, quæ verſus mare volitabant. Mittitur & à Gallia Septentrionali; & Marcellus Onocrotalum Ravennatem cognominat. Reperitur etiam in Hetruriæ maritimis, circa Herodis portum, & Orbitelli ſtagnum. Circa Luſannam in lacu Lemano ſemel tantum anno apparere creditur. Geſnerus in lacu ad Tugium captum commemorat.

Victus. Geſner. in Ornithol. *Victitat* inprimis piſcibus, eoſque dum venatur, non toto corpore mergitur, ſed collum ſubinde demittit. Cicuri ſi libralem (quinque librarum piſcis haud magna ipſi eſca eſt) exhibueris, ita invertit, ut roſtro præmiſſo deglutiat. Bellon. de Avibus. Devorat & cum teſtis conchas, eaſque calore interno intra ingluviem apertas, revomit, & hiantibus jam teſtis carnem ab ocreis ſeligit. Solum ſcilicet viſceris habet ductum; qui ab introitu oris ad naturæ ſecreta pertingit. Petrus Martyr. in Decad. Viſus dimidiam endromedem, qua miles unus tegebatur, in ſe projectam abſorpſiſſe integram, quæ ex gutturæ interfectæ ſine jactura educta eſt.

Generatio. *Nidum* ex ramulis ad ripam fluminis alicujus vel ſtagni ponit; ibique tot ova Anſerinis ſimilia, quot cygnus ſolet, edit, fœtuſque enutrit.

Volatus. *Volant* nonnunquam ſoli, nonnunquam gregatim: & cum volant ſonum alarum cient.

Vox. *Vox* ipſi ruditui Aſini ſimilis: ſonum cum edit roſtrum in aquam vel terræ lutum infigit, ſi Alberto credendum. Dicuntur (Bartholomæus Anglicus ex Iſidoro author eſt) erecto ad cœlum roſtro, Accipitrum metu, ſed forte falſo, dormire; & in Lycia ad flumen Xanthum, quotannis cum corvis, cornicibus, & aliis carnivoris *Præſagium.* prælium committere. Si vicerint, abundantiam frugum ſibi promittunt incolæ; ſi vincantur, ovium, boum, & aliarum quadrupedum fœcundum proventum.

Uſus. Ingluvie ea parte qua capiti adhæſit colligata, ad quam ejiciendam, Ægyptii piſcatores utuntur: qui humiditate corrumpi nequit, multo tempore utilis eſt.

AVIS DIOMEDEA ab inſulis Diomedis ſic dicta, de qua multa veteres fabulati ſunt, Servio, Stephano Grammatico & Iſidoro Ardeæ genus eſt: quibus Salmaſius accedit. A Plinio & ſolino cum Fulicis comparatur. Aldrovandus Artennam hodie nuncupari, & in inſula Sanctæ Mariæ de Tremiti duntaxat inveniri, credit. (Aldrov. Ornith. l. 19. c. 3.) Cui Dalechampius adſtipulatur. Hoc an verum ſit ex comparatione colligi poterit. (Salmaſ. ad Solin. cap. 2.) *Magnitudine* iſta eſt Gallinæ ſatis corpulentæ. Color ei fuſcus ſeu cinereus obſcurus. Tota fere prone candicat. *Roſtrum* eſt luteum prædurum & aduncum. *Oculi* ignei. *Degit* in cavis ut lucem ſolis declinet; noctu circa ſcopulos non longe ſuper aquam *volitat*. Piſcibus *victitat*, quos noctu tantum venatur. In cavernis ſcopulorum & terra *nidulatur*, & vocem vagitui infantium ſimilem promit. (Plin. H. N. l. 10. c. 44.) De Diomedeis vero ita Plinius: Nec Diomedeas præteribo aves: Juba Catuructas vocat, eis eſſe dentes oculoſque igneo colore, cætero candidis tradens. (Solin. Polyhiſt. cap. 2.) Duo ſemper iis duces: alterum ducere agmen; alterum cogere. Scrobes excavare roſtro, inde crate conſternere, & operire terra, quæ ante fuerit egeſta. In his fœtificare. Fores binas omnium ſcrobibus. Orientem ſpectare quibus exeant in paſcua. Occaſum quibus redeant. Alvum exoneraturas ſubvolare ſemper, & contrario flatu. Uno hoc in loco totius orbis viſuntur, in inſula, quam diximus nobilem Diomedis tumulo atque delubro, contra Apuliæ oram, fulicarum ſimiles. Advenas barbaros clangore infeſtant, Græcis tantum adulantur. Miro diſcrimine, veluti generi Diomedis hoc tribuentes. Ædemque eam quotidie pleno gutture madentibus pennis perlucent atque purificant. Vnde origo fabulæ, Diomedis ſocios in earum effigies mutatos.

CAPUT II.

De Laris in genere & in ſpecie de Laro albo.

LArus, quem Auguſtinus Fulicam, alii Mergum, Herodium, Suidas & alii apud Græcos κέπφον, quidam etiam Gaviam vocant; ab Aldrovando deſcribitur, quod ſit avis à roſtri acie ad alarum fere finem duas ſpithamas longa, *capite* maximo & craſſo, ex albo & cinereo variegato; *pectore* ejusdem fere coloris, illoque amplo; *roſtro*, craſſo luteſcente, in extremo nigricante & inſigniter acuto; in cujus ſuperiore parte narium ſunt foramina oblonga, rictu ampliſſimo. *Oculi* iridem auri inſtar ſplendidam niger ambit circulus, hunc albus, album cinereus. *Alæ* ex albo cinereo, & ad caſtanearum colorem ſimul commiſtis tendente conſtant, & caudam palmi longitudine excedunt. *Cauda* cinerea tota. *Pedes* lutei; poſterior digitus ſatis conſpicuus, ungue etiam armatus. *Corpore* eſt leviſſimo,

(Aldrov. Ornith. l. 19. c. 4.) (*Deſcriptio.*)

fimo, & multis ac denfis plumis induitur.

Ælian. H. A. l.3.c.20. Frequentes in locis maritimis ftagnis & fluminibus, cum ingens aliqua tempeftas coorta eft, *confpiciuntur.*

Locus. *Victus.* Præter pifces lumbricis etiam, cochleis, quas furfum raptas, ad faxa demiffas confringunt, Locuftis & Phalangiis à quibus Tarentinos agros repurgant, *vefcuntur.* Delphinos etiam in littora dejectos devorant. Olivis denique in Liguria perniciem adferunt.

Generatio. Ariftot. H. A. l. 5. c. 9. *Nidulantur* in faxis maritimis, à quibus potabilis aqua manat, & bina ternave ova æftate pariunt. *Volant* præcipites & faciles leves quippe. Hinc Laro apud Homerum Mercurius confertur. Sed & pennæ per fe aliarum avium leviores putantur. Has enim pelamydum pifcatores, tefte Æliano, ad hamum lineæ alligant, ut propter earum levitatem ab occurrente aqua fenfim ac leviter agitetur.

Affectus. *Amicitiam* cum homine utilitatis gratia, quia pifcibus vefcuntur, & Monedula, Ælian. H. A. l. 6. c. 6. ut Ælianus prodit, colunt. Malo punico interimuntur. Imminentibus ventis fublimes in aëre volitant, & vento fefe obvertunt. Copiæ pifcium capiendæ augurium, fi ad pifcatores retibus pifcantes advolarint, facere creduntur.

Ufus. Cerebrum Lari ficcatum & concifum infantibus Epilepticis odorandum quidam commendant. Pennæ proprietate quadam occulta, fimul atque mare intumefcit, in pulvinaribus etiam eriguntur, & decumbentem fublevant.

Inter fpecies Larorum, eft primus Larus Albus forte Gavia peralba Apuleii, quæ fuperfluctus marinos natat, demergit fe prope ad Oceani fundum & gremium. Duo ipfius funt *genera* prodente Bellonio, *Majus* & *Minus.* *Ille* minor eft cinereo, pulchritudine corporis ad columbam accedit, quanquam male hanc vincere videatur. Nivis inftar candidus eft. *Roftrum* habet teres, acutum, rubicundum, cujus coloris & cauda eft. Recta cruribus infiftit, pofteriora corporis magis elevata geftans, ita ut inferiora in arcum quafi curvari videantur. *Minor* fummitatem *capitis* nigram habet; ftatim atque frigora ingruere incipiunt, in mediterraneis locis fupra flumina volitans apparet, & cæteris in volando diutius perfeverat. Captus intra biduum fere cicuratur; facileque nutritur, inteftinis nempe, carne & pifcibus. Adeo clamofus eft, ut aërem clamore fuo percellat. Videtur effe Turneri & Gefneri Cepphus, qui ex illius defcriptione, eft avis marina, magnitudine Monedulæ, fed alis acutioribus, & longioribus, colore tota albo, excepto nigro quem in capite gerit cirro: roftro etiam & pedibus puniceis. Diutino clangore defatigata tandem keph profert. Schwenkfeld. Lari albi facit mentionem, cum capite rubeo. Schwenkfeld. in Aviario Silefiæ.

CAPUT III.

De Laris Cinereis, Pifcatore, Nigro, Sterna & Fidipedibus.

Larorum Cinereorum tria ponit inprimis Aldrovandus genera.

Primum columbam magnitudine parum fuperat, colore undique eft albo, in dorfo tantum & alis cinereo. *Caput* fupremum, macula nigra utrinque ad extremum oculi angulum infigne omnino candicat. *Roftrum* habet longiufculum, & aliquantulum velut armatum, introrfum ad inftar thecæ ejus, in qua novacula reconditur cavum, colore corneo. Os interius totum, & linguam cujus extremitas bifida, rubentia. Ora extrema Palpebrarum rubra inftar circuli oculos exornat. *Crura* interdum rubent, interdum fufcefcunt. *Digiti* membranis rubris fepiuntur. Pofterior *pedis* digitus aciculæ caput non excedit. Credunt quidam pennas capitis à Martio menfe per trimeftre quo tempore foboli dant operam nigrefcere. Reliquis novem menfibus candidas effe. *Interiora* fi fpectentur, *Gula* ampliffima, ventriculo longiufculo, craffiufculo, cujus interior tunica craffa rubra eft, præponitur. *Hepar* maximum flavicans bilobium, *ventriculum* infra amplexatur, fupra *cor* mucrone recipit. *Lien* eft longiufculis fanguinei coloris; *Fel* viride. *Vefcula* in hepate continetur, & inteftino ramulo jungitur. Ad inteftinum rectum appendiculæ binæ graciles, & tenues antrorfum reflexæ fpectantur. *Vefcitur* pifcibus, infectis paluftribus, mufcis & conchulis. *Nidulatur* in denfis pifcinarum & lacuum arundinetis; Majo & Junio menfibus *ova* quinque columbinis paulo majora parit. Schwenkfeld. in Aviario Silefiæ.

Alteri quod vix fpithamam excedit, dorfum & alæ funt coloris leucophæi ad cæruleum quodammodo vergentis. Roftrum pro proportione corporis exilius, arcuatum, nigrum, pedes, tibiæ membranaque digitos interfepiens coloris crocei.

Tertium eft capite nigro, roftro recto, & in fine acuto, coloris miniacei; oculis & pedibus ejufdem coloris; coftis alarum & remigibus albis, dorfo & in reliqua parte cinereis.

Larus Piscator, circa Argentinam privatim Fifcherlein dictus, circa Oppenheimium Fel, minor eft, Laro cinereo, vertice nigro, roftro & cruribus è fufco pal-

 lidis,

lidis, totus albicans. *Volatus* est celerrimi, & dum pisces captat, etiam in aquam se mergit.

Larus Niger, à colore sic dicitur. Quamvis enim sit alis cinereis ultra caudam extensis, cruribus levi rubore notatis; oculis ex fusco purpurascentibus; rostro tamen, capite, collo, pectore, & ventre nigrescit. Schwenkfeldius ipsi crura & pedes latiusculos rubentes, nigricantibus transversim anterius maculis adscribit: & nidum in arundinibus piscinarum suspendere, ac mense Majo parere, addit. Schwenkfeld. in Aviario Silesiæ.

Quam Turnerus Sternam appellat, marinis Laris ita similem esse, ut sola magnitudine & colore ab illis diferre videatur, minorem duntaxat & paulo nigriorum adjicit. Tempore quo parturit improbe clamosa est. Apud Frisios dicitur esse vertice nigro, rostro & cruribus rubidis.

Lanorum Fidipedum duo sunt *genera*. *Unum* alis longis, utpote quæ trium fere digitorum longitudine caudam exuperant. Cui oculi, caput, collum, rostrum sunt nigerrima: Pedum digiti insignibus mucronibus armantur. *Alterum* brevibus, cui magnitudo Merulæ, caput nigrum, Alarum costæ albescentes, Pennæ sub cauda candicantes, pedes rubescentes, digiti, membranulæ quodam rudimento interjecto, quatuor.

CAPUT IV.

De Catharracta & Ceppho.

Catarracta, Aristotelis & Oppiani, ex eo quod cum impetu ad prædam capiendam decidat, ex hujus descriptione avis est instar Lari minoris, sed robustior, colore candido, & Accipitri Palumbario similis; ex Aristotele, Accipitre minor, gula ampla, & lata. Aldrovandus avem rostro acuto, crasso, supra non modice adunco, prone per alas, dorsum, betico, albo, & luteo mixtis variegatam, supine totam albam maculis beticis distinctam, tibiis, pedibus, & membrana eos intersepiente cinereis, ponit. In mari victitat; sed & scopulis, littoribus, & petris, quas chærades vocant, supra aquam eminentibus insidet. Pisces captat exiguos. Ubi vero natantes conspexerit (perspicacissima enim est, & vel adfundum usque maris) altius subvolat, & contractis omnibus pennis, quovis telo celerius delapsa, ad cubiti spacium immergitur, & piscem extrahit; nec diutius manet, quam jugeri spacium transierus. Mirus *incubandi* mos ovis, si Oppiano credimus. Fucum aut algam iis super petram insternunt, si ventris exposita relinquunt. Mas illa unde marem procreandum conjicit, fœmina unde fœminam in sublime per aliquot dies sublata, in pelagus mittit; motu concalefactis ovis, pulli excluduntur. Pullis luce aspecta, nulla in nidis mora, parentes volatu sequi conantur: à parentibus suscepti, in mare demittuntur, mox extrahuntur. Acie oculorum in senio obtusa, dum ad prædam se ferri arbitrantur, præcipitiis illusi intereunt. Arist. H. A. l. 9. c. 12.

Cepphus Aristotelis, Fulica est quibusdam, Aldrovando, avis, habens rostrum colore corneo, ad mandibularum latera ruffo, in extremo quod aduncum est, nigro, oculos exiguos ruffos. Caput, collum, pectus, ventrem, coxas, ex albis & fuscis, intercurrente etiam betico & luteo, maculis variegata. Crura & tibias viridescentes. Pedes & membranam digitos secantem fusca. An sit Cepphus veterum, ignoratur. Nam de hoc, si foramen corporis spectas, id duntaxat habemus, Laro esse similem, cum quo descripta parum habet similitudinis, plumis abundare, sed carnis esse exiguæ, ideo facile vento impelli. De cætero, apud mare victitant, cujus & spumam vorant. Thunnos, propter pisciculos, quos dentibus suis discerpunt, sequitur. Ad tonitrua adeo perhorrescit, ut sonitu exaudito ex aëre in mare decidat. Spuma inspersa alliciuntur, capiuntur allecti. Cum relicto mari gregatim in terram adverso vento revolant, imminentis venti indicium præbent. Carnem habent probi odoris, partem posteriorem, quæ sola limum olet, si excipias. Aldrov. Ornith. lib. 19. cap. 12. Oppianus. Aratus in Phœnom.

CAPUT V.

De Ansere Bassano, Phalacrocorace, Corvo Sylvatico, Nycticorace Gesneri, & Graculo palmipede.

Anser Bassanus seu Scoticus, incolis Solendguse dictus, avis est domestico Ansere longior, sed minus lata, Anserem tamen & forma & voce per omnia referens. Nullibi quam circa Castellum Bas, viribus humanis inexpugnabile, reperitur, ad quod incipiente vere appellunt. Tres vel quatuor primo tanquam speculatores advolant; has aliquot post diebus reliqua multitudo insequitur, quod egregiorum virorum relationi debemus. *Nidulantur* in castri prædicti rupibus; & construendis nidis tantam lignorum copiam comportant, ut auferentibus, qui illic habitant, abunde in annum ex ea parte prospectum sit. *Ova* in rupibus deposita, superposito pede altero, unde forte nomen à solea accepere, excludunt. Pullos delicatissimis piscibus nutricant. Quod si avolantes novum videre, illo abjecto, iterum se magno impetu immergunt. Tanta autem piscium ab ipsis evomitur copia, ut & præsidiariis arcis in cibum cedant. Ha- Gesner. in Ornith. Hect. Boëtius in descript. Scotiæ.

Habent inteſtinum quoddam parvum, oleo ſingularis virtutis refertum. Iſchiadem & arthritim ſanare creditur. Pulli capti & aſſi halecis nidorem emittunt. Caro eſt durior, & vinum exigens, quod aliquoties experti ſumus cum Anno M.D.C. XXIII. in Scotia ageremus.

Ex adipe Uuguentum fit, quod cum Comageno Plinii de bonitate certat.

PHALACROCORAX, quem cum corvo Aquatico Plinii eundem eſſe vel exinde conjici poteſt, quod calveat, quænam avis ſit inter Hiſtoricos Naturales non convenit. Geſnerus an ſit illa, quæ in Burgundia Crotpeſcherot ſeu Corvus Piſcator, cui unus pes eſt ad natandum palmipes, alter ad rapinam uncis unguibus armatur; ſic cum piſcem in aqua arripuit, nec facile propter pondus volare poteſt, piſcem altero pede retinens, altero ad ripam navigat; dubitat. Alii Corvum aquaticum Plinii, Phalacrocoracem, Corvum Sylvaticum, & Gracculum palmipedem, eaſdem eſſe opinantur. Bellonius quidem ſimillimam avem cum ea, cujus hic pro Phalacrocorace ex Aldrovando iconem dedimus, exhibet: ſed corvum aquaticum, Cornicem marinam eaſdem Ariſtoteli aves eſſe, & Phalacrocoracem, innuit. Gallis dicitur Cormorant, quo nomine Angli avem inſigniunt, quæ anguillas integras edit, per inteſtina elapſas rurſus devorat, & vel novies aliquando unam abſorbet, priuſquam retinuerit. Aldrovandus Phalacrocoracem ſcribit eſſe capi *magnitudine*, roſtro longo acuto & rubeſcente. *Capite* fere plumis nudo & cute tecto, quæ carnem ſubſtantia & colore æmulatur. Ex collo velut jubæ dependent, quales in capis cernuntur. In pedibus plumas quaſdam aureas geſtat. Solus inter palmipedes Fibro excepto in arboribus ſedet, in iiſque nidulatur, æque in aqua marina atque dulci degit. Magnum ſtagnis damnum quod piſces devoret, adfert, interdum Anguillam mediocris magnitudinis ex aqua abrepta aërem defert, & antequam devoret, diu cum illa colluctatur.

CORVUM SYLVATICUM hiſce adjicio, non quod ſit vel palmipes, vel aquatilis, ſed quod ab aliquibus cum Phalacrocorace confundatur. Magnitudo ipſi eſt Gallinæ; color toto corpore niger, ſi eminus videas; ſin propius ad ſolem præſertim, cum viridi permixtus videtur. *Roſtrum* rubicundum, oblongum, & anguſtis terræ vel arborum foraminibus inſeri aptum. A capite criſta retro tendit, haud ſcitur an in omnibus aut ſemper. *Pedes* habet, ut Gallinæ longiores; *crura* oblonga obſcure rubentia. *Digitos* fiſſos. *Veſcitur* piſcibus, ranis, locuſtis, gryllis. In rupibus, turribus deſertis & pylis, unde Claußrapp Germanis, *nidulatur*. Bina aut terna *ova* parit. Altiſſime *volat*; & primus fere omnium, circa, initium Junii ni fallor, migrat. Pulli diebus aliquot antequam volare poſſunt, nidis exemti ita facile cicurantur, ut in agros evolent, & ſubinde revertantur. In Iſtria circa promontorium Polæ homine per funem demiſſo eximuntur, & inter menſarum delicias habentur. Aucupes in ſingulis nidis, ſingulos relinquere ſolent, ut anno ſequente libentius redeant.

Huc pertinet & *NYCTICORAX* Geſneri quamvis palmipes non ſit, qui juxta aquas & inter arundines verſari dicitur. Veſcitur piſciculis. *Nidulatur* in altis arboribus, ita vel quaterna ova parit. Inter arundineta abſona voce vomiturientis inſtar clamitat.

Sed nec *GRACULI PALMIPEDIS* Ariſtotelis, ſeu Corvi Aquatici minoris, hic obliviſcendum, quem alii Phalacrocoracem, alii Corvum Sylvaticum vel Mergum magnum nigrum eſſe judicant. Colore in toto corpore eſt ſubnigro, collum ſi excipias, ubi nonnihil ruffi admiſceri videtur. Roſtrum aduncum acutum, prope frontem ſubalbicans, cætero ſubnigrum. Crura, pedes, & membranæ, fuſcæ ſunt.

CAPUT VI.

De Mergis in genere.

Mergum, quem Græci Poëtæ Dypten, Poingam & Bungam dicunt, Αἴθυιαν veterum eſſe, vel ex eo colligitur, quod omnes eandem avem eſſe tradiderint, & plæraque de Æthyia à Græcis tradita, Plinius de Mergo interpretatus ſit. Bellonius tamen Æthyiam veterum quandam *MERGI MARINI* ſpeciem, quæ Cretenſibus Vultamaria & Calicatizu dicitur, eſſe judicat. Bellonius obſerv. l. 1. c. 11.

Magnitudine eſt Querquedulæ, albo ventre, capite & dorſo nigro, itemque alis & cauda Pluma ei inſtar lanuginis, valide cuti inhærens. Roſtrum marginibus acutis cavum & plane fere, lanuginoſis plumis bona ſui parte obducitur, nigrum ſuperiore, album inferiore parte, vertice lato. Frons tuberoſitate quadam verrucatur, cui floccus plumarum niger innaſcitur. Digito pedum poſteriore ſola inter palmipedes caret. Utut ſit, certe & Salmaſium hic conſentientem habemus; hoc ſolo diſſentit, quod Mergum & Fulicam eaſdem eſſe contendat. *Formam* ſi ſpectes, de ea quidem Ovidius. *Deſcriptio.* Salmaſ. in Solin. c. 2. Ovid. Metamorph. lib. 12.

Fecit amor maciem, longa internodia crurum
Longa manet cervix. Caput eſt à tergore longe:

ſed quis ille ſit, unuſquiſque conjicere tentet. Noſtri contra omne genus avium pedes habent in cauda, ita ut in terra ſtantes

tes instar hominis corpus erectum proferant, ut Author de natura rerum scribit. Ab Anatibus dentibus & cruribus discrevit Gesnerus. Magis enim duri ac rigidi, utrinque tantum in marginibus, rostri; cæteris, quibus rostrum latum non est, sed in acutum desinit, nulli. Crura vel non æque absoluta habent, vel breviora, vel non eodem situ, vel posterius, quamobrem incommode ingrediuntur.

Locus. Arist. H. A. l. 1. c. 1. & l. 8. c. 3. Virgil. Æneid l. 5. Homerus Odyss. l. 5. Pighius in Herc. Prodic.

Versantur præcumque in mari, fluminibus, stagnis & paludibus: amant tamen & aprica loca, ut siccescant. Diutissime in aquis, dum se immergunt, morantur, & summa ac ab Homero allata natandi pollent peritia. Alam namque alteram sæpius ad ventum erigunt, & ejusdem tanquam veli adminiculo navigant, quod Pighius prodidit. Soli inter amphibias inter volandum *piscantur*.

Victus. Oppian. in Ixeuticis.

Congros, Anguillas, & alios lubricos pisces deglutiunt, ingestos, interdum etjam vivos, mox alvo, quod eis à ventre mox recto intestino cibi transeant, egerunt; quod Oppianus & Plinius observavere. Schwenkfeldius in omnium quas secuit ventriculis, plumas avicularum copiosissimas, quasi cum pisciculis, & avena compactas invenit.

Partus. Arist. H A. l. 5. c. 9. Plin. H. N. l. 10. cap. 37.

Nidificant à bruma ineunte vere. Sæpe in maritimis saxis, in arboribus interdum. Utrumque se juxta ostium Thinæ fluvii, & in Nortfolcia observasse Anglus quidam scribit. *Ova* ut plurimum bina ternave ponunt. Pullos ab ovis exclusos si matrem perdiderint, adeo validos esse ajunt, ut ipsi cibum sibi comparent.

Nullam eas *vocem* emittere, arbitrati sunt quidam. Lucretius de iis.

——— *Mergique marini*
Fluctibus in salso victum, vitamque petentes
Longe alias alto jaciunt in tempore voces.

Ingenium. Scal. Exiger. Exercit. 233.

Cicurari posse, tum ille qui Venetiis ab hero è cymba emissus, non sine spectatorum & voluptate & admiratione sub aquis sibi cibum capiebat, satur redibat ad herum, ostendit; tum illi in Oriente, qui ab hero, postquam eis guttur filo, ne pisces captos devorarent, ligasset, dimissi, & pisces capiebant, & in cistas huic negocio destinatas injiciebant; Piscatione heri peracta, soluto gutture, sibi piscabantur, pasti ad herum redibant, testantur. Alii tempestatem præsagire, cum maria fugiunt, & clamorem ad littora ferunt, dicunt; seu quod dimisso in profundum capite aurarum signa sub fluctibus colligant: seu quod vapores ab aquis ad imbriferam nubem erigendam sursum attolli sagaciter subodorentur; seu quod pisces pleræque per eum cœli statum, è mediis aquis ad littora enatare soleant. Alii eam in mare frequentius sese immergunt, seu propter aliam aliquam causam, seu quod tranquillo mari metu belluarum progredi non audeant; in altum sub tempestatem regressis, audacter progrediuntur. Plinius pennas rostro purgantes ventum indicare alicubi innuit. Ælianus gestu alarum exultantes, idem facere tradit. Huic & Aratus accedit, dum eas ἐν χέρσῳ τινάσσεσθαι πτερύγεσσι, in sicco alis plaudere ac ludere, scribit.

Odoricus è Foro Julii in itin. Virgil. Georg. l. 1. Isidor. Origin. l. 12. c. 7. Persius Satyra 6. Æl. H A. l. 7. c. 7. Aratus in Phænom.

Usus illorum in cibo nullus: quantum ad *Medicinam*. Magi contra quartanus devorari jubent cor Mergi marini sine ferro exemptum, inveteratumque conteri, & in aqua calida bibi. Ventriculum in cibo sumptum stomacho mederi falsissimum comperit Galenus. Fel cum cedria inunctum evulsos palpebrarum pilos renasci non patitur. Jecur sale asservatum ex hydromelite duobus cochlearibus potum, secundinas pellere scripsit Dioscorides.

Galen. de simpl. l. 11.

CAPUT VII.

De Variis Mergorum generibus.

Gesner in Ornith.

Mergorum varia sunt genera. Mergus RHENANUS, quibusdam Monialis alba appellatus; qui omnium Mergorum Anatiformis maxime est, corpore undique albo atro colore distincto, prona colli & pectoris parte cum ventre candida, sed passim cinereis punctis aut maculis distincta. Frequens est apud Suessiones & Bellovacos, MAJOR, qui rostrum denticulatum angustius, è fusco ad cæruleum dilutum vergens, extremitate deorsum incurvata; pectus, collum, & ventrem tota alba: in dorso supremo egregias quasdam plumas alternatim albas nigrasque, inde etiam ad latera versus pectus tænias similiter discolores utrinque procedentes habet; & gobiis inprimis atque troctis vescitur.

GLACIALIS, quod per summa frigora in aquis capiatur ita dictus, magnitudo Querquedulæ, collum digitos octonos longum. Dorsum undique nigrum, alæ nigræ sed albo distinctæ; crura brevia fusca, membranis inter digitos nigris; quique per hyemen apud Helvetios, non minus quam Anas fera laudatur.

LONGIROSTRUS, cui rostrum nonnihil rotundum, digiti longitudine; caput cristatum, collum subrubrum, corpus præter alas totum nigrum. Pedes crocei, membranæ luteæ.

RAUCEDULUS, cui corpus & alæ cinereæ; gula & venter alba, pedes nigri.

RUBER cui pars superior capitis & colli rubescit. NIGER cui rostrum nigrum, collum spadicis colore, corpus ut in

Fuli-

Fuligula, alæ cum transversa linea alba nigræ.

Albus, cui rostrum ruffum, caput cum collo nigrum, viridibus aliquot punctis respersum. Crura rubicunda.

Cirrhatus qui habet caput ruffum vel testacei coloris cirrho retrorsum eminente. Dentes serratos, duros, retrorsum flexos; Crura & digitos pedum, interjectis membranis ex ruffo fuscis, rubentes. Rostrum tres digitos longum, inferne rubicundum, superne nigricans. Duobus foraminibus odoratus causa pervium. Bellonius Fibrum seu Castorem vocat. Asperam arteriam ab aliis aquatilibus diversam habet. Nec enim est rotunda, sed compressa & inæqualis, modo crassior, modo angustior, & in medio duobus velut nodis extuberans. Cum ad ventriculi regionem pervenit, in cavitatem quandam ex membranis & osse grandiusculo inæquali constructam dilatatur. Semper in aquis manet, & in iis se diutissime omnium continet. Urinando ad quadraginta aut quinquaginta pedes procedit. Caput inter natandum sublime attollit; & inter arundines nidulatur.

Merganser denique ut Gesnerus vocat, cui caput cum tertia colli parte ex viridi nigricat. Collum reliquum cum aliquo pallore album est. Inferior colli pars nigrescit. Plumæ ventris & supinæ caudæ gilvæ sunt. Crura & pedes cum membranis inter digitos minii colorem habent. *Ventriculus* est corneus id est firmissimus. Pondere interdum ad libras duodecim accedit.

Huc pertinet *Mergus* ille, quem Bellonius Gallice Herle vocat, anatem magis quam anserem referens, rostro longo, terete, & mucrone reflexo, colore subrubro.

Item Gulo Germanis Seeflucter / magnitudine Anseris, colore gilvo, gregaria, mensis lautioribus contemta.

Nec non Scheldarachus Anate major, varius rostro lato, adunco, dentibus acutissimis pleno, ex gilvo subruffo.

Albertus H. A. l. 5. c. 3. Morfex, denique tota nigra, rostro serrato & valido, quæ sub aqua mergitur, & anguillas capit. Easdemque si se gravari senserit, evomit. Gregatim in arboribus juxta aquas nidificat. Volatura caudam diu in aqua trahit. Saturata ad solem ut siccetur, expandit. Fimus siccat arborum ramos in quos inciderit.

NB. *De mergis exoticis vide Mantissam.* Num. 11.

CAPUT VIII.

De Colymbis in genere & in specie.

Avis quæ Græcis Colymbus, Colymbis, & Colymbas; Latinis Urinatrix dicitur. Unum tantum illius genus Aristoteles commemorat; alii plura; Turnerus tria vidit. *Primum* totum nigrum, si cirrum quem in capite gerit, exceperis; Mergo, quo tamen triplo minus est, quoad corporis effigiem non dissimile. Angli Doukeram vocant. *Alterum* Turdo non majus, Anati colore & corporis effigie simile. Anglis media Urinatrix dicitur. *Tertium* adeo nuper ab ovo exclusum refert Anserculum, ut nisi Rostrum hujus paulo tenuius esset, ægre alterum ab altero discerneres. Non enim pennas, sed lanuginem quandam earum loco obtinet. Genera.

Gesnerus, Colymbos facit *Maximos, Majores* & *Minores*. *Maximus* qui in Acronio lacu raro capitur, ab inepto per aquæ superficiem motu Fluder dictus, Ansere major est. Rostro oblongo, angusto, acuto. Neque volare potest recte, neque ingredi commode, nisi simul pedibus alisque nitatur. Tam profunde urinari dicitur, ut orgiarum viginti spacio, quandoque reti aut mucrone ferreo sub aqua capiatur. *Major* duorum est generum. *Primus* Ansere paulo minor, collo est oblongo, dorso nigro, collo inferiore & ventre albo, plumis fere niveis. Digitos pedum habet ternos, adhærentibus membranis latos, sed aliquo usque divisos. Vngues latiusculos præsertim medium, teretes & in mucronem attenuatos, Crura juxta anum fere retrorsum procta, natationi potius quam ingressui apta, femora in ventre condita, inæqualem interdum tibiarum situm. *Alter* cristatus seu cornutus est, plumis circa verticem, & collum supremum eminentibus, superius nigris, ad latera ruffis. Aliquot ejus sunt descriptiones. *Minor* Germanis Succhelin, ut major Succhel, magnitudine est columbæ, digitis latis, adherentibus membranis fuscis, non continuis tamen sed trifariam dissectis. Inferiore rostri parte tota sanguineo colore rubente. In femore multa ossicula tenuia, circa articulum agglutinata, dimidia ossis femoris magnitudine, ab una tantum parte habet. Gesner. in Ornithol.

Bellonius etiam *Majorem* sub nomine Vriæ veterem describit, Anatis magnitudine, rostro longo, rubicundo, ac serrato. Cristam habere videtur. Nam cum nigro sit vertice, plumæ oblongæ ab occipite pendent, quas cum excandescit, aut exhilaratur, attollit aut demittit. Voce est horrida, sed ad sui tutelam utili. Idem nec *Minoris* obliviscitur, qui adeo aquæ familiaris est, ut ei per terram gradi posse, propter

femora in ventre ita recondita, ut nullo modo appareant, & crura, quæ extrorſum protenduntur, ut omnino è lumbis cenſeri poſſit, natura negaſſe videatur. Caudam habet nullam, nullumque Uropygium. Alas pro corporis proportione exiguas. Plumas lanuginoſas. Digitos ab invicem ſeparatos, latos tamen. Roſtrum rotundum exiguum, rubicundum. Crura parte poſteriore ſerræ inſtar crenatæ. Jecur tenellum; inteſtina à reliquarum avium inteſtinis diverſa, gracilia & tenuia ſi in pauca aqua deprehendatur, vix ſe in aërem attollere poteſt. Prope terram in ceſpite aliquo paluſtri nidificat. Addit & Aldrovandus ſuas deſcriptiones, quas hic adferre non eſt neceſſe. Addidiſſe ſufficiat. *Colymbos* Athenæo inter omnes Aquaticas aves minimos eſſe, atro & ſordido colore tingi,
Oppianus Ixeutic. l. 2. cet. Aldrovando. & acuto roſtro inſtrui; Oppiano Colymbos ſemper natare, & ne ſomni quidem vel cibi gratia in continentem exire, niſi partus tempore; eoſdem adverſis ventis natare; ne illorum vi aliquando inviti in terram extrudantur. Circa medium Auguſtum propter pennarum mutationem volare non poſſunt. Et tam celerrime merguntur, ut bombardæ etiam ictum effugiant. Referri ad colymbos poteſt, avis Anglis Coote dicta, forma & colore Fulicæ ſimilis, paulo minor, in cujus roſtro parvum tuberculum rubeum eminet, quæ ſubinde ad fumdum uſque urinatur. Non piſcibus tantum, ſed alga, lineo, gramine, parviſque cochleis victitat. Et vulgo fertur, non poſſe diutius volare, quam pedis cavo arreptam aquam retineat.

Athenæus Dipnoſ. lib. 9. Huc pertinet URIA Anata multo minor, roſtro longiore ac tenui, colore ſordido teſtaceo. Geſnerus colore tantum, & magnitudine à Colymbis differre putat.

CAPUT IX.

De Brentho, Phalaride, Avoſetta Italorum & Trochilo.

BRENTHUS quænam ſit avis dubitatur. Niphus monticolam eſſe credit, generis unci. Plinius pro eo Anatem vertit, quod & Gaza ſecutus eſt. Albertus Merguli piſces venantis ſpeciem interpretatur
Ariſt. H. A. lib. 9. cap. 1. Et forte eſt, quia piſcibus vivere Ariſtoteles reliquit.

Nec magis notum, quænam ſit PHALARIS; Bellonius pro ea Mergum varium majorem ſubſtituit. Geſnerus Folægam
Athenæus Dipnoſ. lib. 9. Italorum eam eſſe credit. Apud Athenæum habet roſtrum anguſtum; corpus aſpectu magis teres quam Anas, colorem in alvo & dorſo cinereum.

AVOSETTA Italorum, quam Lucarni circa lacum Verbanum Spinzago de acqua vocant, Recurviroſtram vere dixeris, avis eſt magnitudine columbæ aut paulo gracilior, roſtro nigro, ſurſum tendente, in extremo acuto, quinque digitorum fere longitudine. Corpore ſupino toto albo; capite & cervice ſuperius ex fuſco nigricante, pedibus coloris cyanei diluti, digitis membranis junctis. Cruribus longis, ac ideo poſteriore digito, qui pro calce eſt, minuto.

Vox ejus eſt Crex, Crex.

TROCHILUS juxta ripes fluviorum oberrat, & tanta ſæpius celeritate diſcurrit, ut curſus volatu ejus velocior ſit. Obvia quæque depaſcitur, hirudines etiam quæ faucibus Crocodili inhærent, Cladorynchos ſeu potius κλαδαρορύγχους inprimis, legit. Mira de illis Oppianus, nimirum, mares à fœminis, fœminas à maribus paſci. Ineunte vere priores fœminas, ſollicitare cantu vel ſtridore potius peculiari, maſculos ad coitum. Fœtu procreato ſeparari, & ad ſua paſcua redire. Tunc mares omnem fœturæ & Veneris curam relinquere, fœminis laborem ſolum incumbere, eumque eas inter ſe partiri. Alias ova in nidis fovere, alias foventibus cibum congerere. Pullos adultos ad littus ubi mares verſari ſolent perduci. Ibi fœmellas cum ſuo ſexu remanere, maſculos ultro ſeparari. Geſnerus eſſe putat generis Gallinularum Aquaticarum; Aldrovandus Corriram ſeu Tabellariam vulgo dictam. Avis hæc eſt varia, roſtro recto; luteo, in fine nigro. Rictu magno. Oculis nigris albo circulo circumdatis, quem rurſus alius ſpadiceus ambit. Cruribus longis, coxis brevibus, digitis membrana junctis. Si Corrira Trochilus non eſt, Celeris eſt.

Æl. H. A. l. 3. c. 11. & l. 8. c. 25. Ariſt. H. A. l. 9. cap. 6.

TITULUS II.

De Avibus Palmipedibus Herbivoris.

CAPUT I.

De Cygno.

CYgnus, qui & *Olor* quaſi ὅλος ἱεραῖος, totus candidus, Græcis modernis Cyprinus, veteribus κύδνος & κύκνος ſeu ἀπὸ τοῦ κυκνᾶν τὼν ἰλὺν, quod cibi cauſa cœnum ſcrutetur, & turbet, ſeu quaſi κλύκος quod ſit clamoſus; ſeu quod teres collum habeat, dicitur. Totus eſt candidus. Horatius purpureum, & pulchrum & ſplendentem, poëtica licentia nominaſſe creditur. *Roſtrum* habet parvum turbinatum, in extremitate obtuſum, ſerratum & falcis inſtar dentatum, colore ruffo; in cujus ſumma parte qua capiti committitur, tuberculum rotundum, nigerrimum, & roſtrum in ſe inflectens viſitur. *Collum* longiſſimum, viginti octo vertebris conſtans, unde δουλιχόδειρος Homero &

Deſcriptio. Homer. Iliad. 6. Euripid. in Iphig.

ἀειμιχρώχλω Euripidi dicitur. Et Lineæ velut piſcatoriæ uſum in aqua porrectum præbet. *Pedes* nigris notis partim cæruleis partim rubicundis & albis diſtinctos. *Membranas* digitis interjectas ſquamulis minimis rotundis inæquales. *Digitos* vero veluti annuli quidam in latum interſecant; eorum medius omnium & craſſiſſimus & maximus eſt, longus digitos decem, internus novem, externus ſeptem. Uno pede pro remo, altero pro corporis ſui gubernaculo utitur. *Linguam* mediam, quod ſuperius ponendum erat, ſulcus denticulis palatum medium ſecantibus reſpondens dividit, & ipſe prope radicem ſcaber. *Interna* ſi ſpectes, *Inteſtina* omnia quatuor dodrantes, & palmum longa, multoque adipe, qui vicem emeriti obit intecta, in illo quem Aldrovandus ſecari curavit, erant; & cum ſimplici tantum in ſe media ſpira revolutione inflectantur, ne aliquid non plane diſtributi alimenti præterlaberetur, natura, cæca duo dodrantis ſpacio inter anum & ipſorum initium interjecto, recto inteſtino appendit. *Arteria aſpera* admirandæ plane eſt ſtructuræ. Nam Oeſophagum ſubjectum comitata, ad jugulum deſcendens cum pervenit, non recta, ut in cæteris animantibus, ad pulmones tendit, ſed ſupra claviculas elevata, in coſtam oſſis pectoris ſeu ſterni, quæ ex duobus lateralibus oſſibus, & tertio ſuperno his pro operculo incunbente fabricata, vaginæ ſeu thecæ figuram & uſum præbet. Ad hujus finem poſtquam pervenit arteria, inferne in ſe inſtar ſerpentis reflectitur, & S. literam exprimit; moxque ſub priore jam dicta portione ipſi ſuperpoſita, hanc capſulam denuo egreditur, & claviculis mediis conſcenſis, harum jugo tanquam fulcro innititur; atque ita ſuſtentata, denuo in morem tubæ revolvitur, thoraciſque cavum ſubiens, antequam ad pulmones fertur, prius quaſi laryngem alteram efformat, tranſverſim ſecta, officuloque quantum ipſa lata eſt longo, & quod tenui membrana obtenditur, hiulcam fiſtulam, ſeu ſyringem arganorum muſicorum, quæ inferiore ſui parte ſimili fiſſum patulæ ſunt, figuram repræſentat. Sub hac larynge arteria in duas canales divaricatur; quorum ſinguli in medio ampliori capacitate protuberantes, recta in pulmones exiguos coſtis retro totos affixos abeuntes, diſtribuuntur. Talem ſtructuram & cantus, de quo poſtea, & reſpiratio repoſcebat. Ne enim, dum aliquando horæ dimidiæ ſpacio toto capite & collo pronis, vado alimo niam hauſturus immergitur, periculum ſuffocationis incurrat; ex ea arteriæ, quæ pectoris dictæ vaginæ recluſa eſt, portione, ſpiritus quantum ſatis ſuppeditatur.

Locus. *Locum* ſi attendas, eſt avis amphibia Maxime tamen aquis delectatur. Ælianus greges eorum in Pſro mari apparere prodidit. In fluviis Cayſtro, Iſtro, Tanai, Strymone, Mæandro, Eridano, Mintio, Tameſi & quidem magna copia degere, apud Ovidium, Senecam Tragœdum, Theocritum, Lucianum, Statium Papinium, Mantuanum, Polydorum Virgilium, & alios invenies. Innumeris in agro Engoliſmenſi; Franciſci primi opera, in fonte Tenario educatos Brujerinus teſtis eſt: ſed ſtagna vehementer appetunt; ſeu quod quietiora nec natatum impediant, quod Æliano viſum, ſeu quod in illis major herbarum ſuppetat copia.

Æl. H. A. l. 10. c. 36. Ovid. Metam. l. 2. & 5. Seneca in Agamem. Theocrit. Eidyl. 19. Stat. l. 14. Theb. Polyd. l. 1. H. Anglor.

Cibus ipſi herbæ at ſegetum grana, ova piſcium. Roſtro cribrat cœnum, & algam inprimis quærit. In Scotiæ lacu Spina, herbæ cujuſdam ſemine, quæ ab iiſdem nomen ſortita eſt, delectatur. Ea autem natura eſt, ut agris injecta nunquam putreſcat.

Æl. H. A. c. 17. c. 24. l. 15. de re cib. c. 61. *Victus.*

Tempore *libidinis* blandientes inter ſe mas & fœmina, alternatim capita cum ſuis collis inflectunt, velut amplexandi gratia; colla mares applicant fœminis, deinde mas fœminam conſcendit. Ubi *coierint*, mas conſcius læſam à ſe fœminam fugit, illa impatiens fugientem inſequitur. At non diutina hæc eſt eis diſcordia, noxa ceſſante reconciliantur; & fœmina maris perſecutione relicta, poſt coitum frequenti caudæ motu, roſtrum in aquis mergens, ſe purificat. Semel tantum anno initio veris *pariunt*. Quia plures & ſpecioſos fœtus producunt καλλίπαιδες & πολύπαιδες dicuntur. Ariſtoteles εὐτέκνους dicit. Pariunt *ova* tertio anno, illaque magna, oblonga, teſta dura obtecta.

Partus. Hect. Boëtius in deſcriptione Scot.

Probe natant, velociter ſylveſtres, tarde ob corporis pondus domeſticæ *volant*. Ariſtoteles longius in pelagus efferri ſcripſit. Et Heſiodus κύκνους ἀερσιπότας nuncupat.

Volatus. Heſiod. in ſcuto Hercul.

Cantum quod attinet, ſcinduntur in ſententias Authores, κύκνῳ τῷ ὄρνιθι μουσικῆς εἶναι δόξαν, prodidit Pauſanias, cum eo Socrates apud Platonem, Ariſtoteles, Cicero, & Philoſophus, ex Poëtis Callimachus, Æſchylus, Theocritus, Antipater, Euripides, Lucretius, Virgilius, Seneca, Ovidius, Martialis, ſentiunt. Diluculo ante ſolis ortum tanquam in aëre vacuo per id tempus audiendi clarius, in maris littoribus, niſi tempeſtas diſſuadeat canere; nec cantus in ſenecta morti vicinus (remiſſioris tum) obliviſci. Favonium vel canendum obſervare, fati certos, ne à quoquam interpellentur ſecedere, apud Oppianum legitur. Fabuloſum id, apud Lucianum, Plinium, Alexandrum Myndium & Scaliger invenies. Ælianus vacillat, & modo his adſtipulari, modo in illos propendere vide-

Vox. Pauſan. Ariſt. H. A. lib. 9. cap. 12. Cicero l. 3. de Orat. Ovid. l. 5. Triſt. Eleg. 1. Seneca in Hyppol. Martial. in Xeniis. Oppian. in Ixeutic. cit. Aldrov. Lucian. in Electro. Plin. H. N. l. 10. c. 23. Myndius apud Athen. l. 9. Scalig. Ex. 232.

Plin. H. N. l. 10. cap. 23. Myndius apud Athen. l. 9. Scalig. Ex. 232. Ælian. H. A. lib. 10. c. 30. l. 11. c. 1. Idem var. lib. 1.

videtur. An funeris sui cantator sit, quod & Brasavolus observasse dicitur, nescio. De Elephanto sane id proditum. Cantare, nullum fere dubium. Audivit in lacu Mantuano cantantes Pendasius. Prope Londinum in Tamesi festivis cantibus subeuntes classes excipiunt. Canorum quiddam lamentantium in morem quovis tempore obstrepere, observavit Aldrovandus. In hoc denique duplex ille flexus, qui ossis pectoris primum capsulæ inseritur, deinde altera revolutione in furculam inclinata recumbens, in pulmones decidit, factus videtur, ut vox in ipso revolutæ arteriæ angulo, repercusso, majori cum clangore erumperet, ac veluti morulæ exiguæ in eo anfractu quiete recreata, vires acquireret eundo.

Plin. H. N. l. 10. cap. 23.

Ingenium in volatu potissimum ostendunt. Liburnicarum more rostrato impetu feruntur, facilius ita findentes aëra, quam si recta fronte incederent. A tergo sensim dilatante se cuneo, porrigitur agmen; largeque impellenti præbetur auræ. Colla imponunt præcedentibus, fessos duces ad terga recipiunt.

Ætas. Arist. l. 9. H. A. c. 1. Ælian H. A. l. 14. c. 13.

Quod de *ætate* apud Ælianum legitur ducentesimum nempe attingere annum incredibile videtur.

Statius. Homerus Iliad.

Inimicitias interdum tantas inter se alunt, ut alter alterum devoret, vel, ut Ælianus perimat. Nec pullis, vel ovis parcitur. Ab Aquila sibi metuant. Attacti, non iniquo Marte repugnant: sed nec cum fulgure, serpentibus & draconibus ipsis convenit. Cicuta interiisse non mirum, cum & proci illius esu periisse visi sint.

Præsagium.

Pluvias expectabis, si rorem aquæ inspergunt; si profundos eidem immergunt humeros, serenitatem. Apud Helvetios ingen frigens metuitur, si hyeme in quodam lacu apparuerint.

Usus.

Usus in *cibis* laudatus apud veteres. Alexandrines inter aves lautas numerat, & Dipnosophistis apponuntur; nec minore quam Anseres habitos, precio ex Plutarcho potest colligi. Recentiores nigram, & duram, forte quia annosi adferuntur, carnem accusant. Moscovitarum tamen Duces, quoties carne vescuntur, assos hospitibus apponunt. In *Medicina*, faciem purgat, & erugat adeps. Ova ad ignem sacrum celebrantur. Pellis ventriculo apposita, concoctionem vi peculiari juvare creditur.

Plut. l. de esu carnis. Herberst. in Mosco. legat. Scœr. hammon.

CAPUT II.

De Ansere.

ARTICULUS I.

De Ansere Domestico.

Plin. H. N. l. 10. cap. 22.

ANser, Plinio alicubi Ganza, Græcis veteribus χὴν, χῆνα modernis, avis est vulgo tam nota, ut descriptione non indigeat. Inferum & domesticum distinguitur, quorum ille minor Aristoteli, varius esse à Columella manifesto errore proditur, cum apud nos varii candidos numero exsuperent. In regno Senegæ colore & pennis multi jugis variantur. In Hispania nova capite rubeo, olores candicis superant.

Descriptio.

Visus cum duobus capitibus, totidemque linguis, collo unico, quatuor pedibus, quorum unum par alarum locum occupabat, alterum circa podicem. Alæ duæ circa collum pandebantur. Proditus ab Alberto & alter, dupli collo, quaternis pedibus, & totidem alis, dorso uno, adeo ut duæ aves, altera alteram ferens, viderentur. Frequentissima scilicet in illis ob humorem & stoliditatem monstra sunt. *Interiora* si spectes, testes sub diaphragmate lumbis annectuntur, hisce duo ex vena cava rami insident. Duo vasa ex infima utriusque parte emersa, & deorsum per lumborum regionem recto delata, prope os sacrum, coëunt, & canalem teretem, qui in plures orbes circumvolvitur, & cujus pars superior, tota carnea, inferior intus cartilaginea conspicitur, efformant. Penis loco extremam portionem datam, quæ in coitu arrigatur, haud male conjeceris.

Arist. H. A.

Locus.

Locus ipsis fere ubique, eam Arabiæ partem quæ Austrum versus assurgit, si excipias. In Blœsia agro aquarum fere experte greges copiosi spectantur, magnumque ex his plumæ pretium. De *victu* non est quod dicam. Tenella arborum germina absumit, viridariorem herbas penitus depascitur, & vitium pampinos rodit. Trifolio, fœnugræco, lactuca, & aliis delectatur.

Partus. Varro de Re R. lib. 8. cap. 3. Arist H. A. l. 6. c. 2. Columella de re R. l. 8. c. 13. Arist. H. A. l. 5. c. 33. l. 6. c. 2. H. lib. 2. cap. 1. Plin. H. N. l. 10. cap. 59.

Quantum ad *Generationem* in aqua coëunt; nec humi insistentes; à coitu aquis sese ingurgitant. Singulis maribus tres olim destinabantur fœminæ; sex hodie. Tempus admittendi aptissimum à bruma, pariunt & juvenes absque coitu, sed hypenemia. Coitus expertæ si absque eo posuerint, plura quidem, sed sterilia, minora, & minus jucundi, quam fœcunda saporis erunt. De numero & *partus* & ovorum inter scriptores nō convenit. Ter parere scribit Columella si fœtus non excludunt. Bis Plinius, si primum fœtum gallinæ excludant. Ova plurima sedecim, paucissima septem, huic pariunt. Si quis surripiat, pariunt, dum rumpantur. Illi singulis fœtibus pariunt, primo quina, sequenti quaterna, novissimo terna. Quintilius ad duodecim, & ultra procedere ait. Carolus Stephanus, si non incubent duodecim, & singulis fœtationibus plura. Recentiorum quidam ad centum & ducenta ascendunt. Tempus pariendi aliis à Calend. Martiis ad solstitium: si bruma coiverint, Plinio post solstitium XL. prope diebus pariunt.

riunt. Si appropinquant partus, digito tanguntur ova, quæ ſunt prima parte locorum genitalium. Incubatus à fœmina duntaxat abſolvitur, nec recedit, donec pullos excuſſerit. Commodiſſime à Calendis Martiis ad ſolſtitium exercetur ſecundum Palladium; à principio Novembris ad Decembrem exactum ſecundum recentiores. Pulli intra triginta dierum ſpatium excluduntur, intra viginti quinque, ſi dies tepidiores ſunt.

Ariſt. H. A. l. 6. c. 6.

Plin. H. N. l. 10. cap. 59. *Vox.* *Vocem* ſi atiendas, παππάζειν & πλαταγίζειν Græcis; Aratus κλαγγηδὸν adverbio de eadem uſus eſt. Gratitare, gignire, ſtrepere, clangere, Latinis dicuntur.

Volatus. Raro *volatum* domeſticæ exercent, ſed pedibus valent. Mirum in hoc alite, inquit Plinius, à Morinis uſque Romam pedibus venire. Feſſi proferuntur ad primos, ita cæteri ſtipatione naturali eos propellunt. Plin. H. N. l. 10. cap. 22.

Affectus. De *Affectibus corporis* pauca occurrunt. Solus ex pedeſtribus à cane rabido morſus, rabie non corripitur, ſi Nipho credendum. Laborat pituita & phtiriaſi; illam pimpinella quæ in pratis naſcitur avertit. Huic frequenti ablutione & ſideritides uſu occurrit. Pullis eorum urtica contacta mortifera; nec minus aviditas, nunc ſatietate nimia, nunc ſuamet vi; quando apprehenſa radice, morſu ſæpe conantes evellere, ante colla ſua abrumpunt. Diſcordia cum Aquila, ne morte quidem interrumpitur pennæ commixtæ certent, & Anſerinæ ub Aquilinis abſumuntur. Plin. H. N. l. 10. cap. 59.

Ætas. Ælian. H. A. l. 5. cap. 29. *Ætas* ſexaginta annos attingit, ſi Alberto credendum. Non dediſſet fidem Cardanus, niſi carduelem tredecim annis in cavea educatam ſciviſſet, & ſylveſtris anſeris tam duram carnem, ut ne triduum quidem cocta emolliri poſſet.

Ingenium. Mizald. de Anim. lib. 5. cap. 29. Quod folia lauri ne in extrema quidem fame attingunt; rhododaphnes ne coacti quidem edunt; quod humanum longe præſentiunt odorem, & auditu cum apro certant; quod ſe ab Anſere dejectum Falconem vidiſſe Scaliger ſcribit; vigil, cura Capitolio teſtata defenſo, per id tempus canum ſilentio proditis rebus, & fama amoris, Agris di-lecta forma pueri nomine Oleni & Glauces Ptolemæo Regi cithara canentis, quam eodem tempore & aries adamaſſe creditur, *ingenio* debetur. Poteſt & ſapientiæ videri intectus iis eſſe. Ita comes perpetuo adhæſiſſe Lacydi Philoſopho dicitur, nuſquam ab eo non in publico, non in balneis, non noctu non interdiu digreſſus. Quod ſemper vociferatur, improbum dixit Virgilius. Si dum adpaſtum feſtinant, jugi clamore obſtrepunt, tempeſtas imminere dicenda eſt. Plin. H. N. l. 10. cap. 22. Theophraſ. de ſignis Tempeſt.

Uſus. Reperere olim in *cibis* æſtimium: Regum Ægypti mentis ſolus cum vitulo apponebatur. Alexander Severus feſtis tantum diebus ad convivium recipiebat. Ab Annibale Numidicis Gallinis præferebantur. Quod ſi jecur reſpicias, Romani eos ejuſdem bonitate novere inquit Plinius. Fartilibus in magnam amplitudinem creſcit: exemtum quoque lacte mulſo augetur. Nec ſine cauſa in quæſtione eſt, quis primus tantum bonum invenerit, Scipio Metellus vir Conſularis, an M. Seſtius eadem ætate Eques Romanus. Hodie in Gallia non minoris fit Anſeralrilis, quam Romæ olim Lupus ſcarus, aut Mulus. Eſt & Judæis ubique terrarum in diliciis. Nec damnoſi interdum, hyeme & juniores in cibum cedant. Aliorum excrementitia & concoctu difficilis caro eſt. Tenereſcunt tamen, ſi collo per triduum ſuſpendantur, gravi lapide pedibus aligato. Septentrionales ſale conditis, & vento ſiccatis, tum coctis, poſt æſtivale ſolſtitium veſcuntur. Meſſalinus Cotta, quod conſtat, Meſſalæ Oratoris F. palmas pedum ex his torrere, atque patinis cum gallinaceorum criſtis condire reperit. Plin. H. A. l. 10. cap. 27.

Quantum ad *Medicinam*, Plumæ ex ventre tritæ & inſperſæ, ſanguinem ſiſtunt. Lingua peculiariter ad veſicæ vitia & involuntariem mictionem facit. Sanguis utiliſſime inter Antitoda miſcetur. Fel contuſis oculis prodeſt, ſi hyſſopo poſtea & melle inungantur. De Adipis uſu vide multa in Aldrovando. Puerperæ in Bohemia butyro in cibis præparant, ſi aqua aurem intraverit, præcipuum eſt remedium. Cum iridis noſtratis pulvere permixtus, & umbilico in teſta nucis juglandis inditus, alvum infantibus ſolvit. Aliud reperit Syriæ pars quæ Comagena vocatur; adipem eorum in vaſe æreo cum cinnamomo nive multa obrutum ac rigore gelido maceratum, ad uſum præclari medicaminis, quod ab gente dicitur Comagenum. Dioſcorides Commagenes non meminit. De plumarum olim uſu ita Plinius. Candidorum alterum vectigal in pluma. Velluntur quibuſdam locis bis anno. Rurſus plumigeri veſtiuntur, molliorque quæ corpori quam proxima, & è Germania laudatiſſima. Pretium plumæ eorum in libras denarii quini. Et inde crimina plærumque auxiliorum præfectis, à vigili ſtatione ad hæc aucupia dimiſſis cohortibus totis. Eoque deliciæ proceſſere, ut ſine hoc inſtrumento durare, jam ne virorum quidem cervices poſſint. Schwēkfeld. in Theriotroph. Sileſ.

ARTICULUS II.

De Anſere Fero in genere, de Vulpanſere, & Bornicla ave.

ANſeris ſylveſtris plures ſunt differentiæ. Plinius *Chenolopeces*, & quibus lautiores

Descriptio. tiores epulas Britannia non novit, *Chenerotes* ponit. Apud Albertum *cinereos*, qui propter corporis levitatem altius volant. *Grandinosos*, seu ob candorem niveos. Qui præter extremas quinque remiges pennas albi sunt. Æstate nuspiam conspiciuntur; hyeme ingruente sublimi volatu gregatim migrant: *Arborum* qui ex arboribus nasci creduntur, quibus color capitis ut Pavoni, absque crista tamen, invenies. Schwenkfeldius eos in arborum cavis, cornicum & ciconiarum nidis, ova tredecim vel quatuordecim, illaque flaventia parere scribit. Apud Oppianum *Linurgi* & *Cenchritæ* reperiuntur. Gesnerus Anseris *stellati*, quem Itali Ciccum vel Ocam Sternam vocant, cui magnitudo inter Anatem & Anserem, pondus leve, pectus maculis asperfum, dorsum & alæ cinerea, meminit. Scaliger in Oceano Brasiliæ *marinos*, à colore atro, qui nunquam evolent, esse prodit. De *Bassano* seu Scotico superius egimus. Descriptionem non morabimur. *Caput* fere Anatinum magis quam Anserinum. Utraque *mandibula* intus oras serratas loco dentium obtinet. *Palatum* quibusdam denticulis acutis instar limæ est scabrum & asperrimum. *Membranæ* quæ digitos connectunt in extremo serræ instar denticulatæ videntur.

Schwenkfeld. in Aviario Silesiæ.

Locus. *Locus* ipsis maxime circa paludes. In Æthyopia adeo frequentibus agminibus grassantur, ut tum morsu, tum stercoribus omnia demoliantur. In Septentrione cubationis tempore, quo à meridionalibus plagis redeunt, copiosissime visuntur, circa Aprilis initium. In Bataviam, Hannoniam, Artesiam migrationis tempore copiosissimi confluunt. Novam Hispaniam mense Decembri prætervolant. In *India* pulcherrimi conspiciuntur. Totum ipsis corpus, præter pectus & ventrem, nigrum. Oculos circulus coralli æmulus ambit. Ex minore oculorum Cantha linea ejusdem substantiæ & coloris extuberat, versusque collum deducitur. Inde sex septemve ramuli exigui utrinque ad medium colliusque descendentis, devaricantur.

Carol. Stephan. de R. R. l. 1. c. 15.

Partus. *Coire* post hyemale solstitium incipiunt, initio veris *ova* ad summum sedecim ponunt. Steriles evadunt, si mites redditæ fuerint.

Volatus. Migratoriæ sunt aves. Migraturæ vociferantur alte volando, forte ne qua earum remaneat. Meridiem petunt cum Septentrio propellit; istum cum Auster, nec cessant, nisi esurie coacti. Ordo ut Gruum cum silentio literatus; nec clangunt nisi rupto ordine. Vide quæ de domesticis ex Plinio diximus. Oppianus nec Ducibus, nec somni tempore custodibus destitui scribit. Taurum montem superaturi Aquilarum metu lapillos rostris ad coërcendam linguam ferunt. Cilicibus id quidem tantum attribuit Plutarchus: sed feris adscribi apud Ælianum & Marcellinum legimus. Tardius adveniunt quam Grues. Vidit aliquando Gesnerus sexto Octobris permultas avolantium turbas, quæ ab Oriente in Galliam & Occidentem versus per turmas triangulas volabant.

Author de Natura rerum.

Oppianus Ixeut. l. 2. c. Aldrovand.

Æl. H. A. l. 5. c. 29.

Usus. Quantum ad *usum*, caro propter exercitationem minus est excrementitia. Cruda adhuc suaviter olet. Linguæ assæ bene à calculosis in cibo sumuntur.

ARTICULUS IV.

De Vulpansere, Capricalca, & Bernicla ave.

AD Feros Anseres referri debet *Vulpanser*, *Capricalca*, *& Branta*.

VULPANSER seu Chenalopex quibusdam, est avis pectore ruffescens, aquatica, in cuniculorum foveis, interdum & rupium cavernis nidificans, quam Angli Bergandram vocant. Gesnerus an Anser Stellatus sit Chenolopex considerandum reliquit. Aldrovandus nihil certi proferre potest. Inter palmipedes quæ circa aquas versantur, ab Aristotele numeratur. Ova hypenemia quandoque parit. In pullis tuendis eandem quam perdix operam collocat. Et ab Aquilæ, felis & cæterorum hostium injuriis sese defendit. In Cupediis olim apud Britannos fuisse ex Plinio superius diximus.

Arist. H. A. l. 8. c. 3.
Æl. H. A. l. 5. c. 30. l. 19. c. 16. l. 11. c. 38.

De CAPRICALCA occurrit. Corvo paulo majorem esse ac in deliciis haberi. Tæniis transversis fuscis per colum pectus & ventrem distingui, caudam nullam habere. BRANTA seu Bernicla & Bernichia, Scotis Clakguse, Gallis Crauant, & Oye Nonnete, Isidoro Barliata, Alberto Barbates, Hollandis Rotgansen dicitur. Bellonius Chenalopecem veterum esse putat. Minor est fero Ansere, Monacharum ornatui, quæ colorem album atro superimponunt, similis. Alis & dorso coloris plumbei, cauda brevi & nigra. Anserum ferarum more volat, strepit, paludes frequentat, & segetem depopulatur. De ortu magna est inter doctos controversia. Quidam coire volunt: alii ex putridis navium ruderibus; nonnulli ex pomis cujusdam arboris in insula Pomonia nascentibus corruptis; alii ex fructu foliis conglomeratis simili, qui cum opportuno tempore decidit in subjectam aquam, reviviscit; converriturque in vivam, oriri existimant. Isidorus, Alexander ab Alexandro, Olaus Magnus, Hector Boëthius; Scaliger, Mejerus, Gesnerus, & alii, communi famæ adstipulantur.

Batavi ex propria inſpectione in Grônlandia Barniclas, quæ ovis incubarent, pulloſque educarent ſeſe inveniſſe affirmant.

CAPUT III.

De Anate.

ARTICULUS I.

De Anate in genere.

Deſcriptio. ANas, Græcis antiquis νῆσσα vel νῆττα, recentioribus χλῶα, vel παπίτζα, vel Pappos, avis eſt apud nos notiſſima. Dorſum ipſi & roſtrum lata, pedes cartilaginoſis membranis interſepientibus, ampli; crura brevia craſſa, & retroverſus diſpoſita, ut in natatione valentius inſtantes; aquas propellere poſſent. Gulam habent amplam; linguam plæræque interius aſperiuſculis utrinque eminentiis dentatam & quaſi plumatam: Muſculos circa corporis ſuperficiem ſeparatos, interiores albidos: quod ſi exteriores liveant, quod vi frigoris fieri videtur, bonam ſecuturam æſtatem ruſtici apud Helvetios conjiciunt.

Locus. *Aquis* tum ut earum frigiditate congenitam intemperiem, quæ calida eſt, contemperent; tum ut pabulum quoque naturæ ſuæ & palato conveniens, illic quæritent, gaudent, inque iis maximam temporis partem verſantur.

Victus. In *cibo* herbarum aquaticarum radicibus & ſeminibus, vermibus, & animalium aquaticorum ovis, lenticula inprimis paluſtri, quam Creſcentienſis Anatinam, alii Pavarinam vocant, delectantur. Sunt qui piſciculis & limo veſci, nec à venenatis abſtinere, quod Scaligero placet, volunt. (Scaliger in Theophraſ. de cauſ. plantar. l. 2.)

Partus. Quantum ad *Generationem* tantæ ſunt, Authori de natura rerum, ſalacitatis, ut plures mares ſolam fœminam certatim coëundo, occidant. Menſe Martio & in ſequente concumbunt. *Pariunt* juxta aquas & rigua; pulli excluſi ſtatim recondita quadam natura aquam proſequuntur; & mox ut ovum exeunt, tanta agilitate vigent, ut etiamſi matrem mori vel alienari contigerit, ſine nutrice vivant. Super omnia autem eſt earum ovis ſubditis Gallinæ atque excluſis admiratio; primo non plane agnoſcentis fœtum, mox incertos incubitus ſollicite convocantis; poſtremo lamenta circa piſcinæ ſtagna, mergentibus ſe pullis natura duce. (Plin. H. N. l. 10. cap. 55.)

Vox. *Vocem* Anatum Author philomelæ per tetrinire exprimit. Scaliger quiritatricem appellat. Fœminæ craſſior eſt, maris acutior.

Inceſſus. Lente ob crurum brevitatem *incedunt*, ad natandum potius apti.

Ingenium. *Ingenium* ipſis cum Anſeribus fere commune. Aquilarum quomodo declinare ſoleant ictus Ælianus deſcribit. Merguntur dum involant, & ſub aquis natando, ex alio loco extra aquam eminent. (Æl. H. A. l. 5. c. 33.) Cum ſeſe aquis mergunt, plumas; cum pennas roſtro purgant, diuque & multum alas excutiunt, ventos ſpondere Theophraſtus, Ælianus, & Plinius tradunt. (Theoph. de ſignis ventor. Æl. H. A. l. 7. c. 7. Plin. H. N. l. 18. cap. 25.) Ventris & inteſtinarum in bubus dolorem, viſu natantium Anatum levari, eaſdem majore profectu mulos & equinum genus conſpectu ſuo ſanare, Columellæ & Vegetio placet. (Columella R. R. l. 6. c. 7.)

Uſus. *Uſus in cibis* notus eſt. Cato Cenſorinus ægrotis etiam teſte Plutarcho præſcribi juſſit; (Plutarch. in Catone.) duram, concoctu difficilem, nec laudati ſucci eſſe, apud Hippocratem, Galenum, & alios légere eſt. Alii Anſerinæ præferunt. Alexander Benedictus in peſte damnavit. Fracaſtorius lue venerea laborantibus prohibuit. Pectus & cervicem laudat Martialis, cætera danda coquo.

Uſum in *Medicina* ſuperius etiam attigimus. Mithridates Ponti Rex ſolitus earum ſanguinem miſcere medicamentis quæ digerendis venenis valent; ipſe talium medelarum uſu ab inteſtinis epularum inſidiis cavebat. (Gel. Noct. Atticar. lib. 17. c. 16.) Idem, ſanguinem à cerebro defluentem infuſus ſiſtit. Adeps per Clyſterem injectus dolorem ſedat colicum, & emplaſtro ad pleuritidem apud Myrepſum immiſcetur. (Plin. H. N. l. 10. cap. 6.) Fimum, Villanovanus utiliter morſibus venenatis imponi ſcribit. Chinenſes adeo numeroſa agmina alunt, ut ſæpe XXM. excedant, his in evellendis noxiis oryzæ herbis utuntur. Quæ Campofulgoſus, de Anate cum tredecim pullis, menſe Decembri, feſto Nicolai, in Gallia prope urbem Redonenſem, templum tempore Miſſæ ingrediente, & aram circumeunte, ac unum pullum ibidem relinquente (neſcitur quo is ſe recipiat,) ſcribit, an fidem mereantur, penes Lectorem judicium eſto.

ARTICULUS II.

De Anate Domeſtica, Indica, Lybica, & Cairina.

ANAS DOMESTICA Græcis νῆττα οἰκουρὸς, Arato ματείδιος, interdum alba, aliquando cinerea, ſæpe compoſiti ex utriſque coloris invenitur. Inter marem & fœminam hoc eſt diſcriminis, quod ille plumas in Uropygio verſus caput ſurrectas habeat. Quod tam acutam & magnam vocem edit, & tam diu caput ſub aqua tenet, aſperæ arteriæ debetur, qua bifariam in pulmones devaricatur, veſicam quandam duram & con-

concavam, quæ ubi major apparet, dextrorſum vergit, habet. Famis aliquando & peſtis præſagæ domeſticæ, manſuetudinis oblitæ, Sylvas cum Gallinis, Anſeribus, & Pavonibus petiiſſe dicuntur.

Anatis Indicæ tres deſcriptiones habentur. *Primæ* caput quod auctum plumis, in ſummitate criſtam plumeam candidam per totam colli longitudinem, quam cum excandeſcit, erigit, gerit, ſanguinis inſtar rubeſcit. Totum *collum*, calloſa & inciſuris diſtincta caro eſt. *Roſtrum* totum cæruleum. Collum, qua corpori jungitur, circulo plumeo nigro, rara pluma alba, maculoſa, per ima anguſtiore, per ſumma latiore, niteſcit: Extremæ alæ atque cauda cum ſplendore ut in Cantharidibus vileſcunt. Fœmina non ita variegatur, mari alioquin ſimilis. *Alterius* caput albicabat. Roſtrum, crura cauda, & alarum longiſſimæ pennæ atri coloris erant. Collum ſupremum anguſta linea nigra ambiebat. In *Tertia* nihil ſingulare apparet, tuberculum rubrum rotundum ſi exceperis, quod poſteriori roſtri parti & cruribus inſidet. Id ipſi cum Anate maritima Rondeletii; cujus roſtrum & crura roſæ ſylveſtris colore rubent, caput non ſine viridibus maculis, nigricat; commune eſt.

NB. *De anatibus Indicis vide etiam Mantiſſam.* Num. 10.

Lybica ut à Bellonio deſcribitur, media eſt inter Anatem & Anſerem magnitudine. *Roſtrum* habet breve, latum, & in extremo aduncum. In capite inter duo naſi foramina *tuberculum* ceraſi inſtar rubidum. Tempora ſine plumis, cute corium rubrum præ ſe ferente. Genitale ſanguinis inſtar rubrum, tam magnum, ut digitu unius craſſitiem, quatuor vel quinque longitudinem æquet. Vocem interruptam tanquam male affectos pulmones haberet. Quam Aldrovandus deſcribit, roſtrum denticulatum habebat, toto corpore nigreſcens, pectore duntaxat paulo albicante. Scaliger Indicam vocat; & nullam emittere vocem; ova, quæ unicoloria, fuſca, rotunda pene ſunt, ſi ad ſolem deſpicias, eandem in ſummo nigredinem, quæ in earum roſtris eſt, habere, adjicit. Si duas noſtrates ſingulis maribus deſtinaveris, magnum numerum ovorum pariunt. Sed pulli geniti nullam ſobolem procreabunt, ſi Auguſtino Gallo credibus.

Anatem Cairinam & marem & fœminam deſcripſit Aldrovandus. Mas qui fœmellæ major, habet roſtrum qua capiti conjungitur valde craſſum & tuberoſum, in hamum tandem acutum & curvum deſinens, nigricans fere, ſed prope finem rubidum; caput atrum & cirratum; guttur ſub roſtro punctulis ſubcandidis interſtinctum. Corpus totum fere atrum. Crura brevia ſed robuſta. Fœminæ roſtrum erat minus tuberoſum, qua capite connectitur, linea partim alba, partim rubra ſatis lata diſtinctum. Macula illa, quæ in maris roſtro rubra, cinerei coloris erat, cui nonnihil rubri admixtum, &c.

Articulus III.

De Anatibus feris in genere, & in ſpecie de Querquedulis.

Anatum Ferarum multæ ſunt differentiæ. Nam ut de illis taceam, de quibus acturi ſumus, ſunt in Inſula S. Johannis in America albiſſimæ, capite rubeo. In Ancyra aliæ quæ voce cornuum ſonitum imitantur, libertatis ita amantes, ut per totum etiam triennium in corte nutritæ, ſi occaſio detur, erumpant. Cæterum latiroſtris omnibus corneus quaſi in extremitate *unguis* eſt, quo cibos apprehendunt; *dentium* loco ſtriæ circa roſtrum aſperiuſculæ, *membranæ* pedum in extremo ſerratæ. Martyr. de ut. Oceani l. 1.

Videbis ipſas paſſim; in ſeptentrionalibus tanta copia, ut fere cunctas aquas operire videantur: in iis tamen inprimis, quibus ſubterraneæ venæ calidam exhalationem ſubminiſtrant, quas apertas circulari & obliquo natatu ſervare conantur; ſi vehementia frigoris vincantur, vaſtum mare pro ſtatione petunt. Migratorias eſſe, & ad Xanthum fluvium adverſus corvos pugnare, quidam credunt. Hyemis tempore aut in ripis fluviorum aut piſcinarum aggeribus, aut paludum frutetis latere, aut ſylvarum propinqua, hortorumque præſidia petere, veriſimilius eſſe exiſtimo. Sane omni alicubi tempore conſpiciuntur. Que in Tugurino lacu verſantur, ſæpe ad vicinum fluvium Silum, tranſvolant. Quia minus ibidem à lupis & vulpibus læduntur. *Locus.* Olaus Magnus H. Sept. l. 19. c. 6.

Si frequentes & conglobatas ferri animadverteris, quanquam cœlo ſereno, imminentem expectabis pluviam; ſi alas in continente concutiunt, ventum inſtare exiſtimes. *Præſagium.*

Præcipuæ ex illis ſunt Querquedulæ, quæ *Roſcades* & *Phaſcades* dicuntur, quæque in Minores & Majores dividuntur. Minores quæ Querquedulæ proprie dicuntur, Anatibus ſunt minores, roſtro, pedibus, & cætera ſimiles. Gula ipſis alba atris notata punctis; venter candidus, alæ in cæſio viridantes; pedes cum membranis nigris cinerei. Vivis ventre deplumato in colica malum ad ſe trahere Abdomini appoſitas, experientia docuit. Species plures apud Aldrovandum invenies, ex quibus *Iaponicæ*, priores quæ ad ſcapulam ſunt Schwenkfeld. in Avenario Sileſ.

ſunt pennæ, roſei obſoleti coloris, ſed maculis ſemilunaribus nigris notatæ erant. Sequentes partim albæ partim virides conſpiciebantur; omnium longiſſimæ cæruleo vegetiſſimo decorabantur colore.

Ad has *ANAS circia*, *Kernell* circa Argentoratum dicta, *Querquedula criſtata*, referuntur. *Circia* mergulo paulo major eſt, corpore fuſco, roſtro latiuſculo. Calculis & ſeminibus herbarum aquaticarum victitat. *Kernell*, habet Roſtrum Indici coloris, caput ruffum, punctis albis reſperſum, verticem nigrum, gulam albam, alas cinereas tranſverſis duabus lineis albis diſtinctas. Pectus ruffum, crura fuſca. *Criſtatæ* quam Bellonius Colymbim vocat, corpus eſt rotundum viriditate gemans; occiput Onocrotali inſtar criſtatum, oculi ære polito ſplendidiores; ſub quibus juxta rictum lata utrinque viſitur macula. Crura brevia, pedes lati., pectus cum capite & collo nigrum, venter plumbeus.

Bellon. in Hiſt. Avium.

Boscades Majores ſunt aſpectu cinereæ: Mas in collo radiantes quaſi Pavonis pennas colore ex viridi & cæruleo compoſito habet, torquem circa collum album, & in alis verſus ventrem colore ſplendente ſunt, vel *Minores*, quibus caput viride, roſtrum ſubflavum, venter ex albo cinereus & varie maculoſus, crura rubentia, Ariſtophani forte περιεζωσμέναι dictæ: vel *Majores*, quæ coloribus cum illis magna ex parte conveniunt, & Stertenten quod roſtro fundum fodientes victum perſcrutantur, dicuntur. Amant glandes & avenam. Congeneres ipſis *Anates* à victu *Graminea* ſeu Junceæ, Schmitentem dictæ, roſtro & pedibus nigris, corporis colore dilutiore. Quam Bellonius *Anatem Torquatam* eſſe credit, & περιεζωσμένην Ariſtophanis, mediæ eſt inter Anſerem & Anatem magnitudinis, moribus Anſerinis, ſed voce magis obſcura, quæ ex ovis à ruſticis inventis & Gallinæ ſubjectis prodidit, dicit; illam Geſnerus Picam marinam eſſe, pedibus palmatis rubeſcentibus, & ad poſteriora magis poſitis quam cæteris palmipedibus; roſtro, tenuiore magis latitudine ſe demittente, quam longiore proceſſu ſe extendente, quatuor inciſuris rubis à ſumma, duabus ab ima parte ſulcata, in colore pallentis ochræ, eſſe aſſerit.

Articulus IV.

De aliis Anatum ferarum ſpeciebus.

PRæter Boſcades, ſunt & inter Anatum ferarum genera, *Glaucius*, *Anas fuſca*, *Muſcaria*, *Platyrynchos*, *Fiſtularis*, *Caudacuta*, *Nigra*, *Herle Tadorne*, *Puffinus & Penelope avis*, de iis quorum Aldrovandus lib. XIX. cap. 45. mentionem facit, taceo.

Pro Glaucio, quem Athenæus ab oculorum colore ita dici, & Anate minorem eſſe ſcribit, Morillanem nobis Gallicum Bellonius obtrudit. Cujus *roſtrum* in margine ſerræ inſtar inciſum eſt. *Collum* circulus quidam coloris albicantis cingit. *Caput* totum ad mediam colli regionem ferrugineo ſaturato ornatur. *Linguam* habet adeo carnoſam, ut prope radicem gemina videatur. Nullum fel, jecur in duos diſtinctum lobos, quorum unus ventriculo incumbit, inteſtinis alter. *Victitat* ſeminibus herbarum, quæ in ripis naſcuntur, aſtacis tenellis, limacibus, millepedibus aquaticis & aliis. Congenerem ipſi eam, quæ Gallis un Tiers, dicit, medio inter Morillonem & Anatem marem colore.

Bellon apud Aldrov. Ornith. l. 19. c. 38.

FUSCA à colore dicitur. A media magnitudine, quidam Mediam dixere. Geſnerus eandem cum Rothalſa, unde Erythrocephali quoque nomen meruit, & veterum Penelope, quod ſimiliter φοινικόλογος, & ποικιλόδειρος ſit, hoc eſt collo puniceo & vario, facit. Triplicem ejus deſcriptionem apud Aldrovandum invenies. Fœminæ caput non rubet, ſed maculas aliquas flavas habet.

Muscariarum (dicuntur ita quod muſcas capiant) tria ſunt genera. *Unum* quod laminam roſtri ſuperiorem habet plane croceam, dentes utrinque ſerratos, membranaceos flexiles, eminentes. Colorem plumarum per totum corpus varium. Helvetiis Muggrate. *Alterum* corpore magno, coloris elegantiſſimi in lacu Podamico circa Conſtantiam viſitur. Murente & Moſſente à paluſtri cœno vocantur. *Tertium* Miſcenis Pillente dicitur, roſtro longo, molli & cinereo. Muſci fuſcis ſuſpenſo gradu ingrediens inſidiatur, & vocem noctu lamentati ſimilem edit.

Geſner. in Ornith.

Platyrynchi ſeu Lati roſtræ in plura genera diſperguntur. Sunt qui roſtrum clypeorum inſtar convexum & longum nigricans habent. Et quia inter volandum alis ſuis ita perſtrepunt, ut ſonus crepitaculorum repræſentetur, Schelenten dicuntur. Quibusdam qui Taſchenmaul Helvetis, inferiorem roſtri laminam ſuperiorem ita ut tota intra eam includatur, ſubire, dentes ab utraque roſtri parte molles, flexiles, rectos, & omnium longiſſimos eſſe, adjicit Geſnerus, ſunt quibus idem duplo fere quam in cæteris latius habetur: idque in mare nigrum, in fœmella modo flaveſcens modo maculis varium viſitur. Dantur & platyrrynchi *pedibus rubris: & alii roſtro nigro & plano*, quorum deſcriptiones apud Aldrovandum habentur. Pertinet ad eos, *Clangula* cujus mas ſecundum oculos, qui pulchri ſunt, utrinque maculam

albam, caput magnum, & in nigro viridans habet; fœmina & virore & macula destituitur. *Fuligula* à fuligineo totius corporis colore ita dicta, cujus rostrum breviusculum latumque, linea alba, alas prope finem transversim secat. *Cirrhata*, Vollente à corpulentia, gallinæ magnitudine, cujus mas apicem in vertice gerit nigris pennarum cirrhis conditum, prope quem pennæ utrinque ex nigro virent.

Fistularis, à sono acutiore quem fistulæ modo emittit denominata, rostrum habet colore isatidis, circa unguem ductus quasi fila nigros, collum nigro rubroque varium, tergum partim plumeum, partim rubris nigrisque pennis temperatum. In Fœmellis nihil tale cernitur.

CAUDACUTÆ rostrum superne nigrum, à lateribus isatidis dilutæ imitatur colorem. In fœmella cum maculis nigris cinereum. in alis pennæ infimæ transversim albæ; mediæ in nigro gemmantes, viridi, & damasceno, extremæ nonnullæ flavicantes, quæ fœmellæ denegata sunt.

Nigra à corporis colore ita dicitur. Linea alba per ejus alarum longitudinem excurrit. Rostrum nigro luteo & rubro distinguitur. Pedes rubescunt.

Herle; ut Galli vocant, rostrum habet rotundum & in extremo recurvum, rubrum, utrinque striatum, colorem mali aurantii, Linguam serratam, alas candidas, pedes rubeos. Gesnerus eum inter Mergos relegat.

La Tardone corpus totum esset candidum, nisi alæ superius nigrescerent, ubi & linea rubra utrinque conspicitur. Rostrum habet breve, in superna parte rubicundum, à lateribus utrinque versus narium foramina macula nigra notatum, extremitate in aliam unguis instar desinens. Crura paulo altiora. Torquem, qui pectus ambit rubrum, cum tota ventriculi regio candicet.

Puffinus avis est marina, colore fusca; pennis caret, sed plumis tantum ceu lanugine quadam vestitur. Itaque subvolare non potest. Si quando ocyus locus mutare instituit; alarum, pedumque extremitate nixus, aquas celeriter quasi prorepens præterlegit. Alga & cochleis victitat. Sale conditur & tempore quadragesimæ editur in Anglia.

Penelopen avem Anati similem, magnitudine columbæ, scholiastes Aristophanis facit. Jon φοινικόλεγνον, id est, phœnicei coloris collum habentem ponit. Gesnerus illam esse putat, quam Germani Rotthalß / Bellonius Canne à la teste rousse vocat. Capite est rubro, gutture & pectore nigro, reliquo corporis colore plumbeo; rostro, cruribus & pedibus fuscis. Marem descripsit Aldrovandus exacte, quem vide.

CAPUT IV.

De Fulica, Cotta, & Rallo Italorum.

FULICA, quam quidam Phænen, quæ ossifraga est, esse credunt; quidam ex veteribus, ut Cicero, Erodion, nonnulli Cepphum Aristotelis; alii necforte male αἴθυιαν, cum à fuligine ita dicatur, putant, quæque Kiranidi Phalaris, Alberto Mergus niger, & pullus quaticus dicitur, avis est magnitudine Gallinæ; colore per totum corpus nigro, in collo & capite nigerrimo, collo oblongo, syncipite glabro figura ovali, alba pellicula, figura cristæ gallinaceæ respondente, intecto, specie calvitii. Digitis pedum membranæ nigræ latæ, sed divulsæ adhærent, & utrinque aut ab altera saltem parte secantur. Internodia membranarum semicirculos fere constituunt. Recta pedibus incedit, velociterque currit. Lingua quam Gallinæ mollior, ungues grandiusculi ac nigri. Alæ ad reliqui corporis convexum incurvatæ. Ventriculo *lien* adhæret, una ex parte gracilis & tenuis, altera vero in extremo crassior, atque soleæ equi instar inflexus, dimidiæ juglandis latitudine. Lobo *hepatis* dextro folliculus fellis auricularis digiti magnitudine annectitur. *Pulmones* costis adhærent. *Intestinum* rectum appendicibus utrinque singulis palmi longitudine, extremo sursum reflexo, instructum invenies, si illud in superna parte aspexeris. Ova intus formata & lumbis annexa jam inde ab hyeme etiam obtinent. Nullum *sexus* discrimen, ut in cæteris avibus agnoscitur. Sunt tamen aliæ aliis interdum in ventre colore magis spadiceo.

De la Cerda super Virgil. Georgic l. 1.

Descriptio.

Bellon. apud Aldrov. l. 19. c. 13.

Locis palustribus & stagnantibus delectatur. Maro marinas appellavit. Herbis & quovis seminum genere vescitur.

Locus & Victus.

Nidulatur humi, & *ova* magnitudine ovorum Gallinaceorum æstate ponit. Cum per serenitatem relictis paludibus in sicco ludunt, vapores ab aquis ad imbriferam nubem erigendam, sursum attolli sagaciter odorantur, & ventos præsagiunt, ut apud Virgilium legimus. Procellas voce testari, Cicero author est. Obscurus quidam, dum alas quatiunt, aquam; dum se submergunt, simulque alas quatiunt, ventem prædicare tradidit.

Partus.

Arat. in Phœnom. Virgil. Georg. l. 1. Cicero in Progn.

Genus illud quod *Marcol* Frisiis audit, cadaveribus pascitur. Ova inter arundines parit; quibus ab incolis, uno relicto, ablatis,

tis, & nido perforato; reverſa alia & alia, fraudes neſcia ponit, donec effæta exhauriatur.

Quam pariſienſes *Diabolum marinum* vocant, colore eſt tam exquiſite nigro, ut penicillo inductus eſſe videatur, albam capitis maculam latiorem quam Fulica habet, crura ad ſe atrrahit.

COTTA Anglorum avis eſt. Fulica paulo minor, forma & colore ſimilis. Roſtrum tuberculo quodam rubeo ipſignitur, crura rubent, nulla ſyncipitis conſpicitur macula. Urinando ad maris uſque fundum, alga, limo, gramine, parviſque cochleis nutritur: piſcibus abſtinet. Negant eam diutius poſſe volare, quam pedis cavo hauſta, priuſquam volet, aqua, retineatur.

RALLUS Italorum in eo à Fulica differt, quod roſtrum habeat nigrum, plus albi in alis & circa oculos coloris, crura ſubviridia, calvitium nullum, membranas inter digitos non ita diſſectas. Mœſtris rure non procul Venetiis diſtante magnis capitur expenſis. A famulis, qui venaticorum canum vice cothurnis induti per aquas errant, fuſtibus exturbantur. Hinc præda Falconum inſidiis fiunt.

HISTORIÆ NATURALIS DE AVIBUS:

LIBER V.

De Avibus Aquaticis, Fissipedibus.

TITULUS I.

De Aquaticis Fissipedibus Carnivoris.

CAPUT I.

De Ciconia.

Descri-tio.

Iconia Græcis πελαργὸς, & πελαγὸς; quibusdam κίκυψ, & κεκκφὰ, avis est apud nos notissima, pennis albis & nigris, cruribus albis, rostro Gruino subrubro & crasso. Tempore Plinii affirmabatur lin-

Plin. H. N. l. 10. cap. 23. guam non habere, habere, illamque subrubram & brevissimam notum est. Degebant quoque olim in Italia, nunc nullas esse opi-

Aldro. Ornith. l. 20. c. 1. natur Aldrovandus.

Locus. In Fiderate agro, nec nidum fecisse apud Plinium legimus; qui pariter easdem amœnum arbusto locum in Transpadana Italia non permeare; sicuti nec octavum citra lapidem ab eo, refert. Sed & in Britannia ignotas esse audivimus, creditumque vulgo nonnisi in liberis regnis versari. Migratoriam esse avem certum est, sed quonam è loco venirent, aut quo se referrent, in compertum antiquis erat. Ex longinquo venire non dubium, eodem quo Grues modo, illas hyemis, has æstatis advenas. Extractus ex quodam prope Metim in Lotharingia lacu junctarum globus; quæ

Campoful. Memorab. l. 1. thermis excalefactæ revixerunt, si Campofulgoso credimus. Sed & ex Lario lacu eductus (simul rostra in ano inserta habebant) & rite eodem restitutas modo, Gaudentius Merula author est. Bellonius in Ægyptum in Æthiopiam avolare scribit. Septembrique & Octobri mense totam Ægypti planiciem occuppare, oculatus testis affirmat. (Cum circa Abydum, inquit, essem, vicesimo quarto die Augusti, ingentem ciconiarum vim conspexi, quæ ad tria vel quatuor millia accedere videbantur. Volabant illæ à Russia & Tartaria, & Hellespontum agmine decussato transversum trajiciebant. Et cum supra Tenedum insulam essent. Longo per anfractus tractu se convertebant, donec in circulum omnes collegerentur. Inde priusquam longius à faucibus Propontidis pergerent, in minores aliquot turmas supra viginti se distribuebant, & se invicem versus meridiem sequebantur.) Abituræ congregantur in loco certo, comitatæque sic, ut nulla suigeneris relinquatur, nisi captiva aut serva, ceu lege, prædicta die recedunt. Nemo vidit agmen dis- Plin. H. N. l. 10. cap. 23.
cedentium, cum discessurum appareat: nec venire, sed venisse. (De incolis ubi moraturæ sunt, intellige) utrumque nocturnis fit temporibus. Et quamvis ultra citrave provolent, nunquam tamen advenisse usquam nisi noctu existimantur. Pythomes comen vocant in Asia patentibus campis, ubi congregatæ inter se commurmurant: eam quæ novissimo advenit lacerant, atque ita abeunt. Notatum post Idus Augusti non temere visas ibi.

Vescuntur ranis, anguibus & piscibus, *Victus.* bis in ejus ventriculo dissecto aviculæ ossa reperit Schwenkfeldius. Bufonem non nisi summa fame gustant. Hinc nocere iis, omnibus quidem locis nefas du- Solin. in Polyhist.
cunt, sed in Thessalia vel maxime, ubi serpentium immanis copia est, quos dum escandi gratia insectantur, regionibus Thessalibus plurimum mali detrahunt. Capitale itaque occidisse, ea- Plin. H. N. l. 10. cap. 22.
demque legibus pœna quæ in homicidam.

Nidulari in agro Varro innuit. In sum- *Partus.*
mis urbium tectis, ipsis etiam fumariis, certum

certum eſt, nec dubium aridarum aliquando arborum ſummitates ſectari. Primo adventu veteres nidos repetunt, ſalvos à ſordibus repurgant, tempeſtate læſos inſtaurant & conſtabiliunt. In iis duntaxat Veneri indulgent. *Ova*, triginta non amplius diebus, fœminam quatuor Anſerinorum tum magnitudine tum colore ſimiles ponere, eaque quamprimum variatis utrumque plumis Fovere Encomiaſtes author eſt. Incubatus ſpatio menſis tempeſtate benigna abſolvitur, & tam impenſe nidos fovent, ut incubitus aſſiduitate plumas exuant. Tam flagranti amore fœtus proſequuntur, ut in incendio Delfenſi, cum ſubtrahere non poſſent, cum iiſdem alis contectis interire, quam deferere maluerint. (Solin. cap. 41.)

(*Vox.*) *Vox* earum eſt apud quoſdam *glotterare*. Quia ſonus ille ex duabus roſtri partibus ad inſtar crotali vel crepitaculi, quod ex duplici ærea lamina, vel duobus oſſiculis ſe invicem collidentibus inter ſe coliſis fit, Crotaliſtria à P. Syro vocatur.

(*Volatus.*) Nunquam Auſtro flante *volant*, dum feruntur, pedibus curſum moderantur, porrectiſque in caudam que brevior illis contigit pedibus, per aëra contendunt. *Dormientes* uni tantum pedi innituntur, & caput humero alteri imponunt.

(*Affectus & Ingenium.* Æl.H.A. Paul. Diacon.) Cum Cornicibus, Aquilis, Mergis & Veſpertilionibus *inimicitias* gerere proditum à quibusdam. Præſagam eſſe avem docere exempla. Preſſa obſidione ab Attila Aquileja, urbem cum pullis deſeruit. Inde augurium ab oppugnante ſumptum eſt, & urbs in poteſtatem redacta. Cum tempeſtas imminet, utroque pede innixa, pennas triſtior infundit, roſtrum in pectus condit, & vultum eò unde tempeſtas ingruit obvertit. Ex earum cum carnivoris in Lycia conflictu de proventu judicatur anno. Si penes has victoria, pecora feliciter ſuccedunt. Si illæ palmam abſtulere, frugum fertilitas præſagitur. Quod vulnera origano ſanant, & Platoni foliis veſpertiliones à nidis arcent; quod roſtro cum alvus non dedit, excrementa ejiciunt; quod denique lapidem lychniten, ſerpentum averruncam nido imponunt, ut apud Philoſtratum legimus; *ingenio* debetur. Lapis in mulieris Tarentinæ ſinum conjectus, quod ex Æliano & Oppiano habemus; & recens Zingiberis radix Veſalienſi hoſpiti allata, in gratitudinis exempla ibunt. Ciconiam fœminam adulterii, poſtquam hoſpes prohibuiſſet aquam, compertam, à maritis aliis diſcerptam: Alcinoën in Cranone Theſſaliæ fœminam, quæ thorum Domini abſentis polluerat, excœcatam, tanquam caſtitatis teſtimonia legimus. Ciconiarum legum apud Ariſtophanem nomen, inde originem traxit, quod in ſenectute parentes & alunt, & humeris geſtant. (Æl.H.A. l. 6. c. 47. Philoſtrat. in vit Apollon. Æl.H.A. l. 8. c. 22. Geſner. in Ornith. Ælian. H. A l 8. cap. 20.)

(*Uſus.*) *Edubantur* ante Plinii ævum; id Sempronius Ruffus, quem Horatius tangit, inſtituiſſe creditur. Nemo jam attigiſſe velit, ſeu quod venenatis veſcatur, ſeu quod flavam, duram, & mali ſucci carnem habeat.

Uſum in Medicina ſi attendas, Aſſam ſi ſemel anno edatur ab arthritide præſervare nugatur Kiranides. Nec capras, nec oves peſte infici quidam ſcribunt, ſi ex ventriculo aqua intrito ſingulis cochleare unum infuderis. Fimum ex aqua hauſtum nonnullorum fide comitialibus prodeſſe prodidit Dioſcorides, refutavit Galenus, cum adipe ſuillo in Emplaſtri formam mixtam inveteratam podagram tollere, apud Aëtium & Myrepſum invenies. (Dioſcorid. Parab. l. 1. Galen. ſimp. lib. 10. c. 17. Aëtius. lib 12. cap. 44.)

Datur & Ciconia, quæ quod dorſum totum nigrum ſi eminus ſpectetur, habeat, NIGRA dicitur. Reperitur in montanis & ſylvoſis Helvetiæ locis. Forma & magnitudine à Ciconiis proprie dictis non differt, qua parte alæ junguntur corpori, oblonga cavitas retrorſum extenſa cernitur. Inteſtina ſunt involuta. In femore diſſecto nervi quatuordecim magnitudine differentes, quorum duo latiſſimi in genu partem cartilagineam ſe inſerebant utrinque. Veſcitur ſcarabeis & locuſtis. Nidulatur in abietibus. In cibo ferinum & piſcoſum præ ſe fert odorem. Infeſtatur pediculis. (Geſner. in Ornith.)

CAPUT II.

De Ibide & Phœnicoptero.

(*Deſcriptio.*) IBIS in multis cum ciconia convenit, vere πτεχαργῴδης ὄρνεον. In duplici autem ſunt apud Ægyptios differentia. *Candidæ*, quæ ad Peluſium tantum non ſunt, cum in tota habeantur Ægypto; & *Nigræ*, quas Peluſium duntaxat alit, tota Ægyptus abhorret. Capite iſta eſt corvi aquatici, roſtro mucronato, incurvo, fornicato, rubente, & qua capiti jungitur, pollicis craſſitiem ſuperante. Abdito in pennas quæ ſub pectore, capite & collo, cordis ſignaturam exprimit. Simul ac nata eſt, duas æque drachmas ponderat, ut Plutarchus prodidit. Majus pro corporis proportione *cor* habere, Gaudentius Merula author eſt. *Inteſtinum* Nonaginta ſex cubitorum, ex aliena fide apud Ælianum legimus. Comprimitur id defectione lunæ, donec aucto rurſus ſplendore fulgeat. (Plin. H. N. l. 10. cap. 30. Ariſt. H. A. lib. 9. cap. 27. Merula l. 3. Memorab. cap 50. Ælian. H. A. l. 10. cap. 29.)

(*Locus.* Ælian. l. cap.) Ægypto eſt peculiaris, mortem ſibi fame exportata conſciſcit. Nullum non Alexandriæ trivium iis plenum eſt. Dicuntur tamen & circa Licham in extrema Aphrica, ubi lacus quidem dulcis eſt conſpici. Quam ſe in Alpibus vidiſſe referente Plinio. M. Egnatius Calvinus prodidit, Nigram fuiſſe ſuſpicamur.

Victus. *Vescuntur* serpentibus, bruchis, locustis. Illos volucres ex vastitate Lybiæ vento Aphrico invectas interficiunt atque consumunt. Nec hoc intra Ægypti fines tantum. Sagacitate enim excitatæ, venturis in procinctum eunt universæ, & priusquam terminos proprios eeternum malum vastet, in aëre occurſant catervis pestilentibus. Ibi agmen devorant universum. Moses in Æthiopas per loca serpentibus infesta iturus, papyraceis inclusas secum tulit.

Cicero. l. 1. de Nat. Deorum. Æl. l. 10. cap. 29. Ammian. Marcel-lin. Mela in de-script. orb. Joseph. Antiq. l. 2. c. 10. Arist. de Gener. l. 3. c. 6.

Partus. Quantum ad *Generationem*, Ægyptii ore coire & parere nugabantur. Nidificant in palmis metu felium. Ex ovo Basiliscus nasci putatur, translato ex venenatis cibis in illud seminio. Vita ipsis longissima adeo ut Hermopolis sacerdotes immortalem jactaverint. Penna, Crocodilus, scribente Æliano, & Ovo immobilis redditur; sed omne serpentum genus ad ejus contactum rigere, Philes tradidit More lautarum mulierum tardo & molli *gradu* ingreditur; cubile petitura se purgat. Rostri aduncitate per eam partem se prodiit (falsugine autem utitur) qua reddi ciborum onera maxime salubre est.

Plin. H. N. lib. 8. cap. 27. PHÆNICOPTERUM qui à calore ita dicitur, Lingulacam seu Glotidem Aristotelis esse credit Bellonius, si Scaligeri descriptionem sequimur. Rostrum neque rectum planæ, sed neque aduncum habet. Scythici arcus potius partem imitatur. Cinereum colorem nobilitant alarum puniceæ pennæ; à quibus & nomen. Earum quoque nonnihil ad caudam, quam hujus generis longi cruris levibus brevissimam habet, ac veluti præcisam. Sub rostri initium ad colli commissuram sinus turgidus est qualis in Ardeola. Crura pedesque alis habet concolores, sed adeo breves, ut cum in homine Galenus agnoverit longissimos, huic omnium quæ nota sunt nobis animalium, brevissimos attribuere potuerit. Magnitudo ei Ardeæ. Flammant nomen in Provincia. Habet & alterius iconem Aldrovandus, qui ex cinereo phœniceo & albo mistis coloribus spectabatur. Superior mandibula, in medio notabili extuberantia insignis, inferiore longior erat, & in acutissimam aciem desinebat.

Locus. Heliod. lib. 6. De *loco* nihil fere certi. Nil avem disertissime facit Heliodorus; ex Flandria hyeme ad Narbonensis Galliæ provinciam volare scribit Gesnerus; in mediis stagnis marinis degere; piscibus & cochleis vesci, reliquit Rondeletius.

Usus. Apitium linguam Phœnicopteri præcipui esse saporis pronunciasse, Plinius Author est. Heliogabalum vero palatinis suis ingentes dapes extis & cerebellis illorum refertas exhibuisse, tradidit Lampridius. Lamprid. in Heliogab.

CAPUT III.

De Ardeis in genere.

QUam Latini Ardeam seu ab ardendo, quod fimus ejus exurat, seu quasi arduam propter arduos volatus vocant, illam Græci ἐρώδιον, seu quod ἐκ ἱδρὸς, id est sanguinem coitu exudet; seu quasi ἐρωτίδιον avem Amori & Veneri propriam, dixere.

Genera. Arist. H. A. lib. 9. cap. 18. lib. 10. c. 60. Scalig. Exercit. 233. *Genera* ipsarum tria Aristoteles & Plinius faciunt, *Leucum*, *Pellum*, & *Asteriam*; Scaliger album, nigrum & subfulvum, quod Pigrum Vasconia vocat. Aldrovandus innumera observavit. Corpus ipsis leve, exile, macilentum. Collum longum. Rostrum longum, crassiusculum, robustum, intus cavum, in extremo acutum. Digiti pedum terni longi, membranis modice juncti. Quartus retro pro calce similiter longus est.

Locus. *Degunt* numerosæ circa paludes & stagna in Bononiensi, Farrariensi, Mantuano, & Ravennate agro; reperiuntur & in Angliæ quod ibi capitale sit eas occidere. In Gallia Ardearia instituta habentur. Pulli volandi compotes ultra citroque commeant, deinde domicilia repetunt. In Insulis novi orbis quæ Ardearum dicuntur, tantam ovorum Hispani invenerunt copiam, ut multos iis currus onerarent. Ab Agricola inter eas aves numerantur, quæ calidiora loca quærunt. Confecta hyeme ad solita revertuntur.

Victus. *Vescuntur* piscibus & ostreis Illos dum capiunt, solis radios ita excipiunt, ut visa ipsorum umbra refugiant. Hos cum testis devorant, quas à colore interno apertas, revomunt. Anguillas quoque integras deglutiunt. Ad pedem tanquam ad illicium concurrere pisces creduntur. Si oleo ex ipsis per descensum distillato inungantur manus, pisces ita advolabunt, ut sponte capi possint. Piscatores Hirschbergenses illicium ex farina hordei, carnis cancrorum ex chelis & caudis, placentæ lini expresso oleo parte una, vitellis ovorum tribus, pinguedine Ardeæ & olei laurini ana unc. II. cum petrolei & Camphoræ ana drachmis duabus conficiunt. Mirifice pisces illiciuntur. Schwekfeld. in Aviar. Silef.

Partus. In *coitu* angi, mares etiam cum vociferatu sanguinem ex oculis profundere, nec minus ægre parere gravidas, Aristoteles, sed falso prodidit. Vidit sæpe coeuntes Albertus, cruribus super dorsum fœminæ flexis, ita ut pedes maris ad caput fœminæ sint, & genua versus excrementi sedem super dorsum. Motu alarum se sustinent & semen infundunt. *Nidificant* in sylvis, locis paludosis, alnis & salicibus consitis ac fere inaccessis gregatim. Sic & ab aucupibus

cupibus, & à rapacibus immunes se putant. Cancros ceu fascinationis amuletum nidis suis imponunt, si Æliano credimus. Carvo adversus infestinantia nidos suos animantia se munire, prodidere nonnulli.

Ælia. H. A. l. 8. c. 35.

Volatus. Arist. l. de incessu Animal.

Volant extensis retro pedibus. Ideo illis Uropygium inutile; collo contracto; tam alte, ut supra nubes transcendant, maxime cum jam futuræ imminent pluviæ.

Affectus Ælia. H. A. l. 5. c. 35.

Inimicitias cum Alauda, ovorum suorum hoste, vulpibus, cochleis & Rapacibus exercent. Sæpe cochleæ è nativis egressæ testis, in magna securitate pascuntur; Ardeæ in vacuas involant. A Falcone depressa, rostro sub alis condito ac sursum elato, irruentem excipit. Sæpe ambæ elisis interaneis humi affliguntur enectæ. Accipitrem excrementis suis, quæ pennas ejus & pedes inficiunt, & exurunt, repellunt. Fertur Falcones, quod Crescentius prodidit, si sanguinem Ardeæ gustaverint, omne desiderium capiendi Grues amittere; si carnem absque sanguine, videri non teneri.

Crescent. de Agricul. l. 10. c. 15.

Præsagium. Oppian. in Ixeutic. Aratus in Phœnom. Plin. H. N. l. 18. c. 31.

De *Præsagiis* hoc sufficiat. Ventum vel pluvias innuere, vel cum caput pectori imponit; vel cum notas paludes deserit, & supra nubes attollitur; vel cum terra relicta multo cum clangore adfestinat; vel cum obstrepero clangore à mari ad terram avolat; vel cum in mediis arenis tristis residet.

Ælia. H. A. l. 7. c. 7. *Usus.*

Mensis in Gallia expetuntur. Sed cum caro illarum pisculentum quiddam redoleat, & fibrosa sit, salubris esse non potest. Quæ de rostri seu in pelle asinina fronti alligati ad somnum conciliandum, seu cum cancri felle in eadem ad vigilantis collum suspensi, ad vigilias inducendas Plinius vel Kiranides prodire, inter fabulosa reputo.

Plin. H. N. l. 30. c. 15.

CAPUT IV.

De Ardeis in specie.

ARTICULUS I.

De Ardea Cinerea.

ARdeæ cinereæ tria sunt genera, *Major*, nempe, *Minor*, & *Congener*.

ARDEA CINEREA MAJOR quæ Aristoteli Pella, seu pulla & fusca, cui superius dicta omnia fere congruunt; Rostrum habet longum, prope frontem crassum, quod ita tenue pedetentim evadit, ut tandem velut in acum aliquam magnam desinat. Capiti cinereus, cirrhus ex teneribus pennis insidet, qui à syncipite incipiens sursum supra oculos per verticem erigitur. Digitus posticus longiusculus est, & fere anticis longitudine æqualis.

Nidulantur in excelsis arboribus non procul à fluminibus, tam apud Anglos quam Gallos. Quia piscibus pullos nutriunt, & multi, cum ori inferuntur, in terram decidunt, idem cum pluvia à multis decidisse putantur. Franciscus I. Rex Gallorum tam cicures reddidit, ut à pastu redeuntes ad Ardearia sese reciperent.

MINOR prout à Bellonio describitur, rostrum habet nigrum, concavum; Lineam in fronte ab uno oculo ad alterum candidam. In capite & dorso pennas coloratas. Alas cinereas inter pennas verticis nigras exoriuntur candidæ exiles, aspectu jucundissimæ. Nidificat in rupibus.

CONGENER, Ardea, rostrum habet pollicis crassitudine, digiti minimi juxta nares latitudine, intus cananiculatum, inferne corneum & roseum. Plumas capitis, colli, dorsi, & superiorum alarum ex cinereo fuscescentes, extremas omnes macula ruffa notatas. Ventrem fere ex cinereo-album. Crura subviridia, & pedes in digitos fissos, quos tamen divaricationis initio breviuscula membra conjungit. Ad hanc refert; quam Gesnerus describit, cui rostrum est subflavi coloris, marginibus acutis, & parte anteriore leviter dentium loco exasperatis, serratisve. Caput & collum candida. Crista capitis è plumis nigris retrorsum tendit. Dorsum & alas cinereas. Unguem medii digiti ab altera parte denticulatum.

ARTICULUS II.

De Ardea Alba.

Descritio. Plin. H. N. l. 10. c. 40. Cic. l. 2. de Nat. Deor.

ARdea alba, Græcis λευκορόδιος, Ciceroni Platelea, Plinio Platea, Alberto Cochlearia dicitur. *Corpus* habet instar cygni candidum. *Rostrum* nigrum pauculis notis ferrugineis superiori parte respersum, substantiæ coriaceæ duræ, cochlear referens. In quibusdam ad carneum colorem proxime accedit. Fœminæ superius maculis rubeis conspergitur. In maris vero rostri medio, linea quædam qualis etiam in circumferentia conspicitur, à fronte ad rostri apicem usque conspicua est; prope oculos macula cærulea, quæ in fœmina lutea est, visitur. Quædam maculis in collo & dorso pulcherrimis, colore coccineo conspergunt. *Interiora* si spectes in dissecta apud Aldrovandum fœmella, *Lien* erat exiguus, nigricans, rotundus, dextra parte, prope folliculum bilis non procul à ventriculo. *Intestina* sinuosa, uniformia, novem spithamas longa. *Cor* nullo pericardio vestitum. *Ventriculus* lævis, intus & simplex. *Ingluviei* loco pars ventriculi superiori orificio imminens, ampla capacitas. *Aspera arteria* cygneæ valde similis, licet contrario modo sita. Nam quemadmodum

in

in Cygno ad sternum ascendens post descendit; ita hæc ad pulmones recta percurrens, suos flexus agit invicem oppositos. *Ossa* tibiæ aperta, medulla rubra erant plena. *Reperitur* in Gallia, Anglia, Bohemia, non tantum marinis locis, sed & palustribus. In Holandia non longe à Lugduno infinitos earum nidos vidimus.

Victus. *Vescuntur* piscibus, ranis & serpentibus, ut quidam produnt. nec vel herbas aquaticas virides, & ramenta radicum geniculata arundinum, vel intestina Gallinarum aspernantur. Facile *coëunt*, in arboribus nidulantur, & pariunt, ad quatuor fœtus alunt, qui à ferini saporis cultoribus commendantur. Gesnerus sibi gustanti Anseri non dissimilem visam ait; & apud Anglos in deliciis habetur. (Arist. H. A. l. 9. c. 18.)

Huc plurimæ aliæ Ardeæ referuntur.

I. Garletta Italorum, ut Gesnerus vocat, avis cum Ardea per omnia, colore excepto, congruens. Quam Gesnerus Ferrariæ vidit, *rostrum* habebat longum acutum; in crista capitis dorsum versus pennæ oblongæ ad duos cum dimidio dodrantes, circiter sex nascebantur, quæ aliquando magno vendebantur precio. *Pedes* nigricabant: inferius tamen subito in medio cruris, niger color desinebat, & viridis è glauculo suberat ad extremos usque ungues. Minimus *pedis* digitus binis articulis constabat; proximus ab eo ternis, medius quaternis, ultimis quinis. Cum hac eandem illam Aldrovandus facit, quæ habebat rostrum supra nigrum, infra cæruleum, oblongum; caudam brevem, rariores aliquot in dorso illasque oblongas pennas, quibus pileos & galeas proceres exornant, tres in capite pinnas, breviores & coloris albi, quæ cristam efficiebant. (Gesner. in Ornith.) (Aldrov. Ornith. l. 20. c. 14.)

II. Egrette Gallorum, quæ & Hæmatopus, Phœnicopus, & Cirris Virgilii. ut Scaligeri pater & filius adstruunt, dicitur. Omnibus fere Ardeis minor est, tota fere ex croceo, ad colorem castaneæ vergens, prone intensius, supine & super alis remissius. *Collo* brevi; *rostro* robusto, longo, acuto, bicolore; qua caput tangit viridi, vel ex viridi ad cæruleum inclinante; *cruribus* & pedibus, rubri saturati coloris; *cauda* tam exigua, ut ea prorsus carere videatur.

III. Squaiotta Itarlorum. *Cauda* brevi, *pedibus* viridibus, *rostro* luteo in extremo nigricante. Apex *capitis* triginta plumis constat, quarum mediæ albæ sunt, extremæ nigræ, in tergore pinnæ elegantes coloris rubicundi in suis radicibus albæ.

Congener ipsi & ista *rostro* maxime arcuato, colore prorsus leucophæo. Avis est aspectu non invenusta. Prone ad collum & pectus, quod nigris maculis, ut in Ardea deorsum descendentibus consparsum cernitur, albicat. Cætera tota est leucophæi coloris, prone remissioris, supine intensioris. *Femora* in ea, contra ac in reliquis pennis vestiuntur.

Ex Ardeis quoque albis sunt, tum ea, quæ *Garzetta bianca* dicitur, rostro longo gracili, acutissimo, digitis postico omnium minimo, anteriorum medio longissimo, inter oculos & rostrum maculata, tum ea quæ vertice est croceo, pedibus pro proportione corporis longissimis, fuscis, albicantibus annulis circumdatis. Ungue medii digiti cæteris longiore, serrato.

Articulus III.

De Ardea Asteria sive stellari.

Descriptio. Ardeæ stellairs triplex genus est, *Minus*, *Majus* & *cristatum*. Minus ὀκνὸς Aristoteli, Taurus, Plinio, Botaurus, Butorius & Buttora aliis, dicitur, & quibusdam Ornocrotalus esse putatur. *Collo* est longo & mire plumoso. *Capite* nigro, corpore reliquo fusco & pallido maculis nigris densissime asperso. *Pedes* habet longissimos & inter extremos ungues medii digiti pedis unius & calcis ejusdem, spithamæ longitudo intercedit; *ungues* longissimos; & ille qui calcis vicem in avibus gerit longitudine sesquiunciam superat. Medius digitus utriusque pedis qui cæteris longior dentatus & serratus est. *Cauda* illi brevissima; *Stomachus*, quo ingluviei loco utitur, capacissimus, canino similis. *Arteria aspera* in eo tota continua est, larynx nulla, nec quod huic analogia quadam respondeat. Damnum hoc compensare voluisse Natura videtur, *canalium duorum* hinc inde in pulmones utrosque abeuntium structura. Ita enim fabricati sunt, ut annuli cartilaginei minime totum absolvant circulum, sed exteriori duntaxat parte medium; interiori, ubi aliis avibus hi circuli fissura tantummodo in longum dissecantur, membrana quædam tenuissima, alteram canalis devaricati exacte medietatem absolvens, plana & æquabilis obtenditur; quin & hemicycli latus exterius componentes rari admodum, interjectis subtilissimis membranis sive tunicis, ad faciliorem & majorem distentionem facti sunt, quo nempe largissimus, & hoc facili tumescere meatu conceptus aër, rostro in aquam inserto aliquandiu retentus, tandem per apertum & extractum, qua data porta, maximo impetu erumperet. Prolobo caret, at ejus loco amplissimum œsophagum habet.

Victus. *Victitat* ranis & piscibus, inprimis anguillis.

Nidum

Partus. *Nidum* ex arundinibus intertextum cum *ovis* duodecim in lacu quodam se vidisse, ipsamque avem colore ita ad arundinem accedere, ut inter arundines sedens vix deprehendatur, reliquit Gesnerus. At eundem ex surculis in celsarum arborum ramis struere, & ita aut quatuor ova excludere, reliquit Bellonius.

Vox. Aristot. in Problem. s. De *Voce* diximus, cui similes illi soni dicuntur, quos βωμικὲς Aristoteles appellavit. Dicitur in Ægypto mansuescere, & adeò præclarè humanam vocem intelligere, ut si quis eam servum appellaverit, vel pigrum (nugantur olim è servo in avem transiisse) indignetur. Non facile hominem refugit; eo proximo, aut arundinibus se abdit, aut aquæ immergitur.

Volatus. Non citius *evolat*, quam prius salierit. Ubi pisces frequentes novit, adeò quieta consistit; ut planè videatur mortua: & ne colli longitudine se prodat, breve id incurvando facit. Capta stat immobilis, & venatorem apprehensurum incautum vulnerat.

Major ex Pella & Stellari prognata esse creditur. Illam enim capite, pectoris maculis, alarum colore, ipsa denique magnitudine refert. Reliquarum partium colore Stellarum minorem, maculas si excipias, quæ in ea non sunt: imò pedibus adeò eandem exprimit, ut simul positas vix peritissimus etiam auceps discernat. Apicem quoque in vertice habet, ex quo duæ longiusculæ pennæ exorientes, totum caput velut galeam, colore nigro exornant. Gesnerus *Elaphin* Oppiani esse conjicit, quæ pennas in dorso varias & maculosas hinnulorum instar habet, & linguam longissimam, qua in aquam protensa, sensim ad fauces, pisces ad conspectum adnatantes solet attrahere. Hanc Aldrovandus & Cristatam seu Cirrhatam esse opinatur.

Congener est hisce, quam idem *Ardeam Nigram* vocat, colore per *totum*, collo excepto, quod albo torque circumdatur, & *rostro* quod luteum est, nigricante; *collo* longo, longis *cruribus*, digitis pedum longissimis, unguibus acutis, & *cauda* brevi.

CAPUT V.

De quibusdam Avibus ad Ardeas relatis.

Ad Ardeas refero Falcinellum sive Falcatam, & Pugnaces, quas Belgæ Kemperkens vocant. Falcinellus avis est magnitudine, & tota corporis specie Ardeam referens, eleganti colore, viridi fere, alicubi puniceo admixto, capite & collo fusco. Superior pars *colli* anterius albicat, maculis nigris intercurrentibus. *Rostrum* ei oblongum tenue & anterius falcatum. *Crura* oblonga, pedes fissi. Nulla magis ad ibidem accedit. Pugnaces quotannis immenso numero, ex Septentrione in Belgium, verno tempore sub Majum advolant, plures mares quam fœminæ. Hinc inter mares tanta contentio, ut sese mutuo occidant, donec cum fœminis numero pares evaserint. Exclusis educatisque fœtibus, una cum his unde venerant, revolant.

Octo ipsorum genera, seu formas potius descripsit, & depingi curavit Aldrovandus.

Prima Perdicis instar toto corpore maculis respergitur. Caput Galeritæ velut apice insigne est. Rostrum exile, in extremo nonnihil recurvum Lingua longa, acuta, subatra. Caput, cervix, dorsum, alæ, venter, & femora ex luteo ad castaneæ fere colorem tendunt, & maculis, quæ in capite adeo exiguæ sunt, ut exigua punctula potius videantur, resperguntur. *Altera* cristam quoque in vertice gerit. Ventre nigricat, candicat pectore. Mentum macula nigricans ceu barba quædam exornat. In fronte albicat; in occipite, & in reliquis partibus ex albo ad fuscum vergit.

Tertia tota fere est rufa, nigris maculis lunam æmulantibus undique excepta cervice insperfa; apice caret. Femora & infernum Uropygium colore sunt bætico. Alarum pennæ majores nigræ, in fine, & ad latera fere croceæ.

Quarta colore fere cum ista convenit, nisi quod venter sit fuscus, podex albicans, alas subalbicantes maculæ multæ, magnæ, transversales, tortuosæ transcurrunt. Caput nigrum magnæ pennæ velut galeam eleganter exornant, quas proculdubio dimicatura erigit.

Quinta ejusdem fere est coloris, sed pennas eas, quas erigit dimicatura majores, candidas, & in extremitatibus suis nigras habet.

Sexta pennæ illæ sunt candidæ, color plurimum diversus. Toto enim corpore fusca est exceptis femoribus & cauda, quæ sunt colore bætico. Ante albas illas in collo surrectas, alias habet in vertice quæ minores sunt, & nigræ. Caput ex cinereo flavescit.

Septima pennis omnibus variat, viridibus, albis, rubris, amethystinis, luteis, & quod observatu dignum est, nulla earum alterius colore permiscetur.

Octavam auritam Natura fecit. Rostro est gracili & oblongo, à capite per collum pennæ undiquaque pendent, magnitudine æquales, sed in quibus varios cernere est colores, qui velut varios torques formant, modo ferrugineos, modo rubros, modo albos. Collum habet longum, valde graci-

gracile, tenue, ad latera candicans, cætera luteſcens, lineolis longis undiquaque conſperſum. Caput ad latera maculam miniaceam magnam habet, in qua oculi ſiti ſunt. Aures aſininis non diſſimiles, crura duplo quam præcedentibus breviora. Digitum poſticum admodum brevem.

CAPUT VI.

De Porphyrione, & Horione.

Dipnoſ. lib. 9. *Deſcriptio.* PORPHYRION, à colore ita dicta, quam Callimachus apud Athænum à Porphyride diverſam facit, quæque in agro Patavino Telamon vocatur, *avis* eſt ſecundum Athenæum Galli magnitudine, colore cæruleo, *roſtro* ad caput vehementius obſtricto, phœniceo, longis *cruribus*, fiſſis pedibus, in quibus quinque digitos habet, & maximum illum, qui medius eſt. Oppianus ei *criſtam* in capite qualem ſagittarii Perſæ geſtant, tribuit. Iſidorus pedem unum latum ad natandum, alterum fiſſum ad ambulandum addit. Apud Aldrovandum duplex ejus exhibetur Icon. *Prior* habet roſtrum craſſum, acutum, purpureum, à fronad verticem fere uſque macula ejuſdem colloris extenditur. Pars capitis quæ hujuſmodo maculæ ſubjacet, & collum pronum vireſcunt. Ex remigibus alarum pennis, quædam in extremo albicant, quædam ſunt fuſcæ. Reliquum totum corpus, cæruleo vergeto colore inſignitur. Cauda fere caret. Digitis tantum quatuor ex purpureo ſubalbeſcentibus inſiſtit. *Alter* roſtro, cruribus, pedibus, & oculis deſcripto eſt ſimilis, niſi quod ungues habet fuſcos, & macula in fronte purpurea ornatur; & quod in illius capite & collo viride erat, in hac cæruleum apparet. Cæruleæ pariter ſunt
Plin. H. N. l. 10 c. 47. alæ. Reliquum caput, cervix, dorſum, pectus, vertex, & femora nigricabant. Laudatiſſimi ſunt in Comagene. Nobiliorem
Athen. Dipnoſ. l. 9. *Victus.* vero Baleares inſulæ mittunt. Fert eas & ultima Syria, ur Diodorus prodidit. Athenæus avem Lybicam, Diis ejus regionis ſacram indigitat.

Veſcitur piſcibus, & in occulto quidem, ne à quo quam videatur. Non prius autem cibum capit, quam ſe lavaverit; nec prius ſe vel in pulverem vel in lavationem dat,
Athen. Dipnoſ. lib. 9. Plin. H. N. l. 10. cap. 46. Ariſtot. H. A. l. 8. c. 6. quam in ambulationem veniens certa ſpacia confecerit. Solu hæc merſu bibit, ex proprio genere omnem cibum aqua ſubinde tingens, deinde pede ad roſtrum veluti manu afferens. Polemon apud Athenæum de cibo quem apprehendit, paucas buccellas decerpere, ſcribit, ſi ταμιεύεσθαι ita ſumendum eſt. Alvi excrementum, ut & reliquæ aves longi auguſtique colli, humidius, quam cæteræ ſolent, rejicere, Ariſtoteles autor eſt.

Ad *volatum* dirigendum loco Uropygii, quod parum latum habet, pedes protendit; & quia ſpectaculo ſaltationis adeo delectatur, ut & ipſa ad ſaltandum membra componat, haud difficulter eo modo capitur, ſi Oppiano credimus. *Volatus.* Oppian. in Ixeutic.

Incredibilia fere de ejus caſtitate Authores. Nunquam in conſpectu hominum conjugi miſceri, & ne virum quidem uxori concumbentem videri poſſe, retulit Oppianus. Tantum ſenſum obtinere ſtupri, ut ſi id deprehenderit, vitam ſeu laqueo ſeu inedia finiat, apud Ælianum, Athenæum, & Tzetzem legimus. Quædam cum Gallo tantam ſocietatem contraxerat, ut cum iſte occideretur, convictore privata, inedia ſibi mortem conſciſceret. *Affectus.* Æl.H.A. l.5.c.28. Athen. Dipnoſ.l. 9. Tzetz. Chil. 9.

Nunquam cibi gratia appoſita eſſe videtur. Magnificis ædibus, ut Ælianus habet, pro ludicra eſt delectatione. *Uſus.*

Cognata eſt ipſi HORION, avis amatorio affectu flagrans, magnitudine Herodii, cruribus rubris, oculis cæruleis, ſic à Muſica inſtructa, ut naturæ munere ſuaviſſime canat. Æl.H.A. l.17.c.22.

CAPUT VII.

De Helorio, Limoſa Venetor. Barge Gallorum, & Hæmatopode Bellonii.

HELORIUS Creci, de quo poſtea, ſimilis eſſe traditur. Clearchus eum apud Athenæum cum Trochilo & Carulo inter παρευδίστας, ſeu aves, quæ cœlo ſereno in littore paſci ſolent, meminit. Athen. l. 9.

LIMOSA Venetorum, quæ ad lacum Verbanum Giraldel, circa Neapolim Leverſina, Germanis, ein Meerhun dicitur, Arquatæ majori, de qua in ſequentibus, per dorſum eſt ſimilis, maculis varia, tota parte prona, capite & collo præſertim.

BARGE Gallorum, quam Ægocephalum Bellonius facit, minor eſt Helorio, colore vero non abſimilis, roſtro breviore, recto. *Liene* omnino caret. *Fel* jecori ſimul & ventri adhærere conſpectum eſt, quod de Ægocæphalo Ariſtoteles ſcripſit. *Victum* in ſaluginoſis paludibus frequenter, rarius in remotis à mari, ubique noctu, quæritat. *Vocem* hircorum & caprarum edit. Hominis acceſſum non fert. Et apud Gallos in deliciis habetur. Ariſt. H. A. l. 2. cap. 15.

HÆMATOPUS Bellonii, rara eſt in Gallicis littoribus avis. *Corpore* Ardeolæ, *alis* Lari, *capite*, collo, & cauda extrema nigris. Interiore alarum parte & *ventre* albis. *Gula* magna admodum ampla & robuſta. Binos habet *digitos* ſimul cohærentes; interior vero ab alliis ſejunctus eſt. *Calcar* in pedis calce, ut reliquæ aquaticæ aves, non habet. Bellon. in obſ. l. 1. cap. 11.

bet. *Pedes* sunt molles & delicatuli. *Digiti* breves, ungulæ ut in Tardis fornicatæ.

CAPUT VIII.

De Alcyone.

HAlcyon & Alcedo παρὰ τὸ ἐν ἁλὶ κύειν sic dicta, Avis Possideonis nonnullis, Ceycis quibusdam, modernis Græcis φασίδυνες; mas, κήυξ, κηρύλος, & κεῖρις dicitur. Paucissimis, inter mediterraneos inprimis, nota est. Omnium rarissimum est, inquit Aristoteles, vidisse Alcyonem, & fere circa Virgiliarum occasum, brumamque apparet, & ubi primum per portum non plus quam navem circumvolat, statim abit, & nusquam præterea visitur. Duo hujus Avis genera, *Mutum*, & *Vocale*, ex Aristotele quidam faciunt, sed falso. χελιδόνες enim apud eum sunt intelligendæ. Turnerus & illam inter Alcyones reposuit, quæ Sturno paulo minor, corpus totum nigrum habet, ventrem album, caudam breviusculam, rostrum alcedone paulo brevius; quæque ante volatum, Alcedonis more nutat, in volatu gemit. *Alcatraces* quoque, quæ in Peruvia marinis lupis, carabis, piscibusque insidiantur; & quia cadaveribus delectantur, adeo sunt lethales, ut ad earum usum necessitate redacti, non secus quam aconito toxicove victi intereant, inter earumdem referuntur genera.

Forma. Arist. H. A. l. 9. c. 14. apud Scal. c. 21.

Formam si attendas, non multo amplior est Passere, *colore* cæruleo & luteo, & subpurpureo mixto insignis. Tale corpus totum & alæ. Tum *colli* partes non seorsum positis coloribus. *Rostrum* subluteum, longum, tenue. Mari adeo delectatur, ut pectus aquis aspergat, cauda in terra sicca imposita: non spernit tamen & aquas dulces.

Victus.

Victitat piscibus, quos ex alto se in mare recta immittens capit.

Partus. Plin. H. N. l. 10. c. 32. Lycop. in Cassandra. Plin. l. c. Arist. H. A. l. 5. c. 8.

Quantum ad Generationem senes in coitu extingui creduntur. Aliæ, ut apud Plinium legimus, fœtificant bruma, pariunt ova quinque, qui dies Alcyonides vocantur, placido mari per eos & navigabili. Siculo maxime: (hinc Siculi maris cives Scaliger vocavit) In reliquis partibus est quidem mitius pelagus, Siculum utique tractabile. Faciunt autem septem ante brumam diebus, totidemque postea sternitur mare Halcyonum fœturæ, unde nomen hi dies traxere. Nec tamen de tempore omnes assentiuntur. Columella enim in octavum Calendas Martii, quibus in Atlantico mari summa notatur tranquillitas eos conjicit. Sed & in numero dierum dissentitur. Quinque statuit Simonides & Aristoteles; septem Samius Demagoras, novem Philochorus, quatuordecim alii. De maris tum temporis tranquillitate, & ventorum quiete molliore cœlo, apud Theocritum, Ovidium, Plautum, Plutarchum, Ælianum, & alios passim invenies. *Nidi* locum Ambrosius arenam; alii littus; quidam undas ipsas, hinc Statio, domus fluctivaga; Silio Italico nidus natans dicitur, ponunt. Saxo cuidam proxime aquam, ita ut aquæ ἐποχεῖσθαι videatur, agglutinari, credibilius est. Rostro autem suo nec alio nidum fingit Halcedo, imo navis instar fabricat, opus everti mergique fluctibus nescium. Componit devincitque conferens invicem acus pisciculi spinas, ac rectis aliis ceu stamini transversas alias veluti subtegmen implicat; mox confertim recurvat, & in orbem reducit; sic cooptat denique, ut opus navigii specie turbinatum, ac qualo propemodum piscatorio simile evadat. Perfectum littori, quo fluctus extremi pertingunt, applicat. Hic unda molliter feriens, nondum firma satis hiantiaque, procellarum verbere deprehensa, sarcire docet. Solide vero & jam cohærentia constringit, figitque, adeo, ut nec saxo, nec ferro dissolvi diffringive facile queant. Magna cumprimis admiratione ostiolum dignum est, sic modificatum figuratumque, ut hanc unam subeuntem recipiat, cœcum cæteris & abditum, & aliud prorsus nihil admittens, ne undarum quidem quicquam. — Plut. de solert. animal.

Mores. Plut. l. c.

Mores ejus exinde metiare, quod maritum adeo diligit, ut non uno aliquo stato tempore, sed per totum annum consuetudine ejus utatur; senem & ad sectandum tardum, gestat & nutrit, nunquam relinquens solum. Cum ad tepidum solem pennas in littore expendunt, pluviam denotare dicuntur. Virgilius hoc inter cætera serenitatis signa numerat. — Mizald. Ephem. l. 1. Virgil. Georg. l. 5.

CAPUT IX.

De Ispida, & Rousserolle Gallorum.

ISpida, quam nonnulli Alcyonem veterum vel simpliciter vel fluviatilem esse putant, Genuæ Martinus piscator, à nonnullis aliis Italis Avis Paradysi, sed & Piscator Regis dicitur. *Rostrum* ei est nigrum, rectum, in summo acutum, tres digitos longum. *Caput* pronum cum cervice viridis coloris transversis lineis ex albo cæruleis distinctum. Virent & *alæ*, sed interior pars plumarum ad purpureum ferè violaceo dilutum colorem tendit, asperguntur lucidis aliquot punctis. Per medium dorsum à principio usque ad finem caudæ, plumæ sunt cærulei coloris diluti, & ad album inclinantis adeò splendidæ, ut oculos etjam visu immorantes offendant. *Pedes* breves, rubicundi, in quibus duo longiores digiti ad mediam usque partem connexi, — *Descriptio.*

postea finduntur. *Lingua* perbrevis est latiuscula ac subrubens. *Oesaphagus* valde oblongus. *Ventriculus* in imo corpore juxta anum. *Adeps* ruffa.

Est & *aliud* Ispidæ *genus*, quod ex India adfertur. Regulum magnitudine vix superans. Rostro oblongo, tenui, nigro, reliquo corpore ad caudam cæruleo, viridi & nigro. Cauda pro corporis proportione longiuscula tota fere nigra. Pedum constitutione cum superiore eadem. Solitaria est, & in agro Bononiensi, Helvetia, & alibi media hyeme circa ripas glacie concretas *reperitur*.

Locus & Partus. In arena vel scopulo aliquo juxta aquam *nidificat*. Nidum forma rotundum, eminente in angulum foramine exiguo, ex floribus arundinum, mollem construere ajunt. Pullos interdum novem in nido uno reperiri.

Usus. Pellis ejus cum pennis asservata peculiari vi adversus *tineas* pollere creditur. Non tangi fulgure domum, in qua ejus nidus suspensus fuerit, nugantur quidam. Moschi instar cum pullis suis suaviter olere, Tragus prodidit. Suspensam pennas quotannis tanquam in vivo corpore mutare, falsum comperit Aldrovandus.

Rousserolle seu Roucherole Gallorum, Alcyone vocalis est Bellonio. Rostrum habet serratum Picæ Græcæ seu Collurioni simile. Plumæ capitis longiores cristæ quondam speciem præ se ferunt. *Nidum* si quis inversum aspiciat adarcen primo intuitu referre videtur. Sena ut plurimum *ova* parit, & quinque sexve excludit pullos. *Cantu* adeo valet, ut omnibus canorus à Bellonio præferatur, tamque in eo indefessa, ut dies & noctes absumat; tam feria, ut vacillet, totoque corpore tremat. Inter reliquas voces has inprimis proferre videtur Toro tret, fuis, huy, tret. Aristophanes ejus cantum expressisse creditur.

TITULUS II.

De Aquaticis fissipedibus Insectivoris.

CAPUT I.

De Arquata, Crece & Totano.

ARquatum ab arcuato rostro si dictam, Numenium veterum, qui forte à Neomenia, quod rostri figura arcum lunæ recens à novilunio crescentis in cornua repræsentet, ita dicitur, esse Gesnerus credit; Bellonius Elorium Aristotelis conjicit. *Rostrum* habet circiter octo digitos longum, post tres digitos flecti deorsum incipiens, nigrum. *Pennas* coloris fusci varias & maculosas, ex quibus maxime fulgent instar serici villosi, quæ inter alas & dorsum sunt, in medio nigræ, in circuitu per interstitia subruffæ. *Digiti* sunt fissi, sed aliquatenus membrana conjuncti; quæ etiam utrinque juxta digitos descendit, & inferiorem digitorum partem dilatat. *Lingua* pro tanta rostri longitudine brevissima est, & sagittæ effigiem repræsentat. *Fœmina* est aliquanto minor, & maculæ illæ, quibus totum fere corpus respergitur, in hac magis fuscescent. Omnium vermium genere *vescitur*, eosque in plantis quibusque quærit. Turmatim *volant*, voa *pariunt* quanta Gallinæ, quaterna, pallidà, mense Aprili. Carnem habent siccam, solidam, leporinæ similem. In Gallia in deliciis habentur.

Crex, quæ & κρεκὸς, quænam sit avis, vix à recentioribus observatum est. Athenæus Helorio similem esse dicit; Aristoteles vero crura alba habere, & posteriorem digitum qui pro calce est minutum asserit. Herodotus ei Ibidis nigræ magnitudinem; Scholiastes Aristophanis rostrum acutum & serratum assignat. Bellonius avem circa Nilum visam, cruribus longis, *rostro* longo & nigro, nigris quoque tibiis & toto capite: *collo* tergore & pectore candidis, quæ è terra *victum* petit, & in muscas debacchatur; & cum *volat* magnum edit strepitum, Crecem veterem esse opinatur. Pugnat cum Galgulo, & Merula, Vireone, eorumque pullis nocet. βραδυπέτης esse Philes annotavit. *Arist. lib. 9. c. 1.*

Totanus avis est aquatica, capite nigricante, præsertim anterius; posterius enim & magis anteriori parte ruffum est. Vertex cinereus, ut & reliqua pars prona. Alarum ima pars alba, extima nigra est, reliquæ plumæ in ambicu variæ (στικταί) sunt & albicantes. *Cauda* palmi longitudine transversis lineis albis, nigrisque depicta, ut etiam limosæ. *Pennæ* super caudam ad medium dorsum usque albicant. Pars omnis supina alba est: in collo tamen, & superiore alarum ambitu nigricantes maculæ visuntur. Totius avis longitudo ab extremo (rostro) ad pedis extremum extensæ, dodrantem cum duobus palmis æquat. Rostri longitudo circiter tres digitos; colli totidem. Fidipes est, verum duo majores digiti pedis aliquousque membrana junguntur ut & limosæ. Pedes duos palmos longi ex pallido rubent, unguiculis muniti nigris. Corpus avis ea fere crassitie est, qua Mergulus noster rostri acuti.

CAPUT II.

De Calidri Bellonii, Nigra, & Himantopode Plinii.

C*Alidris* Bellonii avicula est columbæ magnitudine, *cruribus* proceris adeo, ut

ut equo insidere videatur, unde Chevalier, id est, equitem nominarunt. Plumis optime instructa est, ideoque longe minus carnis obtinet, quam appareat. *Rostrum* & crura rubra, longa, manifesto sane argumento aquaticam esse volucrem. Superior rostri pars nigricat, venter albus est: *caput*, collum, & pennæ sub alis, & uropygio cinereæ: quare Aristoteli Calidrim dici arbitramur, cujus meminit his verbis: Quin etiam *Calidris*, cui cinereus color distinctus varie. Radices plumarum sicut in Bistarda, & la Cane petiere (Tetracem interpretatur) rubent, sic in hac nigræ sunt. In temporibus utrinque maculæ sunt binæ, nigræ, quæ ceu umbram præbent superciliis, quæ & ipsa alba macula insignia sunt. Priores digitos membrana conjungit; ut in pica marina, (Pie de mer) Digitus posticus admodum exiguus. Alæ, ut in pluvialium corpori junguntur, magnitudine corpori respondent. Tam parva itaque ales proceris cruribus insistens, alacriter, hilariterque incedit, prata stagnaque & ripas frequentat, & plerumque aquam ingreditur ad femora usque. Caro nihil ferinum redolet, sed delicatum quid, & aromaticum. In sui generis avibus, in deliciis habetur.

NIGRAM à rubra differre certum est. Nigræ enim ab ipso ortu crura & rostrum atra sunt, excepta superiori rostri parte, quæ subrubra est. Color item huic nigrior: quin amputatis capite, cruribus, atque alis, reliquis corporis partibus Palumbis colorem inter cinereum, & nigrum videbitur referre. Sin sermo sit de Calidribus, quæ jam pennas mutarunt, distinguendusque color ab iis, quæ prioribus etiamnum vestiuntur, asseremus nos Pluvialem aliquando observasse in autumno nigram, adeo ut post mutationem plumarum eum non agnosceremus: nihilominus tam huic, quam alteri pedes nigri sunt. Fœtus earum mense Aprili prostant, maculis undique Ortygometræ instar (d'un Ras le) conspersi, cum alioqui hyeme tantum appareant. Ad hanc reducit Aldrovandus *Gambettam* Italis dictam: Quæ est capite, collo & pectore cinereis & maculis fuscis plurimis, undiquaque resperfa. Alarum pennæ rectrices nigricant, corporis cinereæ sunt, in dorso & alis ad ruffum vergentes, venter candidus est. Rostrum nigrum: oculorum iridem ex luteo subviridem niger circulus ambit. Pedes ex luteto rutili, quo colore potissimum à nigra Calidri Bellonii discrepat. HIMANTOPUS à flexitate crurum ita dicta, quam alii Hœmotopoda, à rubedine pedum vocant, à Gesnero ita describitur. *Rostrum* digitos fere quatuor longum est, *caput* parvum, *collum* digitorum quinque, reliquum corpus, quod leve, & gracile est, instar avium palustrium fere, quas Gallinulas aquaticas vocamus, digitorum sex, cauda quatuor, crura quindecim. Color *rostri* nigricat, in capite, & collo prono fuscus: dorso, & alis niger, pauco subviridi admixto, si diligentius intuearis, cauda cinerea. Partes prone omnes, & latera quoque albi coloris sunt. *Crura* sanguinea digitis duntaxat ternis, sicut in Bistarda, Oenade Rondeletii, Morinello Gaii, Struthiocamelo, Pluviali, & Cane Petiere Bellonii, ejusdemque Pica marina: quorum medius longiusculus, brevissimus interior: jungitur autem medius cum exteriore brevissima membranula, tanquam palmipedum. Poplitum cavitas insignis est, articulo tam flexili; ut in sceleto etiam tibia ab femur tota reflectatur. Videtur sane non cursu tantum valere, sed etiam volatu hæc avis: quoniam oblongæ ejus alæ sunt, ita ut longissimæ earum pennæ caudam, seu uropygium, duobus, aut amplius digitis excedant. Oppianus hoc novum in eis, quod maxilla inferiore fixa, superior solum in ipsis moveatur notavit; sed in descripto, nihil ab aliarum avium natura variat.

CAPUT III.

De Gallinulis Aquaticis in genere & in specie, de quibusdam.

GAllinulæ aquaticæ hoc commune habent, quod eis sit *corpus* gracile & adductum. *Caput* parvum, pennæ variæ *Rostrum* longum, modice inflexum, nigricans. *Ventrem* & supinam eam capitis partem, quæ inter rostrum & collum est candida. *Crura* oblonga, *digitum*, qui pro calce est admodum brevem; quædam etiam eo carent. *Plumas* ad media tantum crura descendentes. Vermiculis potius quàm piscibus *vescuntur*; quamvis & ex his minimos comedant. Circa initia autumni in Helvetiam adveniunt; hyemis exitu denuo avolant. *Aucupium* earum mane ante solis exortum, fit; aut vespere, quo incipiente tam sublimi volatu evehuntur, ut non amplius appareant. Ob carnem suavem & teneram, in deliciis mensarum habentur. *Species* ipsarum sunt *Chloropus*, *Erythropus*, *Ralla Anglorum*, *Rhodopus*, *Phæopus*, *Ochropus*, *Melampus*, *Poliopus*, *Erythra*, *Ochra*, Hypoleucus, *Gallinula serica*, & *Scolopax*.

CHLOROPUS est triplex, *Major*, quarum altera Fulicam & magnitudine & corporis figura refert, tota rostro longiusculo, sursum parumper elevato; altera Italis, *porzana* dicta, collo & capite nigricantibus, Dorso cum superiore alarum parte, castaneo; inferiore ventre toto albido, femoribus plumis cinereis usque ad genua coopretis.

pertis. *Tertia* Gesneri, quam Glottidem Aristotelis esse credit, colore est fusco, cruribus viridibus. Vocem instar fistulæ argutam edit. Germanis Glutt dicitur. Prælongam exerit linguam unde ei nomen. Hanc initio blandita peregrinatione (cum Coturnicibus) avide profectam, pœnitentia in volatu cum labore scilicet subit. Reverti inconcitatam piget, & sequi; nec unquam plus uno die pergit, in proximo hospitio deserit.

Erythropus vel est *Major*, vel *Minor*, de utraque nihil singulare occurrit. Rallam Anglorum aquaticam intellige, cujus rostrum & crura sunt rubra; plumæ undique magis cinereæ, quamque male volare, sed egregie pugnacem esse, Bellonius prodidit. *Montana* & sylvestris in Ericeto degere solet. Ortygemetram esse credidit Bellonius; Perdicem rusticam Gesnerus.

Rhodopus nihil habet singulare. Sed ne de aliis præter descriptionem, quam apud Aldrovandum & Gesnerum invenies, quicquam. In Ochropode *majore* septem distincti colores apparent, nec digitus posterior pedis visitur. Medio lingua in oblongum mucronem definit. *Minori* collum est quam cæteris altius.

Erythra, quam Germani Mattkerca vocant, vocem & clamorem edit, quo sonus fullonum lanas ferientium repræsentatur.

Ochra à totius fere corporis colore subviridi, sed sordido & obscuro si dicta est.

De Hypoleuco, quam Germani Fysterlin appellant, nihil habeo quod dicam.

Serica ideo dicitur, quod color ater in ea holoserici instar splendeat.

CAPUT IV.

De Scolopace seu Perdice rustica, Rusticula sylvatica, Scolopace seu Gallinagine minori.

Scolopax avis, à rostri figura, quod instar pali longum & rectum habet ita dicta (palum Græce σκόλοπα dicunt) Volaterrano Aristotelis Alectoris, sed falso; vulgo Græcorum ξυλόρνις, Herodiano Sylvestris Perdix, Martiali Perdix rustica, nonnullis Rusticula major, Alberto quod suavis & pinguis sit Ficedula, plærisque populis Beccaffa, Germanis Schnephun & Rietschnepf/ dicitur. Similes ipsi quasdam in Frisia aves facit Gesnerus. Ea, quæ Vulp nominatur vulgo, rostro & pennis colore illi confertur, sed magnitudine vincit. Item Grutte dicta rostro. Magnitudine est. Gallinæ, colore Attagenis, ut Aristoteles prodidit. *Rostri*, quod longum, anterius asperiusculum, pars superior ultra inferiorem extenditur. *Linguam* habet gracilem, oblongam, nervosam. *Crura* fere rosei coloris. *Felle* carere vulgo creditur, quod apud Bellonium legimus. (Arist. H. A. l. 9. c. 26.)

Nullibi non *invenitur*, in Gallia, Suecia, Helvetia. Non ubique tamen iisdem in locis, nec semper Æstate in altis Pyrenæi, Helvetiæ, Sabaudiæ & Arverniæ montium jugis degit. Hyeme cibi gratia ad campos & sylvas cæduas descendit. Circa Brixiam principio Autumni, in Helvetia mense Octobri capitur. A Germania inferiore æstate recedit, in fine Autumni redit. Aquas inprimis tepidas, loca pulverulenta & humida, sepes, & hortos amat. *Cibus* ipsi vermes. Spiritu in cava immisso, unde sonus etiam procul audiatur, eos extrahere, proditum à nonnullis. Visi, qui ex farina fagotritici cum aridis ficubus pascebantur. *Volatus* debilitatem cursus velocitate natura compensant. Cum proximam sibi aucupes existimant, longe recessisse inveniunt. *Oculis* est obtusioribus, quamvis grandes habeat; *odoratu* potius cibum quærere creditur. Homine delectari ab Aristotele relictum. (*Locus.*) (Arist. H. A. l. 9. c. 26.)

Habetur inter ciborum delicias, sed postponitur Perdici. Aliqui deplumatum exenteratumque in furno torrent & cremant, remedio calculosis futurum. (Gesner. in Ornithol.)

Rusticula Sylvatica, Rusticula palustri majore, major est. Gallinam enim fere æquat. Colore saturiore, rostro minus longo, ventre albicante, cruribus cinereis. Tendiculis seu laqueis capitur.

Scolopax seu Gallinago minor, & Scolopax minor, Molliceps Aristotelis quibusdam, dorsum habet ejusdem fere cum Alauda coloris. *Rostrum* canaliculatum, maculosum, in extremo nigrum, quatuor digitos æquat longitudine. Alæ extensæ maculam albam in extremitatibus ostendunt. Quæ ab Aldrovando exhibetur, *rostrum* habebat palmi longitudine canaliculatum, latiusculum, nigrum, tuberculis quibusdam asperum, in extremo acutum, cujus superior pars inferiorem aliquantulum longitudine excedebat. *Lingua* longitudine rostro fere par erat caniculata, in extremo cuspide acus instar acuminata.

Frequentem in locis mediterraneis Gallia videt, nec Batavi eadem carent. In Germaniam circa æquinoctium vernum venit, si Longolio credimus. Nec à marginibus stagnorum & lacuum *recedere* idem affirmat. *Migratoriam* inde colligas. In dissectæ ventriculo initio Decembris, scarabæos, & vermes albicantes, tenues, oblongos,

longos, quales farinarios appellant, invenit Gesnerus. Neque in caveis, neque in aviario vivere dignatur. *Vocem* auditam (hæc talis est, ut si quis cultrum per sertam ducat) pluviæ prognosticon quidam faciunt.

CAPUT V.

De Gallinula terrestri, & alia Chloropode.

HUc & *Gallinulam terrestrem* & aliam *Chloropodem*. Fulicæ similem Bellonii refero. *Illa* circa Verbanum lacum Polle, à Germanis aucupibus Hoggeschar / quod turmatim juxta sepes decurrant, dicitur. Gesnerus Rallum terrenum, seu Thochilum terrestrem dicit. *Corpore* est brevi, crasso. *Digitis* pro sua magnitudine longissimis. Postremus ad anteriores circiter dimidiam longitudinem obtine. *Vocem* ejus dicunt asperam ger, ger, ger serpentum instar, Capta sciuri vocem, si fides referentibus imitatur. Angli ceu lautissimam inter segetes capiunt.

De Gallinula Chloropode alia, ita Bellonius. Necessario plane Gallinulam aquaticam (la Poulette d'au) à Fulica, & Fulica majori (de la Porle, & Macroule) separavimus: quoniam aquæ non innatat, nec palmipes est. Pullettæ autem aquaticæ, sive Gallinulæ nomen à similitudine cum jam dicta impositum est, etsi multo minor sit major tamen Ralla, adeo ut de utraque hac particeps esse videatur. Aucupes, quibus ostendimus, cum Fulicæ similem esse cernerent, magnitudine tantum differre ajebant hancque ad perfectam necdum ætatem pervenisse. Unde nos diligentius peculiares aliquas notas discriminantes investigavimus. In quibus ea præcipue fere est, quod hæc Gallinula pedibus sit viridibus, & non absimilibus Botauri, neque etiam ita planis, nec denique lata membrana conjunctis, ut in Fulica. Cauda etiam Gallinulæ longior est. Mucula frontis item minor. Colore Rallo similis quidem, sed ad Fulicæ colorem tendit: quare ex primo aspectu Rallum esse putabam, sed cum diligentius inspicerem, animadverti, palpebras oculorum candidas esse, quod Rallo non convenit, sed neque Fulicæ. *Caudæ* binæ pennæ albæ sunt, utrinque nempe una. Sub pectore nonnihil ad cyaneum, sive cæruleum vergit. *Dorsum* colore est castaneæ intenso. Alæ item aliis nigriores sunt, & alarum plicas albas habent, & aliam insuper albam lineam in minori ala, quam primæ plumæ ejus per calami longitudinem constituunt. Idem cibus reperitur in ejus ventriculo, qui in Rallo, & Fulica. *Os sterni* & ischion, sive os coxendicis ab aliis avibus habet diversa, etiam à Fulica. Caro Gallinulæ coctu facilis, ac tenera est, ossa fractu facilia, ingluvies ampla; jecur quoque fragile, cæterum intestina, & reliquæ partes internæ, ut in Fulica. Assa ejusdem cum Fulica saporis est. Nidificat, & pullos alit, & educat, ut Rallus.

Huc pertinet illa quam Corriram vocant, avis rostro pro corporis proportione crasso, pectore, & alis supernis albicantibus, cætera nigra.

Nec Porzana Minor, quæ Mediolani Girardina à Gallinularum aquaticarum censu eximenda est. Rostrum habet breve, qua caput tangi flavum, & in extremitate nigrum, pedes atros; ventrem album, pectus, dorsum, alas, colore fumido, albis maculis consperso, alarum pennas majores nigras, &c.

CAPUT VI.

De Trynga.

DE Trynga, Juncone, & Cinclo hoc duntaxat Aristoteles prodidit, quod caudam motitent, lacus & flumina petant. *Trynga* Turdo æquiparetur, Cinclus & Junco minores sint. Hinc factum, ut diversæ Aves pro iis ab Authoribus obtrudantur, haud paucæ tanquam congeneres referantur ad easdem. Turnerus eam totam pullam, ea parte, quæ podicem tegit, quæque candida est, excepta, facit. Breves volatus facere, in stagnis quæ nobilium ædes obducunt, & in piscinis apud Anglos plærunque degere, si quando periclitatur, ad arundineta densiora confugere, adjicit. Germani quidam Tryngam nigram totam, fidipedem, candido vertice ad rostrum usque demisso, pedibus altis & nigris, caudam continue motitantem, & loca aquosa incolentem ponunt, ad eandem Gesnerus avem quæ Claronæ Wasser Trostla / id est, Turdus aquaticus nominatur, rostro brevi, cruribus altis, fidipedem, refert. Aldrovandus aliquot ad Tryngam reducit, quas alii ad Cinclum retulere.

Prima ei ex illis quas *Giarolos* & *Giaroncellos* in Italia vocant, Turdo magnitudine par. Rostro duos digitos longo, nigro, in extremo nonnihil recurvo. Lingua acuta paris fere longitudinis. Capite superno, collo, dorso, & alis fuscis ad colorem castaneæ nonnihil vergentibus, oculorum ambitu, mento, pectore, ventre & Uropygio albicantibus. Digitis tribus anterioribus ad medium fere palmum exporrectis, posteriore brevissimo. Inter anticorum extimum & medium membranula est divaricationis initio, quæ inter alios desideratur. Genera.

Altera

Altera Pinarolo dicta, huic fere per omnia similis, nisi quod rostrum habeat nigrius, aliquando brevius, cujus superna pars infernam longitudine nonnihil excedit.

Tertiam Bellonius ad Gallinaginem minorem refert, Gesnerus Samethünle esse putat, uterque Cinclum Aristotelis esse opinatur. Corpulentia est fere eadem cum Scolopace minore simpliciter dicto: plumarum tamen colore differunt, & rostro, quod utrinque quidem tenue, longum & acutum est; præcedentis tamen in extremo maculatum est, & crassiusculum. Maculis albis in capite & universo collo maculatur. Pectus vero, totusque venter, femora & plumæ sub cauda nivem candore æquant. Ripas potissimum & *loca*, quæ bono aliquo odore recreant, & moschum redolent, frequentat.

Quartum inter cinclos reposuit Turnerus. Alauda est major, colore in tergo nigro, ventre albo, tibiis longis. Vere circa fluminum ripas *clamosa* est. Breves & crebros facit volatus. Anglis Hirundo Aquatica dicitur.

Quinta ex Motacillis credita, Pilwenczegen / & Pilwegichen Germanis in Misnia vocatur. Palmipes quidem non est, sed rostrum longum, molle, cinereum: crura alta habet. Duo ipsius sunt genera, *Majus* & *Minus*. Hoc magnitudine Merulæ, tergo cinereo, ventre albo.

Locus. Flumina colit, & in ripis vagatur. In arenis nidificat & incubat, interdum inter saxa ova ponit. Supra octo pullos uno tempore non excludit.

Victus. *Ingressus.* Muscis, vermibus, & pisciculis vescitur. Domi, pane & malorum vescitur putaminibus. Singulari in muscis capiendis arte pollet. Lento enim suspensoque gradu accedens, rostro elevato primum designat, tum captam prædam deglutit. Mansuefacta conclavia ab araneis purgat.

Vox. *Vocem* noctu lacrymantis instar edit.

Quartæ congenerem Merulam aquaticam Gesnerus facit, quam Germani Bachamsel / Lucarni & circa Verbanum lacum Folot vel Folum d'acqua nominant: nec non cornicem aquaticam, Sturno paulo minorem, quam in Alcyone descripsit.

CAPUT VII.

De Iuncone & Cinclo.

JUnco χοινίκ☉ & χοινίκλ☉, quod in juncis libenter degat, quæ Græci σχῖνοι nominant, ita dicitur. Aristoteles Trynga minorem, Alaudæ amicam facit. Addit, fluvios & lacus petere, ac caudam motitare, Bellonius pro ea quandam ostendit, quæ Gallis Alouette de mer, seu Alauda marina dicitur. Est quidem hæc ejusdem cum Alauda magnitudinis, *rostro* oblongiusculo; *cruribus* nigris gracilibus & oblongiusculis, *lingua* nigra universum rostrum longitudine æquante; linea alba sub alis insignitur, & dum volat ejusdem fere est cum Galerita coloris: sed quia maritima est, nescio an pro Juncone sumi vel possit, vel debeat. Aldrovandus aviculam, quæ Passere d'acqua vocatur pro Juncone ponit. Passeris est magnitudine, rostro nigro candiculato, satis duro & in extremo adunco. Lingua candiculata, & qua desinit bifida & duriuscula. Cauda tres digitos longa denis pennis constante. *Mas* à fœmina hoc solum differt, quod in hac colores sint magis obsoleti; in illo magis vegeti.

Congenerem facit eam, cui eadem species, rostri pedumque conformatio, & colore tantum variat. Collum pronum, & pectus albicant, sed venter totus ex cinereo ad fuscum vergit. Cætera fusca est. Turnerus dum Parum sylvestrem pro Juncone obtrudit, vehementer fallitur.

CINCLUS Græcis κίγκλ☉, Suidæ, nisi loca sint corrupta, κιγκλὸς & κιγκίλ☉ βυκολίνη Hesychio & Varino, quod armenta sequatur, tertia est ex illis avibus, quæ caudam motitant, & circa stagna & flumina versantur. Caudam motitare præter Aristotelem, Aristophanes in Tympanistis prodidit. Volaterranus palmipedem esse scripsit, sed falso. Suidas gracilem & nullo ferme corpore scribit. Gesnerus cum rostro recto nigro & longiusculo, ventre albo, pectore cinereo, cauda brevi ita ut eadem alarum longitudo sit, alis, dorsoque fuscis, cruribus ex ruffo fere luteis facit. Bellonius secundam Gallinaginis minoris speciem Cinclum Aristotelis esse putat. Idem Gallinaginem minimum genus, Cinclum minorem appellat. *Tertia* inquit Gallinaginis minoris species primo generi magis quam secundo similis est. Rostrum enim sicut Scolopax major, crassiusculum habet, & in extremo maculatum. Dorsum Sturno simile. Aliquibus Deux pour un appellatur. Duæ enim hujus generis, precio unius majoris væneunt. Aldrovandus de ea quam exhibet, an apud mare etiam degat dubitat. Magnitudine *inquit* Motacillam aliquanto superat. Color totius fere corporis inter fuscum & cinereum ambigit, sed alarum pennæ majores subnigricant. Venter & femora albicant. Rostrum nigrum tenue, & longiusculum. Crura nigra, brevia & exilia. Aldrov. Ornith. l. 20. c. 56.

Congeneres ipsi duas alias facit, quarum quoque Icones exhibet. *Prior* sub Cincli minoris nomine describitur. *Altera* iisdem quidem est coloribus, sed caudam albam & li-

& lineis nigris tranſverſim ſecantibus ornatam habet. Roſtrum quoque qua capiti jungitur craſſiuſculum, & ſenſim deinde magis magisque attenuatum. Quia poſteriore ſui parte debilis eſt, ſuapte & per ſe *nidum* non conſtruit, ſed in alienis parit. Apud homines vivere non dedignatur. Captam maxime miteſcere tradit Philoſophus. Videtur in Coryis Thracum Regis convivio apud Athenæum appoſita, κίγκηλος quidem ibi extat, ſeu κίγκλος legendum eſſe cenſetur.

CAPUT VIII.

De Vannello & Cercione Ave Indica.

VANNELLUS ſeu quod alis inſtar vanni aut ventilabri commotis ſtrepitum excitet, ſeu aliam ob cauſam ita dictus, Fulica quibusdam, Stymphalis veterum aliis, ſed falſo; quibuſdam à voce, Αἴξ, ſive Capella, Bellonio Parrus, Parus, vel Parcus de quo apud Plinium, dicitur. Alcyoni congenerem. Gelenius facit, Pluviali Geſnerus. Candidos reperiri audivit idem, niſi Lari fuerint. Sine criſta, iique aliquando colore fuſco, & maculis variis obſervati alibi. An Tremulus avis in provincia Salernitana dicta, quæ minor eſt Gallina, coloris fuſci, alte clamans, & velociſſime volans, quæque prope mare teſte Villanovano verſatur, & cum ſuper terra incedit, cauda tremit, unde ipſi nomen, ſit ejuſdem generis, diſquirendum cum Geſnero relinquo. Exactiſſime à Bellonio *deſcribitur*. Magnitudine inquit Plaridem vix excedit. Denſis admodum *plumis* contegitur, quæ in radicibus ſuis quæ corpus attigunt, omnino nigricant. Color enim alius eſt in parte exteriori. Avis inverſa, ſupinaque collocata, & alis ejus extenſis magna plumarum pars in ventre; & in femoribus nivei ſunt candoris. *Alæ* in ſuperiori quoque parte niveæ, in inferiori nigricant, &c. *Hepar* habet magnum, in duo partes utrinque diviſum. *Fel* in ea reperire Bellonius non potuit. *Inteſtinum* appendices habet.

(Margin: Bellon. de Avib. l. 4. c. 17. Plin. H. N. l. 11. cap. 37.)

Circa lacus & amnes verſatur: aquas tamen non ingreditur, ſed in planis & erica conſitis, ut plurimum degit.

Victus. Vermibus, muſcis, cicadis, bruchis, ſcarabæis & aliis *veſcitur*. Albos lapillos deglutire, certum eſt. Æſtate ſola *volat*, hyeme gregatim, & tam frequenti numero, ut prata etiamſi ampliſſima vix totum agmen capiunt. Alis eſt obtuſioribus, & inter volandum magnum ſtrepitum edit.

Vox. *Vocem* videntur Germani & Galli per nomen ipſi inditum expreſiſſe. Illi Kiwitz hi Dixhuict vocant.

Partus. Dum *pullos* fovet, ad hominem à quo nidum inquiri ſuſpicatur proxime accedit, & velut deditionem ſimulat, donec à nido abduxerit, ſæpe multæ unum hominem ita perſequuntur, ut eo facilius à nidis abducant.

Uſus. Habetur in ciborum in Gallia deliciis, & eodem quo lepus precio venditur. Adeo pingueſcit, ut ſaginata videatur. Geſnerus boni ſaporis & probi, ſed levis & tenuis alimenti eſſe comperit.

De CERCIONE quam Capellæ ſeu Vannello præmittere debuit, caudam enim motitat ita Ælianus. In India avis ad Sturni magnitudinem accedens, variis coloribus picta naſcitur, quæ & humanam vocem effingit, & Pſittacis vocalior, & majore eſt docilitate ac ingenio: non tamen humanum victum æquo animo ſuſtinet, ſed libertatis deſiderio famem potius quam ſervitutem deliciis ciborum refertam amplectitur. Urbes, quas Alexander in India excitavit, & Macedonibus incolendas dedit, ut Bucephalacum adjacente agro, & Cyropolis, aliæque ideo Cercionem appellant, quod ſimiliter caudam, atque Cinclus movet.

CAPUT IX.

De Pluviali & Charadrio.

PLUVIALIS, Rhintace forte Plutarchi, quia nihil in ejus inteſtinis excrementi reperitur, in agro Bononienſi Pivier, Gallis Pluvier, Germanis Pulver & Pulroſſ audit. Quomodo antiquis vocetur, ignorare ſe fatetur Bellonius.

Genera. Duo ejus *genera*, *flaveſcens* unum, *cinereum* alterum, quod Itali montanum vocant. *Pulli* Guillemot privatim vocantur. *Illud* Palumbi eſt magnitudine. Roſtro brevi, rotundo, nigro, acuto, & in extremo nonnihil adunco, *lingua* triquetra, totam inferioris roſtri canalem implente, prona parte fere cornea retuſa. Pennæ ſuperne fuſco albo luteoque colore ita diſtinguuntur, ut ferratæ appareant; cauda quoque lineis fuſcis luteis interſecatur. Boſtico digito caret. Inter anticos tres membranula interjicitur, major inter medium & extremum, minor inter eundem & internum. Bellonius plumas ejus luteſcere ſcribit; ſeu maculis luteis reſpergi.

Locus. Frequens eſt in Gallia, in Helvetia rariſſima. Bononiæ non raro in foro venditur.

Victus. Rore *victitare* prodidere quidam, quod in ventribus earum nihil inveniatur. Nihil falſius. Ex humidis campis vermes eruit. Scarabæos in diſſecta. Invenit Bellonius. Lumbricos edere aſſerit idem, quia ſolum *inteſtinum jejunum* habet. Ideo in eo nihil invenitur. *Migratoria* eſt. Æſtate nulla in Gallia cernitur, vere paucæ. Non minore numero, quam quinquagenario volant. *Volaturæ* ventum ſequuntur,

raro adverso tendunt, ut Bellonius prodidit.

Vox. *Vox* ipsis huit, huit sibilo qui porrectis labiis edi solet similis. Noctu solæ degunt; summo mane diversis in locis spargæ conspiciuntur, quartamque aut dimidiam milliarii partem occupant. Imminente die, ut simul conveniant, sibilum, sese mutuo vocantes emittunt. Uni in toto grege tanquam Regi obeditur. Huic vox maxime sonora. Ad auditum undique confluitur. Aucupes *Appellatorem* vocant. Inter Cupedias in Gallia ponuntur. Ita ut in hominem delicati cibi nimium appetentem, ne Pluviali quidem opposita contentum fore, alicubi tanquam proverbio dicatur. Apparanda non exenteratur.

Aldrov. Ornith. l. 20. c. 65. *Pluvialem Cineream* Aristotelis Pardalum esse credit Aldrovandus, tum quod tota fere fit cinerea, quod de Pardalo prodidit Aristoteles; tum quod maculata, unde Pardalo nomen. Pluviali simpliciter dicta est aliquanto major. Rostro paulo crassiori & longiori, postico digito admodum exiguo. Tota fere cinerei est coloris, & multis undique respergitur maculis, quæ inter cinereum, & castaneæ colorem ambigunt. Alæ caudam quæ brevis est, excedunt. Magna ex parte gregatim *volat*, nec singularem videris, quod apud Aristotelem legimus. *Vocem* frequentem nec gravem emittit.

Huc refer illam, quæ *Pluvialis Major*, Aldrovando. Rostro est procero, supina parte per pectus, ventremque candicat. Majores alarum pennæ nigricant, pedes sunt longi, & ad cæruleum vergunt. Digito posteriore fere caret.

CHARADRIUS Gazæ Hiaticula, quod circa fluminum alveum & rivorum hiatus versetur, qualis Aristoteli avis sit, ignoratur. Nam colore & voce pravum esse, noctu apparere, interdiu aufugere, quod de suo Philosophus reliquit, multis avibus competit. Et cum Aristoteles Icterum Chloreum seu Galgulum vocet, haud verisimile videtur, eam avem Charadrium esse, quam in Perside & raro quidem reperiri; atriis regum requiri, quod multi ei propter auxilium quod ictericis præstare creditur, Albertus ex Heliodoro, Æliano & aliis asserit. Aldrovandus pro Charadrio aviculam exhibet corpore toto ex cinereo fuscam, Rostro brevi, si cum aquaticis, longo, si cum aliis conferas. Capite toto nigra vitta cinctam, cruribus oblongis & gracilibus, colore ad rutilum accedente, fronte & collo candicantibus, pedore nigrescente. Quia interdiu latet, noctu progreditur, dedit proverbio locum. χαράδριον μιμούμενος, qui rem utilem occultat, dicitur. Ictericos solo aspectu sanare multi prodél. Philes Rubetam spectantem ictericia affici, rursus Charadrion, liberari nugatur.

(Arist. H. A. l. 9. cap. 11.) (Helidor. l. 3. Histor. Æthiop.)

TITULUS III.

De Avibus Fissipedibus Herbivoris.

CAPUT UNICUM.

De Grue.

AVis quam Gruem Latini à gruendo, Poëtæ Palamedis avem, quod is Trojano bello, quatuor literas φ ξ χ & θ, ordinem aciei, & tesseras à Gruibus didicisse dicatur, vocant, Græcis communiter γερανὸς, quod colore cinereo & quasi cano tanquam γέρων appareat; Tyrrhenis Tiris, & συριστὴς, Polyrrhænis σέρπυς appellatur. *Genera* ipsarum apud Tartaros plura Venetus observavit. Sunt quædam alis *nigris*: aliæ *candidæ*, pennas oculis aurei coloris plenas habentes. Nonnullæ parvæ, pennis longis rubro nigroque colore perunctis instructæ; quædam denique magnæ, grisei cinerei coloris, oculos rubros & nigros habentes. In Cuba duplo nostris sunt grandiores. In alia Americæ parte rubras colore coccineo Columbus observavit.

(Martialis.) (Venet. Rerum Orient. l. 1. c. 64.)

Descriptio. De *descriptione* non est quod simus solliciti. *Collum* ipsi duos dodrantes longum, quod Philoxenus seu os Eurixidis. F. seu Cytherius, gulæ circa pisces mancipium, sibi optabat. Anterior ejus pars ad latera nigricat, prona albet. Vertex cum macula rubente niger. Omnia reliqua cinerea præter majores alarum pennas. In alis retro versus caudam pulvæ & crispæ sunt, quas auro & argento ornatas juvenes pilis affigere solent. *Arteria* aspera penitus in carnem ad os sternon inseritur. Ideo non mirum ex tam longinquo audiri.

(Athen. Dipnos. lib. 1.)

Locus. Nulla non in orbis parte visuntur, universum enim fere, caloris amicæ, peragunt. Circa Hebrum, Strymonem & Cnistrum magna ipsarum copia. Ex Thracia, ubi æstate vivunt, hyeme ingruente trajiciunt in Lybiam: ibi in Ægypto & in Æthiopia hyemen transigere Ælianus prodidit. De Tartaria superius diximus, quæ vero de Pygmæis Plinius habet, fabulosa sunt. *Cibus* ipsis fruges, & herbæ.

(Æl. H A. l. 3. c. 13. Plin. H. N. l. 4. cap. 11.)

Victus. Illud & Suidas innuit, cum dicit, γέρανοι γεώργου κατένεμον τὸ χώραν ἐσπαρμένην, νεωστὶ πυρίνῳ σίτῳ Grues agricolæ depascebantur agrum noviter tritico satum; & Mantuanus cum scribit.

Strymoniæ de more Gruis, quæ semina campi
Jacta legens æquæ tepido sub sydere libræ.

(Mantuan. l. 1. de colum. temp.)

Hoc apud Claudianum legitur.

E Nilo Pygmæa Grues post bella remenso
Ore legunt rubri germina cura maris:

Putantur tamen & serpentibus interdum vesci.

Mo-

Partus. Æl.H.A. l. 5. c. 2.

Moventur *in Venerem* cum obvio vento ad occidentem fugiunt. Fœmina ſtante ut Paſſeres, non ſedente ut Gallinæ, coëunt. *Ova* bina, inter quæ lapidem fortuito etiam inventum deponere ſolitas, Albertus Coloniæ per annos aliquot obſervavit, nec plura pariunt. Quomodò *excludant*, à nemine quantum ſciam hactenus proditum eſt.

Vox. Virgil. Æneid. l. 10. Lucret. l. 4. Ariſtoph. in Avib.

Vocem ipſarum Græci per κλαγγάζειν vel κλάζειν; Latini per clangere & clamare exprimunt, quod intenſo & magno cum impetu prolata vociferentur. Ariſtophanes γέρανον κρώζουσαν nuncupat. Q. Calaber πανυφθόγγους, id eſt longum & protenſum ſonum edentes dicit.

Ætas. Ariſt. de gen. l. 5. cap. 5.

Ætatem earum diverſi diverſimode definiunt. Honorius anno octavo ſeneſcere tradit. Leonicus Tomæus quadraginta continuis annis unam domi aluit. Ariſtoteles pennas Gruum in ſenectute nigreſcere tradit. Seu quod pennarum earum natura albicet, pluſque humoris ſeneſcentibus iis conſtituatur, quam ut facile putredini pateant: ſeu quod terreſtris humidi ipſarum natura à calore imminente non ſatis concoquatur. Solinus fulvas reddi ſcribit. Ingrediendo pedes ante ſe jaciunt, & implumes tam celeriter aliquando currunt, ut curſu hominem vincant.

Volatus.

Nec minor *Volatus* velocitas. Cyrus per intervalla locorum ſuos tabellarios ita diſpoſuiſſe legitur, ut fatigatis recentes & nocturni diurnis ſuccederent; ſic volantes Grues ſuperarentur.

Plutar. in Ariſt. Æl.H A. l. ... c. 1. Tzetzes.

De *Migratione* mira ab Autoribus produntur. Ex Græcia Mæmacterione in quem Æquinoctium incidit, diſcedere notavit Plutarchus; ex Helvetia XI. Septembr. audivit Geſnerus. Thraciam relictam ad Hebrum fluvium conveniunt, & in turmas diſponuntur. Maxima nata luſtrato ter exercitu, corruit; ſepulta ad iter in Ægyptum accinguntur. Volant alte, ſeu ad proſpiciendum, quod Plinio & Iſidoro placuit, ſeu ut, conſpectis in tempeſtatem nubibus in terram ſeſe referant. Exacte ſecundum ventem ſervant, raro contra impetum niſi fugiendo nituntur. Et in tergo præter volantium colla & capita reponunt. In volatu trianguli formam efficere animadverſum ab Ariſtotele. Ejus autem ſummo angulo aër ab iis adverſus pellitur: deinde ſenſim ab utroque latere, tanquam remis ita pennis curſus avium levatur. Baſis trianguli tanquam à puppi ventis adjuvantur. Tempeſtate mota, vel in triquetram figuram conducto agmine cuſpide ejus circumfluum aëre ſcindunt, vel immixtæ glomerantur in orbes, vel contentæ in ſinum falcatæque feruntur. Literam ypſilon quibuſdam exprimere; A vel Λ aliis creduntur. Unam ſequi ordine litterato, & pennarum notis inſcribi aëra, certum eſt. Ducem quem ſequantur ex robuſtis & ſenioribus eligunt. Ubi eum defatigatio, quia non habet, ubi nitatur, cœperit, proximam iis quæ acquievere ſubſtituunt; eaque viciſſitudo in omni curſu ſervatur. In extremo agmine per vices qui acclament, diſpoſitos habent, & qui gregem voce contineat. *Excubias* habent nocturnis temporibus, lapillum pede ſuſtinentes; qui laxatus ſomno & decidens indiligentiam coarguit. Cæteræ dormiunt capite ſubter alam condito, alternis pedibus inſiſtentes, Dux cum aliis erecto providet collo ac prædicit. Lapidem deceſſuras deglutire auri indicem poſtquam deciderit utilem, ſeu ut ita facilius ventorum turbini pondere reſiſtatur, quod Ælianus voluit; ſeu ut de via feſſæ, & quietem parantes, jactu terram & aquas explorent, quod Ariſtophanes Byzantius credidit, prodidere quidam. Roſtro eum ſuſcipere, ne in volatu navis inſtar fluitent, Maximus Tyrius ſcripſit; ut vocem Taurum montem Aquilis plenum cohibeant, alii: Falſum id Ariſtoteles reliquit: lapides pedibus complecti, cum digitis iis incurvantur ex Alberto habemus. Certum eſt, inquit Plinius, Pontum transvolaturas, primum omnium anguſtias petere, inter duo promontoria Criu metopon & Carambim; mox ſaburra (ſed non ut alantur, quod Ælianus fabulatur) ſtabiliri. Cum medium tranſierint, abjici lapillos è pedibus, cum attigerint continentem è gutture & arenam. Cum ab Ægypto in Europam avolant. Duces non adhibent.

Plut. de ſolert. Animalium. Cicer. 4. de Nat. Deor. l. 2. Plutarch. lib. cap. Lucan. l. 5. Ariſt. H. A. l. 9. c. 10. Plin. H. N. l. 10. cap. 23. Solin. Polyhiſt. cap. 10.

Affectus.

De *Antipathia* hoc dantaxat occurrit, ab Aquila infeſtinari. Ita inter ſe interdum ira exardeſcere, ut dimicantes capiantur. Viſus aliquando mas fœminæ ad internecionem uſque undecim vulnera inflixiſſe, quod pullos quo minus ſe ſequerentur, abſtraxiſſet, ſi Alberto fides eſt. Quæ de *Pygmæorum* cum Gruibus *pugna* ab Ariſtotele, Philoſtrato, Menecle & aliis produntur, fabuloſa eſſe ex Strabone cognoſces. Adventus earum, Arationis tempus indicat. Si vel vociferantur, vel per apertum ſponte trepidant; nec ſeſe audacius æthræ committunt vel veſpere, & ad multum tempus volant, tempeſtatem minantur: Si mane & gregatim volent, ſerenitatem promittunt.

Ariſt. H. A. l. 8. cap. 12. Strabo l. 1. Georg. Heſiod. in Die. Theophr l. de ſignis tempeſt.

Uſus.

Uſus earum olim *in cibis* expetitus. Indi ovis veſcebantur, ut Strabo habet. Varro Grues Melicas apud Gellium inter ἐδέσματα repoſuit. Grues oculis conſutis in tenebris ſaginatos Plutarchus teſtis eſt. De ſuis temporibus *Plinius*. Cornelius Nepos qui Divi Auguſti principatu obiit, cum ſcriberet turdos paulo ante ſaginari cæptos, addidit, ciconias magis placere, quam

Strab. l. 15. Gellius. l. 7. c. 16. Plut. l. de eſu Carnivor.

grues: cum hæc ales inter primas expetatur: illam nemo velit attigisse. Sed & hodie hybernos apud Gallos cibos nobilitat.

Plin. l. c.

Inassant caryophillis per fossas & pipere. Tenerescunt, si ex ficu suspendantur. Galenus, Ægineta, & alii carnem earum inter fibrosas & duras reposuere. Anaxandrides, cum Iphicratis nuptiarum cum Thraciæ Regis filia convivium ridet, Gruem ibi fuisse, quæ frontem distenderet, hiante podice, discissis lateribus, dicit.

Brujer. l. 15. de re cib. c. 59.

Athen. lib. 12.

Quantum *ad Medicinam*, Torminosis in cibo prosunt. Jus vocem clarificat, & sperma auget. *Caput*, oculi, ventriculus exusta in pulverem fistulis & varicosis ulceribus insperguntur. *Adeps* omnes duritias cum Anserino dissolvit. Pulmonis vulturini dextræ partes venerem excitant viris adalligatæ gruis pelle. Penna serpentes stupidos reddit.

Plin. H. N. l. 30. cap. 15.

Et hæc de Grue in genere sufficiant. *Speciem* quod attinet, quia BALEARICAM Plinius Cirrhos in capite more Pavonis gerere scribit; Aldrovandus eam substituit, quam Bellonius cuidam Ardeæ generi adscribit. Vulgaris est Gruis magnitudine, & eodem plane corporis habitu, rostro è cinereo fusco, vertice nigro, in quo cirrhus erectus nascitur, plurimis tenuibus & subtilibus aurei coloris pennis. Vtrinque in temporibus maculam habet oblongam, candidam, ex cujus inferna parte utrinque oriuntur palearia rosei carneive coloris. Collum, pectus, venter, cruraque tota ex cinereo fusca sunt. Circa caput viride invenitur. Alas erigit, & quandoque velocissime currit. *Vescitur* herbis viridibus, quandoque furfuribus & hordeo. Sub noctem altos parietes aut arbores more Pavonum quærit.

De JAPPONENSI nihil singulare occurrit. Tota fere candicat, rostro, collo inferiori, pedibus & alis internis exceptis. Vertex capitis insigniter rubet, ac nigris maculis respergitur. Media pars colli inferior nigricat. Sub alis pennæ dependent satis magnæ, multis insignitæ appendicibus, nigræ; cætera tota avis nigricat.

HISTORIÆ NATURALIS DE AVIBUS:

LIBER VI.

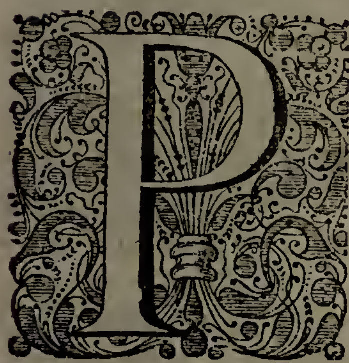
De Avibus Exoticis, Americanis inprimis.

TITULUS I.

De Avibus Exoticis Terrestribus.

CAPUT I.

De Manucodiatis in genere & in specie.

Oterant & istæ superioribus inseri, nisi accuratam, plerarumque descriptionem Authores nobis invidissent. Hac quia destituimur, dicendum promiscue de illis erit, ne aliquid in historia Avium scitu dignum omisisse videamur. Si quid occurret, quod superioribus annecti possit, Additamentis DEO volente inseretur. Incipiemus à MANUCODIATIS sive avibus Dei, ut Moluccani vocant. Hæ aliis interdum Apodes Indicæ: interdum Aves Paradysi, seu ob corporis speciem, seu quod ubi locorum nascantur, unde veniant, quo sese recipiant, ignoretur, vocantur; quamvis & ad Physonem fluvium quædam observatæ sint, quibus idem, ob miram corporis speciem, & plurimam colorum diversitatem, nomen inditum erat, & in Ægypto fuscæ & subrutilæ Monedulis minores, sub eodem nomine videantur. Magnitudo certa non potest illis adscribi, quædam hirundine paulo majores visæ sunt. In Java columbarum magnitudine observari, à se Pica maxima non minorem visam, Scaliger reliquit. (Scaliger Exerc. l. 228. l. 2.) Omnibus peculiare est, ut pedibus careant (quamvis Aristoteles nullam absque pedibus avem dari asserit, & Pigaffetta pedes illis palmum unum longos assignet) & in cauda veluti fila quædam vel nervos obtineant. *Caput* ipsis non rotundum, sed pressum, nucis juglandis ferme magnitudine. *Rostrum* non omnibus æque magnum, neque ejusdem etiam coloris. *Alæ* & cauda expansæ, Accipitrinis Milvinisque magnitudine respondent. Pennæ sunt tenuissimæ, & præter tenuitatem pennis Pavonum fœminarum ex toto persimiles. Alæ in arctum contrahi, vel in latum diffundi pro animantis lubitu nequeunt, sed naturaliter uno tantum eodemque modo perpetuo consistunt. *Dorso* fila gemina anneсtuntur, tres & amplius palmos longa, neque exacte rotunda, neque perfecta angulata, sed figura inter quadratum & rotundum media. Intus continuata ac perpetua, pinguedine totæ expletæ sunt. Falso perpetuum *volatum* exercere, quod non nisi mortuæ in terra vel mari inveniantur, traduntur; nec verius affirmatur rore duntaxat *pasci*, & *ova* in masculorum dorsi cavitate incubari & excludi. Sane quiete necessario indigent, & filis illis in cauda facile ramis arborum anneсtuntur, nulla hactenus in visarum dorsi observata cavitas; & cum tum alte volent, tum animalia sunt perfecta, quomodo rore, qui prope terram nascitur, nec solidum alimentum suppeditat, illas ali dixeris? Magni à Moluccarum Regulis fiunt, qui se, si illarum pennas portent, in prælio vulnerari non posse, etiamsi in prima acie collocati fuerint, credunt.

Species ipsarum quinque describit Aldrovandus. (*Species.*) *Prima* hirundinem magnitudine, & forma, si corpus spectes, pene æquat. Pennarum ambitus discolor est, sed admodum venustus, & visu undique jucundissimus. *Caput* quale Hirundinis, & pro corporis parvitate majusculum: cujus plumæ, quæ superiorem partem à prima cervicis vertebra ad rostri usque initium exornant, breves sunt, crassæ, duræ, spissæ, colore luteo egregie micantes, & ad instar purissimi auri, radiorumque solarium more respondentes: reliquæ, quæ mentum contegunt, molliores, tenuiores, & ex cyaneo

mire virides, ut in Anatum masculorum capitibus, dum lucidissimo sideri obvertuntur, conspicimus. *Rostrum* quam Hirundini prolixius. Alarum pennæ forma Ardearum similes sunt, tenuiores tantum, ac longiores; fuscæ, inter nigrum, & russum fulgentes: quæ una cum cauda in orbem expansæ, rotæ similitudinem exhibent. Etenim plane immobiles sunt, & veluti infixa quædam spicula cuti adhærent. Cæterum minores quoque aliæ pennulæ, eæque profecto haud paucæ juxta singulas majorum pennarum, quæ alas constituunt, origines, exoriuntur, quæ supra majorum principia extensæ, ea obtegunt, dimidio quisquiliatæ, russæ, coccineæve, cætera croceæ, & fulvo auri colore splendidæ, multum mehercule gratiæ ac venustatis aviculæ ob eximiam illam & singularem colorum disparitatem conciliant. Corporis reliqua moles tota pennis fulvis in russum vergentibus obducitur, ita tamen ut aliquid adhuc inter eas discriminis advertas. Nam quæ in pectore & ventre collocantur, & frequentissimæ sunt, & pariter latissimæ duorum triumve digitorum amplitudine fulvo sunt colore, & eo quidem nitidissimo, haud sane alio quam jecur ipsum splendentes. Quæ vero dorso infiguntur, rariores, neque ita frequentes sunt, atque insuper amplis divisuris pennarum omnino Ardearum tergo adhærentium similitudine hiant: neque etiam ad tam insignem latitudinem accedunt: aut præstantem illum hepatis colorem ædequant, quinimo puniceo potius colore, carni æmulo, obscurione etiamnum relucent. Fila illa gemina quæ dorso annectuntur, quodammodo nigra sunt.

Altera caput habebat album fere, maculis luteis, aureisque persusum; oculos pariter luteos, cilia rubicunda, rostrum inter luteum, & viride medium, duos digitos longum, in supina parte quodammodo recurvum; *linguam* rubicundam, longiusculam, acutam, Picorum haud plane dissimilem, ad lacinanda animalcula perquam idoneam. In pectore aliquo pacto rubescebat. Venter, dorsum, & alæ candicabant, hæ tamen superius ubique, & in fine erant ferrugineæ. Dorsum primo ad flavum quodammodo tendere videbatur; posteaquam vero uropygium attingit, ad rubicundum, seu ferrugineum colorem vergebat. Alarum longitudine, utpore, quæ quinos palmos adæquant, primam speciem superabat. Caudæ pennæ, ubi dorso inseruntur, candicabant: cætera ferrugineæ erant. Ejus duæ pennæ reliquas duorum palmorum longitudine vincebant, & reliquæ etiam quam in prima longiores aderant. Carebat hæc avis geminis illis filis, quæ omnibus è dorso enasci supra dixi: quare vel itineris longitudine, vel temporis vetustate decidisse ea judicandum est, non autem fœminam ideo dicendam, ut perperam vulgus hactenus sibi persuasit. Duarum vero longissimarum illarum pennarum fortassis ad velociorem motum usus fuerit.

Tertiam ob corporis longitudinem *Hippomanucodiatam*, quoniam longiorem videre mihi nunquam contigit, appellare placuit, quæ videlicet à principio rostri ad caudæ, & alarum extremitatem tres dodrantes longa erat; & ad duos palmos, cum alæ complicatæ sunt, lata. Rostrum erat satis aduncum, in supina maxima parte, tres digitos longum, inferna vero paulo brevius. Tota vero avis erat alba præter nempe collum, & ventrem, quorum color est castaneus. Superior capitis pars ferruginea, quem colorem flavus excipit, ut hunc viridis. Prope dorsum pennæ admodum prominebant longitudine duorum, vel trium digitorum. Erat præterea unicum duntaxat Avi filum, idque asperiusculum, & admodum flexibile, quare alterum casu quodam amissum fuisse existimare debemus.

Quarta à rostri principio ad alarum extremitatem usque commensurata duos dodrantes explebat. Rostrum pro corporis exiguitate longissimum, nigrum & quodammodo aduncum. Capitis, colli, & alarum pennæ nigrescebant, ubi tamen rostro adnectebantur, flavescebant. Cirrhum prope cervicem tres propemodum digitos altum habebat, rigidum, coloris flavi, quique ex setis potius, quam pennis constare videbatur, atque eo maxime à subsequenti Manucodiata differebat.

Ultima magnitudine est Turdelæ, miræ levitatis, alis oblongis prædita, teneris & visui perviis, & pennis (si pennæ dici possunt potius quam setæ: deplumes enim sunt) duarum longis, angustis, nigris, duritie cornea; pedes nulli, perpetuo volat, nec usquam quiescit, nisi in arbore aliqua, longis illis setis ramo implicata pendens. Nulla navis tam celeriter pergit, & tam procul à continente, quam non circumvolet.

Huc Ryntace cresiæ pertinere videtur, quæ ovi magnitudine, gallinacei forte, in Persis nascitur. Hesychio & Phavorino avis est quam ἠλικὸν περιστερᾷ id est columbæ magnitudine. Nonnullis Pluvialis avis dicitur, nec solido cibo vescitur.

CAPUT II.

De Avibus Daje, Guitguit, Maja, Xochitenacatl, Et Iajauhquitototl, &c.

Americanis nominibus utimur, quia de Exoticis nos auctoros recipimus. Pos-

Possent & Latina imponi; quod Nierembergius fecit; sed metuimus, ne Lectoris judicium turbetur. Unicuique ad sua genera unamquemque revocare licebit. Avis *DAIE* columbam non excebit. Nidum quatuor spithamas altum, locis fabulosis, cauda ac pedibus excavat. In eo *ova* per imbres anserinis majora, & pugnum fere lata, quinquagena plurave, citra ullum albumen, crassæ & pinguis substantiæ, ponit. Excluduntur hæc citra incubantis parentis opem atque teporem. Exclusi pulli statim evolant. Avis est commode edulis. Ova assa coctaque boni & pinguis sunt alimenti; frixa mali & concoctu difficilis.

Guit Guit minima est avicula, Regulo similis, viridi colore, & suavi nutrimento. Ea est naturæ rerum vis, ut hæc tanta avis ac fere nulla, audeat persequi corvorum examina, eosque cogat ubilibet latitare, & se adversus illam arundinetis tueri. Corripetam Nierembergius dixit. (Nieremb. Naturæ Exot. lib. 10. c. 6.)

Majæ colore fulvus est, & in colli postica parte caput (dictu admirandum, & nulli alii animali concessum) ventriculus, primumque nutrimenti receptaculum, si Authoribus credendum. Gregatim in Cuba volant, & Oryzæ cujus maximus apud eas gentes proventus, sata devastant. Cedunt mensis, & grati multique nutrimenti esse dicuntur. (Idem lib. cap. 7.)

Xochitenacatl columbæ est par, rostro crasso acuminato & nigro, *Oculis* nigris, iride lutea, alis caudaque albo & nigro colore variatis, tænia nigra à rostro ad dextrum usque pectoris procedente, alis vero circa priores partes etiam luteis, ac universim reliquo corpore pallenti, si demas pedes & crura quæ fusca sunt, & ungues ipsos, qui ex albo nonnihil pallescunt, *Vivit* juxta arbores floridas, quarum melligine *victitat*. Educat sobolem, habeturque à Tototepocensibus apud quos est frequens, maximi.

Jajauquitototl corpusculo sturnum æquat. Viridi, cyaneo, fulvo & cinereo variegatur. Dum illi ab extrema cauda pennæ prodeunt reliquis longiores, priori parte depiles, in extremitate cyaneis ac nigris ornatæ pilis. Videtur ad Passeres Indicos referri posse. (Idem l. c. cap. 10.)

CAPUT III.

De Avibus Tuputa, Tentzon tototl, Tritono, & Hoactzin.

Insolens in Tuputa natura. Viva tota vermibus farcitur. Hos pro carne habet, his singula membra imbuta: præter hos & pellem nihil carneum. Cutem non perforant densis exornatam pennis. In carectosis & herbosis locis versatur, ad proceras arbores nauseat. Hæc ab Hernando habemus, si eximiæ fidei is author est. (Nieremb. Hist. Nat. Exot. l. 10. c. 14.)

Quapachtototl octo nucias longa est, ac totidem cauda; Rostrum è cyaneo nigrum, longiusculum incurvumque, oculi nigri, iris alba; pectus cinereum, ac inde ad caudam usque venter niger, cauda ex nigro fulvescens, alæ vero collum atque caput fulva. Risus humani est æmula, hinc Ridibunda quibusdam. Et propterea inauspicati ominis infamia Indis erat infensa.

Tentzon Tototl appellatur avicula Passere minor, colore fusca, pilis quibusdam ad rostri radicem circumcirca propendentibus, barbæ instar. Inde nomen usurpavit.

Tritonus pulcherrima, & mirifico colorum ornatu variegata proditur, Patria ipsi Hispaniola. Tribus vocibus canit. Scilicet pæne indivisibilibus modulis variat cantum, ab avita voco in alias subitu dilapsa, ut videatur una omnes edere, unoque spiritu multos formare tonos, tanquam si à tribus gutturibus fabricarentur. (Nieremb. l. 10. H. N. E. cap. 34.)

Hoactzin Gallinæ Indicæ fere est magnitudine, rostro incurvo, pectore candido in luteum inclinante, alis caudaque maculatis per intervalla pollicis, colore candido & pallenti, dorso ac suprema parte colli fulvis, sed utrisque in fuscum colorem inclinantibus, præterea etiam & temporibus usque ad rostrum & oculos. Unguibus nigris, ac fuscis cruribus. Gestat cristam è plumis è candido in pallidum colorem vergentibus, sed dorso earum nigro. *Vescitur* anguibus. *Vivit* in calidis regionibus, qualis est Yautepecensis, magnaque ex parte arboribus juxta flumina consitis insidet. Apparet Autumno. *Vox* ei magna, & ululatum quendam repræsentans. Inauspicata ab incolis habetur. *Usum* in *Medicina* invenit. Ossa dolorem cujusvis particulæ humani corporis lancinatione sedant. Suffitus quoque plumarum, mentem restituit his è morbo aliquo ea parum constantes evasere. Pennarum cinis intra corpus sumptus, morbo Gallico affectis opera mirabili medetur.

CAPUT IV.

De Ave Emeu.

Avem Emeu seu Eme Clusii potius verbis, qui eam accuratissime descripsit, quam meis depingere malo. Hæc, inquit iste, dum surrecto capite incedebat, quatuor pedum, & aliquod unciarum altitudinem excedebat: nam collum à summo capite ad dorsi initium tredecim pæne uncias erat longum, ipsum corpus binos pedes latum, femora cum cruribus usque ad

ad pedum inflexionem decem & septem uncias longa; corporis autem ipsius longitudo è pectore ad Uropygium trium pedum ferme erat. *Pennæ* seu verius plumæ totum avis corpus cum infima parte colli, dorso & pectori proxima, atque femora tegentes, perpetuo erant geminæ, ex eodem parvo brevique tubulo prodeuntes, & sibi invicem incumbentes; superna quidem paullo crassior, inferna vero tenuior, & delicatior, illæque variæ longitudinis, ut in similis avis exuvio, quod Christianus Porretus Leydensis pharmacopæus diligentissimus, habebat, observabam. Quæ enim in infima colli parte breviores erant, quæ in medio corpore & lateribus longiores, sex videlicet aut septem unciarum, quæ autem in extremo corpore circa oropygium (nam cauda carebat) novem uncias longæ & reliquis duriores. Quanquam omnes duræ aut rigidæ, attamen non latæ, sed angustæ, & rariorioribus lateralibus pilis ex adverso sitis præditæ, nigri coloris, quæ tamen circum femora ad cinereum fere tendentis, nigro permanente nervo, ut in reliquis: eam vero formam, & situm habebant illæ plumæ, ut à procul aspicientibus non plumis sed villis duntaxat tectum ejus avis corium existimari possit, quale ursinum est, & alis carere, tametsi alas haberet, sed sub plumis latera tegentibus latentes, & quatuor majoribus pennis nigris præditas, ut in exuvio observabam, tametsi illæ abruptæ essent, nec de illarum longitudine ceati aliquid ponuntiare possim; caules tamen confracti satis crassi, durique & solidi erant, atque in extimam alæ partem alte penetrabant. *Alæ* vero pars superior corpori contigua pennas sive plumas vestitrices, illis similes, quæ adhuc in pectore retinebat; adhoc enim patas hujusmodi alas censendum, ut currentem adjuvent, quia hanc avem non esse volucrem, nec à terra tolli posse arbitror. *Crura* in ambitu quinque unciarum crassitudinem superabant, crebrisque corticibus seu squamis latis tecta erant, præsertim supra pedis inflexionem. *Pedes* habebat crassos, duros, tribus crassis digitis præditos, prona parte velut squamis tectos, supina prorsus callosos: quorum medius, qui reliquis longior, tribus articulis constabat, interior uno, exterior binis. Omnium *ungues* valde magni, binas pæne uncias longi, crassi, duri & cornicei: Ejus *caput* exiguum pro avis magnitudine & fere glabrum, coloris ex atro cærulei cum colli suprema parte, in quo apparebant rari pili nigri: oculi paullo supra rostri fissuram magni, ardentes & truces, leonis oculis pæne similes, quos cingebant niger pili, quemadmodum & meatus illos aurium parvos & detectos, quos pæne oculos habebat. *Rostri* prona pars quemadmodum arcuata erat, paulloque supra mucronem binis foraminibus, narium usum præbentibus, prædita: à cujus medio ad capitis usque verticem porrectum diadema assurgebat corneæ substantiæ, tres fere uncias altum, coloris ex flavo fusci, quod cum plumario defluvio cadere, & cum plumæ renascuntur, novum crescere intelligebam. Supina rostri pars, ab ejus scissura ad extremum mucronem quinas uncias longa. Anterior colli pars quatuor pæne uncias infra rostrum, bina velut membranacea palearia, seu barbulas, propendentia habebat duas uncias longa, coloris rubri miniati. Postea similiter colli pars deplumis, à capite secundum longitudinem rubri miniati coloris erat; deinde infirma ejus pars aliquot rubris plumulis, quibus nigræ intermixtæ tecta. Cæterum tametsi hæc avis aliquas notas habere videatur cum struthiocamelo communes, velut exiguum caput, natura pæne calvum, quodque sine delectu vorat quidquid objicitur. *Pedes* tamen bisulcos non habet, sed tribus digitis præstitos, ut ante diximus, sine calcari, otidis sive tardæ pedum modo: ideoque adeo firmos & robustos, ut in illustrissimi Comitis horto, (quem cum ipso Comite ingressus eram ut avem conspicerem) arborem humani femoris crassitudinem æquantum prorsus contusam viderim; & ejus corticem sublatum ab hujus avis, comite, id asserente, pedibus & unguibus: etenim non rostro antrorsum, sed oblique se convertens, aversis retrorsum pedibus, eos, cum quibus pugnabat, impetere solebat.

Licet vero quæcumque objiciebantur vorarét, ut aurantia mala integra, & similia: ordinarius tamen ejus *cibus* erat similagineus, sive primarius panis, quem in magna crassaque fragmenta divisum, objectum vorabat, maxime enim recentibus gallinarum ovis delectari intelligebam, quæ integra cum ipsa testa glutiebat, si autem parum firma esset valetudine, illa ipsa integra per anum rejiciebat, deinde rursus ea vorans retinebat & concoquebat. Mihi autem affirmabant, hanc avem fuisse marem, & ex postica parte penem, cameli instar, interdum exerere esse conspectum. Audio porro, illas naves quæ anno à Christi nativitate millesimo sexcentesimo tertio ex Moluccis in Hollandiam redibant, binos simul aves quidem attulisse, sed in itinere mortuas projecisse; tametsi earum exuviæ sive coria, ob raritatem, conservari potiussent: illius avis aliquot ova nihilominus relata certa terna aut quaterna eodem anno Amstelredami conspiciebam à mercatoribus redempta, & paullo etiam ante unum Leydæ apud Porretum videram, omnium, mea opinione, maximum & pulcherrimum: *Victus.*

mum: dimensi enim per longitudinem ambitus, quindecim unciarum erat; per transversum autem, duodecim, aut paullo amplior, ut propter amplitudinem pro quodam vase non minus haberi posset, quam struthiocameli ova, quibus, teste Plinio, veteres nonnunquam utebantur, & adhuc nostra ætas ejus rei gratia usurpat; nam non semel videri memini struthiocameli ova argento excepta & inclusa, poculorum vicem præbere. Hujus tamen avis *ovi* testa non erat valde densa, nec alba veluti ovorum struthiocameli, sed extrema parte virescentis ex cinericio coloris, & perpetuis, saltem creberrimis, quasi tuberculis satura viriditate præditis ornata: illorum autem quæ Amstelredami conspiciebam, unum ejusdem pæne erat cum illo magnitudinis, formæ & coloris, quædam vero magis orbiculata, aliqua minora, nonnullorum etjam color dilutior, & minus elegans. Porro mihi relatum, hujusmodi aves Moluccarum insularum non esse peculiares, sed etjam in Sumatra sive Taprobana, vicinoque illis insulis continente reperiri.

CAPUT V.

De Avibus, Xochitototl, & Auris.

XOCHITOTOTL, forma æmulatur passerem nostrum, multicolor est penna, pallet, nigrescit, candet: partim quoque est fusca. Vbique incola. Vermiculis & exiguis seminibus vescitur. Ex arborum ramis nidum construit pendulum. Ibi incubat ovis. (Nieremb. l. 10. c. 41. Herrera Decade 3. l. 5. c. 9. Historiæ Novi orbis.)

AURA aliis Gallinassa aut Gallinasso, in maritimis locis Zamuro, Peruanis Suguntus, Mexicanis Tropillotl, dicitur. Corvinum est genus, & ad magnitudinem Aquilæ accedit, quibus vix Gallinas superat. Color illi niger, Rostrum Psittaci instar. Frons depilis plicatili cute obtegitur, circumstant pili rari & nigri similes Æthiopum. Crus hobet fuscum. Aduncum unguem & atrum. Hornandes incertæ *originis* esse credit, nec sciri ubi nidificent & educent prolem. Frequentissimas omnibus Hispaniæ nova angulis hodie scimus. *Pernoctant* in arboribus & rupibus, mane advolant ad urbes, & ab editioribus locis plateas speculantur.

Victus. Quicquid immundum est aut exanime devorant, nec à stercore humano abstinent, fœde ingluvie famosæ.

Partus. Pullos Acosta albos esse scribit; adolescentes in corvinam nigredinem degenerant.

Volatus. Gregatim *volant*, & sublimipetæ sunt. Nec clamant, nec canunt raro murmure contentæ. Ingratus ab eis odor. Si quis insequatur, exonerant se ut leviores volatui sint, pari festinatione evomendo quicquid glutierunt.

Usus. *Usum* invenere in *Medicina*. Caro si edatur, Gallicum morbum juvat. Pennæ exustæ cinis vetat pilos nasci, æque ac stercus formicarum; vulnera quoque medicatur. Stercus drachmæ unius mensura potatum prodest melancholicis. Cor sole exsiccatum impense odorum est. In aliquibus Provinciis lege lata pœna infligitur occidenti has aves. Reginam Aurarum.

COZQUAUHTLI Indi vocant. Accedit magnitudine generis Aquilis; alii gallinæ Ægyptiæ parem faciunt. Corpus universum præter collum & eas partes quæ juxta pectus sunt, ex nigro purpurescens, fulvum est ac pullum. Alæ circa exortum nigræ, cætera cinerea; desuper vero mixtim fulvæ nigræ, & nonnihil in purpureum vergentes. Rostri extrema (quæ Psittaci esse judices, tam est indistincta similitudo) alba sunt. Cætera sanguineo colore tincta. Amplum est narium foramen, oculi nigri, iris fulva, rubeæ palpebræ, frons sanguineo colore perfusa, ac plicatilibus rugis torva, quas tamen nonnunquam explicat, qua in se vocatos Gallo-pavos æmulari videtur, & pilis quibusdam veluti retorridis rarisque: Æthiopum pilis haud absimilibus. Cauda est Aquilæ, inferne cinerea, foris vero nigra. Crura rubra, ungues unci. (De Laet. l. 5. Indiæ Occid. c. 4. Nieremb. H. Exot. bel. 10 c. 56.)

Locus & Victus. Indignea est Mexicanæ provinciæ. Anguibus, muribus, lacertis, sed morticinis maxime & humano stercore *victitat*. *Volatus.* Sublime *volat* & nimium extensis pansisque alis, vix volatum intermittens. Vi incredibili obsistit ventis, contra nititurque adversantibus, eisdem sedibus perstans immobilis. Unde ipsi apud Mexicanos nomen.

Usus. Caro est inutilis, nutrimento, quantum compertum est; à nomine, nisi *Medicinæ* gratia degustato. Audio, inquit Author noster, hujus avis plumis admotis mederi Indos ulceribus, carnibusque elixis durante affectu devoratis; quas etiam ajunt morbo Gallico præsentaneo quodam remedio mederi.

CAPUT VI.

De Avibus Garagay, & Quetzaltototl.

GARAGAY quæ dicitur, avis est rapax, Milvi magnitudine, capite ex extremitate alarum albo. Crocodilorum & testudinum ovis infensa est. Odoratur illa sub arena in ripis fluminum condita, eruit & vorat. Solivaga est, nisi quod Auræ aves eam sequantur, ut potiantur furto, auro enim scalpere terram nesciunt, ut effodiant ova. (Nieremb. H. Exot. l. 10. c. 57.)

QUETZALTOTOTL, cristata est picæ columbæve magnitudine, pavoninis magna ex parte plumis ornata, rostro incur-

R vo

vo & luteo, & pedibus nonnihil luteis, cauda tzanatl plumis prælongis vestita, atque virentibus nitidisque pavonini coloris, iridis foliis forma similibus, opertisque, alis superne nigricantibus, inferne vero, & qua parte pavoninas attingunt, quæ in medio sunt, inclinantibus in virorem, quasi cavente natura meliorum pulchritudini. Crista constat plumis splendentibus pulcherrimis; pectus collumque inferne rubris & micantibus, ac pavoninis superne, qualibus etiam tegitur dorsum, nec non eæ partes quæ subter alas sunt, interque crura, sed dilutis exilibus, & mollibus. Plumæ alarum prælongæ sunt, virore tinctæ diluto, & in acumen desinentes. Pennæ tegentes humeros virescunt, sed subter sunt nigræ, quæ vero alas interstant, nonnihil incurvæ ac unguium colore. *Descriptio.*

Locus. Hernandes in Paralipom. *Vivunt* in provincia Tecolotlan ultra Quauhtemalan versus Honduras. Loca aprica amant, nec compertum cicurari vel ali in domibus voluisse.

Victus. *Vescuntur* vermiculis, pineisque quibusdam sylvestribus, ex his quas Mexicani matzatli vocare consueverunt. Arbores excavare, & in earum cavitatibus sobolem educare dicuntur. *Sonitum* proferunt Psittacis non admodum dissimilem: verum sibila edunt alacria, ter de die, mane, meridie, & sub occasum Solis cecinisse observatum est.

Volatus. Agminatim *volant*, & visco hærentes ne plumis detrimento sint, non contorquentur, quasi naturæ duæ divitiarum suarum cognitionem haberent.

Usus. Et sane maximi plumæ apud indigenas habentur, & aurum precio superant. Longiores ad cristas & cætera corporis ornamenta, cæteræ ad textilia opera usurpantur. Plumis captas exuere, undas dimittere dominis, quibus loco prædiorum sunt, & ad hæredes transeunt, licet, ne quisquam occidat, cavetur. Vere Reginam plumarum dixeris.

CAPUT VII.

De Avibus Tzinitzian, Totoquestal, Ave montana, & Longa.

Nieremb. H. Exot. l. 10. c. 65. TZINITZIAN parva est avis, columbæ pæne par. Rostrum habet breve incurvum & pallidum. Columbinum caput & collum, sed quæ plumis virentibus ac nitidis vestiuntur, pectus & ventrem rubeæ, præter partem caudæ proximam, quæ cyaneo candentique colore promiscue tingitur. Caudam superne virentem, inferne nigram Alas partim albas partim sub nigro-atras. Crura ac pedes cinereos. Vivit in calidis juxta Oceanum Australem, vescitur fructibus. Alitur in caveis. Ex plumis miræ subtilitatis imagines intexunt indigenæ.

TOTOQUESTAL columbina magnitudine minor est, viridis omnino. Caudæ pennæ longissimæ sunt, magno pretio habitæ & receptæ in commerciis. Depilata dimittebatur. Capitis reus erat qui occidebat. De Laet. Ind. Occid. l. 7. cap. 4.

Avis MONTANA Indis Tepetototl, & Tecnecholi, Hispanis Phasianus, anseris est magnitudine, colore nigro splendenti, plumis tamen nonnullis inferne candentibus, circa caudam in postremis alis, cruribus pedibusque cinereis. Rostro incurvo partim cinereo partim luteo, ac circum radicem velut tumenti, plicatili crista, oculis nigris, sed iride pallenti.

Alitur frumentaceis frugibus aliisque similibus. Mite animal. Nam apprehenso domesticorum pallio cibum exigit, & clausam januam ubi aliquo intrare opus sit, pulsat. Horum si liberum sequitur, reducem cum applausu excipit.

Edulis est ac pinguis caro, nec dissimilis illi chortalium Indicarum.

Avem LONGAM Indi Hoitlallotl dicunt. A rostri acumine ad caudæ usque exortum, quæ spithamam quoque longa est, dodrantem prolixa conspicitur. Rostrum desuper nigrum, subter vero cinereum, quadrantem longum ac mediocriter crassum. Cauda virens sed pavonino splendore. Plumæ totius corporis ex albo fulvescunt, fulvescuntque prope caudam è nigro: sed quæ corporis vestiunt superiora, nigræ sunt maculis candicantibus conspersæ. Calidis regionibus vivit. Humipeta est, ac modici volatus, sed adeo pernici cursu, ut equorum velocissimorum agilitatem longe excedat.

CAPUT VIII.

De Cygno Cucullato Clusii, seu Dodone Lusitanorum.

CYgnum Cucullatum, seu Gallum gallinaceum peregrinum Clusii. (Hollandi Walgh-vogel/seu nauseam moventem avem vocant) Mauritii insulæ, quam Lusitani Ilha de Cirne dixere, debemus. Magnitudine cygnum superat aut æquat. Caput habet magnum, membrana cucullum referente tectum. Rostrum crassum, oblongum, parte capiti proxima subflavum, extremo mucrone nigrum. Prona pars adunca est & curva, in supina quæ subcærulea, macula mediam partem inter flavam & nigram occupat. Raris & brevibus pennis tegitur. Alarum loco quaternas & quinas duntaxat longiusculas nigras pennas habet, posteriore corporis parte, quæ præpinguis & valde crassa, pro cauda quaternæ Clusius Exot.

ternæ aut quinæ crispæ convolutæque pennulæ cineracei coloris conspiciuntur. Crurum quæ crassa potius quam longa, superna pars genu tenus nigris pennulis tegitur, inferior cum pedibus subflavi est coloris. Pedes in quatuor digitos dividuntur. Terni longiores antrorsum spectant, quartus brevior retrorsum conversus est. Omnes instruuntur unguibus. De Crure ejus genutenus resciſſo; ita Clusius. Erat, inquit, non valde longum, sed à genu usque ad pedis inflexionem paulo plus quam quatuor uncias superabat: ejus vero crassitudo magna, ut cujus ambitus fere quatuor uncias æquabat, crebrisque corticibus seu squammis tectum erat, prona quidem parte latioribus & flavescentibus, vero supina minoribus & fuscis. Pedis etiam digitorum prona pars singularibus iisque latis squammis prædita, supina autem tota callosa. Digiti satis breves pro tam crasso crure. Nam maximi sive medii ad unguem usque longitudo uncias binas non admodum superabat, aliorum duorum illi proximorum vix binas uncias æquabat, posterioris sescunciam: omnium vero ungues crassi, duri, nigri, minus uncia longi, sed posterioris digiti longior reliquis, & unciam superans. In unius ventriculo lapilli inventi sunt, unus planus & orbicularis uncialis magnitudinis, alter inæqualis & angulosus, in maris littore lectos & devoratos verisimile est. Herbertus cum Lusitanis Dodonem vocat, & unam capitis medietatem ferrruginei coloris plumis tegi, alteram nudam esse, addit. Herbertus in Itinerario.

CAPUT IX.

De Avibus Ceoan, Cenotzqui & Pauxi.

C*Eoan* seu avis nivea turdo viscivoro paullo major est. Circa pectus ventrem atque alarum exortum fulvescit, permixtis ad caudam cinereis plumis. Alarum extrema caudaque ipsa cinerea sunt, superne vero universum corpus è fusco nigrescit. Rostrum quod parvum est atque exile, cruraque fulvescunt. Mentum candet, insertis tamen aliquot nigris pennis. Sermonem humanum æmulatur, veluti irridens transeuntes, quos tamen ubi licet, insequitur.

Avi CENOTZQUI seu evocatrici nivium dictæ color illustris variegatione. Pectore fulvus, crure pallidus, ungue niger, ventre notis candidis & atris permixtus, sub finem albis notis consperſus, cauda subtus niger & candidus, super fulvo nigrore maculatus. Caput nigrum est fascia cinctum cinerea. Rostrum parvum cinereum superne atque inferne, sed superne juxta exortum linea ambitur lutea. Quovis cœlo gaudet, montana colit, & roris tempore sobolem educat. Antequam ningat clamitat, postea silet. Ita convolvit huc & illuc caput, contorto in varias partes collo, ut eodem situ immota perstans, cuncta circumspiciat.

PAUXI gallinaceum æquat aut superat. Nigra est, maculis nonnullis albis & nigris persperſa, collo nonnihil provecto, capite amplo, quod aliis cristatum, aliis pro plumea crista lapis aut globus insurgit, (lapidem vocant, licet non nimus durus) ovo similis aut major, ferruccineo colore. Hernandus tumorem quondam radici rostri affigi, qua parte est tenuior, pici firma, lapidis duritia, & cæruleo colore, scribit. Alitur frumentaceis seminibus & libenter mansuefit. Nieremb. l. c. c. 75.

Huc pertinet alia Avis Ciconiæ magnitudine, colore cinereo. Cristam gestat uncias octo longam, e multis subjectis aggeratam plumis ejusdem coloris, & in amplitudinem orbicularem, præcipue circa summum dilatatis atque excrescentibus. Visam in horto Hispaniarum Regis descripsit Hernandus.

CAPUT X.

De Avibus Picicitli, Polyglotta, & Chicuatli.

P*Icicitli* avis est parva. Cinerea tota nisi capite & collo, quorum utrumque nigrum; solum oculos nigros candens ambit macula. Est ignobilitate quadem originis nobilis. Nesciunt adhuc Tetzcoquenses ubi fatificet. Muta est. Educat domi, brevi perit. Palato & stomacho est acceptabilis.

POLYGLOTTA quam Indi Concontlatolli seu quadringentas linguas vocant, sturnum non superat. Subtus albescit, superiore parte fusca, pullis & candentibus intermixtis pennis, maxime ad caudam & caput, quod imagine quadam coronæ argenteæ redimitur. In caveis ad blanditias auditus, ad ostentum naturæ servatur. Vincit omnes aves suavitate & arbitrio gutturis, nullius non imitatur, nullius non superat. Calidas regiones amat, temperatas tolerat. Contenta est quovis cibo. Similis ei est Tzanpan. Aliqui suspicantur fœminam esse ejusdem speciei, paribus magnitudine, cantu, forma, nisi quod plumæ inferne albæ sint, cinereæ & nigræ: superne, pullæ, nigræ, albæ.

CHICUATLI nostratem rusticulam exæquat. Rostro est longo, tenui, & pullo, ac tæniis juxta utrumque oculum luteis & incurvis. Inferiora corporis pallida sunt, nigris quibusdam plumis circa collum interſertis. Iris lutea, ac nigri oculi. Cætera ex fulvo, fusca, & cinereo permixta.

mixta. In montibus verſatur. Calidis frigidiſque regionibus capitur. Pane & vermiculis alitur. Humipeta eſt, & in vimineum alteriuſve materiæ conjecta carcerem, haud vulgariter garrit. Pingue & non omnino aſpernandum præbet alimentum.

CAPUT XI.

De Avicula Tominejo.

Gomara Hiſt. general. Indiar. c. 194. Oviedus Hiſt. general. l. 14. c. 4. Auguſtin. Cerato Hiſt. Peruanæ l. 1. c. 5. Lerius in Hiſtoria Braſiliæ. Thevet. ſingul. Franc. Antar. c. 48. Joſeph. Acoſta Hiſt. Natur. & Mor. Ind. l. 4. cap. 37.

MIra ſunt, quæ de Avicula, quam Hiſpani Tominejum, Indi Hoitzitziltototl, ut Hernandes ſcribit, Huitzitzil ut Ximenes, Vicicilin ut Gomara, Quenti ut de Laet, Braſilienſes Guonambuah, ut Lerius & Thevetus teſtantur. Oviedus Paſſerem moſquitum vocant, produntur. Tam parva eſt, ut quidam ei magnitudinem crabronis, alii cicadæ, nonnulli extremi pollicis articuli, & evulſis pennis vix dimidiæ ejus partis, alii ſcarabei Lucani aſſignent. Oviedus in monetario trutina qua aurum appendi ſolet cum nidulo ſuo poſitam, bina tantum pondera. Acoſta unum duntaxat dicit, Hiſpanis Tominos dicta, id eſt XXIV. grana, unde Tominejii nomen, pependiſſe vidit. *Capitis* & colli plumæ miram elegantiſſimorum colorum quocunque obvertas varietatem repræſentant. *Pectus* igneum quendam auro ſplendidiorem inprimis. Reliquum corpus ſubcinericium eſt. Oviedus nigerrimum colorem tribuit. *Roſtrum* habet oblongum, illudque acus qua veſtes farciuntur, exilitate. *Linguam* roſtro duplo longiorem. *Pedum* & *unguium* exilitate, cum illarum avicularum pictura, quæ ornatus gratia in librorum marginibus interdum adjici ſolet, comparari poteſt.

Locus. *Invenitur* in Peruanis montibus & Braſilia. Melle, rore, & florum ſucco *alitur.* Roſæ tamen non inſiſtit, at in præalto milio quod Auati ab incolis dicitur, & aliis ſimilis magnitudinis plantis inſidet.

Origo. Duplex earum proditur *origo.* Nam aliæ quidem ex ovis excluduntur uti reliquæ volucres. (Conſtruunt autem è xyli flocco nidos) aliæ, quod haud dubio fabuloſum, ex muſcis transformari vulgo creduntur. Sunt qui dicunt viſam eſſe partim muſcam partim avem: primum ejus colorem nigrum, mox cineraceum, deinde roſeum, tandem rubentem. Nullus Hiſpanorum cantus mentionem facit. Soli Levius & Theretus Galli valde canoram eſſe, & in cantu adeo aſſiduum ut nemo qui non audiret & conſpiceret, ex tantillo corpuſculo tam ſuavem & ſublimem cantum prodire poſſe ſibi perſuaderet.

Volatus. *Volat* celerrime, editque inter volandum quendam inſtar apiculæ ſtrepitum, ut apis magis quam avis videatur.

Ætas. Non diutius, quod maxime virum, *vivit*, quam flores herbarum durant ſuperſtites, poſtquam marcuere, ad pinus aliasve arbores, quadam naturæ providentia ſeſe confert, eique ſe roſtro affixo ſervat appenſam, donec ſex plus minus quam transactis menſibus, ac decidentibus jum pluviis, vernantibus agris, denuo revireſcat, ſimiles vices plures ſubitura. Gomara exſpirare menſe Octobri, pedibus ex aliquo ramo appenſam aprico loco; renaſci autem Aprili ſcribit. Hinc *Renati* nomen. Servata eſt ſæpius avis affixa ſtipiti intra cubiculum, & cum ſex menſes exanimis jacuiſſet, quo tempore natura ſibi comparatum eſt, revixit, ac dimiſſa in agros volitarit.

Quam Cluſius deſcribit, & Uruſiam ac Tominejum vocat, an eadem cum jam deſcripta ſit, ignoro. Erat, inquit, hæc avicula, ut ex pectura obſervabam, à roſtri mucrone ad pennarum caudæ extremitatem tres uncias longa. Caput vero cum integro roſtro uncialis cum ſemiſſe erant longitudinis: alæ ad extremam fere caudam porrectæ, parem habebant longitudinem: dorſum vix unciam latum erat, ejus & alarum color ex cineraceo fuſcus, ventris cineraceus. Pennæ quæ in cauda obſcure rubeſcentes, earum extrema pars nigra. Capitis, colli gutturis plumæ elegantiſſimi coloris ex auro rubro & flavo mixti, quæ Soli expoſitæ, admirabilem varietatem, prout obvertebatur caput, oſtendebant: roſtellum nigrum tenuiſſimum & maxime acutum, pedes valde exiles, nigri, quatuor digitis ut reliquarum avicularum præditi, quorum tres in anteriorem partem porrecti, quartus in poſteriorem, &c. Videtur tamen eſſe ex iſtis. Diverſæ enim ſpeciei ſunt iſtæ parvulæ aviculæ, & promiſcua nomina communicantur invicem. Uruſia Solis radium ſignificat.

Uſus. Ajunt pulverem ejus intra corpus ſumptum epilepſiæ mederi. Pennæ præſertim quæ in collo & pectore naſcuntur, aureis ſtaminibus à phrygionibus intexuntur.

CAPUT XII.

De Avibus Cuntur, & aliis quibuſdam Inſulæ Maragnanæ.

John. de Laet. Indiæ Occid. lib. 10. c. 5.

CUntur avis eſt mole vaſta. Viſæ quæ expanſis alis XV. aut XVI. pedes occuparent. Pedes habet gallinis ſimiles, caret aduncis unguibus. Roſtro tam valido inſtruitur, ut eo vaccinum tergus perforet. Plumis albis nigriſque mixtis ornatur. Criſtam parilem inſtar novaculæ, & non ſervatam inſtar gallinacei. Inter Carnivoras cenſeri debent. Duæ illarum vaccam occidere & comedere valent, nec ab hominibus abſtinent. Non modo ovem dila-

dilaniant, sed & juvencam. Pauciores sunt. Plures si reperirentur, pecus universum in Peruvia destruerent. In Insula Maragnana quatuor inprimis occurrunt.

De Laet. Ind. Occid. l. 16. c. 13. *Prima* quam *Ouyra Ovassou* (observa, barbaros Toupinambautios universas aves uno & communi nomine appellare Oura sive Ouyra) vocant. Aquila est pæne duplo major. Plumis vestitos elegantissimis, Rostro valido, Unguibus inprimis acutis. Visa penna ex alis hujus avis extracta, quæ ulnam nostratem longe superabat, elegantissimo colore, & rotundis maculis distincta, instar Gallinarum quæ ex Africa advehuntur. Tanti est roboris, ut ovem integram abripiat atque dilaniet, homines facile prosternat, & nec à cervis abstineat.

Lerius in Hist. Brasil. *Altera* est *Moyton* seu *Mouton* pavonis nostratis magnitudine aut paullo major, præ alta crista spectabilis, & per universum fere corpus nigris albisque plumis eleganter variegata. Carnes illarum cibo sunt opportunæ, & multæ ejus visuntur species.

Huic *Toucan* accedat; palumbi magnitudine; rostro oblongo atque lato, ingluvie sub pectore tres quatuorve digitos transversos lata, crocei coloris elegantissimi & miniatis plumis circa oras distincta, pectore candido, dorso exquisite rubente; alis atque cauda nigris, pulchra aspectu & carne palato admodum grata. Hujus & alia species appellatur à barbaris Ovaycho, cui rostrum est paulo diversum & è rubro flavescens.

Quartum, locum avi *Ouru* dictæ damus, perdicis quidem magnitudine, sed galli gallinacei in modum cristata; plumis rubris, nigris atque candidis insigni varietate. Sunt ibidem & plures ejuscemodi rapaces aves Aquilis aut majores aut paullò minores, singularis adhæc formæ, & plumis variorum colorum eleganter distinctæ.

Sunt & quædam Perdicum forma, sed majores paulo, cæruleis plumis ornatæ, & cærulea ova ponentes. Tata Ouyra Ovassou, & Tata Ouyra miri, itemque Arou mara singula sunt columbarum nostrarum magnitudine, sed singulari plumarum varietate & elegantia.

Iandou struthiocamelorum est species. Proceritate staturam humanam superans. *Salian* denique Turcici Galli magnitudine, rostro & cruribus ciconiæ, licet volare nesciat: tamen tam pertinaciter currit, ut venaticos canes effugiat.

CAPUT XIII.

De quibusdam Brasiliæ Avibus.

INter cæteras Brasiliæ aves, quarum alibi mentio facta & adhuc fiet, censentur *Guranhæ-engera*, *Tangara*; *Quereiva*, *Tucana*, *Guirapanga*, *Macucagua*, & *Mutu*.

De Laet. Indiæ Occid. l. 15. c. 7. GURANHÆ-ENGERA magnitudine est Fringillæ, tergo & alis cæruleis, pectore & ventre flavo; diademate supra caput flavo. Cæterarum fere omnium cantum imitatur, & mille modis vocem flectit & mutat. Variæ ejus reperiuntur species, quæ omnes aviariis inclusæ summopere delectant.

TANGARA Passeris est magnitudine, colore nigro, capite subflavo, non canit. Epilepsiæ quia obnoxia creditur, ideo illius carnibus abstinent barbari. Narrant iidem aviculas hasce inter se choreas ducere, & una mortuæ instar humi procumbente, inconditum murmur & strepitum edere. Hac consurgente, & eundem strepitum edente, omnes una avolare.

QUEREIVÆ totum pectus, pulcherrimo colore rubro tectum est, alæ nigro, reliquum corpus cyaneo. Propter exquisitam plumarum elegantiam maximi fit à barbaris.

TUCANA, quam Lerius & Thevetus vocant Toucan, picæ magnitudine, flavo pectore, reliquo corpore nigro. Rostro ingenti & minimum palmum longo, extus flavo, intus læte rubente. Cicuratur ita ut sub tecto pullos suos excludat.

QUIRAPANGA est tota alba, & cum modicæ sit magnitudinis, stentoream habet vocem, & quæ instar tintinnabuli, ad dimidiam pæne leucam exaudiatur.

MACUCAGUA phasianæ avi non absimilis, Gallinas Europæas magnitudine superat, & triplici cute munita est. Ova quotannis bis tredecim aut quindecim ponit. Graditur quidem humi, sed petit ad conspectum hominum arbores. Largam delicatamque carnem habet. Multæ illius species reperiuntur, quæ capiuntur facile.

MUTU Gallinæ est species admodum domestica. Cristam istar galli, nigri atque albis punctulis interstinctam gerit. *Ova* illius sunt grandia, alba, & ita dura, ut inter se collisa instar ferri tinniant. Quare barbari Maracas suas ex illis conficiunt. *Ossa* illarum canibus sunt lethalia, hominibus nihil nocent. An eadem sit cum Moutone de qua superiore capite actum est, ex comparatione liquebit.

Huc pertinet *quædam ex rapacibus* magnæ molis & tam clamosa, ut ad dimidiam leucam audiatur, tota nigra, pulchris oculis, rostro galli gallinacei, cui cornu impositum palmi pæne longitudine, quod iis qui linguæ vitio laborant, ad collum appensum occulta, quadam naturæ vi mederi, experientia comprobatum volunt. De Laet. Indiæ Occid. l. 1. cap. 9. Coronidis loco hisce Bambiayæ in Cuba insula frequentes accedunt. Paullum supra

supra solum feruntur magis quam volant, ita ut incolæ ferarum instar illas venentur. Carnes coctæ jus croceo colore inficiunt, saporis alioquin pergrati, & phasianarum avium æmuli.

TITULUS II.

De Avibus Exoticis Aquaticis.

CAPUT I.

De Passere stulto, & Ansere Magellanico.

Nie-remb. Hist. Exot. l. 10. c. 4. PAsser stultis nomen ex eo accepit, quod manus apprehendentium nec fugiat nec timeat, admiratur solum aut stupet. Præter frontis partem rostro adjacentem, quæ cinerea est, palmipes, rostro tres uncias longo, tenui, obrotundo rectoque, sed prope extrema nonnihil incurvo, pedibus quoque qui cæterorum palmipedum sunt, & cruribus nigris, pupilla etiam nigra, & membrana oculos tegente in ambitu cinerea.

Vescitur pisciculis. *Voce* imitatur graculum. Magnitudine picam, forma Larum. Nobilis est avium insulæ Mauritii mansuetudo. Appellentibus nautis perinde insident ac arboribus. Eadem securitas venatus est. Accedunt ac subeunt manus.

Clus. Exo. ANSER MAGELLANICUS à loco ita dicitur. Batavi forte à pinguedine Penguinem vocant. Describam eum verbis Clusii. Marina est hæc avis, inquit, & ex Anserum genere, tametsi rostro dissimilis. In mari victitat: pinguis oppido est, prægrandis anseris magnitudine; nam adultiores in eo genere tredecim, quatuordecim etiam, sedecim interdum, juniores vero octo, decem & duodecim libras pendere observantur. Prona parte, nigris pennis tectæ erant. Supina & in ventre albis. *Collum*, quod crassum & breve habebant nonnullæ, albis pennis tamquam torque cinctum. Earum *cutis* crassa & densa inter suillæ. *Alarum* erant expertes, sed earum loco binas parvas coriaceas pinnas habebant, & latera tanquam parva brachia propendentes; prona parte brevibus, angustis & rigidis pennis confertim tectas, supina autem minoribus & rigidioribus, iisque albis, quibus nonnullis locis intermixtæ nigræ; minime quidem aptas ad volandum, sed quarum adminiculo velociter natarent. Maxima enim ex parte in aqua *versari* intelligebam, & terram duntaxat petere fœtificationis vel pullationis tempore, & plerunque quaternas aut quinas in una scrobe latere. *Rostrum* corvino majus habent, non adeo tamen elatum, & valde brevem caudam, pedes nigros, planos adserinorum pedum forma, non adeo tamen latos. *Erectæ* & sublimi capite incedunt, demissis in latera pinnis, tanquam brachiis, sic ut procul intuentibus homunculi aut pygmæi appareant. Piscibus duntaxat *vesci*, referebant Diariæ; non ingrati tamen saporis esse illarum carnem, nec piscem sapere: scrobes vero valde profundas in littore fodere, cuniculorum instar; totum solum adeo cavum interdum efficientes, ut per illud gradientes nautæ, sæpiuscule genutenus in eas scrobes inciderent. Hi sunt fortasse anseres, quos Gomara ait sine pluma esse, nunquam è pelago prodire, plumæque loco villo longo protegi.

CAPUT II.

De Avibus Iochualcuachili, Xochitenacatl, & Tlauquechul.

AVis quam Chillenses *Iochualcuachili* seu caput nocturnum appellant admirandi est opificii. Assurgit illi à rostri exortu corona quædam, aut orbis in tres divisus cuspides, superiori parte mediocriter crassus, & è luteo rubescens: ab anteriori alarum bini aculei contorti exeruntur. His armis avicula imbellis adversus fortiores defenditur. Nullius vitam natura contempsit. Avis est littoris Oceani Septentrionalis alumna, salsorumve lacuum, è quibus victum sumit. Inventa apud flumen Tuspe, vix æquat sturni nostratis magnitudinem, sed collo constat tenui & longo; capite parvo, & in longum producto; prolixo rostro luteoque, prolixisque cruribus, & pedum digitis atque unguibus: ungues autem lutei sunt, digiti & crura cinerea cum inferiorum femorum parte, nam superior fulva est cum anteriori alarum parte, quarum posterior cyanea est. Reliquum corpus nigrum, quibusdam tamen fulvis circa ventrem permixtis pennis. Nieremb. Hist. Exot. l. 10. c. 16.

XOCHITENACATL; est columbæ magnitudine, rostro præ corpore mole maximò, superiori parte luteo, inferiori vero subnigro, & in purpureum colorem vergente, oculis nigris, sed iride rubescente ex luteo, ac reliquo corpore cæruleo cinereoque. Vivit circa litora Oceani Australis; piscibus, quos rapit, vesci solet. Nieremb. l. 10. c. 9.

TLAUHQUECHUL dicitur avis peregrinæ gulæ: vivis duntaxat piscibus vescitur, mortuos non attingit; raptu gaudet, specie similis est plateæ aut pellicano, sed coccineo pulcherrimoque universi fere corporis colore, aut ex albo rubescenti, lato atque obrotundo circa finem rostro, cinereoque pupilla nigra, iride rubra rugosa, fronte galli pavonis, auræve,

depili

depili pæne capite, candentique cum universo fere collo, & parte pectoris, & fascia nigra latiuscula, capet à collo distinguente. Circa littora maris aut fluminum vivit.

CAPUT III.

De Avibus Acolin, Quachiltone, & Acacalotl.

Niec-remb. Hist. Exot. l. 10. c. 22. 28. 24. ACOLIN, Coturnicis est magnitudine fusca, prolixo rostro & curvo in inferiora, pedibus longis: juxta aquarum summitatem cursitat celerrime, nunquam fere volat. Versatur in lacu Mexicano. Vescitur pisciculis & ipsa esca vulgo. Bene Coturnicem aquaticam dixeris.

QUACHILTONEM, seu *Avem siliquastrini capitis*, aliqui Jacacintli vocant. Color illi purpureus, ex nigro interfertis pennis. *Rostrum* initio pallet. Adolescentibus rubet calvities juxta rostri exortum. Fulicam imitatur. Lutea crura in virorum assurgunt, in quatuor desinentia digitos pallidos, citra ullam membranam. Oculi nigri, iris fulva.

Lacustris avis est. Piscibus vescitur, ipsaque non ingrata palato. Intempesta nocte, & sub primo mane gallinaceorum ritu canit.

ACACALOTL mas seu corvus aquaticus à cauda extrema ad rostri usque acumen quatuor fere spithamas longa, & mediocris amplitudinis; crura sesqui spithamea, *rostrum* arcus instar incurvum, duos palmos longum, ac mediocre tenue: pedes in quaternos finduntur digitos nigerrimis munitos unguibus: crura minus nigrescunt digitis, rostrum cyaneum est, ac caput exiguum. Plumæ infernæ fuscæ insertis rubris, superiores vero promiscue purpureæ, subnigræ, virides atque splendentes: *cervix* est septem digitos longa. Caput collumque pennis fuscis, albis & viridibus teguntur ac paulisper fulvescentibus. *Oculi* sunt nigri, iris vero sanguineo tegitur colore. Cæterum ab externis oculorum angulis usque ad rostrum, unciæ unius intervallo deplumis & glabra est, pellis rubescensque in albo. Alæ viridi splendentique subtus pellucent colore, & qui pro variis solis repercussibus evariet atque mutetur; supernæ vero prope exortum passeæ sunt, deinde vero viridi atque pavonino spectabiles colores. *Indigena* Mexicanæ plagæ avis est: versatur circa lacus, ac piscibus victitat. Masculus fortassis est ejus avis, quam recentiores vocant Arcuatam, aut illi saltem congener. *Educat* filios veris tempore juxta lacustria loca.

Bonum præstat alimentum, nec valde injucundum, crassum tamen, atque (ut lacustres aves decet) piscosi odoris.

CAPUT IV.

De Avibus Xomotl, Acototloquichitl, & Acacacahoactli.

XOMOTL palmipes est, dorso & alis desuper nigris, pectore fusco. Cristatam iracundia facit. Pennas intexebant Indi suis vestibus. Nieremb. l. 10 c. 41. 35. 36.

ACOTOTLOQUICHITL seu *Passer aquaticus mas*, pässerem similitudine & forma simulat. Rostrum tamen nigrum, crura & pedes fulvi, inferiora corporis plærumque candida. Cætera fulva, candore aliquo & nigrore variegata. *Reperitur* in Mexicanis plagis. Juncetis & carectis insidet, ibique *nidificat*. Non minus occinit quam Sol pergit. Ab ejus exortu ad occasum contumaci garrit sonitu mures imitante.

ACACAHOATLI seu *Avis aquatica raucum sonans*. Halcyonum species illa est inquit Nierembergius, quam nostri marinetum Piscatorem vocare solent, circa aquarum fluenta victus gratia à congenita quadam versantem natura. Anate fera paullo minor est, colloque & rostro spithameo: hoc tres digitos latos prominet, medio, cum sortitur crassitudinem, in aciem desinit, ac morsui est peropportunum. Superne vero nigrum est, inferne album, & pallescens circa latera. *Oculi* nigri sunt, iris rubra prope pupillam, deinde pallida, ac demum candens. Ab oculis ad rostri usque exortum fascia procedit viridi pallescens. *Crura* pedesque in digitos fissi virescunt extrinsecus, intrinsecus vero inclinant ad pallorem, color totius corporis magna ex parte albus est, fulvis pennis insertis, verum superna magis fusca sunt, inferna vero candida. *Alæ* infernæ cinereæ, ac desuper circa extrema nigræ, mox è fulvo rubescentes, deinde pallescentes ex fulvo, ac demum fulvescentes ex fulvo, ac demum fulvescentes circa dorsum. Piscibus *victitat*: mitescit minimo negotio, nec est *cantu* insuavis, indulgenter tamen ac blande vermiculis & aliis animalibus exiguis, quæ in paludibus gignuntur, ex alenda. Carne etiam vescitur, & aliis non paucis, ubi fieri aliter non possit. Crassi est nutrimenti, neque dissimile ei, quod anates feræ præsentare solent. *Indigena* est Mexicanæ plagæ, & vere educat inter juncta sobolem. Mirum est, cum sit cervix pro ratione reliqui coloris longissima, in quam brevitatem illam. Cum libet contrahit, quod frequentius facere solet. *Caudæ* pusilla est, nigraque, & nihil præ se ferens splendoris, quæ in majorem procedit amplitudinem. Patrio nomine appellant *tolcomoctli*. Similis omnino esset hæc avis compari, nisi rostrum

ſtrum deſuper nigricaret, ſubtus rubeſceret, velut pedes & crura, nec per univerſum corpus fulvum, nigrumque promiſcue cerneretur.

CAPUT V.

De Avibus Iacacintli, Xlepapantototl, & Hoactli.

Nieremb. H. Exot. l. 10. cap. 43. 44. 45.

JAcacintli ſeu *roſtrum ſpicæ mayzii*, tres pæne ſpithamas eſt longa, virentibus cruribus, capite ventreque cyaneis, ſed in purpureum vergentibus, alis promiſcue fulvis nigrisque, luſcis oculis ac roſtro, ſed in coccineum prope exortum vergente, quod tres pæne digitos latas longum eſt, anteriori parte capitis depili & calva. Piſcibus juxta lacus & flumina vivit Edulis eſt ejus caro, ſed nec bono, nec grato alimento.

Xlepapantototl Anatis fere ſpecies eſt, importuna Mexicanæ paludi, *roſtrum* tamen in acutum finit: nullus illi negatus color. Pulchritudinem varietas dedit, pulchritudo nomen.

Nec contemnendi ſpectuaculi eſt Hoactli, ſive Tobactli, id eſt, *avis ſicca*, lacus Mexicani alumna, ternas ſpithamas à roſtri ipſius acumine ad caudam poſtremam longa, ac gallinæ noſtræ magnitudine. *Crura* prolixa, pedem, *roſtrum* cum uncia trientem, craſſitudine vero pollicem æquans. Superne id nigrum eſt, lateribus autem pallens, ac inferne nigrum & ſubfuſcum. *Oculi* ſunt magni, iris lutea, & palpebræ rubeæ: vertex plumis nigris tegitur, itemque criſta inſigni, ſimiliter nigra: *collum*, *venter*, corpusque univerſum candet: ſed *cauda* cinerea eſt, velut & deſuper alæ, nam infernæ ſunt albidiores, ſuperiores alarum partes virore quodam ſplendent. *Dorſum*, etſi candidis tegatur plumis, pennis tamen nigris in virentem ſplendorem inclinantibus veſtiri ſolet. *Pedes* qui in digitos fiſſi ſunt, & crura quoque, palleſcunt. Alba faſcia circumcingitur caput, à roſtri exortu ad oculos uſque procedente Lacus Mexicani advena eſt, vocaturque ab Hiſpanis indigenis, velut & quædam aliæ aves, martinete piſcador, ob piſcium quibus alitur capturam. Arundinetis educat ſobolem, gravem infert morſum, ac gravem ſimiliter *vocem* edit.

CAPUT VI.

De Avibus Heatototl, Achalalactli, & Amalozque.

Nieremb. H. E. l. 10. cap. 47. 48.

IDoneum quoque conſpectum Heatototl, ſeu *avis venti* exhibet. Magna *criſta* exornatur, orbiculari, ac coronæ modo eminenti, & pauliſper candida. *Pectus* è fuſco vergit in cinereum: venter albus eſt, ac pedes plani: crura fulva, & pennæ circa ea ortæ: *cauda* orbicularis, & variata inferne candido, pulloque colore, ſuperne vero fuſca. *Alæ* ſubdus candentes, cinereæ ac pullæ ſunt, deſuper nigræ, candidis tamen quibusdam inſertis pennis; reliqua verò eadem quæ aquaticis eſt natura.

Similis alteri Heatototl, quæ anate domeſtica paulo minor eſt, *roſtro* atro, tenui, obrotundo, ac prope extrema contorto, plumis inferne candidis, ſuperne vero juxta femora fulvis, lineis tamen nigris intercurſantibus; circa reſiduum vero, & caudam fulvis. *Alæ* ſunt ſubtus cinereæ; ſupernæ vero fuſcæ, nigræ atque albæ. *Caput* eſt nigrum criſtatumque, ſed ab occipitio teniæ albæ utrimque procedunt ad oculos, qui atri ſunt, & lutea conſtant iride, cum cætera ſint ſimiles avibus incolentibus paludes.

Suus quoque torques argenteus honeſtat Achalalactli, ſeu *avem piſcium vibraticem*. Alii vocant Michalacti. Columbina eſt *magnitudine*, & forma, *roſtro* nigro acuminato, três digitos longo, & pro corporis proportione craſſo; *caput* criſta ornatur è colore cyaneo in nigrum tendente, longaque. *Venter* candidis tegitur plumis, & collum torque candenti inſignitur: *Alæ* inferne albeſcunt, ſed poſtremis partibus videntur fuſcæ, & candicantibus maculis interſtinctæ, ſuperne vero ſicut reliquum corpus ſunt cyaneæ, extremis partibus nigræ, & albis undique reſperſæ maculis. *Cauda* partim nigra, partim cyanea eſt, ſed maculis albis per intervalla quoque variata. *Crura* rubea ſunt, *pedes* diverſi in digitos, in atros ungues deſinentes; oculi nigri, & iris candeſcens. Advena avis eſt huic Mexicanæ regioni, verſaturque juxta fontes & flumina, piſciculis & aliis aquatilibus victitans edulis, ſed reliquarum avium paluſtrium ſapore atque nutrimento.

Neque exiguus decor eſt Amalosque, ſeu *avi rubeſcentis colli*. Paluſtris ea eſt, noſtrati turturi magnitudine par, *cruribus pedibuſque* in digitos fiſſis, atque ex albo rubeſcentibus nigris unguibus, *roſtro* medio circiter longo, exili & nigro, atris oculis, & iride rubra, pectoris & ventris, & alarum inferna alba ſunt; ſed cauda, quæ mediocrem magnitudinem nanciſcitur, fulvo & nigro colore eſt inſperſa: at collum pectuſque torques bini, minimi fere digiti diſtantes intervallo, nigrique cingunt, quorum anterior undiquaque circuit, poſterior ſuperna deficit ac diſparet parte. Ex utroque latere maculæ binæ candentes, pari amplitudine, ſupra oculos verſus collum, illud fere attingentes, diſcurrunt. Superna

perna corporis, adeoque ipſa cauda, albo, nigro, fulvoque ſunt colore; alæ vero deſuper fulvo & fuſco. Indigena eſt avis, lacus Mexicani alumna, ac veris tempore educans ſobolem. *Eſtur* caro, quæ eodem quo cœterarum aquaricarum eſt nutrimento. *Veſcitur* ipſa culicibus, piſciculiſque & vermibus lacuſtribus: vehementius *perſtrepit* quam pro corporis ratione, nec tamen poteſt garrulis avibus adnumerari.

CAPUT VII.

De Avibus Farrenſibus.

INſulæ Farræ à plumarum copia nomen adeptæ videntur. Cum enim avium ſint fœtura fælices, nod mirum & plumarum abundare copia. Cæterum aves quæ ibidem reperiuntur, in aliquot diſtinxit claſſes Hojerus. (Hojerus in Epiſt. ad Cluſium.)

In prima CLASSE *Lundam*, *Alkam*, & *Lomwiam* invenies. *Illa* mole corporis Anate eſt inferior, roſtro rubente & latiuſculo, pectus candida, tempus & alas nigra, pedes rubra. Revertitur primo vere. In præcipitibus celſarum rupium cavernis nidificat. Ova gallinaceis tum colore tum magnitudine paria edit. Quo ſub autumnum abeat ignotum.

Alka ila aliquanto major eſt, roſtro lato & nigro, itemque corpore, niſi quod ſub pectore & extremis alis albicat. Pedes nigri, caput denique fuſcum, niſi linea alba ab utroque oculo ad roſtri partem proximam duceretur. Nidificat in editiſſimis ſcopulis. Ova ex albo & nigro maculata ponit

Lomwiæ quæ illa major, corpus totum eſt nigrum excepto pectore quod albet. Pedes nigri, roſtrum nigrum acutum, oblongumque. Ova in editioribus ſcopulorum marginibus excludit, cyanei quidem coloris, ſed lineamentis undique diverſorum colorum mire variegata ac velut picta.

In altera CLASSE, duas diverſas ſpecies ponit, quæ quod pedes ad incedendum inutiles habeant, nunquam terram ingrediuntur, & mole corporis minorem æquant Anſerem. Prior *Ildbrimel* vocatur. Caput ejus fuſcum, ſub collo circulus albus, pectus candidum: Tergum & alæ nigricant, maculata paſſim punctis albis; pedes nigri. Forte eſt mergus Farrenſis maximus Cluſii. Creditur in undis marinis Alcyonis more fœtum producere. (Cluſ. Exo. l. 5. c. 5.)

Altera eſt *Goifugel* roſtro admodum lato & incurvo. Capite oblongo atque nigro. Alis exiguis, pedibus nigris ad incedendum ineptis. Oculorum margines candido circulo tinguntur. Rariſſime & nonniſi aliquibus annis viſitur, nec ubi fœturæ operam det; ignotum.

Tertiam CLASSEM tres ſpecies forma diſcrepantur, tempeſtatum prænuncie, & quæ in alto tantum Oceano verſantur, conſtituunt. Primo eſt *Haſſlert* ſeu Equus marinus, ut inconvenienter appellant, quæ magnitudine gallinam mediocrem, forma falconem utcunque æquat. Cinericio eſt colore, maculis albis paſſim interſtincta, roſtro incurvo velut falconis ſed breviore. Ad ejus conſpectum exhorreſcere & littora legere piſcatores ſolent. Certi tempeſtatem in propinquo eſſe noxiam.

Altera dicitur *Stormfinck* paſſere paulo major. Tota eſt griſea, ſive maculis, roſtro admodum exili. Peſagum præ ſuperiore rectius dixeris. Siquidem ſuper ipſos fluctus incredibili pedum velocitate transcurrere, ac nimbi inſtar ferri ſolet. Videtur illi cognata quam Oviedus Patines à Nautis vocari reliquit. Catervatim ſi navigantibus appropinquet, deponenda eſſe ſubito vela innuit. (Ovied. Hiſt. Ind. l. 14. c. 1.)

Tertiæ nomen eſt *Barnſiard*. Magnitudine hæc Paſſeri par, ſub pectore candicans, collo dorſoque nigricans, roſtro nigro & nonnihil latiore, pedibus rubris. Tam velocem ſe natando præſtat, quam Stormfinka currendo.

In *quarta* CLASSE duæ diverſæ Anſerum ſpecies cenſentur. Prior *Helſingegans* capite & collo nigro, circulo albo cincto, pectore albo, alis gryſeis, tergo cyanei coloris, pedibus rubris, magnitudine Anati reſpondens dicit.

Altera *Erandgans* anſere ſylveſtri pæne minor, capite & pectore griſeis, collo rubro circulo cincto, alis, collo, pedibus rubris. Rariſſime in Farris conſpiciuntur, neque ibi fætificant. Unde veniant, & quo migrent, nemini cognitum. Mutationem magiſtratus ubi apparuerunt imminere, ſuperſtitio ex longa experientia credidit.

Ultimum locum ſibi *Skua* vendicat, avis aquilino generi & corporis mole & rapacitate reſpondens. Roſtrum habet curvum. Sed non admodum latum, pennas corpus tegentes griſeas, ſola alarum extremitate albicante, pedes griſeos. Piſce veſcitur, ſed & in omne genus avium graſſatur. Fœtum negligenter ex ovis griſeis, grandioribus, anatinis ſimilibus, quæ exilibus nigris maculis notata ſunt, in apertis campis producit. Aliter eam deſcribit Cluſius, & eandem fere cum vulture aquatico Oviedi exiſtimat. (Cluſius Exoticor.)

CAPUT VIII.

De Avibus Lomsbay, Vulturibus aquaticis, Flamencos dictis, & aliis quibuſdam.

AVes LOMSBAY ab Hollandis dictæ, corpore ſunt magno, alis parvis, ut mirum ſit, tam gravia corpora attollere (Navigat. Holland.)

 poſſe,

poſſe. Frequentes circa portum Lomsbay in inſula Aurangia, *volant*, unde & nomen invenere. *Nidulantur* in præruptis montium locis. Unicum duntaxat ovum pariunt. Ab hominibus nihil metuunt, etiamſi in ſuis nidis comprehendantur.

Nie-remb. H. Exot. l. 10. c. 82. VULTURES AQUATICOS facit Oviedus mole tam grandus quam magnus Larus eſt. *Roſtrum* habent Larorum, ſed magis mucronatum. *Pedes* diverſi generis, ſiniſtrum anatum & anſerum inſtar planum, dextrum curvis unguibus inſtructum. *Veſcuntur* piſcibus & avibus, iidemque cum illis qui Aſtures aquatiles ab Hiſpanis vocantur, de quibus Hernandes in Paralipomenis agit, eſſe putantur. Frequentes ſunt in Hiſpaniola & inſula quæ à Divo Johanne nomen accepit.

Avis quam Hiſpani FLAMENCO vocant, grui eſt forma non abſimilis. Juniores habent plumas candidas, ubi adoleverunt, mira elegantiſſimorum colorum varietate diſtinguuntur. Gregatim volant, De Laet. Indiæ Occid. l. 1. c. 11. ſed haud alte. Juxta littora inſulæ Cubæ atque in ipſis marinis fluctibus *victum* quærunt, ſalſis undis ita aſſuetæ, ut quum ab Indis domi aluntur, (nam & cicurantur) ſal potui earum neceſſario admiſceatur. Idem. l. 1. c. 20. Habent & inſulæ *Bermudæ maritimas*, quæ in ſubterrareis cavernis cuniculorum inſtar, nidulantur & ova ſua ponunt, magnitudine & colore gallinarum ovis paria, ipſæ carne ſunt obeſa, & grati nutrimenti.

Idem. l. 10. c. 5. *Colophonem* iſti de Exoticis Avibus promiſcuæ hiſtoriæ imponant illæ in Peruano ciconiis majores. Plumis ſine ulla mixtura candidiſſimis, cruribus altis Ratiores ſunt. Binæ ut plurimum incedunt. Et piſcibus victitant. De reliquis quæ ad ſua genera referri poterant, vide Notas.

TITULUS III.
DE
AVIBUS
BRASILIANIS:
Ex Georgii Marcgravii Hiſtoria Naturali Braſiliæ.

De Avibus Braſilianis in genere notetur: Vix ullibi elegantiores Aves reperiri quam in Braſilia, ſi varietatem plumarum & colorum ſpectes; verum nulla fere ſuave canit, ita ut cantu longe à noſtratibus ſuperentur.

CAPUT I.

Nhandugvacu. Iacana, variæ ejus ſpecies. Curicaca.

NHANDUGVACU Braſilienſibus, EMA Luſitanis; Struthio avis. Ingentes hic reperiuntur, minores tamen aliquanto Africanis. Longa illi *crura*, inferiora ſeſquipedem, ſuperiora pedem circiter longa. Tres habent in pedibus digitos anterius verſos, unguibus nigris, craſſis, haud acutis præditos; poſterius unum digitum, ſed rotundum, groſſum, unde difficulter in area levi aut tabulato poſſunt incedere, ſed facile labuntur. *Collum* geſtant incurvatum, ut Cygnus vel Ciconia; Longitudine circiter duorum pedum: *Caput* anſerinum, *oculos* nigros habent pulchros; *roſtrum* compreſſum, non admodum latum, duos & ſemis digitos longum. *Alas* habent parvas, & ad volandum ineptas, quarum tamen unam inſtar veli erigentes citiſſime curſum promovent, ut vix, ac ne vix quidem à cane venatico ſuperari poſſint. Plumas habet gryſeas per totum corpus, ut grus, in dorſo longiores & elegantiores, & corpus plumis tectum fere rotundum apparet. *Caudam* non habet ejuſmodi criſtis præditam, ut vulgo pingitur, ſed plumæ ſunt per dorſum expanſæ ad anum uſque.

Teſſeras luſorias, aliaque ferramenta libenter deglutit, ſed non concoquit, at integra per anum reddit: *Veſcitur* fructibus & carne.

Frequens in Capitaniæ Serigippo campis, itemque in Capitania Rio Grande. In Pernambuco non viſitur. *Caro* illius bona ad comedendum.

JACANA Braſilienſibus, gallina aquatica, **Waterhun**/diverſæ reperiuntur illius ſpecies, colore differentes. Hæc elegantiſſima, magnitudine Columbæ, ſed cruribus multo longioribus, flavi coloris, cui viriditas immixta. *Crura* inferiora plus quam duos digitos longa, ſuperiora (maximam partem nuda ut aquaticis) paulo minus: quatuor habet in pedibus digitos, quorum medius è tribus antrorſum verſis, duos digitos longus, reliqui duo paulo breviores, quartus retrorſum verſus, pedem, aut etjam amplius longo: omnes autem unguibus ſemidigitum longis & flavis armantur. *Cauda* brevis ut gallinæ ſylveſtris; *pennæ* in dorſo, alis & ventre ex viridi & nigro mixtæ, ſub cauda albæ; verſus collum, & in toto collo & pectore ejuſdem coloris cum plumis quæ in collo pavonum aut columbarum quorundam viſuntur. *Caput* habet parvum, ut gallina ſylveſtris, quod tegitur membranaceo quodam tegumento rotundo, coloris ut gemma Turcois. *Roſtrum* rectum gallinaceum, plus uno digito longum; ab initio ad medietatem egregii miniati coloris reliqua pars eximii flavi, cui aliquid viriditatis admixtum. Frequentiſſima in paluſtribus Braſiliæ locis ubique. *Caro* illarum edulis, ſed haud magni pretii, ſunt enim plerumque macræ.

Alia ſpecies appellatur à Braſilienſibus

Agua

Agua pecaca, priori figura & magnitudine par; verum colore diversa & inferior. *Pennæ* illius sunt ut in dorso prioris, *alæ* magis brunescentes: Carent autem mitella, at in qualibet ala interius habent corniculum directum, quibus se defiendunt.

Tertia species prioribus figura & magnitudine equalis, colore autem differens, totum *caput*, *collum*, *dorsum*, *cauda*, nigri sunt coloris, initium alarum brunni: reliqua viridis; extremitates remigum brunni: *pectus* & infimus *venter* itidem brunni coloris, & uti crurum superiorum medietas superior. *Rostrum* rectum, crocei coloris, cum cuticula ruffa in exortu illius & parte capitis anteriori. *Crura* nuda, *pedes* cinerei. In qualibet *ala*, antica parte habet corniculum simile flavum.

Quarta species itidem figuræ est ut reliquæ. *Rostrum* illi flavum, mitella cutacea in initio capitis prope rostri exortum rubens, processus habens ad latera extensos more gallinarum Numidicarum. Totum *caput*, *collum*, *pectus* & infimus venter plumis vestiuntur nigri coloris, *dorsum*, *cauda*, & initium alarum ruffum, seu dilute brunnum; remiges alarum pennæ thalassici coloris cum extremitatibus nigris. Sed hæ remiges teguntur ruffis illis in exortu alarum, nec videri possunt nisi cum avis volat. *Crura* longa, digiti pedum longi, quilibet quatuor internodiis, cinerei coloris. Quælibet *ala* in anteriori parte habet corniculum acutissimum coloris crocei.

CURICACA Brasiliensibus à clamore dicta, *Masarino* Lusitanis, avis Numerio, judicio Clusii, similis: magnitudo illi mediocris Anseris: *capitis* autem magnitudo ut Anatis: *collum* sex digitos longum, tres crassum, aut paulo plus: *Rostrum* sex digitos longum, incurvum plane ut ensis Hungaricus, coloris ex igneo fusci. *Corporis* longitudo à collo ad podicem undecim digitorum, caudæ novem, desinentis cum fine alarum. *Crura* octo digitos longa, pedes duos & semis; rubri instar anatis sed non plani, quatuor digitis & unguibus nigris, tribus anterius, uno posterius verso. *Caput* & *collum* habet plumas albas flavo mixtas, & in superiore parte paulum oblongas: *Oculi* illi sunt nigri, circulo ruffo. Circa oculos & sub origine gutturis cutis nigra. Totum corpus nigris pennis vestitum, excepto dorso, capite & ventre, ubi cinereæ obscuræ, & in medio alarum albæ, cano mixtæ, ut in ciconiis. Reliquæ pennæ corporis, initii & finis alarum, & totius caudæ nigræ. *Tibiæ* superiores ad medietatem usque carent pennis, nam aquatica est avis.

Carnem bonam habet; quam sæpe comedi coctam & frixam butyro.

Alia species reperitur huic similis, sed multo minor, & magnitudine fere gallinæ, quæ vocatur *matui tui*.

Frequens est ad Flumen S. Francisci, in Itapuama & alibi.

CAPUT II.

Tjiepiranga. Iacapu. Iambu. Gallina Africana. Guiratangeima. Iupujuba, Sayacu. Ani. Guira guainumbi.

TJIEPIRANGA Brasiliensibus, Avis alaudæ magnitudinem paululum superat, & cantum passeris nostratis æmulatur. Totum *corpus*, collum & caput egregie rubicundi seu sanguinei est coloris: *alæ* vero & *cauda* splendide nigri; præterquam in initio alarum, ubi aliquid rubicundi admixtum est. *Crura* nigra inferiora quidem nuda, superiora autem nigris pennis vestita. *Rostrum* instar passeris, superiori parti nigrum, inferiori versus acumen nigrum, reliqua versus caput album. *Pennæ* in capite breviores, quas crispare interdum solet more Passerum. Omnes pennæ totius corporis interius sunt nigræ, exterius rubræ, ita tamen complicatæ, ut exterius totæ rubræ appareant. *Cauda* longitudine ferme tres digitos æquat. Digiti pedum quatuor & ut in plerisque avibus dispositi.

Alia hujus species reperitur passeris magnitudine; quæ pennis per totum corpus vestitur ex cinereo cærulescentibus; alæ tamen quodammodo ad thalassinum colorem accedunt. In ventre & inferiori parte colli seu gutture albicat, vel potius argrnteo colore nitet. *Crura* cinerei coloris, ut & *rostrum*, quod ipsi simile Fringillæ. Digeti pedum quatuor secundum communem avium modum.

JACAPU, Brasiliensibus; Avis magnitudine Alaudæ, cauda extensa, alis brevioribus: cruribus brevibus & nigris; unguibus acutis ad quatuor digitos: rostro paulum incurvato & nigro, semidigitum longo. Totum *corpus* vestitur pennis nigris splendentibus; sub gutture tamen nigredini illi maculæ coloris cinnabrii sunt admixtæ.

JAMBU Brasiliensibus dicta avis est perdix, nostratibus quidem, magnitudine par, uti & figura. *Pennæ* autem per totum corpus obscure flavescentes, verum fusco mixtæ atque maculatæ.

GALLINA Africana ex Insula do Majo, magnitudine nostratium gallinarum, figura corporis fere ut perdix: *collum* item coronatum portans, & *caudam* perdicis habens inferius dimissam: *pedes* gallinaceos: *rostrum* flavum: & in capite mitellam cutaceam fuscam: ad latera porro capitis *alba*, ut & ad quodlibet latus prope rostrum cri-

ſtam rubram ad latus protenſam. Totum *corpus* veſtitur pennis nigris, quæ elegantiſſimis maculis albis variegatæ ſunt, in alis quidem oblongis, in reliquis autem partibus rotundis; ſuntque in dorſo minores, quam in reliquis partibus. Huic ſimiles vidi è Sierra Lyona advectas, ſed eorum collum circumligatum ſeu circumvolutum, quaſi linteamine membranaceo coloris cinerei cæruleſcentis. *Caput* tegit criſtra obrotunda, multiplex, conſtans pennis eleganter nigris. Punctula albicantia per totius corporis ambitum, quaſi umbra thalaſſina variegantur.

Congenſibus hæc avis dicitur *Quetele*.

QUIRATANGEIMA Braſilienſibus; Avis paulo major Alauda, Picæ variæ æqualis. *Corpus* habet circiter tres digitos longum, *collum* ſesquidigitum: *Caput* parvum, *roſtrum* rectum, acutum, digitum longum, crura pedesque, ut reliquæ aves communiter: *Caudam* longam, rectam, quatuor digitos longam: Color *roſtri* niger, excepta inferiori parte, ubi inferitur quæ aliquid fuſci habet: *Caput* nigerrimum & collum uſque ad initium pectoris. Colli ſuperior pars à capite fere ad initium dorſi uranica eſt: per initium dorſi transverſam habet maculam nigram uſque ad alas extenſam: *alæ* autem ſunt nigerrimi coloris, verum in medio ſecundum longitudinem habent maculam albam ſesquidigitum longam: *Cauda* quoque tota nigra: reliquum corpus coloris uranici: *crura* ſubcærulea. *Oculorum* pupilla ſubnigra, albo ſubflavo.

Nidificat in altis arboribus *Acaya*, idque libenter prope ædes. Nidos egregios extruunt hæ aves, cylindraceæ figuræ, & appendunt magno numero extremitatibus ramorum; qui conſtant è virgultis. Clamant fere ut picæ variæ noſtrates.

JUPUJUBA ſeu JABU Braſilienſibus, ejuſdem formæ cum præcedenti, & eodem modo in eadem arbore nidificans (una eſt fœmina, alter mas) cauda paulum breviori. *Corpus* habet totum nigerrimis pennis veſtitum: in utriuſque alæ medio maculam flavam digitum longam; in extremitate dorſi, & prope anum tota eſt flava (vidi quoque totaliter nigras, dorſo ſanguinei coloris) cauda inferius ab exortu ad medietatem flava, reliqua medietas nigra, ſuperius nigra in totum, ſolum in ea ad latera utraque uſque ad medium pennam habens flavam. *Crura* nigra & pedes. Roſtrum ſulphurei coloris: *oculi* Sapphyrini, pupilla nigra: *linguam* cæruleam habet anterius fiſſam ſeu duplicatam.

Prope ædes domini Ingenii *Tupucuraj* arbor *Uti* ſita, in qua plusquam quadringenti nidi harum avium pendent, maximoque numero ſunt hæ aves, quæ ter quotannis ibi pullos excludunt: nidus autem quilibet ex arido gramine, & pilis equinis aut ſuillis mixtis eſt compoſitus, coloris fuſci, figura cucurbitæ anguſtæ cum ſuo alembico, longus in totum ſeſquipedem circiter, & ab infimo ad unum pedem altus, cavus ut burſa, reliquem ſuperius ad ſemipedem ſimplum eſt, & ſua extremitate pendet à ramulo extremo: omnes autem nidi ex ramulis minimis extremis arborum dependent.

SAYACU Braſilienſibus, Avis Fringillæ magnitudine: totum *corpus* veſtitur pennis, coloris è cinereo & thalaſſino mixti, in alis autem & dorſo thalaſſinum admiſcetur, ita ut Sole illuſtratæ egregie ſplendeant; *roſtrillum* nigrum, *oculi* quoque nigri in totum.

ANI Braſilienſibus; Avis Turdelæ magnitudine, totaliter nigra, pennis, roſtro, oculis, pedibus *Caudam* longam erectam habet, ſex digitos longam: *Roſtrum* altum, latum, digitum aut paulo plus longum: inferior pars directa fere, ſuperior alta, lata, ſemilunaris figuræ, & conpreſſæ, ita uta ut acumen fere ſuperius habeat. *Crura* & *pedes* ſatis exiles, & in iis quatuor digiti, duo anterius, duo poſterius verſi, more pſittacorum. Clamat elata voce *yiiiiy* uno tono, in medio elevatiori.

Frequentes ſunt in ſylvis omnibus, verum cibo inutiles.

GUIRA GUAINUMBI Braſilienſibus *Tupinambis*; avis magnitudine Columbæ ad viſum, quia plurimas plumas habet, ſed revera corpus non ſuperat magnitudinem Turdelæ. *Caput* paulo majus habet quam Turdela: *roſtrum* nigrum, duos circiter digitos longum, cujus ſuperior pars paulo longior inferiore. Eſt autem *roſtrum* ſuperius & inferius in latera ſerratum inſtar ſerræ, inſervitque dentium loco. *Crura* habet brevia, haud multum digitum excedentia, nigra; quatuor in pedibus digitos, quorum unus retrorſum vergit, tres antrorſum, ſed primus verſus interiorem pedis partem brevior, medius longiſſimus, & tertius iterum brevis, ſed non æqualis cum reliquis exortus: primi enim exortus eſt ad pedem, ſecundi itidem, tertii vero prope tertium articulum medii, habetque primus tres, ſecundus quatuor, tertius ibidem tres articulationes, qui retrorſum vergit duas. *Ungues* nigri deorſum incurvati. *Cauda* longiſſima, directa pennis paudis rectis, digitum circiter lata, ſed decem longa: & quidem duæ tantum pennæ extremam caudam conſtituunt, quæ ad duos digitos plumis carent, in extremitatibus autem rurſus plumas habent ad duos digitos. *Corpus* totum ſex circiter digitos longum

gum eſt. *Pennæ* elegantiſſimæ: nimirum in capite quaſi mitram gerit ex pennis Sapphyrinis, quæ prope exortum roſtri Turcoidis colorem referunt: in medio autem hujus mitræ macula viſitur nigra magnitudine groſſi Miſnici. Infra oculos (qui flavi ſunt, pupilla nigra) etiam nigras pennas habet Sapphyrinis mixtas: *guttur* inferius, totum pectus & totus venter obſcure luteum habet colorem; ſuperior colli pars, totum dorſum, alæ & cauda viridis ſeu graminei eſt coloris, ſed cui (præſertim in alis & cauda) thalaſſinus admixtus, ut in collis anatum & pavonum; à genibus ad ventrem crura ſuperiora pennis virentibus ſunt prædita. In medio collo inferius quaſi pro inſigni gerit tres vel quatuor pennulas nigras, & circum eas Sapphyrinas, quæ maculam quandam ſeu notam conſtituunt.

CAPUT III.

Iaguacati guacu. Mitu. Mituporanga. Ibijau.

IAGUACATI GUACU Braſilienſibus, *Papa Peixe* Luſitanis, nam piſcibus victitat. Avis Turdelæ magnitudinem æquat; figura corporis ut Picus major. *Roſtrum* habet nigrum, rectum, & in extremitate acutum, tres ferme digitos longum: *Oculos* nigros & *crura* breviſſima nigra: ſuperiora crura ex parte carent plumis; in pedibus digitos quatuor, (unum retrorſum) inæqualis longitudinis, duo enim verſus exteriora pedis breves ſunt, tertius interior longe breviſſimus & remotior. *Ungues* nigri. *Cauda* duos digitos longa, excedens alarum fines. *Pennæ* totius corporis ſuperiores, nimirum in capite, collo, alis, cauda ſunt ferruginei coloris & ſplendentis: Circa collum tranſverſim, annulum habet ex albiſſimis plumis; guttur, inferius collum, pectus, & totus venter pennis veſtiuntur albis, prope utrumque oculum etiam maculam habet ex albis pennis: in cauda autem albæ pennæ interferuntur guttatim, ut & in alis, ſed quæ vix videntur, niſi cum alas explicant & volant.

MITU vel MYTU Braſilienſibus dicta avis ex Phaſianorum eſt genere, major gallo gallinaceo. *Corporis* longitudo à collo ad exortum caudæ eſt decem digitorum: colli longitudo ſex digitorum, totaliter nigris pennis eſt veſtita, excepto ventre & ſub ano, ubi brunni coloris eſt, fere ut perdix. Tenuiores ſunt pennæ ad collum, caput, & in pectore, & holoſericum illoſum nigrum pulchritudine æquant. In ſummo capite habet pennas nigras complicatas in planiſſimam quaſi mitellam, ut neſciens vix poſſit agnoſcere, quas iraſcens, aut etiam alias in criſtam erigit. *Roſtrum* habet inſigne, non craſſum, incurvatum, ſesquidigitum fere longum; inferior pars ejus parva, ſuperior ferme quadruplo major. Roſtrum autem coloris eſt egregii incarnati, verſus acumen tamen albicat. *Crura* habet gallinacea decem digitos longa, nimirum quatuor à pedibus ad genua, & ſex ſuperius, atque hæc veſtita pennis nigris: digitos item quatuor gallinaceos, qui in exortu uſque ad primam juncturam cuticula ſibi invicem annectuntur, ut in aliis quibuſdam avibus. *Caudam* habet pedem longam, inſtar gallo-pavi, quam ſemper in latum movet, *Kit*, *Kit*, clamando, ut illi. *Caput* bene formatum, anſerini magnitudine: *Collum* ſex circiter digitos longum: *Oculos* habet magnos, egregios, nigros, & pone aures maculam cutaceam albeſcentem ut gallinæ. Manſueſcit facile. Lubenter in alto ſedet ut gallopavi, ſcanditque arbores, ut illi. *Carnem* denique habet admodum bonam. *Reperitur* & alia ejuſdem ſpecies, quam *Mituporanga* vocant Braſilienſes, ſolo roſtro & pennis capitis differens; hæc *roſtrum* habet haud longum, ſatis craſſum non tamen ita altum ut *Mitu*, neque ſic lunatum: ejus extremitas utrobique nigra, reliquum totum crocea cute veſtitum, qualem & circa oculos habet. *Oculi* nigri egregſi: collum & caput nigerrimas habet plumas inſtar holoſerici; & in ſummitate capitis criſpatas atque cochleatim tortas habet pennas uſque ad initium colli; has erigere in criſtam criſpam poteſt. Reliquum totius avis nigrum; cui nigredini hinc inde aliquid viridis tranſplendet. Circa anum albas obtinet pennas. *Crura* cinerea, figura ut *Mitu*. *Cauda* nigra, ſed extremitates illius pennarum albæ. Et hæc quoque avis optime manſueſcit.

IBIJAU Braſilienſibus, *Noitibo* Luſitanis: Avicula Hirundinis magnitudine: *Caput* habet latum & compreſſum: *oculos* magnos, elegantes, nigricantes, pupilla atra ſplendente ellypticæ figuræ, exterius autem oculos ambit circulus ex albo flaveſcens. *Roſtrillum* minimum habet, quod non excedit craſſitiem dentis aranei, nec tam eſt longum: nares tamen patentes in roſtro: *Os* ampliſſimum, quod clauſum non poteſt videri; at quando roſtrillum aperit, os ad oculos diducere poteſt, ita ut digitum fere ſit amplum; *Linguam* habet minimam. *Crura* alba, & ſecundum corporis molem parvula, vix ſemidigitum longa; quatuor in pedibus digitos, tres anterius, quartum retrorſum verſum, unguibus incurvatis nigricantibus. Secundum longitudinem in unguiculo digiti medii cujuslibet pedis verſus interiora habet pinnam quaſi

multipliciter sectam, seu dentatam; videturque unguiculus quasi plumatus versus interiora, sed non sunt plumæ, verum cutacea materia & aspera. *Caudam* habet elegantem, quam in latum potest explicare, duos digitos longam, cum ejus extremitate etiam alæ desinunt. *Pennas* in toto inferiori corpore habet ex albis & nigrix mixtas, ut Nisus: In capite, dorso, alis & cauda nigricant, & albedo inspersa grata varietate: nonnihil quoque flavedinis albedini admixtum: uno verbo, nigra est & punctulata subtiliter hinc inde.

Reperitur & species hujus magnitudine Noctuæ, ejusdem coloris & conformationis. *Os* quando aperit, pugnum humanum facile admittit.

CAPUT VI.

Guainumbi variæ species.

GUAINUMBI quæ & *Guinambi*, item *Aratica & Arataratagua cu* vocatur à Brasilienfibus, à Lusitanis *Pegafrol*, à nostratibus potest appellari Bloemen Specht. Hujus autem multæ hic reperiuntur species.

Prima: Totius *corporis* aviculæ longitudo ab initio capitis (ubi rostrum est insertum) ad exortum caudæ duorum digitorum. *Capitis* magnitudo una cum pennis magnitudinem cerasi dulcis mediocris æquat. *Colli* longitudo tres quartas partes digiti, corporis longitudo unius digiti est & quadrantis. Magnitudo autem corporis cum pennis olivam grandem vix æquat, *Rostellum* habet sesquidigitum longum, subrotundum, æquale, tenue, & valde acuminatum, rectum palulum tamen versus extremitatem dorsum versum; color hujus niger, excepta inferiori parte prope exortum, ubi rufescit. *Linguam* habet duplicatam, seu bisectam, tenuissimam instar serici fili tenuissima, albam, longam, ita ut illam longe extra rostellum possit exserere: *Ocellos* parvos nigros. *Crura* & *pedes* minimos brevesque, nigri coloris; in pedibus quatuor digitos, tres anterius, unum posterius versum, longis, similunaribus, acutissimisque unguiculis nigris præditos. *Caudam* habet directam, digitum longam, quatuor ut plurimum pennis constantem. *Alæ* autem quæ duorum digitorum longitudinem habent, ad extremitatem caudæ fere pertingunt, pennæ singulari arte à natura sunt compositæ. Ab exortu enim alarum ad tres quartas partes digiti circiter duplex ordo pennarum est, unus longior altero; & superpositæ sunt sibi invicem pennæ, quasi alæ breves super longas. Hinc post has pennas, alæ pennæ (quarum circiter decem sunt) sequens interior semper longior fit antecedente exteriore, ita ut intima sit omnium longissima finem alæ definiens. His alis expansis volare diu potest, ac in aëre quasi pendula manere; inter volandum strepitum edit instar *bruchi*, seu rectius *hur, hur, hur*, instar rotæ lintearioram quæ circumvolvitur: admodumque tenues apparent & transparentes pennæ alarum expansarum. *Color* plumarum aviculæ per totum caput, collum superius & ad latera, per dorsum totum & initio alarum est resplendens mirifice, nec à pictore bene exprimi potest; nam viriditati, qualis in Pavonum & Anatum collo, aureus, igneus, flavus mire admixtus est, ita ut Sole illustrante mirifice splendeant. In gutture, inferiori collo, pectore & toto infimo ventre, cruribusque superioribus albæ sunt pennæ, quibus in collo inferiori eximii coloris simul sparsim admixtæ, in ventre albis subjacent nigræ. *Alarum* initium miro colore constare dixi, reliqua pars tota brunna est, seu spadicei coloris splendentis. *Cauda* pennis constat coloris instar chalybis politi cærulescentis. *Victitat* floribus solum, ideo capta viva detineri non potest, sed moritur. Frequentes autem in floribus arboris, quæ Mense Januario potissimum floret, & potest aliquis vel sexaginta uno die sclopeto figere. Inveniuntur & super aliis arboribus variis. Toto autem anno, magno numero in silvis inveniuntur, & præsertim matutino tempore ingentem strepitum excitant. Non autem canunt, sed clamant, *Screp, Screp, Screp*, uno sono & continenter, fere ut passeres. *Volantes* velociter alas movent, & cum vix videantur, & per longum temporis spatium in aëre velut quietæ, vel se moventes hærere possunt alarum ope. *Flores* rostellis carpunt inter volandum. *Nidum* faciunt in ramis arborum solidi Hollandici magnitudine. *Ova* ponunt albissima testa, duo ut plurimum, ovalis figuræ, piso haud majora.

Secunda: Pulchrior priori, ejusdem magnitudinis & figuræ. *Rostellum* tamen brevius, nimirum duas tertias partes digiti longum, ejusdem figuræ & coloris cum priore; *Lingua* eadem, ut & ocelli, crura, pedes, cauda & alarum figura. Plumarum color in capite, collo superiori, dorso, alis, cauda similis priori; at in gutture, seu collo inferiore, toto pectore & infimo ventre usque ad extremum corporis, tam eleganti & splendente viriditate cum aureo colore transplendente sunt plumæ, & mire resplendeant. Prope anum macula est satis magna (respectu aviculæ) constans plumis candidissimis.

Tertia, minor reliquis omnibus. Ab initio capitis, seu exortu rostri ad exortum caudæ duos & semis digitos longa. *Collum* unum fere digitum longum: *Caput* haud magnum. *Corpus* sesquidigitum longum. *Rostel-*

Roſtellum paulo plus digito longum, nigrum, ſubrotundum, acutum ac fere rectum. *Crura* & pedes, ut reliquarum. *Pennarum* corporis & alarum etiam eadem dipoſitio, ſed color diverſus. *Caudam* longiorem habet reliquis omnibus, paulo plus tribus digitis longam, pennis conſtantem, quarum ea quæ exortui ejus vicinior, brevior, ſecunda ſemper longior; eſtque cauda furcata, & avicula volans eam in duo ampliſſima cornua expandit, ita ut extremitates cornuum ſeſquidigitum à ſe invicem diſtent. Totum *Caput* & collum hujus aviculæ ex nigro ſerico colore elegantiſſime cæruleum tranſplendet, ut in collo Anatum. Totum *dorſum* & pectus viride, aureum, & thalaſſino tranſplendens, ut in ſecunda ſpecie, atque etiam prope anum talis macula eſt è plumulis albis. *Alarum* color epaticus eſt. *Cauda* ex nigricante cœrulenti inſtar politi ferri cœruleo imbuti.

Quarta, paulo minor tertia: Corporis figura & plumarum diſpoſitio eadem, ſed alio colore, nec non differens roſtro, & crurum colore. *Roſtellum* ſeſquidigitum longum, deorſum incurvatum inſtar enſis Polonici, ſubrotundum, ubique æqualis craſſitiei, & in extremitate acuminatum. Superior ejus pars nigra eſt, inferior flava, excepta extremitate quæ etiam nigricat. *Caput* ſuperius, collum ſuperiori parte, ut & alæ, colore ſunt, ut prima ſpecies, guttur, collum inferius, totum pectus & infimus venter ex albo ruſeſcentis ſunt colores, *Caudam* habet plus digito longam, deſinentem cum fine alarum, conſtatque pennis ex nigricante vireſcentibus, quæ in Extremitatibus albæ. *Crura* eodem modo diſpoſita habet, ut cæteræ ſpecies, ſed haud nigra, verum alba ſeu flaveſcentia, ſimilibus digitis, & unguiculis ſemilunaribus, acutis, & nigris.

Quinta, magnitudine par tertiæ ſpeciei: *Roſtello* nigro, paulo plus quam digito longo, & paulum deorſum incurvato, *ocellis* nigris, uti & cruribus & pedibus. *Guttur*, collum inferius, & totus venter nigris holoſericis veſtiuntur pennis, cui nigredini quaſi paulum cœrulei tranſplendet. Prope anum macula eſt albis plumulis. Extremitates autem nigri, nimirum ad latera colli, pectoris & ventris mire thalaſſino, aureo & viridi mixti reſplendent. Totum *caput* ſuperius, collum ſuperius, & totum dorſum ornantur pennis, aureo, igneo & viridi mixtis, ut & initium alarum. Reliquum alarum ferreum eſt, ſeu fuſcum. *Cauda* paulo plus digito longa, eleganter brunnis, cui cœruleus tranſplendet, pennis conſtat, circa oras autem pennæ illæ habent colorem, qualem chalybs politus cœruleſcens.

Sexta, quintæ magnitudine par. *Roſtellum* habet paulum curvatum, digitum longum, inferius album, ſuperius nigrum. Totum *caput*, collum, dorſum & venter, ac initium alarum inſignis coloris reſplendentis pennis veſtiuntur, nimirum plurimo aureo, dimidio fere igneo, & minimo viridi mixto. In ſumma, ſplendet ut Sol. In ventre pennæ albæ paucæ mixtæ. *Crura* nigra ſunt. *Alæ* nigricantes. *Cauda* ſeſquidigitum ferme longa, elegans & lata, conſtans pennis quibuſdam inſignis illius coloris, quo reliquum corpus, quædam ex viridi & aureo mixti coloris, & per oras albæ, quædam in uno latere, ſeu medietate albæ altero virides, cui tranſplendet aureus.

Septima, paulo minor quinta & ſexta ſpecie. *Roſtellum* habet non omnino digitum longum, coloris per totum corpus cinerei fere, ut paſſer, cui hinc inde mire reſplendens rubrum inſtar Rubini perlucet.

Octava: omnium elegantiſſima. *Roſtellum* rectum, nigrum habet, ſemidigitum longum; *Linguam* longam duplicatam: magnitudo & conformatio eſt ut ſecundæ ſpeciei. Totum *caput* ſuperius & collum ſuperius miro rubini colore fulgent, ac ſi rubinus radiis ſolis illuſtraretur. *Guttur* autem & *collum* inferius merum aurum Hungaricum politum, & radiis ſolis illuſtratum exhibent, ita ut impoſſibile ſit perfecte ſimilitudinem horum colorum reddere, multo minus à pictore repræſentari. Initium *dorſi* holoſerica nigredine tectum eſt, reliquum fuſcis pennis, quibus tamen aliquid obſcuræ viriditatis admixtum. Totus infimus *venter* ejuſdem cum dorſo coloris pennis veſtitur; *Alæ* fuſco ut in reliquis ſpeciebus: prope *anum* maculam habet albam. *Crura* exilia nigra. *Cauda* digitum, & paulo plus longa, pennis conſtat brunnis ruſeſcentibus (*feulemort*) quæ in extremitatibus per oras fuſceſcunt. *Cauda* lata, quam inter volandum egregie explicat. *Alarum* extremitas cum cauda deſinit.

Nona, figura & magnitudine, ut prima. Roſtellum ſuperius nigrum, ſubtus ruffum. Totum *corpus*, exceptis alis, inſigni illa ſplendet viriditate cum aureo tranſplendente, quali ſecunda ſpecies in ventre. *Alæ* fuſcæ, *Cauda* digitum longa, latiuſcula, pennis conſtans coloris, ut ferrum politum cœruleſcens.

Sortitur autem avis hæc varia apud Braſilienſes nomina, præter generale *Guainumbi*, ut *Guaracyaba*, id eſt, radius Solis, & *Guaracigaba*, id eſt, capillus Solis. Fr. Ximenes ſcribit à Mexicanis appellari *Huitzitzil*. Avicula eſt, inquit, quæ habet plumas pictas variis coloribus, è quibus mixtis & compoſitis cum artificio, & admirabili induſtria faciunt Barbari imagines Sanctorum & aliarum rerum, atque ita conjungunt, ut optime ſimilitudinem repræſentent.

tent. Hujus aviculæ ea natura eſt & proprietas, quod non diutius vivat, quam flores plantarum durant, cujus melle victitat, quibus decidentibus, roſtello ſuo ſe affigit arborum truncis, & ſex menſibus ita immota manet, donec flores renaſcantur: quod tam multis teſtimoniis confimatur, ut de eo dubitari non debeat. Ajunt pulverem hujus aviculæ hauſtum, curare arthritidem coralloidem. Hæc ille. Vidimus plures ejuſmodi icones artificioſe ex hujus aviculæ plumis concinnatas ita dextre, ut coloribus picta viderentur; ſi autem Soli obvertas, mirabiliter ſplendet.

CAPUT V.

Iacupema. Iacacaii. Iacurutu. Scoco. Matuitui.

JACUPEMA Braſilienſibus, Phaſiani eſt ſpecies; paulo major gallino minore domeſtica noſtrate. *Caput* illi gallinaceum haud magnum; *Roſtrum* gallinaceum: *Oculi* nigreſcentes, *collum* ſeptem circiter digitos longum; *corporis* autem longitudo ab exortu colli, ad exortum caudæ novem circiter digitorum. *Caudam* habet longam & latam, longam nimirum pedem. *Crura* longa, ſuperiora plumis veſtita & quinque digitos longa, inferiora tres, aut paulo plus. In pedibus quatuor digitos gallinaceos, quorum medius è tribus anterioribus duos digitos longus. *Plumis* tota avis veſtitur nigris, quibus brunni aliquid mixtum. Ac capitis quidem plumas in criſtam erigere poteſt. Cinguntur que illæ nigræ aliis albis in ambitu. *Guttur* ſub capite, & ad ſeſquidigiti longitudinem, in collo plumis nudum eſt, & rubra cute tectum. *Collum* totum inferius plumulis albis in nigris diſperſi eſt variegatum, ut & totus infimus *venter*, ac alarum medietas poſterior: ſuperiora crura & cauda ſolis nigris conſtant, cui aliquid brunni mixtum. *Crura* inferiora & *pedes* elegantis rubri coloris. Cicurantur. *Carnem* habet bonam. Hæc avis à clamore ſuo nomen accepit, clamat enim *Iacu*, *Iacu*, *Iacu*.

JAMACAII, Braſilienſibus. Avicula Alaudæ magnitudine. *Corpus* tres digitos longum, *collum* plus digito, *crura* duos digitos, *cauda* fere quatuor. *Caput* habet parvum: *Roſtrum* digitum longum, directum, paulum deorſum inclinatum, acutum, nigrum quidem, at inferius prope exortum paululum cœruleſcens. *Caput* nigris veſtitur pennis, uti & *collum* inferius, ſuperius luteis: totum *dorſum*, *pectus*, & infimus *venter* luteis, *alæ* nigris, in quorum medietate albæ inſertæ, quæ maculas albas faciunt, in qualibet ala unam: ad exortum alarum tranſverſim per dorſum tendit nigra macula: *Cauda* etiam nigra. *Crura* & *pedes* fuſci. Elegans eſt avis.

JACURUTU Braſilienſibus. *Bufo* Luſitanis. Noctua eſt, magnitudine æquat Anſeres: *Caput* habet rotundum inſtar felis. *Roſtrum* aduncum, nigrum, ſuperiori parte longius. *Oculos* magnos, elatos, rotundos, & ſplendentes inſtar Cryſtalli; in quibus interius circulus flavus verſus extrema apparet. Latitudo oculorum aliquanto major groſſo Miſnico. Prope aurium foramina plumas habet duos digitos longas, quæ inſtar aurium in acutum deſinunt & attolluntur. *Cauda* lata eſt; neque alæ pertingunt ad illius extremitatem. Crura pennis veſtita uſque ad pedes: in quibus quatuor digiti, tres anterius, unus poſterius verſus, atque in quolibet unguis incurvatus niger, plus quam digitum longus, & acutiſſimus. *Pennæ* totius corporis variegatæ è flavo, albo & nigricante pereleganter.

SOCO Braſilienſibus, avis Aquatica, cujus multæ hic obſervari poſſent ſpecies; hæc cujus Iconem addimus, magnitudinem habebat Ardeæ minoris. *Roſtrum* obtinet rectum, nigrum, & in extremitate acutum, duos & ſenis digitos craſſum, ubi craſſiſſimum. *Caput* illi inſtar Ardeæ, uti & *collum* pedem longum. *Oculi* nigri circulo aureo. *Alæ* & *cauda* ſimul deſinunt: Cauda enim brevis, nec ſupra quinque digitos longa. *Crura* ſatis longa, ſuperiora quippe quatuor, & inferiora totidem digitos: in pedibus porro quatuor digitos, videlicet tres anterius, unum poſterius verſum. *Crura* autem ſuperiora ad medietatem ſunt nuda pennis: cætera fuſca cute tecta. *Caput* & *collum* brunnis quidem pennis, ſed quæ punctulis nigris variegatæ ſunt, veſtiuntur. Per totum collum inferius ad pectus uſque tendit linea plumis albis, nigris & brunnis mixta. *Dorſum* & *alæ* nigris quidem, ſed quæ minutiſſimis punctulis flaveſcentibus variegatæ ſunt, veſtiuntur; *Venter* quoque ad eundem modum: ſub alis denique nigræ, & albo maculatæ ſunt pennæ.

MATUITUI Braſilienſibus, Avis Alaudæ magnitudine. *Roſtrum* habet rectum, nigrum quidem, at in exortu inferius croceum. *Oculos* elegantes nigros. Totum *Caput* ſuperius, collum, dorſum, alæ & cauda ſuperius coloris ſunt obſcure gryſei, & remiges alarum nigricantes. *Caput* inferius, guttur, pectus, & infimus venter albicant; ut & crura ſuperiora, quæ mediam partem pennis veſtita, more avium aquaticarum. Supra exortum roſtri in fronte maculam habet albam, & annulum album circa collum, & inferius ſemiannulum obſcure gryſeum, huic contiguum: nam guttur totum album eſt, collum ſuperius totum

tum

tum obscuru gryseum. *Crura* sunt subluteola; digiti autem pedum aliquid fusci admixtum habent. Tres solummodo digitos habet in pedibus, omnes anterius versos, qui in exortu cute ex parte junguntur: Unguiculi nigri.

Avis hæc ad littora maris & ripas salsorum fluminum discurrit.

CAPUT VI.

Iabiru. Iabiruguacu. Manucodiata.

IABIRU Brasiliensibus, Belgis vulgo *Negro.* Avis hæc magnitudine superat cygnum. *Corpus* illius quatuordecim digitos longum: *Collum* totidem, & brachii humani habens crassitiem. *Caput* satis magnum, *Oculi* nigri, *Rostrum* nigrum directe extensum; & superius versus extremitatem paulum incurvatum; undecim digitos longum, duos & semis latum; versus exteriora acuminatum; estque superior rostri pars paulo altior, & major inferiori. Caret lingua, & sub gutture ingluviem habet mediocris magnitudinis. *Crura* longissima, duos nimirum pedes: superiora enim unum pedem & digitum longa, & mediam partem pennis nuda; inferiora undecim digitos. Sunt autem crura recta, nigricantia, & quasi squamata, digitum medium crassa. In pedibus digiti quatuor, tres anterius, unus posterius versus; quorum medius quatuor digitos longus, cæteri paulo breviores. Tota avis vestitur albis pennis instar cygni aut anseris. *Collum* fere totum, nimirum octo digitorum, longitudine à capite numerando, caret pennis; ac hujus medietas cum capite tegitur nigra cute, reliqua alba cute. Sed puto in cute hæsisse pinnulas albas, & fuisse abreptas. *Cauda* lata definit cum extremitate alarum.

JABIRUGUACU Petiguaribus, *Nhandu opoa* Tupinambis: Belgis Beurvogel. *Rostrum* habet magnum, septem & semis digitos longum, in extremitate teres & inferius incurvatum; caret lingua, & rostrum inferius canum est. In summitate capitis mitram osseam coloris albi, & cinerei mixti gerit. *Oculi* nigri, & pone eos aurium foramina ampla. *Collum* decem digitos longum, cujus medietas, uti & caput, plumis, ac cute squammosa cinerea est tecta, cujus squamæ albicant. *Corpore* æquat Ciconiam; *Caudam* habet brevem & nigram, cum qua alæ definunt. *Crura* superiora ex parte albis vestita pennis, cætera tota cinerea, & quidem superiora crura longa sunt digitos octo, inferiora sex, aut paulo plus: digiti pedum quatuor, ut in priore. Totum *corpus* & collum albis vestitur pennis, & à collo longiusculæ pennæ propendent & circum. *Alæ* albæ, remiges illarum pennæ nigræ, rubini colore transplendente in nigro. *Pellis* detrahitur huic avi, ac caro ejus cocta comeditur; pinguis est & sicca, boni saporis, præsertim si cocta butyro frixetur. Comedi sæpissime.

MANUCODIATA, & quidem Rex creditus; ad aspectum Columbam, sed revera hirundinem æquabat. *Caput* habet parvum, *Oculos* parvos, rostrum rectum, satis crassum, acuminatum, sesquidigitum longum: *Collum* digitum longum; *Corporis* autem longitudo à collo ad caudæ exortum vix trium digitorum & semis. *Alæ* supra septem longæ; *Cauda* lata & sex digitos longa. *Crura* duo habet, quodlibet inferius duos digitos longum; quatuor digitos in pedibus, tres antrorsum, unum retrorsum versum, more communi; medius anteriorum paulo longior cæteris; posterior etiam satis longus; quilibet ungue lunato, seu adunco accipitrino forti præditus. Suntque crura & pedes satis crassi, ac ad rapinam comparati. Ala & cauda pennas habent latas & fortes digiti latitudine. Totum *dorsum*, infimus venter, alæ, cauda elegantis sunt brunni coloris; superius ad rostrum pennulas habet holosericum leve referentes, viridi & fusco mixtas; inferius ad rostrum similes nigri coloris. *Collum* superius flavi, seu aurei est coloris, inferius viridis cum aureo transplendente. *Pectus* saturate brunnum; sub alis in lateribus inter alas & crura, exoriuntur multæ pennæ, pedem plus, vel minus longæ, elegantis structuræ, quæ supra caudam longe extenduntur: sunt autem prope exortum flavi, seu aurei coloris, reliqua ex albo flavescentes, brunno umbratæ, seu dilute intermixtæ: inter has pennas duo quasi fila extenduntur; quodlibet longum duos pedes & amplius, ac versus extremum incurvata, obscure brunni coloris. *Crura* fusca sunt, unguibus magis albicantibus. *Rostrum* coloris est ex viridi & cœruleo mixti, versus acumen tamen albicans.

Hæc est illa avis, quam alii Paradiseam vocant: cujus aliquod reperiuntur species.

CAPUT VII.

Guirapunga utraque. Guiraquerea. Iacamaciri. Cariama.

GUIRAPANGA Brasiliensibus; Avis cujus sonus longe auditur; Turdelæ majoris magnitudinem superat, & columbæ fere æquat. Rostrum habet digitum longum & latum, anterius acutum, cujus superior pars paulùm prominet super inferiorem, ac deorsum est incurvatum, nigrum, naribus patentibus. *Os* illi amplum, quod aperire potest usque sub

oculos, ita ut oris apertura cum rostro triangulum formet. *Linguam* habet brevem. *Oculos* è nigro cœrulescentes. Sub gutture autem, quod latum habet, & in collo inferiori, multas digitum longas propendentes particulas carneas nigras habet, figura spiculi hastæ, vel quasi ligulæ. *Caput* obscure brunnis pennis vestitur. Totum *collum*, pectus, venter, dorsum & crura superiora leucophæis teguntur pennis, (quibus potissimum in dorso) nigricantes admixte, ac versus caudam etiam virescentes. *Caudam* habet tres digitos longam, leucophæis ac nigricantibus pennis pauca viriditate admixta. *Alæ* (non multum post exortum caudæ desinentes) in initio sunt nigræ, reliquam partem nigricantes, quibus obscure virescentes pennæ admiscentur. *Crura* inferiora nigricant, suntque plus digito longa; digitos quatuor habet cum cæteris communes, nigris unguibus: *Pectus* bifidum est, seu convallem habet per medium secundum longitudinem; tracheam amplam, unde etiam fortem clamorem potest edere. Duplicem autem sonum edit promiscue, una vice quasi quis securi percuteret cuneum ferreum, in silva (*cock*, *cick*) altera autem quasi quis campanam fissam tangeret *Kur*, *Kur*, *Kur*, &c. Clamat autem solum media ætate, Decembris & Januarii initio per quinque aut sex septimanas, reliquis mensibus non auditur; unde Lusitanis *Ave de Verano* vocatur.

Guira Punga, fœmina; Turdelæ nostræ majoris magnitudine est & figura, & eodem modo carnosa. *Caput* habet latiusculum, *rostrum* quoque latum, haud longum, *oris* hiatus amplus quando aperitur. *Rostrum* nigrum. *Oculi* satis magni. *Cauda* tres digitos aut paulo plus longa, nec alæ ad illius finem pertingunt. Tota avis vestitur pennis nigricantibus, quibus fuscæ & dilute virentes sunt mixtæ: magis tamen fuscus est in dorso color, in gutture, pectore, & ventre magis dilute virens, & mixtus ut nostræ turdelæ. Avis est pinguis & copiosæ carnis. *Crura* & pedes nigricant, cætera nihil differunt à communi norma.

Quiraquerea Brasiliensibus; Avis Alaudæ magnitudine, sed quia longas alas, & caudam habet multo longiorem, videtur major. *Caput* latum, compressum, ac satis mangum habet. *Oculos* magnos & nigricantes; *rostellum* parvum, triangulare, compressum, & superiore parte aduncum. *Os* amplum, longe amplius rostro, quod apertum triangulum efformat. Ad utramque autem extremitatem rostri superioris ad latera digiti fere longitudine, in quolibet decem, aut duodecim circiter setas crassas suillas habet protensas anterius & ad latus. *Corpus* haud longum, sed rotundum fere est. *Pedes* quatuor digitis more communi constant, quorum medius longior reliquis; & unguiculo suo (quos omnes habet nigros) pectine corneo subtiliter serrato dotatus est. *Alas* longas habet, nimirum semipedem. *Cauda* octo digitos longa, constans in extremitate duabus pennis longioribus reliquis. Tota avis ex fusco cinerei coloris cum maculis obscure flavis aut albicantibus mixtis, more Nisi. Circa totum collum autem pone caput annulum habet obscure aureum. *Crura* cinerea seu fusca. *Digiti* exigua pellicula connectuntur, non ita lata, ut in anatibus, nam non est avis aquatica.

Jacamaciri Brasiliensibus, Avis Alandæ magnitudine. *Rostrum* rectum, acutum, nigrum habet, duos digitos fere longum. *Linguam* brevem. *Oculos* cœruleos. *Alas* breves, quæ paulo post exortum caudæ desinunt. *Cauda* autem tres & semis digitos fere longa, recta, septem aut octo pennis constans. *Crura* superiora pennis vestita, inferiora nuda, cute flava & viridi mixta. *Pedes* itidem. In quolibet pede quatuor habet digitos, duos anterius, duos posterius versos; estque uterque interior, tam anterius, quam posterius, dimidiam tantum partem longus præ exterioribus. *Unguiculi* nigri.

Totum caput, collum superius, totum dorsum, alæ, cauda superius coloris sunt viridis cum aureo & igneo mixti, ita ut mirifice resplendeat; ejusdem coloris annulus etiam circumdat collum. Sub gutture autem, in pectore & infimo ventre, & sub cauda obscure flavi coloris est, ut cera vetusta.

Cariama Brasiliensibus, Avis Ardeæ majoris magnitudine; ex aquaticarum est genere: In capite super exortu rostri cristam plumatam gerit nigram cinereo mixtam, erectam. *Rostrum* breve, superius paulo aduncum, ex obscuro flavo fuscum. *Oculos* habet elegantes aureos, pupilla nigra, longis superciliis nigris. *Alæ* desinunt paulo post exortum caudæ. *Crura* habet longa, superius mediam partem pennis vistita, cætera nuda & obscure flava: *digitos* tres in pedibus, medium longissimum exteriorem breviorem, interiorem adhuc breviorem. Suntque digiti ad partem cute connexi. In postica parte pedis digitum parvum habet, altiori loco positum, & calcaneum rotundum, more Struthionis. *Ungues* digitorum breviusculi, lunati, fusci. Totum *corpus* pennis vestitur gryseis, seu sinereis fusco undatis, ut in falconibus, & obscure flavo mixto: extremitas alarum & caudæ fusca est, obscure flavo, & gryseo undata: in pectore & inferiore ventre plus habet gryfei. *Caudam* demissam, collum ere-

rectum gerit. *Clamor* ejus instar gallo-pavi fœminæ, & longe auditur. *Carne* est valde probata.

CAPUT VIII.

Guara. Urutaurana. Maguari. Guarauna. Ajaja. Picui pinima. Pica Cureba. Tuidara. Guacaguacu. Tapera.

GUARA Brasiliensibus (in Marahoon frequentissima, & Rio pe Ieneiro) avis est aquatica & terrestris, Albardcolæ magnitudine. *Rostrum* habet ensis Polonici figura, longum, ex albo subcinerescens. *Oculos* nigros. *Collum* & *corpus* instar Albardcolæ. *Alæ* desinunt cum cauda, quæ brevis & demissa. *Crura* longa, quorum superior medietas pennis vestita, reliqua nuda. *Digiti* pedum quatuor communi modo longiusculi, brevibus unguibus, prope exortum cute inter se connexi: crura autem nuda cum pedibus coloris ex albo grysei, uti & rostrum.

Tota avis vestitur pennis elegantis coloris coccinei; remiges tantum alarum nigras habent extremitates. Hæc avis primum exclusa coloris est nigricantis, hinc evadit cinerei, deinceps albi, sensim autem rubescere incipit, & secundo ætatis anno coloris est in totum, quem *Columbin* vocant, quoque magis senescit, elegantissimum illum colorem coccineum acquirit. *Victitat* piscibus, carne, adjuncta semper aqua.

Brasiliani è plumis hujus avis varia componunt corporis ornamenta.

URUTAURANA Brasiliensibus: & *Urutaui cuquichu Caririri*, Avis Aquilæ magnitudine. *Rostrum* habet nigrum, cujus superior pars adunca, prope exortum tamen flavum; *Oculos* eleganter aureos, pupilla nigra, quos cuticula cinerea obducere potest, licet palpebras non claudat. *Caput* aquilinum quidem sed superius compressum, seu planum, in cujus summitate duas habent pennas nigras, duos circiter digitos longas, cum duabus parvulis ad latus quod libet: illas autem quando vult, in altum surrigit, atque iterum componit, *Alæ* paulo post exortum caudæ desinunt. *Cauda* ei lata instar Aquilæ. *Caput* superius fuscis tegitur pennis, quarum oræ subflavescunt. Totum *collum* superius, & ad latera brunnis (ut perdix:) totum *guttur* cum collo inferiori est album, ita tamen, ut albedo ad latera pennis nigris sit variegata. Totum *pectus* & infimus *venter*, crura superiora & inferiora usque ad pedes pennis vestiuntur albis, quibus nigræ squamatim admixtæ sunt. *Alæ* & *cauda* fusci sunt coloris cum umbra mixti, atque oras habent subtiles albicantes. Remiges alarum pennæ sunt fuscæ & nigris undis variegatæ. In pedibus digitos habet quatuor flavos, unguibus lunatis fuscis. Clamat *Geh*, *Geh*, ut pullus gallinaceus qui matrem perdidit. Rapax avis, crudam comedens carnem Projectam sibi avem, sive vivam, sive mortuam, unguibus arripit, & rostro egregie deplumat, dein dilacerat, & carnem ossaque deglutit; unam harum diu vivam alui in munimento Mauritii ad Flumen S. Francisci.

ANNOTATIO. Icon hujus avis haud male convenit cum Icone Nycticoracis Gesneri; non tamen Nycticoracis veterum, sed vulgo sic dicti circa Argentinam, & alibi circa Rhenum, avis piscatoriæ) nisi quod in Capite tres pennas habeat.

MAGUARI Brasiliensibus; Avis Ciconiæ similis figura & magnitudine, atque etiam ex parte colore. *Collum* habet pedem longum. *Rostrum* rectum, acutum, novem digitos longum. *Crura* longa & nuda, ut ciconia. *Caudam* brevem, cum qua alæ desinunt. *Rostrum* in exortu ad medietatem usque ex viridi flavescens, reliqua medietas extrema ex cœruleo cinerea. *Oculos* habet parvos, argenteos, pupilla nigra, & circa eos cutem cinnabriam, ac similem etiam inferius prope exortum rostri, seu inter rostrum, & guttur: quam more *Senembi*, irascens dependere sinit sub gutture.

Totum *Caput*, collum, & totum *corpus* albissimis vestitur plumis; ac inferiori parte colli pennæ albæ illæ sunt longiusculæ. *Cauda* autem quoque alba, at superius nigris aliquot pennis tegitur. *Alæ* in exortu albis teguntur pennis, sed prope dorsum nigris: nigredini autem persplendet viriditas. *Crura* sunt rubra, ut & pedes, quos cum Ciconia communes habet. Rostro crepitat, ut ciconia nostras. *Caro* illius edulis.

GUARAUNA Brasiliensibus, Rusticola aquatica, magnitudine *Iacu*. *Rostrum* habet teres, paulo deorsum inclinatum, flavum at in extremitate fuscum, quatuor & semis digitos longum; *corporis* autem illius longitudo est totidem. *Crura* superiora mediam partem pennis vestita, sex digitos longa: *Digiti* pedum quatuor ita dispositi, ut communiter; quorum medius tres digitos longus, cæteri breviores.

Tota avis vestitur pennis fuscis, multa umbra mixtis. *Caput* autem & collum totum ejusdem coloris, & præterea albo punctulatum, ut in *Iacu*.

Carnem habet satis bonam, quam sæpius comedi.

AJAJA Brasiliensibus, *Colherado* Lusitanis, Belgis Lepelar. Avis figura conveniens cum Europæis, solo colore differens. Anserius magnitudine. *Rostro* instar cochlearis lato, albo: *Collo* longo, pedibus latis.

Tota alba eſt, ſed in dorſo & alis dilute incarnati coloris perſplendentis. *Caro* illius edulis, & ſæpe comedi. Frequens eſt ad Flumen Sanćti Franciſci, & alibi paſſim in locis paluſtribus.

PICUI PINIMA Braſilienſibus. Columbæ ſilveſtris ſpecies, paulo major Alauda, *Roſtellum* habet columbinum, fuſcum. *Ocellos* nigros, circello aureo. Totum *caput*, collum ſuperius & ad latera, dorſum & alæ pennas habent obſcure cinereas, ſeu lividas, oris nigricantibus lunatis. Longiores autem alarum pennæ, ſeu remiges, quæ inter volandum videntur; ruffi ſunt coloris, uno latere nigricantes, ut & in extremitatibus. *Cauda* longiuſcula ex pennis conſtat è cinereo fuſcis, quarum & quædam nigræ, & medietate exteriore albæ. *Venter* albas pennas habet oris lunatis fuſcis. *Crura* & pedes columbini albeſcentes. *Carnem* habent bonam, & ſunt admodum pingues.

PICA CUREBA Braſilienſibus; quoque Columbæ ſilveſtris eſt ſpecies, coloris cinerei cum ruffo mixti; pedibus & cruribus rubris.

Avicula (*cujus nomen Auctor non prodit*) paſſeris magnitudine & figura, tota nigra, capite tamen albo, & cauda ex multo nigro & gryſeo colore mixta. Clamat *zip*, *zip*.

TUIDARA Braſilienſibus; Ululæ eſt ſpecies, Germanis Schleier-Euln/ Belgis Kerckuyle. *Capite* rotundo, naſo elato, & plumis compexis conſtrato; ſub naſo roſtrum habet aduncum, album: *oculos* autem nigros. Tota avis faciei ſuperficies, cordis, uti pingitur, habet figuram, plumulis obſcure ex albo flavis, cum pauco nigro mixtis, quaſi fimbria circumdata eſſent. *Plumæ* totius avis mixtæ albo & pallide flavo ac gryſeo: *Alæ* undatæ, uti & cauda. *Corpus* ſubtiliter punćtatum cum fuſco. Deſcribitur & à Geſnero.

GUACA GUACU Braſilienſibus, Luſitanis *Gaivota*, Belgis Meeuwe. Avis gallinæ vulgaris magnitudine, roſtro recto, longo, craſſo, flavo. *Caput* ſuperius nigris tegitur pennis, ut & ultima medietas alarum & Cauda. Guttur, totum collum, pećtus & infimus venter, ac initium alarum ſunt alba. *Ova* ponit in arena, gallinaceis figura, magnitudine & colore ſimilia: quæ quidem boni ſunt ſaporis, ſed *caro* avis nullius eſt pretii.

TAPERA Braſilienſibus, *Adorinha* Luſitanis; Hirundinis ſpecies, noſtratibus ſimilis, ejuſdem magnitudinis, & eodem modo circumvolitans. *Roſtrum* breve, latiuſculum habet & nigrum. *Os* amplum, quod aperire ultra oculorum regionem poteſt, ut *Ibiau* junior. *Oculos* elegantes, nigros. *Alas* longas, deſinentes cum fine caudæ, quæ latiuſcula eſt. *Crura* & pedes ut noſtratibus. Totum *caput* ſuperius, collum, dorſum, alæ & cauda pennas habent coloris ex fuſco cum gryſeo mixti; remiges alarum & extremitas caudæ paulo magis fuſceſcunt reliquis partibus. Sub gutture & in pećtore gryſei eſt coloris cum albo mixti. *Venter* eſt albus, uti & ſub cauda albet. Crura & pedes fuſci.

CAPUT IX.

Pſittacorum majorum & minorum variæ ſpecies.

PSITTACORUM in Braſilia maxima eſt copia & ſumma varietas; quos Braſilienſes communi nomine vocant AJURU. Ariſtoteles lib. IV. Hiſtor. Anim. cap. X. ſcribit; *Ea quæ ova pariunt, an ſomnient incertum eſt, manifeſtum vero ea dormire.* Ego utrumque adfirmo cum Jul. Scaligero in Commentariis, & quod ille de ſuo Turdo & Accipitribus, ego de meo Pſittaco, quem Lauram vocabam, nam ſæpius de nocte ſeipſum expergiſcens ſemiſomnis ſublocutus eſt. Idem Lib. VIII. cap. X. ſcribit, Pſittacum à Græcis etiam ἀνθρωπόγλωττον vocari. Pſittaci nidificant in cavis arboribus, ubi foramen extra rotundum faciunt, ac ova duo aut tria columbinis ſimilia imponunt ſine nido aliquo fićto. *Ova* ſi tangas, nihilominus excluduntur, nec Pſittacus ea deſerit. Pullos excludunt medio Junio & fine: plumati autem pulli inveniuntur apti ad eximendum fine Julii, & medietate Auguſti. Pſittaci juniores primum excluſi vermes craſſiuſculos habent, in quolibet narium foramine unum, ac præterea in ſummitate capitis tuberculum, in quo itidem vermis craſſus latet. Omnes autem vermes brevi ſponte excidunt, ac locus per ſe ſanatur. Fiunt varii coloris à Tapuyis, deplumando juniores, & cutem variis coloribus inficiendo, Luſitani vocant *Papagios contrefeitos.* Nullus Pſittacorum Braſilienſium, præter Curicos ſe manibus tangi in corpore permittit.

Prima ſpecies AJURUCURAU elegantiſſima eſt. Supra *Roſtrum* in capite macellam habet eleganter cœruleam: Guttur, latera capitis & ſuperior illius pars eleganti flavo veſtiuntur, totum corpus læto viridi. In alarum extremitatibus pennæ una medietate nigræ, altera croceæ, partim etiam in extremitate cœruleæ, partim hinc inde virides. In ſumma, elegantur variegatæ. *Cauda* viridis, ſed quando illam explicat, fimbriata nigro, rubro, cœruleo. *Crura* & pedes cinerei coloris. *Roſtrum* ex cinereo fuſcum. *Oculi* nigricantes, circulo aureo. *Lingua* omnibus lata & craſſa.

Secunda ſpecies priori ſimilis, paulelum aliter

aliter variegatur coloribus, nimirum in ſummo capite mitella flava, cui albedo mixta, ſuper oculos, & in gutture clare flavo. Circa roſtrum ſuperius macula eſt thalaſſina.

Tertia ſpecies; AJURICURICA. Mitram habet in capite ex cœruleo & pauco nigro mixtam, in medio mitræ maculam flavam. Infra oculos flava, & in gutture cœrulea eſt macula. Viriditas in pectore, alis & dorſo paulo ſaturatior, in extremitatibus alarum & cauda dilutior. Extremitates pennarum alæ flavæ & rubræ, & Indico colore mixtæ. *Cauda* inferius ex flavo & viridi mixta, ſuperius dilute viridis. *Crura* è cinereo cœruleſcentia. *Roſtrum* ſuperius cinereum, in extremitatibus nigrum, ungues pedum nigri.

TUI, vulgo *Perroquet*.

Prima ſpecies: Magnitudine Hirundinis: in totum viridis coloris: *cauda* longiſſima, *roſtro* nigro, adunco.

Secunda: *Tui apute juba*, viridis in totum & quidem dilutius in reliquo corpore, in ventre flaveſcens, in alis obſcure viridis. *Cauda* longiſſima: magnitudinis ejuſdem cum priori; *Oculis* magnis, ſubnigris, circello ex pennis circa oculos luteo, & ſupra roſtrum, quod nigrum & aduncum, in capite maculam habet magnam ex pennis Auraici coloris.

Tertia TUI TIRICA, paulo majores ſunt Guineenſibus, in totum viridis coloris, qui tamen in dorſo & alis plerumque ſaturior, in reliquis partibus dilutior: *roſtro* incurvato incarnati coloris. *Oculis* nigris; *Pedibus* cœruleſcentibus; *Cauda* paulum ultra extremitatem alarum protenſa. Admodum hi manſueſcunt, & cibum ex alicujus ore capiunt, & manibus ſe tractari ſinunt. Item inſtar Pſittacorum garritum addiſcunt.

Quarta: Magnitudine Sturni, ejusdem coloris cum ſecunda ſpecie, ſed breviori cauda.

Quinta JENDAYA: Sunt magnitudine Merulæ aut minoris Turdelæ, *roſtro* & *cruribus* nigris, oculis nigricantibus, circulo aureo, exterius albo: Dorſum, alæ & cauda, ut & anus viridibus pennis veſtiuntur, quibus thalaſſinus mixtus: Extremitas alarum quodammodo nigreſcit. Totum caput, collum & pectus flavi coloris ſunt, cui luteus intermixtus.

Sexta TUJETE, magnitudine Alaudæ, in totum dilute viridis coloris. At initium alarum egregie cœruleum eſt, & omnium pennarum in alis oræ cœruleæ, ita ut complicatæ, quando quieſcit avis, maculam longam cœruleam prope oram lateralem alæ oſtentent. In dorſo ad exortum caudæ uſque etiam macula cœrulea eſt. *Cauda* brevis. *Roſtellum* incurvatum, incarnati coloris. *Crura* & pedes cinerei.

Septima: TUIPARA Tupinambis, magnitudine Alaudæ, in totum dilute viridis coloris, cauda brevior, ita ut cum alis deſinat. Roſtro incarnato; cruribus gryſeis. Prope roſtri exortum in fronte, maculam habet ſemilunarem miniatam, quaſi coronam, quæ & inferius eſt, in cujuſlibet alæ medio lutei, ſeu Uranici coloris. *Nidificant* in cumulis à formicis relictis, qui in arboribus reperiuntur.

Pſittaci & *Tui* ſemper catervatim volant nimirum bini ac bini juxta ſe invicem. Sylvæ his plenæ ſunt, & ſæpe quadringenti & quingenti ſimul volant, ſtrepitum magnum clamore excitantes. Confident in altiſſimis arboribus: nidificant potiſſimum in mediterraneis. *Caro* boni ſaporis, ſi aſſetur, maxime *Perroquet*.

ARARACANGA Braſilienſibus, Pſittacus maximus, majores ſunt corvis noſtratibus. *Caput* magnum, ſuperius planum, & latum habet. *Oculos* pulchros, cæſios, pupilla nigricante: Oculos autem exterius ambit membrana alba, ut & maxillas & roſtrum inferius: hæc ſubter oculos ſemilunari forma eſt producta. *Roſtrum* incurvum, magnum, ſuperius albicans, inferius nigrum. *Linguam* habet ut Pſittacus, & eodem modo edit. *Voces* etiam quaſdam ſonare diſcit. *Roſtrum* ſuperius tres circiter digitos longum, altum ſeu latum. *Crura* & *pedes*, ut Pſittacus, habet nigros. Totum caput, collum, pectus, venter, crura ſuperiora, & cauda inferius; ut & initium alarum ſuperius elegantibus rubris pennis veſtiuntur, per medietatem autem alæ tectæ ſunt viridibus, extrema autem medietas alarum uſque ad finem cœruleis ornatur. Extremitas dorſi prope anum ſuperius, & cauda cœruleis conſtant, quibus aliquot brunni coloris admiſcetur. *Cauda* longa eſt decem circiter digitos, & longe prominent ultra finem alarum.

ARARAUNA Braſilienſibus: Figura alteri ſimilis, ſed alteris coloris. *Roſtrum* nigrum, *oculi* cæſii; *pupilla* nigra. *Cutis* circa oculos alba nigris pennulis variegatur quaſi acu picta eſſet. *Crura* & *pedes* fuſci coloris. *Caput* anterius ſupra roſtrum mittellam habet viridibus pennis; ſub roſtro inferiori ambiunt guttur pennæ nigræ: *Colli* autem latera, reliquum guttur, totum pectus & infimum ventrem tegunt pennæ flavi coloris. Extremum caput, collum poſterius verſum, totum dorſum & alas exterius cœrulei. Extremitatibus alarum plumæ flavæ ſunt admixtæ. *Cauda* conſtat longis pennis cæruleis, quibus aliquot flavæ immiſcentur. In genere autem cœruleæ pennæ interius ſunt nigræ, & quodammodo etiam nigredinem ad latera de ſe ſpargunt.

Anaca Brasiliensibus: *Perroquet*; magnitudine Alaudæ. *Rostrum* fuscum, aduncum. In capitis summitate epatici coloris pennæ, ad latera circa oculos brunni; *guttur* cinereum; *Collum* superius & latera viridia. *Venter* habet pennas & brunno rufescentes. *Dorsum* viride maculam habet dilute brunnam. *Cauda* quoque dilute brunna. In alarum initio sanguinea macula sive fimbria est: reliquum alarum viride, extremitas thalassini coloris. *Crura* superius viridibus vestita pennis, inferius cute cinerea, unguibus nigricantibus. Elegans plane avis.

Maracana Brasiliensibus, avis Psittaco plane similis (cujus & species) sed major, plumæ totius ex gryseo subcœrulescunt, clamat ut Psittacus. Fructus amat, Murucuja imprimis.

Maracana Brasiliensibus, itidem Araræ species minor: magnitudine Psittaci, figura Araræ, cauda longa tali, rostro, & cute circa oculos. *Rostrum* nigrum, cutis circa oculos alba punctulata plumulis nigris. *Oculi* flavescentes, pupilla nigra. Totum *caput* collum & alæ saturate viridis coloris ut in Amuricurica; summitas capitis dilutior & quodammodo cœrulescit. *Cauda* superius viridibus & in extremitate cœrulescentibus, inferius saturate constat pennis. *Alæ* interius etiam rubræ, exterius virides, & extremitates cœruleæ obscure. In exortu cujuslibet alæ maculam habet miniatam. Super rostri exortum, superius maculam habet parvam fuscam. *Crura* & *pedes* fusci. Clamat *Oe*, *Oe*, *Oe*.

Qui Jubátui flavus est totus, magnitudine Tuiapara; *rostro* incurvato gryseo, *Oculis* nigris. Extremitas alarum obscure viridis est: *cauda* longa flava. *Crura* coloris incarnati. Facile & valde mansuescit.

Paragua Psittacus est niger, magnitudine Ajurucariu, pectore dorso & ventre medietate anteriore insigniter rubro. *Oculis* nigris, circello rubro. *Rostro* fusco, seu obscure cinereo. *Cruribus* & pedibus obscure cinereis

Tarabe Brasiliensibus, Psittacus est viridis: major quam Paragua, *capite* rubro & pectore atque initio alarum. *Rostro* & pedibus obscure cinereis.

Ajurucatinga Brasiliensibus, Psittacus magnitudine pulli gallinacei mediocris, totus viridis, *oculis* rubris, & circa oculos cute alba. *Rostro* albo, & cruribus albis. *Caudam* habet longam, viridem.

Ajuruapara Brasiliensibus, in totum convenit cum præcedenti, sed minor est.

CAPUT X.

Ipecu. Urubu. Tamatia utraque. Guirajemoja. Gurrarù nheengeta.

Ipecu Brasiliensibus, *Cortapao* Lusitanis, Avis magnitudine columbæ. *Colli* longitudo duorum digitorum, *corporis* autem quatuor, & *caudæ* idem quatuor, crurum fere sesquidigiti; in pedibus quatuor habet digitos, duos antrorsum, duos retrorsum versos, ut in Psittacis. *Caput* vestitur pennis cinnabrii coloris, in quo & cristam habet instar columbæ: *collum* ad rostrum usque inferius nigrum, ut & superius; In utroque autem latere linea est alba, crassa, quæ divisim ad dorsum protenditur. *Alæ* exterius totæ nigræ, interius albæ; *Cauda* nigra; in ventre & cruribus superioribus pennæ sunt nigræ, & albæ. *Rostrum* illius rectum, acutum, sesquidigitum longum, quo arborum cortices exscindit, ut Picus.

Urubu Brasiliensibus, vulgo ein Menschen-fresser; Avis rapax, magnitudine Milvi & Nisi, pedibus gallinaceis subalbicantibus, *cauda* longa, & alis ea longioribus. *Pennæ* totius corporis sunt nigræ cum pauxillo ravi coloris hinc inde mixtæ. *Caput* habet parvum, figura pene gallinarum Indicarum, cute tectum paululum rugosa. In summitate autem capitis secundum longitudinem quasi dividitur cutis, & in sinistro latere capitis infra oculum crocei est coloris, supra oculum cœrulei, in summitate item, reliqua parte ex ruffo subbrunni. In dextro latere capitis circa oculum superne & inferne crocei coloris, in summitate itidem, reliqua parte ex croceo albicantis. *Rostrum* habet satis longum, exterius aduncum, acutum, & ad medietatem usque à capite cute obtectum ex croceo cœrulescente. In mediate rostri superius narium foramen unum amplum transversum positum; extremitas rostri, quæ cute caret, est alba. *Oculos* habet elegantes rubini fere colore, *pupilla* rotunda nigra: *Palpebræ* sunt croceæ: *Linguam* carinatam, in ambitu denticulis acutis præditam. Fœter ejus *caro* instar cadaveris: nam & cadaveribus vescuntur, & in maxima copia statim advolant in Capitania Sirigippo, & Flumine Sancti Francisci, quando quis bestiam aliquam mactat. Fœda avis, semper macra, nunquam satura.

Tamatia Brasiliensibus; Avis Alaudæ magnitudine, seu Pici. Tota punctulata, & variegata maculis ut Turdus minor, Germanis vulgo Ein Trostel: in ventre albas habet pennas, maculis fuscis: sub gutture autem flavescit uti & circa collum. *Rostrum* habet longum rubrum, superius

rius paululum fuſcum; cujus ſuperior pars paulo longior, quam inferior. Supra nares ſubtiles aliquot extant pennulæ inſtar pilorum. In pedibus quatuor habet digitos unguibus aduncis. Caret *cauda*. *Caput* illius majus quam proportio corporis requirat, uti & roſtrum.

TAMATIA itidem Braſilienſibus dicta, avis aquatica, forſan gallina. Niſi *roſtrum* obtinet, magnitudine Yaſſana aſu: *dorſo* incurvato incedens & *collo* incurvato. *Caput* habet magnum, *oculos* magnos nigros, prope exortum roſtri exiſtentes. *Roſtrum* duos digitos longum, plus uno latum, inſtar anaticis quidem, ſed anterius acuminatum: eſtque ſuperior ejus pars nigra, inferior flaveſcens. *Crura* ſuperiora pennis nuda, ſatis autem longa: Digiti in pedibus quatuor, quorum tres anterius, unus poſterius verſus, more gallinarum, ſuntque longi ut in Waterhoen. Crura & digiti coloris ex vireſcenti flavi. *Cauda* breviſſima, & non longior quam in Yaſſana. *Caput* nigris pennis veſtitum, reliquum corpus brunnis; in ventre autem albicantes pennæ intermiſcentur.

GUIRAJENOJA Braſilienſibus, Avicula magnitudine Fringillæ. *Roſtellum* habet vix ſemidigitum longum & nigricans, *ocellos* nigros. Totum *caput*, collum inferius, pectus, infimus venter & dorſi medietas extima pennis veſtiuntur cœruleis: *Collum* ſuperius & dorſi medietas anterior nigris: *Alæ* quoque nigræ, ſed quibus in initio illarum inſperſæ cœruleæ; reliquæ nigræ ſunt, ſed oras habent cæruleas. *Cauda* ſesquidigitum fere longa & itidem nigra, deſinuntque alæ paulo poſt initium caudæ. *Crura* fuſca; in pedibus quatuor digiti vulgari modo.

GUIRARU NHEENCETA, Braſilienſibus; Merulæ aquaticæ magnitudine, aut paulo major. *Roſtrum* habet rectum, compreſſum, nigrum, plus dimidio digito longum: *Oculos* Sapphyrinos, pupilla nigra. *Crura* quæ ſuperius veſtita, ſunt pennis cinereis, inferius nigra cute teguntur, uti pedes, in quibus more vulgari quatuor ſunt digiti, unguibus acutis nigris.

Totum *caput*, collum, pectus & infimus venter pennis veſtiuntur albis ad gryſeum dilutum accedentibus, dorſum autem leucophæis ſive cinereis. A roſtro in utroque latere per oculum uſque ad finem laterum capitis, macula oblonga tendit nigra. *Alæ* nigræ, non tamen obſcure. *Cauda* nigerrimas habet pennas, quarum tamen extremitates ſunt albæ, & ſuperius quoque aliquot albis teguntur.

CAPUT XI.

Cocoi Ardeæ ſpecies: alia ſpecies. Guiratinga. Ardeola. Iacarini. Guiratirica. Guiranheemgatu.

COCOI Braſilienſibus, Ardeæ ſpecies eſt elegans, Ciconiæ ferme magnitudine. *Roſtrum* habet rectum, acutum, ſex circiter digitos longum quod in exortu ex flavo vireſcit: *Oculos* cryſtallinos, circello aureo: circum oculos cutem cineream. *Colli* longitudo quindecim digitorum, *corporis* decem; *caudæ*, cum qua *alæ* deſinunt. *Crura* ſuperiora mediam partem plumata, octo digitos longa, inferiora ſex & ſemis, cute tecta cinerea; digitos in pedibus quatuor, vulgari modo, quorum medius digitum longus, cæteri breviores unguibus lunaribus, fuſcis. *Guttur* & totum collum ſunt alba, ſummitas capitis & latera nigri coloris cum cinereo mixti. Ejusdem coloris criſtam elegantem gerit erectam; atque ab ea duæ elegantes plumæ deorſum poſterius dependent, coloris ex nigro ſubcinerei, quælibet quinque digitos & ſemis longa. Anterius collum ſecundum longitudinem maculatum eſt plumis è nigro & cinereo mixtis. In colli parte anteriori & inferiori, elegantes habet plumas longas, albas, ſubtiles propendentes, quas in pileis geſtare ſolemus. Totum dorſum, alæ & cauda cinerei ſunt coloris diluti cum pauxillo albo mixti; ſuperior medietas crurum ſuperiorum, albis veſtitur pennis. Per dorſi autem longitudinem cinereæ plumæ extenduntur ſubtiles, elegantes, figura ſimiles illis in collo. *Caro* illius bona eſt, & ſæpius comedi.

Reperitur hic & alia *Ardea*, Anatis domeſticæ magnitudine, aut paulo major. *Roſtrum* habet rectum, acutum, medietate anteriore, tam ſuperius, quam inferius, dupliciter ſerratum, quatuor & ſemis digitos longum. *Caput* & collum habet Ardeæ: *Oculos* nigros, circulo aureo; *Collum* pedem longum; *Corpus* quinque digitos & ſemis, *caudam* quatuore cum qua deſinunt alæ. Crura tota novem & ſemis digitos longa, ſuperiora mediam partem pennis veſtita: quatuor digiti in pedibus vulgari modo. *Roſtrum* ſuperius eſt fuſcum, prope exortum autem vireſcit è flavo. Totum caput & collum ſuperius pennas habent longiuſculas, pallide flaves, nigro undatas; ſub gutture albicat. Collum inferius, pectus, & infimus venter plumas habent albas fuſco undatas, quod in ambitu flavo eſt fimbriatum. Totum dorſum & alæ teguntur pennis fuſcis flavo undatis, & remiges alarum pennæ ſunt è nigro & cinereo, æquali parte, mixtæ, extremitatibus albis. *Cauda* conſtat ejuſmodi pennis, qua-

qualibus extremitas alarum, sed transversim albo lineatis. *Crura* & pedes sunt obscure grysei coloris, ungues fusci. *Caro* comeditur, sapit ut aliarum Ardearum.

Quiratinga Brasiliensibus, *Garza* Lusitanis, Ardeæ species, Alberdeolæ magnitudine & corporis figura. Erecte incedit, collo longo, rostro extenso, recto, acuto, flavo, quatuor digitos longo, cujus pars superior nigra, inferior alba. *Crura* alta, ut Ardeæ, sex circiter digitos longa, pedum digiti ad vulgarem modum: crura exterius (ut & digiti) sunt flava, interius ex viridi & fusco mixta. Per totum corpus albissimis vestitur pennis: In collo elegantissimis plumis albis, quæ subtiliores sunt plumis Struthionum.

Aquatica est avis. Crura superiora sine pennis.

Ardeola columbæ magnitudine vix par: *Collum* habet longissimum. *Rostrum* rectum, acutum, superius fuscum, inferius ex albo flavescens, duos & semis digitos longum, *linguam* brevem, acutam. *Oculos* mediocres, circello aureo, pupilla nigra. *Caput* parvum, *Collum* tenue, ac septem digitos longum, cum corporis longitudo vix sit quatuor. Crura longa, quodlibet quinque digitos; superior medietas mediam partem nuda. In pedibus digitos quatuor communi modo dispositos, unguibus lunatis acutis. *Color* talis est: prope oculos, ubi rostrum inseritur, cutis melini coloris est. *Caput* superius vestitur pennis chalybei coloris pallide fuscis inspersis: totum collum cum pectore & infimo ventre plumas habet alas leucophæis mixtas & pallidis, ut variegatus appareat. *Dorsum* nigrum est, ex parte chalybeo fuscum cum cerei coloris pennis mixtum. Alarum pennæ longæ virentes, in extremitate maculam habent albam, reliqua superficie ex fusco, chalybeo, cereo, & leucophæo eleganter variegata. *Cauda* duos digitos longa, quam tegunt alarum extremitates, quæ cum illa desinunt. *Crura* superius leucophæo & cereo mixta. Nuda pars & pedes cute melina tecta sunt. *Ungues* leucophæi. Erecta incedit avis & decenter.

Jacarini Brasiliensibus, Avis carduelis magnitudine. *Rostellum* habet crassum, cinereum. *Crura* & pedes cinereos, cum quatuor digitis more vulgari. Totum *corpus* nigris vestitus pennis, sed in quibus resplendet color instar chalybis politi. *Alæ* interius albicant. *Oculi* cœrulei, & pone illos amplum foramen loco aurium.

Guiratirica Brasiliensibus, Avis Alaudæ magnitudine. *Rostrum* habet crassum, rectum, superius fuscum, interius album, & paululum incarnatum. *Crura* cinerea cum quatuor digitis more vulgari. Totum *caput* cum gutture, & colli inferiore & media parte egregie sanguinei sunt coloris: *Oculi* cœrulescunt; aurium foramina ampla. Latera colli, totum pectus & infimus venter albis vestiuntur pennis. *Collum* superius habet nigricantes, quibus paucæ albæ mixtæ. *Dorsum* gryseum est (inspersis nigris paucis) ut & initia alarum: reliquum alarum nigrum, ut & *cauda*, quæ tres circiter digitos longa: Oræ laterales in alis sunt albæ.

Guiran Heemgatu Tupinambis; Avis passeris magnitudine. *Caput* superius luteum, & guttur: *Collum*, pectus, & infimus venter flavi coloris, alæ ex virescenti & flavo mixtæ ac fusco distinctæ, uti & cauda, ocelli & rostrum sunt nigra. *Crura* fusca; hic mas egregie canens ut Fringilla, vulgo **Vincke.**

Fœmina ejusdem magnitudinis plumis passeris vestitur, nec ita canit, sed clamat 'tschrip, 'tschrip, ut passer.

CAPUT XII.

Curucui. Caracara. Tijeguacu. Teitei. Guiraguacu beraba. Guiracæreba. Guiraperea. Iapacani. Cabure. Andira aca.

Curucui Brasiliensibus; Elegantissima avis, fere magnitudine Picæ. *Rostrum* habet breve, latiusculum, coloris sulfurei. *Os* amplum, & quando aperit, triangulatum. *Oculos* pulchros cœruleos circulo aureo; & sub quolibet oculo maculam cutaceam albam, ut gallinæ: in palpebris superius & inferius pilos nigros duriusculos. *Collum* haud longum. *Crura* brevia, & ad pedes fere plumata pennis nigris. *Caudam* habet quinque & semis digitos longam, latiusculam. Sub rostro inferiori in medio, & ad utrumque latus quasi barbam setis compositam nigris, sed in quibus transplendet cœruleus, ut in Anatum collo: sub gutture autem plumæ tantum nigræ. Totum *pectus* & infimus venter egregie miniati sunt coloris; totum *dorsum* & cauda superius ex cœruleo & igneo splendide virescunt. Extremitas *caudæ* oram habet nigram: inferius autem cauda pennas habet albas, nigro transversim eleganter striatas. Initium alarum etiam insigni illa viriditate splendet, media pars canescit, nimirum plumis nigricantibus, minutissimis punctulis canis conspersis, ut anates esse solent. Ultima pars, scilicet longe alarum pennæ ex fusco nigrescunt. *Crura*, ut dixi, fere tota vestita, nigris pennis, cætera cum pedibus fusca sunte cinereo. *Digitos* habet dispositos ut Psittacus. *Pennæ* subter alas sunt canæ.

Caracara Brasiliensibus, *Gaviaon* Lusi-

Lusitanis, Nisi species, Avis magnitudinis Milvii, *caudam* habet longam novem digitos; *alarum* longitudo quatuordecem digitorum, quæ tamen nondum ad finem caudæ pertingunt. *Color* pennarum totus est ravi coloris cum albis & flavis punctulis. *Cauda* albo & fusco est variegata. *Caput* Accipitrinum, *rostro* adunco, mediocriter magno, nigro. *Crura* habet lutea, pedibus accipitrinis, unguibus semilunaribus nigris acutissimus & longis. Avis gallinis valde infesta.

Habui aliam ejusdem magnitudinis, & colore pennarum ut præcedens, sed pectus & venter erant alba. *Oculi* aurei, & cutis circum eos flava. *Crura* lutea.

TIJEGUACU Brasiliensibus, Avicula passeris magnitudine, aut paulo major. *Rostellum* habet breve, triangulare, latiusculum, nigrum. *Ocellos* sapphyrinos: *Crura* & pedes cerei coloris, unguiculis fuscis, digiti dispositi more vulgari. Tota avicula vestitur pennis coracinis: at in summitate capitis maculam habet clypeiformem splendentis sanguinei coloris. Totum *dorsum* autem fere & utramque alam superius ad partem obtendit macula nigro-cœrulea, *Cauda* brevis & nigra.

TEITEI Brasiliensibus quam etiam vocant *Guiranhemgeta* & *Guraundi*. Avicula Rubeculæ magnitudine. Aviario includitur pro cancra ave, sed pipit tantum ut Rubrica, Germanis **Gimpel.** *Vescitur* paco & mamao. *Rostrum* habet breve, crassiusculum, nigrum. *Caput*, collum superius, alæ, & totum dorsum, & cauda nigris vestiuntur pennis, quibus aliquid cœrulei, admixtum, ita ut splendeant instar chalybis. *Guttur*, collum inferius, pectus, totus infimus venter, & crura superiora sunt lutea: ad exortum rostri superioris post nares maculam habet è pennis luteis. *Crura* & pedes fusci sunt coloris; & hic est mas.

Fœmina proportione & magnitudine plane respondet mari, eodem rostro, & iisdem cruribus; sed color plurimum differt; est enim viridis, ut Acanthis. Germanis, **Zeischen.** Alæ ac caput cum collo superius paulum fuscescunt & cœrulescunt mixtum. *Delectantur* hæ aviculæ quinque aut sex conjunctim aviario includi.

GUIRAGUACU BERABA Brasiliensibus. Avis Carduelis magnitudine. *Collum* inferius, *dorsum* & ventris extremitas lutei seu aurei est coloris. *Caput* superius & collum, dorsi medietas anterior, alæ & cauda dilute viridis. In alarum extremo fuscæ pennæ mixtæ sunt. Sub gutture ad oculos usque maculam habet magnam, nigram. *Rostellum* habet rectum, acutum, flavum, superna parte paulum nigricans. *Crura* & pedes fusci coloris.

GUIRACOEREBA Brasiliensibus: Avis Fringillæ magnitudine. *Rostellum* habet nigrum, tres quartas partes digiti longum, acutum, & paululum deorsum flexum. *Oculos* nigros. *Linguam* multipliciter fissam: In capite superius mitellam thalassinis pennis, reliquum caput, guttur, & totum corpus inferius, pectus, & totus infimus venter, cum dorsi medietate posteriori cœruleis vestiuntur pennis, lactescentibus, & à pectore per initia alarum ad dorsum, ubi incipit cœruleus color, linea lata cœrulea transit transversim per exortum alarum: totum autem collum superius cum medietate dorsi anteriore profunde nigris subtilibus holosericis vestitur plumis. *Cauda* sesquidigitum longa est & nigra. *Alæ* magnæ, quæ ad medietates laterales flavescunt. Plavedo autem illa tegitur, nec videri potest, quando avis considet, quando vero volat, alæ ex nigro & flavo eleganter striatæ videntur. Interius alæ ferme totaliter flavæ sunt. *Crura* superiora pennis nigricant, & cœrulea quodammodo sunt: Inferiora nuda, & cinnabrii coloris una cum pedibus, unguiculi in pedibus nigri. Habent autem pedes digitos quatuor, vulgari modo dispositos.

GUIRAPEREA Brasiliensibus; Avis Alaudæ magnitudine. *Rostrum* habet breve, crassiusculum, nigricans. *Caput* superius & collum, totum dorsum & infimus venter, pennas habent obscure flavi coloris, ut cera citrina: Caput inferius, guttur & collum inferius cum pectore nigras, quales & paucæ in ventre flavis sunt intermixtæ. *Cauda* duos digitos longa, & prætерit alas. Constat autem cauda & alæ pennis fuscis & nigricantibus, quarum quælibet cum laterali extremitate thalassina, ita ut fuscæ alæ thalassino videantur striatæ. Cauda itidem. *Crura* superiora etiam cerei coloris; inferiora cum pedibus obscure cinerei. Digiti quatuor modo vulgari, unguibus nigricantibus.

JAPACANI Brasiliensibus, Avis magnitudine *Bemtere* aut *Schanepue*. *Rostrum* habet nigrum, oblongum, acuminatum, & paulum deorsum incurvatum. *Oculos* aureos, pupilla nigra. *Caput* vestitur pennis nigricantibus, collum superius, dorsum, alæ ex umbra & nigro mixtis. *Cauda* superius albo maculata est. *Pectus*, & totus infimus venter ac crura superiora ex albo & flavo mixtes, ac lienis seu striis transversis nigricantibus intertexta. *Crura* fusca. Digiti in pedibus quatuor vulgari modo, unguibus acutis & nigris.

CABURE Brasiliensibus; Noctuæ species: Avis magnitudine Turdelæ. *Caput* habet rotundum, rostrum breve, aduncum, flavescens, duo foramina narium. *Oculos* pulchros, magnos, rotundos, flavos, pupilla nigra. Sub oculis, & ad latera rostri multos

multos habet pilos, longiusculos, fuscos. *Crura* brevia, totaliter pennis vestita, flava, uti & pedes. In iis autem quatuor digitos, more vulgari, unguibus semilunaribus, acutis, nigris. *Caudam* latam, prope cujus exortum alæ desinunt. In tota capite, dorso, alis, cauda, coloris est umbræ dilutæ: ac in capite & collo minimis, in alis majoribus maculis albis variegatur. *Cauda* vero albo est undata. *Pectus* & infimus venter albicant, & maculis umbræ dilutæ variegantur. Facile mansuescit. *Collum* ita circumagere potest, ut rostri acies exacte dorsi medietatem ostendat. *Ludit* cum hominibus instar simiæ, & varios mimos facit adspectu suo, & crepitus rostello; præterea pennas ad latera capitis erigere potest, ut cornicula, seu auriculas repræsentent. *Victitat* carne cruda.

Andira Aca Brasiliensibus, Vespertilio cornutus. Multi hic reperiuntur in Palmis nuciferis degentes; paulo majores nostratibus, præpingues, cinerei coloris, mollibus & longioribus pilis, auribus latis. In singulis pedibus habent quinque digitos, acutis unguibus armatos. *Dentes* candidi, & supra nasum corpusculum, ejusdem cum auribus longitudinis, satis grande ex materia qualis illius rictus, flexile seu mobile. Alarum longitudo æquat semipedem Rhynlandicum.

CAPUT XIII.

Macuacagua. Columbæ silvestris species. Anas silvestris. Urubitinga. Mareca utraque. Tijeguacu parvara. Tangara utraque.

Macucagua Brasiliensibus: Gallinæ silvestris species, magnitudine Gallinæ nostratis vel etiam major. *Rostrum* habet nigrum, plus sesquidigito longum, anterius paulo incurvum, ut perdicis: In rostri medietate duo narium foramina ampla. *Oculos* nigros, post eos aliquanto spacio aures more gallinarum. *Corpus* crassum, *Alæ* cum eo desinunt, nullam enim habet caudam. Crura inferiora nuda, duos & semis digitos longa. In pedibus tres habet digitos antrorsum versos, crassiusculos, unguibus brevibus, obtusis. *Calcaneus* rotundus, ut in Struthione, & paulum supra illum breviusculus digitus versus interiora, ungue obtuso. Totum *caput* & collum punctulatum est obscure flavo & nigro, sub gutture albicat. *Pectus*, venter & dorsum obscure cinerei sunt coloris. *Alæ* umbræ coloris per totum undatæ nigro, præter remiges pennas, quæ totaliter nigræ. *Crura* superiora pennis vestita, uti venter, inferiora cærulescunt cum pedibus, ungues grysei. *Carnosa* admodum est avis, & tantum carnis habet, quantum duæ gallinæ domesticæ vix habeant; estque boni saporis. Sub cute crassa & pingui cuticulam habet, aliam qua caro tegitur. *Victitat* variis fructibus qui ex arboribus silvestribus decidunt. In ventriculo illius inveni fabas silvestres, semina Araticu. Humi currit, nam pedes inepti ab arbores scandendum. *Ova* ponit Gallinaceis paulo majora, coloris cœruleo viridis.

Columbæ silvestris species ex Insula. S. Thomæ allata, nostratum magnitudine & figura: sed rostro superius adunco, & coloris in medietate anteriori tota cœrulei, cum albo & pauco flavo mixti, in posteritate tota sanguinei. *Oculi* nigri, circulo cœruleo. Pennis tegitur per totum viridibus, ut Psittacus. Remiges alarum ex viridi fuscescunt, ut & extremitas caudæ. Sub ano flavo habet pennas. *Crura* & pedes eleganter crocei coloris, ungues autem fusci.

Anas Silvestris, magnitudine Anseris. *Rostrum* habet nigrum; *Crura* fusca, uti & pedes. Tota nigra est, exceptis principiis alarum, quæ alba; Nigredini tamen illi viridis color transplendet. *Cristam* in capite gerit nigris plumis constantem, & massam carnosam corrugatam, rubram supra rostri superioris exortum. *Cutem* quoque habet rubram circum oculos. *Caro* bona & copiosa. *Finguntur* plerumque in altis arboribus confidentes; nam post lotionem in aqua frigida altas subeunt arbores, captandi aëris & Solis causa.

Urubitinga Brasiliensibus (sed dubito adhuc de hoc nomine, nam nobilior est hæc avis quam Urubitinga) Avis Aquilæ similis, Anseris semestris magnitudine. *Rostrum* habet crassum, aduncum, nigrum, & circa nares cutem flavescentem. *Oculos* magnos, splendide aquilinos. *Caput* grossum. *Crura* & pedes luteos; in pedibus quatuor digitos vulgari modo dispositos; *Unguibus* lunatis, longis, nigris: *Alas* amplas: *Caudam* latam. Tota vestitur plumis fuscis & nigricantibus; Per alas autem undatim quasi cinereus miscetur. *Cauda* novem digitos longa, ad sex alba, in extremitate ad tres nigricans, in extremitate tamen rursus minimum est albi. Egregiæ staturæ est avis.

Mareca itidem Anatis silvestris species, sed parva. Rostrum habet anatinum fuscum, ad cujus exortum in utroque latere macula rubra. *Caput* superius est leporini grysei coloris, latera capitis sub oculis tota alba. Totum pectus & infimus venter ligni querni secti colorem obscure æmulatur, variegati præterea punctulis nigris. *Crura* & pedes nigri. *Cauda* grysea. *Alæ* elegantes, in exortu ex gryseo subfuscentis coloris, remiges autem sunt in uno latere prio-

prioris coloris, tota autem medietas extrema dilute brunefcentis, qualis in pedibus effe folet, immedio autem coloris viridis tranfplendentis, cum fimbria nigra, qualis in anatum collis. *Caro* valde bona.

MARECA alia fpecies, ejufdem cum antecedente magnitudinis & figuræ. *Roftrum* habet nigrum fplendens. Summitas capitis, collum fuperius, totum dorfum umbræ coloris cum fufco mixti. Sub guttture albicat. *Oculi* nigri, & ante quemlibet macula parva rotunda, plumis ex albo flavefcentibus. Totum pectus & infimus venter obfcure gryfei coloris cum aureo mixti. *Cauda* nigra. Alarum pennæ fufcæ, quibus viride tranfplendet: & mediæ pennæ alarum eximia viriditate & cœruleo in fufco tranfplendent, hic & undam nigram habent, extremitas autem remigum tota eft alba. *Crura* & pedes infigniter rubri feu miniati coloris. Affata avis pedibus apprehenfa manus & linteamina tingit colore miniato-fanguineo. Boni faporis habent carnem, fed paulum amaricantem.

TIJEGUACU PAROARA Brafilienfibus; Avis Alaudæ magnitudine. *Roftrum* habet breve, craffum, fuperius fufcum, inferius albicans. *Caput* fuperius, latera ejus & guttur ac collum inferius habent pennas flavas, fanguinei coloris pennis punctulatas (& hæc fœmina quidem, mas enim hæc tota habet fanguinea) *Collum* fuperius, & totum dorfum cinereas, umbra aliquatenus mixtas. *Alæ* fufcas oris albefcentibus præditas, ut & cauda; fed alæ teguntur cinereis, dorfum maximam partem exceptis extremitatibus. Latera colli, pectus & totus venter, & crura fuperius albis teguntus pennis. *Crura* inferiora & pedes fufci funt coloris; quatuor digiti more vulgari pofiti. *Ocellos habet nigros.*

TANGARA Brafilienfibus. (Reperiuntur ejus aliquot fpecies colore variantes.) *Prima* elegans, magnitudine Fringillæ. *Roftrum* habet rectum, craffiufculum, nigrum. *Oculos* nigros. *Crura* & pedes ex cinereo fufcos. Supra roftri exortum fuperne maculam è pennis nigris. Totum *Caput* & collum fplendentibus viridibus feu thalaffinis pennis veftiuntur. Initium dorfi inftar collaris ambiunt nigerrimæ pennæ. *Dorfum* autem fub alis ufque ad exortum caudæ veftitur plumis luteis. Totus infimus venter egregie cœrulefcit. Alæ nigræ funt, & earum extremitates laterales cœruleæ, ita ut totaliter cœruleæ appareant complicatæ, & fola extremitas nigra videatur. Initium alarum exterius etiam thalaffinis pennis nitet, & cuique alæ fuperius in dorfo, feu in extremitate fuperiori laterali flavæ pennæ funt mixtæ. *Caudam* habet latam, fefquidigitum circiter longam, nigram pennis, fed quarum extremitates laterales cœruleæ funt. Extremitas caudæ eft nigra. Includitur caveæ, & clamat *zip*, *zip*, feu ut Rubrica Germanis **Gijmpel**. *Vefcitur* farina & pane.

Secunda fpecies: figura & magnitudine pafferis noftratis. *Roftellum* habet ex flavo fufcum, latiufculum, in extremitate acutum, cujus inferior pars multo brevior fuperiore. *Ocellos* nigros. Totum *caput*, egregie miniatis tegitur pennis, totum reliquum corpus cum alis & cauda fplendide nigris. *Crura* fuperiora albis pennis, & in latere exteriori maculam ablongam miniatam habent, quafi fanguine maculata. *Crura* inferiora & pedes cinerei funt. In pedibus digiti quatuor more vulgari. *Cauda* brevis digitum longa, & alæ prope illius exortum definunt.

CAPUT XIV.

Anhima. Pitangua guacu. Attinguacu camacu. Guira acangatara.

ANHIMA Brafilienfibus: Avis aquatica ex rapacium genere, major cygno. *Caput* habet haud magnum, Gallinaceo fimile & roftro nigro: cujus fuperior pars paulo longior inferiori, & in extremitate deorfum incurvatum. *Oculos* pulchros, aureos, pupilla nigra, & exterius nigro circulo. In capite prope exortum roftri cornu gerit erectum, extremitate fua antrorfum verfus incurvatum, paulo plus quam duos digitos longum, craffitiei chordæ majoris in Viola majore, rotundum quafi tornatum effet, coloris albicantis, feu offei. Circum cornu plumellæ fubtiles breves eriguntur albæ & nigræ. *Collum* habet plus feptem digitis longum, reliquum corpus ad caudæ exortum fere fefquipedem. Alas ampliffimas, utpote quarum plumarum longitudo fefquipedem fuperet. In cujufque alæ antica parte duo cornua recta triangulata ex ipfo offe alæ enata obtinet, craffa minimi digiti apicem, & conicæ triangulatæ figuræ. Eft autem quodque anteriorum digitum longum, pofteriora paulo breviora coloris fufci. *Caudam* habet decem digitos longam, inftar anferinæ latam. Crura fuperiora quatuor digitos longa, & quoad medietatem inferiorem pennis nuda: Inferiora quinque digitos longa, fere duos craffa. In quolibet pede quatuor digitos obtinet more Gallinarum difpofitos, quorum mediis trium anteriorum quatuor & femis digitos longus, reliqui duo, tres & femis: pofterior autem fere duos. Quilibet unguem habet corniculatum nigrum, digitum longum, & in pofterioribus digitis paulo longiorem. *Cute* fufca & fquamofa teguntur & digiti, & crura nuda. *Capitis* vertex plumulis varie-

gatus est albis & nigris: ad latera, in gutture & colli medietate superiori nigricat, inferior medietas colli & pectus variegantur albis, cinereis & nigris pennis. *Venter* inferior albas in totum habet pennas, ad latera sub alis, & in dorso sunt nigræ, sed quibus albæ hinc inde permiscentur. *Cauda* est nigra; *Alæ* etiam nigræ exceptis oris extremis (prope ossa) ubi ex albo flavescentibus pennis variegatæ sunt. Terribilem clamorem edit *vyhu*, *vyhu* vociferando. Nunquam sola invenitur, semper par- mas & fœmina junctim incedunt, & una mortua, altera à sepultura nunquam discedit. *Cornu* quod in capite gerit, remedium est contra venenum, si in vino per noctem infundatur. Idem remedium est contra suffocationem uteri, & in difficili partu. Hæc quam descripsi, fœmina est; mas duplæ magnitudinis. *Nidum* suum facit è luto ad caudices arborum super terram, figura furni.

Pitangua Guacu Brasiliensibus, *Bemtere* Lusitanis, magnitudine æquat Sturnum. Rostrum habet crassum, latum, pyramidale, paulo plus digito longum, exerius acuminatum. *Collum* breve, quod sedens contrahit. *Corpus* fere duos & semis digitos longum. *Caudam* latiusculam, tres digitos longam, crura & pedes fuscos, quatuor digitos more vulgari. Caput, collum superius, totum dorsum, alæ & cauda coloris sunt è fusco nigricantis, pauxillo viridi admixto. Collum inferius, pectus, & infimus venter habent flavas pennas, superius autem juxta caput corollam (quasi monachicam) albi coloris. Sub gutture ad exortum rostri albicat. *Clamat* alta voce.

Quædam harum avium in summitate capitis maculam habent flavam, quædam ex parte luteam. Vocatur à Brasiliensibus Cuiriri, alias per omnia Pitanguaguacu similis.

Atinguacu Camacu Brasiliensibus: Avis Turdelæ fere magnitudine. Caput habet satis grossum, collum mediocriter longum; Corpus tres digitos longum: *Rostrum* paululum aduncum, coloris ex viridi & flavo mixti. *Oculos* sanguineos, pupilla nigra. Crura cinerea mediocris longitudinis, superius pennis vestita. In pedibus digitos quatuor, vulgari modo. Caudam longissimam nimirum novem digitos longam, decem circiter pennis constantem, quarum quædam inferiores sunt breviores superioribus. Totum caput, collum, dorsum, alæ, & cauda pennas habent brunnas seu fuligineas, quæ in cauda paulo saturatiores sunt reliquis. Extremitas cujuslibet pennæ caudæ semidigitum longa, alba est, & inter album & russum nigro umbrata. Guttur, pectus, & infimus venter ac superiora crura cinereis pennis vestiuntur. In capite longiusculas habet pennas, quas instar duorum cornuum potest surrigere. Elegans avis ob longitudinem caudæ.

Guira Acangatara Brasiliensibus. Avis picæ variæ magnitudine. *Rostrum* habet digitum longum, cujus superior pars paulum adunca, totum autem obscure flavescit. *Oculos* crystallinos, circulo fusco. Collum duos digitos longum. Corpus tres. Cauda longissima, nimirum octo digitos, constans octo pennis rectis. Crura superiora pennis vestita, & sesquidigitum longa, ut & inferiora. In pedibus digiti quatuor, more psittacorum, & quidem versus interiora sunt duo breviores, versus exteriora duo longiores in quolibet pede. Totum *caput* pennis vestitur, quæ in medio secundum longitudinem (proxime scapum) fuscæ, in lateribus flavescentes, ut crista. Collum & alæ è contrario pennas habent in medio flavescentes, & ad latera fuscas. Extremitas alarum fere plane fuscescit. Totus *venter*, dorsum, (exceptis alis) crura superiora, & exortus alarum, ad trium & semis digitorum longitudinem. pennis constant ex albo pallide flavescentibus, reliquum caudæ fuscescit, extremitas autem albas oras habet. *Crura* inferiora, & pedes thalassini sunt coloris. In capite longiores pennæ in cristam eriguntur. Ingentem in sylvis excitat clamorem.

CAPUT XV.

Matuitui. Aracari. Anhinha. Ipecati apoa. Pullus gallinaceus. Innominatæ tres.

Matuitui Brasiliensibus, Avis sturni magnitudine. Brevi collo, pectore forti, cruribus brevibus, cauda duos & semis digitos longa. *Rostrum* habet rectum, forte, cujus superior pars paulum prominet acumine inclinato, cinnabrii coloris. Totum *caput*, collum superius, dorsum, alæ, & cauda constat pennis fuscis pallide flavo maculatis; apparentibus partim punctulatis, ut in Niso. Sub gutture flavas habet pennas. Pectus & venter albis vestiuntur, quæ fusco sunt punctulatæ. Crura obscure cinerescunt.

Aracari Brasiliensibus: Avis magnitudine picæ Martiæ. *Rostrum* habet quatuor digitos longum, sesqui latum, seu altum, tres & semis crassum, ubi crassissimum, paulum deorsum incurvatum, instar gladii Turcici, & in extremitate acutum, instar psittacini; estque superior pars paulo longior inferiori. *Rostrum* superius & inferius plus mediam partem ab extremitate numerando serratum dentibus: superior pars rostri major inferiore; est autem rostrum canum, levissimum, levius spongia,

gia, superius album, linea in summitate crassa nigra secundum longitudinem distinctum: Inferior tota est nigra; totum inferitur in caput triangulatum, & ubi insertio est linea triangulatim alba circumscriptum. *Linguam* habet quatuor digitos longam levissimam, aspectu plane pennam referentem, aut etiam plumata est & nigra, (si pennam habere lingua dici possit.) *Caput* non ita magnum habet, latum, compressum. *Oculos* magnos, pupilla nigra, circulo flavo, reliquas extremitates nigras. *Collum* haud longius Psittacino. *Corpus* à colli exortu ad caudam usque quinque circiter digitos longum. *Cauda* instar picæ latiuscula, & sex digitos, vel paulo plus longa. *Crura* & pedes nigricantes ex viridi, Psittacorum similes, duos digitos habent anterius, quorum unus longior altero, duos retro, itidem inæqualis longitudinis; ungues incurvati, fusci, seu nigri. Crurum superiorum longitudo duorum digitorum, inferiorem sesqui. Totum caput & collum usque ad initium pectoris nigras habet plumas, & ubi desinunt, circulariter finiuntur. *Pectus* vero & infimus venter totus eleganter flavis vestiuntur pennis, cum pavonino mixtis: Per Pectus autem transversim linea digitum lata sanguinei coloris ducta est ab uno latere usque ad alterum. Totum dorsum, alæ, cauda, & crura superiora vestiuntur pennis ex nigro viridicantibus, uti in nostratibus piscis color esse solet. Extremitas dorsi ante initium caudæ etiam sanguinei coloris, plus uno imperiali in circumferentia. *Alæ* desinunt ad exortum caudæ, & interius è cinereo sunt subfusci coloris. *Rostrum* interius est nigrum. Avis hæc quasi suum nomen profert, clamando acuto sono, sed non admodum clangoso *Aracari*.

Anhinga Brasiliensibus, Tupinambus Mergi aquatici species elegans, *corpus*, excepto collo, anatis domesticæ Europeæ habet magnitudine. *Rostrum* rectum, haud crassum, acutissimum, tres digitos longum, & per rostri midietatem anteriorem tam superius, quam inferius duplicem ordinem acutissimorum hamulorum retro versorum. *Caput* parvum, longiusculum, serpentini æmulum, paulo plus sesquidigito longum. *Ocellos* nigros, circulo aureo. *Collum* tenue, teres, pedem longum, corpus autem tantum septem digitos, crura brevia, superiora duos digitos longa, pennata, inferiora vix sesquidigitum; quatuor digitos, tres anterius versus, membranis junctos more anatum, aut corvi aquatici, quartus digitus brevior ad latus inferius extenditur, itidem membrana reliquis connexus; unguibus lunatis omnes acutissimis. *Caudam* latam, decem digitos longam, duodecim pennis constantem, alæ circa medietatem caudæ desinunt.

Rostrum gryseum est, & post exortum paulum flavescit. Caput totum & collum plumis subtilissimis tegitur ad tactum holosericum referentibus; Coloris in capite & collo superius ex gryseo subflavescentis: sub gutture, in collo inferius grysei coloris, ut pelles illæ (Berckfelle vocant) ex quibus mitræ fiunt muliebres, & ad tactum, & adspectum illius pellis pilos refert. Totum pectus, & infimus venter, & crura superiora plumis mollibus vestiuntur coloris argentei. Initium dorsi pennis fuscis, sed quarum quælibet in sui medio maculam habet oblongam ex albo pallide flavam, ita ut punctulatim appareat: reliquum dorsi nigras habet pennas. *Alas* obtinet longas, quarum initium totum ejusmodi brevibus pennis tegitur, uti initium dorsi, sequitur ordo mediam partem, id est, uno latere canarum, altero nigrarum: Remiges autem nigræ sunt. *Cauda* nigris splendentibus pennis constat, quarum extremitas grysea. *Crura* & pedes ex obscure flavescente grysei sunt coloris. Solertissima in capiendis piscibus: nam, more serpentum, contracto prius collo, ejaculatur rostrum in pisces, ac unguibus eos præhendit. *Carnem* illius comedi, sed haud melior est, quam caro Lari.

Ipecati Apoa Brasiliensibus: *Pata* Lusitanis, id est, Anser, nobis Anas silvestris magnitudine anseris, octo vel novem mensium, figura plane ut nostrates anates. *Venter* & interior pars caudæ, collum totum cum capite pennas habet albas, dorsum usque ad collum, alæ, summitas capitis nigras, cui viriditas mixta, ut in nostrarum anatum collis. In collo & ventre albis pennis nigræ passim sunt insparsæ. In his differt à nostratibus, quod sit *prima* major: *secundo* rostrum anatum quidem, sed nigrum, & in extremitate aduncum. Tertio super rostrum cristam gerit carneam, crassam, latam & rotundam fere, nigram, albis maculis insignitam. *Cristæ* altitudo eadem; inter cristam & rostrum (in summitate nimirum rostri) foramen transversum magnitudine pisi est, ab utroque latere conspicuum, quod narium vice fungitur. Quarto pedum & crurum color non ruber, sed è cinereo fuscus. *Carnem* multam & bonam habet, nam sæpissime comedi. *Reperitur* passim ad fluvios.

Alium habui per omnia similem priori, excepto, quod longiores illæ pennæ in alis, insigni brunno splendebant colore, puto marem hunc esse, alteram fœminam.

Annotatio. Gesnerus pene similem dedit iconem sub nomine Anatis Indicæ, cujus picturam se à Cardano accepisse memorat. Sed color pennarum nonnihil differt ab Auctoris nostri descriptione.

Pullus gallinaceus munstrosus, magnitudine pulli recens exclusi. *Caput* ha-

 bebat

bebat anaticum, superius tamen magis in acumen desinens, *rostrum* anaticum, latum, cujus superior extremitas deorsum inflexa. *Occllos* parvos, collum breve; *alas* parvulas juxta priora crura positas: quatuor crura gallinacea, carebat pectore, quippe eo loco, quo pectus esse debebat duo crura habens, quodlibet superius tres quadrantes digiti longum, inferius quadrantem; & in singulis quatuor digitos gallinaceos. Posteriora duo crura ejusdem figuræ & longitudinis cum anterioribus mire posita erant, sinistrum quidem more naturali, dextrum vero in exortu suo sinistro erat adnatum, & quasi sursum vergebat, eo modo quasi duo sinistra crura fuissent, & unum dextrum loco sinistri in exortu fuisset adglutinatum: atque ideo urypigio carebat, quia nullum intervallum inter crura hæc posteriora, & caudæ loco ipsi sinistro cruri exterius longiusculi pili canescentes erant adnati. *Pedes* habebat gallinaceos, & digitos eodem modo dispositos: sed quilibet pes totus inverso ordine positus erat, ita, ut inferior pars esset superior, & superior inferior, unguiculique etiam sursum non deorsum vergebant. Totum *caput*, collum, venter, alæ, dorsum, & superiora crura non vestiebantur pennis, sed pilis nigris semidigitum longis, qui sub ventre & gutture paululum canescebant. In summa, plane monstrosus pullus. *Crura* inferiora & pedes fusci coloris, uti & rostrum; vitalia viscera habebat gallinacea, sed inordinate disposita. *Cor magnum*. Vivebat excluderetur.

Avis (*cui Auctor nomen non adscripsit*) magnitudine Alaudæ, figura Matuituy. *Rostellum* habet rectum, nigrum: *Oculos* nigros; *crura* communia fusca: *Caudam* latiusculam, & alias longiorem. Totum *Caput* superius, collum superius, dorsum, alæ, & cauda, rufescentis sunt coloris, ex rubro, umbra & albo mixti. Guttur, collum inferius, & infimus venter albi sunt coloris. Per oculum utrumque à rostro transversim maculam habet oblongam fuscam. Clamat *Gip*, *Gip*, ut junior gallo-pavus fere.

Avis (*cujus nomen Auctor non prodit*) magnitudine Patæ, & ejusdem figuræ. *Rostro* nigro, crassiusculo; *capite* nigro, *pectore* & ventre cano; dorso, alis & cauda fuscescentibus, *cruribus* fuscis. Clamat *Zip*, *Zip*, ut Passer.

Avis (*quam Auctor non nominat, sed tantum admonet esse speciem Curucui, de qua cap.* 12.) magnitudine Picæ fere. *Rostrum* habet breve, crassiusculum, paulum deorsum incurvatum, gryseum seu cinereum: *Oculos* nigros, circulo croceo; *Caput*, collum, dorsum superius, & cauda superius coloris nigri cum viridi cœruleo persplendente, ut in chalybe polito: *Alæ* fuscæ; Totum pectus & infimus venter egregii coloris miniati: *Cauda* inferius albas habet pennas, transversim nigro ordine undatas. *Crura* brevia, fusca sunt; digitis quatuor, more Psittacorum dispositis. *Reperitur* hic & alia ARDEÆ species: tota alba, rostro croceo, recto, acuto: Oculis nigris, circulo aureo, cruribus & pedibus nigris. *Rostrum* habet quinque digitos longum, *collum* longissimum, nimirum quinque digitos supra pedem. *Corpus* septem digitos longum, *caudam* quinque, cum qua alæ desinunt. *Crura* superiora octo digitos longa, & ex parte pennis vestita, inferiora sex digitos. *Digiti* pedum communi modo se habent, quorum medius anteriorum quatuor digitos longus, reliqui breviores, omnes unguibus lunatis præditi nigris.

DE
AVIBUS
AQUATICIS BRASILIANIS.

INter Aves marinas quæ in Brasilia reperiuntur, septem sunt notatu digniores.

Prima est QUIRATINGA grui magnitudine par, plumis candidis, rostro prolixo atque acuto, crocei coloris; cruribus oblongis è rubro subflavis. Collum ipsius vestitur plumulis tam subtilibus & elegantibus, ut cum struthionum plumis certent.

Altera est CARIPIRA, quæ quod in binas partes bifurcatam caudam distinguat, interdum explicans interdum contrahens, sartoriæ forcipis instar, Raboforcado ab Hispanis dicitur. Reperitur passim in utraque India. Plumas ejus quod longo tempore durent, sagittis suis adhibent Barbari. Ximenes *adipem* ad cicatrices faciei delendas, & arthritidis dolores sopiendos, singulare esse remedium narrat. Et sibi donati alarum remigium ita ut volant distentum, amplius quam mortalis ullus distento utroque brachii possit complecti, occupasse spacium, addit. Non facile capitur, nisi forte in deserta aliqua insula, in qua pullos excludit.

Nie-remb. H. Exot. l. 10. c. 38. De Laet. Ind. Occid. l. 15. cap. 13.

Tertia CALCAMAR columbæ est magnitudine sed volandi nescia. In fluctibus ova ponit & excludit; quos etiam alarum atque pedum remigio secat pervelociter. Malacia & pluviis imminentibus tanto numero naves circumfluitant, ut à nautis fastidiantur.

Quartam AYAYAM nominant, picæ magnitudine, longo rostro cochlearis instar, plumis candidis rubris maculis eleganter suffusis, singulari in piscibus capiendis industria.

CARACURA est quinta, exili corpore, subcinerei coloris, pulchris oculis, iride eleganter rubente, ita vocalis, ut majoris longe molis quis opinaretur. Ante so-

lis

lis forte ortum & sub occasum auditur, certo, ut volunt, serenitatis futuræ indicio.

Sexta est GUARA, pice magnitudine, oblongo rostro, & anteriore parte recurvo, longis pedibus. Primum exclusa nigricat, deinde evadit cinerea; ubi autem volare incipit egregie candicat, sensim autem rubescit, donec ætate plumæ illius colorem induunt purpuræ æmulum, quem ad senectam usque retinent. Victitant piscibus, carnibus, & aliis eduliis semper aqua temperatis. Pariunt quoque subtectis. Gregatim volant, & soli expositæ pulcherrimum præbent spectaculum. Ex plumis diademata & alia ornamenta à barbaris conficiuntur.

Ultima est GUIRATEONTEON quasi dicas avem sæpius morientem & rursus resurgentem. Epilepsiæ enim obnoxia est admodum; alioquin candidis & pulcherrimis plumis vestita.

APPENDIX.

De Avibus Fabulosis.

CAPUT I.

De Gryphibus & Harpiis.

PLacet & de Fabulosis aliquid adnectere, ne & in hisce quicquam nobis desideretur. Præcedat Gryps sue GRYPHUS, cujus nomine major forte Aquila, ut sane in Oriente & Septentrione majora nostris animalia gigni experientia compertum est, venire potest. Ejus *formam* si spectes, fingitur esse quadrupes, antica parte, seu capite; alis, rostro, & pedibus aquilam referens; postica leonem. *Magnitudinem* alii Leonis, alii lupi tribuunt. Mandevillius octies Leone majorem reliquit. Dorsum pennis integitur nigris, anterior pars rubris, alæ candidis. Montes *Riphæos* seu Hyperboreos, haud procul ab ipso Aquilonis exortu incolunt; sed & apud Indos & Bactrianos inveniuntur.

(Philostr. l. 3. de vita Apollonii. Ælian. l. 5. c. 27. Apuleii. lib. 11. Milesiac. Ælian. l. 4. c. 27. Barthol. Anglic. l. 19. c. 94. Philostr. l. 3. de vita Apollonii. Solin. cap. 25. Polyhist.)

Nidos ex auro quod effodere construunt, & ova duo Aquilinis majora duriora, calidiora & ficciora, ponunt. *Volatum* avium par viarum ipsis Philostratus tribuit. Non enim pennatæ, inquit, sunt, sed rubra pellicula alarum costæ tanquam digiti connectuntur. Dicuntur aurum in Scythia Asiatica custodire, ideo inter ipsos & Arimaspos internecinum vigere odium. Tractat de eo Ælianus, & quomodo aurum illud auferant incolæ describit, sed & equis peculiariter infestos esse rumor est. Videtur huc M. Pauli Veneti avis RUC dicta pertinere, aquilæ effigie, sed magnitudine immensa. Visitur certis anni temporibus in insulis ultra Madagascar sitis, tanti roboris ut sola, sine aliquo adminiculo elephantem capiat, & in sublime raptum rursum ad terram labi sinat, quo carnibus ejus vescatur. Plæræque alarum pennæ passus XII. sunt longæ, ea crassitie, quæ longitudinis mensuræ conveniat. Fides sit penes Authorem. Navigationes & præteriti & hujus seculi, omnino de tali ave tacent.

(Ælian. l. 4. c. 27. M. Paul. l. 3. c. 40.)

HARPYIS nomen à rapacitate inditum. Ex Electoo Oceani filia genitas Hesiodus prodit. Ponti & Terræ filiæ aliis dicuntur. Tres fuisse Virgilius dicit, Ocypeten, Aëllo, & Celano. Hyginus Alopen Acheloën & Ocypeten appellavit; Homerus quartam nomine, Thyellam addidisse creditur. De forma sic Virgilius.

(In Theonid. Virgilius lib. 3. Æneid.)

Virginei volucrum vultus, fœdissima ventris
Proluvies, uncæque manus, & pallida semper
Ora fame, &c.

Collocantur in Strophalidibus insulis. Apollonius fugatas conjecisse se in specie, qui in Creta sub Arginunte visebantur, tradit. De ipsarum rapacitate, ingluvie, & fœditate vide Valerium Flaccum, Virgilium, & alios.

(Ovidius lib. 13. Metamorph. Valer. lib. 4. Argonaut. Virg. l. 3. Æneid.)

CAPUT II.

De Stymphalidibus, Sirenibus & Seleucidibus avibus.

STymphalidibus, à Stymphala palude nomen datum est. *Magnitudine* grues æquant. Ibibus cætera sunt simillimæ, rostra tamen, ejusdem nempe duritiei, ut hominum scuta perforare, firmiora habent, & non ut Ibes obliqua. Plinius eas cirrhatas facere videtur. Marinas eas Isidorus facit. Apollonius circa Aretiadem insulam collocat. Timagenes & Pisander in Scythiam avolasse tradit. Pausanias Arabiæ quoque deserta incoluisse ait. *Vescebantur* humana carne. Hercules eas ex Stymphalide palude abegit, seu crepitaculi ærei sonitu, sed quod multas sagittis confecisset.

(Pausan. in Arcad. Plinius lib. 11. cap. 37. Isid. lib. 12. Origin.)

SIRENES qua forma fuerint, non convenit inter Authores. Alii eas superiori parte virginis formam intulisse, inferiore in piscis caudam desiisse: alii infera aviciam speciem habuisse fabulantur. Nonnulli in superioribus speciem passerum, in inferioribus mulierum eis tribuunt. Boccatius pedes gallinaceos assignat. Eustathius vero à Venere, quod virgineam sibi delegissent vitam, in aves transformatas tradit. Bina sunt quibusdam, *Aglaopheme* nempe & *Thelxiepeja*: tres alias *Parthenope*, *Leucosia*, & *Ligia*. Sunt qui quatuor & quinque fuisse fingunt. Sed nec de eorum ortu eadem traduntur. Quidam è sanguine è cornu Acheloi destillante natas volant. Nonnulli ex congressu ejus cum Musarum aliqua, de Venere superius diximus. *Habitavere* primum juxta Pelorum Siciliæ promontorium, postea in Capreis. Plinius Surrentum

(Ælian. lib. 17. de Anim. cap. 23.)

tum Campaniæ oppidum, una cum promontorio Minervæ, earundem ſedem fuiſſe ſcribit. Finguntur tam ſuavem harmoniam voce, tibiis, & lyra edidiſſe, ut & mare & ventos mulcerent. Cantu vero ſuo navigantes occidiſſe paſſim apud diverſos Poëtas legere eſt. Deorum cum Ulyſſe colloquio vide apud Ciceronem carmen. (Cicer. l. 5. de finib.)

Seleucides aves vocantur, quarum adventum Caſſii montis incolæ, locuſtis fruges eorum vaſtantibus, à Jove precibus impetrant nec unde veniant, quove abeant, compertum, nunquam conſpectæ, niſi cum præſidio earum indigetur. Voracitatem eis antiquitas tribuit. Ingeſtas locuſtas nullo negocio per alvum excernebant. (Plin. l. 10. c. 27.)

CAPUT III.

De Phœnice, Cinnamomo & Semenda

Phoenix fabuloſa eſt avis. Herodotus nonniſi pictum ſe vidiſſe teſtatur. (Herodot. Hiſt. l. 2.) Plinius unum in toto orbe, nec viſum magnopere ſcribit. (Plin. H. N. lib.) In ejus deſcriptione variant Authores. Herodotus non tantum ei Aquilæ magnitudinem tribuit, ſed & toto etiam habitu eidem ſimilem facit. Alii Pavone majorem ſcribunt. (Tzetz. l. 5. Hiſt. Chil. 6.) Herodoto pennæ rubore perfunduntur. Plinio vero & Solino circa collum auri fulgore micant. Cætera perpureus dicitur, cœruleam roſeis maculam pennis diſtinguentibus criſtis, faciem, fauces caputque plumeo apice cohoneſtante. Idem Claudianus, Baptiſta Mantuanus & Lactantius produnt.

Locum ipſi quidam Arabiam aſſignant. (*Locus.* Amb. l. 5. Hexam. cap. 23. Plin. H. N. l. 10. cap. 2. Solin. Polyhiſt.) alii Heliopoli civitate Ægypti primo viſum reliquere. Quidam ſub æquinoctiali ad Orientem & Meridiem reperiri ſcribunt. Claudianus, & Lactantius inacceſſa loca habitare cecinerunt.

Nec de *victu* convenit. (Tacit. l. 14. Anim. *Victus.*) Plinius primum atque diligentiſſimum togatorum. Manilium de eo prodidiſſe author eſt, neminem extitiſſe, qui viderit veſcentem, quidam rore victitare dixerant. (Athenæ. lib. 14. Dipnoſ.) Ovidius thuris lacrymis & ſucco amomi vivere ſcribit. *De Nidificatione* ejus & in parentem amore ita Tacitus: (*Partus.* Tacit. l. 14. Annal.) *Confecto annorum numero ubi mors propinquat; ſuis in terris ſtruere nidum, eique vim genitalem adfundere, ex qua fœtum oriri, & primam adulto curam ſepeliendi patris, neque id temere, ſed ſublato myrrhæ pondere, tentatoque perlongum iter ubi par oneri, par meatui ſit, ſubire patrium corpus, inque ſolis aram perferre atque adolere.* Idem Herodotus, ex quo ille deſumſiſſe videtur.

Annorum illorum numerus varie definitur. (*Ætas.*) Maxime vulgatum quingentorum ſpacium, ſunt qui aſſeverent mille quadringentos ſexaginta unum interjici. Plinio ſexcenti ſexaginta placent; Philoſtrato ſexcenti, Herodoto, Solino, Melæ quingenti quadraginta. Alberto trecenti quinquaginta; Chæremoni Ægyptio, ſex ſupra ſeptem mille. *De terris* quoque variatur. Jarchas Indus apud Philoſtratum prope Nilum aſſignat. Alii in Æthiopia, ut Chæremon Ægyptius, & Orus Apollo. Alii in Phœnicia, ut Lactantius.

Nido materia aromata, Cinnamonum, Caſſia, thuriſque ſurculi. (*Partus.*) Ubi illum conſcendit, ſolaribus ſeſe exponit radiis, alarumque continua ventilatione ignem excitare fingitur: ſic ſe cremat. Ex cremato novum oriri pullum convenit inter omnes; quomodo vero id fiat, ambigitur. Plinius ceu vermiculum ex oſſibus & medullis veteris Phœnicis primo pocreari, ex eo pullum naſci ſcribit. Philoſtratus nulla vel oſſium vel medullarum mentione facta, ex cinere vermem, ex verme novam alitem generari nugatur. Oppianus ex cinere pullum exoriri refert. Orus ex effuſo è patris vulnere, quod ſponte ſibi nimia ad terram alliſione infligit, ſanguine procreari affirmat. *Sexum* illi nullum attribuit antiquitas, ſed inter vitæ remedia repoſuit. Nam Plutarchus cerebrum ejus dulce eſſe tradit, neſcio à quo guſtatum; (Plut. l. de ſanit. tuenda.) & Plinius inter prima à Magis ex cinere ejus nidoque medicinas proditas eſſe ſcribit. Heliogabalus in conviviis Phœnicem promittebat, aut M. auri libras pro eo.

Cinnamomus ſeu Cinnamologus, avis hactenus nobis incognita eſt. Herodotus grandem eſſe dixit. (Herodot. in Euterpe.) Vicentius Bellunenſis paſſere aliquanto majorem, coloris partim flavi, partim cœrulei, roſtri longi ad flavum vergentis ſcripſit.

Locus ipſi ab Antiquis in Arabia aſſinatur. Dioniſius Periegetes terram ignorari una cum Herodoto memorat. Albertus in Æthiopia eum locat. (Albertus l. 23. de Animal.)

Nidum ponit ſeu in excelſiſſimis arboribus, earumque ramis, ſeu in montium præruptis, illumque ex cinnamomi ſurculis exſtructum. Aromate hoc cum potiri Arabes volunt, boum, aſinorumque defunctorum membra minutatim conciſa, juxta nidos ponunt, & abſedunt. Fruſtra aves in nidos comportant, quibus ſuſtinendis illi impares decidunt, & ab incolis colliguntur.

De Semenda non eſt quod dicam. Multa quidem ſed parum veriſimilia de illa Indica commentaria produnt. *Caput* ipſius, quod eſſe putabat, quod Aldrovandus in Muſæo Ducis Florentini vidit, erat curvum, & valde craſſum, colore in anteriore parte albicante, in poſteriore purpureo obſcuro, figura ovali. (Aldrov. Ornith. lib. 12. cap. 28.) *Roſtrum* habebat palmum longum, admodum acutum, intus quidem cavum, ſed ſine tribus illis fiſtulis, quibus muſicam harmoniam à Semenda edi, quidam fabulati ſunt.

MAN-

MANTISSA DE AVIBUS

Exoticis ad noſtrates accedentibus.

I. *De Aquilis.*

Nierem. Hiſt. Exot. l. 10. c. 30. & 31.

AD Aquilas pertinent *Itzquauhtli & Tlacoquauhtli* Indorum, nec non Leonis Africani *Ners*. Venuſtum illud aquilæ genus, & inſignito capite regium. Roſtro eſt ad radicem luteo, deinde vero nigro, nigris unguibus; pedibus pallidis, cruribus ventreque è nigro & candido permixtis; collo fulvo, dorſo & cauda nigris ac fuſcis, corona criſtave nigra. Magnitudinem circiter æquat vulgaris arietis, & vel ferocium audaciam animalium, adeo ut homines etiam ipſos, poſtquam cicurata eſt, levi ex cauſa aggrediatur & involet: miteſcit tamen, & aucupio non minus ac reliqui accipitres, quorum genus videtur, idonea eſt, atque inſervire ſolet. Avis digna quæ à Regiis aucupibus alatur ac circumferatur. Vilior eſt tlacoquauhtli, ſeu aquila virgæ: frigidas amat plagas: aſturis magnitudine, fuſca & cinerea, rapax avicularum, murium, lacertarum, colotorum, quibus veſcitur. De *Neſir* ſuo ita Leo Africanus: Avis eſt omnium earum, quæ in Africa reperiuntur, maxima, grue procerior, craſſiorque, prædita roſtro, collo & cruribus: adeo ſublime volat, ut oculorum aciem effugiat, & conſpecto alicujus animalis cadavere, ſupra terram jacente, illico in illud irruat. Raro ſola, ſed gregatim volare ſolet. Longæva eſt, nam pleræque conſpectæ ſunt calvo & deplumi capite, tanquam vulſæ fuiſſent capitis pennæ: inde colligere licet, præ nimio ſenio pennarum defluvium pati: ea de cauſa ſuos nidos veluti recenter natæ repetunt, unde à ſuis pullis educantur. *Coronatæ* in provincia Chiapæ habentur, ut apud de Laet in Novo orbe habemus.

Leo Afri-can. Africæ l. ult.

II. *De Noctuis.*

Nierem. Hiſt. Exot. l. 10. c. 39. & 40.

EXoticum Oti genus *talehicuatli* videtur. Cornuta avis eſt ſive auriculata, parva corpore, reſima, roſtro brevi, nigra lumine, lutea erubeſcens iride, fuſca & cinerea plumis uſque ad crura, atra & incurva unguibus. Cetera natura ſimilis noſtrati Oto. Apud eoſdem Americanos *Tecoletl* genus eſt bubonis auriti, ſpectaculo dignum, nigro & fuſco colore variegatur huic oculi magni & aurei.

III. *De Struthio-Camelo.*

SPecies quædam *Struthiocamelorum* in Inſula Maragnana invenitur. Proceritate ſtaturam humanam ſuperant, & maximæ ſunt velocitatis. Magis ſupra terram feruntur quam volant. Barbari *yandeu* vocant.

De Laet Orbis Novi lib. 16. c. 14.

IV. *De Pſittacis.*

PLacet hic quædam de Pſittacis ex *Hernando*, *Ximene*, *Cluſio & Nierembergio* adjicere. Ille primus ita ſcribit, de *Toznene*: Pſittacei id genus, viridi & luteo colore micat, oculi rubeo, roſtrum vero candenti & nigro, fuſco pede, ſed in candidum inclinante. Propenſius eſt, aptiuſque ad ſermones humanos exprimendos cæteris, ac frequentius apud Hiſpanos. Alterum genus *Cocho* vocant viridi colore, rubro & candenti capite, ac minoris molis; quod loquax eſt, nec admodum diſſimile præcedenti, etſi ſono diſtet. Hos Pſittacos vocant Hiſpani catherinas. Tertium *Quilitoton*, tinctum virore, talandriæ vocatæ, aut galeritæ non criſtatæ magnitudine. Frontem candida macula inſignitum, roſtro candido & nigris pedibus. Humanas voces imitatur, & gregatim cum congeneribus volat, cum reliqui compares tantum reperiantur. Omnes vero in excelſis arboribus nidificant. Primum de quo diximus genus, certas ſtataſque arbores, quas nunquam deſerat, eligit: quæ cum in hæredes tranſeant, dominis illarum haud ſunt parum utiles. Sunt & quas Haitini *Quacamayas* vocant, Mexicenſes vero *Alo*. Totæ rubeæ, præter humeros & caudam, quæ cyanea ſunt, & gallinæ cortalis noſtræ circiter magnitudine, roſtro magno candenti & reſimo, pedibus nigris, ac carne ſimiliter nigra, ex quibus nonnullæ offenduntur, quæ ſermonem humanum doctæ æmulentur; ruſtice tamen & incondite: filioſque ſuos more aliarum avium domeſticarum educent in domibus ubi aluntur. Offendas & *alios* virore diluto tinctos, nigrante roſtro pedibuſque, humeris & cauda virore tinctis exa-

exaturato, nec præfatis minores. Vivunt hi juxta montium cacumina, excelſaſque pinus. Acclamant vehementer, volantque bini. Sunt & montani incondita forma, qui non cicurantur aut aluntur domi. Nullius eorum caro eſt edulis, nam & atra eſt, & guſtus injucundi. Omnibus eſt commune, utramque maxillam movere, quod nulli aliorum contingit animalium. Sunt & alia genera, de quibus alii Auctores latius.

Ximenes ſic habet de Hiſpaniola loquens. Innumeri ſunt Pſittaci virides cum purpureis maculis, quorum *tria* in hac inſula *genera*, *majores*, *mediocres*, *minimi*. *Majores* ab Indis vocantur Higuaræ. Hi in eo diſtant ab aliis reliquarum inſularum, quod maculam albam ſupra roſtrum geſtent, non viridem aut miniatam. Valde locutuleiæ ſunt hæ higuaræ, ſi humanos doceantur ſermones. *Minores* vocantur *xaxavis*, & viridiores ſunt, à paucisque interſtinguuntur miniatis plumis. Hi inquieti & turbulenti, mordaciores, iracundiores, & garruli, licet rudes humanis loqui vocibus, quas nunquam diſcunt. Decem ex his invadunt & fugant centum higuararum. Nulla inter hos pax. Diverſis gregibus pervolant quacunque pervadant, garriunt. Higuaræ integriorem & corpulentiorem edunt ſonum, xaxavis acutiorem & tenuiorem: & licet ignari humanis vocibus loqui, placent tamen in caulis aſſiduo garritu & inquietudine. *Tertia ſpecies minimorum* eſt, nec excedunt paſſeres mole, virideſque ſunt. Hi ſilent, & pacatiores ſunt: viror dumtaxat in illis placet.

Clusii Hiſtoria hæc eſt. Inter Neotericos autem; nemo mea opinione exactius & diligentius de hoc avium genere commentatus eſt quam Ulyſſes Aldrovandus Bononienſis, qui totum librum 40. Tomi primi Ornithologiæ ſuæ ei dicavit: Ille enim Philoſophica methodo tradidit quicquid ad Pſittacorum hiſtoriam pertinere poteſt, & quatuordecim diverſas eorum ſpecies deſcribit, tredecim vero icones exhibet, quarum duo priores maximæ ſunt, & corvum magnitudine ſuperant; tertia & quarta columbæ ſunt magnitudine; quinta, ſexta, ſeptima, octava, nona, & decima mediocris ſunt magnitudinis, caudamque brevem habent, ſaltem non adeo longam, ut tres ſubſequentes, quæ longiore cauda ſunt præditæ: decimaquarta brevem etiam habet caudam. Priorem illam elegantem, quæ Pectoris & ventris pennas flavas habet, tum & eas quæ alas dorſumque tegunt, tum etiam eas quæ in cauda cœruleas, non ſemel videre memini, & iconem habeo vivis coloribus expreſſam, atque illam ipſam eſſe arbitror, quam Joannes Lerius cap. XI. Hiſtoriæ ſuæ Americanæ, Canide à Braſilianis appellari ſcribit. Alteram ſpeciem etiam videre memini in arce Cæſaris Ebersdorfiana ad Danubium ſita infra Viennam, tum etiam Lugduni Batavorum apud Sionem Lucium Daniſtam binas aves ejus generis, quas poſtea Magno Duci Moſcovitarum dono mittebat. Reliquæ vero ſpecies, (præter tertiam quæ illi alba, criſtata eſt, & decimam quartam, quæ erythrochloros, etiamque criſtata) mihi etiam conſpectæ, dum plerumque aliæ ab ipſo non deſcriptæ, tam breviore cauda præditæ, & majuſcula corporis mole, quam minoris generis, quæ longiores caudæ pennas habent, & collum velut torque rubro atque atro ornatum. Humana verba exacte exprimere ſolitæ: quibus ſimilem unam habuit nobiliſſimus vir Philippus Marnixius Sanct-Aldegondius, quam ſæpe cacchinum humano more extollere audivi, cum ab adſtantibus Gallico ſermone compellaretur hoc modo. Riez perroquet, riez; id eſt: Ride pſittace, ride. Sed quod magis mirum, Gallico ſermone etiam ſubjiciebat illico, tanquam ratione prædita, haud dubie tamen ita edocta. O le grand ſot qui me faict rire, hoc eſt, O magnum fatuum, qui me ad ridendum provocat. Illaque verba iterum ac tertio repetere ſolebat. Sed inter reliquas unam, pſittacis primæ ſpeciei magnitudine æqualem, apud Illuſtriſſimam Dominam Mariam de Brimen, Ducem Croyam & Areſchotenſem feliciſſimæ memoriæ, priuſquam ex Hollandia excederet, cui ſane parem in coloris pennarum varietate & elegantia videre non memini. Etenim licet omnes fere pennæ corpus tegentes rubro colore eſſent infectæ, caudæ tamen pennæ, quæ valde prolixæ, partim rubræ erant, partim cœruleæ; at quæ in dorſo & alis verſicolores ex flavo, rubro & viridi, quibus cœruleus color etiam permixtus. Caput circum oculos albi coloris erat, ſinuoſiſque lineis nigris, quemadmodum caudæ caput, diſtinctum erat. Pſittacum, qui ſimilis eſſet, apud nullum Auctorem diſcriptum memini. Ea porro avis Annam Illuſtriſſimæ Ducis neptem, nunc Comitem Mergenſem & Dominam de Grosbetec, adeo diligebat, ut quocunque per conclave ſpatiaretur, illam ſubſequeretur, nec quemquam veſtem ejus attingere conſpiceret, quin morſu illum appeteret, ita zelotypia quadam laborare videbatur. Ceterum pſittacus ille majoris generis, quem Lerius capite ſupra memorato à Braſilianis *Arat* vocari ſcribit, valde elegans etiam eſſe debet: nam alarum remiges pennas, & caudæ, quæ ſeſquipedalis longitudinis, media ex parte coccinei coloris eſſe refert, altera prorſus elegantis cyanei tubo ſeu nervo, qui medias pennas per longitudinem ſecat, diverſos illos colores diſtinguente, reliquas vero

vero totius corporis pennas prorsus cœruleo colore tinctas esse. Addit utrumque genus illud majorum psittacorum. Arat videlicet & Canide, magna esse in æstimatione apud Brasilianos, quia illorum pennas ter quaterve in anno vellunt, ad vestem, pileos, clypeos & aulæa conficiendum, tametsi domesticum non sit, quia tamen in vastis arboribus medios vicos occupantibus frequentius versari solet quam in silvis. Præter binos illos ingentes, idem Lerius tria aut quatuor Psittacorum genera apud Brasilianos inveniri ait: *Primum* videlicet etiam majusculorum, & crassiore corporis mole præditorum cui *Aicurous* nomen indunt Brasiliani Tououpinamboutii, caput ornatum habens versicoloribus, flavo, rubro, & violaceo extremis alis sua verubentibus, & caudæ pennis oblongis & flavis, reliquo corpore prorsus viridi: hoc genus rarissime ad exteros transferri, nullum tamen facilius & perfectius edoceri ad humana verba pronuntianda, quam istud. Addit etiam, Brasilianam quandam mulierem in pago, binis milliaribus ab Insula in qua ipse cum aliis Gallis habitabat, distante, similem psittacum in deliciis habuisse, qui eo intellectu & ratione præditus videbatur, ut comprehendere & discernere posset, quidquid ipsa diceret quæ illum educaverat. Nam cum, inquit, animi recreandi gratia, in illum pagum profecti, ante illius mulieris ædes interdum, transiremus, compellare nos ipsa solebat his verbis: Vultis mihi pectinem dare vel speculum, & illico efficiam ut meus psittacus coram vobis cantet & saltet? Si ejus petitioni annuebamus, simul ac quedam verba avi pronunciaverat, psittacus non modo in pertica, cui insidebat, saltare incipiebat, sed etiam garrire, sibilos edere, & Brasiliorum ad pugnam sese parantium vociferationes imitari. Breviter, quando in ejus heræ mentem veniebat ut diceret, Cane, canebat; Salta, saltabat; sin vero ægre ferens, se quod petierat non impetrasse, paullo acerbius avi diceret, Auge, hoc est. Sile, immobilis silebat, nec ulla ratione eum ad linguam aut pedes movendum excitare poteramus. *Secundum genus Marganas* à Brasilianis appellatur, quale est eorum psittacorum, qui in Europam inferri solent, nec magni apud illos pretii, propter abundantiam non vero minus istic frequentes sunt, quam apud nos columbæ. *Psittaci tertii generis*, ab ipsis *Touis*, appellati, majores non sunt sturno, & universum corpus tectum habent pennis impense virentibus, caudæ vero pennæ, quæ valdæ longæ, flavum colorem admixtum habent. Illud etiam addebat se observasse, psittacos illius regionis nidos ex arborum ramis propendentes non construere, ut topographicis suis tabellis quidam persuadere conantur: at in arborum cavis, eosque orbiculari forma, satisque duros ac firmos. Ceterum cum sub extremum annum Christi millesimum quingentesimum sexagesimum quartum esse Olyssipone apud Sebaldum Linsium Germanum Ulmensem, memini filium ipsius Eodericum ex Fernambuco Brasilianorum, ubi commorabatur, eo appellere & navem mercibus onustam advehere, in qua etiam aliquod mancipia, & nonnulli psittaci quartæ speciei ab Aldrovando descriptæ, atque alii etiam minores, sturni magnitudinem non excedentes, prorsus viridis coloris pennis tecti, sed omnes brevi cauda præditi, & albo rostro: idque genus valde frugibus noxium referabat. Eos in itinere maizi granis alueret, cujus multas spicas eum adhuc habere observabam. In *secunda navigationem*, quam Batavi in Indiam instituerunt Orientalem, in Java vicinisque quibusdam Insulis psittacos observabant longe illis elegantiores, quos è Brasilia advehere solent, eosque à Lusitanis, qui in Java & Moluccis versabantur, noyras appellari intelligebant: & illos quidem corporis mola non valde magnos, sed adeo elegantis coloris, ut venustiores depingi non posse existimarent. Pectus enim & ventrem pennæ rubri coloris floridi splendentisque tegebant, dorsum aurei coloris pennæ, alas vero viridis & cærulei commixtorum colorum pennæ ornabant, sub alis suave rubens color splendebat. Valde autem ingens erat istic illarum avium pretium, ut non minoris æstimarentur, quam octo aut decem thaleris Germanicis. Linscotius scribit, Lusitanos sæpius periculum fecisse, an Olyssiponem transferre vivum aliquem possent, sed nunquam voti compotes factos fuisse, quod nimis tenelli & delicatuli sint: Batavi tamen eam Industriam adhibuerunt, ut unum vivum Amsteldamum usque retulerint, qui tametsi non esset è selectissimis, centum tamen & septuaginta florenis ejus Provinciæ, hoc est, paulo pluris quam septuaginta thaleris venundari potuit, quemadmodum in diario illius navigationis adnotatum comperio. Is in itinere pleraque verba Hollandica, quæ à nautis audiverat, pronunciare didicerat, adeoque cicurem ipsum ejus herus reddiderat, ut rostrum in os & aures ejus inferret sine noxa, pilosque barbæ ipsius componeret; at si quis alius manum admovere vellet, illico morsu illam appetebat, haud secus quam canis quispiam. Anno porro Christi quinto supra millesimum & sexcentesimum mittebat mihi Jacobus Plateau psittaci cujusdam iconem vivis coloribus expressam, cui cum similem hactenus non viderim, neque apud quempiam adscri-

ptum meminerim, in hoc Auctario ad Exoticorum historiam typis jam expressam adjunctam volui. Eum autem se plus quam biennio aluisse scribebat, columbæque esse magnitudine: caput illud habere pæne instar accipitris, ejusdemodi nempe coloris pennis tectum, ardentes oculos. Collum & pectus versicolores pennæ obsidebant: quas, cum irascebatur, aut molestiam aliquis ipsi crearet, admoto ad caveam, qua conclusus erat, aliquo animali, surrigebat, ut cristatus quodammodo videretur. Erant autem illæ rubescentis coloris, & extima parte cœrulei elegantissimi. Ventris pennæ similis fere erant coloris, fusco tamen insuper suffusæ colore. Dorsi pennæ virides & alarum remiges pennæ sub cœruleæ: cauda frequentibus pennis viridibus, sed non longis constabat. Prætermittere nequivi, quin psittaci pusillum, genus ex Ethiopia locisque Manicongo vicinis, proximis his annis à Batavis naucleris alatum, simul & maris iconem, (fœmina vero multo est elegantior, utriusque enim sexus allatus) Lectoris oculis proponerem. Corpusculi moles fringillæ magnitudinem æquabat, hoc est, duarum unciarum cum semisse longitudinem habebat ab infimo collo ad uropygium usque. Omnes pennulæ corpusculum tegentes viridis erant coloris, sed in quibus manifestum apparebat discrimen: nam quæ in dorso saturatiores erant, quæ in ventre dilutiores. Remiges alarum pennæ trium unciarum longitudinem habebant: & tametsi prona parte, eo videlicet latere quo brevioribus villis erant præditæ, quoque sese invicem tegebant, viridi saturo colore essent tinctæ altero tamen, quod longiores villos habebat, & tota supina parte fusci erant. Caude pennæ elegantissimæ erant & pæne binas uncias longæ, paulo minus semiuncia latæ, colore ea parte, qua uropygio infixæ, viridi cum flavo permixto tinctæ, deinde rubro eleganti, demum nigro, postremo viridi: & tres isti postremi colores ab invicem distincti, veluti in quorumdam psittacorum viridium, majore corporis mole præditorum, caudæ pennis videre est: istæ autem vix conspiciebantur, nisi cum caudam explicaret, quia ab aliis ejusdem longitudinis tegebantur, quæ prorsus virides. Collum breve & crassiusculum: plumulæ caput tegentes breves admodum & virides præter eas quæ verticem supra rostrum, quæque totum guttur tegebant; nam illæ rubrum, elegantem & floridum colorem habebant. De mare loquor, quia fœminæ pennulæ dilutius rubebant, neque tam amplum spatium occupabant, quam in mare. Oculi erant nigerrimi: rostrum crassum & firmum, superna pars adunca & mucronata, ut in reliquis psittacorum generibus ejus color subrubens, crura brevia semunciæ longitudinem vix æquabant, cineraceique coloris squamis erant tecta, ut aliorum vulgarium psittacorum pedes, iique in quatuor digitos divisi, quorum bini anteriores & imparis longitudinis, bini posteriores & illi etiam impares, brevioribus quidem articulis duobus præditi, hi interni; longioribus autem tribus, & hi externi. Ungues albi & satis longi. Valde exilem habere vocem, & dumtaxat pipire observabam. Gaudet Consortio. Cum edebat, altero pede cibum non tenebat ut alii psittaci, sed rostro carptim cibum arripiebat. Cibus autem magna ex parte phalaridis semen: illo enim libentius vesci observabam, quam ullo alio seminis genere. Mihi autem quidam conspecti sunt adeo edocti, ut panem aqua tinctum carptim morsicando ederent. Potus est aqua. Illud præterea in hac avicula animadvertebam, quod fœmellæ senescentes vix edere volebant, nisi cibum jam à mare carptum, & aliquamdiu in prolobo retentum, & quasi coctum suo rostro reciperent, ut columbarum pulli à matre ali solent.

Apud Nierembergium de Guacamayan hæc leges. *Guacamayan* genus psittaci est pulcherrimi, qui cum pueris ludit. Incompositæ formæ est, solo vestitu in pretio habetur, neque prætermittenda industria & mirificus instinctus hujus alitis. In Potosi quidam psittacus, quem lorum vocant, admirandi ingenii. Vocabat Indos occursantes patriæ suæ nomine Colla, leuca, Huayru, Quechua, &c. quasi qui ipsorum mores & vestimenti ritus dignosceret. Dissimulatam Indam nobiliori natu & pæne Regio dignovit. Cum vidisset illam, dixit: Huayru, Huayru, Huayru. Ignobilior ista natio est, quam illa cujus generis se simularet fæmina. Finxerat se Pallam è Regia stirpe. Matrona partim pudens, partim irata, sputo & maledicto avem affecit. Hispali etiam alius psittacus agnovit Medicum indignum nomine & arte; quem, quotiescunque occurrebat, convitiis variis proscindebat è fenestra, donec lite impetravit Medicus ne suspenderetur ibi. Alius Psittacus tabernarii vinarii solitus audire illum domi querentem vinum non vendi, quod acetum esset. Didicit hæc verba, atque ad januam suspensus garriebat repetito præconio, Acetum est. Acetum est, quod facile fuit ementibus credere: donec herus madefaciens (aquam enim odio habent hæ aves) & castigans psittacum dictavit, Optimum merum, Optimum merum, quod psittacus sic animadversus didicit, & postea ad januam identidem publicabat, optimum merum esse. Multi psittacorum simplicissimi, ut ad crocitantem psittacum ex arbore, in

Nieremb. Hist. Exot. c. 63. & 46.

cujus

cujus ramis aucepslatet, multitudo ingens convolitet, capique facile patiantur: nil enim viso aucupe terrentur, sed ut laqueo trahantur ad collum conjecto expectant, nec aufugiunt uno captato, & in mantica, qua præcinctus est Venator ipsis cernentibus reposito. Psittaci faciem universim exprimit, quem quoque cantu ad amussim æmulatur *Noyra*, quæ ex Moluccanis Insulis in Indiam importatur, pennis tamen rubris crebrioribus vestita est. Illarum una viginti aut triginta pardavis in India vænit, quæ postquam cum psittacis & aspectus amœnitatem, & garritus jucunditatem communem habeant, hoc sibi peculiare quoque vendicant, quod educatorum suorum, aut alias quoque adstantium capita & barbas, ut & aures dentesque linguis suis blande defricent aut allingant, quas partes studiose quasi ad vivum emungunt, & emundant, adeo ut illarum altoribus ex his gesticulamentis oblectationis emergat haud parum. Taceo, quod acutius attendenti coloris jucunda varietate psittacos haud leviter exsuperare videantur.

V. De Picis.

Nierem. Hist. Exot. lib. 10. cap. 48. 49. PRæter enumeratas Picorum species dantur adhuc apud Americanos duo Pice nempe *Salutiferi* & *Imbrifæti*. Ille *Heuhquecholtototl*, seu avis capiti similis dicitur. Nobilis est à capitis dolore levando. Merula major est, rostro longo nigroque, sed inferna parte longe breviori, vertice ac pæne toto collo desuper rubeo, infernis partibus omnino cinereis; alis vero ac dorso nigris, sed albis transversisque lineis variatis. Degit Pavatlanicis agris provinciæ Totonacapæ. Pici species est arbores perforans, cujus capitis plumæ rubescentes applicatæ & conglutinatæ, capitis feruntur curare dolorem; sive in eam sententiam venerint, quod vertici avis adhæreant, sive id ita se habere experimento aliquo deprehenderint. Hic *Quatotoni* audit, Upupæ magnitudine & fusco colore variatur. Rostrum, quo excavat arbores perforatque, tres digitos longum est, firmum & candens, & inferne brevius. Caput est parvum, ac rubris contectum plumis, crista quoque rubra insignitum, ac tres uncias longa, sed superna parte nigra. Alterutro colli latere fascia candida descendit ad usque circiter pectus. Crura pedesque livida sunt. Vivit non longe à mari Australi. *Nidificat* in arboribus excelsis: *vescitur* cicadis, tlaolli, & vermiculis: imbrium tempore educat, hoc est à mense Majo usque ad Septembrem: edulis tamen non est, nec alium (quod acceperim) præstat usum. Pici Martii datur in Nova Hispania species maxima. Cujus pulvis salutaris est hydropicis.

In Nova Galacia *Picæ* sunt exiles, nec passeribus multo majores, sed tanto numero, ut integram segetem, ubi semel aristis incubuerint, prosternant atque conculcent, neque clamore aut aliis terriculamentis deterreantur. Est & *Pica Xochitenacatl* dicta columbæ magnitudine, rostro præ corporis mole maximo, superiori parte luteo, inferiori vero subnigro, & in purpureum colorem vergente, oculis nigris, sed iride rubescente ex luteo, ac reliquo corpore cœruleo cinereoque. Vivit circa litora Oceani Australis; piscibus, quos rapit, vesci solet. *Iconem* vide apud Nierembergium Historiæ Exoticæ pag. 209. De Laet. Ind. Occid. l. 6. cap. 1.

VI. De Sturno.

AD Sturnos videtur pertinere quæ *Pterophœnicus Indiarum*, & *Acolchi* dicitur, de qua sic Nieremberg. Alarum insigne commendat acolchichi, seu avem humerorum rubeorum, impetravitque ab Hispanis honorificum nomen, qui aves commendadoras illas vocant, quod æmulentur Equitum militarium insignia. Simili rubore ad latus fulgentia. Sturnorum, quos Hispani tordos vocamus, videatur species. Magnitudine, colore, & forma pares sunt, & cum eis ubicumque versantur, quanquam humeri primo fulvi appareant in rubrum vergentes, & cum ætate processere, in fulvum omnino mutentur colorem. In caveas conjecti, voces reddunt humanas, & lepide garriunt. Quavis re oblata vescuntur, sed pane maxime atque Indico frumento. Calidis frigidisque eas aves reperies regionibus, ab Hispanis colonis rubeorum humerorum commendadozas, ut dixi, vocatos, sed numerosis agminibus sunt oppidanis admodum molesti, eosque audacter incursant, præcipue regionibus fervidis & maritimis. Malum insuavemque præstant succum, & in arboribus non procul ab oppidis hominumque commercio nidificant, & sata, in quibus forte consedere, devastant atque depopulantur. Cantant luduntque, seu caveis includantur, seu libere per domos permittantur incedere. Nierem. Histor. Exot. l. 10. c. 59.

VII. De Coturnicibus.

DE Coturnibus idem Nierembergius: Corturnices vocabat Nova Hispania *Colin*, quarum genera ex Francisco Hernando dabo. Nostratibus sunt similes, etsi ad perdicum species sint citra dubium referendæ. Multa *genera* apud Novos Hispanos reperiuntur nonnulla fusca & cristata, quæ *quauhtzonecolim*

 nun-

nuncupant, mediocris magnitudinis; alia fusca quoque, sed cristarum expertia, & paulo minora, alia omnium maxima fulvaque, sed capite albo & nigro, colore variato, extremis vero alis dorsoque candentibus, pedes vero ac rostrum nigra sunt. Hispanis, ut dixi, coturnicibus assimilantur. Omnia & bono & grato constant alimento, si tamen jugules duobus tribusve diebus, antequam assa apponantur mensis. Exhibetur earum caro etjam male habentibus: nec est apud Indos ulla alia post cohortales, quæ illi possit anteferri, aut alimenti salubritate aut gustu. Canunt nostratium instar, etsi aliæ aliis suavius. Caveis includuntur: vescuntur Indico nostrove frumento, & sunt quamplurimis hujus plagæ locis familiares. Alibi idem Auctor de *Coyolcozque* seu colli sonali inquit: species est colin, seu coturnicis Mexicanæ, inter quam plures alias, de quibus loquemur seorsim. Ergo coturnicibus vocatis à nostris similis hæc est, magnitudine, cantu, nutrimento, volatu & moribus. Sed diverso colore, qui superne est ex fulvo candidoque commixtus, inferne vero tantum fulvus, etsi verticem & collum nigrantes albæque plumæ occupent; & tænias ab utroque latere adeoque à collo ad utrumque collum efforment atque constituant. Oculi sunt atri, & fulva crura. Indigena avis est, campestribusque locis, velut & nostras, frequens, ac simili etiam alimento, quod ad illud perdicis Hispanicæ (est enim ejus species) proxime accedat. *Colcuicuiltic*, seu coturnicis simulacrum, coturnicis quoque nostræ species est, albis, nigris coccineisque variata plumis, & protractis desuper potius lineis quam circumscriptis maculis, subter vero potius maculis frequentibus, quam lineis, pedes cruraque cyanea sunt; sed cantu, magnitudine, moribus, cæterisque cunctis præcedenti omnino similis. Sturno est *Acolin* magnitudine par, cruribus pedibusque viridi pallescentibus, & in quatuor divisis prolixiores digitos. Rostrum est luteum, & longiusculum pro corporis proportione, tenueque & mucronatum, oculi nigri, iris fulva, caputque parvum. Inferna corporis candida sunt, lateribus fusco maculatis colore, superiora vero & cauda, quæ breviuscula est, fulva sunt, sed maculis nigricantibus distincta, & candidis lineis quasvis pennas circumambientibus, ejusdemque coloris punctis nonnunquam conspersis. Lacus incolit, piscosumque est, nec tamen admodum ingratum præstat alimentum. Vermiculis, muscis, & aliis parvis animalibus quæ volitant circa paludem, victitare solet. Indigena est Mexicani lacus. Caput mira colorum varietate micat; Quod medium atra linea secat, ac velut cinereæ aliæ latera, maculæ vero parvæ & candentes canthos externos: collum pectusque cinerea sunt, cætera è fulvo in viride potius inclinant.

VIII. De Perdicibus.

SUnt in Peruvia Perdices quas à sono *Yutu* vocant. Duorum generum. Aliæ majores, quæ mole accedunt ad Gallinas, & tantum in solitudinibus reperiuntur. Aliæ minores quam Hispanienses, sed carne longe optima. Utræque sunt colore pardo, rostris & pedibus albis. Ibidem sunt aviculæ plumis rubicundis, quos Hispani ob similitudinem nominant *Luscinias*, quanquam cantus harum sit adeo ingratus, ut mali augurii olim dixerunt barbari. De Laet. Ind. Occid. l. 10. cap. 5.

IX. De Turdis.

GEnus Turdorum Chrappam incolit, quos vocant *Passeres fabros*. Nigri sunt, solam in pectore & capite rubri. Fructu quercino dumtaxat vescuntur. Rostro perforant corticem pinnum, glandem singulis foraminibus aptissime accommodant, ut manu extrahi nequeat, sic omnem pinum ornatissime cingunt glandibus incisis, Mox pedibus hærentes cortici, tendunt rostro glandem, & vorant. Alia sententia Gomaræ est de Passeribus, quos vocant Hispani *carpinteros*. In Dariene scribit nasci palmas, quarum truncus per extrema attenuatur: in medio nidificare quosdam passeres excavato rostris nidos. Hos passeres vocat ipse *Pitos*, & putat esse quos Plinius Picos dixit, Hispani Fabros. Addit ex Aliquorum sententia, vim recludendi nidos ferro impeditos non esse alicujus herbæ, sed ipsius pici, cujus tactu infringi metallum. Nierem. Hist. Exot. l. 10. c. 57.

X. De Anatibus.

GEnus est Anatis quam *Acitli* seu *aquatilem leporem* consueverunt vocare Mexicenses. Hæc cum descripta delineataque à quibusdam recentiorum eadem prorsus esset, nisi caput longe majori insigniretur crista, atraque, venter colore argenteo splenderet, & collum inferne niveo, superne vero è nigro vergente in fuscum. Lacubus innatat, ac juxta eos perpetuo versatur: nam neque volandi potis est, neque per terram commode incedendi; femoribus ita reliquo corpori connexis atque coalitis, ut natatui non incuissui queant inservire. Piscibus quos involat *vescitur*, indeque victitat. Prolem in juncetis atque arundinetis educat; nec anatum nostratium vulgarem vincit magni- Nierem. Hist. Exot. l. 10. c. 35.

magnitudinem. *Maſculus* aliquanto longior eſt, corpore, collo ac criſta ampliori. Roſtrum fœminæ brevius eſt, nigrum & utrimque juxta oculos plumis fulvis tectum, cum mas candentibus tegatur. Hæc eſt avis illa, quam Indi fabulantur ventos evocare, ubi ſe peti ab aucupibus ſentit, quibus flantibus turbatiſque undis evertantur monoxyla, illamque inſequentes ſubmergantur, ſi quinque prius ſagittis excuſſis arcu non contingat attingatque truſidari. In ejus diſſectæ corde reperiri gemmam arbitrantur ad multa utiliſſimam, & maximo habitam in pretio, nec alii quam Deo conſecrandam. Verum hæ nugæ ſunt, & mendacia ab horum hominum profecta credulitate. Inſuavi parumque ſalubri, velut & aliæ aves paluſtres, nutrimento conſtat, atque ideo à nullo ſagacioris palati in cibos admittenda.

Eſt & apud Indos *genus quoddam anatis feræ* (hirundinem Hiſpani Indigenæ appellant) *tempatlahoac* domeſticæ magnitudine, quare idem uſurpavit apud Indos nomen; roſtro lato eſt & longo, undequaque nigrante. Lingua alba, cruribus palmiſque ex pallido rubeſcentibus, collo & capite viridibus purpureis, & nigro ſplendentibus colore, adeoque pavonino aut heliotropiæ gemmæ; oculi nigri ſunt, & pallens iris, pectus candens, reliquum vero corpus inferre fulvum, & binis maculis juxta caudam utrinque candentibus inſignitum, ſuperne vero ſemicirculus quibusdam in ambitu ex albo, tendentibus in fuſcum; intra vero è nigro in viridem ſplendentem. Alæ initio cyaneæ ſunt, mox candidæ, & tandem virenti micantes ſplendore: earumdem tamen extrema altero latere fulva ſunt, altero vero fulgida atque viridia: cauda deſuper ſubtuſque per ambitum candeſcit, ceterum inferne nigra, pavonacea vero ſuperne. Advena eſt lacui Mexicano, & quale aliæ lacuſtres aves ſolent præſtare alimentum. In Aſia quoddam eſt genus anatum, quod non immerito quis inter cornicines retulerit, ita voce cornuum ſonitum imitantur, quæ inflare ſolent per diſpoſitos equos iter facientium duces. Eſt ea avis, quamvis inermis, audax & ſtrenua: quam etiam malos Dœmones terrere, Turcis perſuaſum eſt: certe libertatis adeo retinens, ut etjam per totum triennium in corte nutrita, facultatem nacta, libertatem ſaginæ anteponat, ſedeſque naturales & ſuetos alveos volatu repetat.

XI. De Mergis.

Nieremberg. hiſt. Exot. lib. 10. c. 27.

AD Mergorum hiſtoriam pertinent Mergus Americanus, & Mergus maximus Farrenſis ſeu Arcticus. Ille exiguis eſt alis, ideo monſtroſa. Hic ita à Cluſio deſcribitur: Avis marina eſt, & palmipes, anſere domeſtico major, aut certe magnitudine illi æqualis: nam à collo qua parte pectori conjungitur, uſque ad uropygium, binos pedes longa erat: corporis ambitus binorum pedum longitudinem ſuperabat. Alæ quatuordecim uncias longæ; cauda brevis, vix trium unciarum, collum fere octo uncias longum, ejus ambitus paulo major, caput breve, tres uncias latum, roſtrum nigrum, mucronatum, quatuor unciarum magnitudinem ſuperabat. Lingua pæne tres uncias longa, nigra, mucronata, cartilanigea, quodammodo carinata, ſuperiore parte qua roſtri parti connexa erat, parvis dentibus introrſum recurvis utrinque prædita, media autem parte aſpera: palatum ſimiliter quatuor exiguorum & brevium dentium introrſum ſpectantium ordinibus conſtabat, quibus eſcam retineret & conficeret: nam roſtrum dentatum non erat. Totum corpus denſis pennis tectum habebat, quæ in pectore, toto ventre, & alarum ſupina parte breves & candidæ, in dorſo autem alarumque prona parte longiores & nigræ, ſingulæ tamen circa extremum, geminis maculis albis inſignitæ, quæ in dorſi quidem lateribus longiores, majoribus, quæ vero circa collum in medio dorſo aliiſque ſupra caudam, minoribus, ſic ut aliæ aliis incumbentes, invicemque tegentes ad maculas illas uſque, eam fere varietatem repræſentarent, quæ in meleagride ſive Numidica gallina conſpicitur. Collum velut torque cinctum erat, è nigris pennis conſtante: caput etiam ſimilibus pennis tectum: quæ tamen oculos & roſtrum ambiebant, parvis maculis albis erant diſtinctæ; ſub gutture etiam aliquas parvas pennas albas nigris permixtas habebat: prona ſimiliter colli pars ſupra torquem illum nigrarum pennarum, ad unciæ longitudinem parvis pennis nigris, latera tamen alba habentibus, erat ornata, quemadmodum & ea pars quæ infra torquem in pectoris ateribus, infra podicem, nigrarum pennarum tranſverſam lineam habebat, quas albæ ſubſequebantur, deinde ſub cauda aliæ nigræ albis maculis notatæ. Crura habebat in extremo corpore ſita, paullo longiora tribus unciis, plana, nigra; pedes quatuor uncias longos, pluſquam tres latos, nigros, tribus digitis preditos (quorum interiores tribus articulis conſtabant, brevioreſque erant, medii quatuor, exteriores quinque) nigra membrana ſimul connexos ad ungues uſque, qui plani. Singuli etiam pedes, in poſteriore parte paullo ſupra inflexionem, parvum articulum inſtar calcaris habebant. Circa Farrenſem Inſulam, quæ inter Norvegiam & Iſlandiam

diam sita, captam hanc avem scribebat Hojerus, fœtum in undis educare, nec nisi procelloso mari ac circa Autumnum, hiemisve initium conspici, terram vero nunquam attingere, nec volantem unquam esse conspectam, adeoque nec alarum usum habere ad volandum, nec pedum ad incedendum: quo fit ut nonnisi capite extet (eo referente) quando se conspiciendam præbet. Huic non valde dissimilis videtur mergus ille marinus, cujus meminit Gesnerus in Paralipomenis ad Historiam de Avibus pag. 767. nisi illi in dorso cinereas plumas nigris maculis conspersas tribueret. Huic similis est aqueus lepus, cujus jam meminimus. Iconem vide apud Clusium.

XII. De Hirundine.

CLaudat agmen *Avis cucullata aquatica. Hirundo Exotica aquatica* & *Gallinago silvestris aquatica.* Quas in suo Gazophylacio rerum Naturalium descripsit, & ære exprimi curavit Nobilissimus D. Doctor *Beslerus*, Amicus noster plurimum honorandus. De *illa* ita scribit: Animal hocce capite monstrosum, in aquis natare ex decubitu naturali conjicere licet. Comam quam in fronte cernis, ferruginei est coloris. Ex parte maxillarum plumæ flavescentes repullulant, quæ in extremitate nigriores factæ, circulum egregie repræsentant. Collum cum ventre albicat, dorsum cum aliis cineritii est coloris, extremitas tandem in albas desinit plumas. Pedes cum adnatis membranulis, semicirculis distinctis albicant, ubi in quolibet pede unicum tantum unguem animadvertere licet. *De Hirundine Exotica aquatica* hæc habet: Quis non in volucre palustri summam colorum varietatem miretur. A capite enim inchoando, superior pars, candet, inferior rubro intermixto cœruleo colore splendescit. Venter inferior floccorum nivis instar albicat. In dorsi principio pennæ duæ nigricantes, albis punctis distinctæ exsurgunt. Alias dorsum universum, una cum cauda ferruginei coloris; alæ quidem nigricant, punctis tamen niveis ornamenti instar distinguuntur. Pedes exporrecti subfusci coloris, rostrum nigricans, ad subulæ formam effigiatum, quo pisces quasi hamo excipere solet.

Besler. in Gazophylacio Rer. Natural.

XIII. De Gallinagine.

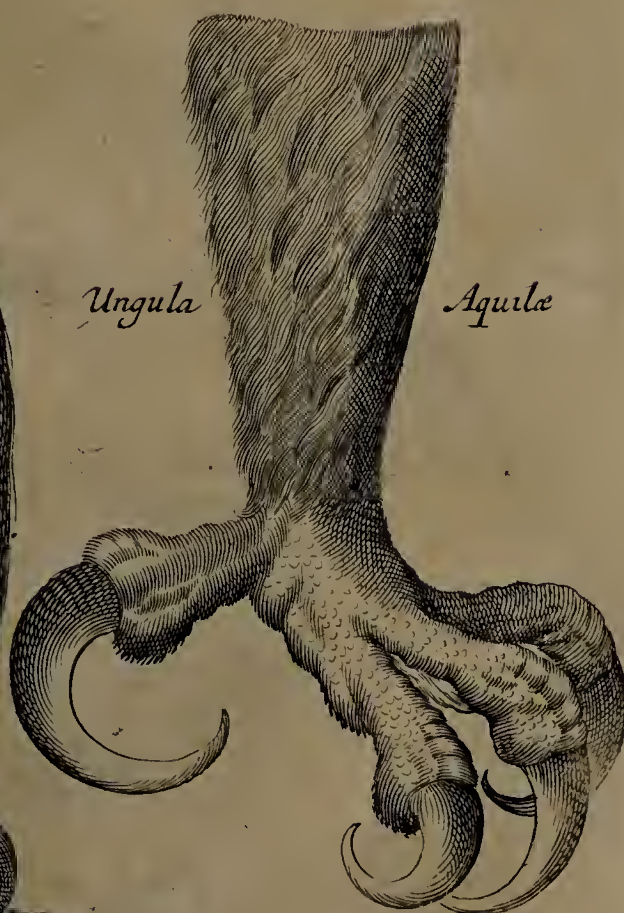
DE *Gallinagine Sylvestri aquatica*, ita idem paucis: Rara hæc est avis, in locis paludosis victum quæritans, colore atro & rufo, per totum corpus instar holoserici splendescente, rostrum oblongum, quodammodo incurvatum, crura alta & fusca, digitos longos habet.

ET hæc sunt, quæ de Avibus dicere volui. Quæ omissa sunt, studiosus harum rerum Lector, aliunde supplere poterit. CENSORI cujuscunque tandem status & conditionis is fuerit, hoc subsequens inserviat. *Veritatem ad suum arbitrium exigere, & inter mendacia reponere, quicquid palato non arriserit, impudentes nimis, & in DEUM, universam naturam, & humanum genus, injurii hominis est.*

FINIS.

Aquila Geßneri.

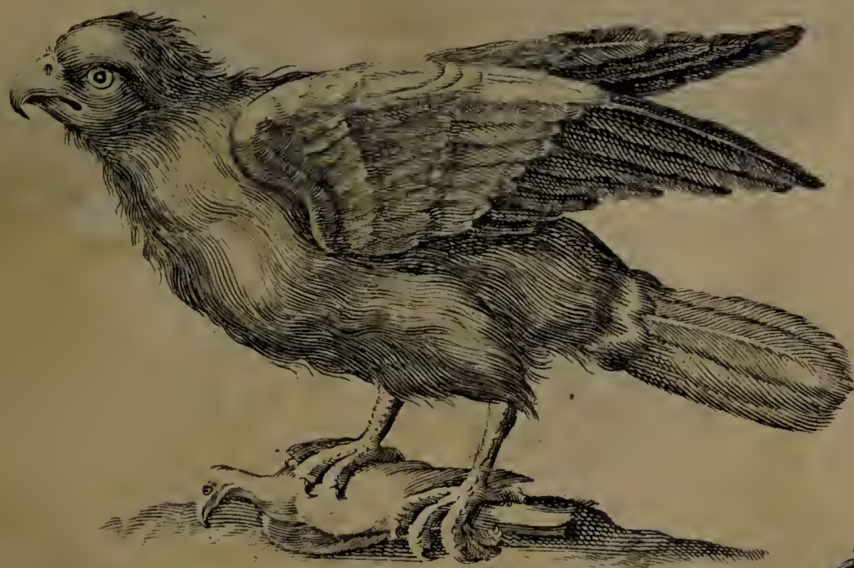

Chrysaetos Aquila.

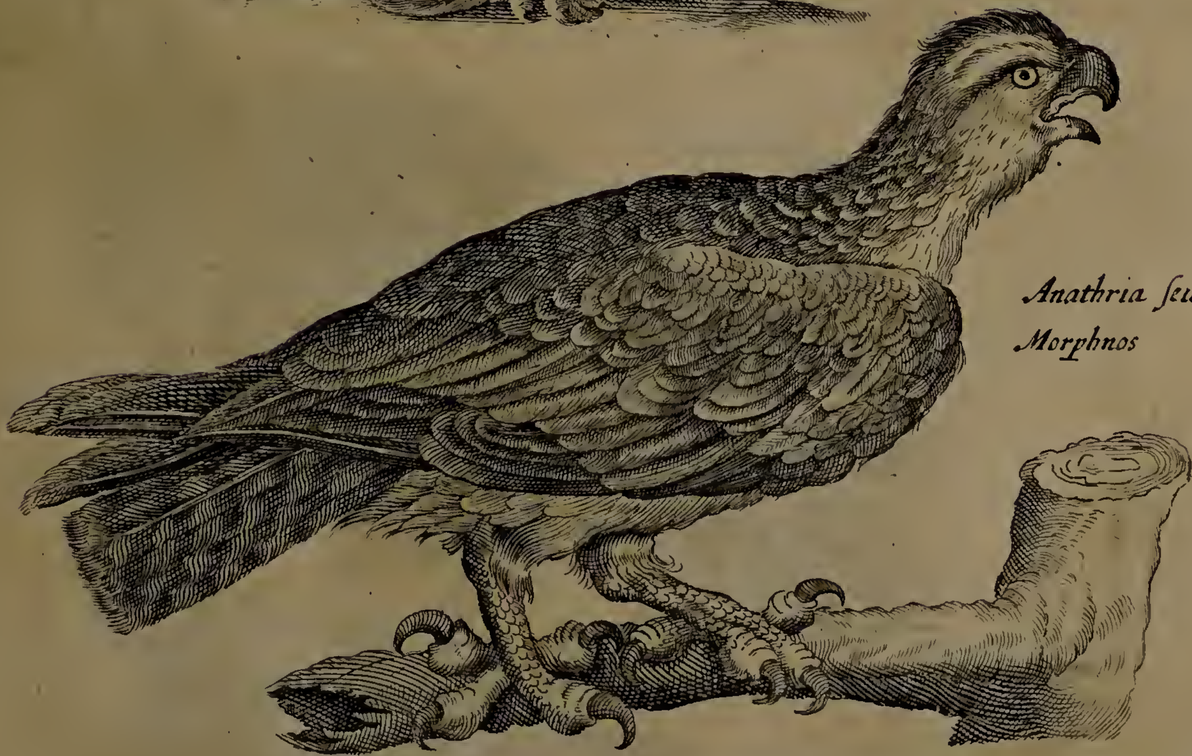

Ungula Aquilæ

Pygargus

Melanetus uel Melanæetus.
Aquila Valeria.

Melanætus

Aquila Pygargus alius

Percnopteros

Morphnos
Bellonij

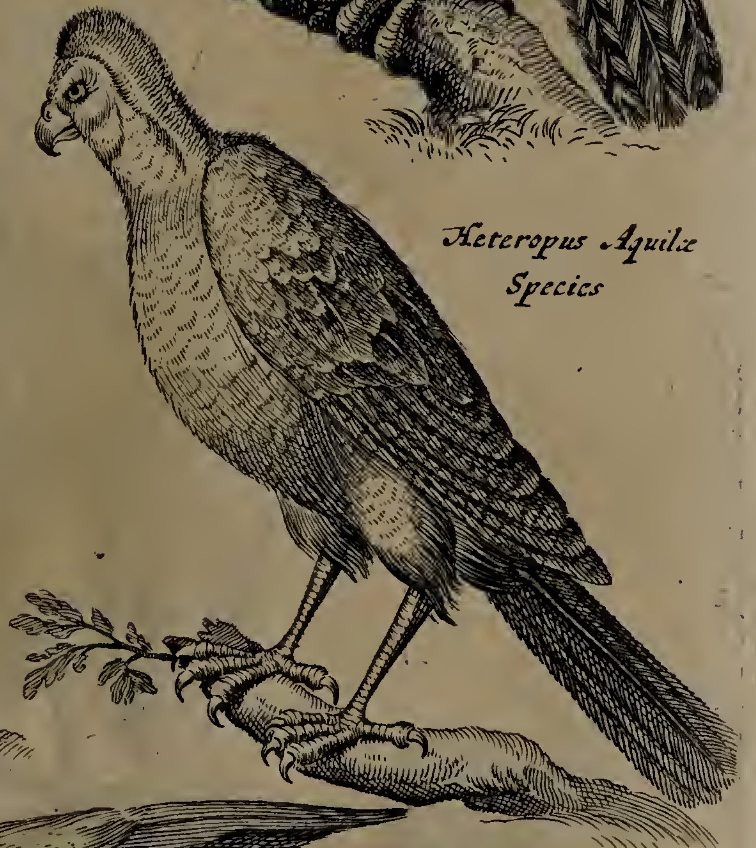

Ossifragæ aliæ Species

Percnopteros alius

Morphus Congener

Oßifrangus

Percnopteros Aquila peregrinus

Heteropus Aquilæ
Species

Auis Scÿthica

Chrÿsaetos
Bellonÿ

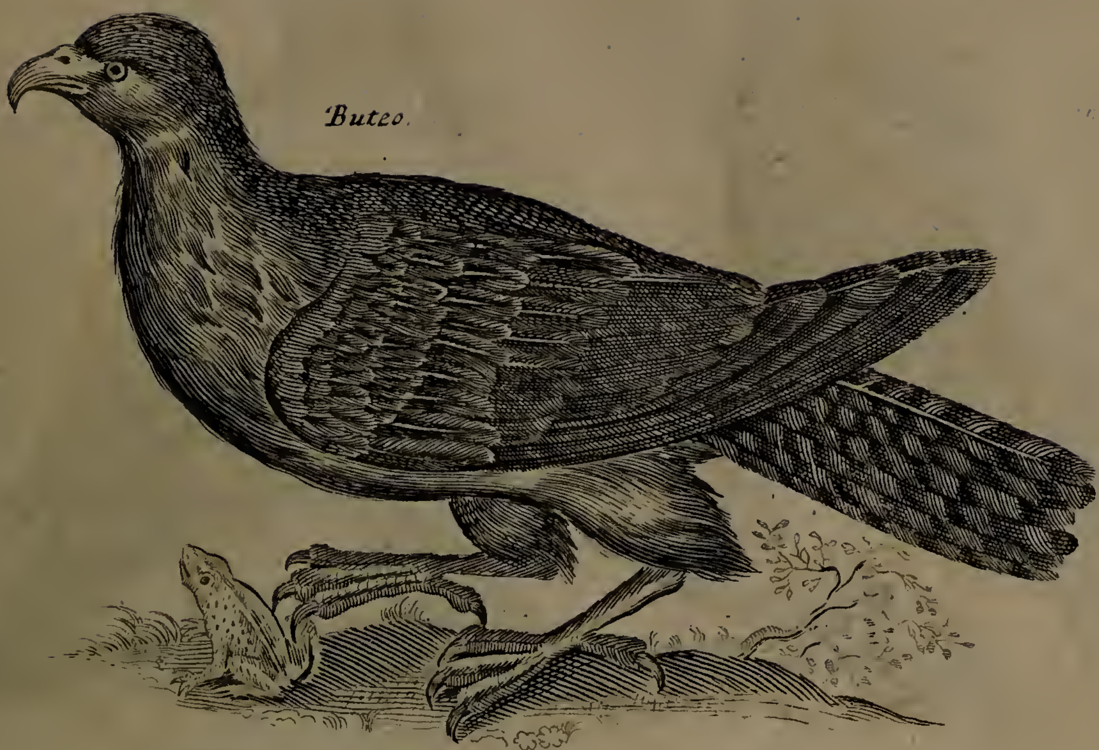
Tab. VI

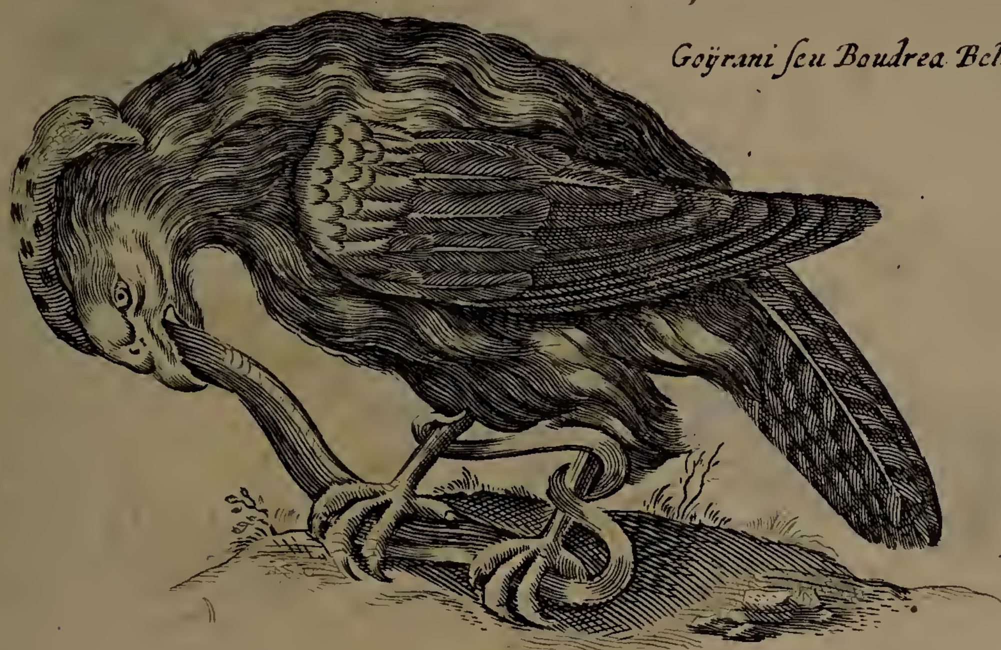

Vultur Cinereus

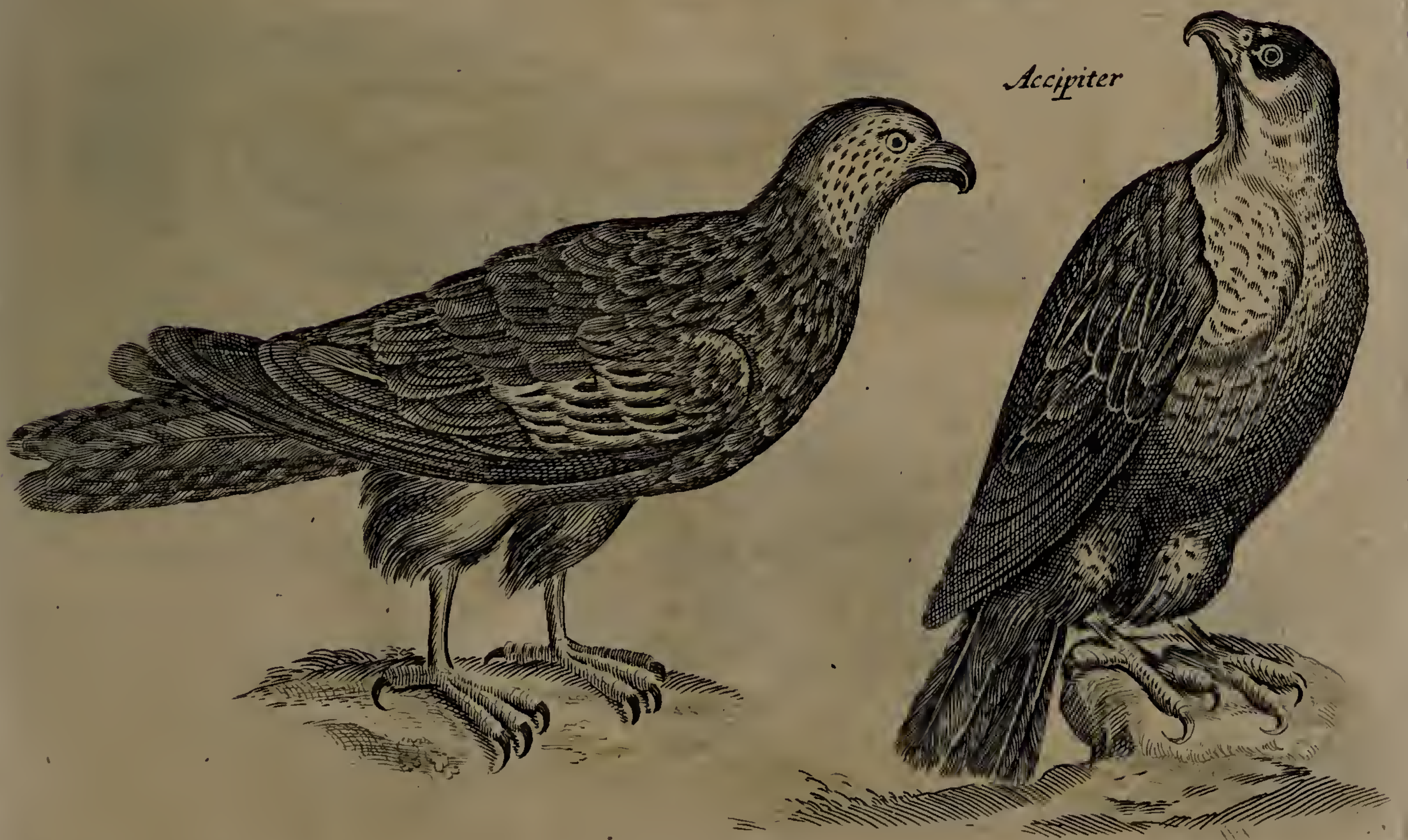

Vultur Bæticus.

Vultur Leporarius

Vultur Alpinus uel aureus

Buteo.

Goÿrani seu Boudrea Bellonij

Accipiter

Aſterias

Accipiter Palumbarius

Accipiter Fringillarius Niſus

Tinnunculus mas Wandwaher ſtern ſchmatz

Tinnunculus Fœmina

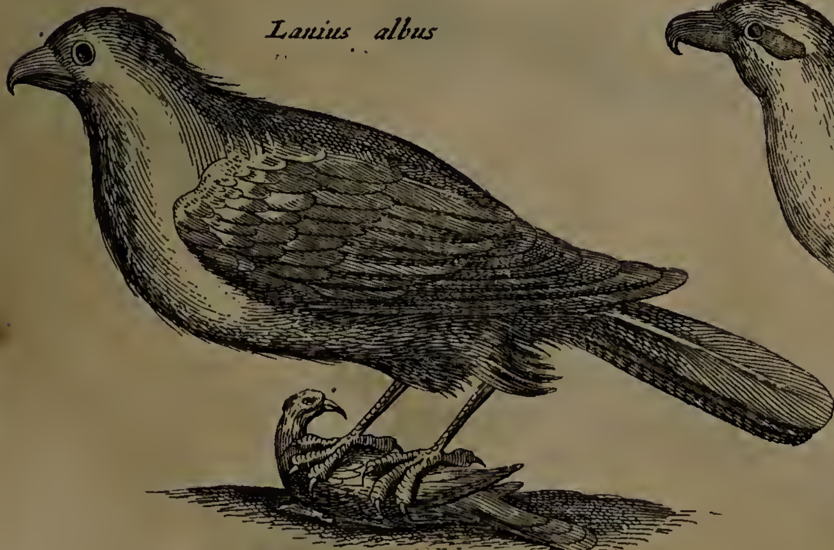

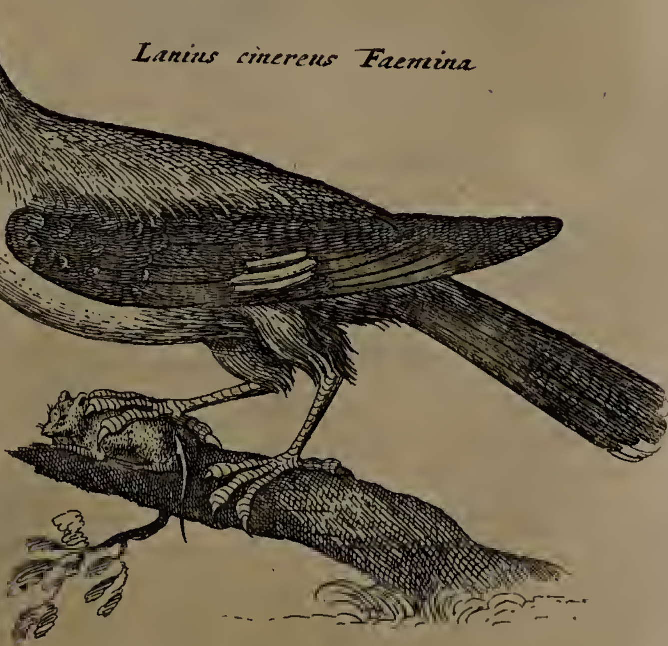

Accipiter Ægyptius

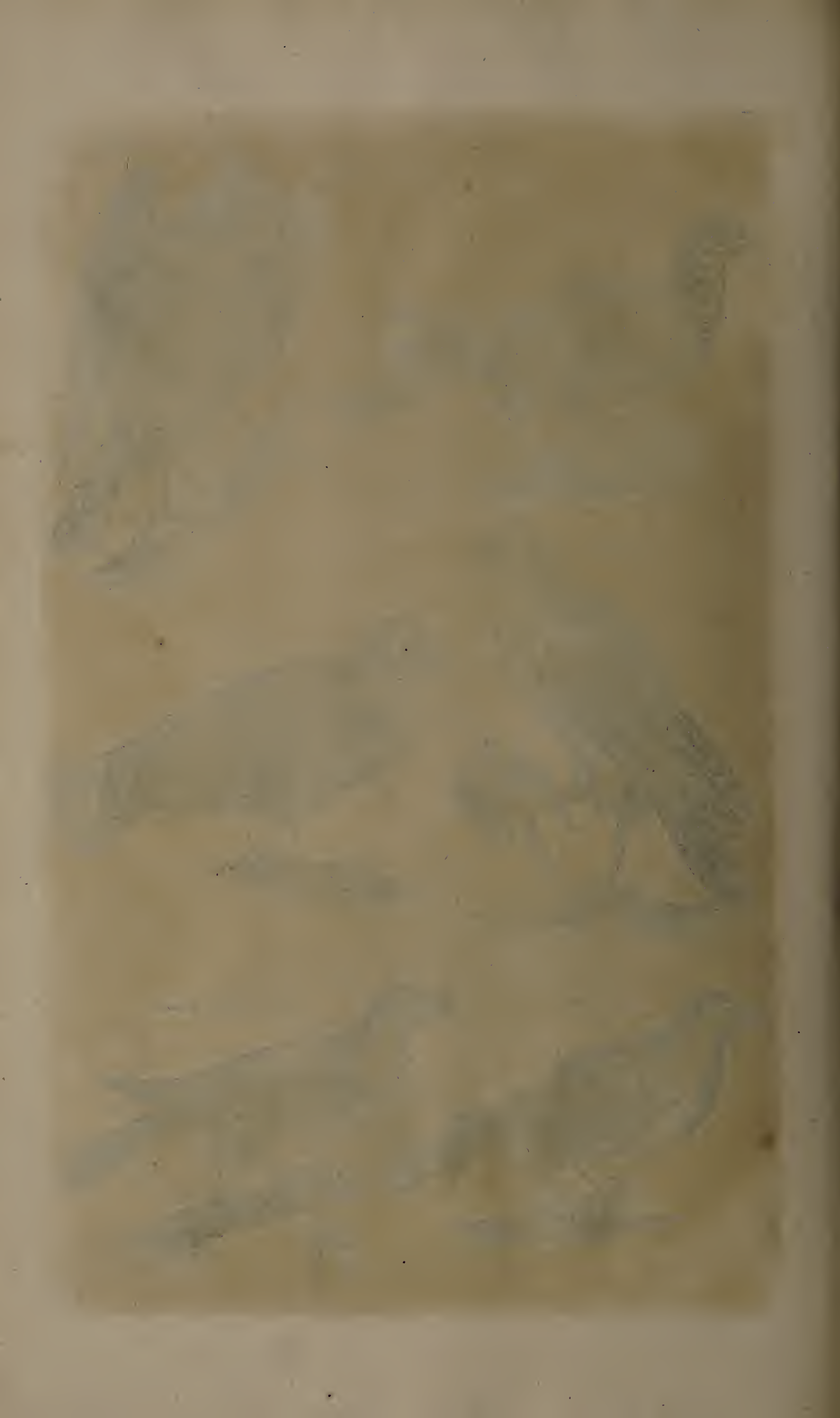

Subuteo .

Lanarius

Lanarius

Lanius albus

Lanius cinereus Faemina

Cuculus

Tinnunculus Cenchris

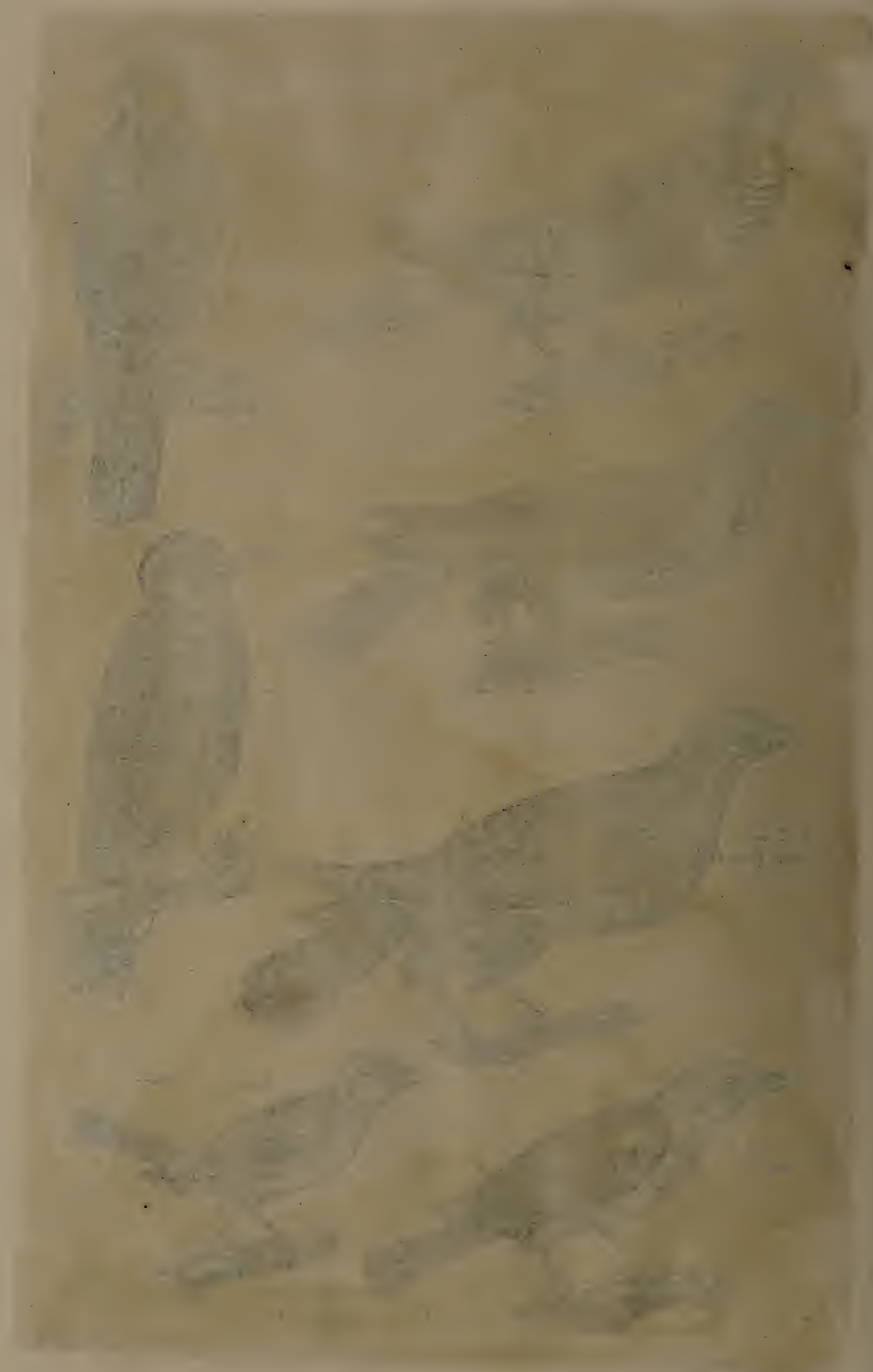

Cuculus
Alter

Dendro Falcus

Aesalonus
Accipitris species

Lanius

Lanius Minor

Tab. XI

Lanius Collorio

Lanius alius

Lanius Miluus

Cuculus Guggauch

Buteo Triorches

Accipiter minor

Accipiter maior

Miluus

Falco Rubeus

Falco alter

Falco

Falco
Orientalis

Falco

Aesala Falconis Species

Falco

Falco
Peregrinus

Gyr Falco.

Mirle Smirlin

Falco Montanus

Tab. XIIII

Psittacus Minor

Psittacus Maior

Psittacus

Psittacus

Psittacus Viridis

Psittacus
Poikilorinchos

Pſittacus Maximus

Pſittacus Maximus alter

Pſittacus viridis Melanoriuchos

Pſittacus abus Criſtatus

Pſittacus Verſicolor ſiue Erÿthrocyanos

Pſittacus Leucocephalos

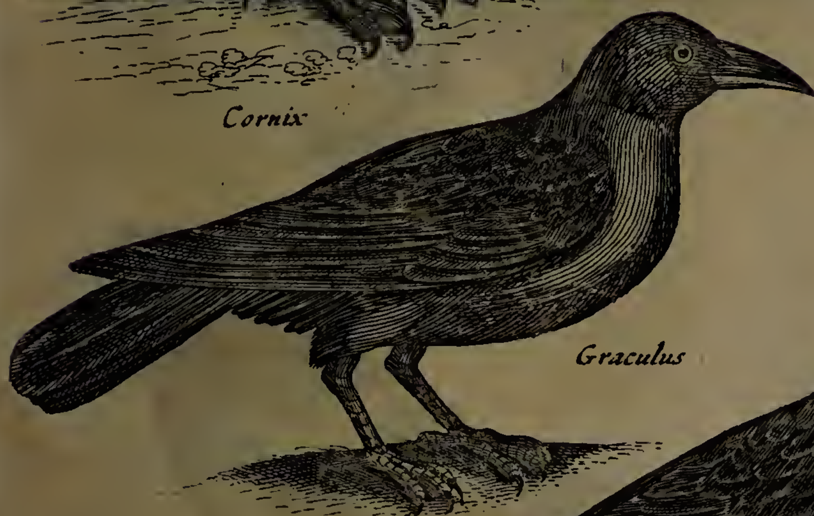

Pſittacus Cinereus

Tab. XVI

Coruus Rab

Coruus

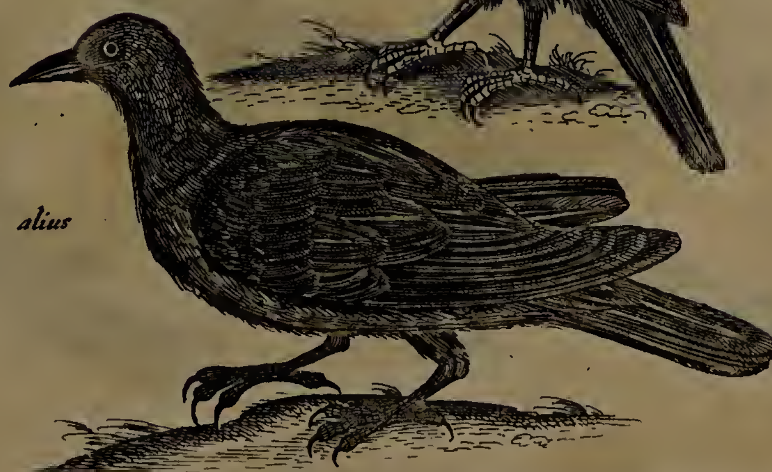

Cornix

Graculus

Nebel

Coriacias Arist

Pÿrrhocorax
Coraceus

Pÿrrhocorax alius

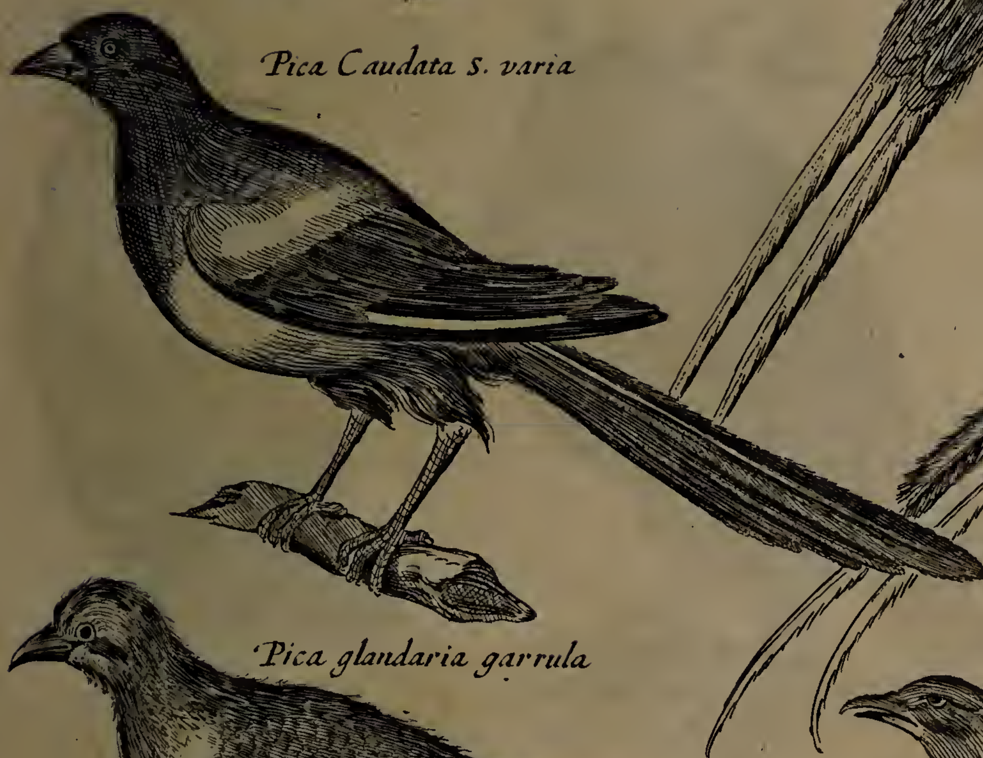

Cornix Ceruda

Cornix cinerea

Cornix Frugitega

Pica Indica mas.

Pica Caudata s. varia

Pica Indica Fœmina

Pica glandaria garrula

Picæ glandariæ ſpecies alia

Pica

Pica marina

Bubo

Bubo

Bubo

Ulula

Asio bubonis Species

Bubo

Asio alius seu Scops

Asio seu Otus

Ulula

Ulula

Ulula

Aluco

Noctua

Strix

Saxatilis

Noctua

Ulula alia

Caprimulgus

Nycticorax

Caprimulgus alius

Vespertilio

Vespertilio

Vespertilio lactans

Vespertilio

Struthiocamelus

Gallus Monstrosus Caudatus

Pauo

Pauo Fœmina Cum hordeo Spurio

Pfawe

Pauo albus cum tritico multipli

Pauo Iapenonsis mas

Pauo Iaponensis foemina

Gallopauo Mas Cum Orÿza

Gallina Indica Cum Ouo Eius

Gallina Afrianæ

Phasianus

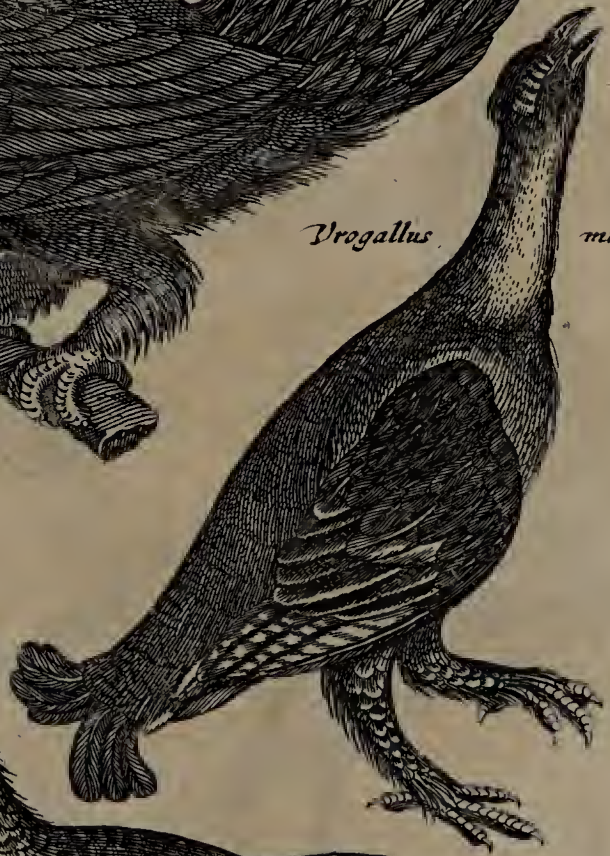
Phasianus

Vrogallus Maior

Vrogallus seu Tetrao alius

Vrogallus minor

Grygallus Maior

Gallina Corylorum

Tab. XXVI

Attagen

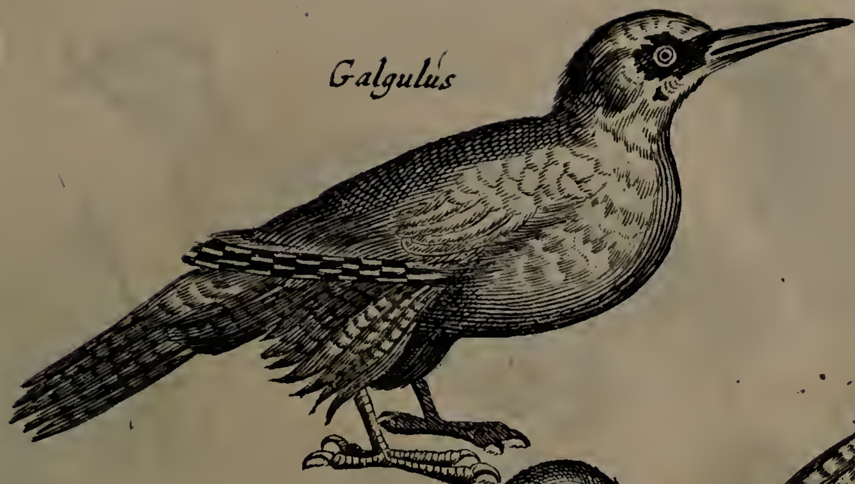

Otis Cum Capite Arietino

Otis Trada

Avis Stellata

Charadrios

Oedicnemus

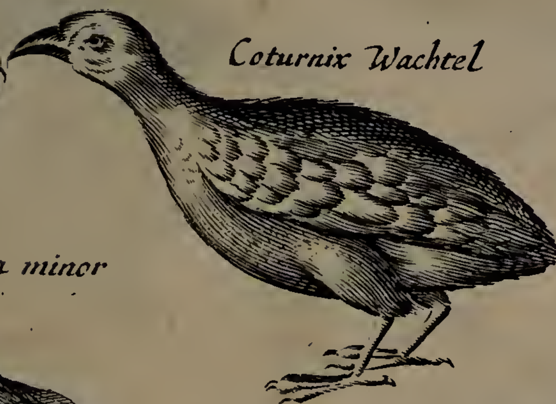

Galgulus

Attagen ſeu Perdix

Pica Caudata

Cariÿoctactes

Ortÿgometra

Coturnix Wachtel

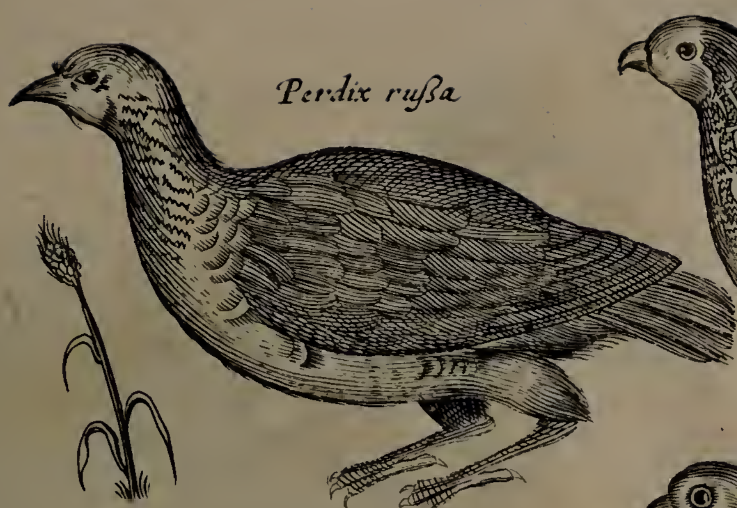

Ruſticula minor

Mos Kuw

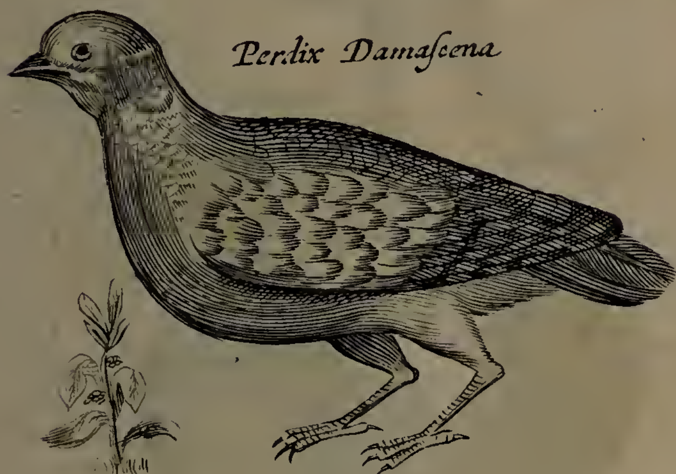

Capella

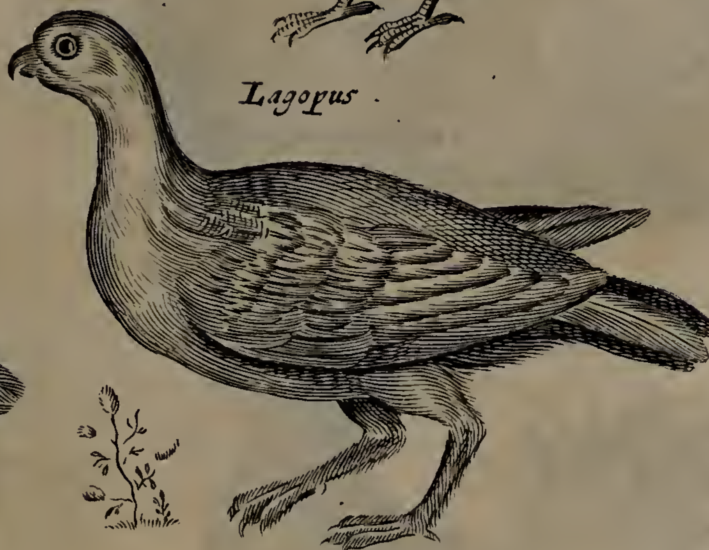

Merops

Upupa

Perdix russa

Perdix cinerea

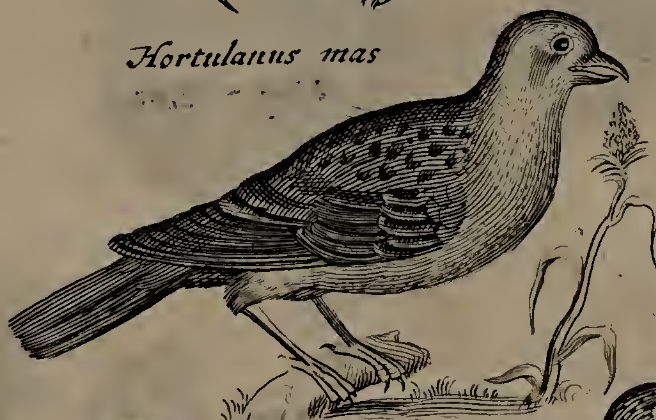

Perdix Damascena

Lagopus

Lagopus altera

Coturnix mas

Ortygometra

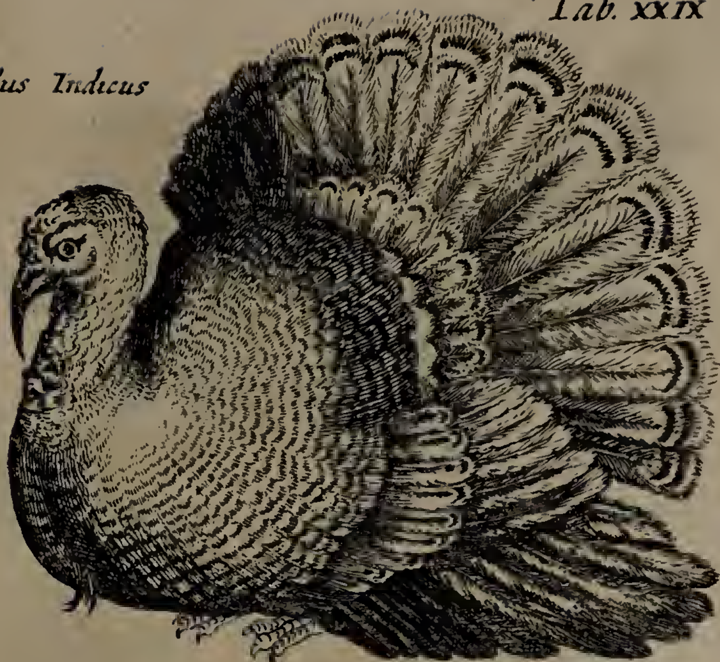

Hortulanus mas

Hortulanus foemina

Hortulanus Congener

Gallus Cornutus

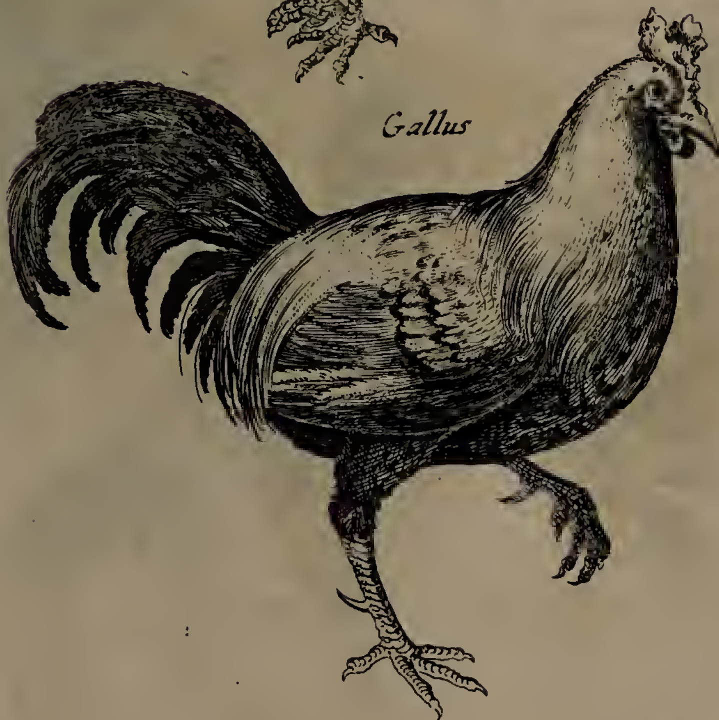

Gallus Indicus

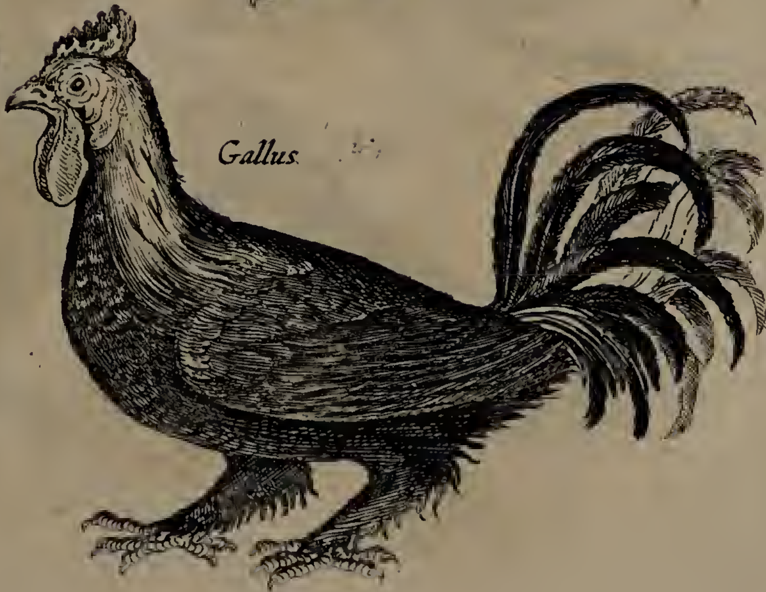

Gallina Patauina

Gallus Patauinus

Gallina

Gallina Pumilio

Gallus

Gallus.

Gallina Turcica

Gallus Turcicus

Gallina Persica

Gallus Persicus

Gallus Indicus

Gallina Indica

Gallina Guinea

Gallus Indicus mirabilis

Gallina lanigera

Gallus palustris

Capo

Chloropos
Gallinula

Fulica

Gallinæ Aquaticæ
species

Gallina
hÿpoleucos

Iſpida

Scolopax ſiue Gallinago

Erÿthropus

Erÿthra

Ruſticula ſyluatica

Gallinula terreſtris

Scolopax Seu Gallinago minor

Gallina Ochra

Gallina Serica

Gallina Rhodopes

Tab. 32

Columbus

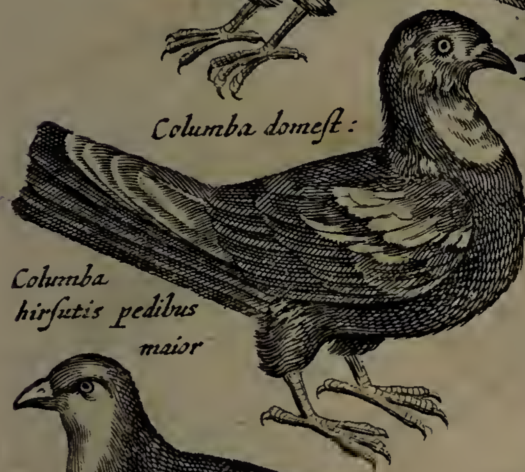

Columba Indica rostro: acuto

Turtur Indicus

Columba Sylvestris

Columba Cypria

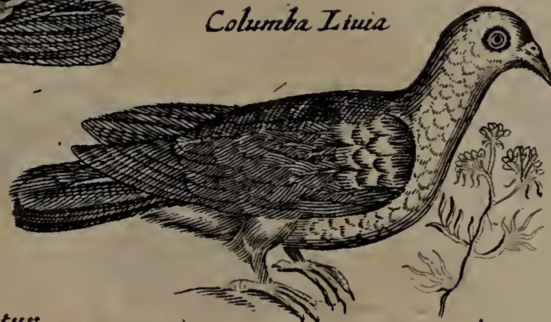

Columba domest:

Alchata siue Filacotona

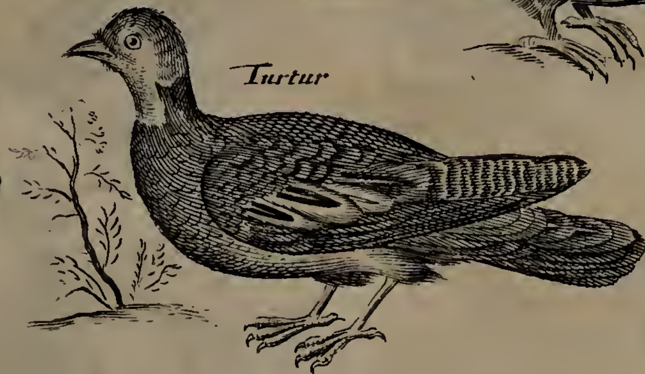

Turtur

Columba hirsutis pedibus maior

Columba Cypria

Columba Liuia

Oucas seu Vmago

Turtur

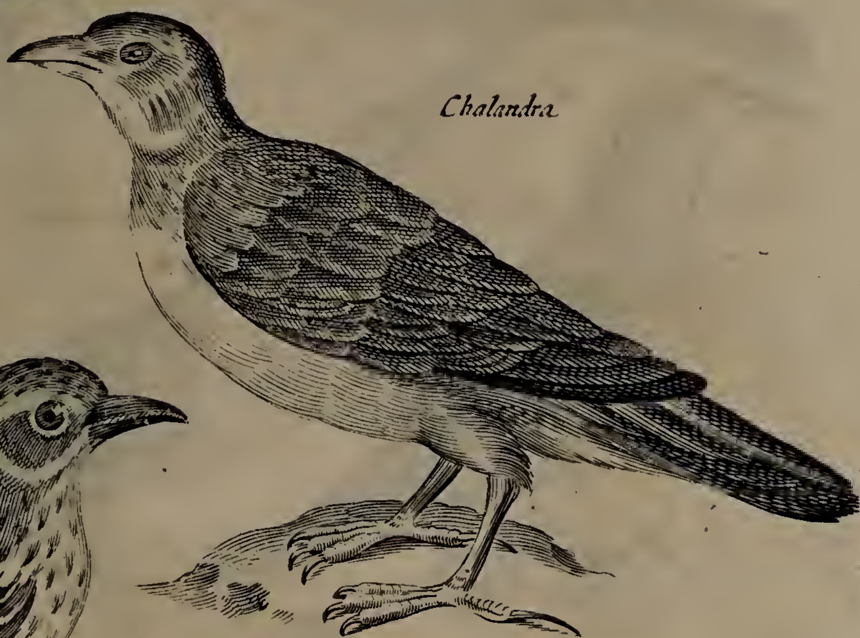

Columba Cypria

Columba domestica Varius

Fringalla

Turtur

Montifringilla

Chalandra

Alauda non christata

Fuedula

Ficedula Canabia

Tab. 34

Paßer

Paßer

Paßer stultus

Paßer montanus

Paßer Canarius

Paßer domesticus

Paßer Syluestris

Paßer Solitarius

Paßer Domesticus alius

Paßer flauus

Paßer maculatus

Paßer montanus alius

Pa. Albicilla

Paßer albus

Paßeris species

Paserculus

Brachyurus

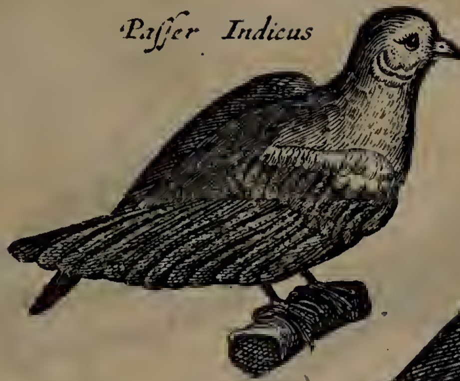

Passeres Indici

Eritra melana Indica

Passer Indicus

Passer Indicus alius

Embriza alba

Embriza pratensis Fæmina

Emberza pratensis mas

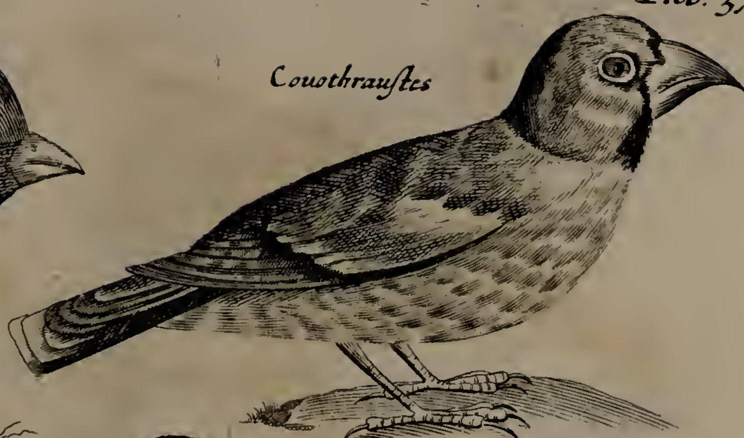

Emberza

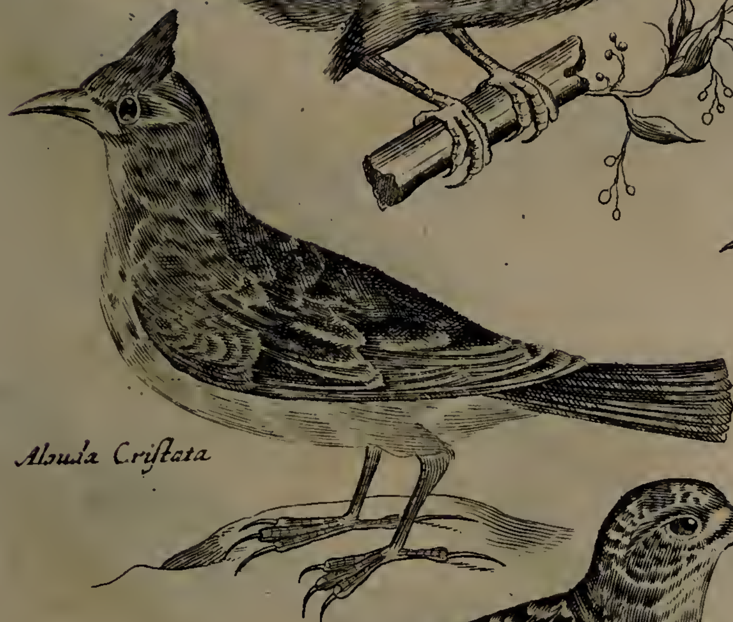

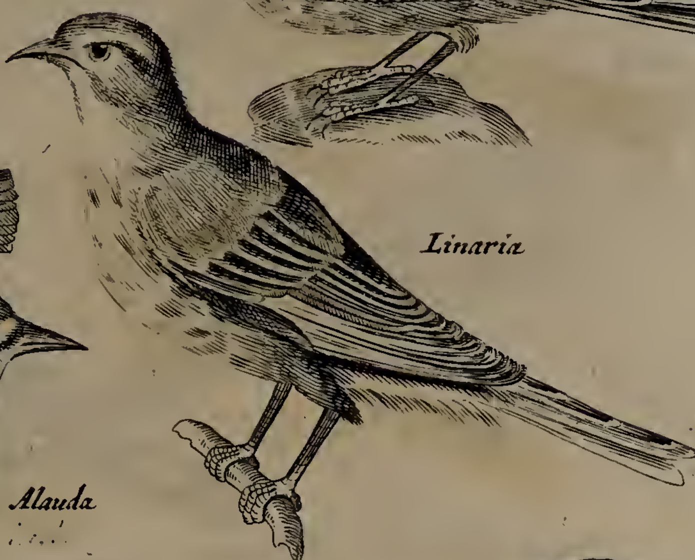

Carduelis
Prunella
Emberiza pratensis
Linaria Rubra
Linaria
Fringilla Finck
Henfling
Acantur quem Gaza Spinum et Ligurinum vocat
Fringilla Montana
Citrinella
Carduelis mas
Chloris
Serinus
Carduelis ciliis albis
Ligurinus alius
Fringilla alia
Canaria
Fringilla sublutea

Canothrauſtes Indica

Couothrauſtes

Linaria

Alauda Criſtata

Linaria

Alauda

Carduelis

Ligurinus

Ligurinus Spurius

Chloris ſeu fringilla
Viridis

Turdus

Hortulanus

Montifringillæ Congener

Montifringilla mas

Linaria alia

Linaria rubra

Linaria marina

Guntel

Alauda Criſtata

Alauda

Alauda Criſtata

Alauda Criſtata

Alauda pratorum

Alauda Congener
Cum loto Æthiopica

Chloris ſylueſtris

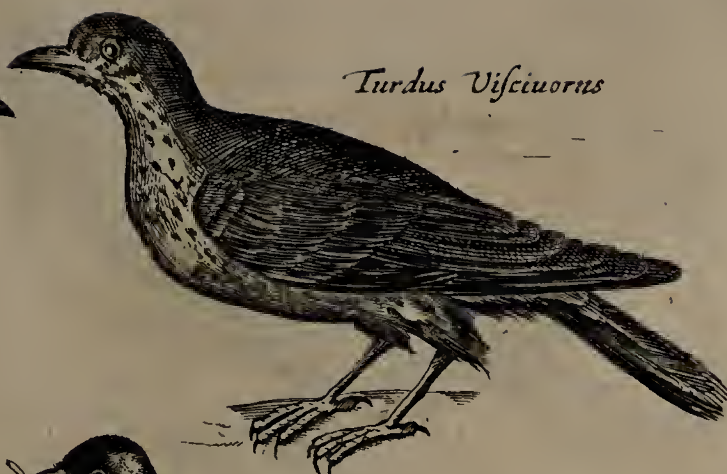

Calandra
alauda maxima
Calandei

Lutea mas

Lutea ſeu Cirlus
fœmina

Citrinella

Turdus ſimpliciter

Turdus Viſciuorus

Turdus leucocephalos

Merula

Merula fœmina

Merula mas

Merula alba et nigra

Paſſer ſolitarius
fæmina

Paßer ſolitarius
mas

Merula torquata
fæmina

Merula torquata mas

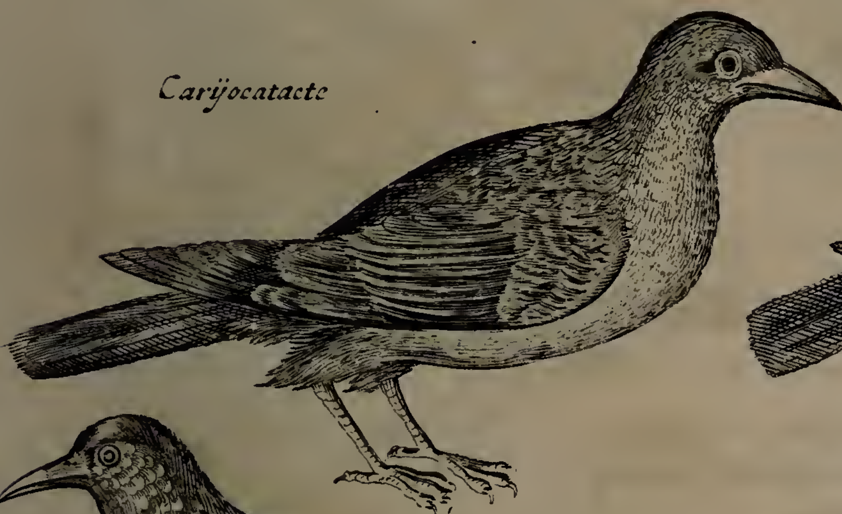

Merulæ Congéner

Merula

Merula Rosea mas seu, Sturnus marinus

Merula apus Indica

Merula Brasilica

Carijocatacte

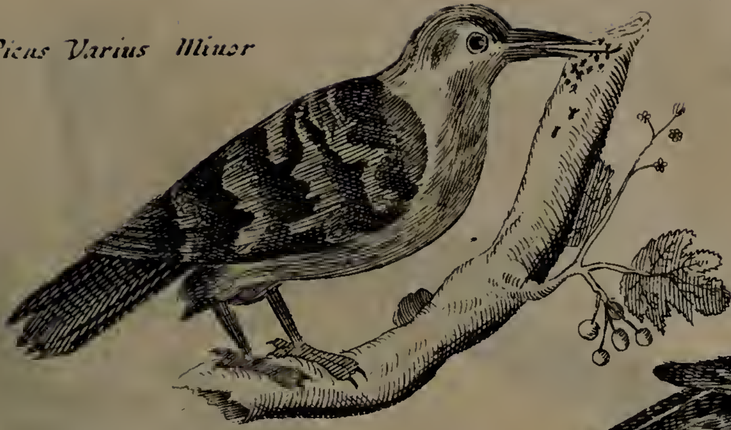

Sturnus uulgaris

Sturnus Capite albo.

Sturnus

Sturnus Cinereus

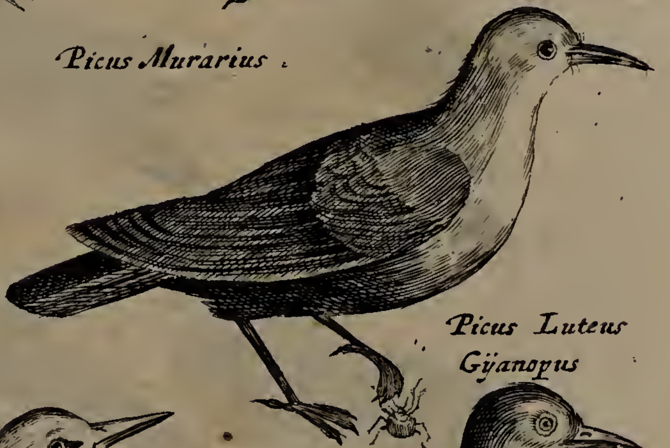

Sturnus pullus

Picus Varius Minor

Picus Maximus niger

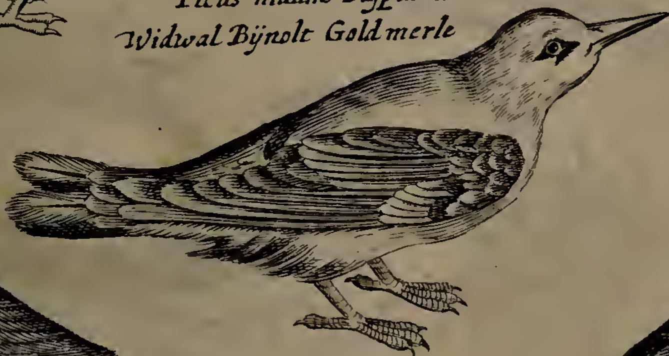

Picus Viridis

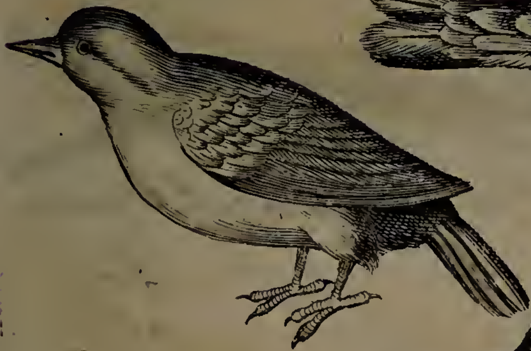

Picus Maior

Picus Murarius

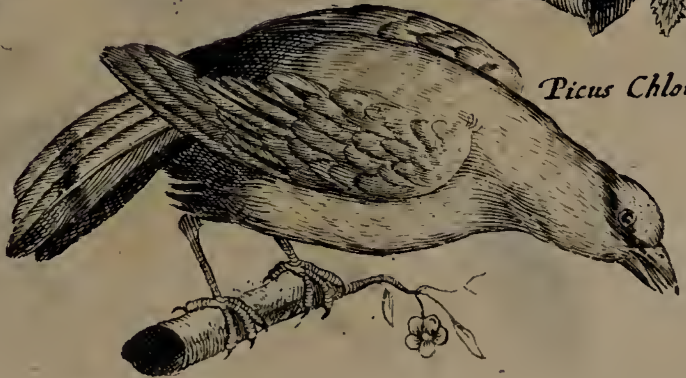

Picus Viridis Maior

Picus Luteus
Gijanopus

Picus nidum Suspindit
Widwal Bijnolt Gold merle

Picus Cinereus

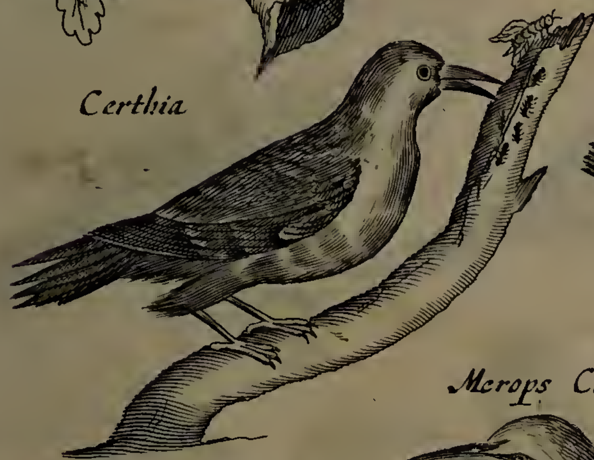

Picus Varius

Picus Chlorio Indicus

Iynx Congener

Iÿnx seu Troguilla

Certhia

Regulus

Passerculus Troglodÿtes

Merops Congener
Merops
Paßer Troglodÿtes
Armeniacus

Hirundo Agrestis
Spÿr Schwalb

Asylus

Hirundo Riparia

Hirundo Domestica

Paßer Troglodÿtes Bellonÿ

Vpupa

Apus

Picus Cinereus

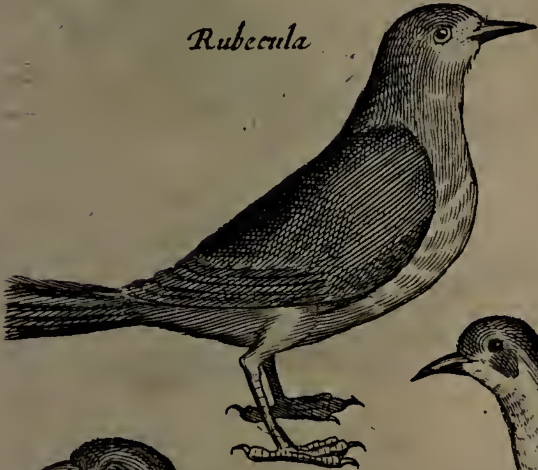

Picæ Glandariæ
Genus

Pica Glandaria

Parus
Sylvaticus

Acanthis

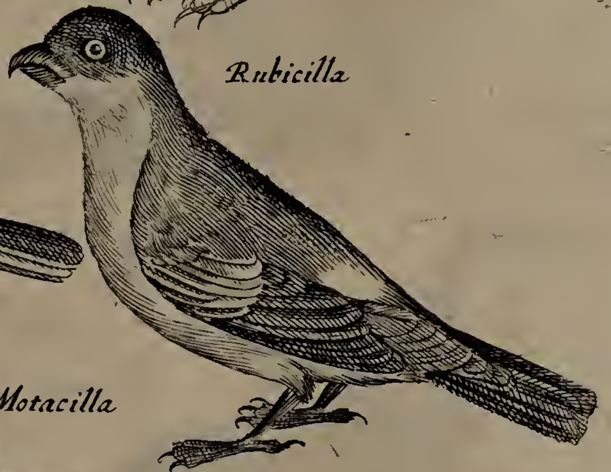

Rubecula

Aurinittis
Carduelis species

Ruticilla

Collurio seu Lanarius

Rubicilla

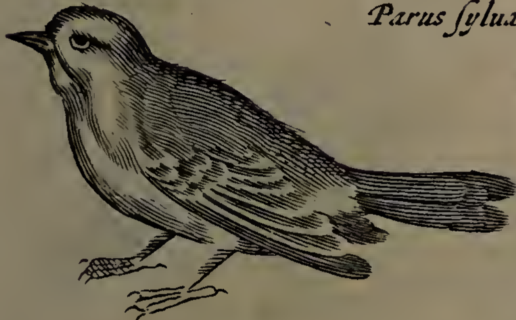

Motacilla

Pica Glandaria

Parus Major

Parus Cæruleus minor

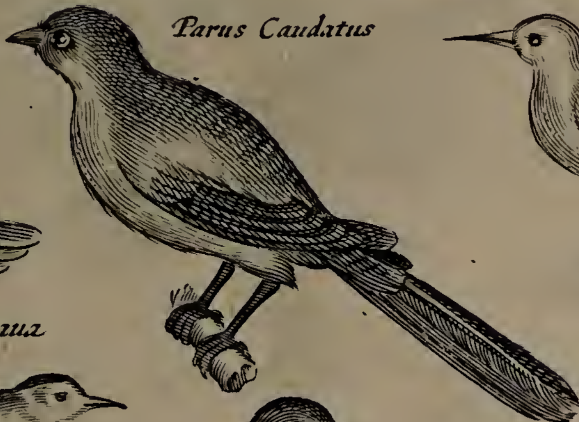

Parus Major

Parus ater

Parus ſyluaticus

Parus Paluſtris Kolmeiß Aeſchmeiß

Parus Criſtatus

Parus Caudatus

Motacilla alba

Motacilla flaua

Spipolla

Motacilla mas

Borin Genua

Stoparola

Spipola alba

Boarina

Stuparola

Muſcipeta

Rubecula ſeu Phœnicurus

Rubetra ſeu Batos

Rubetra Bellonij

Pÿrrhulas

Anthus

Cauneuarola Hauſrotelein

Rubecula ſeu Phœnicuras Rotzagel Rotſchwentze: lein

Phoenicurus alter

Hipolais ſeu Carruca

Luſciniola

Oenanthe

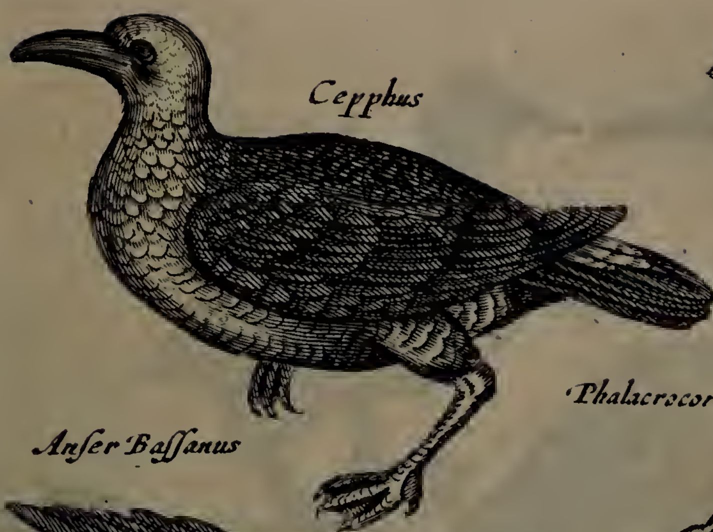

Luſcinia

alia Ficedula ſiue Atricapilla

Atricapilla ſ. ficedula

Onocrotalus Fœmina
Onocrotalus ſiue Pelicanes
Pelicanus ſiue Plateæ
Larus Maior
Diomedea Avis
Larus Cinereus
Larus albus
Larus Piſcator
Larus Minor
Larus
Marina
Hirundo
Larus Niger

Tab. 47

Cepphus

Catharacta

Anſer Baſſanus

Phalacrocorax

Coruus
Syluaticus

Graculus palmipes

Coruus aquaticus

Mergus Rheni

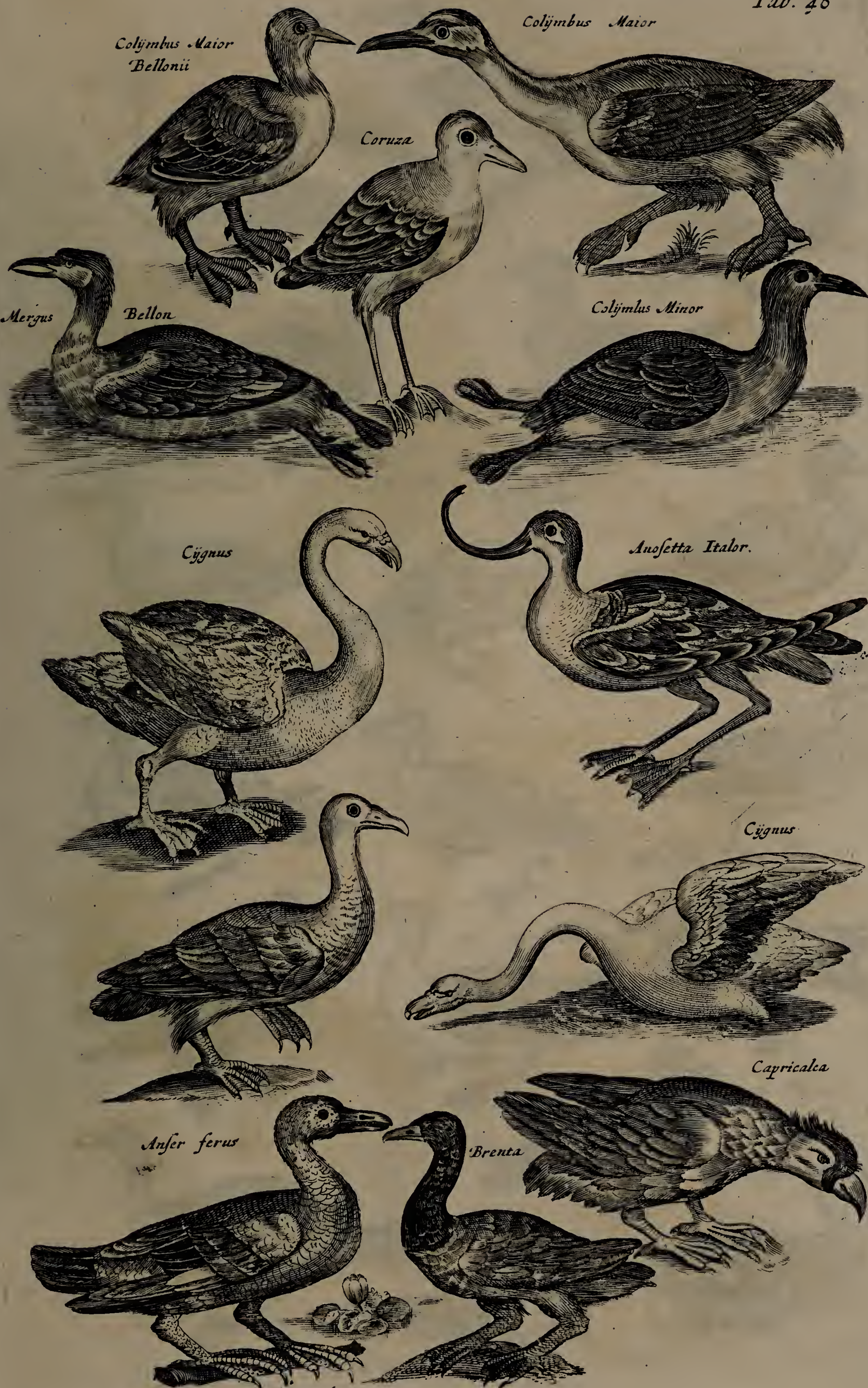

Mergus Longiroſtrus

Mergus Glacialis

Mergus
Marinus

Mergus Bellonij

Albulus aquaticus

Tab. 48
Colijmbus Maior
Bellonii
Colijmbus Maior
Coruza
Mergus
Bellon
Colijmlus Minor
Cijgnus
Auoſetta Italor.
Cijgnus
Capricalca
Anſer ferus
Brenta

Tab. 49
Anas
Anas Indica
Anas Domeſticus
Anas Cairina
Anas Libyca
Anas fera
Anas Marina
Anas
Querquedula
Boſcas Major
Glaucion
Anas fuſca fera
Anas Platÿrinchos
Anas Plÿrinchos
Penelepe
Anas muſcaria
Anas fera

Ciconia
Ciconia Nigra
Ibis Bellon
Ardea minor
Phœnicopteros
Ardea Cinerea alia
Ardea Cinerea Major
Ardea
Ardea Cinerea minor

Ardea ſtellaris
altera

Ardea ſtellaris
major

Ardea Quaiotta

Facinellus

Ardea nigra

Ardea alba

Auis pugnax

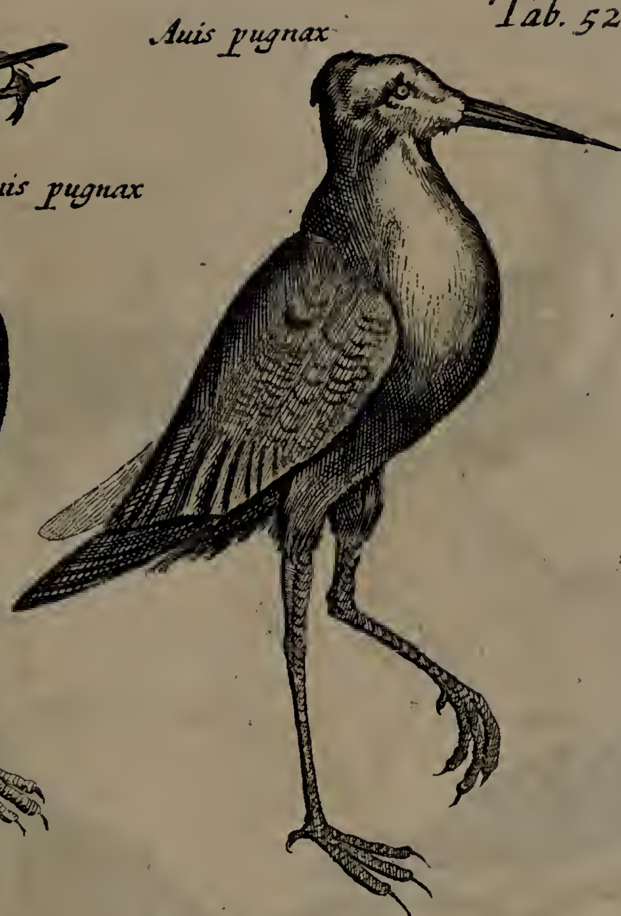

Auis pugnax

Faſcinellus auis Falcata

Arquata ſeu Numeruus

Auis pugnax

Auis pugnax

Auis pugnax

Hæmantopus fæmina

Toranus

Auis pugnax

Hæmantopus mas

Alcedo Vocalis

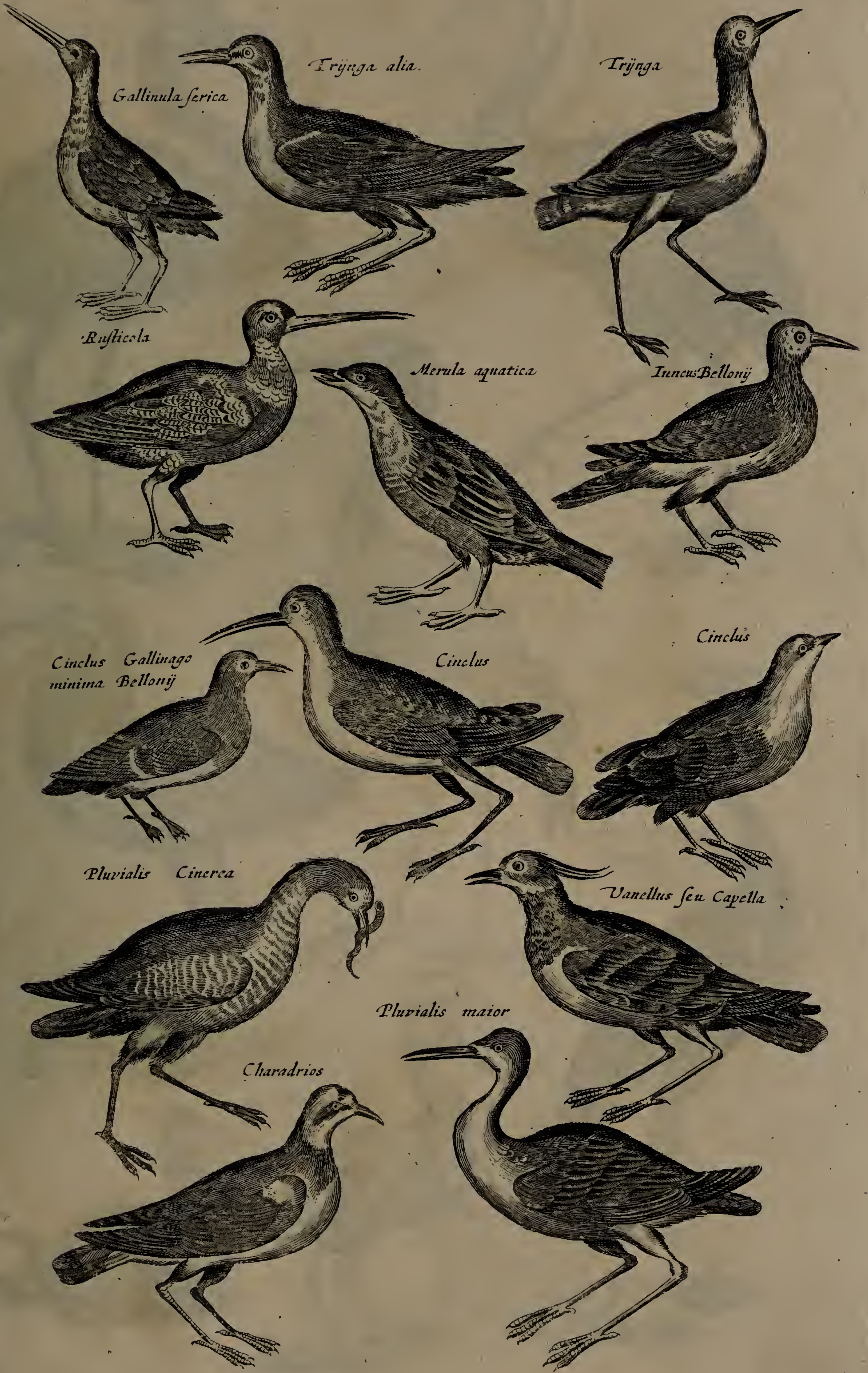

Porphÿrion

Ardea

Gallinula ſerica
Trynga alia.
Trynga
Ruſticola
Merula aquatica
Iuncus Bellonij
Cinclus Gallinago minima Bellonij
Cinclus
Cinclus
Pluvialis Cinerea
Vanellus ſeu Capella
Pluvialis maior
Charadrios

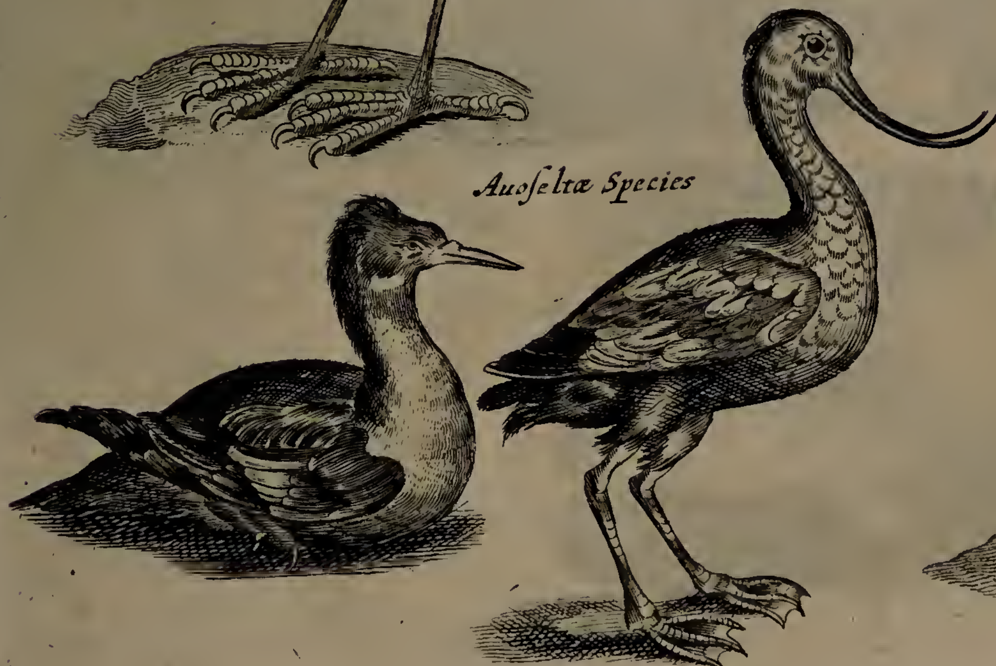

Grus Balearica

Grus mas

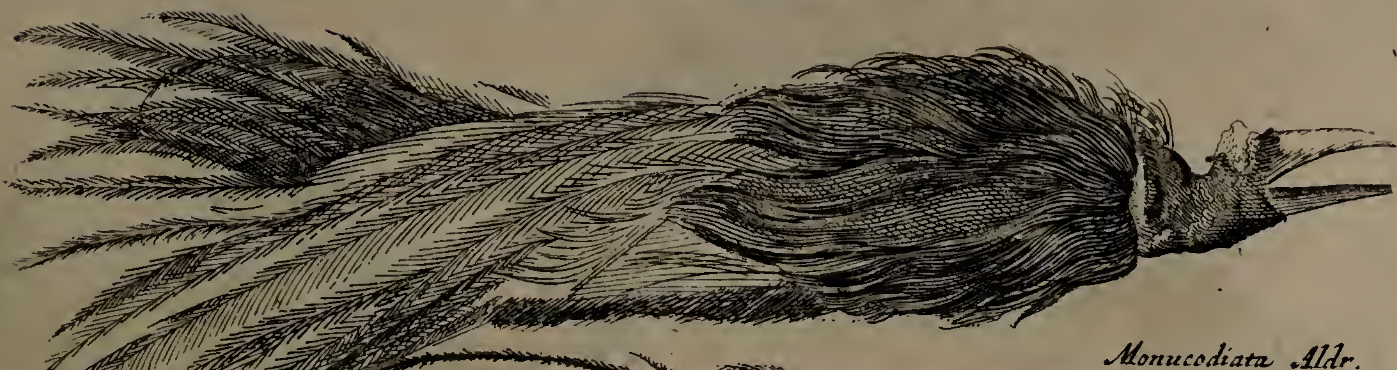

Grus Lapponensis

Grus Criſpa

Grus Balearica
Femina

Auoſeltæ Species

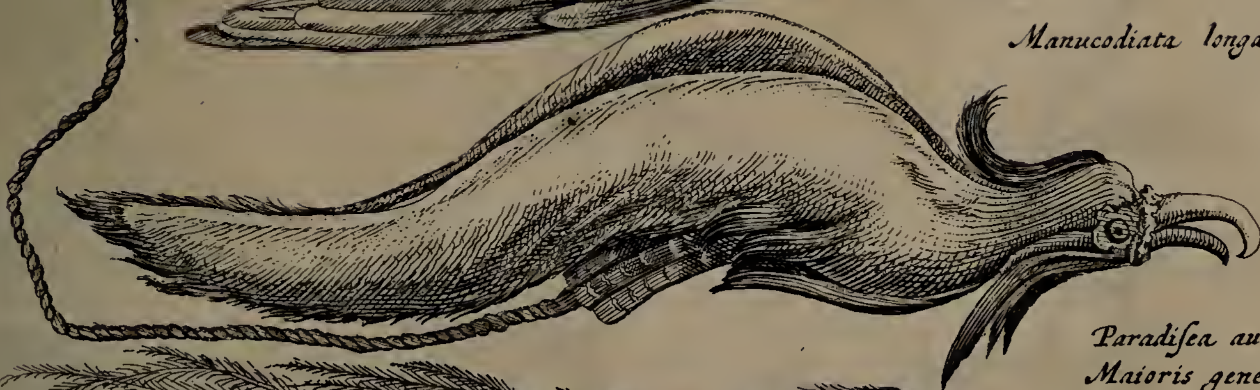
Monucodiata Aldr.

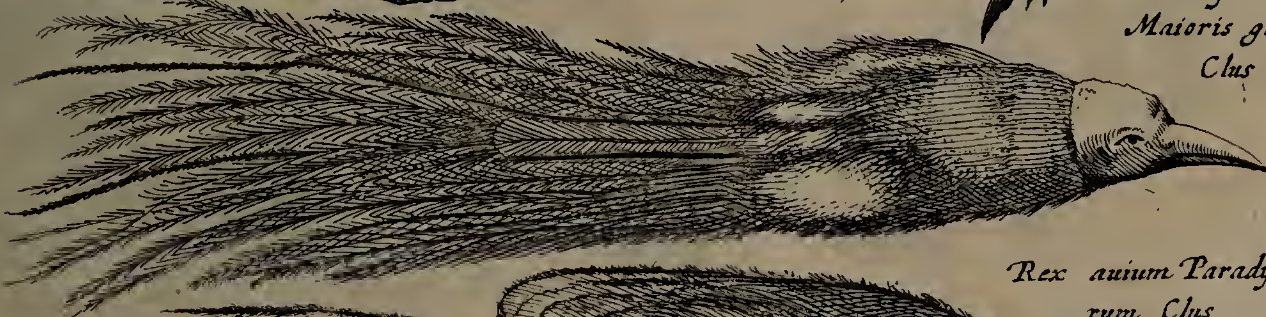
Monucodiata Aldr.

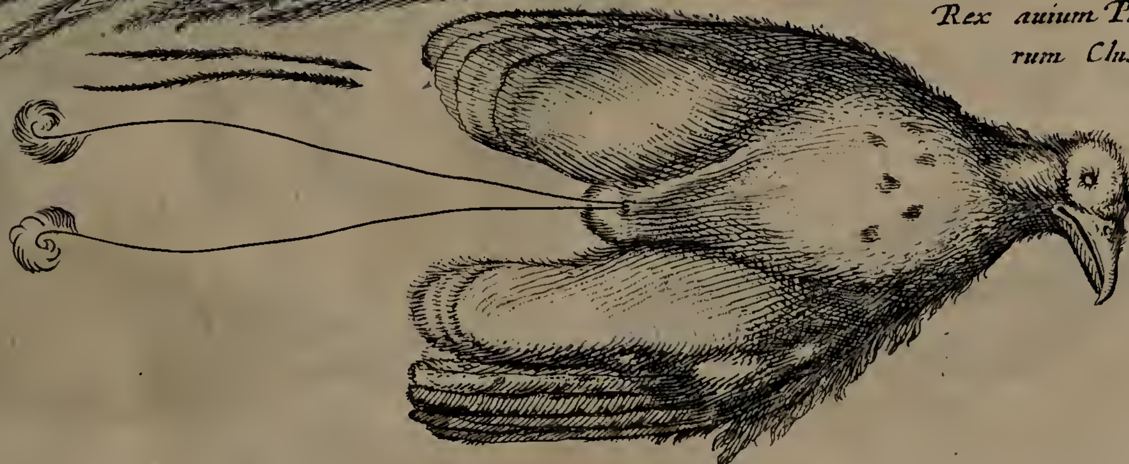
Manucodiata longa

Paradisea auis Maioris generis Clus

Rex auium Paradysea rum Clus

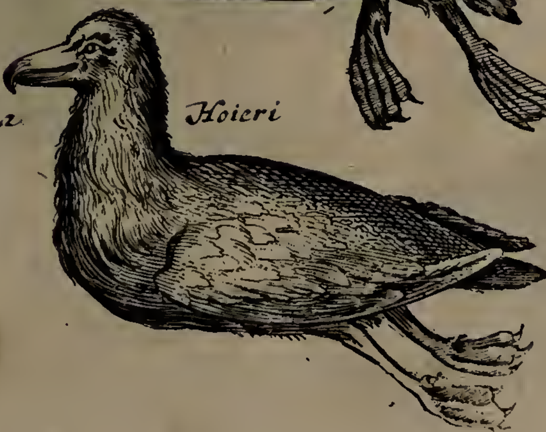

Anser Magella: nicus

Iacana

Curicaca. Numenius
Indicus Clus
Ardeæ species

Iupuiuba

Gallina Africana

Tijepiranga

Ibiou Noitibo
Guira:
tangeima

Guira Guainumbi

Iaguacati

Mituporanga

Tab. 58

Mitu Mutu

Mituporango

Iacupema
Guara

Ibiau magni:
tudine noctue

Matuitui

Guira
querea

Soco

Guainumbi

Iacurutu

Iamacaij

Labiru
Labiru guacu
Cariama
Vrutaurana
Guirapunga
Araracanga
Guara
Guiraru nheengeta
Tamatia
Ipecu
Tamatia alia

Curucui

Tangara

Guiragua Cuberabq

Atingacucamucu

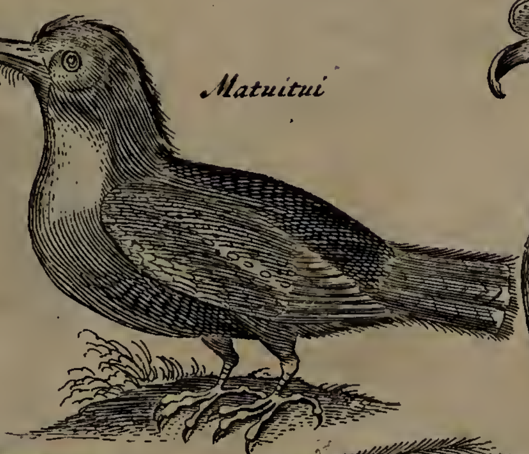

Tyegua Cuparoara

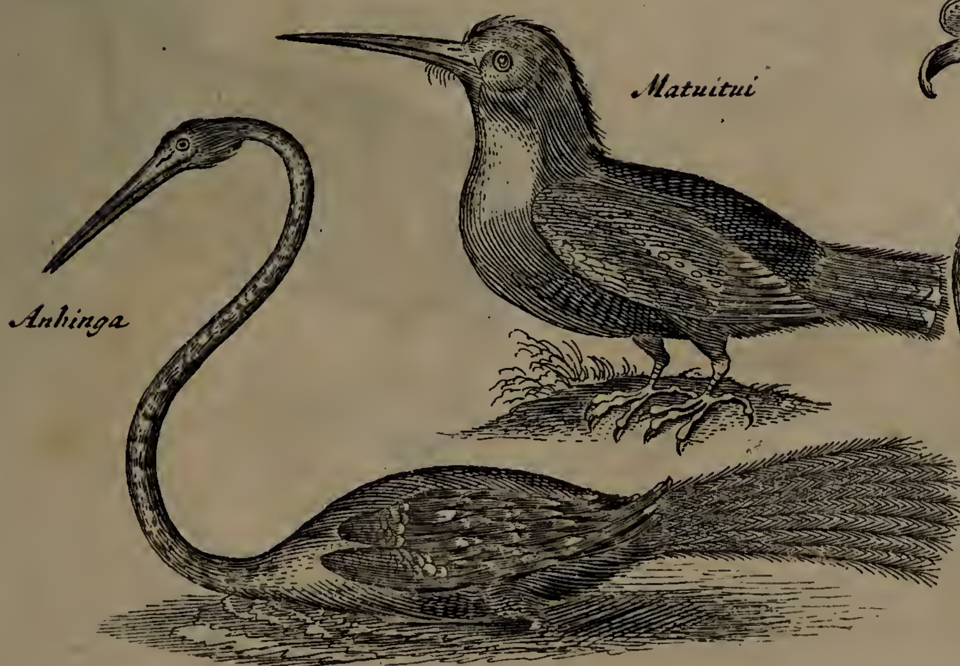

Guiraacan-
gatara

Pilangra guacu

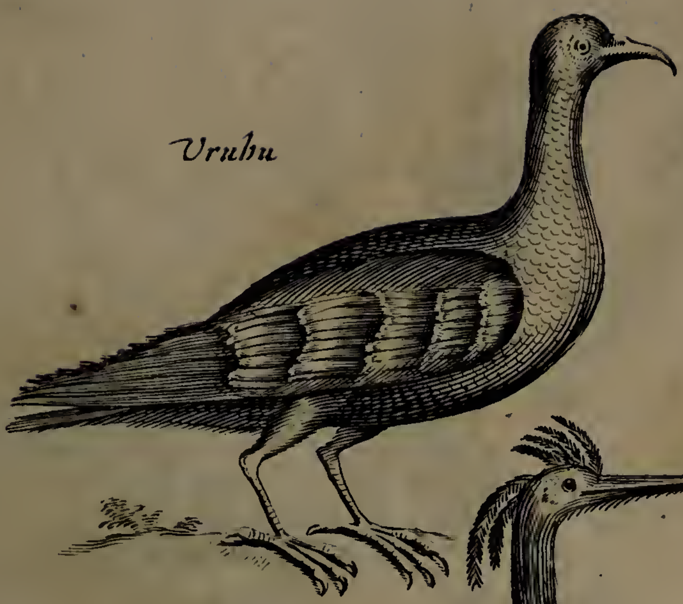

Pullus galli
naceus Monstrosu.

Aracari

Matuitui

Anhinga

Ipecali Apoa

Vruhu

Maeucagua

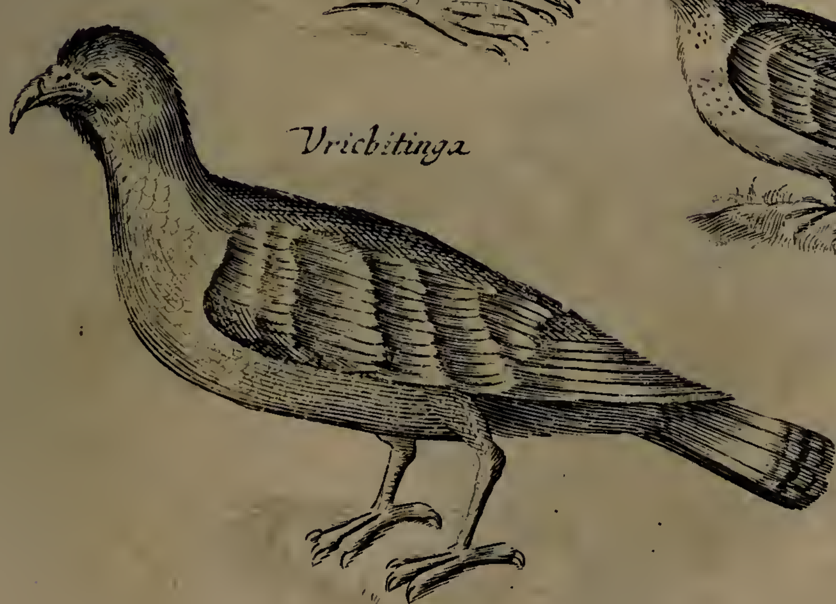

Cocoi ardeæ species

Caracara

Auhima

Ardeala

Tangara

Vrichitinga

Guiraienoua

Phœnix

Pelicanus

Harpÿa

Grÿphus

MVSEVM
BRITAN
NICVM